

Ra 'Da'yonhogui

nangue ma Hmuu ra Jesucristo

El Nuevo Testamento

de Nuestro Señor Jesucristo

otomí de la sierra

La Liga Bíblica

Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el otomí de la sierra

La Liga Bíblica 1M primera edición 1974 [otm]
La Liga Bíblica 5C segunda edición 1999
La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

© La Liga Bíblica 1974 y 1999

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- ▶ Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- ▶ No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- ▶ Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

PRÓLOGO

Este libro es el Nuevo Testamento de las Sagradas Escrituras en el idioma otomí de la Sierra. Hablan este idioma cerca de 20,000 personas que habitan en el municipio de Huehuetla en el estado de Hidalgo y municipios colindantes del mismo estado y de los estados de Puebla y Veracruz.

Originalmente el Nuevo Testamento fue escrito en el idioma griego, pero como personas de otros países donde no se hablaba el griego querían leerlo en su lengua nativa, pronto se empezó a traducir a otros idiomas. Hasta la fecha el Nuevo Testamento se ha traducido a más de mil quinientos idiomas del mundo.

Esta traducción al otomí de la Sierra está basada en el manuscrito griego llamado Textus Receptus, que fue el que utilizó Casiodoro de Reina en el año 1569. Cipriano de Valera también lo utilizó en su revisión de 1602.

Los traductores del Nuevo Testamento al idioma otomí de la Sierra hicieron lo posible por comprender a fondo el significado expresado en el original, y para ello se refirieron al manuscrito griego y a varios comentarios. Una vez determinado dicho significado, se esforzaron por comunicarlo en otomí con claridad.

Algunas palabras griegas no se pueden traducir al otomí con una sola palabra. Por lo tanto, ha sido necesario expresarlas a veces con una frase descriptiva, y otras veces efectuando una sustitución de tipo cultural (es decir, usando una palabra otomí con función semántica semejante a la de la palabra griega). Ciertas palabras griegas tienen un significado tan complejo que ha sido necesario usar palabras distintas para traducirlas de acuerdo con el significado que la palabra griega tiene en cada pasaje donde aparece.

La gramática varía mucho entre los dos idiomas. Si se traducen en forma literal, las figuras de construcción o de retórica del griego a veces no se entienden en otomí y a veces se entienden mal. Por lo tanto, los traductores han procurado expresar el significado del original con naturalidad en el otomí. Para lograrlo, han escogido las construcciones gramaticales, el orden de las oraciones, las figuras de construcción, y el estilo, no del griego ni del español, sino del otomí. En algunos casos ha sido necesario hacer explícita aquella información implícita en el manuscrito griego, que sus

lectores comprendieron sin dificultad, para que el lector otomí la pueda comprender en la actualidad.

La forma ligüística de la traducción se ha determinado usando como colaboradores hablantes nativos del otomí de la Sierra. El significado de la traducción se ha comprobado revisando la traducción con varios hablantes nativos.

El Nuevo Testamento es uno de los libros más leídos de todos los tiempos. Despierta el interés de personas de todas las edades, razas y nacionalidades. La vida de los personajes narrada en sus páginas y las enseñanzas que contiene, han inspirado la vida de millones de personas. Se espera que la lectura de este libro sea benéfica para los otomíes de esa región, y les ayude a ser mejores vecinos, mejores mexicanos y mejores ciudadanos del mundo.

ACLARACIONES SOBRE EL ALFABETO OTOMÍ DE LA SIERRA

Muchas de las letras del alfabeto otomí de la Sierra son iguales a las del alfabeto español, y representan los mismos sonidos; algunas, sin embargo, representan sonidos un poco diferentes; y otras son letras que no se encuentran en el alfabeto español, y representan sonidos que tampoco existen en español. La guía que a continuación se da, facilitará la lectura de este libro.

Letras que representan sonidos un poco diferentes del español.

x	como en	ra xaha	'la tortuga'
z	como en	ra za	'el árbol'
f	como en	ra fani	'la mula'
j	como en	ra ju	'el frijol'
h	como en	ra haho	'la zorra'
u	como en	ra u	'la sal'
u	como en	ra uahi	'el campesino'

Letras que representan sonidos que no se encuentran en español:

ą	como en	ąha	'duerme'
ä	como en	ra ä	'la pulga'
į	como en	ra įti	'el borracho'
ε	como en	εx ra za	'tumba el árbol'
ξ	como en	ξhe	'viene'
ø	como en	ra øni	'el pollo'
u	como en	ra u	'el tecolote'
th	como en	ra theni	'el cuchillo'
'	como en	ra ja'i	'la persona'

El símbolo (´), que en español representa el acento, en otomí representa el tono alto, que se indica en aquellos prefijos cuya única diferencia es el tono. Por ejemplo:

ra ngu	'la casa'	da mba	'irá'
rá ngu	'su casa'	dá mba	'fui'

Índice

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	68
SAN LUCAS.....	107
SAN JUAN	172
HECHOS	220
ROMANOS.....	280
1 CORINTIOS.....	307
2 CORINTIOS.....	334
GÁLATAS.....	351
EFESIOS.....	361
FILIPENSES.....	371
COLOSENSES.....	378
1 TESALONICENSES	385
2 TESALONICENSES	390
1 TIMOTEO.....	393
2 TIMOTEO.....	401
TITO	406
FILEMÓN	409
HEBREOS.....	411
SANTIAGO.....	431
1 PEDRO.....	438
2 PEDRO.....	446
1 JUAN	451
2 JUAN	458
3 JUAN	460
JUDAS	462
APOCALIPSIS.....	465

MATEO

Ran ho ma'da'yo bi 'yo't'a ra Mateo

Yám bombøta ra Jesucristo

1 Guehna n'da ra søcuq i ja ua im ma to'o yú ngurpa bøta ra Jesucristo. Nu'a n'da ra Abraham ne man'da ra David ne xún ngu mi'da gätho yú ngurpa bombøta u.

²Nu ra Abraham bim 'bu a n'da rá ts'unt'u ngue ra Isaac. Nu ra Isaac xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Jacob a. Ne nu ra Jacob xø bim 'buh yú ts'unt'u. Nu'a n'da ra Judá a ne'u yún 'yohu. Ne gue'u bi xandgahe u dyu ja'i israelgähe, dyu judíohe. ³Ne nu ra Judá bim 'bu i yoho yú ts'unt'u. N'dam'bui thoho yoho. Nu'a n'da ra Fares. Nu'a man'da ra Zara. Ne nu'a rá mbe u rá thuhu ra Tamar a. Ne nu ra Fares bim 'bu a n'da rá ts'unt'u ngue ra Esrom. Ne nu ra Esrom, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Aram a. ⁴Ne nu ra Aram bim 'bu a n'da rá ts'unt'u ngue ra Aminadab. Ne nu ra Aminadab, xø bim 'bu a n'da rá ts'unt'u, ra Naason a. Ne nu ra Naason, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Salmón a. ⁵Nu ra Salmón xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Booz a. Ne nu ra Booz, rá mbe a ra Rahab. Ne nu ra Booz xø bim 'buh

rá ts'unt'u, ra Obed a. Ne nu rá mbe ra Obed, ra Rut a. Ne nu ra Obed xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Isaí a. ⁶Ne nu ra Isaí xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra David a. Ne nu ra David gue'a bin ts'ut'abi a. Ne nu ra David xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Salomón a. Ne nu rá mbe ra Salomón, gue'a xí du rá ndø rá thuhu Urías.

⁷Ne nu ra Salomón xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Roboam a. Ne nu ra Roboam xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Abías a. Ne nu ra Abías xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Asa a. ⁸Ne nu ra Asa xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Josafat a. Ne nu ra Josafat xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Joram a. Ne nu ra Joram xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Uzías a. ⁹Ne nu ra Uzías xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Jotam a. Ne nu ra Jotam xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Acáz a. Ne nu ra Acáz, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Ezequías a. ¹⁰Ne nu ra Ezequías xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Manasés a. Ne nu ra Manasés, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Amón a. Ne nu ra Amón, xø bim 'buh rá ts'unt'u, ra Josías a. ¹¹Ne nu ra Josías, xø bim 'buh rá ts'unt'u ra Jecónías a, ne'u yún 'yohu. Ne gue'u yu pa bi

ts'ix ɤ ma mi israelhe dyu judíohe bɤ ja ra häi Babilonia. Bi zix yún sɤihɤ.

¹²Ne nubɤya nu ra Jeconías bin xɤnd bɤ ra häi Babilonia a, ne'a rá ts'unt'ɤ ngue ra Salatiel. Nu ra Salatiel xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Zorobabel a. ¹³Ne nu ra Zorobabel xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ ra Abiud a. Ne nu ra Abiud xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Eliaquim a. Ne nu ra Eliaquim xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Azor a. ¹⁴Ne nu ra Azor xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Sadoc a. Ne nu ra Sadoc xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Aquim a. Ne nu ra Aquim xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Eliud a. ¹⁵Ne nu ra Eliud xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Eleazar a. Ne nu ra Eleazar xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Matán a. Ne nu ra Matán xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra Jacob a. ¹⁶Ne nu ra Jacob xɔ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ, ra José a. Gue'a rá ndɔ ra María a. Ne gue'a rá mbe ra Jesús a, ngue ra Cristo a bɤya, rá thahni Ojɔ.

¹⁷Ne gue'ɤ gátho yám bombɔta ra Jesucristo ɤ. Mbɔdi tho ra Abraham, ná 'de'magoho a ra David. Ne xɔ bim 'bɤh mi 'de'magoho yám bombɔta ne gue'ɤ yɤ pa bi ts'ix pɤ Babilonia. Ne xɔ bim 'bɤh mi 'de'magoho, ná 'de'magoho a ra Cristo bɤya.

**Nu'a bin ja 'bɤ mim 'bɤh
ra Jesucristo**

¹⁸Ne nu'bɤ mim 'bɤh ra Jesucristo, nu'a rá mbe ngue ra María bi 'yán'na ra José, ne ya in nde din thɔt'ui, pɤ nu'bɤ hin ním 'bɤhmi, ya bi hnu ngue in hɔt'ɤhni ra María, pɤgue bi nequi zɛhe rá

t'ɤhni nangue rá Hogandɔhi Ojɔ.

¹⁹Ne nu ra José bɤya bi bɛni hanja bin hɔt'ɤhni a ra María. Pɤgue ra hocjɔ'i a ra José ne him mi nde di yɔp'a ra María bɤ 'bɤh ra zɛ'mi pɤgue bi bɛni da hyɛtho. ²⁰Ne nu ra José, nu'bɤ ngubɤ mim bɛni, bi 'uɔ n'da ra t'i 'bɤ min ɔpɤ rán ngunse, bi nu rá m 'bɛhni Ojɔ bi 'yɛmbi:

—Nu'i, Hague José, rá m bom'beto i ra David, xɤn ho 'bɤ gam 'bɤhmi a ra xisu, nguetho nu ra 'uere dim 'bɤi, dim 'bɤi nangue rá Hogandɔhi Ojɔ a. ²¹Ne dim 'bɤ a n'da rá ts'unt'ɤ ra María, gui xip rá thuhu ra Jesús. Nu'a ra Jesús nam bɔni ngue da yɔni gátho yú mijudíohe, yɤ israel, nangue yú ts'oqui ɤ, bi 'yɛmp'a rá m 'bɛhni Ojɔ a ra José 'bɤ min ɔha.

²²Nguetho maya'bɤ thoho bi zán Ojɔ a ra María 'bɤ mi man'a ra pɔngahyɔ ngue bi 'yɛna:

²³N'da ra hmute ngue hin jam'bɤ n'dandɔ bi zo a n'da ran 'yohɤ, ne din hɔt'ɤhni.

Ne nu'a rá t'ɤhni dim 'bɤi da t'ɛmbi ra Emanuel, bi 'yɛn'a ra pɔngahyɔ maya'bɤ.

Ne nu'a ra Emanuel in nde da ma: “Dí 'bɤhmbɤ Ojɔ.”

²⁴Janangue'a nu'bɤ mi hyax bɤya a ra José, bi 'yɔt'e 'be'a bi xi a rá m 'bɛhni Ojɔ, ne 'bex bi zin'a ra María. ²⁵Pe him 'bexque njuɔntho bim 'bɤhmi, ja gue'bɤ bim 'bɤh rá ts'unt'ɤ ra María. Ne nu ra José bɤya bi xih rá thuhu ra Jesús a ra t'ɤhni bim 'bɤi.

**Nu'a 'da yɤn 'yohɤ bi dɔnde
ra Jesús 'bɤ min 'uere**

2 Ne nu ra Jesús bám 'bɔpɤ ra hnini Belén guepɤ ra häi Judea.

Ne min ts'ut'abi bu ja a ra xequi a ra Herodes, ne mí zam bu ra dahhini Jerusalén. Ne bi zom bu Jerusalén 'da yun 'yohu ngue yú 'befi mí hand yu sò. Ne nu'ü bí nexpu mbe ní bõx ra hyadi u. ²Ne nu'bu mi zom bu Jerusalén bi 'yän'du 'bupu:

—Hapu i 'bucua a rá hmuts'ut'abi yu judío ja bim 'bui, bi 'yén'u. Nguetho dán nuhe n'da ra sò njam'bu dá nuhe n'dandj. Ne gue'a ra hmepeya bi 'yurcahe ngue ya bim 'bui, ne bá ghmbu ya ga thandehe a, bi 'yén'u bi nu ra sò.

³Ne nu ra ts'ut'abi Herodes, nu'bu mi sifi 'be'a bi man'u yun 'yohu bi zom bu, bi hyonya thoho nangua a ram hma ngue bim 'buh man'da ra ts'ut'abi. Ne gätho 'bupu Jerusalén bin su nguetho im beni: “Masque i ja 'be'a din ja ya,” en u. ⁴Ne nu'a ra ts'ut'abi Herodes buya bi zon'du yu hmumbäjä ne'u yu xänbate nija, bi 'yänni hapu im man yú söcuq yu pongahya dim 'bu a rá hmuts'ut'abi yu judío, ngue ra Cristo. ⁵Ne nu'u bi 'yembi:

—Guepu Belén ra häi Judea dim 'bui, nguetho gue'a bi man ra pongahya 'bu maya'bu 'bu mi hma ngue,

⁶Nu ra hnini Belén bu ra häi Judea,
ra t'uhnini a, pegue din ja tengu n'da ra dahhini
nguetho guepu dim 'bupu ra Hmu
di jamansu ma t'uhni yu ja'i israel,

i en Oja, bi 'yén'a ra pongahya maya'bu, bi 'yén u yu mbäjä.

⁷Nu'bu mi mbenc'u yu mbäjä ne yu xänbate nija, nu ra Herodes

bi zon'du bi nu ra sò, pe njon mi ndepe da nu 'bu mam bá ts'i. Ne nu'bu mam bá ts'i bu 'buh ra Herodes, bi 'yänni:

—Ma njam'bu bi nequi a ra sò, bi t'emp'u.

⁸Ne nu'bu mi xifi, nu ra Herodes buya bi 'yemp'u bi nu ra sò:

—Ní mbähä bu Belén, gui hyomhbü hapu bim 'bu a ra 'uere, ne nu'bu gá timhbü hapu i 'bui, gua ghmbü gui xijü, necä ga mba ga thande a, bi t'emp'u bi nu ra sò. Pe hinga gue'a mim ben a.

⁹Ne nu'u yun 'yohu buya bi mba da hyoni hapu bim 'bu a ra 'uere, ne xò bi nequi mahõn'a a ra sò xpí nu bu yú häi. Ne i 'bet'o a. Ne nu'bu mi zom bu Belén, bin säya a ra sò bu din 'yét'ui a ra ngu nubü mí 'bu a ra 'uere. ¹⁰Ne nu'u yun 'yohu 'bu mí nu bin säya a ra sò, bin johya yú mbui buya. ¹¹Ne bi yut'ambo, bi nu a ra 'uere ne ra María rá mbe. Ne bin danyahmu, bi dande a ra 'uere. Ne 'bexque bi xo't' yú 'beni bá tu, ne bi un yun t'unni a ra 'uere ngue emme xun ngu di muui. Bi unna n'da ra oro, ne rá ndega ra za bi unni, ne n'da ra 'yethi yuman'u. ¹²Ne nu'bu min q u yun 'yohu ngue bi nu ra sò, Oja bi 'yut'a n'da ra t'i ngue nu'bu bi mbengui hin dí mba bu bí 'buh ra Herodes. Janangue'a n'danni n'da ra 'yu bi hyax 'bu mi mbeng bu yú häi buya.

Ra Jesús bi ts'ix bu Egipto

¹³Ne nu'bu mí mba u yun 'yohu buya, n'da rám 'behni Oja bi xi a ra José 'bu min aha:

—Dami ndants'i. Dami six'a ra 'uere ne a rá mbe. Gui' dahmbü, ni

mbähä bu ra häi Egipto ne gam 'buhmbu bu 'da yu pa. Ne him 'bex gua pengüi, jague'bu dá xi'auí gua pengüi. Nguetho nu ra Herodes da hyon'a ra 'uere, ne nu'bu da ñini da hyo, bi 'yemp'a rá m 'behni Oja a ra José.

¹⁴Ne 'bex bi ndanc'a ra José a ra xui a. Bi zix a ra María ne rá t'uhni, ne bi mba bu ra häi Egipto. Him bi dö'mi 'be da hyats'i. ¹⁵Ne bäm 'bupu Egipto jague'bu mi du ra Herodes, ja bá penc'u buya. Ne bin ja 'be'a bi man Oja maya'bu, bi 'yena: “Gan zohn'na ma t'uhni bu Egipto,” i en Oja, bi 'yen'a rá pongahya.

Ra ts'ut'abi Herodes bi manda dí ho yu t'uhni

¹⁶Ne nu ra Herodes emme bin cue ngue ya bi thät'i, nguetho nu'u yun 'yohu bi nu ra sø hin í mbeng bu 'bu mi ñin'a ra t'uhni. Janangue'a bi mben'ndu yú dofui ngue da hyo yu 'uere bu Belén ne yu hnini i hãnbu. Ne gãtho u yu t'uhni hinga na pe'ts'a nyojeya gãtho bi hyo. Nguetho bi man u yun 'yohu, ya mbe má nyojeya ya bi nequi a ra sø. ¹⁷Ne nu'a bin ja, maya'bu thoho bi man a ra pongahya ra Jeremías ngue ngubu din ja 'bu mi 'yena:

¹⁸Bin ja n'da ran ts'oni bu ra hnini Ramá,
nts'edi bi mbah yú xisu yu judío,
bin zoni ne him bi 'yø a bi xi u
bi hyurpa yú mbui,
nguetho emme im ben'u yú
t'uhni bi thopi, bi 'yen'a ra
Jeremías 'bu maya'bu.

¹⁹Ne nu'bu mi du ra Herodes buya bi 'ui man'da rá m 'behni Oja a ra José 'bu min xui, bu ra häi Egipto.

²⁰—Dami ndants'i. Dami six a ra t'uhni ne a rá mbe. Dami penju bu ra häi Israel, nguetho ya bi du u mí nde xtá hyo a ra t'uhni, bi t'emp'a ra José.

²¹Ne nu ra José buya bi hyax ra 'yu ní mba bu ra häi Israel 'bu mi hyats'i, ne bi zix a ra t'uhni ne'a rá mbe ra t'uhni bi zits'i, ena xtán zom bu ra xequi Judea. ²²Pe nu'bu mí 'yø a ra José ngue in ts'ut'abi bu ra Arquelao, bi zu da zom bu mahøn'a, nguetho nu ra Arquelao rá ts'unt'u ra Herodes a. Ne'a xí 'ui xø bi bem buya, ngue'a hin da mba bu Judea. Janangue'a í mba bu ra xequi Galilea buya. ²³Ne bi mba dim 'bupu ra hnini Nazaret. Janangue'a bin ja 'be'a xmán t'o't'i bu ja yú søcuá yú pongahya Oja, gue nu ra Jesús da t'embu ra mengu Nazaret.

Bi man rá m hma Oja bu ja ra dapo ra Xuua Nxixya

3 ¹⁻²Ne nubuya nu ra Xuua Nxixya bi du'mi bi xih yu ja'i ne bi 'yena:

—Dami päh nin 'yomfenihu nguetho ya mi ts'utho di manda ua rá ts'edi Oja, bi t'emb yu ja'i.

Ne mí 'bupu ja ra dapo bu ra xequi Judea 'bu min yahu yu ja'i a ra Xuua.

³Ne nu a ra Xuua gue'a bi man ra pongahya Isaías maya'bu ngue bi ma ba xhe, 'bu mi 'yena:

N'da ra ja'i din ya bu ja ra dapo ne da 'yena:

“Damin sãhu ga simhbü ra Hmu mi ts'utho da zøcuá,
dami hoc ni mbuihu ga tõmhbu xun ho,” da 'yena, bi 'yen a ra Isaías maya'bu.

⁴Nu yú he ra Xuua ám 'be yú xingu yu camello, ne midín gut'u yu xifani, ne mi sa yu t'axi ne mi si yu t'afi t'asa dapo. ⁵Ne nu'bu mi du'mi bi man rá m hman a ra Xuua, bi mba u yu mengu bu Jerusalén, bi zom bu 'buh ra Xuua, ne yu mengu bu ra xequi Judea, ne'u mi 'bapuh hánbu ra dathe Jordán, ngue nde da 'yode 'be'a da man'a ra Xuua.

⁶Ne nu ra Xuua bi xixyaba u to'o bi 'yomanho 'be'a bi ma, ne bin juanni nangué yú ts'oqui. Ne xun ngu bi xixyaba bu ja ra dathe Jordán.

⁷Ne xun ngu ma ngurpihe dyu israelhe, dyu judíohe, bi zom bu mí 'bäh ra Xuua gna din xixyá u. Nu'u 'da yu fariseo u, ne u 'da yu saduceo u. Ne nu ra Xuua buya bi 'yemp'u:

—Nu'ahu tengu'bu ni menihu yu pozu nguetho gyu tontohu. To'o bi xi ahü gua ghmbu ua ngue gua 'dahmbu bu ja ran unbi xun u tho, bi 'yena. ⁸Ha guim bembu da zä gan yambu 'bu hin gui 'yothu a rán säui u to'o bi päh yú mbui, bi t'emp'u ma ngurpihe. ⁹Pe hin din ja ran 'yets'i ni mbuihu ngue gui 'yemhbü: “Nugähe yú t'uhnigähe ra Abraham, ya hin gan nuhe ran unbi,” hingui sä gui 'yemhbü, nguetho nehya yu do i 'bongua da zä din jã'i ngue da 'yembi yú t'uhni ra Abraham 'bu gue'a da nde Ojã da 'yot'e, bi 'yena' ra Xuua. ¹⁰Ne nu'a ra aza ya mahoqui xun ho ngue da 'yex u yu za hingui ho yún dät'ä, ne da thöspu ja ra sibi din zö. Ne nu'ahu tengu'bu gyu zahü ngue hingui ho yún dät'ä, bi t'emp'u yu fariseo ne yu saduceo.

¹¹Ne xö bi xi u mi'da:

—Nugä dí xixyá ahü nangué ra dehe 'bu ya gá päh ni mbuihu, pe nu'a

man'da ba ghe, di hoc'ahu nangué rá Hogandahi Ojã tengu'bu n'da ra sibi. Ne nu'a, man'da i ja rá ts'edi xinda guécä. Hin dí sucä tengu a, i gna a ra Xuua. ¹²Ne da 'yot' ran juanbi, tengutho 'bu i pa ma hoqui yu ju, ngue n'danni i pa m'be'ts'i u yu ju ne n'danni da t'en u yú häi. Ne nu u yú häi da t'upu ja ra sibi njam'bu i huët'i, bi 'yemb yu jã'i a ra Xuua.

Bin xixyá ra Jesús

¹³Ne nubuya bi nexpu ra häi Galilea ra Jesús, bi zom bu ja ra dathe Jordán gueru ja ra dapo bí 'buh ra Xuua. Bi zom bu ngue bi nde din xixyá a ra Jesús. ¹⁴Pe nu ra Xuua him mi ndehma di xixyabi ra Jesús, ne bi 'yembi:

—Pe nu'i guí gna ga xixyá i, pe go man sä'be go gui xixyagui, bi 'yena' ra Xuua.

¹⁵—Pe nuya xun ho 'bu gui xixyagui, nguetho i jatho ga othu 'be'a bi man Ojã, bi 'yena' ra Jesús. —Da nde 'bu, bi 'yena' ra Xuua buya.

¹⁶Ne nu'bu mi gua a bin xixyá ra Jesús ne bi böx bu ja ra dehe, 'bex bi nu ngue bi xoh mahets'i, ne bi nu bá çah rá Hogandahi Ojã tengu n'da ra t'azu, bi zöpu mí 'bä a ra Jesús. ¹⁷Ne 'bex bi t'ö a n'da ra nde bí 'yeh mahets'i, bi 'yena:

—Nuna guebna ma Ts'unt'ugä na, ngue emme dídi huécä ne dí numanho, bi 'yena Ojã.

Bi mba nts'ä a ra Jesús nangué ra zithu

4 Ne nu rá Hogandahi Ojã buya 'bex bi zixpu ja ra dapo, in ndepe da mba nts'ä a ra Jesús nangué ra zithu.

²Ne nyote pa ne nyote nxui bim 'bupɔ ja ra dɔpo, ne him bin sihme, ne ɛmme bin tumanthuhu maha.

³Ne nubɔya, bi zɔm bu a ra zɪthu ngue da zɔp rá mbɔi ra Jesús. Ne bi 'yɛmbi:

—Nu'bu majuani rá Ts'unt'u i Oja, dami japi dim hme yu do i 'bongua ne gui si, bi 'yɛn'a ra zɪthu.

⁴Nu ra Jesús bi dɔti:

—Hin ga ɔt'a a, bi 'yɛna. Nguetho mán t'o't'i bu ja rá m hman Oja, hinga hont'a ra hme dám 'buh yu ja'i pe ne a gátho i ma Oja, bi t'ɛmp'a ra zɪthu.

⁵Nu ra zɪthu xɔ bi zixpɔ Jerusalén a ra Jesús, ne bi 'yɛxpɔ magats'i rá 'bet'e ra danija. ⁶Ne bi 'yɛmbi:

—Nu'bu majuani gue'e rá Ts'unt'u i Oja, damin säqui ne gui so nu häi,

Ne Oja ba pehn yúm 'behni mahɛts'i ngue da mbäx'i'i ne da bent'i i,

ne hin hapɔ gui 'uaqui nangue yu do,

tengutho im mam bu ja rá m hman Oja, bi 'yɛn'a ra zɪthu, bi t'ɛmp'a ra Jesús buya.

⁷Nu ra Jesús bi 'yɛna:

—Haha, gue'a i hmam bu, pe ne a i hmam bu, ngue “Nu Oja ma Hmuɔ njongui sä da zä a ngue da ba 'bu majuani da 'yɔt'a im man'a,” bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁸Ne xɔ man'dandj buya, bi zix mahon'a ra zɪthu a ra Jesús bu rá nya n'da ra t'øhø xun hɛts'i, ne bi 'yuti gátho na ndoho ra ximhäi ne gátho 'be'a xun ho i ja bu ja yu hnini. ⁹Ne bi 'yɛmbi:

—Gátho ga 'da a ya 'be'a dá ut'i i 'bu gan danyahmu gui thandegui, bi t'ɛmp'a ra Jesús, bi 'yɛn'a ra zɪthu.

¹⁰Ne bi dɔh mahon'a ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nu'i grá zɪthu, dami 'dagui nanguecä, nguetho nu rá m hman Oja i ɛna: “Hont'a Oja ra Hmu ga thandehu ne ga ɔrpahu rá 'befi a,” bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹¹Ne nubɔya bi 'da'a ra zɪthu bu 'buh ra Jesús, ne bá ɛh yúm 'behni Oja bi zɔpɔ mí 'bu a ra Jesús bu dɔpo ne bi 'ujn a.

Ra Jesús bi dɔmp rá 'befi bu ra xequi Galilea

¹²Ne bi bɔm bu ja ra dɔpo a ra Jesús buya. Ne nu'bu mí bɔm bu, bi 'yɔde ngue bi jot'a fädi ra Xuua nxixya. Janangue'a bi mbengda bu ra häi Galilea. Guepɔ ra hnini Nazaret bim 'bupɔ mahon'a. ¹³Pe hinga nya'a bim 'bupɔ ne bi mba bu ra hnini Capernaum, nubɔ ra ndendɔdehe guepɔ ra xequi yá häi mam bombɔtahe ra Zabolón ne mam bombɔtahe ra Neftalí. ¹⁴⁻¹⁵Nu'bu mi zɔm bu a ra Jesús bin ja 'be'a bi 'yot't'a ra pongahya Isaiás maya'bu ngue din ja bu ra häi Zabolón ne ra häi Neftalí, i hánbu ra dɔdehe, 'danguadi ra dɔthe Jordán, ngue ne a i t'ɛmbi Galilea, guepɔ 'bu u i thande yá ojazehɛ. Ne bi 'yɛn'a ra pongahya ngue:

¹⁶Nu yu ja'i mi 'bupɔ tengu'bu i bupɔ ja ra 'bexui, ne i ja bu ran dɔte,

pe nuya bi nequi n'da ran nequi ngue di yot'i,

bi 'yɛn'a ra Isaiás 'bu maya'bu. Ne gue'a bin ja 'bu mi zɔm bu ra Jesús.

¹⁷Ne nu ra Jesús bi dɔ'mi bi mam bu rá m hma ne bi 'yɛna:

—Dami päh nin 'yomfɛnihɔ nangue yu ts'oqui, ngue da zä di

manda ua rá ts'edi Oja bi zøcua guí 'buhmbu, bi 'yemb yu ja'i a ra Jesús 'bu mim 'bupu.

Goho yu mbahuá bi den'na ra Jesús

¹⁸Ne n'da ra pa mí 'yo bu ja ra ndendahe a ra Jesús nubu ra häi Galilea, ne bi nu yoho yun 'yohu din 'yohu zehé u. Nu'a n'da ra Simón, gue'a ra Pedro a. Ne nu man'da ra Andrés. Ne nu'u yu mbahuá u, ne mi enxit'a bu ja ra dadehe. ¹⁹Ne nu ra Jesús bi 'yemp'u:

—Ba tengauí, gui xihmbu yu ja'i da 'yeyei, tengu thoho bu gní theui yu huá guí øt'ui, bi 'yemp'u.

²⁰Ne 'bex bi hyepu yú xit'a ne bi den'na ra Jesús.

²¹Ne bi thopuya bin 'yo mi ts'u a ra Jesús, ne bi nu mi yoho yun 'yohu din 'yohu zehé u, ne nu n'da ra Jacobo, ne nu man'da ra Xuua, gätho yoho yú ts'ant'u ra Zebedeo u. Ne mín 'yohu a rá ta mi hu bu 'ben yú mbosa, mí 'uet yú xit'a. Ne xø bi xi u da denni mahøn'a. ²²Ne 'bex bi zopu rá ta ne'u yú mbosa, 'bex bi den'na ra Jesús buya.

Ra Jesús bi xänbi xun ngu yu ja'i

²³Ne nu ra Jesús mí 'yo gätho ra häi Galilea ne mí xänba u yu ja'i bu ja yu nija ne bi ma 'bepu dí manda ua rá ts'edi Oja. Ne midí hoc yu hyenni ngue 'be'a Gä ní ghe mí hempa n'da ngu n'da. ²⁴Ne gätho yu ja'i bu ra xequi Siria bi 'yøde 'be'a øt ra Jesús, ne bá thunba u yu hyenni ngue 'dahma 'dan'yo yun u mí hambi ne'u mín 'yohu yu zithu, ne'u zant'a mi sändahe 'da yu ora, ne'u xí ts'a rá ja'i, ne gätho bi

hoc'a ra Jesús. ²⁵Ne xun ngu yu ja'i bi den'na ra Jesús. Mín numanho da denthoho yu ja'i nangué 'be'a bi 'yøt'e. Nu'u 'da yu mengu bu ra xequi Galilea, ne u 'da yu mengu bu ra xequi Decápolis, ne'u 'da mí 'bupu Judea, ne'u 'da mí 'bupu 'danguadi ra dæthe Jordán, ne'u 'da mí 'bupu ra hnini Jerusalén. Gätho bi zøm bu mi 'bu a ra Jesús.

Ra Jesús bi mba bu ja ra nyuni

5 Ne nu ra Jesús 'bu mi nu yu ja'i emme xun ngu bi zøpu, ne bi ndex bu ja ra nyuni ne mi hupu. Ne'u yú xädi buya bi zøm bu mí hudi, 'darpu mi huhmbu. ²Ne bi xänba u.

Nu'u i han rán japi Oja

³Ne bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús: —Nu'u to'o pase hingui ho yú mbui bu na nu Oja ne da hyon Oja di zedi, nu Oja da zimanho bu di manda rá ts'edi, janangue'a majapi u buya.

⁴Ne nu'u tu yú mbui, Oja da hyurpa yú mbui, janangue'a majapi u.

⁵Ne nu'u im bæni i cose häi, da hyan a ra hogahäi bi man Oja di unni, janangue'a majapi u.

⁶Ne nu'u i humbi da 'yøt' ran ho, Oja di japi da 'yøt'e xun ho, janangue'a majapi u.

⁷Ne nu'u di huç yú mijä'ihu, xin di huç Oja u, janangue'a majapi u.

⁸Ne nu'u n'dat'a im bæni, dim 'buhmbu Oja u, janangue'a majapi u.

⁹Ne nu'u øt' ran hocpate, nu Oja da 'yembi yú t'uhn u, janangue'a majapi u.

¹⁰Ne nu'u i nu ran unbi nangué ran ho i øt'e, da yurpu di manda rá

ts'edi Oja ʉ, janangue'a majapi ʉ, i ʉn'a ra Jesús.

¹¹Ne gan johyahʉ 'bu i ʉ'ts'ahʉ yʉ ja'i ne i then'nahʉ ne i xi ahʉ yʉ fehni 'bʉ guí tengahʉ, bi 'yʉn'a ra Jesús.

¹²Ne da hyu ni mbuihʉ, gan johyahʉ, guim bʉmhʉ ngue 'dat'a ran ʉnbi guín nuhʉ ʉ yʉ pʉngahya mam 'bet'o, ne i ja 'be'a din 'da ahʉ ngue am 'be'ts'i mahʉts'i, bi 'yʉn'a ra Jesús.

Ra ʉ ua ja ra ximhái

¹³—Nu'ahʉ gyʉ ʉhʉ hapʉ 'bʉh yʉ ja'i, nguetho nu'a ra ʉ di hoqui 'be'a i pa njapi, ne ngutho ahʉ guídí hojʉ yʉ ja'i, i ʉn a ra Jesús. Pe nu'bʉ bi 'beh rá ts'edi ra ʉ, ya hin'yʉ 'be'a sä dí hoqui, janangue da mba ma bʉnt'i thoho bʉ häi. Dami jamansuhʉ hin din ja bʉ gui 'yʉthʉ tengu a, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi ra Jesús.

Ran nequi ua ja ra ximhái

¹⁴Ne bi 'yʉn'a ra Jesús:

—Nu ahʉ gyʉn nequiʉhʉ bʉ 'bʉh yʉ ja'i, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi. Dami jafʉ da hnu a ran nequi. Tengu n'da ra hnini i ja bʉ ja rá nyʉ ra t'ʉhʉ, am 'batho xʉn ho ngue hin'yʉ 'be'a i juti. ¹⁵Ngutho n'da ra sibi, hingui sä da mba ma cʉ't'i bʉ ja ra huada 'bʉ da mba ma sʉque, i jatho da t'ʉxpʉ m'batho, janangue'a di yot'i gátho 'bʉpʉ. ¹⁶Ne ngutho gui 'yʉthʉ ngue tengu'bʉ gyʉ sibihʉ ʉmme di hyärpʉ i 'bʉh yʉ ja'i. Janangue'a da hnut'ahʉ xʉn ho nin t'ʉt'ehʉ, ne ʉ da 'yʉspa Oja ma Tahʉ 'bʉpʉ mahʉts'i ʉ bʉya, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yurcahʉ 'be'a nam bʉn'ʉ yán t'ʉdi ra Moisés

¹⁷Ne xʉ bi 'yʉn'a ra Jesús:

—O guím bʉmhʉ ngue ga 'becä yʉn t'ʉdi bi man ra Moisés ne 'be'a bin xänbate ʉ yʉ pʉngahya, pe bá ʉcä ngue ga ut'ahʉ 'be'a majuani nam bʉn ʉ. ¹⁸Majuani dí xi ahʉ, gátho 'be'a nt'o't'i bʉ, ne xinga n'da ʉ ngue hin din ja, 'bʉ guexta'a i jatho ra ximhái ne mahʉts'i.

¹⁹Janangue'a madí ts'ʉtho maha a ram hma ngue hingui nde da 'yʉrpa ra güenda n'da, ne i xi ʉ mi'da ngue din jabʉ da 'yʉt'e, pe zi ts'ʉtho rá ts'edi di nequi bʉ bí ja rá ts'edi Oja bʉ mahʉts'i 'bʉ. Pe nu'ʉ di ja'ts'i gátho ʉ mam bʉ ja rá m hma Oja, ne i xi ʉ mi'da ngue din ja bʉ da 'yʉt'e, ne man'da xʉn ngu rá ts'edi di nequi bʉ bí ja rá ts'edi Oja, bi 'yʉn'a ra Jesús. ²⁰Ne gue'a dí xi ahʉ a, nde'bʉ man'da xʉn ho gui 'yʉthʉ xinda gue ma ngʉrpihʉ yʉ fariseo ne yʉ xänbate nija. Nguetho nu'bʉ hin gui 'yʉthʉ xʉn ho, njam'bʉ da zä gui cʉthʉ hapʉ di manda rá ts'edi Oja, bi 'yʉmp'ʉ yʉ xádi ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hingui ho ra cue

²¹Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yʉna:

—Gue'bʉ go maya'bʉ bi sih mam bombʉtahʉ ran t'ʉdi ngue im ma: “O guí haçpahʉ rá te ni mija'ihʉ, ne nu to'o da hyaçpa rá te rá mija'iuui, i jatho da ts'änba rá muui a bi 'yʉt'e,” bi t'ʉmp'ʉ. ²²Pe i jagä man'da ga xi ahʉ, ngue nu'bʉ 'bo'o di cʉep rá mija'iuui nangue'a bi 'yʉrpe, ngue im bʉni di co'ts'i, guehma da nu ran ts'embi. Ne nu'a to'o da xih ra ts'ore bʉ ja rá hmi rá mija'iuui, da ts'ixpʉ 'bʉh yʉ ngʉrpi da ts'embi. Ne nu to'o ʉmme then rá mija'iuui dí

mba bu ja ran ts'embi ngue ra sibi njam'bu i huɛt'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²³Janangue'a nu'bu guí pähä bu ja ra nijä ngue guí ɛna gui thandehu Oja, pe nu'bu gá sɔmhbu bu ne 'bex gá bɛmhbu 'be'a xquín xihmi ni mija'ihu, ²⁴gua peng thohu ne 'be gui mba bu i 'bu a ni mija'iuu gam punbau, ja da zä gui thandehu Oja buya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁵Ne nu'bu guí pähmbu ja 'be'a guidín xihmbu n'da ni mija'ihu, pe gan hocpa zehehu, ne hin gui tɔmhbu da ts'ix ahü bu 'buh yu ts'ut'abi. Nguetho nu'bu gui sɔmhbu bu, ²⁶guehma da jo ahü ne hin da hyc'a thohohu ra zɛ'mi jague'bu gui unhdü ra mbeti hangu da 'yä ahü, ne xinga n'da centavo da nde gui 'yespahü, bi 'yɛn a ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yɛna hingui ho ran 'yomt'ɛni

²⁷Ne man'da bi xih yú xädi ra Jesús:

—Nu man'da ran t'ɛdi maya'bu i ɛna: “O guí ɔthu ran 'yomt'ɛni.”

²⁸Pe i jagä man'da ga xi ahü, ngue nu'bu n'da ran 'yohu da hyant'a n'da ra xisu, ne im bɛn'a n'da ran 'yomfɛni xun ts'o nangué a, madague'bu bi bɛntho, tengu'bu ya bi 'yɔt' ran 'yomt'ɛni bu rá mbui a buya, bi 'yɛn a ra Jesús.

²⁹⁻³⁰Janangue nu'bu i ja a i ut'ahü ra ts'oqui, pe gui samzehe ni mbuihu madague'bu guím bɛmhbu ɛmme xun u 'bu gui 'yeshu. Tengu'bu xquí hyä'a n'da ni dähü ne xquí 'yemhbü bu ma'uenu ne xquí n'dadä thohohü, uague tengu'bu xquí hyc'a nin 'yehü ne xquí

'yemhbü bu ma'uenu ne xquí n'da'ye thohohü. Pe man'da xun ho guin nuhu nangué gá 'behmbü yu ts'oqui, xinda gue'bu xquí 'yɔthu yu ts'oqui ne xquí 'behmbü ran ho mazäi bu ja ra sibi.

Ra Jesús bi 'yɛna hin da hyeh rá xisu n'da ran 'yohü

³¹Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yɛna:

—Ne a bi mam 'bu maya'bu gue: “Nu'bu n'da ran 'yohü in nde da hyeh rá xisu, i jatho da 'yɔt'a n'da ra sɔcuä din xummi.” ³²Pe i jagä man'da ga xi ahü, ngue hingui sä da hyeh rá xisu n'da ran 'yohü gue'bu hingui ɔt' ran 'yomt'ɛni a ra xisu. Nguetho nu'bu bi hyeh rá xisu n'da ran 'yohü, di japi da 'yɔt' ran 'yomt'ɛni a ra xisu 'bu bi hycgui ne dim 'buhmi man'da ran' yohü. Ne 'bu n'da ran 'yohü dim 'buhmi n'da ra xisu bi thegui, ra 'yomt'ɛni a, bi 'yɛn a ra Jesús.

Nte ga ndɔnbahü rá thuhu, bi 'yɛn'a ra Jesús

³³—Ne guí pähmbu ran t'ɛdi mí hmam 'bu maya'bu ngue i ɛna: “Pe nu'bu gá ndɔnbahü rá thuhu Oja, guehma gui jä'ts'a gá mamhbü.”

³⁴Pe nuya i jagä man'da ga xi ahü, bi 'yɛn'a ra Jesús. Hin'yü 'be'a i sä gui ndɔnbahü rá thuhu 'bu ja a guí xihmbü ni mija'ihu ngue guín ndefü da 'yɛc'yei a guí xihmbü. Hingui sä gui ndɔmhbu Oja, pe ngutho hingui sä gui ndɔmhbu mahɛts'i, nguetho nu bu mahɛts'i bí ja bu rá ts'edi Oja. ³⁵Ne xingui sä gui ndɔmhbu ra ximhäi, nguetho necua i ja ua rá ts'edi Oja. Ne xingui sä

gui ndømhbü ra hnini Jerusalén, nguetho rá hnini rá Thahni Oja a. ³⁶Ne xíngui sä gui ndømhbü ni yáhu, nguetho 'dat'a Oja bi zän'na, ne xínga n'da ni xtáhu sä gui sänzehéhu gue'bu xun t'axi o gue xäm pothi da gohi. ³⁷Pe nu'bu ja a guí xihmbü ni mija'ihu, “da zä,” ga emhbü 'bü da zä, “hin da zä,” ga enthoü 'bü hin da zä. Pe gätho mi'da yüm hma bí nexpü ja rán 'yomfëni ra zïthu, bi 'yën'a ra Jesús.

**Bi 'yën'a ra Jesús hin ga
cos'hu 'bü ja a da t'orcahu**

³⁸Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Nu'ahü gá 'yøhmbü 'be'a bi sih mam bombøtahü ngue: “Nu'bu n'da ra ja'i di ts'onba rá dä rá mija'iuu, pe ne a da mba ma ts'onbi rá dä. Ne nu'bu rá ts'i da 'yøpe, ngutho ne'a xin da t'øcpa rá ts'i.” ³⁹Pe nuya i jagä man'da ga xi ahü ya, ngue nu'bu 'bü a n'da in nde di ün'nahü, pe o guí sühmbü a. Ne nu'bu 'bo'o da mbep'ahü 'danguadi ni hmihü, gui unhdü man'da nguadi da mbep'ahü. ⁴⁰Ne nu'bu 'bo'o da zix ahü bü 'büh ra ze'mi ngue da gan'na ni pahniü, pe ne a ni cotohü gui unhdü. ⁴¹Ne nu'bu i si ahü gui tuspahü rá 'beni n'da ra ja'i n'da ora, xun ho 'bü nyo ora gui tuxhü a rá 'beni. ⁴²Ne hont'a go to'o da 'yä ahü 'be'a i honi, dami unhdü. Ne nu'bu 'bo'o da mip'ahü 'bü ja a guí pes'hu, pe xun ho 'bü gui unhdü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ga huëc man süihü, bi 'yën'a ra Jesús

⁴³—Ne a n'da ram hma maya'bü i ëna: “Dami huëc ni amigohü ne gui ucpa nin süihü,” mí t'ën'ahü.

⁴⁴Pe i ja man'da ga xi ahü, ngue gui huëc nin süihü, gan yámanhohü ü man yü ts'ore nangué ahü, ne gui 'yørpahü ran ho to'o di uc'ahü. Ne dami 'yäfü rá mate Oja ü to'o i numan'ü ahü ne ü di ün'nahü, bi 'yën a ra Jesús. ⁴⁵Ne nu'bü ngubü gui 'yøthü, 'da'angu gá 'yøthü a ma Tahü 'büpü mahëts'i ngue bá penh ra 'ye ne ra hyadi. Pe hinga hønübü 'bü ü yü hocja'i gue i so ra 'ye ne ra hyadi, pe nepü i 'büh yü ts'om'bäi, bi 'yëna. ⁴⁶Pe nu'bü hont'ü to'o di huëc'ahü guidi huëjü, 'be'a gue gá tãhmbü 'bü ngubü gá 'yøthü. Pe ne n'dat'a gá 'yøthü ü yü ziyate hyaçahäi. ⁴⁷Pe ha guí emhbü xun ho guí øthü 'bü hont'ü ni cuhü guidi zenguahü. Nu'bü guin jahü bü, 'da'angu guí øthü ü i thãnde yá oja zehë. ⁴⁸Pe nde'bü xun hotho gui 'yøthü, nguetho xun hotho Oja ma Tahü bí 'büpü mahëts'i, bi 'yëmp'ü yü xädi ra Jesús.

**Hin ga øthü ran 'yëts'i 'bü dí
øthü yun t'øt'e xun ho**

6 Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yëmp'ü mi 'büpü:

—Pe nu'bü guí øthü rá 'befi Oja, hin gui 'yøthü da 'yës'a ni mija'ihu, nguetho hin te di 'da ahü ma Tahü 'büpü mahëts'i 'bü din jabü gui 'yøthü, bi 'yën'a. ²Ne nu'bü guín nde gui fãxhü n'da ra hyoya, hin gui 'yøthü ngue da nu ahü yü ja'i, tengu øt'ü di yorpa a im bëni 'bü di un'na n'da ran t'unni yü hyoya, ngue di um bü ja yü nijä o guerpä ja yü 'yu ngue in nde da 'yës'a yü ja'i 'be'a i øt'e. Majuqni dí xi ahü, ya hont'a ran 'yëts'i bi dãha 'bü ngubü i øt'e, bi 'yëna. ³Pe nu'bü i ja a guí nde

gui unhdũ n'da zi hyoya, nde'bu hin
gui xihmbũ u mi'da 'be'a gá 'yøthũ.
⁴Ne man'da xũn ho 'bu hin njon da
nu 'be'a guídí unhdũ, pe go da nu
Ojã ma Tahũ, ne i ja 'be'a din 'da
ahũ bũya, bi 'yẽn'a ra Jesús.

**Hingui yoho guim bẽmhũ
'bũ guí yãhũ Ojã**

⁵Ne man'da dí xi ahũ:
—Nu'bu guí yãhũ Ojã, o guí øthũ
tengu i øt'u di yorpa a im bẽni, bi
'yẽn'a ra Jesús. Nu'ũ, i 'bãpũ ja yũ
niã nẽpũ ja yũ xo'yu, ẽna i yãhũ
Ojã pe hønt'a ran 'yets'i im bẽni.
Majuãni dí xi ahũ, hønt'a ran 'yets'i
bi dãha nangue 'be'a i øt'e. ⁶Ne
nu'bu guí yãhũ Ojã gui mbãhã bũ
njon da nu ahũ, pe Ojã ma Tahũ go
i nu ahũ ne di 'da ahũ 'be'a guí äfũ
a, i ẽna.

⁷Pe hinga guexta'a ram hma gui
mamhbũ ngue nte ní mba tho 'bũ
guí yãhũ Ojã, tengu i øt'u ten yé
ojã zehẽ. Ne sä im bẽni i ø'a Ojã
'be'a im ma 'bũ xũn ngu i xifi. ⁸Ne
o guí øthũ tengu i øt'u, nguetho nu
Ojã ma Tahũ ya i paði 'be'a gãtho
guí homhbũ gue'bũ hinga ná äfũ, i
ẽna. ⁹Pe guim bẽmhũ 'bũ guí yãhũ
Ojã 'da yãm hma tengu dí xi ahũ
ngue:

Nuya ma Ta ahe guí 'bũpũ
mahẽts'i.

Da hnumansu ni thuhu.

¹⁰Ne dín ndehe din ja ua n'dihi ni
ts'edi ngue di manda ua.
Ne da t'øt' ua ni pãhã ua ja
ra häi tengu tho i t'ørpũ
mahẽts'i.

¹¹Ne dami 'daje ran ts'ihme dí
homhbe ra pa i jabũ ya.

¹²Dami punga ma ts'oquihe, tengu
thoho bũ na punbahe u i
ørcahe ran ts'o.

¹³Ne o guí hegahe da daje ran ts'o,
pe dami yãnje nangue ran ts'o.
Nguetho nu'i gra hmuts'ũt'abi,
gã di manda ua ja ra häi ni
ts'edi, ne i ja ni ts'edi mixte
njãm'bũ da guadi gãtho yũ pa
mazãi.

Ne hønt'a dí xi'ahe ya.

¹⁴Nguetho nu'bu gadí punbahũ
yũ ts'oqui ni miã'i'ihũ, ngutho
da 'yøt'ahũ Ojã ma Tahũ 'bũpũ
mahẽts'i, di pun'na ni ts'oqui'ihũ.

¹⁵Pe nu'bu hin gadí punbahũ ni
miã'i'ihũ, ne ahũ hin di pun'nahũ
Ojã ma Tahũ 'bũpũ mahẽts'i 'bũ, bi
'yẽn'a ra Jesús.

**Hin gui 'yuhmbũ 'bũ guí øt' yãn
ts'ihme 'bũ guín yãhũ Ojã**

¹⁶—Ne nu'ahũ, nu'bu guí nde
gui 'yet' nin sihmehũ n'da ora
ngue guim bẽmhũ Ojã, o guí
øthũ tengu øt'u di yorpa a im bẽni.
Nu'ũ i ut yũ ja'i 'be'a øt'e, nde'a dí
hnumanho, pe hønt'a ran 'yets'i bi
dãha nangue 'be'a bi 'yøzehẽ, bi
'yẽn'a ra Jesús. ¹⁷Pe nu ahũ, 'bũ guí
øt' nin sihmehũ ngue guím bẽmhũ
Ojã, pe gan 'yomanhohũ tengu'bu
ya gãn sihmehũ. ¹⁸N'dahma njon da
bãði 'be'a gá 'yøthũ gue gá 'yet' nin
sihmehũ, ne hønt'a Ojã ma Tahũ i
nu ahũ 'be'a gá 'yøthũ, ne i ja 'be'a
di 'da ahũ bũya, bi 'yẽn'a ra Jesús.

**Gui hyomhbũ 'be'a dí
necmanho bũ mahẽts'i**

¹⁹Ne man'da bi man ra Jesús, bi
'yẽn'a:

—Hin gui muns'hu 'be'a gdám membetihu ua ja ra ximhäi, nguetho nuua i 'buh yu zu'uë ngue di ts'oni 'be'a gätho guí pes'hu, ne ja'bu da boxjua, ne ja'bu da bë ahü yu bë. ²⁰Pegue gui hyoni gui xanthu 'be'a dí hnumanho ahü bu mahets'i. Nguetho hin te dim 'beru, hin da yurpu yu bë ngue da bë ahü 'be'a guí pes'hu bu, ne hin da boxjua, ne njo'o bu yu zu'uë ngue di ts'oni. ²¹Nguetho hönbu i ja ním pe'ts'i n'da im ben rá mbui n'da. Nu'bu guecua ja ra ximhäi i ja 'be'a i pe'ts'a n'da, hont'ua im ben a n'da, ne nu'bu gueru mahets'i, gueru im ben a n'da 'bu, bi 'yën'a ra Jesús.

Ran nequi ní mbui n'da

²²Ne xø bi 'yëna:

—Ne nu'bu hont'a xun ho guím bëmhbü ne guí øthu, din ja ahü tengutho 'bu n'da ra ja'i xun ho rá dä, i handi xun ho ran nequi, din jabu ni mbuihu. ²³Pe nu'bu hinga gue'a guím bëmhbü, sä guí emhbü i ja ahü ran nequi, pegue xum 'bexui thoho ni mbuihu, tengutho 'bu n'da ra ja'i ngue hingui ho rá dä, ne xum 'bexui thoho bu i handi, bi 'yën'a ra Jesús.

Hin di yoho yú hmu n'da

²⁴Ne xø bi 'yëna:

—Ne hingui sä dim 'bu i yoho yú hmu n'da ra 'yëhe. Nguetho nu'bu yoho yú hmu i 'bu a n'da, nu'a n'da da numanho, ne nu'a man'da hin da numanho. Uague nu'a n'da da hyumbi dim pehmi a, pe nu'a man'da da zocpa thoho rá 'befi a. Janangue'a hingui sä yoho yú hmu da den'na n'da. Hingui sä da 'yëmp

Ojä rá Hmu 'bu i numanho u yu mbeti, nguetho tengu'bu rá hmu a ra mbeti, bi 'yën'a ra Jesús.

Ojä di jamansu yú 'yëc'yëi

²⁵—Janangue'a dí xi ahü, hin go guim bensehu 'be'a gui sihu ngue gdám 'buhmbü, ne xín guim bëmhbü 'be'a gui hyehü. Pe guim bëmhbü ngue man'da di muui ni tehü xinda gue u nin ts'ihmehu, ne man'da di muui ni ja'ihu xinda gue u ni hehü, bi 'yën'a ra Jesús. ²⁶Dami nuhu yu doja i 'yo hönbu go hapü, ne hin'yu yú huqhi, ne xín te i pe'ts'i, pe dí xi ahü, nu Ojä ma Tahu bí 'buru mahets'i gätho i 'uñ u. Ne nu ahü, man'da di mu ahü xinda gue u yu doja, bi 'yën'a ra Jesús. ²⁷Ne ha guím bëmhbü man'da nya'a gam 'buhmbü ua ja ra ximhäi 'bu emme guím bëndumbuihu 'be'a gätho guidí 'behmbü.

²⁸Ne hanja emme go guím bensehu nangué ni hehü. Xogue ts'utho guí çc'yëihu, bi 'yën'a ra Jesús. Pe dami nuhu yu døni i ja bu dapo, ne nu'u hingui dim pefi ne xingui di hoc yú he. ²⁹Pe dí xi ahü, man'da mahotho yu døni xinda gue a rá he ra ts'ut'abi Salomón ngue mí he 'bu mi ja rá ts'edi, bi 'yën'a ra Jesús. ³⁰Ne ngubü bi 'yøt'a Ojä nangué yu døni, mahotho nám pa ya, ne nixudi da mba nts'equi ne da t'udi. Janangue'a guim bëmhbü, man'da xun ho da 'yøt'ahü Ojä xinda gue u yu døni, bi 'yën'a. ³¹Janangue o guí emhbü: “'Be'a hmaha ga sihu.” Uague: “'Be'a hmaha ga hehü.” ³²Nguetho nu'u i thande yú ojä zehé, gue'a zäi i hon'u, pe nu'ahü i

'bupü ni Tahuü bü mahçts'i, ne i pađi 'be'a gá guidí 'behmbü, bi 'yęn'a ra Jesús. ³³Janague'a nu ahü, m'bet'o thoho gan umhbü di manda ahü rá ts'edi Oja, ne gui hyomhbü n'da ra hogambüi nangué rá páhä Oja, ne nubüya di 'da ahü 'be'a gátho gui hyomhbü. ³⁴O guím bęndumbüihü, o guí ęmhbü: “'Be'a da zä ga öthü 'bü nixudi.” Pęgue gui tømhbü, 'be nixudi ja gui pařmbü büya 'be'a da zä gui 'yöthü. N'da pa ngu n'da pa i ja 'be'a din ja, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hingui ho ran yapi

7 —“Nuna bi 'yöt' yu ts'oqui,” hin gui 'yęmhbü, n'dahma hinga gue'a dí ts'ep'ahü a, bi 'yęngähe ra Jesús. ²Pę nu'bü guidí yafü ü mi'da ngue guím bęmhbü hönse ahü xün ho ahü, pę Oja hin da numanho ahü 'bü. Ne 'da'ingu da 'yöt'ahü Oja tengu gá 'yörpahü ü gá yafü, bi 'yęna. ³Hanja bi zä gá nurpahü ra zi häi i o rá dä ni mijä'ihü, ne hin go guí pařmbü i o ra xecza ni dähü. In jabü ní nequi ni ts'oquiü. ⁴Ne ha da zä gui xihmbü ni mijä'ihü: “Mba ga hap'a ra häi o ni dä,” sä gui 'yęmfü, ne go man'da xün ndoho ra xecza i o ni dähü. ⁵Ęmme guidí yörpahü a guí öthü. Pę nde'bü m'bet'o gan hojü nangué yu ts'oqui guidí hosehü, janangu'e'a da zä gui hyämp'ahü ra häi o rá dä ni mijä'ihü, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁶O guidí unhdü a xün ho ü yu fo'yo, ndetho da za ahü. O gue'bü guidí unhdü a di muui ü yu ts'üdi, ndetho da nem bü häi, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nu'bü ja da t'äp'a Oja di uni

⁷Ne xö bi 'yęmp'ü:

—Dami 'yäfü Oja 'be'a guí homhbü, ne nu'a di 'da ahü. ⁸Nguetho nu'a to'o da 'yädi, Oja di un'na bi 'yäpi. Ne nu'a to'o ja a i honi, di und Oja a i honi. Ne nu'a to'o da hyoni da socpa n'da ra goxthi njut'i thoho, Oja da xocpa a, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁹⁻¹¹Pę nu'ahü madague'bü gyü ts'om'bäihü, xinga n'da ahü guidí unhdü ra do ni t'ühniü 'bü i ä'ahü ra hme, ne xing ra c'ęya guidí unhdü 'bü i ä ahü ra huą, pę hont'a xün ho guidí unhdü ni t'ühniü. Ha maguet'a Oja ma Tahuü 'bupü mahçts'i ngue hin di 'da ahü xün ho 'bü ja a guí äfü, bi 'yęn'a ra Jesús.

¹²Ne nu'bü guí nde da 'yöt'ahü ran ho ni mijä'ihü, nde'bü gui 'yörpahü ran ho. Gue'a nam bön'a rán t'ędi ra Moisés ne ráam hma yu pöngahya maya'bü, bi 'yęn'a ra Jesús.

N'da ran t'uti nangué ra goxthi ne yu 'yu

¹³⁻¹⁴Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yęna:

—Nu'a ní yüt'a n'da bü ja ra te mazäi, tengu'bü n'da ra goxthi xün ts'it'i, uague n'da ra t'ü'yu, ne hingui ngu yu ja'i i numanho da thopü. Pę dami hyomhbü gui cüthü bü. Nguetho nu'a ra goxthi xün ndoho ne ra da'yu ní zix a n'da bü ja ran ünbi mazäi, ne xün ngu ü yu ja'i i numanho da thopü, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nda'a ü yu hyäte pöngahya

¹⁵—Pę gam fähmbü nangué yu hyäte pöngahya. Nu'bü i söm bü guí 'bühmbü, sä öt'e tengu'bü yu de'yo ngue xün ho, pę nu yú mbüi tengu'bü n'da ra zate. ¹⁶Ne da zä

gui p̄ahmbu yu hyäte p̄ongahya nangue yún t'òt'e i øt'e, tengu thoho yu za da ba a n'da nangue yún dät'ä i zup̄u. Nguetho hin din zup̄u ja n'da ra za n'da ran dät'ä 'b̄u hinga gue'a rá za a. ¹⁷Pe nu ra za xun ho i zuh yún dät'ä xun ho, ne ngutho ra za hingui ho i zuh yún dät'ä hingui ho. ¹⁸Nguetho nu'a ra za xun ho hin da zä din zup̄u yún dät'ä ngue hingui ho, ne ngutho a ra za hingui ho hin njam'bu da zä din zup̄u yún dät'ä xun ho. ¹⁹Ne nu yu za hingui ho u yún dät'ä, da mba nt'ets'i ne da t'udi. ²⁰Janangue'a da zä gui p̄ahmbu u yu hyäte p̄ongahya nangue 'be'a da 'yøt'e, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nda'a u di manda rá ts'edi Oja

²¹Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Ne sä ɛna yú hmuju u 'da, pe hin da yurpu di manda rá ts'edi Oja u. Pe hont'u majuani i øt' rá pähä ma Ta mahɛts'i da yurpu u. ²²Ne nu'bu bi zøn ra pa ran juanbi 'bu rán zegui, xun ngu da mbarqui da 'yɛngui: “Ma Hmu, nugähe dá mamhbe a nim hma, ne nangue ni thuhu dá hømhbe thi yu zithu, ne nangue ni thuhu xun ngu yun t'øt'e mixte dá øthe,” da 'yɛngui. ²³Pe nugä ga ɛmp'u: “Njam'bu dá pa ah̄u. Dami 'uehmbu ua ja ma hmigä, gyu ts'om'bäih̄u,” ga ɛmbi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Hont'a go to'o in nde da 'yø a dím ma, bi 'yɛn'a ra Jesús

²⁴—Pe nu'a to'o i øh ma nde ne i øt'a ma pähägä, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohu ngue mí ja rán 'yomfɛni ne bi hyø a n'da rá ngu bu

ja n'da ra dongu xun juani. ²⁵Ne bin ja n'da ra da'ye, ne ɛmme xun ngu yu dehe bi 'yugui, ne bá ɛh ran dahi xun ndoho mí nde xtí yøt'a ra ngu. Pe him bi yøt'a, nguetho nu'a ra ngu mí høpu ja ra dongu xun ho. ²⁶Pe nu'a to'o i ø'a dí ma ne hingui urpa ra güenda a, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohu ngue ra 'yambui, ne bi hyøh rá ngu bu mi ja n'da ra 'bomu. ²⁷Ne bin ja n'da ra da'ye ngue bi 'yuh yu dehe, ne ran dahi xun ndoho, ne bi yøt'a rá ngu. Ne ɛmme nts'utho bin ja buya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nu yu ja'i bi numanho rán xädi ra Jesús

²⁸⁻²⁹Ne nu'bu mi gua a bi ma ra Jesús 'bu mí hyupu ja ra nyuni, nu yu ja'i mi huhmbu bu bi hyonya u.

—Haguen ja i xänbi xun ho, ne hinga ngubu i xängahu ma xänbathu bu ja ra nija, bi 'yɛn'u yu ja'i.

Nguetho nu'bu mi xänba ra Jesús, bi 'yuti ngue mi ja rá ts'edi xun ho a.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu mi hemb ra t'axca'ya

8 Ne nu'bu mi gua a bi man ra Jesús, ne bi gapu ja ra nyuni buya, ne ɛmme xun ngu yu ja'i mí numanho da denthoho mahøn'a. ²Ne bá ɛ'a n'da ran 'yohu ngue mi hemb ra t'axca'ya. Bin danyahmu bu mí 'bäh ra Jesús, ne bi 'yɛmbi: —Gra Hmu, nu'bu ni pähä, da zä gui 'uec'i ts'u ran u dí hɛmbi.

³Ne nu ra Jesús buya bi uat rá 'ye bi dädi ne bi 'yɛmbi:

—I jagä ra pähä ngue 'bex da zä i. Dami yäni.

Ne nu'bu mí 'yɛmbi, 'bexgue bi yaŋ'a ran 'yohu. ⁴Ne nu ra Jesús buya bi hecpa a ran 'yohu njon da xifi to'o a bi japi bi yaŋi, ne bi 'yɛmbi:

—Ní mba bu 'buh yu mbäjä da nu i ngue ya bi yaŋ i, ne gui un'na n'da ra 'bøts'e tengu i man yún t'ɛdi ra Moisés, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne ja bi thopu ra hnini Capernaum buya.

Ra Jesús bi hocpa rá 'yɛhe n'da ra hmudofui

⁵Ne nu'bu mí zøm bu ra hnini Capernaum a ra Jesús, 'bex bá ɛ a n'da ra hmudofui ra mengu bu Roma, ne bin c'at'ui ne bi 'yöp ra mate, ⁶bi 'yɛmbi:

—Nu'i grá Hmu, nu n'da ma 'yɛhe i 'bem bu ja ma ngu, i ts'a rá ja'i, hingui sä di 'yaŋi, ɛmme xun 'doni, bi 'yɛmbi.

⁷Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Ga mba bu ga hoqui.

⁸⁻⁹Pe nu ra hmudofui buya bi 'yɛmbi:

—Hingui jatho gui mba bu ja ma ngu, grá Hmu, nugä hin dí sucä tengu e ne hin drá judíogä. Pe dí pađi ngue i ja ni ts'edi zehe, ngue nu'bu guim ma da yaŋi, ne 'bexgue da yaŋi, bi 'yɛna. Tengu thohogä bin 'dac'i ts'u man t'ɛdi, ne nu'bu i ja 'be'a dí xi u ma dofui ne'u ma 'yɛhe, 'bexgue 'dahmantho in ja. Ne ngutho i, da zä guim mantho ua ne 'bexgue da yaŋ buya, bi 'yɛn'a ra hmudofui.

¹⁰Nu'bu mí 'yøh ra Jesús 'be'a bi man a ra hmudofui, bi hyonya thoho ne bi xi u min 'yohu:

—Majuani dí xi ahü, njäm'bu xtá tɛngä n'da ma menguhü yu

ja'i israel dyu judíohü ngue xtám bađi i ja ma ts'edi xun ho tengu na ran 'yohu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹¹Guim bɛmhbu a dí xi ahü, xun ngu yu ja'i ngue gätho na ndoho ra ximhäi, ngue him ma mijudíohü, da 'yɛc'yɛigui ne da yurpu di manda rá ts'edi Oja, 'darbu dim 'buhmbu ma ngurpa bombøtahü ra Abraham, ne ra Isaac ne ra Jacob. ¹²Pe xun ngu ma mijudíohü ngue yún sähu xtán yurpu, pe man'da go da t'entpu ja ra 'bexui u, ne din zom bu ne din guxpu yá ts'i, bi t'ɛmp'u yu ja'i 'bu mi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne nubuya bi t'ɛmp'a ra hmudofui:

—Ní mba ni ngu, ya bin ja a gám ma nguetho gá 'yɛc'yɛi i ja ma ts'edi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne 'bexgue bi yaŋ a rá 'yɛhe buya.

Ra Jesús bi hocpa rá suto ra Pedro

¹⁴Ne nu'bu mí mbenc'a ra hmudofui buya, xø bi tho a ra Jesús, bi zøm bu rá ngu ra Pedro. Ne bi nu 'bem bu rá oi a rá suto ra Pedro, mi hɛmb ra pa. ¹⁵Ne nu ra Jesús buya bi bendba rá 'yɛ, ne 'bex bi bøn a ra pa mi hɛmbi. Ne bi ndanc'a ra xisu buya, bi hyonba ra hme a ra Jesús ne u mín 'yohu, nguetho ya bi yaŋ'a ra xisu buya.

Xun ngu yu hyenni bi hoc'a ra Jesús

¹⁶Ne nu'bu min xui buya xun ngu yu ja'i bá ts'i bu mi 'buh ra Jesús ngue min 'yohu yu zı̄thu. Ne hønt'a n'dare bi man ra Jesús, 'bexgue gätho bi hyøn a thi u yu zı̄thu, ne bi hoc'u yu hyenni. ¹⁷Gätho bin ja 'be'a bi man a ra pøngahya Isaiás maya'bu ngue din ja 'bu mi 'yɛna:

“Da du zehé 'be'a gätho xun hëi dín nuhü, ne da nuse 'be'a gä man ü dí hëmfü,” bi 'yën'a ra Isafas 'bü maya'bü.

Yoho yun 'yohü ña da den'na ra Jesús

¹⁸Ne nu'bü mín nu ra Jesús ngue ñme xun ngu yu ja'i mi 'bäpü, bi 'yëmp'ü yú xädi:

—Masque xun ho 'bü ga thohmbü 'danguadi ra dadehe, bi 'yëna.

¹⁹Ne nu n'da ra xänbate nijä bi 'yëmbi:

—Xänbate i, dín nde ga ten'ni i hönbü go hapü gui mba, bi 'yëmp'a ra Jesús.

²⁰Ne bi dā a ra Jesús ne bi 'yëmbi:

—Pe nu yu haho i ja yú ngu ne yu doja i ja hapü da 'yoi. Pe nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hin'yü ma ngungä ua, bi 'yënthoho ra Jesús.

²¹Ne xø bi 'yën'a man'da ra ja'i min 'yohü büya:

—Ma Hmu, dami tōcpi ts'ü, 'be ga äcä ts'ü ma ta ne ga ten'na büya, bi 'yëmbi.

²²Bi dā'a ra Jesús, bi 'yëmbi:

—Tenga maha, nu'ü xun du da 'yä ü 'büpü, tengu'bü ne ü xun du ü, bi 'yëna.

Ra Jesús bi säyaba ran dahi ne ra t'øthe

²³Ne nu'bü mi gua'a man ra Jesús büya, 'bex bi hyu bü ja ra mbosa ne bi mbähä yú xädi, dí mba bü 'danguadi ra dadehe. ²⁴Ne bi mbü'a n'da ran dahi ts'edi bi 'yen ra dehe, ne ñme di thoni yu t'øthe, bi dons i ts'ü ra dehe a ra mbosa. Pe nu ra Jesús mí ñha, him bi 'yurpa ra

güenda 'be'a midí ja ra dehe. ²⁵Ne bi 'yä ü yú xädi ne bi 'yëmbi:

—Gra Hmu, dami nuhu, guin yanje, nguetho ya in nde ga tonthu mbo ra dehe, bi 'yëmbi.

²⁶Ne nu ra Jesús bi dādi:

—Hanja, ha ñme zi ts'ütho guí ñc'yeigahü ngue i ja ma ts'edi, ne guín suhü.

Ne nubüya bi ndanc'a ra Jesús ne bi xi a ran dahi ngue din hë ne ra dehe, ne 'bexgue bin hë büya. ²⁷Ne nu'ü yun 'yohü büya bi hyonya thoho 'be'a bi 'yø't'a ra Jesús.

—'Be'a di 'yët'ui na ran 'yohü, nguetho ne ran dahi i ø'a i xifi, ne ra dehe i ø'a i xifi, bin 'yënzehé ü.

Ra Jesús bi hoc'i yoho yun 'yohü min 'yohü yu zithu

²⁸Ne nubüya bi zøm bü 'danguadi ra dadehe büya, nguepü ra xequi Gadara. Ne 'bex bá ñpü yoho yun 'yohü ngue min 'yohü yu zithu, ne män ts'utho ü, tengutho ü yu zate. Mí 'büpü ja yun 'yägü ü, janangue'a nu yu ja'i i su da thopü hänbü ja ran 'yägü. Ne 'bex bá ñ'ü yun 'yohü bin c'athü a ra Jesús, ne bi mbafi:

²⁹—'Be'a gní 'yëcua gra Jesús, rá Ts'unt'ü i Ojä. Ha cpí 'yëhe gui ungahe, ne hinga na søn ra pa gui ungahe, bi 'yën yu zithu min 'yohü ü yun 'yohü.

³⁰Ne hinga yatho bü mi 'bü i 'da yu ts'üdi. ³¹Ne nu'ü yu zithu büya bi 'yëmp'a ra Jesús:

—Nu'bü guín nde gui hyönje thi, dami 'daje ran t'ëdi ga cüthe nü 'yo yu ts'üdi, bi 'yën'ü:

³²—Ni mbähä, dami cüthü nü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ne nu yu zı̄thu baya bi bøm bu ja rá mbui u yan 'yohu, ne 'bexgue bi yurpu 'buh yu ts'udi. Ne nu yu ts'udi baya bin tihi ne bi gapu ja ra nguani, him bi zä bin säya, nin uem bu ja ra dehe, bim 'beru. ³³Ne nu'u mi fä u yu ts'udi baya, 'bexgue bi mba n'dihi bu ja ra hnini, ne nu'bu mi zøm bu, bi mam baya ngue 'be'a bin ja nangue u yan 'yohu min 'yohu yu zı̄thu, ne nangue u yu ts'udi. ³⁴Ne bá ɣh yu mengu bu ra hnini baya, bi zøpu 'bäh ra Jesús, ne nts'edi bi 'yap ra mate ngue da mbengui, nguetho him bi numanho 'be'a bi 'yot'a.

**Ra Jesús bi hoc'a n'da
ran 'yohu xı́ ts'a rá ja'i**

9 Ne nu ra Jesús baya, xø bá hu mahøn'a ra mbosa, bá peng bu 'danguadi ra dadehe. Bi zøm bu ra hnini mi 'bui. ²Ne bá thunba bu man'da ra hyenni mahøn'a, ngue n'da ran 'yohu bá 'yox ra 'beza nguetho midı́ ts'a rá ja'i. Ne 'bexgue mí pa a ra Jesús mí ɣc'yei u ngue i jase rá ts'edi, janangue'a bi 'yemp'a ra hyenni:

—O te guım bñi n'yø, nguetho ya dá pun'na ni ts'oqui, bi 'yən'a ra Jesús.

³Ne nu'u 'da yu xänbate nija baya, nu'bu mi 'yøde 'be'a bi man ra Jesús, 'bex bi bñi u:

—Nuna ran 'yohu hingui ho i øt' na, ha hinga høn't'a Oja sä di punba n'da, mi ɣnse u.

⁴Pe nu ra Jesús 'bex bi bađi 'be'a mim bñi'u yu xänbate nija, ne bi 'yemp'u:

—Hingui ho guım bømhbü mbo ni mbuihu, ngue guı́ ɣmhbu hingui ho

'be'a dá øt'ä, bi 'yena. ⁵⁻⁶Ha guım bømhbü nte ní mbatho dá xicä ran 'yohu, ngue rá ts'oqui ya dá punbi. Ha guım bømhbü man'da xquı́ paħmbü i ja ma ts'edi 'bu ga xifi da ndants'i, din 'yo. Pe nuya ga ut'ahü ngue i ja man t'ɣdigä ua ja ra häi ga punba yú ts'oqui yu ja'i, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yemp'u.

Ne xø bi 'yemp'a ran 'yohu i ts'a rá ja'i baya:

—Dami ndants'i, ɣax ni fiđi, ní mba ni ngu, bi 'yembi.

⁷Bex bi ndanc'a ran 'yohu mi ts'a rá ja'i, bi mba rá ngu. ⁸Ne nu'bu mín nu yu ja'i 'be'a bi 'yot'a ra Jesús, bin su ne bi 'yɣspa Oja nangue a n'da ra ja'i bin t'un'na ran t'ɣdi ngue di punba yú ts'oqui yu ja'i.

Ra Mateo bi den'na ra Jesús

⁹Ne nu'bu mi bøm bu ra Jesús, bi thopu mi hucä bu dí hacä ra renta, drá hyaçahägä ngue drá Mateo, ne bi 'yngui:

—Dami tengui.

Ne nubaya dá ndangui ne dá tenni.

¹⁰Ne nubaya 'darbu dán sihmegähe ra Jesús yú xädigähe a ya. Ne bi zøm bu xun ngu yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi, 'darbu dá huhmbe bu dán sihmehe. ¹¹Ne nu yu fariseo baya, ngue im bñi hønse xun ho, 'bu mi nu 'be'a bi 'yot'a ra Jesús, bi 'yängähe ngue yú xädigähe baya:

—Hanja in jabu ni xänbatehu 'darbu i sihmehu yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi, bi 'yən'u.

¹²Nu'bu mí 'yø'a ra Jesús 'be'a bi man u, bi 'yemp'u:

—Hingui honi to'o da mbäx u im bense xun zaqui tengu ahü, pe hont'u i paxe xam böca i honi to'o da mbäx u tengu ya i nde da dengui, bi 'yemp'u. ¹³Ní mbähä bán xähmbü bü ja ni söcuahü 'be'a nam bön'a räm hma Oja ngue i ena: “Pe nugä man'da dí numanho 'bü gui 'yøthü ran huécate xinda gue u yu 'bøts'e guidí 'dajü,” i en Oja, i em bü ja yú söcuä Oja, bi 'yén'a ra Jesús. Ne nugä him bá ecä gan zon'du im bense xun ho, pe bá ecä gan zon'du i pađi hingui ho, janangue da zä di päh yún 'yomfëni, bi 'yén'a ra Jesús, bi 'yemp'u yu fariseo.

Ra Jesús bi ma nda'a ní pa da 'ye't' yún sihme yú xädi

¹⁴Ne n'da ra pa büya bi zøm bü 'büh ra Jesús yú xädi ra Xuua Nxixya, ne bi 'yänni:

—Hanja dí e't'ähe man ts'ihme, ne yu fariseo, pe nu ni xädi hingui e't' yún ts'ihme u, bi t'emp'a ra Jesús.

¹⁵Ra Jesús bi man'a n'da ran t'uti 'bü mi dađi, bi 'yembi:

—Pe nu'u i 'büpü ja ran thađi hin da du yú mbüi, nguetho 'büpü a ran 'yohü din thađi. Pe da zøn ra ora da ts'ispa a ran 'yohü, ne ja da 'ye't' yún ts'ihme büya, bi 'yén'a ra Jesús.

¹⁶Pe nu'a din xä u ma xädigä hin da bömanho 'bü ne'a ram hma maya'bü da den ya, bi 'yëna. Tengutho'bü n'da ra 'ya'bø't'e 'bü dí 'bø't'a ra 'bø't'e ma'da'yo, hin da bömanho, ne nu'a ra 'bø't'e ma'da'yo di ts'on a ra 'ya'bø't'e.

¹⁷Ne tengutho i øt' yu ja'i 'bü da xit' ra gui'uva ma'da'yo bü ja ra 'yambot'asëi, da fø'a ne dim fäni.

Janangue i xit'a ra gui'uva ma'da'yo bü ja ra mbot'asëi ma'da'yo, ne hin da føgue ne hin dim fäni, bi 'yén'a ra Jesús, bi 'yemp'u yú xädi ra Xuua.

Ra Jesús bi xoxa n'da ra hmute xí du, ne bi hoc'a n'da ra xisu mi hëmb ra mbäji

¹⁸Ne nu'bü mí yähu u, 'bexgue bi zøm bü n'da ra ngurpi bü ja ra niја, ne bin danyahmu bü mí 'bäh ra Jesús ne bi 'yembi:

—Bi du n'da ma t'ixu, 'yørqui ts'u ra mate ga mbe gui cäx ni 'ye, ne da dambëni.

¹⁹Bex bi mba a ra Jesús, bi den'na bi du rá t'uhni. Ne gätho dá mbäcähe dyu xädigähe. ²⁰Ne nu'bü má mbähmbe bü 'yu, hin da ná sømhbe bü ja rá ngu a ra ngurpi, bi züje n'da ra xisu ngue ná 'de'mayo njeya min 'youi ra mbäji. Bi hyän bü rá xütha ra Jesús ne bi därpa rá nyäni rá pahni. ²¹Nguetho mí ense ra xisu: “Go hontho ga thärpa rá pahni, ya da yangui.” ²²Ne nu'bü mi därpa rá pahni ra Jesús a ra xisu, 'bex bi nyë a ra Jesús, bi nu a ra xisu ne bi 'yembi:

—Damin johya gra xisu, ya bi yan i nguetho gá 'yëc'yei i ja ma ts'edi, bi 'yembi. 'Bexgue gue'a ra ora bi yan'a ra xisu büya.

²³Ne bi tho a ra Jesús büya, dá søngähe bü rá ngun'a ra ngurpi, ne mí 'büpü yu mbe'bida ne xun ngu yu ja'i mi 'büpü ngue mí ena xtä 'yäh ra hmute xí du. ²⁴Ne bi 'yén'a ra Jesús:

—Dami põmhbü thi, nguetho nuna ra hmute him bi du, ne i ađho, bi 'yembi.

Pe bin thetho u yu ja'i 'bu mi 'yø a bi xifi, nguetho mi pa u ya xí du ra hmute. ²⁵Ne nu'bu mi bøn'u yu ja'i buya, bi thopu mbo mi 'ben a ra hmute ra Jesús, ne bi bendba rá 'ye 'bex bi ndanc'a n'dihi ra hmute. ²⁶Ne gátho na ndoho ra xequi bu bi 'yø u yu ja'i 'be'a bin ja.

Yoho yu xädä bi hoc'a ra Jesús

²⁷Ne bi bøm bu rá ngu ra ngurpi a ra Jesús. Ne bi denni yoho yu xädä, ne i mba't' bu ní mba:

—Dami huğgä'be, gram bom'beto i ra David, bi 'yembi.

²⁸Ne bi zøm bu ja ra ngu a ra Jesús, bi den'ndu yu xädä. Nu ra Jesús bi 'yänni:

—Ha guí ěc'yeiui i ja ma ts'edigä ngue ga xoc'a ni däui, bi 'yæn a ra Jesús.

—Dí ěc'yei'be ngue i ja ni ts'edi, gra Hmu, bi 'yæn u yu xädä.

²⁹Nu ra Jesús buya bi därpa yú dä ne bi 'yembi:

—Din ja tengu a gá 'yęc'yeiui, bi 'yembi.

³⁰Ne 'bex bi xo u yú dä. Ne nu ra Jesús buya bi hecra u yun 'yohu, bi 'yembi:

—Njon gui xihmi 'be'a dá øt'aui.

³¹Pe høntho bi bøm bu yu xädä, 'bex bi xih yu ja'i 'be'a bi 'yørpa ra Jesús.

Ra Jesús bi xocpa rá nde n'da ra gore

³²Nu'bu mi bøn u yu xädä, xø bá ts'inba man'da ran 'yohu a ra Jesús. Midí goreba n'da ra zı̄thu min 'youi.

³³Nu ra Jesús buya bi hyønba thi ra zı̄thu min 'youi a ra gore, 'bex bi nya a buya. Nu yu ja'i buya bi hyonya thoho 'bu mi nu a bin ja, ne bi 'yęna:

—Hinjám'bu xtá nuhu ua ja ma häihu ra Israel tengu dí nuhu ya, bi 'yæn u.

³⁴Pe nu u yu fariseo sä i ęna:

—Nuna ran 'yohu i høn a thi yu zı̄thu nangue rán t'ędi bi un'na rá hmu yu zı̄thu, sä i ęn u.

Bi huęc yu ja'i ra Jesús

³⁵Ne nu ra Jesús nzai mi pa bu ja yu hnini ne min xänbate bu ja yu nija, ne mim mam bu ran ho ma'da'yo ngue 'bepu ní manda rá ts'edi Oja. Ne midí hoqui hønt'a go man u mi hęmb yu ja'i. ³⁶Ne bi huęc'u yu ja'i a ra Jesús nguetho mi 'bui tengu'bu yu de'yo 'bu njon midí jamansu, i 'yodumbui thoho. ³⁷⁻³⁸Ne bi 'yęngähe ngue yú xädigähe:

—Majuqni dí xi ahü, xun ngu yu ja'i i 'bui ngue di döp rá mbui Oja 'bu 'bo'o da xifi nangue'a, pe hingui ngu i 'bui ngue da xifi. Nde'bu gui 'yäfü Oja di un ra 'befi mi'da da mbäx'a rá 'befi. Tengu'bu i ja n'da ra huqhi xü 'yot'i, ne hingui ngu yu mbefi, ne da 'yäp'a ra mehuqhi mi'da yu mbefi 'dahma da xoc'a n'dihi, bi 'yæn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi zänni

'de'mayoho yú xädi

10 Ne nu ra Jesús buya bi zängähe dí 'de'mayoho gähe yú xädigähe, ne bi 'daje rán t'ędi ga hømhbē thi yu zı̄thu ne ga hoje 'be'a gä nín u i hęmb yu ja'i.

²Ne nugähe 'de'mayoho bi zängähe, m'bet'o ra Simón, gue'a ra Pedro, ne'a ra Andrés rán 'yohu a ra Pedro. Ne ra Jacobo ne a ra Xuua rán 'yohu a ra Jacobo, ngue gätho

yoho yú ts'unt'u ra Zebedeo u. ³Ne ra Felipe, ne ra Bartolomé, ne ra Tomás, necä dra Mateogä ngue min haçahäigä, ne ra Jacobo rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Lebeo ngue gue'a rá thuhu ra Tadeo; ⁴ne ra Simón t'ëmbi ra cananista; ne ra Judas Iscariote, gue'a xí dá a ra Jesús. Ne guecähe 'de'mayoho bi huangähe ra Jesús.

**Bi mben'du yú xädi da
mamp'a ráam hma**

⁵Ne nu'bu mí zängahe dí 'de'ma yohogähe bi 'yënje:

—Nuya hin gui mbähä bu i 'bu u him ma mijudíohu, dyu israelhu. Xínga gueru ra xequi Samaria gui mbähä. ⁶Pe nuya gui mbähä bu 'bu u ma menguhu yu israel. Nu'u i 'bui tengu yu de'yo bi 'beh ra 'yu in nde xtán donspu ja ran ðate. ⁷Ne nubu hapu gui mbähä gui 'yëmfu: “Damin umhu ya ngue di manda ahü rá ts'edi Oja,” bi 'yëngähe ra Jesús. ⁸Gui hoju u i hëmp'a ra t'axca'ya, ne hont'a go man u i hëmb yu ja'i, ne gui soxhu u xon du, ne gui hyomhu thi yu zithu in 'yohu 'da yu ja'i. Ne nu'bu gui 'yothu u, hin gui 'yäh nin zäbihu, nguetho hin dá pä ahü a ma ts'edigä, bi 'yëngähe ra Jesús.

⁹Ne hin te ma mbeti gui hyaxhu 'bu gá mbähä, bi 'yëngähe. ¹⁰Ne xín ni tu'doza gui tuxhu, ne hont'a ni he guí hehu ne hont'a ni thixfani gui 'yuthu, ne hin'yu 'be'a gui hyaxhu, nguetho nubu gui sòmhu i ja nin t'ëdi ngue da zimanho ahü u.

¹¹Ne nu'bu gá sòmhu bu ja yú hnini ma mi israelhu gui 'yänhdü hapu 'bu a n'da ran 'yohu ngue

ra hocja'i ne nu'a gätho yu ja'i i numansu a. Ne gueru gam 'bühmbu bu, jague'bu gui thohmbu bu man'da ra hnini mahon'a, bi 'yëngähe ra Jesús. ¹²Nu'bu gá sòmhu bu ja rá ngu, gui zenguahü, gui 'yäfu rán japi Oja nangue'a. ¹³Ne nu'bu rán säui a da 'yot'ahu u yu mengu bu hapu gui sòmhu, Oja di un rán japi gá 'yäfu büya. Pe nu'bu hin'na, tengutho 'bu nte gamí 'yäfu. ¹⁴Ne nubu hapu gui sòmhu, nu'bu hin da zimanho ahü ne hingui nde da 'yomanho a guí xihmbu, dami pòmhu bu ne gui huaju yu böhäi ni guahu. Nu'a nam bön'a gui sohmbu bu u. ¹⁵Ne majuani dí xi ahü, nu yu mengu bu i ja n'da ra hnini hin da zimanho ahü, pe nu'bu bin ja ra pa ran juanbi, man'da ëmme xun u tho da nu, xinda gue'u mí 'bupu maya'bu bu ja ra hnini Sodoma ne ra hnini Gomorra, bi 'yënje a ra Jesús.

Yun unbi da nu yú xädi ra Jesús

¹⁶Ne xø bi 'yëna:

—Nuya hönbu go hapu ga pen'nahu, ëmme di un'nahu u 'bupu, tenguthoho yu zate di unba yu de'yo. Damim fähmbu tengu yu c'ëya ne gui 'yothu tengu ot' yu t'azu, hont'a ran ho gui 'yothu. ¹⁷Ne gam fähmbu, nguetho nu yu ja'i di dá ahü bu 'buh yu ngurpi bu ja yu nija, ne da mber'ahu. ¹⁸Ne da zix'ahu bu 'buh yu ze'mi ne yu ts'at'abi, nguetho guí ëc'yeigahu, pe hinga ndetho da zix ahü bu. Nguetho nu'bu da zix ahü bu, da zä guí xihmbu yu ze'mi ne yu ts'at'abi nangue ma thuhugä, n'dahma ne u yu judío ne u i thände yú oja zehe

da 'yøde nanguecä. ¹⁹Ne nu'bu da ts'ix ahü bü 'buh yu ts'ut'abi, o guí hädumbüihü 'be'a guim mamhbü o gue'bü da zä gan yähu uague hin'na, nguetho Ojä di 'da ahü ran 'yomfëni 'be'a gui mamhbü 'bü bi mba ma juan'ni ahü. ²⁰Nguetho hinga gueſe ahü gan yähu 'bü bi mba ma juan'ni ahü, pe gue'a rá Hogandähi Ojä ma Tahü din ya, bi 'yëngähe ra Jesús.

²¹Ne dim 'bü i 'da di däse yän 'yohü da mba ntho. Ne nu'ü 'da di däse yü ts'unt'ü bü 'buh ra ze'mi da tho. Ne dim 'bü i 'da yu ts'unt'ü di yap zehé yü ta ngue da tho. Ne din jabü da t'örpa ü i ëc'yeigui, bi 'yën'a ra Jesús. ²²Ne gätho na ndoho ra ximhäi da ts'an ahü nangué guí tengahü, pe nu'bü gui hyäthü gue'bü go ran zegui, gui täha gan yamhbü büya, bi 'yën'a ra Jesús.

²³Ne nu'bü n'da ra hnini di 'uc'ahü, dami 'dahmbü bü, ne gui mbähä bü man'da ra hnini büya. Ne majuani dí xi ahü, hin gní täthü gätho yu hnini Israel gui xihmbü rá m hma Ojä ne gui 'dahmbü, 'bü bá pengä.

²⁴⁻²⁵Ne tengu thoho n'da ra xädi hin da t'ëmbi xün ho 'bü him bi t'ëmbi xün ho rá xänbate; ne hin da hnumanho n'da ra 'yëhe 'bü him bi hnumanho rá hmu. Ne din jabü da 'yøt'ahü, hin da numanho ahü yu ja'i, tengu thohogui him bi hnumanhogui, ne i t'ëngui drá zïthu, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hønt'a Ojä da ts'u

²⁶—Janangue'a hin gui suhü 'be'a da 'yøt'ahü yu ja'i, guehma gui mamhbü a dí xi ahü. Hin gui cømhbü a. ²⁷Nu'a dí xi ahü

ua njonguin nu, dami mamhbü bü 'buh yu ja'i, ne nu'a dí xi ahü njongui øde, dami mbahmbü bü ja yu hnini, da t'øpü 'be'a gätho dá xi ahü ya, bi 'yëngähe ra Jesús. ²⁸Ne o guí suhü ü in nde da hyo ahü, hin'yü yü ts'edi ne'a ni mbüihü di juat'ahü. Man'da xün ho 'bü gui suhü a Ojä, ne hønt'a i sä di ün'na ni ja'ilü ne ni mbüihü bü ja ran ünbi mazäi, bi 'yëngähe ra Jesús.

²⁹⁻³¹Janangue 'yo guí hädumbüihü, guim bëmhbü yu doja i 'bä bü ja yu täi, hingui ngu di muui, pe nu'ü xinga n'da da du 'bü hin rá pähä Ojä da du. Janangue'a guim bëmhbü, hin'yü 'be'a din ja ahü 'bü hin rá pähä Ojä din ja. Nguetho man'da di mu ahü bü na nu Ojä xinda gue ü yu doja, ne i pädü gätho nangué ahü. Janangue'a hin gan suhü, bi 'yëngähe ra Jesús.

Da ma to'o ten ra Jesús

³²—Ne gätho to'o da mam bü 'buh yu ja'i ngue i tengä, necä gam ma bü 'buh ma Ta nubü mahëts'i nangué ü. ³³Pe nu'a to'o din cøm bü i 'buh yu ja'i nanguecä, necä xin ga cøm bü bí 'buh ma Ta bü mahëts'i, bi 'yëngähe ra Jesús.

Ra Jesús bi ma da ts'ü ü to'o da denni

³⁴—Ne hin guim bëmhbü ngue bá ëcä da zeh yu sui, pe man'da din ja yu sui nanguecä. ³⁵⁻³⁶Nu yu 'yëc'yei da ts'üpü ja rá nguse, nu'bü hing yu 'yëc'yei 'büpü. Nu yün 'yohü din sühmbü yü ta, ne nu yu xisu büya din sühmbü yü mbe ne ü yü cä, nangué ü hingui ëc'yeigui, bi 'yëna.

³⁷Pe nu'bü n'da ra ja'i man'da im bën'a rá ta ne rá mbe xinda guecä,

hin ga ɛmbi ngue rá hmugui. Ne nu'bu n'da ra ja'i man'da im ɛɛn'a rá ts'ant'u ne rá t'ixu xinda guecä, ngutho u hin da zä ga ɛmbi ngue rá hmugui, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³⁸Pe nu'bu 'bo'o ɛna i tengui ne hingui hä't' yun unbi da t'ørpe, necä xín ga ɛmbi rá hmugui. ³⁹Ne nu'a to'o da zu da thaçpa rá te nanguecä, da mba ma unbi bu ja ran ðate rá te a, pe nu to'o hin da zu da thaçpa rá te nanguecä, hin da mba ma unbi bu ja ran ðate a, bi 'yɛngähe ra Jesús.

Ra Jesús i man yun t'unni

⁴⁰Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Nu'a to'o da zimanho ahü, necä xin bi zimanhogui, ne'a bá pengä xim bi zimanho a. ⁴¹Ne nu'a to'o da zimanho n'da rá pøngahya Oja nanguie a ra 'befi i øt'e, 'da'angu ran ho din t'unui a ra pøngahya. Ne nu'bu 'bo'o da zimanho n'da ra hocja'i nanguie a ran hocja'i i øt'e, 'da'angu ran ho din t'unui a. ⁴²Ne nu'bu n'da ra ja'i i ja 'be'a di un'na n'da ma xädigä ngue'a i tengui, madague'bu hønt'i ts'u ra dehe di unni, pe ne a i ja 'be'a din t'unui ngue man'da xun ho, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Xuua Nxixya bi manda dí änni to'o a ra Jesús

11 Nu'bu mi gua a man ra Jesús buya, bi mbengähe dí 'de'mayohogähe. Ne n'danni bi mbase ra Jesús buya. Bi mba bin xänbate bu mi'da yu hnini bu ra häi Galilea.

²Ne mi ofädi ra Xuua Nxixya, ne bi sifi 'be'a gätho bi 'yøt'a ra Cristo, jananguie'a bi mben'ndu yoho yú

xädi a ra Xuua. Ne nu'bu mi zøm bu 'buh ra Jesús, ³bi 'yänni:

—Ha gue'e gra Cristo, gra Thahni i Oja, ngue mi hma ba ɛhe, uague ga thoqui ga tømhbü, bi 'yɛn'u yú xädi ra Xuua.

⁴⁻⁵Nu ra Jesús buya bi 'yɛmp'u yú xädi ra Xuua:

—Ni mbe bu, gui xihmi a ra Xuua 'be'a gätho guí øhmi, bi 'yɛmbi. Dami xihmi 'be'a guín nuui, ngue nu yu xädä bin zø yú dä ya, ne'u yu dogua i 'yo, ne'u mi hemb ra t'axca'ya ya bi yan u, ne'u yu gogu ya i øhnahya ya, ne'u 'da xøn du i pa nsots'i, ne yu hyoya i si a ram hma ngue 'bepu dí m pø u. ⁶Majapi u to'o hin di u't' yú mbui nanguecä, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi 'yɛmp'u yú xädi ra Xuua.

⁷Ne nu'bu mi mbenc'u yú xädi ra Xuua, nu ra Jesús bi xih yu ja'i 'be'a øt' ra Xuua, ne bi 'yɛmbi:

—'Be'a guí mbähä guin nuhu bu ja ra ðapo 'bu mi 'bupu ra Xuua. Ha gä mbähä gbá nuhu n'da tengu ra xithi i en ran ðahi. ⁸Uague gä mbähä gbá nuhu n'da ran 'yohu mahotho rá he mí he. Pe guí pañmbu to'o mahotho yú he i 'bupu ja yu ngunts'ut'abi u. ⁹Uague gä mbähä gbá nuhu n'da rá pøngahya Oja. Majuani ngue gán nuhu n'da rá pøngahya Oja, ne nu'a, man'da xun hets'i rá ts'edi a xinda gue'u gä mi'da yu pøngahya. ¹⁰Nguetho gue'a ra Xuua a mí hmam bu ja rám hman Oja maya'bu 'bu mí 'yɛna:

M'bet'o ga pehna n'da ran 'yohu ngue mam 'behni da xih yu ja'i ngue da døp'e'e xun ho,

bi 'yɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹¹Majuani dí xi ahü, njon mí 'büh man'da ran 'yohü man'da xün hets'i nangue a rá 'befi bin t'unni xinda gue a ra Xuua. Pe hont'a go to'o din uni ngue di manda rá ts'edi Oja, madague'a hingui hets'i rá 'befi din t'unni, pe man'da xtán hets'i bü dí nequi, xinda guepü ni nequi a ra Xuua ya, bi 'yëna.

¹²Asta gue'bü mi dümp' rá 'befi ra Xuua ne guehya, i honi da yurpü di manda rá ts'edi Oja yu ja'i. Ne nu'ü i humberi i honi, da dāha da yurpü, bi 'yën'a ra Jesús. ¹³Ne gue'a bi man ü yu pøngahya maya'bü ü bin ja, ne mí em bü ja yün t'edi Oja, ne gue'ü mí man ü 'bü hín nim 'büh ra Xuua. ¹⁴Ne nu'bü guí ex'eyi a dí xi ahü, guí pāhmbü ngue tengu'bü da gue a ra Elías a ra Xuua, ngue gue'a ra Elías guí tømhbü ngue mí 'büh maya'bü. ¹⁵Ne nu'bü 'bo'lo i ja rá zagu di jamansu a dí m angä ya, bi 'yën'a ra Jesús.

¹⁶Ga xi ahü 'be'a guí øthü ya, ngue nte guí urpahü ra güenda. Guí øthü tengu i øt' yu t'ühni 'bü in eni. Din suse ü, ne i xih yú mit'ühnihü: ¹⁷“Dá pixt' mam 'bixt'i pe hin gá 'yurpahü ra güenda, ne hin gán nēhmbü,” i en'ü 'da. “Pe nugähe dá pe'be n'da ra 'bei ngue tengu'bü xøn du n'da, pe nte gá bēhmbü ne hin gán zomhbü,” i en'ü mi'da yu t'ühni. ¹⁸Ne ngutho guí øthü, hin gá 'yurpahü ra güenda a ra Xuua, ngue him mi ho yün sihme ne him bi zi ra vino, pe gá 'yēmdahü in 'youi ra zjthu. ¹⁹Pe nugä, dán ja'igä ua ja ra ximhäi, xün ho man ts'ihme 'bü n'dandj ne ma ts'ithegä, pe xinga guecä guí urcahü ra güenda. Pe guí xijü yu fehni, guí

enju: “Nuna ran 'yohü ran zäthu ne ra mihni na, ne yú amigo yu ts'om'bäi ne yu ziyate hyaçahäi,” guí enju. Pe Oja i pađi 'be'a xün ho da 'yøt'e ngue bi zānga'be, bi 'yën a ra Jesús.

N'da ram hma nangue ran ünbi da nu yu ja'i him bi päh yú mbüi

²⁰Ne man'da ram hma bi man ra Jesús nangue yu hnini bü bi 'yøt'e xün ngu yün t'øt'e mixte. Nguetho nu yu ja'i bü, njām'bü bi nde bi päh yú mbüi, madague'a bi nu yün t'øt'e mixte. Ne bi 'yën'a ra Jesús:

²¹—Hüghi maha ahü gyü menguhü bü ra hnini Corazín ne ra hnini Betsaida, nguetho nu'bü xcä øt'ä yün t'øt'e xcä ut'ahü bü ja ra hnini Tiro ne ra hnini Sidón, xtán du yú mbüi nangue ran ts'lo mí øt'ü ne xtí päh yú mbüi ü. ²²Janangue'a nu'bü bi zøn ra pa din ja ran juānbi, man'da xün ü tho ran ünbi guí nuhü xinda gue ü 'büpü Tiro nepü Sidón, bi 'yēmbi. ²³Ngutho ahü gyü menguhü ra hnini Capernaum. Masque guí emhbü man'da xün hets'i rá ts'edi ni hninihü xinda gue ü mi'da. Pegue hin'na, guehma da mba ma juadi ahü. Nguetho nu'bü xcä øt'ä yün t'øt'e mixte bü ra hnini Sodoma tengu dá ørpü ja ni hninihü, hin xtán guadi nangue ra sibi, nguetho xtím päh yün 'yomfēni yu mengu bü, ne guexta'a di jat'a ra hnini ya. ²⁴Pe guehma majuani dí xi ahü, 'bü bin ja ran juānbi, man'da xün ü tho ran ünbi guí nuhü, xinda gue a da nu yu mengu bü ra hnini Sodoma, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús i hurpa rá mbüi n'da

²⁵Ne nubuya nu ra Jesús bin yäui Oja ne bi 'yëna:

—Ma Ta i, gra Hmu mahçts'i, ne gra Hmu ua ja ra häi, jamadi ya ngue gá japi him bi ba'a ram hma nangue ni ts'edi u im bense ja yán 'yomfenise, pe gá japi bi ba'di nangue'u u i hon'a'i, tengu yu t'uhni ngue hin te i pa'di. ²⁶Ne gue'a gá 'yot'e ma Ta i, ngue gue'a gá numanhose guí ot'e, bi 'yén'a ra Jesús 'bú min yaui Oja rá Ta.

²⁷Ne xø bi 'yemp'u yu ja'i buya:

—Gátho 'be'a i ja, bi 'dacá ma Ta. Ne njon da baqui xun ho, hinda hont'a ma Ta i paqui. Ne njon da ba'di xun ho ma Ta, hinda hongdá ngue rá Ts'unt'ugui dí paçá a, ne u ngue ma páhä ga japi da ba'di, bi 'yén'a ra Jesús. ²⁸⁻³⁰Ne nu'bu gá yáhmú ne gán xombuihu nangue 'be'a gátho guí othu, ba éhmú guí tengahu, ne nugá ga hut'a ni mbuihu. Ne nu'a ra 'befi dí 'da ahú hingui he'i a, tengu'bu dí huthu ran thuyá dín hyanbahú ya. Ne nugá dí set ma mbui ne hin'yu ran 'yets'i ma mbui, ne ga xán'nahú ngue njabú guí 'yothu, ne ga hut'a ni mbuihu, bi 'yén'a ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yuti nda'a man'da xun ho xtá 'yot'u yu fariseo

12 Ne nu'a n'da ra pa mi 'yo a ra Jesús bú ja yu huáhi. Necáhe dá mbáhmbe yá xädigáhe a, 'bú ra pa ran ts'áya. Dá ndehmehe ne dá tuje 'da yu trigo. Dá tçnt' ma 'yehe u yu trigo ne dá sahe. ²Nu yu fariseo bi nu 'be'a dá øthe ne bi 'yemp'a ra Jesús:

—Nu ni xädi bi 'yot'a hin xtá 'yot'e, nguetho bi 'yot'a n'da ra 'befi ra pa ran ts'áya, 'bú mi duc yu trigo.

³Ne bi da'a ra Jesús, bi 'yembi:

—Ha hin gán nuhu bú ja ni søcuáhu, ngue ne a ra David bi mbesta a rán t'edi Oja 'bú mi mbähá u 'da, ne bin tumanthuhu, má hin'yu 'be'a da zi u.

⁴Janangue'a bi yurpu ja rá ngu Oja, bi zi u yu 'bøxthuhme him mi sä da zi u, pe hont'u yu mbäjä mi si u. Pe hin guí émhbu bi 'yot' ra ts'oqui ra David, bi 'yén'a ra Jesús. ⁵Uague hin guím bémhbú 'be'a mam bú ja rán t'edi ra Moisés nangue yu mbäjä 'bupú ja ra nija, ngue ne'bu ra pa ran ts'áya i øt' yú 'befi. Pe hing ra ts'oqui a i øt'e, nguetho gueru ja ra nija dim pefi. ⁶Ne nugá dí xi ahú, man'da xun he'ts'i ma ts'edigá xinda gue ra nija, hanja guí émhbu bi 'yot' ra ts'oqui ma xädigá, bi 'yembi. ⁷Pe nu ahú hin guí pahmbú 'be'a nam bøn'a im ma bú ja rá m hman Oja ngue i éna: “Nugá man'da dí nde din ja nin hugcatehu, xinda gue gui hyohu yu zu'ue ngue gui pøcahu,” i é n Oja, bi 'yén'a ra Jesús. Nu'bu xquí pahmbú 'be'a nam bøn'a, hin xcami ya'fu u hin'yu yú ts'oqui, bi 'yén'a ra Jesús. ⁸Ne nugá guecá dán ja'igá ua ja ra ximhäi, drá hmu, ne i ja man t'edi ga mangá 'be'a da 'yot' yu ja'i ra pa ran ts'áya, bi 'yembi.

N'da ran'yohu ra mbedi rá 'ye bi hoc'a ra Jesús

⁹Ne bi thoh puya ne bi yurpu ja ra nija. ¹⁰Ne nu yán sáihu a ra Jesús mi nde xtán dınba n'da ra ts'oqui ngue mi sä xtí yapi, ne bi t'emp'a ra Jesús:

—Ha da zä da mba ma hoqui a ra pa ran ts'áya n'da ra hyenni, uague

hin'na, bi 'yɛn'ɯ. Nguetho mí 'bɯpɯ n'da ran 'yohɯ ngue ra mbedi rá 'ye.

¹¹Ne bi dɔ'a ra Jesús:

—Ha i 'bɯ a n'da ahɯ ngue nu'bɯ ni dɛ'yohɯ da dɔpɯ ja ra hyɔhɔi gue'bɯ ra pa ran ts'áya, ha hin gui jɔxhɯ. ¹²Ha má guet'a n'da ra ja'i ngue hin da zǎ da t'ɔrpa ran ho 'bɯ ra pa ran ts'áya. Ne nu'a, man'da di muui xinda gue yɯ dɛ'yo, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne nubɯya, bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Dami juɔn ni 'ye, bi t'ɛmp'a ran 'yohɯ.

Ne bi juɔn bɯya. Ne 'bex bi gohi xɯn ho tengu man'da rá 'ye xɯn ho.

¹⁴Ne nu yɯ fariseo ɛmme bin cue bɯya. Bi bɔm bɯ ja ra nija, bi nyɔse ɯ 'be'a dí zǎ da hyo ra Jesús.

**Maya'bɯ bi hma 'be'a
bi 'yɔt'a ra Jesús**

¹⁵Ne nu'bɯ mi bɛn'a ra Jesús 'be'a mi nde xtá 'yɔrpa ɯ yɯ fariseo, bi bɔm bɯ bɯya, bi mba n'danni, ne ɛmme xɯn ngu yɯ ja'i bi numanho da denthoho. Ne gǎtho midín hyɛnni bi hoc'a ra Jesús. ¹⁶Ne bi xi ɯ njon da xifi to'o a bi hoqui. ¹⁷Ne nu'a bi 'yɔt'a ra Jesús ngue njon bi ndepe da xifi, bin theui a mi hma maya'bɯ 'bɯ mi 'yɛn'a ra pɔngahyɔ Isaías:

¹⁸Nuna guehna ma 'yɛhegǎ dá huahni

ngue ɛmme didí huɛcǎ ne i hurca ma mbui,

ga un ma Hogandɔhi ngue da xi ɯ i thɔnde yú oja zɛhe, nangue ran juɔnbi ga ɔt'ǎ 'bɯ ran zɛgui ra pa.

¹⁹Ne hin din sɛte a ne xín dim mbatho, ne hingan ts'edi din yɔ hapɯ din 'yo.

²⁰Ne nu'ɯ in ja tengu'bɯ ra xithi bi domp' ran dɔhi, da xots'i mahɔn'a.

Ngutho ɯ in ja tengu n'da ra sibi mi ts'ɔtho da huɛzɛhe, di japi ngue da dɛ xɯn ho mahɔn'a, asta gue'bɯ bi zɔni dim hmu xɯn ho ua ja ra ximhɔi, ne din jabɯ da 'yɔt'e.

²¹Ne gǎtho yɯ ja'i 'dahma 'dan'yo bɯ na yɔ da dɔmp' ran ho da 'yɔrpa ɯ, i ɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Isaías maya'bɯ.

Gue'a bi ma nangue ra Cristo rá Thahni Oja.

**Bi t'ɛmbi n'youi rá ts'edi
ra zǐthu a ra Jesús**

²²Ne n'da ran 'yohɯ min 'youi ra zǐthu ne mi xǎdǎ ne mi gore, bi ts'ixpɯ 'bɯ a ra Jesús, ngue di hoqui. Ne 'bexgue bin zɔ yú dǎ, ne bi nyɔ bɯya. ²³Nu'ɯ gǎtho bi nu 'be'a bi 'yɔt'e bi hyonya thoho ɯ, ne bi 'yɛna:

—Masque guehna mi man ɯ yɯ pɔngahyɔ, ngue rá m bom'beto ra David, ngue rá Thahni Oja, bi 'yɛn'ɯ yɯ ja'i.

²⁴Ne nu yɯ fariseo 'bɯ mi 'yɔde 'be'a i man yɯ ja'i, bin cue ɯ, bi 'yɛna:

—Nuna ran 'yohɯ na i hɔn a thi yɯ zǐthu nguetho in 'youi rá ts'edi a yú hmu, sǎ ɛn'ɯ.

²⁵⁻²⁶Ne 'bex bi bɔ'a ra Jesús 'be'a mim bɛn'ɯ yɯ fariseo ne bi 'yɛmp'ɯ:

—Pe him majuɔni guí mamhbɯ, nguetho nu ra zǐthu hin da zǎ din sɛsehɯ yám fǎts'ihɯ. Nu'bɯ din sɛse din juase yú ts'edi ɯ 'bɯ, tenguthoho 'bɯ n'da ra ts'ɔt'abi din heque ne din tunhdɯ ɯ yám

fäts'ihü, di 'bese yú ts'edi 'bü. Ne ngutho n'da ra hnini o gue n'da ra ngu 'bü din heque, pe gä dim 'be ü. ²⁷Nu'ahü guí ãmhbü dín 'yo'be rá ts'edi ra zïthu, janangue'a i sä dí høn a thi yü zïthu, sä guí ãmhbü. Pe xi'bü da gue'a dí øt'ä, ha in jabü ü guí xänbahü 'bü i høn a thi yü zïthu ü. Ne guese ü i ut'ahü ngue him majuañi a guí mamhbü, bi 'yën'a ra Jesús. ²⁸Þegue rá Hogandähi Ojä dá høn a thi yü zïthu ne dá ut'ahü ngue ya di manda rá ts'edi Ojä ua guí 'bühmbü, bi 'yëmp'ü.

²⁹Ne tenguthoho n'da ran 'yohü 'bü i 'büpü ja rá ngu, hin njongui sä da yürpü 'bü hinga m'bet'o da mba nthurpi yú 'yë, ne nuya sä da yürpü ne da hyäspi 'be'a gätho i ja bü. Dín jagä bü, him mí sä xcá mispa yü zïthu 'bü hin xcá tapä ü yú hmu, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁰Ne nu'a to'o hingui numansugui, man sui'be a. Ne nu'a to'o hingui øt' ma 'befi i di japi dim 'be ü mi'da, bi 'yën'a ra Jesús.

³¹Janangue'a dí xi ahü, hønt'a go má ts'oqui ne hønt'a go má ts'ore da man a n'da, i sä da mba ma punbi, pe nu'bü i man ra ts'ore nangue rá Hogandähi Ojä n'da, ya hin da zä da mba ma punbi n'da 'bü. ³²Pe dí xi ahü, nu'bü 'bo'o da man ra ts'ore nanguecä, dán ja'igä ua ja ra ximhäi, pe i sä da mba ma punbi a. Pe nu'a da man ra ts'ore nangue rá Hogandähi Ojä, pe hin jam'bü da mba ma punbi a, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'da'anguui a rá mbüi n'da a rán t'øt'e n'da

³³—Pe nu'bü xün ho ran t'øt'e ngue dá høn a thi ü yü zïthu,

nde'bü gui numanhoju 'bü, nguetho gui 'yëmfü xün ho ra za gue'bü xün ho rán dät'ä. Pe nu'bü hingui ho yün dät'ä gui 'yëmfü hingui ho ra za 'bü. Nguetho nu yün dät'ä i zürpü da bā a n'da nda'a ní za a, bi 'yën'a ra Jesús. ³⁴Nu ahü, tengu'bü yú meni ahü yü pozü. Hague dán zä gui mamhbü n'da ra nde xün ho 'bü xün ts'otho ahü. Nguetho nu'a i yürpü rá mbüi n'da, gue'a i pøn rá nde n'da, bi t'ëmp'ü yü fariseo. ³⁵Nu'a ran 'yohü i yuh ran ho rá mbüi, hønt'a xün ho im ma, pe nu'a ran 'yohü xün ts'o, hønt'a im ma, nguetho xün yuh ran ts'o rá mbüi. ³⁶Ne dí xi ahü ngue nu'a ra pa din ja ran juañbi, gätho yü ja'i da mba ma juañbi nangue a him bin 'yomfëni 'be'a i mba a bi man ü. ³⁷Ne nangue yüm hma gá mamhbü dí ts'an'nahü ran ünbi 'da ahü ne dí mba ma thøgue 'da ahü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús nte ma hmëpya bi 'yu 'bü mi t'äp yü hmëpya

³⁸Ne nubüya, bi t'ëmp'a ra Jesús, bi 'yëmp'ü 'da ma ngürpihe yü fariseo ne yü xänbate nijä:

—Gra xänbate, dami 'yurcahe n'da ra hmëpya ngue'bü majuañi Ojä bi 'da'a ni ts'edi.

³⁹Bi dā'a ra Jesús:

—Nu'ü xø 'uegue nangue Ojä ne xün ts'o yú mbüi, gue'ü i äh yü hmëpya ü. Pe hin da t'ut yü hmëpya ü, pe hønt'a n'da ra hmëpya da t'uti, tengu bi 'yøt'a ra Jonás. ⁴⁰Ngue tengu thoho ra Jonás, hyu pa ne hyu xui bi 'yo bü mbo rá foho n'da ra dāhua, ne ngutho din jacä guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hyupa

ne hyu xui ga o bu 'bu u xun du, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi 'yɛmp'u. ⁴¹Ne dí xi ahɛ, nu'u mí 'bupɛ ra dahnini Nínive 'darbu gam 'bähmbu u 'bu bin ja ran juɛnbi 'bu ran zegui, ne da 'yut'ahɛ i ja ni ts'oquihɛ. Nguetho nu'u 'bex bi päh yú mbui 'bu mí 'yø a bi man a ra Jonás, pɛ nu ahɛ xø hin guín nde gui päh ni mbuihɛ nangu'e'a dí mangä. Ne nugä, man'da xun hɛts'i ma ts'edi xinda gue ra Jonás, bi 'yɛn'a ra Jesús. ⁴²Ne'a ra xisu min ts'ut'abi bu Sur, 'darbu gam 'bähmbu a 'bu bin ja ran juɛnbi 'bu ran zegui. Ne da 'yut'ahɛ ngue i ja ni ts'oquihɛ. Nguetho nu'a yatho bá ɛhe ngue mi nde da 'yø a 'be'a bi man a ra ts'ut'abi Salomón nangu'e ran 'yomfɛni bi un Oja, pɛ nu'ahɛ hin guí nde gui 'yøhmbu a dí m mangä. Pɛ nugä man'da i ja rá ts'edi mam hmangä xinda gue ra Salomón, bi 'yɛmp'u yu fariseo a ra Jesús.

Nu rá mbui n'da da yut' ra zı̄thu mahøn'a 'bu hin da bɛn Oja

⁴³—Pɛ nu'a ran ts'o guidí hohɛ, din ja ahɛ tengu bi 'yøt'a n'da ra ja'i min 'youi n'da ra zı̄thu. Ne bi bøn a ra zı̄thu, bin 'yo bu ja ra 'yönhäi, mí honi hapɛ din säya pɛ him bi dı̄ni hapɛ din säya. Ne bi mbeng bu ja rá mbui ra ja'i bu bá nets'i. ⁴⁴“Man'da xun ho 'bu ga peng bu bá nets'i,” bi 'yɛnse a ra zı̄thu. Ne nu'bu mi mbeng buya, bi zøm bu ja rá mbui a ra ja'i mahøn'a, ne bi nu tengu'bu n'da ra ngu ngue mán joqui bu rá mbui, ne njom mí 'bupɛ nguetho him bin zəm bu rám hman Oja. ⁴⁵Ne xø bi mba buya bá si mí yoto yú minzı̄thuhɛ ngue

man'da ɛmme xun ts'o i øt'e, ne bi yurpu, bin säya bu rá mbui a ra ja'i. Ne man'da ɛmme xun ts'o bi 'yøt'a ra ja'i buya. Ne gan jahɛ bu, bi 'yɛmp'u yu ja'i a ra Jesús.

Nda'a u i din cuhɛ ra Jesús

⁴⁶Ne nu ra Jesús mi yähɛ yu ja'i 'bu mi zøm bu a rá mbe ne yün 'yohɛ. Bi zøm bu ja ra ngu mí 'bui. Pɛ him bi yurpu, bim 'bätho bu thi, mi nde xtın yaui a rá ts'unt'u. ⁴⁷Ne nu'u 'da buya bi xi a ra Jesús: —I 'bäcua thi ni mbe ne nin 'yohɛ, ne in nde gan yähɛ 'na, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁴⁸Ne bi dɔ a ra Jesús:

—Ga xi ahɛ to'o a ma mbe ne to'o u man 'yohɛ.

⁴⁹Ne bi 'yut'u yú xädi buya:

—I 'bucua ya ma mbe ne ma cu, bi 'yɛna. ⁵⁰Nguetho hønt'a go to'o i øt' rá pähä ma Ta bí 'bupɛ mahɛts'i, gue u man 'yohɛ u, ne gue'u man ju u, ne gue'u ma mbe u, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Rán t'uti ra mbomhmudä

13 Ne nubuya bi bøn'a ra Jesús bu ja ra ngu mí 'bui, ne bi mba nın hupɛ ja ra ndendeja. ²Ne ɛmme bim peti bu yu ja'i, janangu'e'a nu ra Jesús bi ndexpɛ ja n'da ra mbosa ne bi hyu bu. Pɛ hingui 'yo a ra mbosa, bá copu ndenthe. ³Ne bi xänba u yu ja'i, bi xi i 'da yün t'uti. Ne nu'a n'da ran t'uti bi mam bu, bi 'yɛna: —N'da ra mbomhmudä bi mba bu huähı. ⁴Ne nu'bu mi mbon yu hmudä, nu'u 'da bi zo bu ja ra 'yu, ne bá ɛh yu doja bi za u. ⁵Ne nu mi'da yu hmudä bi zo bu ja yu

'bodo, 'bexgue bi bõts'e nguetho hingui pidi ra häi. ⁶Pe nu'bu mambá pøx ra hyadi 'bexgue bi 'yot'u nguetho him mi ja yu 'yu xøn ho. ⁷Ne nu mi'da yu hmudä bÿya bi zo bu ja yu 'bo'uïni, ne bi bøx'u yu hmudä. Pe nu'bu min te yu 'uïni bÿya bi go'mi, ne bim 'bedi. ⁸Pe nu'u 'da bi zo bu ja ra hogahäi, ne bin ja xøn ho u. Nu 'da bi ndø'a n'da ciento, ne nu'u 'da bi ndø'i hyaṭe, ne 'däte ma 'det'a bi ndø u 'da. ⁹Pe nu'bu i ja ni zaguhu, dami jamansu 'be'a dí xi ahü, bi 'yemp'u yu ja'i a ra Jesús.

**I än'du yú xädi ra Jesús hanja
i xih yun t'uti yu ja'i**

¹⁰Ne dá xihmbe ra Jesús bÿya, dá gmfē:

—Hanja gní xänba yun t'uti yu ja'i, ne hingui pa u 'be'a nam bøn u, dá gmfē.

¹¹Ne nu ra Jesús bi darcähe bÿya, ne bi 'yēnje:

—Nu ahü bin ja ahü gá paḥmbu a njom mi paḥ mam'bet'o 'bepu ní manda rá ts'edi Oja, pe nu'u mi'da, him bin japi da baḍi, bi 'yēngähe ra Jesús. ¹²Ne tengu thoho a ram hma i gna: “Nu'a i ja, man'da xøn ngu din t'unni, ne nu'a zi ts'utho i ja, ne'a i ja da thaḅba a,” gan jahü bu. Nu'u i honi da baḍi, man'da xøn ngu da baḍi. Pe nangue u hingui honi da baḍi, ne a zi ts'u mi paḍi da thaḅba u. ¹³Janangu'e'a yun t'uti thoho dí xi u, nguetho i øde pe gna gue'bu him bi 'yøde, ne i nu pe tengutho 'bu hin te xtá nu; him bi yut' yú mbui a dá xifi, bi 'yēn'a ra Jesús. ¹⁴Ne majuḅani i man'a ra pøngahya Isaías nangue u 'bu mi 'yēn'a:

Gui 'yøhmbu pe hin gui paḥmbu 'be'a gá 'yøhmbu.

Ne gui nuhu pe hin gui paḥmbu 'be'a nám bøn'a guin nuhu.

¹⁵Nguetho nu ni mbuihu gmmē xum mētho, ne njam'bu gui 'yøhmbu, tengu'bu njot'i ni guhu, ne njam'bu gui nuhu, tengu'bu guidí ts'ant' ni dāhu, ne hin jam'bu i sä da bēn ni mbuihu ngue dim pädi nangue ran ts'o, ngue ga nyān ahü,

i ēn Oja, bi 'yēn'a ra pøngahya Isaías 'bu maya'bu, bi 'yēn a ra Jesús.

¹⁶Pe nu'ahü majapi ahü nguetho i nu ni dāhu ne i øh ni guhu, bi 'yēngähe ra Jesús. ¹⁷Majuḅani dí xi ahü gmmē xun ngu yú pøngahya Oja ne xøn ngu yu ja'i ngue 'dat' Oja mim bēni, mí nde xtá nuna gätho guí nuhu ya, pe him bi zä bi nu; ne gmmē mí nde xtá 'yøhna guí øhmbu ya, pe him bi zä bi 'yøde, nguetho him mí zøn ra ora xtám baḍi, bi 'yēngähe dyu xädigähe ra Jesús.

**'Be'a rán theui a ran t'uti
ra mbomhmudä**

¹⁸—Ne nuya ga xi ahü 'be'a nam bøn'a rán t'uti a ra mbomhmudä, bi 'yēngähe ra Jesús. ¹⁹Ne nu'a to'o bi sih ram hma ngue di manda ua rá ts'edi Oja, ne him bi baḍi 'be'a nam bøn'a, in ja tengu u yu hmudä bi zo bu ja ra 'yu, ne 'bex bá g'a ra zithu bi hyax a ra hmudä bi thupü ja yú mbui u. ²⁰Ne nu'u yu hmudä bi zo bu ja yu do, tengu'bu n'da ra ja'i gmmē di johya 'bu ja bi 'yø a ram

hma, pe maxøts'e thoho. ²¹Ne hinga gätho mbo yú mbui, nguetho hin'yü yú 'yü xün ho, ne go zi ts'u din ünbi nangué a ram hma, 'bexgue da 'uegue. ²²Ne nu'a ra hmudä dá xi ahü bi zo bü ja yü 'uüni, nam böni tengu n'da ra ja'i bi 'yø a ram hma, pe hønt'a emme im ben ra ximhäi ne ra mbeti ngue i hä't'i, janangué'a bi japi bim 'be a ne hin te bin ja rá 'befi Oja nangué'a ra ja'i tengu a. ²³Pe nu'a ra hmudä dá ma ngue bi zo bü ja ra hogahäi, nam böni tengu ü i ømanho a ram hma ne i paði 'be'a yün thehü a, ne din te xün ho ü ne da ndøgue tengutho yü hmudä, ngue nu'u 'da bi ndø'a n'da ciento, ne'u 'da bi ndø a hyäte, ne ü 'da bi ndø a 'däte ma 'det'a.

**Rán t'uti ra hmudä xün
ho ne a hingui ho**

²⁴Ne nu ra Jesús büya bi xih mi'da yün t'uti ü yü ja'i, ne bi 'yembi:

—Nu'bü bi 'yøt' ran ts'üt'abi Oja, in ja tengutho 'bü n'da ra ja'i bi du a n'da yü hmudä xün ho bü ja rá huähi. ²⁵Pe nu'bü mín xui ne gätho bin äha, bi mba a rán süiui ne 'darbü bi duhmi a n'da yü hmudä hingui ho bü ja rá huähi, ne bi mba büya. ²⁶Ne nu'bü mí böx büya, bi böx'u xün ho ne ü hingui ho, 'darbü bi böts'e. ²⁷Ne nu'u yú 'yøhe büya bi mba bi xi ü yú hmu: “Nu yü hmudä gá tupü ja ra huähi, xün ho 'bü gmi tuhu, hapü bi nequi ü yü hmudä hingui ho,” bi 'yembi. ²⁸Ne nu ü yú hmu büya bi 'yembi: “Ne masque n'da man süi'be bá øhe bi ts'ongá ma huähi,” bi 'yëna. “Ha ga xathü ü yü paxi hingui ho,” bi

'yën'u yú 'yøhe büya. ²⁹Ne nu yú hmu bi 'yembi: “Hin'na, hin da zä gui mbähä gui xathü ü yü paxi hingui ho, nguetho xøhma ts'ürpü thoho ne ü xün ho gui xathü.

³⁰Man'da xün ho gui hyethohü 'darpü din te, ja gue'bü bin ja ran sofo. Ne nubüya ga xi ü yü mbefi ngue nu'u hingui ho di peti ne da 'yudi, ne nu ü xün ho büya da mbe'ts' bü ja ma ngu,” bi 'yën ü yú hmu, bi 'yën'a ra Jesús.

Ne guehna man'da ran t'uti bi mam 'bü mi xi ü yü ja'i.

Rán t'uti rá hmudä ra mostaza

³¹Ne man'da ran t'uti bi man'a ra Jesús ne bi 'yëna:

—Ne tengu n'da rá hmudä ra mostaza bi dupü ja rá huähi n'da ra ja'i. Ne zi ts'ütho a, emme man'da zi ts'ü xínda gue ü mi'da yü hmudä.

³²Pe nu'bü bin te ne man'da xün ndoho bü ni nequi, madague'bü ra c'ani thoho, pe i te tengu'bü n'da ra za guepü da zä da 'yøt' yú 'bafi yü doja bü ja yú 'ye. In jabü rá ts'edi Oja bü ni nequi ngue di manda ua, bi 'yën'a ra Jesús.

Rán t'uti rá íxi ra hocjüni

³³Ne man'da ran t'uti bi ma ra Jesús ne bi 'yëna:

—Ne tengu ra íxi 'bü din jap'a ra hocjüni, ne gätho bi nden a ra jüni büya. In jabü rá ts'edi Oja bü ni nequi ngue di manda ua, bi 'yëna.

**Maya'bü bi ts'änni da man
yün t'uti a ra Jesús**

³⁴Ne ngubü bi 'yøt'a ra Jesús, hønt'u yün t'uti bi 'yut'u yü ja'i 'bü mi xänbi. ³⁵Ne gue'a bi man'a ra

pøngahya maya'bu ngue din ja 'bu mi 'yena:

Ga utä yu ja'i yun t'uti,

Ga xänba a njon mi paði asta

gue'bu go mi mbuh ra ximhäi, i en Oja, bi 'yena' ra Isaías 'bu mim pøngahya.

**'Be'a rán theui a rán t'uti ra
hmudä xän ho ne'a hingui ho**

³⁶Ne nubuya bi xi u yu ja'i a ra Jesús ngue da mbengui. Ne nu'bu gätho mí mba u, bi mba ra Jesús bu ja ra ngu. Ne dá tendähe buya. Ne nu'bu mí hyupü ja a ra ngu, dá änhde:

—Dami xije ts'u 'be'a nam bøn'a ran t'uti gá ma nangue ra hmudä hingui ho bi dupü rá huähi a ran 'yohu, dá emfe.

³⁷Ne bi 'yengähe ra Jesús buya:

—Nu'a nam bøni ngue yu hmudä xän ho u dí tucä, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ³⁸Ne nu a ra huähi nam bøni gue'a ra ximhäi. Ne nu'a ra hogahmudä nam bøni gue'u di manda rá ts'edi Oja u. Ne nu'a ra hmudä hingui ho nam bøni yu ja'i ngue rá mbeti ra zïthu. ³⁹Ne nu a rán suiui a rá mbeti ra huähi ngue bi dupü yu hmudä hingui ho, gue'a ra zïthu a. Ne nu'a ran sofo nam bøni rán zegui ra pa. Ne nu'u yu mbefi da xoqui nam bøni ngue yám 'behni Oja mahçts'i. ⁴⁰Ne tengu thoho u yu hmudä bi bøts'e ngue hingui ho ne bi mba ma munts'i ne bi mba nt'udi, din ja bu 'bu ran zegui ra pa. ⁴¹Nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, 'bu rán zegui ra pa ga pen'du mam 'behni di peti gätho nangu yu ja'i ra ximhäi. Ne gätho u bi 'yøt' ran ts'o da thøn a thi, ne

u gätho midí parpa yú mi ja'ihu da 'yøt' yu ts'oqui. ⁴²Ne da thøspu ja ra sibi njam'bu i huçt'i, guepu din zoni ne din guxt' yú ts'i bu. ⁴³Ne nubuya, nu'u to'o i øt' rá pähä Oja, di nec thoho tengu ra hyadi bu di manda rá ts'edi ma Tahu mahçts'i. To'o gätho ja yú zagu, di jamansu a dím mangä ya, bi 'yengähe ra Jesús.

Rán t'uti a ra mbeti man t'agui

⁴⁴Ne man'da ran t'uti bi man'a ra Jesús, bi 'yena:

—Nu n'da ran 'yohu bi dïn'a n'da ra mbeti bu mbo ra häi ngue emme di muui a. Ne bi gärpu mahøn'a. Ne midí johya, ne bi mba buya da mbä 'be'a gätho mi pe'ts'i guepu bi zä bi dän'a ra xequi a guepu bi dïn'a di muui, ngue mi paði man'da da daði bu. Ne din jabu gui 'yøthu ngue emme gui hyomhbü ngue di manda rá ts'edi Oja, bi 'yena' ra Jesús.

**Rán t'uti a ra do emme di
muui xäm hmadi**

⁴⁵Ne xø bi 'yena:

—Nu n'da ra pøhø ngue mi honi da dän yu do i thim bu mbo ra dehe xäm hmadi di muui. ⁴⁶Ne nu'bu mí dïn a n'da man'da mahotho xinda gue'u gä min nu mam'bet'o, bi mbä 'be'a gätho mí pe'ts'i ne bi dän'a emme mahotho buya. Ne din jabu gui 'yøthu ngue emme gui hyomhbü ngue di manda rá ts'edi Oja, bi 'yena' ra Jesús.

**Rán t'uti n'da ra xit'a án
t'ei bu ja ra daðadehe**

⁴⁷Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi 'yena:

—Nu'a ní 'yøt' ran ts'üt'abi Oja, in ja tengu n'da ra xit'a ngue i pa nt'ei

bü ja ra daɖaɖehe, ne i the hønt'a go ní huá i 'bupü mbo ra dehe. ⁴⁸Ne nu'bü ya bi yu'a yú xit'a yü mbahua, da gux büya, da mba nín hupü ja ra ndenthe ne da huan'du yü huá xün ho da 'yürpü ja yú 'bòts'e ne nu'u hingui ho büya di bunt'i. ⁴⁹⁻⁵⁰Ne din jabü 'bü rán zegui ra pa, 'darbü dim 'bähmbü ü yü ts'om'bäi ü xün ho bi 'yöt'e. Ne nu yüm 'behni Oja mahets'i da huan'du yü ts'om'bäi ne da 'yentpü ja ra sibi njäm'bü i huët'i, nguepü din zom bü ü ne din guxt pü yú ts'i, bi 'yengähe ra Jesús.

**Mahyoni a mi pezehé ne'a
xø bi ðim ma'da'yo**

⁵¹Ne nu'a ra Jesús büya bi 'yengähe yú xädigähe:

—Ha guí pähmbü a dí xi ahü ya.

—Haha, ma Hmu, ya dí pähmbe a guím ma, dá ɛmbähe a.

⁵²Ne xø bi 'yengähe büya:

—Nu'u midín xäh ram hma maya'bü, ne a ram hma ma'da'yo da hyumbi din xädi, ngue 'berü ní manda rá ts'edi Oja, hin te di 'beh rán xädi ü büya, ne da zä da xänba ü mi'da. Din ja tengu'bü n'da ra ja'i i ja 'be'a i pe'ts'i ngue gä mahyoni. Ne'a bi zocpa yüm bombøta ne'a bi ðinse. Janangue'a hin te di 'be ü 'bupü ja rá ngu, bi 'yengähe ra Jesús.

**Yü mengu bü rá hnini zehé him
bi 'yçeyei rá ts'edi ra Jesús**

⁵³Ne nu'bü mi gua'a bi man ra Jesús büya bi bøm bü. ⁵⁴Ne bi mba bü rá hnini zehé ngue Nazaret. Ne bin xäpü ja ra nija, ne nu yü ja'i büya bi hyonya thoho 'be'a bi 'yöt'a, ne bi 'yçna:

—Hapü bí hyä rán 'yomfëni na, ngue da zä da 'yöt'a i øt'e. ⁵⁵Ha hinga guehna rá ts'unt'u ra yaxi na, ngue i 'bücuá rá mbe í María. Ne nu yün 'yohü ra Jacobo ne ra José ne ra Simón ne ra Judas. ⁵⁶Ne ü yün ju dí 'bühmbü ua. Pe hapü bí hyä a ran 'yomfëni na, bi 'yçn ü yú menguhü. ⁵⁷Ne him bi numanho a ra Jesús. Pe nu ra Jesús bi 'yçmp'u: —Gätho yü ja'i in jabü. Nübü ja yú hnini zehé hin da hnumanho n'da rá pøngahyá Oja, xínga gue'u i 'bupü rá ngu da numanho, bi 'yçn'a ra Jesús.

⁵⁸Janangue'a hingui ngu yün t'øt'e mixte bi 'yörpü, ngue him bi 'yçeyei ü 'bupü.

Ra Xuua Nxixyá bi thecpa rá 'yuga

14 Ne min ts'üt'abi bü ra xequi Galilea a ra Herodes. Ne nu'bü mi sifi 'be'a gä bi 'yöt'a ra Jesús 'bü min 'yo bü, bi 'yçn'a:

²—Masque ra Xuua Nxixyá a, bi ðambëni bü 'bü ü xün du, janangue'a i ja rá ts'edi xün ho i øt' yün t'øt'e mixte, bi 'yçm büya.

³⁻⁵Nguetho guesë a ra Herodes bi hyo a ra Xuua Nxixyá. Bin cue a ra Herodes 'bü mi sifi ngue hingui ho a bi 'yöt'e ngue bi zinse a rá 'bepo, nu'a ra xisu mi 'bühmi a ra Felipe 'bü mi sin'a ra Herodes. Ne nu'a ra xisu, ra Herodías a. Ne bi 'yçn'a ra Xuua: “Hingui ho gá 'yöt'e ngue gá sinba rá xisu a nin 'yohü,” bi t'çmp'a ra Herodes. Bin cuetho ra Herodes büya bi got'a fädi a ra Xuua ne bi manda dí tu't'i con yü cadena. Ne mim bëni xta hyo a ra Xuua, pe him bi hyo nguetho mi su din cue yü ja'i, ngue nu yü

ja'i mi pađi rá pøngahya Oja a ra Xuua. ⁶Pe nu'bu mi zøn ra pa bin ja rá ngopa a ra Herodes 'bu mi dát ra jeya mahøn'a, bi 'yøt'a n'da ran ts'ihme ne bin ne a rá t'ixu a ra Herodías. Ne bi numanho a ra Herodes a ran hnei bi 'yøt' bũa. ⁷Ne bi 'yẽmp'a ra hmute: “Dami 'yádi 'be'a gátho guí nde gui 'yáqui. Majuąni dí xi i, ga 'da i 'be'a gátho gui 'yáqui,” bi 'yẽn'a ra Herodes. ⁸Ne nu'a ra hmute bũa bi 'yá a rá ya ra Xuua Nxixya ngue di o ra mbohi, nguetho gue'a xí xi a rá mbe a da 'yáp'a.

⁹Ne bi du rá mbui a ra Herodes bũa, him mi ndehma da hyo a ra Xuua, pe hin'yũ 'be'a sä da 'yøt'e nguetho ya xí xifi di unni 'be'a gá da 'yápi, ne ya xí 'yøh yũ ja'i dí unni 'be'a gátho da 'yápi. ¹⁰Ne bi manda bũa ngue da mba ba thecpa rá ya ra Xuua Nxixya bu ja ra fádi, ne ba jät'a n'da ra mbohi din t'un'na ra hmute. ¹¹Ne nu'bu min t'unni bi den a ra mbohi bi un'na rá mbe bũa.

¹²Ne nu yú xádi ra Xuua bũa, bá tunba a rá ngøc'yei bu ja ra fádi, bi 'yágui. Ne bi mba bũa bá xi a ra Jesús ngue ya bi du ra Xuua.

Bi 'uĩn'i cut'a mahuąhi yũn 'yohũ ra Jesús

¹³Ne nu ra Jesús 'bu mí 'yøde bi du ra Xuua, 'bex dá mbähmbe dá huhe bu ja ra mbosa mí nde xcá sømhbe bu 'danguadi, mi ęna xcám 'busehe n'da zi ora. Pe nu'bu mi pa u yũ ja'i ngue dá mbähmbe bu a ra Jesús, ne u bá nexpu ja yú hnini bi dengähe, bin 'yogua thoho gátho bu ja rá nyąni a ra dądehe. ¹⁴Ne nu'bu

má çähmbe bu ja ra mbosa a ra Jesús, xũn ngu u yũ ja'i xí zøm bu. Ne ęmme bi huç'u bũa ne bi hoqui hønt'a go to'lo mí u. ¹⁵Ne nu'bu min de bũa dá ęmbähe a ra Hmu:

—Ya bin de ya, ne njongui 'bucua ja ra xequi ua, dami xih yũ ja'i da mba bu ja yũ hnini ne da däm bu 'be'a da zi, dá ęmbähe a.

¹⁶Ne bi 'yẽn'a ra Jesús:
—Pe hingui jatho da mba, pe gueše ahũ dami 'uĩmhbu, bi 'yengähe.

¹⁷Ne dá tşähmbe bũa:
—Pe hin'yũ 'be'a da zi, ne hønt'i cut'a yũ hme i ja ua ne yoho yũ huą, dá ęmfe bũa.

¹⁸—Bá çũhũ ua, bi 'yẽn'a ra Jesús.

¹⁹Ne bi xih yũ ja'i ngue din säya bu ja yũ t'ei, ne bi hyąn u cut'a yũ hme ne yoho yũ huą. Bi ndøs' mahęts'i ne bi 'yáp rán japi Oja, ne bi xem bũa ne bi 'dacähe dá darpähe yũ ja'i. ²⁰Gátho bin sihme u yũ ja'i ne bin niya ne bi bong mi'da yũ xequi bi yu'i 'de'ma yoho yũ 'bøts'e. ²¹Ne nu'u gátho bin sihme í jua'i cut'a mahuąhi u yũn 'yohũ, ne hin njon bi mbeh yũ xisu xinga gue yũ t'uhni.

Bin 'yo maxøts'e ra dądehe a ra Jesús

²²Ne nubũa, bi xije ga mbähmbe ngue ga 'daxhe ra dądehe mahøn'a. Dá huhe a ra mbosa dá mbähmbe bũa. Go bi gose bu a ra Jesús, bin 'yęhmbu yũ ja'i. ²³Ne nu'bu mi mba u yũ ja'i bi ndezehe bu ja ra nyuni ne bi nyąni bu Oja. Bá hazehe bu a. ²⁴Ne nu'bu má mbähmbe ngue dá huhe ra mbosa, 'bu mi zøm made ra dehe, bi zeh ran dąhi ne ęmme bin ja yũ t'øthe, ne ts'edi midí cos'a

ra mbosa. ²⁵Ne nu'bu ya mbe mí ts'utho da hyats'i, ne 'yo a ra Jesús bu maxòts'e ra dehe ngue da zu'a ra mbosa. ²⁶Ne nu'bu mambá epu ra Jesús, ne i 'yo bu maxòts'e ra dehe dá handähe büya, ba epu ne hin dí pahmbe ngue gue'a. Emmé dán suhe ne dá mbahmbe:

—Ba ghnü n'da ra ánima, dá gmhbe.

²⁷Ne bi darcähe a ra Jesús:

—Dami hyuthu nzambüi, o guín suhu, guécä, bi 'yengähe.

²⁸Ne bi dat'a ra Pedro büya:

—Nu'bu gue'e ma Hmu i, dami jaqui necä dan 'yo maxòts'e ra dehe ne ga som bu guí 'bäi, bi 'yén'a.

²⁹—Ba ecua, bi 'yén'a ra Jesús, bi t'emp'a ra Pedro büya.

Ne nu'a ra Pedro büya bi gapu ja ra mbosa ne bi dü'mi bin 'yo maxòts'e ra dehe ngue in nde da zom bu bí 'bä a ra Jesús. ³⁰Pe bi nu ngue emme nts'edi ran dahi ne 'bex bin su büya, ne bi dü'mi bi dont'a mbonthe. Ne nts'edi bi mbah püya:

—Ma Hmu, dami yangui, bi 'yèna.

³¹Ne 'bex bi bendba rá 'ye a ra Jesús büya.

—Hanja ts'utho guí ec'yei ngue i ja ma ts'edi ne 'bexgue gá su 'be'a gán nu, bi 'yemp'a rá hmu.

³²Ne nu'bu mi hyu ra mbosa a ra Pedro ne ra Jesús büya, 'bex bin hë a ran dahi. ³³Ne nugähe mí huhmbe bu mbo ra mbosa dán danyahmuhe bu mí 'bä a ra Jesús ne dá emfe:

—Majuani maha, gue'e rá Ts'ant'u i Oja, dá emfe.

**Bi hoc'u yu hyenni bu ra
hnini Genesaret a ra Jesús**

³⁴Ne dá thohmbe büya dá somhbe bu 'danguadi ra dehe bu mi ja ra

xequi Genesaret. ³⁵Ne nu'u yu ja'i mi 'büpu, 'bu mi nu bi zom bu ra Jesús, 'bexgue bi mbenh ra nde hönbu go hapu ja yu hnini ngue ya mí 'büpu ra Jesús. Ne bá ts'inbi gätho yu hyenni bu mi 'bucähe a ra Jesús. ³⁶Ne bi 'yäh ra mate u ngue bi därpa rá nyani rá pahni ra Jesús, ne 'bex bi yan u büya.

**Ra Jesús bi ma 'be'a di
ts'onba rá mbüi n'da**

15 Ne nubüya bá e i 'da ma ngurpihe ngue yu fariseo ne yu xänbate nijä. Bá nexpu Jerusalén u, ne bi 'yän'na ra Jesús:

²—Hanja u ni xädi hingui ten yün t'òt'e mam bombotahu ne him 'be i xut'ye 'bu i sihme, bi 'yén'a.

³Bi dā a ra Jesús ne bi 'yembi:

—Pe ne ahü guí festhohohu rán t'edi Oja 'bu guí homhbu gui 'yòt' nin t'òt'e zehëhu, bi t'emp'u yu fariseo. ⁴Nguetho i mam bu ja rām hman Oja: “Gui numansu ni ta ne ni mbe.” Ne a i mam bu ngue: “Nu'a to'o san rá ta ne rá mbe i jatho da tho,” bi 'yén'a ra Jesús. ⁵Pe nu ahü, 'dan'yo thoho guí mamhbu, ngue guí emhbu xun ho 'bu di yarpa Oja a mi ja ngue xtá mbäx'a rá mbe o gue rá ta n'da ran 'yohu. Ne hin gá xihmbu ngue him bi numansu rá ta 'bu ngubu bi 'yòt'e. ⁶Gá 'yemhbu nte ní mba tho yün t'edi Oja 'bu guím bense nin t'edihü, bi 'yén'a ra Jesús, bi t'emp'u yu fariseo. ⁷Pe emme guidí yorpahu a guím bëmhbü, bi 'yemp'a ra Jesús. Majuani bi man Oja bu ja rá söcuä ra Isaías 'be'a guí øthü ngue bi 'yèna:

⁸Nuya yu ja'i ya i esqui nangue yú nde,

pe maxøts'e thoho ne hinga
gätho yú mbúi.

⁹Ne säti thoho 'bú i thandegui,
nguetho hønt'u yún t'edi zehe i
xänba u mi'da,

i en Oja, bi 'yæn'a ra Isaías 'bú
maya'bu, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹⁰Ne nubüya, nu ra Jesús bi
zon'du yu ja'i:

—Dami 'yøhmbü 'be'a dí xi ahü
janangue'a gui pähmbü 'be'a nam
bøn'a. ¹¹Hinga gue'a i ts'i di ts'onba
rá mbúi n'da, pe gue'a ní bøm bú rá
nde n'da, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹²Ne dá mbähmbe bú mi 'bäh ra
Jesús.

—Nu'u yu fariseo bi beman'u a
gám ma, dá emfe.

¹³Ne bi däh ra Jesús, bi 'yæna:

—Hønt'a go 'be'a ma paxi him
bi 'yezzehe ma Ta, i jatho da mba
nsat'i. ¹⁴Nte guim bëmhbü nangué
u nguetho tengu'bu i xädä u, ne
gna da 'yut' ra 'yu yú mixädähü.
Ne nu'bu n'da ra xädä i six'a rá
mixädäui, thambëni tho gätho
yoho da zo bú ja n'da ra hyähäi, bi
'yængähe ra Jesús 'bú má emfe.

¹⁵Nu ra Pedro büya bi xi a ra
Jesús:

—Dami xije nangué a ran t'uti gá
ma mahë'bü, 'be'a nam bøn'a, bi
'yëmbi.

¹⁶Ne bi däh'a ra Jesús:

—Ha ne ahü xingui ts'u guí
pähmbü 'be'a nam bøn'a dí xi ahü,
bi 'yæna. ¹⁷Ha hin guí pähmbü
nu 'be'a da zi n'da, da yærpu ja
rá nde ne da mba bú ja rá foho,
ne hingui zäm bú, bi 'yængähe.
¹⁸Pe nu 'be'a gätho da bøn bú ja
rá nde n'da í nexpü rá mbúi ne
gue'a di ts'on'a n'da. ¹⁹Nguetho

guepu mbo rá mbúi n'da ni nex'u
yu ts'on'yomfëni, ran thodu, ran
'yomt'ëni madague'bu bin thät'a
n'da o hin gana din thät'i, ne yäm fë,
ne yu fëhni, ne yün ts'ante, ne gue'u
gätho ní nexpü rá mbúi n'da u. ²⁰Ne
gätho u gue'u ní ts'om'bäi n'da ra
ja'i u. Pe nu'bu bin sihme ne him
bi 'yøt'a ran t'øt'e ngue din xut'yë,
hinga gue'a dán ts'on'a, bi 'yængähe
ra Jesús.

**N'da ra xisu hin rá menguhü
a ra Jesús bi 'yëc'yëi a rá
ts'edi ne bi yan'a rá t'ixu**

²¹Ne nubüya dá pømhbe bú a ra
Jesús dá mbähmbe bú ja rá xequi ra
hnini Tiro ne ra hnini Sidón. ²²Ne
dán c'athe n'da ra xisu ra mengu
Canaan, hing ra israel a. Ne ts'edi bi
mbafi, bi 'yëmp'a ra Jesús:

—Gra Hmu, rám bom'бето i ra
David, din ja nin huçcate nangué
ma t'ixu in 'youi n'da ra zithu ngue
emme di ünbi.

²³Nu ra Jesús bi thotho, tengu'bu
him bi 'yø a bi xifi. Nugähe büya dá
xihmbe ra Jesús:

—Dami 'yørpa ra mate a ra xisu,
janangue'a da mbengui, ne i mbafi
i tengahü.

²⁴Nu ra Jesús büya bi 'yæna:

—Nu Oja bá pengui ga ørpa rá 'befi
ngue hønt'u ma menguhü yu israel
ga jamansu, nguetho i 'búi tengu yu
de'yo bi 'beh ra 'yu, bi 'yæna.

²⁵Pe nu ra xisu bi zøm bú 'bäh ra
Jesús bin danyahmu ne bi 'yëmbi:

—Gra Hmu, dami zequi.

²⁶Pe nu ra Jesús bi 'yëmbi:

—Hingui ho 'bú n'da ran 'yohü
da hyänba rá hme yá t'ühni, go di
un'du yu t'u'yo, bi 'yëmbi.

Ngubu bi xifi nguetho hing ra israel a ra xisu. ²⁷Bi 'yɛn'a ra xisu bɔya:

—Majuani guim ma gra Hmu, pe ne'u yu t'u'yo i si yu xeca hme 'bom bu ja ra 'bimexa ngue i he u yu hmu.

²⁸Ra Jesús bɔya bi 'yɛmp'a ra xisu:

—Gra xisu, ɛmme guí ɛc'yɛi xun ho a ma mate. Janangue'a din ja a ga 'yádi, bi 'yɛmbi.

Ne 'bexgue gue'a ra ora bi yan'a rá t'ixu.

Bi hoc mi'da yu hyɛnni a ra Jesús

²⁹Ne nubɔya nu ra Jesús bi bøm bu. Dá mbähmbe bu ja ra ndendádehe bu Galilea ne dá texhe bu ja ra nyuni, ne bi hyupɔ a ra Jesús. ³⁰Ne xun ngu yu ja'i bi zøm bu mi hudi, ne bá ts'inba yu dogua, ne yu xädä, ne yu gore, ne yu do'yɛ, ne xun ngu mi'da yu mbedi ne yu hyɛnni bá ts'inba bu mi hu'a ra Jesús. Ne nu ra Jesús bɔya gätho bi hoc'u. ³¹Ne nu yu ja'i bi hyonya thoho 'bu mi nu bin ya yu gore ne bin 'yo u mí dogua ne bi yan'u mi do'yɛ, ne bin zø yu dá u mi xädä. Ne nu'bu mi nu 'be'a bi 'yøt'a ra Jesús, bi 'yɛspa Oja, ngue ma Ojåhe dyu israelhe. Ne hyu pa dán degåhe bu yu ja'i.

Bi 'uɔn'i goho mahuahi yun 'yohu ra Jesús

³²Ne nu ra Jesús bi zongahe bi 'yɛngåhe:

—ɛmme dí m bɛngå yu ja'i i 'bucua nguetho ya ná hyupa i 'bucua ne hin'yu 'be'a da zi yu. Ne nu'bu ga xifi da mba bu yu ngu, masque hin

da hyät'i da zøm bu ja yu ngu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Ne dá ɛmhbe bɔya:

—Pe hin hapu ga timhbu ra hme ga unhdɔ yu ja'i, nguetho ɛmme xun ngu i 'bucua, ne njongui 'bucua ngue ga tämfu ra hme, dá ɛmfe.

³⁴—Hangu guí hahu ra hme thå, bi 'yɛn'a ra Jesús.

—Yoto thoho yu hme ne zi yoho yu t'uhua, dá ɛmfe.

³⁵Ne nu ra Jesús bi xih yu ja'i din säya bu häi. ³⁶Ne bi hyan'u yu hme a ra Jesús ne yu huå, ne bi 'yåp rán jåpi Oja nangue u bi hyani. Nubɔya, nu ra Jesús bi xen yu hme ne yu huå ne bi dargåhe ngue ga unhde yu ja'i bu mí hudi. ³⁷Ne gätho u mí 'bupɔ bin sihme u ne bin niya, ne bi bongui yoto yu 'bøts'le 'bu mi niya. ³⁸Ne goho mahuahi u yun 'yohu bin sihme, ne njom bi mbɛh yu xisu ne yu t'uhni. ³⁹Ne nu ra Jesús bɔya bi xih yu ja'i da mbeng yu ngu. Ne nu'bu mi mbeng yu ja'i bɔya dá mbähmbe mahøn'a a ra Jesús, dá huhe ra mbosa mahøn'a ngue ga sømhbe bu ra xequi Magdala.

Yu ngurpi yu judío bi 'yåh mi'da yu hmɛpya

16 Ne nu'bu ma sømhbe bu, bi zøm bu 'da ma ngurpihe ngue yu fariseo ne yu saduceo, in nde da zåp rá mbui a ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—'Yurcahe n'da ra hmɛpya ngue ga pähmbe majuani Oja bá pen'ni i, bi 'yɛn'u.

²—Pe nu'ehu, bi 'yɛn'a ra Jesús, guí nuhu xun theni yu güi 'bu xøn de ne guí ɛmhbu bɔya ngue din hyadi 'bu bi hyats'i. ³Ne nu'bu

guí nuhú ts'útho xún theni yú güi 'bú xudi, guí ɛmhú din dáyé búya. ɛmmé guidí yorpahú a guím bɛmhú. Hanja ngue guí pəhmbú 'be'a nam bòn'ú yú güi guí nuhú né hin go guí pəhmbú 'be'a nam bòn yú hmépya guí nuhú ya, bi 'yɛn'a ra Jesús. ⁴Nu ahú guí 'búhmbú ya, gue ahú gyú ts'om'báihú, xcá 'uehmbú bú rá 'yú Ojá, né sá guí áhmbú ra hmépya ya pé hin da t'ut'ahú ra hmépya. Pé hont'a ra hmépya da t'ut'ahú tengú bi 'yot'a ra Jonás maya'bú, bi 'yɛn'a ra Jesús bi 'yɛmp'ú yú fariseo. Né xó dá mbácáhe a ra Jesús búya.

Ra Jesús bi xih yú xádi di jamansu nangué rá íxi yú fariseo

⁵Né nubúya dá penje mahòn'a 'danguadi ra dádéhe a ra Jesús. Né dá pumbɛnihe a ra hmé nzáí mí sihe ngue min 'youi ra íxi. ⁶Nu ra Jesús búya bi 'yɛngáhe:

—Damim fáhmbú nangue yú íxi yú fariseo né yú saduceo, bi 'yɛna.

⁷Né dá ɛnsehe:

—I man na ya ngue him bá həhú ra hmé.

⁸Né nu ra Jesús bi bádi 'be'a dá bɛmhbe né bi 'yɛnje:

—Hanja guí ɛmhú: “Hin'yú ra hmé ga sihú.” Pé ts'útho guí ɛc'yéihú. ⁹Ha gá pumbɛnihú 'bú má 'uɛngá goho mahuáhi yún 'yohú ngue hont'i yoto yú hmé né yohó yú t'úhuá, né bi bong thoho yoto yú 'bòts'e yú hmé. ¹⁰Né'bú má 'uɛn'i cút'a mahuáhi yún 'yohú ngue hont'i cút'a yú hmé mi ja, né xún ngu yú 'bòts'e bi yú 'bú mi bongui. ¹¹Hanja hin gá pəhmbú 'bú má xi ahú nangue yú íxi yú fariseo né yú

saduceo, pé hin nangue ú yú hmé dá xi ahú, bi 'yɛngáhe.

¹²Ja dá pəhmbé búya 'be'a nam bòn'a bi xije ra Jesús. Dá pəhmbé ngue gue'a yún xádi yú fariseo né yú saduceo, né hinga gue'a njuəntho ra íxi bi ma.

Ra Pedro bi ma to'o a ra Jesús

¹³Né nubúya dá mbáhmbe ra Jesús bú ra xequi Cesarea, guerpú min ts'út'abi ra Felipe. Né bi 'yángahe dyú xádigáhe ra Jesús: —'Be'a im bɛn'ú yú jə'l'i ngue to'ogá, ngue guecá dán jə'l'igá ua ja ra ximhá, bi 'yɛna.

¹⁴Dá thəthe búya:

—Nu'ú 'da yú jə'l'i im bɛni gue'e gra Xuua Nxixyá, né nu'ú 'da im bɛni ngue gue'e gra Elías mi 'búh maya'bú. Né nu'ú 'da im bɛni gue'e grá Jeremías ngue maya'bú xón du, uague man'da rá pəngahyá Ojá, i ɛn'ú, dá ɛmfé búya.

¹⁵Nu ra Jesús búya bi 'yángahe:

—Xi'ahú, 'be'a guím bɛmhú ngue to'ogá.

¹⁶Ra Simón Pedro búya bi dətí:

—Gue'e rá thahni i Ojá ngue ra Cristo, rá Ts'unt'ú i Ojá i 'bú.

¹⁷Ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Majəpi i gra Simón, rá ts'unt'ú i ra Jonás, nguetho nu'a gá ma hinga n'da ra jə'l'i bi bɛn'ni i, pəgue Ojá ma Ta bí 'búh mahɛts'i bi bɛn'ni i. ¹⁸Pé né'a dí xi i, nu'i gra Pedro, nu'a ni thuhu nam bóni gue ra do. Nguetho tengú 'bú da gue'e gra dongu guerpú dí mbúh rán ngu Ojá, nangue'e ga dú'má ga pət'ú da 'yɛc'yéigui. Né hin'yú 'be'a da zá dí jua ú, xíng ran dəté, bi 'yɛn'a ra Jesús. ¹⁹Né ga 'da a n'da nin t'ɛdí ngue gui xih yú jə'l'i

'bepu dí yut'a n'da bu di manda Oja. Tengu'bu ga 'da a n'da ran sogui ngue gui xocpu di manda rá ts'edi Oja. Ne nu'a gui 'yembi hingui ho ua ja ra ximhäi, nepu mahets'i da t'ëmbi hingui ho a. Ne ngutho a gui 'yembi xun ho, nepu mahets'i da t'ëmbi xun ho a, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁰Pe nubuya, nu ra Jesús bi hegähe hin ga mamhbe bu 'buh yu ja'i ngue guese a rá Thahni Oja, ngue ra Cristo.

Ra Jesús bi ma da tho ne da dambëni

²¹Ne nu'a ra pa a, bi dæ'mi bi xije jatho da mba bu Jerusalén di unba bu u ma ngurpihe, ngue yu dæc'yei ne yu mbäjä ne yu xänbate nijä. Ne bi xije da tho ne da dambëni 'bu ná hyupa. ²²Ne nubuya bi zixpu ma'uëni a ra Pedro ne bi zæi, bi 'yembi:

—O guidí japi da bent'i i, damin yañi, bi t'ëmp'a ra Jesús, bi 'yën'a ra Pedro.

²³Ne bi dæ'a ra Jesús:

—Dami pøni gra zïthu. Ní mba, nguetho guí ñngui hin ga øt'ä a bi zän Oja. Hin'yü nin 'yomfëni tengu im bën Oja, pë hønt'a im bën yu ja'i guím bëni, bi 'yën'a ra Jesús, bi t'ëmp'a ra Pedro.

²⁴Ne nubuya, bi 'yëngähe:

—Pë to'o gätho in nde da dengui i jatho hin da bën'a rá pähä zehë ne da hyät yün unbi madague'bu da tho. ²⁵Nguetho nu'a to'o di huçzehë rá te, da mba ma unbi rá te bu ja ran dæte, pë nu'a to'o hingui su da thaçpa rá te nanguecä, da dïn'a ra te mazäi a. ²⁶Pe nu'bu n'da ra ja'i, madague da 'yøt'e rá mbeti 'be'a gätho i ja ua ja ra

ximhäi, pë nte ní mbatho 'bu him bi pøh rá te. Nguetho njo'o n'da ra ja'i da zä da guzehe rá te, bi 'yën'a ra Jesús. ²⁷Nguetho nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ne din jagä rá ts'edi ma Ta bu mahets'i 'bu bá pengä mahøn'a, ne gätho yüm 'behni ban 'yohe 'bu bá ëcä. Ne i ja 'be'a ga undä nangue 'be'a bi 'yøt'a n'da ngu n'da yu ja'i. ²⁸Majuani dí xi ahü, hinga gä gní tuhü 'bu bi dæ'mi di manda ma ts'edi ua, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yëngähe ra Jesús.

N'da ran t'uti bi 'yøt' ra Jesús

17 Ne nu'bu mi tho i 'dato pa nu ra Jesús bi zix ra Pedro ne ra Jacobo ne ra Xuua, rán 'yohü ra Jacobo, ne bi mbähä bu ja ra t'øhø. ²Ne nu'bu mí zøm bu, bim pä'a ra Jesús. Nu rá hmi bi hyät'i tengu'bu ra hyadi, ne nu rá he bi t'axqui tengu'bu ran nequi. ³Ne nu'ü ma mixädihe min 'yohü, bi nu bi zøm bu ra Elías ne ra Moisés, bin yähu ra Jesús.

⁴Ne nu ra Pedro büya bi 'yëmp'a ra Jesús:

—Gra Hmu, xun ho ngue dí 'buhmbe ua, ne ga hócähe hyu yu t'ungu. Nu n'da gam 'buse, nu n'da dim 'buh ra Moisés, ne nu'a man'da dim 'buh ra Elías, bi 'yën'a ra Pedro.

⁵Pe nu'bu mí yä ra Pedro, bi nequi n'da ra güi di fexni, ngue bi go'bu, ne bi 'yø'a n'da ra nde bin yä bu ja ra güi: “Guehna ma Ts'unt'ügä na, ñmme dídi huçcä na ne dí numanho. Dami 'yøhmbü 'be'a i xi ahü.” Gue'a bi man'a ra nde bi 'yøpü.

⁶Ne nu'bu mí 'yø a ra nde u ma mixädihe 'bex bin danyahmu bu

häi ne bi nyetho nguetho bin su
 7Ne nu ra Jesús bəya bi mba bu
 mín danyahmu ɛ ne bi 'yɛmbi:

—Dami ndanjə, o guín suhə.

8Ne nu'bu mi ndəx'u bəya njom
 bi nu, pe hont'a ra Jesús mí 'bäpə.

9Ne nu'bu mam bá ɛpə 'yu bu ja
 ra t'ohə bəya, bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Nuya njon gui xihmbə 'be'a gá
 nuhə bu, jague'bu dá thəmbəniğä
 bu 'bu ɛ xon du, nugä ngue dán
 ja'igä ua ja ra ximhäi, bi t'ɛmp'a.

10Ne nu ma mixädihe bəya bi
 'yänni:

—Hanja i ɛn'u yə xänbate nijə
 ngue m'bet'o thoho ba penc'a ra
 Elías, ne ja ba ɛ'a rá Thahni Ojə
 ngue ra Cristo bəya, bi 'yɛn'a.

11—Majuəni im ma ngue m'bet'o
 ba ɛh ra Elías di hoqui gätho. 12Pe
 dí xi ahə, ya bi zoh ra Elías ne njon
 bi bađi ngue gue'a. Pegue bi mba
 ma ɛnbi ne bi mba ma ɛpə, ne
 ngutho da t'orcä ya, nugä ngue dán
 ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra
 Jesús.

13Ja bi bə ɛ ma mixädihe bəya
 gue tengu'bu ra Elías a ra Xuua
 Nxixya.

Nu ra Jesús bi hoc'a n'da ra sändəte

14Ne nu'bu mi zom bu 'buh yə
 ja'i, bi zom bu n'da ran 'yohə bu mí
 'bäh ra Jesús, ne bi 'yɛmbi:

15—Gra Hmu, dami 'yərqui ts'u
 ran huçcate a ma ts'ənt'u, jant'a
 thoho i sändəte ne hönbu go i so
 'bu xə 'yagui. Ja'bu i so bu ja ra sibi,
 ne ja'bu i so bu ja ra dehe, hönbu
 go hapə 'yo 'bu xon zändəte. 16Ne
 bá sigä bu mi 'bu ɛ ni xädi, pe him
 bi zä bi hyaçpa a ran ɛ in 'youi, bi
 'yɛn'a ran 'yohə.

17Ne bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Gyə ts'om'bäihə, hin gui
 ɛc'yəihə Ojə xun ho. Hangu yə
 pa ga töp'a thoho ahə ngue gui
 'yɛc'yəigahə, bi 'yɛn'a ra Jesús. Bá si
 ni ts'ənt'u guím ma, bi t'ɛmp'a ran
 'yohə.

18Nu'bu mi zopə bəya, nu'a ra
 Jesús bi zə a ra zıthu min 'youi,
 ne bi xifi da bəni. 'Bex bi yən'a ra
 ts'ənt'u bəya.

19M'bejua bəya bin yaə ɛ ma
 mixädihe a ra Jesús nubə däm
 'bəsche.

—Hanja him bi zä dá həngähe thi
 a ra zıthu min 'youi a ra ts'ənt'u, bi
 'yɛn'a.

20Bi də a ra Jesús ne bi 'yɛna:

—Him bi zä gá hyəmhə thi ra
 zıthu, nguetho ts'ətho gui ɛc'yəihə.
 Man'da zi ts'ətho ni t'ɛc'yəihə
 xinda gue n'da rá hmudä ra c'u
 ngue ɛmme zicue. Ne nu'bu da zəni
 gui 'yɛc'yəihə tengu n'da rá hmudä
 ra c'u, da zä gui xihmbə n'da ra
 t'ohə: “Dami 'uegue gui thən nə
 n'danni,” gui 'yɛmfə, ne da 'uegue.
 Hin te gui hyəmfə 'bu majuəni gui
 'yɛc'yəihə. Gätho xun həi i sä gui
 'yəthə, bi 'yɛnje. 21Pe nu'bu 'da'ɛ yə
 zıthu tengu min 'youi a ra ts'ənt'u,
 xun həi da hyon a thi ɛ, pe hont'bu
 ɛmme həh rá mbəi din yaui Ojə ne
 da 'ye't' ran ts'ihme n'da, da zä da
 hyon a thi ɛ, bi 'yɛngähe ra Jesús.

**Ra Jesús bi ma mahən'a
 da tho ne da dəmbəni**

22-23Ne nu'bu mán 'yohe bu ra
 häi Galilea, bi 'yɛnje mahən'a a ra
 Jesús:

—Nugä ngue dán ja'igä ua ja ra
 ximhäi, dan dägä bu 'buh yə ja'i

ngue da thogä. Pe ga thambëni 'bu ná hyu pa, bi 'yën'a ra Jesús. Ne emme bi du ma mbuigähe büya.

N'da ran t'änni to'o i jut ra mbeti nangué ra niја

²⁴Ne nu'bu má sómhbe bu ra hnini Capernaum a ra Jesús, bi t'emp'a ra Pedro:

—Xi ni xänbatehü, ha hingui jut'a ra mbeti dí haxähe nangué ra niја, bi t'ëmbi.

²⁵Bi dā a ra Pedro büya:

—Hāhā i jut'i, bi 'yemp'ü.

Ne nubüya nu'bu mi yärpü ja ra ngu xín säya a ra Jesús, 'bex bi t'än'na ra Pedro:

—'Be'a guím bëni gra Simón, ha ne'ü yú t'ühni yü ts'üt'abi i jut'a ra mbeti ua ja ma häihü, uague hönt'ü yü ja'i thoho, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁶Bi dā a ra Pedro:

—Nu'ü yü ja'i thoho.

—Janangué'a hin mán zähma'be ga jut'ä 'bu hingui jut'ü yú t'ühni yü ts'üt'abi, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁷—Pe ni mba bu ja ra dādehe, gui hyä'ts'a n'da ra huā, ne gui xemba rá nde. Gui tīm bu n'da ra mbeti, ngue'a xöt'a ga jut'ui a ra cota a ra niја, n'dahma hin da bëman'ü ü i hax ra mbeti, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma to'o xtán hëts'i bu dán nu Oја

18 Ne xø dá änhde a ra Jesús: —Xiya, to'o man'da xün hëts'i rán t'ëdi bu na hnu bu di manda rá ts'edi Oја, dá emfe.

²Nu ra Jesús büya bi zohna n'da ra t'ühni ne bi gäts'i bi mbämp'ü made, ³ne bi 'yënje:

—Majuani dí xi ahü, nde'bu gui päh ni mbuihü gui cohmbü tengu'bu gyü t'ühniü, nu'bu hin'na hin gui sä gui cüthü bu di manda rá ts'edi Oја 'bü, bi 'yënje. ⁴Ne nu'a to'o da gohi tengu'bu ra t'ühni ne da 'yöt'e ngue hin'yü rá ts'edi, gue'a xtán hëts'i rán t'ëdi bu na hnu bu di manda rá ts'edi Oја. ⁵Ne nu'a to'o da numanho n'da ra t'ühni nangué ma thuhügä, nam böni bi zingä büya, bi 'yëngähe ra Jesús.

Yün t'ü't'ate i ja ua

⁶—Pe nu'bu 'bo'o di japi da 'ue a n'da ra t'ühni ngue i ëc'yeigui, xün ütho ran ünbi da nu. Man'da xün ü xinda gue'bu da t'erpa ra dojüni rá 'yüga ne da thörpü ja ra dādehe, bi 'yën'a ra Jesús.

⁷—Nhuëcate ahü nangué yüm 'bepate xün ngu da t'öt'ahü. Guehma gui nuhü ü, pe í huëhi maha to'o di 'bep'ahü, bi 'yëna.

⁸Pe nu'bu guí emhbü gue'a ni 'yëhü o gue ni guahü di 'bep'ahü gui 'yöthü ra ts'oqui, pe xün ho 'bu gui hyejü gui 'yemhbü bu yatho. Nguetho man'da xün ho 'bü dan 'datho ni guahü o gue dan 'datho ni 'yëhü 'bü gá mba bu ja ra te mazai, xinda gue'bu di yoho ni 'yë o gue di yoho ni gua ne gui mba bu ja ra sibi njäm'bu da huët'i. ⁹Ne ngutho 'bü guí emhbü gue'a n'da ni dähü di 'bep'ahü gui 'yöthü ra ts'oqui, pe xün ho 'bü gui hyähmbü gui 'yemhbü bu yatho. Nguetho man'da xün ho 'bü dan 'datho ni dähü 'bü gui cüthü bu ja ra te mazai xinda gue'bu di yoho ni dähü ne gui mba bu ja ra sibi njäm'bu da huët'i, bi 'yën'a ra Jesús.

Ran t'uti nangué ra de'yo bim 'bedi

¹⁰—Dami jamansuhá a guí øthú. Hin gui 'yøthú tengu'bú nte di muui u zicue, nguetho dí xi ahú nu yám 'behni Ojá di jamansu u, ne zai i 'bupú ja rá hmi ma Ta bú mahetsi u yám 'behni. ¹¹Nguetho nugá, ngue dán ja'igá ua ja ra ximhái, bá ecá ngue ga nyamba yú te u xóm 'bedi nangué yú ts'oqui, bi 'yén'a ra Jesús.

¹²⁻¹³—'Be'a guím bémhbú bi 'yøt'a n'da ran 'yohú ngue mí si n'da ciento yú de'yo. Ne bim 'be a n'da. Ha him bi hyon'a bim 'bedi. Pe bi zopú u goho 'däte ma 'de'ma guto bú mi sapaxi u, bi mba bi hyon'a bim 'bedi. Ne nu'bú mi ðini, man'da bin johya nangué'a, xinda gue'u mi'da ngue him bim 'bedi. ¹⁴In jabú ma Tahú bí 'bupú mahets'i, in ndepe xinga n'da dim 'bedi, madague'a hin te di muui bú na hnu, bi 'yén'a ra Jesús.

N'da ran hocpi nangué yú 'yéc'yéi

¹⁵Ne man'da ram hma bi man ra Jesús, bi 'yengáhe:

—Nu'bú n'da ni cuhú bú ja ram peti, 'bú hinga gue'a da 'yøt'e e, guí xi 'bú guí 'buseui, janangué'a da baði hingui ho a bi 'yøt'e e, bi 'yengáhe ra Jesús. Ne nu'bú bi 'yømanho a gui xifi, ya gá taha gá hocpa rá mbú a ni cu. ¹⁶Pe nu'bú hingui urpa ra güenda a gá xifi, gui six man'da o gue mí yoho yú cu din testigo nangué'a guí mammi. ¹⁷Pe nu'bú guexta'a him bi 'yærpathoho ra güenda a guí mammi mahøn'a, guí mam bú ja ram peti búya. Ne nu'bú him bi 'yærpa ra güenda

a 'be'a gá xihmbú bú, pegue gui 'yøthú tengu'bú hin ni cuhú a búya, bi 'yengáhe ra Jesús.

¹⁸—Majuani dí xi ahú, nu 'be'a guí émhbú hingui ho ua ja ra ximhái, nepú mahets'i i t'émbi hingui ho a. Ne nguetho a guí émfú xún ho, nepú mahets'i i t'émbi xún ho a, bi 'yengáhe ra Jesús.

¹⁹—Ne nu'bú guí yohmi 'bú n'dat'a guím bémmi 'bú ja a guí áhui ma Tahú 'bupú mahets'i, nu'a di 'da aui a gá 'yáhui. ²⁰Nguetho nu'bú dim peti nangué ma thuhugá 'da, madague'bú yoho o gue hyu, pegue dí 'bá i nde bú, bi 'yén'a ra Jesús.

²¹Ne bi 'yän'na ra Pedro: —Gra Hmu, xi'bú ja 'be'a da 'yørca n'da ra ja'i, hangu yú nidi ga punbi. Ha xøt'a yoto nidi, bi 'yén'a ra Pedro.

²²Bi dá a ra Jesús: —Hinga hønt'i yoto nidi, pe nde'bú thocpa tho gui punbahú, bi 'yén'a ra Jesús.

N'da ran t'uti a him bi punba rá mimbefiui

²³—Janangué'a dí xi ahú, nu'a nán ts'ut'abi Ojá, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ra ts'ut'abi 'bú mi 'yærpa ra güenda hangu in dupate yám fäts'ihú. ²⁴Ne nu'bú mi nu rá søcuá, 'bexgue bi manda ba ts'i a n'da ngue min dupate yú millone thoho. ²⁵Pe nu'a ra ja'i, hin'yú 'be'a mi ja ngue xtán zä xtán gut'a min dupate. Ne nu ra ts'ut'abi búya, mi nde xtá mbá a, ne yú t'áhni, ne rá xisu mí 'bupú ja rá ngu, ne 'be'a gá mi pe'ts'i, ngue da gut'a ndupate. ²⁶Ne nu'a ran 'yohú búya bin ðanyahmu

ne nts'edi bi 'yǎp ra mate a rá hmu: “Gra hmu, tǝpci ts'ǎ, jante tho ga jut'i i.” ²⁷Nu rá hmu bǝya bi huǝc'a, ne bi punba a rán dupate ne bi thǝh pǝya. ²⁸Pǝ nu'bǝ mi nexpǝ, bin c'at'ui n'da rá mimbefiui xí hmit'i ts'ǎ ra mbeti. Nu'a xí mba ma thǝgue bǝya, 'bexgue bim bent'ǎte, bi bendba rá 'yǝga a bin c'at'ui, ne bi 'yǝmbi: “Curca a ma mbeti guí tuc ya,” bi 'yǝmbi. ²⁹Ne nu'a rá mimbefiui bǝya bin dǎnyahmu ne nts'edi bi 'yǎp rá mate, bi 'yǝmbi: “Tǝpci ts'ǎ, jante tho ga jut'i i,” bi 'yǝmbi. ³⁰Pǝ nu'a xí mba ma punbi him bi dǝ'mi, bi got'a fǎdi, ǝmbi din ofǎdi jague'bǝ da gut'a in dupate. ³¹Ne nu yú mimbefiui bǝya ǝmme bi bǝndumbǝi 'be'a bi 'yǝt'a xí mba ma punbi, ne bi mba bi xi a rá hmu 'be'a bi 'yǝt'a. ³²Nu yú hmu bǝya bi manda bá ts'i a ran 'yohǝ mahǝn'a ne bi 'yǝmbi: “Gra ts'om'bǎi, nugǎ dá pun'ni i 'bǝ gmí 'yǎc ra mate, madague'a xǝn ngu guí tuqui. ³³Nde'bǝ ne'e xquí huǝc'a ni mimbefiui,” bi 'yǝn'a rá hmu. ³⁴ǝmme bin cue a rá hmu, bi manda da jot'i gue'bǝ go bi gut'a gǎtho yǝ millone min dupatese, bi 'yǝn'a ra Jesús, 'bǝ mi man a ran t'uti.

³⁵Din jabǝ da 'yǝt'ahǝ ma Tahǝ 'bǝpǝ mahǝts'i 'bǝ hin gui punbahǝ ni mijǎ'ihǝ ngue gǎtho ni mbǝihǝ, bi 'yǝngǎhe ra Jesús.

Man'da ram hma nangué ran hyegui

19 Ne nu'bǝ mi gua'a man ra Jesús, bi bǝm bǝ Galilea, bi hyǎx ra 'yu ni mba bǝ ra xequí Judea, 'danguadi ra dǎthe Jordán.

²Ne xǝn ngu yǝ jǎ'i bi denthoho ne bi hoqui xǝn ngu yǝ hyǝnni.

³Ne nubǝya, bi zǝm bǝ'da ma ngurpihe ngue yǝ fariseo, bǝ mi 'bǎh ra Jesús . Mí honi 'be'a dí yǎpi, ne bi 'yǝmbi:

—Ha sǎ da hyǝh rá xisu n'da 'bǝ madí ts'utho 'be'a da 'yǝt'e, bi 'yǝn'ǎ.

⁴Nu ra Jesús bi dǎti:

—Ha hin gǎ nuhǝ bǝ ja rǎm hman Ojǎ , ngue'bǝ rá mbǝdi thoho ra ximhǎi bi zǎn Ojǎ n'da ran 'yohǝ ne n'da rá xisu. ⁵Ne i mam bǝ: “Nu n'da ran 'yohǝ him man da den'na rá ta o rá mbe 'bǝ dim 'bǝhmi rá xisu, pǝ dim 'bǝhmi da gohi tengu'bǝ n'dan jǎ'itho,” i ǝm bǝ ja rǎm hma Ojǎ. ⁶Janangué'a nu'bǝ n'da ran 'yohǝ i 'bǝhmi rá xisu, pǝ hingui yonjǎ'i bǝ na hnu, n'datho. Ne nu'a bi zǎn Ojǎ, dim 'bǝi tengu'bǝ n'dan jǎ'itho, pǝ hin njon da bǝni din hyegui, bi 'yǝn'a ra Jesús, bi t'ǝmp'ǝ yǝ fariseo.

⁷—Hanja gní 'yǝnje, ne nu ra Moisés bi ma da t'ǝt'a n'da rá sǝcuǎ ran xuni 'bǝ da hyǝh rá xisu n'da ran 'yohǝ, bi 'yǝn'ǝ yǝ fariseo.

⁸Xǝ bi 'yǝn'a ra Jesús bǝya:

—Gue'a bi 'yǝt't'a ra Moisés, nguetho ǝmme xǝm mǝ ni mbǝihǝ. Pǝ nu'bǝ rá mbǝdi ra ximhǎi him mín jabǝ. ⁹Ne dí xi ahǝ, nu'bǝ n'da ran 'yohǝ bi hyǝh rá xisu ne him mi 'yomt'ǝni a rá xisu, pǝ nu'bǝ bin thǎt'ui man'da ra xisu a ran 'yohǝ, ya i 'yomt'ǝni a bǝya. Ne nguetho 'bǝ n'da ran 'yohǝ din thǎt'ui n'da ra xisu bi thegui, ne a ra 'yomt'ǝni a bǝya, bi 'yǝn'a ra Jesús.

¹⁰Ne nubǝya, dá ǝmbǎhe ra Jesús:

—Nu'bu hingui sä da hych rá xisu n'da, man'da xun ho 'bu hin din that'a n'da 'bu.

¹¹Ra Jesús bi 'yëna:

—Pë hinga gätho da zä din jabu, pe hønt'u bi zän Oja din jabu.

¹²Nguetho i 'bu i 'da ngue him bim 'buh rá xisu nguetho yu mbedi gue'bu go mim 'bui. Ne nu'u mi'da yun 'yohu him bim 'buh yú xisu nguetho bi mbocpa u yú hmu. Ne nu'u mi'da, yú pähä zehé him bim 'buh rá xisu nguetho gue'a í ts'änni ngue hin dim 'buh rá xisu, ngue nte di høni nangue rá 'befi Oja mahëts'i da 'yøt'e. Nu'a to'o da bën'na ram hma na, gue'a da ba a, bi 'yën'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi 'yäp rán japi
Oja nangue'u yu t'uhni**

¹³Ne nubüya bá ts'inba 'da yu t'uhni bu mi 'buh ra Jesús, ngue'a mi hndepe da dospa yú ya yu t'uhni, ne da 'yäp rán japi Oja nangue u yu t'uhni. Nugähe büya, dá hecpähe u yú ta u yu t'uhni ngue hin da thopu 'bä a ra Jesús. ¹⁴Pë nu ra Jesús bi 'yënje:

—O guí hecpahu yu t'uhni ngue him ba thocua, pe dami jafu ba thocua, nguetho nu'u to'o di manda rá ts'edi Oja, tengu'bu yu t'uhni u, bi 'yëna.

¹⁵Ne bi dospa yú ya yu t'uhni büya ne bi 'yäp rá mfäts'i Oja. Ne nu'bu mi jua a bi 'yøt'a ra Jesús, dá pøngähe bu büya.

N'da ra membeti bi nyäui ra Jesús

¹⁶Ne man'da ra ts'unt'u bi mba bu 'bä a ra Jesús ne bi 'yëna:

—Hoga xänbate i, 'be'a nin ho da zä ga øt'a ngue ga tìngä ra te, bi 'yëna.

¹⁷Ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Ha guím bëni 'be'a guí ma ngue guí engui xun hogui, nguetho hønt'a xun ho a Oja. Pë nu'bu guín nde gui tìn ra te, dami ja'ts'u yun t'ëdi.

¹⁸—Nda'a nín t'ëdi, bi 'yën'a ra ts'unt'u.

¹⁹Bi däl'a ra Jesús:

—O guí haçpa rá te ni mijä'iuui, o guí 'yomt'ëni, ne o guím pë, ne o guí man yu fëhni, ne gui numansu ni ta ne ni mbe, ne gui huç ni mijä'iuui tengu'bu da gueë i, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁰—Gätho u xtá ja'ts'i gue'bu go män t'uhni, 'be'a man'da di 'bedi ga øt'e, bi 'yën'a ra ts'unt'u.

²¹Nu ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Nu'bu guí nde gui tìn ra te, ní mba bá pä 'be'a gätho i ja i, ne gui darpa yu hyoya a rá muui 'be'a gätho gá pä, ne din ja'a man'da di muui bu mahëts'i büya, ne nubüya ba ëhe gui tengui.

²²Pë nu ra ts'unt'u 'bu mí 'yø a bi xifi, ëmme bi du rá mbui, nguetho ëmme xun ngu 'be'a gä mi ja, ne bi mbeng thoho büya.

²³Ne nu a ra Jesús büya:

—Majuani dí xi ahü, bi 'yëna, xun høi da yurpu di manda rá ts'edi Oja n'da ra membeti. ²⁴Dami 'yøhmbu mahøn'a. Man'da hingui høi da yut'a ra camello bu ja rá gu ra 'yofani, xinda gue'a n'da ra membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yënje.

²⁵Ne dá hyonya thohohe 'bu má øhmbe bi ma ra Jesús. “To'o maha da zä din yañi,” dán 'yëm zehéhe büya.

²⁶Bi hyërcähe ra Jesús ne bi 'yënje:

—Hin da zä da 'yøzehe yu ja'i, pe nu'a Oja hingui hēmp'a da 'yørpa u yu ja'i.

²⁷Nu ra Pedro baya bi 'yēmp'a ra Jesús:

—Gra Hmu, nugähe dá socähe gätho 'be'a mí pets'ähe ne dá ten'nahe , 'be'a maha ga tīmhe ya.

²⁸Ra Jesús baya bi 'yēnje:

—Majuani dí xi ahü, 'bu bin ja ma'da'yo mahęts'i ne ma'da'yo ra ximhäi, din ja ma ts'edi mixte, ga hupü ja ma mexa ga øt' ran ts'ut'abi, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Ne ahü guí 'de'mayoho ahü, 'darbü ga huhmbü, ga comhbü ma ts'edigä, ne'ahü ga juānbahü ma mi israelhü dyu judíohü, bi 'yēngähe ra Jesús.

²⁹Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'a to'o bi zoh rá ngu, o gue rán 'yohü o gue rán ju, o gue rá ta o gue rá mbe, o gue rá xisu o gue yú t'uhni bi zogui ngue bi dengui, o gue rá huāhi, da dāha man'da xun ngu xinda guet'a n'da ciento nidi, ne a ra te mazāi da hyāni, bi 'yēngähe ra Jesús. ³⁰Pegue nu'u im bęni i 'bet'o dim 'bejua u. Pe nu'u t'ęmbi i 'bejua, dim 'bet'o u, bi 'yēngähe ra Jesús.

N'da ran t'uti bi 'yøt'a n'da ra me'befi

20 Ne man'da ran t'uti bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'bu bi 'yøt' ran ts'ut'abi Oja , din ja tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohü mí ja ra dāhuāhi. Midi 'yonba yu mbefi 'bu xudi thoho. ²Ne 'bex bi xifi hangu da gu't'i, ne bi mba bü ja rá huāhi u baya. ³Nu'bu mbe guto xudi, xø i 'yo bü hnini a ra me'befi

mahøn'a, ne bi nu 'da yun 'yohü mi 'yotho bü ne bi mben bü ja rá huāhi. ⁴“Ní mbähä, gam pehmbü, ga jut'ahü hangu dí nde ahü gui tåhmbü,” bi 'yęmbi. Ne bi mba u baya. ⁵Ne nu'bu mi hyuxyadi, xø 'yo bü ja ra hnini mahøn'a ra me'befi ne bi mbenh mi'da bü rá huāhi. Ne'bu mi zøn'a hyu nde, xø bi mbenh mi'da. ⁶Ne'bu mi zøn a cüt'a nde, xø 'yo bü mahøn'a ne bi nu bü mi'da yu ja'i: “Hanja ngue xcán dethohü,” bi 'yęmbi. ⁷“Nguetho njon bi xije ra ' befi,” bi 'yęn'u. Ne bi 'yęmp'u: “Ní mbähä bü ja ma 'befigä gam pehmbü bü, ga jut'ahü hangu dín ndegä ga jut'ahü,” bi 'yęmbi. ⁸Nu'bu min de baya nu ra me'befi bi xi a rá ngurpa mbefi: “Dami zon'dü yu mbefi, m'bet'o gui jut'u m'bejua bi zøni,” bi 'yęmp'a. ⁹Ne nu'bu mi mba nju't'i u xi zøm bü ja ra huāhi 'bü cüt'a nde, bin ju't'i tengu'bü gä ra pa xtím pefi. ¹⁰Ne nu'bu min ju't'u bi mbæmxudi ra 'befi, bi bęni ngue man'da xtán dāha xun ho xinda gue'u n'da ora tho bim pefi. Pegue 'da'angu bi dāha. ¹¹Janangue'a bin cue u 'da ¹²ne bi 'yęmp'a ra me'befi: “Hanja ngue 'da angu gá jurcahe u m'bejua bi zøhø, ne ts'ut'ho bim pe u. Pe nugähe, gätho ra pa dām pehmbē, madague'a xum pa ra hyadi,” bi 'yęmbi. ¹³Pe bi dāti, bi 'yęmp'a n'da mí 'bäpü: “Xi'e n'yø, nte man ts'o dá øt'e e. Ha hinga gue'a dá xi i dá jut'i i. ¹⁴Dami hyān'a nin zäbi, ní mba. Nugä, i ja ma pähä 'da angu ga jut'ahü u rán zęgui bi zøhø. ¹⁵Ha hin'yü man t'ędi ga øt'ä a dín nde ga øt'ä nangue ma mbeti, uague guí seya nguetho dá ørpa ran hocja'i

n'da," bi 'yɛn'a ra mɛ'befi bɔya, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bɔ mi man a ran t'uti. ¹⁶Ne ngubɔ din ja 'bɔ bin ts'ut'abi Ojɔ . Nu'ɔ m'bejua dim 'bet'o ɛ, ne nu'ɔ 'bet'o dim 'bejua ɛ. Xɛn ngu bi zonhd Ojɔ , pɛ hinga gátho bi huahni, bi 'yɛngáhe ra Jesús.

**Xø bi ma mahøn'a ngue da du
ne da dambɛni ra Jesús**

¹⁷Ne nu'ɔ mi ts'ut'ho ga sømhbɛ bɔ Jerusalén, dí 'yohe bɔ ja ra nguani. Ne bi gɔgáhe bɔ ma'ueni ts'ɔ a ra Jesús, dí 'de'mayohohe, ne bi 'yɛnje:

¹⁸—Nuya ga mbähä bɔ Jerusalén. Nu'ɔ dá sømhbɔ bɔ, da mba ma dägä bɔ 'bɔh yɛ hmumbäjä ne yɛ xänbate nijä , ngue da hyogä, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ¹⁹Ne di dägä bɔ 'bɔ ɛ him ma mijudíohe, ne din thengui ne da thɛxcä ne di cuarcä bɔ ja ra za, ga tu bɔ, ne da t'ägui. Pɛ nu'ɔ ná hyupa ga thambɛnigä, bi 'yɛngáhe ra Jesús.

**Rá mbe ra Jacobo ne ra Xuua bi 'yäp
rá mate ra Jesús nangue yú ts'unt'ɔ**

²⁰Ne nu'a rá mbe ra Jacobo ne ra Xuua, ngue yú ts'unt'ɔ ra Zebedeo ɛ, bin danyahmu bɔ ja a rá gua ra Jesús, in nde 'be'a da 'yäpi. ²¹Ne nu ra Jesús bi 'yɛmbi:

—'Be'a guí nde ga øt'e e, bi 'yɛmbi.

—Dami 'yørca ra mate ngue nu'ɔ bɔ guí 'yøt' ran ts'ut'abi,'da xtí hyut'ɔ ma t'ɔhni, bi 'yɛn'a ra xisu.

²²Bi dɔ a ra Jesús:

—Pɛ hin guí pađi 'be'a nam bøn'a gá 'yäqui.

Ne bi 'yän'na ra Jacobo ne ra Xuua:

—Ha guí ɛna ne'aui gui hyät'ui gui nuui ran ɔnbi tengu gan nugä, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne bi dɔ ɛ bɔya:

—Häha, ga hät'be.

²³—Majuani maha, ne'aui gui nuui ran ɔnbi tengu gan nugä, pɛ hingui sä ga 'da'a ran t'ɛdi guí ähmi. Pɛ gue'a ma Ta di un rán t'ɛdi to'o in ndepe 'da xtí hyutho 'bɔ dán ts'ut'abigä, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁴Ne nugáhe dí 'det'agáhe bɔya dán cue 'bɔ má ømbe a 'be'a bi man ɛ yoho. ²⁵Ne gä bi zongahe ra Jesús dí 'de'mayohohe, ne bi 'yɛnje:

—Nu'ɔ yɛ ts'ut'abi ua ja ra ximhäi i øt' yú 'yɛhe to'o gátho di manda, ne tengu'ɔ maguese yú ts'edi ɛ. ²⁶Pɛ nu'ahɔ hinga gue'a gui 'yøthɔ a. Pegue gan 'yɛhe thohohɔ nangue ɛ mi'da 'bɔ guí nde din ja ni ts'edihɔ. ²⁷⁻²⁸Ne nu'ahɔ 'bɔ guín nde gam 'bet'ohɔ, gui 'yøthɔ ngue hin'yɛ ni ts'edihɔ ne gan 'yɛhe thohohɔ, tengu thohogä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, him bá ɛcä dam hmugä, pɛ bá ɛcä dan 'yɛhegä ne ga dä ma te gan yanba yú te yɛ ja'i, bi 'yɛnje ra Jesús.

Yoho yɛ xädä bi hoc'a ra Jesús

²⁹Ne nu'ɔ xø má nexhe bɔ ra hnini Jericó, xɛn ngu yɛ ja'i bi dentho na ra Jesús. ³⁰Ne mí hupɔ yoho yɛ xädä bɔ ja ra nden'yɛ. Nu'ɔ mí 'yøde mba bɔ ra Jesús, bi mbafi:

—Grá Hmu, rám bom'bet'o i ra David, dami huɛgä'be, bi 'yɛn'ɔ yɛ xädä.

³¹Ne nu yɛ ja'i min 'yohɔ ra Jesús bi hecpa ɛ yɛ xädä. Pɛ man'da bi mba ɛ, bi 'yɛm mahøn'a:

—Grá Hmu, rám bom'бето i ra David, dami huęgä'be, bi 'yęn'а.

³²Nu ra Jesús baya 'bа mí 'yø a man u yu xädä, bi 'yänni:

—'Be'a guín nde ga øt'au, bi 'yęmp'а.

³³Nu'а bi ðati:

—Grá Hmu, xoga ma dä'be, bi 'yęn'а.

³⁴Ǽmme bi huęc'a ra Jesús а, bi ðarpa thohe yú dä, 'bex bi xoh yú dä ne bi den'na ra Jesús baya.

**Yu ja'i bi 'yęspa a ra Jesús
'bа mí yarpа Jerusalén**

21 Ne bi zøm bu ja ra ndehnini Betfagé, nubа ja ra nyuni Olivos, ne him ma yabа ra hnini Jerusalén. Nu ra Jesús baya bi mben'ndu yoho ma mixädihe, ²ne bi 'yęmbi:

—Ní mbe nu ja ra t'uhnini, guehnu gua tįmми n'da ra buru in 'youi rá baši. Bá xocui, ne bá siui ua а.

³Nu'bu da t'ęn'au, 'be'a gui jahui, “Nu'a ra hmu da hyon'i ts'а ne 'bexgue ba sin'a thohe'be,” gui 'yęm thohoui, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴Ne guehna bi man ra pøngahya maya'bu ngue din ja 'bа mi 'yęna:

⁵Gui 'yęmfа yu mengu bu Jerusalén:

“Dami nuhу ya ba ёcua ni hmuts'ut'abihу, ne hin din 'yęts'i, ba hyux'a n'da zi buru thohe bán 'youi rá baši ,” gui 'yęmfа, bi 'yęn'a ra pøngahya maya'bu.

⁶Nu ma mixädihe baya bi mba ne bi 'yøt'a bi xih ra Jesús. ⁷Ne bá si ra buru ne'a rá baši, ne bi gаspa yú coto ne bi hyux'a ra Jesús baya.

⁸Ne nu yu ja'i ęmme xun ngu а bi

denni ne bi mbøh yú coto bu ja ra 'yu ne yú pahni, ne yú paxi yu za bi mbøcpa bu ngue da thopа ra Jesús. Ne bi 'yęt'inde ra Jesús. ⁹Ne nu'а i 'bet'o ne'а bim 'bejua bi mbuһ na thuhu baya, bi 'yęna:

—Mixte thohe rá ts'edi rám bom'бето ra David. Ne xun ngu rán japi in 'youi, nguetho bá ęhe nangue rá thuhu Oja, ra Hmu. Mixte thohe Oja mahęts'i, bi 'yęn'а yu ja'i bu ní mba.

¹⁰Ne nu'bu bi yarpа Jerusalén ra Jesús, gätho mi 'bурр ja ra hnini bi hyonya thohe, ne bi 'yän'ndu mín 'yohу ra Jesús:

—To'o nín 'yohу na, bi 'yęn'а.

¹¹—Guehna ra pøngahya, ra Jesús, ra mengu Nazaret bu ra häi Galilea, bi 'yęn'а bi t'änni.

**Bi hyøn a thi а mim pä
bu ja ra nija ra Jesús**

¹²Ne nu'bu mi zøm bu Jerusalén a ra Jesús bi yarpа ja rá ðanija Oja, bi hyøn a thi gätho а míм pä bu ne'а mín tai bu. Ne bi ndønpa yú mexa а midí päh yu mbeti, ne bi bantpa yún thuts'i а mi pä yu ts'aha, ne bi 'yęmp'а:

¹³“Í thø a ma ngu ngue da mba nthandegä bu,” i ęn Oja, i ęm bu ja rám hma. Pe nu'ahu gá 'yørpadahu tengu'bu ra hyädo guepа nín 'yaп'а yu bę, bi 'yęn'a ra Jesús.

¹⁴Ne nu'bu mí 'bурр ja ra ðanija, xø bi zøm bu mi'da yu xädä, ne'а mi dogua. Nu ra Jesús bi hoc'а baya. ¹⁵Pe nu yu hmumbäja ne yu xänbate nija him bi numanho yún t'øt'e bi 'yøt'a ra Jesús bu. Ne bin cue 'bа mí 'yø a bi man'а yu t'uhnini 'bа mí 'yęna: “Majapi rám bom'бето ra David,” bi t'ęmp'a ra Jesús:

¹⁶—Ha hin guí ø'a 'be'a man yu t'uhni ngue i ø'ts'i i, bi t'emp'a ra Jesús.

—Dí øcä a i man'u, bi 'yæn'a. Pe xi ahü ha hin guím bëmhbü a i mam bü ja rá m hma Ojå ngue i ðna:

Gá japi bi bømanho a i man u yu t'uhni 'bü i ø'ts'i i, bi t'emp'a Ojå 'bü mi t'ëmbi, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹⁷Ne bi zotpu u yu hmumbäjä ne yu xänbate, dá mbäcähe a ra Jesús, bán oxähe bü ja ra hnini Betania.

Ra Jesús bi japi da 'yot'a n'da ra za

¹⁸Ne nu'bü mí hyax büya, xø dá pengähe a ra Jesús bü Jerusalén. Ne bin tumanthuhu bü 'yu. ¹⁹Ne bi nu n'da ra za bü ja ra nden'yu, bi mba ðna da dæpa n'da rán dät'ä. Pe hønt'u yú paxi mi ja. Ne bi 'yæn'a ra Jesús:

—Nuya, njäm'bü din züh nin dät'ä ya.

Ne 'bexgue bi 'yot'a ra za büya.

²⁰Nu'bü män nuhe bi 'yot'a ra za, dá hyonya thohohe ne dá änhde ra Jesús:

—Hanja í 'yot'a n'dihi ra za, dá emfe.

²¹Bi da'a ra Jesús:

—Majuani dí xi ahü, nu'bü gui 'yæc'yæigahü xun ho, ne n'dat'a guim bëmhbü a rá ts'edi Ojå, hinga hønt'a dá øt'ä sä gui 'yøthu, pe sä gui 'yøthu man'da xun hei. Sä gui xihmbü nu ra t'øhø: “Dami 'uegue guin hyøzæhe bü ja ra dejå,” gui 'yæmfu, ne da 'ueh püya. ²²Ne nu Ojå di 'da ahü 'be'a gä guí äfu 'bü n'dat'a guím bëmhbü a rá ts'edi Ojå, bi 'yængähe ra Jesús.

Bi t'än'na ra Jesús to'o bi un rán t'ëdi

²³Ne nu'bü má sømhbe bü Jerusalén, xø bin xänbate bü ja

ra danija a ra Jesús. Ne xø bi mba bü yu hmumbäjä ne mi'da ma ngurpihe, ne bi 'yän mahøn'a:

—Hanja gní 'yøt'a njabü. To'o bi 'da'a nin t'ëdi, bi 'yæn'u.

²⁴⁻²⁵Bi 'yæn'a ra Jesús büya:

—Necä ga än'nahü to'o bi un rán t'ëdi ra Xuua ngue bi 'yøt' ran xixya. Hague Ojå uague yu jå'i. Nu'bü gui xijü, necä ga xi ahü to'o bi 'dacä man t'ëdi büya, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ne bin 'yæmzæhe u yu hmumbäjä ne yu xänbate nija:

—“Be'a gue ga xihmbü, nguetho nu'bü ga emfu, “Ojå bi un rán t'ëdi a ra Xuua,” ne da 'yæna: “Hanja hin gá 'yæc'yæihü thå.” ²⁶Ne nu'bü ga emfu, “yu jå'i thoho bi un rán t'ëdi ra Xuua,” pe da zæju yu jå'i 'bü, nguetho im bæn u ngue rá pøngahya Ojå a ra Xuua, bin 'yæmzæhe u.

²⁷Janangue'a bi 'yæmp'a ra Jesús:

—Hin dí pähmbe, bi 'yæntho u.

Nu ra Jesús büya bi 'yæna:

—Xínga guecä ga xi ahü to'o bi 'dacä man t'ëdi ga øt'ä a dí øt'ä, bi t'emp'u.

**Ran t'uti a yoho yu
ts'ünt'u bi sih ra 'befi**

²⁸Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yæna:

—Nu n'da ran 'yohü mí 'bü i yoho yú ts'ünt'u. Ne bi 'yæmp'a n'da rá ts'ünt'u: “Ní mba bü huähi, bäm pefi,” bi 'yæmbi. ²⁹Ne bi da'a rá ts'ünt'u: “Hín'na, hin ga mba,” bi 'yæntho. Pe m'bejua bin 'yomfæni ts'u ne bi mba bim pefi. ³⁰Ne'a man'da rá ts'ünt'u bi xifi da mba mahøn'a. “Håha, ga mba,” bi 'yæna. Pe him bi mba, bi 'yæn'a ra Jesús. ³¹Ne xø bi 'yän'ndü yu xänbate nija:

—Nuya, dami xiqui nangué ran t'uti dá xi ahú, nda'a ní ts'unt'u ngue njuantho bi 'yot'a rá pähä rá ta, bi 'yén'a ra Jesús.

Nu'u bi dátí:

—Masque nu'a ra ts'unt'u him mi nde da mba 'bú ra mbúdi, gue'a njuantho bi 'yot'a rá pähä rá ta, bi 'yén'u.

Ne nubúya bi 'yén'a ra Jesús:

—Guehma majuañi dí xi ahú, nu yú ziyate hyaçahäi ne yú xisu 'yomt'eni, man'da da yúrpu di manda rá ts'edi Oja, pe nu ahú hin gui cuthú bú. ³²Nguetho nu'bú mi xi'ahú a ra Xuua Nxixya, bi xän'nahú a ra 'yu xún ho, ne nu ahú hin gá 'yéc'yéihú. Pe nu yú hyaçahäi ne yú xisu i 'yomt'eni, man'da go bi 'yéc'yéi ú ne bi päh yú mbú. Ne nu'bú gmí nuhú ú, ne guexta'a hin gá nde gá päh ni mbúihú, bi t'emp'u yú hmumbäjä ne yú xänbate nija.

Rán t'uti yú ts'om'bäi mbefi

³³Ne bi 'yém mahón'a ra Jesús:

—'Yòhmbú ts'u man'da ran t'uti ga xi ahú. Mí 'bú a n'da ran 'yohú mi ja rán uandät'ä, ne bi fòt'e, ne bi hyò a n'da ra ngu guepú da themp' yú guindät'ä. Ne bi mbä'ma n'da ra jado xún hets'i, da ndex'u da nu rá häi.

Ne nubúya bi hmit yú häi ú da yú mbefi, ne bi nde bi mba n'danni a ran 'yohú búya. ³⁴Ne nu'bú mi ts'útho dín ja yún dät'ä, bá pehn'i 'da yú 'yêhe da duspa ú yún dät'ä, nguetho gue'a án yáhu a, ngue di un'ni ts'u 'be'a da bóm bú. ³⁵Pe nu'u yú mbefi bi bent'u yám 'behni a ra hmu. Nu'a n'da bi mbemthoho.

Nu'a man'da bi hyotho. Ne nu'a man'da, bi hyòta dotho a. ³⁶Ne xò mahón'a, bá pehn mi'da xún ngu yú 'yêhe ngue xtan duspa yún dät'ä a rá mbeti ran uandät'ä. Pe nu'u yú mbefi xò bi bent mahón'a 'bú mi zòpu ú, ne 'da'angu bi t'ørpe tengu bi t'ørpa ú mbúdi bi zòpu.

³⁷Ne nubúya bá pen'na rá ts'unt'u zêhe a rá mbeti ra huáhi. Bi bēni: “Masque da numansu na ma ts'unt'u.” ³⁸Pe nu'bú mí nu ba epú rá ts'unt'u, nu yú mbefi xò bi bēn'u: “Nuna, rá ts'unt'u zêhe, da gohmi ra häi na 'bú bi du rá ta. Pe mbähä ga hohú, janangué ga cosehú ra häi búya.” ³⁹Ne bi bent búya, bi zixpú ma'uēni ne bi hyo, bi 'yén'a ra Jesús.

⁴⁰Nu ra Jesús bi 'yän'ndú mí 'bäpú:

—Xi'bú da mbase na ra hmu, 'be'a da jap'u yú mbefi 'bú, bi 'yemp'u.

⁴¹Bi dá ú búya:

—Masque da hyo ú yú mbefi, nguetho emme yú ts'om'bäi ú, ne nu rá häi búya di hmit'u i pañi da gu't'a ra renta 'bú bi zón ra pa da gu't'i, bi 'yén'u.

⁴²Ne xò bi 'yém búya:

—Ha njám'bú gá nuhú bú ja rám hma Oja a ram hma i éna:

Nu'a ra do bi bunt'u yú gado 'bú mi hyòh ra ngu, gue'a ra do man'da mahyoni, tengu thoho yú guangu.

Gue'a bi zän Oja a, ne gui hyonya thohohú,

i ém bú rám hma Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

Ne gue'a i mam bú nangué a rá Thahni Oja ngue ra Cristo.

⁴³Janangué'a dí xi ahú, Oja him bi numanho a gá 'yòthú ne da

thən'nahə a ra 'befi bə di manda rá ts'edi Oja, din t'un'də mi'da ngue da 'yət'manho a ra 'befi gmí ətə. ⁴⁴Ne nu'a ra do bi mba ma bənt'i, tengu'bə n'da ra xīndo i ti bə ja ra 'yu. Ne hont'a go to'o da dəng bə ja ra do, din tūni, ne hont'a go to'o da ze'ma ra do, 'bexgue da 'yət'i, bi 'yən'a ra Jesús.

⁴⁵Nu'bə mi 'yø'a bi man a ra Jesús, bi bə ɥ yə fariseo ne yə hmumbəjə, gue guesə ɥ bi 'yət'ɥ bi sifi. ⁴⁶Ne mí nde 'bexgue xtám bent'a ra Jesús, pə him bi bent'i, nguetho mi su ɥ yə jə'i, ngue mi ɛn'ɥ, rá pəngahyə Oja a ra Jesús.

N'da ran t'uti ngue ran thəti

22 Ne xø bi thoqui bi xänba yə jə'i nangue yən t'uti thoho bi man a ra Jesús, ne bi 'yemp'ɥ:

²—Nu'a ní manda rá ts'edi Oja, i t'øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ra ts'ət'abi. Nu'a ra ts'ət'abi bi zän'na n'da ra ngo 'bə min thəta n'da rá ts'ənt'ɥ. ³Ne bi mben'də yám 'behni ngue ba sinba yú amigo, pə him bi nde bá ɛhe. ⁴Ne xø bi mbehn mi'da, bi 'yəmbi: “Dami xihmbə ma amigo ba ɛhe, nguetho ya dá hoc ran ts'ihme. Dá manda bi tho 'da man dani xən zaqui ne ya gətho mahoqui, i ɛn'a ra hmu, gui 'yəmfɥ.” Ne gue'a bi man ɥ yám 'behni. ⁵Pə him bi 'yərpatho ra güenda ɥ yú amigo, ne bi mba da hūqhi a n'da, nu man'da bi mba bām pətho, ⁶ne nu'ɥ mi'da bi bent thoho yám 'behni ne i thenthoho ne bi hyo ɥ. ⁷Nu'bə mí 'yø a bin ja, ɛmme bin cue ra ts'ət'abi bəya, bi mbenh yú dofəi bá ho ɥ yə hyote ne bi 'yump'a yú

hnini. ⁸Ne bi xih mahøn'a ɥ yám 'behni: “Nuya him bá ɛ'ɥ ma amigo nguetho hing yán sähə ba ɛhe. ⁹Ní mbähə bə ja yə 'yu ne gbá sihə ua hont'a go má jə'i gba tīmhbə bə, nguetho ya ma hoqui 'be'a da zi ua ja ran thəti.” ¹⁰Nu yám 'behni bəya bi mba bə ja yə 'yu ne bá pen bə ja ran thəti to'o gətho bin c'athə bə, pə hinga mfədi 'bə yə ts'om'bäi o gue yə hocjə'i 'da. Ne bi yupə ja rá ngu ra ts'ət'abi yə jə'i.

¹¹Ne nu ra ts'ət'abi bəya bi yərɥə mbo da nu ɥ yə jə'i bi zəm bə. Ne bi nu n'da ran 'yohə ngue him mi he ɥ yú he i the 'bə in ja n'da ran thəti. ¹²Ne bi 'yən'a ra ts'ət'abi bəya: “Xi'i grán 'yohə, hanja gá cət'ua ne hin guí he yún säui da the ua ja ran thəti,” bi 'yəmbi. Pə nu ran 'yohə him bi zä bi dəti. ¹³Ne bi 'yemp'ɥ yú 'yɛhe ra ts'ət'abi: “Dami turpahə yú gua na ran 'yohə ne yú 'yɛ, ne gui 'yenthə bə ja ra 'bexui. Din zom bə ne din guxpə yú ts'i ɥ,” bi 'yən'a ra ts'ət'abi, bi 'yən'a ra Jesús. ¹⁴Nguetho xən ngu i ts'ohni pə hinga gə yún sähə ngue da yərɥə, bi 'yənə.

N'da ran t'änni nangue ra renta bi t'än'na ra Jesús

¹⁵Ne nubəya bi mba ɥ yə fariseo. N'danni bá nyəse ɥ, bi hyoni 'be'a dí ɥcpa ra Jesús ngue di yəpi. ¹⁶Janangue bi 'behn pə 'bəh ra Jesús ɥ mi'da yú mifariseohə, ne mi'da ma ngərpihe mi ten'na ra ts'ət'abi Herodes. Nu'bə mi zəm bə, bi 'yən'ɥ:

—Grá xänbate, dí pəhmbe gətho majuəni guím ma, bi 'yemp'a ra Jesús ɥ. Ne guí u a majuəni rá 'yu

Oja, ne hin guí su 'bu da hnumanho i ogue hin'na, bi 'yɛn'ɯ. ¹⁷Pe dín ndehe gui xije ts'ɯ 'be'a guím bɛni. Ha din theui yán t'ɛdi Oja ngue dí juthe ra renta a ra ts'ut'abi Roma in ts'ut'abi ua, uague hin'na.

¹⁸Pe nu ra Jesús bi bađi 'be'a mim bɛn'ɯ ngue in nde da d̄ini 'be'a dí yapi. Janangue'a bi 'yɛmbi:

—Emme guidí yorpahɯ a guím bɛmhbu. Hontho guí nde gui sãgdahɯ. ¹⁹Xi ni mbeti gní jut ni rentahɯ, ga nugã, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Bi un'na ra mbeti buya. ²⁰Ne nu'bu mi nu a ra mbeti, bi 'yɛn'a ra Jesús:

—To'o rá hmi na i cuat na ra mbeti, ne to'o rá thuhu mán t'o't'i ua, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²¹—Rá hmi ra ts'ut'abi Roma ne rá thuhu a, bi 'yɛn'ɯ.

Nu ra Jesús buya bi 'yɛmp'ɯ:

—Nu'a rá mbeti ra ts'ut'abi gui unhdɯ a. Nu'a xin rá mbeti Oja, gui unhdɯ Oja a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²²Ne nu'bu mí 'yø a bi man ra Jesús, bi hyonya thoho ɯ ngue mi nde xtí yapi. Ne xø bi mbatho ɯ.

N'da ran t'änni gue'bu bi dambɛni ɯ xøn du

²³Ne m'bejua buya xø bi zøm bu 'da ma ngurpihe ngue yu saduceo. Nu'ɯ him mi ɛc'yɛi ngue da dambɛni ɯ xøn du, nguetho mi ɛn'ɯ, nu rá mbui n'da, ma zã dim 'be 'bu bi du. Ne nu'ɯ bi 'yän'na ra Jesús, bi 'yɛmbi:

²⁴—Xänbate i, dím bɛnthohe ran t'ɛdi bi man ra Moisés, ngue nu'bu da du n'da ran 'yohɯ, 'bu 'buh rá xisu, ne hin ním 'bu a n'da rá t'uhni 'bu mi du, nu'a rán 'yohɯ din thätui

a rá xisu a ra du, ne nu'bu dim 'buh rá mbudi t'uhni, da t'ɛmbi rá t'uhni a xí du. ²⁵Pe mí 'bucua yoto yøn 'yohɯ midín 'yohuzɛhe ɯ. Nu'a ra mbudi n'yohɯ bin thätui n'da ra xisu, pegue bi du n'dihi a ran 'yohɯ. Ne hin ním 'buh yá t'uhni 'bu mi du, janangue'a bi zinba rá xisu a rán 'yohuzɛhe. ²⁶Pe ne'a guexta'a bi du n'dihi, ne hin ní d̄intho rá t'uhni a ra xisu 'bu mi du. Janangue'a xø bim 'buhmi a man'da rá mbegue. Ne bin ja gue'bu go mi dät'i bim 'buhmi gätho ɯ yá mbegue a ra xisu. ²⁷M'bejua buya nese ra xisu bi du, bi 'yɛn'ɯ. ²⁸Nuya, dami xije 'be'a dín ja 'bu majuañi da dambɛni ɯ xøn du, ngue guí mamhbɯ. Nda'nín 'yohɯ da 'yɛmbi rá xisu a ra xisu, nguetho gätho yoto bim 'buhmi, bi 'yɛmp'a ra Jesús 'bu mi denthoho ɯ.

²⁹Bi dät'a ra Jesús:

—Nu ahɯ guidí 'bethohɯ, nguetho hin guím bɛmhbu 'be'a mam bu ja rá t'ohni Oja, ne xín guí pahmbɯ rá ts'edi Oja. ³⁰Nu'bu bi dambɛni ɯ xøn du, ya him man ja ran thäti, pegue dim 'butho tengu yám 'behni Oja mahɛts'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³¹⁻³²Ne nangue'a ram hma ngue da dambɛni ɯ xøn du. Ha hin gá nuhu bu ja rá t'ohni Oja 'be'a bi ma nangue ɯ ma ndu mbombøtahɯ 'bu mi 'yɛna: “Nugã drá Ojagã, nu ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob, i ɛc'yɛigui,” bi 'yɛn Oja. Ngubɯ im ma nguetho guexta'a i 'buh yá mbui ɯ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Ne nu'ɯ yu ja'i 'bu mí 'yø a bi man ra Jesús, bi hyonya thoho a bi xifi 'bu mi xänbi.

**Ra Jesús bi ma nda'a nín
t'èdi man'da mahyoni**

³⁴Ne nu mi'da ma ngärpihe
ngue yu fariseo, 'bu mi nu hin'yu
man'da sä da man'u yu saduceo,
bin 'yänzehe 'be'a mí sä ngue
dí yap'a ra Jesús. ³⁵Nu'a n'da ra
xänbate nangué u yu fariseo büya,
bi 'yän'na ra Jesús:

³⁶—Xänbate i, bi 'yëna, nda'a rán
t'èdi Oja hnehi thoho ga øt'ähe.

³⁷Bi da a ra Jesús büya:

—Nu'a ran t'èdi i ëna: “Gam
bëmhbü Oja ngue gätho ma mbüihü,
ne gätho ma ja'ihü, ne gätho man
'yomfënihü.” ³⁸Guehna ran t'èdi
i 'bet'o na, nangué u gä mi'da yün
t'èdi. ³⁹Ne'a ëna: “Dami hugc ni
mija'ihü tengu bu gní huëczehé ni
ja'ihü.” Guehna ná yoho ran t'èdi
guexta'a mahyoni na. ⁴⁰Ne nu'bu gá
'yøthü ya yoho yün t'èdi, tengu'bu
gá ja'shü gätho yün t'èdi ra Moisés
ne yám hman yú pøngahya Oja, bi
'yën'a ra Jesús.

To'o rá 'yu a ra Cristo

⁴¹Ne guexta'a mi 'bäpü yu fariseo,
⁴²ne bi t'ëmp'u büya:

—'Be'a guím bëmhbü, to'o rá 'yu a
ra Cristo, rá Thahni Oja, bi 'yëmp'u,
bi 'yën'a ra Jesús.

Bi da u yu fariseo büya:

—Nu rá Thahni Oja, räm bom'betö
ra David a, bi 'yën'u.

⁴³Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Pe ne guese ra David bi 'yëmbi
rá hmu a ra Cristo 'bu hin ním 'büi,
nguetho bi 'yëna:

⁴⁴Nu Oja bi 'yëmp'a ma Hmu:

“Hyucua ja man 'yëi ga conhui
ma ts'edi gue'bu go dá tapä

gätho u man süihü ngue gui
manda u büya,” bi t'ëmp'a ma
Hmu, bi 'yën'a ra David, 'bu
mi bënba rá Hogandähi Oja
'be'a bi ma.

⁴⁵Hanja i ëmbi rá hmu ne xin räm
bom'betö a rá Thahni Oja, ngue ra
Cristo, bi 'yën'a ra Jesús, bi 'yëmp'u.

⁴⁶Ne hin'yu 'be'a bi zä dí ðati,
janangué'a him man'dandï bi zä da
'yän'ndü yu fariseo büya.

**Bi man ra Jesús 'be'a nam bøn'a
øt'u yu fariseo ne yu xänbate nija**

23 Ne nu ra Jesús bi xi u yu
ja'i, necähe büya:

²—I ja yün t'èdi da xän'nahü u
yün t'èdi ra Moisés u yu xänbate
nija ne yu fariseo. ³Dami 'yøhmbü
'bu i xän'nahü u, pe hin gui
'yøthü tengu yün t'øt'e i sänzehe,
nguetho 'dan'yo thoho gä mi'da
i øt'e. ⁴Ne xün he'i i xi ahü gui
'yøthü, tengu'bu n'da ra 'beni
xün hyu i xi ahü gui tuxhü, pe
nuse'u xingui ts'u in nde da 'yøt'a
i sän zehe. ⁵Ne hønt'a i honi da
hnumanho yün t'øt'e i ørpü 'büh yu
ja'i. Janangué'a di cuat yú ðe yün
t'èdi Oja ngue xün ndoho ne i pä't'
yú 'ye, ne ëmme di ho di hoc yün
zädi yú nyämpahni. ⁶Ne ëmme di
ho rá mbüdi ðin sihme bu i t'øt'
yün ts'ihme; ne di ho da mipü
ja ran thuts'i mahoqui bu ja ra
nija. ⁷Ne ëmme di ho da t'ëspa 'bu
ðin zenguete. Ne i honi da t'ëmbi
yú xänbate u. Høntho in nde da
hnumansu.

⁸Pe nu ahü o guí ndehü da t'ën
ahü gyü xänbatehü, nguetho
høngdä ni Xänbatejü ngue drä
Thahni gä, ne nu'ahü guidín cühü,

bi 'yɛngähe ra Jesús. ⁹Ne hin gui 'yɛmfu ni tahu 'da u i 'bucua ja ra häi, nguetho nu'a ni Tahu bí 'bupu mahɛts'i a. ¹⁰Ne xín gui ndehü ngue da t'ɛn ahü gyü hmuhü, nguetho guecä drá Thahni Ojä ngue ra Cristo, ni Hmuju. ¹¹Nu'a to'o din 'yɛhe thoho nangue yú mijá'ihü, pɛ gue'a man'da xtán hɛts'i bɛ dá nu Ojä a. ¹²Nguetho nu'a i ɔt'e ngue xún hɛts'i, man'da zi cue bɛ dá nu Ojä a, pɛ nu'a i ɔt'e ngue hingui hɛts'i, pɛ man'da xtán hɛts'i bɛ dá nu Ojä a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne nubuya bi 'yɛmp'u yu xänbate nija ne yu fariseo:

—Huɛhi maha ahü, gyü xänbatehü bɛ ja ra nija, ne gyü fariseohü, ɛmme guidí yorpahü a guím bɛmhü, nguetho gá xihmbü u mín nde xtán yurpu di manda rá ts'edi Ojä, ngue xquí 'yuthü ra 'yu, pɛ ne tengu'bu gá corpa zehéhü ra goxthi, nguetho 'dan'yo thoho gá xänbahü. Nese ahü hin da zä gui cuthü bɛ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁴Huɛhi maha ahü, gyü xänbatehü ne gyü fariseohü, ɛmme guidí yorpahü a guí ɔthü. Sä nya'a guí yañü Ojä bɛ ja yú ngun yu xisu xøn du yú ndø, ngue guí ɛmhü guí äfu rá m fäts'i Ojä u, pɛ ne guí haɣpahü 'be'a bi zopa yú ndø. Janangue'a man'da xún utho ran unbi gui nuhü.

¹⁵Huɛhi maha ahü, gyü xänbatehü ne gyü fariseohü, ɛmme guidí yorpahü a guí ɔthü. Säti thoho gán 'yohü høn bɛ go hapu ne yatho gá mbähä, ngue gá sɔmhü bɛ 'bɛ u i thande yú ojä zehɛ, ngue gá xihmbü da den'na nin xädiñü. Pɛ nu'a to'o bi den'nahü man'da gá

jafu bim 'bedi, ne 'da gdí mbähä bɛ ja ran unbi mazai, bi 'yɛmp'u.

¹⁶Huɛhi maha ahü, gyü ngarpihü, pɛgue tengu'bu gyü xädähü ne guí xihmbü u guí xänbahü: “Nu'bu ja 'be'a bi ma n'da ra ja'i, ne bi ndønba rá thuhu ra nija, hingui jatho di ja'ts'a,” guí ɛmfu. “Pɛ nu'bu bi ndønba a rá oro i ja bɛ ja ra nija, i jatho di ja'ts'a bi ma,” guí ɛmhü. ¹⁷Gyü 'yambühü ne gyü xädähü. Guí ɛmhü man'da di muui ra oro xinda gue ra nija, pɛgue hin'na maha nguetho gue'a ra nija ní t'ɛmbi xún ho a ra oro i ja bɛ, bi 'yɛn'a ra Jesús. ¹⁸Ne guí ɛmhü: “Nu'bu ja 'be'a bi man a n'da ra ja'i, ne bi ndønba rá thuhu ran ts'äya bɛ ja ra nija, guí ɛmhü hingui jatho di ja'ts'i. Pɛ nu'bu bi ndønba rá thuhu ran t'unni i hɔxpu ja ran ts'äya, ya ra ts'oqui a buya 'bɛ him bi ja'ts'i,” guí ɛmhü. ¹⁹Gyü 'yambühü, tengu'bu gyü xädähü. Guí ɛmhü man'da di muui u yu 'bɔts'e i ja bɛ xinda gue ran ts'äya. Pɛgue hin'na maha, gue'a ran ts'äya ní t'ɛmbi xún ho u yu 'bɔts'e bí ja bɛ. ²⁰Nguetho nu'a bi ndønba rá thuhu ran ts'äya bɛ ja ra nija, hinga hɔnt'a ran ts'äya, pɛ gätho í ndønba rá thuhu 'be'a gätho hɔxpu. ²¹Ne nu'a to'o bi ndønba rá thuhu ra nija, hinga hɔnt'a ra nija bi ndønba rá thuhu, pɛ ne a rá thuhu Ojä bi ndønbi, nguetho rá ngu Ojä a ra nija. ²²Ne'bu n'da bi ndønba rá thuhu mahɛts'i, pɛ hinga høn bɛ mahɛts'i bi ndøni, pɛ ne a rá thuhu Ojä bi ndønbi, nguetho bí 'bupu Ojä bɛ mahɛts'i.

²³Huɛhi maha ahü gyü xänbatehü ne gyü fariseohü, ɛmme guidí

yorpahu a guí øthu. Hin njam'bu gá pumbɛnihu gá hyaxhu bu ja ra nijá a ná 'det'a yú 'yɛthi yu tũhu bi bœxpũ ja ni huq̄ihũ, tengu bi man ra Moisés, pɛ gá pumbɛnihu u yun t'ɛdi man'da mahyoni, ngue i ɛna: “'Da gdí numanhohũ ni mija'lihũ, nɛ din ja nin huɛcatehũ, nɛ gui 'yɛc'yeihũ Ojã.” Guehya nde'bu man'da gan ɛhya gui 'yøthu, madague'bu gui thoqui gui 'yøthu u mi'da. ²⁴Pɛ gá 'yøthu tengu'bu gám fãhmbũ ngue xínga n'da ra 'uɛ i sã di uashũ 'bu ja a guí sihũ, pɛ nu'a go ra fani nɛ man'da go hin gá nuhũ 'bu gmí tuthũ a, nguetho hin guí pãhmbũ nda'a nín t'ɛdi man'da xun ndoho.

²⁵Huɛhi maha ahũ gyũ xãnbatehũ nɛ gyũ fariseohũ, ɛmme guidí yorpahu a guím bɛmhũ. Gá 'yɛmhũ xun hotho ahũ, pɛ gá 'yøthu tengu'bu n'da ra baso bi mba m'berpe bu maxøts'e, pɛ hinga nɛpũ mbo. Nɛ tengu'bu n'da ra mbohi høn bu ní ndi a hãi bi 'berpe, nɛ guín jahũ bu nguetho ɛmme i yuh ni mbũihũ nangue ram fɛ nɛ ran ts'iyate. ²⁶Gyũ xãdãhũ, nde'bu gui 'yøthu tengu'bu nɛpũ mbo bin sut'i n'da ra mbohi, nɛ majuq̄ni xtãn ho ahũ bũya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁷Huɛhi maha ahũ gyũ xãnbatehũ nɛ gyũ fariseohũ, ɛmme guidí yorpahu a guím bɛmhũ. Nɛ guín jahũ tengu'bu ra jãdo bu ja ran 'yãgui ngue xun t'axi maxøts'e, nɛ mahotho, pɛ nubũ mbo, yupũ yũ do'yodu nɛ gã mi'da xun xãtho.

²⁸Guín jahũ bu. Nubũ na nu ahũ yũ jã'i, ɛna xun ho ahũ. ɛmme guidí yorpahu a guím bɛmhũ nɛ ɛmme yuh ran ts'o ni mbũihũ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁹Pɛ í huɛhi maha ahũ gyũ xãnbatehũ nɛ gyũ fariseohũ. Guidí yorpahu a guí øthu. Gá hocpahu yú jãdon'yãgui u yú pøngahyã Ojã maya'bu bi hyo nim bombøtahũ, nɛ'u yú jãdon'yãgui u guí ɛmfũ yũ hocjã'i gá hocpahu. ³⁰Nɛ sã guí ɛmhũ: “Nu'bu di 'bũhmbũ u 'bu mi hyo yú pøngahyã Ojã u mam bombøtahũ, nɛ xcã uthũ ngue hingui ho a bi 'yøt'e, nɛ xcã 'uethohũ,” guidín 'yɛmfũ.

³¹Janangue'a gadín juãnzehẽhũ ya ngue yú 'yu ahũ yũ hyote. ³²Dami juahmbũ a ra 'befi bi 'yut'ahũ nim bombøtahũ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Tengu'bu gyũ pozuhũ. Hin da zã gui 'dahmbũ bu ja ra sibi njam'bu i huɛt'i. ³⁴Nguetho, nu'bu ba pɛn'nahũ ma pøngahyã nɛ ma xãnbate, hin gui simanhohũ u, gui hyohũ u 'da, nɛ gui cuathũ bu ja ra za u 'da, nɛ gui fɛhmbũ u 'da bu ja ni nijãhũ. Nɛ ɛmme gui uɛpadahũ u 'da 'bu i 'yo bu ja ni hninihũ. ³⁵Nɛ nangue a gui 'yøthu, tengu'bu gá hyosehũ u gã yun hocjã'i bi tho gue'bu go rá mbũdi ra ximhãi, 'bu mí tho ra Abel ngue man ra hocjã'i nɛ asta gue'bu mi tho a ra Zacarías, rá ts'unt'u ra Berequías, gá hyohũ bu ja rá goxthi ra nijã.

³⁶Majuq̄ni dí xi ahũ, tengu'bu ni ts'oqui zehẽhũ u gã yun thote i jatho ya, nɛ da ts'ãn'nahũ ran unbi nangue u, bi 'yɛn'a ra Jesús, bi t'ɛmp'u yũ xãnbate nijã nɛ yũ fariseo.

Bi huɛc'u yũ mengu Jerusalén ra Jesús

³⁷Nɛ nubũya bi xi a n'da ram hma u yũ mengu bu Jerusalén, bi 'yɛmbi: —ɛmme dí m bɛn ahũ gyũ menguhũ Jerusalén. Nzãj guí hohũ

yu pøngahya, ne guidí bat'adohu u mi'da ba pen'nahú Oja. Ne xun ngu yu nidi dí m bēngā xcá pet'ahú xcá jamansu ahú, tengu'bu n'da ra sumfō di pet yú t'uhni ne i comp' rá hua, pe nu'ahú, hin gá ndehú xcá ja ahú bú, bi 'yēn'a ra Jesús. ³⁸Dami nuhú ya, nu ni hninihú tengu'bu ya njongui 'bupú ya, ³⁹nguetho hin gui nuju mahøn'a jaque'bu bi zøn ra ora ba pengā ua ne gui 'yēscahú. “Majapi a ba ghe nangué rá thuhu ma Hmuhú Oja,” gui 'yēnju, bi 'yēn'a ra Jesús.

Bi ma ra Jesús da guah ra ðanija

24 Ne nubúya, nu ra Jesús 'bú mi bøm bú ja ra ðanija, dá utāhe 'be'a gā mí ja bú ja ra ngu.

—Mahotho ua, dá gmfē.

²Pe nu ra Jesús bi 'yēnje:

—Guí nuhú ngue mahotho i ja ua, pe gātho da mba nso't'i, ne xínga n'da ra do din tōcua ngue hin da mba ma juadi, bi 'yēn'a ra Jesús.

**M'bet'o din ja yu hmepya
'bú ran zegui**

³Ne dá nexāhe dá mbāhmbe bú ja ra nyuni Olivos. Ne ní mipú ra Jesús dá ändāhe 'bú njom mí øde, yú xädigāhe:

—Dín ndehe gui xije nda'a ní pa din ja a gám mam bú ja ra niја. 'Be'a ní hmepya din ja 'bú guá pengui mahøn'a ne'bu ran zegui ra pa, dá gmfē búya.

⁴Ne bi 'yēngāhe ra Jesús:

—Damim fāhmú 'dahma njon da hyā ahú. ⁵Nguetho xun ngu yu hyāte ba ghe da 'yēna: “Nugā, guecā, rá thahnigā Oja, drá Cristogā,” da 'yēn ahú. Ne xun ngu da hyāt'ú

nangué ra fehni da man u. ⁶Ne nu'bu gui 'yøhmú ngue din ja yu sui, o gue'bu gui 'yøhmú i ja bú ja 'da yu hnini ya, pe o guín suhú, nguetho jatho din ja u. Ne nu'bu bin ja u, xínga gue'bu rán zegui'bu. ⁷Nguetho da ndants'u 'da yu ts'ut'abi din suhmú u yú mi ts'ut'abihú, ne da ndanc'u 'da yu hnini din suhmú mi'da yu hnini. Ne xun ngu yu niđi din ja ra thuhu, ne ra ðagge, ne din ja yu 'yāmhāi bú ja yu xequi ua ja ra ximhāi. ⁸Pe nu'ú, yú mbúdi thoho yun unbi din ja u.

⁹Ne da mba ma dá ahú ne da ts'ix ahú ngue din un'nahú, ne da tho ahú 'da ahú. Ne gātho yu ja'i da zan ahú nguetho guí tengahú. ¹⁰Ne nu'ú 'da mí g'yeigui, m'bejua da 'ueše. Ne gueše u di dá u ma 'yēc'yei da mba ma unbi. ¹¹Ne dim 'búi xun ngu yu hyāte pøngahya ne xun ngu yu ja'i da hyāt'ú. ¹²Ne nangué a ran ts'o xtá ngu, him ma din ja yún hugcate u 'da. ¹³Pe nu'a da hyāt'i gue'bu go ran zegui, da ðaha dim pø a. ¹⁴Ne gātho na ndoho ra ximhāi da hma 'be'a da zā dí yurpu di manda rá ts'edi Oja n'da. Ne gātho yu ja'i 'dahma 'dan'yo bú na ya da sifi, ne nubúya, gue'a ra pa ran zegui a búya, bi 'yēn'a ra Jesús.

¹⁵⁻¹⁶Nu ra pøngahya Daniel maya'bu bi ma ngue din ja n'da ran ts'o di ts'oni gātho. Janangué'a nu'bu gá nuhú da mbúdi din ja bú ja ra ðanija a, dami 'dahmú bú ra xequi Judea, ní mbāhā bú ja yu ðapo. Nguetho nts'utho ran unbi din jabu. ¹⁷'Bex gui mbāhā. Nu'bu gdi tøhmú bú maxøts'e ra tøcangu, hin gui cūthú mbo ra ngu ngue

gui hyaxhu 'be'a di ja bu. Dami 'dathohu. ¹⁸Ne nu'bu gdi 'bähmbu bu ja ni huqihü, hin 'be gui mbähä bu ni ngumhbu ngue gba ca ni xi'yohu. Dami 'dathohu. ¹⁹Huqcate u yu xisu in hat'uhni u yu pa u, ne'u i 'buh yu 'uere, nguetho xun hei thoho da 'da u. ²⁰Yäfu rá mate Oja hinga gue'u yu pa xtan se din ja ahü ran 'dagui, ne xinga gue'bu ra pa ran ts'äya, nguetho i man u yun t'edi hinga yatho gan 'yohu a ra pa ran ts'äya. ²¹Dami 'yäfu rá mate Oja, nguetho nu'a ran unbi din ja, hin jam'bu n'dandi xon ja gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi. Ne nu'bu ya bin ja, hin man'dandi din ja a ran unbi tengu a. ²²Ne nu Oja da zänba thoho u yun unbi din ja nangua a di huq'u xi huahni. Nu'bu hin'na, njon da bongui.

²³Nu'u yu pa u, “Dami nuhu ua, i 'bäcua ra Cristo,” da 'y'en ahü. Ne nu'u mi'da da 'y'en ahü: “Dami nuhu i 'bähnu ra Cristo.” Pe o gui q'yeihu u. ²⁴Nguetho xun ngu yu hyäte dim 'bui, sä da 'y'en'u: “Guecä, rá thahni Oja, drá Cristogä,” sä da 'y'en'u. Ne xun ngu da 'y'ena ngue dim pöngahya nangua Oja, ne da 'yöt' yu hyonya nt'öt'e ne yu hmepya ngue da nde da hyät yu ja'i. Ne da hyoni 'be'a da zä dí hyät'u xi huahn Oja. ²⁵Nuya gätho dá xi ahü gueru da zä gui pähmbu 'be'a din ja. ²⁶Janangua nu'bu da 'y'en ahü: “Ní mbähä, bí 'bäpu ma'ueni a ra Cristo,” da 'y'en'ahü, pe o gui pähä. O gue da 'y'en'ahü: “Bá cuthu ua, i 'bäcua ra Cristo,” da 'y'en'ahü, pe o gui cuthu bu. ²⁷Nguetho nu'bu bá pengä ua mahön'a, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dan jagä

tengu rán nequi ra hui ngue dam 'bathogä gätho ra ximhäi. ²⁸Ne tengu i öt' yu pada, emme di peti bu 'ben u xun du, din jabu a ran ts'embi din ja bu 'bu u yu ts'om'bäi.

'Bu bá peng ra Jesús

²⁹Ne xö bi thoqui bi man ra Jesús ne bi 'y'ena:

—Nu'bu bin ja a ran unbi büya, him man di nec ra hyadi ne ra zana, nu'u yu sò 'bäpu mahets'i da dagui. Gätho bí ja bu mahets'i gä di 'beh yu ts'edi u. ³⁰Ne nubüya di nequi bu mahets'i ra hmepya nanguecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ne gätho yu hnini ua ja ra ximhäi din su. Ne da nugui ba q'cä bu ja yu güi, dan 'yo'be ma ts'edi täte thoho, mixte thoho, bi 'y'en'a ra Jesús. ³¹Ne nts'edi din ya ra thüxi. Ne ba penhdä yüm 'behni Oja di peti gätho u bi huahn Oja, gä na ndoho ra ximhäi.

³²Guim bëmhbü 'be'a dí öthu ua ma häihu dyu israelhu, ngue nu'bu dí nuhu bi mbüdi dim puh yu mbüi 'da yu za, ya dí pähmbu mi ts'utho ba epu yu pa ra pa'ye. ³³Ne ngutho 'bu guín nuhu bin ja gätho ya yun unbi dí xi ahü, gui pähmbu büya ngue mbe rán zegui. ³⁴Ne majuani dí xi ahü, di 'butho ua 'da ahü 'bu bi mbüdi din ja. ³⁵Nu ra ximhäi ne mahets'i da zöni da gua u, pe nu'a mam hmangä njam'bu da gua a.

³⁶Pe njongui pädi nda'a ní pa din ja a dí mangä ya, xinga gue'u yüm 'behni Oja mahets'i ne xinga guengä rá Ts'unt'ugä Oja dí pädi, pe hont'a Oja ma Ta i pä a ra ora din ja.

³⁷Ne tengu thoho bin ja 'bu mí 'buh ra Noé, ngutho din ja 'bu bá

pengä mahøn'a, nugä ngue dán ja'ligä ua ja ra ximhäi. ³⁸Nu yu pa u ngue'bu mi ts'utho din ja ra dambunt'i, nu yu ja'i mi 'buhmbu ra Noé hont'a ran ts'ihme mim beni ne hont'a ran thäti mí honi, gue'bu go mí yurpu ja ra mbosa ra Noé. ³⁹Ne him bi 'yurpa ra güenda a bi sifi ngue din ja ra 'ye, jague'bu mi mbuh ra 'ye, ne bi yuh ra dehe ua ja ra häi ne gätho bi gua u. Ne din jabu 'bu bá pengä mahøn'a, guecä dán ja'ligä ua ja ra ximhäi. ⁴⁰Ne dim 'bu i yoho yun 'yohu bu ja a ra huahi, nu'a n'da da mba nts'its'i ne man'da da ts'opu. ⁴¹Ne'bu di cum bu ja n'da ra ngu yoho yu xisu, nu'a n'da da mba nts'its'i ne nu man'da da ts'opu.

⁴²Janangue'a dí xi ahü, o guí tonspahü ra t'aha, nguetho hin guí pahmbu 'be'a ní ora ba e a ni hmuhü. ⁴³Nu'bu n'da ran 'yohu xtám badi nda'a ní xui xtán yurpu yu be bu ja rá ngu, xtín äthä, xtán dø'mi, ne hin xtá japi xtá nyurpu ja rá ngu ngue da bepi 'be'a i ja bu. Pe hingui paði 'be'a ní pa, janangue'a i tøm'i gätho yu pa. ⁴⁴Janangue'a dí xi ahü, damin sähu nguetho ts'urpu thoho ga söcä, guecä dán ja'ligä ua ja ra ximhäi, ngue ra ora njongui töcpä ga söcä, bi 'yæn'a ra Jesús.

Rán t'uti ra hogambefi ne ra ts'om'bäi mbefi

⁴⁵⁻⁴⁶Ne xø bi 'yæn'a:

—Dami 'yøthü tengu'bu gyu hogambefihü. Nu'a ra ngurpambefi 'bu xun ho i ø't'e, ne nu'bu da mba n'danni rá hmu da zopu ja rá ngu, da 'yø't'e tengu'bu i 'buse bu rá hmu. Ne nu'bu bá penc'a rá hmu, bi nu

bi jamansu rá 'befi, ne xun ngu ran japi da nu a baya. ⁴⁷Majuani dí xi ahü, nu'a ra ngurpambefi, man'da din t'un ra ts'edi, ne 'be'a gätho i pe'ts'a rá hmu di jamansu a. ⁴⁸Pe nu'bu ra ts'om'bäi a ra ngurpambefi, ne im beni ngue him 'be ba penc'a rá hmu, ⁴⁹ne di unba yú 'yæhe ne i tenthoho yu mihni, ⁵⁰ts'urpu thoho ba penc'a rá hmu n'da ra pa ngue hingui pa a ra ngurpambefi. ⁵¹Ne nubaya din t'un'na n'da ran unbi xun ütho, ne n'dat'a ran unbi da nuhu u di yorpa a im beni. Ne din zom baya ne din guxtru yú ts'i bu ja ran unbi mazai, bi 'yæn'a ra Jesús.

N'da ran t'uti nangue yu hmute xtí hyun yun thäti

25 Ne xø bi 'yæn'a:
—Nu'bu bi 'yø't' ran ts'ut'abi Oja, din ja tengu bin ja 'bu min ja n'da ran thäti. Nu'a to'o gä bin sä, bi thopu mbo, pe nu'u him bin sä, bi gopu thi u. Nu'bu min ja ran thäti, 'det'a yu hmute bi mba, eña xtín hyumhbu u din thäti. Ne bá the yú bombilla mi tøm'ma ran 'yohu din thäti. ²Pe nu'u cut'a yu hmute yu 'yambui u, ne nu'u mi cut'a bin 'yomfæni u. ³Ne nu'u yu 'yambui him bi dux man'da ra sibi ngue xta xirpa yú bombilla 'bu bin the a po bu. ⁴Pe nu'u bin 'yomfæni, bi dux yú sibi ngue da xirba rá bombilla 'bu bin the a po bu. ⁵Ne nu'a ran 'yohu him 'be bi zøm bu. Ne nu yu dø'mate bi zuh ra t'aha u. ⁶Nu'bu made ra xui bi 'yø a n'da ra nde bi 'yæn'a: “Ya ba eçua ran 'yohu, ndanshu, ba thahmbu,” bi 'yæn'a. ⁷Gätho bi ndang baya ne bi

hoc yá sibi ʌ. ⁸Pe nu'ʌ yʌ 'yambʌi, bi 'yemp'ʌ bin 'yomfɛni: “‘Daje ts'ʌ ni sibiɥ nguetho i nde da huɛt ma bombillahe,” bi 'yɛn'ʌ. ⁹Pe bi dʌ ʌ bi dux yá sibi: “Hin da zǎ, nguetho nu'bu ga 'da ahe go da huɛt' ma sibiɥ 'bu. Pe xʌn ho 'bu gui mbähä gba tämhbu.” ¹⁰Pe nu'bu mi mba ba tän ra sibi, 'bexgue bi zøm bu a ran 'yohʌ din thɛti. Ne nu'ʌ yʌ hmute bi dux yá sibi bi yʌrpʌ mbo ngue da nu ra ngo ran thɛti, ne 'bex bi mba njut'i ra goxthi buya. ¹¹Ne nu'bu mi zøm bu ʌ xí mba bá tän ra sibi, bi nu ngue njut'i tho ra goxthi, ne bi mba ʌ, bi 'yɛn'ʌ: “Gra hmu, grá hmu, dami xoqui,” bi 'yɛn'ʌ. ¹²Pe nu'a ra hmu bi dʌt'ʌ: “Hin dí padi to'o ahʌ,” bi 'yɛmbi, ne him bi xocpi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹³Ne bi 'yɛnje ra Jesús buya:
—Gue'a dí xi ahʌ, nde'bu gan äthʌɥ nguetho hin guí pʌhmbʌ a ra pa ba pengä ua, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mí 'yɛngähe.

**N'da rán t'uti yʌ 'yɛhe
bi ts'ocpa ra mbeti**

¹⁴Ne man'da ran t'uti bi man ra Jesús, ne bi 'yɛna:

—Nu'bu bi 'yɔt' ran ts'ʌt'abi Oja, da 'yɔt'e tengu bi 'yɔt'a n'da ran 'yohʌ 'bu mi zon'ndʌ yú 'yɛhe, bi 'yän'na rá mbeti xí zocpi. Nguetho nu'bu mí mba n'danni n'da ra häi, bi zon'ndʌ yú 'yɛhe da zocpa rá mbeti.

¹⁵Nu n'da rá 'yɛhe bi zocpa cʌt'a mahuʌhi ngue di pepi; ne nu man'da, yo mahuʌhi bi zocpa a; ne nu man'da bi zocpa n'da mahuʌhi. Bi unni hangu xɔt'a di pepi n'da

ngu n'da. Ne bi mba buya. ¹⁶Ne nu'a bi unni cʌt'a mahuʌhi, bi pepi ne bi dʌh mi cʌt'a mahuʌhi. ¹⁷Ne'a bi unni yomahuʌhi, yomahuʌhi xɔ bi dʌpi. ¹⁸Pe nu'a bi un'na n'da mahuʌhi, bi mba bá cʌt'a häi a rá mbeti xi un'na rá hmu.

¹⁹Ne him 'be bá penc rá hmu. Pe nu'bu mi zøhø bi zon'ndʌ yú 'yɛhe mahøn'a ngue da nu 'be'a xí 'yɔt'ʌ. ²⁰M'bet'o bi zøn'a xín t'unni cʌt'a mahuʌhi, ne bi dʌp'a rá hmu cʌt'a mahuʌhi ngue rá mbeti zɛhe rá hmu. Ne xɔ bi un'na xí dʌha ngue mi cʌt'a mahuʌhi, ne bi 'yɛmbi: “Grá hmu, i ja ua ni mbeti, nehna cʌt'a mahuʌhi dá tʌha,” bi 'yɛmbi. ²¹“Xʌn ho,” bi 'yɛn'a rá hmu. “Nu'i grá hogambefi,” bi t'ɛm buya. “Xʌn ho gá 'yɔrpa a ts'ʌtho dá 'da i, janangue'a ga 'da i man'da xʌn ngu ya. Bá thocua mbo 'dat'ua dan johyau,” bi 'yɛn'a rá hmu. ²²Ne xɔ bi zøm bu man'da xí unni yo mahuʌhi, ne bi 'yɛna: “Grá hmu, i ja ua ra mbeti gá 'daqui, nehna mi yomahuʌhi dá tʌha i ja ua,” bi 'yemp'a rá hmu. ²³Ne nu'a rá hmu buya bi 'yɛmbi: “Xʌn ho, grá hogambefi, xʌn ho gá 'yɔt'e, madague'bu hingui ngu dá 'da i, nuya man'da xʌn ngu ga 'da i. Bá thocua mbo 'dat'ua dan johyau,” bi 'yɛmbi. ²⁴Pe nu'bu mí zøm bu a xi hyän'a n'da mahuʌhi, bi 'yemp'a rá hmu: “Grá hmu, mí pʌcä ngue hin'yʌ nin huɛcate ne nzʌi guí honi 'bepʌ gdí hyänba rá mbeti yʌ ja'i ne gui hyänba yú huʌhi ʌ 'da. ²⁵Janangue'a dá pes' thoho a gá 'daqui, dí su gui sʌqui 'bu xcä 'betho, ne i ja ua ni mbeti gá 'dac ya,” bi 'yɛna. ²⁶Ne nu'a rá hmu

büya bi 'yɛmbi: “Gra ndøðanhyɛi, hingui ho gá 'yøt'e ngue hin gá pɛp'a ra mbeti. ²⁷Nu'bu guí paði ngue dí numanhogä ga taçä, sä xquí hmi a ra mbeti ne xtán ðah rán zäbi, ne hin xtím 'beh pɛya,” bi 'yɛn'a rá hmu. ²⁸Ne bi 'yɛmp'u mi'da yú 'yɛhe mí 'bäpɛ: “Hyänba na ra mbeti, dami un'na bin t'unni 'det'a mahuähi. ²⁹Nguetho nu'a bim pefi xún ho, man'da xún ngu din t'unni. Pɛ nu'a him bim pefi, pɛ da thanba a zi ts'u mí pɛ'ts'i. ³⁰Ne nuna ra ts'om'bäi mbefi na, bá høthɛ bu ja ra 'bexui guepɛ din zom bu ne din guxtɛpɛ yú ts'i,” bi 'yɛn'a ra hmu büya, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi man na ran t'uti. Ne njabɛ din ja 'bu bi 'yøt'a ran ts'ut'abi Oja.

**Ran t'uti nangue ran
ts'embí da t'ørpa yu ja'i**

³¹Ne bi 'yɛm mahøn'a ra Jesús:
—Nu'bu bá pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dam mixtegä, dan ts'ut'abigä; dan 'yohe yúm 'behni Oja ne ga hupɛ ja ma mexa ngue din ja ma ts'edi xún ho. ³²Ne dim peti gätho yu ja'i gä na ndoho ra ximhäi bu ga hucä. Ne gätho ga huan'du tengu øt'a n'da ra mbände'yo, ngue n'danni ga fä'bu yu de'yo ne n'danni ga fä'bu yu denzu. ³³Ne nu yu de'yo ga fämp'u ja man 'yei ne nu yu denzu ga fämp'u ja ma gaħa. ³⁴Ne ga ɛmp'u dim 'bäpɛ man 'yei: “Ba ɛhmbɛ ua, bi ja'p'ahɛ Oja. Ga 'da ahɛ ra ts'edi án ts'änni ngue gui hyämhɛ gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi,” ga ɛmp'u. ³⁵“Nguetho gá 'dajɛ ra hmɛ 'bu mán tumanthuhu; ne gá 'dajɛ ra dehe 'bu mán tuthe;

ne gá säyagahɛ 'da ahɛ 'bu mán 'yo bu n'danni ni hninihɛ. ³⁶Ne gá 'dajɛ ma he 'bu gmí nuhɛ hin'yɛ ma hegä; ne gá nuc 'bu mán hyɛnni, ne gá zenguagahɛ 'bu mán ofädi,” ga ɛmp'u, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³⁷Ne da 'yɛnc'u: “Grá Hmu, 'be'a ní pa dá øt'ahe a guím ma. Hin dí m bɛmhbe ngue gán tumanthuhu n'dandɛ ne gamá 'uɛn ahe. Ne hin dí m bɛmhbe ngue gán tuthe ne xcá 'da ahe ra dehe. ³⁸Ne hin dí m bɛmhbe 'bu xcamá säya ahe, ne xcá 'da ahe ni he. ³⁹Ne hin dí m bɛmhbe 'bu gamán hyɛnni o gue gamán ofädi ngue xcá nu ahe,” da 'yɛngui. ⁴⁰Ne nugä drá hmuts'ut'abigä, ga ɛmbä u büya: “Majuani dí xi ahɛ, nu'a ran ho gá 'yørpahɛ n'da ma cuhɛ, madague'a nte di muui bu na hnu, pɛ guecä gá 'yørcä a,” ga ɛmp'u büya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴¹—Ne nubüya, nugä drá hmuts'ut'abigä, ga ɛmp'u 'bäpɛ ja ma gaħa: “Dami 'uehmbɛ ua ja ma hmi, ní mbähä bu ja ra sibi njäm'bu da huɛt'i, nguɛpɛ dá sänni din zø a ra zıthɛ ne u yú mizıthuhɛ. ⁴²Nguetho dán tumanthuhu ne hin gá 'uɛnjɛ, ne dán tuthe, ne hin gá sithegahɛ, ⁴³ne hin gá säyagahɛ 'bu mán 'yo bu n'danni, ne hin te má he gá 'dajɛ 'bu gmín nuhɛ hin'yɛ ma hegä; ne hin gá nugui 'bu mán hyɛnni, ne hin gbán nuju 'bu mán ofädi,” ga ɛmp'u. ⁴⁴Ne nu'u da 'yɛngui: “Grá hmu, 'be'a ní pa dá nu ahe ngue gán tumanthuhu o gue gán tuthe o gue gán 'yo bu n'danni ra hnini. Ne 'be'a ní pa dá nuhe hin mí he ni he; o gue xquín hyɛnni o gue xcamín ofädi,” da 'yɛn'u. ⁴⁵Pɛ nugä drá hmuts'ut'abigä, ga ɛmp'u

büya: “Majuani dí xi ahü, n'da ma cu madague'a nte di muui bü na hnu, 'bü hin gá 'yörpahü ran ho, necä hin gá 'yörcahü ran ho,” ga ɛmp'ü. ⁴⁶Ne nu ü büya da nu ran unbi mazai. Pe nu'ü bi 'yöt' ran ho din ja ra te mazai ü, bi 'y'en'a ra Jesús.

Nu yu ngurpi bi ma da bent' ra Jesús

26 Ne nu'bü mi gua a bi man ra Jesús, bi 'yengähe:

²—Nuya man yopa thoho di 'bedi ngue din ja ra dämpeti a ran dābaxjua, ne nubüya da mba ma dägä ngue da mba ma cuatigä bü ja ra za, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yengähe ra Jesús.

³Pe nu'ü ma ngurpihe ngue yu hmumbäjä, ne yu xänbate nijä, ne yu dāc'yei, bim peti bü mbo rá mbäl't'i rá ngu ra Caifás, nu'a mi hmumbäjä a ra jeya a. ⁴Ne bi nyäse ü, bi ma nda'a ní fehni da xi a ra Jesús ngue da bent'i da hyo. ⁵Ne bi ma, 'be da gua a ra dämpeti, ja da tho a. Nguetho bi zu din junthü yu ja'i mi 'yo bü ja ram peti.

N'da ra xisu bi hocpa rá ngøc'yei ra Jesús

⁶Ne nu'bü mi mbeng bü ra hnini Betania a ra Jesús, bi zøm bü ja rá ngu a ra Simón mí hẽm ra t'axca'ya mam'bet'o. ⁷Ne bi hyupü mi ja a rá mexa a, ɛna din sihme. Bi zøm bü n'da ra xisu mí tu n'da ra xaro xum hmadi, án t'øt'e ra do ra alabastro. Ne mi po bü ra 'yęthi yuman'u, ne'a ɛmme di muui a. Ne nu'bü mi zøm bü a ra xisu bü i hudi, bi xo'ts'a rá 'yęthi bi xispa rá ya ra

Jesús. ⁸Ne dán cuhe 'bü mán nuhe 'be'a bi t'ørpa ra Jesús, ne dá ɛmhbe:

—Ndethe bi xispa ra 'yęthi, ⁹xun ho 'bü xta 'bä, xtá mba ma darpi yu hyoya a ra mbeti, dá ɛmhbe büya.

¹⁰Ne bi bäl'a ra Jesús 'be'a dá bẽmhbe, ne bi 'yęnje:

—Hanja gní unbahü rá mbui na ra xisu, ne xun ho 'be'a bi 'yørque.

¹¹Nu yu hyoya nzai gam'bühmbü ua ü, ne hont'a go má pa da zä gui fäxhü ü. Pe nugä hin dan zangä ua, bi 'yengähe ra Jesús. ¹²Nuna ra xisu bi hoga ma ngøc'yei 'bü mi xiscä ra 'yęthi, ngue da mba nt'äguigä bü ja ran 'yägüi. ¹³Ne majuani dí xi ahü, hønbü go hapü da hman a rán ho ma'da'yo Ojä, nehna da hman na bi 'yörcä na ra xisu, n'dahma hønbü go hapü da ɛn'a, bi 'y'en'a ra Jesús.

Nu ra Judas bi ma di dä ra Jesús

¹⁴Ne nubüya, nu'a ma mixädihe ra Judas Iscariote, bi mba bi nyähü yu hmumbäjä ¹⁵ne bi 'yęmbi:

—Hangu gui 'dajü ngue ga dä ahü ra Jesús, bi 'yęmp'ü.

Ne 'bexgue bi unni 'däte ma 'det'a yu mbeti ngue ra t'axi büya. Ne xø bi mbeng bü 'bü a ra Jesús büya.

¹⁶Pe ɛmme mí honi 'be'a ní ora da zä dí dä a ra Jesús.

Rán ts'ihme ra Hmu

¹⁷Ne nu'a rá mbüdi pa ra dämpeti nangue ran dābaxjua 'bü zai dí sihe a ra hme hinguin 'youi ra íxi, ngue dyu judíohe, dyu israelhe, dá änhde ra Jesús yú xädigähe:

—Hapü guín nde ga hoje a rán ts'ihme ram baxjua ga sihü ya, dá ɛmfe.

¹⁸Ne bi xi ɯ yoho ma mixädihe a ra Jesús, ne bi 'yɛmp'ɯ:

—Ní mbe bu ja ra hnini Jerusalén ne gui xihmi a ran 'yohɯ, gui 'yɛnu: “Nugä, ya mi ts'ɯtho da zøn ma ora, ne dí nde ga si rán sihme ram baxjua bu ja ni ngu, ne ɯ ma xädigä, i ɛn'a bá pengähe,” gui 'yɛnu.

¹⁹Ne bi 'yɔt'a bi xi ɯ buya, ne bi hoc'a rán zibde a ram baxjua ɯ buya. ²⁰⁻²¹Nu'bu mín de buya, dá sòmhe bu Jerusalén, 'darpɯ dán sihmehe bu ja ra mexa ra Jesús, ne bi 'yɛnje:

—Majuɯni dí xi ahɯ, i 'bu a n'da ahɯ ngue gui däjɯ, bi 'yɛnje.

²²Ne ɛmme bi du ma mbuihe, ne n'da ngu n'dagähe dá ɛmfɛ:

—Grä hmu, ha guengä ga dä i, dá ɛmfɛ n'da ngu n'daje.

²³Ne bi dɔ a ra Jesús:

—Gue'a dí com'be ma mbohi ua dí sihmehɯ, gue'a di dägä a, bi 'yɛm buya. ²⁴Guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da t'ørçä 'be'a gätho i mam bu ja rám hma Oja ya, pe í huɣhi maha a ran 'yohɯ ngue nu'a di dägä. Man'da xun ho 'bu hin xtím 'bu a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁵Ne bi dɔ'a ra Judas buya:

—Xänbate i, ha guecä.

—Häha, gue'e, bi 'yɛmp'a ra Jesús.

²⁶Ne nubuya bi hyaç'a ra hme ra Jesús ne bi 'yäp rán japi Oja, bi xem buya, bi darcähe a.

—Dami sihu na, guehna nim bõni ma ngøc'yei na, bi 'yɛnje.

²⁷Ne bi dec'a ra vaso mi po rán gui ra uva buya, bi un ra jamadi Oja mahøn'a, ne bi 'daje a ra vaso, bi 'yɛnje:

—Gätho dami sihu, ²⁸guehna nam bõni, ma jigä ngue bi hoc'a ra 'da'yo 'yu bi 'yɔt'ahɯ Oja na. Ne dim fäni dí punba yú ts'oqui yu ja'i. ²⁹Ne dí xi ahɯ, him man'dandɔ ga sigä ra guindät'ä jague'bu bi zøn ra pa ga sihu ma'da'yo bu di manda rá ts'edi ma Ta, bi 'yɛngähe ra Jesús.

Ra Jesús bi baɔi din cøn'a ra Pedro

³⁰Ne dán tuhmbe a ra thuhu ne dá mbähmbe bu ja ra nyuni Olivos buya. ³¹Ne bi 'yɛngähe ra Jesús mahøn'a:

—Dí paɔi, nu'bu ni xui, gätho gui soga thohohɯ, bi 'yɛngähe ra Jesús. Ne gue'a nt'o't'i bu ja rám hman Oja, i ɛna: “Ga ho ra mbändɛ'yo ne din 'uɛxt'ɯ yú dɛ'yo buya,” i ɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³²Pe nu'bu dá thambɛnigä, ga mbagä bu Galilea ní tɔn ahɯ bu, bi 'yɛngähe ngue yú xädigähe.

³³Ne bi 'yɛn'a ra Pedro:

—Madague'bu gätho da 'uegue pe nugä, hin'nagä, bi 'yɛn'a.

³⁴Bi dɔ a ra Jesús:

—Majuɯni dí xi i, guet'a ra xui i jabuya ná hyundɔ xquí cønɛ 'bu bi mbah ra øni.

³⁵Nu ra Pedro bi dɔti mahøn'a:

—Madague'bu 'darpɯ ga tuui, pe njam'bu ga cøn'i, bi 'yɛna.

Ne n'dat'a gätho dá mamhe ngue hin ga 'uehmbe ɯ ma mixädihe.

Ra Jesús bi du rá mbui bu ja ra nuandät'ä Getsemaní

³⁶Ne nu'bu má sòmhe bu ra nyuni Olivos, dá cøthe a ra Jesús bu ja ra nuandät'ä mí ɛmbi Getsemaní.

—Dami huhmbu ua ya, ga mbagä ua njongua ts'u, da nya'be Oja ma Ta, bi 'yenje.

³⁷Ne hyu u ma mixädihe bi zits'i, bi zix'a ra Pedro ne'u yoho yú ts'unt'u ra Zebedeo. Ne emme man'da bi du rá mbui a ra Jesús. ³⁸Ne bi 'yemp'u ma mixädihe min 'yohu:

—Ena da foh ma mbui a ra dumbui, ena ga tugä. Dami tōcpahu, 'dat'a dan äthahu, bi 'yemp'u.

³⁹Ne xø bi dam mi ts'u ra Jesús bu mi huhmbu u, ne bin danyahmu bu, bi nye'ma häi, bi nyäui Oja, bi 'yembi:

—Ma Ta i, nu'bu da zä, dami japi hin gan nugä a ra mbohi xcä sänni; pe hin dín nde ma pähä zehé pe hont'a go ni pähä zehé gui 'yot'e, bi 'yemp'a Oja.

⁴⁰Ne bá peng bu mí hu u xí zopu büya, ne mí a u. Ne bi 'yemp'a ra Pedro:

—Ha xinga n'da zi ora xquí sethu a ra t'aha, ngue 'be xcän hyumhbu ts'u. ⁴¹Damin äthahu ne gui nyahu Oja, gueru da zä hin hapu gui tanju 'bu bi ts'ä ahü ya, nguetho nu ní mbui n'da i ja ra pähä nangué Oja, pe nu ní ngoc'yei n'da xun güent'i thoho.

⁴²Ne ná yondj büya bi mba bi nyäui Oja mahon'a:

—Ma Ta i, nu'bu ya hin da zä ga socä a xcä sänni, pe hont'a ni pähä zehé gui 'yot'e, bi 'y'en'a ra Jesús.

⁴³Ne xø bi mbeng bu mí 'bu u ma mixädihe. Xø mí ätho 'bu xø mi zom bu mahon'a, nguetho emme mí nde t'aha u. ⁴⁴Ne xø bi zopu u mahon'a, ya ná hyundj büya bi mbengui di nyäui Oja, ne guexta'a

bi ma. ⁴⁵Ne xø bi mbeng bu mí 'buh ma mixädihe mahon'a, ne bi 'yembi:

—Nuya, 'da'angutho 'bu gán ahmbu ya o hin'na, nguetho ya bi zon ra ora da mba ma dägä bu 'buh yu ts'om'bäi, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ⁴⁶Dami ndanshu, ga mbähä ba nuhu ya ba ecua ngue di dägä, bi 'yemp'u.

Bi fent'a ra Jesús

⁴⁷Ne guexta'a mí yahu u ma mixädihe 'bu mi zom bu a ra Judas, n'da ma mixädihe dí 'de'mayoho gähe. Ne bán 'yohu xun ngu yu ja'i ba hyä yú juai ne yu ts'aza. Ne gue'u yám 'behni yu hmumbäjä ne yu dác'yei, ma ngurpa judiohe. ⁴⁸Ne nu'a di dä ra Jesús bi xi a n'da ran t'uti da 'yot' 'bu bi zom bu: “Nu'a ga sus 'bu dán zengua'be, gue'a guim benthü a,” bi 'y'en'a ra Judas. ⁴⁹Janangu'e'a nu'bu mí zom bu 'bä a ra Jesús, bi 'yembi:

—Xude ya 'bu, grá xänbate , bi 'yembi.

Ne bi zuspa rá 'yogu büya. ⁵⁰Ne bi dā'a ra Jesús büya:

—Xi'e n'yø, ha gue'a gní 'yē a.

Ne nu'u mi'da büya bi hyäm bu 'bä a ra Jesús ne bi bent'i.

⁵¹Ne nu'a n'da ma mixädihe min 'yohu ra Jesús, bi c'os' rá juai ne bi zecpa rá gu a rá 'yēhe ra hmumbäjä.

⁵²Ne bi 'y'en'a ra Jesús büya:

—Dami pe'ts'a ni juai bu ja rán t'o. Nu'u din tuhni nangué ra juai, ne'u dí du ra juai u, bi 'yemp'a. ⁵³Ha guí ena hin xtan zä ga äp'a räm fäts'i Oja ma Ta ne ba penhua 'de'mayo munts'i yám 'behni da yangui, bi 'yemp'a n'da ma mixädihe. ⁵⁴Pe nu'bu da gue'a xcä mangä a, hague

dán zä ga ja'ts'ä a bi man rá t'ohni Oja, ngue 'be'a i jatho din ja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁵⁵Ne bi 'yɛmp'u yu ja'i buya:

—'Be'a guí homhbü ua ngue guí ha ni juaihu ne ni zahü. Ha guí ɛmhbü drá bɛgä, ne nya'a thoho dá xän'nahü bü ja ra danija ne njam'bu gá bendgahü bü, bi 'yɛmp'u. ⁵⁶Pe gue'a din ja a tengu bi man'u yú pøngahya Oja 'bu maya'bu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne nugähe büya dyu xädigähe, 'bexgue dá 'dahmbe,dá sohmbe bü ra Hmu.

**Bi juamba a ra Jesús u
yú ngurpi yu judío**

⁵⁷Ne bi bent'a ra Jesús, bá si bü 'buh ra Caifás, ngue ra ngurpa mbäjä. Ne ya xím peti gätho ma xänbate nijähe ne yu dác'yei, ma ngurpihe dyu judíohe. ⁵⁸Ne bi den'na ra Pedro büya pegue a ná 'bejua thoho, bi zøm bü ja rá ngun'yu a ra hmumbäjä bü hapü xí zøn'a ra Jesús. Ne 'darbü bi hyuhmbü u yu asmayo, ngue in nde da nu a da t'ørpa a ra Jesús.

⁵⁹Ne nu'u yu hmumbäjä ne yu dác'yei ne gä mi'da ma ngurpihe dyu judíohe, dyu israelhe, mi hon'a n'da ra fehni ngue da zä dí yap'a ne da hyo. ⁶⁰Pe guehma nte bi dñibi, madague'bu xun ngu u bin juanni, bi 'yɛmbi majuani u yú fehni. Ne m'bejua büya, bi zøm bü yoho yan 'yohu din testigo, ⁶¹ne bi 'yɛn'u:

—Nuna ran 'yohu na bi 'yɛna:

“Nugä da zä ga xo't'ra danija ne man hyupa thoho da zä ga høe mahøn'a,” bi 'yɛna, bi 'yɛn'u bin juan bü.

⁶²Ne bi ndanc'a ra hmumbäjä büya bim 'bäi, bi t'ɛmp'a ra Jesús:

—Hanja hin guí thati 'be'a i man ya yan 'yohu.

⁶³Pe nu ra Jesús bin hɛtho. Ne bi 'yɛn'a ra hmumbäjä büya:

—Nangue rá thuhu Oja mahɛts'i, dami xije 'bu majuani gue'e grá Thahni, grá Cristo, rá Ts'unt'u i Oja, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁶⁴Bi dā a ra Jesús büya:

—Gue'a gám ma. Ne dí xi ahü, guin nuju, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dam mixtegä ga com'be rá ts'edi Oja tate thoho rá ts'edi. Ne guin nuju 'bu bá çacä mahɛts'i mahøn'a, ba ɛcä bü ja yu güi, bi t'ɛmp'a ra hmumbäjä.

⁶⁵Ne nu ra hmumbäjä büya, bi dånse rá pahni. Nam bøni ɛmbi hingui ɛspa Oja ra Jesús nangue'a bi ma. Ne bi 'yɛna:

—Nuna ran 'yohu na, bi man ra ts'ore nangue Oja. Him man ga homhbü yu testigo. Ne gätho gahü dá øhmbü a bi ma. ⁶⁶'Be'a guí ndehü ga øthu ya, bi t'ɛmp'u yú mingurpihü.

Bi dā u:

—Nuna i ja rá ts'oqui, i jatho da du, bi 'yɛn'u.

⁶⁷Ne nubüya, 'dahma 'dan'yo bi t'ørpa ra Jesús. Bi zox u 'da, bi mbe'mi u mi'da , bi mbenpa rá hmi u mi'da, ⁶⁸bi 'yɛmbi:

—Nu'bu majuani grá Thahni i Oja, ngue ra Cristo, dami xije to'o bi mbe'p'i i.

Ne ɛmme bi dentho.

Ra Pedro bi gøn'a ra Jesús

⁶⁹Ne nu ra Pedro mi hupü thi bü ja ra ngun'yu, ne nu n'da ra xisu rá 'yɛhe ra hmumbäjä, bi mba bü hu a ra Pedro, bi 'yɛmbi:

—Éna ne'e gmín 'yohu na ra Jesús ra mengu Galilea, bi 'yemp'a ra Pedro.

⁷⁰Ne bi da'a ra Pedro, bin cøni:

—Hin dí paði, bi 'yæn'a.

Ne gätho u mi 'bupu bi 'yø a bi man ra Pedro.

⁷¹Ne nu'bu mi nde da bøn'a ra Pedro, bi nu man'da ra xisu baya ne bi 'yemp'a mí 'bupu:

—Nuna ran 'yohu na min 'youi ra Jesús, ra mengu bu Nazaret, bi 'yæn'a ra xisu.

⁷²Ne xø bin cøn'a ra Pedro:

—Majuani dí mangä ngue hin dí paçä a ran 'yohu guím ma, bi 'yemp'a ra xisu.

⁷³M'bejua baya nu u 'da mi 'yo bu, bi mba bu 'bäh ra Pedro, ne bi 'yembi:

—Majuani maha, ne'e gmín 'yohu a, mfaði thoho ni ndehu ne 'da'angu bu gna yahü a, bi 'yemp'a.

⁷⁴Ne nts'edi bi mam baya ne bin juanni, bi 'yæna:

—Oja i paði majuani hin dí paçä a ran 'yohu guí mamhbü, bi 'yæn'a ra Pedro.

Ne 'bexgue bi mbah ra tamfø baya. ⁷⁵Ne nu ra Pedro baya, ja bi bæn'a xí man a ra Jesús 'bu mi 'yembi: “Dí paði hin ní mbah ra tamfø 'bu na hyundi xquí cøngui.” Ne bi nexpu baya ne emme bin zoni, xun u bi bæn'i nangu a bi 'yøt'e.

Ra Jesús bi mba ma dä bu 'buh ra ts'ut'abi Pilato

27 Ne nu'bu mi hyax baya, gätho yu hmumbäjä ne yu daç'yei, ma ngurpihe dyu judíohe, dyu israelhe, 'da'angu bi bæn'i ngue di dä ra Jesús bu 'bu a ra ts'ut'abi,

ngue da hyo. ²Ne án thu't'i 'bu mi mba ma dä bu 'bu a ra Poncio Pilato, ra ts'ut'abi bu a.

Bi zut rá 'yuga ra Judas

³Ne nu'a ra Judas xí dä a ra Jesús, 'bu mi 'yøde 'be'a bi man u ma ngurpihe ngue da hyo a ra Jesús, bi mba baya bi cospa a 'däte ma 'det'a yu mbeti ngue ra t'axi xí un'ndu yu hmumbäjä, bi bæn'i 'be'a bi 'yøt'e.

⁴Ne bi 'yæn'a ra Judas:

—Hingui ho hma a dá øt'e. Dä fänba rá ji n'da ran 'yohu hin'yü rá ts'oqui, bi 'yemp'u yu hmumbäjä.

Pe nu'u bi daði:

—Him ma güendagähe 'be'a gá 'yøt'e. Ya guí pa'a guím bense bu, bi 'yæn'u yu hmumbäjä.

⁵Bá en bu ra mbeti bu ja ra nija a ra Judas baya, ne bi mba bá sut rá 'yuga bu ja ra ndehnini.

⁶Ne nu'u yu hmumbäjä bi hyax'a ra mbeti ne bi 'yæna:

—Hingui sä ga pes'hü ua na ra mbeti ngue dim pecua mahøn'a, nguetho rán jut'iuu ra ji na, bi 'yæn'u, ne gue'a i mam bu ja man t'ëdihü.

⁷Ne bin 'yänni 'be'a di jap'a ra mbeti. Ne bi bæn'i da dämba n'da xequi rá häi a ra 'yøt'ats'øe, guepu da t'äh yu 'damhnini 'bu da du bu. ⁸Ne asta guetya ní huti “rá häi ra ji” a ra xequi bu. ⁹Ne nu'a bin ja, maya'bu bi man'a ra pøngahya Jeremías ngue din ja 'bu mí 'yæna ngue: “Da thax i 'däte ma 'det'a yu mbeti ngue ra t'axi, rá muui a ra ja'i. Gue'a bi man u yu mengu israel ngue di muui. ¹⁰Ne bi dänba rá häi a ra 'yøt'ats'øe, ngubü bi xicä ra Hmu,” bi 'yæn'a ra Jeremías 'bu maya'bu 'bu mí ma.

Ra Pilato bi juamba a ra Jesús

¹¹Nu'bu mim 'bäpü ja rá hmi ra ts'ut'abi Pilato, bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ha gue'e grá hmuts'ut'abi yu judío, bi t'ëmbi.

Bi dā a ra Jesús:

—Gue'a guím ma.

¹²Ne nu'bu mi yap'u yu hmumbäjä ne mi'da ma ngurpihe a ra Jesús, pe hin te i tãtho a ra Jesús.

¹³Nu ra Pilato bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ha hin guí ø'a i man'u di yap'i i, ne hin guí tãti.

¹⁴Pe nu ra Jesús guexta'a hin te bi ma. Ne emme bi hyonya thoho ra ts'ut'abi, him mi pãdi 'be'a sä da bëni.

Bi hma da mba ma cuati bu ja ra pont'i ra Jesús

¹⁵Ne nu ra ts'ut'abi nzãi midi thø a n'da ra ofãdi 'bu ra pa ra dãmpeti ran dãbaxjua. Midi thø'a to'o bi huan'ndu yu ja'i. ¹⁶Ne mi o bu n'da ran 'yohu í Barrabás, gãtho mi fãpu 'be'a mí ø't'a. ¹⁷Nu ra Pilato baya bi 'yãn'ndu bim peti bu:

—To'o guí ndehu ga xocpahu ya. Ha gue ra Barrabás uague ra Jesús ngue nu'a embi ra Cristo, bi 'yemp'u.

¹⁸Ngubu bi ma nguetho mi pãdi yu zeya u yu yapate.

¹⁹Ne nu'bu mi hupü ja ran ts'embate ra Pilato, bi mbenpa ran de a rá xisu bi 'yëmbi: “Hin te gui 'yørpa a ra hogan'yohu, nguetho má xui dá 'uï n'da ra t'ï nts'utho nangue a,” bi 'yemp'a ra nde bi mbenbi.

²⁰Pe nu yu hmumbäjä ne u yu dãç'yei, bi 'bep'u yu ja'i da 'yãpi go

da mba ma thøgue a ra Barrabás, ne go da mba ntho a ra Jesús. ²¹Ne bi 'yãn mahøn'a a ra ts'ut'abi:

—Nda'a guín ndehu ga thøcã, bi 'yemp'u yu ja'i.

Ne bi dā u baya:

—Gue'a ra Barrabás gui thøgue, bi 'ygn'u.

²²Ne bi dā a ra Pilato baya:

—Xi'a ra Jesús embi ra Cristo, 'be'a ga ørpã a tã.

Gãtho bi 'ygn'u 'bupü:

—Dami cuatpü ja ra pont'i a.

²³—Pe hin te mán ts'o dá tĩnba na, bi 'ygn'a ra Pilato.

Pe nts'edi bi dā u:

—Dami cuatpü ja ra pont'i.

²⁴Mín nu ra Pilato baya ngue hingui sä dim pãh yú mbui yu ja'i, pe man'da bin junthu u. Janangue'a bi manda bá thunba ra dehe baya, bin xut'ye bu yú hmi yu ja'i, ne bi 'yem baya:

—Ne nugã hin ma ts'oquigã rán dãte da nu na ran 'yohu hin te in dupate, pe go ni ts'oqui zehëhu, bi t'emp'u yu ja'i.

²⁵Ne bi dā u yu ja'i baya:

—Hãha, madague'a i 'yose ma güendahe a rán dãte na ran 'yohu, necãhe ne mam bom'betohe dim 'bu 'bu niya'bu, bi 'ygn'u.

²⁶Nu ra Pilato baya bi xocpa a ra Barrabás, ne bi manda dí fei a ra Jesús baya. Ne bi manda da mba ma cuati bu ja ra pont'i.

²⁷Ne nu yu dofui baya bi zix'a ra Jesús bu mí ja yú ngun'u yu dofui bu ja ra ngunts'ut'abi. Ne gãtho yu dofui mí 'bupü bim peti, midi fãts'a ra Jesús. ²⁸Ne bi mbøcpa rá he baya ne bi het'a n'da ra he xan jupoi tengu mi he yu ts'ut'abi. ²⁹Ne nts'edi

bi huspa n'da ra corona tengu mí hu'ts' yu ts'ut'abi, pegue ran thenni thoho bi 'yørpe, janangue'a ám 'be ra 'yu'uñi a ra corona. Ne bi un'na n'da ra tōhø rán 'yei tengu mí hā yu ts'ut'abi. Ne bin danyahmu bu ja rá hmi ne bi 'yēmbi: “Grá hmuts'ut'abi yu judío.” Ne bi 'yens' yu biba, pegue ran thenni thoho bi 'yørpe.

³⁰Ne bi ts'ots'i, ne bi hyānba a rá tōhø ne bi mbärpa rá yā. ³¹Ne nu'bu mi gua'a bi 'yuspi bi mbøcpa a ra he xí het pūya, bi het'u yú hese mahøn'a. Ne bi zix būya ngue di cuatpū ja ra pont'i bu ndehnini.

Bi cuatpū ja ra pont'i ra Jesús

³²Ne nu'bu mi ts'ut'ho da bøm bu ja ra hnini, bin c'athu bu n'da ran 'yohu ra mengu bu Cirene, í Simón a. Ne bi t'ørpa ra ts'edi da duspa rá pont'i ra Jesús.

³³Ne bi zøm bu ja ra nyuni ģmbi Gólgota būya. Nu'a ra Gólgota in nde da ma “ra t'ōhø nyāxmu” a.

³⁴Ne nubūya bi un'na n'da ra vino mauāspi ra 'yēthi xun ju. Nu'bu ya mí zā a ra Jesús, him bi nde bi zi.

³⁵Ne nu'bu mi jua a bi cuatpū ja ra pont'i būya, nu'u yu dofui bi 'yot'a n'da ran taha nangué rá he ra Jesús. Gue'a bi man'a ra pøngahyā maya'bu ngue dín ja 'bu mi 'yēna: “Da mba ma dat'i a ma he nangué n'da ran taha da 'yot'e.”

³⁶Ne mi hupū yu dofui mi fādi.

³⁷Ne nubū rá yā a ra pont'i bi mba nt'o't'i bu ram hma bi ma 'be'a í ts'emba a ra Jesús, bi 'yēn'a ra t'ohni: “Nuna ra Jesús na, rá hmuts'ut'abi yu judío na.”

³⁸Ne bi mba ma cuatihū ra Jesús yoho yu bē, 'da a n'da yú pont'i. Ne

bi 'bāmp'u ja rán 'yei a n'da ne bi 'bāmp'u ja rá gāha a man'da. ³⁹Ne nu yu jā'i mi thopū, bi zani, ⁴⁰ne bi 'yēmbi:

—Nu'i guí ģna gui xo't' ra dānijā ne xø man hyupa thoho gui hyøh mahøn'a, 'be'a guí øt' ya thā. Nu'bu majuāni gue'e rá Ts'unt'u i Ojā, dami çapū ja ra pont'i, gan yānse, bi 'yēn'a.

⁴¹Ne'u yu hmumbājā bi 'yuspi ne yu xānbate nijā, ne yu fariseo, ne yu dāc'yei, gātho ma ngurpihe, dín 'yēmp'u:

⁴²—Bi yānba yú te u 'da, pē hingui sá dín yānse ya. Pe nu'bu majuāni da guehna ma hmuts'ut'abihū, dyu israelhū, sá xtán gāse bu ja ra pont'i ne xcá ģc'yeihū būya. ⁴³Bi ma, i ģna i tøp'ma rām fāts'i Ojā, da zā da yān a Ojā ya 'bu, nguetho ya bi ma, gueese rá ts'unt'u Ojā na, bi 'yēn'a 'bu mi 'yuspi.

⁴⁴Ne'u yu bē 'darbū bi guat'u bi zan a ra Jesús.

Bi du ra Jesús

⁴⁵Ne nu'bu mi hyuxadi būya bim 'bexui ra hāi, ne jague'bu hyunde bi nequi mahøn'a. ⁴⁶Nu'bu mi ts'ut'ho da zøn a hyunde, nts'edi bi mbah ra Jesús, bi 'yēna:

—Elí, Elí, lama sabactani, bi 'yēna ngue ra nde ra arameo.

Nu'a nam bøni: “Ma Ojā i, ma Ojā i, hanja gá hyega thoho,” bi 'yēna.

⁴⁷Nu'bu mi 'yot'a bi man ra Jesús 'da yu jā'i mi 'bāpū, bi 'yēna:

—Nuna ran 'yohu na, i mba't'a ra pøngahyā Elías, mí 'bu 'bu maya'bu.

⁴⁸Ne nu'a n'da mí 'bāpū 'bex bi mba bá hā n'da ģna ra funjo, bi

durpə ja ra vino ne bi ndœcta n'da ra xithi, ne bi 'uəspa a ra Jesús, ɛmbi da zi. ⁴⁹Ne bi 'yɛn'u mi'da mí 'bäpə:

—Dami hyehmbə. O te guidí unhdu. 'Be gan nuhə 'bə ba ɛh ra Elías da yəni, bi 'yɛn'u.

⁵⁰Ne xə bi mbafi nts'edi mahøn'a ra Jesús, ne 'bex bi du bəya. ⁵¹Ne nu'a ra ora a bəya, nu'a ra 'bø't'e mi ndam bə man'da mbo ra danija bá fəpə magəts'i bi xet'i ne 'bexgue bi zot'a häi. Ne bi 'yən ra häi bəya, ne bi fə'i 'da yə do hønəbə go hapə.

⁵²Nepə ja yən 'yägüi bi fəh yə jədo. Ne nu'bə mi dambəni ra Jesús, bi bəx ə 'da yə 'yɛc'yeyi xi du, bi dambəni bə ja yən 'yägüi ə, ⁵³bi mba bə ra hnini Jerusalén ə ne bi nu ə 'da yə ja'i ə xi du. Pe hinga gətho yə pa.

⁵⁴Ne nu'bə mi du ra Jesús, ne nu'a ra hmudofəi mí fə a ra Jesús, ne'u mi'da min 'yohə, 'bə mi nu di 'yən ra häi, ne'u gə mi'da bin ja, ɛmme bin su ə, ne bi 'yɛn'u:

—Majuəni maha, rá Ts'unt'u Oja na ran 'yohə.

⁵⁵Ne mí 'bäpə njombə ts'u 'da yə xisu ngue man yəm fəts'ihə a ra Jesús 'bə mán 'yohe bə ja ra 'yu, 'bə mambə nexhe bə Galilea. Mi 'bäpə ə, nguetho mi nde da nu 'be'a da t'ørpa ra Jesús. Ne nu'u bi nu 'be'a gə bin ja. ⁵⁶Ne nu'a n'da mi 'bäpə, ra María Magdalena a; ne'a man'da ra María mi 'bäpə, ngue rá mbe ra Jacobo ne ra José; ne nu man'da ra xisu mi 'bäpə, gue'a rá mbe ra Jacobo ne ra Xuua, yú ts'unt'u ra Zebedeo ə; ne'u mi'da yə xisu mi 'bäpə.

Bi mba nt'ägüi a ra Jesús

⁵⁷⁻⁵⁸Ne nu'a ra José, n'da ra membeti bə ra hnini Arimatea,

bi mba bə 'buh ra Pilato 'bə mi ts'ut'ho da yuh ra hyadi. Bi 'yädi da 'yäcpa rá ngöc'yeyi ra Jesús, nguetho mi ɛc'yeyi a. Ne bi manda ra Pilato bəya din t'unni. ⁵⁹Nu ra José bəya bi duspa rá ngöc'yeyi a ra Jesús ne bi mbärpa n'da ra 'bø't'e xən ho.

⁶⁰Ne bi gärpə ja rán 'yägüi zehə a ra José. N'da ra hyədo xí manda xí mba nthəqui. Nu'bə mi gua'a bi gärpə, bi juaspə n'da ra xindo xən hyə bə ja rá goxthi ra hyədo, ne bi mba bəya. ⁶¹Ne mi hupə ra María Magdalena, ne man'da ra María mi hupə ja rá goxthi ra hyədo.

Yə dofui bi mbäh ran 'yägüi

⁶²Ne nu'bə mi hyax a ra pa ran ts'äya bəya, xudi thoho bi mba ə yə hmumbəjä ne yə fariseo, bá nu ra Pilato, ⁶³ne sä bi 'yɛmbi:

—Ma ts'ut'abi ahe, dá bəmhbe man'da bi man'a ra hyäte 'bə him maní du, bi 'yɛna: “Nu'bə ná hyupa ga thambəni bə 'bə ə xən du,” bi 'yɛna. ⁶⁴Janangue'a xən ho 'bə gui pəhni to'o da mbäh ran 'yägüi an hyupa, xəhma ba ɛ ə yú xädi 'bə bin xui da gəcpa a rá ngöc'yeyi, ne da 'yɛna bi dambəni bəya. Man'da xən ts'o ra fəhni tengu a, xinda gue a bi manse 'bə mi 'bui, sä bi 'yɛn'u yə hmumbəjä ne yə fariseo.

⁶⁵Bi də a ra Pilato bəya, bi 'yɛmbi:

—Sixhə ə n'dan ne'ts'i ni dofui dá 'da'ahə. Dami cothə xən ho bə ja rá goxthi a ra hyədo, ne njon da zä da xo't'i.

⁶⁶Ne bi mbäh ə yə mbäjä ne yə fariseo, bi got'i xən ho a ra hyədo ne bi mɛpya, ne bá peng bəya, bá copə yə dofui ngue da mbädi.

Bi dambɛni ra Jesús

28 Ne nu'bu ya mi thoh ra pa ran ts'äya, xø rá mbüdi ra semana, bi mba mxudi thoho u yoho yu xisu. Nu'a n'da ra María Magdalena ne'a man'da ra María. Nu'bu mí nets'i ní mba bu bí ja a ra hyädo. ²Ne nu'bu mí mba u, 'bexgue nts'edi bi 'yañ ra häi mahøn'a. Nguetho bi 'yøt'a rá m 'behni Oja xí zøpü 'bu mí 'uec'a ra do mi juaxpü ja rá goxthi ra hyädo. ³⁻⁵Ne nu'a rá m 'behni Oja di fexni tengu n'da ra huei. Ne nu rá he büya, xün t'axi tengu n'da ran nequi. Ne nu'u yu dofui 'bu mín nu a rá m 'behni Oja emme bin su, bi fet'i, ne nte sä da 'yøt'e, tengu'bu xi du. Nu'a rá m 'behni Oja, mi hupü ja a ra do xí 'ueque, ne bi 'yemp'u yu xisu 'bu mi zøm bu:

—O guín suui. Dí paði ngue gui hommi a ra Jesús xí cuatpü ja ra pont'i u. ⁶Pe njo'o ua, bi mba nsots'i tengu mi ma. Ba thohmi gui nuui ua mí 'beni, bi 'yən'a rá m 'behni Oja 'bu mi 'yemp'u yu xisu. ⁷Nuya, ní mbe 'dahmantho, gui xihmi yú xädi: “Bi dambɛni bu 'bu u xøn du ya,” gui 'yənui. Ne nde'bu gätho ahü gui mbähä bu Galilea ne guepü guín c'athu bu. Ne gue'a bá ecä ua ngue ga xi aui, bi 'yemp'a rá m 'behni Oja mahɛts'i.

⁸Ne bi bøm bu ja ra hyädo u yu xisu, bin su ne xim midí johya. Bin tihí, bi mba bá xi u yú xädi ra Jesús 'be'a bi sifi. ⁹Ne bi zøpü 'yu a ra Jesús u yu xisu.

—Xíhats'i, bi 'yemp'u.

Nu yu xisu büya bin danyahmu ne bi hyup'u yú gua, bi dände büya.

¹⁰Ne bi 'yən'a ra Jesús:

—O guín suui, ní mbe ba xihmi u ma cuhu, ní mbähä bu Galilea, ja nín tìmhbu bu, bi 'yən'a ra Jesús.

Ra fehni bi man yu dofui

¹¹Ne nu'bu mí mbenc'u yu xisu, ne'u yu dofui mí fäh ran 'yägüi bi mba bá xi u yu hmumbäjä 'be'a gätho bin ja. ¹²Bim peti yu hmumbäjä büya, ne yu dác'yei. Bi ma 'be'a da zä da 'yøt'e. Ne nubüya xün ngu ra mbeti bi un'ndu yu dofui ¹³ne bi 'yemp'u:

—Gui 'yemhbü: “Bá ε u yú xädi 'bu min xui 'bu mán ahmbe, bi bɛp'a rá ngøc'yeyi,” gui 'yemhbü, bi 'yemp'u. ¹⁴Ne nu'bu da 'yø'a ra ts'ut'abi ngue gán ahmbe, ne da 'yən'a da zü ahü, nugähe dan yähe ga fäx ahe, bi 'yən yu hmumbäjä 'bu mi 'yemp'u yu dofui.

¹⁵Ne bi hyän a ra mbeti u yu dofui büya. Bi mba da 'yøt'a bi sifi. Ne nu'a ra fehni bi man u, xün ngu bi 'yɛc'yeyi u ma mijudíohe dyu israelhe. Ne guexta'a ra fehni i man u.

Yú xädi ra Jesús bi un yún t'edi da mamp'a rá m hma

¹⁶Ne dá mbähmbe bu ra häi Galilea büya, dí 'de'ma'da gähe, yú xädigähe ra Jesús. Ne dá sømhbe bu ja ra nyuni xí xije ra Jesús dan c'athe bu. ¹⁷Ne nu'bu má nuhe, dá εspahe a, pe nu'u 'da him mi çc'yeyi gue gue'a. ¹⁸Ne bi hyäm bu dí 'bähmbe a ra Jesús ne bi 'yənje:

—Gätho ra ts'edi bin 'dacä ga manda gätho ra ximhäi ne mahɛts'i, bi 'yənje. ¹⁹Janangue'a ní mbähä ya hønbu go hapü 'buh yu ja'i gä na ndoho ra ximhäi, gui xihmbü da 'yɛc'yeyigui. Ne nu'u to'o di dácä

yú mbui, gui xixyabahü nangué
 rá thuhu ma Ta, ne nangué rá
 thuhu rá Ts'unt'ü, ne rá thuhu rá
 Hogandähi Ojä. ²⁰Ne gui xänbahü

da 'yøt'e 'be'a gätho dá xi ahü. Ne
 guim bëmhbü dín 'yohü gätho yü
 pa asta gue'bü da guah ra ximhäi,
 bi 'yëngähe ra Jesús büya.

MARCOS

Ran ho ma'da'yo bi 'yo't' ra Marcos

Nu ra Xuua Nxixya bi ma mi
ts'utho da zoh ra Hmu

1 Ja ua rá mbüdi ran ho
ma'da'yo nangue'a ra
Jesucristo, rá Ts'unt'u Oja. ²Bin ja
a mán t'o't'i 'bú maya'bú bú ja rá
söcuá Oja 'bú mí 'yena:

Nugä ga pëhn'na n'da mam
'behni dim 'bet'o bú gni mba.
Nu'a da xih yú ja'i da döp'ele,
bi 'yëmp'a rá Ts'unt'u.

³Ne'a ra pöngahya Isaías bi ma
nguehna rá m 'behni 'bú mi 'yena
ngue:

N'da ra ja'i din ya nts'edi bú ja
ra döpo ngue da 'yena:

“Damin sähu ga simhbú ra hmu
mi ts'utho da zöcuá,

Dami hoc ni mbüihú ga tömhbü
xün ho,” da 'yën a mam
'behni, i ën Oja, bi 'yën'a ra
Isaías.

⁴Ne gue'a ra Xuua bi 'yo't' ran
xixya bú ja ra döpo bi man Oja
maya'bú. Nu ra Xuua bi xih yú ja'i
din xixya to'o di päh yün 'yomfëni
ne da mba ma punbi yú ts'oqui
büya. ⁵Gätho yú ja'i mi 'büpü ra
xequi Judea, népü ra dähnihi

Jerusalén, bi zöm bú i ö't' ran xixya
ra Xuua. Ne nu'u 'da bi päh yün
'yomfëni ne bi mam büya ngue
hingui ho 'be'a xí 'yo't'e. Ne bi mba
ma xixyába bú ja ra dätthe Jordán
u büya.

⁶Nu ra Xuua mí he n'da ra
mbapahni án t'öt'e ngue yú xingu
yú camello ne mi ja rán güt'i ra
xifani. Ne hönt'u yú t'axi nán sihme
ne ra t'afi t'asa döpo. ⁷Ne bi 'yena:

—Ba epü n'da man'da ja rá ts'edi
xinda guecä, hin dí sücä tengu a.

⁸Nugä xtá xixya ahü nangue ra
dehe thoho, pë nu'a di 'da'ahü rá
Hogandähi Oja, bi 'yëmb yú ja'i a
ra Xuua.

Bi mba ma xixyábi ra Jesús

⁹Ne nu yú pa bi 'yo't' ran xixya ra
Xuua, bi næxpü ra hnini Nazaret ra
Jesús, ngue ra xequi Galilea. Ne bi
zöm bú ra Jesús bin xixyá'a büya
bú ja ra dätthe Jordán. Gue'a ra
Xuua bi 'yo't' ran xixya. ¹⁰Ne nu'bü
mí böxpü ja ra dehe büya 'bex bi
nu bi xoh mahëts'i ne bá çah rá
Hogandähi Oja, tengu n'da ra t'azü,
bi zöpü 'bäh ra Jesús. ¹¹Ne bi t'ö a
n'da ra nde mahëts'i bi 'yena:

—Ma Ts'unt'u i, dadí huç'i i ne dín numanho i, bi 'yɛn a ra nde.

Nu ra Jesús bi ts'äp rá mbúi bu ma'ueni

¹²Ne nubüya nu rá Hogandáhi Ojá 'bex bi bɛnbi da mba bu ma'ueni a ra Jesús. ¹³Ne nyote pa bim 'bupɔ ne nyote xui. Ne nu ra zı̄thu ra Satanás bi zäp rá mbúi a ra Jesús gátho yu pa bim 'bupɔ, ne mí 'buhmbu bu yu zate. Pe bi mbäx'u yám 'behni Ojá mahɛts'i a ra Jesús 'be'a gä bi nu bu.

Nu ra Jesús bi dɔ'mi bi man a rá m hma bu ja yu hnini

¹⁴Ya xı̄ jot'a fädi ra Xuua Nxixyá 'bu mi bøm bu ra Jesús bu ra xequi Judea, bi mba bu Galilea. Ne bi mam bu ran ho ma'da'yo ngue 'berɔ dí manda rá ts'edi Ojá n'da. ¹⁵Ne bi 'yɛmb yu ja'i:

—Mi ts'utho da zøn ra pa di manda ua rá ts'edi Ojá, dami päh nin 'yomfɛnihɔ, damin unsehɔ di manda ahɔ Ojá 'dahma din ja ahɔ ra te ma'da'yo. Gue'a bi man a ra Jesús 'bu mí 'yɛmp'u yu ja'i.

Ra Jesús bi zohni goho yu mbahua

¹⁶N'da ra pa mi 'yo bu a ra Jesús bu ndendádehe t'ɛmbi Galilea. Ne nubüya bi nu a ra Simón n'youi rán 'yohu i Andrés a, mi enxit'a bu ja ra dádehe u, ngue yá 'befi yu mbahua u. ¹⁷Ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Ba tɛngauı ga ja aui gui xihmi yu ja'i da 'yɛc'yɛıgui tengu thoho bu gnı̄ theui yu huá ngubú guı̄ ɔt'ui, bi 'yɛmp'u.

¹⁸'Bex bi hyɛpɔ yú xit'a büya ne bi dennı̄.

¹⁹Ne xø bi thogui bin 'yo mi ts'u ne bi nu a ra Jacobo n'youi rán 'yohu i Xuua a, gátho u yoho yú ts'unt'u ra Zebedeo u. Mi hubu ja yú mbosa u, midi hoc yú xit'a. ²⁰Ne xø bi xifi da den'du. 'Bex bi den'du büya bi zopɔ rá ta bu ja ra mbosa u büya ne yú mbefi.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu min 'youi ra zı̄thu

²¹Ne nubüya nu ra Jesús bi yuthu bu ja ra hnini Capernaum u xı̄ tenni. Nu ra pa ran säya mí cɔrpɔ ja ra nijá ne mi xänba bu yu ja'i.

²²Ne nu'u büya, ɛmme bi hyonya thoho 'bu mí 'yø a bi man ra Jesús, nguetho bi xänbi xun ho ne hinga ngubu mí man u ma xänbate sehe ngue dyu israelhe, dyú judı̄ohe. 'Bex gue bi pädi ja rán t'ɛdi ra Jesús. ²³Ne mi 'bupɔ n'da ran 'yohu n'youi ra zı̄thu ne nts'edi bi mbah püya, bi 'yɛna:

²⁴—'Be'a guı̄ nde gui 'yørcahe grá Jesús, grá mɛngu Nazaret. Ha gui juaje ya. Dí pädi gue'e rá Thahni i Ojá gue xun hotho, bi 'yɛna.

²⁵Pe nu ra Jesús bi dämhyá ra zı̄thu, bi 'yɛmbi:

—Daman hɛ, dami pøm bu ja rá mbúi na ran 'yohu, bi 'yɛmbi.

²⁶Nu ra zı̄thu büya nts'edi bi huá'ts'a ran 'yohu, nts'edi bi mbafi, ne bi bøm büya. ²⁷Gátho bi hyonya thoho u 'bupɔ ne bin 'yɛmzɛhe u:

—'Be'a nam bøn'a dí nuhɔ ya. 'Be'a ni 'da'yonxädi na, nguetho i ja rán t'ɛdi na i sɔh yu zı̄thu ne i su u, bin 'yɛmzɛhe u.

²⁸Ne 'bexque 'dahmantho bi hman bu gátho ra häi Galilea 'be'a bi 'yøt'a ra Jesús.

Bi hoc'a rá suto ra Simón a ra Jesús

²⁹Nu'bu mi bøm bu ja ra niḡa a ra Jesús bi mbähä ra Simón, ne ra Andrés, ne ra Jacobo, ne ra Xuua. Bi zømhbü bu rá ngu ra Simón. ³⁰Ne nu'a rá suto ra Simón 'bem bu rá oi, i hemb ra pa. Ne bi si a ra Jesús. ³¹Ne bi nu bu i 'ben'a ra xisu büya, bi benba rá 'ye ne bi xots'i. 'Bex bi bøn a ra pa, hin hapü xün'ü, ne 'bex bi zä bi hoc yün sihme büya.

Ra Jesús bi hoqui xün ngu yu hyenni

³²Ne nu'bu mí yuñ ra hyadi gätho ü mi ü bá ts'inba a ra Jesús bu mi 'bui, ne ü min 'yohü ra zïthu bá ts'inbi. ³³Bim peti bu ja ra goxthi gätho yu ḡa'i 'bapü ja ra hnini. ³⁴Gätho na ngu yu hyenni bi hoqui, ne bi hyønba thi yu zïthu min 'yohü ü 'da. Ne nu yu zïthu, emme mi ndehma da ma to'o a ra Jesús, pe nu ra Jesús him bi japi din ḡa ü.

Nu ra Jesús bi xänba yu ḡa'i bu ra xequi Galilea

³⁵Ne nu'bu mi ts'ütho da hyax büya, bi ndants'a ra Jesús bi bøm bu ja ra hnini, bi mba bu ma'ueni bin ḡaui Oḡa. ³⁶Ne nu'bu mi hyats'i xün ho büya, bi mba ra Simón da hyoni, ne'ü mi'da mi 'bühmbü bi mbähä da hyomhbü ra Jesús. ³⁷Pe nu'bu mí dïm büya, bi 'yembi: —Mbähä bu ja ra ngu nguetho gätho yu ḡa'i hon'a bu mahøn'a, bi 'yembi.

³⁸—Hin'na, pe man'da xün ho 'bu ga mbähä bu ja mi'da yu hnini, nepü ga mangä bu mam hman bu, nguetho gue'a bá ḡcä u a, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁹'Bex bi mbähä büya, bin 'yo gätho ra häi Galilea, bi man räm hman Oḡa bu ja yu niḡa ne bi hyøn'a thi yu zïthu mín 'yohü 'da yu ḡa'i bu bi thogui.

Bi hoc'a n'da ran 'yohü mi hemb ra t'axca'ya

⁴⁰Ne bi zøm bu n'da ran 'yohü bu 'bäh ra Jesús, i hemb ra t'axca'ya. Bin danyahmu, bi 'läp ra mate, bi 'yena:

—Nu'bu ni pähä da zä gui hogui ts'ü, bi 'yembi.

⁴¹Bin yeh rá mbui ra Jesús, bi dä'a ra hyenni, ne bi 'yemb büya:

—I jagä ra pähä da ḡan'a ya, bi 'yembi.

⁴²'Bex bim 'be'ü yu 'ya mi hemb.

^{43,44}Nu ra Jesús büya, nts'edi bi hecpi ne bi 'yembi:

—Nuya, njon gui xifi 'be'a dá øt'e'e. Ni mba, bán 'yupü 'büh ra mbäḡa, gui un bu n'da ra 'bøts'e i man rán t'ḡdi ra Moisés da hyaxpü n'da 'bu ya bi ḡan ra t'axca'ya, ne da fañ büya ngue bi zä i, bi 'yembi.

Ne bi xifi da mba büya. ⁴⁵Pe nu ran 'yohü 'bu mi bøm bu bi mbüdi emme mma. Ne bi xih yu ḡa'i 'be'a xí t'ørpe. Jannangue'a nu ra Jesús ya him bi zä da yurpü ja yu hnini ne 'yotho bu ma'ueni nguetho emme bi muns yu ḡa'i 'bu i curpü ja ra hnini. Pe guehma xün ngu yu ḡa'i mi zøm bu hapü mi 'yo ngue høn bu go hapü ní nets'i.

Bi hoc'a n'da ra ḡa'i mi ts'a rá ḡa'i

2 Nu'bu mi tho i ts'ü 'da yu pa bi yät mahøn'a bu Capernaum ra Jesús. Nu'bu mí 'yøñ yu ḡa'i ngue 'bapü ja ra ngu, ²'bexque xün

ngu bi zòm bu yu ja'i gue'bu go mi yurü mbo ra ngu nepü thi. Nu ra Jesús büya, bi xih rá m hman Oja ü yu ja'i. ³Ne nubüya, bi zòm bu 'da yun 'yohü i tu n'da ra hyenni ngue mí ts'a rá ja'i. Goho ma 'yohü ü yun dute. ⁴Ne hingui sä da thopü 'büh ra Jesús nguetho mi dü bu yu ja'i. Janangue'a bi xø'ts'a n'da xequi ra 'bet'e, bi çamp'ü a ra hyenni con rá 'beza. ⁵'Bex bi bañ ra Jesús ngue mi pa ü ngue i jase rá ts'edi, ne bi 'yemp'a ra hyenni büya:

—Nu'i, n'yø, ni ts'oqui ya xum pun'ni i, bi 'yembi.

⁶Ne nu'ü 'da yu xänbate nija, mi hupü. Ne nu'bu mí 'yø'a 'be'a i man ra Jesús, ⁷bi 'yense mbo yú mbüi n'da ngu n'da: “Xina, hanja ni man na tengü na. Pe hingui numansu Oja na, njo'o n'da ra ja'i da zä di punba yú ts'oqui n'da, hinda hønt'a Oja,” bi 'yense yú mbüi ü. ⁸Pe nu ra Jesús 'bexque bi bañho 'be'a mben ü, ne bi 'yemp'ü:

—Hanja ngubü guím bëmhbü mbo ni mbüihü. ⁹Ha guím bëmhbü ngue nte ni mba tho a dá xicä na ran 'yohü ngue rá ts'oqui ya xum punbi. Ha guím bëmhbü man'da xquí pañmbü ngue i ja ma ts'edi 'bü ga xifi da ndants'i, da gañ rá fiñi din 'yo. ¹⁰Pe nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga ut'ahü ya i ja man t'edi ua ja ra häi ngue ga punba yú ts'oqui n'da ra ja'i, jannangue'a ga japi din 'yo na ran 'yohü ya, bi 'yen a ra Jesús.

Ne nubüya, bi 'yemp'a mí ts'a rá ja'i:

¹¹—Nu'i, dí xi i, ndants'i, çax ni fiñi, ni mba ni ngu, bi 'yembi.

¹²Nubüya, 'bex bi ndants'i, bi gañ rá fiñi, bi bøm bu i ja ra ngu. Ne bi

nu ü gätho mi 'bupü. Ne bi hyonya thoho ü. Jannangue a bi 'yepsa Oja ü büya ne bi 'yen ü:

—Njam'bu xtá nuhü tengü a bin ja ya, bi 'yen ü.

Nu ra Leví 'bex bi den'na ra Jesús

¹³M'bejua büya xø bi mba mahøn'a bu ja ra ndendädehe a ra Jesús. Ne mi søm bu yu ja'i ne mi xänba bu ü. ¹⁴Nu'bu mi thopü 'bü a ra Leví, i hupü ja rá mexa gue'a ra hyaçahäi a. Nu'a ra Leví rá ts'ünt'ü ra Alfeo a. Nu ra Jesús büya bi 'yembi:

—Ba tengui.

'Bex bi ndants'a ra Leví büya, bi denni.

Jesús bin sihmehü yu ts'om'bäi

¹⁵Ne bin sihmehü ra Jesús ne yú xädi bu ja rá ngu a ra Leví. 'Darpü bin sihmehü 'da yu ziyate hyaçahäi ne mi'da yu ts'om'bäi. Xun ngu mi 'bupü nguetho xun ngu ü ya xí 'yç'yçi a. ¹⁶Ne nu'ü 'da ma xänbatehe bu nija, yu fariseo ü, ne nu'bu mi nu ra Jesús ne yú xädi sihmehü ü yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi ne bi 'yemp'ü yú xädi ra Jesús:

—Hanja ngubü øt' ni Hmuhü. Hingui ho øt'a ngue i sihmehü yu ziyate hyaçahäi ne yu ts'om'bäi, bi 'yen ü.

¹⁷Nu'bu mí 'yøh ra Jesús 'be'a bi man ü, bi 'yemp'ü:

—Nu'ü im bense xun zaqui hingui honi to'o da mbäts'i, hinda hønt'ü i paçe in zäman'ü i honi to'o da mbäx ü. Ne nugä bá çcä ga fäx ü i pañi ja yú ts'oqui, him bá çcä ga fäx ü im bense yu hocja'i, bi 'yen a ra Jesús.

Ran t'änni nangue u e't' yün sihme

¹⁸Nu'u yú xädi ra Xuua Nxixya ne yú xädi yu fariseo mí e't' yün sihme u. Ne bi zom bu u 'da bu mí 'buh ra Jesús ngue bi 'yänni ne bi 'yembi:

—Hanja hingui e't' yün sihme u ni xädi ne i e't' yün sihme u yú xädi ra Xuua ne yú xädi yu fariseo, bi 'yən u.

¹⁹Ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti ngue ran thaṭi 'bu mi daṭ'u, bi 'yembi:

—Pe nu'u i 'bupɔ ja ran thaṭi hin da du yú mbui nguetho 'bupɔ a ran 'yohu din thaṭi. Hin da 'yena ngue hin din sihme u. ²⁰Pe da zon ra ora da ts'ispa a ran 'yohu ne ja da 'ye't' yün sihme buya, bi 'yən a ra Jesús. ²¹Ne nu'a din xä u ma xädigä hin da bomanho 'bu ne'a ra nyomhma da den ya, tengu thoho ra naxca 'bø't'e hin da zä di 'bø't'a ra 'ya'bø't'e nguetho da xe thoho mahøn'a. ²²Ne nguetho a ra vino ma'da'yo hin da zä da sirpɔ ja ra 'yambot'asɛi nguetho nu'a ra vino ma'da'yo da dən 'bu da sirpɔ ne dim fän a ra vino buya, gätho 'da dín ts'ontho buya. Nu'a ra vino ma'da'yo i pa nsi't'i bu ja yu mbot'asɛi ma'da'yo, pi 'yən'a ra Jesús 'bu mí daḍi.

Bi t'ɛmbi i øt' ra 'befi u yú xädi ra Jesús a ra pa ran ts'äya

²³Ne nu'a ra pa ran ts'äya bi mbähä yú xädi ra Jesús, bi thopɔ ja n'da rá huqhi yu trigo. Nu yú xädi buya i toc yu trigo bu bi thogui. ²⁴Nu yu fariseo bi nu 'be'a bi 'yøt'u yú xädi ra Jesús ne bi t'ɛmp'a ra Jesús buya:

—Hanja ngubɔ i øt'u ni xädi hu ya ne i ma man t'ɛdi hu hin dam

pehmbu a ra pa ran ts'äya, bi 'yən'u yu fariseo.

²⁵Pe nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Ha hin guí nu bu ni søcuahu ngue ne ra David bi mbesta rán t'ɛdi Oja 'bu n'dandí 'bu min tumanthuhu bu bin 'yo ne u min 'yohu. ²⁶Janangue'a bi yurpɔ ja rá ngu Oja ne bi zihu bu yu 'bøxthuhme. Pe him mi sä xtán zi u ne hont'u yu mbäjä i sä da zi u. Ne nu ra Abiatar, ra hmumbäjä bu a, bi 'yemp'u.

²⁷Ne xø bi 'yena:

—Í ts'än'na ra pa ran ts'äya nguetho bi ndep yu ja'i hin e din unbi, hin í ts'änni ngue da mba nts'upi. ²⁸Ne nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, drá hmugä ne i ja man t'ɛdi gam mangä 'be'a da 'yøt' yu ja'i ra pa ran ts'äya, bi 'yən a ra Jesús.

Bi hoc'a n'da ran 'yohu him mi sä di juan rá 'ye

3 Ne nu ra Jesús buya bi yurpɔ ja ra ni ja mahøn'a. Ne mí 'bupɔ n'da ran 'yohu him mi sä di juan rá 'ye. ²Ne mi 'bupɔ 'da di axtho ra Jesús 'bu di hocpa rá 'ye ran 'yohu. Ne nu'bu da nu di hocpi di yap pɔya nguetho ra pa ran ts'äya a. ³Pe nu ra Jesús bi 'yemp'a ran 'yohu:

—Ndants'i, gam 'bähnu made i 'buh yu ja'i, bi 'yembi.

⁴Ne nubuya, bi 'yän'du 'bupɔ ne bi 'yemp'u:

—Dami xijɔ ya 'be'a xun ho da t'øt' 'bu ra pa ran ts'äya. Ha da t'øt'a n'da ran ho uague da t'øt'a n'da ran ts'o. Ha xun ho 'bu da yanba rá te rá mijɔ'iu i n'da, uague xun ho 'bu da hyaçpa rá te rá mijɔ'iu i n'da.

Pe nu'u hin'yu 'be'a sä dí dąti.
⁵Nu ra Jesús bi hyanman'u yu ja'i
 bųya ne bi zõt rá mbui nguetho
 hin'yu ran hocja'i u. Nubųya bi
 'yęmp'a mi u rá 'ye:

—Dami juan ni 'ye.

Ne 'bex bi juan rá 'ye bųya, bi
 gomanho. ⁶Bi bøn yu fariseo bųya
 ne in cue. Bin yahu mahøn'a u yún
 sũhu ngue mi ten ra Herodes, ne
 mí hon u 'bepu dí hyo a ra Jesús.

**Xun ngu yu ja'i bim peti bu
 ja ra dądehe mahøn'a**

⁷Nu ra Jesús bi 'uegue bi mbähä
 yú xädi bu ja ra dądehe ne xun
 ngu yu ja'i mi 'bupu ra häi Galilea
 bi denthoho. ⁸Ne u yu mengu bu
 ja ra häi Judea, nepu ra hnini
 Jerusalén, nepu ra häi Idumea,
 nepu 'danguadi ra Jordán, nepu ra
 xequi Tiro ne Sidón, bi 'yø u 'be'a
 gätho bi 'yøt'a ra Jesús. Janangue a
 gätho bi zøm bu mi 'bu a. ⁹Ne nu ra
 Jesús bi 'yęmp'u yú xädi:

—Damin sähu, gui jomhbu n'da ra
 t'umbosa nu ja ra dehe, bi 'yęmp'u.

Ngubu bi xifi nguetho i nu man'da
 man'da ní zøntho yu ja'i ne nu'bu
 bin du bu yu ja'i da hyuxpu ja ra
 mbosa ra Jesús bųya. ¹⁰Nguetho
 ya xí hoqui xun ngu yu hyenni,
 janangue a din tønthoho u yun
 zäman'u in nde da benba rá pahni
 ra Jesús ngue mi pa u, høntho ga
 thärpa thoho rá pahni 'bex gue
 da yangui, mi ęn'u. ¹¹Ne nu'u min
 'yohu ra zĩthu bin danyahmu bu
 'buh ra Jesús ne mbafi, ęn u:

—Nu'i gue'e rá Ts'unt'u i Oja, bi
 'yęn u.

¹²Pe nu ra Jesús nts'edi bi hecpa
 u nguetho hingui ndepe gue'u yu

zĩthu dí ba u yu ja'i gue gue'a rá
 Ts'unt'u Oja a.

**Ra Jesús bi huahni
 'de'mayoho yú xädi**

¹³M'bejua bųya bi guam bu ja
 ra nyuni a ra Jesús. Nubųya bi
 zohn'du 'da yú xädi ne nu'u bi
 mba bu 'buh ra Jesús u bųya. ¹⁴Ne
 nubųya bi huahn'du 'de'mayoho,
 bi zänni din 'yohu ngue da zä da
 mbehni da xih yu ja'i rá m hman
 Oja. ¹⁵Ne bi un yú ts'edi di hoc yu
 hyenni ne da hyøn a thi yu zĩthu
 n'yohu 'da yu ja'i. ¹⁶Bi zänna ra
 Simón, ne bi zänbi dí huti ra Pedro
 a. ¹⁷Ne ra Jacobo ne'a ra Xuua rán
 'yohu na ra Jacobo. Gätho yoho yú
 ts'unt'u ra Zebedeo ya. Ne bi zänba
 yún sospathuhu Boanerges, i nde
 da ma tengu n'da ra ngäni. ¹⁸Ne'a
 ra Andrés bi zänni, ne ra Felipe, ne
 ra Bartolomé, ne ra Mateo, ne ra
 Tomás, ne man'da ra Jacobo ngue
 rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Tadeo,
 ne man'da ra Simón, t'ęmbi ra
 cananista. ¹⁹Ne ra Judas Iscariote
 gue'a di dä a ra Jesús. Ne nu'bu
 mí gua'a bi un yú ts'edi u, bá ęh yú
 ngu.

**Bi t'ęmbi in 'youi rá ts'edi
 ra zĩthu a ra Jesús**

²⁰Ne xø bi zøm bu xun ngu yu
 ja'i mahøn'a xø him mi pongui
 din sihme ts'u ra Jesús ne yú xädi.
²¹Nu'bu mí 'yø u yú meni ra Jesús
 'be'a gätho i øt'a, ęmbi in gät'i, ne
 bá ę u bi zøm bu 'buh ra Jesús i nde
 da zits'i.

²²Ne nu yu xänbate ni ja xpí 'yę a
 Jerusalén, sä ęn u n'yoi ra zĩthu
 ra Jesús, ne ęn u nangue rá ts'edi

yú hmu ra zïthu gue'a ní zä i høn a thi yu zïthu ra Jesús, sä bi 'yæn u yu xänbate ni ja.

²³Nu'bu mí bañ ra Jesús 'be'a bi man u, bi zon'du buya ne bi xih yuñ t'uti da bañi hinga gue'a man u. Bi 'yæmp'u:

—Hin da zä a ra zïthu din susehü yú minzïthuhü, ne xtí 'betho rá ts'edi. ²⁴Tengu n'da ra ts'ut'abi bu ja ra hnini hingui sä da hyä rá ts'edi 'bu din susehü u yú ja'i.

²⁵Ne ngutho n'da ra ngu 'darpü 'buhmbü yú ts'ant'u n'da ran 'yohü da guase u 'bu hinga 'dat'a im beñi. ²⁶Ngutho u yu zïthu 'bu xtín susehü yú hmu, xtan guase u 'bu hinga 'dat'a im beñ'u, bi 'yæn'a ra Jesús.

²⁷Ne xø bi xih man'da ran t'uti nangue 'be'a bi 'yørpa ra zïthu, bi 'yæmbi:

—Njon da zä da yurpu ja rá ngu n'da ran 'yohü i ja rá ts'edi gue'bu hinga m'bet'o da thu't'i. Pe nu'bu ya bi thu't'i, hingui he'i da thaşpi 'be'a gätho i pes' puya, bi 'yæn a ra Jesús.

²⁸Pe majuañi dí xi ahü hont'a go ma ts'oqui bi 'yot' yu ja'i da mba ma punbi 'bu da hyon ra punbi, ne hont'a go ma ts'ore bi ma. ²⁹Pe nu'u to'o im man ra ts'ore nangue rá Hogandahi Oja njam'bu da zä da mba ma punbi u, da nu ran unbi gätho yu pa mazai, bi 'yæn a ra Jesús.

³⁰Ngubü bi xih yu xänbate ni ja ra Jesús nguetho bi 'yæn'u hinga gue'a rá ts'edi rá Hogandahi Oja in 'youi ra Jesús, ngue mi høn a thi yu zïthu.

Ra Jesús i æmbi rá mbe ne yún 'yohü u i øt' rá pähä Oja

³¹Ne nubuya bá æse rá mbe ra Jesús ne yún 'yohü. Pe mí 'bätho bu

thi nguetho him bi zä bi yut'a mbo. Ne bi xi u 'bäpu mbo:

—Xihmi ts'u ra Jesús ngue dín zohndähe ua thi, bi 'yæmp'u.

³²Ne nu'u 'darpü mí huhmbü ra Jesús bi 'yæmp'u buya:

—'Bäpu thi ni mbe ne nin 'yohü, i hon a i 'na.

³³Nu ra Jesús buya bi dat'u:

—Ga xi ahü te'o a ma mbe ne man 'yohü.

³⁴⁻³⁵Ne bi hyant'u 'darpü huhmbü buya, ne bi 'yæna:

—'Bucua ya ma mbe, ne man 'yohü, nguetho hont'a go te'o da 'yørpa rá pähä Oja, gue'a man 'yohü a, ne gue'a man ju a, ne gue a ma mbe a, bi 'yæmp 'bu mi bañi.

Ran t'uti ra mbomhmudä

4 Ne xø bi xänba yu ja'i mahøn'a bu ja ra ndendädehe a ra Jesús. Ne æmme xun ngu yu ja'i bim petihü bu. Janangue'a bi yurbü ja ra t'umbosa bi dan i ts'u bu ja ra ndenthe. Nu yu ja'i bi gopu ndenthe buya. ²Nu ra Jesús buya xun ngu yuñ t'uti bi xih yu ja'i 'bu mí xänbi, ne bi 'yæna:

³—'Yøhmbü ts'u ran t'uti ga xi ahü ya. Nu'a n'da ra uahi bi mba bá pon yu hmudä. ⁴Ne bi zo 'da bu 'yu. Nubuya bá æh yu doja bi jua'a nts'a yu hmudä xí zo bu. ⁵Nu'u mi'da yu hmudä bi zo bu ja yu ndaxnado ne ts'atho ra häi bu. Janangue'a 'bex bi bøxa n'dihi. ⁶Pe nu'bu mam bá pøx ra hyadi 'bex bi 'yot'u nguetho hin hapu sä da mba yú 'yu. ⁷Nu'u mi'da bi zo bu ja yu dapo, bi bøts'e pegue bi gom' yu dapo, ne nte bi ndø'u. ⁸Pe nu'u mi'da buya bi zo bu ja ra häi xun ho. Bi bøts'e ne

bin te, ne bi ndøgue. Nu'u 'da 'däte ma'det'a bi ndøgue, nu'u 'da hyäte, nu'u 'da n'da ciento bi ndøgue ngue n'da 'bäi, bi 'yɛn a ra Jesús.

⁹Ne xø bi 'yɛmp'u yu ja'i:

—Hønt'a go to'o ja yú zagu bi 'yø a dá ma, bi 'yɛmbi.

**Hanja i xih yun t'uti
yu ja'i a ra Jesús**

¹⁰Nu'bũ mi 'bũsehũ 'de'ma yoho yú xädi ra Jesús ne'u mi'da yú 'yɛc'yei, bi xifi da xi u 'be'a na mbøn a ran t'uti bi ma. ¹¹Nu ra Jesús bi 'yɛmp'u bũya:

—Gue'ahũ bi ja ahũ gui pãhmbũ a him mam faði mam 'bet'o ngue 'berũ ní manda rá ts'edi Oja. Pe nu'u yu ja'i thoho gue'u da sãnba yun t'uti, ¹²madague da nu pe hin da 'yørpa masu 'be'a da nu, ne madague da 'yøde pe hin da baði 'be'a ní mba a, ne hin da bɛni di pãh yú mbui ngue da hyon ra punbi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Rán theui a ran t'uti a
ra mbomhmudä**

¹³Ne xø bi 'yɛmp'u mahøn'a:

—Nu'bũ hin guí pãhmbũ 'be'a na mbøn'a ran t'uti dá mangä, ha da zã gui pãhmbũ gãtho mi'da ga xi ahũ 'bũ. ¹⁴Nu'a na mbøn'a dá mangä, nu'a ra uãhi que'a bá man ráam hman Oja hønũ go hapũ. ¹⁵Guehya bi zo bũ ja ra 'yu na mbøni bi 'yømanho ráam hman Oja ya. Pe nu ra zĩthu 'bex bi japi bi pumbɛni a ram hma bi sifi. ¹⁶Ximangutya bi zo bũ ja yu ndaxnado na mbøni bi 'yøh ram hma ne bin johya. ¹⁷Pe gue hinga gãtho rá mbui bi bɛni. Janangue'a

nu'bũ bi nu yun uɛpi ne yun unbi nangue ráam hman Oja him bi hyät'i, 'bex gue bi zu ne bi 'uegue. ¹⁸Ne nuya bi zo bũ ja ra daɓo na mbøni bi 'yømanho ram hma ¹⁹pe ɛmme di ho ra ximhäi ne ra mbeti i häti, ne di ho da 'yøt' yú pãhä zehẽ. Tengu'bũ bi gomba ram hma, ne hin di japi din te yú mbui. ²⁰Pe nuya bi zo bũ ja ra häi xun ho, na mbøni bi 'yømanho ráam hman Oja, bi hyani, ne bin te yú mbui xun ho, ne bi xant'a ram hma xun ho, tengutho yu hmudä, gue bi ndø'a 'däte ma'det'a u 'da, ne hyäte u 'da, ne n'da ciento u 'da, bi 'yɛmp'u yú xädi 'bũ mi xifi 'be'a na mbøn'a ran t'uti bi ma.

Gãtho him mam faði da zøni da faði

²¹Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Nu'a mam hmangä nts'ãnni gãtho yu ja'i da 'yøde, tengu n'da ra nyot'i nts'ãnni di yot'i gãtho bũ mbo ra ngu, hingan ts'ãnni da mba ma cũt'i bũ ja ra 'bihuanza o ra 'bit'ots'i. ²²Nguetho gãtho 'be'a him mam faði da zøni da faði, ne gãtho 'be'a him midí nequi da zøni da hnu. ²³Hønt'a go to'o ja yú zagu bi 'yø a dá ma. ²⁴Ne nu'a di jamansu a i øde da baði xun ho ne Oja di japi man'da xun ngu da zøni da baði. Pe nu'a hin e di jamansu a i øde, pe ne'a zi ts'u mi paði dim 'bedi, ne tengu ni t'eni gnán emhbũ gue'a dí 'ten'nahũ, ne man'da mbongui thoho din 'da ahũ. ²⁵Din ja ahũ tengu ram hma i ɛna: “Nu'a xun ngu i ja man'da xun ngu din t'unni pe nu'a ts'ũtho i ja man'da da thanba a.”

Rán t'uti ra hmudä i te

²⁶⁻²⁷Nu ra Jesús bi 'yɛmp'u mahøn'a:

—Nuya di manda ua rá ts'edi Oja madague'bu hin di nequi, tengu thoho n'da ra hmudä 'bu bi du a n'da ran 'yohu, madague'bu hingui nu Hague ám bõts'e pegue i pađi da bõts'e, nte im benthõ. ²⁸Nguetho nu'a ra häi dí tесе yu thuhu a. Nu'bu bi mbüdi bi bõts'e, yu paxi thoho, m'bejua buya da ndõh yú daxi, ne nubuya din thä u. ²⁹Ne nu ran 'yohu buya da xoqui nguetho bi zõn ra ora da 'be'tsi, bi 'yen a ra Jesús. In jabu rá ts'edi Oja ngue di manda ua ne njongui nu Hague na te.

Ran t'uti rá hmudä ra mostaza

³⁰Ne man'da ran t'uti bi xih yú xädi ra Jesús mahõn'a, ne bi 'yemp'u:

—'Bepu dá bẽmhbu Hague di manda ua rá ts'edi Oja. Ga xi ahü n'da ran t'uti nangu'e'a. ³¹⁻³²In ja tengu n'da rá hmudä ra mostaza i pa m'boni, ne emme zicue tho, emme man'da zicue xinda gue mi'da yu hmudä, pe man'da i te xun ngu yú 'ye, xinda gue gä mi'da yu paxi ne xõgue sä da 'yõt' yú 'bafi yu doja bu ja yú xaha. Njabu rá ts'edi Oja bu ni nequi ngue di manda ua, bi 'yen'a ra Jesús.

Hanja bi xih yun t'uti u yu ja'i

³³Ne xun ngu mi'da yun t'uti bi xänba yu ja'i a ra Jesús 'bu mi xänbi tengu ya i hmangua, pe hõnt'u hingui hei bu dá fađi bi xifi. ³⁴Ne nte bi xih mi'da yam hma, hõnt'u yun t'uti bi xifi. Pe nu'bu mi 'busehu yú xädi bi xih puya 'be'a na mbõn'u yun t'uti bi mam bu 'buh yu ja'i.

Bi xifi din he ran dahi ra Jesús

³⁵Nu'bu mín de buya nu ra Jesús bi 'yemp'u yú xädi:

—Nuya ga thohmbu nu 'danguadi ra dadehe, bi 'yemp'u.

³⁶Ne nubuya bi xih yu ja'i da mbeng bu yú ngu. Nu yú xädi buya bi 'yon a ra mbosa mi huhu ra Jesús, bi mbähä buya. Ne xun ngu mi'da yu ja'i bi denni ngue bi hyuse yú mbosa u. ³⁷Ne nu'bu ya i 'yo bu ja ra dehe ne nts'edi ran dahi bin ja, ne bi donts' ra dehe ra mbosa ne mi ts'utho xtán yudi. ³⁸Pe nu ra Jesús mi hunh ra huhni, ne mi apu ja ra mbosa. Nu yú xädi bi 'ya ra Jesús ne bi 'yembi:

—Xänbate i, ha nte guim beni ne nde ga tuhu, bi 'yemp'u.

³⁹Bi ndants'a ra Jesús buya ne bi 'yemp'a ran dahi ne a ra dehe:

—Daman he, bi 'yembi.

'Bex gue bin he ran dahi ne ra dehe buya him mam bi 'yani.

⁴⁰Nubuya, bi 'yemp'u yú xädi:

—Guin suhu nguetho ts'utho guí ec'yeigahu.

⁴¹Nu yú xädi buya bi zu a ra hmu, ne bi hyonya thoho a bin ja. Bin 'yemzehe n'da ngu n'da u:

—'Be'a di 'yegt'ui na ran 'yohu, ne ya 'bex gue in he a ran dahi ne ra dehe di hecpi.

Ra Jesús bi hyõnba thi yu zithu a ra mengu bu Gadara

5 Nubuya nu ra Jesús ne yú xädi bi zõm bu 'danguadi ra dadehe nubu ja ra häi Gadara. ²⁻⁶Ne mi 'bupn n'da ran 'yohu min 'youi yu zithu. Nu'a mi zam bu ja ran 'yägui, ne njo'o to'o mi sä da zammi

nguetho gä i xecthoho yu cadena mi pa nthat'i. Xun ngu yu nidi bi thurpa yú 'ye ne yú gua nangué yu cadena, pe gätho i xecthoho. Njon mi sä di hecpi. Gätho ra pa ne ra xui mi mbapü ja ra dapo o guerpü ja ran 'yägui, ne midí ünba zehé nguetho mi hezehe rá ja'i nangué yu do. Nu'bu mí bøm bu ja ra mbosa a ra Jesús ne yú xädi, 'bex bá ε a ran 'yohu bin c'athu, bí 'yëpü ja ran 'yägui, bin danyahmu bu 'bäh ra Jesús, bi dände, 7 ne nts'edi mbafi, bi 'yëna:

—'Be'a guí nde gui 'yörcahe grá Jesús, rá Ts'ünt'u i Ojä mahets'i. Nuya dí ä a ra mate hin gui ungahe, 8 bi 'yën'u yu zithu 'bu mi sifi da bøm bu rá mbüi ran 'yohu. 9 Ne nubüya nu ra Jesús bi 'yän'nu yu zithu:

—'Be'a ní thuhu, bi 'yëmbi.

—Ma thuhu “N'dan nets'igähe” ne εmme xun ngu gähe, bi 'yëna. 10-12 Ne nts'edi dí ä a ra mate gue'bu ga pømhbhe hin gui pengahe bu n'danni i ja yu häi, dami 'yörcahe ra mate gui pengahe nu 'buh yu ts'üdi ga cütthe nu, bi 'yën'u. Nguetho hinga yatho mí 'yo u yu ts'üdi xun ngu, mi sapaxi bu.

13 Nu ra Jesús ya bi un ran t'ëdi da yurpü 'buh yu ts'üdi. Nu'bu mí yurpü ya 'bex bán tih yu ts'üdi bá çapü ja ra nguani u 'bex bi yurpü ja ra dehe u, ne gä bi du bu u büya. Mbe yo mahuähi i jua u.

14 Nu u yun 'yohu midí jamansu yu ts'üdi, 'bex bi 'da 'bu min nu 'be'a bi 'yöt'u yu ts'üdi. Bi mba bá mam bu ja ra hnini nepü huähi a bin ja. 'Bex bi mba yu ja'i büya da nuse u 'be'a bi man u yú mbädi yu

ts'üdi. 15 Nu'bu mí zøm bu, bi nu i hupü a ran 'yohu madí ünba ra zithu, ya xí zä ne i he rá zi pahni. εmme bi mbidi yu ja'i büya. 16 Nu'bu xí nu yu ts'üdi, xø bi xifi xun ho yu ja'i mahøn'a 'be'a xín ja. 17 Ne nubüya, nu yu mengu bu εmme bi 'yöp ra mate ngue 'bex gue da bøn a ra Jesús bu ja yú häi u.

18 Bi mba da ndex ra mbosa a ra Jesús büya. Ne nu'a ran 'yohu xí ünba ra zithu εmme i nde da den'na ra Jesús gue 'darpü din 'yohu. 19 Pe nu ra Jesús him bi un ran t'ëdi ne bi hecpi.

—Ni mba bu ni ngu, ne gui xi u nim 'buihu ran ho bi 'yöt'a Ojä ra Hmu ngue bi huεc'a i, bi 'yëmp'a ran 'yohu.

20 Nu'a min 'youi ra zithu büya, bi mba rá ngu. Bi dæ'mi bi mam bu gätho ra xequi Decápolis 'be'a xí 'yörpa ra Jesús. Ne gätho u bi xifi bi hyonya thoho u.

**Ra Jesús bi 'yä'a rá t'ixu
ra Jairo ne bi hoc'a n'da ra
xisu mi hëmb ra mbeji**

21 Ne nu'bu ya mi zøn ra Jesús bu ná 'danguadi ra dædehe, εmme xun ngu yu ja'i bim peti bu ndenthe mahøn'a guerpü bin säya ra mbosa. 22 Bi zø'a n'da rá ngurbi ra nijä i Jairo a, bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús. 23 Ne εmme bi 'yöp ra mate, bi 'yëmbi:

—'Yörqui ts'u ra mate ga mbähä ba cäx ni 'ye ma t'ixu nguetho εmmei, janangué'a da yäni ne hin da du, bi 'yëmbi.

24 Nu ra Jesús bi mbe büya, ne xun ngu yu ja'i bi den'ndu, xøgue bin du bu ni mba u. 25 Ne bi zürpü

'yu n'da ra xisu ná 'de'mayon jeya mi hɛmb ra mbeji. ²⁶Ɛmme xí nu ran ʉnbi nangué xʉn ngu yʉ 'yøthebate xí 'yøthe. Xi juadi gátho rá mbeti mi ja, ne xingui ts'ʉ bi dɪts'i, xøgue man'da ɛmmei. ²⁷Ɔe nuya i hon a ra Jesús nguetho xí 'yø'am man yʉ ja'i ngue di hoqui hønt'a go 'be'a man ʉ. Janangue nu'bʉ mi zʉdi 'bex bi yʉt'i nde bʉ ní mba ʉ, bi dárpa rá xʉthapahni ra Jesús bʉya. ²⁸Nguetho mí ɛnse ra xisu, “Høntho ga thárpa rá pahni, ya da yʉngui,” mi ɛna. ²⁹Ne nu'bʉ mi dárpa rá pahni ra Jesús 'bex bin hɛ a rá mbeji mí hɛmb bʉya. 'Bex bi bʉ a ra xisu ngue ya bi zʉ xʉn ho. ³⁰'Bex bi bʉh ra Jesús ngue bi hoc'a n'da ra ja'i rá ts'edi 'bʉ mí dárpa rá pahni. Janangue bi nyɛ'a ra Jesús, bi hyɛt'ʉ yʉ ja'i min 'yohu ne bi 'yɛna:

—To'o bi dárca ma pahni, bi 'yɛna.

³¹Nu yʉ xádi bʉya bi 'yɛmbi:

—Guín nuhma ɛmme dʉ ua yʉ ja'i, “To'o bi dárca ma pahni,” ne guí ɛna.

³²Nu ra Jesús i tø'mi da manse to'o xí dárpa rá pahni. ³³Ne nu ra xisu bʉya, bin su ne di fet'i nguetho pʉ a xí t'ørpe. Ne bi mba bʉ 'bäh ra Jesús bin dʉnyahmu bʉ ja rá hmi ne bi xifi gátho 'be'a xí 'yøt'e. ³⁴Nu ra Jesús bʉya bi 'yɛmbi:

—Nu'i grá zi xisu, bi zʉ i nguetho gá 'yɛc'yeigui. Ni mba da hyu ni mbʉi, him man di ʉn'a a gmi hɛmbi.

³⁵Gátho na yʉi a ra xisu 'bex bi zøpʉ mi'da yʉ ja'i bí 'yɛpʉ ja rá ngu a ra Jairo, bi t'ɛmp'a ra Jairo:

—Nu'a ni t'ixu ya bi du. Sāti thoho man'da gadi pah na ra xänbate.

³⁶Ɔe nu ra Jesús 'bʉ mí 'yø a bi man'ʉ, bi 'yɛmp'a ra Jairo bʉya:

—O di tu ni mbʉi, høntho gui 'yɛc'yei ngue majuañi i ja ma ts'edi, bi 'yɛmp'a.

³⁷Guehma bi thoh pʉya ne njom bi japi da denni. Hønt'a ra Pedro, ne ra Jacobo ne ra Xuua rán 'yohu ra Jacobo, bi xifi da mbähä bʉ rá ngu ra Jairo. ³⁸Nu'bʉ mi zøm bʉ ja rá ngun a ra Jairo bʉya, bi nu ngue i zon'ʉ yʉ ja'i 'bʉpʉ, ne ɛmme di mbahni na ts'oni. ³⁹Bi yʉrʉ mbo ra Jesús bʉya, bi 'yɛmp'ʉ 'bʉpʉ:

—Hanja ɛmme gadi hɪhʉ na ts'oni. Nuna ra hmute hingui tu pɛgue i ʉha.

⁴⁰Nu'bʉ mi 'yøh yʉ ja'i 'be'a bi man a, bi den thoho bʉya. Nu ra Jesús bʉya, bi 'yɛmp'ʉ yʉ ja'i:

—Dami pømhbu thi, bi 'yɛmbi.

Hønt'a rá ta ne'a rá mbe ra hmute xí du ne yʉ xádi, bi yʉthʉ ra Jesús bʉ 'ben a ra hmute. ⁴¹Nu'a ra Jesús bʉya bi benba rá 'yɛ a ra hmute ne bi 'yɛmbi:

—Talita cumi, bi 'yɛmbi. I nde da ma: “Nu'i grá hmute dí xi i, dami ndants'i.”

⁴²Nu'a ra hmute bʉya 'bex bi ndants'i ne bin 'yo. 'De'mayon jeya mi pɛ'ts'a. Nu'ʉ bi yʉthʉ mbo bi hyonya thoho. ⁴³Nu'a ra Jesús bʉya nts'edi bi 'yɛmp'ʉ:

—Njon gui xihmbʉ 'be'a dá øt'ä, bi 'yɛmp'ʉ. Ne nubʉya bi 'yɛmp'a ra Jairo:

—Dami 'uɪñ na ni t'ixu ya, bi 'yɛmbi.

Ra Jesús bi zøm bʉ rá hninizehe

6 Bi bøm bʉ ra Jesús bʉya, bi mba bʉ ja rá hnini zɛhe Nazaret. Bi mbähä yʉ xádi. ²Ne nu'a ra pa ran ts'äya, bi mbähä

yú xádi bu ja ra niја. Nu ra Jesús buya bi xánba bu yu ja'i. Nu'bu mi 'yoh yu ja'i a bi man'a ra Jesús, bi hyonya thoho ne din 'yemzehe u:

—'Be'a nin xádi im man na. 'Be'a ni ts'edi i ja na, ngue i sä i øt' yun t'øt'e mixte na. ³Ha hinga guehna ra yaxi na, rá ts'unt'u ra María. Ne yún 'yohu ra Jacobo, ne ra José, ne ra Judas, ne ra Simón, ne u yún ju dí 'buhmbu ua, bi 'yen u.

Ne bi u't' yú mbui zehé u.

⁴Janangue'a nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Gátho yú pøngahya Oja i hnumansu, pe hønbu ja rá háizehé nepu 'buh yú meni, nepu ja rá nguse hingu i hnumansu bu, bi 'yén'a.

⁵Ne hingu i ngu yun t'øt'e bi 'yørpø ngue xtá 'yut rá ts'edi. Hønt'u zi yoho yun zäman'u bi gäx rá 'ye bi japi bi ya'n'u. ⁶Ne bi hyonya thoho a ra Jesús nguetho him bi 'yç'yei u ngue i ja rá ts'edi u yú menguha. Ne nubuya bi mba bu ja yu t'uhnihni jombu Nazaret, ne bi xánba bu u yu ja'i.

Bi mbehn'du 'de'mayoho da mamp'a rám hma

⁷M'bejua buya bi xi u 'de'mayoho yú xádi ngue da mba bu ja yu hnini. Ne 'da i yoho bi zänni, ne bi un yú ts'edi da hyøn'a thi yu zithu in 'yohu u 'da yu ja'i. ⁸⁻⁹Ne bi xi u nte da hyax 'bu bi mba u. Hønt'a n'da ra tøhø da hyats'i n'da ngu n'da u. Ne hønt'u yu thixfani da 'yut'i. Xíng yun ju'døza, xíng yun zedi da hyats'i, xíng ra mbeti, ne xín da gax u yojo'ts'i yú pahni.

¹⁰Ne man'da bi 'yemp'u:

—Hønbu go hapu da mba ma säya ahü 'bu gá sømhbu bu ja yu hnini, gam 'buhmbu bu gue'bu go gá nexhu bu. ¹¹Ne nubu hapu gui sømhbu ngue hin da zin ahü ne hin da 'yømanho a guí mamhbu, dami pømhbü bu, dami huaju ra häi ja ni xinguahü, ra hmeþya ngue gui sohmbu bu u. Ne majuani dí xi ahü, nu'a ra hnini hin da zin ahü, man'da xun ngu ran unbi da nu a 'bu bi zøn ra pa ran juanbi, xinda gue'a ra hnini Sodoma ne ra hnini Gomorra, bi 'yemp'u yú xádi.

¹²Ne bi bøm bu 'de'mayoho buya, bi mba. Hønbu go hapu bin 'yo bi xih yu ja'i di päh yún 'yomfëni nangue yu ts'oqui bi 'yøt'e. ¹³Ne bi hyøn a thi xun ngu yu zithu mín 'yohu 'da yu ja'i ne xun ngu yun zäman'u bi gox ra aceite ne bi japi bi zä u.

Rán ðate ra Xuua Nxixya

¹⁴Mí ø a ra ts'ut'abi Herodes ngue mí man yu ja'i 'be'a mí øt'a ra Jesús bu mí 'yo, ne bi 'yemb buya:

—Masque gue'a ra Xuua Nxixya a bi ðambëni, janangue'a i øt yun t'øt'e ngue i uh rá ts'edi, bi 'yëna.

¹⁵Pe nu'u 'da yu ja'i, mi ðna:

—Ra Elías a ra Jesús.

Ne nu'u 'da i ðna:

—Ra pøngahya tengu mi 'buh maya'bu.

¹⁶Pe nu ra Herodes 'dat'a im ma, bi 'yëna:

—Gue'a ra Xuua Nxixya a ngue dá manda da ts'ecpa rá 'yuga, masque bi ðambëni, bi 'yën a ra Herodes.

¹⁷⁻¹⁸Nguetho gueþe ra Herodes bi mbehn'du bá bent ra Xuua, bi du't'i ne bi got'a fädi. Nguetho in cue ra

Herodes 'bũ mí t'ẽmbi hingui ho a bi 'yõt'e ngue xí zin a rá 'bepo. Ne nu'bũ mí zin'a ra xisu, mi 'bũhmi a ra Felipe. Ne nu'a ra Felipe, rán 'yohũ zehẽ a ra Herodes. Ne nu ra xisu i Herodías a. Ne gue'a ra Xuua Nxixyã bin yãui ra Herodes, bi xifi hingui ho a bi 'yõt'e. Him bi 'yømanho ra Herodes bũya, janangue bi manda dí cot'a fãdi ra Xuua Nxixyã.

¹⁹Ne a ra Herodías bin cue ne ẽmme honi 'bepũ dí hyo a ra Xuua. Pe him 'bex bi zã bi hyo. ²⁰Nguetho nu ra Herodes mi pađi ra hocja'i a ra Xuua, ne bi xi ẽ yũ mbãngoxthi njon da japi da yũrpũ ngue di unba ra Xuua. Ne nu ra Herodes, ja'bũ di manda bá ts'inba ra Xuua ngue i nde da 'yø i ts'ũ rãm hman ra Xuua. Ne bi 'yømanho tho madague'bũ hinga gãtho i pađi 'be'a nam bøn'a i man ra Xuua.

²¹Nu'bũ mi zøn ra pa rá ngopa ra Herodes, nu ra Herodías bũya bi d̄jni 'bepũ dí hyo ra Xuua bũya. Bi 'yõt'a n'da ra d̄ansihme ra Herodes bá si yãm fãts'ihũ, ne yũ hmudofũi ne'ũ yũ ngurpi bũ ja ra häi Galilea. ²²Nu'bũ min sihme ẽ bi yũrpũ rá t'ixu ra Herodías, bin nese a ra hmute. Nu ra Herodes ne ẽ gã mi huhmbũ bũ ẽmme bi numanhop rán hnei ra hmute.

—Nuya gui 'yãqui 'be'a guí nde gui 'yãqui, nugã ga 'da i, bi 'yẽmbi.

²³Ne xø bi 'yẽmbi:

—'Yęc'yei Ojã majuãni ga 'da i 'be'a gui 'yãqui madague a gui 'yãc made gãtho 'be'a dí pe'ts'ã, bi 'yẽmbi.

²⁴Nu'a ra hmute bũya bi bõni ne bi 'yãn'na rá mbe ngue ra Herodías, bi 'yẽmbi:

—'Be'a sä ga äpi, mbe.

Nu'a rá mbe bũya bi 'yẽmbi:

—'Yãp'a rá yã ra Xuua Nxixyã.

²⁵Bi mbenga n'dihi ra hmute bũya bi 'yẽmp'a ra Herodes:

—Dí nde 'bexque guehya gui 'dac'a rá yã ra Xuua Nxixyã, gui cãrca ra mbohi, bi 'yẽmbi.

²⁶Nu ra Herodes bũya bi du rá mbũi 'bũ mi 'yø a bi man a ra hmute, pe hingui sä 'be'a da mam bũya nguetho hupũ ja ran sihme ẽ xí 'yøde 'be'a bim ma ngue ya xi ma majuãni di unni 'be'a da t'ãpi. ²⁷Janangue a guehma bi mbenhna n'da ra dofũi bá hãnba rá yã ra Xuua. ²⁸Nu'a ra dofũi bũya bi mba bá secpa rá yã ra Xuua nubũ ja ra fãdi ne bá cãt'a n'da ra mbohi, bi unna ra hmute bũya. Nu ra hmute bũya, bi unna rá mbe a rá yã ra Xuua. Ne gue'a bin ja 'bũ mi du ra Xuua Nxixyã.

²⁹Nu'bũ mí 'yøh yũ xãdi ra Xuua ngue bi ts'ecpa rá yã, bá ẽ ẽ, bi duspa rá ngøc'yei ne bi mba bi 'yãpũ ja ran 'yãgui bũya.

Bi un ran ts'ihme cut'a mahuãhi a ra Jesús

³⁰Nu'bũ jam bá penc ẽ yũ xãdi a ra Jesús, bi xifi 'be'a gãtho xi 'yørpũ bin 'yo, ne bi ma 'be'a gãtho bi mam bũ 'bũh yũ ja'i 'bũ mi xih rãm hman Ojã ẽ. ³¹Nu ra Jesús bi 'yẽmp'ũ:

—Ga mbähã ts'ũ nũ n'danni ngue dan säyahũ ts'ũ nũ, xøhma guí yãhmbũ, bi 'yẽmp'ũ.

Nguetho xũn ngu yũ ja'i i søm bũ, ní mba ne ní 'yẽhe, ne xĩngui ts'ũ im bongui din sihme ẽ. ³²Janangue a bi hyu ra mbosa ẽ im bẽni da

zòm bə ma'ueni ɤ guepə da zä dim 'buse ɤ. ³³Pe xən ngu mi'da yə jə'i bi hyant'a ra mbosa bə ni mba ne bi ɓədi i hu bə ra Jesús. Ne bá nɛxpə ja yú hnini ɤ, ne ɛmme bin ti ɤ ne 'yogua thoho ne m'bet'o bi zòm bə da zòn'a ra mbosa. ³⁴Nu'bə mi gəh ra mbosa ra Jesús ne yú xädi, bi nu xən ngu yə jə'i ya xí zòm bə, ne bi huɛc'u ngue in ja tengu yə de'yo njo'o di jamansu. Ne 'bex bi dɛ'mi bi xih yə jə'i rám hman ra Jesús mahòn'a asta gue'bə go mín de. ^{35,36}Nu'bə mín de ɓəya bi t'ɛmp'a ra Jesús:

—ɛmme bin de ya, ne hinga nan sihme yə jə'i, dami pɛnpə ja yə t'uhnnini ya da dän yə hme bə nguetho ma'ueni ua ne hin'yə 'be'a da zi, bi 'yɛn'u yú xädi.

³⁷Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛna:

—Gue'ahə gui 'uimhbə yə jə'i, bi 'yɛmbi.

Ne bi 'yɛn'u yú xädi:

—Pe ha guí ɛnje gua tämhbe yociento ra hme ngue ga unhdə yə jə'i da zi, bi 'yɛn'u. ³⁸Nu ra Jesús ɓəya bi 'yɛmp'u:

—Bá nuhə bə hangu yə hme ja bə.

Nu'bə mí ɓədi, bi 'yɛmbi:

—Cət'a mhme ne yoho yə huə ja ua, bi 'yɛn ɤ.

³⁹Ne bi xih pəya:

—Dami xihmbə yə jə'i din säya nu i ja yə 'bot'ei.

⁴⁰Ne 'darpə bi hyu ɤ n'da ciento, ne 'darpə bi hyu ɤ mi yote ma 'det'a, ne njabə bi 'yot'e gätho ɤ mi'da. ⁴¹Nu'bə mi gən'u cət'a yə hme ne ɤ yoho yə huə ra Jesús, bi ndəs mahɛts'i, bi 'yáp rán jəpi Oja ne bi xən'u yə hme. Ne ɤ yə huə ɓəya. Nubəya bi un'də yú xädi di

darpa yə jə'i. ⁴²Gätho bin sihme ɤ 'ɓupə ne bin niya xən ho ɤ. ⁴³Ne nu'bə mi jua'a bi pet'u bi bongui, 'de'mayo 'bøts'e bi yudi. ⁴⁴Ne nu'ɤ bin sihme cət'a mahuəhi ma 'yohu ɤ.

Ra Jesús bin 'yo maxøts'e bə ja ra dədehe

^{45,46}Nu ra Jesús ɓəya bi xih yú xädi m'bet'o da mba ɤ da zòm bə ra hnini Betsaida, ne bi yət'a n'dihi bə ja ra mbosa ɤ ɓəya. Nu ra Jesús him 'bex gue bi mba ne nu'bə min 'yɛhmbə gätho yə jə'i, bi ndɛxpə ja ra nyuni bin yəqi Oja bə. ⁴⁷Nu'bə min xui, ya i 'yo bə ra mbosa bə made ra dehe. Nu ra Jesús mi 'batho bə bán ts'ogui. ⁴⁸Ne nu'bə mí hyant'u 'be'a øt'u yú xädi, bi nu ngue xən hɛi bə ni 'yon yú mbosa nguetho di costa'a ran dəhi a ra mbosa. Ne nu'bə maguembə da hyax pəya bá ɛh ra Jesús bə ní mba yú xädi, ba 'yo maxøts'e ra dehe. Ne nu'bə mi zədi ɛna da mi'ts'a ra mbosa. ^{49,50}Nu'ɤ yú xädi 'bə mi nu bi ɓɛn ɤ: "N'da ra du i mba bə," ɛn'u. Ne ɛmme bi mba ɤ nguetho bin su. Nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Guecä o te guím ɓɛmhbə.

Damin johyahə, bi 'yɛmp'u.

⁵¹Ne bi ndɛxpə ja ra mbosa ɓəya.

'Bex bin hɛ ran dəhi, ne ɛmme bi hyonya thoho yú xädi 'bə mi nu 'yo maxøts'e ra dehe ra Jesús, ne bin hɛ n'dihi ran dəhi.

⁵²Bi hyonya thoho nguetho him bi ɓɛni 'be'a bi nu 'bə mi 'uim'i cət'a mahuəhi yən 'yohu bə ndenthe, nguetho hingana ɓədi xən ho ɤ.

Ra Jesús bi hoc'u yən zəman'u bə ja ra xequi Genesaret

⁵³Ne bi zòm bə 'danguadi ra dədehe ɓəya, nubə ra häi

Genesaret, bi zopu yú mbosa.

⁵⁴Nu'bu mi gapu ja ra mbosa, gátho yu ja'i bi bađi gue gue'a ra Jesús.

⁵⁵Ne nu yu ja'i buya 'bex bi mba bá si yu hyenni, bi zixpu da thoh ra Jesús. Mi oxpu ja yú 'beza 'da, hõnbu go hapu ní nets'i. Ne nu'bu mi thopu ra Jesús bu ja yú häi u, ⁵⁶hõnbu go hapu bi thogui, o gue yu t'uhnini o gue yu dañnini, o gueru ma'ueni yu hnini, ya xí 'bom bu yun zäman'u. Ne gátho bu bi thogui bi si a ra Jesús: "Mada hõnt'a ni pahni ga thät'i i," bi t'ëmbi. Ne hõnt'a go to'o bi därpa rá nyampahni 'bex bi zä buya.

**Ra Jesús bi ma nda'a dí
ts'onba rá mbui n'da ra ja'i**

7 Ne bi nexpu Jerusalén 'da yu fariseo ne yu xänbate nijä, bi zom bu mi 'buh ra Jesús. ²Ne bi nu u 'da yú xädi ra Jesús i sihme ne hin nin xu'ye tengu rán su'ye bi zänzehe yún t'ëtizehe u. Ne bi 'yëmbi øt ra ts'oqui u. ³Nguetho nu'u yu fariseo ne gátho mi'da ma mijudíohe emme i tenda'u yún t'ëdi yu daç'yei. Ne nu'bu hin nin xu'ye tengu man yún t'ëdi, ya hin din sihme 'bu. ⁴Ne ngutho 'bu xpá mbenga täi, him 'bex gue i sihme, 'be din xu'ye xun ho tengu yún t'ëdizehe i ten'du. Ne man'da xun ngu yun sut'i i ten'du, tengu yún t'ëdi yu daç'yei. Yún sut'i ngue yu tasa, ne yu xaro, ne yu t'ëgui, ne yám 'be't'e yu t'ots'i. ⁵Janangue nu yu fariseo ne yu xänbate nijä bi 'yänna ra Jesús:

—Hanja u ni xädi hingui ten yún t'ëdi yu daç'yei ne i sihme ne hin nin xu'ye, bi 'yëmp'u.

⁶Bi dañ ra Jesús, bi 'yëmp'u:
—Nu'ahu yoho nin 'yomfënihü, bi 'yëmp'u. Ne majuani bi man ra Isaías nanguehu 'bu mim pøngahya, bi 'yëna:

Nuya yu ja'i nangue yú nde i escagui,
pe maxøts'e thoho, hinga gátho mbo yú mbui im bëngui.

⁷Säti thoho i escagui nguetho hõnt'u
yún t'ëdi zehë i xänba u mi'da, i en Ojä, bi 'yën a ra Isaías, bi 'yën a ra Jesús. ⁸Gue'a gá 'yøthu a nguetho gá hyehmbu yún t'ëdi Ojä ne gá tenhdu yún nt'ëdi zehë yu ja'i nangue yún sut'i yu xaro, ne yu tasa ne xun ngu mi'da guí øthu , bi 'yëmp'u.

⁹Ne man'da bi xi u, bi 'yëmp'u:
—Ne hõnt'a ram fe'ts'i guí øthu nangue yún t'ëdi Ojä, tengu 'bu nte di muui, nguetho hõnt'u nin t'ëdi zehëhu guí nde gui tenhdu. ¹⁰Gue'a gní festahu rán t'ëdi Ojä bi xi a ra Moisés a guí øthu, nguetho nu a ra Moisés bi 'yëna: "Gui numansu ni tahu ne ni mbehü" Ne man'da ram hma bi ma: "Nu'a to'o da zan rá ta o gue rá mbe, jatho da tho a." ^{11,12}Pe nu'ahu 'dan'yo thoho guí mamhbu ngue guí emhbu hing ra ts'oqui 'bu bi yarba Ojä a mi ja ngue xtá mbäx a rá mbe o gue rá ta n'da ran 'yohu. Ne hin gá xihmbu ngue him bi numansu yú ta 'bu ngubu bi 'yøt'e. ¹³Gue'a gní combahu rám hman Ojä a, nangue ni t'ëç'yei zehëhu guí xänbahü mi'da yu ja'i. Ne xun ngu mi'da guí øthu, bi 'yëmp'u yu fariseo a ra Jesús.

¹⁴Ne nubuya bi zohni gátho yu ja'i bi 'yëmp'u:

—Dami 'yøhmbu, gätho ahü, ne dami paḥmbu na ga xi ahü ya.

¹⁵Hin'yü 'be'a da yurpu mbo rá mbüi n'da, gue di ts'onba bu, pegue nu'a ní bøm bu ja rá mbüi n'da gue a dí ts'onba rá ja'i n'da a. ¹⁶Hønt'a go to'o ja yú zagu bi 'yø a dí m mangä, bi 'yemp'u yü ja'i a ra Jesús.

¹⁷Ne bi 'uepu 'buh yü ja'i a ra Jesús, bi mbähä yú xädi bu ja ra ngu. Ne nubüya bi 'yän'du yú xädi:

—'Be'a gue na mbøn'a ran t'uti gá ma.

¹⁸Ne bi 'yemp'u yú xädi büya:

—Ha ne ahü hin guí paḥmbu a dá mangä. Ha hin guí paḥmbu hin'yü 'be'a da yurpu mbo rá mbüi n'da, gue hinga gue'a dí ts'onba bu a.

¹⁹Nguetho nu'a 'be'a gätho i si n'da, hin din zam bu rá mbüi n'da, pe da mba bu rá foho n'da ne da thotho a, bi 'yæn a ra Jesús.

Ngubu bi man ra Jesús i ndepe da faði ngue xün ho 'be'a gätho i ja ua ngue da zi n'da. ²⁰Ne mi en'a ra Jesús:

—Nu'a ní bøm bu rá mbüi n'da ra ja'i, gue a dí ts'on'a n'da a.

²¹Nguetho nubü ja yú mbüi yü ja'i ní bøm bu gätho yü ts'on'yomfëni, ne'bu i 'yomt'ëni thoho n'da, ne'bu di 'yomt'ëni n'da ra xisu ne i 'buh rá xisu, ne'bu i hacpa rá te rá mijaj'ui. ²²Ne'bu øt' ram fë, ne'bu øt' ran ts'iyate, ne'bu nzai øt ran ts'o, ne'bu i häte, ne'bu ra 'yašä o gue ran ts'ëya, o gue yün c'äte, o gue yün 'yëts'i, o gue'bu i øt'e tengu 'bu hin'yü rán 'yomfëni n'da. ²³Gue'u gätho ní bøm bu yú mbüi yü ja'i ne gue'u ní ts'onba yú mbüi yü ja'i u, bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús.

N'da ra xisu ngue hing yu judío bi 'yëc'yei ra Jesús

²⁴Nu'bu mi jua a bin yaḥu yú xädi a ra Jesús, bi mbähä bu ra xequi yü hnini Tiro ne Sidón. Ne nu'bu mi dïni hapu din säya bi nde ngue njon da baði, pe njam'bu bi zä bin 'yagui. ^{25,26}Nguetho 'bex bi zøm bu n'da ra xisu mi 'bu a n'da rá t'ixu min 'youi ra zïthu. Bi zøm bu ngue ya xí 'yøde nangue rá ts'edi ra Jesús.

Nu ra xisu, hin ma mijudíohe a, ra mengu bu ra xequi Sirofenicia. Bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús ne nts'edi bi 'yap ra mate ngue da hyønba thi a ra zïthu in 'youi a rá t'ixu. ²⁷Nu'a ra Jesús bi 'yëmbi:

—Hin nin säui ga øt'a a guím ma nguetho him ma menguhü. Tenguthoho bu ja n'da ra ngu hin rán sähü rá mbüdi da t'in u yü t'ü'yo, yú mbüdi u go yü t'ühni, bi 'yëmbi.

²⁸Bi da a ra xisu büya:

—Majuqni guím ma, gra Hmu, pe ne'u yü t'ü'yo i sip yú xeni yü ts'unt'u i hepu 'bimexa.

²⁹Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a:

—Xün ho ngue ngubu gá bëni, janangue nu ra zïthu min 'youi ni t'ixu ya bi bøni. Ni mba ya.

³⁰Nu'bu mi zøm bu rá ngu bi nu a rá t'ixu 'bem bu ja rá oi, ya xí 'ue a ra zïthu büya.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu i gogu ne i 'bare

³¹Ne bi bøm bu ra häi Tiro a ra Jesús bi thotho bu ra hnini Sidón, nepu yü hnini ra häi Decápolis, ne bi zøm bu ja ra daðehe Galilea mahøn'a. ³²Bá ts'inba n'da ra gogu

ne i 'bare, bi t'äp ra mate ra Jesús da dospa rá yá a. ³³Nu'a ra Jesús bi zixa ra gogu bu ma'ueni ts'u nguepu njongui 'buh yu ja'i, ne bi dïmba rá saha bu ja yú zagu, ne nu rá jïni bi gospa rá jañi. ³⁴Ne nubuya, bi ndòts' mahets'i a ra Jesús ne bin ga'ts'i ne bi 'yena:

—Efata, bi 'yën a ra Jesús.

Nu'a i nde da ma: “Dami xoqui.”

³⁵Ne 'bex bi xoh yú zagu, ne bi xoh rá nde ne bin ya xun ho buya.

³⁶Nu ra Jesús buya nts'edi bi xifi njon da xifi 'be'a bi 'yörpe. Pe nu'bu mi sifi hin da ma pe man'da bi ma. ³⁷Ne gätho u bi xifi emme bi hyonya thoho u, ne bi 'yën'u:

—Xøgue xun ho tho gätho i øt'a ra Jesús. Di jap yu gogu da 'yøhnahya ne di japi din ya yu gore, bi 'yën u.

Ra Jesús bi un ran ts'ihme u goho mahuahi

8 Nu'u yu pa u, xun ngu yu ja'i bim peti mahøn'a bu ma'ueni mi 'buh ra Jesús, ne nte mi ja bu 'be'a da zi, nguetho ma'ueni bu. Janangue a bi zohn'du yú xädi ra Jesús ne bi 'yemp'u:

²—Nhuçcate tho yu ja'i nguetho ná hyupa dí 'buhmbu ua ya, ne hin'yu da zi. ³Ne nu'bu ga penpu yú ngu yu ja'i ngue ban sihme bu masque da güent ra thuhu bu 'yu nguetho nu'u 'da yabu bá nets'i, bi 'yën a ra Jesús.

⁴Bi da u yú xädi buya:

—Ma'ueni ua, hapu da zä da thïn a da zi ya 'bucua.

⁵Nu ra Jesús bi 'yän'du:

—Hangu yu hme guí cuhu, bi 'yemp'u.

—Yotomhme, bi 'yën u.

⁶Nu ra Jesús buya bi xifi da hyupu häi yu ja'i. Ne bi hyän u yotomhme bi 'yöp ra jamadi Oja ne bi xem buya, bi un'du yú xädi di darpa u yu ja'i i hupu. ⁷Ne yu t'uhua mi cu u, bi japi ne bi un'du yú xädi buya bi darpa yu ja'i hupu. ⁸Gätho bin sihme u ne bin niya xun ho. Ne nu'bu mi mba ma peti u bi bongui, bin ja yoto 'bòts'e. ⁹Ne nu'u bin sihme mi jua'i goho mahuahi. Ne nubuya, bi xih yu ja'i da mba yú ngu. ¹⁰Ne bi yurpu ja ra mbosa ra Jesús buya ne yú xädi, bi zøm bu ra häi Dalmanuta.

Yu fariseo i äp ra hme pya a ra Jesús

¹¹'Bex bi zøm bu yu fariseo buya bi zä ra Jesús 'bu majuañi Oja bi un rá ts'edi ne bi 'yöp yu hme pya mahets'i. ¹²Pe nu ra Jesús bin ga'ts'i, bi du rá mbui nguetho guexta'a hingui ec'yei gue ja rá ts'edi, ne bi 'yemp'u:

—Hanja ngue guexta'a guí äju yu hme pya. Majuañi dí xi ahü hin te ma hme pya ga ut'ahü ya.

¹³Ne bi zopu u buya, bi mba bi yurpu ja ra mbosa mahøn'a u, bi mba bu 'danguadi.

Yú xädi ra Jesús bi xifi di jamansu nangue yün xädi yu fariseo

¹⁴Pe nu yú xädi ra Jesús bi pumbeni him bi hyax ra hme. Ne hønt'a zi n'dam hme mi o bu ja ra mbosa. ¹⁵N'da ran t'uti bi xih yú xädi ra Jesús ne bi 'yembi:

—Dami jamansuhu nangue rá íxi yu fariseo ne rá íxi ra Herodes, bi 'yemp'u.

¹⁶Pe yú xädi buya sä bin 'yemzehe n'da ngu n'da u:

—Masque i xija nguetho him bá hahü ra hme.

¹⁷Pe nu ra Jesús 'bex bi baði ngue him mi pa u ngue gue'u yún t'ot'e yu fariseo ne'u mi ten ra Herodes bi xifi, ne bi 'yemp'u:

—Ha gue'a gnín 'yänhdü a, ngue nte bá hahü ra hme. Hin gadin 'yomfënihü, xum me tho ni mbühü.

¹⁸Ja ni dähü ne hin guím bëmhbü 'be'a gá nuhü, ja ni zaguhü ne hin guím bëmhbü a gá 'yøhmbü. ¹⁹Ne nu'bu má xengä cut'a yu hme dá japi bin xandi janague bin niya xun ho cut'a mahuahi dá 'uïngä, ha'mi 'bøts'e yu xequi gá pethü thä.

Ne bi 'yën'u:

—'De'mayo 'bøts'e.

²⁰Ne nu'bu má xengä yoto yu hme dá japi bin xandi janague a bin niya xun ho goho mahuahi dá 'uïngä, ha'mi 'bøts'e gá pethü yu xequi thä.

Ne bi 'yën'u:

—Yoto 'bøts'e.

²¹—Ha guexta'a hin guí pähmbü a díim mangä, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ra xädä bu ra hnini Betsaida

²²Nu'bu mi zøm bu ra hnini Betsaida ra Jesús ne yú xädi, 'bex bá ts'inba n'da ra xädä, ne bi t'äp ra mate da dädi. ²³Nu ra Jesús buya bi benba rá 'ye ra xädä ne bi zix bu ma'ueni ts'u ra hnini. Bi zorpa yú dä ne bi därpa yú xidä, ne nubuya bi 'yän 'bu in nu ts'u ran nequi. ²⁴Ne nu'bu min hannu ra xädä bi 'yëna:

—Dín nugä yu ja'i ya, ëna yu za, pe i 'yo, bi 'yëna.

²⁵Ne bi därpa yú dä mahøn'a ne bi japi bi nu xun ho ran nequi buya.

²⁶Ne nu ra Jesús buya bi mbenpu rá ngu bi 'yëmbi:

—Hin gui mba bu hnini ne njo'lo to gui xifi nangue a dá øt'e'e, bi 'yëmp'a mí xädä.

Ra Pedro bi ma gue gue'a rá Thahni Oja a ra Jesús

²⁷Ne nu'bu mi bøm bu ra hnini Betsaida a ra Jesús ne yú xädi, bi mbähä bu ja yu hnini ra xequi Cesarea Filipino. Nu'bu mi mba bu 'yu bi 'yän'ndü yú xädi ne bi 'yëmp'u:

—'Be'a i man yu ja'i nanguecä, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁸Ne nu'u bi däti:

—Ën u 'da yu ja'i gue'e grá Xuua Nxixya. Ne nu'u mi'da i ën u gue'e grá Elías. Ne mi'da i ën u, gue'e 'da u yu pøngahya mi 'buh maya'bu, bi 'yën u yú xädi.

²⁹Nu ra Jesús bi 'yänzehe yú xädi mahøn'a:

—Xi ahü, 'be'a guí mamhbü nanguecä.

'Bex bi dä a ra Pedro, bi 'yëmbi:

—Nu'i gue'e grá Cristo, rá Thahni i Oja, bi 'yën'a. ³⁰Ne nu'a ra Jesús bi hecua yú xädi ngue hin da ma to'lo a.

Bi man ra Jesús nangue rán dätezehe

³¹Nu ra Jesús bi dü'mi bi xi u yú xädi 'be'a da t'ørpe ngue gue'a bin ja'i ua ja ra ximhäi a, ne bi xi'u ngue hin da numanho ma ngurbihe yu dæc'yei, ne yu ngurba mbäjä ne yu xänbate nija, ne bi xi u jatho da nu xun ngu ran unbi ne da tho, ne da dæmbëni 'bu ná hyupa. ³²Ne bi xifi xun ho 'be'a da t'ørpe, hin'yü 'be'a bi gøn'dä. Pe nu ra Pedro bi zixmanhë ne bi hecpi, bi 'yëmbi:

—Njon gui japi da bent'i i, damin yañi, bi 'yẽmbi. ³³Nu ra Jesús bi hyand bũ mi 'bäh mi'da yú xädi 'bũ mi 'yẽmp'a ra Pedro:

—Dami 'uegue nangu e ma hmi gä grá zĩthu Satanás. Nu'i hingui sä guim bẽni tengu im bẽn Oja, hõnt'a guím bẽn a guín nu ua ja ra ximhäi, bi 'yẽmbi.

³⁴Nu'a ra Jesús bũya bi zohn'dũ yũ ja'i ne yú xädi ne bi 'yẽmp'ũ:

Hõnt'a go to'o i nde da dengui, hin da zän zehe 'be'a da 'yõt'e ne da hyät yũn unbi madague da tho, ne da bẽni tengu dí m bengä.

³⁵Nguetho nu'ũ to'o i su da du nangu ecä, pe gätho yũ pa da nu ran unbi mazai ẽ, pe nu'ũ hingui su da du nangu ecä ne nangu e mam hmangä, gätho yũ pa mazai dim 'bũ ẽ. ³⁶Hin'yũ 'be'a xũn ho da nu ẽ yũ ja'i 'bũ xtí peti gätho 'be'a i ja ua ja ra ximhäi, ne hõnt'a ran unbi mazai da nu ẽ. ³⁷Hin'yũ 'be'a sä da 'yõt'a n'da ra ja'i ngue da 'yẽna di pøse rá te, bi 'yẽn a ra Jesús.

³⁸Ne xø bi 'yẽna:

—Ne nu'a to'o i pe'ts' rá sä nangu ecä ne nangu e mam hmangä bũ 'bũ ẽ hingui ẽc'yei Oja, necä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, xín ga ẽmbi ma t'ũhni 'bũ rán zegui ra pa a, 'bũ bá pengä mahõn'a. Ne dín jagä rá ts'edi ma Ta bũ mahẽts'i ne gätho yũm 'behni ban 'yohe 'bũ bá ẽcä mahõn'a, bi 'yẽn a ra Jesús.

Ra Jesús bim pä a n'da ora bũ ja ra nyuni

9 Ne man'da bi xi ẽ, bi 'yẽmbi: —Majuãni dí xi ahũ, 'bũ i 'da ahũ ngue hin gni tuhũ 'bũ bi dũ'mi di manda ua rá ts'edi Oja.

²Nu'bũ mi tho'a n'dato pa xím man ra Jesús na, bi zixa ra Pedro ne'a ra Jacobo ne ra Xuua bũ ma'ueni bũ bí ja n'da ra t'øhø xũn hẽts'i. Nu'bũ mí zøm bũ, bi nu yú xädi bim pä'a ra Jesús. ³Ne rá pahni bim pädi bi fexni, ne ẽmme bi t'axqui xinda gue'ũ gätho mi'da t'ẽmbi xũn t'axi. ⁴Ne bi nequi bũ ra Elías n'yoi ra Moisés, bin yañũ ra Jesús, mi 'bũh maya'bũ ẽ. ⁵Nu ra Pedro bũya bi xih ra Jesús:

—Ma xänbate i, xũn ho ngue gätho dí 'bũhmbũ ua ya, bi 'yẽna. Ga hõhmbe hyu yũ t'ũngu. N'da'e ne n'da Moisés, ne n'da Elías, bi 'yẽna.

⁶Ngubũ bi ma nguetho him mi pädi 'be'a bi ma nguetho ẽmme bi mbidi. ⁷Ne nubũya, bá ẽh yũ güi bi gomp'ũ mi 'bá ẽ ne bi 'yø a n'da ra nde ẽ ngue bin ya bũ ja yũ güi, bi 'yẽna:

—Guehna ma Ts'ũnt'ũ ẽmme dadí huẽqui, dami 'yõmanhohũ 'be'a da man na, bi 'yẽn a ra nde bin ya.

⁸Ne nu'bũ min hanní ẽ yú xädi ra Jesús, njon mam bi nu, hõnt'a ra Jesús bi nu i 'bäpũ.

⁹Ne nu'bũ mi gapũ ja ra t'øhø, bi 'yẽmp'ũ yú xädi ngue njo'o to da xifi 'be'a xi nu bũ, jague'bũ bi dambẽnise a ra Jesús gue nu'a bin ja'i ua ja ra ximhäi a. ¹⁰Janangu e a bi bẽntho a ram hma bi sifi ne him bi ma. Ne bin 'yänzehe ne bin 'yẽmp'ũ:

—Be'a ní mba a ram hma bi ma ra Jesús ngue da dambẽni.

¹¹Ne bi 'yän'na ra Jesús ẽ bũya: —'Be'a ní mba a i man yũ xänbate ni ja ngue jatho duam 'bet'o ra Elías ne m'bejua ra Cristo, bi 'yẽmbi.

¹²Mi da a ra Jesús, bi 'yemp'ua:
 —Majuani im man u, bam 'bet'o
 ra Elías di hoqui gätho 'be'a ja
 ua. Ne ha guim bəmhbü 'be'a man
 räm hman Oja ngue din ja büya,
 ngue da zøh man'da din ja'i ua ja
 ra ximhäi, da nu xun ngu ran unbi
 ne da t'embü nte di muui. ¹³Pe dí xi
 ahü ngue bi zøcua a gue bi thocpa
 rá 'befi ra Elías, ne bi 'yørpe gätho
 mí ndese yu ja'i da 'yørpe, tengu
 nt'o't'i nangue a, bi 'yena.

**Ra Jesús bi hoc'a n'da ra
 t'uhni min 'youi ra zithu**

¹⁴Ne nu'bu mi zøpü 'buh mi'da
 yú xädi bi nu n'da munts'i yu ja'i
 ngue madi the'ts'ua. Ne nu'ua 'da yu
 xänbate ni ja ngue madin junthü yú
 xädizehe ra Jesús. ¹⁵Gätho yu ja'i
 mi 'bapü bi hyonya thoho 'bu min
 nu ba epü ra Jesús ne bin 'yemp'ua:
 “Be'a din ja ya.” Ne 'bex bin tihü bi
 mba bí zengua. ¹⁶Ne nu ra Jesús bi
 'yän'du ne bi 'yemp'ua:

—'Be'a gue gnín junthü, bi
 'yemp'ua.

¹⁷'Bex bi da a n'da ran 'yohü mín
 'yohü yu ja'i:

—Xänbate i, nugä bá sigä ua n'da
 ma ts'unt'ua ngue in 'youi ra zithu
 di japi i gore. ¹⁸Ne hønübü go hapü i
 sits'i, ne i huat's'i, ne i pøn yu fugui
 rá nde büya. Ne di cuxt' yú ts'i ne
 di bøcabi. Ne dá xi u ni xädi büya
 gue da hyønba thi ra zithu pe him
 bi zä, bi 'yena.

¹⁹Nu'a ra Jesús bi 'yemp'ua:

—Nu'ehü guexta a hin guí
 ec'yeihü 'be'a dí xi ahü. Ha'mi pa
 ngue ga töp'a thoho ahü ngue gui
 'yec'yeigahü. Nu'a ni ts'unt'ua ba
 singa ya, bi 'yena ra Jesús.

²⁰Bá ts'i büya. Nu'a ra zithu 'bu
 mi nu ra Jesús 'bex bi dexa häi ra
 ts'unt'ua min 'youi. Ne nu'bu mi
 zo bu häi din dan büya, ne i pøn
 yu fugui rá nde. ²¹Nu ra Jesús bi
 'yän'na rá ta ra ts'unt'ua:

—Man jam'bu bi mbädi.

Bi da a rá ta ra ts'unt'ua büya:

—Bi mbü 'bu min t'uhni. ²²Ne xun
 ngu yu ni di japi i apü ja ra sibi
 nepü po ra dehe 'bu i 'yo bu, i nde
 dí du a. Nu'bu da zä, dami zec'be
 gui huęga'be, bi 'yembi.

²³Nu ra Jesús bi da di:

—Häha, nu'bu guí ec'yei gue i ja
 ma ts'edi. Gätho din ja a da nde
 n'da ra ja'i 'bu i ec'yei i ja rá ts'edi
 Oja, bi 'yembi.

²⁴Nu'a rá ta ra t'uhni 'bex bi da ti
 nts'edi:

—Majuani dí ec'yei pe dami jaqui
 man'da ga ec'yei xun ho, bi 'yena.

²⁵Ne min nu ra Jesús, man'da ni
 zøtho yu ja'i, janangue a 'bex bi
 hyøn a thi ra zithu min 'youi ra
 ts'unt'ua, bi 'yembi:

—Grá gore zithu ne grá gogu,
 dami pøm bu ne him man gui
 curpü rá mbü na ra ts'unt'ua, bi
 'yembi.

²⁶Ne nu'a ra zithu bi mbafi ne
 nts'edi bi huaspa rá ja'i ra t'uhni, ne
 bi bøm büya. Nu'a ra t'uhni bi gohi
 tengu 'bu xi du. Ne xun ngu u ena:
 “Bi du.” ²⁷Pe nu'a ra Jesús bi benba
 rá 'ye, ne bi xots'i, ne bim 'bäh ra
 t'uhni büya.

²⁸Ne bi mbähä yú xädi ra Jesús
 bu ja ra ngu büya. Nu'bu mi zøm
 bu bi 'yän bu ma'ueni ts'ua:

—Hanja him bi zä dá hømhbē
 thi ra zithu min 'youi ra t'uhni, bi
 'yena yú xädi.

²⁹Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Nuna ra zĩthu tengu na, hin da zä gui hyømhbũ thi 'bũ hinga m'bet'o gui 'ye't' nin sihmeħu ne ɛmme gan yaħu Oja, bi 'yɛmp'a yú xädi ra Jesús.

Ra Jesús im ma mahøn'a rán ɗate

³⁰Nu'bũ mi bøm bũ ra Jesús ne yú xädi, bi mbähä bũ Galilea, ne nu ra Jesús njom bi ndepe da baɗi ngue i 'yo bũ. ³¹Nguetho mí xänba yú xädi ne mí ɛmbi:

—Nugä nque dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da mba ma dägä bũ ja yú 'ye yæn 'yohũ ne da thogä. Ne nu'bũ dá tu, ga thambɛnigä 'bũ na hyupa. ³²Pɛ nu yú xädi him bi baɗi 'be'a nam bøn'a bi ma ne mí su da 'yänni.

**Nu'a i nde dim 'bet'o
din 'yɛħe thoho a**

³³Ne bi zøm bũ Capernaum bũa. Ne nu'bũ mi zøm bũ ja yú ngu, nu ra Jesús bi 'yän 'dũ yú xädi:

—'Be'a gnín junthũ bũ 'yu.

³⁴Ne him bi ɗa ɛ nguetho xin junt pũ 'yu, xin 'yänni nangue'a to'o dim 'bet'o. ³⁵Nu'bũ min säya ra Jesús,

—Bá thãmhbũ ua, bi 'yɛmp'a 'de'mayoho yú xädi. Ne nubũa bi 'yɛmp'a:

—To'o nde di ngurbi da 'yøt'e ngue dim 'bejua thoho ne din 'yɛħe nangue gätho ɛ mi'da, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁶Ne nubũa bi japi dim 'bä inde n'da ra t'ũhni, ne bi dospa rá xĩxi ne bi 'yɛmp'a:

³⁷—Nu'a te'o i simanho n'da ra t'ũhni nangue ma thuhugä, necä i simanhogui. Ne nu'a to'o

i simanhogui, hinga høngdä i simanhogä a pɛ ne'a Oja bá pengä ua i simanho a, bi 'yɛn a ra Jesús.

**Nu'a i ten rá ts'edi ra
Jesús räm fäts'iui a**

³⁸Nu ra Xuua bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Xänbate i, xtán nuhe n'da ran 'yohũ i ndøn'na ni thuhu 'bũ i høn a thi yũ zĩthu in 'youi 'da yũ ja'i, ne dá hecpahe, nguetho hin dín 'yohũ.

³⁹Pɛ nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Nde'bũ hin xqui hecpahũ nguetho hin di c'aman'ugä to'o øt' yæn t'øt'e mixte nangue ma ts'etigä. ⁴⁰Ne nu'ũ to'o i 'bũi ngue him man sũihũ, gue'ũ mam fäts'iũhũ ɛ. ⁴¹Hønt'a go te'o di 'da ahũ ts'ũ ra dehe ngue i paɗi guí tengahũ, majuani dí xi ahũ i ja 'be'a di un Oja a nangue ran ho bi 'yøt'ahũ, bi 'yɛn a ra Jesús.

**Nu'a da 'yøt' ran ts'o xæn
ngu ran ɔnbi da nu a**

⁴²Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Hønt'a te'o di 'bepi da 'yøt' ran ts'o n'da ra t'ũhni i ɛc'yeigui, xæn ɔtho ran ts'ɛmbi da nu a. Man'da xæn ɛ xinda gue'bũ da thurpi rá 'yuga bũ ja ra do ngue ra jũni xæn hyũ, ne da t'en bũ mbonthe ja ra deja. ⁴³Nu'bũ ni 'yehũ di ja ahũ gui 'yøthũ ran ts'o, xæn ho 'bũ gui 'yøthũ tengu 'bũ gui hyejũ. Madague gan do'yehũ pɛgue gui tĩmhũ ra te mazai, xinda gue'bũ di ja yoho ni 'yehũ ne gui nuhũ ran ɔnbi mazai guepũ ja ra sibi njam'bũ i huɛt'i. ⁴⁴Xæn ɔtho guin nuhũ bũ 'bũ, tengu tho 'bũ i sa a ni ngøhũ yũ zu'uɛ, ne njam'bũ din hɛ a dí zapi gätho yũ pa, ne tengu 'bũ n'da ra sibi njam'bũ da huɛt'i.

⁴⁵O nu'bu ni guahu di ja ahü gui 'yøthü ran ts'o, xun ho 'bu gui 'yøthü tengu 'bu gui hyeja. Madague gan doguahu pegue gui tïmhü ra te mazai xinda gue'bu di ja yoho ni guahu ne gui nuhü ran unbi mazai. ⁴⁶Xun u tho guin nuhü bu 'bu, tengu tho n'da ra du ngue 'buh yú zu'uë sap yú ngø ne njam'bu din he a ni zapi gätho yu pa, ne tengu 'bu n'da ra sibi njam'bu da huët'i.

⁴⁷O nu'bu ni dähü di ja ahü gui 'yøthü ran ts'o, xun ho 'bu gui 'yøthü tengu 'bu gui hyahmbü. Madague gan 'dadä thohohü, pegue gui cuthü bu di manda rá ts'edi Oja, xinda gue'bu di ja yoho ni dähü ne gui nuhü ran unbi mazai. ⁴⁸Xun u tho guin nuhü bu 'bu, tengu tho n'da ra du ngue 'buh yú zu'uë sap yú ngø ne njam'bu din he a ni zapi gätho yu pa, ne tengu 'bu n'da ra sibi njam'bu da huët'i.

⁴⁹Gätho ahü din ja ahü yun unbi 'dahma gui pømanhohü, tengu tho u yu 'bøts'e din t'un Oja i pa ma japi ra u ngue da bømanho. ⁵⁰Nu ra u xun ho. Pe nu'bu bi 'beh rá ts'edi ya hin'yü 'be'a sä dín hoqui. Ne ngutho ahü o guidi jafü gui 'behmbü ran ho i ja ahü. Pe guim 'bumanhohü ni mija'ihü.

Ra Jesús bi ma njon da hyeh rá xisu

10 Nu'bu mam bá epü Capernaum ra Jesús bi zøm bu ra xequi Judea, ne bin 'yo bu rá nyani ra häi Judea nepü 'danguadi ra dæthe Jordán. Bi mbuh yu ja'i bim peti mahøn'a bu mi 'bäh ra Jesús, ne bi xänbi mahøn'a tengu nzai mi øt'e. ²Ne nu'bu mi zøm

bu yu fariseo, bi 'yän 'bu da zä da hyeh rá xisu n'da ran'yohü, nguetho i nde da dïnbi 'be'a dí yap'a ra Jesús. ³Nu'bu mi dæ a ra Jesús: —'Be'a mam bu ja rán t'ëdi ra Moisés nangué ran hyegui.

⁴Bi dæ'yü yu fariseo büya: —Nu ra Moisés bi ma ngue nu'bu n'da ran 'yohü in nde da hyeh rá xisu, da t'ørpa ra søcuä ngue ran xuni.

⁵Nu'bu mi dæ a ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nangué'a xum me ni mbühü janangué a gue a ran t'ëdi bi man ra Moisés a. ⁶Pe nu'bu rá mbüdi ra ximhäi, Oja bi zänna n'da ran 'yohü ne rá xisu. ⁷Janangué a nu'bu n'da ran 'yohü da zin a n'da ra xisu him man i 'yo rá güenda rá ta o gue rá mbe, ⁸pegue dim 'bühmi rá xisu ne din ja tengu 'bu n'dan ja'itho. Nu mam 'bet'o mí yonja'i, pe nu'bu bi zini din ja tengu 'bu n'dan ja'itho.

⁹Ne nu'ü di penba Oja u, njon da zä di xunba u, bi 'yën a ra Jesús.

¹⁰M'bejua bi zøm bu ja n'da ra ngu ne bi 'yän'dü yú xädi:

—'Be'a nam bøn a gám ma, bi 'yën u.

¹¹Nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Gätho te'o da hyeh rá xisu ne da zim man'da, nu'a øt' ra 'yomt'ëni a. ¹²Ne ngutho n'da ra xisu 'bu da hyeh rá ndø ne da zim man'da ran 'yohü ne'a øt' ra 'yomt'ëni a, bi 'yën a ra Jesús.

Nu ra Jesús i numanho yu t'ühni

¹³Nu'ü 'da yu ja'i bi zix yú t'ühni bu 'buh ra Jesús, i ndepe da dospa yú yä. Pe nu yú xädi bi hecpa u ngue hin da zix yu t'ühni bu 'buh

ra Jesús. ¹⁴Nu'bu mi nu ra Jesús 'be'a bi 'yøt' yú xädi bin cue baya, ne bi 'yena:

—Dami jafu yu t'uhni ba thocua, 'yo gui corpahü bü, nguetho hont'u to'o da gohi tengu n'da ra t'uhni ngue din unse di manda rá ts'edi Oja, da yurpu di manda rá ts'edi Oja u. ¹⁵Majuani dí xi ahü, nu'bu hin gui cohmbü tengu n'da ra t'uhni hin da zä gui cuthü bü di manda rá ts'edi Oja 'bü, bi 'yena'ra Jesús.

¹⁶Ne nubaya i thex'u yu t'uhni ne bi dospa yú ya ne bi 'yap rá m fäts'i Oja nangu e u.

**Ra membeti ts'unt'u bi
si a ra te mazai**

¹⁷Nu'bu mi bøn'a ra Jesús bü mí 'büi, 'bex bá e a n'dihi n'da ra ts'unt'u. Bi zupü 'yu, bin danyahmu bü ja rá gua ra Jesús ne bi 'yembi:

—Hoga xänbate i, 'be'a ga øt'ä ngue din jagä ra te mazai, bi 'yena a.

¹⁸—Ha guím beni 'be'a guím ma ngue guí ngui xun hogui. Nguetho hont'a Oja xun ho. ¹⁹Ha guí pa u yün t'edi Oja ngue i ena: “O guí 'yomt'eni, o guí hacpa rá te ni mijä'iu, o guím pe, o guí man yu fehni, hin gan siyate, ne gui numansu ni ta ne ni mbe, ne gue'a man yun t'edi a,” bi 'yena a ra Jesús.

²⁰Ne bi da a ra ts'unt'u büya: —Xänbate i, gätho yun t'edi dá øt'ä gue'bü go man t'uhni gä.

²¹Nu ra Jesús emme bi huec 'bü min hyetui ne bi 'yembi:

—I ja a man'da di 'bedi gui 'yøt'e. Ni mba, bá pä 'be'a gätho i ja i, ne gui darpa yu hyoya ni mbeti büya. Ne din ja a 'be'a m'be'tsi bü

mahets'i gue di muui. Ne nubaya ba ehe gui tengui, ne gui hyät' yun ünbi madague gui tu, bi 'yembi.

²²Pe nu ra ts'unt'u bi du rá mbüi 'bü mi 'yø a bi man a ra Jesús nguetho emme ra membeti a. Janangu a bi 'uetho.

²³Nu ra Jesús bi hyant'u gätho mi 'bäpu ne bi xih yú xädi büya:

—Emme xun hei n'da ra membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yena.

²⁴Ne nu yú xädi bi hyonya thoho a bi man ra Jesús. Pe nu ra Jesús xø bi 'yemp'u yú xädi mahøn'a:

—Ma zü t'uhni ahü, xun hei da yurpu di manda rá ts'edi Oja n'da 'bü i hu rá mbüi nangu ra mbeti.

²⁵Man'da hingui hei ra camello da yurpu ja rá zagu ra 'yofani, xinda gue n'da ra membeti da yurpu di manda rá ts'edi Oja, bi 'yemp'u.

²⁶Ne xø man'da bi hyonya tho u yú xädi ne bin 'yemzehe u:

—To'o maha da zä da dñn a ra te mazai 'bü, bi 'yena u.

²⁷Nu ra Jesús bin hyethü yú xädi ne bi 'yemp'u:

—Hingui sä da dñnse ra te mazai n'da ra ja'i pe nu Oja gätho da zä da 'yøt'e, bi 'yena'ra Jesús.

²⁸Nu ra Pedro büya bi 'yemp'a ra Jesús:

—Nugähe, gätho 'be'a mi jaje xtá sohmba ne dá ten'nahe.

²⁹⁻³⁰—Majuani, en a ra Jesús, ne dí xi ahü ya, hont'a go to'o bi zoh rá ngu, o gue yú cu, o gue rá ta, o gue rá mbe, o gue rá xisu, o gue yú t'uhni, o gue yú häi, ngue da dengui, pe emme man'da xun ngu din ja ngue yú ngu, o gue yün 'yohü, o gue yün ju, o gue yú mbe,

o gue yá t'uhni, o gue yá häi, xinda gue u gátho mi ja mam 'bet'o, pe ne'u yuñ unbi da nu, ne da nu ran ho gátho yu pa mazai 'bu rán zegui ra pa. ³¹Ne xun ngu u mi 'bet'o dim 'bejua ne nu'u mi 'bejua dim 'bet'o u, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma mahøn'a rán däte

³²Nu'bu mi mba bu 'yu Jerusalén ra Jesús, xun ngu yu ja'i bi denni. Nu ra Jesús mi 'bet'o, min 'yohu yá xädi, ne mí 'bejua yu ja'i. Ne min su u yá xädi, midí hyonya thoho u ngue nde da mba bu Jerusalén ra Jesús. Ne nu ra Jesús bi zix bu ma'ueni ts'u yá xädi nde da xifi 'be'a da t'ørpe. ³³Ne bi 'yɛmp'u:

—Nuya ná mbähä bu Jerusalén. Ne nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da mba ma dägä bu 'buh yu ngurpa mbäjä ne'u yu xänbate nijä, ne da 'yørcä ran juñbi u ngue ga tu, ne di dägä bu 'bu u him ma mijudíohu. ³⁴Ne da mba nthengui ne da mba m'be'migui, ne da mba nts'ots'igä, ne da thogui. Pe nu'bu ná hyupa ga thambenigä, bi 'yɛmp'u yá xädi.

Äh ra mate ra Jacobo ne ra Xuua

³⁵Nu ra Jacobo ne ra Xuua, yá ts'unt'u ra Zebedeo, man'da bi hyäm bu mí 'bäh ra Jesús ne bi 'yɛmbi:

—N'da ra mate dí nde ga ä'a'be.

³⁶Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—'Be'a guí nde ga ø't'auí.

³⁷Ne bi 'yɛmp'u buya:

—Dí nde'be 'darpü ga huhmbu ngue 'da xtá hutho'be bu ja ni mexa 'bu gán ts'ut'abi, bi 'yɛmbi.

³⁸Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Nu'auí, hin guí pañmi 'be'a nam bøn'a guí ähmi. Ha da zä ne'auí gui säui ran unbi ga sägä. Ha da zä ne aui gui hyät'ui ra dumbui ga hä't'ä.

³⁹—Da zä, bi 'yɛn u.

Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Majuñi, nu ran unbi ga sägä gui säui a, ne nu a ra dumbui ga hä't'ä ne aui gui hyät'ui a. ⁴⁰Pe hinga gue'a man t'ɛdigä gam mangä to'o dan hyuhmbe bu ja ma mexa. Pegue gue'a Ojä di un ran t'ɛdi to'o xan zänni, bi 'yɛn a ra Jesús.

⁴¹Nu'bu mi 'yø u yá mixädihu 'be'a bi man ra Jacobo ne ra Xuua, bi mbüdi bin cue u. ⁴²Janangue'a nu ra Jesús bi 'yɛmp'u gátho 'de'mayoho yá xädi buya:

—Nu'u i ja yá ts'edi ua ja ra häi ɛmme xun he i ørpa u to'o di manda u, ne ɛmme din 'yɛx'u. ⁴³Pe nu'ahu hinga ngubu gui 'yøthu. Pe hønt'a go to'o da nde din ja rán t'ɛdi xun ho, pegue jatho din 'yɛhe ngue gátho mi'da. ⁴⁴Ne nu'bu 'bu a n'da ahü ngue i nde dim 'bet'o, pegue din 'yɛhe thoho ngue gátho mi'da. ⁴⁵Tengu thogögä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, him bá ɛcä ngue dam hmugä, pe bá ɛcä ngue dan 'yɛhe thogögä, ne ga dä ma te gan yanba yá te yu ja'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi hoc'a ra xädä i Bartimeo a

⁴⁶Ne mi thopü ja ra hnini Jericó ra Jesús ne yá xädi, n'yohu xun ngu yu ja'i. Ne mi hupü nden'yu n'da ra xädä rá thuhu ra Bartimeo, rá ts'unt'u ra Timeo. Mí äh ra mbeti a. ⁴⁷Ne nu'bu mi 'yøde ngue gue'a ra Jesús ra mengu Nazaret ní mba bu, bi mba't'i, bi 'yɛmbi:

—Hague Jesús, rám bom'бето i ra David, dami huęgui, bi 'yęna.

⁴⁸Pe nu yu ja'i bi hecpi, bi xifi din he. Pe nu'a ra xädä man'da nts'edi mbafi:

—Rám bom'бето i ra David, dín ja a nin huęcate nanguecä, bi 'yęna.

⁴⁹Nu ra Jesús bim 'bäh pęya, bi zonzna ra xädä. Nu yu ja'i mí 'bejua bi xi a ra xädä:

—Dami ndants'i, gan johya, nguetho in zon'na i ra Jesús, bi 'yęmp'u.

⁵⁰Bi tonts'a rá coto ra xädä bęya, bi ndants'i ne bi mba bu mi 'bäh ra Jesús. ⁵¹Nu'a ra Jesús bi 'yęmp'a:

—'Be'a guí nde ga øt'a i.

Ne nu ra xädä bi 'yęmbi:

—Xänbate i, dí nde gui xoga ma dä.

⁵²Ne nu ra Jesús bi 'yęmbi:

—Ni mba, bi zä i nguetho gá 'yęc'yeigui, bi 'yęna.

Ne 'bex bin zø yú dä ne 'bex bi den bu ni mba ra Jesús.

Bi hyux ra buru a ra Jesús ne bi t'ęspi

11 Ne mi ts'utho da zøm bu Jerusalén ra Jesús ne u mín 'yohu. Bin 'yo bu hämbu ra hnini Betfagé ne ra hnini Betania, heřpü ja ra nyuni Olivos. Ne nubęya bi mbehn'du yoho yú xädi ra Jesús.

²—Ni mbe nu njon nu bí ja ra hnini ne nu'bu gá sømmi, gui tįmmi bu n'da ra buru nthät'i ngue njo'o to xí hyux'a n'dandj, ne gua xoc pęya ne gua siui ua. ³Ne nu'bu da t'ęn'au: “Hanja ngubu guí øt'ui,” bu da t'ęn aui, gui 'yęnui: “Nu'a ra Hmu i honi ne xø ba si'be ua mahøn'a,” gui 'yęnui, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴Ne bi mba bęya, ne bi dįm bu a ra buru, nthät'i bu ja ra goxthi nguepü i thoh ra 'yu. Ne bi xoc'u bęya.

⁵Nu'u mi 'buřu bi 'yęn'u:

—'Be'a guí øt'ui bu, hanja guí xocui ra buru.

⁶Nu'u yu xädi bi dat'u ne bi xifi tengu xi xih ra Jesús.

—Dami sixui 'bu, bi t'ęmp'u yu xädi bęya.

⁷Bá ts'inba a ra buru a ra Jesús bęya ne bi mbøh yú coto u bá si ra buru, ngue bi gaspi ne bi hyuxa ra Jesús bęya. ⁸Ne'u yu ja'i bi mbøh yám 'bexøts'e pahni bi ximba bu 'yu, ne nu'u mi'da yu ja'i bi xec yu paxi ne bi mbøcpa bu ja ra 'yu.

⁹Nu'u mi 'bet'o bu ní mba a ra Jesús, ne u mi 'bejua, gätho í mba u bi 'yęn'u:

—Majapi a bá penhd Oja, bi 'yęn u. ¹⁰Din ts'ut'abi a tengu tho ma mbombøtahe ra David. Mixte rá ts'edi Oja, bi 'yęm bu ní mba u.

¹¹Bi yuthu bu Jerusalén ra Jesús bęya. Ne bi yurpu ja ra danija, ne bi nu 'be'a gätho i t'ørpu ne bi bøm bęya nguetho ya bin de. Bi mba bu ra hnini Betania ne u 'de'mayoho yú xädi bi mbähä.

Ra Jesús him bi numanho ra za him mi zuh yú ndät'ä

¹²Nu'bu mi hyax bęya bi bøm bu Betania ra Jesús, bi mbeng bu Jerusalén. Ne bin tumanthuhu bu 'yu a. ¹³Ne mi hant'a n'da ra za ja yú paxi, bi mba da nu 'bu i zurpu yú ndät'o. Pe nu'bu mi zøm bu, nte bi dįm bu, hønt'u yú xi nguetho hinga gue'u yu pa i zuh yú ndät'o, ne säti tho ja yú xi. ¹⁴Nu ra Jesús bęya bi 'yęmp'a ra za:

—Njam'bu to da zi mahøn'a u ni ndät'o, bi 'yëmbi.

Ne bi 'yøh yú xädi a bi man ra Jesús.

Ra Jesús bi hyøn a thi u yu mbä ne u yu däi bu ja ra danija

¹⁵Ne bi thopu Jerusalén ra Jesús ne yú xädi. Ne bi yurpu ja ra danija mahøn'a. Ne bi hyøn a thi gätho yu mbä ne yu däi mi 'bupu. Ne bi ndønba yú mexa yam pämbeti ne yún thuts'i yu mbät'azu. ¹⁶Ne njon di japi da thopu nija 'bu i tu yú 'beni. ¹⁷Ne bi 'yemp'u yu ja'i buya:

—Ha hinga nt'o't'i bu ja rá søcuq Oja ngue bi 'yena: “Í thø a ma ngu nguepu da dandegui gätho yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi,” i en Oja, bi 'yæn a ra Jesús. Pe nu'ahu, xcá 'yørpahu tengu 'bu rá hyädo nguepu nin yan u yu be, bi 'yemp'u buya.

¹⁸Bi 'yø u yu xänbate nija ne yu ngurpa mbäja 'be'a xí man'a ra Jesús, ne i honi hague dán zä da hyo, nguetho bin su 'bu mi nu gätho yu ja'i madi hyonya thoho nangue a 'be'a bi xänba ra Jesús. ¹⁹Nu'bu mín de bi bøm bu a ra Jesús bu ja ra dahnihni Jerusalén ne yú xädi. Bi mbähä bu ra hnini Betania mahøn'a.

Bi 'yot'a ra za

²⁰Nu'bu mi hyax buya bi thoh mahøn'a bu 'bä a ra za ngue mi ena xtán zip yún dät'o ra Jesús. Nu'bu mi nu'u, ya xí 'yot'i gätho yú 'yu. ²¹Nu ra Pedro buya bi ben a xí man ra Jesús ne bi 'yëmbi:

—Xänbate i, ne nunu ra za gá 'yëmbi him man'dandj da ts'ip yún dät'o ne ya xø 'yot' ya, bi 'yæn a ra Pedro.

²²Ne nu'bu mi daj ra Jesús, bi 'yemp'u:

—Dami 'yëc'yëihü ngue gätho da zä da 'yot' Oja a xun hei.

²³Janangue'a nu'bu ya gá xihmbu n'da ra t'øhø da 'uegue din hyøzëhe bu ja ra deja, din ja a gá mamhbü 'bu hingui yoho guim bëmhbü, ne guí pämbu majuañi gätho sä da 'yot' Oja a xun hei. ²⁴Janangue'a dí xi ahü ngue nu'bu ja a guí äfü Oja, dami 'yëc'yëihü ngue di 'da ahü a guí äfü ne din ja a buya.

²⁵Ne nu'bu guí yahu Oja him man guim bëmhbü a bi 'yot'ahu ni mija'ihü, gam punbahu u ne'a Oja di pun'nahu buya. ²⁶Nguetho nu'bu hin gadim punbahu ni mija'ihü xinga gue'a ni Tahu bí 'bupu mahets'i di pun'nahu, bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús.

Ran t'änni nangue rán t'ëdi ra Jesús

²⁷Bi zøm bu Jerusalén ra Jesús ne yú xädi, ne xø bi zøm bu ja ra danija. Ne nu yu ngurpa mbäja bi zøm bu mi 'bäh ra Jesús, n'yohu yu xänbate nija ne yu dác'yëi. ²⁸Nu'u bi 'yän'na ra Jesús:

—To'o bi 'da a ran t'ëdi gui 'yot'a guí øt'e.

²⁹⁻³⁰Ne nu ra Jesús 'bu mi dadi bi 'yena:

—Necä ga än'nahu to'o bi un rán t'ëdi ra Xuua Nxixya, hague Oja uague yu ja'ithoho. Ne nu'bu gá xiju, necä ga xi ahü to'o bi 'dacä man t'ëdi buya. ³¹Nu'u bin 'yëmzëhe u buya:

—Xi'bu ga xihmbu ngue gue'a Oja bi un rán t'ëdi, ne da 'yënjü: “Hanja hin gá 'yëc'yëihü tha,” da 'yënjü buya. ³²Ne nu'bu ga gëmbü yu ja'i

thoho bi un ran t'ɛdi ra Xuua, pɛ hingui sá ga xihmbu tengu a, bi 'yɛn ɛ, nguetho gátho yu ja'i mi ɛspa ra Xuua ne bi 'yɛc'yei ngue rá pɔngahya Oja a. ³³Ne nu'bu mi da ɛ yu xánbate nija ne ɛ gátho min 'yohu,

—Hin dí pəhmbe, bi 'yɛntho ɛ.

Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Xinga guecá ga xi ahɛ to'o bi 'dacá man t'ɛdi, bi 'yɛn'a.

Rán t'uti yun ts'ombefi

12 Nu ra Jesús 'bex bi dɛ'mi bi xi a n'da ran t'uti ne bi 'yɛmp'ɛ:

—Nu n'da ran 'yohu bi 'yɔt'a n'da ra nuandát'o, ne bi fɔt'e ne bi 'ya'ma n'da ra hyahái guepu da 'yɔt'a n'da ran the'ma guindát'o, ne bi hyɔ a n'da ra jaɔdo xun hɛts'i da ndex ɛ da nu rá hái.

Ne bi hmit'ɛ yu mbefi a rá hái ngue dim pɛpu, ne bi mba n'danni a ran 'yohu. ²Nu'bu bi zɔn ra pa din ja ɛ yun dāt'o, bá pɛhna n'da rá 'yɛhe ba tu a xí mamhbu di unni. ³Pɛ nu'ɛ yu mbefi bi bent'a ra 'yɛhe, ne bi mbɛ'mi ne bi mbenthoho buya ne nte bi unni. ⁴Nu rá mbeti ra nuandát'a bá pɛhn man'da rá 'yɛhe buya. Pɛ ne'a bi mba ma bat'a do a, ne bi mba ma unba rá ya, ne bi zantho, ne xɔ bi mbenthoho buya. ⁵Ne bá pɛhn man'da, ne xɔ bá tho a. Ne xun ngu mi'da bí 'bɛhni. Nu'ɛ da bi unba thoho ne nu mi'da bi hyo.

⁶Mi 'bu a n'da rá ts'unt'ɛ a rá mbeti ra nuandát'o ne ɛmme di huɛc'a. “Nu yu mbefi masque da numansu ma ts'unt'ɛ,” bi 'yɛnse, ne bá pen'na buya. ⁷Pɛ nu ɛ yu

mbefi 'bu mi nurpa a rá ts'unt'ɛ, bin 'yɛmzehe ɛ: “Nuna, guehna da gohmi ra hái 'bu bi du rá ta. Mbähá ga hohu ne nubuya ma mbeti zehehe ra nuandát'o,” bin 'yɛmzehe ɛ. ⁸Ne bi bent'i ne bi hyo ne bi 'yem bu ma'ueni bu ja ra nuandát'o, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu mi man a ran t'uti.

⁹—Nuya guim bɛmhbu 'bɛ'a da 'yɔt'a rá mbeti ra nuandát'o, bi 'yɛmp'ɛ. Guehma ba ɛse ne da hyo ɛ xí hmit'a rá nuandát'o ne di un ra nuandát'o ɛ mi'da, bi 'yɛn a ra Jesús. ¹⁰Ha hin gán xähmbu rá t'ohni Oja ngue i ɛna:

Nu'a ra do bi bunt'ɛ yu gaɔdo, gue'a man'da mahyoni tengutho bu ná thon yu guangu.

¹¹Gue'a bi zänd Oja, hanja gní hyonya thohohu, ɛm bu rá m hman Oja, bi 'yɛn a ra Jesús.

¹²Nu yu ngurba mbäjä ne'ɛ min 'yohu, bi nde da bent'a ra Jesús nguetho bi baɔdi ngue go yán t'uti ɛ nangue a bi man ra Jesús, pegue bi zutho din cue yu ja'i, janangue him bi bent'i. Bi mbatho ɛ buya.

Ran t'änni nangue ra renta im man ra ts'ut'abi Roma

¹³Ne bi 'benpu 'buh ra Jesús ɛ mi'da yu fariseo ne ɛ da ma ngurpihe mi ten'na ra ts'ut'abi Herodes. Bi 'bɛhni ngue da 'yän'na n'da ran t'änni ne nu'bu hinga gue a da ma, 'bex gue di yapi. ¹⁴Nu'bu mi zɔm bu bi 'yɛn ɛ:

—Xánbate i, dí pəhmbe gátho majuani guím ma ne njon guí su, nguetho hin guí ɔrpa masu a man yu ja'i ne guí xánba a majuani rá m

hman Ojā ɤ yu ja'i. Dín nde gui xije, ha din theui yán t'ɛdi Ojā 'bɔ dí øthɔ ngue dí juthɔ ra renta im man ra ts'ut'abi bɔ Roma in ts'ut'abi ua, uague hin'na. Ha xɔn ho 'bɔ ga thoqui ga juthɔ uague hin'na, bi 'yɛn ɤ. ¹⁵Pɛ nu'a ra Jesús mi paði høntho i nde da dɪnbi 'be'a dí yap'a, janangue a bi 'yɛmp'ɤ:

—Hanja gní 'yāngahɔ, xi'a ni mbeti gní juthɔ ra renta im man ra ts'ut'abi, gan nugā.

¹⁶Ne bi un bɔya.

—To'o rá pøte ne rá thuhu i cuat na ra mbeti, bi 'yɛn a ra Jesús.

Ne nu'ɤ bi 'yɛn ɤ:

—Rá pøte ne rá thuhu ra ts'ut'abi Roma i cuat na.

¹⁷Mí daɔ ra Jesús ne bi 'yɛmp'ɤ:

—Nu'a rá mbeti ra ts'ut'abi Roma, gui un'na. Nu'a xin rá mbeti Ojā gui un'na Ojā a, bi 'yɛmp'ɤ.

Ne nu'ɤ bi hyonya thoho nangue a bi man'a ra Jesús.

Ran t'änni nangue ɤ da dambɛni

¹⁸Ne bá ɛ ɤ 'da yɔ saduceo bɔya ngue mi ɛn ɤ njo'o to da dambɛni. Ne bi 'yān'na ra Jesús, bi 'yɛmbi:

¹⁹—Xānbate i, nu'a n'da ran t'ɛdi bi man'a ra Moisés i ɛna, ngue nu'bɔ da du n'da ran 'yohɔ ne njo'o rá t'ɔhni 'bɔ bi du, ne nu'a rán 'yohɔ zehɔ da zinba a rá xisu a rán 'yohɔ bi du. Ne nu'a rá t'ɔhni dim 'bɔi da t'ɛmbi rá t'ɔhni a xí du. ²⁰Ne mi 'bɔ i yoto yān 'yohɔ i din 'yohɔ zehɔ ɤ. Ne nu'a ra 'bet'o n'yohɔ bi zin'a n'da ra xisu, ne nu'bɔ mi du njo'o yú t'ɔhni. ²¹Janangue'a nu a rán 'yohɔ a bi du bi zin a ra xisu mahøn'a. Ne'a bi du a, ne xinga gue a bim 'bɔh yú t'ɔhni a. Ne ná

hyu ngutho. ²²Ne gātho ɤ yoto ma 'yohɔ ne 'dat'a ra xisu bi zini, ne xinga n'da mím 'bɔh yú t'ɔhni 'bɔ bi du ɤ. Ne nzegui nese ra xisu bi du. ²³Nuya dami xije nu'bɔ majuāni da dambɛni yɔ ja'i, nda'a nin 'yohɔ dim 'bɔhmi ra xisu, nguetho gātho yoto bim 'bɔhmi, bi 'yɛn ɤ yɔ saduceo. ²⁴Mi daɔ ra Jesús ne bi 'yɛmp'ɤ:

—Nu'ahɔ 'dan'yo thoho guí mamhbɔ nguetho hin guím bɛmhɔbɔ 'be'a mam bɔ ja rá t'ohni Ojā xín rá ts'edi Ojā guí paɔmhɔ. ²⁵Nu'bɔ bi dambɛni ɤ xɔn du him man ja ran sini bɔ pegue dim 'bɔtho yɔ ja'i tengu yám 'behni Ojā 'bɔpɔ mahɛts'i. ²⁶Ne nu'a ram hma ngue da dambɛni ɤ xɔn du, majuāni a ne guin nuhɔ bɔ ja rá m hman Ojā ngue nu'bɔ min yaui Ojā ra Moisés bɔ ja ra t'ɔza bi 'yɛmbi: “Nugā drá Ojāgā, nu ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob ngue nim bombøtahɔ, i ɛc'yɛigui,” bi 'yɛn Ojā. ²⁷Ngubɔ bi ma nguetho guexta'a i 'bɔh yú mbɔi ɤ. Pɛ hin guím bɛmhɔbɔ, nguetho 'dan'yo thoho guí mamhbɔ, bi 'yɛn a ra Jesús.

Rán t'ɛdi Ojā man'da ja ts'editho

²⁸Nu'bɔ min yaɔhɔ yɔ saduceo ra Jesús, mi 'bɔpɔ n'da ra xānbate nijā bi 'yøde 'be'a bi man ra Jesús ne bi baði ngue xɔn ho a bi ma. Janangue'a bi 'yānni:

—Nda'a rán t'ɛdi Ojā ngue man'da ja ts'editho ga øthɔ, bi 'yɛn'a.

²⁹⁻³⁰Bi da'a ra Jesús:

—Nu'a rán t'ɛdi Ojā man'da jats'editho ga øthɔ, gue'a ran t'ɛdi ngue i ɛna: “Dami 'yømhɔbɔ gyú ja'i israhelɔ, nu'a Ojā ra Hmu, n'datho

a. Ne guim bəmhbə a nanguē gātho ni mbūihə, ne gātho ni tehə, ne gātho nin 'yomfənihə, ne gātho ni ts'edihə,” i ɛn rá t'ohni Ojə. Pe guehna ran t'ədi man'da ja ts'edi tho ga ɔthə, bi 'yɛn'a ra Jesús. ³¹Ne 'da'angutho ui ná yoho ran t'ədi ga ɔthə i ɛna: “Gui huɛc ni mijə'i'hə tengu bə gnin huɛc zehəhə,” i ɛn rá t'ohni Ojə. Guehya yun t'ədi man'da ja ts'editho ga ɔthə xinda gue ɯ mi'da, bi 'yɛn a ra Jesús.

³²Ne nu'a ra xānbate niɟə, bi 'yɛm bəya:

—Xānbate i, majuaɲi xun ho guím ma, ngue hont'a n'da Ojə i 'bui ne njo'o man'da tengu a. Ne ja ts'edi tho da bɛn Ojə n'da ngue gātho rá mbui, ne gātho rá te, ne gātho rán 'yomfəni, ne gātho rá ts'edi, ³³ne di huɛc rá mijə'iu i tengu bə nin huɛczehə n'da. Man'da ja ts'editho da 'yɔt'a n'da ɯ xinda gue ɯ gātho yu 'bɔts'le ne yun t'unni dí mbɔspa Ojə n'da, bi 'yɛn a ra xānbate niɟə.

³⁴Ne nu ra Jesús 'bə mí 'yɔ a bi man ra xānbate niɟə bi baɟi ngue n'dat'a Ojə im bəni jananguē a bi 'yɛmbi:

—Nu'i ts'utho di 'be i ngue da zā gui cərpə di manda rá ts'edi Ojə, bi 'yɛmp'a.

Ne nubəya njom man'da bi zāpi da 'yān mi'da yun t'ānni.

To'o gue rá Ts'ant'ɯ a ra Cristo

³⁵⁻³⁶Ne mí xānbə yu ɟə'i a ra Jesús bə ja ra ɟəniɟə, ne bi 'yɛmp'a:

—Hanja ɛn ɯ yu xānbate niɟə ngue nu ra Cristo rām bom'beto ra David a, ne xim mi ɛmbi rá Hmu 'bə hin ním 'bui, nguetho mi ɛn'a ra David:

Nu'a Ojə bi 'yɛmp'a ma Hmu:

“Dat'ua ga huhmi ga conhui ma ts'edi

gue'bə go dá tapə nin sui'hə ua ja ra ximhāi

ne gui manda ɯ bəya,”

bi t'ɛmp'a ma Hmu, bi 'yɛn a ra David 'bə mí bɛnba rá Hogandəhi Ojə nanguē 'be'a da 'yɔt' ra Cristo. ³⁷Gueɛ ra David bi 'yɛmbi rá Hmu a ra Cristo. Hague nja pe ne rām bom'beto a, bi 'yɛn a ra Jesús.

Pe nu yu ɟə'i, bi 'yɔmanho gātho a bi man ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a i ɔt'ɯ yu xānbate niɟə

³⁸Ne bi thoqui bi xānbə yu ɟə'i a ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Gam fāhmbə nanguē a i xi ahə yu xānbate niɟə, nguetho hont'a ran 'yɛts'i i ɔt'ɯ ne di ho da hye yu pahni xə mba guepə i 'yo, ne di ho da mba ma zengua bə ja yu tāi, ³⁹ne di ho da hyux bə ja yun thuts'i xun ho bə ja yu niɟə, ne di ho yú mbədi din sihme bə ja yun sihme ɯ, ⁴⁰ne i haɟpi 'be'a gātho bi ts'ocpa ɯ yu xisu xon du yú ndø, ne sā nya'a thoho in yəhə Ojə ngue i nde da t'ɛmbi xun ho tho yú mbui. Man'da xun ngu ran ɯnbi da nu ya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'unni man'da di muui bə na nu Ojə

⁴¹Ne mi hupə ra Jesús bə mí ja ra huada guepə i pa njət'i ra mbeti rán t'unni Ojə. Ne in nu bə i cāt' ra mbeti ɯ yu ɟə'i bə ja ra huada. Ne bi nu xun ngu yu mbeti bi thopə ngue xun ngu ra mbeti bi gərpə ja ra huada n'da ngu n'da ɯ. ⁴²Ne bi zəm bə n'da ra hyoya xisu xi du rá

ndø, ne bi gät'i yocentavo thoho.
 43 Ne nu'bu mi nu a bi 'yøt'a ra xisu
 buya ne bi 'yemp'u:

—Majuani dí xi ahü nuna zü
 hyoya xisu man'da xun ngu di muui
 a bi gärpü ja ra huada xinda gue'u
 gätho mi'da. 44 Nguetho gätho ü
 mi'da bi gät'a i pongui, pe nuna ra
 xisu madague i hyoya na, pe bi gät'i
 gätho mi pe'ts'i, bi 'yemp'u yú xädi
 a ra Jesús.

**Ra Jesús bi ma ngue da
 mba nso't'i ra ðanija**

13 Nu'bu mi bøm bu ja ra
 ðanija ra Jesús ne yú xädi,
 nu'a n'da bi 'yæn'a:

—Xänbate i, hyandi ts'u nü ra nija,
 emme xü ndoho yu do n'yohü ne
 emme mahotho.

²Mi ðah ra Jesús ne bi 'yemp'u:

—Guín nuhü ngue mahotho ne
 emme ndoho yu do, pegue da zøn ra
 pa da so't'i, bi 'yemp'u.

Yú hmeþya ngue rán zegui

³Ne nu'bu mi zøm bu ja ra nyuni
 Olivos, bi hyupü ra Jesús, he't
 ra ðanija. Ne hønt'u yú xädi mi
 'bühmbü bü. Ne nubüya ra Pedro ne
 ra Jacobo ne ra Xuua ne ra Andrés:

⁴—Nda'a ní pa da mba nso't'i
 ra nija gá xije, bi 'yæn ü. Nda'a ni
 hmeþya da hnu 'bu din ja a guím
 ma, t'emp'a ra Jesús.

⁵Mi ða a ra Jesús ne bi 'yemp'u:

—Gam fähmbü njon da hyä ahü,
⁶nguetho xun ngu ba xhe ngue
 sä da 'yæna: “Nugä, guecä drá
 Cristogä,” da 'yæn'u. Ne xun ngu ü
 da hyät'i.

⁷Ne nu'bu gui 'yøhmbü yu sui
 ne'bu da hma ngue din ja yu sui, o

guin suhü nguetho jatho din ja ü.
 Pe nu'bu din ja ü xinga gue'bu ran
 zegui 'bü. ⁸Nguetho nu yu ja'i bü
 'da yu häi din suhmi yú mijä'ihü. Ne
 nu 'da yu ts'üt'abi din suhmbü yú
 mits'üt'abihü, ne din ja yu 'yañhäi,
 ne xun ngu yu niði din ja ra thuhu
 ne yun 'yo'ts'i. Ne guehya yú mbüdi
 yun unbi ya, bi 'yemp'u.

⁹Ne xø bi 'yæn'a:

—Ne gam fähmbü njon di 'uec'ahü
 bü ja rá 'yu Ojä, nguetho da mba
 ma dä ahü bü ja ran juänbate,
 nepü ja yú nija ma mijudíohü da
 'bep'ahü, ne nangue guí æc'yeigahü
 da ts'on'nahü bü 'büh yu ts'üt'abi,
 nepü 'büh yu ðats'üt'abi ngue da
 ts'ep'ahü. Ne xun ho 'bü din jabü
 ne gue'a dí zä gui xihmbü mam
 hmangä ü. ¹⁰Pe m'bet'o thoho da
 mba nsifi gätho yu ja'i 'bücua ja
 ra ximhäi ran ho ma'da'yo dí pø
 ü. ¹¹Ne nu'bu da zix ahü di dä ahü
 bü 'büh ra ts'üt'abi, pe him 'be gui
 hyonsehü 'be'a gui mamhbü 'bü da
 mba ma juän'ni ahü, nguetho nu'bu
 bi zøn ra ora da t'än'nahü, hønt'a rá
 Hogandähi Ojä da zä di beñ'nahü
 'be'a gui mamhbü. ¹²Ne nu n'da ran
 'yohü di manda da tho rán 'yohü,
 ne nu'a rá ta di manda da tho rá
 ts'unt'u. Ne da ndants'u yú ts'unt'u
 din tunhdü ü yú ta ne yú mbe ne di
 manda da tho rá ta ne rá mbe 'da
 yu ts'unt'u. ¹³Ne gätho yu ja'i da
 zan ahü nangue a guí æc'yeigahü.
 Ne nu'u to'o gätho da hyät yun unbi
 gue'bu go rán zegui, gue ü dim pø
 ü, bi 'yemp'u.

¹⁴Ne bi thoqui bi xi ü:

—Ba æ a n'da ra ts'edi xun ts'o
 ngue di ts'oni gätho. Ngubü bi man
 ra Daniel gue rá pøngahyá Ojä. Ne

nu'bu gá nuhú dim 'bäpu guepu hin rán säui dim 'bäi, dami 'dahmbu gyú menguhú bu Judea, gui mbähä bu ja yu t'øhø guin 'yámhbú bú. Nu a to'o da nu ra søcuq i ja ua, da 'yẽ't'ambú na. ¹⁵Ne nu'bu bin ja a, to'o i 'bäpu goxthi hin da yurpu mbo rá ngu, hin da bẽni ja 'be'a 'be da hyats'i, 'bex gue da 'dagui. ¹⁶Ne nu'a to'o 'bäpu ja yú huqhi hin da mbeng bú ja yú ngu ngue ba çá yú coto, 'bex gue da 'datho bú. ¹⁷Huẽcate u yu xisu in haq'uhni ne u 'buh yú 'uere yu pa u. ¹⁸'Yäfu rá mate Oja ngue hin din ja ahú ran 'dagui 'bu yu pa xun se xøhma hin da zä gui 'dahmbú. ¹⁹Ne nu'u yu pa u, din ja xun ngu yun unbi hin jam'bu n'dandí xøn ja gue'bu go rá mbúdi ra ximhäi. Ne nu'bu ya bin ja, him man'dandí din ja yun unbi tengu u. ²⁰Pe nangue u yú 'yẽc'yei, Oja di japi hingui ngu yu pa din ja yun unbi, nu'bu hin'na njon xtam bongui, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²¹Ne bi thoqui bi ma, bi 'yẽna:

—Ne nu'bu da si ahú: “Dami hyanthú, 'bucua ra Cristo ya, rá Thahni Oja,” da t'ẽn ahú. O gue da t'ẽn'ahú: “Ba nuhú 'bupu ra Cristo ya, rá Thahni Oja,” da t'ẽn ahú, pe o guí çc'yehú. ²²Nguetho xun ngu dim 'bu u yu hyäte Cristo ne yu hyäte pøngahya da 'yøt' yu hyonya nt'øt'e nguetho i nde da hyät yu 'yẽc'yei gue bi huanh Oja, 'bu da zä da hyät'u. ²³Pe nde'bu gam fäsçhú nguetho ya dá xi ahú 'be'a gätho din ja m'bejua, bi 'yẽn'a ra Jesús.

**Nu'a din ja 'bu bi zøcua
mahøn'a ra Jesús**

²⁴Ne xø bi 'yẽmp'u yú xädi a ra Jesús:

—Ne nu'bu ya bi guah yun unbi, nu a ra hyadi di 'beh rá ts'edi ne ra zana him man ja rán nequi. ²⁵Ne nu yu sø da dägui. Ne gätho mi'da di 'beh yú ts'edi u gä bí ja bu mahçts'i, di 'yáni. ²⁶Ne nubuya da hnugui ba çcä ua ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ba ogä bú ja yu güi, dan 'yo'be xun ngu ma ts'edi ne dam mixte xun ho. ²⁷Ga pen'du yúm 'behni Oja mahçts'i búya, di pet'u gätho xtá huahni guecua gätho na nguni ra ximhäi, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²⁸Nuya da zä gui paqmbú 'be'a gue nin t'uti i ut'ahú 'da yu za. Nu'bu bi bøx yú 'dogui u yú 'ye guí paqmbú mi ts'utho din ja ra hyethe búya. ²⁹Ngutho 'bu ya bin ja gätho u dá xi ahú, gui paqmbú ngue mi ts'utho ba pengä ua mahøn'a búya, bi 'yẽna. ³⁰Majuqni dí xi ahú di 'butho ua 'da ahú 'bu bi mbúdi din ja a dí xi ahú. ³¹Mahçts'i da guadi, necua ja ra häi, pe nu'a mam hmangä hin jam'bu da gua a.

³²Pe nu'a ra pa a, njongui paqi 'be'a ní ora din ja a dí m mangä, xinga gue u yúm 'behni Oja 'bupu mahçts'i, xinga guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi dí paqi. Hønt'a Oja ma Ta i paqi, bi 'yẽn'a ra Jesús.

³³Ne xø bi 'yẽna:

—Thocpa thoho gan nuhmbu tengu'bu hin gui tonspahú ra t'aha. Ne xinga n'da zi ora gui pumbenihú Oja ne thocpa thoho gan yaqhu a, nguetho hin guí paqmbú nda'a ni pa ba pengä mahøn'a. ³⁴Tengu n'da ran 'yohú bi mba yatho bi zoh rá ngu, bi un yún t'ẽdi yú 'yẽhe ngue di jamansu bú, n'da ngu n'da bi xi a da 'yøt'e. Ne bi xi a ra mbängoxthi

ngue hin di tonspa ra t'aha. ³⁵Ne ngutho dí xi ahú, dami tømhbú tengu 'bú gan áthahú nguetho hin guí pãhmbú 'be'a ní pa ba pengä ua, o gue'bú bin de, o gue'bú made ra xui, o gue'bú bi mbah yú òni, o gue'bú bi hyats'i. ³⁶Nguetho hin guí pãhmbú nda'a ni ora ba ãcä, xi'bú ba ãcä ne ga tìn ahú bú gdi ãhmbú. ³⁷Ne nu'a dí xi ahú, ngutho dí xicä gätho mi'da: “Dami tømhbú,” bi 'yemp'ú yú xädi a ra Jesús.

**Yú ngurbi yú judío i nde 'bex
gue da bent'a ra Jesús**

14 Ne man yopa da dät ra pa 'bú mi bën a xí 'yot' ma mbombøtahe bú Egipto dyu judíohe. Nu yú ngurpa mbäjä büya ne yú xänbate nijä bi bëni 'be'a ni fehni da xi a ra Jesús guepú da zä da bent'i ngue da hyo. ²Ne bin 'yemzexe ú: —Hinga gue a ra pa ra dämpeti gam benthú ne xøhma din cue yú ja'i, bi 'yën ú.

**N'da ra xisu bi naspa ra
'yëthi rá yá ra Jesús**

³Ne mi 'bupú ra Jesús bú ja rá ngu ra Simón bú ja ra hnini Betania. Gue'a ra Simón mi hëmb ra t'axca'ya 'bú mam 'bet'o. Ne nu'bú mi sihme bú ra Jesús bi zøpú n'da ra xisu i tu n'da ra xito nt'øt'e ngue ra do'yaxi, mi po ra 'yëthi ëmme yuman'u a, ne xün ngu di muui a. Bi xecpa rá nde büya ne bi naspa rá yá ra Jesús. ⁴Nu'ú 'da mí 'bupú, bin cue ú büya ne bi 'yën ú: —Hanja bim 'betho ra 'yëthi ne xum hmadi di muui. ⁵Mi sä xtá 'bä xtín t'un yú hyoya a hyu ciento rá muui a ra 'yëthi, bi 'yën ú.

Ne bi numan'ú ra xisu ú. ⁶Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ú:

—Hanja guín jahú bú, o guidi pahmbú ra xisu nguetho xün ho bi 'yørcä na. ⁷Nu'ahú thocpa thoho gam 'bühmbú yú hyoya ne hønt'a go ma pa da zä gui fäxhú ú. Pe nugä hinga thocpa thoho dam 'bühmbú. ⁸Bi 'yørcä ra xisu a mi sä da 'yøt'e, bi hoga ma ngøc'yëi ngue da t'ägä bú ja ran 'yägüi. ⁹Majuani dí xi ahú gue hønóbú go hapú da hman ran ho ma'da'yo gätho na ndoho ra ximhäi, nehna bi 'yørcä ra xisu da hman na, 'dahma ne'a da fën a, bi 'yën'a ra Jesús.

Ra Judas im ma di dä a ra Jesús

¹⁰Nu'a ra Judas Iscariote büya, ngue'a n'da yú xädi ra Jesús, bi mba bú 'büh yú ngurpa mbäjä bi xifi di dáp'a ra Jesús. ¹¹Ne bi hyu yú mbúi ú yú ngurpa mbäjä ne bi xifi di un ra mbeti. Ne bi mbenc'a ra Judas büya mi honi jam'bú di dä a ra Jesús.

Bin sihmehú ra Hmu ú yú xädi

¹²Nu rá mbüdi ra pa ra dämpeti ngue ran dãbaxjua i ts'i ra thuhme hin'yú rá ixi, ne i ho ra t'ude'yo. Ne nu yú xädi ra Jesús bi 'yëmbi: —Hapú guí ndeje ga hoje ran ts'ihme ra mbaxjua ga sihu, bi 'yën ú.

¹³Ne nubüya bi xi ú yoho yú xädi: —Ni mbe bú ja ra dahnihni Jerusalén, ne nu'bú gá nuui bú n'da ran 'yohú i tu n'daxaro ra dehe gui tenui bú da zøni. ¹⁴Ne nu'bú gá sømhbu gui 'yënuí a ra mengu bú: “Nu'a ra Hmu bá pengähe ngue ga än'nahe hapú i ja a ra cuarto ngue

ga sihe ran ts'ihme ra mbaxjua," gui 'yɛnui. ¹⁵Ne nu'a bɔya da 'yut'aui n'da ra cuarto i ja bɔ magats'i xɔn ndoho ne mahoqui. Guepɔ ja gui hocui bɔ a ran sihme ga sihɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁶Bi mba yú xádi bɔya ne bi zɔm bɔ ja ra dɔhnihi Jerusalén ne bi dɔm bɔ gátho 'be'a xi sifi. Gátho bi hocpɔ 'be'a da zi bɔ 'bɔ bin de, ne bi mbeng bɔ 'bɔh ra Jesús bɔya.

¹⁷Nu'bɔ min de ts'ɔ, bi mbähä ra Jesús 'de'mayoho yú xádi bɔya.

¹⁸Gátho bin sihme ɔ. Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ:

—Majuɔni dí xi ahɔ, dí sihmehɔ ua n'da gue di dägä, bi 'yɛmp'ɔ.

¹⁹Nu yú xádi bɔya bi du yú mbui, n'da ngu n'da bi 'yänni:

—Ha guecä, bi 'yɛn'a.

²⁰Ne nu'a ra Jesús bi dɔt'ɔ:

—Go gue'a n'da gue gue'ahɔ gui 'de'mayoho ahɔ gue dí comh ma mbohi'be. ²¹Majuɔni nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga tugä tengu nt'o't'i nanguecä. Pe í huɛhi maha a ran 'yohɔ ngue di dägä. Man'da xɔn ho 'bɔ hin xtim 'bɔ a, bi 'yɛn a ra Jesús.

²²Gátho na sihme ɔ bi hyac man'da ra hme ra Jesús, bi un ra jamadi Ojɔ, bi xeni ne bi darpa yú xádi bɔya.

—Dami sihɔ na. Guehna nam bɔn'a ma ngɔc'yeigä na, bi 'yɛmp'ɔ.

²³Ne bi dec'a ra vaso mi po a nzai mi si ɔ. Bi un ra jamadi Ojɔ ne bi un'dɔ bɔya, bi zi n'da ngu n'da ɔ.

²⁴—Guehna tengu 'bɔ ma jigä na, i ɔt' ra 'da'yo nhogui, dim fäni dí yanba yú te yɔ ja'í 'bɔcua ja ra ximhäi. ²⁵Majuɔni dí xi ahɔ, hin ga si man'da ra gui uva ja gue'bɔ

bi zɔn ra pa ga si ma'da'yo bɔ di manda rá ts'edi Ojɔ, bi 'yɛn a ra Jesús.

Jesús bi bɔdi gue a ra Pedro da gɔn'a

²⁶Ne bin tu a n'da rá thuhu Ojɔ ɔ bɔya. Bi bɔm bɔ mi sihme ɔ ne bi mba bɔ ja ra nyuni Olivos. ²⁷Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ yú xádi:

—Nu'ahɔ dí paçä ngue gui 'dahmbɔ, gui sogahɔ nán xui ya, tengu nt'o't'i bɔ ja rá m hman Ojɔ i ɛna: “Ga ho ra mbände'yo ne din 'uɛxt'ɔ yú de'yo,” i ɛm bɔ ja rá t'ohni, bi 'yɛna. ²⁸Pe nu'bɔ dá thambɛnigä dan tɔmhɔ bɔ Galilea, bi 'yɛmp'ɔ yú xádi a ra Jesús.

²⁹Nu'a ra Pedro bi 'yɛn'a:

—Madague a gátho da 'dah ya 'da, pe nugä hin ga soci'i.

³⁰Nu ra Jesús bi dɔ'a bɔya:

—Häha, dí pacä 'be'a gui 'yɔt'a ra xui jabɔya, ná hyundi xqui cɔngä 'bɔ bi mbah ná yondi ra ɔni, bi 'yɛn a.

³¹Pe nu'a ra Pedro man'da nts'edi bi 'yɛn'a:

—Nugä hin ga cɔn'a i madague'bɔ 'darpa ga tuui, bi 'yɛmbi.

Ne 'da'angu bi ma gátho ɔ mi'da yú xádi bɔya.

**Ra Jesús i tu rá mbui ne gue'a
ra ora da nu yun unbi a**

³²Ne bi yurpɔ ja ra nuɔdɔni Getsemaní guepɔ ja ra nyuni Olivos. Nu ra Jesús bɔya bi 'yɛmp'ɔ yú xádi:

—Hyuhmbɔ ua gátho ahɔ, 'be dán yağä'be Ojɔ ua nan jongua ts'ɔ, bi 'yɛn'a.

³³Ne nubɔya bi zixa ra Pedro, ne ra Jacobo, ne ra Xuua. Ne nu ra

Jesús ɛmme bi hyundumbui ne bin su. ³⁴Ne bi 'yɛmp'ɛ:

—ɛmme tu ma mbui, ɛna da hyog ra dumbui. Gui cohmbu ua ne gan äthahɛ, bi 'yɛmp'ɛ.

³⁵Ne bi mba bu njom bu ts'ɛ. Bin danyahmu bu ja ra häi bin yaui Oja, gue'bɛ da zä hin da nu ran ɛnbi a da nu. ³⁶Ne bi 'yɛna:

—Ma Ta i, hin te guí hɛmbi, gätho da zä gui 'yot'e. Dami 'uegä a ran ɛnbi. Pe hin dín nde gue gue'a ma pähä zehɛ ga øt'ä pe gue'a go guí nde da t'ot'e, bi 'yɛna.

³⁷Ne bi mbeng bu xi go ɛ hyu ne bi 'yɛmp'a ra Pedro:

—Hague grá Simón, ha guí äha. Ha hingui sä xquin äthə n'da ora.

³⁸Damin äthahɛ ne gui 'yäfɔ Oja ngue gui serbahɛ 'be'a di bɛn'nahɛ ra zɪthu. Nu rá mbui n'da ja ra pähä nangue ran ho, pe nu rá ngøc'yɛi n'da xɛn güent'i a, bi 'yɛn a ra Jesús.

³⁹Ne bi mbeng mahøn'a ra Jesús bin yaui Oja ne guexta'a bi xifi. ⁴⁰Ne nubɛya bi mbeng bu bá co ɛ hyu ne bi dɪm bu i äha nguetho ɛmme mí ndet'äha ɛ. Janangue nu'bu mi zo ɛ hingui paði 'be'a dí dɔ ɛ. ⁴¹Ná hyundɪ bán yaui Oja, 'bu mam bá pengbu bá co ɛ hyu, ne bi 'yɛmp'ɛ:

—Ähmahɛ ya, damin säyahɛ ya, bi 'yɛn'a. Nuya bi zøn ra ora ngue da mba ma dägä bu 'buh yu ts'om'bäi, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ⁴²Dami ndanshu, ga mbähä dan c'athɛ a di dägä, ya häntua, bi 'yɛmp'ɛ yú xädi a ra Jesús.

Ra Jesús bi bent'ɛ yún suiɦu

⁴³Gätho ná yahɛ yú xädi 'bex bi zøm bu ra Judas, gue'a n'da rá xädi.

Ne xɛn ngu yu ja'i bi zix'a, mi ha yú juai ne yu ts'at'ɛgui. Ne gue'ɛ yám 'behni yu ngurpa mbäja ne yu xänbate nija ne yu daç'yɛi. ⁴⁴Ne nu'a ra Judas ya xí xi ɛ: “Nu'a ga sɛspa rá 'yogu gue a ra Jesús a, 'bex guim benthɛ buya ne gui sixhɛ, ne hin gui thøhmbɛ,” xi 'yɛmp'ɛ min 'yohɛ. ⁴⁵Janangue a nu'bu mi zøpɛ mi 'bäh ra Jesús:

—Xänbate i, xänbate i, bi 'yɛmbi.

Ne bi zɛspa rá 'yogu. ⁴⁶'Bex bi bent pɛya. ⁴⁷Ne 'bex bi c'o'ts' rá juai a n'da min 'yohɛ ra Jesús ne bi zɛcpa rá zagu rá 'yɛɛ ra dambäja. ⁴⁸Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ bi bent'i:

—Ha guí ɛmhbu drá begä ngue guá hahɛ ni juaiɦu ne ni zahɛ ngue gui bentcaɦu. ⁴⁹Gätho yu pa däm 'buhmbɛ, dá xän'nahɛ bu ja ra danija ne hin gá bentcaɦu bu. Pe ja xi jabu thoho, ngue din ja a nt'o't'i bu ja rá m hman Oja ngue mi hma din ja, bi t'ɛmp'ɛ yám 'behni yu mbäja.

⁵⁰Pe nu'ɛ yú xädi buya gätho bi 'dagui, bi zøpɛ a ra Jesús.

Ra ts'unt'ɛ ngue bi 'dagui

⁵¹Hønt'a n'da ra ts'unt'ɛ bi den'na 'bu mi ts'ix a ra Jesús, dim pä't'a ra the'bøt'e, ne mí ɛn ɛ nɛ'a xtám bent'a. ⁵²Pe nu'a hønt'a ra the'bøt'e bi bentpa a, ne bi 'dah pɛya ne bin 'yo mánxi bu ní mba.

Ra Jesús bi mba ma dä bu 'buh yu mbäja

⁵³Nu'bu mi mba ma dä bu 'buh ra dambäja, bim peti ɛ ma ngurbihe ngue yu ngurpambäja ne yu daç'yɛi ne yu xänbate nija. ⁵⁴Ne nu ra

Pedro bin tet'i, i 'bejua thoho bu ni mba, gue'bu go mi zom bu mbo rá mbät'ti rá ngu ra dambäjä, ne bi hyuhmbu bu u yu asmayo nija, bin taspihu u. ⁵⁵Nu yu ngurba mbäjä ne gätho u mi'da i ot' ran juanbate, mi honi to'o da ma xun ho 'bepu dí yap'a ra Jesús ngue da hyo, ne madague'a xun ngu u bin ya pe xinga n'da u bi ma njuantho. ⁵⁶Xun ngu bi man yu fehni pe him bin tün yúm hma. ⁵⁷Xø bi ndants'u 'da mahøn'a bi zänba man'da ra fehni u, ne bi 'yæn u:

⁵⁸—Nuna ran 'yohu bi ma ne bi 'yæna, “Nugä ga yø't' ra nija ua, nt'øt'e yú 'ye yu ja'i, ne nu'bu ná hyupa ga hócä n'da ngue hinga nt'øt'e yú 'ye yu ja'i,” bi 'yænna ran 'yohu, ne nugähe dá øhmbu 'bu mí 'yænna, bi 'yem büya.

⁵⁹Pe xinga gue'u bin tün u yúm hman u. ⁶⁰Pe nu ra Jesús bin hētho. Njo'o to bi dati. ⁶¹Nu'a ra ngurpa mbäjä bi 'yän mahøn'a:

—Ha gue'e grá Cristo. Ha gue'e rá Ts'unt'u i Ojä nüixte rá ts'edi.

⁶²Nu ra Jesús bi dati:

—Guecä, ne guin nuju, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga com'be rá ts'edi Ojä madä rá ts'edi. Ne guin nuju 'bu bá pengä, ba ecä bu ja yu güi, bi 'yæn'a ra Jesús.

⁶³Pe nu'a ra dambäjä bi dånse rá pahni, embi hinguí espa Ojä ra Jesús nangu a bi ma. Ne bi 'yem büya:

—Ya hin ga homhbu mi'da yu testigo, ⁶⁴ne dá øhmbu ya ngue hinguí espa Ojä na ran 'yohu. 'Be'a guí mamhbu ga ørpahu ya, bi 'yæn a ra dambäjä.

Ne gätho 'da'angu bi man u ngue di un ran ts'embi ngue da hyo.

⁶⁵Nu'u 'da büya bi zox'a ra Jesús, ne bi gorpa rá dä, ne bi mbe'mi ne bi 'yæmbi, “Grá pøngahya, man ya, to'o bi mbep'a'i,” bi 'yæn u. Ne nu yu asmayo bu nija emme bi mbemp'a rá hmi.

Ra Pedro bi gøn a ra Jesús

⁶⁶Nu'bu mim 'bäpu ra Pedro bu mbo ra mbät'ti, bi thopu n'da ra xisu ngue rá 'yæhe ra dambäjä. ⁶⁷Ne bi nu'a ra Pedro din taspí, bi hye't'i ne bi 'yæmbi:

—Æna ne'e gmín 'yohu ra Jesús ra mengu bu Nazaret, bi 'yemp'a ra Pedro.

⁶⁸Pe nu'a ra Pedro bin cøni.

—Hin dí pađi 'be'a nam bøn'a guím ma, bi 'yæn a ra Pedro.

Ne bi 'uegue bi mba bu hänt ra goxthi. Ne bi mbah ra tamfø büya.

⁶⁹Ná ya'a ts'u büya xø bi thopu ra 'yæhexisu bu 'bäh ra Pedro, ne bi 'yemp'u 'bupu:

—Nuna ran 'yohu, min 'yohu u mi ten'na ra Jesús.

⁷⁰Pe nu'a ra Pedro bin cøni mahøn'a. Ná ya'a ts'u büya, guese u mí 'bupu mi 'bäh ra Pedro bi 'yæn u:

—Majuani guín 'yohu u nguetho grá mengu Galilea ne 'da igu bu gná yahu u, bi t'emp'a ra Pedro.

⁷¹Nu'a ra Pedro büya bi 'yemp'u:

—Nu'bu him majuani dí xi ahü, Ojä da zegbä, janangué dí xi ahü, hin dí paçä a ran 'yohu guí mamhbu, bi 'yæn a.

⁷²'Bex bi mbah ná yondí ra tamfø büya. 'Bex bi bæn a ra Pedro 'be'a xí xih ra Jesús ngue xí 'yæmbi: “Dí paçä ngue ná hyundí xqui cøngä 'bu bi mbah ná yondí ra øni,” xí 'yemp'a ra Jesús. Ne nu'bu mi bæn a

xí 'yøt'e, bi du rá mbái ra Pedro ne 'bex bin zoni.

**Ra Jesús bi mba ma dā bũ
bũh ra ts'ut'abi ra Pilato**

15 Nu'bũ t'uxudi tho, nu yũ ngurba mbäjä ne yũ dɔc'yɛi ne yũ xänbate nijä ne gätho ɯ mi'da ma ngurbihe dyú judíohe, bin yäse ɯ. Ne nubɣya bi zix a ra Jesús ngue di dáp'a ra Pilato. Bin thɔt' 'bũ mi zits'i. ²Ne nu ra Pilato bi 'yän'na ra Jesús:

—Ha gue e grá hmuts'ut'abi yũ judío, bi 'yɛmp'a.

Bi dɔ a ra Jesús:

—Gue'a guím ma, bi 'yɛna.

³Ne nu yũ ngurpa mbäjä ɛmme bi yapi. ⁴Janangue a nu ra Pilato bi 'yän'na ra Jesús mahøn'a, bi 'yɛmbi:

—Hanja hin ni thɔtya i di yapi'i. Ne xun ngu 'be'a gätho i xi'i, bi 'yɛmbi.

⁵Pɛ nu ra Jesús guexta'a him bi dɔt'a ra Pilato. Janangue'a nu ra Pilato bi hyonya thoho.

**Ra Jesús bin t'un ran
ts'embí ngue da du**

⁶Nu'a ra pa ram peti ra mbaxjua, zai di thø a n'da ra ofädi ra Pilato hønt'a go nda'a da man yũ ja'i. ⁷Ne min ofädi n'da ran 'yohũ i Barrabás, 'darpũ mi ofädiũ ɯ 'da'ingu bi 'yøthũ ngue bin hote ɯ, bi dũm'ma n'da ra sui. ⁸Nu'bũ mi zøh yũ ja'i xun ngu bũ mi 'bũh ra Pilato, nu'ɯ bi xih ra Pilato di thøcpa n'da ra ofädi tengu nzai bi 'yøt' 'bũ ra pa ram peti. ⁹Janangue a nu ra Pilato bi 'yɛmp'ɯ:

—Ha gue'a ni hmuts'ut'abiũ gyú israelhũ, gyú judíohe, ga thøc'ahũ, bi 'yɛmp'ɯ.

¹⁰Nguetho mi paħ ra Pilato di seya thohoba ra Jesús yũ ngurpa mbäjä 'bũ mi dáp'a. ¹¹Pɛ nu yũ ngurpa mbäjä bi parpa yũ ja'i gue'a ra Barrabás da 'yäh yũ ja'i. ¹²Nu ra Pilato xø bi 'yɛmp'ɯ mahøn'a:

—Xina ni hmuts'ut'abiũ, gyú israelhũ, gyú judíohe, 'be'a ga ørpä na bɣya, bi 'yɛn'a.

¹³Nu yũ ja'i bɣya nts'edi bi 'yɛn ɯ: —Go gui cuarpũ ja ra pont'i na ra Jesús.

¹⁴Pɛ nu ra Pilato bi 'yɛmp'ɯ:

—'Be'a gue man ts'o xũ 'yøt'na, bi 'yɛmp'ɯ.

Ne nu'ɯ yũ ja'i man'da nts'edi bi 'yɛn ɯ:

—Go cuarpũ ja ra pont'i na, bi 'yɛn ɯ.

¹⁵Nu ra Pilato bi nde da 'yørpa rá pähä yũ ja'i, janangue guehma go bi thøcpa a ra Barrabás. Ne bi manda da mba m'bei a ra Jesús ne da mba ma cuati bũ ja ra pont'i.

¹⁶Nu yũ dofui bɣya, bi zixa ra Jesús bũ mbo guerpũ ja yän säya yũ dofui, ne bi zo ɯ gätho yú mindofuihũ 'bũpũ. ¹⁷Ne bi mba ma hete n'da ra pahni xun jũpoi a ra Jesús ngue tengu he yũ ts'ut'abi, ne nts'edi bi mba ma huspi n'da ra corona á m'be yũ 'yũ'uini nguetho bi den thoho. ¹⁸Ne bi zengua ɯ ne bi 'yenspa yú biba ɯ: “Damim 'bũmanho gra hmuts'ut'abi yũ judío,” bi 'yɛmp 'bũ mi denthoho.

¹⁹Ne bi despa rá yã yũ za ne bi zots'i, ne bin danyahmu, ɛna i thãnde pegue bi denthoho. ²⁰Nu'bũ mi jua'a bi denni bi tonsa a ra pahni xun jũpoi ne bi het'a rá pahni zɛhe. Bi gũc pɣya ngue bi zits'i da 'døm'pũ ja ra pont'i.

**Ra Jesús bi mba ma cuati
bũ ja ra pont'i ne bi du**

²¹Ne nu'bu mi mba bũ 'yu, bin c'athũ ra Simón, ra mengu bũ Cirene, rá ta ra Alejandro ne ra Rufo, bí 'yẽ a huãhi a. Ne nu yũ dofui bũya bi 'yørpa ra ts'edi a ra Simón da duspa rá pont'i a ra Jesús.

²²Ne guepũ ja ra nyuni Gólgota ní ts'ixa ra Jesús. Nu'a Gólgota in nde da ma “ra Nyuni Yaxmu.” ²³Ne nu'bu mi zøm bũ, bin t'un ra vino ngue ma uants'i n'da ra 'yẽthi xũn ju a ra Jesús. Pe nu'a him bi zi a.

²⁴Ne nu'bu mi 'døm'pũ ja ra pont'i bũya, nu yũ dofui bi 'yõt'a n'da ran tãha Ʃ nangue yá he ra Jesús ngue i nde da bãdi nda'a ní 'bø't'e da gaxa n'da ngu n'da. ²⁵Gũto xudi 'bũ mi mba n'dø'mi bũ ja ra pont'i a ra Jesús. ²⁶Ne mán t'o't'i bũ ja ra pont'i a í yap'a bi 'yẽna, “Rá hmuts'ũt'abi yũ judío na,” ẽm bũ.

²⁷Ne bi mba ma cuatihũ ra Jesús yoho yũ bẽ. 'Da a n'da yũ pont'i. Ne bi 'bãm'pũ ja rán 'yẽi a n'da ne bi 'bãm'pũ ja rá gãha a man'da. ²⁸Ne nuna bin ja, mi mam bũ ja rá t'ohni Ojã maya'bũ, bi 'yẽna: “Da t'ẽmbi ngue 'da'anguui Ʃ yũ dãdits'oqui a.” ²⁹Ne nu yũ ja'i bi thopũ, bi Ʃcpi ne bi denthoho, bi 'yẽmbi:

—Ha hinga gue e gá ma ngue gui xo't' ma nijãhũ ne hyupa tho gui hyøh mahøn'a. ³⁰Sã gui çapũ ja ra pont'i ya 'bũ, ne gan yãnse, bi 'yẽmbi.

³¹Ne ximangutho bi man Ʃ yũ ngũrba mbãjã bin 'yẽmp'ũ:

—Nuna, bi yãnba yú te Ʃ 'da, pe hingui sã din yãnse ya. ³²Gan nuhũ ra Cristo, rá hmuts'ũt'abi yũ judío

'bũ ba çapũ ja ra pont'i, gan nugãhũ, ne ga ẽç'yẽihũ bũya, bi 'yẽm 'bũ mi denthoho. Ne Ʃ mi cuathũ bũ, bi Ʃcpa ra Jesús.

Bi du ra Jesús

³³Nu'bu mi zøn a huxhyadi bũya bim 'bexui gãtho ra hãi, ja gue'bũ mi zøn a hyunde bin nequi mahøn'a.

³⁴Ne nu'a ra ora a ẽ xø i huxhyadi, nts'edi bi mbah ra Jesús, bi 'yẽna: —Eloi, Eloi, lama sabactani, bi 'yẽna. Nde da ma: “Ma Ojã i, ma Ojã i, hanja xcã hyega thoho.”

³⁵Nu'bu mi 'yø Ʃ 'da 'bũpũ, bin 'yẽmp'ũ:

—Nuna, nzo a ra Elías, bin 'yẽmp'ũ.

³⁶Ne bán ti a n'da mí hã n'da tengu ra fũnjo xí 'yot'i, bi fospũ ja ra vino xũn ju, ne bi ndøct'a n'da ra xithi. Pi uãspa ra Jesús ẽmbi da zi, ne bi 'yẽmp'ũ min 'yohũ:

—Pe 'bẽ ga undã na, ga nuhũ 'bũ da zøh ra Elías di tongui, bi 'yẽmp'ũ.

³⁷Pe nu'a ra Jesús nts'edi bi mbafi ne 'bex bi du. ³⁸Ne nubũ mbo ra dãnijã 'bex gue bin xengui nde ra 'bø't'e mi ndam bũ. Bá fũh magãts'i ne bi zøtahãi a bin xeni. ³⁹Ne nu'a rá hmu yũ dofui, mi hẽt'a ra Jesús bi mba 'bũ mi du, ne bi 'yẽna:

—Majuãni nuna ran 'yohũ na, rá Ts'ũnt'ũ Ojã na, bi 'yẽn a ra hmudofui.

⁴⁰Ne mi 'bũpũ 'da yũ xisu bũ ma'ueni ts'ũ, mi hant'a ra Jesús. Nu'a n'da ra Salomé a, ne nu'a man'da ra María, ra mengu Magdala, ne nu'a man'da ra María, rá mbe ra Jacobo ne ra José.

⁴¹Guehya yũ xisu mi ten ra Jesús

'bũ mi 'bũpũ Galilea nẽ mi fãts'i. Ne Ʃ mi'da yũ xisu bi den 'bũ mi mba bũ Jerusalén, mi 'bãpũ.

Jesús bi mba nt'ägũ

⁴²⁻⁴³Ne ya bin de, nẽ mim bẽni da 'yãcpa n'dihi rá ngøc'yei ra Jesús nguetho mi ts'ũtho da dũ'ma ra pa ran ts'ãya, nẽ nu ra pa ran ts'ãya njongui sã da t'ã a. Janangue a nu ra José ra mængu Arimatea, bi hyut'anzambũ bi mba bán yãui ra Pilato, bi 'yãp a rá ngøc'yei ra Jesús. Nu ra José n'da rá ngũrbi yũ jã'i israel, pẽ gue'a n'da majuãni mi ẽc'yei Ojã nẽ mi tøm'ma ra pa di manda ua rá ts'edi Ojã. ⁴⁴Nu ra Pilato bi hyonya thoho 'bũ mi sifi bi du ra Jesús. Nẽ nubũya bi mbehna n'da ba si a rá hmu yũ dofũi ngue da 'yãn 'bũ majuãni ya bi du. ⁴⁵Ne nu'bũ mi man a rá hmu yũ dofũi gue bi du, nu ra Pilato bi 'yẽmp'a ra José:

—Da zã gui tuxa rá ngøc'yei ra Jesús 'bũ.

⁴⁶Nu a ra José bũya, bi dãn a n'da ra 'bø't'e nẽ bi mba bi tongba rá ngøc'yei ra Jesús, nẽ bi mbant'a ra 'bø't'e xi dãi nẽ bi cũ't' pũ ja n'da ra hyãdo gue ran 'yãgui xí mba nthẽqui bũ ja n'da ra t'ũmba'ye. Nẽ bi juaspa n'da ra xĩndo xũn ndoho bũ ja rá goxthi ran 'yãgui. ⁴⁷Ne nu'a ra María, ra mængu bũ Magdala, nẽ man'da ra María ngue rá mbe a man'da ra José, bi nu hapũ bi jãt'i.

Bi dãmbeñi ra Jesús

16 Nu'bũ mi thoh ra pa ran ts'ãya, nu'a ra María ra mængu bũ Magdala, nẽ ra María rá mbe a man'da ra José, nẽ man'da

ra xisu ngue ra Salomé, bi dãn yũ 'yẽthi ngue yũman'u ngue da mba bũ ja ran 'yãgui da gospa rá ngøc'yei ra Jesús, tengu man t'øt'ehe dyú judíohe. ²Nẽ nt'ũxudi dã ndomingo 'bũ mi bøx ra hyadi bi mba bũ ja ran 'yãgui Ʃ bũya. ³Ne bin 'yẽmzẽhe Ʃ:

—To'o da zã di 'uec'a ra do bí juaxpũ ja ra hyãdo, bi 'yẽn Ʃ.

⁴Ne nu'bũ mi zøm bũ bi nu bũya, ya ma 'ueque a ra do, ngue xũn ndoho. ⁵Ne nu'bũ mi yũrpũ ja ra hyãdo bũya, bi nu n'da ran 'yohũ mi hupũ rá hyo ngue rán 'yeyi ra hyãdo, mi he n'da ra pahni xũn t'axi. Ne nu'Ʃ yũ xisu bin su 'bũ mi nu. ⁶Pẽ nu'a, bi 'yẽmp'ũ:

—O guín suhũ. Dí paçã guí homhbũ ra Jesús ra mængu Nazaret, ngue bi 'døm'pũ ja ra pont'i, pẽ bi dãmbeñi a, njo'o ua ya. Dami nuhũ ua mí 'beni, bi t'ẽmp'ũ yũ xisu.

⁷Ne xø bi 'yẽna:

—Pẽ nuya ni mbähã gui xihmbũ ra Pedro nẽ'Ʃ mi'da yú xãdi nẽ gui 'yẽmfũ gui tĩmhũ bũ Galilea a ra Jesús tengu tho bi xi ahũ,” bi t'ẽmp'ũ yũ xisu.

⁸Ne nu'Ʃ yũ xisu bũya 'bex bi bøn'a n'dihi bũ ja ran 'yãgui nẽ bá ẽ Ʃ, ẽmmẽ di fet'ũ nguetho bin su, nẽ njo'o to min nde din yãhũ ngue bin su.

Ra Jesús bin tĩmmi ra María Magdalena

⁹Nu'a ra Jesús bi dãmbeñi 'bũ xudi thoho ndomingo. M'bet'o thoho bin tĩmmi ra María ra mængu bũ Magdala, ngue gue'a xí hyønba thi yoto yũ zĩthu. ¹⁰Nẽ nubũya bi mba a ra María, bá xip'ũ yú xãdi

ngue bi dambɛni a ra Jesús, ne mí zon'u ngue tu yú mbui, ngue bi du ra Jesús. ¹¹Ne nu'bɛ mi 'yøde ngue bi dambɛni ne bi man a ra María ngue bi nuse, pɛ him bi 'yɛc'yɛi ɛ.

Ra Jesús bin tɪmhɛɛ yoho yú xädi

¹²Nubɛya bin tɪmhɛɛ mi yoho yú xädi a ra Jesús bɛ 'yu, 'dan'yo ts'u bɛ án nu ɛ. ¹³Ne nu'u, bi mba ɛ bɛya, bá xi ɛ mi'da ngue xø bi nu mahøn'a, pɛ ngutho him bi 'yɛc'yɛi a bi man ɛ.

Ra Jesús bi xi ɛ yú xädi da mamp'a räm hma 'bɛ mí ndex mahɛts'i

¹⁴Rán zegui thoho bin tɪmhɛɛ gätho 'de'ma'da yú xädi ra Jesús. Mi hupɛ ja ra mɛxa ɛ. Ne bi zɛ ɛ nguetho him bi 'yɛc'yɛi a xi sifi ngue bi dambɛni a. ¹⁵Ne nubɛya bi 'yɛmp'u:

—Ni mbähä gätho na ngɛni ra ximhäi, gui mamhɛɛ ran ho ma'da'yo. Hønɛ go hapɛ i 'bɛh yu jã'i gui xihmbɛ. ¹⁶Nu'a to'o da

'yɛc'yɛi ne din xixya, gan ɔnba rá te a. Pɛ nu'a hin da 'yɛc'yɛi, da nu ran ɛnbi gätho yɛ pa mazãi a. ¹⁷Ne nu'u to'o da 'yɛc'yɛigui xɛn ngu yɛ hmɛpya ga japi da 'yøt'u. Nangue ma ts'edigä da hyøn a thi yɛ zɪthu in 'yohu 'da yu jã'i, ne din yã 'dahma 'dan'yo yu nde, ¹⁸ne nu'bɛ da bent'u yu pozɛ nte da ja ɛ, ngutho 'bɛ da zi ra 'yɛthi ngue ran däte, nte da ja ɛ. Ne di japi da ɔn ɛ yɛn zäman'u 'bɛ da gäspa yú 'yɛ, bi 'yɛmp'u yú xädi a ra Jesús.

Bi ndex mahɛts'i a ra Jesús

¹⁹Ne nu'bɛ mi gua a bi xih yú xädi, bi ts'ix bɛ mahɛts'i a ra Hmu, ne 'darpɛ ní conhui rá ts'edi Ojã. ²⁰Nu'u yú xädi bi mba bɛya bi man räm hman Ojã hønɛ go hapɛ bi mba. Ne nu ra Hmu bi japi da zä da ma xɛn ho ne bi japi da 'yøt' yɛ hmɛpya 'dahma da 'yɛc'yɛi yu jã'i yúm hman ɛ. Ne høn't'a dí xi ahu ya.

LUCAS

Ran ho Ma'da'yo bi 'Yo't'a ra Lucas

'Be'a í 'yo't' rá sɔcuə ra Lucas

1 Dí paçä xən ngu yu ja'i bi 'yo't' yu sɔcuə ngue i man'a bin ja 'bɛ mím 'bɛcua ja ra ximhäi ra Cristo. ²Nu'u bi 'yo't'u, tengu thoho bi xängahɛ ɛ bi nuse 'bɛ mi 'yøt' rá 'bɛfi ra Cristo, ne tengu thoho bi man'u hɔnbɛ go hapɛ. ³Necä dra Lucasgä dí o't'na ra sɔcuə ngue im man'a bin ja, ne dí pen'na i, Hague Teófilo, ma amigo i xən ho. Ne dá änzehe yu ja'i to'o bi nu 'be'a gä bin ja. Ne ɛmme dá hongä 'be'a nt'o't'i gä mi'da yu sɔcuə, janangue'a da bɔmanho 'be'a dí o't'ä. ⁴Nguetho dín nde gui paði xən ho ngue majuaṇi a bi sän'na i.

Rám 'behni Oja bi ma dim 'bɛh ra Xuua

⁵Nu'u yu pa min ts'ut'abi ra Herodes bu ja ra xequi Judea, mi 'bɛpɛ n'da rá mbäjä yu judío, ra Zacarías a. Madim pehmɛ n'dan nets'i yu mbäjä bi dɛm'ma ra mbäjä Abías. Nu'a ra Elisabet, rá xisu ra Zacarías, gue'a n'da rá bom'beto ra Aarón a, ngue ra hmumbäjä maya'bu. ⁶Nu'a ra Zacarías ne

ra Elisabet, gätho yonja'i, Oja bi numanho ɛ, nguetho xən ho yú mbɛi, ne mi øt'e gätho yún t'ɛdi Oja. ⁷Nu ra Elisabet ne ra Zacarías, xən daç'yɛi ɛ ne xínga n'dandí mi 'bɛh rá t'uhni a ra Elisabet.

^{8,9}Ne nu'bu xɔn zɔn ra pa dim pɛpɛ ja ra daṇija ɛ n'dan nets'i yu mbäjä bi dɛ'ma ra Abías, janangue'a madim pɛpɛ ra Zacarías. Ne zaṇi mi thahna n'da ra mbäjä, ngue da yurpɛ man'da mbo ra daṇija da 'yuh yu xiza yumanho. Ne gue'a ra Zacarías bi mba nthahni ngue da yurpɛ mbo. ¹⁰Ne xən ngu yu ja'i mi 'bäpɛ thi mi yaḥɛ Oja 'bɛ ra ora bi 'yuh ra xiza ra Zacarías. ¹¹Ne 'bex bi zø a n'da rá 'behni Oja bu mi 'bäh ra Zacarías. Ne mi 'bäpɛ rá hyo rán 'yɛi ra mexa guerpɛ mí uh yu xiza. ¹²Nu'bu mi nu a bɛya, ɛmme bin su ne hingui paði 'be'a da bɛni. ¹³Ne nu'a rá 'behni Oja bi 'yɛmbi: —O guín su Zacarías, nguetho bi 'yø Oja 'be'a guí äpi, nangue ni xisu ra Elisabet din ha't'uhni ne dim 'bɛ a n'da rá ts'unt'u, ne gui xip rá thuhu dí Xuua. ¹⁴Ne gan johya ne ɛmme da hyu ni mbɛi, ne

xən ngu yu ja'i din johya 'bu bim 'bui. ¹⁵Nguetho Oja di un ra 'befi nuixte a. Ne nu'a, hin da zi ra vino xinga gue'a ra sei, ne din 'youi rá Hogandahi Oja gue'bu go bim 'bui. ¹⁶Ne nu'a rá 'befi da 'yot'e, gue'a dí japi xən ngu yu ja'i israel di päh yún 'yomfëni ne da 'yëc'yëi Oja ra Hmu. ¹⁷Ne nu'a ni t'uhni bam 'bet'o a 'bu bá gh ra Hmu mahëts'i, ne din ja rá ts'edi tenguthoho ra pøngahya Elías, ne di japi din hocpahü yú t'uhni u yu ja'i. Ne nu'u nzaï hingui øde 'be'a pa nsifi, di japi da 'yøde. Ne nangue rá mman ra Xuua di päh yún 'yomfëni yu ja'i n'dahma da zä da zimanho ra Hmu 'bu bá ghe, bi t'ëmp'a ra Zacarías 'bu min yaui rá m 'behni Oja.

¹⁸Nu ra Zacarías büya:

—Hague dán zä ga paçä a guí xiqui nguetho xtán daç'yëigä ne'a ma xisu, bi 'yëna.

¹⁹Nu rá m 'behni Oja bi 'yëmp'a büya:

—Nugä dí Gabriel ne dí 'bäcä bu ja rá hmi Oja, ne Oja bá pengä gue ga xi a ran ho din ja ahü. ²⁰Pe nuya, gan gore ya, nguetho hin guí gë'yëi a dí xi i. Nuya hin da zä gan ya astague'bu go bin ja a dá xi a i, nguetho gätho din ja a dá xi a i, bi 'yën'a rá m 'behni Oja.

²¹Nu yu ja'i mi 'bäpü thi, mi tø'ma ra Zacarías, ne him mi pa'u hanja him 'bexque pøni. ²²Ne nu'bu mi bøm bu ra Zacarías hingui sä din ya, hønt'a bi uanda rá 'ye. Nu yu ja'i bi bañ püya ngue bi nu n'da ran t'uti bu mbo.

²³Ne nu'bu mi guah yu pa dim pepu ra Zacarías bi mba rá ngu büya. ²⁴Ne bin ha't'uhni ra Elisabet,

ne nubüya hin hapü í mba an cüt'a zana, bim 'butho bu rá ngu. Ne bi 'yëna: ²⁵“Xən ngu rá mate bi 'yörcä Oja, nuya him man da zangä yu ja'i nguetho dim 'bu'a n'da ma t'uhni ya,” bi 'yënsë.

Rám 'behni Oja mahëts'i bi ma dim 'buh ra Jesús

²⁶Nu'bu mi tho i cüt'a zana, nu'a Oja bi mbehn mahøn'a a rá m 'behni ngue í Gabriel. Bi mbehn pu ra hnini Nazaret bu ra xëqui Galilea. ²⁷Nu'a, bi zøm bu mi 'bu a ra María. Nu ra María xinga n'dandï bin yaui n'da ran 'yohü, pe ya mi än'na ra José, n'da rá m bom 'bet'o ra ts'ut'abi David a. ²⁸Nu rá m 'behni Oja bi zengua, bi 'yëmbi:

—Nu'i María ya bi 'yot'a n'da rá mate Oja ne guín 'youi a. Pe man'da bi ja'p'a Oja xinda gue'u gätho mi'da yu xisu, bi 'yëmbi.

²⁹Nu'a ra María 'bu mi nu rá m 'behni Oja, bin su ne bin 'yomfëni 'be'a ním bøn'a bi sifi. ³⁰Nu rá m 'behni Oja bi 'yëmp'a büya:

—O guín su María nguetho guín 'youi rá mate Oja, ³¹ne dim 'bu'a n'da ni Ts'unt'u ne gui xip rá thuhu ra Jesús. ³²Ne nu'a, din ja rá ts'edi ne da faði ngue rá Ts'unt'u Oja täte thoho rá ts'edi. Ne nu'a Oja di japi din ts'ut'abi tengu rá m bombøta ngue ra David. ³³Ne di manda yu ja'i israel gätho yu pa ne hin jam'bu da guah rá ts'edi a, bi 'yën'a rá m 'behni Oja.

³⁴Nu ra María bi 'yën'a:

—Hague dán zä din jabu ne hin jam'bu dán ya'be n'da ran 'yohü, bi 'yëna.

³⁵Pe nu rá m 'behni Oja bi 'yëmp'a:

—Nu rá ts'edi rá Hogandahi Oja di ja i gui t̄in ni t'uhni, ne nu'a dim 'bui, rá Ts'unt'u Oja a. ³⁶Ne'a ni meni ra Elisabet xun daç'yei a, pe dim 'bu a n'da rá ts'unt'u. N'dato zana ya i ha'a rá t'uhni ne mi ɣn yu ja'i ngue hin jam'bu da d̄in rá t'uhni. ³⁷Nu Oja gátho sä da 'yot'a, hin'yu 'be'a gue hingui sä da 'yot'e, bi 'yɛn'a rá m 'behni Oja.

³⁸Nu'a ra María bi 'yɛn'a:

—Nugä rá 'yɛhegä Oja, nu'bu gue'a in nde Oja, da 'yorque gátho guím ma, bi 'yɛna.

'Bex bi mbeng mahɛts'i rá m 'behni Oja buya.

Ra María bi mba bí zengua ra Elisabet

^{39,40}Nu'a ra María buya, 'bex bi mba bí zengua yú meni mí 'bupu ja yu nyuni bu ra xequi Judea, gue'a ra Zacarías ne rá xisu ra Elisabet.

⁴¹Ne nu'bu mi mba ma zengua ra Elisabet, 'bexque bi 'yan'a rá t'uhni mí o rá mbui. 'Bex bin 'youi rá Hogandahi Oja ra Elisabet buya, ⁴²ne bi 'yɛna:

—Oja man'da bi jap'i i María, xinda gue'u mi'da yu xisu. Ne nu'a ni ts'unt'u dim 'bui, majapi a. ⁴³Pe xun ngu ra mate gá 'yorque ngue gá zenguagui, nguetho gue'e rá mbe a ma Hmu. ⁴⁴Ne dí paði gue'e rá mbe a ma Hmu nguetho nu'bu má øcä nin zengua, 'bex bin johya a ra t'uhni o ma mbui ne bi 'yani. ⁴⁵Bi jap'a Oja nguetho gá 'yɛ'lyei a bi xi i, ne majuani da 'yot' Oja a bi xi i, bi 'yɛn'a ra Elisabet, bi 'yɛmp'a ra María.

⁴⁶Nu ra María buya bi 'yɛspa Oja ne bi 'yɛna:

ɛmme dí ɛspa Oja ma Hmu, ⁴⁷ne din johya ma mbui nangue Oja mam pørpate.

⁴⁸Nguetho Oja bi bɛngä ngue dra hyoya 'yɛhegä, ne gátho yu ja'i da 'yɛngui dá t̄ingä rá mate Oja.

⁴⁹Xun ngu ran ho bi 'yorca Oja maða rá ts'edi, ne xun hotho a. ⁵⁰Ne da nu rá yembui to'o gátho da numansu a.

⁵¹Nu Oja nuixte tho yún t'ot'e, bi 'berpa yú ts'edi u din yɛzehe ngue im bɛni jase yú ts'edi.

⁵²Ne bi 'berpa yú ts'edi yu ts'at'abi, ne go bi un yú ts'edi yu ja'i thoho.

⁵³Ne bi japi da ba u to'o i honi da baði, pe nu'u to'o him bi hyoni da baði bi japi di 'be'u.

⁵⁴Ne nu Oja bi mbäxcahu ya ngue dyu ja'i israelgähu, ngue bi 'yɛnju yú t'uhnigahu a, ne him bi pumbɛni a ran ho bi ma da 'yorcahu.

⁵⁵Pe bi 'yot'e tenguthoho bi si a ra Abraham ta t'orcahu, yám bom'betojü, gátho yu pa mazai, bi 'yɛn'a ra María 'bu mi 'yɛspa Oja.

⁵⁶Ne nu'a ra María hyuzna bi gopu rá ngu ra Elisabet, m'bejua bi mbeng bu rá nguse.

Bim 'buh ra Xuua Nxixya

⁵⁷Ne bi zøn ra pa dim 'bu a rá ts'unt'u ra Elisabet. ⁵⁸Ne gátho yú meni ne yú menguhu bin johya 'be'a bi 'yørpa Oja a ra Elisabet, ne bi zøm bu rá ngu bi zengua a. ⁵⁹Nu'bu mi gua'an hyato pa xím 'bu a ra

t'uhni, bi mba nts'its'i da thecua rá xifani. Ne gátho u mi 'bupɔ, bi ma da hyanba rá thuhu rá ta ngue dí Zacarías. ⁶⁰Pe nu rá mbe bi ma ngue hin da zä, pegue jatho da hyux rá thuhu ngue dí Xuua. ⁶¹Ne gátho mi 'bupɔ bi 'yɛna:
—Pe njo'o n'da ni menihɔ í Xuua, bi 'yɛmbi.

⁶²Ne nu'ɔ, bi uan yú 'yɛ, bi 'yän'na rá ta: “'Be'a rá thuhu a ni t'uhni,” bi 'yɛmbi. ⁶³Nu rá ta bɔya bi 'yäh ra söcuɔ ne bi 'yo't'a n'da ram hma ngue bi 'yɛna: “Dí Xuua a ma t'uhni.” ⁶⁴'Bex bi zä bin yɔ mahøn'a ra Zacarías bɔya, ne bi 'yɛspa Ojɔ a. ⁶⁵Ne bi hyonya thoho gátho mi 'bupɔ. Ne gátho yɔ ja'i mi 'bupɔ ja yɔ nyuni a ra xequi Judea bi 'yø a bin ja. ⁶⁶Ne gátho bin 'yomfɛnise 'be'a da 'yø't'a ra t'uhni, nguetho Ojɔ bi japi.

Bi 'yɛspa Ojɔ ra Zacarías 'bɔ mim 'buh rá t'uhni

⁶⁷Ne bin 'youi rá Hogandahi Ojɔ ra Zacarías, ne bim pøngahyɔ a, bi 'yɛna:

⁶⁸ɛmme dí ɛspa Ojɔ ra Hmu nguetho bi bɛnju dyɔ ja'i israelgähɔ, dyɔ judíoɔ, ngue da yanjɔ.

⁶⁹Ne nanguenhna ma t'uhni bim 'bui, janangue'a dí paði him ma ya'a ba penga mam pørpatehɔ i ja rá ts'edi, ráam bom'beto ra ts'at'abi David a.

⁷⁰Gue'a bi bɛnba Ojɔ u yú pøngahyɔ maya'bu thoho,

⁷¹ngue bi ma da yanjɔ nangué man sɔihɔ, ne nangué gátho u i numan'ujɔ.

⁷²Pe nu Ojɔ bi huɛc'ɔ mam bombøtahɔ, ne him bi pumbɛni ran ho mi ɛna da 'yørcahɔ.

⁷³Ne majuani da 'yø't' Ojɔ a bi xih mam bombøtahɔ ra Abraham,

⁷⁴ngue bi xifi da yanjɔ nangué u man sɔihɔ, ne hin ga su ga thandehɔ a Ojɔ bɔya.

⁷⁵Janangue da gohi xɔn ho ma mbuihɔ bu dá nu a Ojɔ, ne ga øthɔ ra hogam'bui bu ja rá hmi.

⁷⁶Ne nuna ma t'uhni, da 'yɛmb yɔ ja'i rá pøngahyɔ Ojɔ mahɛts'i, ne da xih yɔ ja'i di päh yün 'yomfɛni, da dø'ma ra Hmu.

⁷⁷Ne da xi u da mba ma punbi yú ts'oqui, ne da mba nhyani.

⁷⁸Gátho da 'yø't' Ojɔ nguetho di huɛgahɔ ne ba pøngahɔ ra Hmu ngue gueſe rán nequi ma mbuihɔ.

⁷⁹Ne gue'a di yorpa yú mbui u i 'bupɔ ja ra 'bexui ne i 'yo bu ja rá 'yu ran daɛte, ne da zixpɔ ja ran nequi, bi 'yɛn'a ra Zacarías 'bɔ mim pøngahyɔ.

⁸⁰Ne nu rá t'uhni, ngue ra Xuua, bin te mán zaqui ne bin te rá mbui nangué Ojɔ. Ne nu'bu min te, bim 'bupɔ ja ra daɔpo asta gue'bu go bi zøn ra pa bi dɔmp' rá 'befi bi xi Ojɔ, guepɔ 'buh yú mi'israelhɔ.

Bim 'bɔ'a ra Jesús

2 Nu'bu mím 'buh ra Jesús, gue'ɔ yɔ pa bin ja ra daɔpede bi 'yø't'a ra hmuts'at'abi ngue ra Augusto César. ²Ne gue'ɔ yɔ pa bin

ts'ut'abi ra Cirenio bu ja ra xequi Siria, ne gue'u yu pa ja bi du'mi bi 'yøt' ra pede u. ³Gätho yu ja'i bi mba bu ja rá hnini zehé yúm bombøta ngue da thuspa bu yú thuhu. ⁴Janangue nu ra José bi nexpu ja ra hnini Nazaret ngue ra xequi Galilea, ne bi mba bu ja ra hnini Belén ngue ra xequi Judea, nguetho gueru rá hnini a rá m bombøta a ra José, ngue ra David. ⁵Ne bi mba da thuspa bu rá thuhu. Bi mbe a ra María rá xisu. Pe nu'a ra María ya min ha't'uhni a. ⁶Ne nu'bu mi zøm bu ja ra hnini Belén, bi zøn ra pa dim 'buh rá t'uhni buya. ⁷Ne bim 'bu a rá mbudi ts'unt'u a ra María ngue ra Jesús. Ne bi mbant yu bazu, ne bi cärpü ja rán ts'adetha yu fani bu ja ra ngumfani, nguetho hin'yü bu din säya bu ja n'da ra ngu.

**Yúm 'behni Oja bi xih yu mbände'yo
ngue bim 'buh ra Jesús**

⁸Nu'a ra xui a buya, mi 'bupu hántho ra hnini Belén 'da yu mbände'yo, madí jamansu yú de'yo u. ⁹'Bex bi nu n'da rá m 'behni Oja u, ne bi yorpü rán nequi Oja bu 'bui, ne emme bin su'u. ¹⁰Pe nu'a rá m 'behni Oja bi 'yemp'u:

—O guín suhü, nguetho bá gca ga xi ahü n'da ram hma gue di ja ahü gan johyahü gyü ja'ihu ua ja ra ximhäi. ¹¹Nu bu ra hnini Belén, ngue rá hnini ra David, ja bim 'bu'a nim pörpatehü, gue'a ra Cristo ra Hmu bi ma ba pen'nahü Oja. ¹²Ne nu'bu gá tïmhbu n'da ra 'uere xí jarpü ja rá yänza yu fani m'bant'i yüm 'bahni, gue'a gdí pa'hmbü a buya, bi 'yæn'a rá m 'behni Oja 'bu mi 'yemp'u yu mbände'yo.

¹³'Bex bi nequi n'dan nets'i yúm 'behni Oja, bi 'yës pa Oja ngue bin tuhu, ne bi 'yæn'u:

¹⁴Nuixte rá ts'edi Oja mahëts'i. Oja da hyurpa yú mbui gätho u i 'bucua ja ra häi, hont'a go to'o da hyän'a rá mate, bi 'yem 'bu min tuhu.

¹⁵Ne bi mbeng mahëts'i yúm 'behni Oja buya. Ne nu'u yu mbände'yo bin 'yemp'u buya:

—Ga mbähä bu ja ra hnini Belén, ga nuhü a bin ja ngue bi jajü ra Hmu ga pa'hmbü.

¹⁶Bi mba n'dihi u buya, ne bi dïm bu a ra María ne ra José ne ra 'uere. Ne nu'a ra uere mi o bu ja rá yänza ra fani. ¹⁷Ne nu'bu mi nu'u yu mbände'yo buya, bi mam bu a xí xih rá m 'behni Oja nangue ra t'uhni bim 'bui. ¹⁸Ne gätho u bi 'yø'a bi man'u yu mbände'yo, bi hyonya thoho u. ¹⁹Pe nu'a ra María, bi bëm bu mbo rá mbui 'be'a gätho bin ja. ²⁰Ne nu yu mbände'yo bi mbeng buya, ne bi 'yës pa Oja, ngue gätho bin ja'u 'be'a gätho bi sifi, ne xí nu.

**Bi mba ma däpi Oja a ra 'uere
Jesús bu ja ra danija**

²¹Nu'bu mi gua'an hyäto pa xím 'bui, bi thecua rá xifani ra 'uere, ne bi thuspa rá thuhu dí Jesús, ne ngue'a xí xih rá m 'behni Oja a ra María 'bu hin ní hyä rá t'uhni.

²²Ne nu'bu mí gua'a ra pa nts'änni da dø'ma ra María, tengu bi man yún t'edi ra Moisés, ya i sä da mba bu ja ra danija bu Jerusalén. Ne bi zixa rá t'uhni u ngue di dáp Oja. ²³In ja bu bi 'yøt'e nguetho ne'a i mam bu ja rán t'edi ra Moisés, ngue: “Gätho yu mbudi ts'unt'u da

mba ma däpi Oja,” i ɛm bu ja yun t'ɛdi. ²⁴Ne bi hyaxa n'da ra 'bøts'e bu ja ra danija tengu bi mam bu ja rán t'ɛdi ra Moisés ngue i ɛna: “Yoho yu t'azu uague yoho yu ts'aha ngue da hyo bu ja nija to'o im 'buh yú t'uhni.”

Nu ra Simeón i thex ra 'uere Jesús

²⁵Ne mi 'bupu Jerusalén n'da ran 'yohu i Simeón, ra hocja'i a, mi numansu Oja ne mi t'oma ra pa ngue da mba nhyani u yu ja'i israel, ne min 'youi rá Hogandahi Oja a. ²⁶Nu rá Hogandahi Oja bi benba ra Simeón gue hin da du asta gue'bu go da nu'a rá Thahni Oja ba pehni ngue ra Cristo a. ²⁷Ne nu'a rá Hogandahi Oja bi benbi da zom bu a ra Simeón bu ja ra danija 'bu mi zom bu rá ta ne rá mbe di dá'a ra Jesús. ²⁸Nu ra Simeón bi dexa ra 'uere ne bi 'yɛspa Oja buya, bi 'yɛna:

²⁹Ma Hmu i, pe hin te dí m bɛngä 'bu ga tugä ya, nguetho dá nugä na gá xiqui ngue ga nugä, ni 'yɛhegä.

³⁰Nuya dá nusegä mam pörpatehe,

³¹ngue gá sänni ngue da yanba yú te u to'o da bah na.

³²Nuna di japi da nu ran nequi u hing yu judío, ne gue'a dí t'ɛscahe dyu ja'i israelgähe, dyu judíohe, bi 'yɛn'a ra Simeón 'bu mi dexa ra 'uere Jesús.

Bim pøngahya ra Simeón

'bu mi nu ra Jesús

³³Nu ra José ne rá mbe ra Jesús bi hyonya thoho 'be'a bi man ra Simeón nangue'a ra 'uere. ^{34,35}Nu ra Simeón buya, bi 'yap Oja da

'yenspa rán japi ra José ne ra María, ne bi 'yɛna:

—Nuna ra t'uhni 'bu din dan'yohu nts'änni xun ngu u yú mi'israelhu dim 'bedi 'bu hin da numanho. Pe nu'u to'o da numanho da yan'a. Guehna dí fadi 'be'a im bɛm bu mbo yú mbui n'da ngu n'da yu ja'i. Ne nu'i María, gui nu ra dumbui xun u tho ngue 'be'a da t'ørpa na ni ts'ant'u, bi 'yɛn'a ra Simeón.

Ne'a ra Ana bim pøngahya

'bu mi nu ra Jesús

³⁶Ne'a n'da ra daɕ'yei xisu ngue í Ana mi 'bupu ja ra danija, ne'a xin rá pøngahya Oja a. Nu'a, rá t'ixu ra Fanuel a, rá m bom'beto ra Aser ngue n'da rá ts'ant'u ra Israel. Nu ra Ana, nu'a nyoto jeya bim 'buhmi rá ndø ne 'bex bi du. ³⁷Ne bim 'buse goho 'däte ma goho njeya, ya xun daɕ'yei a. Ne nu ra Ana, mi zam bu ja ra danija a. Min yaui Oja ra pa ne ra xui, ne ja yu pa him mi sihme 'bu i thande Oja. ³⁸Nu'bu min yahu ra Simeón ra María ne ra José, bi zom bu ra Ana, ne 'bex bi xi Oja jamadi 'bu mi nu'a ra 'uere, nguetho bi baði gue yú yante u. Janangue'a bi 'yɛmp'u to'o mi tömp' yú yante ngue ya bi zoh ya.

Bi mbenc'a ra José bu ra

hnini Nazaret ne rá xisu

³⁹Nu'bu mi 'yot'u gätho mi man rán t'ɛdi Oja ngue da 'yot'e, nu ra José ne ra María bi mbeng bu ja ra hnini Nazaret bu ja ra xequi Galilea. ⁴⁰Ne nu'a ra t'uhni bin te mán zaqui a, ne mi ja rán 'yomfɛni xun ho. Ne ɛmme bi jap Oja a.

De'mayon jeya pe'ts'a ra Jesús

'bu mi mba bu ja ra danija

⁴¹Nu ra José ne ra María zaí n'dandí n'da jeya i pa bu ja ra

hnini Jerusalén da nu ra d̄ampeti ngue ran d̄abaxjua. ⁴²Ne nu'bu mi mbe'ts'a 'de'mayon jeya ra Jesús, bi mbähä bu ja ra hnini Jerusalén ngue da nu ra d̄ampeti bu. ⁴³Nu'bu mi gua'a ram peti, bi mbeng bu yú ngu yu ja'i. Ne nu'bu mi mba bu 'yu ra José ne ra María, him mi pa'u ngue bá copu a ra Jesús. ⁴⁴Pe mim b̄eni min 'yohu yú amigo. Ne n'dapa bin 'yo bu ja ra 'yu. Ne nu'bu mín de bin säya büya, ne njo'o bu ra Jesús. Ne nu rá mbe ne rá ta bi 'yän'du yú amigo: “Ha gbán 'yohu a ra Jesús,” ne'u yú meni bi 'yänni. ⁴⁵Pe him bi d̄ini, janangue'a bi mbeng bu Jerusalén, bi hyom bu.

⁴⁶Ne ná hyupa büya ja bi d̄im bu ja ra d̄anija. Mi 'buhmbu bu yu xänbate nija. Ne nu'a ra Jesús mi øde 'be'a mi man'u ne bi 'yän yün t'änni 'be'a bi 'yøde. ⁴⁷Nu yu xänbate nija büya bi hyonya thoho nangue gätho 'be'a mi pa'a ra Jesús. ⁴⁸Ne nu'a rá mbe ne ra José, bi hyonya thoho 'bu mi nu i ya'hu yu xänbate. Nu'a rá mbe bi 'ȳmbi:

—Ts'unt 'u, hanja in jabu gá 'yørca'be, nguetho nu'a ni ta necä ḡmme dá hon'a'be ne mi tu ma mbui'be.

⁴⁹Nu ra Jesús bi d̄adi:

—Pe nde'bu hin xquí hyongüi, nguetho guí pa'hami ngue jatho ga øt'ä rá 'befi ma Ta.

⁵⁰Pe nu'u, him bi b̄adi 'be'a nam bøn'a bi man'a.

⁵¹Pe nu'a ra Jesús 'bex bi mbähä bu ja rá ngu bu ra hnini Nazaret, ne nzai mi øt'a i pa nsifi. Pe nu'a rá mbe mim b̄enthö bu ja rá mbui 'be'a gätho bin ja. ⁵²Nu ra Jesús, in te rá ja'i ne in te rán 'yomf̄eni. Ne

gätho yu ja'i mi numanho a ne'a Oja mi numanho a.

Xuua Nxixya bi du'mi bi man räm hma Oja bu ma'ueni

3 ^{1,2}Nu'bu ná 'de'ma c̄ut'a n̄jeya in ts'ut'abi ra hmuts'ut'abi Tiberio, ne bin yaui Oja ra Xuua bu ja ra d̄apo mi 'bui, bi xifi di d̄amp'a rá 'befi. Ne gue'a ra Xuua rá ts'unt'u ra Zacarías a. Ne guet'a ra jeya bin ts'ut'abi ra Poncio Pilato bu ja ra xequi Galilea, ne n'dat'a ra jeya bin ts'ut'abi a ra Felipe bu ja ra xequi Iturea ne ra xequi Traconite. Nu'a ra Felipe ngue rán 'yohu ra Poncio Pilato. Ne guet'a ra jeya a bin ts'ut'abi ra Lisantias bu ja ra xequi Abilinia. Ne 'dat'a ra jeya mi ngurpa mbäjä ra Anás ne ra Caifás bu Jerusalén. ³Ne nubüya, bi d̄amp' rá 'befi ra Xuua Nxixya, bin 'yo bu n'danguadi ra d̄athe Jordán ne bi xih yu ja'i di päh yün 'yomf̄eni nangue yú ts'oqui, n'dahma da mba ma punbi. Ne bi xifi din xixya büya. ⁴Ne guehna ra Xuua bi man'a ra Isaías 'bu mi 'ȳna:

N'da ra ja'i din ya bu ja ra d̄apo ne da 'ȳna:

“Dami päh nin 'yomf̄enih̄u, ga simhb̄u ra Hmu mi ts'utho da z̄ocua.

Dami hoc ni mbuih̄u, ga t̄omhb̄u xun ho.

⁵Tengu yu mbothäi ne yu t'øhø din juani tengu n'da ra 'yu i pa ma hoqui, hingui ndaxni, i uenthö, din ja bu ni mbuih̄u.

⁶Ne gätho yu ja'i da nu'a ram p̄ørpate ba pend Oja,” da 'ȳna, bi 'ȳn'a ra Isaías.

⁷Ne bi zøm bu yu ja'i bu 'buh ra Xuua ngue in nde din xixya ɰ. Ne nu ra Xuua bi 'yemp'ɰ:

—Nu'ahɰ tengu thoho 'bu gyú pozuhɰ, ne guí ɛnsehɰ hin guin nuhɰ rá muui ni ts'oquihɰ 'bu gan xixyɰhɰ, ne hin gui hoc ni mbuihɰ. ⁸Pe nte di muui 'bu guí ɛmhɰ gán yamhbɰ ngue ya nim bombotahɰ ra Abraham. Pe nehya yu do i 'bongua mi sä xtá 'yena yú t'uhni ra Abraham gue'bu gue'a xtán nde Oja a. ⁹Ne nu'a to'o gátho him bi päh yún 'yomfɛni nangue yú ts'oqui, tengu'bu yu za ngue hingui ho yún dät'o. Ne nu rán ts'onza Oja ya mahoqui xun ho ngue da 'yex'ɰ yu za hingui ho yún dät'o, ne da thøspɰ ja ra sibi din zø, bi 'yɛn a ra Xuua.

¹⁰Nu yu ja'i buya, bi 'yɛn'ɰ:

—'Be'a sä ga øt'ähe 'bɰ, bi 'yemp'a ra Xuua.

¹¹Nu ra Xuua bi ðati:

—Nu'a to'o i ja yoho yú pahni, di un'na n'da to'o hin'yɰ rá pahni. Ne nu'a to'o i ja 'be'a da zi, di unni ts'ɰ a to'o hin'yɰ da zi, bi 'yɛna.

¹²Ne'ɰ 'da yu hyaçahäi xí zøm bu ngue in nde da mba ma xixyabi, bi 'yän'dɰ:

—Xänbate i, 'be'a sä ga øt'ähe.

¹³Nu ra Xuua bi ðati:

—'Yo guí huspahɰ man'da ra renta, pe hønt'a i man rán t'ɛdi ra häi gui hyajɰ.

¹⁴Ne'ɰ 'da yu dofui bi 'yänni:

—Necähe, 'be'a sä ga øt'ähe, bi 'yɛn'ɰ.

Nu ra Xuua bi ðati:

—O guí haçuahɰ ra mbeti yu ja'i nangue ni ts'edizɛhɛhɰ. Ne o gadí yáfu n'da ra ja'i 'bu guí paħmbɰ

him majuaŋi a guí mamhbɰ. Ne hin guim bɛmhɰ ngue man'da ɛmme xun ngu gui taħmbɰ, pe hønt'a nin zäbi gui taħmbɰ, bi 'yɛn'a ra Xuua.

¹⁵Ne xun ngu ɰ ngue mi tøm'a ra Cristo mim bɛnse ɰ ngue ɛmbi ra Cristo a ra Xuua. ¹⁶Pe nu'a ra Xuua bi 'yemp'ɰ:

—Nugä dí xixya ahɰ ngue ra dehe thoho, pe ba ɛ'a n'da ja rá ts'edi xinda guecä, hin dí sɰcä tengu a. Nu'a di hoc'ahɰ nangue rá Hogandähi Oja tengu'bu xtí hoc'ahɰ ra sibi. ¹⁷Ne da huahn'dɰ yu ja'i tengu 'bu i pa nt'ei yu trigo. Nu rá xi di 'uec ran ðähi, ne nu yu trigo da mba m'be'ts'i, pe nu yú xi da t'upɰ ja ra sibi njam'bu i huɛt'i, in jabɰ da 'yøt' 'bu bi huahn yu ja'i a ra Cristo, bi 'yɛn a ra Xuua.

¹⁸Ne xun ngu mi'da yɛm hma bi xi ɰ yu ja'i nangue ran ho ma'da'yo. ¹⁹Pe nu ra Xuua bi ðamhyɰ ra ts'ɰt'abi Herodes nguetho nu ra Herodes bi zin'a rá 'bepozɛhe, ngue rá xisu ra Felipe, í Herodías a ra xisu. Ne hinga hønt'a pe xun ngu mi'da yɛn ts'o bi 'yøt'a, janangue bi ðamhyɰ. ²⁰Pe nu ra Herodes man'da xun ngu rá ts'oqui bi 'yøt'e nguetho bi got'a fädi a ra Xuua.

Ra Jesús bin xixya

²¹Nu'bu mi xixyaba yu ja'i a ra Xuua, ne'a ra Jesús bi mba bu, bin xixya. ²²Ne nu ra Jesús 'bu mi yaui Oja, 'bex bá xoh mahɛts'i ne bá çá a rá Hogandähi Oja tengu n'da ra t'azɰ, ne bi zoxpɰ ja rá ja'i ra Jesús. Ne bi tøm'a n'da ra nde mahɛts'i bi 'yɛna:

—Nu'i ma Ts'ɰnt'ɰ i, ɛmme dadí huçc'i i, ne dí numanho i, bi 'yɛn Oja.

Nu'u yúm bombøta ra Jesús

²³Nu ra Jesús mi pe'ts'a n'däte ma'det'a njeja 'bu mi dæmp' rá 'befi ua ja ra häi. Nu yu ja'i mim bæni rá ts'unt'u ra José a ra Jesús. Ne nu ra José rá ts'unt'u ra Elí a. ²⁴Nu ra Elí, nu'a rá ta, gue'a ra Matat a. Nu ra Matat, nu'a rá ta gue'a ra Leví a. Nu ra Leví, nu'a rá ta gue'a ra Melqui a. Nu ra Melqui, nu'a rá ta gue'a ra Jana a. Nu ra Jana, nu'a rá ta gue'a ra José a. ²⁵Nu ra José, nu'a rá ta ra Matatías a. Nu ra Matatías, nu'a rá ta ra Amós a. Nu ra Amós, nu'a rá ta ra Nahum a. Nu ra Nahum, nu'a rá ta ra Esli a. Nu ra Esli, nu'a rá ta ra Nagai a. ²⁶Nu ra Nagai, nu'a rá ta ra Maat a. Nu ra Maat, nu'a rá ta, ra Matatías a. Nu ra Matatías, nu'a rá ta ra Semei a. Nu ra Semei, nu'a rá ta ra José a. Nu ra José, nu'a rá ta ra Judá a. ²⁷Nu ra Judá, nu'a rá ta ra Joana a. Nu ra Joana, nu'a rá ta ra Resa a. Nu ra Resa, nu'a rá ta ra Zorobabel a. Nu ra Zorobabel, nu'a rá ta ra Salatiel a. Nu'a ra Salatiel, nu'a rá ta ra Neri a. ²⁸Nu ra Neri, nu'a rá ta ra Melqui a. Nu ra Melqui, nu'a rá ta ra Adi a. Nu ra Adi, nu'a rá ta ra Cosam a. Nu ra Cosam, nu'a rá ta ra Elmodam a. Nu ra Elmodam, nu'a rá ta, ra Er a. ²⁹Nu ra Er nu'a rá ta ra Josué a. Nu ra Josué, nu'a rá ta ra Eliezer a. Nu ra Eliezer, nu'a rá ta ra Jorim a. Nu ra Jorim, nu'a rá ta ra Matat a. ³⁰Nu ra Matat, nu'a rá ta ra Leví a. Nu ra Leví, nu'a rá ta ra Simeón a. Nu ra Simeón, nu'a rá ta ra Judá a. Nu ra Judá, nu'a rá ta ra José a. Nu ra José, nu'a rá ta ra Jonán a. Nu ra Jonán, nu'a rá ta ra Eliaquim a. ³¹Nu ra Eliaquim, nu'a rá ta, ra Melea a.

Nu ra Melea, nu'a rá ta, ra Mainán a. Nu ra Mainán, nu'a rá ta ra Matata a. Nu ra Matata, nu'a rá ta, ra Natán a. ³²Nu ra Natán, nu'a rá ta, ra David a. Nu ra David, nu'a rá ta, ra Isaí a. Nu ra Isaí, nu'a rá ta, ra Obed a. Nu ra Obed, nu'a rá ta, ra Booz a. Nu ra Booz, nu'a rá ta ra Salmón a. Nu ra Salmón, nu'a rá ta, ra Naasón a. ³³Nu ra Naasón, nu'a rá ta ra Aminadab a. Nu ra Aminadab, nu'a rá ta ra Aram a. Nu ra Aram, nu'a rá ta ra Esrom a. Nu ra Esrom, nu'a rá ta ra Fares a. Nu ra Fares, nu'a rá ta ra Judá a. ³⁴Nu ra Judá, nu'a rá ta ra Jacob a. Nu ra Jacob, nu'a rá ta ra Isaac a. Nu ra Isaac, nu'a rá ta ra Abraham a. Nu ra Abraham, nu'a rá ta, ra Taré a. Nu ra Taré, nu'a rá ta ra Nacor a. ³⁵Nu ra Nacor, nu'a rá ta ra Serug a. Nu ra Serug, nu'a rá ta ra Ragau a. Nu ra Ragau, nu'a rá ta, ra Peleg a. Nu ra Peleg, nu'a rá ta, ra Heber a. Nu ra Heber, nu'a rá ta, ra Sala a. ³⁶Nu ra Sala, nu'a rá ta, ra Cainán a. Nu ra Cainán, nu'a rá ta ra Arfaxad a. Nu ra Arfaxad, nu'a rá ta, ra Sem a. Nu ra Sem, nu'a rá ta, ra Noé a. Nu ra Noé, nu'a rá ta, ra Lamec a. ³⁷Nu ra Lamec, nu'a rá ta, ra Matusalén a. Nu ra Matusalén, nu'a rá ta, ra Enoc a. Nu ra Enoc, nu'a rá ta, ra Jared a. Nu ra Jared, nu'a rá ta, ra Mahalaleel a. Nu ra Mahalaleel, nu'a rá ta ra Cainán a. ³⁸Nu ra Cainán, nu'a rá ta ra Enós a. Nu ra Enós, nu'a rá ta ra Set a. Nu ra Set, nu'a rá ta ra Adán a. Ne nu ra Adán, bi zänd Oja a.

Ra Jesús bi nu rán ts'äte ra zïthu

4 Nu ra Jesús bi nexpæ ja ra dæthe Jordån ne min 'youi rá Hogandæhi Oja. Ne nu'a rá

Hogandáhi Oja bi bēnbi da mba bu ma'uēni bu ja ra dapo. ²Ne nyote pa ne nyote xui bim 'bupu ja ra dapo ra Jesús. Ne bi ts'ap rá mbui, bi zä'a ra zithu. Ne xingui ts'u bin sihme gätho yu pa bim 'bupu, ne bin tumanthuhu buya. ³Ne bi 'yēn'a ra zithu:

—Nu'bu majuani gue'e rá ts'unt'u Oja, dami japi dim hme ra do 'bengua, bi t'emp'a ra Jesús.

⁴Nu ra Jesús bi dāti:

—Nt'o't'i bu ja rām hman Oja: “Hinga hont'a ra hme dīm 'buh yu ja'i pe ne'a gätho i man Oja,” bi t'emp'a ra zithu. Ne him bi 'yot'a bi sifi.

⁵Pe nubuya, nu ra zithu bi zix a ra Jesús bu ja n'da ra t'ohø xun hets'i, ne bi 'yuti hapu gätho 'bu'ja ya yú ts'edi yu ts'ut'abi ua ja ra häi, ⁶ne bi 'yēmbi:

—Gätho guí nu ya ga 'da'a'i, nguetho ma mbetigä. Ya bin'daqui ne sä ga unni to'o gätho dín nde ga unni. ⁷Ne nu'bu gan danyahmu bu ja ma gua ne gui thandegui, ga 'da a i gätho guín nu ya, i ēn'a ra zithu.

⁸Nu ra Jesús bi dāti:

—“Hont'a Oja, ra Hmu, ga thandehu ne ga ørpahu rá 'befi a,” i ēm bu ja rām hman Oja, bi 'yēn'a ra Jesús.

⁹Nubuya, nu ra zithu bi zix mahon'a a ra Jesús bu ra hnini Jerusalén, ne bin tōpu magats'i thoho ra danija. Ne bi 'yēmbi:

—Nu'bu majuani gue'e rá ts'unt'u i Oja, damin säqui, gui sonu häi, ne hin hapu gui 'uaqui, ¹⁰nguetho nt'o't'i bu ja rām hman Oja:

Nu'a Oja ba pen'du yám 'behni da mbäx'i i.

¹¹Ne da bent'i i ne hin hapu gui 'uaqui, i ēm bu ja rá t'ohni Oja, bi 'yēn'a ra zithu.

¹²Nu ra Jesús bi dāti:

—Pe ne'a i mam bu ngue: “Nu Oja ma Hmuhu njongui sä da zä'a ngue da ba 'bu majuani da 'yot'a im man'a,” i ēm bu ja rá t'ohni Oja, bi 'yēn'a ra Jesús.

¹³Nu'bu mi gua'a bi man yún ts'äte ra zithu, bi 'uepuya, bi zo'a ra Jesús 'da yu pa.

Ra Jesús bi dāmp' rá 'befi bu ja ra xequi Galilea

¹⁴Nu ra Jesús bi mbeng bu ja ra häi Galilea, min 'youi rá Hogandáhi Oja. Ne gätho yu ja'i mi 'bupu bi 'yot'a i ot' ra Jesús. ¹⁵Ne bi xänba yu ja'i bu ja yu nija, ne gätho bi numanho a.

Nu ra Jesús bi mba bu ja ra hnini Nazaret guepu bin te

¹⁶Nu ra Jesús buya bi mba bu ja ra hnini Nazaret, guepu bin te. Nu ra pa ran säya bi mba bu ja ra nija tengu za'i mi ørpu hapu mí 'yo. Ne bim 'bäi ngue da neh rām hman Oja. ¹⁷Ne bin t'un'na rá søcuā bi 'yot'a ra pøngahya Isaías, ne bi tants'a ra søcuā guepu i ēna:

¹⁸Nu'a Oja bi 'yēnsä rá Hogandáhi nguetho bi huangä ne bá pengä ga xih yu hyoya ran ho ma'da'yo.

Bá pengä ngue ga hurpa yú mbui to'o i ja yu dumbui.

Ne ga xocua u to'o xí bent'a ra zithu tengu'bu i ofädi u.

Ga xocpa yún 'yomfēni yu ja'i ne da ba'la majuani rá 'yu Oja u.

Ne ga japi him man zä ran u u di ünba yú hmu.

¹⁹Ne ga xih yu ja'i ngue bi zøn ra ora da 'yörpa rá mate Oja u, i em bu ja rá söcuä ra Isaías guepu bi neh ra Jesús.

²⁰Nu ra Jesús 'bu mi gua'a bi neh ra söcuä, bi mbants'i, bi uni da 'bes' mahøn'a ra söcuä. Ne bi hyuh püya ngue da xi u 'be'a mí mam bu. Ne gätho yu ja'i mi 'bupü ja ra nija bi hyet'a ra Jesús. ²¹Nu'a bi 'yena:

—Nu'a dá necä ya, mi mam bu ja rá söcuä ra Isaías ngue mi ma din ja, ne bin ja a ya, nguetho dí 'bücä ua, bi 'yena.

²²Ne gätho yu ja'i bin yámanho nangue ra Jesús ne bi hyonya thoho nguetho mahotho a bi man ra Jesús bu ja ra nija. Ne en'u:

—Hanja ngubu i øt'e, en'u nguetho im beni gue ra Jesús rá ts'ant'u ra José.

²³Nu ra Jesús büya bi 'yemp'u:

—Masque guí nde gui xiju a ram hma i ena: “Grá 'yøthebate, damin hoczehe,” masque guí nde gui xiju a, nguetho guím bensehu, hin dí øt'ua ja ma hnini zehé u yun t'øt'e nuixte tengu dá øt'a bu ja ra hnini Capernaum, bi 'yena. ²⁴Majuani dí xi ahü, n'da rá pøngahya Oja hingui hnumansu bu ja rá häizehe.

²⁵Njabu bi 'yøt' ra pøngahya Elías 'bu maya'bu. Xun ngu yu xisu xí du yú ndø mi 'bui ngue yú mijudíohü, gue'bu him bin 'ye hyu jeya made, ne bin ja ra thuhu bu. ²⁶Pe him bi mbäx'a n'da ra xisu xí du rá ndø bu ja rá häizehe, pegue bi 'ben bu ra hnini Sarepta guepu ra häi Sidón, da mbäx a n'da ra xisu mi 'bupü, bi 'yena. ²⁷Ne ngutho bi 'yøt' ra

pøngahya Eliseo, guexta'a xun ngu yú mijudíohü mi hemb ra t'axca'ya, pe xinga n'da bi hoc'a ra pøngahya ngue yú menguzehéhu, hønt'a ra hmudofui Naamán, ra mengu bu ra häi Siria, bi hoqui, bi 'y'en'a ra Jesús.

²⁸Ne nu'bu mi man'a ra Jesús a bi ma, nu yu ja'i mi 'bupü ja ra nija emme bin cue büya. ²⁹Ne bi ndants'u bi bent'a ra Jesús ne bi zixpu maya ra nyuni, im beni da hyøm bu ja ra mba'ye. ³⁰Pe nu'a ra Jesús bi tho in de bu 'buh yu ja'i, ne bi zopü u, ne hin te bin jap'a.

Bi hoc'a n'da ran 'yohü min 'youi ra zithu a ra Jesús bu ja ra nija

³¹Ne nu'a ra Jesús bi mbeng bu ja ra hnini Capernaum bu ja ra häi Galilea, ne i xänba yu ja'i 'bu ra pa ran säya. ³²Ne gätho yu ja'i bi hyonya thoho nangue rán xädi a, nguetho ra Jesús bi 'yuti xun ho ngue mi ja rán t'edi gue'bu mi xänbi.

³³Nu n'da ra pa mi 'bupü ra Jesús bu ja ra danija ne mi 'bupü n'da ran 'yohü min 'youi ra zithu, ne emme nts'edi bi mbafi, ne bi 'yena:

³⁴—Gra Jesús, ra mengu Nazaret, 'be'a guí nde gui 'yørcahe, ha gui juaje ya. Nugä dí paçä to'o i, rá Hogam 'behni Oja i.

³⁵Ne nu ra Jesús bi 'yembi:

—Damin he ne gui pøm bu ja rá mbui na ran 'yohü.

Ne nu'a ra zithu nts'edi bi hyømma häi ran 'yohü bu 'bäh yu ja'i ne bi bøm bu rá mbui ran 'yohü büya, pe hin hapü bi ünba ran 'yohü. ³⁶Ne bi hyonya thoho yu ja'i 'be'a bin ja na ran 'yohü. Ne

bin 'yɛmzehe n'da ngu n'da: “'Be'a ní ts'edi i ja na ran 'yohu ne i sä i høn'a thi yu zïthu, ” bin 'yɛmzehe u.

³⁷Ne bi t'øde gätho ra xequi bu 'be'a bi 'yøt'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi hocpa rá suto
ra Simón Pedro**

³⁸Nu ra Jesús bɔya bi bøm bu ja ra nija, bi mba bu ja rá ngu ra Simón Pedro. Ne nu'a rá suto ra Simón Pedro, xun u, nts'edi ra pa mi ja. Ne bi si a ra Jesús ngue xun u a ra xisu. ³⁹Nu ra Jesús bim 'bäpɔ mi 'ben'a ra hyenni, ne bi ma ngue da bøn'a ra pa.'Bex bi bøn'a ra pa, hin hapu xun u bɔya. 'Bex bi ndants'a ra xisu ne bi hoc ran sihme, bi 'uïñ'u.

Nu ra Jesús bi hoqui xun ngu yu ja'i

⁴⁰Ne nu'bu mí yuh ra hyadi, gätho yu hyenni bi ts'ixpɔ 'buh ra Jesús. Ne 'bex bi yan'u yu hyenni 'bu mi mba nthädi n'da ngu n'da u, bi dä'a ra Jesús. ⁴¹Ne yu zïthu min 'yohu 'da yu ja'i bi japi da bøn'u . Ne nts'edi i mba'u, i ðn'u:

—Nu'i, rá Ts'unt'u i Oja, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

Pe nu ra Jesús him bi japi din ya nguetho mi pa'u gue ra Cristo a ra Jesús.

**Nu ra Jesús bi man rá m
hma bu ra xequi Galilea**

⁴²Ne nu'bu mi hyax bɔya, t'axuditho bi mbase bu ma'ueni ra Jesús. Nu yu ja'i bi hyoni gue'bu go mi ðni, ne him min nde'u da mba ra Jesús. ⁴³Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Nugä jatho ga mbagä mi'da yu hnini, ga mam bu ran ho ma'da'yo, ga xih yu ja'i 'bepɔ ní manda rá ts'edi Oja ua, jananjabu bá pengä Oja, bi 'yɛna.

⁴⁴Ne bi thopɔ ja mi'da yu hnini ja ra xequi Galilea bɔya, ne bi mam bu rá m hma bu ja yu nija.

**'Da yu mbahuä bi jap'a ra
Jesús xun ngu bi de yu huä**

5 Ne man'da ra pa, ra Jesús mi 'bäpɔ ja ndendädehe Genesaret. Ne ɛmme mi du bu yu ja'i in nde da 'yøh rá m hman Oja, ne hingui sä bu dim 'bä'a ra Jesús. ²Ne bi nu, i høpɔ yoho yu mbosa hin te i ja bu mbo. Ne bi zo'u yú mbeti bu ndenthe gue'bu mi mben yú xit'a. ³Nu'a n'da, rá mbeti ra Simón Pedro, ne bi hyu'a ra Jesús. Ne bi xi'a ra Simón da gon'i ts'u ra mbosa. Ne nu yu ja'i bim 'bäpɔ ndenthe u. Nu ra Jesús bi xänba u yu ja'i bɔya. ⁴Ne nu'bu mi gua'a bi man ra Jesús bi 'yɛmp'a ra Simón: —Dami thəm bu xun hɛ ra dehe, ne gui 'yem bu ni xit'a. Guepɔ da zä gui the yu huä.

⁵Pe bi 'yɛn'a ra Simón:

—Xänbate, gätho ra xui däm pehmbe ne hin te dá thehe yu huä, pe nu'bu guím ma, ga ɛmhbe mahøn'a, bi 'yɛna.

⁶Ne bi 'yem bɔya, ne xun ngu bi de yu huä gue'bu go mi mbudi bin tun yú xit'a. ⁷Ne bi xi'u yú mimbahuäh di zɛ'i ts'u. Ne bi yuts'i gätho yoho yú mbosa, ne in nde da dom bu mbo ra dehe yu mbosa nangue nán hyu yu huä. ⁸Ne nu'bu mi nu ra Simón Pedro 'be'a

bin ja, bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús, ne bi 'yɛmbi:

—Dami 'ue'i ts'u nanguecä nguetho nugä drá dādits'oquigä, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁹Ngubu bi ma nguetho bi hyonya thoho ngue xun ngu yu huɔ bi de.

¹⁰Ne'a ra Jacobo ne ra Xuua ngue yú ts'unt'u ra Zebedeo, bi hyonya thoho u. Ne nu'u mi comhbu rá 'befi a ra Pedro. Pe nu ra Jesús bi 'yɛmp'a ra Simón:

—O guín su ne nuya gui dū'mi gui hyon yu ja'i to'o da 'yɛc'yeigui, bi 'yɛmbi.

¹¹Ne nu'bu mí zøm bu ndenthe u yú mbosa buya, bi den'na ra Jesús.

**Nu ra Jesús bi hoc'a n'da
mí hɛmb ra t'axca'ya**

¹²Nu n'da ra pa mi 'bupɔ ja n'da ra hnini ra Jesús. Ne'a n'da ran 'yohu mi 'bupɔ, mi hɛmb ra t'axca'ya gátho rá ja'i. Ne nu'a ran 'yohu 'bu mi nu a ra Jesús, 'bex bim 'bemfo bu ja rá gua ra Jesús, ne bi 'yáp ra mate ran 'yohu ngue in nde da yani, bi 'yɛmbi:

—Ma Hmu i nu'bu guín nde, da zä gui jaqui da yängä.

¹³Nu ra Jesús bi dāti ne bi 'yɛmbi: —Nugä, dín nde ngue 'bex da zä i. Nuya bi yan'a ya, bi 'yɛmbi.

'Bex bi zä'a ran 'yohu buya.

¹⁴Ne nu ra Jesús bi hecua a ran 'yohu gue hin da mam bu 'buh yu ja'i, pe da mam bu 'buh yu mbäjä. Ne bi 'yɛmbi:

—Ní mba bu 'buh yu mbäjä, gui 'yot'a rán t'ɛdi ra Moisés ngue da 'yot'a n'da 'bu bi yan'a ra t'axca'ya, n'dahma da bah yu ja'i ngue majuani bi yan'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁵Pe nu'u yu ja'i guemhma mi ma hõnbu go hapu ja yu hnini 'be'a gátho øt'a ra Jesús, ne man'da xun ngu bi mba bu mi 'bui ngue da 'yøse u 'be'a i man'a, ngue in nde din hocpa yún u i hɛmp'i 'da'u. Ne xun ngu bi hoc'a ra Jesús, madague'a hõnt'a go mán u mi hɛmp'u. ¹⁶Nu'a ra Jesús buya mi pa bu ma'ueni gueru hingui 'buh yu ja'i, din yaqui Ojä.

**Nu ra Jesús bi hoc'a
n'da mi ts'a rá ja'i**

¹⁷Nu n'da ra pa bi xänba yu ja'i ra Jesús. Ne mi 'bupɔ 'da yu fariseo ne 'da yu xänbate nijä, xpí 'yɛ'u hõnbu go hapu i ja yu hnini bu ra xequi Galilea ne ra xequi Judea, neru ra dāhnini Jerusalén. Ne nu'a ra Jesús bi 'yut'u ngue min 'youi xun ngu rá ts'edi Ojä 'bu mi hoc yun zäman'u.

¹⁸Ne bi zøm bu 'da yun 'yohu, bá tu n'da ran 'yohu xun u, mi ts'a rá ja'i a, ox ra 'beza. Ne min nde xtán yurpu mbo 'buh ra Jesús. ¹⁹Pe ɛmme dū yu ja'i bu ja ra goxthi, ne hin hapu sä dí yut'i. Janangue'a bi zix ra dārgɛhe bu maxøts'e ra ngu, ne bi xospa rá 'bet'e ne bi çä'ma ran 'yohu bu made i 'bä'a ra Jesús. Ne ox ra 'beza 'bu mi çamp'u. ²⁰Bi bah ra Jesús buya gue i ɛc'yei xun ho u yun 'yohu gue i ja rá ts'edi a, 'bu mi nu'a bi 'yot'u. Janangue'a bi 'yɛmp'a ra dārgɛhe:

—Amigo, ya ma punbi ni ts'oqui, bi 'yɛmbi.

²¹Pe nu'u yu fariseo ne yu xänbate nijä bin 'yɛmzehe u: “Hanja na ran 'yohu ngue ɛna da 'yot'a i øt' Ojä, ne ya ɛna sä di punba rá ts'oqui n'da ra ja'i. Hingui numansu

Oja na," bi 'yemp'u yu xänbate ne yu fariseo.

²²Pe nu'a ra Jesús i pađi 'be'a im beñ'u, ne bi 'yemp'u:

—Hanja in jabu guím beñhbu.

²³Ha guím beñhbu ngue nte ní mbatho dá xicá ran 'yohu, ngue rá ts'oqui ya xum punbi. Ha guím beñhbu man'da xquí pahmbu ngue i ja ma ts'edi 'bu ga xifi da ndants'i, din 'yo. ²⁴Pe ga ut'ahu ngue i ja man t'edi ua ja ra häi ga punba yú ts'oqui n'da ra ja'i, ngue ga japi din 'yo na ran 'yohu, guécä gue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yén'a ra Jesús.

Ne nubuya bi 'yemp'a mí ts'a rá ja'i:

—Dami ndants'i, gui çax ni fidi ne gui mba ni ngu, bi t'embi.

²⁵Bex bi ndants'a ran 'yohu bi çax rá fidi ne bi mba rá ngu, ne bi 'yęspa Oja bu ní mba. Ne gätho yu ja'i mi 'bupü bi nu 'be'a bin ja. ²⁶Ne gätho bi hyonya thoho u, ne bin su, bi 'yęspa Oja ne bi 'yén'u:

—N'da ran t't'e nuixte dá nuhu ra pa jabu ya, bi 'yén'u yu ja'i.

Ra Jesús bi xih ra Leví da denni

²⁷M'bejua buya, bi bøm bu ja ra ngu ra Jesús, ne bi thopu mi hu'a ra Leví, guepu mí hac rán ju't'i ra häi, nguetho ra hyaçahäi a. Ne nu'a ra Jesús bi 'yęna:

—Dami tengui, bi t'ęmp'a ra Leví.

²⁸Nu ra Leví buya, 'bex bi ndants'a, bi zopu gätho mi ja ne bi den'na ra Jesús.

²⁹Ne nu'a ra Leví buya, bi 'yot'a n'da ran sihme xun ndoho bu ja rá ngu, ngue bin sihme bu ra Jesús. Ne bi zøm bu ja ran sihme xun ngu yu

hyaçahäi ne xun ngu mi'da yu ja'i, 'darpü bin sihmehü ra Jesús. ³⁰Pe nu'u yu fariseo ne yu xänbate ni ja bi 'yęna:

—Hanja gní sihmehü yu dađits'oqui ne yu ziyate hyaçahäi, bi t'ęmp'u yú xädi ra Jesús.

³¹Nu ra Jesús bi xi a n'da ran t'uti 'bu mi da't'u:

—To'o i 'buh män zaqui hingui hon'a to'o da 'yøthe, pe hont'a to'o xun u i hon'a da 'yøthe. ³²Nugä ma 'befigä ngue ga xih yu dađits'oqui di pah yün 'yomfëni. Pe nu'u to'o ęnse mahoqui yú mbui, ne hingui sä ga ze'u, bi 'yén'a ra Jesús.

Bi t'än'na ra Jesús hanja him bi 'ye't' yün sihme yú xädi

³³Ne bi t'ęmp'a ra Jesús:

—Nu yú xädi ra Xuua Nxixya nzaï e't' yün sihme 'bu i yaui Oja, ne'u yú xädi yu fariseo, pe nu ni xädi hin jam'bu e't' yün sihme. Hanja ngue in jabu, bi 'yęmbi.

³⁴Nu ra Jesús bi dați:

—Pe nu'u i 'bupü ja ran thați, hin da du yú mbui nguetho 'bupü a ran 'yohu din thați. Hin da 'yęna ngue hin din sihme u. ³⁵Pe da zøn ra ora da ts'ispa a ran 'yohu, ne ja da 'ye't' yün sihme buya, bi 'yén'a ra Jesús.

³⁶Ne xø bi xih man'da ran t'uti, ngue da 'yuti hingui sä yú xädizehe ra Jesús da den'na ran yonxädi, ne bi 'yęmp'u:

—Njo'o n'da ra ja'i da xen ma'da'yo rá pahni ngue da mbørba rá 'yapahni, nguetho nu'bu da mbørba a, hin da bømanko ne di ts'ontho a ma'da'yo. ³⁷Ne njo'o to da xirpu ra 'yaxfani mbot'asëi ra vino ma'da'yo, nguetho nu'bu bin

hogui, da fòh ra 'yaxfani buya. Ne dim fän ra vino ne di ts'on'a ra 'yaxfani, gätho dim 'bedi. ³⁸Nu'a ra vino ma'da'yo da sirpu ma'da'yo ra xifani, ngue hin dim 'beh ra vino, ne xín din ts'on'a ra xifani.

³⁹Ne to'o in zai i si ra nyomvino, pe hingui nde a ra vino ma'da'yo, nguetho man'da xu cühi ra nyomvino, ɛn'ɛ. Guín jahü bü ngue hin guí numanhohü man xädigä, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi ma 'be'a da t'òt' ra pa ran säya

6 Nu n'da ra pa ran säya, nu ra Jesús ne yú xädi bi thopü ja n'da ran uatrigo. Nu ɛ yú xädi bi duc'i 'da yu trigo. Bi dɛnt yú 'yɛ'ɛ yu trigo, bi za buya. ²Ne nu'ɛ 'da yu fariseo bi 'yɛmp'ɛ:

—Hanja in jabü guí øthü, nguetho i mam bü ja man t'ɛdihü hingui sä gui 'yøthü ra 'befi a ra pa ran säya, bi 'yɛn'ɛ.

³Nu ra Jesús bi dät:

—Ha hin guí pähmbü 'be'a mam bü ja rá søcuɔ Oja ngue ne'a ra David bi mbesta man'da rán t'ɛdi Oja, ne'ɛ min 'yohü, nu'bü mi tumanthuhu. ⁴Nu'a ra David bi yurpu ja rá ngu Oja ne bi zi yu thuhme rán t'unni Oja oxpu ja ra mexa, ne bi un'dü min 'yohü. Ne hønse yu mbäjä i sä da zi ɛ. Pe hin guím bɛmhbü ra ts'oqui bi 'yøt'a ra David ne yun 'yohü nguetho xun ho bi 'yøt'ɛ, bi 'yɛn'a.

⁵Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi 'yɛna:

—Ne nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dra Hmugä, ne ja man t'ɛdi ga mangä 'be'a da 'yøt' yu ja'i ra pa ran säya.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohü mi mbedi rá 'ye

⁶Ne xø man'da ra pa ran säya, nu ra Jesús bi xänba yu ja'i bü ja ra nijä. Ne mi 'büpu n'da ran 'yohü ra mbedi rán 'yɛi. ⁷Ne'ɛ 'da yu xänbate nijä ne 'da yu fariseo mi 'büpu, mi tømthoho, in nde da nu 'be'a da 'yøt'a ra Jesús ra pa ran säya, nguetho in nde di yap'a. ⁸Pe nu ra Jesús i pa'di 'be'a im bɛn'ɛ. Ne bi xi'a ran 'yohü mi ja rá mbedi'ye: —Ba ɛcua, damim 'bäcua da nu'a yu ja'i, bi 'yɛmbi.

Ne 'bex bi mba bü ran 'yohü. ⁹Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ buya:

—'Be'a i mam bü ja man t'ɛdihü, nda'a xun ho ga øthü. Ha i mam bü ga øthü ran ho uague ran ts'o ga øthü ra pa ran säya. Uague i man bü gan yänbahü rá te n'da uague i mam bü ga jafu da du n'da a ra pa ran säya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁰Nubüya, nu ra Jesús bi hyɛt'ɛ yu ja'i, ne bi 'yɛmp'a ran 'yohü:

—Dami juan ni 'ye.

Nu'a ran 'yohü bi juan rá 'ye, ne bin hogui xun ho. ¹¹Pe nu yu fariseo ne yu xänbate nijä ɛmme bin cue'ɛ ne bi hyoni 'be'a sä da 'yørpa ra Jesús.

Ra Jesús bi huahn'dü 'de'mayoho yú xädi

¹²M'bejua buya bi mba bü ja n'da ra nyuni ra Jesús, haxa ín yaui Oja. ¹³Nu'bü mi hyats'i bi zohn'dü yú xädi ngue i ja a da xifi mahøn'a. Ne bi huahni 'de'mayoho din 'yohü ngue yú 'bäihü. ¹⁴Ne nu'ɛ bi huahni, gue'a ra Simón t'ɛmbi ra Pedro, gue'a rá thuhu bi xih ra Jesús a.

Ne'a ra Andrés , rán 'yohu a ra Simón, ne ra Jacobo, ne ra Xuua, ne ra Felipe, ne ra Bartolomé. ¹⁵Ne ra Mateo, ne ra Tomás, ne man'da ra Jacobo rá ts'unt'u ra Alfeo, ne ra Simón Zelotes, ¹⁶ne ra Judas rán 'yohu ra Jacobo, ne ra Judas Iscariote, gue'a xí dá'a ra Jesús 'bu m'bejua. Ne gue'u bi huan'na ra Jesús u ngue yú 'bäihü.

Xün ngu yu ja'i bi xänba a ra Jesús

¹⁷Nubäya, nu ra Jesús ne yú xädi bi gapu ja ra nyuni ne bin thehu xün ngu yu ja'i bu xün juani, bí nexpu yu hnini ra xequi Judea, nepu ra dahnini Jerusalén, nepu ndendadehe, guepu i ja ra hnini Tiro ne ra hnini Sidón. Ne nu'u, bi zom bu ngue in nde da 'yode 'be'a man ra Jesús, ne nu'u mi'da büya, in nde da mba ma hoqui u. Ne nu ra Jesús bi hoc'u. ¹⁸Ne xün ngu u min 'yohu ra zithu bi zom bu, ne nu'a ra Jesús bi hyon'a thi u. ¹⁹Ne gätho u min nde da därpa rá ja'i ra Jesús, nguetho gätho yu hyenni bi hoc'a nangué rá ts'edi.

Ra Jesús bi ma to'o din johya ne to'o da nu ra dumbüi

²⁰Ne nubäya, nu ra Jesús bi hyet'u yú xädi ne bi 'yemp'u: —Gui hyoyahu, pe ya gá cuthu bu di manda rá ts'edi Oja janangu'e'a majapi ahü.

²¹Ne guí tumanthuhuhü, pe Oja di ja ahü gui tímhbü a guí homhbü, janangu'e'a majapi ahü.

Ne guí sähu ra dumbüi ya, pe Oja da hyut'a ni mbüihü, janangu'e'a majapi ahü.

²²Ne ngutho 'bu i san ahü yu ja'i, ne'bu i 'uegue nangué ahü,

ne'bu di c'aman'u ahü, ne'bu da ndom mants'o ni thuhuhü ngue guí tengahü, guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, guemhma majapi ahü. ²³Gan johyahü, da hyu ni mbüihü 'bu din jabu da 'yot'ahü yu ja'i, nguetho ngutho bi t'orpa u yu pongahya mam'bet'o, ne i ja 'be'a din 'da ahü ngue am 'be'ts'i mahets'i, bi 'yen'a ra Jesús.

²⁴Ne xø bi 'yemp'u:

—Pe í huęhi maha ahü gyü membetihü ngue hont'a ni mbeti guím bëmhbü, nguetho ya hin guin nuhü man'da ran johya njam'bu da guadi.

²⁵Ne í huęhi maha ahü, ngue guí emhbü hin te gadí 'behmbü, pegue gan tumanthuhuhü.

Í huęhi maha ahü, ngue ja nin johya zehéhü, nguetho m'bejua da du ni mbüihü.

²⁶Í huęhi maha ahü ngue gätho i mamanho nangué ahü yu ja'i. Bin jabu yu hyäte pongahya bi numanho gätho yu ja'i, bi 'yen'a ra Jesús.

Dami huę nin süihü, bi 'yen'a ra Jesús

²⁷Pe dami 'yøhmbü na ga xi ahü ya, bi 'yen'a ra Jesús:

—Gui huę nin süihü ne gui 'yörpa ran ho u to'o i numan'u ahü.

²⁸Ne dami 'yöp Oja da mbäx'u di c'aman'u ahü, ne gui 'yöp Oja da 'yenspa rán japi u di un'nahü. ²⁹Ne nu'bu n'da da mbep'a ni 'yoguhü, gui 'bät ni hmihü da mbep'a man'da nguadi ni 'yoguhü. Ne nu'bu n'da da gän'na ni cotohü, ne'a ni pahni gui unhdü. ³⁰Dami unhdü 'be'a gätho da 'yá ahü, ne

nu'a da than'nahə hingui 'yähmbə.
³¹Nu'bu guí ndehə da 'yøt'ahə ran
 ho ni mija'ihə nde'bu gui 'yørpahə
 ran ho.

³²Pe nu'bu hont'ə di huəc'ahə
 gui huəju, hin te di muui a 'bə,
 'da'angu gá 'yøthə ɯ him mahoqui
 yú mbui. ³³Ne nu'bu hont'ə bi
 'yøt'ahə ran ho guí ørpahə ran
 ho, hin te di muui 'bə, nguetho in
 jabə øt'ə him mahoqui yú mbui.
³⁴Ne nu'bu hont'ə guí pəhmbə i
 jut'i guí hmit ni mbetihə, hin te di
 muui 'bə, nguetho gue'a i øt' yə
 ts'om'bäi, di hmit yú mits'om'bäihə
 ngue im bəni da mba ma cospi rá
 mbeti. ³⁵Pe dí xi ahə, dami huəc
 nin suihə, ne gui 'yørpahə ran ho ɯ,
 ne gui hmithə madague'a guí pədi
 hin di cos'ahə. Nu'bu ngubə gui
 'yøthə, gue'a nám fədi gue yú t'əhni
 ahə Oja. Ne i ja 'be'a di 'da ahə
 Oja bəya. Nguetho gue'a i øt' Oja,
 gətho i ørpa ran ho madague'a hin
 da 'yən'a: “Jamadi Oja.” Ne gətho i
 ørpa ran ho madague yə ts'om'bäi
 ɯ. ³⁶Dami huəc ni mija'ihə tengutho
 bu í huəc'ahə Oja ma Tahə, bi
 'yən'a ra Jesús.

**Hin gui 'yəmhə bi 'yøt' yə
 ts'oqui ɯ mi'da yə ja'i**

³⁷Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi
 'yən'a:

—“Nuna bi 'yøt' yə ts'oqui,” hin
 gui 'yəmhə, ne hin da t'ən'ahə gá
 'yøthə yə ts'oqui 'bə. Ne 'yo gadí
 yəfə ni mija'ihə ne hin da zəp'ahə
 Oja, pə gam punbahə ne Oja di
 pun'nahə bəya. ³⁸Dami un'də 'be'a
 i hon ni mija'ihə, ne Oja man'da
 xən ngu di co'ts'ahə ne dim fons
 thofo a di 'da ahə xinda gue'a gadí

un ni mija'ihə. Nguetho da 'yøt'ahə
 Oja tengu guí ørpahə ni mija'ihə, bi
 'yən'a ra Jesús.

³⁹Ne xø bi xi'a n'da ran t'uti, bi
 'yən'a:

—Hingui sə n'da ra xädä da 'yut
 ra 'yu rá mixädäui, ts'ərpə thofo
 da dəpə ja ra hyə ɯ. Ne nguetho n'da
 ra ja'i hingui sə da 'yut ran ho rá
 mija'iuu 'bə hingui pəse ran ho. ⁴⁰Ne
 nguetho n'da ra xädi, man'da hingui
 ngu pədi xinda gue'a rá xänbate,
 ne nu'bu bi juah rán xädi, 'da'ingu
 i pəhmi a. Nu'bu ts'ətho i pə'a ra
 xänbate ne ts'ətho i pə'a rá xädi.

⁴¹Ne hingui sə gui mamhbə
 nangue to'o i ja zə ts'ə ran ts'o 'bə
 xən ts'o ni mbuihə. ⁴²Hanja gní
 'yəmhə gui zəhmbə ɯ mi'da yə ja'i
 di hoc yú mbui, ne ɛmme go xən
 ts'o ni mbuizehə. Jatho 'be gui
 hoczehe ni mbuihə, ja da zä gui
 zəhmbə ɯ mi'da, bi 'yən'a ra Jesús.

Nangué rán dät'o dí fə'a ra za

⁴³Ne man'da bi man'a ra Jesús
 ngue bi 'yən'a:

—Nu n'da ra hogaza hingui sə
 din zəh yán dät'o ngue hingui ho.
 Ne nguetho a n'da ra za hingui ho,
 hingui sə din zəh yán dät'o xən
 ho. ⁴⁴Nu yán dät'o i zəpə, gue'a ctí
 pəhmbə 'be'a ní za a ra za, nguetho
 hingui sə din zəh yán dät'o ngue
 yə higo bu ja ra 'uınza. Ne xín din
 zəh yán dät'o ngue yə uva bu ja yə
 t'ax'uıni. ⁴⁵Ngutho n'da ra ja'i xən
 ho rá mbui, i øt' ran ho tengu i ja
 bu mbo rá mbui. Ne nguetho n'da ra
 ts'om'bäi i øt' ran ts'o tengu i ja bu
 mbo rá mbui, nguetho gətho a i ja
 bu mbo rá mbui n'da, gue'a ní bøn
 rá nde n'da a, bi 'yən'a ra Jesús.

**Rán t'uti u i øt'a man ra
Jesús ne'u hingui øt'e**

⁴⁶Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús:

—Hanja gní 'yɛnjə ni hmuju ne hin guí øthu 'be'a dí xi ahú. ⁴⁷Ga xi ahú rán t'uti u i øt'a dí mangä. ⁴⁸Nu'u, i øt'e tengu bi 'yøt'a n'da ran 'yohú bi hyø'a n'da rá ngu, ne xún hɛ bi 'yamp' ra häi ngue da mbämp'u yu jado. Ne nu'bu mam bá ɛh ra mboxthe, nte bi jap'a ra ngu, nguetho mbo bim foxa ra jado. ⁴⁹Pɛ nu'u i øh ma nde ne hingui øt'a dí mangä, rán t'uti u tengu n'da ran 'yohú bi hyøh rá ngu ne bi 'yɛx maxøts'e yu jado, ne nu'bu mambá ɛ'a n'da ra mboxthe, 'bex bi yøt rán ngu bɔya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ra Jesús bi hocpa rá 'yɛhe
n'da ra hmudofui**

7 Ne nu'bu mi gua'a man'a ra Jesús, bi mba mahøn'a bu ja ra hnini Capernaum. ²Ne mi 'bɔpu n'da ra hmudofui, ra mengu bu Roma a. Ne xún'u n'da rá 'yɛhe, nde da du. Ne nu'a ra hmudofui ɛmme madi huɛc'a rá 'yɛhe. ³Ne nu'bu mi 'yøde 'bɔpu ra Jesús bá pɛhni 'da yu ngurbi bu ja ra hnini ngue da zix'a ra Jesús di hocpa rá 'yɛhe. ⁴Ne nu'bu mi zøm bu 'buh ra Jesús, bi 'yäp ra mate da mba, ne bi 'yɛmbi:

—Dín nde gui 'yørcahe ra mate gui mba, nguetho nu'a ra hmudofui ra hocja'i a, ⁵ne ɛmme di huɛgahú ngue dyu judíohú. Ne nu'a bi guzehe a í thøh ma nijahu, madague hing ra judío a, bi 'yɛmbi.

⁶Nu ra Jesús bi mbähä, ne nu'bu mi ts'ũtho da zøm bu ja rá ngu a ra hmudofui, pɛ nu'a ra hmudofui bá

pɛhni 'da yú amigo mahøn'a, din c'athu a ra Jesús, da 'yɛmbi:

—Hingui jatho gui søm bu ja ma ngu, nguetho nugä hin dí sucä tengu i, ⁷xíngui sä ga ɛna ga mba gan yaui, ne hin drá judíogä. Pɛ dí paði ngue i ja ni ts'edizehe, ngue nu'bu guim ma da yaui, ne 'bex gue da yaui. ⁸Tengu thohogä bin 'dac'i ts'u man t'ɛdi, ne nu'bu i ja 'be'a dí xi u ma dofui, ne'u ma 'yɛhe, 'bexgue 'dahmantho in ja. Ne ngutho i, sä guim mantho bu guí 'bäi ne 'bexgue da yan bɔya, bi 'yɛn'a ra nde bá pɛhna ra hmudofui ngue bi man'u yú amigo. ⁹Nu ra Jesús bi hyonya thoho 'bu mi 'yø'a bi man'u yun 'yohú ngue bá pɛhna ra hmudofui, ne bin yɛgui bi xi'u mí tenni, ne bi 'yɛna:

—Xínga n'da ma mijudíohú dá tɛngä ngue i ɛc'yei i ja ma ts'edi tengu a ran 'yohú, bi 'yɛn'a ra Jesús. Nuya bin ja a bi 'yäqui, bi 'yɛna.

¹⁰Ne bi mbeng bu ja ra ngu u yú amigo a ra hmudofui bɔya, ne bi nu'a rá 'yɛhe ra hmudofui ngue ya xí zä.

**Nu ra Jesús bi xox rá ts'ũnt'u
n'da ra xisu xí du rá ndø**

¹¹Man'da ra pa bɔya, ra Jesús bi mbähä yú xädi bu ja ra hnini Naín. Ne xún ngu yu ja'i mi tenni. ¹²Ne nu'bu mi zøm bu ndehnini, ba ɛpu yu 'yägui, ba tu rá ts'ũnt'u n'da ra xisu xí du rá ndø. Ne njo'o man'da rá ts'ũnt'u. Ne xún ngu yu ja'i min 'yohú yu 'yägui. ¹³Ne nu ra Jesús 'bu mi nu a ra xisu bɔya, bi huɛc'a ne bi 'yɛmbi:

—O guí zoni, ɛn'a.

¹⁴Ne nubɔya, bi dä'a ra huada mi o ra du a ra Jesús ne bim 'bä'u yun

dute. Nu ra Jesús bi 'yɛmp'a ra du bɔya:

—Grá ts'unt'ɔ, dami ndants'i, bi 'yɛmbi.

¹⁵Ne nu'a xí du 'bex bi ndants pɔ ja rá huada ne bin yá. Nu ra Jesús bɔya, bi xi'a rá mbe da zits'i. ¹⁶Ne gátho yɔ ja'i mi 'báɔɔ bin su, ne bi 'yɛspa Ojɔ ɔ.

—Nuya, n'da ra pɔngahyá nuixte dí 'bɔhmbɔ ua, ne Ojɔ da yɔnjɔ ya, yú ja'ligáhu Ojɔ ya, bi 'yɛn'ɔ.

¹⁷Ne gátho yɔ ja'i mi 'bɔɔɔ, neɔɔ ra xɛqui Judea, bi ma 'be'a bi 'yɔt'a ra Jesús.

Ra Xuua Nxixyá bi mbehni 'da da 'yánni to'o a ra Cristo

¹⁸Ne bi si'a ra Xuua Nxixyá 'be'a bi 'yɔt'a ra Jesús, bi man ɔ yú xádi.

¹⁹Janangue'a nu ra Xuua bi zon'dɔ yoho yú xádi ngue da mben bɔ 'bɔh ra Jesús ne da 'yánni: “Ha gue'e ra Cristo mi hma ba ɛhe, uague ga thoqui ga tɔmhbe,” gui 'yɛnui, bi 'yɛn'a ra Xuua. ²⁰Ne nu'bu mi dɔn'a ra Jesús ɔ yám 'behni ra Xuua, bi 'yɛmbi:

—Nu'a ra Xuua Nxixyá bá pengá'be nguetho in nde da bádi gue'bu gue'e ra Cristo i hma ba ɛhe, uague ga thoqui ga tɔmhbe, bi 'yɛn'ɔ.

²¹Ne 'bex bi hoc'ɔ 'da yɔ hyɛnni a ra Jesús bɔya, ne bi hyɔn'a thi yɔ zɔtho ngue mín 'yohɔ 'da yɔ ja'i, ne bi xocpa yú dá yɔ xádá. ²²Ne nubɔya, bi 'yɛmp'ɔ yú xádi ra Xuua:

—Ní mbe ya, gui xihmi ra Xuua 'be'a gá nuui ua, ne 'be'a gá 'yɔhmi ya. Gui 'yɛnui: “Nu yɔ xádá i nu ran nequi ya, ne yɔ dogua i sá i 'yo ya, ne nu'ɔ mi hɛmb ra t'axca'ya bi

yɔn'ɔ ya, ne yɔ gogu i ɔhnahyá ya, ne'ɔ xí du bi ndants'i, ne yɔ hyoya i ɔ'a ran ho ma'da'yo ya. ²³Din johya ɔ to'o i ɛ'ɔyei xɔn ho, ne hin di ɔt' yú mbui ɔ,” gui 'yɛnui, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁴Ne nu'bu mi mbenc'ɔ yám 'behni ra Xuua bɔya, nu ra Jesús bi ma 'be'a ɔt' ra Xuua, ne bi 'yɛmp'ɔ yɔ ja'i:

—Nu'bu gá mbähá bɔ ma'ueni ngue gá nuhu ra Xuua, 'be'a gá bɛmhbu ngue gua nuhu bɔ. Ha guá nuhu n'da ran 'yohɔ xɔn güent'i tengu n'da ra xithi i en ran dáhi.

²⁵Uague gá nuhu n'da ran 'yohɔ mi he ra pahni xɔm hmadi. Pe nu'ɔ, 'bɔɔɔ ja ra ngunts'ɔt'abi ɔ. ²⁶Uague guá nuhu n'da rá pɔngahyá Ojɔ.

Majuɔni a gá nuhu, ne hinga hɔnt'a n'da rá pɔngahyá Ojɔ, pe nu'a, xɔn hɛts'i rá ts'edi xinda gue'ɔ mi'da yɔ pɔngahyá. ²⁷Gue'a ra Xuua i hmam bɔ ja rá sɔcuá Ojɔ, gue i ɛna:

Nugá, ga pehn'na n'da mam 'behni dim 'bet'o bɔ gní mba, da xih yɔ ja'i da dɔp'e xɔn ho, i ɛm bɔ ja rá m hman Ojɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁸Xínga n'da ra ja'i mi 'bui ngue nuixte rá 'befi tengu ra Xuua. Pe nu'a to'o dim 'bɔɔɔ di manda rá ts'edi Ojɔ, nu rá 'befi da 'yɔɔɔ madague'a ts'utho, pe man'da nuixte a xinda gue'a ra 'befi i ɔt' ra Xuua ya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁹Ne nu yɔ hyácahäi ne mi'da yɔ ja'i xí xixyába ra Xuua Nxixyá, 'bɔ mi 'yɔ a bi man ra Jesús, bi bá'ɔ xɔn ho i ɔt' Ojɔ. ³⁰Pe nu yɔ fariseo ne yɔ xánbate nijá, ngue him bi nde'a ran xixyá bi 'yɔt' ra Xuua, him bi numanho'a bi nde Ojɔ da 'yɔɔɔɔ. ³¹Ne xɔ bi 'yɛn'a ra Jesús:

—'Be'a nín t'uti ga xi ahü ngue gui pähmbü 'be'a guí øthü. ³²Guí øthü tengu øt' yü t'ühni 'bü in ñni ne i ñmp'ü yá mit'ühniü: “Nugähe, dá pehmbe ra 'bida pe nu'ahü hin gán nehmbü,” ñn'ü 'da. Ne xø ñn'ü mi'da büya: “Pe nugähe, dá pehmbe yü thuhu tengu'bü xün du n'da, ne nu ahü hin gán zomhbü,” ñn'ü mi'da. ³³Ne ngutho guí øthü tengu øt' yü t'ühni, ngue nu ra Xuua Nxixyá bi zøcua, ne him bin sihmeü yü ja'i ne xím bi zi ra vino. Pe nu ahü gá 'yemdahü in 'youi ra zïthu. ³⁴Pe nugä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ne bá ñcä ne dí sihmehe yü ja'i, ne nu ahü sä guí ñjü drá hyügugä ne drá mihniägä, ne guí ñjü dín amigogähe yü ziyate hyaçahäi ne yü ts'om'bäi. ³⁵Pe nu'bü majuañi i ja rán 'yomfëni n'da, da baði to'o ü ngue majuañi bi un rán 'yomfëni Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bin sihme bü ja rá ngu n'da ra fariseo í Simón

³⁶Ne n'da ran 'yohü mí ten rán xädi yü fariseo, bi xi'a ra Jesús din sihme bü ja rá ngu. Ne bi mbähä ra Jesús büya, din sihme bü. ³⁷Ne nu'a n'da ra xisu ra 'yomt'ëni a, ne nu'bü mi 'yøde 'büpü ra Jesús, bi yürpü mi hu a ra Jesús, i tu n'da ra xito án t'øt'e ra do alabastro, mi po ra 'yëthi yümanho, xüm hmadi di muui. ³⁸Ne nu'a ra xisu mi hupü ja rá gua ra Jesús, ne mi zoni. Janangue bi mboxpü ja rá gua ra Jesús a rá guidä, ne bi ducua rá gua yá xtä, ne ñmme züspa rá gua ra Jesús, ne bi xispa rá gua ra 'yëthi yümanho. ³⁹Ne nu'a ra mengü

bü, 'bü mi nu 'be'a i øt'a ra xisu, bi bense: “Him majuañi rá pøngahyá Oja a ra Jesús,” nguetho ñmbi hingui paði ra 'yomt'ëni a ra xisu.

⁴⁰Nu ra Jesús büya, bi 'yemp'a:

—Nu'i grá Simón i ja'a ga xi'i.

Nu ra Simón bi 'yëna:

—Gra xänbate, dami xic 'bü.

⁴¹Nu ra Jesús büya, bi xih ra Simón n'da ran t'uti, ne bi 'yëmbi: —Mi 'bü a n'da ran 'yohü zäi di hmih ra mbeti. Ne mi 'bü'a n'da ran 'yohü bi hmiti cüt'a ciento, ne man'da büya bi hmiti yote ma'det'a thoho. ⁴²Ne nu'ü gätho yoho hin'yü 'be'a dí col'ts'a ra mbeti xí mba ma hmiti. Janangue nu'a xí hmih ra mbeti büya, bi punba thoho ü. Dami xic ya, Simón, nda'a man'da da bën'a ra mate bi t'ørpe, bi 'yën'a ra Jesús.

⁴³Nu ra Simón bi dañ püya, ne bi 'yëna:

—Masque gue'a ran 'yohü min dupate xün ngu, man'da da bën'a ra mate bi t'ørpe, bi 'yëna.

—Majuañi a guím bën'i, bi 'yën'a ra Jesús.

⁴⁴Nu ra Jesús büya, bi hyët'a ra xisu ne bi 'yemp'a ra Simón:

—Guí nu na ra xisu 'bücua, nu'bü má cüt'ua ja ni ngu xingui ts'ü gá 'dac ra dehe gue xcä pe't'à ma gua, pe nu ra xisu i hucua, rá guidä í mbercä ma gua ne yá xtä í dugä ma gua. ⁴⁵Pe nu'i, hin gá süsca ma 'yogu ngue xquí zenguagui, pe nuna ra xisu him hë a ní züsca ma gua. ⁴⁶Ne nu'i, hin gá cosca ma yä ra aceite, pe nuna ra xisu i hucua, bi xisca ma gua ra 'yëthi yüman'ü. ⁴⁷Guehna dí xi a i na, xün ngu rá ts'oqui na ra xisu ne xün ngu

rá punbi ya, janangue ɛmme im bɛngä na. Pe nu'ɥ im bɛnse ts'ɥtho ra punbi i honi, man'da ts'ɥtho im bɛngä ɥ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁸Ne nubɥya, bi 'yɛmp'a ra xisu:

—Ya ma punbi ni ts'oqui ya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁹Ne nu'ɥ i sihme bu bin 'yɛmzehe ɥ:

—To'o nín 'yohɥ na, gue i ɛna sä di punba yú ts'oqui n'da, bin 'yɛmzehe ɥ.

⁵⁰Pe nu ra Jesús bi 'yɛmp'a ra xisu:

—Gá 'yɛc'yɛigui, janangue ya ma punbi ni ts'oqui ya. Ní mba ya ne gan johya, bi 'yɛmbi.

Yɥ xisu bi mbäxa ra Jesús

8 Nu'bu mi tho'i 'da yɥ pa, nu ra Jesús bi mbähä 'de'mayoho yú xädi bu ja yɥ hnini, ne bi mam bu 'bɛpu ní manda rá ts'edi Oja. ²Ne bi mbähä a ra Jesús 'da yɥ xisu xí hoc 'bu mí ɥ, ne'ɥ 'da xí hyɔnba thi yɥ zı̄thu min 'yohɥ, ne'a ra María ra mɛngu bu ra hnini Magdala, gue mín 'yohɥ yoto yɥ zı̄thu 'bu mi hoc'a ra Jesús. ³Ne'a ra Juana , rá xisu ra Chuza, n'da ran 'yohɥ im hmu bu ja rá ngu ra ts'ɥt'abi Herodes. Ne'a ra Susana, ne xun ngu mi'da yɥ xisu bi mbähä, mi fäx'a ra Jesús ne yú xädi nanguɛ yú mbeti zehe.

Rán t'uti ra mbomhmudä

⁴Ne xun ngu yɥ ja'i bi nexpu i ja mi'da yɥ hnini, ne bim peti bu 'buh ra Jesús. Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti, bi 'yɛmp'ɥ:

⁵—Nu n'da ran 'yohɥ bi mba bu ja rá huɥhi bá pom bu yɥ hmudä.

Nu'ɥ 'da yɥ hmudä bi zo bu ja ra 'yu, ne nu yɥ ja'i bi nɛm buya ne yɥ doja bi za. ⁶Ne 'da'ɥ yɥ hmudä bi zo bu ja yɥ ndaxnado, ne nu'bu mi bɔts'e 'bex bi hmanc'a n'dihi, nguetho hin'yɥ ra dehe bu ja yɥ do. ⁷Nu'ɥ mi'da yɥ hmudä bi zo bu ja yɥ 'uini, ne nu'bu mi bɔts'e, bi gom' yɥ 'uini ɥ, ne him bin te. ⁸Ne'ɥ 'da yɥ hmudä bi zo bu ja ra hogahäi ne bin te xun ho bu, ne bin xandi, xun ngu bin ja, bi 'yɛm 'bu mi man ran t'uti.

Nu'ɥ i ja yú zagu, bi 'yø'a dá ma, bi 'yɛmp'ɥ yɥ ja'i ra Jesús.

Hanja bi xih yun t'uti yɥ ja'i a ra Jesús

⁹Nu'ɥ yú xädi, bi 'yän'na ra Jesús: —'Be'a nam bɔn'a ran t'uti gá ma.

¹⁰Nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɥ:

—Nu'ahɥ, Oja bi ja ahɥ gui pɥhmbɥ 'bɛpu ní manda rá ts'edi. Pe nu'ɥ mi'da, dí xih yun t'uti ɥ, nguetho in nu yú dä pe hingui pɥdi 'be'a in nu, ne i ja yú zagu, pe hingui pɥdi 'be'a i øde, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a nam bɔn'a rán t'uti ra mbomhmudä

¹¹—Nuya, ga xi ahɥ 'be'a nim bɔn'a ran t'uti dá mangä. Nu'ɥ yɥ hmudä, ra hmɛpya rá m hman Oja ɥ. ¹²Nu'ɥ bi zo bu ja ra 'yu, ra hmɛpya ɥ to'o bi 'yøh rá m hman Oja, pe nu ra zı̄thu bi japi 'bex bi pumbɛni, ne him bi zä bi 'yɛc'yɛi ngue da mba nhyani. ¹³Ne nu yɥ hmudä bi zo bu ja yɥ do , ra hmɛpya ɥ to'o bi 'yøh rá m hman Oja ne bin johya 'da yɥ pa. Pe him bi gopɥ mbo yú mbui rá hman Oja ne nu'bu bi zä ra zı̄thu

u, 'bex bi 'ueh pɔya. ¹⁴Ne nu'u yu hmudä bi zo bu ja yu 'uini, ra hmeɣya u to'o bi 'yøh räm hman Oja, pe hønt'a bi beɲi 'be'a dí hyuse yú mbúi, ne 'be'a i ja ua, ne 'be 'a bi numanhose, hinga xøt'a din te bu yoho yu hmudä, ne nte bin ja a ra hoga hmudä. ¹⁵Ne nu'u yu hmudä bi zo bu ja ra hogahäi, ra hmeɣya u to'o bi 'yøh räm hman Oja, ne bi mbes'pɔ mbo rá mbúi, ne bi xi'u mi'da yu ja'i, ne xun ngu mi'da bi 'yɛc'yɛi nangue'u, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran nequi hinga nt'agui

¹⁶Ne man'da ran t'uti bi ma ra Jesús, bi 'yɛna:

—Xínga n'da ra ja'i di søc yu bombilla ngue da go'mi, o gue da mbøxpɔ 'bit'ots'i, pe da 'yɛxpɔ m' batho ngue di nec bu mbo ra ngu. ¹⁷Ngutho mam hmangä. 'Be'a gätho dí xi a zehɛu, pe jatho gui xihmbu mi'da yu ja'i, janangue'a din ja ran nequi yú mbúi.

¹⁸Dami jamansuhu xun ho 'bu guí øhmbu mam hmangä, nguetho nu'bu guí øhmbu xun ho, sä guí pa hmbu xun ho a mam hmangä. Pe nu'u to'o hingui øde xun ho, di pumbɛni a zø ts'u bi 'yøde, bi 'yɛmp'u yú xädi ra Jesús.

Ra Jesús bi ma to'o rá mbe ne yú cu

¹⁹N'da ra pa bi mba bu rá mbe ne'u yú cu ngue da nu'a ra Jesús. Pe him bi zä da nu nguetho ɛmme du yu ja'i bu mi 'búi. ²⁰Ne bi si'a ra Jesús i 'bäpɔ thi rá mbe ne yú cu, in nde da nu a. ²¹Nu ra Jesús bi daɲi, bi 'yɛna: —Nu ma mbe ne ma cu, gue'u to'o i øh räm hman Oja, ne øt'a i mam bu, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús di japi din he ran daɲi ne ra dehe

²²Nu'a ra Jesús n'da ra pa bi hyu n'da ra mbosa, bi mbähä yú xädi, ne bi 'yɛmp'u:

—Ga mbähä bu 'danguadi ra daɲehe, bi 'yɛna. Ne 'bex bi mba buya.

²³Pe nu'bu i 'yo'a ra mbosa bu ja ra dehe, bin a'a ra Jesús. Ne ɛmme nts'edi ran daɲi bi 'yɛn'a ra dehe, gue'bu go mi mbo ra dehe bu mbo ra mbosa, nts'utho a bin ja. ²⁴Pe nu'u yú xädi, bi 'yents'a ra Jesús:

—Xänbate i, xänbate i, nde da goguahɔ ra dehe, bi 'yɛmbi.

Bi ndants'a ra Jesús, bi hecua ran daɲi ne ra dehe, bin he'u buya, ne xun ho ra dehe buya. ²⁵Nu ra Jesús bi 'yɛmp'u yú xädi:

—Hanja, ha zø ts'utho guí ɛc'yeigahɔ.

Pe nu'u yú xädi bin su, ne bi hyonya thoho. Ne bin 'yɛmzehe u:

—'Be'a din 'yɛt'ui na ran 'yohu, ne ya 'bexque in he'a ran daɲi ne ra dehe di hecpi, bi 'yɛn'u.

Ra Jesús bi hoc'a n'da ran 'yohu min 'youi ra zithu

²⁶Ne nu'bu min he ran daɲi, bi thopɔya, bi zøm bu ja ra häi Gadara, din hyant'ui bu 'danguadi ra häi Galilea. ²⁷Ne nu'bu mi ga'a ra Jesús bu ja ra mbosa, bin c'at'ui n'da ran 'yohu ra mengu bu, min 'yohu yu zithu a. Ne nu'a ran 'yohu, him mí he rá he, ne him mi 'bäpɔ ja rá ngu, pe mi 'bäpɔ ja yun 'yägüi. ²⁸Ne nu'bu mi nu'a ra Jesús buya, 'bex bin daɲyahmu bu ja rá gua ne nts'edi bi mba'a ra zithu:

—Nu'i Jesús, rá ts'ant'u i Oja nuixte, 'be'a gui 'yörcähe ya. 'Yörcähe ts'u ra mate, o gadí ungahe, ²⁹bi 'yën'a ra zïthu 'bú mi xifi da bøm bú rá mbúi ran 'yohú.

Nguetho na ya'a thoho bi ãnba ran 'yohú ne i xecta yú cadena i pa thu't'i, nangue rá ts'edi ra zïthu, ne i sixpú ma'ueni mahøn'a. ³⁰Nu ra Jesús bi 'yänba rá thuhu a ran 'yohú.

—Dí n'dan nets'igähe, bi 'yëm 'bú mi ðadi.

Nguetho min 'yohú xún ngu yú zïthu. ³¹Ne nu'u yú zïthu bi 'yáp ra mate ra Jesús hin da 'yentpú hapú bí nets'i, nguerpú ja ra mba'ye xún hëtho ne nts'utho. ³²Ne mi 'búpú xún ngu yú ts'údi mi sihme bú. ³³Ne nu yú zïthu bi bøm bú ja rá mbúi ran 'yohú ne bi yúrpu 'búh yú ts'údi. Ne gätho yú ts'údi 'bex bin tihi, bin gøxpú ja ra nguani, gätho bi zo bú dehe, bim 'bedi.

³⁴Nu'u yún 'yohú mi fäh yú ts'údi, 'bex bi 'dah pəya 'bú mi nu 'be'a bi 'yöt'u yú ts'údi. Bi mba bú ja ra hnini nerpú ja yú huähi, bi ma 'be'a bin ja. ³⁵Ne xún ngu bi mba bú, ba nuse 'be'a bin ja. Ne bi nu'a ran 'yohú min 'yohú yú zïthu, mi hupú ja rá gua ra Jesús, mi he rá he. Ya xí yám búya. Ne gätho yú jà'i bin su 'bú mi nu 'be'a bi 'törpa ran 'yohú. ³⁶Ne nu'u yú jà'i in 'yohú a ra Jesús, 'bú mi hoc'a ran 'yohú, bi xi'u m'bejua bi zøm bú 'be'a gätho bi 'yöt'a ra Jesús. ³⁷Ne gätho mi 'búpú ja ra häi Gadara bi 'yáp ra mate ngue hin din 'yo bú ja ra xequi a, nguetho ãmme min su gätho u. Janangue'a nu ra Jesús, bi huyu ra mbosa mahøn'a ne bi mbähä

yú xädi búya. ³⁸Nu'a ran 'yohú min 'yohú ra zïthu, ãmme in ndehma da den'na ra Jesús. Pe nu'a ra Jesús him bi japi da mba. Pe bi 'yëmbi:

³⁹—Ní mba ni ngu ne gui mam bú 'be'a bi 'yöt'a'a Oja.

Ne nu'a ran 'yohú bi mba rá ngu búya, ne bi mam bú rá hnini a ran ho bi 'yörpa ra Jesús.

**Nu ra Jesús bi xoxa rá t'ixu
ra Jairo, ne bi hocpú 'yu n'da
ra xisu mi hëmb ra mbeji**

⁴⁰Nu'bú mi mbeng bú ra Jesús 'danguadi ra ðädehe, ãmme bin johya yú jà'i nguetho xún ngu mi tøm'p'u.

⁴¹Ne 'bex bi zøm bú 'búh ra Jesús a ra Jairo, n'da ra ngürpi bú ja ra nijä, ne bin ðanyahmu bú ja rá gua, ne bi 'yáp ra mate da mba ra Jesús bú ja rá ngu. ⁴²Nguetho hont'a n'datho rá t'ixu mi 'búi, ngue 'de'ma yonjeya mi pe'ts'i, ne in nde da du. Ne nu'bú mi mbähä ra Jesús, ãmme ðu bú yú jà'i bú ní mba.

⁴³Ne nu'bú mi mba bú 'yu, hin ní zøm bú ja rá ngu ra Jairo, bi zú'a n'da ra xisu mí hëmb ra mbäji, ngue 'de'ma yonjeya mi hëmp'a ran u.

⁴⁴Pe nu'a ra xisu búya bi ðärpa rá nyämpahni bú ja rá xuthä ra Jesús, ne 'bex bin hë'a ran u mi hëmbi.

⁴⁵Bex bi 'yän'na ra Jesús:

—To'o bi ðärca ma pahni, bi 'yëna.

Pe gätho u mi 'bäpú bi 'yëmbi: “Njom bi ðä'i.” Ne'a ra Pedro ne mi'da yú xädi bi 'yëmp'a:

—Hanja gní 'yëna 'bo'o bi ðä'a i, ne ãmme i ðu yú jà'i bú gní mba, bi 'yëmbi.

⁴⁶Pe nu ra Jesús bi 'yëmp'u:

—Pe dí pədi ngue n'da ra jà'i bi ðäqui nguetho ma ts'edigä ín ho'a, bi 'yëna.

⁴⁷Ne nu'bu mi ba'a ra xisu hingui sä din cöni, emme bin su, ne di fet'i, ne bin danyahmu bu ja rá gua ra Jesús, ne bi xifi 'be'a í dädi. Ne bi 'yëna ngue 'bex bi yam 'bu mi dädi.

⁴⁸Nu ra Jesús bi 'yëmthoho:

—Grá xisu, bi zä bi yan'i nguetho gá 'yëc'yei i ja ma ts'edi. Ní mba ya ne da hyu ni mbai, bi 'yëmbi.

⁴⁹Ne yaui ra xisu a ra Jesús 'bu mi zøm bu 'da yú 'yëhe ra Jairo xí nexpu ja rá ngu, ne bi 'yëmbi:

—Nu ni t'ixu ya bi du'a, säti thoho guí pah na ra Hmu, bi t'ëmp'a ra Jairo.

⁵⁰Pe nu'a ra Jesús mi øde 'be'a bi man'a, ne bi 'yëmp'a ra Jairo büya:

—O guín su, pe dami 'yëc'yei ne din nu'a ni t'ixu, bi 'yëmbi.

⁵¹Ne nu'bu mi zøm bu ja rá ngu a ra Jairo büya, nu ra Jesús him bi japi da tho'a mbo yu ja'i bu 'ben'a ra hmute xí du. Hønt'a ra Pedro ne ra Jacobo ne ra Xuua, ne rá mbe ne rá ta ra hmute bi thopu. ⁵²Ne mi 'bupu xun ngu yu ja'i mi zoni ngue xí du'a ra hmute. Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'u:

—O guí zomhbü nguetho hingui tu na, i aþho na, bi 'yën'a.

⁵³Pe nu yu ja'i bi den'na ra Jesús nguetho mi paði ya xí du'a ra hmute. ⁵⁴Nu'a ra Jesús bi bentpa rá 'ye ra hmute ne bi 'yëmbi:

—Nu'i grá hmute, dami ndants'i.

⁵⁵Ne 'bex bi ndants' püya, bin ja rá te, bim 'bui mahøn'a.

Nu ra Jesús bi 'yëna:

—Dami 'uimmi na ni t'ixuui ya, bi t'ëmp'a rá ta ne rá mbe.

⁵⁶Nu rá ta ne rá mbe bi hyonya thoho ngue bi dambëni rá t'ixu. Pe nu'a ra Jesús bi xifi njon da xifi 'be'a bin ja.

Nu ra Jesús bi mbegni 'de'mayoho yú xädi da mamp'a rá m hma

9 Nu ra Jesús bi zohn'du 'de'mayoho yú xädi ne bi un yún t'ëdi ngue da hyøn'a thi yu zithu in 'yohu 'da yu ja'i, ne di hocua yun u i hëmb yu ja'i. ²Ne bi mbegn'du yú xädi din 'yo bu ja yu hnini bu, ne da mam bu 'bepu ní manda rá ts'edi Oja, ne di hoc yun zäman'u. ³Ne bi xi'u hin te da hyats'i, ne hin da hyax rá tøhø xing ra mbeti xinga gue mi'da yú pahni. Da mbatho. ⁴Ne bi 'yëmp'u:

—Hønt'a to'o rá ngu bu guí cuthu, gam 'buhmbu bu gue'bu go gá thohmbu bu ja man'da ra hnini. ⁵Ne nu'bu gá cuthu bu ja 'da yu hnini ne hin da 'yømanho yu ja'i bu 'be'a guí mamhbü bu, ne 'bex gui pømhbü bu ja yu hnini ne gui huaju rá häi i päti ni mbonguahü, ra hmepya ngue gui zohmbü bu u, bi 'yën'a ra Jesús.

⁶Nu yu xädi büya bi mba hønbu go hapu ja yu hnini ne bi mam bu ran ho ma'da'yo. Ne bi hoc yu hyënni.

Nu ra Herodes bi ma bi hyecpa rá 'yuga ra Xuua Nxixya

⁷Ne mí ø'a ra ts'ut'abi Herodes 'be'a gätho i øt'a ra Jesús, ne bi hyonya thoho. Nguetho nu'u 'da yu ja'i bi bëni gue'a ra Xuua Nxixya a, gue bi ndants' mahøn'a. ⁸Nu'u mi'da bi bëni gue gue'a ra Elías a ra Jesús, uague man'da rá pøngahya Oja ngue bi dambëni. ⁹Pe nu'a ra Herodes bi 'yëna:

—Nugä dá manda bi thecpa rá 'yuga ra Xuua Nxixya, janangu'e'a

dí pađi hinga gue'a ra Xuua a guí mamhbũ. Pe to'o maha a, bi 'yɛn'a ra Herodes.

Janangue ɛmme min nde da nuse a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi 'uɪn'u cut'a mahuąhi yu ja'i

¹⁰Nu yú xádi buya bá peng bu xí 'behni, ne bi xih ra Jesús 'be'a bi 'yɔrpũ bin 'yo. Ne nu'a ra Jesús buya bi mbäsehũ yú xádi bu ja ra hnini Betsaida. ¹¹Pe nu'bu mi ba'u yu ja'i hapũ ní mba a ra Jesús, bi denni. Ne nu'a ra Jesús bi zomanhũ u 'bu mi zúdi, ne bi xi'u buya 'berũ ní manda rá ts'edi Oja, ne bi hoc'u gátho yun záman'u.

¹²Pe nu'bu mi ts'uttho da yuh ra hyadi, gátho u 'de'mayoho yú xádi ra Jesús bi xifi da 'yet' yu ja'i, da mba bu n'danni ja yu hnini, din sihme bu ne bá opu 'bu bin xui. "Nguetho hin'yũ 'be'a da zi ua ma'ueni, " ɛn'u.

¹³Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'u yú xádi:

—Pe nu'a zehẽhũ gui 'uimhbũ.

Nu'u yu xádi buya bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Pe hont'u cut'a yu hme ne yoho yu t'uhua i ja ua. Pe hinda høn 'bu ga támhbe mi'da yu hme, sä ga 'uimhbe gátho yu ja'i i 'bucua buya.

¹⁴Nguetho mbe cut'a mahuąhi mi 'burũ yun 'yohũ. Nu'a ra Jesús buya bi xi'u yú xádi di japi 'da n'danni da hyu'i yote ma 'det'a yu ja'i. ¹⁵Ne bi hyu pu ya gátho tengu xi xifi.

¹⁶Ne nu'a ra Jesús bi hyan'a ra hme ne yu hua, bi ndos' mahɛts'i, ne bi jap'u. Ne bi xeni bi un yú xádi di darpa u yu ja'i. ¹⁷Ne gátho na ngu

yu ja'i bin niya ne bi bong thoho, 'de'mayo 'bɔts'e bi mbes'u yú xádi.

Nu ra Pedro bi ma gue'a ra Jesús ra Cristo

¹⁸N'da ra pa bin yaşeuí Oja ra Jesús, min 'yohũ u yú xádi. Nu'bu mi gua'a bin yaui Oja, bi 'yan'du yú xádi:

—'Be'a man yu ja'i nanguecã, 'be'a im bɛn'u to'ogã.

¹⁹Nu yú xádi bi 'yɛmp'a:

—Nu'u 'da i ma gue'e grã Xuua Nxixya. Ne nu'u mi'da i ma gue'e gra Elías, ne nu'u mi'da i ma gue'e man'da ra pɔngahya mi 'buh maya'bu ngue bi dambɛni, bi 'yɛn'u.

²⁰Ne nu'a ra Jesús bi 'yanzehe yú xádi:

—Pe xi ahũ, 'be'a guím bɛmhbu to'ogã.

Ne nu'a ra Pedro bi 'yɛmbi:

—Nu'i gra Cristo rá Thahni i Oja, bi 'yɛmbi.

²¹Ne nu'a ra Jesús buya bi hecpa yú xádi njon da xifi to'o a.

Nu ra Jesús bi man rán ɔte

²²Ne bi 'yɛmp'u:

—Nugã ngue dán ja'igã ua ja ra ximhäi, i jatho ga nu ran unbi xun ngu. Nu ma ngurpihu yu ɔɔc'yei ne yu ngurpa mbäja ne yu xänbate niya hin da 'yɛc'yeigui. Ne nu'u da hyogã u, pe ná hyu pa ga thambɛnigã ne dam 'bui mahøn'a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²³Ne man'da bi xi'u yú xadi, bi 'yɛmp'u:

—To'o gátho in nde da dengui da hyeh rán t'ɛdi zehe ne da hyät yun unbi n'da pa ngu n'da pa, madague da tho. Ne da bɛni tengu dí m bɛngã.

²⁴Pe nu'bu 'bu a n'da im bɛn rá te, ne i su da nu yɛn ɛnbi, pɛ da nu ran ɛnbi mazaj a. Pɛ nu'a hinguim bɛn rá te madague da tho 'bu da dengä, di pøh rá te a. ²⁵Hin te di muui n'da ran 'yohu 'bu da 'yøt'e rá mbeti 'be'a gä i ja ua ja ra ximhäi, 'bu hin da dɛn'a ra temazaj.

²⁶Ne nu'a gätho to'o i pes' rá sä nanguecä ne nangué mam hmangä, necä hín ga ɛmbi ma t'ɛhni ɛ 'bu bá ɛcä ua ne gan 'yohe yú hoga m'behni Ojaj mahɛts'i, ne din jagä rá ts'edi Ojaj ma Ta, nugä ngue dán jaj'igä ua ja ra ximhäi. ²⁷Pe majuani dí xi ahɛ, 'bucua 'da hin da nu ran dajte asta gue'bu go di dɛ'mi di manda rá ts'edi Ojaj ua ja ra ximhäi.

**Ra Jesús 'dan'yo bu í
nequi bu ja ra t'øhø**

²⁸Mbe ná hyäto pa bɛya, ra Jesús bi mbähä bu ja n'da ra nyuni ra Pedro, ra Jacobo ne ra Xuua, ngue din yajui Ojaj. ²⁹Ne nu'bu min yajui Ojaj a ra Jesús, 'dan'yo bu í nequi a rá hmi ne nu rá pahni ɛmme xɛn t'axi, di fɛxni a. ³⁰Ne 'bex bi nequi bu ra Moisés ne ra Elías bin yajhu ra Jesús, mi 'buh maya'bu ɛ. ³¹Ne bi hyärpɛ n'da ran nequi hapɛ mi 'bä ɛ. Ne nu'ɛ bi mamhbɛ 'be'a da t'ørpa 'bu bi tho bu Jerusalén a ra Jesús. ³²Pe nu'a ra Pedro ne'ɛ min 'yohu bi zɛh ra t'ajha ɛ, pɛ nu'bu min nuhu bi nu di hyärpɛ n'da ran nequi bu 'bäh ra Jesús ne ra Moisés ne ra Elías. ³³Ne nu'bu ma guepɛ da mba ra Moisés ne ra Elías, nu ra Pedro bi 'yɛna:

—Ma Hmu i, ɛmme xɛn ho ngue dí 'buhmbɛ ua ya, ga høcähe hyu yu t'angu, 'da'a n'da ni mbetihɛ.

Nu'i, ne ra Moisés ne ra Elías, bi 'yɛna.

Pɛ him mim bɛn'a mi man'a. ³⁴Ne nu'bu mi 'yɛn'a ra Pedro, 'bex bá cɛ n'da ra güi bi go'ma ra Moisés ne ra Elías, ne ɛmme bin su'ɛ yú xadi ra Jesús. ³⁵Ne bi t'ørpɛ n'da ra nde bu ja ra güi ngue bi 'yɛna:

—Nuna ma ts'ɛnt'ɛ dadí huɛcä na, dami 'yøhmbɛ 'be'a i man na, bi 'yɛn'a ra nde.

³⁶Ne nu'bu mi gua'a bi man'a ra nde bu ja ra güi, nu yɛ xädi bi nu 'bäse bu ra Jesús. Ne nu'ɛ yɛ xädi, njom bi xi'ɛ 'be'a bi nu'ɛ.

**Ra Jesús bi hoc'a n'da ra
t'ɛhni min 'youi ra zɛthu**

³⁷Nu'bu mi hyax bɛya, bi gapɛ ja ra nyuni ra Jesús ne'ɛ hyu yú xädi min 'yohu. Ne xɛn ngu yɛ jaj'í bin c'athɛ ra Jesús. ³⁸Nu n'da ran 'yohu nts'edi bi mbafi:

—Xänbate i, nurqui ts'ɛ ma ts'ɛnt'ɛ nguetho hønna zɛ n'datho dí si. ³⁹Ne ja'bu im bent ra zɛthu ne ɛmme di ɛnba a, i texa hai, ne ɛmme mbafi, ne di fet rá jaj'í, ne i soh yɛ fɛgui. Ne zaj di ja bu ra zɛthu. ⁴⁰Ne dá xi'ɛ ni xädi di hoqui, pɛ nu'ɛ him bi zä bi hoqui, bi 'yɛn'a ran 'yohu.

⁴¹Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Nu'ahɛ guexta'a hin guí ɛc'yɛihɛ 'be'a dí xi ahɛ. Ham'mi pa ngue ga tøp'a thohohɛ ngue guí 'yɛc'yɛigahɛ.

Ne xø bi 'yɛmp'a ran 'yohu bɛya:

—Bá si ua ni ts'ɛnt'ɛ.

⁴²Ne nu'bu bá si ra ts'ɛnt'ɛ, bi bent mahøn'a a ra zɛthu, bi dɛxa häi ne nts'edi bi ɛnbi. Pɛ nu'a ra Jesús bi xi'a ra zɛthu da bøni, ne bi hoc'a

ra ts'unt'u buya. Bi xi'a rá ta da zix buya. ⁴³Ne gátho yu ja'i bi hyonya thoho a rá ts'edi Oja.

Ra Jesús bi ma mahøn'a rán dæte

Ne guexta'a i ya u yu ja'i ne i ma 'be'a gátho i øt'a ra Jesús. Nu ra Jesús buya, bi 'yemp'u yú xädi:

⁴⁴—Dami 'yøhmbu xun ho a dí xi ahü ya, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, da mba ma dägä bu 'buh yu ts'om'bäi, bi 'yembi.

⁴⁵Pe nu'u yú xädi him mi paði 'be'a nam bøn'a i man'a ra Jesús, nguetho Oja hin ní japi da ba'u, ne bi zu da 'yän'na ra Jesús 'be'a nam bøn'a bi man'a.

Ra Jesús bi 'yut yú xädi nda'a dim 'bet'o

⁴⁶Nu'u yú xädi bin junzehe u nanguela to'o dim 'bet'o. ⁴⁷Ne nu'a ra Jesús mi paði 'be'a mim bæn u, ne bá si n'da ra t'uhni bi mbämp'u i 'bäi, ⁴⁸bi 'yemp'u yú xädi:

—Hønt'a go to'o da zimanho n'da ra t'uhni tengu na ngue i çc'yeigui, necä bi zimanhog 'bu ya bi 'yøt'a. Ne to'o bi zimanhogä nam bøni bi zimanho ma Ta. Ne nu'a to'o i øt'e ngue nte di muui, gue'a dim 'bet'o a, bi 'yæn'a ra Jesús.

Nu'u hingui sũju, ma amigohu u, bi 'yæn'a ra Jesús

⁴⁹Nu ra Xuua buya bi xi'a ra Jesús, bi 'yembi:

—Nugähe dá nuhe n'da ran 'yohu bi ndøn'na ni thuhu 'bu mi hyøn'a thi yu zĩthu, ne dá hecuahе nguetho him man 'yogähe a ran 'yohu.

⁵⁰Pe nu'a ra Jesús bi 'yembi:

—Nde'bu hin xquí hecuahü, nguetho nu'u hingui sũju ma amigohu u, bi 'yembi.

Nu ra Jesús bi dæmhyä ra Jacobo ne ra Xuua

⁵¹Ne ya mi ts'utho da zøn ra pa da mba mahçts'i ra Jesús. Ne bi nde bi mba bu Jerusalén, madague i paði da mba ma unbi bu. ⁵²Nu'bu mi mba bu 'yu, bi xifi da tho'u 'da yú xädi, da hyonbi hapu din säya. Ne nu'u yú xädi buya, bi yurpu ja n'da ra hnini bu ra xequi Samaria. ⁵³Pe nu yu ja'i bu hinguin ndepe din säya bu'a ra Jesús, nguetho him bi numanho ngue ní mba ba nu ra dæmpeti bu Jerusalén. ⁵⁴Ne nu ra Jacobo ne ra Xuua emme bin cue 'be'a bi man yu ja'i bu buya. Ne bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ha guín nde ngue ga mandagä'be ra sibi ba çah mahçts'i, ne din zø'u gátho 'bucua, bi 'yæn'u.

⁵⁵Pe nu ra Jesús bi dæmhyä u yú xädi buya, gue hingui ho a im bæn'u. ⁵⁶Ne bi thopu man'da ra hnini buya.

Hyu yun 'yohu æna da den'na ra Jesús

⁵⁷Ne nu'bu mi 'yo bu 'yu ra Jesús bi 'yæn'a n'da ran 'yohu:

—Ma Hmu i, nugä ga ten'ni i hønbu go hapu guí mba, bi 'yembi.

⁵⁸Nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Nu yu haho i ja yú oi bu ja yu hyädo, ne yu doja i ja hapu din säya u, pe nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hin hapu i jase ma oigä ua, bi 'yembi.

⁵⁹Nu ra Jesús buya, bi 'yemp'a man'da ran 'yohu:

—Dami tengui, bi 'yembi.

Pe nu'a ran 'yohu bi 'yem buya:

—Grá Hmu, 'be ga äcä ma ta 'bu bi du.

⁶⁰Nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Pẽ gue'u hingui ja ra te ma'da'yo, da 'yá'u xøn du. Pẽ nu'lí gui tengui, gui xih yu ja'lí 'bepu ní manda rá ts'edi Oja.

⁶¹Xø man'da ran 'yohu bi 'yẽmp'a ra Jesús:

—Ma Hmu i, dín nde ga ten'ni i, pẽ 'be ga mbagã bu ma ngu dan 'yẽ'be ma ta ne ma mbe.

⁶²Pẽ nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Gãtho to'o ẽna da dengui ne im bẽn'a bi zogui, hing yún sãhu bu di manda rá ts'edi Oja u. Nu'a i øt'u tengu øt'a n'da ran 'yohu 'bu i henhäi ne in yẽh rá xuthã, hingui uẽntho yú the i hẽqui.

Ra Jesús bi mben'du hyãte ma'det'a bu ja yu hnini

10 Nubuya nu'a ra Jesús bi huan'du hyãte ma 'det'a yá xãdi ne bi mbehni 'da'lí yoho bu ja yu hnini guepu da those ra Jesús.

²Ne bi 'yẽmbi:

—Tenguthoho 'bu ya xø 'yo't'a n'da ra huãhi, pẽ zu yonja'lí tho u yu xofo, xun ngu u yu ja'lí da 'yẽc'yei, pẽ go zu yoho thoho u da xifi. Dami 'yãfu Oja ra Hmu ba penh mi'da yu mbefi da xih yu ja'lí da 'yẽc'yei.

³'Bex gui mbãhã ya, ne nugã dí pen'nahu tengu'u yu de'yo 'bu da mba bu 'buh yu zate. ⁴Ne o guí hãx ni mbetihũ, xín ni buxahu, xín gui cuxhu ná yopare ni thixfanihũ, gui mbãthohũ ne hinga nya'a gui zenguahũ yu ja'lí bu 'yu.

⁵Ne nu'bu guí cuthũ bu ja n'da ra ngu ngue di säya ahũ a ra mengu bu, gui zenguahũ, ne gui 'yãfu Oja da 'yenspa rán japi a ra mengu bu.

⁶Ne nu'bu in nde rán japi Oja a ra

mengu bu, da gohmi a rán japi Oja 'bu, pẽ nu'bu hinguin nde, nte da gohmi 'bu. ⁷Ne nu'bu gá sømhbu bu ja n'da ra hnini, gam 'buhmbu bu hapu rá mbudi da mba ma säya ahũ. Hin gui päpu gam 'buhmbu. Ne gui sihũ 'be'a gãtho dín 'da ahũ, ne hin gui pes' ni sä gui sihũ nguetho gue'a guí tãhmbu a ngue guí xihmbu rá m hman Oja u. Ne njo'o n'da ra mbefi ngue hin da mba njut'i. ⁸Ne hønt'a go má hnini nguepu da ts'in ahũ, gui sihũ 'be'a gãtho di 'da ahũ yu ja'lí.

⁹Ne gui hoc'u yun zãman'u i 'bupu, ne gui xihmbu yu ja'lí ngue mi ts'utho di manda rá ts'edi Oja ua. ¹⁰Pẽ hønt'a go nda'a má hnini gui cuthũ, ne nu'bu hin da zin ahũ yu ja'lí bu, gan 'yohu bu ja ra hnini, ne gui 'yẽmfu yu ja'lí: ¹¹“Nugãhe dí huac ma guahe ra fonthãi ua ja ni hninihũ, ra hmepya ngue ga sogãhe ua. Pẽ gui pãhmbu ẽna xtí manda maha ua rá ts'edi Oja,” gui 'yẽmfu u. ¹²Ne dí xi ahũ, nu'bu bi zøn ra pa ran juãbi, man'da xun u tho ran unbi da nu'u, xinda gue'u mi 'bupu ja ra hnini Sodoma, bi 'yẽn'a ra Jesús 'bu mi 'yẽmp'u yá xãdi.

Da ts'ãnba rá muui yá ts'oqui u him bi 'yẽc'yei ra Jesús

¹³Í huẽhi gãtho ahũ guí 'buhmbu bu ja ra hnini Corazín, ne gãtho ahũ guí 'buhmbu bu ja ra hnini Betsaida, nguetho ya gá nuhũ yun t'øt'e nuixte dá øt'ã ne hin gá pãh nin 'yomfẽnihũ. Nu yu ja'lí mi 'bupu ja ra hnini Sidón ne'u mi 'bupu ja ra hnini Tiro, nu'bu xtá nu'u yun t'øt'e nuixte gá nuhũ ya, xtí pãh yún 'yomfẽni u, ne xtá hye yu pahni tengu yu 'døzã ne xtá 'yux yu

'bospí yá jà'í, ra hmépya ngue ãmme tu yá mbúi nangué yú ts'oquí u. ¹⁴Ne nu'a ra pa rán juãmbi Ojã, nu ahú man'da da zãn'nahú ran unbi xinda gue'u mi 'bupú ja ra hnini Tiro nepú ja ra hnini Sidón. ¹⁵Ne ahú guí 'buhmbú bú ja ra hnini Capernaum, gnín 'yexhú a ngue guí emhbú gui sómhbú bú mahçts'í, pe hin'na, pe guepú ja ran unbi mazai gui mbähä, bi 'yên'a ra Jesús.

¹⁶Ne bi 'yemp'u yú xädi búya:

—Nu'u i øh ni ndehú, tengu'bu ma ndesegä bi 'yø'u. Nu'u to'o hin da zin ahú tengu tho'bu him bi zingä'u, ne nu'u him bi zingä, xím bi zin'a ma Ta bá pengä, bi 'yên'a ra Jesús.

**Bá penc'u hyäte ma 'det'a
xí mben'na ra Jesús**

¹⁷Nu'bu mambá penc'u hyäte ma'det'a yú xädi a ra Jesús bú bi mbèhni, ãmme bin johya u. Ne bi 'yemp'u:

—Grá Hmu, hinga hont'u yün zäman'u dá hoje pe ne'u yú zïthu dá hómhbé thi 'bu má ndómhbé ni thuhu, bi 'yëmbi.

¹⁸Nu ra Jesús bi 'yemp'u búya:

—Dá nugä rá hmu yú zïthu 'bu gmí tafu, bi mba häi tengu ra huei 'bu xun gai, bi 'yëna, ne ya dá 'da ahú ra ts'edi gui tafu rá ts'edi man suiú. ¹⁹Pe madague gui nes'hú yú pozú bú gui thohmbú, ne yú mbozú, pe nte da ja ahú. ²⁰Pe hin gan johyahú ngue bi zä guí hómhbú thi yú zïthu, pe nu'a gdín johyahú ngue bi zin ahú Ojã ne bi hyux ni thuhuhú bú mahçts'í, bi 'yên'a ra Jesús 'bu mi 'yemp'u yú xädi.

Bin johya ra Jesús

²¹Nubúya nu rá Hogandáhi Ojã bi japi ãmme di johya ra Jesús, ne bi 'yëna:

—Dí ç'ts'a i nguetho gá japi bi ba'a ni ts'edi u i hon'í, tengu yú t'ühni ngue hin te i paði, ne hinga gue'u im bense ja yún 'yomfënisse gá japi bi ba'u. Ne gue'a gá 'yøt'e ma Ojã i, ngue gue'a gá numanhose guí øt'e, bi 'yemp'a Ojã.

²²Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yëna:

—Gätho i ja a ma Ta bi 'daqui. Ne hönse ma Ta i paçä xun ho ngue rá Ts'ant'ugä, ne hönsegä rá Ts'ant'ugä dí paçä xun ho a ma Ta, ne'u to'o ga japi da ba'a, bi 'yên'a ra Jesús.

²³Ne bi 'yemp'u yú xädi:

—Gan johyahú ngue guín nuú a dí øt'ä ya. ²⁴Majuani dí xi ahú, xun ngu yú pøngahyã Ojã ne xun ngu yú ts'ut'abi mi 'búi, mi nde da nu'a guín nuú ya, ne da 'yø'a guí øhmbú ya, pe him bi zä, bi 'yemp'u yú xädi ra Jesús.

**Rán t'uti a ran 'yohú bi
huç rá mija'íui**

²⁵Ne bi zøm bú 'buh ra Jesús n'da ra xänbate nijã, im bëni da zä'a ra Jesús, ne bi 'yänni:

—Xänbate i, 'be'a sä ga øt'ä n'dahma din jagä ra te mazai, bi 'yëna.

²⁶—Be'a mam bú ja yún t'ëdi ra Moisés, bi 'yên'a ra Jesús.

²⁷Nu'a ra xänbate nijã bi 'yëna:

—I mam bú: “Gam bëmhú Ojã ra Hmu ngue gätho ma mbuiú ne gätho ma tehú, ne gätho ma ts'ediú, ne gätho man 'yomfëniú, ne ga huç ma mija'íhu tengu bú nan huç zehéhú,” i çn rán t'ëdi Ojã, bi 'yên'a ra xänbate nijã.

²⁸Bi da'a ra Jesús búya:

—Majuani guí ma. Nuya gui 'yøt'u ne dín ja'a ra te mazai, bi 'yëmbi.

²⁹Nu ra xänbate nija mi papu mbo rá mbui ngue hinga gue'a mí øt'e, ne bi 'yemthoho:

—Pe to'lo ma mija'l'be ga huçä, bi 'yæn'a.

³⁰Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti ne bi 'yembi:

—Nu n'da ran 'yohu mi 'yo bu ja ra 'yu, bí nexpu Njerusalén ní mba bu Jericó. Ne nu'u 'da yu be gi gorpa'yu ne bi unba'a ran 'yohu, ne gátho u yú pahni mi he bi gaspi ne'a rá mbeti. Ne bi zopu nden'yu a ran 'yohu buya, ña da du. ³¹Ne bi thopu n'da ra mbäjä, ne bi nu'a ran 'yohu 'bem bu pe bi mbäcthoho.

³²Ne'a man'da ran 'yohu, ra mbefi bu ra nija a, bi thopu, bi nu'a ran 'yohu 'bem bu, ne'a bi mbäcthoho tengu bi 'yøt' ra mbäjä. ³³Pe nu'a n'da ran 'yohu, ra mengu Samaria, 'bu mi thopu buya, bi nu mi 'bem bu a ran 'yohu, ne bi huç'a. ³⁴Ne bi xispa ra aceite ne ra vino bu xí ts'erbi, ne bi mbantpa ra 'bøt'e. Ne bi 'yexa rá fani buya, bi zixpu ja n'da ra ngun'oi ne bi jamansu'a.

³⁵Ne nu'bu mi hyats'i, bi thopu ní mba, ne bi zocpi ts'u ra mbeti a ra mengu bu, ne bi xifi di jamansu'a ran 'yohu, ne da gurpa rá gasto 'bu hin dí gua'a 'bu bá peng bu ní mba, bi 'yæn'a ra Jesús 'bu mi man ran t'uti.

³⁶Nubuya bi 'yän'na ra xänbate nija:

—Xiya, nda'a nín 'yohu bi 'yørpa ran huçate rá mija'iu.

Bi da'a ra xänbate nija:

³⁷—Nu'a bi mbäts'i.

Nu ra Jesús bi 'yemp'a buya:

—Ní mba din jabu gui 'yørpa ni mija'ihu, bi 'yembi.

Ra Jesús bi mba bá nu'a ra Marta ne ra María

³⁸Ra Jesús ne'u yú xädi mi 'yo bu ja ra 'yu ní mba bu ja ra hnini Jerusalén, ne bi zøm bu ja n'da ra hnini guepu 'bu'a n'da ra xisu í Marta a. Ne nu'a ra Marta bi xi'u din säya bu ja rá ngu. ³⁹Ne mi 'bupu n'da rá juhue í María. Nu'a mi hupu i ya ra Jesús, bi 'yø'a bi man'a. ⁴⁰Pe nu'a ra Marta, xun ngu ra 'befi i øt'e. Ne bi 'yemp'a ra Jesús:

—Ma Hmu'i, ha hin gui urpa ra güenda 'be'a øt' ma cu, nde'bu gui xifi di zequi, bi 'yembi.

⁴¹Nu ra Jesús bi da'ta:

—Ma zu Marta, emme guím ben'a ni 'befi. ⁴²Pe n'datho a mahyoni xun ho, ne gue'a bi huan'na ra María, ne njon di 'uecpa'a mam hmangä i øde, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi xänba yú xädi din yahu Oja

11 N'da ra pa bi 'ue'a ra Jesús ne bin yaui Oja. Ne nu'bu mi gua'a bin yaui Oja, n'da rá xädi bi 'yembi:

—Ma Hmu'i, dami xängahe dan yahe Oja tengu thoho ra Xuua bi xänba yú xädi.

²Nu ra Jesús bi 'yæna:

—Ngubu gui mamhbu 'bu gui yahu Oja:

Ma Ta ahe,

Da hnumansu ni thuhu

Ne dín ndehe din ja ua n'dihi ni ts'edi ngue di manda ua.

³Ne dami 'daje ra hme dí homhbe ra pa i ja bu ya.

⁴Dami punga ma ts'oquihe tengu thoho bu na punbahe u i ørcahe ran ts'o.

O guí hegähe da daje ran ts'o,
pe dami yanje nangué ran ts'o,
gui 'yemhbü, bi 'yên'a ra Jesús.

⁵Ne xø bi xih man'da ran t'uti ü,
bi 'yëna:

—Xi'bü n'da ran 'yohü xtí mba
bü rá ngu n'da rá amigo, made
ra xui, ne xtá 'yëmbi: “Hmiqui
ts'ü hyun thuhme, ⁶nguetho nu'a
n'da ma amigo ja bi zøm bü ja ma
ngu, ne hin'yü 'be'a ga unni da zi,”
xtá 'yëmbi. ⁷Ne xi'bü xtá 'yëmp
thoho: “Yo gadí paqui, nguetho
ya án thüt'ti ma ngu ne ya dá
ohmbe gätho ma t'ühni, ne hingui
sä ga ndants'i ngue ga 'da'i,” xtá
'yëntho. ⁸'Be'a hmaha xtá 'yøt'a ran
'yohü 'bü. Nu'bü hingui pes' rá sä
di thoqui da 'yäpi, ne guehma da
ndants'a rá amigo ne di un'na bi
'yädi, bi 'yên'a ra Jesús. ⁹In ja bü 'bü
guí yähu Ojä, gui thoqui gui 'yäfü
ne sä thocua thoho gui hyämhbü.
Thocua thoho gui hyomhbü ne
thocua thoho da zä gui tïmhbü.
Thocua thoho guin zohmbü ne Ojä
da xoc'ahü. ¹⁰Nguetho gätho to'o
da 'yädi da hyäni, ne gätho to'o da
hyoni, da dïni, ne gätho to'o da zofa
da xocpi, bi 'yëna.

¹¹⁻¹³Ne nu ahü madague gyú
ts'om'bäihü, xínga n'da ahü gadí
unhdü ra pozü ni t'ühnihü 'bü i ä ahü
ra huä, ne xíng ra mbozü gadí unhdü
'bü i ä'ahü ra do'øni, pe hønt'a xün ho
gadí un ni t'ühnihü. Ha maguet'a Ojä
ma Tahü 'büpü mahëts'i ngue him ba
pen'nahü rá Hogandähi 'bü guí äfü a,
bi 'yên'a ra Jesús.

Bi t'ëmp'a ra Jesús in 'youi ra zïthu

¹⁴Ne mi 'büpü n'da ran 'yohü
hingui sä din yä, nguetho madi

goreba ra zïthu. Ne nu ra Jesús
bi hyøn'a thi ra zïthu ne bin yä
ran 'yohü büya. Nu yü jät'i ëmme
bi hyonya thoho. ¹⁵Pe nu'ü 'da bi
'yëna:

—Nuna ran 'yohü sä i høn'a thi
yü zïthu, nguetho gue'a rá hmu yü
zïthu bi un rán t'ëdi na, sä ën'ü 'da.

¹⁶Ne nu'ü mi'da bi zä ra Jesús 'bü
ya majuäni Ojä bi un rá ts'ëdi, ne bi
'yöp ra hmëpya mahëts'i. ¹⁷Pe nu ra
Jesús mi päp'a yün 'yomfëni n'da
ngu n'da'ü ne bi 'yëmp'ü:

—Nu'bü din heczehë yü jät'i 'büpü
ja n'da ra hnini, ne ba ëh yün süihü,
hin da zä din tunhdü yün süihü
'bü. Da mba ma juadi ü. Ne ngutho
ü 'büpü ja n'da ra ngu, 'bü din süse
ü dim 'bedi. ¹⁸Ne ngutho rá ts'ëdi
ra zïthu, ha da zä din süse ü ngue
di 'beh yú ts'ëdi, ne sä guí ëmhbü,
ngue'a rá ts'ëdi ra zïthu a ná høn'a
thi yü zïthu ü. ¹⁹'Be'a ni ts'ëdi guí
ëmhbü i ja ni xädiü 'bü i høn'a thi
yü zïthu. Guesë'ü i ut ahü ngue him
majuäni guím mamhbü. ²⁰Nugä dí
høn'a thi yü zïthu nangué rá ts'ëdi
Ojä, gue'a ctí pähmbü ngue ya di
manda rá ts'ëdi Ojä ua guí 'bühmbü,
bi 'yên'a ra Jesús.

²¹Ne man'da ran t'uti bi ma, ne bi
'yëna:

—Nu'bü 'bü'a n'da i ja rá ts'ëdi
ne i ja 'be'a däm fädi xün ho bü ja
rá ngu, hin te da ja. ²²Pe nu'bü da
zøm bü n'da ngue man'da i ja rá
ts'ëdi ne da däpi, da hyänba a nám
fädi ne da duspi 'be'a gätho i ja bü
ja rá ngu büya.

²³Nu'a to'o hinga 'da'ingu dí
mam'be, man süi'be a. Ne nu'a to'o
hingui øt' ma 'befi, di japi dim 'be'ü
mi'da.

**Rán t'uti ra zı̄thu bá peng
bũ ja rá mbũi n'da ra ja'ı**

²⁴Ne man'da ran t'uti bi ma, bi 'yęna:

—Nu'bũ bi bøm bũ ja rá mbũi n'da ra ja'ı ra zı̄thu, bin 'yo bũ ja ra 'yõnhäi, bi hyoni hapũ sä dim 'bũi, ne nu'bũ him bi dı̄ni, bi bense ba peng mahõn'a hapũ mi 'bũi. ²⁵Ne nu'bũ mi zøm bũ, bi nu njongui 'bũpũ, ne ma hoqui xũn ho. ²⁶Ne nubũya, bi mba bá hom mi yoto yũ zı̄thu man'da xũn ts'o xinda guese'a bin honte, ne gätho bim 'bũhmbũ bũ. Ne nu'a ra ja'ı bũya, bi gohi man'da xũn ts'o xinda gue'bũ mi 'bũpũ n'datho ra zı̄thu, bi 'yęn'a ra Jesús 'bũ mi man ran t'uti. Din ja bũ ı hinga gätho rá mbũi i ęc'yei.

Ran jaıpi majuani

²⁷Gätho na ya ra Jesús ne bi da'ıa n'da ra xisu, bi 'yęna:

—Majapi'a ra xisu bi te'le, bi 'yęmbi.

²⁸Pę nu ra Jesús bũya bi 'yęmp'a:

—Pę ne'ı man'da majapi gätho to'o i õh rãm hman Oja ne i øt'a gätho i mam bũ, bi 'yęmbi.

**Yũ ts'om'bäi bi 'yäh yũ
hmepya mahęts'i**

²⁹Bi munts'ı yũ ja'ı bũ 'bäh ra Jesús, ne nu ra Jesús bi xi'ı man'da ram hma, ne bi 'yęmp'a:

—Nu'ahũ guı 'bũhmbũ yũ pa ja bũ ya, gyú ts'om'bäihũ, guı äjũ ra hmepya mahęts'i, pę hin te ma hmepya da t'ut'ahũ, pę hõnt'a n'da ra hmepya da t'ut'ahũ tengu bi 'yøt'a ra Jonás. ³⁰Ne gue'a ra hmepya bi 'yøt' ra Jonás, bi baı yũ

ja'ı bũ ja ra hnini Nınive majuani Oja bí mbehn'na. Ngutho ahũ, sä gui pãhmbũ majuani bá pengä Oja 'bũ gá nuhũ 'be'a din jacä, nugä ngue dán ja'ıgä ua ja ra ximhäi, bi 'yęna. ³¹Ne dí xi ahũ, nu'a ra xisu min ts'ut'abi bũ Sur, 'dat'a gui ndans'hũ a 'bũ bin ja ran juanı 'bũ ran zegui. Ne da 'yut'ahũ ngue i ja ni ts'oquihũ. Nguetho nu'a yatho bá ęhe ngue mın nde da 'yø'a bi man'a ra ts'ut'abi Salomón nangue rán 'yomfęni bi und Oja, pę nu ahũ, hin guın nde gui 'yøhmbũ a dí mangä ngue dí 'bũhmbũ ua. Pę nugä man'da i ja rá ts'edi mam hmangä xinda gue ra Salomón, bi 'yęn'a ra Jesús.

³²Ne xø bi 'yęna:

—Ne'ı mi 'bũpũ ja ra hnini Nınive 'dat'a gui ndans'hũ ı 'bũ bin ja ran juanı 'bũ ran zegui, ne da 'yut'ahũ ngue i ja ni ts'oquihũ, nguetho nu'ı 'bex bi päh yú mbũi 'bũ mí 'yø'a bi man'a ra Jonás, pę nu ahũ, xø hin guın nde gui päh ni mbũihũ nangue ni ts'oquihũ. Ne nugä, man'da xũn hęts'i mam hmangä xinda gue ra Jonás, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nu'a dá pãhmbũ rán nequi Oja

³³Ne xø bi 'yęn'a ra Jesús:

—Pę njon di søc'a n'da ra sibi ngue da go'mi, uague di cõt' pũ ja ra huada. Pę i tixpũ ja ra mbøxasibi, ndepe di yot'i gätho to'o ba ęhe.

³⁴Gue'a ni dähũ di ja ahũ guı hanythũ ran nequi. Nu'bũ xũn ho ni dähũ, guı hanthũ xũn ho ran nequi, ne nu'bũ hingui ho ni dähũ, xãm 'bexuitho bũ guı hanthũ. ³⁵Ne ngutho ni mbũihũ di ja ahũ gui pãhmbũ rán nequi Oja. Nu'bũ i

hon ni mbuihu rán ho Oja, i ja ahu ran nequi 'bu, nu'bu hin'na, sä guí emhbü i ja ahu ran nequi, pe hont'a ra 'bexui i ja ahu. ³⁶Nguetho hont'bu guín ndehü bu ni mbuihu, di 'uec'ahu ra 'bexui a Oja ne di 'da ahu rán nequi, ne nubuya gui 'yøthü tengu'bu gyú sibihü ne gui 'yuthü mi'da rá 'yu Oja, tengu ra nyot'i di yorpu ní mba n'da, bi 'yæn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi xi'u yu fariseo ne yu xänbate nija maxøts'e thoho i ya'u

³⁷Ne nu'bu mi gua'a man ra Jesús, n'da ra fariseo bi xih ná ts'ihme a ra Jesús, ne bi mba bin sihmehü.

³⁸Ne nu ra fariseo bi nu him bin xü'yé ra Jesús, tengu i man yán t'édizehé yu fariseo, ne bi hyonya thoho. ³⁹Pe nu'a ra Jesús bi 'yæmp'a:

—Nu ahu gyú fariseohü, guí pethü xün ho ni ja'ihu, pe guexta'a xün ts'o ni mbuihu. Hont'a ran ts'iyate guím bëmhbü, gyú ts'om'bäi thohohü. ⁴⁰Xøgue, xum me tho ni mbuihu. Nu Oja i paði 'be'a gadí jafu ni ja'ihu, pe ne'a ni mbuihu i paði 'be'a im beñi, nguetho Oja gätho bi zän'dü, bi 'yæna. ⁴¹Pe nu'bu gui huçc ni mija'ihu ne gui fäxhü, da fah puya mahoqui ni mbuihu.

⁴²Í huçi maha ahu, gyu fariseohü, nguetho guí haqxü bu ja ra nija a ná 'det'a yú 'yçthi yu tuhü bi bøxpu ja ni huahihü, pe go hin gá 'yøthü a man'da in nde Oja ngue 'da xquín numanhohü ni mija'ihu ne xquí huçju u. Guehya nde'bu man'da gui 'yøthü, madague'bu gui thoqui gui 'yøthü u mi'da. ⁴³Huçi maha ahu, gyú fariseohü, emme guí

homhbü ngue da hnumansu ahu bu ja ra nija, ne gadí hohü yün zengua 'bu guí 'yohü bu ja ra täi. ⁴⁴Í huçi maha ahu, nu'ahu tenguthoho n'da ran 'yägü hingam faði, ne nu'a da thopu hin da baði o bu xu 'ya. Ngutho ahu, im beñ yu ja'i ngue xün ho ahu, pe him majuani.

⁴⁵Ne mi 'bøpü n'da ra xänbate nija, ne bi 'yæna:

—Nu'i grá Jesús, gra xänbate i, emme gadí unga ma mbuihe a gá ma, bi 'yæmbi.

⁴⁶Bi dat'a ra Jesús:

—Ne ahu, gyu xänbathü, í huçi maha ahu, nguetho emme xün he i a gá hyuspahü yün t'edi ra Moisés ngue guí xihmbü yu ja'i da 'yøt'e, pe nuse ahu xingui ts'u guí øthü a guí xihmbü da 'yøt'u.

⁴⁷Í huçi maha ahu, guí hocpahü yú jaðon'yägü u yú pøngahya Oja bi hyo'u nim bombøtahü, ngue guí nde da 'yæn'ahu yu ja'i xün ho ahu. ⁴⁸Pe gue'a gní 'yuhmbü ngue guín numanhohü yün t'øt'e u nim bombøtahü, bi hyo'u yú pøngahya Oja ne go gadí hocpahü yú jaðon'yägü bi 'yo u.

⁴⁹Pe nu Oja i paði 'be'a gätho din ja, janangue'a bi 'yæna: “Ga pehndä u ma pøngahya, ne'u mi'da da mam mam hmangä. Nu'u 'da da tho, ne nu'u 'da da t'ethoho,” bi 'yæn Oja. ⁵⁰Janangue'a gue'a ctí nuhu rán ts'embü Oja nangue gätho yú pøngahya Oja ne yúm 'behni bi mba ntho gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi. ⁵¹Nu rá mbüdi ra Abel bi tho asta gue'bu ne'a ra Zacarías bi tho bu mbo ra danija, tengu thoho 'bu ni ts'oquihü a gätho í tho'u yú pøngahya Oja, ne gue'a dí ün'nahü a.

⁵²Í huçhi maha ahü gyú xänbathü, guí paḥmbü 'be'a nam bön'a rá hman Oja pe hinga gue'a guí xänbahü yu ja'i. Him majuaḡi guí tenhdü a ne hín gadí jafü da den'dü in nde da denni, bi 'yën'a ra Jesús. ^{53,54}Ne bi bøm bü ra Jesús büya. Pe nu yu xänbate nija ne yu fariseo emme bin cue, ne xø bi dü'mi emme bi 'yän yün t'änni, ngue i honi 'bepü dí yap'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a din ja to'o i mam maxøts'e thoho

12 Ne bim peti bü 'büh ra Jesús xün ngu yu ja'i, ne emme din tønthoho. Nu ra Jesús bi 'yemp'ü yú xädi:

—Gam fähmbü nangue yú ixi yu fariseo ngue hin gui tenbahü yün t'øt'e, éna xün ho bü na hnu ü pe n'dan'yo thoho im bën yú mbüi. ²Hin gui 'yøthü tengü'u nguetho gätho 'be'a im bëm bü mbo rá mbüi n'da, da faði. Madague'bü én'u njon da baði, pe guehma din c'a yú ts'oqui. ³Ne gätho a i man'a n'da bü njongui øde, da hmam bü 'büh yu ja'i. Ne gätho i mam mant'aḡui n'da bü ja rá ngu, da faḡü 'büh yu ja'i, bi 'yemp'ü yú xädi ra Jesús.

Gui suhü Oja, bi 'yën'a ra Jesús

⁴Ne xø bi 'yëna:

—Nu'ahü, ma amigo ahü, o guí suhü ü in nde da hyo ahü. Nu'ü, sä da hyo'a ni ja'ihü pe hin'yü 'be'a man'da i sä da 'yøt'e. ⁵Ga xi ahü to'o a gui suhü. Dami suhü Oja nguetho nu'a, i sä da hyo ahü ne i ja rá ts'edi da 'yent'ahü bü ja ran ünbi mazai. Majuaḡi dí xi ahü, jatho gui suhü Oja.

⁶Ne njom man'da gui suhü. Guim bëmhbü yu doja, ts'ütho di muui, høn'ta zu yocentavo di muui ü cut'a ndoja, pe guexta'a i pa mfëni ü, Oja im bën'ü. ⁷Ne nu ahü man'da di mu ahü xinda gue yu doja bü ní bën Oja, ne asta i paði hangü na ngu i ja ni xtähü. Janangue'a o guín suhü.

To'o hingui su da ma nangue ra Jesús

⁸Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yëna:

—Majuaḡi dí xi ahü, gätho to'o hingui su da mangua ja ra häi gue i paqui, nugä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ga mam bü ja yú hmi yüm 'behni Oja, gue dí paçä ü. ⁹Pe nu'a to'o da göngä ua ja ra häi, necä ga cöngä bü mahçts'i a.

¹⁰Nu'a to'o di c'aman'ugä nguecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, sä da mba ma punbi 'bü da bën'a bi ma. Pe nu'ü to'o di c'aman'ü rá Hogandähi Oja, hin'yü rá punbi ü.

¹¹Nu'bü pa ma yap'i'ahü ne da ts'ix ahü bü 'büh yu ngürpi ja ra nija o guepü 'büh yu ze'mi ne yu ts'üt'abi, pe o emme guím bëmhbü 'be'a sä gui mamhbü 'bü da mba ma juaḡni ahü, ¹²nguetho nu'bü gám 'bähmbü bü ja rá hmi ü, nu'a rá Hogandähi Oja 'bex di bën'nahü gui mamhbü, bi 'yën'a ra Jesús.

Rán t'uti ra membeti bi bense 'be'a da hyoni

¹³Ne nu'bü min ya'a ra Jesús, mi 'bä inde bü 'büh yu ja'i n'da ran 'yohü, ne bi 'yëmbi:

—Xänbate i, dami xih man 'yohü da xegäts'ü ra häi bi zoh ma ta'be.

¹⁴Nu ra Jesús bi 'yëna:

—Nu'i, grán 'yohu, hin dra ze'migä ngue ga øt'ä a guí ma, bi 'yẽmbi.

¹⁵Ne xø bi 'yẽmp'u 'bũpũ:

—Dami jamansu ni mbũihũ hin din ja ahũ ran 'yũya. Nguetho hinga gue'a i ja n'da dãm 'bũ'a n'da, madague'a xũn ngu i ja.

¹⁶Ne nubũya, bi xi'a n'da ran t'uti, ne bi 'yẽmp'u:

—Mi 'bũ'a n'da ran 'yohũ ra membeti. Ne nu'a rá häi ẽmme xũn ho, ne xũn ngu 'be'a gätho bin ja bũ. ¹⁷Ne nu'u yú ngump'e'ts'i, ẽmme bi yudi ne bi bongthoho 'be'a mi ja bũ ja rá huãhi. Ne nu'a ran 'yohũ bũya, bi bẽni 'be'a sä da 'yøt'e. ¹⁸Ne bi bẽnse: “Nuya, ga xo't' ma ngump'e'ts'i ne ga høh mi'da xũn ndoho, n'dahma din ja hapũ ga pe'ts'ä 'be'a gätho i jagä. ¹⁹Ne nubũya, dam 'bũtho, hønt'a dí hyu ma mbũi ga øt'ä,” bi 'yẽnse ran 'yohũ. ²⁰Pe nu'a Ojã bi 'yẽmp'a: “Nu'i, hin guí paði 'be'a guím ma, nguetho nán xui ya gui tu. Ne to'o hmaha da gohmi 'be'a gätho guím bẽni gui hyonse,” bi 'yẽmbi, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²¹Ngubũ din ja gätho yũ 'yũya, ngue'a hønt'a i ja ua ja ra ximhäi im bẽni, pe hinga gue'a rá mbeti dí yãnba yú te u, bi 'yẽn a ra Jesús.

Nu Ojã di jamansu yú t'ũhni

²²Ne nubũya, bi 'yẽmp'u yú xädi:

—'Yo ẽmme gui hyãdumbũihũ 'be'a gui sihũ ne 'be'a gui hyehũ. ²³Ne man'da xũn ho guim bẽmhũ ni tehũ xinda gue nin sihmehũ, nguetho man'da di muui ni tehũ, ne'a ni ja'ihũ man'da di muui xinda gue ni hehũ. ²⁴Damin 'yomfẽnihũ

ts'u 'be'a i øt' yũ ca. Nu'u, hingui øt' yú huãhi ne hin te i pe'ts'i 'be'a i honi, pe nu Ojã di jamansu'u. Pe man'da di jamansu ahũ Ojã xinda gue yũ doja, nguetho man'da di mu ahũ. ²⁵Nte sä gui tĩnsehũ, xinga gue nin sihmehũ, xinga gue ni hehũ, xinga gue ni tehũ, gue gam 'bũhmbũ ua nya'a thoho.

²⁶Janangue'a hin gui hyãdumbũihũ u nte di muui.

²⁷Dami nuhũ yũ døni. Hin te má 'bẽfi i øt'e, pe guehma i te. Ne nu'a ra ts'ut'abi Salomón mi he rá pahni mahotho ne xũm hmadi. Pe nu yũ døni man'da mahotho xinda gue rá pahni mi he ra Salomón.

²⁸Nu'a Ojã di jamansu yũ døni ne di japi din te, madague n'da pa thoho i døni. Xi ahũ, ha hin guím bẽmhũ ngue man'da xũn ho di 'da ahũ Ojã. Xøgue ts'ũtho guí ẽc'yẽihũ. ²⁹Janangue o guí hãdumbũihũ 'be'a gui sihũ n'da pa ngu n'da pa, ³⁰nguetho nu'u hingui ẽc'yẽi Ojã, gue'a i øt'u. Pe nu'ahũ ni Tahũ 'bũpũ mahẽts'i i paði 'be'a gätho guí homhbũ. ³¹M'bet'o thoho guin unsehũ di manda ahũ rá ts'edi Ojã, ne nubũya di 'da ahũ Ojã 'be'a gätho guí homhbũ, bi 'yẽn'a ra Jesús.

To'o di membeti bũ mahẽts'i

³²Xø bi 'yẽn'a ra Jesús:

—O guín suhũ, madague'a hingui ngu ahũ, nguetho i hu rá mbũi Ojã ngue ya guí 'bũhmbũ bũ di manda rá ts'edi. ³³Dami pãhũ 'be'a i ja ahũ, gui unhũ yũ hyoya, ne din ja ahũ xũn ngu bũ mahẽts'i. Nubũ, nte dim 'bẽpũ ne njãm'bũ din thegue, hingui sä n'da ra bẽ da yũrpũ, xinga

gue'u yu zu'uē. ³⁴Nu'bu guecua ja ra ximhäi i ja 'be'a pe'ts'a n'da, hont'ua im bēn'a n'da, ne nu'bu guepə mahęts'i, guepə im bēn'a n'da bu, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma da thø'mi xun ho

³⁵Ne xø bi 'yęn'a ra Jesús:

—Dami tøgbahə ne gan sähə tengu'bu i sø ni sibihi. ³⁶Tengu i øt' yu 'yęhe 'bu i tøm'bu yú hmu da mbeng bu xín sihme bu ja ran thąti, n'dahma 'bex da xocpa n'dihi 'bu bi zofo. ³⁷Emme din johya u bi dø'mi, nguetho da xi'ü da hyupə ja rá mexa, go guesə'a ra hmu din 'yęhe bəya, ngue da 'uįn'ü yú 'yęhe. ³⁸Din johya u bi dø'mi madague'a made nxui uague t'uxuditho 'bu bi zøh ra hmu. ³⁹Nu n'da ran 'yohu 'bu xtám bađi 'be'a ní pa da yurpə ra bę bu ja rá ngu, xtán dø'mi, hin di japi da fępi 'be'a pe'ts'i. Pe hingui pađi 'be'a ní pa da yurpə ra bę, janangue i tøm'i gätho yu pa. ⁴⁰Ngutho ahə gui tøgbahə nguetho hin guí paħmbə 'be'a ní ora ba pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yęn'a ra Jesús.

Rán t'uti yu 'yęhe xun ho ne'a hingui ho

⁴¹Nu'a ra Pedro bəya, bi 'yänni 'be'a bi man ra Jesús, bi 'yęmbi:

—Ma Hmu i, ha høngdähe guí xije ran t'uti, uague gätho u mi'da guí xifi.

⁴²Nu ra Jesús bi dąti:

—Nu'a ra 'yęhe xun ho, nzai i øt' rá 'befi xun ho, ne di manda bu ja rá ngu rá hmu, ne di darpa yú mi'yęhehə. Ne nu'bu bi zøn ra ora din sihme ts'ü yú mi'yęhehə, i 'uįni

xun ho. ⁴³Ne nu'a ra 'yęhe, da dįn'a rá hmu bu dim peh 'bu bi zøhø, da nu ran johya a bəya. ⁴⁴Nguetho majuani dí xi ahə, nu rá hmu di un man'da ra 'befi ngue di manda bəya 'be'a gätho i pe'ts'i. ⁴⁵Pe nu'bu n'da ra 'yęhe im bense him ba ę'a n'dihi rá hmu, ne di dų'mi di unba yú mi'yęhehə, madague yu xisu o gue yun 'yohu, ne i sihmezehe ne i mihni, ⁴⁶ts'urpə thoho ba ęh rá hmu ne bi dįn'a rá 'yęhe bu hin di jamansu rá 'befi, ne da zų'a rá 'yęhe bəya. Ne da hyøn'a thi, ne da 'yęmbi nte rán jai a. Ne da mbenpə ba nu ran unbi bu 'buh mi'da guexta'a him bi 'yøt'a xí sifi, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴⁷Ne man'da ran t'uti bi xi'ü, ne bi 'yęmp'ü:

—Nu n'da ra 'yęhe 'bu mi bađi 'be'a in nde rá hmu, ne him bi 'yøt'e, pe xun u tho ram fei din jap'a. ⁴⁸Pe nu'a n'da ra 'yęhe 'bu hingui pađi 'be'a in nde rá hmu, ne him bi 'yøt'a i numanho rá hmu, pe ts'ütho ram fei din jap'a. Nu'a to'o bin japi da bađi xun ngu, jatho da 'yøt'e xun ngu. I jatho da 'yøt'e n'da ngu n'da hangu na ngu bin japi da bađi, bi 'yęn'a ra Jesús.

Din ja yun heque

⁴⁹Ne xø bi 'yęn'a ra Jesús:

—Nugä bá ęcä, pe hinga gätho yu ja'i da numanhogui, janangue din sų'ü 'da. Pe guexta'a hinga nan ja xun ho. ⁵⁰M'bet'o ga nu xun ngu yun unbi, ne nu'bu bi zøn ra pa din ja'a dí m ma, n'da ran unbi xun ütho ga nugä bəya. Ne xun ho 'bu ga nu n'dihi. ⁵¹Pe o guí ęmhəbə din hę yu sųi ngue bá ęcä ua, pe man'da

din ja yu sui. ⁵²Nuya din hec yún 'yomfëni u 'bupä ja n'da ra ngu. Tengui'bu hyu'u 'bupä da dengui, yoho u hin da dengui. ⁵³Ne din hec yún 'yomfëni yün 'yohu ne din sümbu yú ts'ant'u nanguecä. Ne yu xisu din sümbu yú t'ixu ne din sümbu yú ts'ihue, hinga 'da'angu da bëmhbü, bi 'yën'a ra Jesús.

**Nu yu ja'i him bi ba'a rá
hmpya ra Jesús**

⁵⁴Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Nu'bu guí nuhü n'da ra güi ní bøxpu ní yüh ra hyadi, guí emhbü din 'ye, ne din 'ye büya. ⁵⁵Ne nu'bu guí nuhü ba ëh ran dahi bü sur, guí emhbü xtám pa ra pa büya, ne xtám pa büya. ⁵⁶Maxøts'e tho guím mamhbü, guí pähmbü 'be'a din ja ra pa, pe ne hin guí pähmbü 'be'a ní hmpya guí nuhü ya, bi 'yën'a ra Jesús.

Damin hocpazehë nin suihü

⁵⁷—Hanja ngue hingui sä gan 'yomfëni 'be'a xün ho gui 'yøthü, bi 'yën'a ra Jesús. ⁵⁸Nu'bu 'bu'a n'da da zix ahü bü 'büh ra ze'mi in nde di yap'ahü, nu'bu gá mbe bü 'yu, gan hocpazehë bü 'yu. Nu'bu hin'na, guehma gui sømmi bü 'büh ra ze'mi, ne di manda da jo ahü. ⁵⁹Ne hin da zä gui pømhbü bü asta gue'bü go gá juthü gätho bi zänni gui juthü, bi 'yën'a ra Jesús.

**Hnehi thoho di päh
rán 'yomfëni n'da**

13 Ne bi si'a ra Jesús 'be'a xí t'ørpa 'da yu mengu bü Galilea ne bi t'ëmbi:

—Nu'a ra Pilato bi manda dí ho'u 'da nu'bu mim bøx yú 'bøts'e bü ja ra danija Njerusalén, bi 'yëmbi.

²Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'u:

—Ha guím bëmhbü man'da i ja yú ts'oqui u to'o bi mba ntho xinda gue'u mi'da yú menguhü. ³Pe hin'na maha. Pe dí xi ahü, ngubü dín ün'nahü. Gui nuhü ran ts'embi mazai 'bü hin gui päh nin 'yomfënihü. ⁴Ne'u 'de'ma hyäto bi du bü Siloé 'bü mi yøt' ra jado, ha guí emhbü man'da mi ja yú ts'oqui u xinda gue'u mi'da 'bupä Jerusalén. ⁵Hin'na maha, ne ngutho ahü guin nuhü ran ünbi 'bü hin gui päh nin 'yomfënihü, bi 'yën'a ra Jesús.

**Ra hmpya ra za him
bin züh yún dät'o**

⁶Ne nubäya, bi xi'a n'da ran t'uti, bi 'yëna:

—Mi 'bu'a n'da ran 'yohü mi ja n'da rá huähi. Ne bi 'yët'a n'danza ra higo. Ne mi pa ran 'yohü da nu 'bü di zupü yún dät'o, pe xinga n'dandj bin züh yún dät'o ra higo. ⁷Janangue bi zon'na rá mbefi bü ja rá huähi ne bi xifi da 'yexa ra za: “Nuya, ná hyu jeya ya ngue dí tø'mi din ja yún dät'o na ra za, pe hin te i züdi. Dami 'yex ya, ndetho í sunba yú dehe ra häi a ra za,” bi 'yëmbi. ⁸Pe nu'a rá mbefi bi 'yëna: “Dím 'bäpü man'da jeya, ga zünspa ra häi bü rán düi, ne ga ponbä xün ho yu häi. ⁹Xøhma din züh yún dät'o büya. Pe nu'bu hin din züdi, ga exä 'bü,” bi 'yën'a ra mbefi büya, bi 'yën'a ra Jesús 'bü mi man'a ran t'uti.

**Nu'a ra Jesús bi hoc'a
n'da ra mbedi xisu**

¹⁰N'da ra pa ran säya büya, min xänbate bu ja ra nija ra Jesús.

¹¹Ne mi 'bäpü n'da ra xisu ngue ná 'de'ma hyäto jeya madí ünba ra zïthu, him madi japi di juän rá ja'i. ¹²Ne nu'bu mi nu'a ra Jesús, bi 'yëmbi:

—Grá xisu, ya bi zä ni ja'i ya, bi 'yëmbi.

¹³Ne bi mba nthädi ra xisu büya, bi dä'a ra Jesús, 'bex bi juän rá ja'i a büya. Ne nu'a ra xisu bi 'yëspa Oja. ¹⁴Pe nu'a ra ngurpi bu ja ra nija ëmme bin cue nguetho bi nu ra Jesús bi hoc'a n'da ra ja'i ra pa ran säya. Ne bi 'yëmp'u mi 'büpü:

—Nts'änni 'dato pa gam pëhmbü n'da semana, ne gue'u yu pa gua ghmbü ngue din hoc'ahü ua, pe hinga gue ra pa ran säya gua ghmbü da mba ma hoc'ihü ua, bi 'yë'n'a ra ngurpi bu ja ra nija.

¹⁵Nu ra Jesús bi 'yëna:

—Xi ahü, ha hin guí xoju nin danihü ne guí sixhü bu ja ra dehe madague ra pa ran säya. ¹⁶Ne mi 'bäcua n'da ra xisu rá m bom'beto ra Abraham, ná 'de'mahyäto njeya madi ünba ra zïthu tengu'bu án thu't'i, ne guí ëmhbü hingui ho ngue dá xocpä a nangue rá ts'edi ra zïthu, nguetho ra pa ran säya ya, bi 'yë'n'a ra Jesús.

¹⁷Bin hëtho u yün suihü ra Jesús büya, ne bi mbes' yú sä. Pe nu'u yu ja'i bin johya 'bu mi nu yün t'öt'e nuixte bi 'yöt'a ra Jesús.

Rán t'uti ra hmudä ra mostaza

¹⁸Ne xø bi 'yë'n'a:

—'Be'a ní hmëpya sä ga xi ahü ngue ga ut'ahü 'bëpü ní manda rá ts'edi Oja ua. ¹⁹Nu'a, tengu rá hmudä ra mostaza. Zü ts'u 'bü xu 'boni, pe nu'bu xum böts'e, i te tengu n'da ra za, ne yu doja i øt' yú 'bafi bu ja yú 'yë, bi 'yë'n'a ra Jesús.

Ran t'uti rá íxi ra thuhme

²⁰Ne xø bi 'yëna:

—'Be'a man'da ra hmëpya sä ga xi ahü ngue ga ut'ahü 'bëpü ní manda rá ts'edi Oja ua. ²¹Nu'a, tengu ra íxi 'bü din jap'a ra jüni, ne gätho bi nden'a ra jüni büya, bi 'yë'n'a ra Jesús.

Ran t'uti ra goxthi xün ts'it'i

²²Nu ra Jesús i 'yo ra 'yu ní mba bu Jerusalén, ne bi xänba yu ja'i bu ja yu hnini bi thogui. ²³Ne nu'u 'da yu ja'i bi 'yänni:

—Ha hin ε ngu'u yu ja'i dim pøhø, gue da mba nhyani, ën'u.

²⁴Nu'a ra Jesús bi dätì:

—Nu'a ní yut'a n'da bu mahëts'i, tengu n'da ra goxthi xün ts'it'i. Dami hyomhbü gui cuthü bu, nguetho dí xi ahü, da zøn ra ora xün ngu da nde da yürpü, pe ya him man zä. ²⁵Nguetho da zøn ra ora da gut ra goxthi ra Hmu, ne dim 'bäpü thi u 'da da zo'a, da 'yëmbi: “Ma Hmu i, dami xogahe.” Pe nu'a ra Hmu da 'yëmda'u: “Hin dí pä ahü,” da 'yëmbi. ²⁶Ne nu'u da 'yë'n'u: “Pe dán sihmehü, ne gá xängahe bu ja ma hninihe,” da 'yëmbi. ²⁷Pe nu'a ra Hmu da 'yëna: “Pe dí xi ahü, hin dí pä ahü, ní mbähä bu, hin da zä gui cuthü ua, gyü ts'om'bäihü,” da 'yënthoho u.

²⁸Ne ëmme da bëndumbü u 'bu dim 'bäpü thi bu di manda rá ts'edi

Oja. Ne din zom bu di cuxt' pu yú ts'i u nangué ran unbi da nu bu. Ne da hyant'a ra Abraham 'bupu mbo, ne ra Isaac, ne ra Jacob, ne gátho mi'da yú pøngahya Oja, ²⁹ne da hnu u xun ngu mi'da yu ja'i ngue bi nexpu gá na nguni ra ximhäi i hupu di manda rá ts'edi Oja. ³⁰Ne dí xi ahü, to'o gna i 'bet'o ua, dim 'bejua bu u, ne nu'u t'ëmbi i 'bejua ua, dim 'bet'o bu u, bi 'yën'a ra Jesús.

**Ra Jesús min nde xti
huç'u 'bupu Jerusalén**

³¹Nu'bu mi man'a ra Jesús, bi zø'i 'da yu fariseo ne bi 'yën'u:

—Nde'bu gui pøn'a n'dihi ua di manda rá ts'edi ra Herodes, ne in nde da hyo'a i.

³²Bi da'a ra Jesús:

—Nu ra Herodes ra hyäte a. Ní mbähä gui xihmbu ngue nuya ne nixudi ga thoqui ga øt' ma 'befi, ga høn'a thi yu zithu, ne ga hoc yu hyenni bu ga thogui. Nimani büya ga juacä ma 'befi, gui 'yëmfu, bi 'yëmbi. ³³Nuya, ne nixudi, ne nimani dan 'yogä, i jatho ga søm bu Jerusalén, nguetho gueru i tho bu yú pøngahya Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁴Ne emme bi du rá mbui ra Jesús nangué'u i 'bupu Jerusalén, ne bi 'yëna:

—Nu ahü gyu menguhu Jerusalén, guí hohu yú pøngahya Oja, ne gadí bat'adohu u bí pen'nahü Oja. Hangu yu pa dá nde ga jamansu ahü tengutho n'da ra c'u'øni i comp' yú baši 'bu xun de, pe nu ahü hin gá ndehü. ³⁵Nuya njon da mbäh ni hninihu ne hin din ja ahü rán japi Oja. Ne dí xi ahü, hin gui nuju mahøn'a jague'bu bá çcä mahøn'a.

Ne nu'bu gá nuju, gui 'yënjü: “Majapi a bá ghe nangué rá thuhu ra Hmu,” gui 'yënjü, bi 'yën'a ra Jesús 'bu mi 'yëmp'u yu mengu bu Jerusalén.

**Nu'a ra Jesús bi hoc'a
n'da xun nden rá ja'i**

14 Nu n'da ra pa ran säya, bi mba bán sihme bu rá ngu n'da ra ngurpa fariseo a ra Jesús. Ne gátho i 'bupu ja ran sihme emme bi dø'mi da nu 'be'a da 'yøt'a ra Jesús. ²Nguetho mi 'bupu n'da ran 'yohu xu nden rá ja'i. ³Ne nu'a ra Jesús bi 'yän'du yu fariseo ne yu xänbate nijä büya:

—Ha din theui yun t'ëdi 'bu di hoc'a n'da ra hyenni 'bu ra pa ran säya, gna.

⁴Pe xinga n'da'u bi dat'a. Nu ra Jesús büya, bi hoc'a ran 'yohu ne bin 'yëhmi. ⁵Ne nubüya, bi 'yëmp'u yu fariseo ne yu xänbate nijä:

—Xi'bu n'da ahü, 'bu xtan däh nin danihu oque ni buruhu bu ja ra hyähäi a ra pa ran säya, ha hin guí juxhu madague ra pa ran säya, bi 'yën'a ra Jesús.

⁶Pe xinga n'da bi zä bi dadi.

**Ra Jesús bi ma hin da hyoni
din nuixte zehé n'da**

⁷Nu ra Jesús büya, bi nu'u 'da i hon yün thuts'i, in nde 'darpü da hyuhmbu u i pa nt'ëspi bu ja ran sihme, ne bi 'yëna:

^{8,9}—O guí homhbu ngue 'darpü gui hyuhmbu u ja yú ts'edi, nguetho nu'bu 'darpü guí huhmbu u, xi'bu da zøm bu n'da ngue man'da da t'ëspi, ne da xi ahü ra mengu bu, “Gui ndanjü nguetho

rán säui da hyupü na,” da 'yɛn'ahü. “Bá huhnú,” da 'yɛn'ahü, ne ɛmme gui pes' ni sähü büya. ¹⁰Man'da xün ho gui hyuxhü bü ma'ueni ts'ü 'bü gá cüthü bü ja ran sihme, ne nu'bü bi nu ahü ra mengü bü, da xi ahü: “Amigo ahü, ba ɛhmbü ua, gui hyuxhü ua man'da xün ho,” da 'yɛn'ahü. Ne gätho'ü 'büpü da numanho ahü büya, bi 'yɛn'a ra Jesús. ¹¹Nguetho gätho'ü din 'yɛzɛhe, da zön ra pa da go'ahäi. Pe gätho to'o hin din 'yɛzɛhe, da zön ra pa da t'ɛspi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹²Ne xø bi 'yɛn'a ra Jesús, bi 'yɛmp'a ra mengü bü:
—Nu'bü gui 'yøt'a n'da ran sihme, o guí zon'dü ni amigo, xínga gue'ü ni cu, xínga gue'ü ni meni, xínga gue'ü yü membeti guin töt'am'büihü, nu'ü, m'bejua da zix'i i gan sihme, tengu gá 'yørpe. ¹³Pe nu'bü gui 'yøt'a n'da ran sihme, dami zon'dü yü hyoya, ne yü mbedi, ne yü dogua, ne yü xädä, ¹⁴ne di jap'ahü Ojå büya. Nguetho nu'ü, hin da zä di co'ts'a'i 'be'a gá 'yørpa ü. Pe Ojå di co'ts'a 'bü bi zön ra pa da xox'ü yü 'yɛc'yɛi xün du, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra dānsihme

¹⁵N'da ran 'yohü mi sihmehü bü, 'bü mi 'yø'a bi man ra Jesús, bi 'yɛna:
—Majapi gätho to'o din sihme bü di manda rá ts'edi Ojå, bi 'yɛn'a ran 'yohü.

¹⁶Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti nangu'e'ü to'o njuantho din sihme bü di manda rá ts'edi Ojå, ne bi 'yɛmp'ü:

—Mi 'bü'a n'da ran 'yohü bi 'yøt'a n'da ra dānsihme, ne ɛmme xün ngu

ü bi xifi din sihme bü. ¹⁷Ne nu'bü mi gua'a bi hoc ran sihme, bi mben'na rá 'yɛhe da xi'ü 'bex ba ɛhe. ¹⁸Pe gätho ü bi ma hingui sä da mba. Nu n'da ran 'yohü bi 'yɛna: “Nugä ja dá tängä n'da ma huqhi, jatho ga mba ba nugä. Dami pungagui, hingui sä ga mba,” bi 'yɛn'a n'da. ¹⁹Ne nu'a man'da ran 'yohü xø bi 'yɛna: “Nugä ja dá tängä cut'a pare yü mbündani, jatho ga säpi ga pepi, dami pungagui, hingui sä ga mba,” bi 'yɛn'a man'da. ²⁰Ne xø man'da büya bi 'yɛna: “Ja dá singä n'da ma xisu ne hingui sä ga mba bü,” bi 'yɛn'a.

²¹Nu'a ra 'yɛhe büya, bi mbengbü ja rá ngu'a rá hmu, ne bi xifi 'be'a gätho bi man'ü yün 'yohü. 'Bex bin cue'a rá hmu büya, ne xø bi mbenh mahøn'a ngue da mba n'dihi bü ja yü 'yu ra hnini, ne ba si'ü yü hyoya, yü mbedi, ne yü xädä, ne yü dogua da dīm bü, ba ɛhe din sihme. ²²Nubüya, nu ra 'yɛhe bi 'yɛmp'a rá hmu: “Bücu ya bá sigä ya, pe him bi yuh ni ngu.” ²³Nu rá hmu büya, bi 'yɛmbi: “Ní mba bü ma'ueni ts'ü ra hnini, ne dami 'yørpa ts'edi ba ɛ'ü hont'a go to'o gui tīm bü 'yu, da yuh ma ngu. ²⁴Pe xínga n'da ran 'yohü rá mbüdi dá zohndä da zi na man sihmegä,” bi 'yɛn'a rá hmu, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bü mi man na ran t'uti. Bi ma nangu'e'ü t'ɛmbi hin yün sähü, pe man'da go da yørpü di manda rá ts'edi Ojå ü.

Da nu yün ünbi to'o da den'na ra Cristo

²⁵Ne xün ngu yü jap'i mi ten bü 'yu ra Jesús. Nu ra Jesús büya, bi nyɛgui ne bi 'yɛmp'ü:

²⁶—To'o gätho in nde da dengui, jatho man'da xün ngu da bəngä xinda

guepə nam bən'a rá ta o gue rá mbe, oque rá xisu, oque yú t'uhni, o gue yú cu. Jatho man'da da bəngä xinda guepə nín huəczehe. Nu'bu hin'na, hin da zä da dengui. ²⁷Ne to'o gätho hin da hyät yən ənbi, ngue i su da tho 'bu da dengui, hin da zä da dengä ə.

²⁸Ne 'be gan 'yomfənihə ts'ə 'bu gui hyäthə gui tengahə, tenguthoho n'da ran 'yohə 'bu da 'yəna da hyøh rá ngu. ²⁹M'bet'o din 'yomfəni 'be'a da 'yøt'e, nu'bu hin'na, ts'ərpə thoho hinga xøt'a dí jua'a rá ngu. Nu yə jə'i bəya da dentho, ³⁰ne da 'yən'ə: “Nuna ran 'yohə bi də'ma rá ngu, pe hinga xøt'a bi juadi,” da 'yən'ə, bi 'yən'a ra Jesús. ³¹Ne ngutho n'da ra ts'ət'abi 'bu i 'bu'i 'det'a mahuəhi yú dofui, pe m'bet'o din 'yomfəni 'bu da zä din tunhui a man'da ra ts'ət'abi 'bu'i 'däte mahuəhi yú dofui. ³²Ne nu'bu im bəni hingui sä da dəpi, pe da mbəhna n'da rá m 'behni da 'yän 'bu da zä din hocpadahə.

³³Ne ngutho ahə, pe jatho 'be gan 'yomfənihə 'bu da zä gui 'yə'ts' ni pähä zehəhə, ne him man guim bəmhəb 'be'a i ja ahə, janangue da zä gui tengahə bəya, bi 'yən'a ra Jesús.

Hingui ho ra ɥ 'bu di 'beh rán ho

³⁴Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yəna:

—Nu ra ɥ mahyoni a, pe nu'bu di 'beh rán ho, hin'yə 'be'a din hogui. ³⁵Ne nte da mbəfi, xinga gue ra häi sä di hoqui, ne da mba ma bənt'i thoho. Guín jahə bə 'bu hin'yə nin hohə, bi 'yən'a ra Jesús.

Ran t'uti ra de'yo bim 'bedi

15 N'da ra pa, xən ngu yə hyəcahäi ne mi'da yə

ts'om'bäi bim peti bu, da 'yøde 'be'a i man'a ra Jesús. ²Janangue'a nu'ə yə fariseo ne yə xänbate ni ja bi c'əman'ə ra Jesús, ne bi 'yən'ə: —Hingui ho øt'na ran 'yohə, nguetho i yəhə ne i sihmehə yə ts'om'bäi, sä bi 'yən'ə.

³Ne nu'a ra Jesús bi xi'a n'da ran t'uti, ne bi 'yəmp'ə:

⁴—Xi'bu n'da ran 'yohə i 'bu'a n'da ciento yú de'yo, ne xtim 'be'a n'da, ne hønt'ə goho 'däte ma'de'ma guto di 'bəpə, 'be'a da 'yøt'a. Ha hin da zopə goho 'däte ma'de'ma guto, ngue da mba ba hon'a bim 'bedi gue'bu go bi dīni. ⁵Ne nu'bu bi dīni, da gəx rá xixi, din johya bəya. ⁶Da duxpə ja rá ngu, da zon'də yú amigo, ne'ə din tət'am'bəihə, ne da 'yəmp'ə: “Dan johyahə ya, nguetho dá tīngä na ma de'yo bim 'bedi,” da 'yəmp'ə. ⁷Ngutho bu mahəts'i, əmme di johya ə bí 'bəpə 'bu bi päh rán 'yomfəni n'da ra dədits'oqui ua ja ra ximhäi. Man'da di johya nangue'a, xinda gue'ə mbəni hingui dim 'bedi, ngue əna hin'yə yú ts'oqui, bi 'yən'a ra Jesús.

Ran t'uti n'da ra xisu bi 'beh rá mbeti

⁸Ne man'da ran t'uti bi man ra Jesús, bi 'yəna:

—Ne ximangutho n'da ra xisu mi ja 'det'a yú mbeti ne bi 'be a n'da, pe 'be'a hmaha da 'yøt' ra xisu bəya. Ha hin di søc rá sibi ne da goc rá ngu, da hyoni gue'bu go bi dīni.

⁹Ne nu'bu bi dīm bəya, da zon'də yú amigo ne'ə din tət'am'bəihə, ne da 'yəmbi: “Dan johyahə nguetho dá tīngä ma mbeti dá 'becä,” da 'yəmbi. ¹⁰Ngutho ə yám 'behni O ja bí 'bəpə mahəts'i, əmme di johya 'bu bi päh

rá mbúi n'da ra ja'i ua, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ran t'uti n'da ran 'yohu
bi huɛc rá ts'unt'u**

¹¹Ra Jesús bi ma man'da ran t'uti 'bɛpɛ ní huɛgahɛ Oja ne bi 'yɛna:

—Mi 'bɛ'a n'da ran 'yohu yoho yú ts'unt'u mi 'bɛi. ¹²Nu'a ná yoho rá ts'unt'u bi 'yɛmp'a rá ta: “Dami 'dac ya 'be'a guím bɛni gui sogá 'bɛ gá tu,” bi 'yɛmbi. Janangue nu'a ran 'yohu bɛya, bi unni 'be'a gátho in ndepe da gohmi'u yú ts'unt'u. ¹³Mi tho'i ts'u yɛ pa bɛya, bi hyaxa bin t'un'na to'o xí 'yäh ra erencia, ne bi mba. Bi mba n'danni ra häi, yatho, ne 'bexque 'dahmantho bi jua'a bi hyats'i, nguetho bi 'yøt'e 'be'a bi numanhose. ¹⁴Gátho bi juadi, xíngui ts'u nte bi 'yɛgui. Ne guɛpɛ ra häi xí zøni bin ja n'da ra dathu, ne xíngui ts'u 'be'a da zi.

¹⁵Pɛ nubɛya bi hyon ra 'bɛfi ra ts'unt'u. Ne nu n'da ran 'yohu, ra mengu bɛ, bi xifi di jamansup yú ts'udi. ¹⁶Pɛ njon bi 'uɔn'a ra ts'unt'u ne in nde da zi'a mi si yɛ ts'udi, nguetho ɛmme tumanthuhu. ¹⁷Ne nu'bɛ mi thoh yɛ pa, bin 'yomfɛni bɛya, bi bɛni: “Nubɛ ja rá ngu ma ta, mbongui thoho 'be'a da zi yú 'yɛhe, ne nugä dí sägä ran unbi ngue hin'yɛ ga sigä ua. ¹⁸Pɛ man'da xɛn ho 'bɛ ga pengä ne ga xi'a ma ta: “Nu'i ma ta'i, nugä dá øt'ä ram fɛ'ts'i nangue'e ne nangue Oja, ¹⁹ne him man sä'be gui 'yɛngui ni ts'unt'ugä ya. Gui 'yɛngui ni 'yɛhethohögä ya, ga ɛmbi,” bi 'yɛnse a ra ts'unt'u.

²⁰Bex bi mba bɛya bi hyax ra 'yui í mba bɛ 'bɛh rá ta. Pɛ nu'bɛ mi ts'utho da zøn rá ngu, 'bex bi

hyant'a rá ta ngue ba ɛpɛ, ne ɛmme bin johya, bi huɛc'a rá ts'unt'u. Bin ti'a rá ta, bin c'at'ui bu 'yu, bi hyafi ne bi zuspa rá 'yogu. ²¹Pɛ nu'a ra ts'unt'u bi xi'a rá ta: “Nugä, dá øt'ä ram fɛ'ts'i nangue'e ne nangue Oja. Ne him man sä'be gui 'yɛngui ni ts'unt'ugä ya,” bi 'yɛmbi.

²²Pɛ nu'a rá ta, bi xih yú 'yɛhe: “Dami hethu ra pahni man'da xɛn ho, ne dami cärpahɛ n'da ram fo'ye rá xä, ne gui 'yurpahɛ yú zapato. ²³Ne ba sihu ra t'undani xɛn zaqui ne gui hyohu, gui hoju ran sihme ne dan johyahɛ. ²⁴Nguetho nuna ma ts'unt'u tengu'bɛ bi du, pɛ nuya, tengu'bɛ bim 'bɛi mahøn'a. Bim 'bedi pɛ nuya dá tɔn ya,” bi 'yɛn'a rá ta.

Ne 'bex bin ja ran sihme.

²⁵Pɛ nu'a ra 'bet'o ts'unt'u mi 'yo bu huahi, ne nu'bɛ mi mba bu ja rá ngu, i øh ra 'bida ne ran johya mi ja bu ja rá ngu rá ta. ²⁶Ne nu'a, bi zohn'na n'da rá 'yɛhe bi 'yänni: “Be'a i ja bu ja rá ngu ma ta,” bi 'yɛmbi.

²⁷Ne nu ra 'yɛhe bi 'yɛmbi: “Nu'a nin 'yohu bi zøhø, ne ni ta bi hyo ran dani xɛn zaqui, bi 'yøt'a n'da ran sihme xɛn ndoho. Nguetho bin johya ngue ya bá penc'a nin 'yohu,” bi 'yɛmbi.

²⁸Pɛ nu'a rá mbɛdi ts'unt'u bin cue ne him bi nde bi yurpɛ mbo ra ngu. Ne nu'a rá ta bi bøni, bi 'yørpa ts'edi da yurpɛ mbo. ²⁹Pɛ nu rá ts'unt'u bi 'yɛmp'a: “ɛmme xɛn ngu yɛ jɛya dá øt'ä ni 'bɛfi ne xínga n'dandj dá festhoho a gá xiqui. Ne hin jam'bɛ xcá 'dac'a n'da ra t'uchibo ngue dan sihmehe ma amigo. ³⁰Pɛ nu'bɛ go mi zø'a

ni ts'unt'u bi juat'a ni mbeti ne xun ts'o bi 'yøt'e, 'bex gá hyo ra t'undani xun zaqui," bi 'yɛmbi.

³¹Pe nu'a rá ta bi 'yɛmbi: "Pe ma zɛ ts'unt'u i, thocua thoho dí 'buhmi ua, ne gátho 'be'a i jagá, gátho ni mbeti. ³²Pe xun ho 'be'a dá øt'á nguetho nu nin 'yohu tengu'bu ya xí du ne i 'bui mahøn'a, nu'a bim 'bedi pe ya dá tĩmhbu," bi 'yɛn'a rá ta, bi 'yɛn'a rá Jesús 'bu mi man ran t'uti.

Ra nt'uti ra ngurpa 'yɛhe hinga gue'a bi 'yøt'e

16 Ne xø bi ma man'da ran t'uti a ra Jesús, ne bi 'yɛna: —Mi 'bu'a n'da ra membeti, ne mi si n'da rá ngurpa 'yɛhe bi xifi di manda 'be'a gátho i pe'ts'i. Pe bi si'a ra membeti hingui ho øt' rá ngurpa 'yɛhe nguetho i haczehé 'be'a i ndese. ²Janangue'a bi zon'na rá 'yɛhe ne bi 'yɛmbi: "Dá øcá hingui ho'a guí øt'e. Nuya, dami dáqui hangu din theui ma 'befi nguetho ya him man gam pecua," bi 'yɛmbi.

³Nu'a ra 'yɛhe bi bɛm baya 'be'a da 'yøt'e. Bi 'yɛnse: "Nuya him man zä dam pecua ya, ne hingui sä dam peh na huqhi, ne dí pe'ts' ma sä ga ätho ra mbeti, 'be'a hmaha ga øt'ya," bi 'yɛnse. ⁴Bi bɛm baya 'be'a da 'yøt'e n'dahma dim 'buh yú amigo di ze 'bu hin'yú rá 'befi.

⁵Ne nu ra ngurpa 'yɛhe bi zon'du to'o i tup'a rá hmu. Ne bi 'yän'na n'da hangu in dupate. ⁶Ne bi ðati, bi 'yɛna: "N'da ciento ðambot'egui ra aceite dí tupi." Ne nu'a ra 'yɛhe bi 'yɛmbi: "Dami ts'on ni søcuá ne gui 'yo't' ma'da'yo gui hyuxpɛ ngue høn't'a yote ma'det'a yɛ ðambot'egui

guí tupa ma hmu," bi 'yɛmbi. ⁷Ne xø bi 'yän'na man'da ran 'yohu hangu xø in dupate a. Nu'a bi ðati: "N'da ciento t'eni ra trigo dí tupi." Ne nu'a ra 'yɛhe bi 'yɛmbi: "Dami päh ni søcuá, ne dami hyuxpɛ goho 'ðäte t'eni thoho guí tupi."

⁸Ne nu'bu mi pa'a rá hmu 'be'a bi 'yøt' rá 'yɛhe, bi 'yɛmbi: "Émme guí paði 'be'a sä gui 'yøt'e ngue din jase 'be'a gátho gui hyoni," bi 'yɛn'a rá hmu. Nu yɛ ja'i 'buh ya, émme i paði da hyät' yú mijá'ihú n'dahma da ðase. Pe nu'u i 'yo bu ja ran nequi, hingui paði da 'yøt'e tengu na, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁹Ne dí xi ahú ngue nu ra mbeti di ts'onba rán 'yomfɛni u 'da, pe da zøn ra pa ngue hin te di muui a, pe nu ni mbeti'hú xun ho 'bu gui fáxhú yɛ ja'i, ne dim 'buh ni amigohú ngue 'darpɛ gním 'buhmbú bu mahɛts'i.

¹⁰Bu'i 'da zɛ ts'utho i ja da 'yøt'e, pe i paði di jamansu a, janangue'a mfädi da baði di jamansu 'bu di ja xun ngu 'be'a da 'yøt'e. Pe 'bui 'da zɛ ts'utho i ja da 'yøt'e, ne hingui paði di jamansu a, janangue mfädi ngue hin da baði di jamansu 'bu di ja xun ngu 'be'a da 'yøt'e. ¹¹Nu'bu hingui paði di jamansu 'be'a i ja ua ja ra ximhäi, ne xín da baði di jamansu rá 'befi Oja. ¹²Ne nu'bu hingui paði di jamansu a hin rá mbeti zehé, njon da zä di un'na njuantho rá mbeti 'bu.

¹³Njo'o n'da ra ja'i sä dim 'bu'i yoho yú hmu, nguetho nu'a n'da ra hmu hin da numanho a, ne nu man'da di huɛ'ca. Uague da 'yørpa rá 'befi a n'da ne da zocpada bu rá 'befi a man'da rá hmu. Ngutho n'da

ra ja'i hingui sä da 'yɛmbi rá hmu a Oja 'bɛ ɛmme di ho ra mbeti, bi 'yɛn'a ra Jesús.

¹⁴Nu yɛ fariseo ɛmme di ho ra mbeti ɛ, ne nu'bu mi 'yø'a bi man ra Jesús, bi denthoho.

¹⁵Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɛ:

—Nu ahɛ gyú fariseohɛ, guí øthɛ 'be'a ní numansu ahɛ yɛ ja'i, pe nu Oja i paði 'be'a i ja bu mbo ni mbuihɛ. Ne nu'ɛ gátho im bɛnse yɛ ja'i ngue di muui, pe hin te di muui bu na nu Oja ɛ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma din theui ɛ yɛn t'ɛdi a rá ts'edi Oja

¹⁶—Nu mam 'bet'o gán xähmbɛ yɛn t'ɛdi ra Moisés, ne gán xähmbɛ 'be'a bi 'yo't' yɛ pɔngahyá maya'bu, bi 'yɛmp'ɛ. Pe nu ra Xuua Nxixyá bi dɛ'mi bi man ran ho ma'da'yo ne bi ma 'bɛpɛ ní manda rá ts'edi Oja. Ne xɛn ngu yɛ ja'i ya i øt'ra ts'edi da yurpɛ di manda rá ts'edi Oja.

¹⁷Pe madague'a, pe xínga n'dant'ohni dim 'be'ɛ yɛn t'ɛdi. Nu ra ximhäi ne mahɛts'i da guadi, pe hin dim 'be'ɛ yɛn t'ɛdi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hingui ho ran hyegui

¹⁸—Ne nu'a to'o da hyɛh rá xisu ne da zim man'da, ra 'yomt'ɛni a. Ne nu'a to'o da zin'a ra xisu bi thegui, ne gue'a dín 'yomt'ɛni a bɛya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra membeti ne ra hyoya í Lázaro

¹⁹Ne bi ma man'da ran t'uti ra Jesús, bi 'yɛna:

—Mi 'bu'a n'da ra membeti ne mahotho rá pahni xɛm hmadi a mi

he, ne ɛmme mi 'bɛmanho bu ja rá ngu, tengu thoho 'bu i ja ra ngo.

²⁰Ne i 'bu'a n'da ra hyoya, ɛmme mi sä ran ɛnbi, í Lázaro a. Ne gátho rá ja'i mi ja yɛ 'ya. Ne mi hupɛ ja rá goxthi ra membeti, ²¹ngue mim bɛni da zi 'be'a da hyɛpɛ ja rá mexa a ra membeti. Ne nu'ɛ yɛ xɛ'yo bi decpa yú 'ya bu i hudi.

²²Bi zɔn ra pa bi du'a ra hyoya. Ne nu yám 'bɛhni Oja bi zixpɛ mahɛts'i nguepɛ 'bu'a ra Abraham. Mbejua bɛya bi du'a ra membeti. ²³Ne nu'bu mi du'a ra membeti bɛya, ɛmme bi nu ran ɛnbi bu bi mba.

Ne bi ndøts'e, bi nu yabɛ bí 'bu'a ra Abraham ne ra Lázaro 'darpɛ bí 'bɛhmi. ²⁴Nu ra membeti bi mbafi, bi 'yɛmp'a ra Abraham: “Nu'i mam bombøta i Abraham, dami hugui ts'ɛ, ba penhua ra Lázaro da dɛt'ra dehe rá xä, da dārca ma jaɛni, nguetho ɛmme di ɛng na ra sibi i ja ua.” ²⁵Pe nu ra Abraham bi 'yɛmp'a: “Nu'i, mam bom'beto i, dami bɛn'i ts'ɛ 'be'a gá 'yøt'e 'bu gmi 'bɛpɛ ja ra ximhäi. Gátho xɛn ho 'be'a mi ja i, pe nu'a ra Lázaro hønt'a ran ɛnbi bi nu bu. Pe nuya din johya ua ra Lázaro ya, pe go hønt'a ran ɛnbi guí nu ya. ²⁶Ne man'da dí xi'i, hingui sä n'da da nexua da zørpɛ guí 'bui, nguetho i ja inde n'da ra mba'ye xɛn ndoho. Ne nu'i hingui sä gua nexpɛ guí 'bui gui søcua, nguetho i cot'a ra mba'ye bu,” bi 'yɛn'a ra Abraham.

²⁷Nu ra membeti xø mahøn'a bi xi'a ra Abraham: “Pe nu'bu hin da zä ba penhua, pe gui pen'na ra Lázaro bu ja rá ngu ma ta da xi'ɛ 'bɛpɛ 'be'a dí sägä. ²⁸Nguetho i

'bupũ cut'a man 'yohũ, nẽ dí ndepe nẽ'u da zom bũ guí 'buhmi 'bũ bi du, nẽ him ba ģcua ja ran unbi," bi 'yẽn'a. ²⁹Pe nu ra Abraham bi 'yẽmp'a: "Nubũ 'bũh nin 'yohũ, i ja bũ rãm hman ra Moisés nẽ yú pongahyã Ojã, i sã da 'yøxũ 'be'a i man'u." ³⁰Pe nu ra membeti bi 'yẽn'a: "Pe nu'i ma ta Abraham, hinga xõt'a rãm hman ra Moisés ngue da 'yø'u man 'yohũ, pe nu'bũ da ndants'a n'da xũn du ngue da xifi, da 'yø 'bũ." ³¹Pe nu ra Abraham bi 'yẽmbi: "Nu'bũ hin da 'yũrpa ra güenda 'be'a i man ra Moisés nẽ yú pongahyã Ojã, xín da 'yũrpa ra güenda 'bũ da ndants'a n'da xũn du," bi 'yẽn'a ra Abraham, bi 'yẽn'a ra Jesús 'bũ mi man ran t'uti.

Xũn duxqui ra ts'oqui

17 Nu'a ra Jesús bi xih yú xãdi, bi 'yẽmp'a:
—Hin'yũ n'da ra pa hin da ts'ã a ni mbũihũ gue i nde di 'bep ahũ gui 'yøthũ ra ts'oqui. Pe ndumbũitho da nu'a to'o di japi da 'yøt' yũ ts'oqui rá mijã'iui. ²Dí xi ahũ, to'o di japi da 'yøt' ran ts'o n'da hinga na te rá mbũi, man'da xũn ho 'bũ xtín thãrpa n'da ra dojũni rá 'yũga nẽ xtã t'entpũ ja ra dejã, xinda gue'bũ xtí japi xta 'yøt' ran ts'o a n'da hinga na te rá mbũi. ³Dami jamansu 'be'a guí øthũ. Nu'bũ 'bũ'a n'da ni mijã'ihũ bi 'yøt'ahũ ran ts'o, dami xihmbũ hingui ho'a bi 'yøt'ahũ. Nẽ nu'bũ da 'yømanho a guí xihmbũ, damim punbahũ 'bũ. ⁴Nẽ nu'bũ yoto nidi n'dapa da 'yøt'ahũ ran ts'o, nẽ n'dandĩ ngu n'dandĩ da 'yã ahũ ra punbi, dami punbahũ gãtho, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Gãtho xũn hẽi sã da 'yøt'a n'da 'bũ i ģc'yẽi xũn ho

⁵Nu'u yũ xãdi bi 'yẽm bũya:
—Grá Hmu, dami jaje ga ģc'yẽihe xũn ho, bi 'yẽmp'a ra Jesús.

⁶Nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'a:
—Madague'a ģmme zũ ts'ũtho gui 'yẽc'yẽigahũ, tengu bũ ni nẽqui rá hmudã ra c'u, sã gui xihmbũ ra za 'bãcua da 'uegue díim 'bãpũ ja ra dejã nẽ da 'ueh pũya. Hin'yũ 'be'a xũn hẽi 'bũ gui 'yẽc'yẽigahũ, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Hin ga ģmfũ xũn ho dí øthũ 'bũ dí øthũ'a i siju

⁷—Nu'bũ n'da ran 'yohũ 'bũh rá 'yẽhe di jamansup yú de'yo uague dim pẽpũ rá huãhi, nẽ nu'bũ bin de bá epũ ja rá ngu bũya, ha da sifi din sihme. ⁸Pe hin'na, pe da sifi di hocpa rán sihme rá hmu, nẽ nu'bũ bi niyã, ja din sihme ra 'yẽhe bũya. ⁹Nu'a ra 'yẽhe 'bũ bi 'yøt' rá 'befi bi xih rá hmu, hingui t'ẽmbi "jamadi gã 'yørcã ma 'befi," hingui t'ẽmbi, ngue ya ra 'yẽhe thoho. ¹⁰Nẽ ngutho ahũ 'bũ gã 'yøthũ rá 'befi Ojã, gui 'yẽnthohũ bũya: "Hin nte dá øthe ngue dí hnumanhoje, nguetho hønt'a bi xije Ojã dá øthe," gui 'yẽmhũ, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi hoqui 'det'a yũn 'yohũ mí hẽmb ra t'axca'ya

¹¹Nu'a ra Jesús 'bũ mi 'yo bũ ja ra 'yu ní mba Jerusalén, bi tho inde bũ ja yũn yãni yũ xẽqui Samaria nẽ Galilea. ¹²Nẽ nu'bũ mi ts'ũtho da yũt'a n'da ra hnini, ba epũ 'det'a yũn 'yohũ i nde din c'athũ ra Jesús. Gãtho mi hẽmb ra t'axca'ya u. Nẽ

nu'u yun 'yohu yabu ts'u bim 'bäi ne nts'edi bi mbafi, bi 'yɛn'u:

¹³—Nu'i Jesús, grá xänbate i, dami huggahe ts'u, bi 'yɛmbi.

¹⁴Nu ra Jesús 'bu mi nu'u buya, bi xi'u da 'yut yú ja'i u yu mbäja. Ne nu'bu mi mba u, nu'a ra Jesús bi japi bin hoc yú ja'i bu ní mba.

¹⁵Ne nu n'da, 'bu mi baði bi zä rá ja'i, 'bex bá peng bu 'bäh ra Jesús ne nts'edi bi 'yɛspa Oja. ¹⁶Bin dañyahmu bu ja rá gua ra Jesús, bi 'yáp ra jamadi nguetho bi yan'a. Ne nu'a, ra mengu Samaria a, hing rá mijudíohu ra Jesús. ¹⁷Pe nu ra Jesús bi 'yɛna:

¹⁸—Ha hinga gue'u 'det'a dá hoqui. Hapü i 'bu'u mi guto. Ha hingui sä ba ɛ'u 'da xtí un ra jamadi Oja. Pe hønna n'da ran'yohu hing ra judío bi bɛn'a ra mate bi 'yørpa Oja, ne im bɛnse u mi'da ngue ɛna i pa Oja u, bi 'yɛna.

¹⁹Ne xø bi 'yɛmp'a ran 'yohu: —Damim 'bäi, ní mba ya. Bin yan'a ya nguetho gá 'yɛc'yɛi gue i ja ma ts'edi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a di ja bu di manda rá ts'edi Oja

²⁰Nu'u 'da yu fariseo bi 'yän'na ra Jesús:

—'Be'a ní pa di manda ua rá ts'edi Oja, bi 'yɛn'u.

Nu ra Jesús bi 'yɛmp'u:

—Hin da fä 'bu bi manda rá ts'edi Oja ua. ²¹Hingui sä n'da da 'yɛna: “Guecua di manda ua rá ts'edi Oja,” xingui sä n'da da 'yɛna: “Guembu di manda rá ts'edi Oja bu,” njon da zä da 'yɛna, nguetho guepu ja ní mbui n'da di manda rá ts'edi Oja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²²Ne nubuya, bi 'yɛmp'u yú xädi: —Da zøn ra pa ɛmme guin ndehu ba pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Pe di 'betho yu pa ba pengä. ²³Pe nu'u 'da da 'yɛn'ahu: “Guecua i 'bucua ya,” da 'yɛn'ahu. Ne nu'u mi'da da 'yɛn'ahu: “Guembu i 'bupü a.” Pe 'yo guí øhmbu 'be'a da man'u. ²⁴Nguetho nu'bu bá pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, di nequi tengu ra huei ngue di hyät'i gätho na nguni ra ximhäi. ²⁵Pe m'bet'o thoho ga nugä xun ngu ran unbi, nguetho yu ja'i 'bucua ya, hin da 'yɛc'yɛigui.

²⁶Nu'a ra pa ba pengä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, nu yu ja'i dim 'bui da 'yøt'u tengu bi 'yøt' yu ja'i mi 'buhmbu a ra Noé. ²⁷Nu'u yu pa mi 'bu'a ra Noé, gätho yu ja'i mi øt'e 'be'a mi numanhose, mi sihme, mi mihni, ne mi sin yú xisu, ne gue'a mi øt'u gätho yu pa gue'bu go mi zøn ra pa bi yut ra dambosa ra Noé. Ne bin da'ye buya, bi go'mi gätho ra häi a ra dehe, bi du gätho u yu ja'i mi 'bui. Din jabu da 'yøt' yu ja'i 'bu bá pengä.

²⁸Ne tengu bi 'yøt' yu ja'i yu pa mi 'bu'a ra Lot, ne ngutho da 'yøt' yu ja'i dim 'bu 'bu bá pengä. Gätho yu ja'i bi 'yøt'e 'be'a mi numanhose da 'yøt'e, bin sihme, bim mihni, bim pä, ne bin täi, bi 'yøt' yú huähi, bi hyøh yú ngu. ²⁹Gue'bu go mi zøn ra pa bi bøn ra Lot bu ja ra hnini Sodoma, ne bá çah mahɛts'i ra sibi ma uanspi ra azufre, bi juah ra hnini, ne gätho mi 'bupü bi du buya. ³⁰Ne din jabu da 'yøt' yu ja'i 'bu bi zøn ra pa gua pengä.

³¹Ne to'o i 'bäpu maxøts'e ra zets'angu, hin da yurpu mbo rá

ngu ngue da hyaṭs'i 'be'a ja bə, da mba tho. Ne gátho to'o dim pepə ja rá huəhi, hin ba peng bə ja rá ngu. ³²Dami bəmhbə ts'u 'be'a bi 'yøt'a rá xisu ra Lot 'bū mi sifi da 'da'u, ne man'da bi bəse rá ngu, ne gue'a í du'a bəya. ³³Ne gátho to'o in nde da yaṅse rá te, da nu ran ʔnbi mazəi a. Pe gátho to'o hin da bəni da yaṅse rá te, din ja ra te mazəi a.

³⁴Nu'bū bi zən ra ora gua pengə, di əpə yoho bə ja rá oi, nu'a n'da da ts'ix'a, ne nu'a n'da da gopə. ³⁵Ne nu'bū yoho yə xisu 'darpu i jəni, nu'a n'da da ts'ix'a, ne nu'a man'da da gopə. ³⁶Ne nu'bū yoho yən 'yohə i 'yo bə ja yú huəhi, nu'a n'da da ts'ixa, ne nu'a man'da da gopə, ne hont'a to'o da 'yɛc'yei, da ts'its'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁷—Grá Hmu, hapə din ja'a guím ma, bi 'yɛmp'u yú xədi.

—Nubə hapə di pəti yə pada, gui pəhmbə gue di 'bom bə xən du, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti ra xisu ne ra ze'mi

18 N'da ra pa, bi xi'a n'da ran t'uti yú xədi ra Jesús, ra hməpya jatho thocua thoho din yaui Oja ne hin din xəmbui da 'yədi gue'bū go din ja 'be'a ədi. ²Ne bi 'yɛna:

—Mi 'bū a n'da ra ze'mi bə ja n'da ra hnini, him bi numansu Oja xinga gue yú mijə'ihə. ³Ne mi 'bupə n'da ra xisu xí du rá ndø. Ne thocua thoho mi səmə bə ne mi əpi da mbəts'i nangué rán sūiui i 'bui. ⁴Ne him 'be bi 'yərpa ra güenda 'be'a bi man ra xisu a ra ze'mi. Jague'bū min xəmbui ne bi 'yɛnse: “Nugə, hin dí numansu Oja, xinga

gue'u yə ja'i. ⁵Pe ɛmme di pac na ra xisu, masque ga øt'ə 'be'a in nde n'dahma hin di thoqui da zəcua ngue di xuhnanyagui,” bi 'yɛnse ra ze'mi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁶Nubəya, bi 'yɛmp'u yú xədi:

—Dami bəmhbə 'be'a bi 'yøt'a ra ze'mi. Madague ra ts'om'bəi. ⁷Dí xi ahə, man'da da 'yø'a Oja 'bū gui hyumbi gui 'yəfə rá m fəts'i ngue yú t'əhni ahə a. Nu'a Oja hingui tø'mi 'be din xəmbuizehe a. ⁸Pe dí xi ahə, 'bexque da mbəx ahə 'bū guí əfə rá m fəts'i. Janangué'a gui 'yəfə Oja di zet'a ni mbəihə, ne hin da du ni mbəihə ngue him 'be ba pengə ua. Ne nu'bū bá pengə nugə ngue dán ja'igə ua ja ra ximhəi, ga tɪn ahə bə guí ɛc'yeigahə, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ran t'uti n'da ra fariseo ne ra hyəcahəi

⁹Ne xø bi xih man'da ran t'uti ə im bəni xən hose, ne i numan'u ə yú mijə'ihə. Ne bi 'yɛna:

¹⁰—Yoho yən 'yohə bi mba bə ja ra dənija, din yaui Oja. Nu'a n'da ra fariseo, ne nu'a man'da ra hyəcahəi. ¹¹Nu'a ra fariseo, bim 'bəi ne bin ya, bi 'yɛna: “Jamadi Oja, nguetho nugə xingui ts'ə xən ts'o ma mbəi, nugə hin drá siyategə, ne hin drá hyətegə, ne hin drá 'yomt'əniğə tengu'u gátho mi'da. Jamadi ngue nugə hin dí øt'ə tengu øt'na ra hyəcahəi i 'bəcua. ¹²Nugə zəi dí ɛt' man sihme yondj n'da semana, ne dí un'a ná 'det'a a dí təh pə ja ra nija,” sə bi 'yɛn'a ra fariseo 'bū min yaui Oja.

¹³Pe nu'a ra hyəcahəi, n'danni ts'ə mi 'bəi, ne i su da ndøts' mahəts'i, bi hyə'mahəi, ne ɛmme

tu rá mbui. Ne bi 'yemp'a Oja: "Ma Oja i, dín yeh ni mbui, nguetho drá dádits'oquigä," bi 'yén'a ra hyaçahäi. ¹⁴Pe dí xi ahü, nu'a ra hyaçahäi ya xí punba Oja 'bú mi mbeng bú ja rá ngu. Pe hin'na a ra fariseo, guexta'a xún ts'o rá mbui 'bú mi bóm bú. Nguetho to'o din 'yets'i, gue'a dín unba ü. Pe gätho to'o hin din 'yets'i, gue'a dí t'ésa ü, bi 'yén'a ra Jesús.

Ra Jesús bi jap yu t'uhni

¹⁵N'da ra pa, nu 'da yu ja'i bá si yú t'uhni bú 'buh ra Jesús ngue da mba nthädi ü yú t'uhni. Pe nu'bú mi nu'ü yú xädi 'be'a øt' yu ja'i, him bi japi da ts'ix ü yu t'uhni bú 'bä'a ra hmu, bi dämüha thoho ü. ¹⁶Pe nu'a ra Jesús bi zon'dü yu t'uhni ne bi 'yemp'ü yú xädi:

—Dami jafü ba thocua ya yu t'uhni, o gadí hecuahü, nguetho gätho to'o da yurpü di manda rá ts'edi Oja, jatho 'be da gohi tengü n'da ra t'uhni. ¹⁷Dami 'yøhmbü 'be'a dí xi ahü: Jatho gui 'yøthü tengü'bü gyú t'uhnihü 'bú guí g'c'yeihü. Nu'bü hin'na, hin gui cuthü bú di manda rá ts'edi Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

N'da ra membeti i yaui ra Jesús

¹⁸Ne nu'a n'da rá ngurpi yu judío, bi 'yän'na ra Jesús:

—Grá hogaxänbate, 'be'a sä ga øt'ä ngue din jagä ra te mazäi.

¹⁹Bi dāh ra Jesús:

—Ha guím bēni 'be'a guím ma ngue guí gngüi xún hogüi, nguetho hōnt'a Oja xún ho. ²⁰Guí pādi 'be'a i mam bú ja yūn t'ēdi ngue i gē m: "O guí 'yomt'ēni, o guí hodu, o

guím pē, o guí man ra fehni, ne gui numansu ni ta ne ni mbe," i mam bú, bi 'yén'a ra Jesús.

²¹Nu ran 'yohü bi dāti:

—Gätho dí øt'ä ü gue'bü go mán t'uhni gä, bi 'yén'a ran 'yohü.

²²Ne nu'a ra Jesús'bü mi 'yøde 'be'a bi ma, bi 'yemp'a:

—Gadí 'be'i ts'ü. Ní mba, gui pä gätho 'be'a i ja i, ne gui darpa yu hyoya. Gua gē pūya, gui tengüi. Ne nubūya, xún ngu din ja i bú mahēts'i, bi 'yén'a ra Jesús.

²³Pe nu'a ran 'yohü 'bú mi 'yø'a bi man ra Jesús, gēme bi du rá mbui, nguetho gēme ra membeti a.

²⁴Nu'a ra Jesús 'bú mi nu bi du rá mbui a ran 'yohü, bi 'yēna:

—Xún hēi yu membeti da yurpü di manda rá ts'edi Oja. ²⁵Man'da hingui hēi n'da ra camello da yurpü ja rá gu ra 'yofani, xinda gue'ü yu membeti da yurpü di manda rá ts'edi Oja, bi 'yén'a ra Jesús.

²⁶Ne nu'ü yu ja'i 'bäpü bi 'yén'ü:

—Pe nu'bü in jabü, to'o maha da zä dim pøhø 'bú, bi t'emp'a ra Jesús.

²⁷Nu'a ra Jesús bi dāt'ü:

—Nu'a Oja sä da 'yøt'a hingui sä da 'yøzehe yu ja'i, bi 'yén'a ra Jesús.

²⁸Nu'a ra Pedro būya, bi 'yēmbi:

—Nugähe, gätho a mi jaje dá sohmbē ne dá tēn'nahe.

^{29,30}Nu ra Jesús bi 'yēna:

—Guehma dí xi ahü, gätho to'o bi zoh rá ngu, ogue rá xisu, ogue yú cu, ogue rá ta, ogue rá mbe, ogue yú t'uhni, ngue bin unse di manda rá ts'edi Oja ü, Oja di unni man'da xún ngu xinda gue'a mí ja. Pe ne'a ra te mazäi būya, bi 'yén'a ra Jesús.

Xò bi ma mahòn'a rán däte ra Jesús

³¹Nu ra Jesús, bi zixpə ma'ueni gätho 'de'mayoho yú xädi, ne bi 'yɛmp'ə:

—Dami 'yòhmbə ya. Ga mbähä bə Jerusalén, ne din ja bə 'be'a gätho bi man yə pəngahya maya'bu nanguecä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ³²Nu yə ja'i di dägä bə ja rá ts'edi ɛ hing yə judío, ne nu'ɛ da dengui, ne di c'aman'ugui, ne da zoxqui. ³³Ne da mbegbä, ne da hyogä. Pe ná hyu pa bəya ga ndants'i mahòn'a, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³⁴Pe nu'ɛ yú xädi, him bi bədi 'be'a nam bòn'a bi man ra Jesús. Nguetho njo'mitho yún 'yomfəni ɛ.

**Nu'a ra Jesús bi hoc'a n'da
ra xädä mi haxta'a mi**

³⁵Ne mi 'yo bə häntho bə ja ra hnini Jericó a ra Jesús, ne mi hupə nden'yu n'da zə xädä mi haxta'a mí si. ³⁶Ne nu'bu mi 'yò'a ra xädä ngue xən ngu yə ja'i mba bə, bi 'yänni 'be'a ət'ə. ³⁷Ne bi sifi mba bə ra Jesús ra mengu Nazaret. ³⁸Ne nu'a ra xädä bəya, nts'edi bi mbafi, bi 'yɛna:

—Nu'i gra Jesús, rám bom'beto i ra David, dami huɛgui ts'ə.

³⁹Ne nu'ɛ yə ja'i mi 'bäpə, bi xifi din hɛ. Pe madague him mi ndepe din ya, pə man'da nts'edi bi mbafi, bi 'yɛna:

—Gra Jesús, rám bom'beto i ra David, dami huɛgui ts'ə.

⁴⁰Nu'a ra Jesús bim 'bäh pəya ne bi manda ba ts'inba a ra xädä. Ne nu'bu mim 'bähmi ra Jesús a ra xädä, bi 'yän'na ra Jesús bəya:

⁴¹—'Be'a guí nde ga ət'a'i, bi 'yɛmbi.

Ne nu ra xädä bi dəti:

—Dín nde ga nu ran nequi.

⁴²—Sä guin nu ya, bi zä ni dä nguetho gá 'yɛc'yei i ja ma ts'edi, bi 'yɛmp'a ra Jesús.

⁴³Bex bi zä bi nu ran nequi rá dä bəya. Ne bi den'na ra Jesús. Bi 'yɛspa Oja bə ní mba. Ne'ɛ gätho yə ja'i mi 'bäpə, bi 'yɛspa Oja bəya.

Ra Jesús ne ra Zaqueo

19 Nu'a ra Jesús bi yərpə ja ra hnini Jericó, mi 'yo bə, ɛna da thogui. ²Ne mi 'bäpə n'da ra ngərpa hyacahäi, ɛmme ra membeti a, í Zaqueo a. ³Ne nu'a ra Zaqueo, ɛmme min ndehma da nu'a ra Jesús, pə him mi sä nguetho hingui hɛts'i, ne ɛmme də yə ja'i bə mi 'yo'a ra Jesús. ⁴Janangue'a, bin tihi bi ndexa n'da ra za ra sicómoro, ngue da zä da nu ra Jesús 'bə bi thopə. ⁵Ne nu'bu mi zòn'a ra Jesús bə 'bä'a ra za mi huxa ra Zaqueo, bi ndòts'e ne bi 'yɛmbi:

—Zaqueo, bá cə n'dihi nguetho ga sòm bə ja ni ngu ra pa ya, bi 'yɛmbi.

⁶Ne nu'a ra Zaqueo bin johya, 'dahmantho bi gəi, bi mba rá ngu ne bi zimanho a ra Jesús 'bə mi zòm bə rá ngu. ⁷Pe nu'ɛ yə ja'i him bi numanho nguetho bin säya bə ra Jesús bə ja rá ngu n'da ra ziyate.

⁸Ne nu'a ra Zaqueo bim 'bäi bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Ma Hmu i, nuya ga undä yə hyoya made 'be'a gätho i jagä. Ne nu'bu mi siyagä n'da ra ja'i ngue hin rá 'yu 'be'a mi ət'ä, goho nidi ga cospa a dá siyabi, bi 'yɛn'a ra Zaqueo.

⁹Ne nu'a ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Gá päh nin 'yomfəni ne i ja ra punbi ni ts'oqui ya, ne gätho i

'bucua ja ni ngu, gra Zaqueo, rám bom'бето i ra Abraham. ¹⁰Ne gue'a ná ɛcä, ngue guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ngue gan ɣanba yú te'u i pađi ja yú ts'oqui, ne hin da nu ran ɯnbi mazai, pegue din ja ra te mazai ɯ, bi 'ɣen'a ra Jesús.

Ran t'uti yu 'yɛhe him bi xand ra mbeti

¹¹Nu ra Jesús bi xih man'da ran t'uti ɯ yu ja'i, nguetho bi ben'u yu ja'i ngue nu'bu da zom bu Jerusalén ra Jesús, 'bex di japi di manda bu rá ts'edi Oja. ¹²Ne bi 'yemp'u:

—Mi 'bu'a n'da ran 'yohu, ra ts'ut'abi rá ta. Ne bi mba bu n'danni n'da ra hnini ngue bin nde bín t'un bu rá 'befi ngue din ts'ut'abi bu rá häizehe. ¹³Pe nu'bu mi nets'i, bi zon'du 'det'a yú 'yɛhe, 'da'a n'da bi un ra mbeti ngue ra oro xun ngu di muui. Ne bi 'yemp'u: “Gui hyomhbü 'be'a da zä gui 'yøthu ngue di xand ma mbeti,” bi 'yembi.

¹⁴Ne nu'u yu ja'i mi 'bäpü ja rá häi, him mi numanho a ran 'yohu. Janangue bi mbehni 'da yám 'behni ngue m'bet'o da zoni da ma ngue hin din t'un rá ts'edi a ran 'yohu. ¹⁵Pe nu'a ran 'yohu, bin t'un ran t'ɛdi din ts'ut'abi ne bi mbeng bu rá häi büya. Nu'bu mi zom büya, bi zon'du yú 'yɛhe xí un ra mbeti, nde da bađi hangu bi hyuxa rá mbeti xí un'na n'da ngu n'da ɯ.

¹⁶Nu ra mbüdi 'yɛhe bi 'yemp'a: “Nuya bin ja 'det'a a ni mbeti,” bi 'ɣen'a. ¹⁷Bi 'yemp'a rá hmu büya: “Xun ho gá 'yøt'e, gra 'yɛhe xun ho, gá xanda zü ts'ü dá 'da'i, pe ne ga 'da'a nin t'ɛdi ngue gui manda 'det'a yu hnini,” bi 'yembi. ¹⁸Nu ná yoho

ra 'yɛhe bi 'yemp'a: “Nuya bin ja cut'a a ni mbeti gá 'daqui ga xandä,” bi 'ɣen'a. ¹⁹“Nu'i, ga 'da'a nin t'ɛdi ngue gui manda cut'a yu hnini 'bu,” bi 'yemp'a rá hmu büya.

²⁰Ne xø man'da ra 'yɛhe bi 'yemp'a rá hmu büya: “I ja ua ni mbeti gá 'daqui. Dá pe'ts'ä xun ho. ²¹Nguetho dí paçä 'be'a nim 'bäi, ngue ya hin'yu nin huɛcate. Guí honi 'bepü gdí hyanba rá mbeti yu ja'i. Ne guí hanba yú huahi, janangue dá pe'ts'ä ni mbeti ngue dí su ga 'bedi,” bi 'ɣen'a. ²²Nu'a rá hmu bi 'yembi: “Nu'a gá ma i udi ngue grá ts'om'bäi. ²³Hanja hin gá hmi'a ma mbeti n'dahma xti hyux'i ts'ü,” bi 'yembi.

²⁴Ne bi 'yemp'u mi 'bäpü: “Dami hyanbahü rá mbeti na ran 'yohu ne gui unhdü a ra mbüdi 'yɛhe, nu'a to'o bi daħa xun ngu,” bi 'yembi. ²⁵Pe nu'u mi 'bäpü, him bi nde da 'yøt'e 'be'a bi man yú hmu, nguetho xun ngu i ja a ra mbüdi 'yɛhe. ²⁶Pe nu'a ra hmu bi 'yemp'u: “Nu'a to'o i humbi i øt' ma 'befi, hinga hønt'a rán zäbi da daħa, pe man'da xun ngu ga unni. Pe nu'a hingui nde da 'yøt' ma 'befi, hin te da daħa, ne ga hanba'a dá unni,” bi 'yena. ²⁷“Ne nu'u him mi ndeje dan ts'ut'abi ua, ba sihu, gui secpahü yú 'yuga ua,” bi 'ɣen'a ra hmu büya, bi 'ɣen'a ra Jesús 'bu mi man ran t'uti.

Ra Jesús bi ɣarpü ja ra hnini Jerusalén

²⁸Ne nu'bu mi gua'a bi man ra Jesús, bi thopüya, ní mba bu Jerusalén. ²⁹Ne nu'bu mi ts'ütho da zom bu ja ra nyuni guepü i ja ra hnini Betfagé ne ra hnini Betania,

³⁰bi mbehni yoho yú xädi, bi 'yẽmbi:

—Ní mbe bu nán jombu ja ra hnini. Ne gui tĩmmi bu n'da ra t'uburu án thət'i bu ja ra nden'yu, ne xinga n'da ra ja'i ní hyuts'i. Bá xocui ne ba siui ua. ³¹Ne nu'bu 'bo'lo da 'yän'naui: “Hanja gní xocui ra buru,” gui 'yẽnu: “Nu'a ra hmu i hon'a ra buru,” gui 'yẽnu, bi 'yẽmp'u yoho yú xädi.

³²Ne bi mba buya, ne bi dın'a 'be'a xí xi'a ra Jesús. ³³Ne nu'bu mi xoc ra buru, bi 'yän'na rá mbeti:

—Hanja gní xocui na ra buru, bi 'yẽmbi.

³⁴Bi dah yu xädi buya:

—Nu'a ra Hmu i honi, bi 'yẽn'u. Ne bi ndepe da zix buya.

³⁵Ne nu'u yu xädi bá si ra buru buya, ne bi gaspa yú coto bu ja rá xuthä ra buru ne bi hyuxa ra Jesús. ³⁶Ne nu'bu mi mba bu 'yu ra Jesús, nu'u yu ja'i 'bex bi mbøcua yú pahni bu ja ra 'yu ngue da thopu a ra Jesús. ³⁷Ne nu'bu mi gapu ja ra nyuni ní mba bu Jerusalén, gätho u min 'yohu nts'edi i mbafi, bin johya ne bi 'yẽspa Oja nangue yun t'ot'e nuixte bi nu. ³⁸Bi 'yẽn'u:

—Majapi ra ts'ut'abi bá ghe nangue rá thuhu ra Hmu. Ne din ja rán johya Oja yú mbui yu ja'i. Nuixtetho rá ts'edi Oja, bi 'yẽn'u.

³⁹Ne nu 'da'u yu fariseo bi 'yẽmp'a ra Jesús:

—Dami hecua ni xädi din he.

⁴⁰Pe nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'u:

—Nu'bu ga hecpä yu ngue i ẽspa Oja, pe go da 'yẽspa Oja ya yu do bongua, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Ra Jesús bin zoni nangue yu ja'i 'bapu ja ra hnini Jerusalén

⁴¹Ne nu'bu mi hyän bu ra hnini Jerusalén a ra Jesús, bin zoni. ⁴²Ne bi 'yẽn'a:

—Min ndegä ngue xquí pahmbu a dí yan'ahu bu ja ran unbi mazai, pe hin gán nde gá pahmbu, pe nuya him man zä, nguetho tengu'bu njo'mi ni däh. ⁴³Ne da zøn ra pa ba eh nin suiü di mbät'a ni hninih ne njon da zä da bøni ngue din yani, ne gan tunhdü u buya.

⁴⁴Ne gätho ahü ngue guí 'buhmbu nü, da hyo ahü ne da guah ni hninih. Ne da mba nso't'i, ne xinga n'da ra jado da gopu. Nguetho nu ahü xingui ts'u gá pahmbu a ra pa xtí pø ahü Oja, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Nu ra Jesús bi hyøn'a thi yu mbä bu ja ra danija

⁴⁵Ne nu'a ra Jesús buya, bi mba bu ja ra danija ne bi hyøn'a thi gätho yu mbä mi 'bapu. ⁴⁶Ne nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'u:

—I mam bu ja rám hman Oja: “Í thø'a ma ngu ngue da mba nthandegä bu,” i ẽn Oja. Pe nu ahü gá 'yøpadahu tengu'bu ra hyädo guepu nín 'yan'u yu be, bi 'yẽn'a ra Jesús.

Bi t'ømanho a bi man ra Jesús

⁴⁷Nu'a ra Jesús thocua thoho min xänbate bu ja ra danija. Pe nu'u yu ngurpa mbäja, ne yu xänbate nija, ne yu dác'yei, min nde da hyo'a ra Jesús. ⁴⁸Pe hin'yü 'be'a da 'yøt'e ngue da hyo. Nguetho gätho yu ja'i bi 'yürpa ra güenda 'be'a bi man ra

Jesús. Njon bin nde bi ʉ't' yú mbúi ʉ 'da.

Rán t'èdi ra Jesús

20 Ne nu ra Jesús n'da ra pa bi xánba yu ja'i bu ja ra ðanija nangue ran ho ma'da'yo. Ne'u yu ngurpa mbäjä ne yu xánbate nija, ne yu ðač'yei, gátho bi zòm bu. ²Ne bi t'än'na ra Jesús:

—Hanja sä guí øt'e 'be'a guí øt'e. To'o bi 'da'a nin t'èdi, bi 'yembi.

³Pe nu ra Jesús bi ðati:

—Necä, ga än'nahü, ⁴to'o bi un rán t'èdi ra Xuua ngue bi 'yøt' ran xixyá, hague Ojä uague yu ja'i, bi 'yena.

⁵Pe nu'u bin 'yänzehe ʉ 'be'a dí ðati. Ne bi 'yense:

—Nu'bu ga ɛmfu ngue Ojä bi un'na rán t'èdi a ra Xuua, ne da 'yenjü büya: “Hanja hin gá 'ygc'yeihu 'bu.” ⁶Pe nu'bu ga ɛmfu, yu ja'i thoho bi un rán t'èdi, dí bat'adoju yu ja'i nguetho xun ngu yu ja'i ɛč'yei rá pøngahyá Ojä ra Xuua, bin 'yemzehe ʉ.

⁷Janangue'a bi t'emp'a ra Jesús:

—Hin dí pähmbe to'o bi un rán t'èdi ra Xuua, bi 'yenthó.

⁸Necä hin ga xi ahü to'o bi 'dacä ran t'èdi ga øt'ä 'be'a dí øt'ä, bi 'yena.

Ran t'uti yu ts'ombefi

⁹Ne bi xih man'da ran t'uti a ra Jesús, bi 'yena:

—Mí 'bu'a n'da ran 'yohü bi 'yøt'a n'da ra nuandät'o, ne bi hmit'i 'da yu mbefi. Nu'a rá mbeti bi mba n'danni büya, ne nya'atho bám 'bupü. ¹⁰Ne nu'bu mi zøn yu pa da thuc yun dät'o, nu'a rá mbeti bá

pehna n'da rá 'yēhe da duspa 'da yún dät'o, ngue'a án yāhü a. Pe nu'u bi zocpa a ra nuandät'o, bi mbemba thoho ra 'yēhe ne bi 'yet'i, xín te bi unni. ¹¹Ne ná yoho rá 'yēhe bá pehna rá mbeti ra nuandät'o, pe ngutho bi 'yørpa ra 'yēhe, ne'a bi mbemba thoho mahøn'a, bi 'yer büya ne nte bi unni. ¹²Ne ná hyu rá 'yēhe xø bi mbehni mahøn'a a ran 'yohü, ngutho bi t'ørpe, bi unba yu mbefi ne bi 'yet'i, xíngui ts'ü bi unni.

¹³Ne nubüya, nu ra mendät'o bi beni 'be'a da 'yøt'e. Ne bi 'yena: “Masque ga pehn'na ma ts'unt'u, dadí huéqui, xøhma da numansu na,” bi 'yense. ¹⁴Pe nu'bu mi nurpa rá ts'unt'u ʉ yu mbefi, bi mam büya ngue da hyo, bi 'yen'u: “Mbähä ga hohü rá ts'unt'u, janangue da zä ga cosehü ra nuandät'o,” bi 'yen'u. ¹⁵Janangue'a bi zix pü ma'ueni, bi hyøn'a thi ra ts'unt'u, ne bi hyo bu, bi 'yen'a ra Jesús.

Ne xø bi 'yän'dü yu ja'i mi 'bäpü:

—'Be'a guím bëmhbü da 'yøt'a rá mbeti ra nuandät'o ya, bi 'yena.

¹⁶Pe dí xi ahü, ba ɛse ne da hyo'u, ne n'dan'yo di un'na rá nuandät'o büya, bi 'yen'a ra Jesús.

Ne nu'bu mi 'yø'u yu ja'i 'be'a bi man ra Jesús, nu'u bi 'yen'u:

—Ojä da 'yøt'e hin din ja a guím ma, bi 'yen'u.

¹⁷Pe nu'a ra Jesús bi hyët'u, ne bi 'yembi:

—Pe 'be'a nam bøn'a rá m hman Ojä nt'o't'i maya'bu 'bu, ngue i ɛna:

Nu'a ra do bi bunt'u yu gädo 'bu mi hyøh ra ngu,

gue'a ra do man'da mahyoni,

tengu thoho yu guangu, i ɛm

bu ja rá m hman Ojä.

¹⁸Ne tengu'bu da guesegä a ra do i hmam bu. Hønt'a go to'o hingui ɛc'yeigui, din unbazehɛ, tengu'bu da dang bu ja ra do din tani, ne go ga sempä a tengu'bu ra do da zɛ'mi ne da 'yet'i, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Bin t'än'na ra Jesús 'bu din
jut' ra renta ogue hin'na**

¹⁹Nu yu ngurpa mbäjä ne yu xänbate nijä 'bu mi 'yø'a ran t'uti bi man ra Jesús nanguɛ'u yu hyote mbefi, min nde da got'a fädi ra Jesús, nguetho bi baɗi tengu'bu guesɛ u yu hyote mbefi u yu mbäjä ne yu xänbate nijä. Pɛ him bi got'i nguetho bi zutho yu ja'i.

²⁰Janangue bi bɛm mahøn'a buya ne bi mbɛhni 'da yun 'yohu ngue da 'yän yun t'änni a ra Jesús, n'dahma din ja 'be'a sä dí fent'a ra Jesús ngue di dä bu 'buh ra ts'ut'abi. ²¹Ne nu'u yun 'yohu bi xi a ra Jesús:

—Xänbate i, dí pähmbe hønt'a majuani guí ma. Ne dí pähmbe guí xänbi xun ho hønt'a go to'o má ja'i ne hin guí huahni to'o guí xänbi, pɛ guí xifi xun ho nanguɛ Ojä. ²²Dami xije ya, ha din theui man t'ɛdihɛ bi 'daju Ojä 'bu ga juthu ra renta a ra ts'ut'abi Roma, uague hin'na, bi 'yɛn'u.

²³Pɛ nu'a ra Jesús mi paɗi i ts'ämhyä thofo. ²⁴Ne bi 'yɛmp'u:

—Hanja gní 'yängui, xi ni mbeti gní juthu ra renta ra ts'ut'abi, gan nugä, bi 'yɛna.

Ne bi un buya.

—To'o rá pøte ne rá thuhu i cuat na ra mbeti, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ne nu'u bi 'yɛn'u:

—Rá pøte ne rá thuhu ra ts'ut'abi Roma i cuat na.

²⁵Bi dah ra Jesús buya ne bi 'yɛmp'u:

—Nu'a rá mbeti ra ts'ut'abi Roma, gui un'na. Nu'a xin rá mbeti Ojä, gui un'na Ojä a, bi 'yɛmp'u.

²⁶Janangue nu yun 'yohu him bi zä xtä hyät'a ra Jesús, pɛ bi hyonya thofo u 'be'a bi man'a ra Jesús.

Ran t'änni 'bu da ndants'u xun du

²⁷Ne nu'u 'da yu saduceo, bi zøm bu 'buh ra Jesús, gue'u hingui ɛc'yei da ndants'u xøn du. Nu'u bi 'yɛmp'a ra Jesús:

²⁸—Nu'a ra Moisés bi 'daju n'da man t'ɛdihɛ ne bi 'yɛna: “Nu'bu bi du n'da ran 'yohu ngue mi 'buh rá xisu ne njo'o yú t'uhni, nu'a rán 'yohu da zinba a rá xisu. Ne nu'a rá mbädi t'uhni dim 'bui, da thuspa rá thuhu a ran 'yohu bi du ne da'yɛmbi rá ta a,” bi man ra Moisés.

²⁹Pɛ gue'a ga än'nahe. Bim 'bu'i yoto yun 'yohu din 'yohu zehɛ. Nu'a ra mbädi n'yohu bi zin'a n'da ra xisu, ne m'bejua buya bi du a ran 'yohu ne him bim 'buh rá t'uhni.

³⁰Ne nu'bu mi du ran 'yohu buya, ná yoho rán 'yohu bi zin'a ra xisu mahøn'a, ne xø bi du a. ³¹Ne xø bi zin'a man'da rán 'yohu buya, 'da'ingu bi 'yøt'u gätho yoto yun 'yohu, gätho bi du ne xinga n'da bim 'buh yú t'uhni. ³²Mbejua buya, bi duse ra xisu, bi 'yɛn'u. ³³Nuya, dami xije 'be'a din ja a ra pa da ndants'u xun du. To'o da 'yɛmbi rá xisu a ra xisu, nguetho gätho yoto bim 'buhmbu ra xisu ua ja ra häi, bi 'yɛn'u yu saduceo.

³⁴Ne nu'a ra Jesús bi ɗati:

—Hønt'ua ja ra häi din thät'u yu ja'i. ³⁵Ne gätho to'o yün sähu da

mba bu mahęts'i 'bu bi ndants'u xun du, ne him man ja ran thęti bu.

³⁶Nguetho da gohi tengu tho yım 'behni Oja u, ne him man da du bu. Ne ma'da'yo da gohi 'bu bi xoxa Oja u ngue yú t' uhnise Oja u.

³⁷Pe ne'a ra Moisés bi ma da ndants'u xun du 'bu mi 'yo't'i 'be'a bin ja, nu'bu mi nu mí zø ra za 'bu maya'bu. Ne i mam bu ngue nu Oja rá Oja ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob, ne nu'u, ná ya'a thoho xí du u 'bu mi 'yęmp'a Oja ra Moisés.

³⁸Ngubu bi ma nguetho guexta'a i 'buh yú mbui. Nubu na nu Oja 'da'ingutho 'bu i 'bu'a n'da ogue xun du n'da. Guexta'a i jatho yú te u xun du, bi 'yęn'a ra Jesús.

³⁹Ne nu'u 'da yu xänbate nija, bi 'yęmp'a ra Jesús:

—ęmme xun ho a gá ma, bi 'yęn'u.

⁴⁰Ne nu'u yu saduceo ya him mi sä da 'yän mi'da yun t'änni.

To'o rám bom'beto a ra Cristo

⁴¹Ne nubaya, bi 'yęn'a ra Jesús:

—Hague nán zä guí ęmfu ra Cristo rám bom'beto ra David a.

⁴²Nguetho bi manse ra David bu ja ra søcuę bi 'yo't'a:

Nu'a Oja bi 'yęmp'a ma Hmu:

“Hyucua ga conhui ma ts'edi,

⁴³gue'bu go dá tapä gátho u nin suihu,” i ęn Oja, bi 'yęn'a ra

David 'bu mi ma nangue ra Cristo.

⁴⁴Hanja i ęmbi rá Hmu, ne rám bom'beto a, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma hinga gue'a bu nán xänbate u yu xänbate nija

⁴⁵Nu'a ra Jesús buya, ní jat'a nyahu yú xädi, gátho mi 'bäpu mi

øde 'be'a bi man ra Jesús. Bi 'yęmp' u buya:

⁴⁶—O guí urpahu masu 'be'a da man'u yu xänbate nija, nguetho i he yú mbapahni xum hmadi ngue da t'ęspi, ne ęmme di ho da mba ma zengua ngue da 'yęspa yu ja'i. Ne ęmme i honi da hyupu ja yun thuts'i xun ho bu ja yu nija, nepu ja yun sihme. ⁴⁷Ne i siyabi 'be'a i pe'ts' yu xisu xun du yün ndø, ne i tunba yú ngu, ne ní jat'i nya'a thoho i yahu Oja bu ja yu nija. Pe nu'u, man'da xun utho ran unbi da nu, bi 'yęn'a ra Jesús.

Nu'a ran t'unni man'da di muui

21 Nu'a ra Jesús mi 'bäpu ja ra dąnija ne bi nu yu membeti i cät yú mbeti bu ja ra huada, ngue rán t'unni Oja. ²Ne bi nu n'da zü hyoya xisu bi gärpu yoho yu t'uc'axt'i. ³Nu ra Jesús bi 'yęmp'u mi 'bäpu buya:

—Majuęni dí xi ahü, nuna ra hyoya xisu man'da di muui bi uni xinda gue'u gátho mi'da. ⁴Nguetho gátho yu membeti 'bu ya bi gät'a n'da ra mbeti ja ra huada, pe ya mbongui thoho yú mbeti, pe nu'a zü hyoya xisu, bi uni gátho mi ja, xingui ts'u bi bongui 'be'a da hyonse, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a din ja ra dąnija

⁵Nu'a ra Jesús mi ø'a man yu ja'i: “Mahotho ra dąnija, ne mahotho yun t'unni i zupu.” Pe ra Jesús bi 'yęmp'u:

⁶—Nuna gátho guín nuhu ya, da zøn ra pa hin te din ja ua, xingui ts'u da bonga n'da zü xequi ngue hin da yø't'e, bi 'yęn'a ra Jesús.

Ran unbi din ja ua ja ra häi

⁷Ne nu'u 'da yu ja'i mi ø'a bi man ra Jesús, ne bi 'yänni:

—Gra xänbate i, nda'a ní pa din ja a guím ma, 'be'a ní hmepya din ja sä ga pähmbe.

⁸Ne nu ra Jesús bi 'yemp'u:

—Dami jamansu 'be'a guí ec'yeihü. Nguetho da zøn ra pa ba ɣh yu hyäte da hyä ahü: “Nugä drá Cristogä,” da 'yæn'ahü. Ne da 'yæn'u: “Ya bi zøn ra pa ran zegui,” da 'yæn'u. Pe o guí ec'yeihü 'be'a da man'u. ⁹Ga xi ahü 'be'a gätho din ja ua ja ra häi gue'bu go ba ecä mahøn'a. O guí suhü 'be'a gui 'yøhmbü, nguetho din ja yu ɗasui, ne yu ja'i hinga 'da'angu da bēni. Pe hinga gue'bu ran zegui din ja u, bi 'yæn'a ra Jesús.

¹⁰Ne xø bi 'yēna:

—Ne 'da'a n'danni yu häi din ja yu sui. Ne din suse n'da ngu n'da yu ts'ut'abi. ¹¹Ne din ja yu 'yämhäi nts'utho, ne din ja ra ɗathu, ne ra ɗagehe, ne din ja yu hmepya nts'utho bu mahęts'i.

¹²Pe hin nín ja a dím mangä 'bu bim fent'ahü ne da mba ma un'ni ahü. Ne da ts'ix ahü bu ja yu nija, di un'nahü bu. Ne da mba ma ɗä ahü bu 'buh yu ts'ut'abi nepu 'bu'u ja yú ts'edi. Gätho ngubu da t'øt'ahü ngue guí tengahü. ¹³Pe nu'bu da ts'ix ahü bu, da zä gui mamhbü bu ran ho ma'da'yo. ¹⁴Ne 'yo gadín 'yomfēnihü 'be'a gui mamhbü 'bu bi mba ma juan'ni ahü.

¹⁵Nguetho nugä, ga bēn'nahü 'be'a da zä gui mamhbü ra ora gam 'bähmbü bu. Ne nu'a ga bēn'nahü, xinga n'da nin suihü da

zä da ɗati 'be'a gui mamhbü bu.

¹⁶Ne madague'bu, ni tahü ogue ni mbehü, ogue ni cuhü, ogue ni menihü, ogue ni amigohü, pe guemhma di ɗä ahü bu 'buh yu ts'ut'abi. Ne 'da'ahü da tho ahü ngue guí ec'yeigahü. ¹⁷Ne gätho da ts'an ahü nanguecä. ¹⁸Pe o guín suhü nguetho xinga n'da ni xtāhü dim 'bepu ja ni yaḥü. ¹⁹Pe nu'bu gui hyäthü yun unbi, Oja di 'da ahü ra te mazai, bi 'yæn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma 'be'a din ja ra ɗahnini Jerusalén

²⁰Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu'bu guin nuhü xí mbät ra hnini Jerusalén yu dofui, gui pähmbü mi ts'utho da guah ra hnini. ²¹Ne nu'bu bin ja bu Njerusalén, gätho u 'bupü ja ra xequi Judea xun ho 'bu da 'dagui da mba bu ɗapo bu ja yu nyuni. Ne'u i 'bupü ja ra hnini, xun ho 'bu da bōni, ne gätho i 'bupü ɗapo hin da 'yēna da mba bu ja ra hnini. ²²Nguetho gue'a ra pa di un rán unbi Oja u, ne gätho din ja tengu tho i mam bu ja rá hman Oja din ja. ²³Ne nu'bu bin ja a, huɗcate u in ha't'uhni, ne'u gätho u 'buh yú 'uere. Nguetho ndumbüitho rán ts'embi Oja din ja ua ja ra häi ne xun ngu yun unbi da nu yu ja'i. ²⁴Ne nu'u 'da'u dí mba ntho ra juai, ne nu'u mi'da da ts'ixpu n'danni yu häi ne da gohi tengu'bu i ofädi. Gue'u hing yu judío di ts'on na ra ɗahnini ne di manda ua, gue'bu go da zøn ra pa da hyänba yú ts'edi Oja, bi 'yæn'a ra Jesús.

'Bu bi zøn ra pa ba ɣh ra Cristo

²⁵Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yēna:

—Nu Oja da 'yøt' yu hmepya bu ja ra hyadi, nepu ja ra zana nepu ja yu sò. Ne yu ja'i 'bucua ja ra häi emme din su'u 'bu da 'yøde nts'edi da 'yen ran dahi yu deja. ²⁶Ne emme da güent yú mbui nangué ra mbidi din ja. 'Ne da zu 'bu da beni 'be'a din ja gätho ua ja ra ximhäi. Ne gätho 'be'a bí ja bu mahets'i di 'yañi. ²⁷Ne nu'bu bin ja a dí xi ahü, 'bex gua ecä, ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, ba ecä bu ja yu güi, ban 'yo'be ma ts'edi xun ngu ngue dán nuixtegä. ²⁸Ne nu'bu gán nuhu da mbüdi din ja, dami hyuthu nzambui ne gui ndøs'hü mahets'i, nguetho ba eh ni pørpatehu da yan ahü, bi 'yen'a ra Jesús.

²⁹Ne man'da bi man ra Jesús ngue bi man'a n'da ran t'uti, bi 'yena:

—Gan 'yomfënihu ts'u 'be'a di ja ra za ra higo ne'u mi'da yu za. ³⁰Nu'bu guín nuhu i pøx yú paxi yu za, guí pahmbu 'bex ba eh yu pa xum pa. ³¹Ngutho 'bu bi mbü'a dí xi ahü, gui pahmbu mi ts'utho di manda rá ts'edi Oja ua büya.

³²Majuani dí xi ahü, nu yu ja'i 'bucua ya, hinga gätho xtí du 'bu bi mbüdi din ja a dí xi ahü. ³³Nu bu mahets'i ne ra ximhäi da guadi, pe nu'a mam hmangä hin da gua'a, bi 'yena.

³⁴Janangué dami jamansu 'be'a guí øthu, o guín nde gui 'yøthu ni pähä zehëhu, ne hinga hont'a guim bëmhbü nin sihmehü. Dami jamansu a gui 'yøthu, hin ga tñ'nahü ngue gdí øthu a 'bu bá pengä. ³⁵Nguetho njon da ba'a ra ora ba ecä, pe gätho yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi da nu. ³⁶Dami tøm

thohohu ne thocua thoho gan yahu Oja, n'dahma din ja ni ts'edihu gui hyäthu yan unbi din ja. Nu'bu ngubü gui 'yøthu, hin gui pes' ni sähu 'bu gá 'bähmbü bu ja ma hmigä, nugä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi, bi 'yen'a ra Jesús 'bu mi xih yú xädi 'be'a gätho din ja.

³⁷Ne nu'a ra Jesús 'bu mi 'bupu Jerusalén, gätho yu pa mi xänba u yu ja'i bu ja ra danija. Pe nu'bu ra xui büya, mi pa bu ja ra nyuni Olivos. ³⁸Ne gätho yu xudi mi pa bu yu ja'i bu ja ra danija, da 'yø'a i man ra Jesús.

Bi hma da tho ra Jesús

22 Nuya mi ts'utho da zøn ra pa da ts'i ra hme hin'yü rá íxi. Gue'u yu pa ra dämpeti ran dābaxjua. ²Nu'u yu ngurpa mbäjä ne yu xänbate nija, mi honi 'be'a dí hyo ra Jesús. Pe mi su'u 'be'a da 'yøt' yu ja'i 'bu da hyo'a.

³Ne nu'a ra zithu bi yut' rá mbui ra Judas Iscariote, gue'a n'da rá xädi ra Jesús. ⁴Nu'a ra Judas bi mba, bin yahu yu ngurpa mbäjä ne yu hmu dofui, ne bi xifi 'be'a da 'yøt' 'bu di dä'a ra Jesús. ⁵Nu'u bi hyu yú mbui 'bu mi man'a ra Judas 'be'a da 'yøt'e. Ne bi xifi da gut rán zäbi ra Judas. ⁶Ne nu ra Judas büya, bi dø'ma ra ora 'bu njongui 'bupu yu ja'i ngue di dä'a ra Jesús.

Rán sihme ra Hmu

⁷Ne mi søn ra pa bin ja ra dants'ihme i ts'i ra hme hin'yü rá íxi, ne i ho ra t'ude'yo. ⁸Ne nu'a ra Jesús bi mben'na ra Pedro ne ra Xuua ne bi xifi di hoc ran sihme ran dābaxjua, da zi 'bu bin de. ⁹Nu ra Pedro ne ra Xuua büya:

—Hapɔ guín nde ga hoc'be, ɛn'ɔ.

¹⁰Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ:

—Nu'bu gán 'youi bu ja ra ndenhnini ne gui nuui n'da ran 'yohɔ i tu n'da ra xaro ra dehe, dami tendui a ran 'yohɔ, ne gui cut'ui bu ja ra ngu da yɛt'a. ¹¹Ne gui xihmi a ra mengu bu: “Nu'a ra xánbate bá penga'be ngue gui xic'be hapɔ i ja ra cuarto ngue ga ságáhe ra dɔnsihme,” gui 'yɛnui.

¹²Ne nu'a ran 'yohɔ da zix aui bu magats'i hapɔ i ja ra cuarto xɛn ndoho. Guepɔ gui hocui rán sihme ran dɔbaxjua, bi 'yɛmp'ɔ yú xádi.

¹³Nu ra Pedro ne ra Xuua buya bi mba bi dɔni tengutho bi man'a ra Jesús. Ne bi hocpɔ ran sihme buya.

¹⁴Nu'bu mi zɔn ra ora buya, nu'a ra Jesús ne mi'da yú xádi bi zɔm bu ne bin sihmeɔ. ¹⁵Nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ yú xádi:

—ɛmme dán ndegá ga sihu na ran sihme ran dɔbaxjua 'bu di 'bedi ga tugá. ¹⁶Ne dí xi ahɔ, him man'dandɔ ga sigá na ran sihme jague'bu bi zɔn ra pa ngue gán yámhbɔ xɛn ho 'bu gám 'buhmbɔ bu di manda rá ts'edi Ojɔ.

¹⁷Nu ra Jesús buya bi deca n'da baso ra vino ne bi un ra jamadi Ojɔ, ne bi 'yɛmp'ɔ yú xádi buya:

—Dami comhbɔ na po na ra baso, gui sihu. ¹⁸Nguetho dí xi ahɔ, hin ga sigá mahɔn'a asta gue'bu go da zɔn ra pa di manda ua rá ts'edi Ojɔ xɛn ho.

¹⁹Ne nubuya, bi hyɔc ra hme ne nu'bu mi gua'a bi un ra jamadi Ojɔ buya, bi xeni ne bi darpa ɔ yú xádi, bi 'yɛna:

—Nuna ra hme na, ma ngɔc'yeigá na, ga ungá nangué ahɔ. Ne n'dandɔ

ngu n'dandɔ 'bu guí sihu, guim bɛnjɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁰Ne nu'bu mi guadi bin sihme ɔ, nu ra Jesús bi dec'a ra baso ra vino ne bi un'dɔ yú xádi ne bi 'yɛmp'ɔ:

—Nuna, ran hoqui ma'da'yo, guehna nam bɔni ma jigá ngue bi hoc'a ra 'da'yo'yu bi 'yɔt'ahɔ Ojɔ na, bi 'yɛna.

²¹Pɛ dí huhmbɔ ua n'da di dágá.

²²Ne nugá, ngue dán ja'igá ua ja ra ximhái, da thogá, ngue gue'a bi zánd Ojɔ, pɛ í huɛhi maha a di dágá, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²³Nu yú xádi, 'bex bin 'yánzehe to'o di dá'a ra Jesús.

Ra Jesús bi ma to'o dim 'bet'o

²⁴Ne man'da ran junt'i bi 'yɔt'ɔ yú xádi ngue to'o dim 'bet'o nanguese ɔ. ²⁵Pɛ nu ra Jesús bi 'yɛmp'ɔ:

—Nuua ja ra hái, nu yɔ ts'ɛt'abi ne'ɔ i ja yú ts'edi, xɛn he i ɔrpa yɔ ja'i 'bu di manda ɔ, i ɔt'e yú 'yɛhe ɔ, ne i t'ɛmbi xɛn ho a i ɔt'e. ²⁶Pɛ nu ahɔ, hin gan jahɔ bu. Nu'a to'o dim 'bet'o, da 'yɔt'e dim 'bejua thoho. Ne nu'a to'o din ngúrpi, da 'yɔt'e din 'yɛhe thoho a. ²⁷Nu yɔ hmu 'bucua ja ra hái, hin dim pɛ'ɔ, pɛ gue i tɔ'mi da mbep'ɔ yú 'yɛhe, pɛ nugá madague dí m mugá, pɛ dí ɔt'á ngue ni 'yɛhegahɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

²⁸Ne man'da bi xifi, bi 'yɛna:

—Pɛ nu'ahɔ, dán hyámhbɔ 'bu má nugá yɛn ɔnbi ua ja ra ximhái. ²⁹Janangué ga 'da'a nin t'ɛdihɔ, tengutho bi 'dacá ma Ta. ³⁰Ne nu'bu bi zɔn ra pa ga ɔt' ran ts'ɛt'abi, 'darpɔ dan johyahɔ, ne gui comhbɔ ma ts'edi gui jaɔnbahɔ ma mi'israhɔ, dyú judíohɔ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

**Ra Jesús i pađi 'be'a
da 'yøt'a ra Pedro**

³¹Ne bi t'ęmp'a ra Pedro:

—Ma zü Pedro, nu'a ra zıthü bi 'yäh ran t'ędi ngue da zä'a ni mbuihü, in nde ahü gan 'uęxthü tengu'bu i 'uęxt ran dađi yú häi ra trigo. ³²Pe nugä, ya dá äp ma Ta him má zä gui pumbęni ni t'ęc'yeihü. Ne nu'bu gán 'yomfęni ts'ü, gui 'yęc'yei xün ho mahøn'a, ne gui zerpa yú mbui ni mi'yęc'yeihü, bi 'yęmbi.

³³Ne nu'a ra Pedro bi dađ püya:

—Nugä, ga ten'na i madague dan ofädiui ogue ga tuui, bi 'yęna.

³⁴Bi da'a ra Jesús büya:

—Gra Pedro, dí xi'i, nu'bu hin ní mbah ra øni, ná hyundi xquí cøngui, bi t'ęmp'a ra Pedro.

**Ra Jesús bi ma mi ts'utho
da nu ran unbi**

³⁵Xø bi 'yęmp'ü yú xädi büya:

—Nu'bu ra mbüdi dá pen'nahü bu gá mamhbü ran ho ma'da'yo, ne hin te gá hyäxhü. 'Be'a gá 'yøthü, ha bin ja 'be'a gätho gá hyomhbü, uague hin'na.

Ne gätho yú xädi bi 'yęna:

—Hin te dá 'behmbe.

³⁶Pe nuya n'dan'yo gui 'yøthü, gui tux ni buxahü, ne gui hyäx ni mbetihü. Ne nu'bu hin'yü ni espadahü, gui pä ni pahnihü gui tämhü n'da. ³⁷Nguetho i jatho din jagä tengu i mam bu ja rá hman Oja, i ęm bu: “Yü ja'i da 'yęmbi ra ts'om'bäi a,” i ęm bu ja rá hman Oja nanguecä, bi 'yęn'a ra Jesús.

³⁸Ne nu'ü yú xädi bi 'yęmbi:

—Gra Hmu, i jaje yoho yü espada, bi 'yęn'ü.

—Dí gua'ü, bi 'yęn'a ra Jesús.

**Ra Jesús in yaui Oja bu
ja ra nyuni Olivos**

³⁹Nu'a ra Jesús büya, bi bøm bu ja ra cuarto mi sihme ü, bi mba bu ra nyuni Olivos, bi mbähä yú xädi. ⁴⁰Ne nu'bu mi zøm bu, nu ra Jesús bi 'yęmp'ü:

—Dami 'yäfü rá ts'edi Oja gue da zä gui hyäthü yün ts'äte ra zıthü, bi 'yęmbi.

⁴¹Ne nu'a ra Jesús bi 'ue'i ts'ü bu mí 'bäh yú xädi, ne bin daňyahmu, bin yaui Oja. ⁴²Ne bi 'yęna:

—Ma Ta'i, nu'bu ni pähä, dami japi ngue hin ga sigä a ra mbohi gá sänni ga sigä, pe hin dín nde ma pähäzche pe go ni pähä dín nde ga øt'ä, bi 'yęn'a ra Jesús.

⁴³'Bex bi nequi bu n'da rá m 'behni Oja mahęts'i ngue bá hanba a í zerpa rá mbui. ⁴⁴Pe nu'a ra Jesús ęmme bi du rá mbui, ne man'da nts'edi bin yaui Oja. Xøgue ra ji a rá xänthe mi täpü häi.

⁴⁵Ne bi ndants'a ra Jesús büya, bi mba bu 'büh yú xädi. Pe nu'ü, gätho min äha nguetho bi güent yú ja'i ü nangue ra dumbui mim bęni.

⁴⁶Nu'a ra Jesús bi 'yęmp'ü:

—Hanja gnán ähmbü. Dami nuhmbü, gan yähu Oja janangue'a da zä gui tähmbü rán ts'äte ra zıthü, bi 'yęmbi.

Bi fent'a ra Jesús

⁴⁷Ne nu'bu min yähu yú xädi, 'bex bá ępü n'da nets'i yü ja'i, ne bá 'bet'o ra Judas, gue'a n'da rá xädi ra Jesús. Ne nu'a bi zøm bu 'büh ra Jesús ne bi züspa rá 'yogu 'bu mi zengua. ⁴⁸Pe nu'a ra Jesús bi 'yęmbi:

—Grá Judas, ha ran ts'u'ts'i guí dāgui, nugā ngue dán ja'igā ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁹Ne nu'u mi'da yú xādi 'bu mi nu 'be'a bin ja, bi 'yān'na ra Jesús:

—Ha ga japāhe ma espadahe, ɛn'u.

⁵⁰Pe him bi dø'mi 'be'a da si'a n'da u, 'bex bi zecua rán 'yeizagu rá 'yɛhe ra ngurpa mbäjä. ⁵¹Pe nu'a ra Jesús 'bex bi hecua yú xādi:

—O guí øthu a, bi 'yɛmbi.

Ne 'bex bi hocua mahøn'a a rá zagu a ran 'yohu. ⁵²Ne nu'a ra Jesús 'bex bin yañu yu ja'i ngue bá ɛhe da zits'i. Min 'yohu yu ngurpa mbäjä ne yu ngurpa mbädi bu ja ra danija, ne mi'da yú ngurpi yu judío. Ne bi 'yɛmbi:

—Ha drá bɛgä ngue guá hañu ni espadahu ne ni zahu ngue gui sixcahu, bi 'yɛna. ⁵³Hanja hin gá bentcahu bu ja ra danija, ne zant'a min xānbategä bu. Pe nuya bi zøn ra ora din ja a bi zänd Ojä ne n'da ora thoho gui tajü, ne'a ra damants'o n'da ora thoho da daqui, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Pedro bi gøn'a ra Jesús

⁵⁴'Bex bi fent'a ra Jesús ne bi ts'ixpu ja rá ngu ra hmumbäjä. Ne nu'a ra Pedro bi denni a na 'bejua thoho. ⁵⁵Ne mi zø bu n'da ra sibi bu mbo rá mbät'i rá ngu ra hmumbäjä. Ne nu ra Pedro madin tašpihu bu yu ja'i. ⁵⁶Ne mi 'bäpu n'da ra hmute ngue ra 'yɛhe bu. Ne nu'bu mi nu'a ra Pedro, bi 'yɛna:

—Nuna ran 'yohu hucua, min 'yohu ra Jesús.

⁵⁷Pe nu'a ra Pedro bin cøni, ne bi 'yɛna:

—Nu'i grá xisu, xøgue hin dí paçä to'o a guí ma, bi 'yɛna.

⁵⁸Nu'bu mi tho n'da zu t'u ora, n'da ran 'yohu bi nu'a ra Pedro ne bi 'yɛmbi mahøn'a:

—Nu'i grán 'yohu, gue'e gmin 'yohu ra Jesús.

Pe nu'a ra Pedro bin cøni:

—Hinga guecä, bi 'yɛna.

⁵⁹Ne nu'bu mi thoh man'da ora, xø man'da ran 'yohu bi 'yɛmbi:

—Nugä, dí paçä na ran 'yohu.

Guehna n'da rá xādi ra Jesús. Nehna ra mengu Galilea na, bi 'yɛna.

⁶⁰Pe nu'a ra Pedro bi ðati:

—Nu'i grán 'yohu, hin dí paçä 'be'a guím ma, bi 'yɛna.

Ne 'bex bi mbah ra øni buya.

⁶¹Nu'a ra Jesús 'bex bin yɛgui ne bi hyant'a ra Pedro. 'Bex bi bɛn'a ra Pedro xí xi'a rá Hmu, ngue bi 'yɛmbi: “Dí paçä nu'bu hin ná mbah ra øni, hyundi xquí cøngui,” ngue xí 'yɛmbi. ⁶²Ne nu'a ra Pedro buya, bi mba bu thi ne bin zoni, bi bɛnman'u 'be'a bi 'yøt'e.

Ra Jesús bi t'uspi

⁶³Ne nu'u yun 'yohu mi fä'a ra Jesús, bin uspate tho'u. ⁶⁴Ne bi gorpa rá dä ra Jesús, ne bi mbemp' puya, ne bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Grá pøngahya, xije to'o bi mbep'a'i, bi 'yɛmbi.

⁶⁵Ne ɛmme xun ngu ran ts'o bi xi'a ra Jesús.

Ra Jesús bi juañba yú ngurpi yu judío

⁶⁶Ne nu'bu mi hyax puya, bim peti bu yu ðaç'yɛi, ne yu ngurpa mbäjä, ne yu xānbate nija. Ne nu'u bi zixpu madím peti gätho yú ngurpi yu judío, ngue di juañba ra Jesús. Ne bi 'yɛmp'a:

⁶⁷—Dami xije ya, ha majuaṇi gue'e grá Cristo, rá Thahni i Oja.

Ne nu'a ra Jesús bi daṭi:

—Madague'a ga xi ahũ, hin gui 'yɛç'yɛigahũ. ⁶⁸Ne ngutho'bu ga ä'n'nahũ n'da ran t'änni, hin gui thãhmbũ, bi 'yɛn'a ra Jesús. ⁶⁹Pɛ nuya, bi zøn ra ora ga com'be rá ts'edi Oja nuixte thoho, nugã ngue dán ja'igã ua ja ra ximhäi, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁷⁰Ne nu'ũ mi hupũ bi 'yänni:

—Ha gue'e rá Ts'unt'ũ e Oja 'bũ.

Ne nu'a ra Jesús bi daṭi:

—Gue'a guí mamhbũ, bi 'yɛna.

⁷¹Pɛ nu'ũ buya, 'bex bi 'yɛn'ũ:

—Hingui jatho ga homhbũ mi'da yũ testigo, nguetho ya bin juanzehẽ, ne dá øhmbũ a bi ma, bi 'yɛn'ũ.

Ra Pilato bi juanba ra Jesús

23 Janangue'a bi ndants'ũ, bi zix'a ra Jesús bũ 'bũh ra ts'ut'abi Pilato. ²Ne gãtho Ʃ bi yap'a ra Jesús. Ne bi 'yɛmp'a ra Pilato:

—Nuna ran 'yohũ i 'bãcua, ɛmme i hät yũ ja'i, nɛ bi xih yũ ja'i ngue hin dín jut yũ renta im man ra ts'ut'abi Roma, nɛ bi manse ngue guesɛ ra Cristo, ra hmuts'ut'abi na, bi 'yɛn'ũ madí yap'a ra Jesús.

³Ne nu'a ra Pilato buya, bi 'yän'na ra Jesús:

—Ha majuaṇi gue'e rá hmuts'ut'abi yũ judío.

Ra Jesús bi daṭi:

—Gue'a gá ma, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴Nu ra Pilato buya bi 'yɛmb yũ ngurpa mbãja nɛ yũ ja'i mi 'bãpũ:

—Xínga n'da ra ts'oqui dá tĩnbã na ran 'yohũ, bi 'yɛna.

⁵Pɛ ɛmme man'da nts'edi bi man'ũ yũ yapate:

—Nuna ran 'yohũ bi dũ'ma n'da ran heque nangue 'be'a bi xãnba yũ ja'i. Gue'a bi 'yørpũ ja ra häi Galilea, nɛpũ ra xɛqui Judea, nɛ nuya bi zøcua ja ra hnini Jerusalén, ngue da 'yøt'ua, bi 'yɛn'ũ.

Ra Herodes bi juanba ra Jesús

⁶Nu'bu mi 'yøde 'be'a bi man yũ ja'i, nu ra Pilato bi 'yänni:

—Ha ra mengu bũ Galilea na ran 'yohũ 'bũ.

⁷Ne nu'bu mi baḍi gue ra mengu bũ Galilea a ra Jesús, bi manda da ts'ixpũ 'bũh ra Herodes. Nguetho ra Herodes ra ts'ut'abi bũ ja ra häi Galilea, nɛ gue'a ra pa i 'bũpũ ja ra daḥnini Jerusalén a. ⁸Ne nu'a ra Herodes, 'bũ mi nu'a ra Jesús, bin johya, nguetho mi øde 'be'a gãtho mi øt' ra Jesús, nɛ in nde da nu n'da ran t'øt'e nuixte. ⁹Ne nu'a ra Herodes, xũn ngu bi 'yän yũn t'änni, pɛ nu'a ra Jesús him bi 'yũrpatho ra güenda, xíngui ts'ũ bi daḍi. ¹⁰Ne hinga yatho mi 'bãh yũ ngurpa mbãja, nɛ yũ xãnbate nijã, nɛ ɛmme ts'edi bi mbafi, di yap'a ra Jesús. ¹¹Pɛ nu'a ra Herodes nɛ yú dofui, ɛmme bi denthoho a ra Jesús, nɛ xíngui ts'ũ bi numansu'a. Ne nu'ũ yũ dofui bi het'a ra pahni tengu yú pahni yũ hmuts'ut'abi, nɛ bi mbenh mahøn'a bũ 'bũh ra Pilato. ¹²Ne madín sũhmi a ra Herodes a ra Pilato, pɛ nu ra pa a, bin amigoui buya.

Nu ra Pilato bi manda dí ho ra Jesús

¹³Ne nu'a ra Pilato bi zon'dũ yũ ngurpa mbãja ne'ũ mi'da yú ngurpi yũ judío. ¹⁴Ne bi 'yɛmbi:

—Guá sihũ na ran 'yohũ 'bãcua, nɛ gá xijũ ra hyãte na. Pɛ xũn ngu

yun t'änni xtá ändä ne xínga n'da ra ts'oqui dá t̄inbä na, bi 'yëna.

¹⁵Ne xínga gue'a ra Herodes bi ma xtán d̄inba n'da rá ts'oqui, ne bá pentho ua mahøn'a. Ne hin'yü 'be'a bi 'yøt'na ran 'yohü gue dí nu ran d̄ate. ¹⁶Nuya, ga manda da 'bei ne nubüya ga thøtho, bi 'yëna.

¹⁷Nguetho nu ra Pilato nz̄ai di thø'a n'da ra ofädi 'bü i ja ram peti ran d̄abaxjua. ¹⁸Pe nu yü j̄a'i ãmme bi mbafi ne n'dat'a bi man ü:

—Dami hyo na ran 'yohü, ne go gui thø'a ra Barrabás, bi 'yë'nü.

¹⁹Ne nu'a ra Barrabás, ra hyodu a, ne mi ofädi nguetho bi parpa yü j̄a'i din s̄uhmbü ra ts'üt'abi. ²⁰Pe nu'a ra Pilato, ãmme min nde di thø'a ra Jesús, ne bi z̄äpi din ȳahü yü j̄a'i mahøn'a. ²¹Pe nu'ü yü j̄a'i ãmme i mbafi. Ne bi 'yë'nü:

—Cuarpu ja ra pont'i, bi 'yë'nü.

²²Ne ná hyund̄i büya, bi 'yän'na ra Pilato:

—'Be'a ní ts'oqui bi 'yøt'na ra Jesús, xínga n'da ra ts'oqui xtá t̄inbä ngue dí nu ran d̄ate, pe 'be da gua'a m'bei ga xocä büya, bi 'yë'nü.

²³Pe man'da nts'edi bi mbah yü j̄a'i, ne n'dat'a bi ma ngue di cuarpü ja ra pont'i ra Jesús. Ne bi d̄aha 'be'a min nde büya. ²⁴Nguetho nu'a ra Pilato bi manda da t'øt'a 'be'a go i nde yü j̄a'i. ²⁵Go bi thø'a ra Barrabás, ngue bi man yü j̄a'i, madague'a ín ofädi a nam parpate ne ne'a ín hodu. Pe nu'a ra Jesús, go bi d̄äp'ü yü j̄a'i da 'yørpe tengü mim b̄eni da 'yørpe.

Nu ra Jesús bin cuatpu ja ra pont'i

²⁶Ne nubüya, bi ts'ixa ra Jesús bü ndehnini. Ne bin c'athü n'da

ran 'yohü, í Simón, ra mengü bü ra hnini Cirene, ngue ní mba bü ja ra hnini Jerusalén. Ne bi fent'i ne bin japi da duspa rá pont'i ra Jesús.

²⁷Ne n'dan nets'i yü j̄a'i bi den'na ra Jesús. Ne nu'ü 'da yü xisu zom bü ní mba, i tu yü mbüi 'be'a da t'ørpa ra Jesús. ²⁸Pe nu'a ra Jesús bi hyët'ü ne bi 'yëmp'ü:

—Gyü zü xisuhü, ngue gyü menguhü Jerusalén, o guí zomhbü ngue ga tugä, pe man'da go gui zomhbü nangue 'be'a gui nusehü, gyü menguhü Jerusalén, ne ni t'ühniü. ²⁹Nguetho da zøn ra pa xün ü tho ran ünbi guin nuhü. Ne him man gui samhbü ü yü xisu him bi d̄in yü t'ühni, pegue guim b̄emhbü majapi ü, nguetho ya njo'o yü t'ühni da nu'a ran ünbi xün ü tho tengü da nu ni t'ühniü. ³⁰Ne da 'yë'nü 'da: “Man'da xün ho 'bü xtan yøt' yü t'øhø ne yü nyuni xtan gogbahü, xinda gue'bü ga thoqui ga nuhü ran ünbi xün ü tho,” da 'yë'nü i 'da. ³¹Ne gui p̄ahmbü, nu'bü xün ü tho ran ünbi bi t'ørpa n'da ngue hin'yü rá ts'oqui, man'da xün ü tho da t'ørpa ü ja yü ts'oqui, bi 'yë'nü a ra Jesús 'bü mi xih yü xisu i zoni.

³²Ne'ü yoho yün 'yohü bi ts'its'i ngue 'darpü da thohü a ra Jesús. Pe gätho ü yoho mi ja yü ts'oqui ü. ³³Ne gätho bi zøm bü ja n'da ra nyuni t'ëmbi ra ȳaxmu. Guerpü bi mba ma cuati bü ra Jesús ne'ü yoho yün 'yohü. N'da a n'da bi guarpu ja yü pont'i. ³⁴Ne nu'a ra Jesús bi 'yëna:

—Ma Ta'i, dami punba a i ørcä ya yü j̄a'i, nguetho hingui p̄adi 'be'a i øt'e, bi 'yë'nü a ra Jesús.

Ne nu'ü yü dofui bi 'yøt'a n'da ran t̄aha to'o da ḡaxa rá pahni ra Jesús.

³⁵Ne mi hand thoho yu ja'i. Ne nu yú ngurpi, ɛmme bi den thoho ne bi 'yɛna:

—Nunɔ ran 'yohɔ bi pø'i 'da, i sä dim pøse ya gue'bu gue'a ra Cristo rá Thahni Oja nu, bi 'yɛn'u.

³⁶Ne'u yu dofui ɛmme bi den thoho ne di säti di un'na ra vino xɛn ju, ɛmbi da zi a ra Jesús. ³⁷Ne bi 'yɛmbi:

—Nu'bu gue'e rá Hmuts'ut'abi yu judío, damim pøse 'bu, bi 'yɛn'u yu dofui.

³⁸Ne mán t'o't'i n'da ra xithe bu ja ra pont'i bu ja rá ya ra Jesús. Ne nt'o't'i bu: “Nuna rá Hmuts'ut'abi yu judío na.”

³⁹Ne nu'a n'da ran 'yohɔ mi cuat rá pont'i mi 'bäpu nán ja rá hyo ra Jesús, bin sante thoho. Ne bi 'yɛna:

—Nu'bu majuani gue'e grá Cristo, hanja hin gám pøse, necä'be xquí pøc'be, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁴⁰Pe nu'a man'da ran 'yohɔ mi cuarpu büya, bi hecpa a bin sante ne bi 'yɛmbi:

—Ha xingui ts'u guí su Oja, ne 'dat'a man unbihu, bi 'yɛna. ⁴¹Pe nugüi, ran date rán säui a dá øt'ui. Pe nuna ra Jesús, xingui ts'u ran ts'o bi 'yøt'na, bi 'yɛmbi.

⁴²Pe nubüya, bi 'yɛmp'a ra Jesús: —Dami bɛnc 'bu bin ja ni ts'edi ngue gui manda ua, bi 'yɛna.

⁴³Nu ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Majuani dí xi'a'i, ga sømmi nám pa ya bu mahɛts'i, bi 'yɛmbi.

Bi du ra Jesús

⁴⁴Pe nu'bu huxyadi, bim 'bexui gätho ra ximhäi, asta gue'bu hyunde. ⁴⁵Ne nu'bu mim 'bexui, bin xengui nde ra 'bø't'e i ndam bu

mbo ra ðanija. ⁴⁶Ne nu'a ra Jesús nts'edi bi mbafi, ne bi 'yɛna:

—Ma Ta i, dadí dá'a ma te ya, bi 'yɛna.

Ne 'bex bi du büya.

⁴⁷Ne nu ra hmudofui mi 'bäpu, 'bu mi nu 'be'a bin ja, bi 'yɛspa Oja, ne bi 'yɛnse:

—Majuani nunɔ ran 'yohɔ hin te mi ja ra ts'oqui, bi 'yɛna.

⁴⁸Ne gätho na ngu yu ja'i 'bäpu ngue yu nute, 'bu mi nu 'be'a bin ja, 'bex bi mba yú ngu, bi bɛndumbui ne bi hyonya thoho. ⁴⁹Pe nu'u yú amigo ra Jesús n'danni ts'u mi 'bäi. Ne'u 'da yu xisu mi ten'na ra Jesús 'bu mambá nexpu ja ra häi Galilea, gätho bi nu 'be'a bi t'ørpa ra Jesús.

Bi t'ä'a ra Jesús

^{50,51}Ne mi 'bu'a n'da ran 'yohɔ, í José, ra mengu bu ra hnini Arimatea, n'da rá hnini yu judío bu ra xequi Judea. Nu'a, ra hoc'ja'i a, ne mi hnumansu. Ne mi tøm' ra pa di manda ua rá ts'edi Oja. N'da rá ngurpi yu judío a, pe hinga 'da'ingu bi bɛmhbu u bi juanba ra Jesús.

⁵²Ne nu'a ra José bi mba bu bí 'buh ra Pilato ne bi 'yöp rá ngøc'yɛi ra Jesús ngue da 'yägüi. ⁵³Ne bi tong bu ja ra pont'i a ra Jesús. Ne bi mbantpa rá ja'i ra Jesús n'da ra hoc'bø't'e xun ho, ne bi gärpü ja n'da ra hyädo xinga n'dandü bi 'yo n'da ra du. ⁵⁴Ne nu'bu mi 'yägüi, gue'a ra pa din sä yu ja'i ngue da nu ra pa ran säya.

⁵⁵Ne nu'u yu xisu, mi ten'na ra Jesús 'bu xí nexpu ja ra häi Galilea, bi den'na ra José ne bi nu hapu bi jät'a ra Jesús, ne mi nu hapu án ja rá ya. ⁵⁶Ne nu yu xisu bi mba büya,

di hoc ra 'yęthi i yuman'u, ne ra aceite da gospa rá ja'i ra Jesús. Pe nu'bu mi mbu'a ra pa ran säya, bin säya tengu thoho bi mam bu ja yün t'ędi.

Bi dambęni ra Jesús bu ja rán 'yągui

24 Ne t'uxuditho ra pa ndomingo, nu'ę yę xisu bi dux ra 'yęthi bi hoqui, ne bi mba bu ja ran 'yągui ngue ra hyądo gueru mi o ra Jesús. ²Ne nu'bu mi zom bu, bi nu, ya xı mba njanni a ra do mi juaxpu ja ra hyądo. ³Ne 'bex bi yurpu mbo, pe him bi dım bu rá ja'i ra Jesús. ⁴Ne nu'bu mi 'bäpu ne din 'yomfęni 'be'a bin ja, 'bex bim 'bähmbu yoho yım 'behni Oja, mi he yú pahni di fejni. ⁵Ne nu'ę yę xisu, ęmme bin su ne bi hye't'ę yun 'yohu. Ne bi 'yęmp'ę:

—Hanja gni hyomhbu ua n'da ran 'yohu i 'bui, guecua ja ran 'yągui.

⁶Nu'a guı homhbu, bi ndants'a, njo'o ua a. Nde'bu guim bęmhbu a bi xi ahu 'bu gám 'bühmbu bu ja ra häi Galilea. ⁷Ngue bi ma jatho da nu ran unbi, ne da mba ma dä bu 'buh yę ts'om'bäi, ne da du bu ja ra pont'i, ne nu'bu ná hyu pa da dambęni, bi 'yęn'ahu, bi 'yęn'ę yım 'behni Oja.

⁸Ne nu'ę yę xisu bi bęm buya 'be'a xı man'a ra Jesús. ⁹Ne bi nexpu ja ran 'yągui, bi mba bu 'bu'ę 'de'ma'da yú xädi ra Jesús ne'ę gätho mi'da, ne bi xi'ę 'be'a bin ja bu ja ran 'yągui. ¹⁰Ne nu'ę yę xisu, ra María Magdalena a n'da, ne ra Juana a man'da, ne ra María rá mbe ra Jacobo a man'da, ne'ę mi'da min 'yohu gue' ę bi xi'ę yú xädi a ra Jesús 'be'a bi nu bu ja ran 'yągui.

¹¹Pe nu'ę yú xädi, him bi 'yęc'yei 'be'a bi man yę xisu, ne bi 'yęmbi bi bęnse 'be'a bi man'ę.

¹²Pe nu'a ra Pedro, bi mba n'dihi bu ja ran 'yągui ne bi nu bu mbo. Ne bi nu mi 'bontho bu ra 'bø't'e má mbant'i ra Jesús. Ne bi mbeng bu ja rá ngu buya, bi hyonya thoho 'be'a bin ja.

**Ra Jesús bin 'yohu bu
'yu 'da yú 'yęc'yei**

¹³Ne gue'a ra pa bi mba yoho yę 'yęc'yei bu ja ra hnini Emaús ngue hinga yatho, hyu ora tho ná 'yo.

¹⁴Ne i mam bu ní mba 'be'a bin ja bu Jerusalén. ¹⁵Ne gätho ná ya'ę, bi zępu 'yu a ra Jesús ne bin 'yohu. ¹⁶Ne nu'ę bi nu a, pe him bi badi to'o a. ¹⁷Ne nu'a ra Jesús bi 'yän'du: —'Be'a guı mammi.

Ne nu'ę yoho bim 'bäpu buya, ne ęmme tu yú mbui.

¹⁸Ne nu'a n'da í Cleofas bi dąti, bi 'yęna:

—Masque høn'a zehę hin guı pađi 'be'a bin ja bu Jerusalén yę pa i ja buya, bi 'yęmbi.

¹⁹Nu'a ra Jesús bi 'yänni:

—'Be'a bin ja bu.

Ne bi xih puya 'be'a bin ja, bi 'yęmbi:

—Nu ra Jesús, ra mengu Nazaret, n'da rá pongahya Oja ęmme mi ja rá ts'edi, bi 'yøt' yun t'øt'e nuıxte ne bi hoc yun zaman'ę. Ne bi 'yøt' ran ho bu na nu Oja, ne nu yę ja'i bi numansu a. ²⁰Ne nu'ę yę ngurpa mbäja ne mi'da ma ngurpihu, bi dä'a ra Jesús bu 'buh ra ts'ut'abi ngue da tho. Ne bi mba ma cuati bu ja ra pont'i buya. ²¹Ne nugähe, dá bęmhbe gue'a da yanjü dyú ja'i

israelgähü, ne xtín jase ma ts'edi zehéhü mahøn'a. Pe ya ná hyu pa ya bi tho. ^{22,23}Pe nu'ü 'da yu xisu ma mi 'yëc'yëihe, mán 't'uxuditho bi mba bü ja rán 'yägüi, guerpü bí o ra Jesús, pe him bi ðim bü a, ne bá peng bü ja ra ngu bi xije 'be'a bi nu, ne bi man'ü bi nu 'da yám 'behni Oja mahëts'i, bi xifi i 'bü'a ra Jesús. Ne emme dadí hyonya thohé. ²⁴Pe nu'ü 'da man 'yohe, bi mba bü ja ran 'yägüi ne ngutho bi man'ü ngue hin'yü bü rá ja'i, bi 'yën'ü yü 'yëc'yëi.

²⁵Pe nubüya, nu'a ra Jesús bi xi'ü min 'yohü:

—Nu'auí, guí 'yambüiui ne xíngui ts'ü guí ghya gui 'yëc'yëiui 'be'a gätho bi man yú pøngahya Oja.

²⁶Nguetho gätho ü bi ma jatho da nu ran ünbi ra Cristo, gue'bü go bi gonhui rá ts'edi Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

²⁷Ne nubüya, bi xi'ü 'be'a gätho bi man yü pøngahya ngue din ja, ne 'be'a nam bøn'a nt'o't'i bü. Bi dü'mi bü rá mbüdi rá søcuä ra Moisés ne bi xifi gätho ü mi'da yú søcuä Oja.

²⁸Ne nu'bü mi ts'ütho da zøm bü ní mba, nu ra Jesús bi 'yøt'e tengu 'bü da thogui. ²⁹Pe nu'ü yoho min 'yohü bi zämmi din oxhü bü, nguetho bin de. Ne nu'a ra Jesús büya, bi gohmbü bü ü.

³⁰Ne nu'bü min sihmehü, nu ra Jesús bi hyac ra hmé, ne bi un ra jamadi Oja, bi xeni, bi un'dü mi 'büpü büya. ³¹Bexgue 'dahmantho bi baði to'o a ra Jesús tengu'bü ja bin zø yú dä. Pe nu'a ra Jesús 'bexque bim 'betho bü, him bi nu hapü í mba. ³²Ne nu'ü yoho bin yaqë ü, bi 'yën'ü:

—Pe hanja hin dá pähmi 'bü mán c'athü bü ja ra 'yu. Ha him bin johya ma mbüiui 'bü mí xiciu 'be'a nam bøn'a rá m hma Oja, bin 'yëmzehe ü.

³³Bex bi ndants'i, bi mbeng bü Jerusalén, ne bi ðim bü ü 'de'ma'da ngue madím petihü mi'da yü ja'i.

³⁴Ne emme madí johya ü, ne i ma ngue bi ndants'i mahøn'a ra Hmu ne bin yaui ra Pedro. ³⁵Pe nu'ü bi zøhø ngue min 'yohü ra Jesús bü 'yu, bi xi'ü mi'da 'be'a bi 'yørpü 'yu. Ne bi xi'ü ngue gue'a í ba'a ngue bi xen ra hmé ra Jesús.

Ra Jesús bin 'yuse bü 'büh yú xädi

³⁶Ne nu'bü gätho na ya'ü yü xädi, ya xí 'bäpü ra Jesús 'bü mi nu. Ne bi zengua ü, bi 'yëmbi:

—Gan johyahü.

³⁷Ne emme bin su, bi bëni gue i nu n'da ran dahi, ngue him majuqni.

³⁸Pe nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Hanja ngue in jabü nin 'yomfënihü, ne hingui sä gui 'yëc'yëigahü. ³⁹Dami hyëtcahü, ne guin nuhü ma 'ye ne ma gua, ne gui nuhü ngue gueczehëgä. Dami thäqui, janangue da zä gui pähmbü ngue i ja a ma ngøc'yëi. Pe nu'a n'da ran dahi tengu guím bëmhbü, hinguin 'youi rá ngøc'yëi a, bi 'yën'a ra Jesús.

⁴⁰Ne nubüya, bi 'yut'ü yú 'ye ne yú gua. ⁴¹Pe guexta'a him 'bexque bi 'yëc'yëi nguetho bi hyonya thoho, ne xin di johya ü. Nu ra Jesús büya, bi 'yäpi 'be'a da zi. ⁴²Bex bi un'na n'da xequi ra hua. ⁴³Bi hyäm büya ne bi za, ne gätho yü ja'i mi 'büpü bi nu.

⁴⁴Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nuya bin ja 'be'a gätho dá xi ahü 'bü mám 'bühmbü. Ya dá xi

ahü gue din ja a nt'o't'i bu ja yún t'ɛdi ra Moisés, nepu ja yú søcuá yu pøngahya, ne'a nt'o't'i bu ja yu thuhu, yu salmo, ne ya bin ja, bi 'yɛn'a ra Jesús.

⁴⁵Nu ra Jesús buya, bi xocpa yún 'yomfɛni ngue da zä da ba'ɥ 'be'a nam bøn'a räm Hman Oja. ⁴⁶Ne bi 'yɛmp'ɥ:

—Nt'o't'i bu ja räm Hman Oja gue da nu ran ɯnbi ra Cristo, ne da tho, ne ná hyu pa da dambɛni. ⁴⁷Ne nt'o't'i bu ngue dí mbupu Jerusalén da hman ran ho ma'da'yo, ne gätho ná nguni ra ximhäi, ne da sih yu ja'i di päh yún 'yomfɛni ne da mba ma punbi yú ts'oqui, ngue nangue rá thuhu ra Cristo. ⁴⁸Nu ahü, sä guim mamhbü majuani ran ho ma'da'yo, nguetho gá nuhü 'be'a

gätho bin ja. ⁴⁹Ne gua pen 'nahü rá Hogandahi Oja bi mam ma Ta di 'da ahü. Pe jatho gui tõmhbu ua Jerusalén, gue'bu go bá ɛh mahɛts'i rá ts'edi gan 'yohü, bi 'yɛn'a ra Jesús, bi 'yɛm'bu min yähu yú xädi.

Bi ndex mahɛts'i ra Jesús

⁵⁰Nu'bu mi gua'a bi man ra Jesús, bi zix ɥ yú xädi bu ja ra 'yu ní mba bu Betania, ne guepu bi 'ua'ts' yú 'ye ne bi ja'p'ɥ buya. ⁵¹Pe nubuya bi zopu ɥ yú xädi ne bi ndex mahɛts'i. ⁵²Ne gätho ɥ mi 'bäpu bi 'yɛspi ne ɛmme bin johya yú mbui ɥ. Ne bi mbeng bu Jerusalén buya. ⁵³Ne gätho yu pa bin de bu ja ra danija, mi numansu Oja ne bi un ra jamadi Oja bu. Ne hõnt'a dí xi'a ya.

Xuua

Ran ho ma'da'yo bi 'yo't'a ra Xuua rá xädi ra Jesús, ne xin rá 'bäiui a

Nu'a ra Cristo t'ëmbi ram Hma

1 Nu'a ra Cristo tengu'bu ram hma nguetho di jajü ga pãhmbü Ojã a. Ne ya xmi 'bu 'bu hin te mí ja ra ximhäi, ne i 'bühmi Ojã a, ne nu'a Ojã a. ²Ne gue'a mí 'bühmi Ojã 'bu rá mbüdi thoho. ³Gätho bi 'yøt'e 'be'a i ja. Nu'bu hin xtã 'yøt'a, hin te di ja 'bu. ⁴I jase rá te, ne gue'a ní ja yú te u yu ja'i, ngue di 'yomfënip yú mbüi u. ⁵Janangue'a nu'a tengu ran nequi di yorpü ja ra 'bexui. Pe nu'a ra 'bexui hin da zã di huë't'a ran nequi.

⁶Nu Ojã bi huahna n'da ran 'yohü gue'a ra Xuua Nxixyã a. ⁷Nu'a ra Xuua Nxixyã bi thahni da ma nangue'a ran nequi majuãni, ndepe gätho da 'yëc'yëi ran nequi yu ja'i, nangue'a bi man'a ra Xuua. ⁸Pe nu'a ra Xuua Nxixyã hinga gue'a ran nequi a, pe bi ma nangue'a ran nequi. ⁹Nu'a ran nequi majuãni, bá çcua ja ra ximhäi, ndepe gätho din ja ran nequi yú mbüi yu ja'i.

¹⁰Nu'a ran nequi majuãni bi 'yøt' ra ximhäi, ne bim 'bæcua, pe nu yu ja'i ua ja ra ximhäi him bi bãdi gue

gue'a. ¹¹Í zøcua dí 'bühmbe ngue ma mengugähe a. Pe xun ngu u him bi 'yømanho a. ¹²Pe gätho to'o bi zim bu mbo yú mbüi a ra Cristo, ne bi 'yëc'yëi gue yú yante a, gue'a í zã bi xand mahøn'a Ojã u ngue bi 'yøt'e yú t'ühni zehë u. ¹³Pe nu'bu bi xand mahøn'a Ojã n'da, hinguin ja tengu'bu xum 'bu a n'da ra 'uere, ngue bi ndese yu ja'i ne nangue yú ja'i zehë, pe bim 'büi mahøn'a nangue Ojã.

¹⁴Ne nu'a tengu'bu ram hma bin ja'i a, ne mí 'bühmbe a. Ne dá nuhe rá nuixte nguetho rá 'dats'ünt'u Ojã a, hin hapü i se a rá mate, ne gätho majuãni bi ma. ¹⁵Nu'a ra Xuua Nxixyã bim pøngahyã nangue'a. Ne ts'edi bi ma bi 'yëna:

—Nuna guehna dá mangã 'bu má xi ahü, m'bejua ba ëhe, pe man'da nuixte xinda guecã, nguetho ya xmi 'bu 'bu rá mbüdi thoho, ne hin'na gã, mí ëngã, bi 'yën'a ra Xuua Nxixyã.

¹⁶Ne gätho gahü dyu 'yëc'yëihü, dá hamhbü rá mate xun ndoho, ne thocua thoho di 'dajü man'da rá mate. ¹⁷Nu ra Moisés bi xängahü

yún t'ɛdi Oja. Pe nu ra Jesucristo bi 'dajá rá mate ngue majuañi dí zingdahú Oja a. ¹⁸Njo'o n'da ra jał'i da zä da nu Oja ngue xtám başe, hinda hont'a rá 'dats'unt'u dim paşeu i a rá Ta, ne gue'a bi jajü dá paħmbü a.

Ra Xuua Nxixya bi ma to'o a

¹⁹Nu'u ma ngurpihe dyu judíohe dyu israelhe ngue mí 'bupü ja ra daħnini Jerusalén, bi mba ü 'da yu mbäjä ne'u 'da yúm fäts'ihü, bi zøm bü 'buh ra Xuua Nxixya da 'yänni to'o a. ²⁰Ne nu'a bin juañni, him bin cöni, ne bi 'yena:

—Hinga guecä dra Cristo gue xü huand Oja, bi 'yén'a.

²¹Ne bi t'änni mahøn'a:

—To'o e, ha gue'e gra Elías.

—Hin'na, hinga guecä, bi 'yén'a.

—Ha gue'e gra pøngahya bi man ra Moisés gue ba ɛhe.

Ne bi dați:

—Hin'na, bi 'yenthö.

²²Ne bi t'änni mahøn'a:

—To'o e. Xije. Nu'bü gui xije ne da zä ga xihmbe ü bá pøngähe büya.

²³Ne bi da'a ra Xuua Nxixya büya:

—Nugä guecä bi man ra pøngahya Isaías 'bü mi ma: “Dim 'bü a n'da dim 'bäpü ma'ueni ra hnini, ne ts'edi da ma di hoc yú mbüi yu jał'i gue da 'yømanho ra Hmu 'bü bi zøhø,” bi 'yén'a ra Isaías, bi 'yén'a ra Xuua Nxixya.

²⁴Ne nu'u bi zøm bü, yúm 'behni yu fariseo ü. ²⁵Ne bi t'emp'a ra Xuua:

—Hanja gní 'yøt' ran xixya 'bü hinga gue'e grá Cristo, xínga gue'e grá Elías, xínga gue'e man'da ra pøngahya bi man ra Moisés.

²⁶Nu'a ra Xuua büya bi dať'u, bi 'yena:

—Nugä, ra dehe thoho ná xixyaba yu jał'i, pegue i 'bä inde n'da ran 'yohü ua dí 'bähmbü, ngue hin gui paħmbü 'be'a di 'yét'ui a. ²⁷Nuna guehna dá mangä ngue m'bejua di dümp' rá 'befi, pe man'da nuixte xinda guecä, janangue'a hin dí sücä tengu a, bi 'yén'a ra Xuua Nxixya.

²⁸Ne guehya gätho yün t'änni bi hmam bü ja ra xequi Betábara, n'danguadi ra daťhe Jordán, guepü bi 'yøt' ran xixya ra Xuua.

Tengu ra t'ude'yo ra Cristo

²⁹Nu'bü mi hyats'i, nu ra Xuua Nxixya bi nu ba epü ra Jesús, ne bi 'yemp'u mí 'bähmbü bü:

—Dami hyanthü ya, tengu'bü ra t'ude'yo, nguetho bi zänba Oja dim 'bøts'e zehe, gue di hocpa yú ts'oqui yu jał'i 'bücua ja ra ximhäi.

³⁰Nunü guehnu mí m' mangä nü 'bü má ɛngä: “Ba ɛ a n'da ran 'yohü m'bejua, nu'a man'da nuixte xinda guecä, nguetho ya xmi 'bü 'bü rá mbüdi thoho, ne hin'nagä.” ³¹Ne nugä him mí paçä to'o a t'embü ra Cristo. Pe bi siqui ga xixya ahü nangue ra dehe, ngue gui paħmbü to'o a ni yäntehü, ma mi israel ahü, bi 'yena.

³²Ne bi ma majuañi ra Xuua Nxixya, bi 'yena:

—Dá nugä rá Hogandähi Oja bá çah maħts'i, tengu n'da ra t'azü, ne bi gohmi ra Jesús 'bü má ørpa ran xixya. ³³Ja dá paçä büya ngue gue'a. Nguetho nu Oja ngue bi xiqui ga øt' ran xixya nangue ra dehe, ne bi xiqui: “Nu'bü guin nu ma Hogandähi da gaı ne da gohmi

n'da ran 'yohu, gui pađi ngue gue'a di un ma Hogandađi yu ja'i," bi 'yengui. ³⁴Ne gue'a dá nugä a buya, janangue dí m mangä: "Guehna rá Ts'unt'u Oja na," dí engä, bi 'y'en'a ra Xuua Nxixya.

Yú mbudi yú xädi ra Jesús

³⁵Xø man'dapa buya mí yo'be mi 'bähmbe ra Xuua Nxixya yú xädigä'be a. ³⁶Nu ra Xuua Nxixya buya bi hyandi ngue 'yo bu ra Jesús, ne bi 'yenc'be:

—Dami nuui ya ra t'ude'yo ngue'a räm 'behni Oja, bi 'yena.

³⁷Nu'bu má ø'be a bi ma, dá ten'be ra Jesús. ³⁸Ne nu'a ra Jesús bin ye 'bu má ten'be ne bi 'yänga'be:

—'Be'a guí hommi, bi 'yenc'be.

Ne dá än'be a:

—Rabí, nde da ma, xänbate i, hapu guí 'bui.

³⁹Ne bi xic'be ra Jesús:

—Ga mbähä gua nuui bu dí 'bucä.

Dá mbähmbe buya ne dá nu'be hapu mi 'bui. Ne man'da ora däm 'bu'be bu 'bu má sømhbe bu, nguetho mbe goho nde 'bu má sømhbe bu.

⁴⁰Ne nu'a man'da gue min 'yohe 'bu mi xic'be ra Xuua Nxixya ga ten'be ra Jesús, ra Andrés a, rán 'yohu ra Simón Pedro. ⁴¹Nuna ra Andrés 'bex bi mba bá xi a rán 'yohu.

—Ya dá òm'be ra Mesías, bi 'yena. Nu'a nde da ma rá Thahni Oja a, ngue gue'a ra Cristo a.

⁴²Ne nu ra Andrés buya, bi zix'a ra Simón guepu bí 'bä a ra Jesús. Ne nu ra Jesús 'bu min nu, bi 'yembi:

—Nu'i gra Simón rá ts'unt'u i ra Jonás. Nuya ga xi a man'da ni thuhu ga hut'a ra Cefas, n'dat'a ra Pedro gue nde da ma, ra do.

Ra Jesús bi zon'na ra Felipe ne ra Natanael

⁴³Xø man'dapa mahøn'a buya bi ben a ra Jesús da mba bu ra häi Galilea. Ne nu'bu má mbähmbe bin òm'mi ra Felipe.

—Dami tengui, bi 'yemp'a.

⁴⁴Nuna ra Felipe ra mengu bu Betsaida, ne ra Andrés, ne ra Pedro.

⁴⁵Ne nu'bu mi mba ra Felipe ne bi òm'a ra Natanael, bi 'yembi:

—Ya dá òngähe a gue mi hmam bu ja rá søcuä ra Moisés, nepu ja yú søcuä yú pøngahya Oja mi hma, ne gue'a ra Jesús ra mengu Nazaret, rá ts'unt'u ra José, bi 'y'en'a.

⁴⁶Nu ra Natanael buya bi 'yena:

—Hague dán zä di nequi n'da ra hocja'i bu Nazaret.

Nu ra Felipe buya bi 'yemp'a:

—Ga mbe gua nuse.

⁴⁷Ne nu'bu min nu ra Jesús gue ba epu ra Natanael, bi 'yenje bu mi 'bähmbe:

—Dami nuhu nu ran 'yohu ba ghnu ya, gue rán säui njuantho da t'ëmbi ra israel, nguetho hingui yoho rán 'yomfëni, bi 'yena.

⁴⁸Bi 'y'en'a ra Natanael buya:

—Hanja guí pađi gue hingui yoho man 'yomfëni gä ne njam'bu gä nugui, bi 'yena.

Nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Nu'bu hin ní zo a ra Felipe, dí pađi 'be'a gnäm bëm 'bu gmi hupu ja ra za, bi 'yemp'a.

⁴⁹Nu ra Natanael buya bi 'yemp'a:

—Ma Hmu i, rá Ts'unt'u i Oja, gue'e bi zän'na Oja gam

hmuts'ut'abi nanguecähe dyu israelhu, dyu judíohu.

⁵⁰Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a:

—Ha gue'a guí 'yęc'yeigä a dá xi i, gue'bu má xi i: “Dí pađi 'be'a gnám bęm 'bu gmi hupü ja ra za.” Pe man'da nuixte guin nu 'bu m'bejua xinda guehna dá xi i. ⁵¹Nguetho majuani dí xi i, guin nuhu da xoh mahęts'i, ngue guin nuhu yám 'behni Oja ba çah mahęts'i, ne da zopü hapü gä dan 'yogä, ne da ndets'e, gue guecä dán ja'ligä ua ja ra ximhäi, bi 'yęn a ra Jesús.

N'da ran thađi bin ja bu Caná

2 Ne nu'bu mí tho'a nyopa büya bin ja n'da ra dąnts'ihme 'bu mín thađa n'da ra ts'unt'ü bu Caná ra häi Galilea. Ne bi zom bu rá mbe ra Jesús, bi mbäx'ü bi hoc ran ts'ihme. ²Ne ra Jesús necähe yú xädigähe bi ts'oncahe bu ja ran ts'ihme. ³Ne nu'bu min theh ra gui'uva dá sihe, bi 'yęn'a rá mbe ra Jesús:

—Bin the'a ra gui'uva, bi 'yemp'a ra Jesús.

⁴Bi da'a ra Jesús büya:

—Ma mbe i, 'be gám bęnse 'be'a ga øt'ä, nguetho hinga na søn ra ora ga øt'a n'da ran t'øt'e nuixte, bi 'yemp'a rá mbe.

⁵Ne nu'a rá mbe ra Jesús büya bi xi ü yu 'yęhe 'bupü:

—Hont'a go 'be'a da xi ahü ra Jesús, dami 'yøthü, bi 'yęna.

⁶Ne mí høpü 'dato yu xaro ngue yu do, mbe goho 'däte litro i hät'ü. Nguetho i ja ran t'ędi ma mi judíohe gue i jatho din xut'ye. ⁷Ne nu'bu mí zøn ra ora bi man ra Jesús, bi xi ü yu 'yęhe 'bupü:

—Dami yus'hu yu xaro nangue ra dehe.

—Ne bi yus' püya. ⁸Ne bi 'yęmbi mahøn'a:

—Dami 'yä i ts'ü ra dehe ne gui un'na ra ngurpa 'yęhe, bi 'yęna.

Ne bi un büya. ⁹Ne nu'bu mí zä a ra ngurpa 'yęhe gue xín gui'uva a ra dehe, bi zä mancühi. Pe him bi bađi hapü bi nequi, pe nu yu 'yęhe gue bi 'yä a ra dehe mi pa ü. Janangue'a nu ra ngurpa 'yęhe bi ma bá ts'i a ra ts'unt'ü da 'yänni nangue ra gui'uva, gue nu'a ra ts'unt'ü go din thađi. ¹⁰Ne bi t'ęmp'a:

—Pe hanja 'be bin niya ü yu ja'i, gä un'na ra gui'uva xün cühi, ne hinga gue'a zai øt' yu ja'i a. Pe zai rá mbädi thoho di un a xün cühi bu ja n'da ran ts'ihme, ne nu'bu bin niya yu ja'i din t'un'na hin ε ho, bi 'yęn'a ra ngurpa 'yęhe. Ne xinga gue'a mí pa a.

¹¹Ne guehna rá mbädi ran t'øt'e nuixte bi 'yøt' ra Jesús bu Caná ra häi Galilea, gue bi 'yuh rá ts'edi. Ne man'da dá ęc'yeihe büya yú xädigähe a.

¹²M'bejua büya dá mbähmbe ra Jesús bu ra hnini Capernaum, ne rá mbe ne yün 'yohü. Pe hinga nya'a däm 'buhmbe bu.

Ra Jesús bi mbaxt'a ra danija

¹³Dá mbähmbe ra Jesús bu Jerusalén 'bu ma guerpü da dät' ra pa mahøn'a ran dąbaxjua gue 'bu mi hyo ra t'ude'yo bu Egipto mam bombøtahe. ¹⁴Ne nu'bu mí yurpü mbo má mbät'i ra danija, bi nu ngue 'bupü yu mbändani ne yu mbäde'yo ne yu mbäts'ağa mim pä bu. Ne mí 'bupü ü yüm pämbeti

øt' yú 'befi bu. ¹⁵Ne bi 'yøt'a n'da ram fei gue ra xähi gue í dex'u yu mbä. Ne gätho bi hyøn a thi yu mbä ne yün dani ne yú del'yo. Ne bi 'uønba yú mbeti yum pämbeti, bi ndønba yú mexa. ¹⁶Ne bi t'ëmp'u yu mbäts'äha:

—Ní mbähä, dami six ni dojahü. Hingui sä gui 'yøthü ra nguntäi ua rá ngu ma Ta, bi 'yøn'a ra Jesús.

¹⁷Ne 'bex dá bëmhbē a mán t'øt'i ja rá t'ohni Ojä: “Éna da guah ma mbüi nanguē ra dumbüi 'bü má nu a ni ngu, nguetho ëmmē dín ndepe xtán hotho bü,” bi 'yëmp a rá Ta ra Cristo, bi 'yøn rá t'ohni.

¹⁸Nu'u ma ngürpihe dyu judíohe bi 'yän büya, ne bi 'yëmbi:

—'Be'a ní hmēpya gui 'yurcahe ya, n'dahma da zä ga pähmbe 'bü i ja nin t'ëdi gui 'yøt'a gá 'yøt' ya, gue gá hyøn a thi yu mbä, bi 'yøn'u.

¹⁹Nu ra Jesús bi dät'u:

—Ga xi ahü ra hmēpya gá 'yäjü. Nu'bü gui xothü ra nijä ua, ne hyupa thoho dá høh mahøn'a, bi 'yëmp'u.

²⁰Bi 'yøn'u ma ngürpihe büya:

—Pē yote ma 'dato njeya án guahna ra nijä, ne guí éna, nhyupa thoho gdí hyøh mahøn'a, bi 'yøn'u.

²¹Pē nu'a ra nijä bi man a ra Jesús, bi ma nanguē rá ngøc'yēi zehē.

²²Nu'bü mí zøn ra ora bi du ne bi dämbeñi, 'bexgue dá bëmhbē 'be'a xí man'a, ne man'da dá pähmbe majuqani a bi man rá t'ohni Ojä ne yüm hman ra Jesús.

Gätho i päse ra Jesús

²³Ne nu'bü mám 'bühmbe bü Jerusalén, gue'u yu pa ran dābaxjua, xün ngu éna bi 'yēc'yēi

ra Jesús 'bü mín nu yün t'øt'e nuixte bi 'yørpü. ²⁴Pē nu'a ra Jesús hinga gätho bi xi u 'be'a mím bēni, nguetho bi bađi 'be'a di ja yú mbüi gätho yu jā'i, bi bađi hin da 'yømanho u. ²⁵Ne hinga hnehi tho da sih ra Jesús 'be'a im bēn yu jā'i nguetho ya i pä a ra Jesús 'be'a di ja yú mbüi.

Bin yäui ra Jesús a ra Nicodemo

3 Mí 'bü a n'da ran 'yohü, n'da ra fariseo, gue'u min éhya da 'yøt' yün t'ëdi Ojä, í Nicodemo a. Nu'a n'da rá ngürpi ma mijudíohe. ²N'da ra xui bi zøm bü 'büh ra Jesús, ne bi 'yëmbi:

—Xänbate i, dí pähmbe Ojä bi zän'ni i gui xängahe, nguetho hin xtán zä xquí 'yøt' yün t'øt'e nuixte 'bü hin di zē a Ojä, bi 'yēna.

³Nu ra Jesús bi dādi, bi 'yëmp'a:

—Majuqani dí xi a i, nu'a hin dim 'büi ma'da'yo, hin da zä da yürpü di manda Ojä, bi 'yëmbi.

⁴Nu ra Nicodemo bi 'yëm büya:

—Hague dán zä dim 'büi ma'da'yo n'da gue'bü xün dāc'yēi n'da. Ha da zä da yüt' mahøn'a bü ja rá mbüi rá mbe ne dim 'büi mahøn'a.

⁵Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Majuqani dí xi a i, gue nu'a to'o him bim 'büi ma'da'yo nanguē ra dehe ne rá Hogandähi Ojä, hin da zä da yürpü di manda Ojä.

⁶Nguetho nu'bü din xänd yu jā'i, xø yu jā'itho yú t'ühni, pē nu'u di xänd rá Hogandähi Ojä, gue'u i ja rá te Ojä bü ja yú mbüi u. ⁷Jananguē'a o gadi hyonya thoho a dí xi a i, jatho gam 'büi ma'da'yo. ⁸Ne tengu ran dāhi i 'yo hønbü go hapü in nde, ne guí øde di hī, pē hin guí pädi hapü

ní 'yęhe o hapu ní mba. Njabu i øt' rá Hogandahi Oja 'bu bi xand mahøn'a n'da, hingam 'batho ha bin ja 'bu mí un ra 'da'yote, pe mfadi ngue i ja a, bi 'yęn a ra Jesús.

⁹—Hín dí pađi 'be'a nam bøn a guí man ya, bi 'yęn'a ra Nicodemo.

¹⁰Nu ra Jesús bi 'yęmp'a:

—Nu'i grá xänbate, zaí guí xänba rám Hman Oja u ma mi israelhu, hanja hin guí pađi 'be'a dí xi a i. ¹¹Majuani dí xi i, dí m mangä a dí pačä, ne dí m ma majuani 'be'a xtá nugä, pe hin guí hamhbu mam hmangä. ¹²Dá xi'a rá 'befi Oja i øt' ua ja ra ximhäi, pe hin gá 'yęc'yei. Pe dami 'yęc'yei a, janangue'a da zä ga xi i 'be'a rán 'yomfęni Oja, ngue 'beru ní nequi rá 'befi i øt' ua.

¹³Ne høngdä da zä ga mangä ua a, nguetho drá mengugä bu mahęts'i ne bá ęcä bu, guecä ngue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Ne njo'o man'da ra ja'i ngue bi yut mahęts'i ne bá pengui ngue da mangua 'be'a øt' Oja. ¹⁴Ne tengu thoho bi 'yøt' ra Moisés, gue bi cuarpu magats'i n'da ra pozu nt'øt'e ra t'ęgui, nu'bu mín 'yo bu ja ra uhäi, ngutho jatho din jacä din cuarcä magats'i, guecä gue dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ¹⁵Ne nu'bu bin jacä tengu a, ne hønt'a go to'o da 'yęc'yei 'be'a dá tugä bu, hin da nu ran unbi mazai, pegue din ja ra 'da'yote mazai a, bi 'yęn a ra Jesús, bi 'yęmp'a ra Nicodemo.

Oja di huęc'u 'bucua ja ra ximhäi

¹⁶Nguetho ęmme di huęgahu Oja gue dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi. Janangue'a bi 'daju rá 'dats'unt'u ngue ma yantehu, n'damhma hin da nu ran unbi mazai to'o gätho

di dáp rá mbui a, pegue din t'un ra 'da'yote mazai. ¹⁷Nguetho in nde Oja da yanju gueju dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi, ne hinguin nde di 'daju rá muui ma ts'oquihu, ne gue'a bí mbenhua rá Ts'unt'u ua ja ra ximhäi a.

¹⁸Ne nu'a to'o di dáp rá mbui a rá Ts'unt'u Oja, hin da nu a rá muui yú ts'oqui. Pe nu'a to'o hin di dáp rá mbui a, pe guehma da nu a xí ts'anbi da nu nangue yú ts'oqui, nguetho hingui ęc'yei a rá 'dats'unt'u Oja. ¹⁹Ne gue'a bí mben Oja ran nequi ua ja ra ximhäi, gue ní nequi 'be'a di ho yu ja'i. Nu'u to di ho ra 'bexui hingui søm bu ja ran nequi, nguetho øt' ran ts'o. Mfadi xun ho din unba u. ²⁰Nguetho gätho u i øt' ran ts'o hin di ho ran nequi, ne hingui søm bu ja ran nequi, ngue i su hin da hnumanho 'be'a øt'u. ²¹Pe nu yu ja'i i honi da 'yøt'a ran ho, i pa bu ja ran nequi, n'dahma da hnu gue gue'a Oja di ze u da 'yøt' ran ho.

Nu ra Xuua Nxixya bi ma mahøn'a nangue ra Jesús

²²M'bejua dá mbähmbe ra Jesús dyú xädihe, dá mbähmbe bu ja ra häi Judea, ne däm 'buhmbe bu 'da yu pa ne dá xixyabahe yu ja'i bu. ²³Ne'a ra Xuua Nxixya mí øt' ran xixya bu Enón 'darpu ra xequi Salim, nguetho xun ngu yu mbøthe i pøpu, ²⁴ngue'bu hin ní jot'a fädi ra Xuua Nxixya.

²⁵Bin junthu 'da u yú mijudíohu u yú xädi ra Xuua, gue bi beñi man'da di muui rán xixya i øt'a ra Jesús.

²⁶Bi zøm bu 'bä'a ra Xuua Nxixya u yú xädi buya, ne bi 'yęmbi:

—Xänbate i, nu'a ran 'yohu gmín 'youi bu 'danguadi ra dāthe Jordán, gue gá xije to'o a, pe nuya i øt' ran xixya, ne gätho yu ja'i i tenni.

²⁷Nu ra Xuua Nxixya buya bi 'yemp'u:

—Guesε Oja bi zänni hangu nangu ra 'befi n'da ngu n'da ngue da zä da 'yøt'a n'da. ²⁸Nu'ehu guí pähmbu 'be'a gätho dām mangä gue dá xi ahü, hinga guecä drá Cristo, pe nugä bām 'bet'ogä, gue dá xih yu ja'i din sä da den ra Cristo. ²⁹Tengu'bu n'da ra hmute din thäti, da den'na rá ndø. Ne nu'a rá amigo a ran 'yohu bin thäti, i 'bäpu i ø'a i ma, ne di johya gue i ten'na rá ndø a ra hmute. Dín jadä buya, dadín johyagä 'bu dín nu i ten yu ja'i a ra Jesús. ³⁰Nu'a ra Jesús jatho da dāha gue nugä, pe nugä jatho ga 'becä, bi 'yēn a ra Xuua Nxixya.

Bí 'yēh mahęts'i ra Jesús

³¹Nguetho nu'a ra Jesús bá ģh mahęts'i, man'da nuixte a xinda gue u gäthogahu. Pe nuju dām 'bühmbu nangue yu ja'i ua ja ra ximhäi, dyu menguhu ua ja ra ximhäi, ne hinga gätho da zä ga pähmbu, hønt'a 'be'a da zä da ba'a n'da ua ja ra ximhäi. Pe nu'a bá ģh mahęts'i man'da xun ho ngue gätho mi'da, ³²ne im ma 'be'a bi nu bu ne 'be'a bi 'yørpu. Pe hingui ngu bi hyänba rá m hman a. ³³Nu'a to'o bi hyänba rá m hma, bi bađi majuani bi man Oja ngue gue'a rá Ts'unt'u a. ³⁴Nguetho bá penh Oja a, ne guesε Oja i ya 'bu i ya a, nguetho nte di 'beh rá Hogandāhi Oja a. ³⁵Nu'a ra Ta ģmme in numanho rá Ts'unt'u, janangue'a bi un ran t'ędi

gätho di manda rá 'befi. ³⁶Nu'a to'o i ģc'yei rá Ts'unt'u Oja ya i ja ra 'da'yote mazai, pe nu'a hingui ģc'yei rá Ts'unt'u Oja, hin da nu ra te pe guexta'a da nu rá cuε Oja mi ja da nu, ne gätho yu pa mazai.

Nu ra Jesús bi 'yöp ra dehe ra xisu bu Samaria

4 Ne nubuya nu yu fariseo bi 'yø a man yu ja'i ngue man'da xun ngu i ten ra Jesús ne man'da xun ngu di xixyabi, xinda gue'a ra Xuua Nxixya. ²Pe nu ra Jesús him bi 'yøzehe ran xixya, pe høngdähe yú xädigähe dá øthe ran xixya. ³Ne nu'bu mi ba'a ra Jesús 'be'a mi 'yø u yu fariseo, bi bęni da 'uetho, ngue hin da bęn yu fariseo din sühmi ra Xuua. Bi bøm bu ja ra häi Judea buya, ne dá mbähmbe mahøn'a bu ra häi Galilea.

⁴Pe guemhma bá thohmbe bu ja ra häi Samaria. ⁵Ne nu'bu má thohmbe bu, dá sømhbe bu ja ra hnini Sicar, mbe häntho ra xequi bi un'a ra Jacob, bi un'na ra José rá ts'unt'u. ⁶I jabu n'da ra pozo ra dehe gue bi 'yøt'a ra Jacob maya'bu. Ne gueru bin säya ts'u ra Jesús, nguetho bi yäh ra 'yu. Mbe huxhyadi 'bu má sømhbe bu. ⁷Ne bi zøm bu n'da ra xisu ra mengu Samaria, da ģux ra dehe. Bi 'yēn'a ra Jesús:

—'Daqui ts'u ni dehe, ga sigä ts'u, bi 'yemp'a.

⁸Ne gätho gähe dyu xädigähe xtá sohmbe bu ra Jesús, ne dá cuthe bu ja ra hnini ga tämhbe 'be'a gätho ga sihe.

⁹Nu'a ra xisu bi 'yēna:

—Hanja gní zoqui ne guí äc ra dehe, nguetho nu'i grá judío, ne nugä drá mengu Samaria, bi 'yēmbi.

Ngubũ bi man ra xisu nguetho nu ma mijudíohe hinguin zomanho yũ mengu bũ Samaria. ¹⁰Nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Nu'bu xquí pã a rá mate Ojã in nde di 'da'i, ne'bu xquí paqui to'ogui gue dí ã'a ra dehe, xquí 'yãc ra dehe di un ra te, ne nugã xcã 'da'a 'bũ, bi 'yẽna.

¹¹Ne nu ra xisu bi 'yẽna:

—Nu'i grãn 'yohũ, hin'yũ nin juxthe, ne xũn hẽ ua po na ra dehe. Hapũ ja a ra dehe di un ra te guím ma. ¹²Pe nu mam bombõtahũ ra Jacob bi zi ra dehe i po ua ne Ʃ gãtho yú t'ũhni ne yún dani. Ne bi zogahe ra pozo ja ua. Ha man'da ja ni ts'edi ngue guí ẽna man'da xũn ho ra dehe gui 'daje, bi 'yẽn'a ra xisu.

¹³Ne nu ra Jesús bi dãt'a bũa:

—Hõnt'a go to'o i sithe ua, gue'a nám 'bũ Ʃ yũ pa ja bũa, pẽ i tuthe mahõn'a. ¹⁴Pe hõnt'a go to'o da zi ra dehe dadí ungã, njãm'bũ din tuthe mahõn'a, pẽ din ja tengu n'da ra mbõthe bũ mbo rá mbũi njãm'bũ din thegue, ne gue'a nám 'bũh mazãi n'da a, bi 'yẽna.

¹⁵Nu'a ra xisu bi 'yẽmbi:

—Grãn 'yohũ, 'daqui ts'ũ ra dehe guím ma gue hin dan tuthe mahõn'a, ne hin gua ẽcã mahõn'a ua ja ra pozo ga jux ra dehe bũa.

¹⁶Nu'a ra Jesús bi dãt'a:

—Grã xisu, ní mba bá si a ni ndø.

¹⁷Nu'a ra xisu bi dãt'a:

—Njo'o ma ndø, bi 'yẽntho.

Nu'a ra Jesús bi 'yẽmp'a:

—Majuãni guím ma, njo'o ni ndø.

¹⁸Nguetho ya hin guí 'bũhmi 'da Ʃ cut'a yũn 'yohũ xcãn thãthũ, pẽ nu'a guí 'bũhmi ya hin ni ndøse a.

Janangue'a majuãni njo'o ni ndø, bi 'yẽn'a ra Jesús.

¹⁹Bi dã'a ra xisu bũa:

—Nu'i grãn 'yohũ, masque grã põngahyã Ojã. ²⁰Xiqui ts'ũ 'be'a ga øt'ãhe, nguetho nu ma tahe mí thãnde Ojã ua ja ra t'øhø, pẽ nu ahũ gyũ judío ahũ guí ẽmhũ, jatho da mba n'da bũ Jerusalén da dãnde Ojã bũ, bi 'yẽna.

²¹Nu ra Jesús bũa bi 'yẽmp'a:

—Grã xisu, dami 'yẽc'yẽi a ga xi i, ẽ maguepũ da zõn ra pa hinga hõnt'ua ja ra t'øhø, xinga hõnbũ Jerusalén din thãnde ra Ta. ²²Sã guí ẽna guí thãndehũ Ojã, pẽ hin guí thãndehũ tengu bi zãn zehẽ Ojã ngue din thãnde. Nugãhe dyũ judíohe dí thãndehẽ a bi zãn Ojã nguetho bi zãn Ojã ma t'ẽc'yẽihe, ne'a ra Yãnte bi zãn'na Ojã ra judío a. ²³Pe bi zãn Ojã n'da ra xequi bũ din thãnde, guepũ ja ní mbũi n'da. Ne mi ts'ũtho da zõn ra ora, pẽ ya bi zõni, ngue da dãnde Ojã nangue yú mbũi Ʃ to majuãni da dãnde, ne hin nangue yũn t'øt'e ua ja ra ximhãi. Nguetho nu'a Ojã i honi to'o da dãnde nangue yú mbũi. ²⁴Nguetho hin di nequi Ojã. Janangue'a hõnt'a go to'o da dãnde Ojã, jatho da dãnde nangue rá mbũi ne nangue i ten'na ram hma majuãni, bi 'yẽn'a ra Jesús.

²⁵Nu'a ra xisu bũa bi 'yẽmbi:

—Dí pãcã ba ẽ a rá Thahni Ojã ngue ra Cristo a. Ne nu'bu bá ẽhe da xãngahũ xũn ho gãtho.

²⁶Nu'a ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Guecã drã Cristogã dín zo'a i ya, bi 'yẽmbi.

²⁷Nu'bu mí gua'a bi man ra Jesús, ẽ xø dí sømhbe bũ dyũ xãdigãhe.

Ne dá hyonya thohohe gue nu ra Jesús mi yaui a ra xisu. Pe xinga n'dagähe gue dá änhde hanja bin yaui o 'be'a bin xifi. ²⁸Nu ra xisu büya 'bex bi zopu rá mbamhmi, ne bi mba bu hnini bi xih yu ja'i:

²⁹—Mbähä ne gua nuhu n'da ran 'yohu bi xicä gätho 'be'a xtá øt'ä. Ha hinga gue'a ra Cristo 'bu, bi 'yemp'u.

³⁰Bi mba yu ja'i büya da zom bu 'bä a ra Jesús. ³¹Pe nu'bu hin ni zom bu yu ja'i, nugähe dá xihmbe ra Jesús:

—Xänbate i, xi'bu gan sihme ya, dá emfe.

³²Pe bi da'a ra Jesús, ne bi 'yenje: —Ja man'da ní niya ma mbuigä, pe hinga ná pähmbu, bi 'yenje.

³³Dán 'yänzehhe: —Ha 'bui to'o bi 'uini, dán 'yemfe büya dyu xädigähe.

³⁴Nu'a ra Jesús bi 'yenje: —Tengu'bu man ts'ihmegä a ngue ga øt'ä rá pähä a bá pengä ne ga juacá rá 'befi a. Ne gue'a man'da ní niya ma mbuigä a. ³⁵Janangue'a gue'a dí xi ahü a ya, nguetho ya ba ehnu yu ja'i. Ne ha guí emhbu di 'beh man goho zana din ja ran sofo. Pe dami hyanthu yu ba ehnu, tengu'bu n'da ra huähi ya xu 'yot'i gue da mba nsoqui, nguetho 'bexque da zä ga cuthu bu di manda Oja yu. ³⁶Ne nu'u to i pa ma cu't'i bu din zam bu hønt'bu go njam'bu. Janangue'a nu'u to da xoqui di johya, ne nu'u to bi duhu ne'u bi xoqui 'da dán johya thoho.

³⁷Nguetho majuani rán theui rá 'befi Oja a bi 'yot'a n'da ra ja'i, “bi zopu rá huähi bi duhu, ne n'dan'yo bi xoqui,” ngue i man yu ja'i. ³⁸Ya

xtá xi ahü gui xoju hapu hin gá tuhmbu, xín gá uafu, pe n'dan'yo bi 'yot' ra 'befi bu, pe guehma gui comhbu 'be'a da da u, bi 'yengähe ra Jesús.

³⁹Ne nu'bu mí mam bu ja ra hnini ra xisu, xun ngu yú menguhü bi 'yec'yei gue ra Cristo a ra Jesús, nguetho bi man'a ra xisu gue xí xi a ra Jesús gätho 'be'a xí 'yot'e.

⁴⁰Nu'bu mí zom bu yu mengu Samaria bu 'bäh ra Jesús, bi 'yen'u: —Dami 'bucua ja ma hninihe, bi t'emp'a ra Jesús.

Ne dán dehe bu nyopa büya. ⁴¹Ne emme man'da xun ngu bi 'yec'yei yu ja'i bu, nangue rá m hmanse ra Jesús. ⁴²Bi t'emp'a ra xisu büya:

—Ya dí ec'yeihe ya, pe hinga hønt'a gá xije ná ec'yeigähe ya, pe ne'a dá øsehe bi man na ra Jesús. Ne dí pähmbe majuani ra Cristo na, rá m pörpate yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi, bi 'yen'u yu ja'i.

Ná mbähmbe Galilea a ra Jesús

⁴³Nu'bu mí gua'a nyopa dá pømhbe bu ra hnini Sicar, dá haxhe ra 'yu mahøn'a ní mba bu Galilea. ⁴⁴Ne bi manse ra Jesús, nubu rá häi zehe n'da ra pøngahya hin da hnumansu bu. ⁴⁵Pe nu'bu má sømhbe bu ra häi Galilea, bi numanho ma menguhe bu. Nguetho xí nu yun t'øt'e nuixte bi 'yot'a ra Jesús bu Jerusalén 'bu mín ja ra dämpeti ran dqbaxjua, ngue ne'u xí mba bu u.

Bi yan rá ts'unt'u rá m fäts'iui ra ts'ut'abi

⁴⁶Ne dá mbähmbe ra Jesús mahøn'a bu ra hnini Caná ra häi

Galilea, guepü xí päh ra dehe bin gui'uva. Ne mí 'bupü n'da räm fäts'iui ra ts'ut'abi xun u rá ts'unt'u, ne i 'bem bu ja rán oi nubü ja ra hnini Capernaum. ⁴⁷Nu'bu mí 'yøde gue bi zøh mahøn'a bu ra häi Galilea ra Jesús ne i 'bupü ra hnini Caná, ne bá epü 'buh ra Jesús büya, bi 'yørpa ra ts'edi da zixpü Capernaum bu ná 'ben a rá ts'unt'u, da xospi nguetho nde da du a. ⁴⁸Ne bi dā a ra Jesús:

—Pe ha jatho m'bet'o guin nuhü yu hmeppya ne yun t'øt'e nuixte, ja gui 'yęc'yeigahü büya.

⁴⁹Pe man'da i humbi sits'i, ne bi 'yęmbi:

—Pe mbehma ts'u cuø, xøhma da du ma t'uhniğä.

⁵⁰Ne bi dät'a ra Jesús:

—Ní mba bá nu, nguetho hin da du ni t'uhni.

Ne nubüya bi 'yęc'yei a räm hman a ra Jesús, ne bi mba büya. ⁵¹Ne bá thā u 'da yú 'yęhe 'bu mím mba bu 'yu bi xifi:

—Bi zä ni ts'unt'u ya, ęn'u.

⁵²Ne bi 'yänni:

—'Be'a ma ora bi zä.

Ne bi t'ęmbi:

—N'dande mande bi bøn ra pa, bi 'yęn'u.

⁵³Ne 'bex bi ba'a rá ta gue gue'a ra ora mín yaui ra Jesús 'bu mí 'yęmbi da yañ a rá ts'unt'u. Janangue'a nu'a ran 'yohü bi dāp rá mbui ra Jesús büya, ne'u gätho mi'da 'bupü rá ngu.

⁵⁴Guehna bi 'yøt' ra Jesús 'bu mambá penje bu Judea dá sømhbe bu Galilea. Ya ná yondj ra hmeppya bi 'yørpü ja ra häi Galilea.

Bi yañ ran 'yohü bu Betesda

5 M'bejua büya bin ja man'da ra dāmpeti ma mijudíohe. Ne dá mbähmbe ra Jesús bu Jerusalén. ²Nubü Jerusalén mí po bu n'da ra mbothe mbe hāntho bu ja rá goxthi yu de'yo, gue ma ndehe dyu judíohe dí ęmfе Betesda. Ne jabu cüt'a yu 'døzangu midí mbä'ts'a ra dehe. ³Ne xun ngu i 'bom bu yu mbedi, 'da u yu xädä ne u yu dogua ne u bi ts'a yú ja'i. Ne gätho u i tø'mi di 'yañ ra dehe. ⁴Nguetho ja'bu bí ęh mahęts'i n'da räm 'behni Oja ne i añ ra dehe.

Ne nu'bu xun nu di 'yañ ra dehe, ne nu'a rá mbüdi da yupü ja ra dehe din ho a rá mbedi i ja. ⁵Ne mí 'bem bu n'da ran 'yohü, ya ná 'däte ma 'de'ma hyäto njeya madí ts'a rá ja'i, him mi sä din 'yo. ⁶Ne nu'bu min nu a ra Jesús, ne bi bādi nya'a thoho mi hęmbi, bi 'yęmbi:

—Ha guín nde xtán ho i, bi 'yęmp'a.

⁷Bi dät'a ra mbedi:

—Dín ndehma thā, n'yø, pe njongui 'bucua da zixcä nü ja ra dehe. N'dandj ngu n'dandj dí ęna ga cühnü ja ra dehe, 'bex go i 'bet'o u 'da.

⁸Bi 'yęmp'a ra Jesús büya:

—Dami ndants'i jux ni fiđi ne gan 'yo, bi 'yęmbi.

⁹Bex bin hoh rá ja'i 'bu mí ndants'i, ne bi gañ rá fiđi ne bin 'yo. Ne nu'a gue'a ra pa ran ts'äya a. ¹⁰Nu'u 'da ma mijudíohe bi 'yęmp'a ran 'yohü xín hoh rá ja'i:

—Nuya ra pa ran ts'äya ya, hingui sä gui çax ni fiđi, bi t'ęmp'a.

¹¹Bi dā'a ran 'yohü:

—Pε nu'a bi hoga ma ja'i, gue'a bi xiqui nguetho bi 'yεngui: “Dami ndants'i gui çax ni fiđi ne gan 'yo,” bi 'yεngui, bi 'yεn'a mí ts'a rá ja'i.

¹²Ne nu'u 'da ma mijudíohe bi 'yänni:

—To'lo nín 'yohu bi xi i gui çax ni fiđi ne gan 'yo, bi 'yεn'u.

¹³Pε nu'a him mi pađi to'lo xí hocpa rá ja'i, nguetho nu ra Jesús bi yut'inde bu 'yo yu ja'i xun ngu.

¹⁴M'bejua bi mba ra Jesús bu ja ra danija. Ne nu'bu mi đin'a ran 'yohu buya, bi 'yεmbi:

—Bin ho a ya, nde'bu hin gmi 'yot' mi'da yu ts'oqui. Man'da ts'edi ran unbi guin nu 'bu gui 'yot' mi'da yu ts'oqui, bi 'yεmbi.

¹⁵Bex bi mba a ran 'yohu buya, da xi u ma mijudíohe xí 'yänni, gue gue'a ra Jesús bi hoqui.

¹⁶Janangue'a bi dap'u ma ngurpihe dyu judíohe di ucpa ra Jesús, ne im bęni da hyo. Nguetho ęn'u: “I ot' rá 'befi a ra pa ran ts'äya.” ¹⁷Pε nu ra Jesús bi 'yεmp'u:

—Nzai dim peh ma Ta, janangue'a necä jatho dam pecä, bi 'yεmp'u.

¹⁸Pε nanguehna bi man ra Jesús, nu'u ma ngurpihe buya man'da bi bęni da hyo, nguetho hinga hont'a bim pefi ra pa ran ts'äya í ucpi, pe ne'a í ma gue gue'a Oja rá Ta, nam bōni 'da i guui Oja.

I ja rá ts'edi rá Ts'unt'u Oja

¹⁹Janangue'a nu ra Jesús bi 'yεna:

—Majuani dí xi ahü, nte sä ga øzehęä pe hont'a 'be'a dín nu ot' ma Ta. Ne gätho 'be'a i ot' ma Ta, gue'a dí ot'ä a. ²⁰Nguetho nu ma Ta ęmme in numanhogui ngue rá Ts'unt'ugä a, ne i urqui 'be'a

gätho i ot'e. Ne da 'yurcä mi'da yun t'ot'e man'da nuixte xinda gue u gán nuhü, ne gui hyonya thohohü. ²¹Nguetho tengu ma Ta i xox'u xun du ne di un ra te mahon'a, nguthogä, rá Ts'unt'ugä a, dadí un ra te mahon'a u to'lo gätho dín nde ga unni. ²²Ne nu ma Ta hingui juanbatese, pe bi 'dacä ra ts'edi go dan juanbategä rá Ts'unt'ugä a. ²³Nguetho in nde ma Ta gätho yu ja'i da numansugui gue rá Ts'unt'ugä a, tengutho ma Ta i hnumansu. Nu'bu 'bu a n'da hingui numansugui, xinga gue ma Ta i numansu a, gue gue'a bá pengä.

²⁴Majuani dí xi ahü, nu'a oh mam hmangä ne i ęc'yei ma Ta bá pengä, gue'a i ja ra 'da'yote mazai a. Ne hin da nu rá muui rá ts'oqui pe tengutho 'bu xí thambęni bu 'bu u xun du, nguetho ya i ja ra 'da'yote mazai a. ²⁵Majuani dí xi ahü, ya bi zōn ra ora da 'yoh mam hmangä u xun du nangue yú mbui, pegue din t'un ra 'da'yote 'bu da 'yomanho mam hmangä rá Ts'unt'u Ojagä. ²⁶Nguetho tengu ra Ta i jase ra te rá mbui, ne bi 'dacä ra ts'edi din jase ra te ma mbuigä, ne gue'a ra 'da'yote dí un yu ja'i. ²⁷Ne bi 'dac ra ts'edi dan juanbategä, nguetho dán ja'igä ua ja ra ximhäi, dí pađi 'be'a i sä n'da. ²⁸O gadi hyonya thohohü a dá xi ahü, nguetho da zōn ra ora gätho yu ja'i xu t'ägi da 'yoh ma nde 'bu dá zohni. ²⁹Ne da bōx'u bi 'yot' ran ho, din ja ra 'da'yote mazai. Ne da bōx'u bi 'yot' ran ts'o, da nu ran unbi mazai.

Di dä majuani nangue ra Jesús

³⁰Ne man'da bi man'a ra Jesús, bi 'yεna:

—Nugä hin te dím mangä nangué man 'yomfɛnise. Pe nu'a i xic ma Ta gue'a dím mangä a. Ne'a 'be'a dí sändä, xun ho a, nguetho him ma pähä zehé dí honi ga øt'ä, pe hønt'a rá pähä ma Ta bá pengä. ³¹Nu'bu høngdä xcä däse majuani gue i ja ma ts'edi, nte di muui a mam hmangä 'bu. ³²Pe ne a ma Ta di dä majuani ngue rá Ts'unt'ugä a, ne dí paçä ngue majuani im ma 'bu im ma nanguecä.

³³Nu ahü gá penhdü 'da da 'yän'na ra Xuua Nxixyá nanguecä. Ne nu'a ra Xuua bi ma majuani a. ³⁴Ne madague'bu hin xtí dä majuani, pe guemhma ja ma ts'edigä. Pe dadí bɛn'nahü a bi man ra Xuua Nxixyá ngue man'da da zä gui 'yɛç'yɛigahü ne gan yamhbü büya. ³⁵Ne tengü ra sibi di hyät'i ne i fät yu zu'uɛ, bin ja bu ra Xuua Nxixyá, gá numanhohü 'da yu pa. ³⁶Ne nu'a ra Xuua Nxixyá bi ma nanguecä. Pe i ja 'be'a gue man'da i udi nanguecä xinda gue'a rám hman ra Xuua, ne gue'a ra 'bɛfi bi 'dacä ma Ta gue ga juacä. Ne gue'a ε xø i uh majuani bá pengä ma Ta. ³⁷Ne'a ma Ta gue'a bá pengä, di dä majuani nanguecä, pe nu'ahü njam'bu gá 'yømanhohü 'bu mín ya, xín gá 'yøpahü ra güenda 'bu mín 'yuse.

³⁸Mfadi hin gá hyamhbü rám hma bu ja ni mbuihü, nguetho nu'bu xquí hyamhbü a, xquí 'yɛç'yɛigahü gue bá pengä a. ³⁹Nu ahü thocpa thoho guidín xähmbü yú søcuá Oja, nguetho guí ɛmhbü gue'a gní tìmhbü ra te mazai a. Pe nu'ü gätho yu søcuá guidín xähmbü gätho im ma nanguecä. ⁴⁰Nu ahü

hin guín nde gui xijü gan yan'na ni tehü, pe hinda hønt'bu gui xijü gan yan ahü din ja ahü ra te mazai 'bu, bi 'yɛn a ra Jesús.

⁴¹Ne xø bi 'yɛna:

—Pe madague'bu njon da numansugui, pe guexta'rá rá Ts'unt'ugä Oja. ⁴²Pe dí paði hanja hin guí pajü, nguetho hín guín numansuhü Oja nangué ni mbuihü. ⁴³Bá ɛcä nangué rá thuhu ma Ta, pe nu'ehü hin guín numanhojü. Pe nu'bu ba ε a n'da nangué rá thuhu zehé, man'da guín numanhohü a. ⁴⁴Njam'bu da zä gui 'yɛç'yɛigahü, nguetho guí homhbü da numanho ahü yu ja'i, ne hin guí homhbü da numanho ahü Oja ngue hønt'a i 'bui. ⁴⁵Ha guí ɛmhbü guécä ga yap'ahü bu 'buh ma Ta. Pe dí xi ahü gue gue'ü yúm hman ra Moisés gue'ü dí nequi i ja ni ts'oquihü ü, pe sä guím bɛmhbü gue'ü dí yan'ahü ü. ⁴⁶Pe nu'bu xquí 'yɛç'yɛihü yum hma bi 'yo't' ra Moisés, xquí 'yɛç'yɛigahü ya, nguetho bi ma nanguecä. ⁴⁷Pe hin guí ɛç'yɛihü 'be'a bi 'yo't' ra Moisés, janangue'a xín guí ɛç'yɛihü 'be'a dí mangä ya, bi 'yɛn'a ra Jesús 'bu min yähu ma ngurpihe dyu judíohe.

Ra Jesús bi 'uñ ü cut'a mahuñhi

6 Ne nu'bu mí tho i 'da yu pa, m'bejua büya, dá mbähmbe ra Jesús bu 'danguadi ra dadehe Galilea, n'dat'a ra dadehe Tiberias. ²Ne xun ngu yu ja'i bi dengähe nguetho bi nu yan t'øt'e nuixte bi 'yøt'a ra Jesús nangué ü mín zäman'ü. ³Ne dá mbähmbe ra Jesús bu ja n'da ra nyuni, ne dá huhmbe bu. ⁴Ne nu'ü yu pa ü mí ts'utho da

zøn ra pa ga øt'ähe ra dæmpeti ran dæbaxjua, dyu judíohe. ⁵Ne nu'a ra Jesús bin hanní ne bi hyandi xøn ngu yu ja'i ba epu. Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a ra Felipe buya:

—'Bepu dí zä ga tämhbu 'be'a da zi yu ba ehnu.

⁶Gue'a bi man ra Jesús nguetho in nde da baði 'be'a dí dät'a a ra Felipe. Pe nu ra Jesús mí paše 'be'a da 'yøzehe. ⁷Ne bi dät'a ra Felipe:

—Pe hin dí gua'u yu mahuahi tho dá tämhbu a da zi yu ba ehnu 'bu dí ja, madague'bu zü ts'utho din t'unni n'da ngu n'da, bi 'yena.

^{8,9}Ne nubuya nu'a man'da ma mixädihe ra Andrés, rán 'yohu ra Simón Pedro, bi xi a ra Jesús:

—'Bucua n'da ra ts'unt'u i ha zü ts'u rán zedi, gue cut'a yu hme ra cebada, ne yoho yu t'uhua. Pe hin dí gua'u yu ja'i nguetho xøn ngu u, bi 'yæn'a ra Andrés.

¹⁰Ne bi 'yengdahe ra Jesús:

—Jafu din säya yu ja'i, bi 'yena.

Nguetho mi ja bu ra 'bot'ei. Ne bi hyupu häi buya, ne mí jua i cut'a mahuahi u yun 'yohu. ¹¹Ne nu'a ra Jesús bi hyan'a ra hme, ne bi 'yap rán japi Oja nangu ra hme ne bi 'daje yá xädigähe. Ne nugähe dá darpähe u yu ja'i buya, ne u yu huä, ne bin niya gätho yu ja'i. ¹²Ne nu'bu mín niya yu ja'i, nu ra Jesús bi xicähe:

—Pethu u gätho 'be'a bi bongui, gue nte dim 'bedi, bi 'yænje.

¹³Ne nu'bu má pethe buya bi yu u gätho 'de'ma yoho ma 'bøts'ehe yu xequi, 'bu mín niya yu ja'i nangu cut'a yu hme. ¹⁴Nu'bu mín nu ran t'øt'e nuixte u gue bi 'yøt'a ra Jesús, bi 'yæn'u buya:

—Masque majuani guehna ra pøngahya mí hma da zøcua ja ra ximhäi, bi 'yæn u.

¹⁵Pe nu'a ra Jesús bi baði 'be'a mbæn u yu ja'i ngue nde da bent'i, im bænbi din ts'ut'abi. Janangue'a bi zoh yu ja'i buya, bi mbase, ne man'da bi guam bu ja ra dapo.

Ra Jesús bin 'yo maxøts'e ra dehe

¹⁶Nu'bu mín de buya dá mbäshe bu ja ra dædehe. ¹⁷Ne dá hux ma mbosahe, gue ga sømhbe bu ja ra hnini Capernaum. Ne hin ná nuthe ra Jesús 'bu mí zæje ra 'bexui. ¹⁸Ne nts'edi bi 'yæn ran dahi a ra dehe buya. ¹⁹Nu'bu mí dan i ts'u ra mbosa mí huxhe ne dá sømhbe made ra dædehe, dá nuhe ba epu ra Jesús, ba 'yo maxøts'e ra dehe, ní 'yepu ja a ra mbosa mí huxhe. Ne emme dá suhe nguetho him min nuhe xøn ho, him mi pa hmbe ngue gue'a ra Jesús. ²⁰Nu ra Jesús bi 'yænje:

—Guecä, o guín suhu.

²¹Ne bi hyu ma mbuihe, ne dá xihme a ra Jesús da hyuxpu ja ra mbosa. Ne ena ya xmi 'bähmbe bu ndenthe ná mbähmbe buya nubu ra hnini Capernaum.

Bi thon'a ra Jesús

²²Nu'bu mí nec puaya, nu'u yu ja'i 'bæpu hapu xí 'uün a ra Jesús, bi bæm buya gue hønt'a n'da ra mbosa mí høpu a ran de dán sihmehe, ne hin dá mbähmbe ra Jesús 'bu má huhe ra mbosa, pe dá mbäshe. ²³Pe gue m'bejua thoho bi zøm bu mi'da yu mbosa bí nexpu Tiberias, ne bi zøm bu jom bu dán sihmehe 'bu mí 'yap rán japi Oja ra Jesús.

²⁴Ne nu'u yu ja'i 'bu mí hyon'a ra Jesús ne him bi ðim bu, xínga guecähe, bi hyux'u mi'da yu mbosa buya ne bi zøm bu ja ra hnini Capernaum, i hon a ra Jesús.

**Ra Jesús ra hme däm
'buh mazai n'da a**

²⁵Ne nu'u yu ja'i 'bu mí ðim bu ra Jesús bu 'danguadi ra ðadehe, bi 'yänni:

—Mán jam'bu gá søcua, bi 'yemp'u.

²⁶Nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Majuani dí xi ahü, hin gní hyonju gue gui pahmbu a ran t'uti dá ut'ahü, pe nu'a guín niyahu 'bu gmín sihmehü gue'a gní hyonju a. ²⁷Pe dami 'yes'hü ngue hont'a gní hyomhbu ra hme nám 'buhmbu yu pa ja buya. Pe m'bet'o thoho dami hyomhbu a ra hme nám 'buh mazai n'da a gue ga 'da ahü, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Nguetho gue'a ran t'edi bi 'dac Oja ma Ta, bi 'yena.

²⁸Nu yu ja'i buya bi 'yän'na ra Jesús ne bi 'yembi:

—'Be'a sä ga øt'ähe gue ga tïmhbe a guím ma, bi 'yén'u.

²⁹Nu'a ra Jesús bi ðadi:

—Nu'a in nde Oja gui 'yøthu gui sinju bu ni mbuihu, guecä bá pengä Oja, bi 'yena.

³⁰Ne bi t'emp'a ra Jesús:

—'Be'a ní hmepya gui 'yurcähe, ngue da zä ga sin ahe bu ma mbuihe. Ha da zä gui 'yøt'e tengu bi 'yøt'a ra Moisés. ³¹Nguetho nu'u mam bombøtahü bi zi ra maná 'bu mí 'yo bu ja ra uhäi, tengu mán t'o't'i bu ja rá søcuä Oja, i ena: "Nu'a ra Moisés, bi un yu ja'i ra hme

bi 'yeh mahets'i," i ena, bi 'yén'u yu ja'i.

³²Nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Majuani dí xi ahü, hinga gue'a ra Moisés bi un'a ra hme bí 'yeh mahets'i, pe Oja bi un a. Ne hinga gue'a ra hme nám 'buh mazai n'da a ra maná mi si u. Pe nuya, nu ma Ta di un a njuantho ra hme mahets'i gue nám 'buh mazai n'da a. ³³Ne nu'a njuantho ra hme di un Oja, bí 'yeh mahets'i a, gue däm 'buh mazai u yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi, bi 'yena.

³⁴Ne bi 'yén'u:

—'Daje thocpa thoho a ra hme guím ma, n'yø.

³⁵Nu'a ra Jesús bi 'yemp'u:

—Guecä drá hme däm'buh mazai n'da a. Nu'a to'o da zingä bu ja yú mbui tengu'bu i sihme, ne njam'bu din tumanthuhu yú mbui ne xín din tuthe buya. ³⁶Pe tengu dá xi ahü, hin guí ec'yeigahü, madague'bu gá nuhu 'be'a dá øt'ä. ³⁷Pe nu'u to'o bi 'dacä ma Ta, gue'u di dácä yú mbui u. Ne nu'u di dác yú mbui, njon ga embi hin da zä ga sini. ³⁸Nguetho bá ecä mahets'i ngue ga øt' rá pähä a bá pengä, ne him bá ecä ga øt' ma pähä zehc. ³⁹Nu'a rá pähä ma Ta bá pengä, gue'a nte ga 'becä gätho bi 'dacä, pe ga xoxä u 'bu rán zegui ra pa, ne dim 'bui mazai. ⁴⁰Nu rá pähä ma Ta, gue hont'a go to'o da baði rá Ts'unt'ugä Oja, ne da 'yec'yeigui, din ja ra te mazai u. Janangue'a ga xoxä u 'bu rán zegui ra pa, bi 'yén'a ra Jesús.

⁴¹Ne bi mbadi bi ucpa a ra Jesús u ma mijudíohe 'bu mí 'yø a bi ma, gue bi 'yena: "Nugä drá hme majuani gue bá cah mahets'i." ⁴²Ne bin 'yemzehc u:

—Ha hinga guehna ra Jesús, rá ts'ant'u ra José na, rá ta ne rá mbe dí pahmbu. Hanja ní 'yëna bí 'yëh mahëts'i, bi 'yën u.

⁴³Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'u buya:

—O gadí c'aman'ujü n'da ngu n'da ahü. ⁴⁴Xínga n'da sä da dengui 'bu hin di un ra pähä a ma Ta, gue'a bá pengä, ne ga xoxä 'bu rán zegui ra pa u, ga undä ra te mazai. ⁴⁵Tengu män t'o't'i bu ja yú söcuq yú pöngahya Oja, bi 'yëna: “Gätho yu ja'i da xänba Oja,” bi 'yën'u. Janangue'a nu'u to'o gätho bi hyäni xün ho a bi xänba Oja, ne gue'u di däc yú mbüi u.

⁴⁶Pe hin dí ëna 'bo'o xün nu Oja, hinda hængdä gue bá nexä bu, dín nugä a. ⁴⁷Majuäni dí xi ahü, nu'a to'o ëc'yeigui i ja ra 'da'yote mazai a. ⁴⁸Nugä drá hme majuäni gue nám 'buh mazai n'da. ⁴⁹Nu'u mam bombøtahü bi zi ra maná bí 'yëh mahëts'i 'bu min 'yo bu ja ra ühäi, pe guehma bi du u. ⁵⁰Pe nugä drá hme majuäni, bá nexä bu mahëts'i, gue sä da zin'a n'da tengu'bu i sihme, ne njäm'bu da du. ⁵¹Nugä drá hme majuäni, bá ëcä mahëts'i, tengu ra hme i si n'da i ja rán zaqui yu pa i ja bu ya. Pe nu'a ra hme dím mangä, dín ja ran zaqui mazai to da zi. Ne gue'a ma ja'igä a gue ga uni, ngue din ja ra 'da'yote u 'bucua ja ra ximhäi, bi 'yën'a ra Jesús.

⁵²Bin junzëhe u ma mijudífohe buya, bin 'yëmzëhe u:

—Hague nja ran 'yohu sä di 'daju rá ja'i ga sahu, bin 'yëmp'u.

⁵³Ne nu ra Jesús bi dät'u:

—Majuäni dí xi ahü, nu'bu hin gui sihu ma ngøc'yëi ne ma ji, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, hin'yü

mbo ni mbuihu ra 'da'yote mazai.

⁵⁴Nu'a to'o da za ma ngøc'yëi ne da zi ma ji, i ja ra 'da'yote mazai, ne ga xox 'bu rán zegui ra pa. ⁵⁵Nguetho nu ma ngøc'yëi ne ma ji njuantho ran ts'ihme ngue däm 'buh mazai n'da. ⁵⁶Nu'a to'o da za ma ngøc'yëi ne da zi ma ji dí zäm bu ja yú mbüi, ne i ja ra te nanguécä. ⁵⁷Tengu thofo dí øt'be ma Ta, nu'a i jase rá te, ne i jagä ra te nangu'e'a buya. Ne bá pengä gue ga thocpa a ra te u to da zingä, tengu'bu i sagä. ⁵⁸Nuna ra hme dí xi ahü gue bá çah mahëts'i, hinga ngu a bi zi mam bombøtahü, nguetho bi du u. Pe nu'a to'o da zi ra hme dím mangä ya, gue'a dím 'buh mazai a, bi 'yën'a ra Jesús.

⁵⁹Ne guehna ram hma bi man'a ra Jesús 'bu mín xänbate bu ja ra nija bu Capernaum.

Yüm hma di un ra 'da'yote mazai

⁶⁰Nu'bu mí gua'a bi man ra Jesús, bi 'yën'u mí tenni:

—Hingui ho a bi xijü nü ya, to'o da hyät'i da 'yøde, xün ngu u bi 'yëna.

⁶¹Nu ra Jesús bi baði 'be'a bi bën'u yu ja'i, gue him bi numanho rám hma, ne bi 'yëmp'u:

—Ha guím bëmhbü hingui ho a dá xi ahü. ⁶²'Be'a guim bëmhbü 'bu gá nuju ga texä bu mahëts'i guepu bá nexä, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ⁶³Pe nu'a nam bøn'u yüm hma dá xi ahü, hingan juantho gui saju, pe gui 'yëc'yëihü ngue ga un ma te nangu'e ahü, ne dín ja ahü ra te buya. ⁶⁴Pe 'bu i 'da ahü hin guí ëc'yeigahü, bi 'yën'a ra Jesús.

Nguetho xmi pađi to'o hin da 'yɛc'yei, ne xmi pađi to'o di dā a.

⁶⁵Ne bi 'yɛmp'u mahøn'a:

—Janangue'a dá xi ahũ, hingui sã n'da ra ja'i ba ɣhe da dengui 'bũ him bi jap'a ma Ta bi dác rá mbui.

⁶⁶Nu'bũ mí 'yøh mahøn'a ɯ mí tenni, xũn ngu bi 'ue ɯ ne him bin 'yohũ mahøn'a. ⁶⁷Janangue'a nu ra Jesús bi 'yãngahe dí 'de'mayohogãhe:

—Ha ne ahũ gui sogahũ, bi 'yɛnje.

⁶⁸Nu ra Simón Pedro bi dät'a:

—Ma Hmu i, pe njo'o man'da da zã ga tenhde nguetho nu'i ja nim hma di un ra 'da'yote mazaï. ⁶⁹Ne nugãhe dí ɛc'yei ahe ne dí paħmbe gue gue'e grã Cristo rá Ts'ant'u i Ojã i 'bui, bi 'yɛna.

⁷⁰Bi dã'a ra Jesús:

—Nugã xtã huan'nahũ gui 'de'mayohohũ, pe nu'a n'da ahũ i ten ra zĩthu, bi 'yɛnje.

⁷¹Pe nu'a bi man ra Jesús, gue'a ra Judas a, rá ts'ant'u ra Simón Iscariote, nguetho gue'a di dá a. Ne gue'a n'da mín 'yohe a, mí 'de'mayohogãhe.

Hingui ɛc'yei yún 'yohuzehẽ a ra Jesús

7 M'bejua buya, bin 'yo bu mi'da yũ hnini bũ Galilea. Him bi nde bi mba bũ ja ra xequi Judea, nguetho nu ma ngũrpihe dyũ judiohe, dyũ israelhe, nde xtã hyo bũ. ²Ne ma guerpũ da dät ra pa ngue zãï dim peti ma mijudiohe, 'bũ xũ hyøh yũ t'ũngu, im bẽni 'be'a bi 'yørpa Ojã ɯ mam bombøtahe 'bũ min 'yo bũ ja ra ɯhãi. ³Nu yún 'yohũ a ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Nde'bu gui pøngua ní mba bũ ja ra xequi Judea, ba nu a bũ i ten'ni i nangue'a guí øt'e. ⁴Nguetho njo'o to da 'yãh rá 'befi 'bũ in nde da t'ɛspi. Nu'bũ majuañi guí øt' yũn t'øt'e nuixte bá ut yũ ja'i, ne gãtho ra ximhãi da ba'a i, bi t'ɛmp'a ra Jesús.

⁵Ngubũ bi xih yún 'yohũ nguetho him mi ɛc'yei ɯ. ⁶Nu a ra Jesús bi 'yɛmp'u buya:

—Hinga na søn ra ora bi ts'ãngã ga mbagã bũ, pe nu'ahũ hønt'a go 'be'a má ora da zã gui mbãhã bũ.

⁷Nu'ũ 'bũcua ja ra ximhãi hin di ɯc'ahũ nguetho 'da i gu guí øthũ ɯ, pe go di ɯgã ɯ nguetho díim mangã gue hingui ho øt'u. ⁸Ní mbãsehũ 'bũ guín ndehũ, nugã hin ga mba ya nguetho hinga na søn ra ora ga mba bũ, bi 'yɛna.

⁹Nu'bũ mí gua'a bi man buya bim 'but pũ mi'da yũ pa bũ ra xequi Galilea.

Bin xãnbate ra Jesús bũ ja ra dãmpeti

¹⁰Nu'bũ mí mba bũ Jerusalén ɯ yún 'yohũ, m'bejua bi mba bũ ra Jesús. Mbe bin 'yãntho nguetho bi nde him 'bexque da hnu. ¹¹Ne nu ma ngũrpihe dyũ judiohe i 'bũpũ, bi hyon'a ra Jesús bũ ja ram peti. Ne bin 'yɛm zehẽ ɯ:

—Harũ i 'bui 'bũ, bin 'yɛmp'u.

¹²Ne xũn ngu yũ ja'i bin yãñjo'dre nangue'a ra Jesús, nu'ũ 'da im ma ngue xũn ho a, ne nu'ũ 'da i ɣna: “Hãte a.”

¹³Pe xinga n'da bin yã ts'edi nangue'a ra Jesús nguetho i su ma ngũrpihe 'bũpũ.

¹⁴Nu'bu mí tho'i ts'u yu pa, ya bi zo i nde yum peti i t'ørpu, ja bi mba bu ja ra danija ra Jesús buya ne bin xänbate bu. ¹⁵Ne nu ma ngurpihe bu ja ra nija bi hyonya thoho ne bi 'y'en'u:

—Hague nja i sä da ma xun ho ram hman Oja na ran 'yohu, ne him bi ze'a man xädihu, bin 'yem zehu u.

¹⁶Bi da a ra Jesús:

—Nu'a man xädigä him mam hmansegä a pegue ram hman a to bá pengä. ¹⁷Nu'bu 'bu a n'da gue nde da 'yot' rá pähä Oja, da ba 'bu rán xädi Oja, o gue da ba 'bu mam hmansegä. ¹⁸Nu'bu 'bu a n'da im ma 'be'a mbense, i honi da hnumansuse. Pe nu'bu 'bu a n'da i honi da t'espa rá hmu, im ma majuañi a ne hingui häte a.

¹⁹Ne xø bi 'yena:

—Bi 'daju yun t'edi ra Moisés, pe xinga n'da ahü guí øthu nguetho bi ma njon din hote, ne guín nde gui hjoju, bi 'y'en'a ra Jesús.

²⁰Ne bi da'u yu ja'i thoho:

—Masque bi ben'na ra zithu a gám ma, njo'o to in nde da hyo i, bi 'y'en'u.

²¹Nu ra Jesús bi dat'u:

—Nugä dá øt'a n'da ra 'befi 'bu ra pa ran ts'äya, ne gätho ahü gä hyonya thohohu. ^{22,23}Pe ne'ahü, nu'bu din tñ i yoho yun t'edi bi man ra Moisés, nu'a n'da bi ma gue gui hycpahü yá ja'i yu 'uere, ne nu man'da buya ra pa ran ts'äya, guí huanhdu nda'a guí øthu, gue guí hecpahü yá ja'i yu 'uere. Nguetho hin guín nde gui festahü a rán t'edi ra Moisés. Ne hinga hont'a ra Moisés bi ma da thecpa yá ja'i yu 'uere, pe ne'u mam

bombøtahü bi ma. Ne nguetho dá øt' 'bu má hoc'a n'da ra hyenni 'bu ra pa ran ts'äya. Hanja gní saju ne gue'a n'yoi bu rán t'edi ra Moisés dá øt'ä. ²⁴Pe damin 'yomfenihu xun ho 'bu guí ña gui juanbahü n'da ra ja'i. Jatho 'be gui pahmbu 'be'a nam bøn'a i øt'a n'da, bi 'y'en'a ra Jesús.

Bin 'yän'du 'bu gue'a ra Cristo

²⁵Ne nu'u 'da yu mengu bu Jerusalén bin 'yemp'u:

—Ha hinga guehna ran 'yohu im ma ma ngurpihu da hyo. ²⁶Pe hague in ja, in xänbate ua bim peti gätho yu ja'i ne nte i xih ya. Uague bi ben'u ma ngurpihu gue majuañi ra Cristo na ra Jesús, gue bi huand Oja dim Hmu ua. ²⁷Pe nuna ran 'yohu, dí pahmbu hapu bá nexna, pe nu'bu bá ñ a majuañi ra Cristo, njo'o to da bañi hapu dí nex'a, bin 'yem zehu u.

²⁸Nu'bu mín xänbate ra Jesús bu ja ra danija, nts'edi bi 'yena:

—Guím bëmhbü guí pajü ne guím bëmhbü guí pahmbü hapu bá nexä. Pe hin bá ñcä nanguesegä, pegue bá pengä a majuañi i ja rá ts'edi. Nu'ehu hin guí pahmbu a. ²⁹Nugä dí paçä a nguetho bá nexä bu i 'bu a, ne gue'a bá pengä a, bi 'yena.

³⁰Ne 'bexque nde da bent puya, pe njom bi zä bi bent'i nguetho hin ní zøn ra ora da bent'i. ³¹Ne xun ngu yu ja'i bi 'y'c'y'ei gue majuañi ra Cristo a. Ne bi 'y'en'u:

—Guehma majuañi ra Cristo na ra Jesús gue mí hma ba ñe, nguetho njon da zä da 'yot' yun t'øt'e man'da nuixte, bi 'y'en'u.

**Bi 'benh yu asmayo da
bent'a ra Jesús**

³²Nu'bu mí 'yøh yu fariseo ne yu dambäjä 'be'a bi man yu ja'i nangu'e'a ra Jesús, bi xi u 'da yu asmayo büya da bent'a ra Jesús ngue da got'i. ³³Nu'a ra Jesús 'bu mí thoqui bin xänbate, bi 'yena: —Mi ts'utho dí 'bühmbu ua nguetho ga mba bu bí 'bu a bá pengä. ³⁴Ne nu'ahu büya gui hyonju pe hin da zä gui tijnju, ne hin da zä gui sømhbü bu hapu dam 'bücä, bi 'yena.

³⁵Ne bin 'yemzehe ma ngurpihe: —Hapu da mba gue hin da zä ga tijnhbü. Ha da mba bu n'danni 'bu u ma mijudíohu, ne da xänba u, ne'u n'dan'yo yu ja'i gue yu griego. ³⁶'Be'a ním bøn'a man'a: “Gui hyonju ne hin gui tijnju, ne hin da zä gui sømhbü hapu ga mba,” enju, bin 'yemzehe u.

**Tengu n'da ra dæthe da
nexpu ní mbui n'da**

³⁷Nu rán zegui ra pa nangu'e yum peti mí øt'u, gue'a ra pa xmb yu ja'i man'da xun nduxqui a. Ne 'bäpu ra Jesús ne nts'edi im man'a:

—Nu'a to'o di 'be a man'da mahyoni thoho rá mbui, tengu'bu i tutho, ba xhe ga un'na mahyoni thoho, tengu'bu da zi ra dehe. ³⁸Ne nu'a to'o da zi ra dehe dím mangä, din ja tengu n'da ra dæthe da nexpu rá mbui gue di un mahøn'a ra 'da'yote, tengu xí man rá t'ohni Oja, bi 'yæn'a ra Jesús.

³⁹Ne gue'a bi ma nangu'e rá Hogandahi Oja da hyani to'o gätho da 'yæc'yæi. Pe hin ní zøh

rá Hogandahi Oja 'bu mím ma nguetho hin ní ndex mahæts'i ra Jesús gue tpa pengahu a.

'Dahma 'dan'yo bi bæn yu ja'i

⁴⁰Nu'bu mí 'yøh yu ja'i 'be'a bi man ra Jesús, bi 'yæn i 'da:

—Masque majuani rá pøngahya Oja mí hma ba xhe.

⁴¹Ne nu mi'da bi 'yena: —Nu'a, ra Cristo gue rá Thahni Oja a.

Pe nu mi'da bi 'yena: —Pe ha dí 'yepu Galilea ra Cristo. ⁴²Nguetho bi man rá t'ohni Oja, gue ra Cristo ba xhe nangu'e rá 'yu ra David, ne di nequi bu ra hnini Belén gueru mí 'buh ra David, en'u.

⁴³'Bex bin hec yu ja'i nangu'e'a bi man'u, ne 'dahma 'dan'yo 'be'a mím bæni ngue to'o a ra Jesús. ⁴⁴Ne 'da u nde da bent'i ngue da got'i, pe xinga n'da bi zä bi bent'i.

Him bi 'yæc'yæi yu ngurpi

⁴⁵Nu'bu mbenc'u yu asmayo bu 'bu u yu dambäjä ne yu fariseo, nu'u bi 'yänni:

—Hanja hin guá sihu a dá xi ahü, bi 'yæn'u.

⁴⁶Ne nu yu asmayo büya bi dædi: —Pe him mí 'bu a n'da im ma tengu man'a ra Jesús, bi 'yæn'u.

⁴⁷Ne bi dæ u yu fariseo büya: —Ha ne ahü bi hyä ahü. ⁴⁸Pe xinga n'dagähe dyu fariseohe dí æc'yæihe a, xinga gue'u mi'da ma mingurpihe. ⁴⁹Pe nu u yu ja'i thoho gue hingui pah yun t'ædi, hønt'u i æc'yæi a ran 'yohu u, pe da nu ran unbi mazai u, bi 'yæn u.

⁵⁰Ne nubuya nu ra Nicodemo, gue'a xí zøm bu 'buh ra Jesús

'bũ n'da ra xui, bi 'yẽmp'u yú mifariseohũ:

⁵¹—Nu'a man t'ẽdihũ, hingui sã ga juanbahũ n'da ra ja'i 'bũ hin dá øhmbũ 'be'a da manse, ne'bũ hin dí paħmbũ majuani 'be'a i øt'e, bi 'yẽna.

⁵²Ne bi da Ʃ, bi 'yẽmbi:

—Nu'i tengu'bũ ne'i guí 'yẽpũ Galilea, nguetho ne'i guím ma tengu im man yũ 'yambũ. Pe dami hyomhbũ ja rá søcuq Oja gue'bũ di nequi bũ Galilea n'da rá pøngahya Oja.

⁵³Ne n'da ngu n'da bi mba yú ngu bũa.

Ra xisu ra 'yomt'ẽni

8 Pe nu ra Jesús bi mba bũ ja ra nyuni Olivos. ²Ne nu'bũ t'ũxudi tho bi mbeng bũ ja ra danija mahøn'a ne bi hyupũ. Ne gãtho nan ngu yũ ja'i bá ẽhe nangue'a ne bi xãnba Ʃ. ³Ya xí ya bũ ra Jesús 'bũ mí zøm bũ yũ fariseo ne yũ xãnbate nija, bi zispa n'da ra xisu gue bi nu 'bũ mín yaui n'da ran 'yohũ hing rá ndø. Ne bi mbä'minde bũ 'bũh yũ ja'i. ⁴Bi 'yẽmp'a ra Jesús:

—Xãnbate, nuna ra xisu dá tĩmhbe bũ i øt' ran 'yomt'ẽni. ⁵Ne nu ran t'ẽdi bi xijũ ra Moisés, tengu na bi 'yøt' ra xisu ya, ne i jatho da mba ma bat'ado gue da du. Xi'e, 'be go guí xije ya, bi 'yẽn'ũ yũ fariseo ne yũ xãnbate nija.

⁶Pe guehna bi man Ʃ nguetho i sãtho ra Jesús, i honi 'bepũ dí yaui. Ne 'bex bi mbom thoho a ra Jesús ne bi 'yo't' rá saha bũ häi tengu'bũ hin xtã 'yø'a bi man'ũ. ⁷Pe man'da bi thoqui bi 'yãnni, nu ra Jesús bim 'bãh pũa ne bi 'yẽmp'ũ:

—Nu'bũ 'bũ a n'da ahũ hin'yũ ni ts'oquihũ, gue'a di dũ'mi da 'yemba ra do ra xisu a.

⁸Ne bi mbo'mi mahøn'a bũ häi ne bi 'yo't' rá saha bũ ja ra häi. ⁹Ne nu'bũ mí 'yø'ũ 'be'a bi man ra Jesús, bi dũ'mi 'dahmi 'datho bi mba, m'bet'o bi mba a man'da xín daç'yẽi asta gue'bũ go mín the Ʃ yũ ya pate, nguetho bi bãse mbo yú mbui i ja yú ts'oqui. Ne hønt'a ra Jesús bi gohmbũ bũ Ʃ mí xãnbi, ne'a ra xisu. ¹⁰Ne nu'bũ mí 'bã'a ra Jesús ne bi nu njo'o bũ yũ ya pate, pe hønt'a ra xisu bi gopũ, bi 'yẽmbi:

—Grá xisu, hapũ bi mba Ʃ bi ya p'i i. Ha njo'o ua Ʃ in nde xtí 'da'a rá muui ni ts'oqui.

¹¹Ne bi da'a ra xisu:

—Grá Hmu, xínga n'da.

Ne nu ra Jesús bi 'yẽmbi:

—Necã, xínga guecã ga 'da'a rá muui ni ts'oqui. Ní mba ya, pe hin gui 'yøt' mi'da yũ ts'oqui.

Rá nyot'i yú mbui yũ ja'i

¹²Nu ra Jesús bi thoqui bi xãnba yũ ja'i mahøn'a, bi 'yẽna:

—Nugã, drã nyot'i yú mbui yũ ja'i 'bucua ja ra ximhäi. Nu'a to'o da dengui him man 'yo bũ ja ra 'bexui, pe dín ja ran nequi yú mbui gue ra 'da'yote mazai, bi 'yẽmp'ũ.

¹³Janangue'a nu'bũ mi da Ʃ 'da yũ fariseo mi 'bapũ, bi 'yẽmbi:

—Pe nu'i guím manse 'be'a guí øzehe, janangue'a säti thoho a guím ma, sä bi 'yẽn'ũ.

¹⁴Nu'a ra Jesús bũa bi da't'ũ ne bi 'yẽmp'ũ:

—Madague'bũ dí m manse nanguesegã, pe di muui a, nguetho dí paçã hapũ bá nexã ne hapũ ná

mbagä. Pe nu ahü hin guí pähmbü hapü bá nexä o hapü ná mbagä. ¹⁵Nu'ehü sä gadí juänbahü n'da 'bü hin guí pähmbü xün ho 'be'a øt'a n'da. Pe nugä madague'bü dí pädi 'be'a øt'a n'da, pe njon dadí juänbä ya. ¹⁶Pe nu'bü dím mangä 'be'a øt'a n'da, majuäni dím ma, nguetho hin dí 'dase pe n'dat'a dím mam'be ma Ta gue bá pengä ua. ¹⁷Nt'o't'i bü ja yün t'edi zai guidín xähmbü, gue nu'bü yoho yün 'yohü 'da'angu da ma 'bü xün juänni, mfädi gue ya majuäni a büya. ¹⁸Nugä dí xi ahü to'ogä, n'dahma gui pajü, ne'a ma Ta bá pengä di jaqui da faqui, bi 'yëna.

¹⁹Bex bi 'yën'ü:

—Hapü 'büh ni ta, bi 'yëmbi.

Ne nu ra Jesús bi dät'ü:

—Hin guí pajü, xínga gue'a ma Ta guí pähmbü. Nu'bü xquí pajü, ne'a ma Ta xquí pähmbü 'bü, bi 'yëna.

²⁰Ne guehna bi man ra Jesús 'bü mín xänbate bü ja ra danija guepu i pa m'be'ts'i ra mbeti. Ne njom bi bent'i gue xtan got'i nguetho hin ní zøn ra ora dim fent'i.

Him bi zä bi mbähä ra Jesús

²¹Nu ra Jesús bi thoqui bi xih mahøn'a ü:

—Nugä ga mbagä, ne m'bejua gui hyonjü, ne gui tuhü 'bü hin nín hotho ni ts'oquihü. Nübü hapü ga mbagä hin da zä gui mbähä bü, bi 'yëna.

²²Ne bi 'yën ü ma ngürpihe:

—Ha din hyose nanguese nguetho bi ma: “Nübü ga mbagä, hin da zä gui mbähä bü,” bi 'yënjü, bi 'yën'ü.

²³Ne nu'a ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nu'ahü i ja ahü rán 'yomfëni ra ximhäi nguetho gyü menguhü ua ja ra ximhäi. Pe nugä 'da'angu dím bëm'be Ojä, nguetho hin dra mengugä ua ja ra ximhäi.

²⁴Janangue'a dí xi ahü, nu'bü hin gui 'yëc'yëihü 'be'a dím manse gue to'ogä, gui tuhü ne njäm'bü din hoh ni ts'oquihü, bi 'yëna.

²⁵Ne bi 'yän'ndü büya:

—To'o i, bi 'yën'ü.

Nu'a ra Jesús büya bi 'yëmp'ü:

—Ya xtá xi ahü to'ogä ne guexta thohogä. ²⁶I ja man'da xün ngu ga xi ahü 'bepü nín ja ni ts'oquihü. Pe majuäni a dím ma nguetho majuäni a bá pengä. Ne nu'ü yüm hma di bëngä a, gue'ü dím mangä ua ja ra ximhäi ü, bi 'yëna.

²⁷Pe nu'ü ma ngürpihe 'bü mí xi ü, him bi bā ü gue'a bi ma ra Jesús gue Ojä bá penhua. ²⁸Janangue'a xø bi 'yën'a ra Jesús:

—Nu'bü gä cuarcahü bü magäts'i, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi, m'bejua büya ja gui pähmbü to'ogä. Ne ja gui pähmbü büya nte dím manse, pe gätho xtá ma bi xänga ma Ta. ²⁹Nu a ma Ta gue bá pengä ua, n'dat'a dím bëm'be, ne njäm'bü i sogä a nguetho zai gätho dí øt'ä a in numanho, bi 'yën'a ra Jesús.

³⁰Nu'bü mí man na, xün ngu ü mi'da bi 'yëc'yëi mahøn'a.

Yü 'yëhe a ra ts'oqui

³¹Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ü 'da ma mijudíohe ngue ëna bi 'yëc'yëi a:

—Nu'bü gui thoqui gui tenhdü mam hmangä, majuäni ma 'yëc'yëi ahü 'bü. ³²Ne da zä gui pähmbü 'be'a nam bøn'ü yüm hma majuäni,

ne gue'a dí yan ahü gue da zin ahü Oja, bi 'yëna.

³³Ne bi da ü:

—Pe nugähe, dyäm bom'betoje ra Abraham janangue'a ya yú t'ühni gähe Oja. Ne njam'bu midí mandagähe man'da ra hmu. Hanja gní xije da mba nhyänigähe gue da zinje Oja, bi 'yën'a.

³⁴Ne nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Majuani dí xi ahü, nu'a to'o øt' ra ts'oqui, rá hmu ra ts'oqui a. ³⁵Nehna man'da guim bëmhü, hin gui sä gui comhbü ran ho ra Abraham, pe tengu'bu yú 'yëhe thoho ahü a. Pe hønt'u njuantho yú t'ühni da gomhbü ran ho mazai. ³⁶Nugä njuantho rá Ts'ünt'u Ojagä. Ne nu'bu guecä ga jüc'ahü bü ja yu ts'oqui, majuani da zin ahü ma Ta ne yú t'ühni ahü a 'bü. ³⁷Ne madague'bu bi xant'ahü ra Abraham, tengugä, pe guín nde gui hyojü, nguetho hin hapü da zä da yut' mam hma bü ja ni mbüihü. ³⁸Hønt'a bi 'yurcä ma Ta dí m mangä. Ngutho ahü, hønt'a bi 'yut'a ni tahü guí øthü, bi 'yëmp'a.

³⁹Ne bi da ü ma mijudíohe mí 'bäpü:

—Ra Abraham ma tahe.

Ne nu ra Jesús xø bi 'yëmp'a:

—Nu'bu majuani yú t'ühni ahü ra Abraham xquí comhbü ran 'yomfëni ra Abraham 'bü. ⁴⁰Pe nuya guín nde gui hyojü, guecä dí xi ahü a majuani gue'a bi xänga ma Ta. Pe hinga ngübü bi 'yøt' ra Abraham tengu guín nde gui 'yørcahü.

⁴¹Janangue'a dí xi ahü, guí øthü rá 'befi man'da ni tahü, bi 'yëna.

Ne 'bex bi 'yën'a:

—Hin dyü 'betat'ühni gähe, pegue n'datho ma tahe 'bü, Oja a, bi t'ëmp'a ra Jesús.

⁴²Nu'a ra Jesús bi da't'u:

—Nu'bu da gue'a Oja ni tahü, xquí numanhoju 'bü, nguetho bá ëcä bü bí 'bü Oja. Ne hin bá ëcä nangue ma ts'edi zehe pe gue'a Oja bá pengä ua. ⁴³Hanja hingui sä gui pähmbü 'be'a dí m mangä. Nguetho hin guín nde gui pähmbü a.

⁴⁴Nguetho ra zïthu ni tahü, ne guí honi gui 'yøthü rá pähä a. Ne nu'a, rá mbüdi thoho bi dæ'mi bin hote, ne guet'u yu pa i ja bü ya i øthoho. Ne nu'a, him bin zämmi a majuani nguetho him bi numanho a. Ne hønt yu fehni man'a nguetho rá m 'bäi a. Ne in ta nangue gätho yu fehni. ⁴⁵Pe nugä dí m ma majuani, janangue'a hin guí ëc'yëigahü.

⁴⁶To'o ahü da ma majuani dí øt' ran ts'o o gue dí m man ra fehni. Pe nu'bu gätho majuani a dí xi ahü, hanja hingui sä gui 'yëc'yëihü.

⁴⁷Nu'a to'o bim 'büi nangue Oja, i ømanho rá m hman Oja a, pe nu'ahü hin guí ømanho rá m hman a nguetho hin gám 'bühmbü nangue Oja, bi 'yën'a ra Jesús.

Ya x mí 'büh ra Cristo 'bü hin ním 'büh ra Abraham

⁴⁸Bex bi da't'u ma mijudíohe büya:

—Ha him majuani dí m mamhbe, gue nu'i grá mengu bü Samaria, gue him majuani grá mbom'beto ra Abraham. Ne guí 'bühmi n'da ra zïthu, sä bi 'yën'a.

⁴⁹Nu ra Jesús bi da't'u:

—Nugä hin dí 'bü'be n'da ra zïthu pe dí numansu ma Ta. Nu'ahü hin guí numansujü. ⁵⁰Ne hin dí honi gue da hnumansugui pe i 'bü a n'da gue i honi da hnumansugui, ne di ünbi to'o hingui numansugui.

⁵¹ Majaŋani dí xi ahũ, nu'a to'o da 'yɛc'yei a dí m mangä hin da nu ran ðate a, bi 'yɛna.

⁵² 'Bex bi ða'ũ ma mijudíohe:

—Nuya dí ɸahmbe go gue'e guí 'bũhmi a ra zĩthu, nguetho bi du ra Abraham ne gätho yú ɸongahya Oja, ɸe sä guí ɛna, hin da du to'o da 'yɛc'yei i. ⁵³ Ha guí ɛna man'da guín nuixte xinda gue'a ma tahe ra Abraham ne ɸ yũ ɸongahya, ne maya'bu xũn du ɸ. To'o guí ɛna gue gue'e 'bu, bi 'yɛn'ũ.

⁵⁴ Nu'a ra Jesús bi ða't'ũ:

—Nu'bu xcá honi dan nuixte zehegä, säti thoho 'bu. ɸe nangue a rá ts'edi ma Ta, gue'a nán nuixtegä a, gue'a guí ɛmfũ ni Oja'ũ. ⁵⁵ ɸe njam'bu gá ɸahmbũ a. ɸe nugä dí ɸacä a, ne nu'bu xcá mangä hin dí ɸacä a, xcám fehnigä 'bu, tengu ahũ. ɸe majaŋani dí ɸacä a ne dí ɸt'a im man a. ⁵⁶ Nu a ra Abraham, ɸaí guí ɛmfũ ni tahũ, ɸe bin johya 'bu mi ɸadi da zõn ra pa ba ɛcä ua. Ne bi t'uti gue ga sœcä ua, ne bin johya 'bu mi nugui, bi 'yɛna.

⁵⁷ Ne sä 'bex bi 'yɛmp'ũ ma mijudíohe:

—Hin guí ɸe'ts'i yote ma 'det'a njeya ne guí ɛna gá nu ra Abraham, bi 'yɛn'ũ.

⁵⁸ Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'ũ:

—Majaŋani dí xi ahũ, nu'bu hin ním 'bũh ra Abraham, xmí 'bucä, nguetho ɸaí dí 'bui, bi 'yɛmp'ũ.

⁵⁹ 'Bex bi gux yũ do ɸ, ɛna di bat'i, ɸe nu ra Jesús 'bex bi yut'i nde bu 'bũh yũ ja'i, bin 'yaŋi ne bi bõm bu ja ra ðanija buya.

Ra xädä 'bu mim 'bui bi yaŋi

9 Nu'bu má mbähmbe bu 'yu ra Jesús, dá nuhe n'da ran 'yohũ,

ra xädä gue'bu go mim 'bui. ² Ne nugähe dyũ xädihe dá änhde:

—Xänbate i, to'o bi 'yõt' ra ts'oqui, ha gue'a rá ta o gue rá mbe, uague rá ts'oqui zehẽ gue bin xädä, dí ɛmfẽ.

³ Nu'a ra Jesús bi 'yɛngähe:

—Xínga guehna ran 'yohũ ne xinga gue'a rá ta ne xínga gue'a rá mbe, ɸe hõnt'a ran t'õt'e nuixte da 'yõrpa Oja gue da nu yũ ja'i. ⁴ Nuju i jatho ga humbi ga õrpahũ rá 'befi Oja ya tengu'bu ma patho ya, nguetho da zõn ra pa ga tuhũ, ne hin man da zä ga õthu ra 'befi ua ja ra ximhäi buya. ⁵ Nu'bu dí 'bucua ja ra ximhäi dí xänba yũ ja'i, tengu'bu dí xocpa yú dä da nu ran nequi, bi 'yɛnje.

⁶ Nu'bu mí jua'a bi ma, bi zoh rá jji bu häi, ne í 'yõt' ra bõhäi rá jji ne gue'a í gospa rá dä ra xädä a buya. ⁷ Ne bi 'yɛmp'a ra xädä:

—Ní mba bán xädä nu ja ra mbothe Siloé.

Bi mba ne bán xädä. Ne nu'bu mam bá pengui in nu ran nequi buya.

⁸ Ne nu'ũ din tõt'am'buĩhũ ne'ũ mi'da yũ ja'i gue ɸaí mín nu 'bu mín xädä, nu'bu mín nu ɸ, bin 'yɛmp'ũ:

—Ha hinga guehnũ ra xädä nu mí haɸta'a 'be'a mí si.

⁹ 'Da'ũ bi ma:

—Guehnũ.

Ne nu'ũ mi'da bi 'yɛna:

—ɛna ngunũ a ɸe hinga guehnũ.

ɸe nu ra xädä bi ðadi:

—Guecä, bi 'yɛn'a.

¹⁰ Ne bi 'yän'dũ buya:

—Hague nja bi xoh ni dä.

¹¹ Ne nu ra xädä bi ðadi:

—Nu'a ran 'yohũ rá thuhu ra Jesús bi 'yõt' ra bõhäi ne bi gosca ma

dä. Ne bi 'yengä: “Ní mba bu ja ra mbothe Siloé ne guan xudä bü,” bi 'yengä a. Ne dá mba dán xudä, ne bi zä dá nu ran nequi ma dá büya, bi 'yena.

¹²Ne bi t'emp'a:

—Hapü i 'bü a.

Ne bi dah püya:

—Hin dí pädí, bi 'yenthó.

Bi t'ørpa ran t'änni a mí xädä

¹³Ne bi zix bü 'büh yu fariseo büya. ¹⁴Nu'a ra pa bi 'yot' ra böhäi ra Jesús ne bi xocpa rá dá ra xädä, ra pa ran ts'äya a. ¹⁵Nu yu fariseo bi 'yänni mahön'a:

—Hague nja bi nu ran nequi ni dá.

Ne bi 'yemp'a:

—Bi gosca ra böhäi ma dá, ne bán xudä, ne nuya dín nu ran nequi, bi 'yena.

¹⁶Janangue'a bi 'yén'u 'da yu fariseo:

—Nu'a ran 'yohü guím ma, hingui numansu Ojä nguetho hingui numansu ra pa ran ts'äya, sä bi 'yén'u.

Pe nu'u mi'da u bi 'yena:

—Pe nu'bü ra ts'om'bäi hin xtán zä da 'yot' yun t'ot'e nüixte gue i ot'a.

'Bex bin hec'u büya. ¹⁷Ne bi t'an'na ra xädä:

—'Be'a guím ma nangue'a bi xoc'a ni dá.

Ne bi 'yena:

—Nu'a, n'da rá pøngahya Ojä a, bi 'yena, ne bi bøm büya.

¹⁸Pe nu'u him bi 'yəc'yei gue gue'a mí xädä, jague'bü mí zonpa a rá ta ne rá mbe. ¹⁹Ne bi 'yän'dü:

—Ha gue'a ni ts'ant'uui gue mí xädä a. Hague nja in nu ran nequi ya, bi 'yén'u.

²⁰Bi da'a rá mbe ne rá ta:

—Dí pa'be gue gue'a ma ts'ant'u'be gue mí xädä 'bü mim 'büi. ²¹Pe hin dí pa'be hague in ja in nu ran nequi ya, hin dí pa'be to'o bi xocpa rá dá. Nu'a xun dan'yohü ya, dami 'yänhdü, da manse to'o.

²²Ngubü bi man rá ta ne rá mbe nguetho i su ma ngurpihe dyu judíohe. Gue bi zän'na n'da ra nde, gue da hyön'a thi bü ja ra nijä u to'o da ma bá penh Ojä a ra Jesús, ne ma zä hin da hnumanho bü ja yú hnini. ²³Janangue'a bi 'yenthó rá ta ne rá mbe: “Xun dan'yohü ya, dami 'yänhdü,” bi 'yenthó u.

²⁴Janangue'a bi zonh mahön'a ran 'yohü mí xädä, ne bi 'yemp'a:

—Pe dami ma majuañi gue gue'a Ojä bi xoc'a ni dá. Pe nu'a ran 'yohü gá ma, dí pažmbe ra ts'om'bäi a, bi 'yén'u.

²⁵Ne nu'a mí xädä bi dadi:

—Hin dí paçä 'bü ra ts'om'bäi a, o gue hin'na, pe hont'a dí pädí mí xädägä, ne dín nu ran nequi ya.

²⁶Ne bi 'yembi mahön'a:

—'Be'a bi 'yot'a'i 'bü mí xoc'a ni dá.

²⁷Ne bi da'a:

—Nugä ya xtá xi ahü ne hin gá 'yəc'yeihü. Ha gui 'yəc'yeihü 'bü ga xi ahü mahön'a. Ha ne ahü guín nde gui tenhdü a 'bü, bi 'yena.

²⁸'Bex bin sante thoho u 'bü mí 'yemp'a:

—Nu'i rá xädi i a ra ts'om'bäi. Pe nugähe yú xädigähe a ra Moisés.

²⁹Dí pažmbe Ojä bin yañi ra Moisés, pe nu'a ran 'yohü guí εspi hin dí pažmbe hapü bi nex'a rán t'edi a, bi 'yén'u.

³⁰Bi da'a mín xädä büya:

—Nugä dadí hyonya thoho nangu'e'a gá mamhbü, gue hin guí pãhmbü hapü bí 'yë a rán t'ëdi, ne ya bi xoga ma dã a. ³¹Ne dí pãhmbü hin da 'yõmanho Ojã 'bü da 'yãp rá ts'edi n'da ra ts'om'bäi, pe nu'bu 'bü a n'da i thãnde Ojã ne ørpa rá pähä, i ø Ojã 'bü i äp rá ts'edi. ³²Ne gãtho yu jeya xü thogui njãm'bü bim 'bü a n'da bi xocpa rá dã n'da mi xädã 'bü mím 'büi. ³³Nu'a ran 'yohü dím ma, nu'bu hin di fãx Ojã a, hin te sã da 'yõt yu nuixte 'bü, bi 'yën'a mí xädã.

³⁴Ne bi t'ëmp' mahøn'a:

—Nu'i grã dãdits'oqui, janangu'e'a guí xädã 'bü gmím 'büi. Ha go gui xãngahe, bi 'yën ü.

Ne bi hyøn a thi gue ma zã hin da numanho ma mijudíohe büya.

I xädã yú mbüi ü 'da

³⁵Nu'bü mí 'yø'a ra Jesús gue bi thøn'a thi ra xädã, bi dñni ne bi 'yänni:

—Ha guí ëc'yei rá ts'ant'ü Ojã, bi 'yëmbi.

³⁶Ne bi dãt'a:

—Ma Hmu, to'o a guím ma. Dami xiqui ts'ü, ga ëc'yei a, bi 'yëna.

³⁷Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Guecã guín nug ya, ne dí yaüi ya.

³⁸Ne bi 'yëmbi:

—Ma Hmu i, dí ëc'yei a ya.

Ne bin danyahmu bü ja rá hmi büya. ³⁹Ne nu ra Jesús bi 'yëna:

—Janangu'e'a dãm 'bücã ua ja ra ximhäi, gue ga japi di nequi 'be'a mbëni n'da ngu n'da. Ne nu'ü i xädã da nu ran nequi, ne nu'ü in nu ran nequi dín xädã, bi 'yëna.

⁴⁰Ne nu'ü 'da yu fariseo bi 'yøh rãm hman a, bi 'yën'ü:

—Ha necãhe dí xädãhe, bi 'yën'ü.

⁴¹Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ü:

—Nu'bü xquí pãhmbü gue guí xädãhü, xtãn zã xtím pun'nahü 'bü ne njon xtã xi ahü gue ja ni ts'oquihü büya. Pe guí ënsehü guín nuhü ran nequi, janangu'e'a hin dím pun'na ni ts'oquihü, bi 'yën'a ra Jesús.

Ran t'uti nangu'e'a rá mbã't'i yu de'yo

10 —Majuãni dí xi ahü, bi 'yën'a ra Jesús, nu'ü hin dí yurpü ja rá goxthi a rá mbã't'i yu de'yo, ne dí dons pü ja ra mbã't'i, yu bë ü. ²Pe nu'ü dí yurpü ja ra goxthi, njuãntho yu mbãnde'yo ü. ³Ne da xocpa a ra mbãngoxthi ne da yut'ambo ra mbãnde'yo büya. Ne nu'ü yú de'yo i ørpa rá nde a rá mbãdi ne i øt'a i xifi. Ne i ndønba yú thuhu nguetho i pã ü yú mbeti a. Ne i sixpü ja yu 'bot'ei. ⁴Ne nu'bü mí gac pü thi gãtho ü yú de'yo, di 'bet'o 'bü i sits'i, ne nu'ü yú de'yo i tenni nguetho i pãrpa rá nde 'bü im mba't'i. ⁵Hingui tenna n'dan'yo n'da ra ja'i, pe i 'dagui, nguetho hingui pãrpa rá nde a n'dan'yo, bi 'yëna.

⁶Nu'a ran t'uti bi man'a ra Jesús, pe hingui pã ü 'be'a nam bøn'a bi si ü.

Ra Jesús ra hogambãnde'yo

⁷Janangu'e'a 'bex bi 'yëmbi mahøn'a:

—Majuãni dí xi ahü, nugã drã goxthigã a ra mbã't'i guepü i 'büh yu de'yo. ⁸Pe gãtho ü im bëni dím 'bet'o zehë xinda guecã, ne gue'ü yu bë ü. Pe nu'ü yu de'yo hingui ørpa yú nde ü. ⁹Nugã drã goxthigã, nu'a

to'o da yut'i nanguecä, ma zä da ts'imanho bũ. Ne da bađi gue rá ngu bũ, janangue i 'yo ne da ðini 'be'a dí zerpa yú mbui, tengutho ra de'yo i t̃in yũ t'ei.

¹⁰Nu'ũ yũ be ní 'ỹhe dim p̃e ne din hodu ne di ts'onbi gätho rá 'befi Oja. P̃e nugä ná ǵhe gue dí t̃in ra te n'da ne din ja ra te i juadi xũn ho.

¹¹Nugä drá hogambände'yo ne ga 'beh ma te gue gan yãn Ʃ ma de'yo.

¹²P̃e nu'ũ 'da yũ mbefi, hønt'ũ yũn zäbi nde da ðaha, ne him majuañi yũ mbände'yo, gue hin yú mbeti Ʃ yũ de'yo. Janangue'a nu'bũ in nu ba ǵpũ n'da ra zate, i sopũ yũ de'yo ne i 'dagui. Ne nu ra zate bũya im bent'ũ yũ de'yo ne im maxt'i. ¹³Nu'ũ yũ mbefi i 'dagui nguetho hin'yũ yũn hugcate nangue yũ de'yo, ne hønt'ũ yũn zäbi ní hyu yú mbui.

¹⁴Nugä drá hogambände'yo, ne dí pañ ma de'yo ne nu'ũ i paqui.

¹⁵Tengu thoho dí øt'be ma Ta, i paqui ne dí paçä a. Ne ga ungä ma te ngue gan yãn Ʃ ma de'yo.

¹⁶I 'bũh mi'da ma de'yo gue hinga guecua i 'bũcua. Ne'ũ jatho gua sigä. Ne da 'yø 'bũ dá mba't'i. Janangue'a 'darpu din 'yo gätho ma de'yo. Ne gätho ga fäh pũya nguetho høngdä drá mbände'yogä.

¹⁷Ǽmme numanho ma Ta 'be'a ga øt'ä gue ga ungä ma te nangue ma de'yo. P̃e ga thãmb̃enigä mahøn'a.

¹⁸Xínga n'da ra ja'i da zä da hyogui, p̃e nugä ga unse ma te. Ja ma ts'edi ga uní ne ja ma ts'edi ga thãmb̃eni, nguetho gue'a bi xic ma Ta, bi 'ỹen'a ra Jesús.

¹⁹Nangue'a bi man ra Jesús, bin hec ma mijudíohe mahøn'a. ²⁰Xũn ngu Ʃ bi 'ỹena:

—Nuna 'bũhmi ra z̃ithu ne ran ǵat'i na. Hanja gní 'yøhmbũ 'be'a man na, bi 'ỹen'ũ 'da.

²¹P̃e nu'ũ mi'da bi 'ỹena:

—P̃e hinguin jabũ rá m hman a in 'youi ra z̃ithu. Ne mfađi hin'yũ rá ts'edi ra z̃ithu da xocpa yú dä yũ xädä, bi 'ỹen'ũ mi'da.

Him bi hnumanho a ra Jesús

²²Nu yũ pa xũn se bin ja ran ts'ihme bũ Jerusalén ngue ra ðampeti bi 'yøt' ma mijudíohe. ²³Nu ra Jesús mí 'yo bũ ja rá ngun'yu ra ðañija ní hu ra Salomón. ²⁴Nu'ũ 'da ma mijudíohe bũya bi mbä'ts'a ra Jesús, ne bi 'ỹemp'a:

—Hanja gní jacthohohe dan 'yãnhde nangue'e, p̃e dami xije njuãntho 'bũ gue'e grá Cristo, bi 'ỹen'ũ.

²⁵Ne nu ra Jesús bi ðat'ũ:

—Ya xtá xi ahũ pe hin gá 'ỹeç'yeigahũ. Ne'a ra 'befi dí øt'ä nangue rán t 'ǵedi ma Ta, i udi to'ogä. ²⁶P̃e nu ahũ hin guí ǵç'yeihũ nguetho him ma de'yo ahũ, tengu xtá xi ahũ. ²⁷Nu'ũ ma de'yo i ømanho ma nde, ne dí pařpa yú mbui Ʃ ne i tengui. ²⁸Ne dí un ra 'da'yote mazai Ʃ ne njãm'bũ dim 'bedi. Ne njo'o to'o da zä da hua'ts'ũ i o ma 'ye. ²⁹Nu a ma Ta bi 'dacä Ʃ, man'da nuixte a, ne njo'o man'da tengu a. Ne njo'o to da zä da hua'ts'ũ i o rá 'ye ma Ta. ³⁰Nugä ne ma Ta n'datho dí com'be, bi 'ỹen'a ra Jesús.

³¹'Bex bi ǵũx yũ do mahøn'a ǵna di bat'i ngue da hyo. ³²P̃e nu ra Jesús bi 'ỹemp'ũ:

—Xũn ngu yũ 'befi xũn ho xtá ut'ahũ ngue bi xic ma Ta. Nda'a

ní 'befi guín nde gdí bajü yu do, bi 'yëna.

³³Ne bi 'yëmp'u yu judío:

—Hin nangué yu 'befi xün ho dí ëna ga ba ahe, pë nangué hin guí ëspa Oja gue gá 'yëna, n'datho guí cohmi Oja, ne grá ja'i thoho, bi t'ëmp'a ra Jesús.

³⁴Nu ra Jesús bi ðat'u:

—Ha hinga nt'o't'i bu ja yün t'ëdi gadín xähmbü, gue bi 'yën Oja: “Nu ahü tengu'bu gyú ojahü,” i ëm bu ja ra t'ohni. ³⁵Gue bi 'yëmbi tengu'bu yu oja ü bi un rán t'ëdi Oja. Ne hingui sä dim 'beh rá T'ohni Oja. ³⁶Pë hanja gní 'yënjü hin dín numansugä Oja 'bü dím mangä, rá Ts'ünt'u Ojagä, guecä gue bi huangä ma Ta ne bá pengä ua. ³⁷Nu'bu hin dí øt'ä tengu øt'a ma Ta, hin gui 'yëc'yëigahü 'bü. ³⁸Pë nu'bu dí øt'ä tengu øt'a ma Ta, dami pähmbü ngue hønt'a Oja sä i øt'u yu nuixte dí øt'ä. Jananguë'a da zä gui 'yëc'yëihü gue n'datho ran 'yomfëni dí com'be ma Ta, bi 'yëna.

³⁹Jananguë'a bi 'yëna da bent'i mahøn'a ü ma mijudíohe mí 'bäpü. Pë nu ra Jesús bi 'uegue.

⁴⁰Ne bi mbeng mahøn'a bü 'danguadi ra ðathe Jordán, guerpü rá mbüdi mí øt' ran xixyá ra Xuua, ne bim 'bäpü 'da yu pa. ⁴¹Ne xün ngu yu ja'i bá ëpü 'büh ra Jesús. Ne bi man ü:

—Madague'bu nte man t'øt'e nuixte bi 'yøt' ra Xuua Nxixyá, pëgue gätho majuqani a bi mam 'bü mi xijü nanguëhna ra Jesús, bi 'yën'u.

⁴²Ne xün ngu ü bi mba bü, bi 'yëc'yëi a ra Jesús.

Bi du ra Lázaro

11 Mí 'büpü Betania n'da ran 'yohü in zäman'u, í Lázaro. Ne mí 'bühmbü yoho yün ju, ra María ne ra Marta. ²Ne nuna ra María, guehna bi xispa ra 'yëthi rá gua ra Jesús ëmme yüman'u ne bi 'yonbi nangué yú xtä. Guehna rán ju ra Lázaro na, gue xün ü. ³Jananguë'a nu'u yün ju bi mbëhna n'da ra nde bü 'büh ra Jesús ne bi 'yëmp'a:

—Ma Hmu a'be, xiya 'be'a ga øthü ya, xün ü a guidí huëqui, bi 'yëmbi.

⁴Ne nu'bü mí 'yøh ra Jesús, bi 'yëna:

—Nu'a ran ü hing ran ðate a pë hønt'a gue da hnu rá ts'ëdi Oja nuixte thoho, necä rá Ts'ünt'u Ojagä, bi 'yëna.

⁵Nu ra Jesús ëmme madi hugc'a ra Marta ne rá juhüe ne'a ra Lázaro. ⁶Pë nu'bü mí 'yøde xün ü ra Lázaro, him 'bex bi nde da mba, 'be bi døm' man yopa guerpü mí 'bühmbe. ⁷M'bejua büya bi xije dyü xädigähe a:

—Ga mbähä bü Judea mahøn'a, bi 'yënje.

⁸Pë dá ëmfe büya:

—Xänbate i, ha gui mba bü mahøn'a, nguetho nu ma mijudíohe 'büpü him maya'bü gue nde di bat'a do i, dá ëmfe.

⁹Nu ra Jesús bi xije n'da ran t'uti büya:

—Ha hinga gue'a 'de'mayo ora n'da pa. Nu'bü ma pa i 'yo n'da ra ja'i, hin di fet rá gua nguetho in nu hapü i pa. ¹⁰Pë nu'bü 'yoxui n'da, di fet rá gua nguetho hinguin nu hapü

i pa. Nu'a bi ma gue hingana sòn ra ora da du.

¹¹Ne m'bejua bi 'yɛnje mahòn'a:

—Nu'a ma amigohu ra Lázaro i aha. Ne ga mbähä ga ents'a a, bi 'yɛna.

¹²Bex dá ɛmbähe a buya:

—Ma Hmu ahe, nu'bu i aha da yam 'bu, dá ɛmfe.

¹³Pe nu ra Jesús bi ma gue bi du 'bu mí ma i aha. Pe dá bɛmhbe gue i aθο. ¹⁴Bexque njuantho bi man ra Jesús:

—Ya bi du ra Lázaro. ¹⁵Pe nangué ahu, xun ho gue hin dá nugä 'bu mín hyɛn'na, gue man'da gui 'yɛc'yɛigahu 'bu guin nuhu 'be'a ga ɔt'ä ya. Nuya ga mbähä ba nuhu.

¹⁶Pe nu'a ra Tomás ne i t'ɛmbi ra Go, ma mixädihe, bi 'yɛnje:

—Mbähmahu 'bu, madague'a 'darpu ga tuhu.

Nu ra Jesús di un ra te u xun du

¹⁷Nu'bu má sɔmhbe bu ra Jesús buya, ya ná goho pa xí t'ä a ra Lázaro. ¹⁸Nu bu Betania hinga ya bu Jerusalén, mbe made ora na 'yo. ¹⁹Janangué'a xun ngu ma mijudíohe bi mba bu rá ngu ra Marta ne ra María gue da hyurpa yá mbui u, nangué'a rá ida bi du.

²⁰Nu'bu mí 'yøh ra Marta gue ba ɛpu ra Jesús, bi mba ne bin c'at'ui bu 'yu. Pe nu ra María bi gotpu ja rá ngu. ²¹Ne nu'a ra Marta bi 'yɛmp'a ra Jesús:

—Ma Hmu i, nu'bu xquím 'bæque ua, hin xtán du ma ida. ²²Pe madague'bu ya bi du ya, pe dí paçä di 'da'a Oja hønt'a go 'be'a gui 'yäpi, bi 'yɛna.

²³Nu a ra Jesús bi da't'a:

—Nu'a ni ida da ndants' mahòn'a, bi 'yɛna.

²⁴Nu ra Marta bi 'yɛna:

—Dí paçä da ndants'a rán zɛgui ra pa a, ne u gätho xun du, bi 'yɛna.

²⁵Ne nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Nugä guecä dadí un ra te u xun du. Nu'a to'o da 'yɛc'yɛigui, madague'a da du, pe ga japi da ndants'i ne din ja ra 'da'yote mazai.

²⁶Ne nu'a to'o 'bui nanguécä ne ɛc'yɛigui, njam'bu da du a. Ha gui ɛc'yɛi a dí xi i, bi 'yɛmbi.

²⁷Ne bi 'yɛmp'a:

—Haha ma Hmu i, dí ɛc'yɛi gue gue'e grá Cristo, rá Ts'unt'u i Oja, gue'e mí hma gua ɛcua ja ra ximhäi, bi 'yɛna.

Bin zon'a ra Jesús

²⁸Ne nu'bu mí gua'a bin yaui ra Marta a ra Jesús, bi mbeng bu rá ngu ne bin yajodreui a rá juhue ra María, ne bi xi a:

—Bí 'bäpu ra xänbate ne in zon'na i, bi 'yɛna.

²⁹Ne nu'bu mí 'yø a 'be'a bi sifi, bi ndants'a ne bi mba n'dihi guepu 'bäh ra Jesús. ³⁰Nu ra Jesús him 'bex bi zøm bu ja ra hnini, pe bim 'bätho bu ndehnini guepu xín yaui ra Marta. ³¹Nu ma mijudíohe mí hupu mbo rá ngu ra María gue i hurpa rá mbui, nu'bu mí nu bi ndants'a ra María ne bi mba n'dihi, bi den'du ma mijudíohe buya, ne bi 'yɛn u: “Masque ní mba ban zom bu ja ran 'yägüi na.”

³²Nu'bu mí zøm bu ra María bu bí 'bäh ra Jesús, bin danyahmu bu ja rá gua, ne bi 'yɛmp'a:

—Nu'bu xquím 'bæque ua, hin xtán du ma ida 'bu, bi 'yɛna.

³³Nu'bu mín nu ra Jesús gue i zon'a ra María, ne u ma mijudíohe zoni gue'u bi denni, bin gaš' p̄ya ne bi hyundumbui. ³⁴Ne nu ra Jesús bi 'yänni:

—Hap̄u bi t'ä a ra Lázaro.

Ne bi t'ëm buya:

—Ma Hmu ahe, ga mbähä gua nu, bi t'ëmbi.

³⁵Ne a ra Jesús bin zom buya.

³⁶Bex bin 'yëm zehe ma mijudíohe buya:

—Nun̄u ya mf̄adi ëmme madi huç'a, bin 'yëmp'ä. ³⁷Ne nu'ä 'da bi 'yën'ä:

—Nuna guehna bi xocua yú dä ra xädä. Ha hin xtán zä xtí japi hin xtán du ra Lázaro 'b̄u.

Nu ra Jesús bi xox'a ra Lázaro bu ja rán 'yägüi

³⁸Nu'bu mí zøm bu ja ran 'yägüi ra Jesús, bin ga'ts' mahøn'a. Nu ran 'yägüi n'da ra hyädo a ne bi juaspa n'da ra x̄indo. ³⁹Ne nu ra Jesús bi 'yëmp'ä:

—Dami 'uej̄u ts'ä na ra x̄indo.

Pe nu ra Marta, rán ju a xí du, bi 'yëmbi:

—Ma Hmu i, masque x̄un x̄a ya nguetho má goho ma pa ya bi du, bi 'yëna.

⁴⁰Nu ra Jesús bi 'yëmp'ä:

—Pe dí xi i mahøn'a, nu'bu gui 'yëc'yei gue i ja ma ts'edi, guin nu rá ts'edi Oj̄a nuixte, bi 'yëmbi.

⁴¹Bex bi mba ma 'ueque ra do buya. Ne nu ra Jesús bi ndøts'e ne bi 'yëna:

—Ma Ta i, dadí 'da a ra jamadi, nguetho gá 'yøh ma nde 'b̄u má äp'i'i nanguehna ra Lázaro. ⁴²Ne dí p̄adi thocpa thoho guí øh ma nde.

Pe nu'a dí xi a ya, ngue dí ndepe da 'yøh ya i 'bäcua ya, n'dahma da 'yëc'yei gue gue'e bá pengä ua.

⁴³Ne nu'bu mí jua'a bin ȳai Oj̄a bin ya nts'edi:

—Lázaro, bá p̄oni.

⁴⁴Ne nu'a xí du bá pøm bu ja rán 'yägüi buya, nsøt'e thoho ra 'bøt'e rá 'yë ne rá gua, ne nu rá ya n'dan'yo ra 'bøt'e mán söt'e. Nu ra Jesús bi 'yëmp'ä:

—Xoth̄u, da zä din 'yo buya, bi 'yën'a ra Jesús.

I hma da fent'a ra Jesús

⁴⁵Ne x̄un ngu ma mijudíohe ngue xí den'na ra María, bi 'yëc'yei ra Jesús 'b̄u mí nu a bi 'yøt'e. ⁴⁶Pe nu mi'da bi mba bá xih ȳu fariseo 'be'a bi 'yøt' ra Jesús. ⁴⁷Janangue'a bi man ȳu d̄ambäjä ne ȳu fariseo ngue 'darp̄u dim petih̄u u yú mi ngurpih̄u, ne bin 'yëm zehe u:

—'Be'a sä ga øth̄u, nguetho nu'a ran 'yoh̄u i øt'e x̄un ngu ȳun t'øt'e nuixte. ⁴⁸Nu'bu hin ga hecpah̄u, gätho ȳu ja'i da 'yëmbi yú ngurpi. Ne nub̄ya nu ȳu romano da z̄uj̄u ngue da b̄eni ya dá tenhd̄u man'da ra Hmu, ne hinga høn't'ü dí tenhd̄u u, ne di juarca ma d̄uxca nijah̄u ne di juaj̄u buya.

⁴⁹Ne nu'a n'da í Caifás, ra d̄ambäjä a ra jeya a, bi 'yëna:

—Ha hin guí p̄ahmb̄u 'be'a da zä ga øth̄u ya. ⁵⁰Ha hin guí p̄ahmb̄u man'da x̄un ho 'b̄u n'datho da du n'dahma hinga gätho na nguju ga juahmb̄u, bi 'yëna.

⁵¹Pe him bi b̄ense a bi ma, pe nangue'a ra d̄ambäjä a ra jeya a, janangue'a bi jap Oj̄a da ma 'be'a da t'ørpa ra Jesús, gue da du

da yanje dyu judíohe. ⁵²Pe nu ra Jesús 'bæ mí du, hinga hõngdähe in nde da yanje, pe ne u gätho mi'da i 'bui hõnbu go bi zä gätho na ndoho ra ximhäi, 'darpu dam 'bühmbu a. ⁵³Ne nangu'e'a xí man ra Caifás, 'da'angu bi bën u gätho ma ngurpihe buya. Ne gue'a ra pa bi ma njuantho da hyo ra Jesús.

⁵⁴Janangu'e'a m'bet'o bi 'uetho ts'u bu 'büh ma ngurpihe, ne bi mba bu ja rá nyani n'da ra uhäi, ne däm 'bühmbe bu 'da yu pa bu ja ra hnini Efraín.

⁵⁵Ne mi ts'utho da zõn ra pa ran dqbaxjua, n'da ra dants'ihme bi zängahe Oja maya'bu dyu judíohe. Janangu'e'a xun ngu yu ja'i 'da'a n'danni bi nets'i bi mba bu Jerusalén. Nguetho bi sije m'bet'o thoho ga hoc ma ja'ihe bu, nangu'e ra dehe. ⁵⁶Ne nu'bu mí zõm bu ja ra danija u 'da ma mijudíohe, bi hyom bu a ra Jesús ne bin 'yän'du n'da ngu n'da u:

—'Be'a guím mamhbu, ha ba gh ra Jesús da nu ram peti ua uague hin'na, bin 'yemp'u.

⁵⁷Nu yu dambäjä ne yu fariseo bi 'yën'u:

—Nu'bu 'bui to i paði hapu i 'bui, jatho da ma, n'dahma da zä gam benthe, bi 'yemp'u yu ja'i.

Pa nsispi ra 'yëthi rá gua ra Jesús

12 Di 'beh man 'dato pa din ja ra dants'ihme bu Jerusalén nangu'e ran dqbaxjua, ne bi mba mahõn'a bu Betania a ra Jesús, nguere rá ngu a ra Lázaro, gue'a xí jap ra Jesús bi dambëni bu ja rán 'yägüi guee xí du. ²Nu'bu mín de, nu ra Marta bi 'yõrpa n'da ran

ts'ihme ra Jesús. Ne'a ra Lázaro 'darpu bin sihmehu bu ja ra mexa. ³Ne bi mba ra María bu mí huh ra Jesús, bi xispa rá gua made litro ra 'yëthi emme yuman'u ne xum hmadi, ne í 'yonba ra 'yëthi nangu'e rá xtä. Ne gätho ra ngu bi yun'a ra 'yëthi. ⁴Ne mí 'bupü rá ts'unt'u ra Simón, ra Judas Iscariote a, n'da ma mixädihe a, ne gue'a bi dä a ra Jesús. Ne nu'bu mín nu a bi 'yõt'a ra María, bi 'yëna:

⁵—Hanja him bi 'bä a ra 'yëthi, yu mahuqhi thoho xtín ja rá muui guee xtín t'un yu hyoya, sä bi 'yën a ra Judas.

⁶Ngubu bi man a nguetho ra be a, ne him majuqni di huç yu hyoya. Pe rá 'befi a guee ní mbesca ma mbetihe dyu xädihe ne'a rá mbeti ra Jesús. Ne nzai hac zehë ra mbeti 'bu in nde. ⁷'Bex bi 'yën'a ra Jesús:

—O guidí hecpa na ra xisu, nguetho bi 'yõrca a rán säui da 'yõrque, nguetho mi ts'utho ga tu ngue da t'ägagui. Janangu'e'a mí pesta'a ra 'yëthi na, xti jacä ma ja'i 'bu dá tu. ⁸Pe thocpa thoho gam 'bühmbu yu hyoya, pe nugä hinga thocpa thoho dam 'bühmbu ua, bi 'yën'a ra Jesús.

I hma da tho ra Lázaro

⁹Nu'bu mi 'yõde xun ngu ma mijudíohe, guee 'bupü ja rán ngu ra María a ra Jesús, bi mba bá nu, pe hinga hõnt'a ra Jesús in nde da nu, pe ne'a ra Lázaro guee xí xox ra Jesús bu ja ran 'yägüi. ¹⁰Janangu'e'a nu yu dambäjä bi bëni ne'a ra Lázaro da hyo. ¹¹Nguetho gue'a ra Lázaro í japi man'da xun ngu bi 'yëc'yëi a ra Jesús u ma mijudíohe.

**Bi t'ęspa ra Jesús 'bũ
mí yut'a Jerusalén**

¹²Nu'bũ mi hyax bũya dá mbähmbe ra Jesús bũ Jerusalén. Ne nu'ũ yũ ja'i xũn ngu xí zõm bũ Jerusalén gue in nu ra dąmpeti, bi 'yõde da mba bũ ra Jesús.

¹³Janangue'a bi gař yú xi yũ jařxiza ne bi mba bá thąpũ 'yu. Ne nts'edi bi 'yęn'ũ:

—Nujıte tho rá ts'edi Oja di jař na ma Hmuts'ut'abihũ dyũ israelhũ, dyũ judıohũ, bi zõcua ya nanguie rá thuhu Oja, bi 'yęn'ũ.

¹⁴Nu'a ra Jesús i hux'a n'da ra t'ũburu xí dıni, tengu mán t'o't'i bũ ja rá m hman Oja. ¹⁵Gue mán t'o't'i:

Him man gan suhũ ya gyũ menguhũ ua Sión,
nguetho ba ęh ni hmuts'ut'abihũ,
da hyux'a n'da ra t'ũburu, mí ęn
rá t'ohni maya'bũ.

¹⁶Pe nuje dyũ xádihe him 'bexque dá pařmbe 'be'a nám bõn na bin ja, pe nu'bũ mí mbeng mahęts'i ra Jesús dá bęmhbe bũya gue guehna bi t'õrpa ra Jesús gátho mán t'o't'i maya'bũ.

¹⁷Nu'ũ yũ ja'i mí 'bũhmbe ra Jesús 'bũ mi xox'a ra Lázaro, xí ma gue xí xox'a ra Lázaro. ¹⁸Janangue xũn ngu yũ ja'i bi mba bá thą a ra Jesús, nguetho bi 'yõ a xin ja. ¹⁹Janangue'a nu yũ fariseo bin 'yęmzexe ı:

—Nte ts'ũ ní mbatho 'bũ dadı hęcpahũ yũ ja'i. Ha hin guín nuhũ ya gátho ra ximhäi i tennũ ra Jesús, bin 'yęmp'ũ.

I hon ra Jesús ı yũ mengu bũ Grecia

²⁰Ne nu'ũ 'da bi mba bũ Jerusalén da nu ram peti bũ, yũ mengu bũ ja

ra häi Grecia ı. ²¹Ne bin tımhbũ ra Felipe ı 'bũ mám 'bũhmbe bũ Jerusalén. Ne nu ra Felipe, ma mixádihe a, ra mengu bũ Betsaida ra xęqui Galilea. Ne nu yũ mengu bũ Grecia bi 'yęn'ũ:

—Hague n'yõ, dın nde dan yahe ts'ũ ra Jesús, bi 'yęn'ũ.

²²Nu'a ra Felipe bũya bi xi a ra Andrés, ne nu'ũ bũya bi xi a ra Jesús. ²³Ne nu ra Jesús bi dąt'ũ:

—Ya mi ts'ũtho da zõn ra pa dan uıxtegä 'bũ dá tu, guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. ²⁴Majuani dí xi ahũ, tengu n'da ra hmudä, nu'bũ hin da thupũ ja ra häi ngue dim 'berũ, hin dın xandı. Pe nu'bũ da thuhu, da zä dın xandı xũn ho. ²⁵Nu'a to'o i su dın ınba 'bũ da dengui, da mba ma ınbi rá te a, pe nu'a hingui su dın ınba 'bũ da dengui guecua ja ra ximhäi, dın ja ra te mazai a. ²⁶Nguetho nu'bũ 'bũ a n'da in nde dın 'yęhe nanguecä, jatho da bęni tengu dım bęngä, ne ga com'be ma ts'edi bũ mahęts'i bũya. Nu'bũ 'bũ a n'da dın 'yęhe nanguecä, nu'a ma Ta da numanho a.

Ra Jesús im ma da tho

²⁷—Pe nuya ęmme tu ma mbui, bi 'yęn'a ra Jesús. 'Be'a sä ga xih ma Ta. Ha sä ga äpi di 'uegä 'be'a dın jacä ya. Pe hingui sä, nguetho gue'a bá ęcä ngue gan nu'a i jatho gan nugä ya, bi 'yęn'a ra Jesús.

²⁸Ne nubũya bin yaqui rá Ta:
—Ma Ta a i, dami jaqui gan nugä hõnt'a go nda'a dí t'ęs'i i, bi 'yęmbi. 'Bexque bi t'õ'a n'da ra nde bũ mahęts'i, bi 'yęna:

—Pe ya dí ja'i guín nu, ne guin nu mahõn'a, bi 'yęna.

²⁹Ne nu'ɤ yɤ ja'ɪ mí 'bähmbɤ bɤ,
bi 'yøh rá nde Ojɔ ne bi 'yɛn'ɤ 'da:
—Bin gäni.

Ne nu'ɤ mi'da:
—Masque n'da rá m 'behni Ojɔ
mahɛts'i bi zofo, bi 'yɛn ɤ.

³⁰Pe nu'a ra Jesús bi 'yɛmp'ɤ:
—Nu'a ra nde gá 'yøhmbɤ, nts'edi
bi zocä Ojɔ, hin nangué ga paçä bi
'yøh ma nde, pe guepɤ gui paħmbɤ
ya i øh ma ndegä a. ³¹Nuya mi
ts'ɤtho ga øt'ä a dí faði nda'ɤ da
mba ma ɤnbi, ne nda'ɤ hin da
mba ma ɤnbi. Ne mi ts'ɤtho ga tap
ra zıthɤ, gue in ts'ɤt'abi ua ja ra
ximhäi a, ne da ts'änba ya da t'erbɤ
ja ran ɤnbi. ³²Nu'bɤ dá cuat'ä bɤ ja
ra pont'i, gue'a dá zohn'dɤ gätho yú
mbɤi yɤ ja'ɪ ga xifi di dác yú mbɤi
gan ya'n'ɤ, bi 'yɛn'a ra Jesús.

³³Ne guehna mi man na, ngue
mi ndepe xtám baħ yɤ ja'ɪ 'be'a nín
däte dí tho a. ³⁴Ne nu yɤ ja'ɪ bɤya
bi dät'a:

—Nugähe ya dá øhmbe im mam
bɤ ja rán t'ɛdi Ojɔ, i 'bɤi mazäi a ra
Cristo. Ne guí ɛnse jatho gui tu bɤ
ja ra pont'i, gán ja'ɪ ua ja ra ximhäi.
To'o e ngue guí ɛnse gán ja'ɪ ua ja
ra ximhäi. Masque hinga gue'e gra
Cristo 'bɤ.

³⁵Nu ra Jesús 'bex bi 'yɛmp'ɤ:
—Him min ngu yɤ pa ga xän'nahɤ
ya, ngue drán nequigä. Nde'bɤ gan
'yohɤ bɤ ja ran nequi ya, ne hin da
zɤ ahɤ ra 'bexui. Nguetho nu'a to'o
i 'yo bɤ ja ra 'bexui hingui paði
hapɤ i 'yo. ³⁶Dami hyamhbɤ ran
nequi ya, janya i ja ya, ne din ja ran
nequi ni mbɤihɤ bɤya, bi 'yɛmp'ɤ.

Ne nu'bɤ mí jua a bi man ra Jesús
bi mba, bin 'yañse.

**Hinguin nde da 'yɛc'yei
ɤ ma mijudíohe**

³⁷Pe guexta'a him bi 'yɛc'yei
xɤn ngu ma mijudíohe, madague'a
xɤn ngu yɤn t'øt'e nuixte bi nu bi
'yøt' ra Jesús. ³⁸Pegue bin ja tengu
thoho bi man ra pøngahya Isaiás
'bɤ mí ma 'be'a din ja, bi 'yɛna:

Ma Hmu i, to'o maha bi 'yɛc'yei
a dá mamhbe
ne to'o bi ba 'bɤ gmí 'yuh ni
ts'edi, bi 'yɛna.

³⁹Him bi zä bi 'yɛc'yei ɤ 'da
nguetho nu'bɤ him mín nde ɤ, bi
mba njapi tengu bi man ra Isaiás
'bɤ mí ma mahøn'a:

⁴⁰Nu'a Ojɔ bi gomba yú dá ɤ ne bi
mep yú mbɤi ɤ,
gue din ja tengu'bɤ din xädä,
ne hin din ja yún 'yomfɛni yú
mbɤi,
ne hin da zä di päh yú mbɤi gue
xtí punba Ojɔ ɤ, bi 'yɛn a ra
Isaiás.

⁴¹Guehna bi man ra Isaiás 'bɤ mí
'yut Ojɔ din ja rá ts'edi nuixte ra
Cristo, ne bi mam bɤya 'be'a da
'yøt'a ra Cristo.

⁴²Pe xɤn ngu ma ngɛrpihe mim
bɛnse ngue ɛc'yei ra Jesús. Pe him
bi ma gue ɛc'yei ɤ, nguetho i su xtá
hyøn a thi yɤ fariseo bɤ ja yú nija,
gue má zä da zan'ɤ. ⁴³Nguetho
man'da bi bɛni 'be'a da man yú
mija'ihɤ, gue da 'yɛmbi xɤn ho ɤ,
xinda gue'bɤ go xtá 'yɛmp Ojɔ xɤn
ho ɤ.

**Dí mba ma jañbi n'da ɤ
yám hman ra Jesús**

⁴⁴Pe nu ra Jesús nts'edi bi ma:

—Nu'a to'o i ɛc'yeigui, i ɛc'yei a bá pengui. ⁴⁵Nguetho nu'u to'o i paqui, i pa a bá pengä. ⁴⁶Nu'a bá ɛcä gue ga yorba yú mbui u 'bucua ja ra ximhäi. Nu'a to'o da dengui hin din 'yo bu ja ra 'bexui a. ⁴⁷Nu'a to'o da 'yoh mam hmangä ne hingui ɛc'yei, pe hinga guecä ga juanbä a, nguetho hin ná ɛcä ga øt' ran juanbate, pe ná ɛcä ua gan yan u 'bucua ja ra ximhäi. ⁴⁸Nu'a to'o hin da 'yɛc'yeigui ne hin da 'yoh a dí m mangä ya, nu'a mam hma dá mangä ya, gue'a dí juanba u 'bu rán zegui ra pa. ⁴⁹Nguetho him mam hmanse a dá ma, pe nu'a ra Ta gue bá pengä bi xiqui 'be'a dá mangä ne 'beru ná xänba yu ja'i. ⁵⁰Ne dí paçä da ðin ra te mazai u to'o da hyan rám hma ma Ta. Ne gue'a i xicä a ne dí mangä a baya, bi 'yɛn'a ra Jesús.

Ra Jesús bi xuguaba yú xädi

13 Nu'bu mi ts'utho da mbuh ra ðampeti nangué ran ðabaxjua, ne mí paḥ ra Jesús ya mi ts'utho da zøn ra ora da bõngua ja ra ximhäi, da mbeng bu bí 'buh rá Ta. Ne gätho yu pa mi 'bucua, midí huç'u to gätho bi 'yɛc'yei a, ne nuya man'da di huç'u di huçqui. ²Ne nu'bu mán sihmehe ra Jesús 'bu bin de, nu'a ra zıthu baya bi bɛnba ra Judas rá ts'unt'u ra Simón Iscariote gue di dá a ra Jesús. ³Nu ra Jesús i paḍi bí nexpu 'buh rá Ta ne da mbeng bu mahøn'a, ne i paḍi gue rá Ta bi unni gätho 'be'a i ja gue di manda zehē. ⁴Pe guehma bin 'yɛhe nanguēcähe. Nguetho bi ndants' 'bu mín sihme ne bi mbø'a n'da rá pahni, in nde nte di hɛni. Ne

bi dut' rá foho n'da ran thu'ye. ⁵Ne nu'bu mí xit' ra dehe ra ximbo, bi ðu'mi bi mberca ma guahe ne bi dugahe nangu'e'a ran thu'ye mim bongui bu rá foho.

⁶Ne nu'bu mí zøm bu huh ra Simón Pedro, nu ra Pedro bi 'yɛmp'a baya:

—Ma Hmu i, ha gui perca ma gua, bi 'yɛna.

⁷Nu ra Jesús bi ðati ne bi 'yɛmbi: —Majuani hingui sä gui paḥ ya 'be'a nam bøn'a dí øt'ä, pe m'bejua da zä gui paḍi, bi 'yɛmbi.

⁸Nu ra Pedro ø bi 'yɛmp'a:

—Njam'bu dan uni gui perca ma gua.

Pe nu ra Jesús bi ðat'a:

—Nu'bu hin ga pe't'ä ni gua, nte man jai 'bu, bi 'yɛna.

⁹Nu ra Simón Pedro baya bi 'yɛmp'a:

—Ma Hmu i, hinga hont'a ma gua 'bu, ne'a ma 'ye ne'a ma ya, bi 'yɛmbi.

¹⁰Nu ra Jesús bi 'yɛmp'a:

—Pe ya ma zä bi bo ahü nangué ni ts'oquihü, nguetho nu'a to'o bin hi ya bi bo rá ja'i. Pe hont'u ni guahü zaḍi da 'be't'e ngue pärpü yu fonthäi hapü guí 'yohü. Pe nu n'da ahü him bin hi, bi 'yɛna.

¹¹Ngubü bi ma nguetho bi baḍi i hupü a di dá a. Janangu'e'a bi ma hinga gätho dán hihe.

¹²Nu'bu mí jua a bi xuguagahe, bi hye mahøn'a rá pahni ne bin säya. Bi 'yɛnje baya:

—Ha guí paḥmbü 'be'a nam bøn'a dá øt'ahü ya. ¹³Nu ahü guí ɛnjü drá xänbategä ne guí ɛnjü drá Hmugä. Xøn ho guím mamhbü nguetho gue'a dí øt'ä a. ¹⁴Dá pe't'ä ni guahü,

gucä ni xänbateju ne ni Hmuju. Janangue'a ne ahu gam perpa ni guahu n'da ngu n'da ahu, ngue gui 'yøthu gui cohmbu häi ne 'da gdám fáxtahu. ¹⁵Nuya dá ut'ahu 'be'a gui 'yøthu nguetho dín nde ahu gui 'yøthu tengu dá øt'ahu. ¹⁶Majuani dí xi ahu, man'da nuixte n'da ra Hmu xinda gue'u yú mbefi, man'da nuixte a i pehnate xinda gue'a ram 'behni. ¹⁷Nu'bu guí pãhmbu a dím mangä ya ne thocpa thoho gui 'yøthu a, gan johyahu nanguue Oja 'bu.

¹⁸Pe hín dím mangä gätho ahu da zä gan johyahu nanguue Oja, nguetho dí pãt'a ni mbuihu n'da ngu n'da ahu gue dá huan'nahu. Pe guehma dá huahni gätho ahu, n'dahma dín ja 'be'a bi man rá t'ohni Oja ngue bi 'yena: "Nu'a n'da dí sihme'be, gue'a di dägä a." ¹⁹M'bet'o dí xi ahu 'be'a da t'ørcä, janangue'a da zä gui thoqui gui 'ygc'yëigahu gue drá Cristogä 'bu ya bin ja. ²⁰Majuani dí xi ahu, nu'a to'o da 'yømanho a im man a n'da mam 'behni, i simanhogä a ne i simanho a bá pengä, bi 'yenje.

Ra Jesús i paði di dä a ra Judas

²¹Nu'bu mí jua a bi man ra Jesús, bi du rá mbui, ne bi xije mahøn'a: —Majuani dí xi ahu, i 'bu a n'da ahu di dägä, bi 'yenje.

²²Nugähe buya dyu xädigähe, dán hyethe n'da ngu n'daje ne dán 'yänhde: "To'ogahu di dä 'bu," dán 'yemfe. ²³Ne nugä 'darpu mi hu'be ra Jesús nguetho emme midí huëgä. ²⁴Nu ra Simón Pedro buya bi uanga rá 'ye, ndeque ga änni nda'a di dä a. ²⁵Nugä buya gue 'darpu mí hu'be ra Jesús, dá änni:

—Ma Hmu i, to'o a guím ma, dá embi.

²⁶Bi 'yengä a ra Jesús buya: —Nu'a ga cärpa a ra hme ra tuhü gue ga unni, gue'a di dägä a, bi 'yengä a buya.

Ne 'bex bi un'na ra hme a ra Judas Iscariote rá ts'unt'u ra Simón. ²⁷Ne nu'bu mí zi ra hme, 'bex bi yut' ra zïthu rá mbui. Ne nu ra Jesús bi 'yembi:

—Nu'a guí nde gui 'yøt'e dami 'yøt'a n'dihi ya, bi 'yena.

²⁸Ne xinga n'dagähe mi huhmbe bu ja ra mexa gue dá pãhmbu 'be'a nám bøn a bi xifi. ²⁹Pe 'dagähe dím bëmhbue gue gue'a bi xih ra Judas da mba da däi 'be'a ga homhbe 'bu bin ja ra dants'ihme. Ne nu mi'da gähe dím bëmhbue gue bi xih ra Judas da mba di unni ts'u ra mbeti yu hyoya, nguetho mí hã ra buxa i o ma mbetihe. ³⁰Ne nu'bu ya xí zi ra hme, 'bex bi mba n'dihi. Ya bin xui buya.

Ra 'da'yont'ëdi

³¹Nu'bu ya xí mba ra Judas, nu ra Jesús bi 'yengähe:

—Nuya di nequi dan uixtegä guecä dán ja'igä ua ja ra ximhäi. Ne nu'a ga øt'ä ya, gue'a man'da dí nequi gue xun hotho Oja. ³²Ga udi nuixte xun hotho Oja, ne nu Oja da 'yudi gue nuixte xun hogä guecä ngue dán ja'i ua ja ra ximhäi. Ne mi ts'utho ya dín ja a dím mangä. ³³Ma zu t'uhni ahu, man'da zu ora dam 'buhmbu ya. Ne m'bejua guim bënju. Ne ga xi ahu ya tengu dá xi u ma ngurpihu, hingui sä 'darbu ga mbähä hapu ga mbagä. ³⁴Nuya ga xi ahu n'da ran t'ëdi ma'da'yo, gue

'da xtín huęctahũ n'da ngu n'da ahũ. Tengu thoho bũ dá huęc'ahũ, ngubũ gan 'yõrpahũ n'da ngu n'da ahũ.

³⁵Nangue 'da gdín huęctahũ n'da ngu n'da ahũ, gátho yũ ja'í da bađi guí tengahũ, bi 'yęnje.

Ra Jesús i pađi din cõn'a ra Pedro

³⁶Nu ra Simón Pedro bi 'yęmp'a:

—Ma Hmu i, hapũ gui mba.

Nu ra Jesús bi dať'a:

—Hingui sã 'bex gui tengã ya hapũ ga mba. Pe m'bejua da zã gui mba bũ ga mbagã.

³⁷Janangue'a nu ra Pedro bi 'yęmp'a:

—Hanja hingui sã 'darpũ ga mbe ya, madague'a necã da thogã nangue'a ga ten'ni i, bi 'yęna.

³⁸Nu ra Jesús bi dať'a:

—Ha majuaņi gui tengui madague'bu da tho i, nguetho ná hyundj xquí cõng 'bũ bi mbah ra tamfõ, bi 'yęmbi.

**Ra Jesús ra 'yu ní zõm
bũ bí 'bũh rá Ta**

14 —Pe o di tu ni mbũihũ. Guí ęc'yeihũ Oja janangue'a necã dami 'yęc'yeigahũ. ²Nubũ rá ngu ma Ta bí ja bũ xũn ngu yũ ngu mahotho. Nu'bu hin te dí ja bũ, xcã xi ahũ 'bũ. Pegue i ja bũ, janangue'a nu'bu dá mbagã gua hoc'ahũ hapũ dam 'bũhmbũ. ³Ne nu'bu dá mbagã ba hoc'ahũ bũ dam 'bũhmbũ, ne ba pengã mahõn'a ga six ahũ bũ ngue 'darpũ dam 'bũhmbũ bũya. ⁴Nubũ ga mbagã guí pařmbũ ne guí pařmbũ ra 'yu, bi 'yęnje.

⁵Pe nu'a ra Tomás bi 'yęmp'a:

—Ma Hmu i, hin dí pařmbe hapũ gui mba, xín dí pařmbe a ra 'yu, bi 'yęna.

⁶Nu ra Jesús bi 'yęmp'a:

—Nugã drá 'yugã ne guecã ní fa a majuaņi ne dadí ungã ra 'da'yote mazãi. Njon da zã da zõm bũ 'bũh ma Ta hinda hõnt'bu da 'yęc'yeigui. ⁷Nu'bu majuaņi xquí pařũ ne'a ma Ta xquí pařmbũ 'bũ. Pe ja gã pařmbũ ya nguetho ya guín nuhũ a ya, bi 'yęnje.

⁸Pe nu ra Felipe bi 'yęmp'a:

—Ma Hmu i, pe hin dín nuhe a ni Ta, dami jaje gan nuhe ne nte ga 'behmbe, bi 'yęna.

⁹Nu ra Jesús bi dať'a:

—Ha guexta'a hin guí pařui ne nya'a tho xtãm 'bũhmbũ. Nu'a to'o xũn nugui, ya xũn nu ma Ta. Hanja gní 'yęngui: “Yurcahe ni Ta.” ¹⁰Ha hin guí ęc'yei gue n'datho dí com'be ma Ta. Nu'ũ yũm hma dí xi ahũ him mam hmansęgã ỹ, pe yũm hman a ma Ta i 'bũcua ja ma mbũigã, ne gue'a di jacã ga õt'ã a dí õt'ã. ¹¹Dami 'yęc'yeigahũ gue n'datho dí com'be ma Ta. Pe nu'bu xũn ęei gui pařmbũ, dami pařmbũ gue hõnt'a Oja sã i õt'ũ yũ nuĩxte dí õt'ã. Janangue'a da zã gui 'yęc'yeihũ gue n'dat'a dí com'be ma Ta. ¹²Majuaņi dí xi ahũ, nu'bu gui 'yęc'yeigahũ, nu ra 'befi dí õt'ã, ne ahũ da zã gui 'yõthũ 'bũ. Ne man'da nuĩxte yũ 'befi da zã gui 'yõthũ nguetho ga mba bũ bí 'bũh ma Ta. ¹³Nguetho hõnt'a go 'be'a gui 'yãhmbũ 'bũ 'da angu dím bęmhbũ, ga õt'ã, janangue'a da t'ęspa ma Ta nangue a ga õt'ã, rá Ts'unt'ugã a. ¹⁴Hõnt'a go 'be'a gui

'yáqui 'bũ n'dat'a dí m bẽmhbu, ga ɔt'ä.

**Ra Jesús bi ma ba penpa
rá Hogandãhi Oja**

¹⁵Ne man'da bi man ra Jesús, bi 'yẽna:

—Nu'bũ majuañi hõngdã guín numanhojũ, dami pes'hũ 'be'a gãtho dí xi ahũ. ¹⁶Ne ga äp ma Ta ba pen'nahũ man'da nim fãts'ihũ da mbãx ahũ tengu dá ɔt'ahũ, ne gam 'bũhmbũ mazãi a bũya. ¹⁷Gue'a rá Hogandãhi Oja a, ne di ja ahũ gui pãhmbũ a majuañi. Pe nu'ũ di ho ra ximhäi hin da zã da zini, nguetho hin'yu 'be'a dí bã a, xingui pãdi 'be'a rá 'befi a. Pe nu ahũ guí pãhmbũ a nguetho dí 'bũhmbũ a, ne da zõn ra pa din zãm bũ mbo ni mbũihũ. ¹⁸Hin gan jahũ tengu yũ hyoya t'ũhni 'bũ dá mbagã, nguetho ba pengã dam 'bucã bũ mbo ni mbũihũ. ¹⁹Mi ts'ũtho ya him man da nuc'ũ di ho ra ximhäi. Pe nu ahũ da zã guin nuju nangue ni mbũihũ, ne zã gam 'bũhmbũ nguetho zã dí 'bucã. ²⁰Ne nu a ra pa da zõh rá Hogandãhi Oja, da zã gui pãhmbũ gue dam 'bũpũ mbo ni mbũihũ, ne gam 'bũhmbũ bũ ja ma mbũigã bũya. Ne da zã gui pãhmbũ dí 'bũi nangue ma Ta. ²¹Hõnt'a go to'o i ɔt' man t'ẽdigã ne pe'ts'a mam hmangã, gue'a majuañi hõngdã i numanhogã a. Ne nu'a ma Ta necã ga huẽ'be a, ne ga japi da bãdi xũn ho ma ts'edi, bi 'yẽnje.

²²Nu'a ra Judas, pe hinga gue'a ra Judas Iscariote, bi 'yãn'na bũya:

—Haguen ja hõngdãhe gui jaje ga pãhmbũ xũn ho ni ts'edi, ne hin'na ũ di ho ra ximhäi, bi 'yẽna.

²³Nu ra Jesús bi dat'a:

—Nu'bũ i 'bũ a n'da ahũ majuañi hõngdã i numanhogui, da mbesca mam hmangã a 'bũ. Ne di huẽ'ca ma Ta bũya, ne ba ẽ'be, ne dan zãm'be bũ mbo rá mbũi a. ²⁴Pe nu'a to'o hingui numanhogui, hingui pe'ts' mam hmangã a. Ne nu'a mam hmangã, him mam hmansegã pe rám hma ma Ta gue'a bá pengã ua, bi 'yẽna.

²⁵Ne xõ bi 'yẽna:

—Nuya yũm hma dá xi ahũ gãtho yũ pa dãm 'bũhmbũ ua ja ra ximhäi. ²⁶Pe nu'a nim fãts'ihũ rá Hogandãhi Oja gue ba penh'nahũ ma Ta, tengu'bũ da guecsegã a, nu'a di bẽn'nahũ yũm hma xtã xi ahũ, ne da xãn'nahũ 'be'a gãtho mi'da.

²⁷Dadín 'yẽhmbũ ya, dami hyãhmbũ ran t'unni ngue ran johya dadí 'da ahũ ya, ne thocpa thoho din ja ahũ. Hinguin ja tengu rán johya ra ximhäi. O di tu ni mbũihũ ne hin din su ni mbũihũ. ²⁸Ne nu'bũ majuañi guín numanhojũ, din johya ni mbũihũ nanguehna dí xi ahũ: “Ga mba bũ bí 'bũh ma Ta.” Ne man'da ja rá ts'edi xinda guecã. ²⁹Nugã xtã xi ahũ 'be'a gãtho din ja guepũ da zã man'da gui 'yẽc'yeigahũ 'bũ ya bin ja.

³⁰Nuya him ma nya'a dan yãhũ ya, nguetho ba ẽpũ rá ngurpi ra ximhäi. Pe njãm'bũ bi daçpã a, janangue hin'yu rá ts'edi da daçpã a ya. ³¹Pe jatho ga ɔt'ä a ma 'befi ga ɔt'ä ya, n'dahma da bã ũ 'bucua ja ra ximhäi hõnt'a ma Ta dín numanhogã, ne zã dí ɔt'a i xiqui. Janangue'a ga ndanshũ ya ga mbãhã, bi 'yẽnje ra Jesús.

Rá za ra uva majuañi ne'ũ yú 'yẽ

15 Nu ra Jesús bi 'yẽna:
—Nugã drã za majuañi, ngue i zũh yẽn dät'o. Ne nu'a ma

Ta di jamansu a. ²Ne nu'u yú 'ye hingui ja yún dät'o, nu'a ma Ta da hyequi, ne da mbøgue. Pe nu'u yu 'ye i ja yún dät'o, di hoqui gue din ja mi'da yún dät'o. ³Nu'ahü ya mahoqui ahü nangué mam hmangä dá xi ahü. ⁴Dami thoju ngue thocpa thoho dam 'bühmbü. Nguetho hingui sä gui 'yøthü rá 'befi Oja 'bü hin gui thoqui gui hyämhbü ma tegä, tengu n'da rá 'ye ra za hingui sä din jase yún dät'o 'bü hin da nexpu rá te a rá za.

⁵Nugä tengu'bü drá za, nu ahü tengu'bü yú 'ye ahü ra za i züh yún dät'o. Nu'a to'o da guat'i nanguecä, da hyanga ma ts'edi ne din züdi xün ngu yún dät'o. Pe nu'a hin da guat'i nanguecä nte din ja. ⁶Nu a to'o da hyegä din ja tengu n'da ra 'yeza 'bü bi däse, da 'yot'i, da mba ma bunt'i ne i pa ma peti da t'upü ja ra sibi.

⁷Nu'bü gui thoqui gui cuathü nanguecä ne'bü din zam bü ja ni mbüihü mam hmangä, dami 'yähmbü 'be'a guín nde gui 'yähmbü ne din ja büya. ⁸Ne nu'bü din ja xün ngu nin dät'ohü, gue'a dí 'yu a rá nuixte ma Tahü a, ne gue'a dí fädi majuani ma 'yec'yei ahü a. ⁹Tengu thoho bü ni huëgä ma Ta, ngübü na huëc'ahü. Dami thoqui guin ndehü man huëcate. ¹⁰Nu'bü gui pespu ni mbüihü gätho dí xi ahü ne gui 'yøthü a, da zä thocpa thoho gui pähmbü man huëcate 'bü. Tengu bü na pe'ts'ä rá m hma ma Ta, janangue'a thocpa thoho dí päh rán huëcate.

¹¹Gätho ya dí xi ahü n'dahma ga comhbü a man johyagä, ne da yupü ni mbüihü ne da bonts' thoho

büya. ¹²Nu'a man t'ëdi dí xi ahü, gan huëju n'da ngu n'da ahü, tengu bü na huëc'ahü. ¹³Nu'a ran huëcate man'da xün ho, gue di un rá te n'da nangué ü yú amigo da yäni. ¹⁴Nu ahü ma amigo ahü 'bü guí øthü 'be'a gätho dí xi ahü. ¹⁵Him ma xi ahü ma 'yëhe ahü, nguetho nu a ra 'yëhe hingui pädi 'be'a i øt' rá hmu. Pe nuya dí xi ahü ma amigo ahü, nguetho ya dá xi ahü gätho bi xicä ma Ta. ¹⁶Nu'ahü hin gä huangahü, pe go dá huan'nahü ne dá sän'nahü din züh nin dät'ohü, nangué gui 'yøthü ma 'befigä ne da hyät' mazai. Janangue'a hont'a go 'be'a gui 'yähmbü ma Ta nangué n'dat'a dím bëmhbü, din ja büya. ¹⁷Nuna man t'ëdigä dí xi ahü, gan huëju n'da ngu n'da ahü.

Nu ra ximhäi di ucpa ra Jesús ne'ü i tenni

¹⁸Ne xø bi 'yën'a ra Jesús:
—Nu'bü di uc'ahü ü di ho ra ximhäi, dami pähmbü m'bet'o thoho bi ügä. ¹⁹Nu'bü da 'da angu guí øthü ü di ho ra ximhäi, nu'u da numanho ahü ü 'bü. Pe hin guí øthü tengu øt'ü nguetho dá huan'nahü. Janangue'a di uc'ahü ya. ²⁰Pe guim bëmhbü a ram hma dá xi ahü: “Pe man'da rán säui da hnumanho n'da ra Hmu xinda gue'ü yú mbefi.” Ne nugä hingui hnumanhogui, janangue'a ha ma gue'adahü, da hnumanho ahü. Ne him bi t'ømanho a dá ma, janangue'a ngutho hin da t'ømanho a guim mamhbü. ²¹Ne din ja bü da t'øt'ahü nangué guí tengahü. Nguetho nu'ü di ho ra ximhäi hingui pä a bá pengä.

²²Nu'bu hin xcá səcä ua gue xcá zofo, hin xtám badi gue ja yú ts'oqui 'bu. Pe nuya hingui sä da gøn yú ts'oqui u ya. ²³Nu'a to i pøh rá cue nanguecä, ne a ma Ta i numan'ü. ²⁴Nu'bu hin xcá øt' yün t'øt'e njo'o sä da 'yøt'e, hin xtám badi gue ja yú ts'oqui 'bu. Pe nuya ya bi nu man t'øt'e nuixte. Pe bi cuecthohogä u. Pe nu'u bi ugä gue'a ma Ta bi u'p'u. ²⁵Pe gue'a mán t'øt'i bu ja rán t'edi Oja maya'bu, bi 'yena: “Din ja ra cue nanguecä, pe hin'yü 'be'a dín cue u,” mí en ra t'ohni zai din xä u.

²⁶Pe gue ga xicä ma Ta ba pen'nahu rá Hogandahi, ne da mbäx ahü di ja ahü gui pähmbu a majuañi ne da xi ahü nanguecä. ²⁷Ne ahü da zä guim mamhbü majuañi nanguecä, nguetho gätho yu pa xtám'bühmbü gue'bu go má tøm' ra 'befi ne guehya, bi 'yën'a ra Jesús.

16 Ne man'da bi man ra Jesús bi 'yena:

—Guehya dí xi ahü n'dahma hin gui hyegahü 'bu gá nuhü yün ünbi. ²Nguetho da hyøn ahü thi bu ja yú nijä ma mijudíohü, ne da zøn ra pa da hyo ahü ne da beñi gue'a ní 'yörpa rá 'befi Oja a. ³Ne dín ja bu da 'yøt'ahü, nguetho him bi baçä, xínga gue'a ma Ta. ⁴Pe nuna dí xi ahü, janangue'a nu'bu bin ja, guim bëmhbü büya gue gue'a xtá xi ahü. Ne nuna dí xi ahü ya, hin dá xi ahü mám'bet'o, nguetho hin ní zøn ra ora ga mba.

Nu rá 'befi rá Hogandahi Oja

⁵—Nuya ga mbagä bu bí 'bu a bá pengä. Ne xínga n'da ahü

guí ängahü ya hapu ga mbagä. ⁶Nguetho i tu ni mbuihü ngue dá xi ahü ga mbagä. ⁷Pe guehma majuañi dí xi ahü, man'da xün ho nanguue ahü ngue ga mbagä. Nguetho nu'bu hin ga mbagä, hin da zä ba gh nim fäts'ihü 'bu. Pe nu'bu dá mbagä, ba pen'nahu nim fäts'ihü gue rá Hogandahi Oja. ⁸Ne nu'bu bi zøcua ja ra ximhäi rá Hogandahi Oja, di jap yu ja'i ua ja ra ximhäi da badi i ja yú ts'oqui, ne di japi da badi drá 'yugä nanguue ran ho, ne di japi da badi din ja rá muui ran ts'o. ⁹Nu rá Hogandahi Oja di beñba yu ja'i gue i jatho yú ts'oqui nguetho him bi xiqui gan yanba yú te. ¹⁰Ne di beñba yu ja'i gue drá 'yugä nanguue ran ho. Da fadi nguetho ga thämbeñi ne da zingä ma Ta bu bí 'bui, ne hin da hnugä ua ja ra ximhäi. ¹¹Ne nu rá Hogandahi Oja di beñba yu ja'i ngue din ja ran ünbi rá muui ran ts'o, nguetho da ts'änba rá muui a rá 'befi ra zithu gue nu'a rá ngurpi ra ximhäi.

¹²Guexta'a i jagä xün ngu dín nde ga xi ahü, pe hin gui hyäthü gui 'yøhmbü mi'da 'bu ga xi ahü. ¹³Pe nu'bu bi zøcua rá Hogandahi Oja, da xän'nahu gätho a majuañi. Ne nte da manse nanguese, pe hønt'a 'be'a da xi Oja, gue'a da xi ahü a. Ne da xän'nahu 'bepu gdí 'yøthü rá 'befi Oja, ne da xi ahü 'be'a gätho man'da din ja. ¹⁴Ne di japi da fadi i ja ma ts'edi xün ho, nguetho ga un mam hma da xän'nahu nanguecä. ¹⁵Nu'a nam bøni n'dat'a ra ts'edi i jac'be ma Ta, janangue'a dá xi ahü, ga un mam hma da xän'nahu nanguecä.

Ni dumbũihũ dim pommi ran johya

¹⁶—Ne hin guin nuju man'da pa o gue manyopa, pe sã guin nuju mahøn'a mi'da yũ pa, ne m'bejua ga mba bu bí 'bũh ma Ta, bi 'yẽna.

¹⁷Bex bin 'yãn'dũ 'da ma mixãdihe:

—'Be'a ní mba bi ma, ne ẽna:

“Hin guin nuju man'da pa o gue manyopa, pe sã guin nuju mahøn'a 'da yũ pa, ne m'bejua ga mba bu bí 'bũh ma Ta,” bi 'yẽnjũ. ¹⁸'Be'a ní mba gue bi xijũ na, 'be'a da 'yõt'e 'da yũ pa. Hingui sã ga pãhmbũ 'be'a man na, bin 'yẽmzẽhe ma mixãdihe.

¹⁹Nu ra Jesús mi pãdi 'be'a nde da 'yãnni, gue 'be'a nam bøn'a xí man a, ne bi 'yẽnje:

—Ha gadín 'yãnzẽhẽhũ 'be'a nám bøn'a dãm mangã 'bũ má xi ahũ: “Hin guin nuju man'dapa o manyopa, pe sã guin nuju mahøn'a mi'da yũ pa,” gue dá ẽngã. ²⁰Majuãni dí xi ahũ, da du ni mbũihũ ne gan zomhbũ, pe nu'ũ yũ jã'i i ten ra ximhãi din johya ẽ. Pe m'bejua bũya nu ni dumbũihũ dim pommi ran johya. ²¹Tengu n'da ra xisu 'bũ bi zøn ra ora dim 'bũh rá t'ũhni, i tu rá mbũi nguetho in nu ran ũnbi, pe m'bejua din johya 'bũ bim 'bũh rá t'ũhni bũya, ne him mam bẽn a ran ũnbi mín nu. ²²Ne nguetho ahũ i tu ni mbũihũ ya. Pe gan nu ahũ mahøn'a ne da hyu ni mbũihũ, ne njon da zã da hyãc'a nin johyahũ bũya.

²³Ne nu'bũ bi zøn ra ora a dím mangã ya, nte gui 'yãngahũ. Pe majuãni dí xi ahũ, hõnt'a go 'be'a gui 'yãfũ ma Ta 'bũ 'dat'a dím

bẽmhbũ, ne din ja bũya. ²⁴Nte ganã áfũ ma Ta nangue ma thuhugã, pe nuya dami 'yãfũ ya ne din ja ahũ, janangue'a da yuh ni mbũihũ ran johya.

Nu ra Jesucristo bi 'berpa rá ts'edi ra ximhãi

²⁵—Nuya yũm hma dá xi ahũ, yũn t'uti ẽ, bi 'yẽn'a ra Jesús. Pe da zøn ra ora hin ga xi ahũ mi'da yũn t'uti, pe njuãntho ga xi ahũ xũn ho nangue Ojã. ²⁶Ne nu'bũ bi zøn'a ra pa dím mangã, da zã gui 'yãpzehehũ ma Ta nangue ya guí pãjũ, ne him man ga thocpã a guí áfũ ma Ta. ²⁷Nguetho guese ma Ta di huẽc'ahũ nangue guín numanhojũ, ne gã 'yẽc'yẽihũ gue guepũ bí 'bũh ma Ta bá nexã. ²⁸Nugã bá nexã bũ 'bũh ma Ta, ne dá søcua ja ra hãi. Ne ga pøngã mahøn'a ua ja ra hãi, ga mba bu bí 'bũh ma Ta, bi 'yẽnje.

²⁹—Nuya mfaði 'be'a guí xije ya, nguetho hin guí xije n'da ran t'uti ya, dá ẽmfẽ bũya. ³⁰Nuya dí pãhmbe nte guídí 'bedi gui pãdi, nguetho m'bet'o thoho guí pãdi 'be'a dím bẽmhbe 'bũ ya ja a dín nde ga ãn'nahe. Ne gue'a ná pãhmbe gue guepũ bí 'bũ Ojã gbí 'yẽque, dá ẽmfẽ.

³¹Nu ra Jesús bi 'yẽnje mahøn'a: —Ha majuãni guí ẽc'yeigahũ. ³²Pe nuya bi zøn ra ora gan 'uẽxthũ, gui 'dahmbũ, n'da an 'danni gui mbãhã. Ne gãtho ahũ gui sogahũ. Pe hin dan 'dase nguetho dí 'bũ'be ma Ta. ³³Nuya yũm hma dá xi ahũ, n'dahma guexta'a gan johyahũ nanguecã, madague'bũ guin nuhũ ran ũnbi nangue ra ximhãi. Pe o di

tu ni mbuihɛ, pɛ guim bɛmhbu dá tapá ra ximhäi.

Bin yaui rá Ta ra Jesús

17 Nu'bu mí jua a man ra Jesús, bi ndòts'e, ne bin yaui rá Ta:

—Ma Ta a i, ya bi zòm ma oragä din ja a gá sängui. Dami jap ya ɛmme da bõmanho 'be'a ga øt'ä ya, ni ts'unt'ugui, ne gue'a dí fadi nuixte xun ho i bɛya. ²Nguetho ya xcá 'dac ra ts'edi ga unni 'be'a xcá sänba ɛ gätho i 'bucua ja ra ximhäi, janangue'a ga un ra 'da'yote mazai ɛ gätho gá 'daqui. ³Ne nu'a to'o i ja ra 'da'yote mazai, majuani dí m pãhmbu ɛ, gue gue'e høn'a thoho i majuani grá Oja, ne nugä drá Jesucristogä gue guá pengä dan yantegä ua.

⁴Ya ní mba bu ga juacä ra 'befi gá 'daqui, guepu da bah yu ja'i ua ja ra ximhäi ɛmme xun hotho i. ⁵Ma Ta i, nu'bu ya dá juacä, dami jaqui ga conhui ni nuixte bu guí 'bui, tengu tho mín jai 'bu má hin'yu ra ximhäi. ⁶Nuya dá xih yu ja'i nangue e, gue nu'ɛ gá huanhua ja ra ximhäi. Ni mbeti ɛ, ne gá 'daqui, ne bi mbè'ts'a nim hma dá xänba ɛ. ⁷Ne i pã ɛ ya gue gue'e gá 'dac ra ts'edi dá øt' ra 'befi dá øt'e, ne ɛ yum hma dá mangä. ⁸Nguetho bi hyän'a ram hma gá xiquí dá xifi. Janangue'a i paði majuani bá nexä bu guí 'bui, ne bi 'yɛc'yei gue gue'e guá pengä dan yantegä ua.

⁹Nugä dí äp'a ya gui fãx'i ts'ɛ ɛ, ne hin dí ä a nim fãts'i nangue ɛ i ten ra ximhäi. Pɛ hont'ɛ gue gá 'daqui nguetho ni mbeti ɛ. ¹⁰Ne nu'ɛ gätho ma mbeti ni mbeti ɛ, ne

nu'ɛ gätho ni mbeti ma mbeti ɛ. Ne gue'ɛ i udi nuixte xun hogä ɛ.

¹¹Nuya him man dam 'bucua ja ra ximhäi. Ga mbagä bu guí 'bui. Pɛ nu'ɛ go di thoqui dim 'bucua ɛ. Janangue'a, ma Hogata i, dami jamansu ɛ gätho gá 'daqui nangue ni ts'edi zehɛ, gue da gohi tengu'bu n'danja'itho tengu gauí. ¹²Gätho yu pa dãm 'buhmbe ɛ gá 'daqui, dá jamansu ɛ nangue ni ts'edi gá 'daqui. Ne xinga n'da bim 'bedi, hont'a n'da nts'änni dim 'bedi, tengu mán t'o't'i bu ja ni søcua maya'bu ngue ngubu din ja.

¹³Ne nuya mi ts'atho ga mba bu guí 'bui, pɛ nuna dí m mangä ya ngue dí 'bucua ja ra ximhäi, janangue'a da yuh yú mbui ɛ i øh ya nangue man johyagä. ¹⁴Nugä dá un'na nim hma ne bi hyam bɛya. Janangue'a di ɛcpa ra ximhäi ɛ, nguetho hing yú mengu ua ja ra ximhäi ɛ, tengugä hind rá mengugä ua ja ra ximhäi. ¹⁵Hin dí ä'a i gue gui 'uec'ɛ nanguecua ja ra ximhäi ɛ, pɛ dí ä'a i gui jamansup yú mbui hin da dap ra zithu ɛ. ¹⁶Nu'ɛ hing yu mengu ua ja ra ximhäi ɛ, tengu thohogä. ¹⁷Dami xänbi xun ho a nim hma majuani, janangue'a da 'uegue xun ho nangue yun ts'o i ja ua ja ra ximhäi. ¹⁸Tengu tho bu guí 'dac ra 'befi dá jap yu ja'i ua ja ra ximhäi da ba i, nguthogä dí un ra 'befi ɛ, di jap yu ja'i ua ja ra ximhäi da ba'a i. ¹⁹Dan unse janangue'a ne'ɛ tengu'bu da du nangue yú nyombui, ne da zä da den'na ram hma majuani.

²⁰Ne nu'bu bi mam mam hmammi ɛ i ɛc'yeigä ya, ne nu'bu bi 'yɛc'yeigä ɛ da sifi, ne'ɛ

dí äp'a nim fäts'i nangué gätho u büya. ²¹Janangué'a gätho da gohi tengu'bu n'danjä'itho, tengu thohogauí ma Ta i, n'datho dí conhui. Dami japi n'dat'a da bën u, nguetho n'dat'a man 'yomfëniui dá unui gätho u. Janangué'a da 'yëc'yei u i ten ra ximhäi, gue gue'e guá pengä dan yantegä ua ja ra ximhäi. ²²Nu ra ts'edi gá 'daqui dá undä u, gue da zä da gohi tengu'bu n'danjä'itho, tengu gauí. ²³Nugä dí 'bühmbe u, ne'e dí 'bühmi, janangué'a majuañi da zä gätho 'dat'a gam bëmhbü. Ne da nu u i ten ra ximhäi, da badi gue gue'e guá pengä dan yantegä ua ja ra ximhäi, ne da bā u i ten ra ximhäi gue emme guidí huëc'u tengu bu gní huggagui.

²⁴Ma Ta i, dín nde 'darpü dan zämhbü u gá 'daqui, gue da nu mazai a ran ho tate thoho gá 'daqui. Nguetho zai guidí huggä ne gue'bu go má hin'yü ra ximhäi. ²⁵Ma Hogata a i, nu ra ximhäi hingui pa'a i. Pe nugä dí pa'a i, ne'u 'da gá 'daqui i paði gue gue'e guá pengä. ²⁶Nugä dá japi bi ba'a i, ne man'da man'da ga japi da badi gätho nin ho, gue da zä dín ja xun ho nin huëcate bu mbo yú mbui u, tengu tho bu nan jagä nin huëcate. Ne dan zäm bu ja yú mbui u, bi 'yëmp'a rá Ta.

Bi fent'a ra Jesús

18 Nu'bu mí jua'a bin yañi rá Ta, dá mbähmbe ra Jesús büya dyu xädihe, dá 'daxhe n'da ra t'ühÿë gue ra Cedrón, ne dá cäthe bu ja n'da ra nuandät'o. ²Nu'a ra Judas, gue'a di dá a ra Jesús, mí paꝑü ja ra nuandät'o nguetho zai

mí pähmbe bu ra Jesús. ³Nu yu fariseo ne yu dambäjä bá pehn'dü 'da yu dofui ne mi'da yün 'yohü gue bán 'yohü ra Judas. Gätho i ha yu sibi ne yú juai. ⁴Nu ra Jesús i paði gätho 'be'a din ja ngue da t'ørpe. Janangué'a bi mba bin c'athü, ne bi 'yän'dü:

—To'o guí homhbü, bi 'yëmbi.

⁵Ne bi dā u:

—Dí homhbe ra Jesús ra mengu bu Nazaret, bi 'yën'u.

—Guecä, bi 'yën'a ra Jesús büya.

Ne i 'bähmbü bu ra Judas gue di dá. ⁶“Guecä,” 'bu mí 'yën'a ra Jesús, 'bex bi goh yú xütha u yün hyonte ne bi 'ya u büya nangué ra mbidi.

⁷Nu ra Jesús bi ma mahøn'a:

—To'o guí homhbü.

Ne bi dā u:

—Dí homhbe ra Jesús ra mengu bu Nazaret, bi 'yën'u.

⁸Nu ra Jesús bi dat'u büya:

—Ya dá xi ahü, guecä. Pe nu'bu hõngdä guí honjü, hinga nehya ma xädi gui sixhü, bi 'yëna.

⁹Ne guehna bi man na ra Jesús bin theui a bi xih rá Ta 'bu mín yañi, ngue xí 'yëmbi: “Gätho gá 'daqui xinga n'da ga 'bedi,” xí 'yëmbi. ¹⁰Nu ra Simón Pedro büya bi gux a rá juai mí ha ne bi 'yespa rán 'yeizagu a rá 'yëhe ra dambäjä, rá thuhu Malco a. ¹¹Pe nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a ra Pedro:

—Fo'ts' ni juai a nin t'ojuai. Nuna ra mbohi xun zänga ma Ta ha hin ga sigä na, bi 'yëmbi.

Bi ts'ix bu 'büh ra hmumbäjä a ra Jesús

¹²Bex bi bent'u yu dofui ne'u yú hmu ne yu policia bi mben ma

mijudíohe, ne bi du't'i. ¹³M'bet'o bi zixpü 'buh ra Anás rá ndøhya a ra Caifás, ne nu'a ra Caifás, ra dambäjä a ra jeya a. ¹⁴Guehna ra Caifás ngue xí xi u yú mi ngürpihü, gue man'da xun ho 'bu n'datho da du, xinda gue'bu gätho ga juahmbü.

Nu ra Pedro bi gøn'a ra Jesús

¹⁵Nu ra Simón Pedro, necä büya, dá ten'be ra Jesús. Ne madím pa'be a ra dambäjä, janangue'a bi zä dá cut'ä bu bi mba ma cut't'i a ra Jesús bu mbo rá mbät't'i a rá ngu ra dambäjä. ¹⁶Pe nu ra Pedro mí 'bäpü thi bu ja ra goxthi. Pe dá pøngä büya gue dá äp ra mate a ra mbängoxthi, janangue'a bi zä bi yut'ambo ra Pedro büya. ¹⁷Nu'a ra mbängoxthi büya, gue n'da ra xisu, bi 'yemp'a ra Pedro:

—Nu'i ha hinga gue'e rá xädi'i nu ran 'yohü, bi 'yembi.

Nu ra Pedro bi dät'a:

—Hin'na, hinga guecä, bi 'yena.

¹⁸Madín tšpihü u yú 'yehé ra dambäjä ne yu policia a ra Pedro, nubü ja ra sibi xí 'yudi, nguetho xun se.

Nu ra hmumbäjä bi juanba ra Jesús

¹⁹Nu ra dambäjä bi 'yänna ra Jesús to'o gätho i tenni, ne bi 'yänni 'be'a ním hma im ma 'bu in xänbate.

²⁰Nu ra Jesús bi dät'a:

—Nugä zäi dá mam bu ja ma nijähu nepü ja ra danija, guepü zäi dim peti gätho ma mijudíohe. Njam'bu dá mangä bu njongui 'buh yu jät'i. ²¹Ne ndetho guí ängui 'be'a dá mam 'bu mán xänbate. Nde'bu gui 'yän'dü bi 'yøh mam hmangä.

Nu'u i paði 'be'a dá mangä u, bi 'yena.

²²Ne nu'a ra Jesús 'bu mí dät'a ra dambäjä, ne nu'a n'da ra ngürpa dofui bi mbemp'a rá hmi, bi 'yembi: —Hanja ngubu gá xih ra dambäjä, bi 'yembi.

²³Nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Nu'bu ja 'be'a dá mangä gue hingui ho, dami ma. Pe nu'bu nte dá mangä, hanja gní pegbi, bi 'yembi.

²⁴Nu ra Anás büya bi mbenhna ra Jesús bu 'buh ra Caifás, rá mi dambäjäui.

Nu ra Pedro bi gøm mahøn'a ra Jesús

²⁵Ne mí 'bäpü ra Simón Pedro madín tšpi a. Ne än'dü i 'bähmbü: —Ha ne'e rá xädi'i nü.

'Bex bin cøni:

—Hinga guecä, ena.

²⁶Nu'a n'da rá 'yehé ra dambäjä büya, gue dim meniui a ra 'yehé xí 'yespa rá zagu ra Pedro 'bu mí 'yena da yan'a rá Hmu, bi 'yembi:

—Ena gue'e dá nu a bu ja ra nuandät'o, bi t'emp'a ra Pedro.

²⁷Ne bin cøm mahøn'a ra Pedro. 'Bex bi mbah ra tamfø.

Nu ra Pilato bi juanba ra Jesús

²⁸T'uxuditho bá ts'i bu ja rá ngu ra Caifás a ra Jesús, ne bi ts'ix bu ja ra nguts'ut'abi. Pe nu ma ngürpihe dyu judíohe dyu israelhe, him bi yuzehé bu mbo nguetho en yún t'ëdi din ts'on yú jät'i 'bu da yürpü ja yú ngu u hing yu judío, ne hin da zä da zi ran ts'ihme nangué ran dābaxjua 'bu xtán yürpü mbo. ²⁹Janangue'a nu ra ts'ut'abi Pilato,

bi mba bu thi gue da zo u yu
yapate, ne bi 'yän'du:

—'Be'a gni yafu a ran 'yohu, bi
'yena.

³⁰Ne bi da u ma ngurpihe:

—Nu'bu hin gra ts'om'bäi, hin xcá
dá ahü 'bu, bi 'yén'u.

³¹Ne nu ra Pilato bi 'yemp'u:

—Dami sixhu 'bu, ne gui juqnbahu
nangue nin t'edi zehehu, bi 'yena.

Ne nu ma ngurpihe bi dat'a:

—Pe hin'yü man t'edizehehe gue'a
ga hohe n'da, bi 'yén'u.

³²Nu'a bi man'u bin theui a bi
man a ra Jesús 'bu mí ma 'be'a mán
date dí du a, gue da mba ma cuati
bu ja ra pont'i. ³³Nu ra Pilato bi
mbeng mahon'a bu ja ran ts'embate
ne bi 'yänna ra Jesús:

—Nu'i ha gue'e grá hmuts'ut'abi
yu judío, bi 'yembi.

³⁴Nu ra Jesús bi dat'a:

—Ha guím bense 'be'a guím ma,
uague n'dan'yo bi xi i nanguecä, bi
'yembi.

³⁵Nu ra Pilato bi 'yem büya:

—Hin drá judíogä. 'Be'a gá 'yøt'e
thä, ngue bi dá'a ua ni mijudíohü ne
ni dambäjahü.

³⁶Nu ra Jesús bi dat'a:

—Hin däm hmuts'ut'abigä ua ja ra
ximhäi. Nu'bu xcám hmuts'ut'abigä
ua, xtín tunhdü u ma ja'igä u bi
bendgui 'bu, ne hin xtí dägä ua 'bu.
Pe nu ma ts'edigä him bi nequi ua
ja ra ximhäi a, bi 'yena.

³⁷Nu ra Pilato bi 'yembi mahon'a:

—Ha majuani grá hmuts'ut'abi 'bu,
bi 'yembi.

Nu ra Jesús bi dat'a:

—Majuani guím ma gue drá
hmuts'ut'abigä ne gue'a däm 'bucä
ua ja ra ximhäi, ne gue'a ná xcä ua

gue ga u'a majuani. Nu'u to'o in
nde da ba'a majuani, da 'yømanho
a dím mangä u, bi 'yena.

³⁸Nu ra Pilato i ena:

—'Be'a maha a majuani, njon
da zä da badi nda'a a majuani, bi
'yemthoho.

Bi ts'änba rán unbi ra Jesús

Ne nu'bu mí jua'a bi man ra Pilato,
bi mba bu thi din yahu u yú yapate
mahon'a, ne bi 'yemp'u:

—Nte mán ts'o dá tjinbi. ³⁹Pe
nu'ahu zai guí xijü ga thøc'ahu
n'da ra ofädi 'bu bi dát' ra pa
ran dabaxjua. Ha guín ndehu ga
thøc'ahu ni hmuts'ut'abihü, bi 'yena.

⁴⁰Ne bi mbädi bi mbafi nts'edi u,
bi 'yén'u:

—Hin'na, hinga gue'a, pe nu'a ra
Barrabás, gue'a gui thøgahe a, bi
'yén'u ma ngurpihe.

Nu ra Barrabás, n'da ra hyote a.

19 Nu ra Pilato bi manda dí
fei a ra Jesús. ²Nu yu dofui
büya bi 'yørpa n'da ra corona gue
yu 'yu'uüni, ne nts'edi bi huspa rá
yá ra Jesús. Ne bim pärba n'da ra
'bøt'e xun jüpoi tengu dim pä't' yu
hmuts'ut'abi. ³Ne bi den büya ne bi
'yenspa yú biba, bi 'yembi:

—Biba, grá hmuts'ut'abi yu judío, bi
'yembi. Ne bi mbe'mi büya ngue yú 'ye.

⁴Bi mba bu thi mahon'a a ra
Pilato, bin yahu ma ngurpihe:

—Nuya ga dá ahü na ran 'yohu,
dami pahmbu nte dá tjinba n'da ran
ts'o gue xu 'yøt' na, bi 'yena.

⁵Bi ts'ix bu thi ra Jesús büya, ya
i hu'ts' ra corona ngue nt'øt'e yu
'yu'uüni, ne he ra 'bøt'e xun jüpoi.

—I 'bäcua na ran 'yohu ya, bi
'yén'a ra Pilato.

⁶Nu'u yu dambäjä ne ma ngurpihe 'bũ mín nu a ra Jesús, nts'edi bi mbafi, ne xun ngu yu nidi bi 'yena:

—Dá du, dá 'dòm'pũ ja ra pont'i.

Nu ra Pilato bi 'yemp'u bũa:

—Dami sizehehũ 'bũ guín nde gui cuathũ bũ ja ra pont'i, nguetho nugã hin te dá tĩnbã n'da ran ts'o xũ 'yõt' na, bi 'yemp'u.

⁷Nu'u ma ngurpihe bi dapũya:

—Nugãhe i jaje n'da man t'edihe gue da du n'da im ma tengu im ma na, nguetho bi manse guese rá Ts'unt'u Ojã, bi 'yẽn'u.

⁸Nu'bũ mí 'yõ a ra Pilato mí ẽn'a ra Jesús gue rá Ts'unt'u Ojã a, man'da bi zu a. ⁹Ne bi zix pũ mbo ja ran ts'embate mahõn'a a ra Jesús, bi 'yãnni:

—Hapũ ẽ majuañi guí nets'i.

Pẽ nu ra Jesús him bi dũi.

¹⁰Nu ra Pilato bi 'yemp'a:

—Hanja hin gní tharcagui. Ha hin guí pũi ja ma ts'edi ga cuat'a bũ ja ra pont'i, ne ja ma ts'edi ga xoc'a bũ, bi 'yẽmbi.

¹¹Nu ra Jesús bi dũi:

—Hin xtín ja ni ts'edi ne nte sä gui 'yørque 'bũ hin xtán zãn Ojã 'be'a gui 'yørque. Pẽ nu'u bi dägã ua, man'da ja yú ts'oqui ẽ xinda gue'e, bi 'yẽn'a ra Jesús.

¹²Ne nubũa nu ra Pilato ẽmme bi hyoni 'bepũ dí hyetho a ra Jesús. Pẽ nu ma ngurpihe nts'edi bi mbafi, bi 'yẽn'u:

—Nu'bũ gui hyet na, nin suiui a ma hmuts'ut'abihũ ra César 'bũ. Nguetho nu'bũ 'bo'o da ma gue im hmuts'ut'abi zehẽ din suhmi a ra César 'bũ, bi 'yẽn'u.

¹³Nu'bũ mí 'yõhna ra Pilato, bá si bũ thi mahõn'a a ra Jesús bũ ja rá

ngun'yu ran juãbate magats'i, dí ẽmfe ma ndehe Gabata. Ne bi hyux ra Pilato bũ ja rá mexa ran juãbate.

¹⁴Nu'a ra pa a, i pa ma hoqui yũn ts'ihme da ts'i 'bũ bi hyats'i, nangue ran dãbaxjua. Ne di 'beh mits'u da zõn i huxhyadi. Ne nu ra Pilato bi 'yemp'u ma ngurpihe:

—Nuya 'bãcua na ni

hmuts'ut'abihũ, bi 'yemp'u.

¹⁵Pẽ nts'edi bi mba ẽ:

—Dá du, dá duhma, dá 'dòm'pũ ja ra pont'i, bi 'yẽn'u.

Ne nu ra Pilato bi 'yemp'u:

—Hanja gní 'yẽnjũ gam ma da 'dòm'pũ ja ra pont'i ni hmuts'ut'abihũ, bi 'yẽmbi.

Pẽ nu yũ dambäjä bi dũi:

—Njongui 'bũcua man'da ma hmuts'ut'abihe, hõnt'a ma hmuts'ut'abihũ bũ Roma ngue ra César, bi 'yẽn'u.

¹⁶Nu ra Pilato bũa bi 'yõt'a bi nde yũ mbäjä, bi manda dí cuati bũ ja ra pont'i ra Jesús. Ne bi ts'ix bũa.

Bi mba n'dõ'mi bũ ja ra pont'i ra Jesús

¹⁷Ne bi zix yũ dofui a ra Jesús bũa, ne i tuzehẽ rá pont'i bũ ní mba, da zõm bũ ja n'da ra nyuni t'ẽmbi Gólgota, nde da ma ra Nyuni nyaxmu. ¹⁸Ne nu'bũ mí zõm bũ, bi mba n'dõ'mi ra Jesús bũ ja ra pont'i. Bim 'bã inde rá pont'i, ne n'da an 'danguadi bim 'bã ẽ mi'da yũ pont'i, bi guarpũ ẽ mi yoho. ¹⁹Nu ra Pilato, bi 'yo't'a n'da ram hma bi 'yena: “Nuna ra Jesús ra mengu bũ Nazaret, rá hmuts'ut'abi yũ judío na,” bi 'yo't'i. Ne nu'a ra t'õhni bi mba n'dõ'mi bũ ja ra pont'i. ²⁰Xun ngu

ma mijudíohe dyu israelhe bi nu bũa 'be'a nt'o't'i bũ, nguetho mbe ndehnini tho bũ. Ne nt'o't'i nangue ma ndesehe ra hebreo, ne yú nde yu mengu bũ Grecia gue ra griego, ne yú nde yu mengu bũ Roma gue ra latín. ²¹Nu'u yu dambäjä bũa bi 'yẽmp'a ra Pilato:

—Hanja gá 'yo't'i gue ma hmuts'ut'abihe. Pe dami hoqui da ma: “Bi manse: Nugä drá hmuts'ut'abi yu judío,” da 'yẽna, bi 'yẽn'u.

²²Pe nu ra Pilato bi dät'u:

—Ya nt'o't'i 'be'a dá o't'ä, dá guet'a, bi 'yẽmthoho.

²³Nu'bũ mí cuar bũ ja ra pont'i ra Jesús, nu yu dofui bũa bi gäspa yú he, goho munts'i bin ja yú he, n'da ngu n'da yu dofui n'da n'da munts'i bi gax'u. Pe nu rá pahni rá m 'bexøts'e hin hapu ma zøte a.

²⁴Janangue'a bin 'yẽmzehe u:

—Nde'bũ ga øthu n'da ran tãha to'o da bõni din theui rá pahni na.

Ne nu'a bi man'u bin theui a mán t'o't'i bũ ja rá t'ohni Ojä gue njabu da 'yøt'u, mi ñna: “Bi mba ma darqui ma he, n'da a n'da munts'i bi gax'u 'da. Pe nu'a mam 'bexøts'e bi t'øt'a n'da ran tãha to'o da gats'i,” mí ñn rá t'ohni. Gue'a bi 'yøt' yu dofui a.

²⁵Nuya mí 'bäpu ja ra pont'i rá mbe ra Jesús ne a rá juhue, ne'a ra María rá bømbe a ra Cleofas, ne'a ra María ra mengu bũ Magdala a. ²⁶Ne nu'a ra Jesús 'bũ mín nu a rá mbe, necä gue madí huëgä, bi xi a rá mbe bũa:

—Ma mbe i, dami 'yẽmbi ni ts'ant'u nu ma xädi guí 'bähmi, bi 'yẽmbi.

²⁷Ne bi 'yẽngä ra Jesús bũa: —Dami bẽni tengu'bũ ni mbe nu ma mbe gä, bi 'yẽngui.

Ne 'bex dá sixä bũ ja ma ngu bũa, ne dá jamansu a.

Bi du ra Jesús

²⁸Ne nu'bũ mí man a ra Jesús bi bäh pũa gue bi juah rá 'befi mí mam bũ ja rá T'ohni Ojä gue din ja. Ne bi 'yẽm bũa:

—Dí tuthe, bi 'yẽna.

Ne'a bin theui a mán t'o't'i a bi ma. ²⁹Ne mí hõpu n'da ra t'uxaro i po ra guindät'o xun ju. Nu'u mí 'bäpu bũa bi gärpũ ja ra guindät'o a n'da ñna ra fũnjo gue bi zinni, bi fospa rá yä ra xithi bũa ne bi hyurpa rá nde ra Jesús da zøts'i.

³⁰Nu'bũ mí zøts'a ra Jesús:

—Ya bi guah ma 'befi, bi 'yẽna.

'Bex bin ye'mahäi rá yä, ne bi unse rá te bi du bũa.

Bin sunba rá 'bøts'e ra Jesús

³¹Nu ma ngurpihe hingui ndepe da guathoho bũ ja yu pont'i u yu jã'i 'bũ ya xu hyats'i, nguetho gue'a ra pa a ya man'da tãte nangue ra dämpeti. Janangue'a bi t'ãp ra mate ra Pilato da mba n'uacpi yú juangua gue da du n'dihi u, ne da mba ma tongui bũa. ³²'Bex bi mba u yu dofui, ne bi 'uacpa yú juangua u yoho mí cuarpũ ja yú pont'i guepu mí 'bäh rá pont'i ra Jesús. ³³Pe nu'bũ mí zøm bũ cuat'a ra Jesús, bi nu gue ya xí du, janangue'a him bi 'uacpa yú juangua a.

³⁴Pe nu'a n'da ra dofui bi sunba rá 'bi'bøts'e ra Jesús a ra ts'at'egui. 'Bex bi bøn ra ji ne ra dehe. ³⁵Ne

nugä gätho dá nuse 'be'a bi t'ørpa ra Jesús. Janangue'a majuaṇi na dí o't'ä ya. Ne guehna dí o't'ä na n'dahma da zä gui 'yëc'yeihü. ³⁶Ne nu 'be'a gätho bin ja, bin theui a mán t'o't'i bu ja rá sœcuq Ojå gue din ja. Ne man t'o't'i: "Xínga n'da rá do'yo da mba n'uacpi," mi ɛn ra t'ohni. ³⁷Ne man'da bi hmam bu ja rá T'ohni Ojå, bi 'yëna: "Nu'u di ɛcpi da nu gue gue'a bi mba ma sunbi ra ts'at'egui rá 'bøts'e," mí man'a ra T'ohni.

Bi t'ä'a ra Jesús

³⁸Ne nubaya nu ra José ra mengu bu Arimatea, nu'a n'da rá 'yëc'yei ra Jesús, pe him mi ma gue mí ɛc'yei nguetho mí su ma ngærpihe, pe nuya bi 'yöp ran t'ëdi ra Pilato dí tongba rá ngøc'yei ra Jesús bu ja ra pont'i da 'yägüi. Ne nu'bu min t'un ran t'ëdi ra José, bi mba büya ne bi tongba rá ngøc'yei ra Jesús. ³⁹Ne bá ɛh ra Nicodemo büya, gue gue'a xí zøm bu mí 'buh ra Jesús n'da ra xui. Ne i tu ra 'yëthi ɛmme i yuman'u, mbe 'däte ma 'det'a kilo nan hyü, ma thaſpi ra mirra a ra áloes. ⁴⁰Nu'bu mi mbantpa rá ngøc'yei ra Jesús ra hoc'bøt'e xun ho, ne bi 'yærpa ra 'yëthi guepü ním fïx ra 'bøt'e, tengü zäi dí øthe dyü judíohe 'bu dí ähmbe n'da ra du. ⁴¹Ne i ja bu n'da ra mba'ye jombu ja ra pont'i xí 'døm'ma ra Jesús, ne nubü häi oqui bu n'da ra hyädo ngue ran 'yägüi, mahoqui pe njon ní 'yo bu n'da ra du. Ne jabu n'da ra nuandät'o bu rá goxthi a ra hyädo gue ran 'yägüi. ⁴²Ne nu'a ra pa man'da tåte thoho nanguë ran dābaxjua ε ma guepü da mbüdi.

Janangue'a bi cü't'a n'dihi bu ja ra hyädo a rá ngøc'yei ra Jesús, nguetho hinga yatho bu.

Bi dambëni a ra Jesús

20 T'uxuditho domingo hin ní nec ra häi nu ra María ra mengu bu Magdala bi zøm bu ja ran 'yägüi. Bi nu gue xí mba njünni a ra xïndo mi juax bu ja rá goxthi ran 'yägüi. ²Bá pengui ne bán tihi, bi zøm bu mí 'bu'be ra Simón Pedro ne bi 'yënc'be:

—Bin jüc ma Hmuhü. Ne hin dí paḍi hapü bi thux ya, bi 'yënc'be.

³Dá mbe'be bu ja ran 'yägüi büya. ⁴ɛmme dán ti'be, bin ts'ogui ts'u ra Pedro, ne m'bet'o go dá søngä bu ja ra hyädo. ⁵Dá c'a't'ä bu mbo dá nu hønt'u yu 'bøt'e çax bu ngue xí 'bant'i. Pe him 'bex dá cüt'ä mbo. ⁶Ne nu'bu mí zøm bu ra Simón Pedro, 'bex bi uenthö bu mbo, ne'a bi nu çax bu yu 'bøt'e. ⁷Ne nu'a n'da ra 'bøt'e xí 'banba rá ya ra Jesús n'danni mí çats'i, ma do'mi a. ⁸Necä dá cüt'ä mbo büya, madague'bu m'bet'o dá søngä bu. ⁹Ne nu'bu má nu 'be'a di ja bu, dá ɛc'yeigä gue majuaṇi bi dambëni a ra Jesús. ¹⁰Dá peng'be bu ma ngu'be büya.

Nu ra Jesús bi nequi bu mi 'bä a ra María

¹¹Pe nu'a ra María bi gotho bu ja rá goxthi ra hyädo ne i zoni ne di c'ärpü mbo. ¹²Ne bi nu yoho yám 'behni Ojå mahçts'i i he yu t'axcahe. I hupü n'da bu mí ja rá ya ra Jesús ne hupü man'da bu mí ja yú gua. ¹³Ne bi xi a ra María:

—Grá xisu, hanja gná zoni, bi 'yëmp'a.

Ne nu ra María bi ðat'u:

—Nguetho bin juc'a ma Hmu ne hin dí paði hapu bi thuts'i, bi 'yena.

¹⁴Ne nu'bu mín hanní ra María, bi nu ra Jesús i 'bäpu. Pe him mi paði gue gue'a. ¹⁵Nu'a ra Jesús bi 'yemp'a:

—Grá xisu, hanja gná zoni, to'o guí honi, bi 'yembi.

Pe nu ra María mí m bñni gue gue'a ran 'yohu di jamansu ra nuandät'o. Janangue'a bi 'yembi:

—Nu'bu gue'e gá juga ma Hmu, dami 'yurqui ts'u hapu gá pegui ne ga tuxä, bi 'yembi.

¹⁶Ne nu ra Jesús bi ndønba rá thuhu:

—María, bi 'yembi.

Nu ra María 'bex bi 'bät'ti xun ho büya, bi nu ne bi 'yena:

—Raboni, nde da ma, “Xänbate i,” bi 'yembi.

¹⁷Ne nu ra Jesús bi 'yembi:

—Pe hingui sä 'bexque gui thäcä ya nguetho di 'beh mi ts'u ga mba bu bí 'buh ma Ta. Janangue'a 'be ní mbahma bá xi u ma cuui ga pengbu bí 'buh ma Tagä, ne ahü ni Tahü a, nu'a ma Ojagä a, ne ahü ni Ojahü a, bi 'yembi.

¹⁸Nu'a ra María ra mengu bu Magdala bi mba büya, ne bi xije dyu xädihe gue bi nu ra Hmu ne bi xije 'be'a bi man'a.

**Nu ra Jesús bi nequi bu
mí 'bu u yú xädi**

¹⁹Ne nu'bu mín de guet'a ra pa domingo, nthu'ti yú jut'i ra ngu bu däm 'buhmbe nguetho dá su ma ngurpihe, ne nu'bu má nuhe, 'bä inde bu dí 'buhmbe ra Jesús. Ne bi 'yena:

—Daman johyahü, bi 'yenje.

²⁰Ne nubüya bi 'yurcahe yú 'ye guepu xí 'dombi, ne rán zu'bøts'e guepu xín sunba ra ts'at'egui. Ne nu'bu má nuhe, dá pahmbe majuani ma Hmuhe a, ne emme dán johyahe büya. ²¹Ne bi ma mahøn'a ra Jesús:

—Daman johyahü. Ne tengu tho bu í 'dac ra 'befi ma Ta dá jap yu jai'ua ja ra ximhäi da baði, nguthogä dí 'da ahü ra 'befi gui jafu yu jai'ua ja ra ximhäi da baði, bi 'yenje.

²²Ne nu'bu mí jua a bi man na, bi huigähe ran ðahi n'da ngu n'dagähe büya.

—Dami hyamhbü rá Hogandahi Oja, bi 'yenje. ²³Nu'a to'o di päh yú mbüi nangué yú ts'oqui, i ja nin t'edihü gui xihmbü ma punbi a. Pe nu'a hin di päh yú mbüi nangué yú ts'oqui, i ja nin t'edihü gui xihmbü him ma punbi a, bi 'yenje.

Bi hyaxanjuani a ra Tomás

²⁴Pe nu ra Tomás gue'a i t'embi ra Go a, n'da ma mixädihe, njo'o bu 'bu mí nequi ra Jesús. ²⁵M'bejua büya dá xihmbe ra Tomás:

—Nugähe dá nuhe ra Hmu.

Pe nu ra Tomás bi 'yena:

—Pe nugä dí ena him majuani a guí xiju hinda hønt'bu gan nuse hapu bim fospa yu clavo yú 'ye, ne ga fospa ma saha hapu bim fox yu clavo ne ga fot ma 'ye bu ja rá 'bi'bøts'e, sä ga çc'yei 'bu, bi 'yenje.

²⁶Nu'bu mí dät'an hyäto pa büya däm petihe mahøn'a. Ne'a ra Tomás. Ne nthu'ti yu jut'i tengu mam'bet'o, pe xø bi nequi bu ra Jesús mahøn'a, bim 'bä inde bu dí 'buhmbe.

—Daman johyahü, bi 'yenje mahøn'a.

²⁷Nu'a ra Jesús baya bi xi a ra Tomás:

—Dami fos' ni saha ua bim foscä yu clavo ne guin nu ma 'ye, ne bá 'uät ni 'ye gui fo'ts'ua ja ma 'bøts'e. O gui ña him majuañi pe dami 'yëc'yei, bi 'yëmbi.

²⁸Nu ra Tomás bi 'yëmp'a:

—Ma Hmu i, ma Oja i, bi 'yëna.

²⁹Nu'a ra Jesús bi 'yëmp'a:

—Tomás, gui 'yëc'yei ya nguetho ya gá nugui. Pe nu'u to da 'yëc'yëigui 'bä nte ní nu, man'da di jap Oja u, bi 'yëmbi.

'Bepu án t'o't' na ra søcuä

³⁰Pe nu'u yu hyonya nt'øt'e dá nuhe bi 'yøt' ra Jesús, hinga gätho dá o't'ä ua ja ra søcuä. ³¹Pe hønt'u 'da dá o't'ä dí ja ahü gui 'yëc'yëihü gue majuañi ra Cristo a ra Jesús rá Ts'unt'u Oja a. Ne nu'bü gue'a gui 'yëc'yëihü din 'da ahü ra 'da'yote mazai.

Bi nequi ra Jesús bü ndenthe

21 M'bejua baya dá nuhe ra Jesús mahøn'a, bi jaje dá pähmbe man'da xun ho bü ja ra dædehe Tiberias, n'dat'a ra dædehe Galilea. Ne ga xi ahü gätho bin ja. ²Mín 'yohe ra Simón Pedro ne ra Tomás i t'ëmbi ra Go, ne ra Natanael ra mengu bü Caná ra xequi Galilea, ne man 'yohugä yú ts'unt'u gä'be ra Zebedeo, ne mí yoho ma mixädihe. ³Ne nubaya bi 'yëñje ra Simón Pedro:

—Nugä ga mba na 'bahua, bi 'yëñje.

—Ga mbähä 'bü, dá ëmfe.

Dá mbähmbe baya 'bex dá huhe n'da ma mbosahe. Pe gätho ra xui

nte dá thehe yu huä. ⁴Ne nu'bü mí hyax baya mí 'bäpü ndenthe a ra Jesús. Pe nugähe him 'bexque dá pähmbe gue gue'a. ⁵Bi 'yëñje ra Jesús:

—Gyu ts'unt'uhü, ha nte gá thehu yu huä.

—Hin'na, dá ëmfe.

⁶Nu ra Jesús bi 'yëñje baya:

—Pe dami 'yent ni xit'ähü bü ja rán 'yëi ra mbosa, ne 'bex gui thehu baya.

Dá øthe a bi xije ra Jesús, ne ëmme xun ngu dá thehe yu huä, him mí sä ga juxhe ra xit'ä. ⁷Ne nugä gue madi huëgä ra Jesús, dá ëmp'a ra Pedro:

—Guehnu ma Hmuhu nu.

Nu'bü mí 'yøh ra Simón Pedro gue gue'a ra Hmu a, 'bex bi hye rá he nguetho xí mbøgue. Ne bin säcpe ja ra mbosa gue bi zøn'a n'dihi bü i 'bäh ra Jesús. ⁸Pe nuje dá cohmbë bü ja ra mbosa, xun jante dá sømhbe bü ndenthe nguetho dí jut'ähe ra xit'ä ne yupu yu huä. Ne hinga yatho ndenthe, mbe n'da ciento metro. ⁹Ne nu'bü mí zøm bü ndenthe ra mbosa mí huhe, dá nuhe n'da ra sibi i zø bü, ne n'da ra huä i oxpu ja yu despi, ne mí oxpu ra hme. ¹⁰Ne nu ra Jesús bi 'yëñje:

—Bá cu 'da ni huähü xcá thehu.

¹¹Nu ra Simón Pedro baya, bi mba bá jut'a ra xit'ä bü ja ra häi i yuh yu huä, n'da ciento ne yote ma 'de'ma hyu yu huä xun ndoho. Pe hin hapü bi xet'a ra xit'ä. ¹²Nu ra Jesús bi xije:

—Ba ghmbü dan sihmehü, bi 'yëñje.

Pe xinga n'daje xcá änhde to'o a, nguetho dá pähmbe gue gue'a ma

Hmuhe. ¹³Ne bi mba bu zø ra sibi a ra Jesús bi hyac ra hme, ne bi 'daje, ne ra huq.

¹⁴Ne ná hyundi dá nuhe ra Jesús buya gue bin 'yuse, gue'bu go mí dambeni bu ja rán 'yagui.

I yaui ra Jesús a ra Simón Pedro

¹⁵Nu'bu mán niyahe, nu ra Jesús bi 'yemp'a ra Simón Pedro:

—Simón rá ts'unt'u i ra Jonás, ha man'da guí numanhogui xinda guehya 'da.

Nu ra Pedro bi 'yemp'a:

—Haha ma Hmu i, guí paði gue dí numanho i.

Nu ra Jesús bi 'yemb buya:

—Dami 'uñ u ma t'ude'yo, nangue mam hmangä gui xänba yu ja'i i ec'yeigui.

¹⁶Ná yondi xø bi 'yemp'a:

—Simón rá ts'unt'u i ra Jonás, ha majuani guí numanhogui.

—Haha ma Hmu i, guí paði gue dí numanho i, bi 'yembi.

Ne nu ra Jesús bi 'yemp'a:

—Dami fäh ma de'yo 'bu.

¹⁷Ne ná hyundi buya bi 'yembi:

—Simón rá ts'unt'u i ra Jonás, ha guí numanhogui, bi 'yembi.

Ne bi du rá mbui ra Pedro, nguetho ya ná hyundi bi 'yän 'bu i numanho. Ne bi dæti:

—Ma Hmu i, gätho guí paði, guí paði dí numanho i.

Ne nu ra Jesús bi 'yembi mahøn'a:

—Dami 'uñ'u ma zu de'yo dadí huçä. ¹⁸Nu'bu gmín ts'unt'u zai gán 'yose hønbu go hapu guín nde gui mba, ne guí tuzehé rá ngut'i ni foho. Pe nu'bu gán dæc'yei gui ñg

ni 'ye ne n'dan'yo da tut'i i, ne da zix'i i hapu hin guín nde gui mba, bi 'yembi.

¹⁹Guehna bi man ra Jesús, gue da bah ra Pedro 'be'a nín dæte da nu a, ne gue'a dí 'yudi xun hotho Oja a. Ne nu ra Jesús bi 'yemp'a ra Pedro mahøn'a:

—Dami tengui gui thoc'a ma 'befigä, bi 'yembi.

Bi t'än'na ra Jesús nangue a ra Xuua

²⁰Ne nu'bu mí dæ'mi bi den buya bi nyegui, bi nugä gue nequi dí tet'i, guecä madí huçä ra Jesús, ngue 'darpu xtá hu'be bu ja ra mexa 'bu mán sihmehe gue'bu má änni to'o di dä a. ²¹Ne nu'a ra Pedro 'bu mín nugui dí tet'i, bi 'yän'na ra Jesús:

—Ma Hmu i, 'be'a nín dæte xin da nu na ra Xuua, bi 'yembi.

²²Nu ra Jesús bi dæti:

—Nu'bu ma pähä di 'butho ua gue'bu go dá søcä mahøn'a, hin ni 'befi gui 'yängui. Pe nu'a ni 'befi gui tengui gui thoc'a ma 'befi, bi t'embi.

²³Pe janangue'a mi manse yu 'yec'yei gue njam'bu ga tugä. Pe hinga ngubu bi man ra Jesús, pe bi 'yena: “Nu'bu ma pähä di 'butho ua gue'bu go dá søcä mahøn'a, hin ni 'befi gui 'yängui,” xí 'yemp'a.

²⁴Guecä rá xädigä gue bi man ra Jesús, ne guecä xin dí o't' na ra søcuä 'be'a dá nu gue majuani bin ja. Ne dí pähmbe majuani na dí o't'ä ya. ²⁵Ne xun ngu mi'da yun t'øt'e bi 'yøt'a ra Jesús. Pe nu'bu gätho xcä o't'ä, hinga xøt'a gätho xtín ja ua ja ra ximhäi 'bu. Ne hønt'a dí xi ahü ya.

HECHOS

Yún t'òt'e yú 'bäihü ra Jesucristo

Bi man ra Jesús ba ɣh rá Hogandáhi Oja

1 Nu'i Teófilo, rá mbüdi ra søcuá dá o't'a'i mám'bet'o, dá xi'i gátho bi 'yòt' ra Jesús nu'bü mi dämp' rá 'befi. Ne dá xi'a'i gátho ngue bi ma 'bü mín xänbate. ²Ne dá xi'a'i gátho bi 'yòt'a ra Jesús asta gue'bü mi mba mahɣts'i. Ne nu'bü mi 'bücuja ra häi, nu rá Hogandáhi Oja bi xih ra Jesús 'be'a da xih yú 'bäihü gue da 'yòt'e. Nu'ü yú 'bäihü, gue'ü yün 'yohü bi huanh ra Jesús ngue man yú xädi ü. ³Nu ra Jesús bi nu ran ünbi ne bi du. Ne gátho nyote pa 'bü mí ndants'i mahòn'a, bin 'yuse bü 'büh yú 'bäihü, ja'bü bi hnu, ja'bü hin'na. Ne bi 'yuti xün ngu yün t'òt'e guerpü bi nde da fädi gue i 'büi. Ne bi xi'ü nanguie rá 'befi i òt' Oja ua ja ra ximhäi, ne 'bepü dí manda Oja ü gátho dim 'büi.

⁴Nu'bü mí m 'bühmbü yú 'bäihü mahòn'a a ra Jesús, ne bin sihmehü, bi xi'ü da dõmp'ü Jerusalén 'be'a bi ma majuañi rá Ta gue ba ɣhe. Ne ɣn'a ra Jesús:

—Ya xcá 'yøhmbü dá mangä mam'bet'o ngue ba penh Oja rá

Hogandáhi. ⁵Nu'a ra Xuua bi 'yòt'ahü ran xixyá nanguie ra dehe thohe, pe mi ts'ütho ya ga 'da ahü rá Hogandáhi Oja, bi 'yɣn'a ra Jesús.

Bi ndex mahɣts'i ra Jesús

⁶Nu'bü mim peti ü, bi 'yänni:
—Ma Hmu ahe, hague guehya yü pa jabüya gui 'yòt'e din ja ma ts'edi zehéhü mahòn'a, dyü israelhü.

⁷Bi dâ'a ra Jesús:

—Hingui sä gui pähmbü nda'a ní pa xün zän ma Tahü da 'yòt'a 'be'a gátho da 'yøzehe. Hin ni 'befihü gui pähmbü. ⁸Pe nu'bü bá ɣh rá Hogandáhi Oja, ne gam 'bühmbü, din ja ni ts'edihü. Ne nu'bü bin ja, gui xihmbü yü ja'i ua ra dähniini Jerusalén nanguiecä, ne gátho ua ra häi Judea, nepü ra häi Samaria, ne gátho na ngüni ra ximhäi.

⁹Nu'bü mi gua'a man ra Jesús bi mba mahɣts'i. Nu yú 'bäihü bi nu nu'bü mi ndex mahɣts'i. Ne n'da ra güi bi go'mi ne him bi nu yú 'bäihü mahòn'a. ¹⁰Ne mi 'bäpü, mi ndòts' mahɣts'i, 'bex mi 'bähmbü yoho yám 'behni Oja mahɣts'i, i he yü t'axca pahni. ¹¹Ne bi 'yɣmbi:

—Nu'ahü gyü menguhü Galilea, hanja gní 'bähmbü ua ya ne gní

ndøs'hũ mahçts'i. Nu ra Jesús bi ndex ua guí 'bähmbũ, ne tengutho bũ á ndets'e, ngutho 'bũ bá çah mahøn'a, ne guet'a ra Jesús a.

**Bi thahn'na ra Matías
rám poniui ra Judas**

¹²Nu yú 'bäihũ ra Jesús bi nexpũ ja ra nyuni Olivos bũya, bi mba bũ ra hnini Jerusalén, ne hinga yatho, ndehnini. ¹³Ne nu'bũ mi yærpũ ja ra hnini bi ndexpũ n'da ra cuarto magaçts'i guepũ i 'bũ'ũ. Gue'ũ i 'bũpũ Ʃ, ra Pedro, ne ra Xuua, ne ra Jacobo, ne ra Andrés, ne ra Felipe, ne ra Tomás, ne ra Bartolomé, ne ra Mateo, ne ra Jacobo rá ts'unt'ũ ra Alfeo, ne ra Simón gue t'embĩ ra Zelote, ne ra Judas rán 'yohũ ra Jacobo. ¹⁴Gätho ya 'darpũ bim peti ne çai min yãhũ Ojã. Ne bi zøpũ 'da yũ xisu ne ra María rá mbe ra Jesús, ne'ũ yãn 'yohũ ra Jesús.

¹⁵'Darpũ madím peti Ʃ n'da ciento ne 'däte njã'i. Ne nu'ũ yũ pa'ũ bi ndants'a ra Pedro ne bi 'yena:

¹⁶—Ma cu ahũ nanguie ra Cristo, nu rá Hogandãhi Ojã maya'bũ bi jap'a ra David da 'yo't' ra søcuã, ne bi ma 'be'a da 'yø't' ra Judas, nguetho mí pã Ojã 'be'a da 'yø't'a. Gue'a ra Judas ngue bi dã'a ra Jesús nu'bũ mi fent'i. Ne gue'a bin ja nguetho gätho 'be'a mán t'o't'i bũ rá m hman Ojã din ja. ¹⁷'Dat'a ra 'befi dá øthe ra Judas nguetho ra Jesús bi huahn'na ra Judas tengu bũ á huancãhe. ¹⁸Ne bi thãn'a n'da ra häi nanguie'a í mbã'ra ra Jesús. Nu'bũ mi zohäi ra Judas, bi nyepũ häi, ne bi føh rá foho, ne bi bøni gätho yú xçfo. ¹⁹Gätho yũ jã'i mi 'bũpũ Jerusalén bi 'yøde 'be'a bin

ja. Jananjabũ bi mba ma huti ra häi ngue yú nde'ũ, Acéldama, gue nde da ma bim fãm bũ ra ji. ²⁰Nguetho nt'o't'i bũ ja rá søcuã ra Salmos:

Din häitho ra häi
ne njon dim 'bũpũ,

ne nt'o't'i ngue n'dan'yo da hyãn rá 'befi mi ja xtã 'yø't'a.

²¹Jananguie'a jatho ga huahndũ a dam pøhmbe. Jatho ga huahndũ n'da rá m poniui ra Judas, gue'a n'da madí hyønje gätho yũ pa mí 'bũhmbe ra Hmu, ra Jesús. ²²Ne ga huahndũ n'da bi nu 'bũ mi xixyãba ra Jesús a ra Xuua, ne madí hyønje gätho yũ pa dãm 'bũhmbe ra Jesús, gue'bũ go mí mba mahçts'i, bi nu, nguetho n'dat'a ga mamhbe ngue bi ndants' mahøn'a ra Jesús 'bũ mi du, bi 'yæn'a ra Pedro.

²³Ne nubũya bi ndønba yú thuhu to'o da thahni, gue yoho yũn 'yohũ bi hndøni. Nu'a n'da ra José Barsabás ne í Justo, ne nu'a man'da ra Matías. ²⁴Ne nu'ũ yũ jã'i bin yãhũ ra Hmu bũya, ne bi 'yena:

—Ma Hmu ahe, guí pãrpa yú mbũi gätho, dami 'yurcahe ya yoho nda'a xcã huahni. ²⁵Nu'a ga comhbe ra 'befi ngue ma 'bãigãhe ra Jesucristo, ngue'a xtã 'yø't'a ra Judas. Nguetho xí 'uepũ ja rá 'befi nanguie rá ts'oqui, bi mba da nu'a rán säui da nu, bi 'yøm 'bũ min yãhũ Ojã.

²⁶Nu yũ 'yçc'yei bũya bi 'yø't'e tengu'bũ n'da ran tãha, ngue nde da bã'ũ nda'a bi nde Ojã. Bi bøni gue gue'a ra Matías. Ne nu yũ 'yçc'yei bũya bi huanh ra Matías, ne bi gomhbũ yú 'befi Ʃ 'de'ma'da yú 'bäihũ ra Cristo.

Bi zøh rá Hogandãhi Ojã

2 Pø guexta'a di thoqui dim peti gätho yũ 'yçc'yei, din

ja'a mí t'omi, gue bá penh Oja a rá Hogandahi, ne bin theui n'da ra dämpeti mí sänba Oja u yu israel, t'ëmbi Pentecostés. ²Dahmantho bi zöpu di hi, tengu'bu n'da ra ndonthi gue bí 'yëh mahëts'i a. Ne nu'a ní hi bu, bi yus'pu ja ra ngu guepu mi hu'u. ³Bi nequi tengu yu t'usibi ne 'da'i ts'u bi zox yá ya yu ja'i n'da ngu n'da u mi 'bupu. ⁴Ngue n'da ngu n'da mi 'bupu, gätho bin t'un rá Hogandahi Oja, ne bi hat ra ts'edi xun ho u. Ne bi mbüdi 'dahma 'dan'yo bu án ya'u n'da ngu n'da'u nangue rá ts'edi rá Hogandahi Oja in 'yohu.

⁵Ne nu'u yu pa'u bi zöm bu Jerusalén u yu judío, da 'yöt'a ra dämpeti mí xi Oja maya'bu, ngue bá nexpu gätho yu häi ua ja ra ximhäi. ⁶Ne nu'bu mi 'yø'a di hi u yu ja'i, bim peti bu, ne n'da ngu n'da u bi zo'u yu 'yëc'yei nangue yé ndese, ne him bi zä bi bëni ha bin ja. ⁷Ne bi hyonya thoho ne him bi badi 'be'a nam böni, ne bin 'yëmb zehé u:

—Hague án zä bin ja bu, bin 'yemp'u. Ha hinga gue'u yu mengu bu Galilea gätho i ya ua ya. ⁸Hanja sä i siju ma ndesehu n'da ngu n'daju. ⁹Ne nuju n'da'a n'danni bá nexhu, ne 'daju, 'bu'i 'da bá nexpu Partia, nepu Media, nepu Elam, nepu Mesopotamia, nepu Judea, nepu Capadocia, nepu Ponto, nepu ra häi Asia. ¹⁰Nepu Frigia, nepu Panfilia, nepu ra häi Egipto, nepu ra häi Africa jom bu Cirene. Ne nu'u mi'da yu romanos u, madague'bu gätho yu judío u, ne nu mi'da u gue ëc'yei tengugahu dyu judío, ne 'buh mi'da bá nexpu Creta, nepu Arabia.

¹¹Ne dí øhmbu i mam ma ndehu nangue yün t'öt'e gue i øt' rá ts'edi Oja, bin 'yemp'u.

¹²Ne gätho madi hyonya thoho, ne hingui paði 'be'a da bëni. Ne n'da ngu n'da bi manse u:

—'Be'a ní mba na in ja ya.

¹³Pe nu'u mi'da bi ma:

—Iti u.

Bi zoh yu ja'i ra Pedro

¹⁴Ne nu ra Pedro buya 'darpu mí 'bähmbu u mi 'de'ma'da yú 'bäihu ra Cristo, ne nts'edi bin ya, bi 'yëna: —N'yohu ahü dyu judío, ne gätho ahü guí 'bühmbu ua Jerusalén, dami 'yøhmbu xun ho 'be'a ga xi ahü ya. ¹⁵Nuje hin dí itihe tengu guím bëmhbu, nguetho ja guto ya. ¹⁶Pe nuna guehna gue bin ja ya, gue'a bi man ra Joel rá pøngahya Oja, bi 'yëna:

¹⁷Din ja bu n'da ra pa ba ëhe, ën Oja,

gue ga pen'nahü ma Hogandahi gätho nangu yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi.

Ne nu'u ni ts'unt'uhü ne ni t'ixuhü dim pøngahya.

Ne ni ts'unt'uhü da nu'u yün t'uti tengu yu t'i

ne ni dæc'yeihü da 'uü yu t'i.

¹⁸Nu'bu bin ja, nu'u ma 'yëhe, yün 'yohu ne yu xisu, ga penpä ma Hogandahi u, ne dim pøngahya nanguecä.

¹⁹Ne ga uh yu hmepya bu magats'i,

nepu ja ra häi, yu hmepya ra ji, ne ra sibi ne ra 'bifi.

²⁰Ne nu'a ra hyadi ya hin din ja rán nequi, ne ra zana xtan theni tengu ra ji.

M'bet'o nja bu din ja, m'bejua
da zøn ra pa dua ɛh ra Hmu
mahɛts'i,
ne nu'a ra pa a, nuixte thoho ne
nts'utho 'be'a din ja.

²¹ Ne nu'a ra pa dua ɛɛ, din ja
gue hont'a to'o xí mba't'a ra
Hmu da yaŋ Oja a.

Ngubũ bi 'yo't'a ra Joel 'bũ
maya'bũ, bi 'yeŋ'a ra Pedro.

²² Nu ra Pedro xø bi 'yeŋp'ũ
mahøn'a:

—N'yohũ ahũ dyũ israelhũ, dami
'yøhmbũ ma nde. Dí m angä nangué
ra Jesús ra mengu Nazaret. Oja bi japi
ngue bi 'yøt' yøn t'øt'e nuixte nangué
rá ts'edi Oja, ne yũ hyonya nt'øt'e, ne
yũ hmɛpya, guerpũ da zä gui pãhmbũ
ngue Oja bi zɛ'a. ²³ Ne maya'bũ Oja
mi pađi 'be'a gá 'yørpahũ rá Ts'unt'ũ.
Ne Oja mi sänni gue gá cuathũ bu ja
n'da ra pont'i nangué yú 'ye yũ tonto,
ne gá hyohũ. ²⁴ Pe nu'a Oja bi xox 'bũ
mí du, ne bi hyacua ran ðate, nguetho
hin'yũ rá ts'edi ran ðate xtán zä xtán
zãm'ma ra Jesús. ²⁵ Nguetho bi man
ra David gue 'be'a da nu ra Jesús, 'bũ
mí 'yeŋa:

Nugä thocua thoho dí nugä Oja
bũ ja ma hmi.

Ne di 'dac ra ts'edi, janangué'a
njon da zä di 'uegagui.

²⁶ Janangué'a i hu ma mbũ, ne
dadín johya 'bũ dí m angä
nangué'a.

Ne nu'bũ din sunya ma ja'i bũ ja
ran 'yägui, dí tøp'ma ran ho
da t'ørcagui.

²⁷ Nguetho hin gui hyegä ma te da
gopũ guerpũ o'ũ xøn du,
Ne hin gui japi da 'ya ma
ngøc'yɛi, guecä, ni Hoga
t'ũhnigui.

²⁸ Ne gá 'yurqui 'bepũ dãm 'bũhmi
mazai mahøn'a,

ne nu'i gui jaqui ngue din ja ran
johya ma mbũ nu'bũ dá nut'a
ni hmi,

bi 'yeŋ ra Pedro tengu bi man ra
David.

²⁹ Ne xø bi 'yeŋ'a ra Pedro:

—N'yohũ ahũ, da zä ga xi ahũ
majuani nangué ma ngurpa
mbombøtahũ ra David mi 'bũ
maya'bũ, him bi manse nanguése
'be'a da t'ørpe, nguetho bi du, ne
guexta'a i o bũ rán 'yägui i ja ua
dí 'bũhmbũ. ³⁰ Pe nu ra David bim
pøngahyã 'bũ mí man na, ne mí
pađi majuani 'be'a bi xi'a Oja, gue
n'da rám bom'beto ra David din
ts'ut'abi nangué yũ israel tengu
ra David, ne guehna ra Cristo na.

³¹ Ne mi pãh ra David 'be'a din
ja, janangué'a bi ma nangué da
ndants' mahøn'a ra Cristo, ne hin
da ts'opũ nidu rá te, ne xín da 'ya
rá ngøc'yɛi a. ³² Nguetho ra Jesús,
Oja bi xox 'bũ mi du, ne nu'a dí
pãhmbũ majuani gätho gahe, ne dí
mamhbe nguetho dá nuhe 'be'a bi
t'ørpe. ³³ Oja bi xots'i ne bi zixpũ ja
rá ts'edi, ne bi un'na rá Hogandãhi
tengu xí man Oja, janangué'a bi
'dacãhe bũya. Gue'a rá Hogandãhi
i øt'e 'be'a gätho guín nuhũ ya, ne
guí øhmbũ ya. ³⁴ Nguetho ra David
him bi ndex mahɛts'i, pe gue'a im
manse a:

Nu'a ra Hmu bi xi'a ma Hmu:

“Dami hyucua ja ma ts'edi,

³⁵ asta gue'bũ ga ðahui man sũiui,”
bi 'yeŋ'a ra David, bi 'yeŋ'a ra Pedro.

³⁶ Ne xø bi 'yeŋa:

—Gätho ahũ ma mi israel ahũ, gui
pãhmbũ ya majuani bi jap Oja dim

hmu a gá cuathu bu ja ra pont'i, ne guehna ra Jesús, ne gui pãhmbu gue bi huan Oja a, bi 'yɛn'a ra Pedro.

³⁷Nu'bu mi 'yøh yu ja'i 'be'a bi man'a ra Pedro, ɛmme bi du yú mbui, 'bu mí 'yøde gue rá Ts'ant'u Oja a xí hyo. Ne bi t'än'na ra Pedro ne yán 'yohu:

—Man 'yohu ahü, 'be'a da zä ga øthe ya, ɛn'u.

³⁸Nu ra Pedro bi ðati:

—Gui pãh nin 'yomfɛnihü nanguue ran ts'o, ne gan xixyãhü n'da ngu n'da ahü nanguue rá thuhu ra Jesucristo. Ne din ja ra punbi ni ts'oquihü, ne di 'da ahü rá Hogandãhi Oja. ³⁹Nguetho bi man Oja di 'da ahü ran t'unni gue'a rá Hogandãhi Oja, ne ni t'uhnihü din t'unni, ne gãtho u hønbu go hapu i 'bui din t'unni, gue hønt'a go to'o da zohn'na Oja ra Hmu, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁴⁰Ne nu ra Pedro man'da xun ngu bi xifi ne bi hecui, ne bi 'yɛmbi:

—Damin yãhmbu nanguue'a ran unbi da nu'u yu ts'om'bäi i 'bucua ya, bi 'yɛn'a ra Pedro.

⁴¹Ne gãtho to'o bi 'yømanho a bi man ra Pedro bi mba ma xixyãbi. Nu ra pa gue bi man ra Pedro, mbe hyu mahuãhi yu ja'i bi 'yɛc'yei.

⁴²Ne nu'u bi thocta'a bi xänba yú 'bãihü ra Cristo u, ne bi hyu yú mbui nguetho 'da'angu im bɛni. Ne thocua thoho bim peti gue din yãhü Oja, ne da zi ra xecahme, ngue bi bɛn rán ðate ra Hmu.

Yám 'bui u mbudi bi 'yɛc'yei

⁴³Gãtho yu ja'i bi numansu Oja ne ɛmme bi hyonya thoho 'be'a bin

ja nanguue yun t'øt'e nuixte ne yu hmepya bi 'yøt' yú 'bãihü ra Cristo. ⁴⁴Ne gãtho gue bi 'yɛc'yei n'dat'a in numanho n'da ngu n'da, ne nu'a 'be'a mí pe'ts'i n'da ngu n'da, 'da nan gomthoho. ⁴⁵Ne nu'bu n'da mí honi 'be'a madí 'bedi, nu'a man'da bɛya bi mbä 'be'a mí pe'ts'i, bi un'na bɛya. ⁴⁶Ne mpa 'bu mpa 'bu madím peti bu ja ra ðanija. Ne nu'bu xun sihme, bin sänbi bi mba bu ja yú ngu yú mi'yɛc'yehü, ne bin johya yú mbui, ne 'dat'a im bɛni. ⁴⁷Ne bi 'yɛspa Oja, ne bi hnumansu u nanguue gãtho yu ja'i. Ne nu Oja bi japi n'dapa ngu n'dapa i cãrpü ja rá ts'edi mi'da yu ja'i, gue bi zin'u.

Bi zä ra dogua

3 N'da ra pa 'bu hyunde, gue'a ra ora 'bu nzai mí yãhü Oja yu ja'i, bi mba bu ra ðanija ra Pedro ne ra Xuua. ²Mi 'bãpü n'da ran 'yohu ra dogua gue'bu go mim 'bui. Ne nzai bi thuxpü ja rá goxthi ra ðanija. Nu ra goxthi t'ɛmbi mahotho. Nu ran 'yohu da 'yãp yun t'unni yu ja'i i thopü mbo. ³Nuna, nu'bu min nu ra Pedro ne'a ra Xuua ní mba bu ja ra ðanija, bi 'yãp ran t'unni. ⁴Nu ra Pedro n'yoi ra Xuua, nu'bu min nu i hupü, bi 'yɛmbi:

—Hyandgã'be.

⁵Nu ra dogua bi hyant'u, mi tø'mi da hyani 'be'a di un'du. ⁶Pe nu ra Pedro bi 'yɛmbi:

—Xíng ra t'axi xíng ra c'axt'i dí hağä, pɛ nu'a i jagui dadí 'da'a'i. Nanguue rá ts'edi ra Jesucristo mengu bu Nazaret, damí ndants'i ne gan 'yo, bi 'yɛmbi.

⁷Nu ra Pedro bi bentpa rán 'yei, bi xots'i. 'Bex bin haçts'edi rá gua,

ne rá hyudi xingua. ⁸Ne n'da sägui thocho bi 'yøt' 'bũ mi ndants'i ne bin 'yo. Ne'a bi yũthũ bu ja ra ðanija, sägui ne 'yo, ne ɛspa Oja. ⁹Gätho yũ ja'i bi nu ran 'yohũ ngue bin 'yo ne bi 'yɛspa Oja. ¹⁰Ne mi paði gue nu'a mi hupũ ja ra goxthi mahotho bũ ja ra ðanija mi äh ra mbeti. Ne gätho bi hyonya thocho 'be'a bin ja ran 'yohũ.

Nu ra Pedro im mam bũ ja ra ngun'yu t'ɛmbi Salomón

¹¹Nu'a mi dogua hingui nde da hye'a ra Pedro ne ra Xuua, ne bá ɛpũ xũn ngu yũ ja'i guepũ ja ra ngun'yu mi 'bä ɩ, t'ɛmbi Salomón, ne madí hyonya tho'ũ. ¹²Nu'bũ mí hyant'ũ yũ ja'i a ra Pedro, bi 'yɛmbi:

—N'yohũ ahũ dyũ israelhũ, hanja gadí hyonya thohũ nanguehna ra dogua, ne hanja gní hyandga'be. Ha guí ɛmhũ gue ma ts'edis'e'be ne man hose'be gue xtá jap'be bin 'yo na. ¹³Hin'na maha, pɛ ga xi ahũ hague bin ja. N'dat'a Oja gue mí ɛspa mam bombøtahũ ra Abraham ne ra Isaac ne ra Jacob, bi zixpũ mahɛts'i a rá Ts'unt'ũ, ne bi un rá ts'edi. N'dat'a ra Jesús gue gá dähũ bũ ja rá hmi ra Pilato ne gá cømhbũ bũ. Nu ra Pilato mim ma xtá mba nthegui. ¹⁴Pɛ nu'ehũ gá cømhbũ n'da xũn ho, ne gue'a rá Thahni Oja a. Ne gá 'yähmbũ n'da ra hyodu da soc'ahũ. ¹⁵Ne gá mamhbũ gue da mba ntho ra Hmu gue di un ra te. Pɛ Oja bi xoxpũ 'bũ'ũ xũn du, gue'a dá nuhe ne dadín juanhde. ¹⁶Bi zä na ran 'yohũ nguetho bi 'yɛç'yei ra Jesús. Ne guehna ran 'yohũ guín nuhũ ya, ne guí paħmbũ to'o na.

¹⁷Pɛ nuya, n'yohũ ahũ, dí paçä ngue hin gmí paħmbũ 'be'a xcá 'yøthũ 'bũ gmí hyohũ ra Jesús, ne ximangutho ni ngũrpihũ. ¹⁸Pɛ Oja bi japi bin ja 'be'a gätho bi ma maya'bũ, gue bi man yũ pøngahyã nangue ran ɩnbi bi nu ra Cristo rá Thahni Oja. ¹⁹Janangue'a nuya, damí päh nin 'yomfɛnihũ ne gui döp ni mbũihũ Oja. Ne nu Oja bũya da zä da duc'a ni ts'oquihũ ne di 'da ahũ ran johya ni mbũihũ. ²⁰Ne nu Oja ba penhua mahøn'a ra Jesús ne gue'a ra Cristo xa ts'änni di jaçuahũ. ²¹Nu ra Jesús jatho da gopũ mahɛts'i jague'bũ da zøn ra pa da mba ma hoqui gätho ua ja ra ximhäi, tengu bi man Oja maya'bũ, nangue yú nde yú hoga pøngahyã. ²²Pɛ bi 'yɛnse a ra Moisés: “Nu'a ra Hmu ma Ojahũ, da zänna n'da ráam 'behni ngue gue'a nin 'yohũhũ tengugä. Damí 'yøhmũ 'be'a gätho da man'a. ²³Ne din ja, hønt'a go to'o má ja'i hin da 'yømanho a, da mba ma 'ueque nangue yú t'ũhni Oja, ne da mba ma 'bepi rá te,” bi 'yɛn'a ra Moisés.

²⁴Ne majuañi, gätho bi man yú pøngahyã Oja gue'bũ mí man ra Samuel ne gätho mi'da yũ pøngahyã m'bejua mí 'bui, gätho bi ma 'be'a gätho da 'yøt' Oja, ne gue'ũ dí nuhũ yũ pa jabũya. ²⁵Gueju dyũm bom'betoju yú pøngahyã Oja, ne ndeju Oja ga comhbũ rán hogui bi 'yørpa ma ngũrpa bøtahũ nu'bũ mi t'ɛmp'a ra Abraham: “Nangue n'da nim bom'beto dim 'bũh niya'bũ, dí mba ma japi gätho yũ ja 'i guecua ja ra häi,” bi t'ɛmp'a. ²⁶Janangue'a nu'bũ mi xoxa Oja a rá Ts'unt'ũ gue bi du, m'bet'o thocho bá penhua dí

'buhmbu, ngue nde di 'uegahu n'da ngu n'daju nangue ma ts'oquihü, bi 'y'en'a ra Pedro.

Pa ma juanbi ra Pedro ne ra Xuua

4 Nu'bu mi xänba yu ja'i ra Pedro ne ra Xuua, bá gh yu mbäjä ne'u yu hmu bu ja rá danija yu judío, ne yu saduceos. ²Nu'u emme bin cue u, nguetho bi xänba yu ja'i gue bi ndants'a ra Jesús bu 'bu'u xun du. ³Nu'u bi bent'a ra Pedro ne ra Xuua, ne bi got'a fädi, jague'bu mi hyats'i bi juanbi, nguetho xun de 'bu mi got'i. ⁴Pe xun ngu u xí 'yøh ram hma bi ma, bi 'y'ec'yei. Mbe í jua'i cut'a mahuahi yun 'yohu ngue bi 'y'ec'yei.

⁵Nu'bu mi hyats'i bim peti bu Jerusalén yu ngurpa mbäjä ne yu d'ac'yei ne yu xänbate nija. ⁶Mi 'bapü ra Anás ra dambäjä a, ne ra Caifás, ne ra Xuua, ne ra Alejandro, ne gätho mi'da yú meni ra dambäjä, bim peti ngue di juanba ra Pedro ne ra Xuua. ⁷Ne bi manda da ts'ispa ra Pedro ne ra Xuua, ne bim 'bäpü ja yú hmi ne bi 'yänni:

—'Be'a má ts'edi o gue to'o rán t'ëdi ngue xcá 'yøt'ui na.

⁸Nu ra Pedro büya n'youi xun ngu rá ts'edi rá Hogandahi Oja, bi 'y'ëmbi:

—Gyú ngurpihu yu ja'i ne gyü d'ac'yeihu dyu ja'i israelhu. ⁹Ha guí ängahe nam pa ya nangue ran ho bi t'örpa na ran 'yohu, ne hague nja bi zä na ran 'yohu ngue mi u. ¹⁰Nu'bu majuani guí ängahe, gui 'yøhmbu ya, ne gätho ma mi'israelhu, ngue nangue rá ts'edi ra Jesucristo, gue'a í zä ín 'yo na ran 'yohu ya. Gue'a ra Jesús ra mengu bu Nazaret, gue

gá cuathu bu ja ra pont'i, ne nu Oja bi xoxpü 'bu'u xun du. ¹¹Guehna ra Jesús hin gá nde gá pahmbu, ngue tengu'bu gyü gadohu gá samhbu n'da ra do. Pe nuya Oja bi japi ngue tengu'bu n'da ra do man'da mahyonidä bu pa nthø ra ngujädo. ¹²Njo'o man'da da zä di pø'a n'da hinda hont'a ra Jesús. Nguetho him bi zän Oja man'da ra ts'edi ua ja ra ximhäi gue da zä di pøjü, hinda hont'a ra Jesús, bi 'y'en'a ra Pedro.

¹³Ne madi hyonya thoho u yu juanbate 'bu mí badi him bi zu din yahu ra Pedro ne ra Xuua, gue mí paädi him bin xädi. Pe bi bëm büya, bin 'yohu ra Jesús ra Pedro ne ra Xuua. ¹⁴Ne nu'bu min nu ran 'yohu xí zä gue mi 'buhmbu u, hin'yü 'be'a man'da sä da xifi. ¹⁵Ne bi mbehn bu thi u yoho n'da zü ora, ngue nde din 'yän'du 'be'a da zä da 'yørpe. ¹⁶Ne bin 'yän'du:

—'Be'a sä ga øthu nangue yun 'yohu, nguetho majuani n'da ran t'øt'e nuixte bi 'yøt'u. Ne gätho 'bucua Jerusalén i paädi, hingui sä ga cømhbu. ¹⁷Pe guehma nde'bu ga sühmbu n'dahma njon da xifi nangue ra Jesús, gue him man'da di thoc ram hma bu 'buh yu ja'i, bi 'y'en'u.

¹⁸Bi zohn mahøn'a u, bi xih püya, gue him man'dandü da ma, xín da xänba yu ja'i nangue ra Jesús. ¹⁹Bi däh ra Pedro ne ra Xuua, bi 'y'ëmbi:

—'Be'a go guím benseshu ngue i nde Oja ga øt'be, ha gue'a guím mamhbu o gue'a man Oja a ga øt'be. ²⁰Nguetho jatho ga mamhbe 'be'a xtä nuhe ne 'be'a xtä øhmbe, bi 'y'en'u.

²¹Nu'bu man'da mi dämhyä u, bi hyegui nguetho him mi tñi 'be'a

dí unba u. Nu'u i supi din cue yu ja'i 'bu xti unba ra Pedro ne ra Xuua, nguetho gätho yu ja'i mí espa Oja nangu'e'a xín ja. ²²Nguetho nu ran 'yohu mi ponga nyote njeya mi pe'ts'i, ngue bi t'orpa ran t'ot'e nuixte, gue bi zä.

Nu yu 'yec'yei bi 'yap Oja hin din su

²³Nu'bu mi theh ra Pedro ne ra Xuua, bá epu gueru mi 'buh yu 'yec'yei. Ne bi xifi gätho xí xi'u yu mbäjä ne yu dac'yei. ²⁴Nu'u, nu'bu mí 'yode, bi zo Oja, n'dat'a im beni, ne bi 'yén'u:

—Ma Oja ahe, gue gra Hmu, gá 'yot' mahets'i necua ja ra häi ne ra dejä ne gätho u i jabu. ²⁵Ne nu ní Hogandahi bi benba mam bombøtahe ra David, ni 'yehé, 'bu mí 'yena:

Hanja nín 'yo'ts'u yu ja'i gue hingui ten'na Oja, ne im ben'u gue him majuani.

²⁶Yú hmuts'ut'abi yu häi ya bi dü'mi bi zä bi dümp' ra sui.

Ne yu ts'ut'abi bim peti din suhmbu ra Hmu Oja ne ra Cristo rá Thahni Oja,

bi 'yén'a ra David.

²⁷Nguetho majuani bim peti ua ja ra hnini ra Herodes, ne ra Poncio Pilato, ne yu ja'i ngue hing yu judío, ne ma mi'israelhe, ne bi züh ni hoga Ts'unt'u Jesús, gue'a gá huahni. ²⁸Nu'u bi 'yot'u gätho 'be'a xcá sän mam'bet'o gue bin ja. ²⁹Nuya ma Hmu ahe, damí nu'u gue nde di unje, ne damí 'daje ni ts'edi, ni 'yehégähe, ga huthe ran zambui ga mamhbe nim hma. ³⁰Ne ga uthe yu ja'i ni ts'edi gue da zä'u yun zäman'u. Ne gui 'yut yun t'ot'e

nuixte ne yu hmepeya nangué ni Hoga ts'unt'u ra Jesús, bi 'yem 'bu min yahü Oja u.

³¹Ne nu'bu mí jua'a bin yahü Oja, nu ra ngu gueru xím peti bin huani, ne gätho u man'da bi hyä yú ts'edi nangué rá Hogandahi Oja. Ne gätho yu 'yec'yei bi hyut'an zambui, bi mamp'a rá m hman Oja.

Bi gohmi 'be'a gätho mi ja

³²Gätho yu 'yec'yei i 'bui tengu n'danja'i tho, 'dat'a i ot'e, 'dat'a im beni. Xínga n'da bi ma gue jase yú mbeti, ne gätho 'be'a mi ja mi cohmi. ³³Ne nu yú 'bäihü ra Cristo, nu'bu mí thoqui bi ma gue bi ndants'a ra Hmu Jesús 'bu mi du, ne bi jap Oja bin ja rá ts'edi yúm hma, ne xün ngu rá mate Oja bin t'un'ndu n'da ngu n'da u. ³⁴Gätho yu 'yec'yei nte madi 'bedi 'be'a gätho mi honi, nguetho xün ngu bi mbä yú häi o gue yú ngu mí ja, ne bi un ra mbeti yú 'bäihü ra Cristo. ³⁵Ne nu'u bi darpa u to'o di 'be a da hyoni. ³⁶Ne gue'a bi 'yot'a n'da ra 'yec'yei, ra José na, ra mengu Chipre, rá 'yu ra Leví, pe nu'u yú 'bäihü ra Cristo bi zänba man'da rá thuhu gue dí Bernabé, nde da ma i hurpa rá mbui n'da. ³⁷Ne gue'a bi 'yot'e, bi mbä n'da rá huahi mi ja, ne bá ha ra mbeti, ne bi dä bu 'buh yú 'bäihü ra Cristo, ngue di un'du nte mi ja.

Rá ts'oqui ra Ananías ne ra Safira

5 Pe nu'a man'da ra 'yec'yei í Ananías mi 'bupü, ne rá xisu, bi mbä yú häi. Nu'a rá xisu ra Safira a. ²Ne bi gøn'i ts'u ra mbeti ne 'dat'a bi bē mmi rá xisu. Ne bá

hac made ra mbeti, bi gäpu 'bu'u yá 'bäihü ra Cristo. ³Pe nu ra Pedro bi 'yëmp'a:

—Nu'i grá Ananías, hanja guí cü't' ni mbui ra zïthu, ra Satanás, gue di 'bep'i'i gui xih ra fehni rá Hogandähi Ojä, ngue gá hyac'i ts'u ra mbeti guí pä ni häi. ⁴Nu'bu hin xquí pä ni häi, ha hin xquí cohmi gue ni mbeti zehé. Ne nu'i gá pä ni häi, ha hinga gue ni 'befizehé xquí 'yöt'e nangué ni mbeti. Hanja ngubü guím bëni. Hinga gue'u yün 'yohü gá xih ra fehni, pegue Ojä gá xih ra fehni, bi 'yën'a ra Pedro.

⁵Ne nu'bu mí 'yø'a ra Ananías 'be'a bi man'a ra Pedro, 'bex bi du. Ne gätho to'o bi 'yøde nangué'a emme bin ja ra mbidi yá mbui u. ⁶Nu'u yün 'yohü mi 'büpu bi ndants'i, bi mbant'a ra ánima Ananías, bi duts'i, bi 'yägüi.

⁷Ne nu'bu mi tho'i ts'u nhyu ora, bi zøh ra Safira, rá xisu ra Ananías, ne him mi pädi 'be'a bi thogui. ⁸Nu ra Pedro bi 'yän'na ra xisu:

—Xiqui hangu guí päui ni häi, tengu man ni ndø, bi 'yën'a ra Pedro.

—Häha ngubü rá muui, bi 'yenthö ra Safira.

⁹Nu ra Pedro bi 'yëmp'a büya:

—Hanja 'dat'a gá bëmmi, hanja sä gá cøn rá Hogandähi Ojä. Nuya 'bäcua ja ra goxthi u gue bá äc'a ni ndø, ne'e da dux'a ya, bi 'yëmbi.

¹⁰Ne 'bex bi yørpu ja rá gua ra Pedro, ne bi du. Bi yat'u yün 'yohü, bi nu, ya xí du, ne bi duts'i, ne bi 'yägüi, 'darpü thoho bi 'youi rá ndø.

¹¹Ne emme bi mbidi gätho u yü 'yëc'yëi, ne'u gätho mi'da bi 'yøde bi mbidi.

**Xün ngu yün t'øt'e nüjxte
bi 'yöt' yú 'bäihü ra Cristo**

¹²Xün ngu yü hmeþya, ne yün t'øt'e nüjxte bi 'yöt' yú 'bäihü ra Cristo bu 'buh yü ja'i. Ne gätho madim peti bu ja ra danija gueru t'ëmbi rá ngun'yu ra Salomón, ne 'dat'a im bën'u. ¹³Ne nu'u mi'da u gue hingui ëc'yëi, bi zu din uans'hü yü 'yëc'yëi, ne bi hnumansu yü 'yëc'yëi. ¹⁴Pe man'da man'da xün ngu bi 'yëc'yëi ra Hmu, yün 'yohü ne yü xisu. ¹⁵Ne nangué bi 'yöt' yün t'øt'e nüjxte yú 'bäihü ra Cristo, jananjabu i ts'opü ja 'yu yü hyënni gueru da tho'u, i oxpu ja yú t'ots'i ne yú fiði. Ne nu'bu da thopü rá xudi ra Pedro da yäni. ¹⁶Ne xün ngu bi bøm bu ja yü hnini gueru hän bu Jerusalén, bi mba bu Jerusalén, bi zix'u yün zäman'u, ne'u min 'yohü yü zïthu. Gätho bi zä.

Ra Pedro ne ra Xuua bi hnuman'u

¹⁷Janangué'a yü dambjä ne gätho min 'yohü, nu'u embi yü saduceos, emme bin ja yün ts'eya yú mbui u. ¹⁸Janangué'a bi bent'u yú 'bäihü ra Cristo ne bi got'a fädi. ¹⁹Pe nu'a n'da ram 'behni bí 'yëh mahëts'i 'bu min xui, bi xocua ra jut'i yü ofädi ne bi zixpu thi. Ne bi xifi:

²⁰—Ní mba, damam 'bähmbü bu ja ra danija, dami xihmbü yü ja'i gätho nangué ram 'bui ma'da'yo, bi 'yëna.

²¹Nu'u, nu'bu mí 'yøh na, bi yürpu ja ra danija 'bu mi t'uxuditho, ne bi xänba yü ja'i.

Ne nu'bu mí peti yü hmumbjä bu ja n'da ra ngu, ne'u min 'yohü,

ne madin zohni yu ngurpi ne yú daç'yei yu israel, ne sä bi mbenpu fädi yu asmayo gue ba si yú 'bäihü ra Cristo. ²²Pe nu'bu mi zøm bu ja ra fädi yu asmayo, njom bi ðim bu u. Bi mbeng mahøn'a bu bí 'buh yu hmumbäjä, ²³ne bi 'yëmbi:

—Dá ðim'be ra goxthi xø man thæt'i thofo ne yu mbädi mi 'bäpu thi ja ra goxthi. Ne nu'bu ma xoc'be, nj'o'o to'o dá ðim'be bu mbo, bi 'yën'u.

²⁴Ne nu'bu mi 'yø'a rá hmu yu mbädi bu ja ra ðañija, ne yu hmumbäjä, bi hyonya thofo. ðmme bi du yú mbui: “Haru maha nín se'a øt'u,” din 'yëmp'u. ²⁵Bex bi zøn'a n'da, bi xifi:

—Nu'u yün 'yohu gá cothu fädi bí 'bäpu ja ra ðañija ya, ne i xänba u yu ja'i, bi t'ëmp'u.

²⁶Ne bi mba rá hmu yu mbädi büya, ne in 'yohu yu mbädi. Ne xø bá si yú 'bäihü ra Cristo, ne him bi ünbi, nguetho mí su xtí mba ma bat'ado. ²⁷Ne nu'bu bá ts'i bu ja ra junta, bi 'yän yün t'änni a ra hmumbäjä. Bi 'yëmp'u:

²⁸—Ha hin dá hec'ahu gue hin gui xänbahu yu ja'i nangué ra Jesús. Pe hin guí øhmbu 'be'a dá mangähe. Nuya gätho yu ja'i 'bücua Jerusalén i pañ ram hma guí mamhbü. Ha guí ønje go ma ts'oquihe bi du ra Jesús.

²⁹Nu'a ra Pedro ne'u mi'da yün 'yohu bi ðati:

—Jatho ga øthe 'be'a i xije Oja xinda gue i xije yu ja'i. ³⁰Nu Oja gue bi ðände ma ngurpa bøtahü, bi xox'a ra Jesús, nu'a gue'a gá hyohu 'bu gmí cuathu bu ja ra za. ³¹Pe Oja bi zixpu bi gonhui rá ts'edi, ngue

dim hmu ne dim ørpatate. Ne da japi di päh yú mbui yu ja'i israel ne di punba yú ts'oqui. ³²Ne nugähe dí mamhbe majuani nanguehna. Ne'a rá Hogandahi Oja im ma majuani nanguehna. Ne nu Oja bi un rá Hogandahi to'o gätho bi 'yëç'yei, gue da bæse gue majuani a, bi 'yën'a ra Pedro.

³³Ne nu'bu mí 'yø'u hupu, ε mme bi de ra cue, ne min nde xtá hyo u. ³⁴Pe bi ndants'a n'da ran 'yohu mi hupu ja ra junta, nuna n'da ra fariseo rá thuhu ra Gamaliel. Gue'a n'da ra xänbate yün t'ëdi yu judío. Ne gätho yu ja'i in numansu a. Nu'a bi manda da ts'ixpu thi n'da zu ora u i pa ma juanbi. ³⁵Ne bi 'yëna:

—N'yohu ahü, dyu israelhü, dami jamansu 'be'a guí ørpahu ya yün 'yohu. ³⁶Nguetho hin ε huä maya'bu bi ndants'a n'da ran 'yohu ra Teudas, mi ðna mi jase rá ts'edi. Ne xün ngu yu ja'i bi denni, mbe goho ciento. Ne nte dá ørpahu pe bi tho, ne gätho mi tenni bin 'uëxt'i 'da'a n'danni bi mba. ³⁷M'bejua büya, bi ndants' ra Judas ra mengu ra häi Galilea. Nu yu pa bin ja ra pede bin tet'i 'da yu ja'i. Pe ne'a bi mba ntho, ne gätho mi tenni bin 'uëxt'i. ³⁸Janangue'a dí xi ahü, dami hyehmbu ya yün 'yohu, nguetho nu'bu rá ts'edi zehé gue ra 'befi i øt'e, da mba ma juadi 'bu. ³⁹Pe nu'bu rá 'befi Oja i øt'e, hingui sä gui hecpahu. Nu'bu guí ðna gui hecpahu, gan sühmbu Oja 'bu, bi 'yën'a ra Gamaliel.

⁴⁰Nu'u, bi 'yømanho 'be'a bi man ra Gamaliel, ne nu'bu mí xifi da yüt'a mbo mahøn'a yú 'bäihü ra Cristo, bi mba m'bei, ne bi xi'u hin

din xānbate nangue ra Jesús, ne bi hyetho bũa. ⁴¹Nu'bu mí bøm bu ja ra junta u, bin johya yú mbui, nguetho ya bi nu ran unbi nangue ra Jesús. ⁴²Ne xinga n'da ra pa mi e't'i gue him mi mamp'a ra hogam hma nangue ra Jesucristo, ne bi xānba yu ja'i nubũ ja rá ðañijá yu judío, nepũ ja yu ngu.

**Bi thahni yoto má 'yohu
ngue dim fáxte**

6 Nu'ũ yu pa u man'da xun ngu bi 'yeg'yei. Nu'ũ 'da bũa gue i ya ra griego, bi ðu'mi bi zũ'u i ya ra hebreo, i ðna hingui pa ma peti xun ho u 'da yú menguhũ, gue yu xisu xun du yú ndø, gue'bu pa ma dat'i yun ts'ihme n'da pa ngu n'da pa. ²Nu'ũ 'de'mayoho yú 'bãihũ ra Cristo bi ma gue dim peti yu 'yeg'yei bũa, ne bi xifi:

—Hingui sã yoho ga øt'ãhe, hingui sã ga thoqui ga unhde yun ts'ihme yu ja'i, nguetho jatho ga mamhbe rãm Hman Ojã. ³Janangue'a ma zu cu ahũ nangue ra Cristo, dami huahndũ 'da gue gue'ahũ yoto yu hogan'yohũ gue i hã ra ts'edi xun ho nangue rá Hogandãhi Ojã in 'yohũ, ne xun ho yún ' yomfëni, di darpa yún ts'ihme yu ja'i ngue nte i ja. ⁴Pe nugãhe ga thoje dan yahe Ojã ne ga mamhbe rãm Hman Ojã.

⁵Ne gãtho u gue madi peti bu, bi 'yømanho u 'be'a bi man'ũ yú 'bãihũ ra Cristo. Ne bi than'na ra Esteban, n'da ran 'yohũ emme eg'yei xun ho ne in 'youi xun ho rá Hogandãhi Ojã. Ne bi than'na ra Felipe, ne ra Prócoro, ne ra Nicanor, ne ra Timón, ne ra Parmenas, ne ra Nicolás, nu'a mí tenba yú t'eg'yei yu judío 'bu hin

ní 'yeg'yei ra Cristo, nu'a bá nexpu ja ra hnini Antioquía. ⁶Ne gãtho bi ts'ixpu 'buh yú 'bãihũ ra Cristo. Ne nu'ũ bi gãsapa yú 'ye yú ya u bũa, ne bin yaɦu Ojã ngue da mbãx'ũ nangue ra 'befi bin t'un'dũ.

⁷Ne man'da man'da bi hman rãm hman Ojã, janangue'a man'da xun ngu yu ja'i bu Jerusalén bi 'yeg'yei. Ne'ũ yu mbãjã bu ja yú nijã yu judío, xun ngu bi 'yeg'yei ne bi denni.

Bi fent'a ra Esteban

⁸Nuna ra Esteban, xun ngu rãm fãts'i Ojã bi unni ne rá ts'edi, ne bi 'yøt' yun t'øt'e nuixte ne yu hmepya nangue rá ts'edi Ojã bu 'buh yu ja'i. ⁹Pe nu'ũ 'da yun 'yohũ bi ðu'mi bin junthũ ra Esteban, gue'ũ i pa bu ja n'da rá nijã yu judío guerpũ i pa yu ja'i min 'yeghe, ne'ũ 'da yu mengu bu ra hãi Cirene, nepũ ja ra hnini Alejandría, nepũ ja ra hãi Cilicia, ne 'da yu mengu bu ra hãi Asia, gãtho bin junthũ ra Esteban. ¹⁰Pe him bi zã bi ðap'a ra Esteban, nguetho xun ngu rán 'yomfëni mi ja, ngue mi ya con rá ts'edi rá Hogandãhi Ojã. ¹¹Janangue'a nt'ãgui thoho bi 'bep'i 'da da man ra fehni, da 'yëna: “Dã øhmbe a bi ma, bi c'ãman'ũ ra Moisés gue bi 'dac man t'egdiɦũ, ne bi c'ãman'ũ Ojã,” bi t'emp'ũ 'da. ¹²Bi parpa yu ja'i bũa, ne yu ðag'yei, ne yu xānbate nijã, bi fent'a ra Esteban ne bi ts'ixpu bí ja ra junta guerpũ i ja rán juanbate yu hmumbãjã. ¹³Ne bi mba nthoni 'da da man yu fehni, ne bi 'yëna:

—Hingui e't's'a ní c'ãman'ũ na ra ðañijã ne'ũ yún t'egdi ra Moisés. ¹⁴Nguetho dá øhmbe bi man na

ran 'yohu, bi 'yena: “Nu ra Jesús ra mengu Nazaret da xo't' ra danija ne di päh yun t'öt'e gue bi xiju ra Moisés,” bi 'yên na ra Esteban, sä bi 'yên'u.

¹⁵Gätho mi hupu ja ra junta bi hyand ra Esteban, ne bi nu ngue majuani in 'youi xun ngu rá ts'edi Oja.

Din juan ra Esteban

7 Nu'a ra dambäjä bi 'yän'na ra Esteban:

—Ha majuani 'be'a si'a ya.

²Nu ra Esteban bi dadi:

—N'yohu ahü, gyu ta ahü, dami 'yohmbu ya 'bu majuani guecä dí öt'ä a i sicä. Nu'a Oja nuixte thoho bin yäui ma ngurpa bötahü ra Abraham, nu'bu mí 'bupü Mesopotamia, ne hin ní mba bu ra häi Harán. ³Oja bi xifi: “Dami pøngua ni häi, ne gui socua ni meni, ne gua epü n'da ra häi ga ut'a'i,” bi 'yëmbi. ⁴Janangue'a bi bøm bu ra häi Mesopotamia, ne i t'ëmbi Caldea, ne bim 'bupü ra häi Harán. Nu'bu ya bi du rá ta, bi nexpu Harán ne Oja bá si ua ja ra häi dí 'buhmbu ya. ⁵Pe nu ra Abraham hinga gue'a ra ora bi xi Oja di un'na ra häi, xinga n'da xequi da ma gue rá häi zehë. Pe majuani bi xifi di un ra häi gue da gomhbu yám bom'beto. Nu'bu mi xifi, män jo'o yú t'ühni ra Abraham.

⁶Nu'a Oja bi 'yëmbi: “Nu nim bom'beto ban 'yëhe bu n'danni ra häi, ne da mba ma unbi goho ciento njeja.” ⁷Ne xø bi 'yëmbi: “Nugä ga unbä u yu jã'i 'bupü ja ra häi guerpü din 'yëhe, ne m'bejua buya nu'u ba pøm bu guerpü mín 'yëhe,

ne ba çcua ja ra häi, ne guecua da dandegui,” bi 'yên Oja. ⁸Oja bi 'yöt'ui ran hoqui ra Abraham, nu rá hmepya a gue da mba nthequi rá xifani, ne'u yú xifani yú ts'unt'u. Bin jabu 'bu mim 'buh ra Isaac rá ts'unt'u ra Abraham, ná hyäto pa bi mba nthequi rá xifani. Ne nu'bu mín dan'yohu ra Isaac, bim 'buh ra Jacob rá ts'unt'u, ne nu'bu min te ra Jacob bim 'bu'i 'de'mayoho yú ts'unt'u, nu'u gue'u ma ngurpa bötahü u, bi 'yên'a ra Esteban.

⁹Ne xø bi 'yena:

—Nu'a n'da rá ts'unt'u ra Jacob, ra José a. Ne nu yün 'yohu ra José bi seyabi, ne bi mbä. Ne nu'a to'o bi däi bi zixpu ja ra häi Egipto. Pe Oja min 'youi ra José. ¹⁰Nu Oja bi zeh ra José nanguë gätho yun unbi bi nu, ne bi un räm fäts'i ne bi un rán 'yomfëni xun ho. Ne nu'a ra Faraón, ra hmuts'ut'abi bu ja ra häi Egipto, bi numanho a ra José, ne bi japi di manda gätho ra häi bu nepu ja rá ngu.

¹¹Ne bin ja n'da ra dathu bu gätho ra häi Egipto, nepu ra häi Canaán, ne nu yu jã'i bi nu ran unbi nguetho xø ma hin'yü 'be'a da zi ma bötahü bu mí 'bupü. ¹²Ne nu'bu mi 'yøh ra Jacob gue mi pa m'be'ts'i bu 'be'a da ts'i bu ja ra häi Egipto, bi mben'du 'da yú ts'unt'u, gue'u ma bötahü u. ¹³Ne nu'bu mi mba mahøn'a yün 'yohu, guexta'a him mi pã'a ra José. Nu ra José bi 'yëmp'u: “Dadín 'yohuhu.” Ne nu'a ra José bi xi'a ra Faraón gue gue'u yün 'yohu u. ¹⁴Nu ra José buya bi ma din zohni rá ta, ra Jacob, ne gätho ná ngu mi 'bupü ja rá ngu, gue í jua'i hyäte ma'de'ma cut'anjä'i.

¹⁵Janangue'a nu ra Jacob bi mba bu ja ra häi Egipto ne bi du bu. Ne'u yú ts'unt'u mam bombõtahu bá tu bu u. ¹⁶Pe nu'u, him bá t'äpu, pe bi thuxpu Siquem nubu ra häi mí 'bui, ne bi t'äpu ja n'da ra jado. Nu ra jado gue'a bi dän'a ra Abraham gue bi mbä yú ts'unt'u ra Hamor, ra mengu Siquem.

¹⁷Nu'bu mi ts'utho da hyän yu pa tengu bi xi Oja ra Abraham, gue di un rá häi yám bom'бето, emme bin xand yu ja'i buya, gue ma mi'israelhu, nubu ja ra häi Egipto. ¹⁸Ne nubuya bi ndants' man'da ra Faraón bu Egipto, nguetho gätho ní huti yu Faraón yu ts'ut'abi Egipto. Ne nuna man'da ra Faraón him mí pah ra José. ¹⁹Janangue'a bi ucpi ne bi unba u mam bombõtahu. Ne bi manda da mba ma bunbi gätho yú ts'unt'u a ra pa dim 'bui, gue da du, nguetho in ndepe him man'da din xand yu ja'i israel. ²⁰Nu'u yu pa'u bim 'bu'a ra Moisés. Nu'a, n'da ra t'uhni madi nequi din hocja'i, ne mi numanho Oja. Nhyuzna bi jamansu rá ta ne rá mbe bu ja yú nguse. ²¹Pe nu'bu mi thon'a thi ra 'uere Moisés, nu rá t'ixu ra Faraón bi dñi. Ne bi zini ne bi tede tengu'bu e rá t'uhni zehé. ²²Nu'a ra Moisés buya gätho mi sänbi 'be'a mí pah yu mengu Egipto. Ne gätho i pømanho 'be'a mi ma, ne xun ngu mi sä da 'yot'e.

²³Ne nu'bu mi mbe'ts'a nyote njeya, bi beni da mba bí zengua hapu madím peh yú menguhü gue yu ja'i israel. ²⁴Nu'a n'da u, bi nu ran unbi ngue bi unba n'da ra ja'i egipto. Nu'bu mi nu'a ra Moisés, bi yäni, bi cospa ra pengui bi hyo ngue bi du ra ja'i egipto. ²⁵Nu ra

Moisés mim beni gue mi pa'u yu ja'i israel 'be'a da 'yot' Oja, gue ra Moisés da yan'u, di japi him man da nu ran unbi. Pe him mi pa'u yu ja'i. ²⁶Man'da pa buya bi nu mahon'a ra Moisés gue bin tuhni yoho yan 'yohu israel, ne nu ra Moisés bi zä bi hocua yú mbui, bi 'yembi: "N'yohu aui gadín cuui, 'be'a guí enui a guí ot'ui gadín sahmi," bi 'yembi. ²⁷Pe nu'a gue mi ja rá ts'oqui bin cue, ne bi ndon'na ra Moisés, bi 'yemp'a: "Ha i ja nin t'edi gui hegä'be, to'o bi xi'i gan ts'ut'abi ngue gui hogä'be. ²⁸Ha guí ena gui hyogui tengu'bu gmí hyo ra mengu Egipto mán de," bi 'yembi. ²⁹Nu ra Moisés nu'bu mi 'yode 'be'a bi man'a ran 'yohu, bi 'dagui, bi mba bu 'danguadi ra häi Madián. Ne mí 'bupü tengu bu nam 'bu'u yu 'dan'yo ja'i, ne gueru ja bim 'bupü yoho yú ts'unt'u.

³⁰Ne nu'bu mi tho'a nyote njeya ngue mi 'bupü, bi nequi n'da rá m 'behni Oja mahets'i bu ja ra t'üza mi zø ra sibi, nubu ja ra uhäi, jombu ra t'øhø t'embi Sinaí. ³¹Nu'bu mín nu ra Moisés, madi hyonya thoho, bi mba bi hyän'i ts'u bu ja ra t'üza ena da nu 'be'a i ja bu. Bi 'yörpa rá nde ra Hmu mahets'i buya, ³²bi 'yembi: "Nugä drá Oja gue i thände ni ngurpa mbombõtahu. Nugä dra Oja gue i thände ra Abraham, ne ra Isaac, ne ra Jacob," bi 'yembi. Pe nu ra Moisés bi fet'i ne bin su, him bi hyanzambui gue xpi hyandi. ³³Nu'a ra Hmu bi 'yembi: "Dami c'oc ni thixfani nguetho nuua guí 'bäi, xun ho ua, ngue ya dí 'bäcä ua," bi 'yēn Oja. ³⁴Ne xø bi 'yēn Oja: "Dá nu ma t'uhni 'bupü ra häi Egipto ngue i

pa ma unbi. Ne dá øcä yú hmbafi u. Bá øcä ya gue ga japi da thegui. Ne nuya gui mba bu Egipto,” bi 'yæn Oja, bi t'emp'a ra Moisés, bi 'yæn'a ra Esteban.

³⁵Nu ra Esteban xø bi xi'u yu juanbate mahøn'a, bi 'yæna:

—Guehna ra Moisés bi ts'u 'bu mí 'yæna xtí hecua yoho yæn 'yohu ma mi'israelhu, ne bi t'æmbi: “Ha i ja nin t'ædi gui hegä'be, to'o bi xi'i gan ts'ut'abi.” Guehna ra Moisés, Oja bi mbenpu ngue din ts'ut'abi nangue yu ja'i israel, ne bi japi bi mba nthegui. Ne nu'a 'be'a bi 'yøt'a ra Moisés, bi 'yøt'e nangue rá m 'behni Oja mahøts'i bi nequi bu, nu'bu mi de ra t'æza. ³⁶Nuna ra Moisés bi 'yøt' yæn t'øt'e nuixte ne yu hmepya nubu ja ra häi Egipto. M'bejua buya bi gucpu thi yu ja'i bu ja ra häi Egipto, nepu ja ra thenga deja bi 'yøt'a n'da ran t'øt'e nuixte, nepu ma'ueni nguempu bin 'yo yote njeya yu ja'i. ³⁷Guehna ra Moisés bi xih yu ja'i israel: “Oja da huan'nahu n'da ra pøngahya guempu 'buh nin 'yohuhu, tengutho bu bi huancä. Nu'a jatho gui 'yøhmbu 'be'a da man'a,” bi 'yæna, bi 'yæn'a ra Esteban.

³⁸Nu ra Moisés gue'a bin 'yohu yu ja'i bu ma'ueni. Ne nubu ja rá ya ra t'øhø Sinaí bin yaui rá m 'behni Oja mahøts'i, 'bu mi gopu ja rán dui ra t'øhø mam bombøtahu. Ne bi hyanba rá m hman Oja ra Moisés gue njam'bu da guadi, ne gue'a bi thogahu a ya.

³⁹Pe nu'u mam bombøtahu him bi nde bi 'yæc'yei a ra Moisés, him bi nde bi denni xun ho, pe bi numan'utho ne bi goh yú mbui,

mím bøm bu Egipto. ⁴⁰Nu'u bi 'yemp'a ra Aarón, ra hmumbäja: “Dami 'yørcahe 'da yu oja da zixcahu. Nguetho hin dí pahmbe 'be'a bi ja a ra Moisés gue bá jugähe bu ja ra häi Egipto,” bi 'yæn'u.

⁴¹Nu'u bi 'yøt'a n'da ra t'ændani buya, æmbi yú oja, ne bi hyo yæn dani ne bi mbøx yú 'bøts'e. Ne madín johya a bi 'yøt'e nangue yú 'yæse. ⁴²Pe nu Oja bi 'uegue nangue'u, ne bi hyegui da dande ra hyadi, ra zana, ne yu sø, nguetho nt'o't'i bu ja rá søcuq yu pøngahya:

Pe hanja hinga guecä gá pøscahu 'bu gmí hyohu yæn dani 'bu gmí 'buhmbu nyote njeya bu ma'ueni,

i øn Oja, bi 'yæn'u yu pøngahya.

⁴³Pe hinga guecä gá thandegahu pe guá tuhu n'da ra ngu'bøt'e guempu gá thandehu a gá sänba zehø rá thuhu, gá æmfu ra Moloc.

Ne guá tuhu n'da rá hmite ra sø gá 'yæmb zehøhu ra oja Renfán,

ngue gá nde gá thande zehøhu.

Janangue'a ga un'nahu ne ga pen'nahu man'da yatho xinda guempu ra häi Babilonia,

i øn Oja, bi 'yæn'u yu pøngahya.

⁴⁴Pe guehma mi tu n'da ra ngu'bøt'e gue mí sänba Oja u ma ngurpa bombøtahu 'bu mín 'yo bu ma'ueni, guempu da dande Oja u, bi 'yøt'e tengu xí xi Oja ra Moisés, nu'bu min yaui bu ja ra t'øhø. Bi xifi da 'yøt'e tengu ra hmepya xí nu.

⁴⁵M'bejua buya, nu'bu mí ngurpi ra Josué, pe guexta'a ra ngu'bøt'e bá tu'u ma ngurpa bombøtahu 'bu mí zøm bu ja ra häi xí xi Oja. Ne

mí 'bʉpʉ mi'da yʉ jà'i gue hing yʉ israel. Nu Ojʉ bʉya bi hyøn'a thi yʉ 'dan'yo jà'i nɛ bim 'bʉpʉ yʉ israel bʉya. Nɛ guexta'a mí jatho ra ngu'bø't'e nu'bʉ min ts'ʉt'abi ra David. ⁴⁶Nu'a Ojʉ ɛmme mí numanho ra David, gue 'dat'a Ojʉ mí thʉnde ra Jacob. Nu'a ra David bi 'yǎp rán t'ɛdi Ojʉ da hyømba rá ngu gue rá m poniui ra ngu'bø't'e. ⁴⁷Pɛ nu ra Salomón rá ts'ʉnt'ʉ ra David a, gue'a bi hyømba rá ngu Ojʉ. ⁴⁸Pɛ nu'a Ojʉ nuixte thoho hingui 'bʉpʉ ja yʉ ngu nt'øt'e ngue yú 'yɛ yʉn 'yohʉ. Ngubʉ bi man ra pøngahyʉ 'bʉ mi thocpa rá m hma ra Hmu mahɛts'i, nɛ bi 'yɛna:

⁴⁹Nuua mahɛts'i i ja ma ts'edi, necua ja ra ximhái ja ma ts'edi, 'be'a ní ngu guín nde gui hyøguahʉ, o hapʉ guí ɛmhbu ja ma säya.

⁵⁰Ha hinga guesegá dá øt'á gátho ja ua ya,

ɛn Ojʉ, bi 'yɛn'a ra pøngahyʉ, bi 'yɛn'a ra Esteban.

⁵¹Nɛ bi thoc'a ra Esteban bi xi'ʉ yʉ mbájʉ i ørpa ran juʉnbi:

—Nu'ahʉ xíngui ts'ʉ guí øhmbʉ 'bʉ ja'a si ahʉ, nɛ xʉm mɛ ni mbuihʉ, xíngui ts'ʉ di cʉ't' ni zaguhʉ.

Thocua thoho guí säman'ʉhʉ rá Hogandʉhi Ojʉ tengutho mam bombøtahʉ, guín jahʉ bʉ. ⁵²Xínga n'da rá pøngahyʉ Ojʉ gue him bi hyo mam bombøtahʉ, n'dat'ʉ yʉ pøngahyʉ gue bi ma dua ɛh ra Hoga Cristo, gue'a gá dähʉ nɛ gá yʉfʉ nɛ xin gá hyohʉ. ⁵³Nu'ʉ yúm 'bɛhni Ojʉ mahɛts'i bi 'dajʉ rán t'ɛdi Ojʉ, pɛ hin guí ʉrpahʉ ra güenda a 'be'a bi ma, bi 'yɛn'a ra Esteban 'bʉ mi 'yɛmp'ʉ yʉ ngʉrpi.

Bi tho ra Esteban

⁵⁴Nɛ nu'bʉ mí 'yøh ya 'be'a bi ma ra Esteban, bi de ra cue yú mbʉi nɛ bi yɛxpʉ yú ts'i. ⁵⁵Pɛ nu ra Esteban mí hʉ ra ts'edi xʉn ho rá mbʉi nangue rá Hogandʉhi Ojʉ in 'youi, nɛ bi ndøs' mahɛts'i nɛ di nec thoho hapʉ 'bʉ Ojʉ. Nɛ bi nu ra Jesús 'darpʉ 'bʉhmi Ojʉ nɛ i ja rá ts'edi.

⁵⁶Nɛ bi 'yɛna:

—Pɛ dami ndøs'hʉ nu dín nugä, n'yø, nsoqui mahɛts'i nɛ dín nugä a bin jà'i ua ja ra ximhái, i 'bʉhnu ja rán 'yɛi Ojʉ, bi 'yɛna.

⁵⁷Pɛ nu'ʉ bʉya man'da bi got yú zagu, nɛ bi mbafi nangue yú cue, gátho bi muxpʉ 'bäh ra Esteban.

⁵⁸Nɛ bi gʉcpʉ ja ra hnini nɛ bi bat'ado bʉ ma'ueni. Nɛ nu'ʉ gue bim bate, bi mbøh yú coto nguetho in nde nte di hɛn'ʉ. Bi mbøpʉ ja rá gua n'da ran 'yohʉ ní huti ra Saulo, nɛ bi 'yɛn'ʉ:

—Gui jamansu ts'ʉ ma cotogähe, bi t'ɛmp'a. ⁵⁹Nɛ nu'bʉ gátho ní mba ma bat'ado ra Esteban, bi zo'a Ojʉ, bi 'yɛmbi:

—Nu'i ma Hmu Jesús, dami hyʉnga ma te ya.

⁶⁰Nɛ bin dʉnyahmu, nts'edi bi mbafi, bi 'yɛna:

—Ma Hmu i, o guí ʉrpa ra güenda nanguehna ra ts'oqui bin ja ya.

Nɛ nu'bʉ mi man na, bi du bʉya.

Nu ra Saulo bi un ran ʉnbi yʉ 'yɛc'yɛi

8 ¹⁻³Nɛ nu'a ra Saulo 'da'angu bi mamhbʉ ʉ bi hyo'a ra Esteban. Janangue'a nu ra pa ngue bi nu ran ʉnbi ra Esteban, nu yʉ 'yɛc'yɛi mi 'bʉpʉ Jerusalén bi mba

ma ucpi. Ne xun ngu u bi mba bu mi'da yu hnini bu ra hai Judea, nepu ra hai Samaria, pe bi gopu u 'de'mayoho yu 'bäihü ra Cristo. Ne 'da'u yu 'yec'yei bi 'yäh ra Esteban, ne emme bin zoni nangu'e'a. Nu ra Saulo emme madi ucpa yu 'yec'yei, ne mi carpu ja yu ngu mi six yun 'yohu ne yu xisu, ne bi got'a fädi.

**I hman ran ho ma'da'yo
nubu ra hai Samaria**

⁴Pe nu'u bi 'dagui, bi mamp'a ran ho ma'da'yo ra Cristo bu n'danni nim pa. ⁵Nu'a ra Felipe bi mba bu ja n'da ra hnini ra hai Samaria, ne bi xih yu ja'i nangu ra Cristo. ⁶Gätho yu ja'i bi 'yomanho 'be'a bi man na ra Felipe 'bu mi nu yun t'ot'e nuixte bi 'yot'a. ⁷Nguetho xun ngu yu ja'i bi hyonba thi yu zithu, ne nts'edi bi mba 'bu mi bön'u. Ne nu'u mi 'ue'ts' yu ja'i ne'u yu dogua gätho bi zä. ⁸Janangu'e'a emme bin ja ran johya bu ja ra hnini.

⁹Ne mi 'bupü n'da ran 'yohu i Simón, mi ot' ran thäte, ne nu'u yu mengu Samaria madi hyonya thoho. Nu ra Simón min ndep yu ja'i da beni jase rá ts'edi. ¹⁰Ne gätho na ngu'u, yu t'uhni ne yu dac'yei, nu'bu mi 'yø'u 'be'a bi man a, bi 'yena:

—Nuna ran 'yohu na, ja ra ts'edi tengu Oja, en yu ja'i.

¹¹Nu'u mi numansu ra Simón nguetho nya'a thoho mi häte. Ne bi hyonya thoho u 'be'a bi 'yot'a. ¹²Pe nu yu ja'i bi 'yec'yei 'be'a bi man'a ra Felipe nu'bu mi ma ra Hogamhma 'bepü ni manda rá ts'edi Oja, ngue bi ma nangu ra Jesús. Ne bi mba ma xixyabi yun

'yohu ne yu xisu. ¹³Ne'a ra Simón ena bi 'yec'yei, ne nu'bu min xixya, bi den'na ra Felipe. Ne nu'bu min nu yu hmeppya ne yun t'ot'e nuixte bi 'yot' ra Felipe, bi hyonya thoho ra Simón.

¹⁴Ne nu'bu mi 'yø'u yu 'bäihü ra Cristo 'bupü Jerusalén gue bi 'yec'yei yu mengu Samaria, bi mbenpu ra Pedro ne ra Xuua u mi'da yu 'bäihü ra Cristo. ¹⁵Nu'bu mi zom bu buya, bin yahü Oja, bi 'yap rá ts'edi ngue da hyan rá Hogandahi Oja yu 'yec'yei 'bupü. ¹⁶Nguetho hin ni zoh rá Hogandahi Oja bu ja yu mbui u, pe hont'a nangue rá thuhu ra Hmu Jesús bin xixya u. ¹⁷Nu ra Pedro ne ra Xuua buya, bi gaspa yu 'ye yu ya yu 'yec'yei, ne bi hyan rá Hogandahi Oja buya.

¹⁸Pe nu ra Simón, nu'bu mi nu bi hyan rá Hogandahi Oja u bi gax yu 'ye yu 'bäihü ra Cristo, bi 'yut ra mbeti buya. ¹⁹Bi 'yembi:

—Dami 'dac ma ts'edi gue hont'a to'o ga cax ma 'ye da hyan rá Hogandahi Oja tengu gui ot'ui, ma gá jut'aui, bi 'yena.

²⁰Pe nu ra Pedro bi 'yembi:

—Di jua Oja ni mbeti, ne'e, nguetho guim beni nangu ra mbeti sä gui tän'a 'be'a di un Oja.

²¹Nguetho hinga gue'e ga comhbu na ra 'befi, mfaði ya him mahoqui ni mbui bu ja rá hmi Oja. ²²Dami päh ni mbui nangu ran ts'o. Dami 'yap rá punbi ra Hmu, ne da zä di pun'na'i nangu ran ts'o gá beni.

²³Nguetho dí paði emme ja ran ts'eya ni mbui, ne emme xun ngu ran ts'o ja ni mbui guim beni.

²⁴Nu ra Simón bi daði:

—Nu'auí guí 'yähmi ts'u rá ts'edi ra Hmu nanguécä, ngue hin gan nugä a guí mammi, bi 'yëmp'u.

²⁵Nu'bu mim 'bu'i ts'u bu ra Xuua ne ra Pedro, ne xí mamp'a rá m hma ra Hmu mahęts'i, bi mbeng bu Jerusalén. Pë him 'bex bi zòm bu, ne m'bet'o gätho ná ngu ra häi Samaria bi man'a ran ho ma'da'yo bu bi thogui.

Nu ra Felipe ne ra mangu Etiopía

²⁶Nu'a n'da rá m 'behni Oja mahęts'i bi zòm bu bí 'bu'a ra Felipe, ne bi 'yëmbi:

—Ní mba 'danguadi guerpü bí thoh ra 'yu ní mba Gaza, gue ní bøm bu Jerusalén. Nuna ra 'yu ní mba bu ra huenhäi na, bi 'yëmp'a rá m 'behni Oja.

²⁷Bi ndants'a ra Felipe 'bex bi mba bu. Bi nu, i 'yo bu 'yu n'da ran 'yohu xun hęts'i rá 'bëfi, di jamansup rá mbeti ra xuts'üt'abi Candace bu ra häi Etiopía. Janangue'a i t'ëmbi ra eunuco, ngue nde da ma, m'boqui.

²⁸Nu'a xpí mbeng bu Jerusalén guerpü bá thände Oja. ²⁹Nu rá Hogandähi Oja bi 'yëmp'a ra Felipe:

—Gui mba guí sü'a ran 'yohu i hux ra carro.

³⁰Nu ra Felipe bin tih püya ne bi zudi. Nu'bu mí zòm bu, bi 'yøde gue mi neh ra søcuä ran 'yohu, gue rá søcuä ra Isaías rá pøngahya Oja. Ra Felipe bi 'yän büya:

—Ha guí pađi 'be'a nam bøn'a ra søcuä gadín xäh ya.

³¹Bi da'a ran 'yohu:

—Hague dán zä ga pačä nu'bu njon da xängui.

Ne bi xih ra Felipe da ndets'e din hyummi bu.

³²Ne nu'a ra søcuä madin xäh ran 'yohu mim ma gue:

I ts'ix'a n'da ran 'yohu tengu n'da ra de'yo i ts'its'i ngue da hyo.

Ne tengu n'da ra t'ude'yo nu'bu i äxa rá xingu, hin di c'uęhe, ne ngutho a ran 'yohu hin din ya.

³³Ne nu'bu mín nu ran ünbi, njom bi yañi, njom bi mbäts'i.

Ne njon da zä da ma hangu da denni, nguetho bi thäcua rá te ua ja ra ximhäi.

Gue'a bi man ra søcuä bi nu ran 'yohu.

³⁴Nu ran 'yohu büya bi 'yän'na ra Felipe:

—Dami xiqui ts'u to'o nín 'yohu na da nu ran ünbi, uague gueše na ra pøngahya bi nu, uague n'dan'yo, bi 'yëmbi.

³⁵Nu'a ra Felipe büya, bi dü'mi bi ma 'be'a nam bøn'a ra søcuä nubü madín xäh na ran 'yohu, ne bi xifi nangué ra Jesús bi t'örpa na im man ra søcuä, ne bi thoqui bi xifi xun ho. ³⁶Ne nu'bu mí zòm bu po ra dehe, nu'a ran 'yohu bi 'yëmp'a ra Felipe:

—Ha hin da zä dan xixyağä 'bu, ne po ua ra dehe ya, bi 'yën'a.

³⁷Bi da'a ra Felipe:

—Da zä, nu'bu guí ęc'yei a dí xi'i nangué ra Jesús, gue gätho ni mbüi.

Bi da'a ran 'yohu:

—Dí ęc'yei gue gue'a ra Jesucristo rá Ts'unt'u Oja a.

³⁸Ne bi säyabi rá carro büya. Ne bi gařu ja ra carro ne bi mba bu mi po ra dehe. Nu ra Felipe büya bi 'yörpa ran xixya a ran'yohu. ³⁹Ne

nu'bu mi bəxpə mí po ra dehe, 'dahmantho bi 'berpə ra Felipe gue bi zix rá Hogandəhi Oja. Ne nu ra mengu Etiopía him man'dandj bi nu'a. Ne nu'bu mí thogui, bin johya rá mbui. ⁴⁰Pe nu ra Felipe ní nequi mahøn'a bu ra hnini Azoto. Ne nu'bu mambá thopə ja yə hnini, bi mam bu ran ho ma'da'yo asta gue'bu mi zəm bu ja ra hnini Cesarea.

Nu'a ra Saulo bi pəh rán 'yomfəni

9 Pe nu'a ra Saulo mim man yən ucuate, ne ran dəte nangue yə 'yəc'yei, gətho ná 'yət'a bi 'yət' ra Felipe. Ne bi mba bu bí 'buh ra hmumbəjə. ²Ne bi 'yəp ra səcuə ngue ran t'ədi da mba bu ja yú niyə yə judío nubə ra hnini Damasco. Ne nu'bu 'bo'o da dīm bu gue i ten ra Cristo, oque ran 'yohə oque ra xisu, da bent'i ne da zixpə Jerusalén nthu't'i din ofədi bu. ³Ne nu'bu mí mba bu 'yu, mí ts'utho da zəm bu Damasco, 'bex bí 'yəh mahəts'i n'da ra nyot'i ɛmme bi hyərpə i 'bə'a ra Saulo. ⁴Bi dəng bu həi ra Saulo buya, ne bi 'yə'a n'da ra nde bi 'yəna:

—Saulo, Saulo, hanja gní űngui.

⁵Bi də'a ra Saulo:

—To'o i, gra Hmu.

Nu ra Hmu bi dət'a:

—Nugə dra Jesús, guecə gadí űngui, ne xən həi guí ət'e tengu n'da ra mbəndəni i pa ma suni ra t'o ndepe dim pefi xən ho, ne i nete thoho.

⁶Nu'a ra Saulo ɛmme bin su ne bi fet'i, bi 'yəna:

—Ma Hmu, 'be'a guín nde ga ət'ä.

Nu ra Hmu bi 'yəmbi:

—Dami ndants'i gui mba bu ja ra hnini, nubə, da si'i 'be'a gui 'yət'e, bi t'əmbi.

⁷Ne nu'ə gətho mín 'yohə him mi sə din yə nguetho bin su. Nu'ə mí ət ra nde pe him min nu to'o min yə. ⁸Nu'bu mi ndants'a ra Saulo bi zət' rá də pe him mi nu, mi xädə thoho. Nu'ə mín 'yohə bi bentpa rá 'ye bi zixpə Damasco. ⁹Ne hyupa bām 'bəpə, ne mi xädə, ne him mi sihme, xing ra dehe mi si.

¹⁰Ne mi 'bəpə Damasco n'da ra 'yəc'yei rá thuhu ra Ananías. Nu ra Hmu mahəts'i bin 'yuse bu ne bi zofu tengu'bu bin 'uj.

—Ananías, bi 'yəmbi.

Nu ra Ananías bi dət'i:

—Dí 'bəcä ua gra Hmu.

¹¹Nu ra Hmu bi 'yəmp'a:

—Dami ndants'i gui mba bu ja ra 'yu t'əmbi xən juəni, ne gui hyom bu n'da ran 'yohə ra Saulo, ra mengu Tarso, i 'bəpə ja rá ngu ra Judas. Nuya in zocə ya. ¹²Ne'a ra Saulo in nu tengu'bu ra t'i ngue guí mba bu ne guí cəx ni 'ye, ne da nu ran nequi mahøn'a, bi 'yən Oja.

¹³Bi dət'a ra Ananías:

—Ma Hmu i, xən ngu yə jə'i bi xiqui 'be'a ət'na ra Saulo, xən ngu yən ts'o xə 'yərpa yə 'yəc'yei 'bəpə Jerusalén. ¹⁴Ne nuna bá əp rán t'ədi yə hmumbəjə da bent'i ne da got'a fədi gətho to'o da ndøn'na ni thuhu, bi 'yəna.

¹⁵Pe nu'a ra Hmu bi xi'a ra Ananías:

—Ní mbahma nguetho dá huahndə da ma nanguecə bu 'bə'ə hing yə judío, ne yə hmuts'ət'abi, ne yə jə'i israel ngue yə judío. ¹⁶Ne ga xifi xən ngu yən űnbi da nu nanguecə, go bi 'yən Oja.

¹⁷Bi mba ra Ananías baya, ne nu'bu mi yurpu ja ra ngu, bi gax rá 'ye rá ya ra Saulo ne bi 'yembi:

—Ma cu'i Saulo, nu ra Hmu Jesús, nu'a gue gá nu bu 'yu 'bu guá xhe, bá pencá ua ya gue di ja i da xoh ni dá. Ne di ja i gui hyá ra ts'edi xun ho nangué rá Hogandahi Oja gan 'youi, bi 'yena.

¹⁸Ne 'bex bi hyø'u mi comba yú dá tengu ra xihua. Ne 'bex bi hyand ran nequi yú dá ra Saulo, 'bex bi ndants' puya ne bin xixya. ¹⁹Ne nubaya, bin sihme ne bi zac mahøn'a rá ja'i. Ne bám 'bu'i ts'u bu bí 'bu'i 'da yu 'yec'yei bu ra hnini Damasco.

**Nu'a ra Saulo bi mam bu rám
Hman Oja bu Damasco**

²⁰Ne nu ra Saulo baya 'bex bi du'mi bá mam bu rám Hman Oja bu ja yú niya yu judío. Ne bi xifi gue nu ra Jesús rá Ts'unt'u Oja a. ²¹Gátho mi øde bi hyonya thoho ne bi 'yena:

—Ha hinga guehna ran 'yohu na mi cot'a fádi gátho mi ndønba rá thuhu ra Jesús bu Jerusalén. Ne ha him bá xcua ngubu da 'yøt'e, ne da zits'i nthu't'i bu 'buh yu hmumbäja, bin 'yemp'u.

²²Pe nu ra Saulo man'da bi hyá ra ts'edi bi ma xun ho. Ne nu yu judío 'bupu Damasco nte mi sä da ma, nguetho bi xifi, nu 'be'a gátho män ts'änni da'yøt'a rá Thahni Oja gue ra Cristo, pe gue'a bi 'yøt'a ra Jesús, guepu bi 'yuti n'dat'a.

**Nu'a ra Saulo bi 'dagui, gna
xtám bent yu judío**

²³Ne nu ra Saulo 'bu mím 'bupu nya'a ts'u yu pa, n'dat'a mí man'u

yu judío hing yu 'yec'yei, ngue da hyo. ²⁴Pe nu ra Saulo mi øde 'be'a mbøn'u yu judío. Nu'u mí fäh yú goxthi bu ja ra ndehnini, guepu ma mbä't'i ra jado. Ma pa ne ra xui mí fäh yu goxthi ngue nde da hyo. ²⁵Pe nu yu 'yec'yei bi zix ra Saulo gue ra xui, í çä'ma n'da ra 'bøts'e bu thi bu ja ra jado ngue ma føt'e ra hnini. Gue'a í 'da'a.

Ra Saulo 'bupu ja ra hnini Jerusalén

²⁶Nu'bu mí zøm bu Jerusalén ra Saulo, mim bñni gue xtín 'yohu yu 'yec'yei. Pe nu'u mín su'u ne him mi xc'yei gue ra 'yec'yei ra Saulo. ²⁷Pe nu ra Bernabé bi zix'a ra Saulo guepu 'buh yú 'bäihü ra Cristo. Ne bi xifi ngue bi nu ra Hmu bu 'yu, ne bin yaui ra Hmu. Ne bi xifi bi hyut' ran zambuï bu Damasco nu'bu mím ma nangué ra Jesús. ²⁸Nu yu 'yec'yei bi zim baya, ne bin 'yohu bu Jerusalén. ²⁹Ne nu ra Saulo bi hyut' ran zambuï bi mamp'a rám Hman Oja nangué ra Jesús. Pe nu'u 'da yú mijudíohe gue i ya ra nde ra griego, madin junthu ra Saulo, ne'u nde da hyo'u. ³⁰Nu'bu mí 'yøh yu 'yec'yei gue nde da tho ra Saulo, bi zixpu Cesarea ne bi mbenpu Tarso.

³¹Nuya bin he yún unbi yu 'yec'yei gátho ra häi Judea, ne ra häi Galilea ne ra häi Samaria. Ne bin te yú mbui nangué Oja. Bi numansu ra Hmu ne bi nu rám fäts'i rá Hogandahi Oja. Ne man'da xun ngu bi 'yec'yei.

Bi zä'a ra Eneas

³²Nu'a ra Pedro mí 'yo mi nu u yu 'yec'yei 'bupu ja yu hnini, ne bi zøm bu ja ra hnini Lida gue da nu yu

'yɛc'yei 'bʊpʊ. ³³Ne bi dɪm bʊ n'da ran 'yohʊ ní hu Eneas, nhyáto njeya xí 'yoi gue xʉn ʉ, xín t'ɛ'ts' rá ja'í.

³⁴Nu ra Pedro bi 'yɛmp'a:

—Eneas, da záli nangué ra Jesús, dami ndants'i pants' ni fidi, bi 'yɛmbi.

'Bex bi ndants'a ra Eneas bʊya.

³⁵Ne gátho ngue 'bʊpʊ Lida nɛpʊ Sarón bi 'yɛc'yei ra Hmu 'bʊ mín nu'a bin ja, ne bi hyɛsɛ yú t'ɛc'yei.

Nu'a ra Dorcas bi dambɛni 'bʊ mi du

³⁶Ne nu'a yʉ pa ʉ, mí 'bʊpʊ ja ra hnini Jope n'da ra xisu gue ra 'yɛc'yei, í Tabita, ne í Dorcas ngue rá nde yʉ griego. Nuna ra xisu ɛmme xʉn ngu ran hugcate mí ɔrpa yú mijá'ihʉ. ³⁷Pe nuya bin zäman'ʉ, ne bi du. Nu'bu mi 'berpa rá ja'í, bi jäxpʊ bí ja n'da ra t'ots'i magats'i. ³⁸Nu ra hnini Lida mí hán bʊ Jope. Nu'bu mí 'yøh yʉ 'yɛc'yei, gue 'bʊpʊ Lida ra Pedro, bi mbɛhn'dʉ yoho yʉn 'yohʊ gue ba ɔrpa ra ts'ɛdi ba ɛhe. ³⁹Nu ra Pedro bʊya 'bex bán 'yohʊ ʉ. Nu'bu mí zøhø, 'bex bi ts'ixpʊ magats'i ja a ra cuarto guerpʊ mí 'bä'ʉ yʉ hyoya xisu mí zoni. Ne bi 'yut yú he xí t'ɔrpabi, gue bi 'yørpa ra Dorcas 'bʊ mi 'bʊi. ⁴⁰Pe nu ra Pedro bi xifi:

—Dami pømhbu ts'ʉ n'da zʉ ora gátho ahʉ.

Ne bin danyahmu ne bin yaui Oja. Ne bi hyant'a gue bi du, bi 'yɛmbi:

—Tabita dami ndants'i, bi 'yɛmbi.

'Bex bi zøt' rá dā, ne nu'bu mín nu ra Pedro, bi hyudi. ⁴¹Nu ra Pedro bʊya bi bentpa rá 'ye ne bi xots'i, bim 'bäi. 'Bex bi zohn'dʉ yʉ 'yɛc'yei ne yʉ hyoya xisu bʊya:

—Dami nuhʉ na xí du, ne bi dambɛni ya, bi 'yɛmp'ʉ.

⁴²Nu'bu mí 'yø'ʉ gátho ra hnini Jope, xʉn ngu bi 'yɛc'yei ra Hmu.

⁴³Ne nu ra Pedro xʉn ngu ts'ʉ yʉ pa bá copʉ Jope, bām 'bʊpʊ rá ngu ra Simón. Nu ra Simón ra hoca xindani a.

Ra Pedro ne ra hmudofui Cornelio

10 Mí 'bʊpʊ n'da ran 'yohʊ í Cornelio, nubʉ ra hnini Cesarea. Gue nuna ran 'yohʊ im hmu nangué'ʉ n'da munts'i yʉ dofui gue'a ní t'ɛmbi Italiano ʉ.

²Nuna ra Cornelio madague'bu hing ra judío a, pe nu'a ne gátho 'bʊpʊ rá ngu mi thande Oja ne mí numansu a. Nzai mi un yʉn t'unní yʉ hyoya ne nzai min yaʉhʉ Oja.

³N'da ra pa mbe hyunde, tengu'bu bi 'ui 'bʊ mí nu n'da rām 'bɛhni Oja mahɛts'i, bi yærpʊ ja ra cuarto mí 'bäi, bi zofo:

—Cornelio, bi 'yɛmbi.

⁴Ne nu'bu mí hyandi, bin su ne bi dadi:

—'Bɛ'a ma Hmu.

Nu ram 'bɛhni bi 'yɛmbi:

—Nu'a Oja im bɛn'i, ne i ø'bu guí yaui, ne in nu Oja 'bʊ gdí un yʉn t'unní yʉ hyoya. ⁵Nuya, gui pɛhn'dʉ 'da yʉn 'yohʊ bʊ Jope da dɪm bʊ n'da gue ra Simón, ne guet'a ra Pedro a, ne gua penhua. ⁶Nu'a ra Pedro i 'bʉhmbʉ n'da ran 'yohʊ í Simón gue ra hoca xindani a, ne i 'bʊpʊ ndendeja. Nu'a da xi'a'í 'bɛ'a gui 'yøt'e, bi 'yɛn'a rām 'bɛhni Oja.

⁷Nu'bu mí gua'a im ma, 'bex bi mbeng mahɛts'i ram 'bɛhni. Nu ra Cornelio bʊya bi zohni yoho yú 'yɛhe ne n'da ra dofui ngue i numansu Oja, ngue rá 'yɛhe a. ⁸Ne nu'bu mi xifi gátho 'bɛ'a bi xih rām

'behni Oja mahęts'i, bi mbenpə Jope ɯ bɯya.

⁹Man'da pa bɯya mbe huxyadi nu'bu bá ępə 'yu yám 'behni ra Cornelio, hántho Jope, nu ra Pedro bi ndexpu thi bu ja ra zę'ts'angu bu mí 'bɯi, guepə din yaui Oja. ¹⁰Nu'a ra Pedro ęmme bin tumanthuhu, ne gátho ní mba mahoqui ran ts'ihme, nu ra Pedro bɯya bi nu n'da ran t'uti, tengu'bu bi 'u.i. ¹¹Ne bi nu nsoqui mahęts'i, ne bá ęai tengu n'da ra the'bø't'e xun ndoho gue mfent'i yú ts'at'i. ¹²Ne ba 'yo bu ja ra 'bø't'e hont'a go 'be'a má zu'uę i ja goho yú gua, ne yu zate, ne yu pozə, ne yu doja. ¹³Nu ra Pedro bi 'yø'a n'da ra nde, bi t'ęmbi:

—Dami ndants'i gui hyo gue gui sa.

¹⁴Bi dą'a ra Pedro:

—Hin'na ma Hmu, nguetho njam'bu xtá sagä xun ts'o, gue'a i man nin t'ędi hingui ho 'bu ga sa.

¹⁵Ne bi 'yęmbi mahøn'a:

—'Yo guí ęna hingui ho 'be'a dá sändä da ts'a, ngue gátho dí hocä ɯ, bi 'yęmp'a ra nde.

¹⁶Ná hyundj bi sifi, bi ndex mahøn'a mahęts'i ra 'bø't'e. ¹⁷Nu ra Pedro, nu'bu gátho madí hyonya thoho ne im bęni 'be'a ní mba'a xí nu tengu ra t'i, 'bex bi zøh yám 'behni ra Cornelio. Ne mí 'bäpə thi ja ra goxthi rá ngu ra Simón, ne xí 'yänni hapə ja'a ra ngu. ¹⁸Nu'bu mí zøm bu, bi 'yänni:

—Ha 'bucua ra Simón Pedro.

¹⁹Ne gátho nín 'yomfęni ra Pedro 'be'a ní mba a xí nu, nu'a rá Hogandąhi Oja bi 'yęmbi:

—'Bəpə hyu yun 'yohə i hon'i.

²⁰Dami ndants'i, gui ęai ne gui

mbähä ɯ yun 'yohə, gui tenni ne hin gan su, nguetho nugä bá penhdä ɯ, bi 'yęmbi.

²¹Nu ra Pedro bɯya bi ęapə mi 'bäh yun 'yohə gue bá penh ra Cornelio, ne bi xifi:

—Nugä guecä guí hongui. 'Be'a gní hyonjə.

²²Bi dą'ɯ:

—Nu ra Cornelio ra ngərpa dofui bá pencähe. Nu ra Cornelio n'da ra hocjə'i gue i numansu Oja. Ne gátho yu judío i ndømanho nangu'e'a. Ne n'da ram 'behni mahęts'i bi xi'a da zonh'na'i, gue gui mba bu rá ngu, ne da t'ømanho 'be'a gátho gui xifi, bi 'yęn'a.

²³Nu ra Pedro bi xifi da yərpə mbo ra ngu, bin oxpə bɯya. Nu'bu mi hyats'i bi mbähä ra Pedro. Ne'ɯ 'da yu 'yęc'yei mí 'bəpə Jope bi mbähä.

²⁴Man'da pa bɯya bi zøm bu ra hnini Cesarea. Nu ra Cornelio xí zohni gátho 'bəpə ja rá ngu ne yú amigo, ngue dim peti bu ja rá ngu. Gátho i tøm'bu. ²⁵Nu'bu mí zøm bu ja ra goxthi ra Pedro, bá pøn ra Cornelio, bi dądi ne bin danyahmu bi dąnde. ²⁶Pe nu ra Pedro bi ęu'ts'i ne bi 'yęmbi:

—Dami ndants'i nguetho nugä dran 'yohə thohogä tengutho i, bi 'yęna.

²⁷Ne i yaui gátho án yut'a mbo rá ngu. Ne bi nu xun ngu xím peti bu.

²⁸Nu ra Pedro bi 'yęmp'ɯ bɯya:

—Guí pąhmbə hin 'yu man t'ędihe dyu judíohe gue dan uąns'hə o gue ga cəthe bu ja ni ngumhbə, nguetho hin gyu judío ahə. Pe Oja xə 'yurcagui gue xinga n'da yu jə'i ga ęmhbe hin da zä dan

yamanhohe, ogue ga ɛmfɛ hingui ho. ²⁹Janangue'a nu'bu gmí zoncagui, bá ɛcä ne nte män t'änni dá änni. Nuya dín nde ga pađi hanja gá zoncagui, bi 'yɛn'a.

³⁰Nu ra Cornelio bi 'yɛm buya:

—Ná goho pa tengu ra ora jabuya, dá ɛ't' man ts'ihme 'bu män yağä'be Oja, 'bex bi zø'a n'da ran 'yohu ua dí 'bui, mí he ra pahni di fɛxni.

³¹Ne bi 'yɛngui: “Cornelio, Oja bi 'yøde 'be'a gám ma ne bi nu yän t'unni gá un yu hyoya, ne im bɛn'a'i.

³²Nuya guin zohna ra Simón Pedro 'bupu Jope bu ja rá ngu ra Simón ra hoca xindanı a, ne i ja rá ngu bu ndendeja. Ne nu'bu da zøcua gan yaui,” ɛn'a ram 'behni mahɛts'i 'bu min zoqui. ³³Jananjabu dá zonzh'na 'i ne xän ho guá ɛhe. Nuya gäthogähe dí 'buhmbe ua ngue da nuje Oja, ga øhmbe 'be'a gätho da xije Oja, gue gui xije, ɛn'a ra Cornelio.

Bi sih ran ho ma'da'yo a ra Cornelio

³⁴Nu ra Pedro bi 'yɛmp'u:

—Nugä dí paçä ya hingui huahna Oja to'o da numanho gue'bu ra judío o hing ra judío. ³⁵Nu Oja da zini hont'a go nda'a ní nde i ya, ngue to'o gätho da numansu'a, ne to'o i øt' ran ho. ³⁶Guí paɛmbu ram hma bá pɛncähe Oja dyu israelgähe, dyu judíogähe, bi ma nangué ra Jesucristo, gue nu'a di hocpa ní mbui n'da, guehna rá Hmu u gätho hont'a go 'be'a ní nde i ya. ³⁷Ne guí paɛmbu ram hma nangué ra Jesucristo bi hmam bu gätho ra häi Judea, bí mbupu Galilea, gue'bu ya xí juah rá 'bɛfi ra Xuua Nxixya gue bi ma di xixyaba yu ja'i. ³⁸Ne

guí paɛmbu Oja bi un rá ts'edi rá Hogandähi Oja ra Jesús, ra mengu bu Nazaret. Nu ra Jesús hønbu go hapu bin 'yo mí øt' ran ho, ne gätho u mín 'yohu ra zıthu bi hyønba thi ra zıthu. Gätho bi 'yøt'u nguetho min 'youi Oja. ³⁹Ne nugähe ma 'bäigähe a ra Jesús, dí mamhbe majuani, nguetho dá nuhe 'be'a gätho bi 'yøt' ra Jesús nubu ma häihe dyu judíohe, nɛpu ma ngarpa hninihe Jerusalén. Ne m'bejua bi tho, bi guarpu ja ra pont'i. ⁴⁰Pe Oja bi xox'a ná hyupa, ne bi japi dá nugähe xän ho. ⁴¹Pe njom mi'da bi nu, høngdähe gue xí huancähe Oja. Janangue dí mamhbe majuani, gue ya majuani dán sihmegähe ra Jesús 'bu mi ndants' 'bu mi du. ⁴²Ne nu'a bi mbencähe gue ga xihmbe yu ja'i ne ga mamhbe, gue gue'a bi huahn'na Oja da 'yørpa ran juanbi yu ja'i 'bui ne'u xän du. ⁴³Ne guehna mím man'u gätho yú pøngahya Oja, gue gätho to'o da 'yɛc'yɛi nangué ra Jesús, da hyän ra punbi nangué yú ts'oqui, bi 'yɛn'a ra Pedro.

Nu'u hing yu judío bin t'un rá Hocandähi Oja

⁴⁴Ne i ya ra Pedro, 'bex bá ɛh rá Hogandähi Oja, gätho bi gohmbu yu ja'i i øh rá m hma ra Pedro. ⁴⁵Ne nu'u yu judío min 'yohu ra Pedro madí hyonya thoho 'bu mí bađi bin t'un rá Hogandähi Oja u hing yu judío. ⁴⁶Nguetho bi 'yøde bin ya 'da yu nde hing yú ndese u, gue bi 'yɛspa Oja 'bu mí ya. ⁴⁷Ne bi 'yɛn'a ra Pedro, bi 'yänni:

—Ha sä da mba ma hecpi ya 'bucua gue hin dín xixya, ne ya xu

hyañ rá Hogandähi Oja tengugahü, bi 'yëna.

⁴⁸Ne bi ma di xixyaḅi nangue rá thuhu ra Jesucristo. M'bejua büya bi 'yäp ra mate ra Pedro da gohmbü bü mi'da yu pa.

Nu ra Pedro i xih yu 'yëc'yëi
bü Jerusalén hague án zä
bi 'yëc'yëi u hing yu judío

11 Ne nu'u mi'da yú 'bäihü ra Cristo ne yu 'yëc'yëi bü ra häi Judea mí øde gue yu ja'i hing yu judío bi hyañ ráam hman Oja. ²Pe nu'bü mí mbeng bü Judea ra Pedro, ne bi zøm bü Jerusalén, nu'u 'da yu judío yu 'yëc'yëi bü, bi zü'a ra Pedro. ³Nu'u bi xi'a ra Pedro, bi 'yëmbi:

—Hanja gá mba bü yú ngu yu ja'i ngue hing yu judío, ne gán sihmehü u.

⁴Nu ra Pedro büya bi xifi 'be'a gätho xín ja, gue'bü mí dü'mi bi xi Oja gue da zøm bü rá ngu ra Cornelio. Bi 'yëna:

⁵—Mí 'bücä bü ra hnini Jope, ne mí yağä'be Oja. Dá nugä tengu'bü dá 'ui, bá çah mahëts'i tengu n'da ra the'bø't'e. Ne bá çai mfent'i goho yú ts'at'i, ne bi zøpü dí 'bui. ⁶Nu'bü má handi dá nu hønt'a go 'be'a má zu'uë 'bücua ja ra häi. Dá nu'u ja goho yú gua, yu zu'uë ne yu zate ne mi'da. Ne dá nu yu pozü ne yu doja. ⁷Ne dá ø'a n'da ra nde bi xiqui:

“Pedro, dami ndants'i gui hyo gue gui sa,” bi 'yëngui. ⁸“Hin'na ma Hmu,” dá ëmbi, “nguetho njam'bü dá sagä a man nin t'ëdi ngue hin ga sahe.” ⁹Pe nu ra nde mahëts'i bi xiqui mahøn'a: “Pe 'yo guí ëna hingui ho 'be'a dí sändä da ts'a,

ngue gätho dá hocä yu,” bi 'yëngä a ra nde. ¹⁰Nhyundi bi 'yøt'e njabü, bi mba ra 'bø't'e bü mahëts'i büya.

¹¹Ne 'bexque gue'a ra pa bi zøpü hyu yün 'yohü bü ja ra goxthi guepü däm 'bücä, gue yüm 'behni bá nexpü Cesarea, ne bi hyongui.

¹²Ne nu'a rá Hogandähi Oja bi xiqui ga tenni, ne nte män t'änni ga änni. Ne 'bücua ya 'dato yu 'yëc'yëi ngue dá mbähmbe. Ne dá cüthe bü ja rá ngu n'da ran 'yohü í Cornelio.

¹³Ne nu'a bi xije gue bi nu n'da ráam 'behni Oja mahëts'i mí 'bäpü ja rá ngu, gue bi xifi da mbenpü ja ra hnini Jope 'da yün 'yohü, da 'yänni nanguecä. ¹⁴Ne bi xifi gue ga xifi hague dán zä dim pøhø, ne'u 'büpü rá ngu. ¹⁵Ne nu'bü mí ju'a'a bi xic ra Cornelio, dá dü'mi dá zocä büya. Ne nu'bü má dü'mi dá mangä, nu rá Hogandähi Oja bá ëhe ne bi gohmbü u mí 'büpü büya, tengutho bi 'yørcahü rá mbüdi thofo. ¹⁶Ne nubüya dá bëngä ráam hma ra Hmu Jesús nu'bü mim ma: “Nu ra Xuua bi xixya ahü ra dehe, pe nugä ga 'da ahü rá Hogandähi Oja,” bi 'yëngähe ra Jesús, bi 'yën'a ra Pedro.

¹⁷Ne xø bi 'yëna:

—Nu'bü n'dat'a ran t'unni bi un Oja u, tengutho bi 'daju 'bü ya xtá ëc'yëihü ra Hmu Jesucristo, ha da zä ga sèrpä a in nde da 'yøt' Oja, bi 'yën'a ra Pedro.

¹⁸Nu'bü mí 'yø'u yu 'yëc'yëi 'büpü Jerusalén 'be'a bi man ra Pedro, him mam bi zui pe bi 'yëspa Oja, ne bi 'yën'u:

—A, njabü øt Oja 'bü, gue ne'u yu ja'i hing yu judío di japi di päh yün 'yomfëni nangue yú ts'oqui, ngue ne'u ðin ja ra temazai u, bi 'yën'u.

Nu yu 'yɛc'yei dim peti bu Antioquía

¹⁹Nu'u 'da yu 'yɛc'yei ngue bi nu ran unbi bu Jerusalén 'bu mí mba ntho ra Esteban, bin 'uɛxt'u. Nu'u 'da bi mba bu n'danni yu häi Fenicia nepu Chipre nepu ja ra hnini Antioquía. Bi man rán ho ma'da'yo ra Cristo bu bim 'bui, pe hont'u yú mijudíohu bi xifi. ²⁰Pe nu'bu mí zòm bu Antioquía 'da yu mengu bu Chipre nepu Cirene, bi zo'u hing yu judío, gue ne'u bi xifi nangué ra Hmu Jesús. ²¹Nu'u mí ja ra ts'edi xun ho nangué Oja u, janangué'a xun ngu yu ja'i hing yu judío bi 'yɛc'yei, bi hyese yú t'ɛc'yei, ne bi den'na ra Hmu.

²²Ne bi 'yø'u yu 'yɛc'yei 'bupu Jerusalén gue bi 'yɛc'yei u 'da hing yu judío bu Antioquía. Janangué'a bi mbenpu a ra Bernabé. ²³Ne nu'bu mí zòm bu, bi nu ngue i nu rá mate Oja yu ja'i i 'bupu. Bin johya rá mbui ra Bernabé buya, ne bi zofo, bi xifi hin da hyegui, pe din 'yomanho bu ja rá 'yu Oja, ne da 'yørpa rá 'befi Oja ngue gätho yú mbui. ²⁴Nuna ra Bernabé n'da ra hocja'i na, ne mí ha rá ts'edi xun ho rá mbui nangué rá Hogandähi Oja in 'youi, ne mí ɛc'yei xun ho. Janangué'a xun ngu mi'da yu ja'i bi 'yɛc'yei ra Hmu.

²⁵Nubuya, bá pøm bu ra Bernabé, bi mba bu Tarso bi hyom bu ra Saulo. Ne nu'bu mi ðini, bi zixpu Antioquía. ²⁶Ne n'dajeya bäm 'buhmi bu, ne mi pa bu ja ram peti ne bi xänbi xun ngu yu ja'i. Guepu ra mbudi bi t'ɛmbi yu cristiano u yu 'yɛc'yei, gue mí nde da ma, i ten ra Cristo u.

²⁷Nu'u yu pa u, bá nepxu Jerusalén 'da yu pøngahya, bi mba bu Antioquía. ²⁸Nu'a n'da í Agabo, bi ndants'i bim 'bäpu madim peti yu 'yɛc'yei, ne bi ma con rá ts'edi rá Hogandähi Oja. Bi ma gue din ja ra thuhu gätho ra ximhäi. Ne nuna bin ja 'bu mim hmuts'ut'abi bu Roma a ra Claudio. ²⁹Ne nu'bu mín ja ra thuhu, nu'u yu 'yɛc'yei bu Antioquía bi zänni hangu na ngu ts'u ra mbeti da baði n'da ngu n'da, gue da 'benpa u yú mi 'yɛc'yeihu 'bupu ra häi Judea, ngue da mbäx'i ts'u. ³⁰Ne ngubu bi 'yø't'e, bi mbenpa ra mbeti u yú ngurpi yu 'yɛc'yei bu Judea, bi hyax'a ra Bernabé ne ra Saulo.

Bi tho ra Jacobo ne bi mba mfent'i ra Pedro

12 Nu'u yu pa u, nu ra ts'ut'abi Herodes bi manda da mba mfent'i yu 'yɛc'yei, bi d'u'mi di unba u. ²Ne bi manda ngue bi tho ra Jacobo rán 'yohu ra Xuua, ra juai í tho a. ³Nu'bu mi bäh ra Herodes gue i numanho yu judío hing yu 'yɛc'yei gue bi hyo ra Jacobo, bi bent'a ra Pedro, ne bin theui n'da ra dämpeti mí sänba Oja u yu israel, t'ɛmbi dābaxjua. ⁴Janangué'a him 'bex bi tho ra Pedro, pe bi jot'a fädi. Ne bi manda 'de'ma 'dato yú dofui ra Herodes di jamansu ra goxthi, 'da'i goho n'da cut'i. Mím bən'a ra Herodes xtán zixpu 'buh yu ja'i, mí ɛna xtá hyo bu 'bu mí gua'a ram peti ran dābaxjua. ⁵Nu ra Pedro guexta'a mí pa m'bädi xun ho bu ja ra fädi, pe nu yú mi 'yɛc'yeihu bim peti, ne ɛmme bin yähu Oja nangué ra Pedro.

Oja bi guc'a ra Pedro nu'bu mí ofädi

⁶Nu ra xui a gue mi ðn'a ra Herodes xtán guc 'bu mí hyats'i, nu ra Pedro mi cät'inde yoho yu dofui, ne nu'a, nthu't'i yoho yu cadena, ne bin aha. Ne xø mí 'bäpu mil'da yu dofui bu ja rá goxthi ra fädi. ⁷N'dahmantho bi zøpu 'buh ra Pedro n'da rá m 'behni ra Hmu mahçts'i. Ne bi næcpu mbo ra fädi. Nu ram 'behni bi 'yanba rá hyo ra Pedro, bi 'yä'a, ne bi 'yembi:

—Ndants'a n'dihi, bi 'yembi.

Nu yu cadena bi xose gue'a män thu't'i rá 'ye. ⁸Ne nu ram 'behni bi 'yemp'a mahøn'a:

—Dami tüt't' ni ngu't'i ne gui 'yu't' ni thixfani.

Nu ra Pedro bi 'yøt'e tengu bi si'a. Ne xø bi 'yembi:

—Hye ni dapahni ne gui tengui.

⁹Nu ra Pedro bi den'na ram 'behni, bi bøm büya. Pe him mí pa 'bu majuañi gue'a rá m 'behni Oja bi zits'i, uague tengu'bu bi 'uitho.

¹⁰Ne nu'bu mi thopu bí 'bäh rá mbüdi yu mbädi, ne bi thopu ná yoho 'bäh yu mbädi, bi zøm bu bí ja ra jut'it'egui bu ja ra 'yu ní mba bu hnini. Bi xose ra jut'i ne bi bøm büya. Ne nu'bu min 'yo bu 'yu, bi 'ue'a rá m 'behni Oja, bi ts'o'a ra Pedro büya. ¹¹Nu'a ra Pedro, nu'bu mi baði 'be'a gätho bin ja, ngue majuañi ne hing ra t'i, bi 'yense:

—Dí paşegä ya gue ra Hmu mahçts'i bá pehna n'da rá m 'behni, ne bá juğä bu ja rá ts'edi ra ts'ut'abi Herodes, ne bi yangä nangué 'be'a nde xtá 'yörcä ma mijudíohe, bi' yense ra Pedro.

¹²Ne nu'bu mín 'yomfëni ts'u, bi mba bu ja rá ngu ra María, rá mbe

ra Xuua Marcos, ne xun ngu madím peti bu, i yañu Oja nangué ra Pedro. ¹³Ne nu'bu madí jät ra jut'i bu thi ja ra mbät't'i, bi mba bu n'da ra hmute, ra 'yehë, í Rode, gue da baði to'o i 'bäpu. ¹⁴Ne nu'bu mí 'yörpa rá nde ra Pedro, bi baði to'o, ne emme madí johya. Pe him 'bex bi xocuabi nguetho in nde m'bet'o bi xi'a n'dihi yu ja'i 'bupü, gue 'bäpu ra Pedro bu ja ra goxthi. ¹⁵Nu yu ja'i bi 'yembi: —Guí häte.

Pe nu'a ra hmute guexta'a mi ma gue gue'a ra Pedro. Ne nu'u bi ma: —Gue'a rán dahi a.

¹⁶Pe nu ra Pedro bi thoc thoho di jät ra jut'i, ne nu'bu mi xocpi ne bi nu gue gue'a ra Pedro, bi hyonya thoho u. ¹⁷Pe nu'a ra Pedro bi uañba rá 'ye, ndepe din he. Ne bi xifi ha án zä bi gucpü ja ra fädi ra Hmu. Ne bi 'yemp'u yu ja'i:

—Dami xihmbu a man'da ra Jacobo, gue ra Santiago a, ne'u mil'da yu 'ygc'yei 'be'a bin ja, bi 'yena.

Ne bi bøn'a ra Pedro bi mba n'danni.

¹⁸Nu'bu mi hyats'i, emme bin ja ran cui, gue'da xnin 'yänthoho yu dofui, nguetho him bi baði 'be'a bin ja ra Pedro. ¹⁹Ne nu ra Herodes bi manda dí honi pe him bá thini. Ne nubüya bi 'yän'du yu mbängoxthi hague bin ja, ne bi manda ngue da tho'u büya. M'bejua bi bøn'a ra Herodes ra häi Judea, bi mba bu ja ra hnini Cesarea, ne bäm 'bupü.

Bi du a ra Herodes

²⁰Ne nu ra Herodes emme mí numan'u yu ja'i 'bupü ra hnini Tiro næpu Sidón. Pe nu yu ja'i bim peti, pe m'bet'o bin amigohu ra Blasto,

rám fäts'iui ra ts'ut'abi Herodes. Ne bi sih ra Blasto din hocpahü a ra Herodes, nguetho jatho dí nexpü 'be'a da zi yu ja'i bu bí ja rá häi ra Herodes. ²¹Janangue'a bi zän man'da ra pa büya, nu yu ja'i bim peti. Nu ra Herodes bi hye rá pahni emme xun ho, ne bi hyupü ja rá mexa, ne bin hõt'ahya. ²²Ne emme bi mbahni yu ja'i ne bi 'y'en'a:

—Hing rá nde n'da ran 'yohü bu na ya nü, pegue rá nde n'da ra oja, sä ɛn'a.

²³Dahmantho n'da rá m 'behni Oja mahets'i bi japi 'bex bin zäman'a ra Herodes, nguetho him bi ma ngue hinga gue'a Oja a, him bi 'yɛspa Oja. 'Bex bi nequi yu zu'uɛ mbo rá foho, bi du büya.

²⁴Pe nu rá m Hman Oja bi thoqui bi hma, gätho bu n'danni bi 'yøh rá m Hman Oja yu ja'i.

²⁵Nu ra Bernabé ne ra Saulo, nu'bu mi guah yú 'befi, gue bi sifi da hyax ra mbeti bu Jerusalén, bá peng büya, bán 'yohü ra Xuua Marcos, bi zøpü Antioquia mahøn'a.

Nu ra Bernabé ne ra Saulo bi dämp' yu 'befi ngue bi mamp rá m hman Oja bu n'danni yu häi

13 Nubü ra hnini Antioquia mi 'bapü yu 'yɛc'yei ngue nzai dim peti. 'Da'u yu pøngahya, ne 'da'u yu xänbate. Mí 'bapü ra Bernabé, ne Simón t'ɛmbi Negro, ne ra Lucio ra mengu bu Cirene. Ne mí 'bapü ra Manaén, nu'a 'darpü bi mba ma tedeui ra Herodes rá ts'ut'abi ra häi Galilea, ne mí 'bapü ra Saulo. ²N'da ra pa nu'bu mí 'yøt' ram peti u, ne mí ɛ't' yán ts'ihme, ne nu'a rá Hogandahi Oja bi 'yɛmp'a:

—Dami 'ueju ya yoho yun 'yohü, ra Bernabé ne ra Saulo, nguetho xtá huanhdä u da 'yøt' ra 'befi dá xifi, bi 'yɛmbi.

³Nu'bu mí 'yɛ't' yán ts'ihme mahøn'a, bi 'yäp rá m fäts'i Oja 'bu mí dospa rá ya ra Bernabé ne ra Saulo.

Bin 'yɛhmbu büya:

—Oja da zix ahü, bi 'yɛmbi.

Nu'u bi 'behni bi mam bu rá m Hman Oja bu Chipre

⁴Nubüya nu rá Hogandahi Oja bi zix'a ra Bernabé ne ra Saulo, bi mba bu ra hnini Seleucia. Nu'bu mí nexpü, bi hyu ra barco, bi mba bu ra häi Chipre, ra t'uhäi i ja bu made ra dejä. ⁵Ne nu'bu mi zøm bu ra hnini Salamina, bi mam bu rá m Hman Oja bu ja yú ni ja yu judío. Ne ra Xuua Marcos mín 'yohü ne bim fäxpü. ⁶Nu'bu mi thopü gätho ra häi Chipre, bi zøm bu ja yú hyodi ra hnini Pafos. Ne bin tımhbü n'da ra judío gue ra badi, ɛna rá pøngahya Oja pegue ra hyäte a, nu rá thuhu í Barjesús. ⁷Nu'a mín 'youi bu ja rá 'befi ra Sergio Paulo, rá ts'ut'abi ra häi bu. Nu'a ra Sergio Paulo n'da ran 'yohü emme mí ja rán 'yomfɛni xun ho. Nu'a bi zohna ra Bernabé ne ra Saulo nguetho nde da 'yøh rá m Hman Oja. ⁸Pe nu ra badi Barjesús, n'dat'a ra Elimas, bi 'yu't'a ra ts'ut'abi, nguetho hingui ndepe da 'yɛc'yei a i sifi, ne bin junthü a ra Bernabé ne ra Saulo. ⁹Nu ra Saulo, n'dat'a ra Pablo a, n'youi xun ngu ra ts'edi nangue rá Hogandahi Oja a, emme bi hyɛt'a ran 'yohü ngue ra badi. ¹⁰Ne bi 'yɛmp'a:

—Nu'i gra ndøhyäte ɛmme guín 'youi gätho 'be'a xən ts'o. Nu'i gra ts'unt'u i ra ɖamants'o. Nu'i gadi ɛcua 'u gätho xən ho. Ha njəm'bu gui 'ye'ts'a gní xih yu ja'i hingui ho 'bɛ da den Oja. ¹¹Nuya da 'yøt'a'i ran ɛnbi ra Hmu mahɛts'i. Gan xädä gue hin da zä gui nu ran nequi 'da yu pa, bi 'yɛmp'a ra Pablo.

'Bex bin xädä, bi gä 'bexui rá dä, ne bi hyoni to'lo da gurpa rá 'ye'a bɛya. ¹²Nu'bu mí nu'a ra ts'ut'abi 'be'a bin ja, bi hyonya thoho, 'bex bi 'yɛ'yei bɛya, nguetho ya bi ɓadi majuqani a rán xädi ra Hmu mahɛts'i ngue mím man'a ra Pablo.

Ra Pablo ne ra Bernabé nubɛ ra hnini Antioquía, gue ra häi Pisidia

¹³Nu ra Pablo ne'u mín 'yohɛ bi hyu ra barco, bi nexpu Pafos ne bi zøm bu Perge bu ja ra häi Panfilia. Pe nu ra Xuua Marcos bá ɛ'a, bá sotho ɛ mín 'yohɛ, ne bá peng mahøn'a bu Jerusalén. ¹⁴Nu ra Pablo ne'a ra Bernabé mín 'youi, bi nexpu Perge bi mba bu man'da ra hnini Antioquía bu ra häi Pisidia. Ne nu'bu mi zøn ra pa ran säya, bi yurpu ja rá nijä yu judío ne bi hyurpu ɛ. ¹⁵Nu'bu mi gua'a man'u 'bɛpu, ngue rá søcuɔ yún t'ɛdi yu judío ne rá søcuɔ yu pøngahya, nu'u di jamansu bu ja ra nijä bi xi'a ra Pablo ne ra Bernabé:

—N'yohɛ aui, nu'bu ja aui ts'u n'da ran zofo, dami xije ts'u.

¹⁶Bi ndants'a ra Pablo bɛya, bim 'bäi, bi uan rá 'ye ngue ndepe da 'yøh yu ja'i, ne bi 'yɛmbi:

—N'yohɛ ahɛ ma mi'israelhɛ, ne gätho ahɛ guín numansuhɛ Oja, dami 'yøhmbɛ ya. ¹⁷Nu'a Oja gue

dí tenhdɛ dyɛ israelhɛ, bi huan'dɛ mam bombøtahɛ ne bi japi bin xandi xən ngu nu'bu mí 'bɛpu ra häi Egipto, ne mí 'bɛpu tengu yu n'dan'yo ja'i. Ne nu Oja bɛya bá jɛc'u nangué rá ts'edi bu mi 'bui.

¹⁸Ne madague'a him madí döp Oja yú mbui ɛ 'bu mín 'yo mbe nyote njeya bu ma'ueni ɛ, pɛ guehma bin ja rá yembui Oja. ¹⁹Ne bi un'na ra häi Canaán ɛ ma mi'israelhɛ gue di manda zehe, 'bu mí jua'a bi hyo'u yoto yu nde xmi 'bɛpu. Ne bin zəm bu ma mi'israelhɛ bɛya. ²⁰Nu Oja bɛya bi japi bim 'bɛh yú ze'mi, ne goho ciento ne yote ma'det'a njeya madí manda ma mi'israelhɛ, asta gue'bu go mím 'bɛh ra pøngahya Samuel. ²¹M'bejua bi ndese yu ja'i n'da ra hmuts'ut'abi di manda ɛ. Ne bi jap Oja a ra Saúl dim hmuts'ut'abi bɛya. Nu ra Saúl, rá ta a ra Cis, gue rá m bombøta ra Benjamín mí 'bɛh maya'bu. Ne nu'a ra Saúl bim hmuts'ut'abi yote njeya. ²²Nu'bu mi 'uec Oja ra Saúl bɛya, bi japi bim hmuts'ut'abi ra David. Ne mi man Oja, bi 'yɛna: “Nuna ra David, rá ts'unt'u a ra Isaí, ɛmme dín numanho, nguetho da 'yørca a ma pähä ne 'be'a gätho dín nde,” bi 'yɛn Oja, bi 'yɛn'a ra Pablo 'bu mín zo'u yú mijudío bu ra hnini Antioquía, ra häi Pisidia.

²³Ne bi thoqui bi man ra Pablo, bi 'yɛna:

—Ne gue'a ra David rá m bom'betona ra Jesús gue bá pencahu Oja, ma pørpatehu dyɛ israelhɛ, dyɛ judío hu, tengu mí man Oja maya'bu.

²⁴Ya ma guerpɛ di dɛmp'rá 'befi ra Jesús, nu ra Xuua mí xih ma mi'israelhɛ gue din xixya to'o gätho

bi päh yú mbui nangué yú ts'oqui.
²⁵Nu'bu mi ts'atho da du a ra Xuua, nu'a mí mam buya: “Nu'a gá bəmhbü gue guécä pe hinga guécä. Pe m'bejua ba ghe, ne hin dí súcä tengu a, nguetho emme xun hets'i rá ts'edi a,” mí en'a ra Xuua, bi 'y'en'a ra Pablo.

²⁶Ne bi thoqui bi man ra Pablo, bi 'y'ena:

—Man 'yohü ahü, yúm bom'betoju ra Abraham, ne mi'da ahü gue ne'ahü guí numansuhü Oja, gueju bá pencahü na rá m hma Oja, ne i ma hague dán zä di pøju. ²⁷Pe nu ma menguhü mí 'bupü Jerusalén, ne yú ngurpi ü, him mi paði gue gue'a ra Jesús mí o't' yu pøngahya, madague'bu i hmam bu ja ma nijahü gätho yú pa ran säya. Janangue'a bi 'yörpa ra Jesús tengu mán t'o't'i 'bu mí yapi gue da hyo. ²⁸Nu ra Jesús nte min dupate, pe bi si'a ra Pilato gue di manda da tho. ²⁹Ne nu'bu mí 'yörpe 'be'a gätho mán t'o't'i bu ja rá m hman Oja, ne m'bejua buya bi mba ma ca'mi bu ja ra pont'i, ne bi t'ägüi. ³⁰Pe nu Oja m'bejua ts'u bi xoxpü 'bu'u xun du. ³¹Ne nu yun 'yohü mín 'yohü mam'bet'o a ra Jesús 'bu mí nexpü ra häi Galilea, ne bi mba bu ra dahnini Jerusalén, ne guet'u i xih yu ja'i ü ya.

³²Necä'be dí xi ahü ya nangué ra Jesús, ran ho ma'da'yo gue'a mí xi Oja ü ma bötahü 'bu mí ma gue 'be'a majuañi din ja. ³³Ne gue'a bin ja a ya. Gue bi jacuahü 'bu mí xox'a ra Jesús, gue gueju dyam bom'betoju ü bi xi Oja majuañi. Tengu mán t'o't'i bu ja rá m Hman Oja, ná yoho ra Salmo, i ena: “Nuya

nam pa ya, dí g'ts'i'i, da nu'u yu ja'i ya gue majuañi ma Ts'unt'u i,” mí en Oja 'bu mi 'y'ena, bi 'y'en'a ra Pablo.

³⁴Ne xø bi 'y'en'a ra Pablo:

—Ne bi xox Oja a ra Jesús 'bu mí du, ne hin da du mahøn'a. Ne gue'a bi man Oja, 'bu mi 'y'ena: “'Dat'a ra hoganjapi ga 'da'i tengu dá xih majuañi ra David,” bi 'y'en Oja, bi 'y'en'a ra Pablo.

³⁵Ne xø bi 'y'ena:

—Ne gue'a bi mam bu man'da ra Salmo gue bi 'yo't'a ra David, bi xi Oja: “Hin gui jap'a ni Hoga Ts'unt'u da 'ya a rá ngøc'yei,” bi 'y'embi.

³⁶Pe nu ra David nu'bu mí jua'a rá 'befi ngue bi 'yörpa rá pähä Oja gätho mí 'bäcua ja ra häi, bi du. Ne 'darpü yún 'yägüi yú bøta bi t'ägüi, ne bi 'ya bu rá ngøc'yei a buya. ³⁷Pe nu'a rá ngøc'yei ra Jesús, bi xox Oja a, him bi 'ya a. ³⁸Ma cu ahü, dín nde ahü gui pa'hmbü, nangué ra Jesús i jaju ra punbi nangué ma ts'oquihü, ne gue'a dí xi ahü a ya. ³⁹Hønt'a go to'o gahü ga döp ma mbuihü a ra Jesús, din jaju ra punbi gätho ma ts'oquihü. Ne madague'a dí øthü yún t'edi ra Moisés bi xi Oja, pe hinga gue'u dí punga ma ts'oquihü ü. ⁴⁰Dami 'yec'yeihü ra Cristo ya, janangue'a hin gui nuhü 'be'a bi man yu pøngahya bu ja rá m Hman Oja, nu'bu mí ma:

⁴¹Damin 'yomfënihü ts'u a gnán thennate thohü, nguetho dí øt'ä n'da ra 'befi nuixte yu pa jabüya guí 'buhmbü. Pe nu'bu hin gui 'yec'yeihü 'bu 'bo'o i xi ahü, gui hyonya thohohü 'bu bi mba ma ün'ni ahü, ne gui tuhü buya.

Gue'a mí man yu pøngahya 'bu mí 'yæn Oja, bi 'yæn'a ra Pablo.

⁴²Ne nu'bu mí bøm bu ja ra nija ra Pablo ne'a mín 'youi, ne nu'u 'da gue madim peti bu bi 'yöp ra mate gue da xih mahøn'a 'bu ni yoto u, tengu xí xih ya. ⁴³Ne nu'bu mí gual'a ram peti bu ja ra nija, xun ngu yú mijudío hu ne'u i æc'yei tengu yu judío, bi den'na ra Pablo ne ra Bernabé. Nu ra Pablo ne ra Bernabé bi xifi ngue di thoqui da 'yæc'yei ra Jesús, gue dí 'daju rá mate Oja a.

⁴⁴Janangue'a nu'bu mí zøn'a hyäto pa buya, ngue ra pa ran säya, mbe gätho na ngu yu ja'i 'bu ru ja ra hnini bim peti bu, ngue da 'yøh rám Hman Oja mahøn'a. ⁴⁵Pe nu'bu mi nu'u yu judío ngue ní mba bu ja yú nija gätho yu ja'i, ne bin seya u buya. Ne bin junthu ra Pablo ne mí æn'u him majuani a bi ma, ne bi c'aman'u a. ⁴⁶Nu ra Pablo ne ra Bernabé bi hyut'ran zambuï ne nts'edi bi ma:

—Bi zän Oja m'bet'o thoho bi siju rám Hman Oja dyu judío hu, ne hin gá hyamhbü. Janangue'a hin nin sähu gui hyamhbü ra temazaï. Pe ga mbähmbe ga xihmbe yu ja'i hing yu judío ya. ⁴⁷Nguetho ra Hmu mahæts'i bi mbencähe ne mi ma:

Ya dá penh'nahu gui xihmbü yu ja'i hing yu judío, din ja ran nequi yú mbüi.

Ne gätho ra ximhäi gui mamhbü hague dán zä ga yanba yú te yu ja'i, ne gue'a bi xije ra Hmu a, bi 'yæn'a ra Pablo.

⁴⁸Ne nu'bu mí 'yøh yu ja'i ngue hing yu judío 'be'a bi man ra Pablo, bin johya yú mbüi, ne bi 'yæna:

—Xun ho rám Hman Oja, bi 'yæn'u.

Ne bi 'yæc'yei to'o gätho mán thahni gue din t'un'na ra temazaï. ⁴⁹Ne nu rám Hman Oja, ya gätho bu ja ra häi Pisidia bi hma. ⁵⁰Pe nu'u 'da yu judío bi parpa u 'da yu xisu, gue'u 'da mí søm bu ja yú nija ne mí pa nt'æspi bu ja ra hnini, ne'u mi'da yun 'yøhu gue yu ngurpi bu ja ra hnini. Ne nu'u bi ucpa ra Pablo ne ra Bernabé buya, ne bi xifi da bøm bu ja yú häi. ⁵¹Janangue'a nu ra Pablo ne ra Bernabé bi huac yú gua yu fonthäi, ngue n'da ra hmepya nde da ma, da nu rán theui a bi 'yøt'u. Ne bi mba bu ja ra hnini Iconio buya. ⁵²Pe nu yu 'yæc'yei bu Pisidia emme bin johya, ne bi hyä ra ts'edi xun ho nangue rá Hogandähi Oja.

Ra Pablo ne ra Bernabé nubü ra hnini Iconio

14 Nubü Iconio, bi yurpu ra Pablo ne ra Bernabé bu ja yú nija yu judío, ne bi mam bu a rám Hman Oja. Ne bi ma xun ho, janangue'a xun ngu yú mijudío hu bi 'yæc'yei, ne'u yu ja'i gue hing yu judío. ²Pe nu'u 'da yu judío ngue him bi 'yæc'yei emme madin 'yuthu u hing yu judío, bim parbi da zu'u yu 'yæc'yei. ³Pe nu ra Pablo ne ra Bernabé nya'a bim 'bu ru, nguetho xun ngu bi 'yæc'yei bu, ne bi hyut'ran zambuï bi ma nangue ra Hmu mahæts'i. Nu ra Hmu bi un yú ts'edi u ngue da 'yøt' yu hmepya ne yun t'øt'e nuixte, gueru da bah yu ja'i, Oja in 'yøhu ra Pablo ne ra Bernabé. ⁴Pe nu yu ja'i bu ja ra hnini bin heque. 'Da'u bi den yu judío hing yu 'yæc'yei, ne 'da'u bi den ra Pablo

ne ra Bernabé. ⁵Janangue'a, nu yu ngurpi bu ja ra hnini bi un ran t'edi u hing yu 'yɛc'yei, yu judío u'da, hing yu judío u'da, gue da zu'u, ne di bat'ado u. ⁶Pe nu ra Pablo ne ra Bernabé, 'bu mí bađi 'be'a nde da 'yørpe, bi 'dagui, bi mba bu ja ra hnini Listra, nepu ra hnini Derbe nubu ra häi Licaonia. Ne bin 'yo gätho ra xequi bu. ⁷Nepu bá mam bu rán ho ma'da'yo ra Cristo bu u.

Bi mba ma bat'ado ra Pablo bu Listra

⁸Nubu ja ra hnini Listra mí 'bupu n'da ran 'yohu, ra dogua, ngue ya xín jabu 'bu mim 'bui. Ne mí hurpu nguetho hin jam'bu bin 'yo. ⁹Nu ran 'yohu i øde 'be'a bi man ra Pablo. Nu'bu mí hyet a ra Pablo, mí pađi 'be'a mím ben'a zu dogua, ngue ya i ɛc'yei gue dí hocpa rá gua ya. ¹⁰Janangue'a nu ra Pablo nts'edi bi ma:

—Ndants'i gam 'bäi.

Nu ran 'yohu buya 'bex bi zägui bin 'yo. ¹¹Ne nu'u yu ja'i, nu'bu mín nu 'be'a bi 'yot'a ra Pablo, nts'edi bi mbafi, ne bin ya yú nde 'u licaonia, bi 'yena:

—Nuya yu oja ya, pe bi nequi tengu'bu yun 'yohu, bi zocua ja ra häi dí 'buhmbu, bi 'yena.

¹²Nu ra Bernabé bi 'yembi tengu rá thuhu yú oja zehé ra Júpiter, ximangutho a ra Pablo bi 'yembi tengu rá thuhu yú oja zehé ra Mercurio. Nguetho man'da mi ya'a ra Pablo, ne i ɛmbi rá pøngahya ra Júpiter a ra Mercurio. ¹³Nu'a ra mbäjä buya, ngue mí pep'a yú oja Júpiter, mí ja bu n'da ra ngu bu ndehnini, gueru mí thande ra Júpiter yu ja'i. Nu'a ra mbäjä ne'u

'da yu ja'i bá si yun dani gueru 'buh ra Pablo ne ra Bernabé, ɛmbi ra Mercurio ne ra Júpiter, gue da hyo yun dani da mbøspe. Ne bá ca yu døni, gätho da mbøspe. ¹⁴Pe nu'bu mí bađ ra Bernabé ne ra Pablo 'be'a i nde da 'yot'u yu ja'i, bi yuru 'buh yu ja'i, bi dun yú pahni, ndepe da bađ yu ja'i hingui numanho 'be'a nde da 'yot'u, ne bi 'yembi:

¹⁵—N'yohu ahü hanja ngubu gní 'yøthu. Nguetho dyün 'yohu thoho'be, pe bá ɛ'be ua gue dín nde ga xi a'be gui 'yes'hü 'be'a guí øthu, nguetho säti thoho 'be'a guím bømhbü. Nde'bu gui 'yes'hü gní thandehü u guí ɛmfu yu oja ua ja ra häi, ne gui thandehü majuani Oja. Nguetho gue'a bi 'yot' mahets'i necua ja ra häi ne ra deja ne gätho i ja ua. ¹⁶Nu'u yu pa bi thogui, Oja bi hyetho yu ja'i da 'yøzehé yú pähä zehé. ¹⁷Pe nu Oja buya za i urcahu rá hogan 'yomfeni i ørcahu, gue bí penh ra 'ye ne di japi din ja ma huqihü, ne di 'daju 'be'a dí sihu ne di 'daju ran johya ma mbuihu, bi 'yena ra Pablo.

¹⁸Madague'bu ngubu mí man ra Pablo, pe xun hei bu í hecpa yu ja'i gue hin da mbøspe.

¹⁹Pe bi zøm bu 'da yu judío bá nexpu ra hnini Antioquia bu ja ra häi Pisidia, nepu Iconio, ne nu'u bi parba yu ja'i da züh ra Pablo ne ra Bernabé. Nu yu ja'i buya bi bat'ado ra Pablo ne bi gurpu häi, bi hyøn'a thi bu ja ra hnini, ne ɛmbi gue ya bi du. ²⁰Pe nu'bu mí zøh yu 'yɛc'yei bu 'ben'a ra Pablo, bi ndants' puya, ne bi mba mahøn'a bu ja ra hnini. Nu'bu mí hyax buya bi mbe ra Bernabé bu ja ra hnini Derbe.

²¹Nubũ ja ra hnini Derbe bi mamp'a rãn ho ma'da'yo ra Cristo, ne xũn ngu bi 'yẽc'yei. Ne nubũya, nu ra Pablo ne ra Bernabé bá nexpũ, bi thoh mahõn'a bũ ja yũ hnini Listra ne Iconio nepũ Antioquía bũ ra hãi Pisidia. ²²Guepũ bi thoqui bi hæť ra ts'edi yũ mbũi yũ 'yẽc'yei, ne bi xifi di thocta a dí 'yẽc'yei, nguetho gãtho to'o da yũrpũ di manda rá ts'edi Ojã, jatho da nu xũn ngu yũn ũnbi. ²³Ne nubũya nu ra Pablo ne ra Bernabé bi 'ye't' yũn ts'ihme 'bũ mí huan'dũ din ngũrpi n'da ngu n'da bũ ja yũm peti. Ne bi 'yãp Ojã ngue da mbãx'ũ yũ ngũrpi. Ne bi dãp'a Ojã ũ gãtho na ngu ũ yũ 'yẽc'yei gue di jamansu, nguetho bi 'yẽc'yei Ojã ũ.

**Bá peng bũ ra Pablo ne ra Bernabé
bũ Antioquía ra hãi Siria**

²⁴Ne nubũya ra Pablo ne ra Bernabé bi thopũ ra hãi Pisidia ne bi zõm bũ ra hnini Perge nubũ ra hãi Panfilia. ²⁵Ne guepũ bi mamp'a rãn ho ma'da'yo ra Cristo. M'bejua bũya bi mba bũ ra hnini Atalia. ²⁶Guepũ bi hyu ra barco bi mba bũ Antioquía bũ ra hãi Siria, guepũ ra mbũdi xí un Ojã yũ 'befi ũ, ne xí t'ãp rãm fãts'i Ojã ũ. Ne nuya bi juah ya. ²⁷Nu'bũ mi zõm bũ, bi ma dim peti yũ 'yẽc'yei, ne bi xifi gãtho bi 'yõt'e ngue bi zẽ'a Ojã, ne bi xifi ne'ũ hing yũ judío bi jap Ojã bi 'yẽc'yei. ²⁸Ne nu ra Pablo ne ra Bernabé, nya'a bim 'bũhmbũ yũ 'yẽc'yei bũ bũya.

Bim peti yũ ngũrpi bũ Jerusalén

15 Nu'ũ yũ pa ũ bi zõm bũ Antioquía 'da yũn 'yohũ

bi nexpũ ra hãi Judea. Ne sä bi xi'ũ yũ 'yẽc'yei hing yũ judío ngue hingui sä dim põ'a n'da 'bũ hinga nthequi yũ xifani, tengu bi xãnba ra Moisés ũ yũ judío. ²Nu ra Pablo ne ra Bernabé nts'edi bin junthũ ũ, janangue'a bi t'ẽmbi da mba bũ Jerusalén, ne'ũ mi'da yũ 'yẽc'yei, din yãhũ bũ yũ 'bãihũ ra Cristo ne'ũ mi'da yũ ngũrpi bũ, nangue 'be'a bi man'ũ yũn 'yohũ.

³Janangue'a nu'ũ yũ 'yẽc'yei bũ Antioquía bin 'yẽhmbũ bũya, bi mbenpũ ja ra 'yu ũ. Ne nu'bũ mi hyãx ra 'yu ní mba Jerusalén, bi thopũ ja ra hãi Fenicia nepũ ra hãi Samaria. Ne nubũ bi thogui, bi xih yũ 'yẽc'yei ngue bi hyẽ'ũ yũ t'ẽc'yei zehẽ ũ hing yũ judío, ne bi den ra Cristo. Ne nu'bũ mí 'yõt'ũ yũ cu nangue ra Cristo 'be'a bi man ra Pablo, bin johya bũya.

⁴Nu ra Pablo ne ra Bernabé ne'ũ mín 'yohũ bũya, bi zõm bũ Jerusalén. Ne nu yũ 'bãihũ ra Cristo ne'ũ mi'da yũ ngũrpi mi 'bũpũ, ne gãtho mi'da yũ 'yẽc'yei, bin johya 'bũ mín nu'ũ, ne bim petihũ. Ne nu ra Pablo ne ra Bernabé bi ma gãtho 'be'a bi 'yõt'e, ngue bi zẽ'a Ojã 'bũ mí xi'ũ hing yũ judío. ⁵Pe 'da'ũ yũ judío, yũ fariseo ũ ngue mí ẽc'yei, bim 'bãi ne bi 'yẽna:

—Jatho da mba nthequi yũ xifani yũ 'yẽc'yei gue hing yũ judío, ne da sifi da 'yõt' yũn t'ẽdi ra Moisés, bi 'yẽn'ũ.

⁶Nu'ũ yũ 'bãihũ ra Cristo bũya, ne'ũ mi'da yũ ngũrpi, bim peti ngue bin 'yãn'dũ 'be'a man'da xũn ho da 'yõt'e. ⁷Ne nu'bũ nya'a thoho madín 'yomfẽnũ ũ, bim 'bã'a ra Pedro, ne bi 'yẽna:

—N'yohu ahu, guí p̄hmbu gue maya'bu ts'u bi xicā Ojā n'dandī gue ga xi'u 'da yu jā'i hing yu judío ran ho ma'da'yo. Ne nanguē dá mangä, bi zä bi 'yøde ne bi 'yɛc'yei. ⁸Nu Ojā gue i p̄rpa yú mbui yu jā'i, bi jāu ga p̄hmbu i sin'u hing yu judío, nguetho bi un rá Hogandāhi Ojā u, tengu bi 'dajū dyu judíoḥu. ⁹Nu Ojā him bi 'yøt'a n'da ran heque nanguēju dyu judíoḥu ne'u hing yu judío, p̄e ne'u bi japi bi bo yú mbui ngue bi 'yɛc'yei. ¹⁰Nuya hanja guí ɛmhbu hin da zin Ojā u gue him bi 'yøt' yún t'ɛdi ra Moisés, p̄e ya bi zin Ojā u. Nguetho guí ɛmhbu i jatho da 'yøt'u yun t'ɛdi, tengu'bu gui hyøspahu n'da ra 'beni, gue hin dá häthū, xinga gue'u mam bombøtahu xtā hyät'i, bi 'yɛn'a ra Pedro.

¹¹Ne xø bi 'yɛna:

—P̄e nuju dí ɛc'yɛihu ngue da mba ma pøhøgähu nanguē rá mate ra Hmu Jesús, ngutho'u hing yu judío, bi 'yɛn'a ra Pedro.

¹²Ne nubūya bi ya ra Bernabé ne ra Pablo, ne bi xi'u 'be'a gätho bi 'yøt'e nanguē rá ts'edi Ojā, yu hmepya ne yun t'øt'e nuixte ngue bi 'yørpu 'buh yu jā'i hing yu judío. Ne gätho ná ya'u njom bin ya. ¹³Nu'bu mí gua'a bi ma ra Pablo ne ra Bernabé, nu ra Jacobo Santiago bi 'yɛmp'u madim peti bu:

—N'yohu ahu gui 'yøhmbu ya 'be'a dí mangä. ¹⁴Nu ra Simón Pedro ya bi xiju ha ín ja Ojā ra mbudi bi huahn'ni 'da yu jā'i hing yu judío ngue da 'yɛc'yei. ¹⁵Ne ngutho bi man yu pøngahya 'bu maya'bu, 'bu mi 'yo't'i 'be'a bi man Ojā.

¹⁶Bi 'yɛna:

M'bejua gua pengä mahøn'a, ne ga japi din thandegui mahøn'a tengu mi thandegui nu'bu mí 'buh ra David.

Tengutho 'bu di hoc mahøn'a n'da ra nija gue xun yøt'e.

¹⁷Ne gätho mi'da yu jā'i da hyongui, guecä dra Hmu mahɛts'i.

Gätho to'o yu jā'i hing yu judío ngue ma mbeti u, da hyongui.

¹⁸Njabu bi man Ojā maya'bu ne bi japi bi fahya gue'bu go maya'bu.

¹⁹Jananguē'a dí xi ahu ya, ɛn'a ra Jacobo, nde'bu hin te ga xihmbu da 'yøt'a xun hei u hing yu judío, gue nu'u xí hyese yú t'ɛc'yei ne i ten'na Ojā. ²⁰P̄e ga othu n'da ra søcuā, ne ga xihmbu u da hyegui gätho yún t'øt'e yu hmite, ne hin da 'yøt' yun 'yomt'ɛni, ne hin da za ra ngø gue him bi bøn rá ji 'bu mí tho, ne hin da zi ra ji. ²¹Jananguē'a hin di unba yú mbui to i ten yún t'ɛdi ra Moisés, nguetho xun ngu yu jeya xí thogui i hmam bu ja yú nija yu judío yún t'ɛdi ra Moisés, gätho yu hnini i hma 'bu ra pa ran ts'äya, bi 'yɛn'a ra Jacobo.

²²Gätho yu 'yɛc'yei ne yú 'bäihu ra Cristo ne mi'da yu ngurpi bi numanho 'be'a bi man'a ra Jacobo. Ne mi ɛn'u gue da thanh'ni 'da da 'behni da mbähä ra Pablo ne ra Bernabé bu Antioquía. Ne bi thanh'na ra Judas t'ɛmbi Barsabás ne ra Silas, ne gue'u 'da yú ngurpi yu 'yɛc'yei u. ²³Ne nu ra søcuā ngue bi gats'i bi ma:

“Nugähe, ma 'bäigähe a ra Jesucristo, ne mi'da gähe gue dyú ngurpigähe, ne gätho ni cuje

nangue ra Cristo, dí pen'nahü ra søcuä, ma cu ahü, ne dadí zengua ahe. Dadín cuhü nangue ra Cristo gyü jã'ihü ngue hin gyü judíohü guí 'bühmbü bü Antioquía, nepü gätho ra häi Siria nepü ra häi Cilicia.

²⁴Nugähe dá øhmbe ngue 'da yün 'yohü bi nexua bi mba bü, ne bi pat'ahü ne bi xi ahü ngue jatho da mba nthequi ni xifanihü ne gui 'yøthü rán t'ëdi ra Moisés. Pë nu'u hin dá penhdähe ü. ²⁵Nugähe dãm petihe ne dá sänhde 'da yün 'yohü da mbähä ra Pablo ne ra Bernabé.

²⁶Nu ra Pablo ne ra Bernabé emme dí numanhohe, nguetho hingui su din 'yo bü hapü ãna da tho, ngue da ma nangue ma Hmuhü ra Jesucristo. ²⁷Ne dá penhde ra Judas ne ra Silas da xi'asehü 'be'a dá othe. ²⁸Nguetho rá Hogandãhi Ojä bi xije, ne dá numanhohe, ngue hin ga 'da ahü mi'da yün t'ëdi xün hëi gui 'yøthü nangue yün t'ëdi ra Moisés. Hønt' ya zu ts'ü yün t'ëdi dá ot'ahe.

²⁹Nuya dí xi ahe ya, ngue hin gui sihü 'be'a bi 'bøspa yü hmite, xínga gue ra ji gui sihü, xínga gue gui sahü ra ngø gue him bi bøn ra ji 'bü mi tho. Ne hin gui 'yøthü yün 'yomt'ëni. Nu'bü gui hyehmbü gätho 'be'a dí xi ahe, xün ho 'bü. Ojä da mbäx ahü. Ne hønt'a dí xi ahe ya," bi 'yën'a ra søcuä bi 'yo't'a ra Jacobo Santiago 'bü mi ja ram peti bü Jerusalén, bi gax ra Pablo.

³⁰Ne nubäya, bi mbähä ra Pablo, ra Bernabé, ne ra Judas, ne ra Silas bü ja ra hnini Antioquía. Nu'bü mí zøm bü, bi ma dí peti yü 'yëc'yëi ne bi dã ra søcuä büya. ³¹Ne nu'bü mí nu'u 'be'a mí mam bü ja ra søcuä, bi johya yú mbüi nangue ran zofo

bi sifi, ngue bi hyurpa yú mbüi.

³²Nu ra Judas ne ra Silas, ne'ü, yü pøngahyã ü. Ne nangue rán zofo ü bi hyurpa yú mbüi yü 'yëc'yëi. Ne bi mbäts'i da 'yëc'yëi xün ho. ³³Nu ra Judas ne ra Silas bim 'büpü Antioquía 'da yü pa. M'bejua bin 'yëte yü 'yëc'yëi, bi mbëhni da mbeng bü 'bü'u ngue bá penh'dä.

³⁴Ne m'bejua him bi nde bi mbeng bü ra Silas, ne bá copü Antioquía.

³⁵Ne ra Pablo ne ra Bernabé bi gopü Antioquía. Nu'u ne'ü gätho mi'da yü xänbate bin xänbate bü, ne bi mamp'a ráam Hman ra Cristo.

Ná yondí bi mba n'danni ra Pablo, bi man ráam Hman Ojä

³⁶Nu'bü mí tho'i 'da yü pa, ra Pablo bi 'yëmp'a ra Bernabé:
—Ga mbe bü ja n'da ngu n'da yü hnini xtán 'youi xtám mammi ráam Hman Ojä. Ga nuui ma cuhü nangue ra Cristo 'be'a di ja'ü.

³⁷Nu ra Bernabé bi nde da zix'a ra Xuua Marcos. ³⁸Pe nu ra Pablo him mi nde da zix'a, nguetho nu'a bi 'dapü Panfilia, ne him bi thoc rá 'befi bü. ³⁹Ne hinga 'da'angu bi bëmmi ne bin heque. Nu ra Bernabé bi zix'a ra Marcos bi hyu ra barco í mba bü ra t'uhäi Chipre. ⁴⁰Nu ra Pablo bi huanh'na ra Silas ngue da mbe. Ne nu yü 'yëc'yëi bü Antioquía bin yãhü Ojä, bi 'yãp rá mate Ojä nangue'ü. Bi mba büya. ⁴¹Ne nu'ü bi thopü ra häi Siria nepü Cilicia, ne nya'a ts'ü bim 'büpü hapü bi thogui, gue bi hãt ra ts'edi xün ho yü 'yëc'yëi bü.

Nu ra Timoteo bin 'yohü ra Pablo ne ra Silas

16 Nu ra Pablo ne ra Silas bi mba bü ra hnini Derbe

neꝑu Listra. Ne bin tımhbü bü n'da ra 'yɛc'yei, ra Timoteo na. Nu rá mbe ra judío, ne ra 'yɛc'yei a, pe nu rá ta, ra mēngu bü Grecia a. ²Nu yu 'yɛc'yei bü Listra neꝑu Iconio bi mamāho nangue ra Timoteo. ³Ne nu ra Pablo bi nde din 'youi a, janangue'a bi hyeꝑa rá xifani, gue hin di ʉ't' yú mbüi yu judío. Nguetho gátho yu judío 'büꝑu i paði ngue rá ta ra mēngu bü Grecia a. ⁴Ne gátho yu hnini bü bi thogui bi xih yu 'yɛc'yei da 'yøt'e 'be'a bi man ra Jacobo ne yú 'bäihü ra Cristo ne yú ngurpi yu 'yɛc'yei bü Jerusalén, ngue 'be'a xun ho da 'yøt'ü hing yu judío. ⁵Ne gátho yu 'yɛc'yei bi thoctatho bin te yú mbüi nangue 'be'a bi 'yɛc'yei. Ne mpa 'bü mpa 'bü man'da i hux'a ná ngu yu 'yɛc'yei.

Nu ra Pablo bi 'uı tengu'bü n'da ra mēngu Macedonia

⁶Nu'ü bi thocꝑu ra häi Frigia neꝑu ra häi Galacia büya, nguetho him bi jap'a rá Hogandähi Oja xtá man ram hma bü ra häi Asia. ⁷Nu'bü mi zøm bü ra häi Misia ɣna xtá mba bü ra häi Bitinia, pe nu rá Hogandähi Oja xinga gueꝑu bi japi da mba bü. ⁸Bi thorpü ja ra häi Misia büya, bi mba bü ra hnini Troas bü ndendeja. ⁹Ne nubüya nu ra Pablo bi nu n'da ran t'uti 'bü mín xui, tengu'bü ra t'i, ɣna gue'bü n'da ran 'yohü ra mēngu Macedonia mí 'bäꝑu ja rá hmi, ne bi 'yɛmbi: “Ba ɣcua ja ra häi Macedonia ne gui zeje ts'ü,” bi 'yɛna. ¹⁰Ne nugä dra Lucas, dí o't'ä ra søcuü i ja ua, dín nde ga mbähmbe bü ra Pablo. Ne nangue'a bi t'ut'a ra Pablo, janangue'a 'bex

dán sähe ga mbähmbe bü ja ra häi Macedonia, nguetho dá haxhe njuanı ngue'a Oja bi zoncähe bü, in ndeje ga mamhbe bü ran ho ma'da'yo dí yanju a.

Bi zøm bü Filipos ra Pablo ne ra Silas

¹¹Nu'bü má pømhbē bü Troas dá huhe n'da ra barco ne njuantho dá uenthe bü ja ra t'ühäi Samotracia gue i jabü made ra deja. Nu'bü mi hyats'i dá thohmbe bü Neápolis. ¹²Dá nexhe bü Neápolis büya ne dá sømhbe bü ra dañnini Filipos, rán guat'i ra häi Roma. Nu ra hnini Filipos man'da ja rá ts'edi xinda gue mi'da yu hnini bü ra häi Macedonia. Ne dām 'bühmbe bü 'da yu pa. ¹³Ne nu'bü ra pa ran säya dá pømhbē bü ja ra hnini, dá mbähmbe bü ja ra ndendaþhe gueꝑu zañt'a min yañu Oja yu ja'i. Ne dá huhmbe bü, dá xihmbe rá m Hman Oja ʉ yu xisu ngue madím peti bü. ¹⁴Ne nu n'da ra xisu í Lidia ra mēngu bü Tiatira, bi 'yøde 'be'a dá mamhbe. Nu'a ra Lidia ra mbä'bøt'e na, i pä ra 'bøt'e xun juꝑoi ngue xun ho. Nu'a i ɛc'yei ne mi numansu Oja, janangue'a bi xocua rá mbüi da 'yøde xun ho 'be'a bi man'a ra Pablo. ¹⁵Nu ra Lidia bin xixya büya ne gátho 'büꝑu rá ngu. M'bejua bi xicähe: —Nu'bü guí ɣna majuañi dí ɛc'yei ra Hmu mahɣts'i, ba ɣhmbü ua ja ma ngu gam 'bühmbü ua 'da yu pa, bi 'yɛñje.

Ne bi 'yørcahe ts'edi janangue'a dá mbähmbe.

¹⁶N'da ra pa nu'bü má mbähmbe bü zañi bi yañu Oja yu ja'i, dán c'athe n'da ra hmute ra 'yɛhe. Nu'a man ra 'yøde nangue ra zıthü min

'youi, ne mí taha xun ngu ra mbeti di un'du yú hmu. ¹⁷Nu'a ra hmute mi ten'na ra Pablo necähe. Bi mbafi bi 'yëna:

—Nuya yun 'yohu, yú mbefi Oja nuixte thoho, i xängahu Hague dán zä dam pøhmbu, bi 'yëna.

¹⁸Ne xun ngu yu pa ngubu mi øt' ra hmute. Madí xømbui ra Pablo ne bi xi'a ra zithu min 'youi ra hmute:

—Nangue rá thuhu ra Jesucristo dami pøm bu rá mbui na ra hmute, bi 'yëmbi.

'Bexque bi bøn ra zithu buya.

¹⁹Nu'bu mí pah yú hmu ra hmute gue him man zä da dap rán zäbi, bi bent'a ra Pablo ne ra Silas, ne bi zixpu ja ra tai gueru 'buh yu ze'mi. ²⁰Ne nu'bu mi dä bu 'buh yu ze'mi, bi 'yëp'u:

—Nuya yun 'yohu 'bucua, yu judío ya. Ne in nde di ts'on yu ja'i 'bucua ja ma hninih. ²¹Ne i man yun t'øt'e gue hingui sä ga øthu, nguetho nuju dyu romanohu. Ne hin'yu man t'ëdi ga øthu a i xiju, sä bi 'yëp'u yu yapate.

²²Ne bi munts' yu ja'i ngue nde da zu'u. Nu yu ze'mi buya, bi manda da 'bøcua yú pahni, da mba m'bei ra Pablo ne ra Silas. ²³Ne nu'bu mi juadi ngue emme xí 'bei, bi mba njot'i bu ja ra fädi. Ne bi sih ra mbängoxthi da mbädi xun ho. ²⁴Nu'bu min t'un ran t'ëdi ra mbädi bi zixpu man'da mbo. Ne bi zemba yú gua bu ja ra fädiza.

²⁵Nu'bu mi zøm made ra xui buya, nu ra Pablo ne ra Silas min yahu Oja ne bin tuh yú thuhu Oja. Ne gätho mi'da yu ofädi mi øde. ²⁶Ne 'dahmantho 'bu mi mbädi bin ja n'da ra 'yänhäi, gue'bu go mi guhni

yú guangu ra fädi. Gätho yu jut'i bin zozehe ne gätho yu t'egui man thät'i yu ofädi bin zozehe. ²⁷Ne nu'bu mi nuh rá mbängoxthi ra fädi, bi nu gätho nsoqui yu goxthi, bi gux rá juai buya gue nde xtín hyose, nguetho mim beni ngue embi gätho xí 'da'u yu ofädi. ²⁸Pe nu ra Pablo nts'edi bi mba't'i, bi 'yëmbi:

—O gadín unba zehe nguetho gätho dí 'bucähe ua.

²⁹Ne nu'a ra mbängoxthi buya bi 'yä'a n'da ra sibi, bi yurpu mbo, ne emme di fet'i nguetho min su. Ne bi yörpu ja rá gua ra Pablo ne ra Silas.

³⁰Ne bi gucpu thi u, ne bi 'yänni:

—N'yohu aui 'be'a sä ga øt'ä ngueru da zä dam pøcä, bi 'yëna.

³¹Nu ra Pablo ne ra Silas bi 'yëmbi:

—Dami döp ni mbui ra Hmu, ra Jesucristo, di pun'na ni ts'oqui, ne da zimanho i, ne'u gätho 'bøpu ni ngu, 'bu di döp yú mbui a, bi 'yëmbi.

³²Nubuya bi xih rán ho ma'da'yo ra Cristo ne gätho 'bøpu rá ngu.

³³Ne nu'a ra mbängoxthi ne gätho 'bøpu ja rá ngu bin xixya a ra xui a.

³⁴Nu'a ra mbängoxthi buya bi zix'a ra Pablo ne ra Silas bu ja rá ngu, ne bi 'ujini. Ne'a, ne gätho 'bøpu ja rá ngu emme bin johya nguetho bi 'yëc'yei Oja.

³⁵Nu'bu mí hyats'i, nu'u yu ze'mi bi mbenh'du yu asmayo da xih ra mbängoxthi da bøm bu ja ra fädi ra Pablo ne ra Silas. ³⁶Ne nu'a ra mbängoxthi bi xi'a ra Pablo buya:

—Nu yu ze'mi bá penh ra nde ga xoc'au. Nuya sä gui pømmi ne nte gui jai, bi 'yëmbi.

³⁷Pe nu ra Pablo bi 'yëmbi:

—Nugá'be dí çá'be ran t'èdi bi bøm bũ Roma, pɛ guehma bi 'benzagá'be bũ 'bũh yũ ja'i, ne him 'be bi juangá'be pɛ bi goctá'be. Nuya ha ɛn'ũ gui jugá'be ngue njon da nu. Hin'na, hingui sã. Bá xifi ba ɛse da xogá'be, bi 'yɛna.

³⁸Nu yũ asmayo bũya bi mba bi xih yũ zɛ'mi 'be'a bi ma ra Pablo. Nu yũ zɛ'mi nu'bũ mi 'yøde ngue i çá yũn t'èdi bũ Roma a ra Pablo ne ra Silas bũya, ɛmme bin su.

³⁹Ne nu'bũ bá ɛh yũ zɛ'mi bũya, bi xocuabi ne bi 'yãp ra punbi, ne bi xi'ũ:

—'Yørcache ra mate gui pømmi ua ja ra hnini, bi 'yɛmbi.

⁴⁰Pɛ nu ra Pablo ne ra Silas 'bũ mí bøm bũ ja ra fãdi, bi mba bũ ja rá ngu ra Lidia. Ne nu'bũ mi nu yũ cu nangue ra Cristo, bi hæť ra ts'edi yú mbũi ɛ, ne bi mba bũya.

Ran 'yo'ts'i bũ Tesalónica

17 Nu'ra ra Pablo ne ra Silas bi thopũ ja ra hnini Anfípõlis nɛpũ Apolonia ne bi zøm bũ ja ra hnini Tesalónica. Guepũ Tesalónica bí ja bũ n'da rá niȝa yũ judío. ²Ne nhyu semana bim 'bũpũ, ne nu'bũ xũn dät yũ pa ran säya, bi mam bũ rá m Hman Oȝa a ra Pablo. ³Ne jante thoho bi xifi xũn ho nangue ram hma mán t'o't'i maya'bũ, gue gue'a ra Cristo jatho da nu ran ɔnbi ne da du, ne m'bejua da ndants' mahøn'a bũ 'bũ'ũ xũn du.

—Ne gue'a bi nu ra Jesús a mán t'o't'i tengu dí xi ahũ, janangue'a ga pãhmbũ gue gue'a ra Cristo rá Thahni Oȝa a, bi 'yɛm 'bũ mi xãnbi.

⁴Ne nu'ũ 'da yũ judío bi dãp yú mbũi ra Cristo, ne bi den'na ra

Pablo ne ra Silas. Ne ɛmme xũn ngu yũ mengu bũ Grecia ngue mi numansu Oȝa bi 'yɛç'yɛi. Ne xũn ngu yũ xisu yũ mengu bũ grecia gue mí hnumansu, bi 'yɛç'yɛi. ⁵Pɛ 'da yũ judío ngue him mí ɛç'yɛi bin seya, ne bi zonh'nũ yũ ts'om'bãi bi xifi di parba yũ ja'i, asta gue'bũ gãtho ra hnini bi parbi. Ne nu'ũ bi mba bũ rá ngu ra Jasón, bi 'uɛxpã bũ rá ngu, i hon'a ra Pablo ne ra Silas, ɛna da gũqui gue di dã bũ 'bũh yũ ja'i. ⁶Ne nu'bũ him mi dũn ra Pablo ne ra Silas, bi zix'a ra Jasón, nts'edi bi gũts'i, ne mi'da yũ 'yɛç'yɛi, bi zixpũ 'bũh yũ zɛ'mi bũ ja ra hnini. Bi mbafi ne bi 'yɛna:

—Guehna n'dat'a mbɛmhbũ ɛ yũn 'yohũ gue ya bi ts'oni gãtho ra ximhäi, ne bi zøcua ya. ⁷Ne nuna ra Jasón bi säyaba bũ rá ngu. Ne nu'ũ hingui numansu rán t'èdi ma ts'ut'abihũ bũ Roma, nguetho ɛn'ũ i 'bũh man'da ra ts'ut'abi guehna ra Jesús, bi 'yɛn'ũ yũ ts'om'bãi.

⁸Nu yũ ja'i ne yũ zɛ'mi bin cue 'bũ mí 'yøde 'be'a bi man'ũ. ⁹Ne nubũya nu ra Jasón ne'ũ mi'da bi thãcua ra mbeti gue da bøm bũ ja ra hnini ra Pablo ne ra Silas, ne bi mba ma thøgue bũya.

Bi zøm bũ Berea ra Pablo ne ra Silas

¹⁰Bexque guet'a ra xui a bin 'yɛhmbũ yũ 'yɛç'yɛi a ra Pablo ne ra Silas. Bi mba bũ ja ra hnini Berea. Ne nu'bũ mí zøm bũ, bi mba bũ ja rá niȝa yũ judío. ¹¹Nu yũ judío gue 'bũpũ, man'da xũn ho yú mbũi xinda gue'ũ 'bũpũ Tesalónica. Nguetho 'bexque bi xoc yú mbũi, mí ja ra pãhä ngue da hyãn a bi man ra Pablo. Ne gãtho yũ pa bi

neh yá sɔcuə Ojā maya'bu, ngue nde bu da bađi 'bu din theui u i man'a ra Pablo. ¹²Ne xun ngu u bi 'yɛc'yei. Ne yu xisu, yu mengu bu grecia, ngue mi hnumansu, xun ngu bi 'yɛc'yei, ximangut yun 'yohu bi 'yɛc'yei. ¹³Ne nu yu judío bu Tesalónica nu'bu mi bađi gue i man ran ho ma'da'yo bu Berea a ra Pablo, bi mba bu buya ngue di parba yu ja'i. ¹⁴Pe nu yu 'yɛc'yei 'bex bi zix'a ra Pablo bu ndendeja. Pe nu ra Silas ne ra Timoteo bi gopu Berea. ¹⁵Nu'u min 'yohu ra Pablo bi zixpu ja ra hnini Atenas buya. Ne bi mbeng bu, ne bi xi'a ra Silas ne ra Timoteo gue ra Pablo ndepe da mba bu n'dihi bu 'bui.

Bi zoh yu mengu Atenas a ra Pablo

¹⁶Ne nu'bu min dɔ'mate ra Pablo bu Atenas, ɛmme bi du rá mbui 'bu mín nu gátho ra hnini xí muns' yu nyogui. ¹⁷Janangue'a nu ra Pablo bin yađu yu judío bu ja ra nija, ne'u mi'da ngue mi thande Oja. Ne gátho yu pa mi yađu yu ja'i ngue gátho mi tım bu ja ra tai. ¹⁸Ne'u 'da yun 'yohu gue i tenba yú t'ɛc'yei zehɛ yu Epicúreos, ne mi'da i tenba yú t'ɛc'yei zehɛ yu Estoicos, bin yađu ra Pablo. Nu'u 'da bi ma:

—'Be'a ní mba i man na ra ndemhya n'yohu.

Ne'u mi'da bi ma, bi 'yɛna:

—Masque im ma ngue 'buh mi'da yu oja, bi 'yɛn'u.

Ngubu bi ma nguetho bi man ra Pablo nangue ra Jesús, ne bi ma ngue bi ndants' 'bu mi du. ¹⁹Nu'u bi zix'a ra Pablo bu ja ra nyuni t'ɛmbi Areópago bu ja ra hnini guepu zai i hman yun zofo. Ne bi xi'a ra Pablo:

—'Be'a nım hma guın nde gui xije, dın nde ga pađube. ²⁰Nguetho guı xije 'dan'yo yum hma ngue hin dı pađube, ne dın nde ga pađube 'be'a nım bɔn'a, bi 'yɛn'u.

²¹Nguetho yu mengu bu Atenas ne'u mi'da yu 'damhnini mí 'bupɔ, hɔnt'a numanho da 'yɔt'a, gue da 'yɔde 'be'a gue ma' da'yo, ne da ma.

²²Ne nu ra Pablo bi 'bá'inde bu ja ra junta guepu Areópago. Ne bi xi'u: —N'yohu ahu gyu menguhu ua Atenas, dá nugä ɛmme guı thandehu yu oja. ²³Nu'bu mán 'yogä bu ja ni hninihu dá nugä 'be'a guı thandehu. Ne dá nugä n'da ra mexado guepu guı thandehu man'da ra Oja, ne man t'o't'i bu: “Ra Oja ngue njongui pađi to'o a.” Nuya ga xi ahu ya nangue ra Oja guı thandehu pe hin guı pađubu to'o.

²⁴Nu'a Oja ngue bi 'yɔt' ra ximhäi ne gátho 'be'a i ja ua, nu'a gue'a ra Hmu mahɛts'i necua ja ra häi. Nu'a hingui 'bupɔ ja yu ngu i hɔh yu ja'i. ²⁵Ne nte di 'bedi, hingui jatho da hyanı 'be'a da 'yɔrpa yu ja'i nguetho gue'a di un ra te ne di un ran zaqui gátho to'o i 'bui. Ne gátho mi'da mahyoni di uni.

²⁶Ne 'dat'a ra ji bi 'yɔt' Oja gátho yu ja'i ngue gátho yu nde, ndepe dim 'bui gátho na nguni ra ximhäi, ne bi zänba yu pa dim 'bucua ja ra häi, ne bi zänbi hapu dim 'bui. ²⁷Njabu bi 'yɔt' Oja, ndepe gátho yu ja'i da hyon'a Oja nguere da dıni. Pe majuanı hinga yatho i 'bu Oja 'bu ga homhbu ga pađubu a. ²⁸Nguetho nu Oja bi jaju dım 'buhmbu, ne bi jaju dı 'yohu, ne dadı 'yađubu. Tengu bi man'i 'da

ni 'yosøcuahũ nu'bu i ɛna: “Nuju yá ja'ligähũ Oja nguetho bi zänni dãm 'bũhmbũ ua,” bi 'yɛn'ũ. ²⁹Nu'bu gue'a Oja di 'daju ma tehũ, hanja gni 'yɛmfũ Oja a ra hmite ra c'axt'i o gue ra t'axi o gue ra do nt'øt'e ngue yú 'yɛ yũn 'yohũ, nangue yũn 'yomfɛnisɛ. ³⁰Pɛ nu Oja him bi 'yũrpa ra güenda 'be'a mim bɛnsɛ ɛ yũ ja'i 'bũ him mi ba Oja mam'bet'o. Pɛ nuya Oja bi ma ngue gätho yũ ja'i di päh yũn 'yomfɛni. ³¹Nguetho xũn zãn Oja n'da ra pa din ja ran t'änni nangue ra ximhäi. Da 'yøt'ran t'änni xũn ho n'da ran 'yohũ ngue bi huanh Oja. Nuna ran 'yohũ, Oja bi xox 'bũ mi du, janangue'a da bah yũ ja'i hingui hɛi da 'yøt' ran juanbi, bi 'yɛn'a ra Pablo.

³²Nɛ nu'bu mí 'yø'ũ yũ ja'i 'be'a mí man'a ra Pablo, gue bi ndans' 'bũ mi du, 'da'ũ bin thennate nɛ 'da'ũ mí ɛna:

—Ga øhmbũ mahøn'a nanguehna bi ndants'i.

³³Nu ra Pablo bi 'uɛpũ bũya. ³⁴Pɛ nu'ũ 'da bi den'na ra Pablo nɛ bi 'yɛc'yɛi. Nuna n'da, ra Dionisio na, gue n'da ra ze'mi bũ guɛpũ madím peti yũ ja'i bũ Areópago. Nɛ n'da ra xisu, ra Dámaris, nɛ'ũ mi'da bi den'na ra Pablo.

Bi zøm bũ Corinto ra Pablo

18 M'bejua bũya nu ra Pablo bi bøm bũ Atenas, bi mba bũ ra hnini Corinto. ²Nɛ bin tĩmmi bũ n'da ra judío í Aquila, ra mengu ponto. Ja ní søhø bí 'yɛpũ Roma bũ ra häi Italia ra Aquila nɛ rá xisu Priscila, nguetho nu ra hmuts'ut'abi Claudio bá høn'a thi gätho yũ judío bũ ra dahnini Roma. Nu ra Pablo

bi mba bá nu'a ra Aquila nɛ ra Priscila bũya. ³Nɛ bin zãm bũ yú ngu, nguetho 'dat'a ra 'befi i øt'e, i øt' yũ ngu'bøt'e. ⁴Nɛ gätho yú pa yũn säya mí pa bũ rá ni ja yũ judío a ra Pablo, nɛ bi mam bũ rá m Hman Oja nɛ bi hyoni 'bɛpũ dí 'yɛc'yɛi yũ judío nɛ'ũ hing yũ judío.

⁵Nu'bu bá ɛpũ ra häi Macedonia ra Silas nɛ ra Timoteo, bi nu ra Pablo gue gätho yũ pa ɛmmɛ mi mam rá m Hman Oja. Mí xänba yũ judío ngue gue'a ra Jesús majuani ra Cristo mí tø'bũ yũ judío ngue din yante a. ⁶Pɛ nu yũ judío bi dũ'mi bi ɛcpa a, nɛ bi man yũ ts'ore nangue ra Pablo. Nɛ nu ra Pablo bũya bi huac rá pahni, n'da ra hmɛpya gue hingui numanho 'be'a i øt'ũ. Bi 'yɛmbi:

—Ya ni ts'oqui zehɛhũ ngue hin gá hyan ra te mazai, tengu'bu gán hyosehũ. Nuya hingui pa ma güendagä, nguetho ya dá xi ahũ. Pɛ nuya ga mbagä ga xih yũ ja'i hing yũ judío, bi 'yɛn'a ra Pablo.

⁷Nɛ má zä bi bøm bũ ja rá ni ja yũ judío a ra Pablo, bi mba bũ ja rá ngu ra Justo. Nu'a, n'da ran 'yohũ ngue i thande Oja, nɛ nu rá ngu, 'darpũ jai rá ni ja yũ judío, nɛ guɛpũ din xänbate bũ mahøn'a. ⁸Nu ra Crispo, n'da ra ngurpi bu ja rá ni ja yũ judío, bi 'yɛc'yɛi nɛ gätho 'bũpũ rá ngu. Nɛ xũn ngu yũ mengu corinto mi øh ran ho ma'da'yo, nɛ bi 'yɛc'yɛi, nɛ bi mba ma xixyabi. ⁹Nu ra Hmu mahɛts'i bi zo'a ra Pablo bũya, nu'bu min xui, tengu'bu bi 'u'i n'da ra t'i. Nɛ bi xifi:

—O guín su, pɛ dami thoqui gan ya, hin gan hɛtho, ¹⁰nguetho dadí hyun'a'i, nɛ njon da zä di un'na'i,

ne xun ngu i 'bucua ja ra hnini da 'yəc'yeyigui, bi 'yən Oja.

¹¹Nubuya nu ra Pablo bi gopu ja ra hnini Corinto n'da jeya made, ne bi xänba räm Hman Oja u yu ja'i.

¹²Pe nu'bu mín ts'ut'abi ra Galión nubu ra häi Acaya, nu 'da'u yu judío bim peti ngue nde da zu'a ra Pablo. Ne bi zix'a ra Pablo bu 'buh ra ts'ut'abi. ¹³Bi 'yembi:

—Nuna ran 'yohu na bi xänba yu ja'i ngue da dände Oja, pe n'dan'yo im ma, hinga gue'a tengu man t'edihü, ən'u.

¹⁴Ne nu ra Pablo in nde din ya, pe nu ra ts'ut'abi ra Galión 'bex bi 'yemp'u yu judío:

—Nu'bu xcuá sihu na ran 'yohu nangue n'da ran ts'o xtá 'yöt na, xcá öcá a guim mamhbü. ¹⁵Pe guín cuehu nangue rá t'əc'yeyi na, ngue nde da xi ahü to'o gui thandehü, ne nangue nin t'edi zehehu. Hin dí nde dan juanbate nangue nin t'edi zehehu, janangue'a dami hocpa zehehu, bi 'yən'a ra Galión.

¹⁶Bi 'yet'i, bi hyon'a thi büya.

¹⁷Nubuya gätho yu mengu bu ja ra hnini gue hing yu judío bi bent'a ra Sóstenes, ra ngurpi bu ja rá nijä yu judío, ne bi 'benza bu ja rá hmi ra ts'ut'abi. Pe nu ra ts'ut'abi ra Galión him bi 'yörpamasu.

Bi mbeng bu ra häi Siria a ra Pablo

¹⁸Nu ra Pablo büya bi thoqui bim 'bupü nya'a ts'u yu pa mahon'a bu Corinto. M'bejua bí 'yë'u yu 'yəc'yeyi, bin 'yohu ra Aquila ne ra Priscila, ne bi hyu ra barco bi mba ra häi Siria. Ne nu'bu mí jua'a ra hmepeya gue bi te rá xtä, bi 'yaq rá ya büya, gue'a bi 'yörpü Cencrea.

N'da ra hmepeya nangue ram hma xí man ra Pablo gue bi xi Oja di ja'tsi. ¹⁹Nu'bu mi zom bu ra hnini Éfeso ra Pablo, bi zopu ra Priscila ne ra Aquila ne bi mba bu rá nijä yu judío. Ne bi xih yu judío bu rán ho ma'da'yo ra Cristo. ²⁰Nu yu judío mi ndepe xtán gopu 'da yu pa, pe nu ra Pablo him bi nde. ²¹Bin 'yete ne bi 'yembi:

—Jatho ga mba bu Jerusalén ga nu bu ra dämpeti da 'yöt' ma mijudíohü. Pe nu'bu rá pähä Oja gua pengä mahon'a, bi 'yena.

Bi nexpu, bi hyu n'da ra barco büya.

Ná hyundj bi mba n'danni ra Pablo

²²Nubu Cesarea bi gapu ra Pablo bu ja ra barco, ne bi mba bu Jerusalén, bi zengua yu 'yəc'yeyi bu ja ra nijä, ne 'bex bi mba bu Antioquía. ²³Nu'bu mim 'bupü 'da yu pa, bi mba bu ja n'da ngu n'da yu hnini bu ja ra häi Galacia nepu Frigia, bi hat ra ts'edi yú mbui yu 'yəc'yeyi 'bupü.

Ra Apolos bi mamp räm Hman Oja bu Éfeso

²⁴Nu'u yu pa u bi zom bu Éfeso n'da ra judío, rá thuhu Apolos, ra mengu bu ra hnini Alejandría. Nu'a bi bađi xun ho räm Hman Oja maya'bu. ²⁵Ne bi sänbi zu ts'u nangue ra Hmu, ra Jesucristo. Ne emme bin johya ne nts'edi bi ma xun ho 'bu min xänbate, bi ma majuani nangue ra Jesús. Pe hont'a räm hma ra Xuua Nxixya mí pađi, ne rán xixya. ²⁶Ne nu ra Apolos bi hyut'an zambui him bi zu bi mam bu ja rá nijä yu judío. Pe nu'bu

mí 'yòh ra Priscila ne ra Aquila 'be'a man'a, n'danni bi zits'i ne bi xänbi man'da xun ho ngue rá 'yu Oja. ²⁷Ne nu'bu mí nde da mba ra Apolos ra häi Acaya, guepæ Corinto, nu yu cu nangué ra Cristo bi xifi ngue xun ho da mba. Bi 'yørpa n'da ra sœcuq da gats'i, bi xih yu 'yœc'yei bu ngue da zini. Ne nu'bu mi zøm bu, bi hæta ra ts'edi yú mbui yu 'yœc'yei bu, ne bi mbäts'i gätho bi 'yœc'yei rá mate ra Cristo. ²⁸Nguetho nu'bu min yähu yu judío gue hing yu 'yœc'yei, bi dāha, ngue ya mí yä con rá ts'edi Oja. Bi 'yuti nangué rá m Hman Oja maya'bu, gue gue'a ra Jesús ra Cristo mí hmam bu, gue mí tø'bu.

Bi zøm bu Éfeso ra Pablo

19 Nu'bu mí 'bupæ Corinto ra Apolos, ne nu ra Pablo büya i 'yo gätho yu hnini maxøts'e, ne bi zøm bu ra hnini Éfeso. Ne bin tømhbü bu 'da yu 'yœc'yei. ²Nu ra Pablo bi 'yän büya:

—Ha bin 'da ahü rá Hogandāhi Oja nu'bu gmí 'yœc'yeihü, bi 'yœna.

Nu'bu bi dāti:

—Hin'na, njam'bu dá øhmbe gue i 'büh rá Hogandāhi Oja, bi 'yœn'bu.

³Nubüya bi 'yän'na ra Pablo:

—'Be'a ním hma gá hyämhbü 'bu gmín xixyāhü, bi 'yœmp'bu.

Ne bi 'yœn'bu büya:

—Tengu thoho bi man ra Xuua Nxixyā, bi 'yœn'bu.

⁴Ne nu ra Pablo bi 'yœmbi:

—Guim bœmhbü 'be'a bi man ra Xuua, nguetho nu'a ra Xuua bi xixyā yu jā'i to'o bi päh yün 'yomfœni nangué yú ts'oqui, ne bi xih yu jā'i da 'yœc'yei n'da ba øhe

m'bœjua, gue ra Jesús ra Cristo na, bi 'yœna.

⁵Ne nu'bu mí 'yòh rá m hman ra Pablo, nu'bu bi mba ma xixyābi nangué rá thuhu ra Hmu Jesús.

⁶Ne nu'bu mí dospa yú yä yu jā'i ra Pablo, bi hyän rá Hogandāhi Oja u. Ne n'dan'yo yu nde bin yä'bu büya, ne bim pøngahyā bi man rá m Hman Oja. ⁷Ne nu'bu yu jā'i gue bi 'yœc'yei, í jua'i 'de'mayoho u.

⁸Nu ra Pablo bim 'bupæ nhyuzna bu Éfeso büya. Bi hyut'an zambüi bin yä bu ja rá nijä yu judío, bi xih yu jā'i hague dán zä di manda Oja bu ja yú mbui, ne bi hyoni 'bœpæ dí 'yœc'yei yu jā'i. ⁹Pe nu'bu 'da bi u't' yú mbui, hingui nde da 'yœc'yei, ne bi man ra ts'ore nangué rá 'yu Oja, guepæ madím peti yu jā'i. Janangué'a bi 'ue'a ra Pablo büya ne bi mbähä yu 'yœc'yei bu ja n'da ra nguxädi, nu'a ra Tiranno ra xänbate bu. Nu'bu xum pøn yú xädi, i cut'a ra Pablo büya ne gätho yu pa mín xänbate bu. ¹⁰Nyo jeya njabu bi 'yøt'a ra Pablo. Ne gätho yu jā'i 'bupæ ja ra häi Asia, yu judío ne'bu hing yu judío mí øh ran ho ma'da'yo nangué ra Hmu, ra Jesús.

¹¹Ne xun ngu yün t'øt'e nuixte bi 'yøt'a ra Pablo, ngue bi 'yøt' Oja.

¹²Nguetho bi dā'bu yu bayu o gue yu 'bøt'e a ra Pablo, gue'bu bi mbenpa u yün zāman'bu büya, ne gätho bi zä, ne bi bøn'bu yu zïthu min 'yohü.

¹³Nubüya 'da yu judío ngue zäi yu mbonni, œna pādi da hyøn'a thi yu zïthu, ne sä i ndønpa rá thuhu ra Jesús. Bi dæ'mi bi xih yu zïthu:

—Dami pøni nangué rá thuhu ra Jesús, gue'a ra Jesús i man ra Pablo, sä œn'bu.

¹⁴Ne nuya guehya yoto, yú ts'unt'u n'da ra judío, ra Esceva, ra hmumbäjä a. Ne nu'u yú ts'unt'u ɛna da hyøn'a thi n'da ra zĩthu. ¹⁵Pe nu ra zĩthu bi dadi:

—Nu ra Jesús dí paçä ngue ja rá ts'edi, ne ra Pablo dí paçä ngue ja rá ts'edi, pe nu'ehũ, to'o ehũ, bi 'yɛn'a ra zĩthu.

¹⁶Ne nuna ran 'yohũ min 'youi ra zĩthu, bi zäspa maxøts'e guepũ mi 'bã'u yoto má 'yohũ, bi dāha bin tunhdũ ne bi ʌnbi, gātho di dũnba yú pahni. Ne bi bøm bu thi yũn 'yohũ, ya xĩ ʌnbi gātho, nte he yú he. ¹⁷Ne nu'a bin ja, gātho bi t'øpũ ja ra hnini Éfeso. Gātho yũ judío ne'u hing yũ judío bi 'yøde ne gātho mí ja ra mbidi. Ne gātho bi 'yɛspa ra Jesús, ra Hmu bũa.

¹⁸Ne xũn ngu ʌ gue mí ɛc'yei, bi zøm bu, bi nde da gomanho yú mbui, ne bi dā ra güenda a xĩ 'yøt'e. ¹⁹Ne'u 'da mí mím badi bá çä yú søcuä, ngue yũ libro yũn xādi yũ badi, ne bi hyøspũ ja ra sibi, gātho da nu'u mí 'bũpũ. Ne nu'bu mi mbede hangu gātho di muui, mbe mí jua'a yote ma 'det'a mahuāhi yũ mbeti gue ra t'axi. ²⁰Ne man'da xũn ngu bi 'yɛc'yei rām hman Ojã yũ ja'i bu Éfeso, man'da bi fadi ja rá ts'edi Ojã.

²¹M'bejua bũa bi ɛn'a ra Pablo da mba bu Jerusalén, pe m'bet'o da zøm bu ra häi Macedonia, nɛpũ ra häi Acaya. Ne bi 'yɛna:

—Dam 'bucä ts'ũ bu Jerusalén, m'bejua ga mbagä bu ja ra dāhnini Roma, bi 'yɛna.

²²Ne bi mbɛnpũ Macedonia ʌ yoho yám fäts'ihũ, ra Timoteo ne ra Erasto, pe gueɛ ra Pablo bim

'bũpũ mi'da yũ pa bu Éfeso gue ra häi Asia.

Ran 'yo'ts'mahyã bu Éfeso

²³Nu yũ pa ʌ, xũn ngu bi ndesui nangué rá 'yu Ojã bu Éfeso,

²⁴Nguetho nu'a n'da ran 'yohũ í Demetrio, rá 'befi da 'yøt' yũ zũ t'ũngu ngue ra t'axi, ngue yú pøte ra dānijä guepũ i pa nthāde ra ojä Diana. Nu'a, ne'u madím pehmbũ, xũn ngu bi dāha nangué ra 'befi i øt'u. ²⁵Nu ra Demetrio bũa bi zonh'dũ 'da'angu ra 'befi mí øthũ, ne bi xifi:

—N'yohũ ahũ guí paħmbũ nangué ma 'befihũ xũn ngu ra mbeti dí tãħmbũ. ²⁶Dí nuhũ ne dí øħmbũ hinga hønt'ua ra hnini Éfeso pe gātho ra häi Asia, 'be'a øt' na ra Pablo, i xih yũ ja'i gue nu'u yũ ojä nt'øt'e yú 'ye yũn 'yohũ ɛmbi ngue hing yũ ojä ʌ. Ne xũn ngu yũ ja'i bi päh yũn 'yomfɛni ne bi 'yɛc'yei a bi man ra Pablo. ²⁷Nuya dán thehũ n'da ra 'yãnthĩ, ngue nu ma pøte dí øthũ njon da dāi. Ne dim 'beh rá ts'edi rá ngu ra ojä Diana, ngue i nuixte. Ne da t'ɛmbi nte di muui. Pe nu'a ra Diana gue'a ojä a, ne gātho yũ ja'i 'bucua ja ra häi Asia ne gātho ra ximhäi i thāde a, sä bi 'yɛn'a ra Demetrio.

²⁸Ne nu'bu mí 'yø'u, ɛmme bi de ra cue. Ne nts'edi i mbafi:

—Xũn ngu rá ts'edi ra Diana gue ma ojähũ dyũ menguhũ ua Éfeso.

²⁹Ne gātho bi yãntonto gue 'bũpũ ja ra hnini. Ne gātho bin tihĩ 'darpu ní muxpũ ja n'da ra ngu xũn ndoho, ne bá bent' ra Gayo ne ra Aristarco, bi zixpũ, ne nu ra Gayo ne ra Aristarco, yũ mengu bu Macedonia

min 'yohu ra Pablo bu 'yu. ³⁰Ne'a ra Pablo nde xtá mba bu 'buh yu ja'i, pe nu yu 'yec'yei bi japi hin da mba. ³¹Ne 'da'u gue mi ja yú ts'edi bu ja ra häi Asia madin amigohu ra Pablo, bi mbenpa ra nde gue hin da mba bu bí mux yu ja'i. ³²Ne 'dahma 'dan'yo bi man'u n'da ngu n'da nguetho gätho bi yuntonto. Ne xun ngu u hingui paði hanja bim peti bu. ³³Nu ra Alejandro mi 'bá'inde bu 'buh yu ja'i, bi mba njuqui bu ja yú hmi yu ja'i buya, nguetho ndep'u yú mijudíohu din ya. Nu'a ra Alejandro buya bi uanba rá 'ye ndepe din he yu ja'i, nguetho nde da xifi nte mán ts'o mí ot' yu judío. ³⁴Pe nu'bu mi nu yu ja'i ngue ra judío ra Alejandro, mbe ma nyo ora bi mbafi, ne 'da'ingu bi ma:

—Xun ngu rá ts'edi ra Diana ma ojahu dyu menguhu ua Éfeso.

³⁵Nu ra secretario bu ja ra hnini buya, bi japi ngue bin he yu ja'i, bi xifi:

—Dyun 'yohuhu, dyu me'efesohu, hingui 'bucua n'da ran yohu gue hingui paði dí jamansuhu ra oja Diana, gueju dyu me'efesohu, ne gätho dí espahu ra do bi däh mahets'i, gue rá pöte ra Diana.

³⁶Ne nuna njo'o da zä da göni. Janangue'a daman 'yomfñihu ts'u ne hin gui 'yöthu a hin da bomanho.

³⁷Nu yun 'yohu ngue guá sihu ua, him bim pe bu ja rá nijä ra oja Diana. Ne him bi man ra ts'ore nangue'a ma ojahu ra Diana, bi 'yena.

³⁸Ne xö bi 'yën'a ra secretario:

—Nuna ra Demetrio ne'u mi'da gue dim pehmbu, nu'bu i ja 'be'a i nde dí yapa n'da, nde'bu gue

din yaui bu ja ra dangu n'dahma n'da ngu n'da da zä din yase. ³⁹Ne nu'bu ja man'da guí nde gui 'yöthu, dami xihmbu ra ze'mi da 'yöt'a n'da ra junta, guepu da mba ma hoqui. ⁴⁰Nguetho dí su da hnercahu häi 'bu da t'ängahu nangue ra mbahni dá öthu ra pa jabuya, nguetho hin'yü 'be'a sä ga mamhbu nangue'a dá öthu ya, bi 'yena.

⁴¹Ne nu'bu mi gua'a im ma, bi 'yet' yu ja'i.

Nu ra Pablo bi mba bu ra häi Macedonia nepu ra häi Grecia

20 Ne nu'bu min he nín 'yo'ts'mahya bu ra hnini Éfeso, nu ra Pablo bi zonh'du yu 'yec'yei. Ne nu'bu mí un ran zofo, bin 'yete buya, bi mba bu Macedonia. ²Ne gätho bi zengua yu'yec'yei gätho ra häi Macedonia, bi hat ra ts'edi yú mbui nangue rám hman Oja bi xi'u. Ne m'bejua bi zöm bu ja ra häi Grecia mahøn'a. ³Hyuzna bim 'buru, ena xtá hyu ra barco, gue xtá mba bu ra häi Siria, pe nu'u 'da yu judío ena xtán däqui. Ne nu'bu mí baði 'be'a nde xtá t'örpe, bin 'yomfñi ne bá peng bu ja ra häi Macedonia. ⁴Ne min 'yohu ra Pablo ra Sópater ra mengu berea a, ne'a ra Aristarco ne ra Segundo, yu mengu tesalónica u, ne nu ra Gayo ra mengu derbe a, ne nu'a ra Timoteo ne ra Tíquico ne ra Trófimo, yu mengu asia u. ⁵Nu'u bim 'bet'o bi mba ní töguahe bu ra hnini Troas, ne nugä dra Lucascä, dí o't' ra søcuä jaua, dín hyunbahe u. ⁶Nu'bu mí guah yam peti nangue ran dabaxjua, dá huhe ra barco dá nexhe bu ra hnini Filipos, ncät'a

pa dán 'yohe dá sòmhbē bu Troas guep̄u i t̄oguahe u mi'da. Ne nyoto pa dām 'buhmbe bu.

Nu ra Pablo i 'bup̄u Troas

⁷Nu'a ra pa domingo dām petihe yu 'yɛç'yɛi bu ja ra hnini Troas, dá sihe ra xɛcahme, gue dá bəmhbē rán ɗate ra Hmu. Ne nu'a ra Pablo bi man rām Hman Oja. Ne nya'athoho bin ya gue'bu go mi zom made ra xui, nguetho da mba 'bu bi hyats'i. ⁸Ne ɛmme xun ngu ra sibi mí zø bu ja ra cuarto magats'i guep̄u bim peti yu ja'i. ⁹Ne huxp̄u ja n'da ra ventana n'da ra ts'unt'u í Eutico, ne ɛmme bi ndet'aha, nguetho ra Pablo nya'a bin ya. Nu ra ts'unt'u bi dop ra t'aha, bi dāgui, ná hyu t̄oque ra ngu bu bi dāgui. Ya xí du 'bu mi thats'i. ¹⁰Ne bi gaḥ ra Pablo, ní nyexp̄u 'ben'a ra ts'unt'u ne bi hyafi, ne bi xi'u buya:

—O di tu ni mbuih̄u, ya bi ɗambɛni na.

¹¹Nu ra Pablo bi ndex mahon'a bu ja ra cuarto buya, ne dán sihmehe. Ne nya'a thoho bin ya ra Pablo mahon'a, gue'bu go mi b̄ox ra hyadi, ja bi mba buya. ¹²Ne nu'bu mí ts'ix'a ra ts'unt'u gue bi dāgui, ne i te 'bu mí zom bu rá ngu, gātho bin johya u.

Bi mba bu Mileto ra Pablo

¹³Nugāhe dá hugāhe ra barco ne dá mbāhmbe bu ra hnini Asón nguetho nub̄u dan c'athe ra Pablo, ngub̄u bi xije mam'bet'o, gue xí 'yɛn ra Pablo din 'yogua thoho. ¹⁴Ne nu'bu mán t̄imhbē bu Asón a ra Pablo, dá sixhe dá huhe ra barco ne dá sòmhbē bu ja ra hnini Mitilene.

¹⁵Ne dá nexhe bu, ne man'da pa dá sòmhbē bu ní hɛ't'a ra t'uhāi Quío gue i jab̄u made ra deja. Ne man'da pa buya dá sòmhbē bu ra t'uhāi Samos gue i jab̄u made ra deja. Ne dán sāyahe ts'u bu ra hnini Trogilio, ne man'da pa buya dá sòmhbē bu ra hnini Mileto. ¹⁶Nguetho nu ra Pablo bi nde bi thochtho bu ra hnini Éfeso, hingui nde din sāya bu ra hāi Asia. Nguetho di xoni da zon'a n'dihi bu Jerusalén, ya dí 'bup̄u 'bu ra pa ra ɗamp̄eti t'ɛmbi Pentecostés.

Nu ra Pablo bi zonh'du yú ngurpi yu 'yɛç'yɛi bu Éfeso

¹⁷Ne nu'bu má sòmhbē bu Mileto, ra Pablo bi ma dín zonh'du yu ɗaç'yɛi, ngue yú ngurpi yu 'yɛç'yɛi dim peti bu ra hnini Éfeso. ¹⁸Ne nu'bu mi zop̄u u, bi 'yɛmp'a ra Pablo:

—Nu'eh̄u guí paḥmb̄u 'be'a gātho mam 'bui dá øt'ä ua ra hāi Asia, asta gue'bu go rá mbudi dá s̄ocä ua. ¹⁹Gātho yu pa dām 'bucä ua dá ørpa rá 'befi ra Hmu mahets'i, ne hin dadín 'yɛts'i. Ne xun ngu ma guidä dá fāni gue'bu má haḥ ma mbui dá äp Oja nangué ah̄u. Ne xun ngu ran unbi dá nu ngue bi 'yørcä yu judío. ²⁰Pe nugä hin te dá cøn'nah̄u pe dá xi ah̄u gātho 'be'a da mbäx ah̄u. Ne dá xän'nah̄u bu dim peti yu ja'i, ne dá xän'nah̄u bu ja ni ngumhb̄u. ²¹Ne dá xifi xun ho yu judío ne'u hing yu judío, ngue di pāh yún 'yomf̄eni nangué Oja, gue da 'yɛç'yɛi ma Hmuh̄u ra Jesucristo. ²²Pe nuya, rá Hogand̄ahi Oja i ørca ra ts'edi ga mbagä bu Jerusalén, ne hin dí paḍi 'be'a gua thocä bu. ²³Pe h̄ont'a dí paçä gue dan ofädi bu

Jerusalén, ne ga nugä xun ngu yun unbi, nguetho guese rá Hogandahi Oja bi xiqui hönbu go hapu dá thocä bu ja yu hnini. ²⁴Pe hinga guet'a dím ben'a, hin te di muui ma tesegä nanguec zehogui. Hont'a ran johya dí nde ga nu 'bu dá juah ra 'befi bi 'dacä ma Hmuhü ra Jesús, gue'a ga mangä ran ho ma'da'yo nange rá mate Oja.

²⁵Ne gätho ahü dá xi ahü rá m Hman Oja gue 'bepu ní mandagahu Oja, ne dí paçä xinga n'da ahü gui nurcahu ma hmi mahon'a. ²⁶Nuya nam pa ya dí xi ahü, hingui pa ma güendagä 'bu gui 'behmbu rán ho Oja ya. ²⁷Nguetho hin te dá cön'nahü, gätho dá xi ahü 'be'a nde Oja gui pañmbu. ²⁸Nuya gui jamansu 'be'a gui 'yöthü, ne da zä bu gui jamansufu yú mbüi ni mi 'yęc'yeihü büya. Ne gue'a ra 'befi bi 'da ahü rá Hogandahi Oja, gue gui jamansufu yú 'yęc'yei ra Hmu, gätho ná ngu'u i 'bühmbu ra Cristo, nguetho rá jise ra Cristo í gurpa yú ts'oqui 'bu mí du. ²⁹Pe nu'bu dá mbagä, dí paçä m'bejua ba xi 'da tengu yu zate, nde da za'u yu de'yo, din jabu da 'yöt'ahü gue di un'na ni mbüihü gyü 'yęc'yeihü. ³⁰Ne 'da'u gue guese ahü da ndants'i, ne hinga njuantho da man rá m Hman Oja, gue da ndep'a dí ten'du mi'da. ³¹Janangue'a gui jamansu ni mbüihü ngue hin da hyä ahü u. Ne guim bëmhbü gue nhyu jeya, ma pa ne ra xui, dá xän'nahü n'da ngu n'da ahü, ne emme dán zoni nangué ahü.

³²Nuya dadí dä ahü Oja. Ne ga soc'ahü rá m Hman Oja, nu'a i ma nange rá mate Oja, gue'a ram hma

di zet'a ni mbüihü, ne gue'a dín ja ahü gätho i ja Oja, tengu tho u gätho mi'da i pa nthahni. ³³Nugä hin dá nde a ni mbetihü, xinga gue ni pahnihü. ³⁴Pe gui pañmbu dám pepzehe ne dá undä 'be'a gätho mí hon'u dán 'yogähe. ³⁵Dá ot'ä gue dá honse man ts'ihme, dá ut'ahü gue dam peñmbu ne ga fäxhü u hin 'yu 'be'a da hyoni. Ne gam bëmhbü 'be'a bi ma ma Hmuhü ra Jesús 'bu mí 'yena: "Man'da di johya ní mbüi n'da 'bu di uni, xinda gue'bu din t'unna n'da," ngubu bi man ra Hmu, bi 'yën'a ra Pablo.

³⁶Ne nu'bu mi gua'a rá m hma ra Pablo, bin danyahmu gätho mí 'bepu, ne bin yañu Oja. ³⁷Ne nu'u gätho bin zoni, ne bi hyü'a ra Pablo ne bi züspa rá 'yogu. ³⁸Nu'u emme bi du yú mbüi, nguetho ra Pablo bi xi'u him man'dandü da nu mahon'a. Ne nu'u bi zix'a ra Pablo bu ja ra barco büya.

Bi mba bu Jerusalén ra Pablo

21 Ne nu'bu mán hyehmbe yu 'yęc' yei, dá huhe ra barco, ne njuantho 'bex dá sømhbe bu ja ra t'ühäi Cos ngue i ja bu made ra deja. Ne man'da pa büya dá thohmbe bu ja ra hnini Pátara. ²Nubu, dá tımhbe n'da ra barco ní mba bu ra häi Fenicia, dá huhe büya dá mbähmbe. ³Ne nu'bu má thohmbe nhandi thoho ra t'ühäi Chipre i ja bu made ra deja, ngäha dá mbähmbe dá sømhbe bu ra häi Siria nubu ra hnini Tiro, gueru da zoh rá 'beni ra barco. Ne dá çahmbe büya, dá mbähmbe bu ja ra hnini. ⁴Nu'bu má tımhbe bu yu 'yęc'yei büya, dám 'bühmbe

nyoto pa. Ne nu rá Hogandáhi Oja bi bɛnba yu 'yɛc'yɛi 'be'a da thoh ra Pablo 'bu da mba bu Jerusalén. Janangue'a bi xifi hin da mba.

⁵Ne nu'bu mí gual'a nyoto pa, dá pòmhbɛ bu. Ne gátho yu 'yɛc'yɛi , yun 'yohu ne yu xisu ne yu t'uhni, dá mbähmbe asta gue dá pòmhbɛ bu ja ra hnini. Dán danyahmuhe bu ja ra ndendeja bɛya, ne dán yahe Oja. ⁶Nubɛya dán 'yɛhmbe ne nugähe dá huhe ra barco, pɛ nu'u bi mbeng bu ja yú ngu.

⁷Bá nexhe bu Tiro, dá mbähmbe ne dá çahmbe 'bu má sòmhbɛ bu Tolemaida. Nu'bu má zenguahe yu cu, dán tehe bu n'da pa. ⁸Nu'bu mi hyats'i, gátho gahe ngue dín 'yohe ra Pablo dá thohmbe bu ra dahnini Cesarea. Ne dán säyahe bu ja rá ngu ra Felipe. Nu'a ra Felipe çai mi mam bu rán ho ma'da'yo Oja. Nu'a, n'da gue'u yoto má 'yohu nthahni mín 'yohu ra Esteban. ⁹Ne nu ra Felipe mi 'bui goho yú t'ixu him bin tháti, ne nu'u, yu pøngahya u, bi man rám Hman Oja. ¹⁰Ne nu'bu má mám 'buhmbe bu 'da yu pa bi zø'a n'da rá pøngahya Oja í Agabo, bá nexpu ra häi Judea. ¹¹Nu'bu mi zøm bu dí 'buhmbe a, bi gaspa a rá ngut'i ra Pablo ne bi duzehe yú gua ne yú 'ye ra Agabo, ne bi ma:

—Nu rá Hogandáhi Oja bi bɛngä ngue ngubu da 'yørpa yu judío a rá mbeti na ra ngut'i bu Jerusalén, ne dín dá bu 'buh yu ja'i ngue hing yu judío.

¹²Nu'bu má øhmbe 'be'a bi man ra Agabo, gátho gahe ne yu mengu bu, dá ørpahe ra ts'edi hin xtá mba ra Pablo bu Jerusalén. ¹³Nu ra Pablo bi 'yɛm bɛya:

—'Be'a guí øthɛ guí zomhbɛ. O gadí unghɛ ma mbui. Nugä dadín sägä hønt'a go 'be'a da t'ørcagui, o gue da thurqui o gue da thog bu Jerusalén nangue ra Jesús, ma Hmu.

¹⁴Ne him bi zä dá sãmhbɛ, dá hethe bɛya ne dá ɛmhbe:

—Nu'a rá pähä Oja da t'øt'e.

¹⁵Ne m'bejua bɛya dán sähe ne dá mbähmbe ra Pablo bu Jerusalén. ¹⁶Ne 'da'u yu 'yɛc'yɛi bu Cesarea dá mbähmbe. Ne nu'bu má sòmhbɛ bu Jerusalén, nu'u bi zixçähe bu rá ngu ra Mnasón, ra mengu chipre. Ne maya'bu thoho mí ɛc'yɛi ra Mnasón. Guepu rá ngu dán säyahe.

Bi zengua ra Jacobo ra Pablo bu Jerusalén

¹⁷Nu'bu má sòmhbɛ bu Jerusalén, nu yu cu nangue ra Cristo bu, bi hyu yú mbui 'bu mi nuje, ne bi zimanhoje. ¹⁸Man'da pa bɛya dá mbähmbe ra Pablo dá nuhe ra Jacobo Santiago, ne'u gátho mí 'bupu, yú mingurpihu, yu dɛc'yɛi. ¹⁹Nu ra Pablo bi zengua u ne 'bex bi dæ'mi 'dahmi'datho bi ma 'be'a gátho bi 'yøt' Oja nangue rá 'befi ra Pablo, nubɛ 'buh yu ja'i ngue hing yu judío. ²⁰Ne nu'bu mi 'yø'u 'be'a bi man ra Pablo gue bi 'yømanho 'bu mí sih rám Hman Oja, ɛmme bin johya ne bi 'yɛspa Oja. Pɛ nu'u, bi 'yɛmbi:

—Pɛ guí paði, ma zu cu'i Pablo gue yu mahuahi thoho yu judío i ɛc'yɛi ya, ne gátho i ɛna jatho da 'yøt' yún t'ɛdi ra Moisés. ²¹Ne nu'bu bi sifi 'be'a gátho gá 'yøt'e. Ne sä ɛn'u gá xänbi gue gátho da hyeh yún t'ɛdi ra Moisés u yu judío gue 'bupu 'buh yu ja'i hing yu judío, ne

gá xifi ngue hin da mba nthequi yú xifani, ne hin da 'yot' yún t'ot'e yu judío, ɛn'u. ²²Nuya 'be'a sä ga othü ya, guehma dim peti u ma mi 'yɛc'yɛihü yu judío, gue da gohmahya'a'i, nguetho da 'yode ya gá sòhø, bi 'yɛmbi. ²³Nuya nde'bu gui 'yot'e 'be'a ga xi ahe. Nuya 'bucua goho yun 'yohü ngue bi ma da 'yot'a n'da ran hogui nangue Oja, ne jatho da 'yot'e. Nuya gui 'yot'e 'be'a da 'yot'u. ²⁴Nu'i gue'e gui six büya yun 'yohü, ne gui 'yot'e tengu jatho da 'yot'u, ngue mí ma n'da ran hogui nangue Oja. Ne gätho gui jurpa yú gasto u, gui tämb yu de'yo ngue da mbøts'e. Ne nubüya sä gui 'yax ni yaxü tengu i ot' yu ja'i nu'bu xun guah yu pa yun hogui. Ne gätho yu ja'i sä da badi ngue him majuani'be'a bi man'u 'da nangue'e. Ne da bah püya ne'e guí ten'na rán t'edi ra Moisés. ²⁵Pe nangue yu ja'i hing yu judío ngue bi 'yɛc'yɛi, ya dá penpaha n'da ra søcuä, ne dá xihmbe hin da zi 'be'a bi 'bøspa yu hmite, xín da za'a ra ngø ngue him bi bøn rá ji, xín da zi ra ji. Ne hin da 'yot' yun 'yomt'ɛni, bi 'yɛn'a ra Jacobo Santiago.

**Bi mba mfent'i ra Pablo
bu danija Jerusalén**

²⁶Nu ra Pablo bi zix'u yun 'yohü büya, ne bi 'yot'e tengu bi 'yot'u. Ne bi mbähä bu mbo yú danija yu judío, ngue da ma nda'a ní pa da guah yú pa ran hogui. Ne bi ma nda'a ní pa di un yu 'bøts'e.

²⁷Hin ɛ ní zøn'a yoto pa mi juah ran hogui, nu yu judío gue hing yu 'yɛc'yɛi, yu mengu ra häi Asia, bi nu bu mbo ra danija ra Pablo. Nu'u

bi parba yu ja'i ne bi bent' ra Pablo. ²⁸Bi mbafi:

—N'yohü ahü dyu israelhü, dami zeje gam benthü na ran 'yohü 'bäcua, i xänba yu ja'i hønba go hapu i pa ngue hingui hoju, ne ɛna nte di muui yun t'edi ra Moisés ne nte di muui ma danija. Ne hinga hont'a bi 'yot'e, pe man'da, bá si ua mbo ra danija yu ja'i ngue hing yu judío. Janangue'a bi ts'on'a ra hoganija ngue majapi, sä ɛn'u.

²⁹Nguetho mi nu min 'youi ra Pablo bu ja ra hnini n'da ra mengu éfeso í Tróximo. Ne mi manse ngue ɛmbi bi zixpu mbo ra danija.

³⁰Ne nubüya gätho ra hnini bin ja n'da ran 'yo'ts'i, ne gätho ní muxpu 'bäh ra Pablo, bi bent'i, bi gucpü thi ra danija. Ne 'bex bi gut' yú nija. ³¹Ne nu'bu mí zäpi ɛna xtá hyo ra Pablo, nu ra hmudofui mí øde ngue gätho ra hnini Jerusalén bin 'yo'ts'i. ³²Nu'a 'bex bi zix'u yu dofui ne gätho yu hmudofui, ne bi mba n'dihi bu 'büh yu ja'i. Ne nu'bu mi nu yu ja'i gue mba bu yu dofui ne yu hmudofui, 'bex bin hɛ ním 'benza ra Pablo. ³³Ne nu'a ra hmudofui büya bi bent' ra Pablo ɛna da got'i, ne bi manda ngue da mba nthat'i yoho yu cadena. M'bejua bi t'an'du, ne bi t'ɛmp'u:

—To'o na, 'be'a bi 'yot'na.

³⁴Pe nu yu ja'i ɛmme madí mbahni ne gätho 'dahma 'dan'yo bi ma. Janangue'a nu ra hmudofui him mi sä da badi hanja bin 'yo'ts'i. Bi manda ngue da zixpu ja ra ngundofui a büya. ³⁵Ne nu'bu mí zøm bu ja rá 'dede ra ngu, bi dux'u yu dofui a ra Pablo, nguetho nu yu ja'i man'da nde da bent'i mahøn'a.

³⁶Nguetho xun ngu yu ja'i bi denni bi mbafi:

—Dami hyohu, xen'u.

**Nu ra Pablo bin juan zehu
bu ja yu hmi yu ja'i**

³⁷Ne nu'bu mangueru da zixpu mbo ja ra ngu ra Pablo bi 'yan'na ra hmudofui:

—Dami 'yorqui ts'u ra mate dan yai ts'u, bi 'yena.

Nu ra dofui bi dadi:

—Ha gui pa'a ra nde yu griego.

—Haha, bi yen'a ra Pablo.

³⁸—Oh, ha hinga gue'e gra mengu Egipto, ngue ga dup'a n'da ran 'yo'ts'i ne ga sixpu ma'ueni goho mahuahi yun 'yohu ngue yu hyodu, bi 'yembi.

³⁹Nu ra Pablo bi dadi:

—Hin'na, hinga guca. Nugä dra judioga ne dra mengu Tarso, n'da ra dahni ngue ja ra ts'edi bu ja ra hai Cilicia. Nuya di a'a n'da ra mate ngue ga xica ts'u yu ja'i.

⁴⁰Nu ra hmudofui bi un ran t'edi. Nubaya, nu ra Pablo bi 'bapu ja ra dede, ne bi uat's' ra 'ye ndepe din he yu ja'i. Ne nu'bu min he, bi zofu nangu yu ndese u, gue yu nde ra hebreo, bi 'yena:

22 —N'yohu ahü, gyu ta ahü, gui 'yohmbu 'be'a ga xi ahü ya, bi 'yen'a ra Pablo 'bu mi du'mi bin ya.

²Ne nu'bu mi 'yothu ngue bi ts'ofu nangu yu ndese ra hebreo, man'da bin he. Nu ra Pablo bi 'yem buya:

³—Nugä dra judioga, dam 'bucä bu Tarso, nubü ra hai Cilicia, ne bi mba ma tedega ua Jerusalén. Ne dan xaca ran xadi ra Gamaliel, ne dan xaca xun ho yun t'edi u

ma gurpa botahu. Ne emme mi ghyaga nangu ra 'befi Oja ngue gätho ma mbui, tengutho ahü ya. ⁴Ne madi unda ran unbi to'o gätho mi ec'yei ra Jesús, ne 'da'u da ho ne'u mi'da, yun 'yohu ne'u yu xisu da sixpu fadi. ⁵Nu ra hmumbaja ne yu dac'yei da za din juanni 'be'a xta ot'a, nguetho da canba yu socua bi 'daca, gue mi ena xca un yu gurpi bu ja yu nija ma mijudiohu bu Damasco. Ne da hax ra 'yu da mba bu Damasco. Nu ra socua da jucä ngue'a ran t'edi ga cot'a fadi yu 'yec'yei, ne di ena xcuä si ua Jerusalén, ngue xta nu ua ran unbi.

**Nu ra Pablo bi ma ha
bin jaba i 'yec'yei**

⁶Ne nu'bu man 'yoga bu 'yu hanbu Damasco, tengu'bu mbe huxyadi, ba ca n'da ra nyot'i mahets'i, ngue nts'edi bi hyäru di 'bai. ⁷Nugä da tang bu hai, ne da o'a n'da ra nde bi xiqui: “Saulo, Saulo, hanja gni ungagui,” bi 'yengui. ⁸Ne da thati: “To'o i ma Hmu.” Ne nu'a bi xiqui: “Nugä dra Jesús, dra mengu nazaret, guca gadi ungagui.” ⁹Ne nu'u 'da min 'yogähe bi nu'a ra nyot'i, pe him bi 'yotha ra nde ngue bi zoca. ¹⁰Ne da anni: “Ma Hmu 'be'a sa ga ot'a.” Ne nu ra Hmu bi 'yengui: “Dami ndants'i ni mba bu Damasco, nubü, da si'a bu 'be'a gätho da san'ni'i gui 'yot'e.” ¹¹Ne nugä 'bex dan xada nangu'e'a ra nyot'i, ne nu'u min 'yogähe bi gurca ma 'ye, ne da somhbe bu ja ra hnini Damasco.

¹²Ne mi 'bupu n'da ra hocja'i i Ananias, ngue mi tenni xun ho yun t'edi ra Moises. Ne gätho yu judio mi

'bäpü mi numanho a. ¹³Nu ra Ananías bi zöpu däm 'bücä, ne bi xiqui: "Ma cu'i Saulo, dami hyand ran nequi ni dä ya." Ne 'bex bi zö ma dä, ne bi zä dá nu a ran 'yohü büya. ¹⁴Ne bi xiqui: "Nu'a Ojä mi thände ma ngurpa bötahu bi huahn'na'i ngue gui pađi 'be'a rá pähä a. Ne bi ja'a'i gá nu rá Hoga Ts'ünt'ü, ne bi ja'a'i ngue gá 'yörpa rá nde a. ¹⁵Nuya gui mam bü 'büh yu ja'i 'be'a gá nu ne 'be'a gá 'yöde. ¹⁶Ne hin'yü 'be'a man'da gui t'ömi, dami ndants'i gan xixya, gui 'yęc'yei majuani a ra Hmu ngue di 'uec'a'ü ni ts'oqui nangue rá thuhu a ra Hmu," bi 'yengä ra Ananías, bi 'yęn'a ra Pablo.

**Bi man ra Pablo hanja bi mba
bü 'bü'ü hing yu judío**

¹⁷Ne xö bi 'yęna:

—Ne nu'bü jämbá pengä ua Jerusalén, dán ya'be Ojä bü mbo ra danija, ne nu Ojä bi jacä dá nu tengu n'da ra t'i. ¹⁸Ne dá nugä ra Hmu, bi 'yęngui: "Dahmantho dami pöngua Jerusalén, nguetho hin da t'örpamasu 'be'a gui ma nanguecä." ¹⁹Ne dá xi'a: "Ma Hmu, nu'ü ma menguhe ua gätho i pađi 'be'a gätho dá ö't'ä, dá mba bü gätho ma nijähe, ne dá ünba ü gätho bi 'yęc'yei i, ne dá cot'a fädi ü. ²⁰Ne nu'bü mi mba ntho ra Esteban mi 'bäcä bü, ne 'da'angu dá bęmhbe ü bin hote, ne dá jamansup yü pahni ü." ²¹Pe nu ra Hmu bi xiqui: "Ní mba, nguetho ga penh'na bü yabü guepü 'büh yu ja'i ngue hing yu judío," ngubü bi xiqui, bi 'yęn'a ra Pablo.

**Nu ra Pablo bi mba ma dä
bü 'büh yu hmudofüi**

²²Nu'ü bi 'yömanho 'be'a bi man'a ra Pablo, asta gue'bü mí ma da

mba bü 'büh yu ja'i hing yu judío. Nübüya bin cue'ü yu judío i 'bäpü gue hing yu 'yęc'yei, bi mbafi ne bi 'yęna:

—Dá tho na ran 'yohü, man'da xün ho 'bü hin di thoqui dim 'büi, bi 'yęn'ü.

²³Man'da bi mbafi bi huq't' yü pahni ne bi 'yents' yu fonthäi. ²⁴Nu ra hmudofüi bi manda da ts'ixpü mbo ra Pablo, ne bi manda da mba m'bei, ngue ndep'a dín juan'na ra Pablo hanja ná mba'ü yu ja'i. ²⁵Ne nu'bü i pa nthat'i ra Pablo ngue ra xifani, bi 'yän'na ra dofüi ngue mi 'bäpü:

—Ha i ja nin t'ę dihü gui fe'a n'da ra romano nu'bü hin ní t'örpa ran juanbi, bi 'yęn'a ra Pablo.

²⁶Ne nu'bü mi 'yö'a ra dofüi a bi man ra Pablo, bi mba bá xi'a rá hmu ne bi 'yęmbi:

—Dami jamansu 'be'a guí örpa na ran 'yohü, n'da ra romano na.

²⁷Ne bá ę'a ra hmudofüi büya, bi 'yän'na ra Pablo:

—Ha majuani gue'e gra romano.

Nu ra Pablo bi pađi:

—Haha, bi 'yęna.

²⁸Nu ra hmudofüi bi 'yęmp'a:

—Xün ngu ra mbeti dá jut'ä ngue dán romanogä.

Nu ra Pablo bi xi'a:

—Pe nugä mbudi thoho ma ta bin t'un ran t'ędi gue din romano, janangue'a man'da dra romanogä.

²⁹Ne nu'a ra hmudofüi bin su nguetho ya xí du't'i ne nu'a ra Pablo ra romano na. Janangue'a nu'ü nte bi 'yörpa ra Pablo, ęna xtá mbei.

**Nu ra Pablo mi 'bäpü ja rá junta
ü yü hmumbäjä yu judío**

³⁰Ne nu'bü mi hyats'i, nu ra hmudofüi nde da bađi hanja í yap'ü

yá judío, bi xocta'a ra Pablo mán thu't'i, ne bi manda dim peti yá hmumbäjä ne yú ngurpi yá judío. Ne bi zix'a ra Pablo bə dim peti.

23 Nu ra Pablo ɛmme madín hyɛthə bə, ne bi xifi:

—N'yohə ahə, nugä zəjí dí ɔt'ä'a i xicpa ma mbəi Oja, asta gue ra pa jabəya, bi 'yem 'bə mí də'mi din yə.

²Pe nu ra Ananías, ra dambäjä, bi xi'ə gue 'darpə mi 'bähmbə ra Pablo, da mberpa rá nde. ³Nu ra Pablo bi xi'a ra Ananías bəya:

—Oja da mbep'a'i nguetho yoho ni mbəi. Sä guí ɛmhə hin dá ɔt' yən t'ɛdi, pə go gue'ahə hin guí ɔthə yən t'ɛdi, ngue gadí manda da 'berca ma nde.

⁴Ne nu'ə 'darpə mi 'bähmi bi 'yɛmbi:

—Hanja gní that'a ra dambäjä ngue bi huahn'na Oja.

⁵Ra Pablo bi dadi:

—Cu ahə, hin dí paçä ngue ra dambäjä a, nu'bə xcá paçä hin xcá thatä 'bə, nguetho nt'o't'i gue hin ga c'aman'ə ma ngurpihə, bi 'yɛmbi.

⁶Ne nu'a ra Pablo 'bə mí nu'ə 'da gue hupə ja ra junta, bi bađi hinga 'da'ingu yú t'ɛc'yei ə, nguetho 'da'ə bi den'də i man yə saduceo ne nu mi'da bi den'də i man yə fariseo. Janangue'a nu ra Pablo bi 'yɛmp'ə 'bəpə ja ra junta:

—N'yohə ahə, nugä dra fariseogä, ne xin rá ts'unt'ugä n'da ra fariseo. Nugä dí 'bäcua ne guí ɔrcahə ran juənbi nguetho dí ɛc'yei gue i ndants' mahən'a ə i tu, bi 'yɛn'a ra Pablo.

⁷Ne nangu'e'a xí man na ra Pablo bin junthə yə fariseo ə yə saduceo, ne gätho bin hecpə ja ra junta.

⁸Nguetho i man'ə yə saduceo gue hingui ndants' mahən'a ə i tu, ne i ma ngue njo'o yám 'behni Oja mahɛts'i, ne i ma ngue njo'o yən dahi. Pe nu yə fariseo gätho i ɛc'yei. ⁹Bin ja n'da ra mbahni, ne nubəya bin ndants'i 'da'ə yú xänbate ə yə fariseo, bi 'yɛn'ə:

—Nuna ran 'yohə 'bäcua, nte mán ts'o bi 'yɔt'e. Xi'bə majuaŋi n'da ran dahi o gue n'da rá m 'behni Oja mahɛts'i bin yaui, nde'bə hin ga sühmbə Oja, bi 'yɛna.

¹⁰Pe nu'ə 'bəpə ja ra junta, ɛmme bin sə'ə, asta gue'bə mí zu ra hmudofəi da sen'inde ra Pablo. Bi xih yú dofəi bəya gue ba jəcpə 'bəh yə ja'i, ne da zix mahən'a bə ja ra ngundofəi.

¹¹Ne nu'bə min xui, ra Hmu mahɛts'i bim 'bähmi ra Pablo ne bi 'yɛmbi:

—O di tu ni mbəi Pablo, nguetho ngutho gui ma bə ja ra dahnini Roma nangu'eä, tengutho gá mangua Jerusalén.

Mi ɛna xtá tho ra Pablo

¹²Nu'bə mi hyats'i, 'da'ə yə judío 'da'ingu bi bən'ə da hyo ra Pablo, ne bi ma jatho di ja'ts'a bi man'ə. Ne bi 'yɛn'ə ngue hin din sihmə, xíng ra dehe da zi, asta gue'bə go bi hyo. ¹³Ne mi ponguí yote má 'yohə ə 'da'angu bi ma ngue da hyo ra Pablo. ¹⁴Nu'ə bi mba bə 'bəh yə hmumbäjä ne yə dəc'yei, ne bi xifi:

—Nugähe dá mamhbe majuaŋi 'be'a ga ɔthe, ne hin dan sihməhe asta gue'bə go dá hohe ra Pablo. ¹⁵Janangue'a nu ahə ne'ə mi'da guín 'yohə bə ja ra junta, nu'bə nixudí gui xihmbə ra hmudofəi ba si'a ra Pablo,

gui 'yɛmbi gue gui 'yänhdü mi'da yün t'änni. Janague'a nugähe büya, dan sähe gua täcuahe bü ja ra 'yu, ga hohe, bi 'yɛn'ü.

¹⁶Pe nu rá 'be'ue ra Pablo bi 'yøde 'be'a nde da 'yørpa yün 'yohü. Bi mba bü ja ra ngundofüi ne bi xi'a ra Pablo. ¹⁷Nu ra Pablo bi zonh'na n'da ra dofüi büya, bi 'yɛmbi:

—Dami six na ra ts'ünt'ü bü bí 'büh ra hmudofüi, nguetho i ja 'be'a da xifi.

¹⁸Nu ra dofüi bi zixpü 'bü'a rá hmu, ne bi xifi:

—Nu'a ra Pablo ngue i ofädi, bi zoncagui ne bi 'yác ra mate gua siua na ra ts'ünt'ü, nguetho ja 'be'a da xi'i.

¹⁹Nu ra hmudofüi bi bentpa rá 'ye ra ts'ünt'ü, n'danni bá änni:

—'Be'a guín nde gui xiqui.

²⁰Nu'a ra ts'ünt'ü bi xi'a ra hmudofüi büya:

—Nu'ü 'da yü judío bin yäse'ü, bi ma da 'yä'a ra mate 'bü nixudi, ngue gui sixpü mahøn'a bü ja ra junta ra Pablo, nguetho da 'yɛn'i, da 'yän mi'da yün t'änni. ²¹Pe 'yo guí øt'e 'be'a da xi'i, nguetho i pongui yote má 'yohü yü judío ngue xün jot' ra 'yu, i täcua bü ra Pablo. Nu'ü, 'da'angu xüm ma ngue xín din sithe xín din sihme asta gue'bü go bi hyo ra Pablo. Ne i töp'a thoho 'be'a go gui ma, bi t'ɛmp'a ra hmudofüi.

²²Nu ra hmudofüi bi hecua ra ts'ünt'ü ngue njon da xifi, ngue ya xí xi'a ra hmudofüi. Ne nubüya bi xifi da mba.

**Nu ra Pablo bi mba m'behni
bü 'büh ra Félix**

²³Nubüya nu ra hmudofüi bi zohn'dü yoho yü ngärpa dofüi, bi

xifi din sä yociento ndofüi da mba bü ra hnini Cesarea 'bü guto nxui. Ne da mbähä mi hyäte ma 'det'a yü dofüi ngue din tögue, ne da mbähä mi yociento yü dofüi ngue i cü yün ts'at'egui. ²⁴Ne bi manda da thøspa yü fani ngue da hyux a ra Pablo. Ne bi xifi di jamansu xün ho bü 'yu, asta gue'bü go bi dä bü 'büh ra ts'üt'abi Félix. ²⁵Ne bi 'yo't'a n'da ra søcuä ra hmudofüi, bi mbænpa ra ts'üt'abi Félix.

²⁶Ne bi 'yɛn'a ra søcuä:

“Nugä dra Claudio Lisias, dadí zengua'i, gra Félix, gra hoga ts'üt'abi. ²⁷Nuna ran 'yohü na, nu'bü mi bent' yü judío, nde xtá hyo. Pe dá yämhbē nanguē xün ngu yü dofüi, nguetho dá øcä ngue ra romano na. ²⁸Nugä him mí pađi hanja bi mba ma yađi, dá sixpü ja rá junta yü judío. ²⁹Pe nubüya dá øde ngue hønt'ü yün t'ɛđi zehē yü judío ngue í mba ma yađi, ne hin'yü 'be'a dí tho, o gue dín ofädi. ³⁰Ne nu'bü mi sicä 'be'a nde da 'yøt' yü judío, ngue nde da hyo, 'bex dá penh'na bü guí 'büi. Ne dá xi'ü yü nyapate gue da xi'i 'be'a ní mbespa ra hnuman'ü. Ne hønt'a dá xi'a ya,” bi 'yɛn'a rá søcuä ra hmudofüi.

³¹Nu yü dofüi büya bi 'yøt'e tengu bi xi'ü yú hmu. Nu'ü bi zix'a ra Pablo 'bü min xui, asta gue'bü mí zøm bü Antípatris. ³²Nu'bü mí hyax büya, bá peng bü yü dofüi gue him madín tögue. Pe nu'ü gätho madín tögue bi thoqui bi zix'a ra Pablo ü. ³³Nu'bü mí zøm bü ra hnini Cesarea, bin dáp ra søcuä ra ts'üt'abi, ne bi mba ma dä bü ra Pablo. ³⁴Ne nu'bü mi nu'a ra ts'üt'abi a ra søcuä, bi 'yän'na ra Pablo:

—Hapɛ ni häi.

Ne nu ra Pablo bi xifi gue ra mengu bu ra häi Cilicia. ³⁵Nu ra ts'ut'abi buya bi xi'a ra Pablo:

—Nugä ga öcä 'be'a gui mam 'bu bi zø'u di yap'li.

Ne bi manda da mba m'bädi bu ja rá nguts'ut'abi ndudañ Herodes.

**Nu ra Pablo bin juañ zehé
bu 'buh ra Félix**

24 Ne nu'bu mi jua'a cut'a pa, bi mba bu ra Ananías, ra hmumbäjä, ne 'da yu daç'yei, ne ra Tértulo ran hocpate. Ne bi xi'a ra ts'ut'abi 'be'a í mba ma yapí ra Pablo. ²Nu'bu mí ts'onh ra Pablo, bi dæ'mi bin yapate a ra Tértulo. Nu'a bi xi'a ra Félix:

—Nugähe dí pähmbe ngue nangue'e i ja ran johya ua ra häi dí 'buhmbe. ³Ne gäthogähe man'da dí 'buhmbe xun ho nangue 'be'a guí øt'e. Ne gätho yu pa dí xi'ahe ra jamadi nangue'e. ⁴Nuya hingui ngu 'be'a ga xi'a'i, pe gui 'yörca ra mate gui 'yøde 'be'a dí xi ahe. ⁵Nuna ran 'yohu, ðmme ra ts'om'bäi na, ne ðmme di parba yu judío hønbu go hapu 'bui ngue gätho ra ximhäi. Ne nuna, rá ngurpi 'da'u yu ja'i t'ðmbi yu nazareno. ⁶Nu'a mí nde xtí ts'on ra ðanijä bu Jerusalén, pe nugähe dá benthe, ne dí ðmhbe xcá juañbahe tengu im mam bu ja man t'ðdihe. ⁷Pe nu ra hmudofui, ra Lisias a, con rá ts'edi bá jucpu mi 'buhmbe. ⁸Ne bi xije dan yafé ua. Nuya, nu'bu gui 'yän zehé a, gui paði gue majuani 'be'a gätho ní mba ma yapí, bi 'yemp'a ra ts'ut'abi a ra Tértulo.

⁹Ne nu'u yu judío min 'yohu, 'da'angu bi man'u. ¹⁰Ne nu ra

ts'ut'abi bi un ran t'ðdi ra Pablo gue din ya buya. Nu ra Pablo bi ma, bi 'yena:

—Nugä i hu ma mbui ngue sä dan juandä ua, nguetho guí paði 'be'a nám 'buhmbe dyu judíohe, gue xun ngu yu jeya guín ts'ut'abi ua. ¹¹Nu'bu guí nde gui paði, sä gui paði, ja män 'de'mayo ma pa ya gue dá mba bu Jerusalén, dá thande Ojä bu. ¹²Ne nu'u ma mijudíohe him bi nu 'bu 'bo'o xcán junthe, xím bi nu 'bu 'bo'o xcá parbi, xínga guepu ja ma ðanijähe, xínga guepu ja ma t'ðnijähe, xínga guepu gätho ra hnini. ¹³Nuya hingui sä din juanni xun ho nguetho him majuani 'be'a ní yapä ya. ¹⁴Pe nuya dadín juandä gue dí tendä ra 'yu ma'da'yo, ne gue'a ðmbi him majuani u. Pe guet'a ra 'yu mí ten'du ma ngurpa bøtahe, gue mí numansu Ojä nguetho dí ðç'yei 'be'a gätho män t'o't'i bu ja rá søcuä yün t'ðdi ra Moisés ne yú søcuä yu pøngahya. ¹⁵Ne nugä dí tø'mi 'be'a nín ho da 'yøt' Ojä, tengu i tømp' ya i 'bäcu. Nugähe dí ðç'yeihe ngue gätho xun du da ndants'i, ne'u bi 'yøt' ran ho, ne'u bi 'yøt' ran ts'o. ¹⁶Janangue'a gätho dí øt'ä 'be'a di bængä Ojä n'dahma hin hapu da thinga ma ts'oqui, xínga guepu 'bu Ojä xínga guepu 'buh yu ja'i, bi 'yena.

¹⁷Ne xø bi 'yena:

—Ne nu'bu mi thogui xun ngu yu jeya, bá pengä bu Jerusalén ngue ga un yun t'unni ma menguhe, ne ga un yun t'unni bu ja ma ðanijähe. ¹⁸Ne ngubü dá øt'ä bu ðanijä, dá thande Ojä. 'Da'u yu judío, yu mengu bu ra häi Asia dán t'imhbe bu buya. Ne njom mí 'bupx xun ngu

yá ja'i, xíng ra sui mi ja bú. ¹⁹Nu'u gue dán t'ingähe bú, nde'bú gue'u xtambá 'yëcua u, xtá mangua 'bú ja 'be'a dá øt'ä bú. ²⁰O gue guehya yún 'yohú 'bäcua da ma 'bú ja 'be'a bi nürcä 'bú má mbagä bú ja ra junta. ²¹Hønt'a nts'edi dá mangä bú, ne dá émbä u: “Nu ahú guí ørcä ran ts'embi nam pa ya nguetho dí éc'yei ngue i ndants'u i tu,” dá éngä, bi 'yén'a ra Pablo.

²²Ne nu'bú mi 'yø'a ra Félix 'be'a bi man ra Pablo, 'bex bi ma da guah ra junta, nguetho xún ngu ts'u mi pa'a ra Félix nangué rá 'yu Ojá. Ne bi xi'u:

—Nu'bú dambá écua ra hmudofúi, ra Lisias, sä ga paçä 'be'a gätho bin ja.

²³Ne nu'a ra Félix bi manda da thoqui da mba m'bädi ra Pablo. Ne bi manda ngue da t'ørpa ran ho nangué'a, ne nu'u yú amigo sä da mba bú ne di unni 'be'a gätho da hyoni.

²⁴Nu'bú mí tho'i ts'u 'da yú pa, nu ra Félix bá peng bú ja ra hnini Cesarea, bán 'youi rá xisu í Drusila, nu'a ra judío a. Ne bi zon'na ra Pablo, ndepe da ma hague dán zä n'da da 'yéc'yei ra Jesucristo. ²⁵Ne nu'bú mi man ra Pablo nangué ram 'bui njuantho, ne bi ma ngue di jamansu 'be'a da 'yøt'a n'da, ne bi ma din ja ran t'änni 'bú ran zegui nangué yú ts'oqui, nu ra Félix bin su búya, ne bi xifi:

—Hønt'a gá xic ya, 'be ním 'bähma bú ja ra fädi mahøn'a, ne nu'bú da bongui ga zon'na'i mahøn'a, bi t'èmp'a ra Pablo.

²⁶Nu ra Félix mí éna xtán gu't'i ts'u, n'dahma xtí thø'a ra Pablo.

Janangué'a njan't'a thoho min zohni ne min yaui. ²⁷Ne nu'bú mi gua'a nyojeya bi mba ma poni a ra Félix, ne bi hyu'a ra Porcio Festo. Nu ra Félix 'bú mí bøm búya, bi zopu ra Pablo bú ja ra fädi, nguetho mí su da numan'u yú judío 'bú xtí hocpi.

Nu ra Pablo din juan bú 'buh ra Festo

25 Nu ra Festo bi mba bú ra häi guepu din ts'ut'abi, ne hyupa bim 'bupu ra hnini Cesarea, bi mba bú ra hnini Jerusalén búya. ²Nubú Jerusalén, yú hmumbäjä ne yú ngurpi yú judío bi xi'a ra Festo, bi nyapi nangué ra Pablo. ³Ne bi 'yørpa ts'edi bi 'yáp ra mate ngue da zohna ra Pablo ngue da zøm bú Jerusalén, nguetho im bèn'u da gorpa bú 'yu, gue nde da hyo. ⁴Pe nu ra Festo bi xifi ngue ofädi bú Cesarea ra Pablo, ne “mi ts'ut'ho ga mbagä ya,” bi 'yëmbi.

⁵Ne bi xifi:

—Nde'bú ga mbähä 'da ahú gue ja ni ts'ediuh, ne nu'bú ja mán ts'o bi 'yøt'a, sä gui yafu.

⁶Nu ra Festo, masque mbe man 'det'a pa bim 'bupu Jerusalén, bi mba bú Cesarea búya. Nu'bú mí hyax búya, bi mba bú ja rán juanbate, ne bi manda ba ts'i ra Pablo. ⁷Ne nu'bú mi zøm bú ra Pablo, nu yú judío ngue bá nexpu Jerusalén bi mbä'ts'i. Ne émmé xún ngu 'be'a xún ts'o í yapi. Pe hingui sä da bøm majuani 'be'a bi man'u.

⁸Nu ra Pablo bi ma nanguese búya:

—Nte dá øt'ä ngue hingui ho nangué man t'èdihe dyu judíohe, xínga gue'a ra danija, xínga gue'a rán t'èdi ra hmuts'ut'abi bú Roma, bi 'yén'a ra Pablo.

⁹Nu ra Festo nde da 'yøt'a dí numanho u yu judío, janangue'a bi 'yän'na ra Pablo:

—Ha guí nde gui mba bu Jerusalén, guepu ba øt'a ran juanbi bu, nangue 'be'a í yap'a yu judío.

¹⁰Nu ra Pablo bi dadi:

—Hin'na, guecua rán säui da t'ørcä ran juanbi ua, nguetho bi 'da'a ran t'edi ra hmuts'ut'abi 'bupü Roma gue gui 'yørcä ran juanbi ua. Ne nte män ts'o xtä ørpa yu judío, gue gui sixcä bu. Nu'i guí paði xun ho ngue te dá øt'ä. ¹¹Pe nu'bu xtä øt'ä n'da ran ts'o gue i man nin t'edi gui hyogui, jatho ga tu 'bu, hin ga 'dagui nangue man date. Pe nu'bu him majuañi 'be'a ní yapä u, njo'o n'da i ja rán t'edi di dägä bu ja yú 'ye u. Nugä dí ä'a ran t'edi gui thocä bu 'buh ra hmuts'ut'abi bu Roma, bi 'yæn'a ra Pablo.

¹²Nu'bu min yahü yám fäts'ihü a ra Festo, bi xi'a ra Pablo:

—Nu'bu guí ñna ga dä ahe bu Roma, da zä 'bu, bi 'yæmbi.

Nu ra Festo i yäui ra ts'ut'abi Agripa

¹³Nu'bu mi tho'i 'da yu pa, n'da rá ts'ut'abi yu judío, ra Agripa na, ne'a rán ju, Berenice, bi zøm bu Cesarea di zengua a ra ts'ut'abi Festo. ¹⁴Ne nu'bu mi 'bupü 'da yu pa, nu ra Festo bi xi'a ra Agripa nangue ra Pablo, bi 'yæmbi:

—O bu n'da ran 'yohü, i ofädi, ngue bi zocua ra Félix, í Pablo a.

¹⁵Ne nu'bu má mbagä bu Jerusalén, nu yu hmumbäjä ne yu dác'yei ngue yu judío bi xicä nangue ra Pablo.

Nu'u mi äp ran unbi nangue'a.

¹⁶Ne nugä dá xi'u: “Pe nugähe dyu romanogähe hingui sä ga hohe n'da

'bu hinda nadí juanbähe u, ne dim 'bäpu ja yú hmi to'o di yapí, din yäse.” Ngubu dá xifi. ¹⁷Ne nu'bu mi zøcua yun yapate, nu'bu mi hyats'i, 'bex dá mba bu ja man juanbate ne dá manda da ts'ixpu a ra Pablo.

¹⁸Nu'bu mí 'bähmbe bu u yun yapate, pe xinga n'dare bi ma gue yu ts'oqui tengu mím bængä ngue xtä ma. ¹⁹Pe hønt'a n'da ram hma madín junthu nangue 'be'a mi ec'yei zehé u yu judío. Ne nangue n'da ran 'yohü í Jesús nín junt'u, ngue bi du, pe nu ra Pablo nts'edi bi ma ngue i 'bui, bi 'yena.

²⁰Nu ra Festo bi thoqui bi ma:

—Ne nugä hin dí paçä ga øt'ä ran juanbi nangue 'be'a ec'yei yu judío. Janangue'a dá än'na ra Pablo 'bu nde da mba bu Jerusalén, da mba ma juanbi bu. ²¹Pe nu ra Pablo bi 'yác ran t'edi, nde ga dä bu 'buh ra hmuts'ut'abi Augusto bu Roma. Dá manda büya da 'bädi asta gue'bu bi zä ga pehdä bu 'buh ra hmuts'ut'abi, ñna ra Festo.

²²Nu ra ts'ut'abi Agripa büya, bi xi'a ra Festo:

—Nugä dín nde ga øde 'be'a da man'a ran 'yohü.

Bi dā'a ra Festo büya:

—Nixudi da zä gui 'yøde.

²³Man'da pa büya bi mba bu ja rá ngu ran juanbate ra Agripa ne ra Berenice. Ne bi mba bu mbo gätho ja yú ts'edi, min 'yohü yu hmudofui ne yu ngurpi bu ja ra hnini Cesarea. Ne bi ts'ini xun ho nguetho i ja yúts'edi. Ne nu'a ra Festo bi manda da ts'ixpu ra Pablo. ²⁴Ne nubüya bi 'yæn'a ra Festo:

—Nu'i gra ts'ut'abi Agripa, ne ahü gyun 'yohühu gätho guí 'buhmbu

ua ya, guí nuhü na ran 'yohü. Ne gátho yu judío 'bupü Jerusalén ne'ü 'bucua Cesarea madín yapi nanguehna. Nu'ü njám'bü mi e't'a mi xiqui ngue mi ádi da mba ntho. ²⁵Pe nu'bü má paçä ngue nte bi 'yøt'a rán säui dí tho, dá engä ga penpü 'buh ra hmuts'üt'abi bü Roma, nguetho mí manse da mba ma dá bü. ²⁶Pe hin'yü 'be'a sä ga o't'ä a xü 'yøt'e ngue ga penpa ma hmu. Janangue'a dá zonhdä na ran 'yohü, gui 'yøhmbü ts'ü 'be'a da man ya, ma ts'üt'abi Agripa i. Ne nu'bü gá 'yøhmbü, masque da zä gui xijü büya 'be'a da zä ga o't'ä nangue ran yapi. ²⁷Nguetho dí ena hingui ho ga penpü n'da ra ofädi, ne nte má søcuä da jats'i ngue da mam bü hanja i ofädi, bi 'yæn'a ra Festo büya.

**Nu ra Pablo bin juan zehé
bü 'buh ra ts'üt'abi Agripa**

26 Nu'a ra Agripa bi xi'a ra Pablo:

—Da zä gui manse nangue'a zehé, bi 'yëmbi.

Nu ra Pablo bi uän rá 'yë ne bi ma nanguese. Bi 'yëna:

²—I jagä ran johya, nguetho sä dam 'bäcä ua ja ni hmi, gra ts'üt'abi Agripa, ne sä gam mangä nangue 'be'a í yaçpä ma mijudíohe. ³Nguetho guí paði xün ho 'be'a gátho yün t'øt'e yu judío, ne guí paði 'dahma 'dan'yo ma t'ëc'yëihe dyu judíohe. Janangue'a dí ä'a ra mate, gui 'yø'i ts'ü xün ho 'be'a gam mangä.

Rám 'bui ra Pablo 'bü hin ní 'yëc'yëi

⁴Nu'ü gátho ma mijudíohe i paði 'be'a ním 'bui dá øt'ä bü 'buh ma

menguhe, 'bü män t'ühnigä ne'bü mäm 'bucä bü Jerusalén, asta guehya. ⁵Nu'ü hin'yü ra pähä da ma, pe maya'bü mi paði ngue nya'a tho ho dá tenni xün ho tengu man yu fariseo. Nu yu fariseo man'da ghya da 'yøt' man t'ëdihe dyu judíohe xinda gue'ü mi'da. ⁶Nuya dí 'bäcua ja ran juänbate, nangue'a 'be'a dí ëc'yëi. Nugä dí ëc'yëi 'be'a bi xi'a Ojä ma ngürpa bombøtahe, ngue da xox'ü xün du. ⁷Nugähe yüm bom'beto ü 'de'mayoho yü ts'ünt'ü ma ngürpa bombøtahe ra Jacob, dí ghyahe ma pa ne ra xui nangue rá 'befi Ojä. Ne nugähe dí tømhbé 'be'a bi man Ojä, gue da xox'ü xün du. Nugä dí ëc'yëi gue majuañi bi dæ'mi bi 'yøt'a, ne gue'a ní yaçpä ya ma mijudíohe, ma ts'üt'abi Agripa i. ⁸Hanja gní bëmhbü ngue hingui sä Ojä da xox'ü xün du, bi 'yæn'a ra Pablo.

Bi man ra Pablo madí ünba yu 'yëc'yëi

⁹Ne xø bi 'yëm mahøn'a:

—Guec zehégä, nya'a tho ho dá bëngä ngue mi engä xün ho 'bü ga søcä ra Jesús, ra mengü Nazaret.

¹⁰Nübü Jerusalén xün ngu yu 'yëc'yëi dá cot'a fädi, nguetho bi 'dacä ran t'ëdi yu hmumbäjä. Ne nu'bü mi t'ëna da mba ntho, 'da'angu dá bëmhbé. ¹¹Ne xün ngu yu nidí dá ünba ü yu 'yëc'yëi bü ja ma nijähe dyu judíohe. Ne dá säpi dá serpa yü t'ëc'yëi. Ne nugä ëmme min cuëgä nangue'ü, nepü ja yu hnini yatho dá mbagä, dá un ran ünbi ü, bi 'yëna.

**Bi mam mahøn'a ha bin
jabü bi 'yëc'yëi**

¹²Ne xø bi 'yëm mahøn'a:

—Ne dá caxä ra søcuä, ngue rän t'ëdi yu hmumbäjä, ngue ga ünba yu 'yëc'yëi. Dá hã ra 'yu ná mba bu ra hnini Damasco. ¹³Nu'i ma ts'ut'abi Agripa i, nu'bu mbe huxyadi dá nu bu 'yu n'da ra nyot'i bí 'yëh mahëts'i, ne man'da madí hyät'i xínda gue ra hyadi. Ne nu'a bi hyärpü dí 'bähmbe. ¹⁴Ne nu'bu gätho má tãnje bu häi, dá öcä n'da ra nde ngue ma ndese í ts'oqui, ra hebreo, i ñna: “Saulo, Saulo, hanja gní űngui. Xun hëi guí øt'e, tengu n'da ra mbundãni i pa ma sũni ra t'o hndepe dim pefi xun ho, ne i nete thoho,” bi 'yëngui. ¹⁵Ne nugä dá änni: “To'o i, ma Hmu.” Nu ra Hmu bi dãdi: “Nugä dra Jesús, guecä gadí űngui. ¹⁶Nuya dami ndants'i, gui 'bäi. Nuya dán 'yusegä ua n'dahma gui ma ne gan juãnni nangue gätho 'be'a gá nu ya, ne gätho 'be'a ga ut'a m'bejua.” ¹⁷Ne bi 'yëngui: “Nuya ga pëhn'na'i bu 'buh yu ja'i hing yu judío, ne ga jamansu i nangue 'be'a da nde da 'yøt'a'i yu judío, ne yu ja'i ngue hing yu judío. ¹⁸Ne nangue nim hma, ga japi da xoc yú mbui yu ja'i ne him man din 'yo bu ja ra 'bexui, pe din ja ran nequi yú mbui. Ne ga japi da 'uepü ja rá ts'edi ra zïthu, ne din 'yo bu ja rá ts'edi Ojä ma Ta. Ne din ja ra punbi yú ts'oqui. Ne da nu ra te mazai ű, ne gätho ran japi ga unni, tengu mi'da dá 'uecä,” bi 'yëngä ra Jesús, bi 'yëñ'a ra Pablo.

Ra Pablo him bi mbesta a bi man ra Hmu 'bä mín 'yuse

¹⁹Ne nu ra Pablo bi thoqui bi xi'a ra ts'ut'abi Agripa:

—Nugä hin dá festhoho 'be'a bi xicä ra nde gue bá ëh mahëts'i. ²⁰Rá mbüdi dá xi'ü 'büpü Damasco, gue di päh yün 'yomfëni ne din 'yo bu rá 'yu Ojä. Ne dá xifi da 'yøt' ra 'befi xun ho nguepü da fãdi xü päh yün 'yomfëni. Ngutho dá mangä bu Jerusalén, nepü gätho ra häi Judea, ne dá xicä yu ja'i ngue hing yu judío. ²¹Pe nangue'a 'be'a dá mangä, nu'ü 'da yu judío bi bentcä bu ja ra dãñija, mi nde xta hyogui. ²²Pe asta gue yu pa jabüya i fäxcä Ojä. Ne dí xi'ü ja yú ts'edi, ne dí xi'ü hin'yü yú ts'edi. Ne hont'a dí xänbi 'be'a bi man ra Moisés ne 'be'a bi man yu pøngahya, ngue bin ja. ²³Nu'ü, bi ma ngue jatho da nu ran ünbi ra Cristo, ne gue'a ra mbüdi da mba nsots'i bu 'bü'ü xun du. Da mba nsots'i guepü da zä di un ran nequi yú mbui ű yu judío, ne'ü hing yu judío, bi 'yëñ'a ra Pablo.

Ra Pablo ndepe da 'yëc'yëi ra ts'ut'abi Agripa

²⁴Ne nu'bu ngubü mi man ra Pablo, nu ra Festo nts'edi bi mbafi: —Nu'i gra Pablo, guín gät'i, emme xun ngu guí päh ra søcuä janangue'a guín gät'i.

²⁵Bi dã'a ra Pablo büya: —Hin dí jat'ä, gra hoga ts'ut'abi gra Festo. Pe gätho dí mangä majuãni a. ²⁶Nu ra Agripa in ts'ut'abi bu 'buh yu judío, i 'bücuä, i pädi nangue 'be'a gätho dí mangä. Janangue'a hin dí su ga mangua ja rá hmi. Ne dí hãxa njuãni ngue i pädi, nguetho him bi t'ãgui 'be'a bin ja, bi 'yëñ'a ra Pablo. ²⁷Ne øø bi xih ra ts'ut'abi Agripa:

—Ma ts'ut'abi Agripa i, ha guí ɛc'yei 'be'a bi man yú pɔngahya Oja. Nugä dí paçä gue guí ɛc'yei, bi 'yɛmbi.

²⁸Nu ra Agripa buya bi ðat'a ra Pablo:

—Nu'i, guí nde 'bex ga päcä man 'yomfɛni, ngue ga ɛc'yei ra Cristo.

²⁹Nu ra Pablo bi 'yɛmp'a:

—'Bexgue guehya, ogue niya'bu ts'u, Oja i paçi 'be'a dín ndegä. Dín nde gue gui 'yɛc'yei, ne ahü gätho guí 'buhmbu ua guí øhmbu 'be'a dím mangä ya. Ne dín nde gui cohmbu tengugä, pe hønt'u yu cadena hin'na u, bi 'yɛmbi.

³⁰Ne nu'bu ngubu mi man ra Pablo, ra Festo ne ra Agripa bim 'bäi, ne'a ra Berenice ne'u mi'da mi hupü. ³¹Ne nu'bu mi mba bu thi, n'da ngu n'da bin yaɛ u:

—Nu'a ran 'yohu ra Pablo, nte bi 'yøt'a ngue da du, xínga gue'a din ofädi, bin 'yɛmzehe u.

³²Nu ra Agripa bi 'yɛmp'a ra Festo:

—Nu'bu hin xtá ma din dä bu 'buh ra hmuts'ut'abi bu Roma, sä da mba nso'ts'i 'bu, bi 'yɛmbi.

Bi 'benpu Roma a ra Pablo

27 Nu'bu ya xí hma ngue ga huhe ra barco, ne ga mbäcähe bu Roma, ra häi Italia, nu ra Pablo ne mi'da yu ofädi bi mba ma däpi a ra ngurpadofui, rá thuhu ra Julio, rá ngurpadofui ra hmuts'ut'abi Augusto bu Roma. ²Dá huhe ra barco ngue bi nexpu ra hnini Adramitio, ne ɛn'u da thopu ja yu hnini bu ja ndendeja bu ra häi Asia. Dá nexhe bu buya, ne dá mbähmbe ra Aristarco, ra

mengu ra hnini Tesalónica bu ra häi Macedonia. ³Nu man'da pa dá sømhbe bu ra hnini Sidón, dán säyahe bu. Nu ra Julio min yamanhoui ra Pablo, ne bi un ran t'ɛdi da mba bu 'buh yú amigo. Ne nu yú amigo bi un ran säya. ⁴Ne nu'bu má nexhe bu, dá thohmbe bu nthɛ't'i ra t'uhäi Chipre i ja bu made ra deja. Dá thothe bu n'danguadi nguetho ɛmme ts'edi ran ðahi bu njombu. ⁵M'bejua dá thohmbe bu ja ra häi Cilicia ne ra häi Panfilia ja bu ndendeja. Dá sømhbe bu ra hnini Mira bu ra häi Licia.

⁶Guepu bi ðim bu n'da ra barco a ra hmudofui ngue bá nexpu Alejandría, ní mba bu ra häi Italia. Ne nu'a ra hmudofui bi jaje dá huhe ra barco. ⁷Ne xun ngu yu pa zu njante thoho dán 'yohe bu ja ra deja, ne xun hej dá thohmbe bu gätho rá nyani ra t'uhäi Gnido. Nu ran ðahi him bi jaje njuantho dá uɛnthe, janangue'a yabu dá cäthe njombu ja ra t'uhäi Creta, guepu nthɛ't'i ra t'uhäi Salmón. ⁸Ne xun hej dá thohmbe bu gätho rá nyani ra t'uhäi Creta, ne dá sømhbe bu ja yún säya yu barco, t'ɛmbi Buenos Puertos. Ne hinga yabu ja ra hnini Lasea.

⁹Ne xun ngu yu pa ya dá 'behmbe nangue ran ðahi, ne nts'utho bu dín 'yo ra barco bu ja ra dehe, nguetho yu pa ya i ja yun ðahi. ¹⁰Nu'a ra Pablo bi xi'u min 'yohu:

—N'yohu ahü dí xi ahü, nu'bu ga thohmbu, ga nuhu n'da ra 'yanthi nguetho xun hej thoho bu dí mba ma 'yoni ra barco. Ne hinga hønt'a ra barco ne ra 'beni ga 'behmbu, pe

ts'urpu thoho necähu ga tuhü, bi 'yemp'ü.

¹¹Pe nu ra hmudofui man'da mi ec'yei 'be'a bi ma rá mbeti ra barco ne ra hmu ngue madí 'yoni, xinda gue'a 'be'a mi man ra Pablo. ¹²Nubü Buenos Puertos hingui ho ngue da gopü ra barco yu pa xu se. Janangue'a nu'ü mbe gätho ü mi gna xcá sómhbe bü ra hnini Fenice, guerpü xcám 'bühmbe yu pa xu se. Nubü Fenice, ra hnini bü ra t'ühäi Creta, man'da ja yün säya xün ho bü yu barco, nguetho hin e ts'edi thopü ran dahi.

Ran dahi bi 'yen ra dejä

¹³Ne n'da ra pa bi pom bü bí 'ygh ran dahi, ne hinga nts'edi i 'yo. Ne gn'ü xün ho 'bü da thogui. Janangue'a bi gux'a ra t'egui mi o bü mbo ra dehe, ngue rán ts'ammi ra barco. Dá thohmbe büya, zü njante thoho á tho'a ndendejã ra barco bü ra t'ühäi Creta. ¹⁴Ne 'bex bá g'a n'da ran dahi emme nts'edi, bá nexpu Creta. ¹⁵Ne nu'bü mí mbüdi bi ndøn ra barco ran dahi, him mí sä da mba ma 'yoni büya, dán unthe büya, ne dá tendahe ran dahi bü í mba. ¹⁶Ne dá cäthe bü hgrpu ja ra t'ühäi Claudia i ja bü made ra dejã, nguetho bi täc'i ts'ü ran dahi ra häi. Ne xün hei bü dá juxhe bü mbo a n'da zü t'übarco ngue mí jut'a ra barco. ¹⁷Ne nu'bü mí curpu mbo ra t'übarco, bi mba m'bänba yu xahi a ra barco ngue hin da xø'ts' yu xithe. Ne nu'ü büya mí supi da 'yen ran dahi ra barco bü ja ra 'bomu, ne da dontpu guerpü t'ëmbi Sirte. Janangue'a bi gäcua yün thäcan dahi ra barco. Ne bi

duxtho ran dahi ra barco bü ja ra dehe. ¹⁸Man'da pa büya bi dü'mi bi hyörpu ja ra dehe yu 'beni mi höpü mbo ra barco, ndepe hin di hyü ra barco, nguetho emme nts'edi mi enje ran dahi. ¹⁹Ne ná hyu pa büya dá sosegähe, dá hómhbe thi 'be'a gätho mí honi 'bü di 'yon ra barco. ²⁰Ne xün ngu yu pa emme mi ja yu güi, ne nya'a him bin c'ä ra hyadi, xinga gue yu sø 'bü xün xui. Ne dá nuhe n'da ran datendahi emme nts'utho. Ne dí su ga tuhe.

²¹Ne nya'a thoho njom bin sihme. Nu ra Pablo bim 'bäi bi 'yena:

—N'yohü ahü nde'bü xquí 'yöde 'be'a dá mangä. Nde'bü xcambán säyahü bü Creta, ne hin xcá nuhü ran ünbi ya, ne hin xquí 'beh ni 'benihü. ²²Pe nuya, o di tu ni mbühü, nguetho xinga n'da ahü gam 'behmbü, pe hont'a ra barco dim 'bedi. ²³Nguetho däm 'bä'be n'da rá m 'behni Ojã mahets'i má xui, gue nugä rá mbetigã Ojã ne dí thãnde a. ²⁴Ne nu'a ram 'behni bi xiqui: “O guín su Pablo, nguetho jatho da mba ma dä'i bü 'büh ra hmuts'üt'abi bü Roma. Ne nu'a Ojã hin di japi da du ü guí 'bühmbü ua ja ra barco, tengü gá 'yäpi,” gn'a rá m 'behni Ojã mahets'i. ²⁵Nuya, n'yohü ahü, dan johyahü, nguetho dí ec'yei gue majuani da 'yot' Ojã tengü bi xic rá m 'behni. ²⁶Pe nu ran dahi da 'yenju bü ja n'da ra t'ühäi i ja bü made ra dehe, bi 'ygn'a ra Pablo.

²⁷Ne nu'bü ya xí gua'i 'de'ma goho ma pa dí 'yohe, nubäya bi 'yengähe ran dahi bü ja rá xequi ra dejã t'ëmbi Adria, 'bü min xui. Ne nu'ü yu mbefi gue di 'yon ra barco,

mím bēni hinga yabū ja n'da ra häi. ²⁸Ne bi 'yeni hangu nan hē ra dehe, 'däte ma 'de'ma'dato metro nan hē. Ne bi dān'i ts'ü ra barco, bi 'yeni mahøn'a, ne nuya høn't'i 'däte ma yoto metro nan hē ra dehe. Janangue'a bi bādi him ma yatho bū ndenthe. ²⁹Nu'ü mi supi da zøm bū ndenthe ra barco, gue din thehū yū do. Janangue'a bi 'yent'i goho yū t'ēgui ngue yün ts'āmmi ra barco, bi 'yentpū ja rá xūthā ra barco, ndepe hin din 'yo. Ne ēmmē mi xønni din nequi. ³⁰Nu yū mbēfi di 'yon ra barco mim bēni xtá 'dagui, bi çā'ma man'da ra t'ūbarco bū ja ra dehe. Pē bin häte, nguetho ēna gue'ü yū t'ēgui xtá 'yent' mi'da bū ja rá yā ra barco, gue yün ts'āmmi. ³¹Pē nu ra Pablo bi 'yēmp'a ra hmudofūi, ne'ü yū dofūi:

—I nde da 'dah yū di 'yon ra barco, pē nu'bū da 'dah yū, hin da zā gui ponjū 'bū.

³²Nu yū dofūi būya bi hyēcua yün thāt'i ra t'ūbarco, ne bi dux ra dehe, janangue'a njom bi 'dagui.

³³Ne nu'bū t'ūnequi tho nu'a ra Pablo bi xifi nde'bū din sihme. Bi 'yēna:

—Nuya, ná 'de'magoho ma pa ya ngue mí tutho ni mbūihū, ne hin gán sihmehū. ³⁴Nuya dí øt'ahū ra ts'edi gui sihū ts'ü ra hme. Nu'a dí zac ni ja'l'ihū a, ne guerpū da zā xínga n'da gam 'behmbū ne njon din ũbi, xíngui ts'ü.

³⁵Ne nu'bū mi jua'a bi man'a ra Pablo bi hyāça n'da ra thuhme, bi un ra jamadi Ojā bū ja yú hmi gātho mí 'būpū, ne bi xeni bi dū'mi bi zi. ³⁶Nu'a bi man ra Pablo bi hurpa yá mbūi ũ, bin sihme ts'ü

būya. ³⁷Ne nugāhe í juaje yociento ne hyāte ma 'de'ma 'dato njā'i mi 'būhmbē bū ja ra barco. ³⁸Ne nu'bū mi juadi bin sihme ũ, nu'a ra trigo mi hōpū ja ra barco bi hyøm bū ja ra dehe, ndepa dí çāh nan hyū ra barco.

Bi xen ra barco ra dehe

³⁹Ne nu'bū mí hyats'i, him mi pādi 'be'a rá thuhu ra häi bi hyandi. Nu'bū mi nu mi ja bū n'da ra 'yethe gue him mí ja yū do, guerpū mim bēni mi sä xtí çū't' ra barco. ⁴⁰Bi hyēcua yün thāt'i yün ts'āmmi būya, bi zōpū dehe. Ne bi xocua yün thu't'i yün thācadehe ngue yüm 'bā't'i ra barco. Ne bi 'yēspa mahøn'a n'da ran thācandāhi. Nu ran dāhi būya bi 'yon ra barco, ne bi dū'mi bi hyām bū ja ra ndendejā. ⁴¹Pē nu'bū má sōmhbe hapū hingui hē ra dehe, dán tīmhbē bū yoho yū 'yethe, n'da n'danni ní yēhe. Nu'a rá yā ra barco bi yērpū ja ra 'bomu ne bin dū bū, ne him mi sä da thogui. Pē nu rá xūthā būya bi mbūdi bi xen ra dehe, nguetho nts'edi din the bū yū dehe. ⁴²Nu yū dofūi būya, ēna da hyo yū ofādi, ngue mi supi din xaha, da 'dagui. ⁴³Pē nu ra hmudofūi him mi ndepe gue ne ra Pablo da tho, him bi japi da 'yōt'e 'be'a mim bēn'ü yū dofūi būya. Bi manda ngue to'o pāh nan xaha, ra mbūdi da zo bū ja ra dehe ne din xaha, da zøm bū ja ra häi. ⁴⁴Ne'ü mi'da ngue him mi pāh nan xaha, bi 'yoxpū ja yū xithe o gue yū xeca barco. Ne gātho bi zømanko bū ja ra häi.

Bi zøm bū ra häi Malta a ra Pablo

28 Ne nu'bū má sōmhbe bū ja ra häi, bi sije ngue rá thuhu

ra t'uhäi Malta, i ja bu made ra dehe. ²Nu yu mengu bu emme bi 'yorcahe ran ho, nguetho bi 'yurcahe n'da ra sibi nguepu dán tasphe. Bin 'ye bu ne xu seje. ³Nu ra Pablo bi pet yu 'yont'o, bi 'yuspä ja ra sibi, 'bex bi bøn'a n'da ran däte pozü bu ja ra t'o, nu'bu mi zä ra sibi. Ne nuna ra pozü bi zap rá 'ye ra Pablo, ne bin zürpü. ⁴Nu'bu mi nu yu mengu bu ngue i zürpü ja rá 'ye ra Pablo ra pozü, bi 'yēn'ü:

—Masque ra hyodu na ran 'yohü, masque him bi du bu ja ra dehe, pe nuya m'bejua da gut'a 'be'a xí 'yöt'e.

⁵Pe nu ra Pablo bi huac rá 'ye, ne bi däh ra pozü, nín so bu ja ra sibi, ne nte mán ünbi bi nu ra Pablo. ⁶Ne nu'ü 'bärpü, mi tøm'i nde da nu 'bü da nden bu bi zapü, o gue da 'yagui ne 'bex da du. Ne nu'bü ná nya'a mi tøm'i, hin te bi ja, bi pä'a mim bēn'ü. Ne ēn'ü: “Masque n'da ra oja na.”

⁷Nu'a rá ts'üt'abi ra t'uhäi Malta, í Publio a, mí jase n'da xēqui rá häi jombü dán tasphe. Ne bi xije ga mbähmbe bu rá ngu. Ne hyu pa däm 'bühmbe bu, ne emme xün ho bi 'yörcahe. ⁸Nu rá ta a ra ts'üt'abi Publio ya xmí ü 'bü má sōmhbe bu, mi ja ra pa ne ra mbōni. Nu ra Pablo bi mba bu da nu, bin yaui Oja ne bi gāx rá 'ye, ne 'bex bi zä büya. ⁹Ne nu'bü min ja 'be'a bi 'yöt'a ra Pablo, gätho mi 'bärpü ja ra häi ngue mín zāman'ü bi zōm bu, ne gätho bi hoqui, bi zä büya. ¹⁰Ne xün ngu yün t'unni bi 'daje, ne nu'bü má mbäcähe, xō bi 'daje gätho 'be'a ga homhbe bu ja ra barco.

Bi zōm bu Roma ra Pablo

¹¹Nhyuzna dām 'bühmbe bu ja ra t'uhäi Malta, dá huhe n'da ra

barco büya. Nu ra barco mi hō bu gätho yu pa xu se, ngue bá nexpu Alejandría. Nu rá thuhu ra barco t'ēmbi yu gon'yohü Cástor ne Pólux. ¹²Ne dá huhe ra barco, dá nexhe bu ra t'uhäi Malta büya, ne dá sōmhbe bu n'da ra hnini Siracusa, ngue 'dan'yo ra häi, ne hyupa dán dehe bu. ¹³Dá nexhe bu, ne dá cäthe bu ja ndendejä asta gue'bü go má sōmhbe bu ra hnini Regio. Ne man'da pa büya bin 'yo xün ho ran dāhi, ne ná yopa dá sōmhbe bu ra hnini Puteoli, gue ra häi Italia, ne dá çacähe büya. ¹⁴Nubü, dá tīmhe 'da'ü yu cu nangue ra Cristo. Nu'ü bi xije dan säyahe bu nyoto pa. M'bejua büya dá hāxhe ra 'yu í pa bu ra dāhnini Roma. ¹⁵Ne nu'ü yu cu nangue ra Cristo mi 'bärpü Roma, mi øde ba ēhmbe bu 'yu. Bá ēh püya, bi dāje bu ja ra hnini Foro de Apio, ne bi dāje mi'da bu ra hnini Tres Tabernas. Ne nu ra Pablo 'bü mí nu, bi xi Oja jamadi, ne nu Oja bi hyurpa rá mbüi büya. ¹⁶Ne nu'bü má sōmhbe bu ja ra dāhnini Roma, nu ra hmudofüi bi dä bu yu ofädi bu 'büh rá hmu yu mbädi. Pe nu'a ra Pablo bin t'un ran t'ēdi dim 'büse bu ja n'da ra ngu, ne hōnt'a n'da ra dofüi da mbädi.

Bi man rām Hman Oja ra Pablo bu Roma

¹⁷Ne nu'bü mi tho'an hyupa, nu ra Pablo bi zon'dü yá ngurpi yu judío ngue mí 'bärpü. Ne nu'bü mim peti bu 'bü'a ra Pablo, bi 'yēmbi:

—Man 'yohü ahü, nte man ts'o dá ørpä ü ma mijudíohü, xín dá festa yún thānde bi thocta ü ma ngurpa bombōtahü, pe guehma bi

mba ma dägä bə 'buh yə romano bə Jerusalén. ¹⁸Ne nu'bə mi 'yørcä ran juanbi, nu'ə mi nde xtá hyega thoho, nguetho nte dá øt'ä ngue da thogui. ¹⁹Pe nu ma mijudíohə him mi nde xtá hyega thoho, janangue'a dá äh ran t'ëdi di dägä ua Roma. Pe hin'yə 'be'a dím bəni dá yapä ə ma mijudíohə. ²⁰Janangue'a dá zohn'nahə dan nuhə ne dan yəhə. Nuju dyə israelhə, dí tømhbə din ja 'be'a bi man Ojə gue din ja. Pe dí ɛc'yeyi ngue ya bi də'mi bin ja 'be'a bi man Ojə, jananjabə nthu't'igä ra t'ɛgui ja ua, bi 'yən'a ra Pablo.

²¹Nu'ə bi xi'a ra Pablo:

—Nugähe nte má søcuə bi 'bengähe ní 'yɛpə Judea nangue'e. Xínga n'da man 'yohuhə bí nɛxpə, bi man ran ts'o nangue'e, njo'o to'o bi yap'a'i. ²²Pe dín nde gui xije ts'ə 'be'a guím bəni, nguetho hønə bi zä i hma hingui ho 'be'a guí ɛc'yeyihə, bi 'yən'a.

²³Ne nu'ə bim peti man'da ra pa nangue'a xí ma, ne xən ngu ə bi zøm bə mi 'bə'a ra Pablo. Nu ra Pablo bəya gätho ra pa bi xifi nangue rá 'bɛfi i øt' Ojə ua ja ra ximhäi, ne 'bɛpə ní manda Ojə ə yə ja'i. Bi hyoni 'bɛpə dí 'yɛc'yeyi ra Jesús, ne bi 'yuti hapə nt'o't'i nangue ra Jesús bə ja rá søcuə ra Moisés, ne yú søcuə yə pøngahyə. ²⁴Nu'ə 'da bi 'yɛc'yeyi 'bə mí man ra Pablo, pɛ 'da'ə him bi 'yɛc'yeyi. ²⁵Ne nu'bə him mí sä'ə ngue 'da'angu da bəni, bi mbədi bi mba. Pe nu ra Pablo man'da ram hma bi xi'ə:

—Nuna rá Hogandəhi Ojə majuanı bi ma nu'bə mim pøngahyə ra Isaías, ne bi xi'ə

ma ngurpa bombøtahə. ²⁶Ne bi t'ɛmp'ə:

Ní mba bə 'buh ni mijudíohə, ne gui 'yɛmbi:

“Nu ahə zai guí øhmbə nangue ni zaguhə, pɛ hin guí pəhmbə 'be'a guí øhmbə.

Ne guín nuhə nangue ni dähə, pɛ hin guí pəhmbə 'be'a guín nuhə,”

ngubə bi 'yɛmb yə ja'i.

²⁷Nguetho nu yə ja'i xəm mɛ yú mbəi,

ne xíngui ts'ə cə't' yú zagu 'be'a øde.

Ne tengu'bə di ts'ənt' yú dä, nguetho su da nu,

su da 'yøde,

nguetho hingui nde di pəh yú mbəi

guerpə da zä xcá hocpa yú mbəi, ɛn'a rá Hogandəhi Ojə 'bə mí mím pøngahyə ra Isaías, bi 'yən'a ra Pablo.

²⁸Ne bi thoqui bi 'yɛmbi:

—Dami pəhmbə ngue nuya da si'ə hing yə judío 'bɛpə da zä dí zin Ojə ə, ne gätho yə pa dí mba bə. Ne nu'ə, man'da da 'yø'ə, bi t'ɛmp'ə yə judío.

²⁹Ne nu'bə mí gua'a bi ma ra Pablo, nu yə judío bi mba, ne bin junzehe ə 'bə mí mba'ə, nangue 'be'a bi man'a ra Pablo.

³⁰Ne nu'a ra Pablo bim 'bəpə nyo jeya bə ja ra ngu xí mihi. Ne gätho to'o bi mba bə, bi numanho.

³¹Ne nu ra Pablo bi ma 'bɛpə dí manda Ojə ə, ne bi xänbi nangue ma Hmuhə ra Jesucristo. Ne nu'a ra Pablo him mi supı to'o da 'yøde, ne njo'o to bi hecpi.

ROMANOS

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ɯ yu 'yɛc'yei bɯ ja ra ngurpa dąhnini Roma

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, drá 'yɛhɛgä ra Jesucristo. Ne bi xic Ojå ma 'bäigä'be ra Cristo, ne bi huangui gam mangä rán ho ma'da'yo Ojå. ²Ne guet'a ram hma mi man Ojå bɯ ja rá hoga t'ohni bi 'yo't'ɯ yá pŋgahya maya'bɯ. ³Ne n'dat'a ram hma im ma nangue ra Jesucristo rá Ts'unt'ɯ Ojå a, ne nangue'a bim 'bɛcua ja ra ximhäi, rám bom'beto ra David a. ⁴Pɛ nu'bɯ mi dąmbɛni bɯ 'bɯ ɯ xɯn du, ja bi 'yu Ojå xɯn ho gue rá Ts'unt'ɯ Ojå a bɯya nte hɛmbi nangue rá Hogandąhi in 'youi. Gue'a ma Hmuhɯ a. ⁵Ne rá mate zehɛ bi xiqui ma 'bäigä'be ra Cristo, ga japi da'yɛc' yei yu ja'i gątho yu hnini, ne gue'a dí hnumanho ra Cristo a bɯya. ⁶Janangue'a in dec Ojå ga mba ga fäx'a ni t'ɛc'yeihɯ, nguetho bi zon'nahɯ Ojå bi ja'ahɯ yá mbeti ahɯ ra Jesucristo. ⁷Guehna dí ot'ahɯ na ya gątho ahɯ guí 'bɯhmbɯ bɯ ja ra dąhnini Roma, ngue bi huɛc'ahɯ Ojå ne bi zon'nahɯ, ne bi 'uec'a ni mbɯihɯ

in nde ahɯ hont'a guim bɛmhbɯ a. Dí äp Ojå ma Tahɯ ne ra Jesucristo ma Hmuhɯ da hyut'a ni mbɯihɯ nangue rá mate zehɛ.

ɛmme in nde da zŋm bɯ Roma a ra Pablo

⁸M'bet'o thoho dí xi ahɯ ɛmme dadí johyagä, nguetho dí ø'a man yu ja'i hŋnbɯ go hapɯ dí 'yo ngue guí ɛc'yeihɯ xɯn ho. Janangue'a dí xi Ojå jamadi nangue gątho ahɯ. Ne di thocpa ra jamadi ma Ojåhɯ ra Jesucristo. ⁹Ne i pą Ojå hin dí ɛ'ts'a ná ya'be nangue ahɯ. Ne dí hąh ma mbɯi dí ørpa rá 'befi 'bɯ dí m man a ran ho ma'da'yo nangue rá Ts'unt'ɯ. ¹⁰Ne dí äp rá mate Ojå ngue hin da ya'a ga mbagä bɯ guí 'bɯhmbɯ. Ne hin dí pądi 'be'a da zä dá sŋm bɯ, pɛ go pą Ojå, ne xŋmhma thoho da nde Ojå ga mba bɯ. ¹¹Nguetho ɛmme din nde gan nu ahɯ, ga fäx ahɯ din ja ahɯ man'da xɯn ngu rá ts'edi Ojå, ne man'da gam 'bąhmbɯ xɯn ho bɯya. ¹²Necä da zä gui fäxcahɯ, janangue'a da zä 'da xtám fäxtahɯ nangue ma t'ɛc'yeihɯ dí comhbɯ. ¹³Ma zi cu

ahü dín nde gui pãhmbü ngue xun ngu yu nidí mí ɛna xcá mba bü, pɛ hinga na sä. Pɛ guehma dín nde ga mbagã bü ne da hnurca ma 'bɛfi bü guí 'bũhmbü, tengu bü mi'da yu hnini xtá mba. ¹⁴Nguetho i 'yo ma güenda ga xänba yu ja'li, ne u 'bũpũ ja yu hnini ne u yũm 'bũndapo ja'li, ne'ũ pãh ra søcuã ne u hingui pađi, gãtho ga xänbi. ¹⁵Janangue'a ne ahü ɛmme jag ra pähä ga xän'nahü rán ho ma'da'yo ra Cristo, gãtho ahü guí 'bũhmbü bü ja ra dãhnini Roma.

**Nu ran ho ma'da'yo ní yãn
u to'o gãtho da hyãn a**

¹⁶Ne hin dí pes' ma sä gam mangã ran ho ma'da'yo, nguetho gue'a ram hma rá ts'edi Oja a dí yãn u to'o gãtho da hyãn a. Ne mbüdi bi sije dyũ israelgãhe, ne xø bi si u mi'da büya. ¹⁷Nguetho nu ran ho ma'da'yo i xijũ 'be'a ní hogahũ, gue ga hãnthohũ rá mate, ne hin'yũ 'be'a man'da dí zinjũ Oja a. Tengu mán t'o't'i: "To'o bi 'yɛc'yei rá mate Oja, bi hocpa yú ts'oqui, bin t'un ra 'da'yote büya."

Gãtho yu ja'li in dupate yu ts'oqui

¹⁸Nguetho nu'bũ hin da yãn Oja yu ja'li i jatho di unbi, nangue'a 'dan'yo thoho i thãnde, ne i øt'e 'be'a gã má ts'oqui. Ne nu'a majuãni nde di bẽnba Oja u, pɛ di hecpada u, nguetho man'da in numanhose yú ts'oqui. ¹⁹Pɛ i pãhma 'be'a sä da fađi nangue Oja, nguetho gueše Oja di bẽnbi. ²⁰Ne madague'bũ hin di nequi Oja, pɛ da zã da bãh yu ja'li gue maguese Oja ne i ja rá ts'edi mazãi a, nguetho in nu 'be'a gãtho

bi 'yøt'ua ja ra häi. Ne gue'bũ go rá mbüdi ra ximhäi mi sä xtá fađi xun ho. Ne mi sä xtám bãh yu ja'li xtá numansu Oja. Janangue'a njon da zã da xi Oja nte in dupate. ²¹Ne mi sähma xtám bã Oja, pɛ him mi nde xtá numansu a ne him bi xifi jamadi 'be'a gãtho bin t'un'dũ. Pɛ bi dũ'mi bi bẽn a n'da ran 'yomfɛni nte ní mba tho. Janangue'a bi 'beh ra hogan'yomfɛni. Ne njãm'bũ bi zã da bẽn 'be'a xun ho da 'yør pũya. ²²Sã ɛna pãše u, ne guepũ í 'bɛpũ ra hogan 'yomfɛni büya. ²³Nu Oja tãte xun ho a, gue i 'bui mazãi. Pɛ nu'ũ bi 'yøzehe yu ja'li bi bøni tengu yú pøte yu ja'li dim 'bedi, ne yu doja ne yu zate ne yu pozũ, man'da bi 'yɛmbi oja u. ²⁴Janangue'a bi hyɛ Oja u. Ne man'da bi 'yøzehe 'be'a gãtho bi numanhose büya gue ran 'yomt'ɛni. Ne bi ts'onse yú ja'li n'da ngu n'da u. ²⁵Bi hyɛ a majuãni Oja ne go bi 'yɛc'yei u him majuãni Oja. Bi dãnde gãtho bi 'yøt' Oja ua ja ra ximhäi xinda gue'a Oja gue bi 'yøt'ũ. Pɛ hønt'a Oja mixte xun ho a gãtho yu pa mazãi. Janangue'a hønt'a ga ɛspahũ a. ²⁶Ne gue'a í hyɛ Oja u. Ne nubüya bi zã bi 'yøt' ran ts'o, gue'bũ go mí 'yøt' man'da xun ts'o, ne yu xisu bi pä a bi zãnba Oja xtá 'yøt'e, gue bi 'yašãba yú mixisuhũ tengu'bũ ran 'yohũ zɛhe. ²⁷Ne yũn 'yohũ bi hyɛh yũn t'ɛdi mi sãn Oja xtín thãt'ũ yu xisu ngue xtí manda, nguetho ɛmme in nde di 'yašãba yú min'yohũhũ, nu'a him mi sä xtá 'yøt'e. Pɛ bi hyonse ran unbi gue yú ja'li zɛhe u 'bũ mí 'uegue. ²⁸Ne nu'bũ him mi numanho a ran 'yomfɛni majuãni nangue Oja, ngutho bi hyɛ Oja u, ne man'da bi

bɛn ɯ yú ts'on 'yomfɛni ne bi 'yɔt' yɛn ts'o him mi sá xtá 'yɔt'e. ²⁹Ne ɛmme di yus' yú mbui gátho yu ts'oqui, ran 'yomt'ɛni, ra ts'om'bái, ran ts'iyate, ra nexmate, ran ts'eya, ran thote, ran sui, ran tháte, ran ɛcpate, ran c'ate. ³⁰Ne yu zánfehni ɯ, ne i san Oja, ne hingui su n'da ra ja'i, ne din 'yɛx'ɯ, ne ma maguese ɯ, thocpa thoho i honse mi'da yu ts'oqui hingui pa'di da 'yɔt'e, ne i festa'a 'be'a man yú ta ne yú mbe. ³¹Ne hingui nde din 'yomfɛni ɯ, ne hin di ja't's'a man ɯ, ne hin'yú yún huɛcate, ne hin'yú yú yembui. ³²I pa'hma di unba Oja ɯ gátho yu pa mazai, gue'a yún sáhu a nguetho i øt' ya i hmangua. Pe man'da guexta'a i øt'e ne man'da di johya 'bu xun ngu ɯ 'da'angu øthu ɯ.

Di unba Oja ɯ to'o di ho yu ts'oqui

2 Janangue'a hingui sá ga ɛmhbu him man sáhu a ran unbi hønt'a go to'o gahu. Nguetho nu'bu dí numan'uhu ɯ 'da nangue yú ts'oqui, ne dí ɛmhbu go yún sáhu da nu ran unbi ɯ, pe gue'a nán juanba zehehu a 'bu gue n'dat'a dí øthu. ²Pe dí pa'hmbu gue yún sáhu 'bu di unba Oja ɯ øt' yu ts'oqui. ³Pe sá dí ɛmhbu ngue go ga ponju rán juanbi Oja, ngue go dí ɛmfu hingui ho øt'ɯ 'da, ne ya 'da'angu dí øthu ɯ. ⁴Ha hin dí pa'hmbu hanja him 'bexque di unghu Oja nangue ma ts'oquihu. Pe gue'a ní jajú ga páh ma mbuihu xun ho a. Pe nuju dí festahu rá yembui i øcahu. ⁵Pe nu'bu xum me ní mbui n'da, ne xingui ts'ɯ coh rá mbui nangue yú ts'oqui, pe ɛmme di pet yun unbi da t'ørpa 'bu bi zøn ra pa, ngue rá

muui a bi 'yɔt'e, ne da zemp Oja a. ⁶Ne n'da ngu n'da din t'un'na rán theui 'be'a bi 'yɔt'e. ⁷Nu Oja di unt'a ra temazai 'bu 'bo'o zai øt'a ran ho, nguetho honi dim 'buhmi Oja, ne i honi da 'yɔt'a i numanho Oja, ne i honi da t'ørpa ran ho njam'bu din thegue. ⁸Pe nu'bu dadín sühmbu Oja, ne hin dí numanhohu a ra 'yu majuanu pe hønt' yu ts'oqui go dí numanhohu, pe gue'a dí 'daju ra cue Oja a 'bu, ngue ɛmme nts'utho. ⁹Nts'edi yun unbi ne 'be'a gátho má dumbui da nu'ɯ n'da ngu n'da to'o gátho nzai øt' yu ts'oqui, neje dyu israelhe, ne ahú hin gyu israelhu. ¹⁰⁻¹¹Pe hønt'a go to'o da hyoni da 'yɔt' ran ho, di japi 'darpu dim 'buhmi Oja ne da numanho Oja a, ne da hyurpa rá mbui thocpa thoho, necáhe dyu israelgáhe, ne ahú hing yu israelhu. Nguetho gátho 'da'anguju bu na nuju Oja. ¹²Ne nu'ɯ hing yu israel him bi sih yún t'ɛdi Oja. Ne madague'bu him bi sifi, pe guehma da nu yun unbi to'o di thocta yu ts'oqui. Ne ngutho ɯ yu israel ngue bi sih yún t'ɛdi Oja, ne gue'ɯ yún t'ɛdi Oja dí juanba ɯ to'o di thocta yu ts'oqui. ¹³Nguetho nu'bu da ba'ho yún t'ɛdi Oja n'da, hin da numanho Oja a 'bu, hinda hønt'bu da 'yɔt'a hmam bu. ¹⁴Nu'ɯ hing yu israel, him bin t'un yún t'ɛdi Oja ngue ran hocja'i xtá 'yɔt'e. Pe guehma i pa'se mbo yú mbui nda'a xun ho, nguetho ja'bu i øt'a rán theui ɯ yún t'ɛdi Oja ngue ran hocja'i. ¹⁵Ne madague'bu him bi sih yún t'ɛdi Oja ɯ 'da, pe tengu 'bu mán t'ot'ti bu ja yú mbui ɯ yún t'ɛdi Oja, ne guese yú mbui i xifi ngue

hingui ho a bi 'yøt'e, o ja'bu xun ho. ¹⁶Ne gue'a dí juanba Oja u gätho yu ja'i, nangué ra Jesucristo 'bu bi zøn ra pa. Ne di juanba u nangué u i aše mbo yú mbui u. Ne gue'a i mam bu ja ran ho ma'da'yo ngue dí m mangä.

Sä ín 'yex'u 'da yu israel
u yún t'edi Oja

¹⁷Pe nu ahü ma mi'israel ahü, guidín 'yexhu nguetho gyu mengu israelhü, ne, “hønsegahü i numanhöju Oja, nguetho bi 'daju u yún t'edi,” sä guí emhbü. ¹⁸Ne gá pahmbü rá pähä Oja, nguetho gán xähmbü yún t'edi, ne gá pahmbü nda'a xun ho da zä da 'yøt'a n'da. ¹⁹Ne guím bensehü guí uthü ra 'yu u yu xädä, guím bëmhbü yú nyot'i ahü u i 'yo bu ja ra 'bexui. ²⁰Ne sä guí emhbü ja nin t'edi gui xänbahü yu 'yambui, nguetho guí pahmbü u yún t'edi Oja ngue majuañi, ngue di un ran 'yomfëni n'da. ²¹Pe nu'bu gue'a guí øthü ma mi'israel ahü guí xänbahü mi'da, hanja hin gán xäsehü thä. Guí xihmbü mi'da ngue hin dim pë, pe hanja go guím pësehü thä. ²²Guí xihmbü mi'da ngue hin din 'yomt'ëni, pe hanja go guí 'yomt'ëni zehéhü. Guí xihmbü mi'da hin da 'yës pa u yu hyäte oja, pe ha hin guím bëmhbü ngue go guí cüzehéhü bu i thände yú ojäse u, ne guí pëfë 'be'a guí numanhohü bu. ²³Gná yathü a ngue'a guí emhbü guí pahmbü yún t'edi Oja. Pe man'da gadí jafu hin da numansu Oja u mi'da, nguetho guí festahü u yún t'edi bi ma. ²⁴Janangué'a bin ja tengu män t'ot'i, ngue di c'aman'u Oja u hing yu israel 'bü i nu a ran ts'o

guí øthü, gyu israelhü. ²⁵Pe nu'bu xcä øthü yún t'edi Oja bi man ra Moisés, xun ho ngue am hmepya ma ja'ihü, ngue dyu israelhü. Pe nu'bu hin dí tenhdü u, säti thoho am hmepyagahü 'bü, ne nte ja bu a uh ma hmepyahü. ²⁶Ne nu'ü hing yu israel ngue him bi mba ma hmepyabi yú ja'i, nu'bu øt' yún thehü u yún t'edi Oja, nu'ü i numanho Oja u, tengu'bu xtá hmepya bu na nu Oja u. ²⁷Ne nu'ü hing yu israel ngue nte ma hmepya i ja, pe nu'bu i øt' yún t'edi Oja, gue'u dí jaju din c'a ma ts'oquihü u, dyu israelhü. Nguetho sä dá mepya ma ja'ihü, tengu man'a ran t'edi, ne hin dá øthü a rán säui ma hmepyahü. ²⁸Ne madague'bu n'dat'a mam bombøtahü ra Abraham, pe hinga gue'a ní 'yøt'e rá t'ühni Oja n'da a. Ne xín nangué'a am hmepya maxøts'e rá ja'i n'da. ²⁹Pe hinda hønt'bu hmepya ma mbuihü nangué rá Hogandähi Oja, nu'a njuantho ra hmepya i nu Oja a. Ne nu'bu njabu ma mbuihü, hin gam bëmhbü ngue da numanhöju ma mi ja'ihü, pe hønt'a Oja gam bëmhbü da numanhöju.

3 Nu'bu 'bo'o da 'yëngui: “Pe hanja bi huan Oja u yu israel thä, ne 'be'a nam bøn'a ra hmepya bi si u,” gue'bu 'bo'o da 'yëngui. ²Pe xun ngu 'be'a í huan Oja u. M'bet'o thoho gam bëmhbü bin t'un rá m hman Oja maya'bu u ndu mam bombøtahü. Ne gue'a ga xi u to'o da 'yängui. ³Pe xun ngu u him bi nde. Pe ha gam bëmhbü bi zepü a mí ëna xtá 'yørpa Oja yu ja'i 'bü. ⁴Hin'na maha, pe guehma gueše Oja dí ja'ts'a rá m hma, madague'bu

gätho xtín hętho yu ja'i nangue rá 'befi. Ne tengu bi man rá t'ohni Oja, gätho di ja'ts'a bi ma, ne hin hapu ga tımhbü ngue him bi 'yot' Oja a mí ma, 'bu ga änhdü. ⁵Pe sä ęn u 'da hingui øh rá m hman Oja: "Hingui ho 'bu di ęngahü Oja nangue ma ts'oquihü, nguetho man'da di necmanho rán ho Oja 'bu gätho xun ts'otho ga øthü," ęn'ü yu ja'i. ⁶Pe hingui sähma ngubü ga mamhbü, ne xun ho 'bu di ęngahü Oja nangue ma ts'oquihü, nguetho jatho da 'yot' ran ts'ut'abi nangue gätho ra ximhäi. ⁷Ne sä ęn u 'da: "Man'da dí ęspahü Oja nangue ma fehnihü dí mamhbü. Pe hanja di ęngahü 'bu, tengu'bu dyu 'yot'a ts'oquihü, ne man'da dí uhmbü ngue njam'bu dim fehni Oja," sä ęn u 'da. ⁸"Ne mbähä ga øthü ran ts'o, n'dahma di nequi a ran ho," i ęnjü dí ęmhbü u 'da 'bu dí ęna hin ní yanjü Oja u yún t'ędi, gue'ü to i sanju. Pegue da ts'emba u nangue yám hman u.

Gätho dín dupatehü yu ts'oqui

⁹Pe ha gam bęmhbü man'da xun hoju dyu israelhü. Pe hin'na, tengu thoho dá xi ahü 'bu rá mbüdi, nguetho 'da'angu dyu 'yot'a ts'oquihü, ne'ü yu israel ne'ü hin yu israel. ¹⁰Ne mán t'o't'i:

Njo'o n'da xun ho, xinga n'da.

¹¹Njo'o n'da i ja rán 'yomfęni, ne njo'o i hon Oja ngue nde da denni.

¹²Gätho gahü dá 'uethohü, ne 'da án ts'ontho 'be'a dá øthü.

Xínga n'dajü dí øthü ran hocja'i.

¹³Ęmme xun ts'o ma ndehü, tengu'bu n'da ra hyähäi bu ja

ran 'yägüi ngue hingan jo'mi, xun xa, in jabü ma ndehü.

Nguetho ęmme dí mamhbü yu fehni,

ne ran ęte i pøm ma ndehü, tengu'bu dyu pozuhü.

¹⁴Nu ma ndehü ęmme yupü ran ts'ante ngue xun ju.

¹⁵Nu ma guahü, ęmme i ęhya na 'dihi ngue dan hotehü.

¹⁶Pe í huęhi thoho u 'bupü hapü dí 'yohü, ngue xun ts'o 'be'a dí ørpahü u.

¹⁷Ne hin dadí hocpahü yú mbüi ma mija'ihü, xínga gue'a ma mbüi zehęhü.

¹⁸Ne xíngüi ts'ü dím bęmhbü ngue ga numansuhü Oja.

Ne gue'a bi man rá t'ohni Oja 'bu maya'bu a. ¹⁹Ne nu'a mí hmam bü ja ram hma maya'bu ngue bi xije Oja dyu israelgähe, ga pahmbü gätho i ja ma ts'oquihü bu na nuju Oja. Janangue'a gätho ra ximhäi din hętho 'bu bi 'yørpa ran juanı Oja. ²⁰Ne nu'ü yún t'ędi Oja, xínga n'da ra ja'i dí 'yęmbi xun ho u ngue bi xijü ran hocja'i xcá øthü. Pe nu'ü yun t'ędi, ja ga tımhbü bu 'be'a dá øthü.

Da yanjü Oja 'bu ga hámhbü rán hoqui

²¹Janangue'a nuya bi t'urcahü man'da ran hoqui ngue dí 'yęnjü xun hoju Oja, ne hin nangue u yún t'ędi ngue bi xijü xcá øthü ran ho, madague'bu midí nequi ts'ü bu ja ram hma maya'bu a ran hoqui dí xi ahü ya. ²²Gue ga hanthohü a rán hoqui Oja nangue ra Jesucristo di hoga ma ts'oquihü hont'a go to'o gahü. ²³Nguetho njo'o gahü

dá jas'hü gátho ran ho nguëpü xtá numanhojü Ojã, pe gátho dá øthü yü ts'oqui bü án nuju. ²⁴Janangue'a bi zänni di hogazehëhü Ojã ngue rán t'unni thoho, nguetho bi gurca ma ts'oquihü ra Cristo Jesús.

²⁵Nguetho bi zän Ojã a ra Cristo ngue bim 'bøts'e zehë, bi gurca ma ts'oquihü nangue rá ji. Ne gue'a ní yän ü to'o da hyän'a bi 'yørpe.

Ne ngutho nangue ü mí 'büh maya'bü, nu'bü mi du ra Cristo, ja bi nequi a í punba yú ts'oqui ü to'o mí nde rá punbi Ojã. Ne ja bi 'yu Ojã büya 'be'a í thøtho ü. ²⁶Ne ja bi 'yu Ojã a rán jut'i ma ts'oquihü, janangue'a da zä di hogahü ya, ne da zimanhojü ngue guejü dá g'c'yeihü rá mate ra Jesús. ²⁷Pe xiya, hapü bi go'a man 'yëts'ihü. Bi mba ma 'berquigahü. Pe Hague nja. Nguetho hin dá jas'hü yün t'ëdi Ojã, pe bin 'dactahü rá mate 'bü má g'c'yeihü a. ²⁸Ne dí pãhmbü ngue bi hogahü Ojã 'bü má hãnthohü rãm hma nangue rán hoqui. Ne hin da 'yãngahü 'bü xcá jas'hü, o hin'na. ²⁹Pe sä dí gmhbü dyü israelhü høngdahü i numanhojü Ojã. Pe i jatho ga pãhmbü ngue ne'ü hin yü israel in nde da numanho Ojã. ³⁰Nguetho n'datho a Ojã, ne gátho to'o da hyän rá mate gátho 'da ni hocpada Ojã ü ne da zimanho, ne ü yü israel, ne ü hing yü israel. ³¹Pe ha dí gñ ahü nte di muui yün t'ëdi Ojã ngue dí gñ ahü ga hãnthohü rá mate. Pe hin'na, pe man'da dí jas'hü yün t'ëdi Ojã ya, nangue ra Cristo rá mate Ojã i fãxcahü.

Ran t'uti nangue ra Abraham

4 Xi a mam bombøtahü ra Abraham ngue dyü israelhü,

'be'a í hocpa yú ts'oqui Ojã a thã, ne 'be'a í 'yëmbi xün ho a. ²Pe hinga gue'ü 'be'a gátho bi 'yøt'e í t'ëmbi xün ho a, nguetho nu'bü da gue ü, ya mí ja 'be'a xtín 'yëzehe 'bü. Pe hin te ín 'yëx'a ra Abraham bü án nu Ojã a. ³Pe tengü man rá t'ohni Ojã, nu ra Abraham bi 'yëc'yei tho a ram hma 'bü mí xifi 'be'a da 'yørpa Ojã. Ne gue'a í 'yëmbi xün ho a büya. ⁴Nu'bü xtá xijü Ojã ngue gue'a rá 'befi ga øthü dí 'yënjü xün hojü a, pe hing ra mate thoho a dí 'yënjü xün hojü 'bü, pe tengü'bü man zäbithohü a 'bü. ⁵Pe nu Ojã hingui xijü n'da ra 'befi dí 'yënjü xün hojü, nguetho hinguin zaqui ma mbüihü nangue ma ts'oquihü. Janangue'a i xijü ga hãnthohü a rá mate di hoga ma ts'oquihü, ne gue'a dí 'yënjü xün hojü a büya. ⁶Ne'a ra David ngübü bi 'yörpü ja rá t'ohni Ojã maya'bü ngue:

Émme di johya n'da ra ja'i ngue da 'yëmp Ojã xün ho, ne hin da 'yürpa ra güenda 'bü xün ho xtá 'yøt'e o hin'na.

⁷Nguetho bi mba ma punbi yú ts'oqui, ne him man din c'a, bi 'yëna.

⁸Ne gña:

Di johya ü to'o bi mba ma hoqui yú ts'oqui ne nte da thünba 'bü bi mba ma juänbi, bi 'yë'n'a ra David. ⁹Pe ha guím bëmhbü ngue hønt'ü am hmëpya yú ja'i da nu na ran johya i hmangua. Ha hin guím bëmhbü ngue ne ü hin gam hmëpya, da zin Ojã, ngue'bü 'da'angu im bëmhbü a ra Abraham 'bü mí hyãntho a ra mate bi man Ojã, ne gue'a í t'ëmbi xün ho a büya. ¹⁰Pe ga än'nahü, ha m'bejua

bi t'ɛmbi xun ho a ra Abraham, 'bɛ mi hmɛpya rá ja'i. Uague m'bet'o thoho bi t'ɛmbi xun ho. Pɛ hinga m'bejua maha, pɛ 'bɛxque bi t'ɛmbi xun ho 'bɛ hin ní hyec rá ja'i. ¹¹Ne m'bejua bi sifi da hyec rá ja'i, ngue ra hmɛpya ya xí 'yɛmp Oja xun ho a. Pɛ bi 'yɛmbi xun ho 'bɛ mi hyan̄tho a ram hma 'bɛ hin ní hyec rá ja'i. Janangue'a i ɛmbi rá ta ra Abraham ɛ to'o gátho i ɛc'yei tho a bi man Oja. Ne'ɛ hing yɛ israel, ngue him bi mba nthequi yá ja'i, ne'ɛ da t'ɛmbi xun ho ɛ. ¹²Nejɛ dyɛ israelhɛ gue dá hec ma ja'i hɛ, da'igu bɛ na 'yɛnjɛ xun hojɛ Oja a ra Abraham, 'bɛ 'da'angu dím bɛmhɛ ra Abraham 'bɛ hin ní hyec rá ja'i.

**Ga hɛmhɛ rá m hma Oja
nangue ran japi i xijɛ**

¹³Ne nu Oja bi mam majuani a da 'yɔrpa ra Abraham, ngue bi 'yɛmbi: “Ga 'da'a ran japi ne'ɛ nim bom'beto gátho ná ndoho ra ximhái, ne ga 'da ahɛ ra 'da'yo hái,” bi 'yɛmp Oja a ra Abraham. Pɛ hin nangue n'da ra 'bɛfi nín t'un na ran japi na, pɛ nangue bi t'ɛmbi xun ho 'bɛ mí hyan̄tho na ram hma bi sifi. ¹⁴Pɛ nu'bu dím bɛmhɛ gue gue'ɛ yán t'ɛdi dí jap Oja n'da, pɛ dím bɛmhɛ nte ní mba tho a man'da ran hogui 'bɛ, ngue ga han̄thohɛ a rá m hma, ne hin da zá di japahɛ Oja 'bɛ. ¹⁵Nguetho nu'bu dí ɛna gue gue'ɛ yán t'ɛdi Oja ga homhɛ, o gue'ɛ dí pɛshɛ xá ɔthɛ, pɛ dí festahɛ ɛ, ne hɔnt'a ran ɛnbi ga nuhɛ 'bɛ. Pɛ nu'bu hin xtín ja yun t'ɛdi, o gue'bu hin xá pɛshɛ mbo ma mbɛihɛ, hin xtí nequi yɛ ts'oqui

'bɛ. ¹⁶Pɛ hingui ma nangue yán t'ɛdi dí japahɛ o gue'ɛ dí pɛshɛ, nguetho hin xá nuhɛ ran ho 'bɛ. Pɛ i ma ga han̄thohɛ rá m hma nangue rá mate, ne nubɛya da zá majuani gátho gahɛ ga nuhɛ ran ho bi sih ra Abraham da nu yám bom'beto. Ne madague'bu njuan̄tho dyɛm bom'betojɛ ra Abraham o hin'na, pɛ 'da'angu dím bɛmhɛ ra Abraham. Janangue'a ma tahu ra Abraham bɛ nam bɛn Oja. ¹⁷Ne gue'a nam bɔn'a mí xi Oja ra Abraham 'bɛ mí 'yɛmbi: “Nu'i grá Abraham, ga ɔt'e'e ngue grá ta xun ngu nim bom'beto gátho nan ndoho ra ximhái.” Ne nu'a ra Abraham bi hyan̄'a ram hma bi sifi, nguetho bi baɗi jase rá ts'edi Oja, gue da zá di un ra ts'edi ɛ xun daɛ'yei ne ɛ xun du. Ne tengui'bu ya bin ja 'bɛ mí ma Oja, nguetho majuani da 'yɔt'e. Ne gue'a bi bɛn'a ra Abraham. ¹⁸Ne nu ra Abraham him mi sä xtín ta nangue ɛ yám bom'beto dim 'bɛi. Pɛ bi hyan̄ a ram hma 'bɛ mi sifi: “Xun ngu nim bom'beto dim 'bɛi gátho nan ndoho ra ximhái.” Ne bi dɔ'mi din ja, janangue'a bin ja bɛya. ¹⁹Ne madague'bu xí thoh yɛ pa i 'bɛi ngue xtím 'bɛh yá t'ɛhni, nguetho ya xí ndɔ, xí mbe'ts'a n'da ciento njeja, ne 'da'angu xín daɛ'yeiui a rá xisu ra Sara, him mí sä xtím 'bɛh yá t'ɛhni, pɛ him bi 'bɛh rá ts'edi rá ɛc'yei, bi baɗi majuani dim 'bɛh rá t'ɛhni. ²⁰Ne xingui ts'ɛ bi bɛni ngue hin da 'yɔt' Oja a bi ma, nguetho bi baɗi hingui hɛmp'a da 'yɔt' Oja. Janangue'a bi hyan̄ rá ts'edi Oja a bɛya, ne gue'a í 'yɛspa Oja a. ²¹Ne n'dat'a mim bɛni ngue jase rá ts'edi Oja di ja'ts'a

bi ma. ²²Ne nu'a bi hyantho a ram hma 'bũ mí sifi 'be'a da 'yørpa Oja, ne gue'a í hocpa Oja a, ne bi 'yẽmbi xũn ho, i ẽm bũ ja rãm hman Oja. ²³Pe hinga hõnt'a ra Abraham bi t'ẽmbi xũn ho 'bũ mi hyantho a ram hma bi man Oja. ²⁴Pe neju, bi hogahũ Oja ne bi 'yẽnjũ xũn hoju 'bũ má hãnthohũ a ram hma bi xiju Oja, ngue bi xox'a ma Hmuhũ ra Jesús 'bũ mi du. ²⁵Nu'a bi un rá te bi gurca ma ts'oquihũ, ne bi t'ãgui. Ne bi xox Oja a, janangue'a dí pãhmbũ majuañi bi ðaha bi xogahũ.

**Dí yãmanhohũ Oja nguetho
bi pũgahũ rá Ts'ũnt'ũ**

5 Bi hogahũ Oja 'bũ má hãhmbũ rán hoqui bi ma. Midín sũhmbũ Oja, pe nuya dí yãmanhohũ, ngue bi hogahũ ma Hmuhũ ra Jesucristo. ²Ne bi zixcahũ ra Jesucristo bũ i ja rá mate Oja, nguetho dá hãhmbũ rán hoqui, ne dí 'bũhmbũ bũ. Ne dadín johyahũ gue dí tømhbũ a ran ho tãte thoho da 'yørcahũ. ³Ne hinga hõnt'a ran ho dí tømhbũ nãn johyahũ ya, pe ne ı yũn ınbı dın nuhũ ya, guexta'a dadín johyahũ. Nguetho nu'ũ yũn ınbı ní jajũ ga hãthũ xũn ho ı. ⁴Ne nu'bũ dí hãthũ xũn ho, gue'a dın te ma mbũihũ a. Ne nu'bũ bin te ma mbũihũ, gue'a ná tømhbũ a ran ho di 'dajũ Oja bũya. ⁵Ne dí pãhmbũ hin da hyãju Oja nangue ran ho dí tømhbũ, nguetho di huẽgahũ. Ne nu'a rá Hogandãhi bi 'dajũ, di jajũ dí sãhũ rán huẽcate Oja ẽmme xũn ngu. ⁶Ne him mí sã xcãn yãnsẽ ma tesẽhũ, nguetho bi güendga ma mbũihũ

nangue ma ts'oquihũ. Pe bi du ra Cristo 'bũ mi zõn ra pa bi man Oja, ngue bi yãnjũ dyũ ts'om'bãihũ. ⁷Pe hinga ngubũ rán huẽcate n'da ra ja'i, hõnt'bũ ra hocja'i rá amigo, da nde di 'beh rá te ngue xtãn yãn a, pe nu'bũ ra ts'om'bãi, hin da nde di 'beh rá te 'bũ. ⁸Pe nu Oja i urcahũ tãte thoho xũn ho rán huẽcate, nguetho hin dyũ hocja'ihũ, pe bi du ra Cristo bi yãnjũ 'bũ man dyũ ts'om'bãihũ. ⁹Nuya bi hoga ma ts'oquihũ nangue rá ji ra Jesucristo, ne bi zimanhoju Oja. Janangue'a dí pãhmbũ majuañi da yãnjũ ra Jesucristo nangue rá cue Oja 'bũ rán zegui. ¹⁰Ne nu'bũ midín sũhmbũ Oja, pe bi hogahũ rá Ts'ũnt'ũ zẽhe 'bũ mi du. Ne i 'bũh ya, janangue'a bi zã di thoqui di 'dajũ ra hogambũ ya, ne da xoxcahũ 'bũ rán zegui. ¹¹Pe ne a i ørcahũ ya dadín johyahũ nangue dadín amigohũ Oja ya. Nguetho bi 'uegahũ 'be'a midín sũhmbũ Oja a ma Hmuhũ ra Jesucristo.

Ra Adán bim pommi ra Jesucristo

¹²Pe n'datho maha ran 'yohũ bi ðũmp' ra ts'oqui ua ja ra ximhãi, gue nu ra Adán. Ne bi ðũmp' ran ðate nangue rá ts'oqui a bũya. Ne gue'a gãtho ran ðate bi thoc'ũ yũ ja'i a bũya. Nguetho tengu'bũ 'dat'a dá øthũ ra ts'oqui ra Adán. ¹³⁻¹⁴Ne ngutho bin ja ı bi xãnd ra Adán, guehma bi du nangue yá ts'oqui, madague'bũ him bi si'a n'da ran t'ẽdi tengu bi sih ra Adán. Gue gãtho yũ ja'i mi 'bũ 'bũ him mi hman yãn t'ẽdi Oja, gue hin nám 'bũh ra Moisés, pe bi du, nguetho yá hmu a ra Adán. Pe bi zõh man'da ra

hmu ngue rám poniui ra Adán, nu'a ra Jesucristo a, gue mí hma ba ghe. ¹⁵Pe n'dan'yo thoho bi 'yøt' ra Adán ne ra Jesucristo. Nu'a ra Adán, bi un ran ðate gätho yu ja'i, nangue rá ts'oqui a. Pe nu ra Jesucristo emme man'da xun ngu rá ts'edi, nguetho rá mate zehé bi punga ma ts'oquihü hønt'a go to'o da hyän a. Ne gue'a rán t'unni Oja bi 'dajü. ¹⁶N'dat'a rá ts'oqui ra Adán, ín ünba yu ja'i. Pe nu ra Cristo bi gut'i xun ngu yu ts'oqui nangue rá mate zehé, janangue'a da zä da xocpa yu ja'i. ¹⁷Ne nangue ra ts'oqui bi 'yøt'a n'da ra ja'i ngue ra Adán, gue'a án ja rá ts'edi ran ðate a nangue gätho yu ja'i a büya. Pe nu to'o gätho da hyän rá mate Oja, da mba ma hoqui yú mbüi, 'darpü dim hmuhü a ra Jesucristo, ne din ja bü dim 'bühmbü gätho yu pa mazai. ¹⁸Nu'ü bi xant'a ra Adán gätho bi ts'änba ran ünbi nangue rá ts'oqui ra Adán. Pe nu ran ho bi 'yøt'a ra Jesucristo, da zä da xocpa yu ja'i, ne di un ra temazai. ¹⁹Nu'a ra Adán bi mbesta'a rám hman Oja, gue'a ín ts'om'bäi gätho ü bi xandi. Pe nu ra Jesucristo 'bü mi 'yøt'a bi man Oja, gue'a ín hocja'i ü to'o gätho bi xant'a. ²⁰Nu Oja bi un yün t'edi, da fadi emme xun ngu yu ts'oqui i ja. Nguetho nu'bü dí pähmbü ngue emme xun ngu yu ts'oqui i jajü, ga pähmbü büya, emme man'da xun ndoho rán hüçcate Oja ngue di pungahü. ²¹Tengu thoho a ra ts'oqui bim hmu, ne mí nde xtí 'dajü ran ðate. Ne nguetho a rá mate Oja, bim hmu ne gue'a bi pungahü, ne bi 'yenjü xun hoju, ne di 'dajü ra te mazai nangue ma Hmuhü ra Jesucristo.

**Bi 'berca man 'yomfënishü
a rán ðate ra Cristo**

6 'Be'a maha gam bëmhbü büya, ha ga thoqui ga øthü yu ts'oqui 'bü, n'dahma man'da xtán ndoho rán hüçcate Oja di pungahü. ²Pe hingui sähma ngubü gam bëmhbü, ngue xø ga thoqui ga øthü yu ts'oqui. Pegue dín jahü tengu n'da ra du hingui ø 'bü sifi da 'yøt' yu ts'oqui. Hague dán zä ga thoqui ga øthü yu ts'oqui 'bü. ³Ha hin dím bëmhbü 'be'a nám bøn'a ran xixyá dí øthü. Nám bøni bi 'berca ma ts'on 'yomfënihü 'bü mí du ra Cristo. ⁴Ne nu'a ran xixyá nam bøni bi t'ä a ma ts'on 'yomfënihü 'bü mí t'ä a ra Cristo. Ne bi 'dajü ran 'yomfëni ma'da'yo 'bü mi xoxa rá Ta nangue rá ts'edi mixte. Janangue'a bi zä 'darbü dí 'bühmbü bü ja ra 'da'yote ne dí øthü yün thehü a. ⁵Nu'bü mí du ra Cristo, ne'a ma ts'on 'yomfënihü bi du büya. Janangue'a nu'bü mi xox Oja a ra Cristo, däm 'bühmbü ma'da'yo ne ma'da'yo dím bëmhbü ya. ⁶Ne dí pähmbü tengu'bü mi mba ma cuati ma ts'on 'yomfënihü bü ja ra pont'i 'bü mi du bü ra Cristo. Janangue'a bi thaçpa rá ts'edi man 'yomfënishü, ngue hin di mandagahü yu ts'oqui. ⁷Nguetho tengu'bü n'da ra du, ya him ma 'yøt' ra ts'oqui, pe ya bi mba ma thøgue bü ja rá ts'edi ra ts'oqui. ⁸Bi du ma ts'on 'yomfënihü nangue bi du ra Cristo, janangue'a dí pähmbü 'darbü dí 'bühmbü ra Cristo ya. ⁹Ne dí pähmbü ngue bi ndants' mahøn'a ra Cristo 'bü mi du, ne him man'dandí da du

mahøn'a, him man ja rá ts'edi ran dæte mahøn'a nangue ra Cristo. ¹⁰Nguetho má zät'a n'dandj bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihü, ne nuya nám 'bui di japi da fah rá ts'edi Ojå ya. ¹¹Janangue'a i jatho ga pähmbü tengu'bü dá tuhü nguetho bi thagahü rá ts'edi ra ts'oqui nanguejü, ne hin dín nde ga øhmbü yü ts'oqui ya. Ne nuya nám 'bühmbü dí jafü da fah rá ts'edi Ojå, nangue ra Cristo Jesús dí 'bühmbü. ¹²Janangue'a hingui sä dan hyehmbü ngue di mandagahü ra ts'oqui mahøn'a, ngue di 'becpahü ga øthü 'be'a im mam man 'yomfënischü. ¹³Ne hingui sä ga un ma ja'ihü da 'yøt' yám pefi ra zïthu, ngue ga øthü yü ts'oqui. Pegue dan unsehü bü 'bü Ojå ngue bi 'dajü ra 'da'yote 'bü mí du man 'yomfënischü. Ne ga un ma ja'ihü da 'yøt' yám pefi Ojå, ngue ga øthü ran ho. ¹⁴Ne hin man sähü di mandagahü ra ts'oqui ya, nguetho dín 'yohü a rá mate Ojå ngue di zerca ma mbüihü. Ne hin di mandagahü yün t'ëdi Ojå, nu'ü hingui sä di zerca ma mbüihü ü.

**Hin ga ëc'yeihü yü ts'oqui,
pe ga ëc'yeihü Ojå**

¹⁵Pe nu'bü rá mate thoho Ojå dín 'yohü ya, ne hin di mandagahü yün t'ëdi Ojå, ha da zå ga øthü yü ts'oqui 'bü. Pe hingui sä ngübü gam bëmhbü. ¹⁶Ha hin dí pähmbü nu'bü dadí döp ma mbüihü a n'da ra hmu ngue ga ørpahü rá 'befi, ma hmuhü a 'bü, ne dí tenhdü a bëya. Nu'bü gue'a ra ts'oqui ma hmuhü, hønt'a ran ünbi mazåi di 'dajü a. Pe nu'bü da gue'a Ojå ma hmuhü, dí øthü a

i xijü, ne di 'dajü ra hogambüi, ne dam 'bëmanhohü a Ojå gätho yü pa bëya. ¹⁷Pe jamadi Ojå nangue ahü. Ne madague'bü gá pep ni hmuhü ra ts'oqui mám'bet'o, pe nuya i ja ni pähä gui thoctahü 'be'a bi 'yut'ahü 'bü gmín dähü bü ja rán xädi Ojå. ¹⁸Ne bi mba njüc'i ahü nangue rá ts'edi ra ts'oqui, janangue'a guín 'yëhëhü rá ts'edi ran ho ya. ¹⁹Dí xi ahü yün t'uti, n'dahma hingui hëi bü dí pähmbü. Ngue tengu bü dán dähü bü ja yü ts'oqui, gue dá øthü gätho yün ts'o dím bëmhbü. Pe ngutho ya, mbähä dan dähü bü ja ran ho, gue dam 'bühmbü ga øthü gätho rá hoga'bëfi Ojå. ²⁰Pe nu mám'bet'o xingui ts'ü mí ndehü ran ho 'bü mín 'yëhëhü yü ts'oqui. ²¹Pe nte män ho bi bøn'a ma 'bëfi dá øthü. Ne nuya dí pes' ma sähü 'bü dím bëmhbü 'be'a dá øthü mam'bet'o, ne gue'ü mí sixcahü bü ja ran ünbi mazåi ü. ²²Ne nuya bi mba njüguigahü nangue rá ts'edi ra ts'oqui, ne dín 'yëhëhü bü 'bü Ojå ya. Janangue'a man'da da hnurca ma hoga 'bëfihü bü. Ne i ts'ixcahü bü dan zåmhbü bü, gätho yü pa mazåi. ²³Nu'a rán zåbi da då ü to'o øt' yü ts'oqui, ran ünbi mazåi a. Pe nu'ü to'o i 'bühmbü ra Cristo Jesús ma Hmuhü, di unda Ojå ra te mazåi ü, ne hingui jut'ü.

Tengu'bü dán thätthü ra Cristo

7 Ma zi cu ahü, ga xi ahü n'da ran t'uti ya. Guim bëmhbü hague in ja ü yün t'ëdi, di manda n'da 'bü i 'büi, pe nu'bü bi du, ya ma hin'na. ²Tengu'bü n'da ran 'yohü i 'büh rá xisu. Ne nu rá xisu i jatho dín zåmmi a rá ndø gätho

yü pa i 'bui. Pe nu'bu bi du rá ndø, him man zä di manda a rá xisu. ³Pe nu'bu hinga na tu rá ndø, ne nu'bu dim 'buhmi man'da ran 'yohu ra xisu, da t'ëmbi ra 'yomt'ëni 'bu. Pe nu'bu bi du rá ndø, bi mba ma thøgue bu mi 'buhmi rá ndø. Nuya da zä dim 'buhmi a man'da ran 'yohu, ne hin da t'ëmbi ra 'yomt'ëni büya. ⁴N'da ran t'uti nangueju, ngue bi mba ma thøguegahu nangue ma hmuhu mí 'buhmbu, ngue yün t'ëdi Oja, nguetho tengu'bu dá tuhu 'bu mi du ra Cristo. Ne gue'a ma hmuhu dán thathu 'bu mí xox Oja a ya. Ne 'darbu dí 'buhmbu a ya, pe gue'a ní zä ga øthu xun ho rá 'befi Oja ya. ⁵Pe nu'bu mi 'buthohu a man 'yomfënishu emme xot yü ts'oqui midí hohu. Janangue'a nu'bu mi xiju u yün t'ëdi Oja ngue hin ga øthu u dí numanhosehu, man'da dá øthu u büya. Ne nu'u bin ja ma 'befihu, ran ðate ne ran unbi a büya. ⁶Pe nuya ma thøguegahu nangue u yün t'ëdi Oja nguetho bi du man 'yomfënishu mi pa ma hecpi. Janangue'a dí ørpahu rá 'befi Oja ya, nangue ma'da'yo ra ts'edi, ne gue'a rá Hogandahi Oja a. Ne hin dí tenthohohu u maya'bu nt'o't'i nangue yün t'ëdi Oja.

Nán c'a ma ts'oquihu u yün t'ëdi Oja

⁷'Be'a gam bëmhbü büya, ha ga emfu hingui ho u yün t'ëdi Oja. Hin'na maha, xun ho yün t'ëdi Oja, nguetho gue'a dá paçä ngue i ja ma ts'oquigä. Nugä hin jam'bu xcá paçä gue dí øt' ra ts'oqui ngue ran ts'eya. Pe nu'bu má bëngä a ran t'ëdi ngue i ña: “O gadí seyaba ni mijá'iuí,” ja

dá paçä i ja ma ts'oqui. ⁸Pe nu'bu má bëngä 'be'a man na rán t'ëdi Oja, man'da dá øt'ä ran ts'eya mí o ma mbuigä büya. Pe nu'bu hin xcá cu't' ma mbui a ran t'ëdi, hin xtí nequi xun ho yü ts'oqui o ma mbuigä 'bu. ⁹Janangue'a nu'bu him ma ná bëngä nangue rán t'ëdi Oja, him mi paçä ngue drá ts'om'bäigä. Xø mi 'butho, dá bense ngue xun hogä. Pe nu'bu má bëngä nangue'a ran ho xcá øt'ä, dá festä a. Ne ja dá paçä büya ngue ran ðate mazai a man zäbi. ¹⁰Janangue'a nu yü hogant'ëdi Oja, ngue xtí 'dac ra te 'bu xcá ja'ts'ä u, pe nangue hin dá ja'ts'ä u, mí ja xtí 'dac ran ðate. ¹¹Ne mí engä xcám 'bumanho nangue yün t'ëdi Oja. Pe bi mu't'u yün t'ëdi a ma ts'oqui, janangue'a mí ja xtí ungä u yün t'ëdi Oja büya. ¹²Pe xun hohma u yün t'ëdi Oja, ne n'da ngu n'da ran t'ëdi gätho xun hotho u, ne i ma nangue rá pähä Oja u, ne hin hapu dí 'bedi. ¹³Pe ha gue'a rá hogant'ëdi Oja í zixcä bu ja ran ðate 'bu. Hin'na. Pe nu'u yün t'ëdi nán c'a ma ts'oqui i o ma mbuigä, ngue n'dan'yo thoho dí øt'ä. Ne mí ja xtí 'dac ran unbi nangue a. Da zä ga paħmbü büya ngue majuani xun ts'o u ma ts'oquihu, nguetho di jap'a rá hogant'ëdi Oja da 'yørcahu ran unbi.

I ørcahu ran sui a man 'yomfënishu

¹⁴Dí paħmbü bi man yün t'ëdi Oja a rá Hogandahi. Pe n'dan'yo thoho dí m bëmhbü. Nugä dán däse bu ja ra ts'oqui, ne dá øt' ma hmu a. ¹⁵Pe xingui ts'u dí paçä 'be'a dí øt'ä, nguetho hin dí øt'ä a majuani dín nde. Pe nu'a xingui ts'u dí numanho,

go dí øt'ä a. ¹⁶Ne dín juan zehegä 'bu hin dí øt'ä yán t'edi Oja, pe nu'a nán juan zehegä gue'a ná paçä xun ho yán t'edi Oja a buya. ¹⁷Pe hinga guecä dí øt'ä 'bu dí øt'a xun ts'o, pegue ma nyon 'yomfënisegä i 'bupü mbo ma mbuigä gue'a di 'becpi ga øt'ä a. ¹⁸Ne dí paçä ngue nu ma nyon 'yomfënisegä, hin te manho i ja. Dín ndehma thocpa thoho ga øt'ran ho, pe ja'bu hingui sä. ¹⁹Dín nde ga øt'ä ran ho, pe hin dí øt'ä a, ne hin dín nde ga øt' ran ts'o, pe go dí øt'ä a. ²⁰Nubüya, dí paçi ngue hinga guecä dá øt'ä a him ma pähä 'bu dí øt'e, pegue gue'u yu ts'oqui o ma mbuigä. ²¹Ne njabu dí øt'ä, ngue nu'bu dín nde ga øt'ä ran ho, pe man'da hingui hej ga øt'ä yu ts'oqui. ²²Ne nu'a e ma mbuigä, gue emme dadí hohma a rán t'edi Oja. ²³Pe dín nugä man'da ran t'edi gue rán t'edi ra ts'oqui i o ma ja'igä, ngue din sühmi a rá hogant'edi Oja ngue dí numanhogä. Nguetho ne'a xø in nde da xiqui ga ørpa rá pähä. ²⁴Pe í huçi mahagä nangue ma nyon 'yomfënisegä, i ørca ran sui, in nde da zixcä bu ja ran date, ngue gätho yu dumbui gätho yu pa mazai. To'lo maha da zä da yangui. ²⁵Pe jamadi Oja, da yangui nangue ma Hmuhu ra Jesucristo. Ne nuya dí ørpa rán t'edi Oja nangue ma 'da'yon 'yomfënisegä, madague'bu numanho ra ts'oqui a ma nyon 'yomfënisegä.

**Hønt'a rá Hogandähi Oja
nám 'buhmbu ya**

8 Janangue'a, nuya, hin te da gugbahü a rá muui a ma ts'oquihü, nguetho dí 'buhmbu ra Cristo Jesús, ne hin dím bëmhbu

man 'yomfënisehü ya, pe dím bëmhbu rá Hogandähi Oja. ²Dí comhbu ra 'da'yote ra Cristo Jesús nangue rá ts'edi rá Hogandähi Oja. Ne gue'a í thøghahü bu ja rá ts'edi ra ts'oqui, ngue mí ñna xtí 'daju ran unbi mazai. ³Nu yán t'edi Oja hin dá hä't'i dá øthü, janangue'a him bi zä bi 'daju ra hogambu ü guepü xtá numanhojü Oja. Pegue bi 'dactahü ra hogambu Oja 'bu mam bá penhua rá Ts'unt'u zehë, ngue bin ja'i a, tengu'bu n'da ma mi ts'om'bäihü, bin däsë, bi nu ran unbi nangue ma ts'oquihü. Ne gue'a í yanju nangue ra ts'oqui midí mandagahü. ⁴Ne gue'a í zä bi 'daju ra hogambu tenguthoho 'bu dá jas'hü yán t'edi bu án nuju Oja. Janangue'a hin dím bëmhbu man 'yomfënisehü ya, pe nuya hønt'a rá Hogandähi Oja dím bëmhbu ya. ⁵Pe nu'a to'lo 'bui nangue rán 'yomfënisë, im bëni da 'yøt'e 'be'a i numanhosë, pe nu'a to'lo i 'bui nangue rá Hogandähi Oja, im bëni a rán 'yomfëni Oja di un'na rá Hogandähi. ⁶Ne nu'a to'lo i ten'na rán 'yomfënisë, ra dumbui a ngue gätho yu pa ne ran unbi mazai. Pe nu'a to i ten rá Hogandähi Oja, ra te a ne ran johya gätho yu pa mazai. ⁷Nguetho nu man 'yomfënisehü rán süiui Oja a, ne hin jam'bu da hyät'i da 'yøt'u yán t'edi Oja, ne hingui nde da 'yøt'u. ⁸Janangue'a nu'u to'lo i ten thoho yán 'yomfënisë, hingui hä't'i da 'yøt'a i numanho Oja ü. ⁹Pe nuju hin dím bëmhbu a man 'yomfënisehü ya, nguetho 'bupü mbo ma mbuühü a rá Hogandähi Oja. Pe nu'bu 'bu a n'da hingui 'buhmi rá Hogandähi ra Cristo, hin

te rán jauri ra Cristo a 'bũ. ¹⁰Ne madague'bũ o tho ran ɛ ne ran ðate ma ja'ihũ nanguue ma ts'oquihũ, pe nanguue ra Cristo i 'bũpũ mbo ma mbũihũ, dí 'bũmanhohũ ngue ya bi hogahũ Oja. ¹¹Ne nu'bũ 'bũpũ mbo ma mbũihũ rá Hogandãhi Oja, gue n'dat'a rá Hogandãhi bi xox'a ra Cristo Jesús 'bũ mi du, jananguue'a ne'a ma ja'ihũ di un ra 'da'yote 'bũ bi xoxcahũ. ¹²Jananguue'a ma zi cu ahũ, hin'yũ ran t'edi ga tenhdũ a man 'yomfɛnishũ ngue rá pãhã ma ngøc'yειihũ. ¹³Nguetho nu'bũ dí øthũ rá pãhã man 'yomfɛnishũ, ga tuhũ 'bũ. Pe nu'bũ thocpa thoho dan sãmzchẽhũ nanguue rá Hogandãhi Oja, tengu'bũ ga hosehũ man 'yomfɛnishũ, ne dam 'bũhmbũ 'bũ. ¹⁴Nguetho nu'ũ din uni di manda rá Hogandãhi Oja, hønt'ũ yú t'ũhni Oja ɛ. ¹⁵Ne nu rá Hogandãhi Oja dá hãmhbũ hin di jajũ dan suhũ mahø'n'a. Ne hinga ngu 'bũ min 'yghẽhũ bũ ja yũ ts'oqui min suhũ bũ. Pe bi zinjũ yú t'ũhniagahũ a, nanguue rá Hogandãhi. Jananguue'a, “ma zi Ta ahe,” dí ɛmfũ Oja ya. ¹⁶Ne nu rá Hogandãhi Oja di bɛnga ma mbũihũ, gue majuañi yú t'ũhniagahũ Oja. ¹⁷Ne nanguue yú t'ũhniagahũ Oja, ga comhbũ rá herencia Oja bin t'un ra Cristo. Nguetho nu'bũ ga comhbũ rán ɛnbi ra Cristo, ne ga comhbũ rá herencia bũ bí ja rá ts'edi bũya.

Ne'a ma ngøc'yειihũ di pãrcahũ Oja

¹⁸Pe gam bẽmhbũ ɛmme zi ts'ũtho ran ɛnbi dín nuhũ ya, pe nu'ũ yũn ho gan nuhũ m'bejua ɛmme mixte thoho. ¹⁹Ne gãtho 'be'a bi 'yøt' Oja ɛmme i tø'mi 'be'a da t'ørpa ɛ 'bũ

bi zøn ra pa din t'un yũn ho mixte thoho ɛ yú t'ũhni Oja. ²⁰Nguetho nu 'be'a gãtho bi 'yøt' Oja, gãtho him bi gohi xũn ho, pe hin yú ts'oquizehe ɛ, pe nanguue rá ts'oqui ra Adán. Pe bi zãnd Oja gue hin da gohi xũn ho ra ximhãi, nguetho ndep'ũ yũ ja'i da hyon'a ran ho da 'yørpa 'bũ m'bejua. ²¹Nguetho nu yũ ximhãi bi 'yøt' Oja, gãtho da mba ma hoqui nanguue'a ran ts'oni bin ja, ngue him man ja yũ 'yanthi ne yũn ɛnbi, ne 'be'a gã i ja. Ne gãtho ɛ 'dat'a da mba ma hoquigahũ yú t'ũhniagahũ Oja, 'bũ bi pãrca ma ja'ihũ. ²²Nguetho dí pãhmbũ gãtho 'be'a bi 'yøt' Oja, tengu'bũ gãtho 'da na mbahni thoho gue'bũ go maya'bũ ne asta guehya, tengu'bũ xũn ɛ, ne tu yú mbũi, tengu'bũ in nde dim 'bũh rá 'uere n'da ra xisu. ²³Nesegahũ tengu thoho 'bũ 'da na mbahni thohohũ gãtho 'be'a i ja, madague'bũ bi dũ'mi bi ts'injũ ya, gue dí 'bũhmbũ rá Hogandãhi Oja, gue'a rá mbũdi a ran ho da 'yørcahũ Oja. Pe dí sãhũ ran ɛ nanguue ma mbũihũ gãtho yũ pa dín dø'matehũ ua, gue'bũ go ne'a ma ngøc'yειihũ da yãngahũ. ²⁴Ne gue'a dá pãhmbũ 'bũ mí zinjũ, ngue him 'bex da mba mahoqui gãtho ma ngøc'yειihũ. Jananguue'a dí tømhbũ ya. Pe nu'bũ 'bexque xcá nuhũ a dí tømhbũ, ya hin di tømhbũ a ya 'bũ, ne hingui jatho ga tømhbũ a ya bin ja. ²⁵Pe nuya dí tømhbũ a hinga nan ja, ne dí hãthũ yũn ɛnbi, gue'bũ go bi pãjũ xũn ho Oja. ²⁶Ne gãtho yũ pa dín dømthohohũ, di zejũ rá Hogandãhi Oja, nguetho xũn güent'igahũ, gue hin dí pãhmbũ dan yãhũ Oja xũn

ho, ja'bu dí çastahu bu nam bën Oja. Pe guese rá Hogandahi i yaui a Oja bu ja ma mbuihu 'bu dí yahu a. ²⁷Ne nu Oja di asca ma mbuihu 'bu dí yahu a. Ne i pađi 'be'a dí äfu, nguetho din theui rá pähä zehé a bi bengahu rá Hogandahi Oja.

**Pe dí tafu xun ho yun unbi
nangue ra Cristo**

²⁸Ne dí paħmbu di jap Oja dí 'yørcahu ran ho a 'be'a gä dí thohmbu ua, ngue nuju emme dí numanhohu a Oja. Nguetho ya bi zänni 'beru dá cohmbu m'bejua. ²⁹Ngue nu'u to'o bi huanh Oja mam'bet'o, guet'u bi zänni da gohi tengu rá Ts'unt'u zehé. Janangue'a dim 'bet'o rá Ts'unt'u zehé ngue xun ngu yú cu dim 'bejua. ³⁰Ne nu'u bi zänd Oja mám'bet'o, ne guet'u in zonh Oja u ya ngue da yurpu bí 'bui. Ne nu'u in zonh Oja, gue'u i embi xun ho u ya, ngue bi hocpa yú ts'oqui. Ne guet'u da gohi tengu rá Ts'unt'u zehé. ³¹'Be'a gam bëmhbü büya, nguetho guese Oja i numanhoju. To'o maha da zä da 'yørcahu ran ts'o. ³²Nu Oja xinga gue rá Ts'unt'u zehé bi huęqui, pe bi döp ran date nangueju. Janangue'a gätho di 'daju 'be'a i ja, nte da gøngahu. ³³Pe nuju to'o maha a da xi Oja ngue hingui ho dí øthu, ngue yú thahnigahu Oja. Nguetho guese Oja thocpa thoho di hoga ma ts'oquihu. ³⁴To'o gue da zä da xi Oja ngue dan unbahu nangue ma ts'oquihu, nguetho guese ra Cristo bi du, bi nu ran unbi nangueju, ne xø bi xox Oja büya, ne bí 'burpu guerpü i conhui rá ts'edi Oja. Ne thocpa thoho i äp rá mate Oja

nangueju. ³⁵'Be'a maha da zä di 'uegahu, gue hin gan nuhu a rán huęcate ra Cristo. Ha gue'u yun unbi, uague yu dumbui, uague yun ucpi, uague ra thuhu, uague ra 'yähe, ua gue'bu nts'utho hapü dí 'yohu, uague da thöju nangue ra juai. Ha gam bëmhbü ngue hin di huęgahu ra Cristo 'bu dín nuhu u. ³⁶Pe hin'na, nguetho ya nt'o't'i: Thocpa thoho t'ena da thöju nangue Oja dí 'yeyeihu, ne im bēni tengu'bu dyu de'yohu gue nts'änni da tho. ³⁷Pe nu gätho yun unbi, dí tafu xun ho, nangue ra Cristo di huęgahu. ³⁸Ne dí paħmbu majuani hin'yü n'da ra ts'edi da zä di 'uegahu gue hin ga nuhu a rán huęcate ra Cristo. Xinga guehya gue dí 'bühmbü, ne xinga gue'bu dá tuhu. Ne xinga gue'a n'da rá m'behni Oja mahęts'i, ne xinga gue'a n'da rá m'behni ra zıthü, xinga gue man'da ra ts'edi. Ne xinga gue'a 'be'a gätho i ja ya, o din ja nixudi o nimani, da zä di 'uegahu. ³⁹Ne xinga gue'u 'burpu mahęts'i, ne xinga gue'u 'bücuu ja ra häi, ne hin'yü 'be'a gätho i ja ngue da zä di 'uegahu gue hin ga nuhu rán huęcate Oja i ørcahu ra Cristo Jesús ma Hmuhu, nguetho gätho bi 'yøzehé Oja u.

Bi huand Oja yu israel maya'bu

9 Nu ra Cristo dí 'bu'be, i pađi majuani dí xi ahü ya, ngue emme dadü huęcmahagä ma mijudíohe yu israel. Pe ne'a rá Hogandahi Oja i xicpa ma mbui ngue majuani dím mangä. ²Ne thocpa thoho dín nu ran unbi ngue ma mbui ne emme tu ma mbui

nangue ma mijudíohe. ³Be'a sä ga øt'ä ngue xtím pø'u ma mi'israelhe. Ha ga xi Ojå di 'berca ma te ngue njam'bu ga nu ra Cristo. Ngue gue'a ga øt'ä 'bu gue'a dí pø u. ⁴Nguetho nuje dyu israelhe bi thahn ma ngurpa bøtahe ngue bi nde dyu t'uhni Ojåje, ne bi nu rá Thai Ojå ma bøtahe ne bi bah pøya ngue Ojå mí 'buhmbu. Ne gue'u bi 'yøthu ran hoqui a Ojå u, ne gue'u bin t'un yún t'edi Ojå nangue 'bepu dám 'bumanhohe. Ne bi sih yun t'øt'e dí dande Ojå. Ne bi sih majuañi nangue 'be'a gä da 'yørpe. ⁵Ne nu'u ma mi'israelhe i 'buh ya, yú t'uhni ndu ma ngurpa bombøtahe ngue bin yaui Ojå maya'bu. Ne guet'u yu israel bu ám 'bu'a ra Cristo 'bu min ja'i ua ja ra ximhäi. Pegue Ojå a, rá Hmu ngue gätho 'be'a i ja, janangue'a gätho yu pa mazai ga numansuhü a. Ne hønt'a gam bëmhbü a ya. ⁶Pe xun ngu hingui gç'yei u ma mijudíohe yu israel. Pe hin gam bëmhbü ngue bi zepu a bi man Ojå, ngue hin di ja'ts'a ran hoqui bi ma. Pegue gam bëmhbü ngue'a hinga gätho majuañi yu israel u yú t'uhni ra Israel bu nam bæn Ojå, gue'bu mí ma di jap yu israel. ⁷Ne hinga gätho yú t'uhni ra Abraham bu nam bæn Ojå u bim 'bui, pe hønt'a bi xi a Ojå ngue dim 'bui. Tengu bi man Ojå: "Pe hønt'u di xant'a ra Isaac, ngue ni ts'unt'u, ga gmbi ni t'uhni," bi 'yemp Ojå a. ⁸Nu'a in nde da 'yurcahu ngue njo'o n'da rá t'uhni Ojå bim 'bui nangue rá ta o gue rá mbe. Pe hønt'u bim 'bui nangue'a bi man Ojå, da 'yembi yú t'uhni. ⁹Ne guehna bi xi a Ojå a ra Abraham:

"Ni jeya, tengu ya, ga ut'au ma ts'edi ne din ja a dí xi i, gue dim 'bu a n'da rá ts'unt'u ra Sara," bi 'yemp Ojå a. ¹⁰Ne ngutho nangue yú ts'unt'u ra Isaac, Ojå bi ma nda'a da numanho. Bin ja ngue bim 'bu i yoho yú ts'unt'u ra Rebeca, nangue a ra Isaac a rá ta u. ¹¹Pe nu'bu hin ním 'bu u yoho, hin ní 'yøt' ran ho, ne xín ni 'yøt' ran ts'o, pe Ojå mí sänni 'be'a din jap'u. Janangue'a bi zä bi japi nda'a bi nde di japi, nangue bi ndese, ne hin nangue yún t'øt'e bi 'yøt'u. ¹²Ne nu'bu hin ním 'buh yú t'uhni, bi xi Ojå a ra Rebeca: "Nu'a m'bet'o dim 'bui, din 'yehhe nangue'a m'bejua dim 'bui." ¹³Ne tengu nt'o't'i, man'da ram hma i gna: "Dá numanho a ra Jacob ngue ra Israel, pe nu ra Esaú hin dá numanho," bi 'yæn Ojå. ¹⁴Xiya, ha gam bëmhbü hingui ho 'be'a bi 'yøt' Ojå, ngue bi huahna n'da, ne hin'na a man'da. Pe hingui sä ga gmbü hingui ho øt' Ojå. ¹⁵Pe tengu bi xi Ojå a ra Moisés: "Ga un ra mate to'o dín nde ga unni, ne ga huæqui to'o dín nde ga huæqui," bi 'yæn Ojå. ¹⁶Dí pañmbü ya, nangue in ndese Ojå di un rá mate ne hin nangue bi ndese n'da, o gue bi 'yøt' yun t'øt'e ngue bi bæní dí dah rán japi Ojå. ¹⁷Ne tengu bi man ra t'ohni, bi sih ra ts'ut'abi bu Egipto, ngue ra Faraón: "Dá sän'ni i ngue gan ts'ut'abi, ne ga mep'a ni mbui ngue hin gui 'yøt'a ga xi i. N'dahma da zä ga ut'a ma ts'edi 'bu ga penh yu 'yanthi bu ja ni häi. Ne da farca ma ts'edigä gätho na ngüni ra ximhäi büya," bi 'yæn Ojå. ¹⁸Janangue'a ga pañmbü ya, Ojå di un rá mate to'o in ndese di unni, ne guehe Ojå

di mep rá mbúi n'da to'o in nde di mep rá mbúi, tengu thoho bi 'yørpa a ra Faraón. ¹⁹Pe ha 'bo'o da 'yängä büya: “Nu'bü in jabu i øt' Oja, hague dán zä da 'yëna i ja rá ts'oqui n'da 'bü, ne njon da zä da zërpa a in nde Oja gue xtám bëni 'be'a xün ho xtá 'yøt'e.” ²⁰Pe hingui sä ngubu gui mamhbü, gyü jã'ihü, to'o ahü ngue guí xihmbü hingui ho øt' Oja. Xi'bü n'da ra ts'øe ngue ra jãhäi, ha da zä da 'yänni to'o bi 'yøt'e: “Hanja ngubu gá 'yørque,” ha da zä da 'yëna. ²¹Ha hin'yu rá ts'edi a to i øt' ra ts'øe, ha hingui sä da zän zehë 'be'a da 'yørpa n'da ra bøhäi 'bü, ngue da zän'na n'da mahotho, ne'a man'da him mahotho, ne n'dat'a ra bøhäi ní 'yøt'e. ²²Nguetho in ndese Oja da 'yuh rá cue nanguë u to yün sähü di ünbi. Ne madague'bü i häti set rá mbúi nanguë u to di ünbi. Pe nu'bü hinguim bëni 'bepü nan dø'ma Oja, gue'a man'da dí nequi xün ho rá cue Oja ne rá ts'edi 'bü bi ünba u büya. ²³Jananguë'a da fãdi tãte xün ho rá mbúi Oja 'bü bi un rá mate u mi'da yu jã'i, madague'bü ne'u yün sähü xtí ünbi, tengu thohogahü. Ne nuya m'bet'o thoho di hogahü Oja, ngue da zä ga comhbü rán ho. ²⁴Ngue guejü bi zongahü Oja, nanguë ma 'yühü 'dahma 'dan'yo, ne u yu judío, ne u hin yu judío, pe hønt'u bi numanhose bá si. ²⁵Ne gue'a bi mam bü ja rá søcuã ra Oseas, bi 'yëna:

Nu'u him mi ëmbä ma t'ühni,
 gue'u ga ëmbi ma t'ühni u ya.
 Ne nu'u him madí huëcã, pe
 nuya ga huëcã u ya, bi 'yëñ
 Oja.

²⁶Ne mi ëñ ra t'ohni:

Nubu hapü bi t'ëñ ahü: “Him
 ma t'ühni ahü,”
 guepü da t'ëñ ahü büya ngue yú
 t'ühni ahü Oja i 'büi.

²⁷Pe nanguë yu israel bi man ra Isaías: “Madague'bü ëmme xtá ngu u yüm bom'bet'o ra Israel, tengu yu 'bomu bü ja ra deja, pe hønt'u zi yoho dim pøhø,” bi 'yëna. ²⁸Nguetho Oja di juänba ra ximhäi, ne di jua'a n'dihi rán ts'embi bi ma. ²⁹Ne tengutho mi ma mam'bet'o ra Isaías, bi 'yëna:

Nu'bü hin xtá 'yë Oja 'da
 yu hmudä nanguëjü, dyü
 israelhü,
 gãtho xtí juajü 'bü, tengu ra
 hnini Sodoma, ne ra hnini
 Gomorra, ngue bi jua Oja, bi
 'yëna.

**Xün ngu yu israel him bi
 nde bi hyän rá mate Oja**

³⁰Pe xiya, hague bin ja nanguë yu jã'i hin yu judío. Bi t'ëmbi xün ho nguetho bi hyäntho rá mate Oja ngue bi hocpa yú ts'oqui, madague'bü him mímbi bëni xtá 'yøt' ran hocjã'i i mam bü ja yün t'ëdi Oja. ³¹Pe nu yu israel gue mí honi xtá 'yøt' ran hocjã'i i mam bü ja yün t'ëdi Oja, pe him bi zøni ngue xtá t'ëmbi xün ho u. ³²Pe hanja him bi t'ëmbi xün ho u yu israel. Nguetho him bi nde bi hyäntho rá mate Oja nguepü xtá t'ëmbi xün ho u. Pe bi bëni xtá hnumanho 'bü mi 'yøzehë yün t'ëdi Oja u. Ne nu ra Cristo büya tengu'bü n'da ra do 'bem bü ja ra 'yu, guepü di fet rá gua n'da, ne bi däng bü yu israel 'bü mi 'yëna xtán ðah ra 'dih. ³³Ne

gue'a mán t'o't'i bu rám hman Oja, i ɛna:

Dami ɛmhbu, dí hɔpɔ n'da ra do bu Sión, nguɛpɔ da dang bu n'da, ne dim 'bedi.

Pe nu'a to'o da 'yɛc'yɛi a, hin da mbes' yú sã, pe guehma da hnumanho.

10 Ma zi cu ahɛ, ɛmme dí hah ma mbui dí ɔp rá mate Oja di pɔ ɛ ma mi'israelhe. ²Ne dí paɗi ngue majuaɗi ɛmme ɛhya ɛ nangue Oja, pɛgue hingui paɗi ndana majuaɗi rá 'yu Oja ɛ. ³Nguetho hingui nde da baɗi 'bɛpɔ dí 'yɛmp'a Oja ngue xtán ho. Im ɛɛni din hoc zɛhe nangue yún hose, nguetho im ɛɛni dí numanho Oja 'be'a ɔt'ɛ. Janangue'a hingui nde din uni xtí hoc Oja ɛ, nangue ran hoqui bi zánd Oja. ⁴Pe gátho to'o bi 'yɛc'yɛi ngue gue'a ra Cristo bi hoqui, bi 'ye'ts'a ní hyoni ngue xtín hoqui nangue yún t'ɛdi.

To'o gátho da 'yáp rám fäts'i ra Hmu, da yaɗ ɛ

⁵Nu ra Moisés bi 'yo't'i 'be'a da 'yɔt'a n'da nangue yún t'ɛdi nguɛpɔ xtán zɔni xtá numanho Oja n'da. Ngue bi 'yɛna: “Nu'ɛ yɛ jaɗ'i 'bu di ja'ts'ɛ yún t'ɛdi, gue'ɛ dí japi dim 'bu'ɛ,” bi 'yɛna. ⁶Pe nu'a ran hoqui ga hamhbɛ rá mate Oja, o guí ɛmhbu xún hɛi bu dá tɛmhbu a, gue ba sɔsehɛ bu mahɛts'i ba sisehɛ ua ra Cristo. ⁷Ne o guí ɛmhbu ga mbähä bu 'bu ɛ xún du ngue ba sisehɛ bu a ra Cristo. ⁸Pe 'be'a i man'a ran hoqui 'bu. Pe hingui hɛi bu dá tɛmhbu a. Ne ɛna: “Gui hyañthohɛ rá mate Oja, ne da zä da 'yo ni mbuihɛ buya, ne da zä da

'yo ni ndehɛ buya.” Ne gue'a ram hma dí m mamhbe a. ⁹Ngue nu'bu ga ɛmhbu ma Hmuhɛ ra Jesús, ne ga ɛc'yɛihɛ mbo ma mbuihɛ ngue bi xox Oja a 'bu mi du, da yaɗju Oja 'bu. ¹⁰Nguetho gue'a ní 'yɛɗju xún hoju Oja a ga ɛc'yɛihɛ mbo ma mbuihɛ, ne gue'a ní pɔju Oja a gam mamhbɛ nangue ma ndehɛ. ¹¹Ne mí ɛn rá t'ohni Oja: “To'o gátho da 'yɛc'yɛi a bá penh Oja, hin da thäda ɛ,” bi 'yɛna. ¹²Ne hin gam ɛmhbu ngue n'dan'yo yú hmu i 'bu ɛ yɛ judío ne ɛ hing yɛ judío. Pe n'dat'a yú hmu ngue gátho yɛ jaɗ'i i 'bui, ne 'da dí unthoho xún ngu to'o gátho da 'yáp rám fäts'i. ¹³Nguetho nu'ɛ to'o gátho da 'yáp rám fäts'i ra Hmu, di pɔ ɛ, mi ɛn ra t'ohni maya'bu. ¹⁴Pe hague dán zä da 'yáp rám fäts'i ra Hmu 'bu him bi ba a rá mate bu ja rá mbui. Ne hague dán zä da hyañ rá mate 'bu him bi 'yøde. Ne hague dán zä da 'yøde 'bu njon da xifi nangue ra Cristo. ¹⁵Ne hague dán zä da mba n'da da xifi 'bu hingam 'behni. Janangue'a i ɛn rám hman Oja: “Mahotho i ɔt'a n'da 'bu i man ran ho ma'da'yo di 'daju ran johya, hapɛ i 'yo,” bi 'yɛna. ¹⁶Pe hinga gátho i ɔmanho ɛ i sih ran ho ma'da'yo. Tengu bi man ra Isaías, bi 'yɛna: “Ma Hmu i, nda'a ɛ bi 'yømanho a dá mamhbe ya.” ¹⁷Pe nu'bu 'bui to'o da sih ram hma nangue ra Cristo, da zä da hyañ rá mate Oja 'bu. ¹⁸Pe dí ɔn 'bu hin xtamá 'yø ɛ yɛ judío. Pe hagen ja ngue him bi 'yɛc'yɛi ra Cristo. Bi 'yøhma, nguetho hɔnbɛ go hapɛ bi mba rám hman Oja, bin 'yo gátho ná nguni ra ximhäi. ¹⁹Ne xø dí ɔn'nahɛ, ha him mí pa ɛ yɛ israel

ngue man'da da t'ɛmbi yú t'uhni Oja ɯ hing yu israel. Bi bahma, nguetho nubɯ ja rá sɔcuɔ ra Moisés mí ɛn Oja:

Ga ja ahɯ gan seyahɯ 'bɯ ga simanho 'da yu ja'i him mí ɛmbä ma t'uhni.

Ne ga ja ahɯ gan cuehɯ 'bɯ ga simanho 'da yu 'yambɯi ja'i, bi 'yɛmp Oja ɯ yu israel.

²⁰Ne bi xifi xɯn ho bu ja rá sɔcuɔ ra Isaías, bi 'yɛn Oja: “Bi dɪngä ɯ 'da him mí hongui, ne dá japi dá baç'ɯ him mi ängui,” bi 'yɛna.

²¹Pe nanguie yu israel bi 'yɛn Oja, “Gätho ra pa dá 'uɔrpa ma 'yɛ, dá zon'ndɯ, pe bi mbesca thoho ma 'yɛ, ne bi ugä thoho ɯ,” bi 'yɛn Oja.

'Da ɯ yu israel bim pøh ya

11 Pe ga ä'n'nahɯ mahøn'a, ha gätho bi hye ɯ yú t'uhni Oja, gue nu ɯ yúm bom'bet'o ra Israel. Pe hin'na. Nguetho guetzehägä drá me'israel, ngue mam bombøtagä ra Abraham, ne ra Benjamín. ²Pe Oja hingui he ɯ njuɔntho yú t'uhni ngue'ɯ bi huan 'bɯ mam'bet'o. Ha hin guím bɛmhbu 'be'a bi man rá t'ohni Oja, gue bi sih ra Elías 'bɯ mí yap'ɯ yú mi israelhɯ. Ne bi 'yɛna: ³“Ma Hmu i, bi hyo ni pøngahya ɯ yu israel, ne bi xot'a bu ja ní mexa mí pa m'boç's'e ni 'boç's'e, ne høngdä dá pongä, nequi nde da hyogui,” sä bi 'yɛn a ra Elías. ⁴Pe ha hin guím bɛmhbu 'be'a í dɔ Oja buya ngue bi t'ɛmb ra Elías. “Pe hin'na, hin guí 'dase,” bi 'yɛmbi. “Pe dá jamansup yú mbui ɯ yoto mahuahi yun 'yohu israel, gue'ɯ him bin danyahmu bu 'bäh ra pøte ra Baal,” ngue mi t'ɛmbi oja. ⁵Ne ngutho ya, 'bɯ i

'da yu israel him bi 'uegue nanguie Oja, ngue gue'ɯ to bi huand Oja nanguie rá mate thoho. ⁶Ne gam bɛmhbu nu'bɯ rá matethoho Oja bi huan'ndɯ, ga paɣmbɯ buya hin nanguie yun t'øt'e i øt'a n'da ní huan'na n'da. Nguetho nu'bɯ xtá hnumanho nanguie yun t'øt'e bi sifi, hin xtín ja rá mate tho Oja 'bɯ, ne nte nam bøn'a rá mate Oja 'bɯ. ⁷Xiya, 'be'a gam bɛmhbu nanguie yu israel, ne hinguin ngu ɯ bi dɪni 'be'a mí honi, gue da t'ɛmbi xun ho. Pe hønt'ɯ nthahni bi dɪni, ne bim pøhø. Pe nu'ɯ mi'da bi mep yú mbui ɯ. ⁸Ne gue'a mán t'o't'i: “Oja bi pumbɛnip yú mbui, tengubɯ bin aha. Ne bi japi him bi zä bi nu ne him bi zä bi 'yøhnahya. Ne guexta ɯ yu pa i jabu ya,” bi 'yɛn rá t'ohni Oja. ⁹Ne ngutho bi man ra David:

Da mbøspa Oja, pe hin da bɛni 'be'a nam bøn ɯ yu 'boç's'e da 'yøt'ɯ, ne gue'a dán unba ɯ.

¹⁰Ne din xädä, hin da nu ran nequi.

Ne nu yú xutha dim mboqui ma zä, nanguie yú ts'oqui xun ngu i tuts'i, bi 'yɛn a ra David.

Ne'ɯ 'da hing yu israel bim pøh ya

¹¹Pe dí ä'n'nahɯ mahøn'a, nu'bɯ mí 'ue'ɯ yu israel, ha bi bɛn Oja him man'dandɪ da 'yenspa rán japi ɯ 'bɯ. Pe hin'na. Pe nanguie'a bi zan rá mate Oja ɯ yu israel, ne gue'a í zä bim pø ɯ hing yu israel buya. Pe gue'a bi 'yøt' Oja, n'dahma din seya yu israel 'bɯ bi nu ɯ bi hyan rá mate Oja, ne da hyon Oja mahøn'a. ¹²Nu Oja bi zä bi jap'ɯ 'da yu ja'i hing yu israel gätho ná ndoho ra

ximhäi, nangué bi 'ue'u yu israel. Ne bi dín rá mate Ojã u hin yu israel 'bu mi thãcpa rán jãpi Ojã u yu israel. Janangué'a man'da xun ngu ran jãpi da nu u hing yu israel 'bu bá peng bu 'bu Ojã u yu israel mahøn'a. ¹³Guehna dí xi ahũ na ya, ngue hin gyũ israel ahũ, nguetho drám 'behniã nangué ahũ. Ne dín nde ga ja ahũ gui pømanhohũ nangué ra Cristo, ¹⁴n'dahma dín 'yomfëni u ma mijudíohe yu israel 'bu bi nu a ran ho gá tĩmhbu, janangué'a man'da xtã ngu dim pø u buya. ¹⁵Ne nu'bu mí hye Ojã u yu judío, bi zã bi hocpa u hing yu judío 'bucua gãtho ua ja ra ximhäi. Pe emme man'da xun ho dín ja ua gãtho ra ximhäi 'bu bi ts'im mahøn'a xun ngu u yu judío. Ne dín ja tengu'bu ya bi ndants'u yu du. ¹⁶Nu mam bombøtahe mí yãhũ Ojã maya'bu, yú mbeti Ojã u, tengu'bu yú 'bøts'le Ojã u. Ne tengu'bu mí 'bøspa Ojã ra mbudi thuhme 'bu øt ra thuhme, janangué gãtho a ra jũni rá mbeti Ojã buya. Ne nu'bu mí huand Ojã a ra Abraham, ne gue'a í than'ndũ yú 'yu a buya, tengu'bu n'da ra za xun zaqui rán ðui, ne'u yú 'ye xun zaqui u. ¹⁷Pe bi ts'ecpa 'da u yú 'yese a ra hogaza. Ne nu ahũ hing yu israel ahũ ne tengu'bu bá ts'ec'ahũ bu gmí tøhmbu tengu n'da ra za hingui ho. Ne bi t'ës'ahũ bu bi ts'ecpa u 'da yú 'ye ra hogaza. Ne gá comhbu rán zaqui a ra za, gue bá nexpũ rán ðui, ngue nu ra Abraham bi huand Ojã maya'bu. ¹⁸Pe hingui sä gdã yãthũ a ngue bi t'ës'ahũ bu bi ts'ec u 'da yú 'ye ra za. Dami bẽmhbu ngue hinga gue ahũ guidí unhũ rán zaqui a rán ðui ra

za, pe gue'a rán ðui ra za i øt'ahũ rán ho Ojã bu guí tøhmbu. ¹⁹“Pe man'da xun hoje, nguetho bi ts'ec'u 'da yu 'ye, ne go bi t'ëscãhe ua,” masque guí emhbu. ²⁰Majuãni bi ts'ec'u 'da yu israel nguetho him bi nde rá mate Ojã. Bi bẽni xun hose. Ne guí tøhmbu bu 'da ahũ ngue hing yu israel ahũ, nguetho guí pãhmbu hønt'a rá mate Ojã nãn ho ahũ. Pe o guím bẽmhbu gãn tøschũ bu, pe gan jamansuhũ. ²¹Damí bẽmhbu him bi yãn Ojã u 'da yú 'yese ra za. Ha má gue'adahũ da yãn ahũ 'bu guím bẽmhbu xun hose ahũ. ²²Pe nu'bu 'bo'o hinguin nde rá mate Ojã, pe da nuse a rán säui a to'lo da 'uepũ ja rá mate. Pe nu ahũ gui nuhũ rá mate Ojã 'bu gui thoqui guim bẽmhbu a. Pe nu'bu hin'na, ne ahũ da ts'ec'ahũ mahøn'a bu ja ra za 'bu. ²³Ne nu'u yú 'yese a ra hogaza, ngue yu israel, nu'bu da 'yẽc'yẽi rá mate Ojã, da t'ës' mahøn'a bu ja yú zase. Nguetho ja rá ts'edi Ojã da 'yẽs' mahøn'a bu bi zequi. ²⁴Nu'bu mam bá ts'ec'ahũ bu gmi tøhmbu ja n'da ra za hingui ho, ne bi t'ës'ahũ bu ja man'da ra za ngue hin ni zasehũ, pe man'da hingui hẽi da ndøpũ mahøn'a u yú 'yese nguetho rá zase.

**Da zøni n'dat'a dim pøhø
xun ngu yu israel**

²⁵Ma zi cu ahũ, dín nde ahũ gui pãhmbu a ja bi t'uhya, n'dahma hin gan 'yẽzehẽhũ hing yu judío ahũ. Dín nde gui pãhmbu, 'da yu patho bi meh yú mbui u 'da u yu israel, ja gue'bu bi zøn ra pa xtí cũthũ xun ngu ahũ hønt'a go to'lo hing yu judío ahũ. ²⁶Ne m'bejua buya, xun

ngu dim pø u yu israel. Ne gue'a bi man rá t'ohni Oja, bi 'yena:

Di nequi n'da yú yante ngue yú mi'israelhu bu Sión,
da yan'a ra Jacob nangué yú ts'oqui. Ngue ra Israel a ra Jacob.

²⁷ Ne ja gue'bu ga ja'ts'a dá xifi,
ga punba yú ts'oqui, bi 'yem bu ja rá t'ohni Oja maya'bu.

²⁸ Nu'u yu israel i øt'e ngue yán suihu Oja ya, ngue'a hingui ÷c'yei ra hogamhma. Pe gue'a í zä bi zin ahü Oja a. Pe guehma di huçc Oja u yu israel, nguetho bi than 'bu maya'bu u yú ngurpa bomböta.

²⁹ Nguetho njam'bu da goh rá mbüi Oja nangué u to xí zohni, pe majuani di un'na bi ma, tengu'bu ya xí um 'bu mí ma 'be'a di unni.

³⁰ Ne nu ahü hin gyu israel ahü gmí øthu ram fe'ts'i nangué Oja mam'bet'o. Ne m'bejua ne u yu israel bi mbesthoho Oja. Janangué'a bi zä gá tìmhbu rá mate Oja. ³¹ Ne gue'a in ja ya, ngue i festa a rá mate Oja u yu israel, ne guí tìmhbu rá mate Oja ya. Pe gue'a dí ðin rá mate Oja mahøn'a u yu israel. ³² Oja bi ma, njo'o n'da ra ja'i bi 'yec'yei a nguetho ja yú ts'oqui. Ne bi 'yøt' Oja büya gue njon da hyät'i din hoc zehé, nguetho in nde gätho di un rá mate di hoqui to'o gätho in nde dim pøhø. ³³ ÷mme xun ngu rá mate Oja, ne ÷mme xun ndoho rán 'yomfëni. Ne hin'yü ngue hingui pa Oja. Njo'o n'da ra ja'i da baði 'be'a nam bøn'a i øt' Oja, ne njongui sä da baði 'be'a gätho i sänd Oja da 'yøt'e. ³⁴ Njo'o n'da ra ja'i da baði da 'yøt'e tengu rán t'øt'e Oja, ne njon da 'yut Oja 'be'a da 'yøt'e.

³⁵ Ne njo'o n'da ra ja'i da hyoni 'be'a di un Oja ne ngue'a dí 'yembi ðin dupate Oja a. ³⁶ Nguetho gätho bí 'yepu 'bu Oja, ne gätho di 'yonse Oja u, ne gätho bi 'yøt'u gue di pepzehe u. Janangué'a nde'bu ga ÷spahu Oja gätho yu pa mazai. Ne høn't'a gam bëmhbu a ya.

Dam 'bühmbu ngue høn't'a Oja gam bëmhbu

12 Ma zi cu ahü, ts'edi dí xi'ahü, nu'bu dí pañmbu rá mate Oja, pe nde'bu gätho ma ja'ihu dan umhbü bu 'bu Oja gue ga ørpahu rá 'befi. Ne gue'a majuani ná thandehü Oja a, ne gue'a ra 'bøts'e in numanho Oja a. ² Ne hin gam bëmhbu ga homhbü 'be'a gätho xun ho nangué yu pa i jabu ya, tengu i øt'u 'bücua ja ra ximhäi. Pegue thocpa thoho ga päh man 'yomfënihu gam bëmhbu ma'da'yo. Janangué'a thocpa thoho ga homhbü ga pañmbu nda'a rá pähä Oja, ngue nda'a xun ho ga øthu, ne nda'a numanho Oja büya. ³ Bi 'dacä rá ts'edi Oja ga ørpa rá 'befi nangué rá mate. Janangué'a dí xi ahü, ngue 'ne ahü gätho n'da ngu n'da ahü bin tat'ahü rá mate Oja nangué rá 'befi. Janangué'a hin gan 'yexhu, pegue gui paşehü nda'a ní 'befi bi zän'nahü n'da ngu n'da ahü, nangué rá m fäts'i Oja. ⁴ Tengü ní ja'i n'da, ngue an ts'änni xun ngu yú xequi. Ne hinga gätho 'dat'a ra 'befi øt'e, pe 'dahma 'dan'yo yú 'befi u yu xequi. Ngutho dí øthu. ⁵ Ne madague'bu xun nguju, pe tengu'bu n'danja'itho ma ja'i dí comhbü ra Cristo. Ne tengu ní ja'i n'da, 'da nam fäxta n'da ngu n'da yu xequi,

ngutho dí øthũ ngue dí comhbũ rá 'befi ra Cristo. ⁶Bi 'dajũ ra ts'edi Ojã gue ga øthũ rá 'befi 'dahma 'dan'yo, nangue rá mate zehẽ. Pẽ nde'bu ga øthũ xũn ho. O nu'bu n'da dim pøngahyã da hyoni 'bepũ dí ma xũn ho a di bẽnba Ojã, nangue rãm fãts'i. ⁷O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi dim fãxte 'be'a di 'be a n'da, pẽ di jã'ts'i xũn ho, ngue da mbãx yú cu. O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi din xãnbate, din xãnbate 'be'a nam bøn'a rãm hman Ojã. ⁸O nu'bu n'da ra zote, pẽgue da xifi nda'a xũn ho da 'yøt'u yú cu. O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi di un rá mbeti, pẽ hin da bẽn da hnumanhose. O nu'bu yũ ngørpi ngue di manda rá 'befi Ojã, di jã'ts'i xũn ho nangue ra ts'edi bin t'unni. O nu'bu n'da bin t'un ra 'befi da mbãx u yũ hyoya ne yũn zãman'u, mpãhã thoho da mbãts'i.

**Gam bẽmhbu nda'a xũn
ho dá tenhdũ Ojã**

⁹Ne hingui yoho gam bẽmhbu 'bu ga huẽju n'da, pẽ majuañi ga øthũ ran huẽcate. Ne xingui ts'u gam bẽmhbu ga øthũ a hingui ho, pẽ dan øhyahũ ga øthũ a 'be'a gãtho xũn ho, ne nzãi ga øthũ a. ¹⁰Dan huẽju n'da ngu n'dajũ nguetho dadín cuhũ. Ne n'da ngu n'da man'da da bẽn da 'yẽspa rá mija'iu, xinda gue'bu da t'ẽspa zehẽ. ¹¹Ne hin ga cũthũ ran ðanhyei ma mbũihũ, pẽ dan øhya ga ørpahũ rá 'befi ma Hmuhũ. ¹²Dan johyahũ nangue'a ran ho dí tømhbũ, ne hin dan xømmbũihũ nangue yũn unbi. Ne thocpa thoho yũ ora thoho dan yãhũ Ojã. ¹³Ga fãxhũ yũ 'yẽc'yeyi

'bu ja 'be'a di 'bedi. Ne mpãhã thoho ga sãyahũ yũ jã'i bu ja ma ngumhbũ. ¹⁴Pẽ ga ãfũ ran jãpi nangue u to di ugahũ, ne hin ga ãfũ ra 'yãnthi. ¹⁵Ne 'dat'a dan johyahũ to'o di johya, o nu'bu 'bo'o tu rá mbũi, 'da dán du ma mbũihũ bũya. ¹⁶Ne gãtho 'dat'a gam bẽmhbu. Ne hin da bẽn'a n'da man'da xũn ho xinda gue rá mija'iu, pẽ din amigohũ u yũ jã'i hin'yũ yú ts'edi. Ne hin gam bẽmhbu ngue jase man 'yomfẽnihũ. ¹⁷Nu'bu 'bo'o ørcahũ ran ts'o, hin ga cospahũ ran ts'o. Pẽ gam bẽmhbu nda'a xũn ho ga ørpahũ, ngue 'be'a gãtho i hnumanho. Ne nubũya da nu gãtho yũ jã'i ngue xũn ho ma mbũihũ. ¹⁸Ne dam 'bũmanhohũ u gãtho yũ jã'i 'bu da zã. ¹⁹Ma zi cu ahũ, hin ga cos'hũ ra pengui 'bu ja'a da t'ørcahũ. Pẽ 'be ga tømhbũ ts'u di unba Ojã 'bu gue'a in nde di unba u. Nguetho nt'o't'i: "Ma 'befi zehẽgã ngue ga unba n'da ne ga un rán theui a bi 'yøt'e," bi 'yẽn Ojã. ²⁰Janangue'a nu'bu tumanthuhu man sũihũ, ga 'uimhbũ. Ne nu'bu tuthe, ga sithebahũ. Nguetho nu'bu njabũ dí ørpa man sũihũ, xũn u da bẽn ngue'a midí ugahũ, ne xøhma thoho da goh yú mbũi bũya. ²¹Hin ga cos'hũ ran ts'o pẽ ga ørpahũ ran ho, gue'a dá tãfũ a ran ts'o a bũya.

Ga øthũ yũn t'ẽdi yũ ts'ut'abi

13 Gãtho gahũ ga øc'yeyihũ ra ts'ut'abi ua ma hãihũ. Nguetho njo'o n'da ra ts'ut'abi ua ja ra hãi ngue bi zãn zehẽ yũn t'ẽdi. Pẽ Ojã bi zãnni ngue din ja yú ts'edi. ²Janangue'a nu to din sũhmi ra ts'ut'abi, din sũhmi a to

bi zänba rá ts'edi a, ne i honse rán use. ³Nguetho nu'u yu ts'ut'abi ua ma häihü, hin ga suhü 'bü dí øthü ran ho, hinda hønt'bü ga øthü ran ts'o ga suhü 'bü. Pe nu'bü dín nde hin ga suhü ra ts'ut'abi, pe ga øthü ran ho, ne da numanhoju büya. ⁴Nguetho nu'u yu ts'ut'abi, Oja bi zänni da mbäxcahä. Pe nu'bü dí øthü ra ts'oqui, ga suhü 'bü, nguetho i ja rán t'edi di ünba n'da. Ne Oja bi un yün t'edi di ünba u to'o øt' ra ts'oqui. ⁵Janangue'a i jatho ga ec'yeyihü yün t'edi u yu ts'ut'abi, n'dahma hin di unghah. Ne gue'a di bengahü Oja 'bü in zoc ma mbühü. ⁶Ne janangue'a ga juthü 'be'a gätho i äju yu ts'ut'abi, n'dahma di thoqui da 'yøt' yú 'befi ngue bi zänba Oja, ne i tåh yün zäbi u. ⁷Mpähä thoho ga juthü xun ho to'o gä i ja yün t'edi da 'yädi 'be'a gä da 'yäju. Ga jut'a ma häihü, ne ga juthü yu puesto, ne mi'da yu cota i äh ra ts'ut'abi. Ne ga numansuhü yün t'edi u to'o gätho i ja yün t'edi.

Ga ørpahü ran ho ma mija'ihü

⁸Ne ga juthü 'be'a gätho dín dupatehü, ne hin te gam bëmhbü ngue dín dupatehü büya. Pe gam bëmhbü ngue dan huëju n'da ngu n'daju. Nguetho nu to gätho ja yün huëcate bi ja'ts'i gätho yün t'edi Oja u. ⁹Nguetho gue'a bi man'u yün t'edi Oja bi 'yëna: “O guí 'yomt'ënihü, ne o guí hãcpahü rá te ni mija'ihü, ne o guím pëhü, ne o guidí seyabahü 'be'a pe'ts' ni mija'ihü.” Ne nu 'be'a gätho mi'da yün t'edi i man yün t'edi, nu'u gätho n'dat'a i ma: “Gui huëc ni

mija'ihü tengu bü gní huëczehé ni ja'ihü.” ¹⁰Nu'a øt' ran huëcate, hingui ørpa ran ts'o rá mija'iu i a. Janangue'a di ja'ts'u yün t'edi Oja a ran huëcate i øt'a n'da. ¹¹Ne man'da ga humbi ga øthü na, nguetho dí pähmbü ya bin de, ya bi thoh yu pa. Damin 'yomfënihü xun ho ya ngue daná hämhbü yu pa gan nuhü ra Hmu, xinda gue'a dá øthü 'bü ja má dæ'mi dá ec'yeyihü. ¹²Ya bi thoh ra xui, ya maguepü da hyats'i. Mbähä ga bunthü yün t'øt'e ra 'bexui, ga he man thäquihü, ngue dan samzehéhü janangue'a da däh ran nequi. ¹³Mbähä ga øthü a rán säui ran nequi, hin dan itihü, ne hin dam muns'hü bü ja yün johya zehé yu ja'i. Ne xín dan 'yomt'ënihü, xínga gue'a ma pähä zehéhü ga øthü, xín ga øthü yu sui, xín ga øthü yün ts'eya. ¹⁴Pe jatho gam bëmhbü ga hãmhbü rá ts'edi a ma Hmuhü ra Jesucristo, ngue ga øthü tengu bi 'yøt'e, ne him ma gam bëmhbü ga øthü rá pähä ma ngøc'yeyihü.

'Dahma 'dan'yo bü na ec'yeyihü

14 Nu'bü 'bü a n'da ra 'yëc'yeyi gue hin e paði xun ho, pe ga simanhohü bü ja mam petihü u. Ne hin dan junthü nangue 'be'a im bëni ngue xun ho da 'yøt'e. ²Nguetho 'dahma 'dan'yo im bënsë 'bepü ní 'yëc'yeyi Oja. Nu'u 'da im bëni xun ho da zi gätho 'be'a i ts'i. Pe nu mi'da im bëni hingui ho 'bü da za u 'da yu ngø. ³Ne nu ra 'yëc'yeyi gue i si ne i sa gätho 'be'a i ja, pe hin da zan'a n'da to'o mbëni hingui ts'i. Ne ximangutho a n'da to'o hingui si, pe hin da 'yëmbi hingui ho øt'a i

si gätho 'be'a i ts'i. Nguetho Oja 'da nan zintho. ⁴Nu'i, to'o e, gue guí ģmbi hingui ho øt' ni mi'yęhehę. Nu rá hmuse n'da da mam 'bų xún ho 'be'a øt'a n'da rá 'yęhe, o hin'na. Pe guehma da bõmanho n'da ngu n'da ra 'yęc'yęi, nguetho i ja rá ts'edi ra Hmu di japi da bõmanho. ⁵Ne i 'bų i 'da yų 'yęc'yęi im bęni din säya 'da yų pa. Ne nu mi'da bųya im bęni xún ho 'bų hin din säya 'da yų pa. Pęgue n'da ngu n'da da bęnse 'be'a xún ho da 'yøzեhe. ⁶Nguetho nu to din säya 'da yų pa, din säya nangue da bęn Oja. Ne nguetho 'bų hinga gä i si yún ts'ihme ւ 'da, njabų øt'e nguetho im bęn Oja, ne i xifi jamadi Oja nangue ւ 'da i si. Ximangutho a to gätho i si, njabų i øt'e nguetho im bęni Oja bi un'na, ne di un ra jamadi Oja. ⁷Njo'o gahų gue gam bęmhբų dyú hmusehų. Pe yú mbetigahų a ma Hmuhų. Ne nguetho 'bų dí 'bųhmbų ne nguetho 'bų dá tuhų. ⁸Nguetho dán dăsehų bu 'bų Oja gätho yų pa dí 'bųhmbų. Ne nguetho 'bų dá tuhų, dan dăhų bu 'bųh ma Hmuhų ne guexta'a yú mbetigahų a. ⁹Ne gue'a í du ne í ndants'a ra Cristo mahøn'a, ngue dim hmu nangue ւ xún du ne'ւ i 'bųi. ¹⁰Pe 'da ahų hanja gní numan'ւ a ni cuhų ngue guí xihmbų hingui ho 'be'a i si. Ne nu mi'da ahų guí pąhmbų xún ho 'be'a gätho i ts'i, pe hanja gní numan'ւ 'da ni cuhų guí ģmfų nte di muui 'bų hingui nde da zi 'da yún ts'ihme. Nguetho gätho gahų dam 'băhmbų bu ja rá hmi ra ze'mi ngue'a ra Cristo. ¹¹Nguetho nt'o't'i 'be'a bi man Oja gue'bų mí 'yęna:

Guehma majuaņi din ja a díma,
ngue gätho yų ja'i din
dąyahmu bu dí 'bųi,

ne gätho din juąn bu ja ma hmi
ngue guecä drá Oja, bi 'yęn
Oja.

¹²Janangue'a dí pąhmbų, gätho
gahų ga dăfu ra güenda Oja nangue
man t'øt'e zehęhų.

**Hin ga jafų da dąng bu ja
ra ts'oqui n'da ma cuhų**

¹³Him ma numan'ւhų n'da ngu
n'dajų. Pe hõnt'a gam bęmhբų hin
ga jafų n'da ma cuhų di fet rá gua
bų ja yų ts'oqui. ¹⁴Dí pęcä nangue
ran 'yomfęni bi 'dac ma Hmuhų
ra Jesús, gue hin'yų 'be'a da ts'i
ngue hingui ho. Pe nu'bų mbęnse
n'da hingui ho da ts'i, ra ts'oqui
a 'bų da zi 'bų. ¹⁵Pe nu'bų 'da ni
cuhų hingui numanho nin ts'ihme
zehęhų, nde'bų hin gui thoqui gui
sihų, nguetho hin guí ørpahų ran
huęcate 'bų guidí thoqui gui sihų.
Pe o guí øthų nangue ran ts'ihme
dí 'ue ւ 'da ni cuhų bi pøh ra
Cristo 'bų mi du. ¹⁶Pe gui 'yes'hų a
ní jafų da ts'an'a guí pąhmbų xún
ho. ¹⁷Ne hin gam bęmhբų nangue
ran ts'ihme ná øthų rá 'befi Oja. Pe
nu rá 'befi Oja, ga øthų ran hocja'i,
ne 'dat'a gam bęmhբų, ne dan
johyahų nangue rá Hogandąhi Oja
dí 'bųhmbų. Gue'a nam bõni gue
rá 'befi Oja a. ¹⁸Ne nu'bų njabų i
øt'a n'da, majuaņi i ørpa rá 'befi ra
Cristo a 'bų. Ne Oja da numanho
a, ne'ւ yú mija'i hų da numanho a.
¹⁹Mbähă dan ęyahų dan hocpa ma
mbuihų n'da ngu n'dajų, ne 'da dăm
făxtahų din te ma mbuihų n'da
ngu n'dajų. ²⁰Ne hin ga ts'onbahų
rá 'befi Oja nangue man ts'ihmehų.
Mfądi gue gätho xún ho da ts'i. Pe
hingui ho 'bų dadí ւnbahų rá mbui

n'da ma cuhu nangué 'be'a dí sihu.
 21 Man'da xun ho 'bu ga es'hu a na unbahú yú mbúi 'da ma cuhu nangué ra ngø dí sahu, o ra vino o 'be'a gä ní dehe dí sihu. 22 Nu'bu bi bën'nahú Oja ne guí pähmbú gue xun ho 'be'a guí sihu, xun ho a 'bu. Ne'a Oja in numanho. Pe hin dá yathú a. Ne di johya n'da 'bu xise rá mbúi xun ho 'be'a gätho i øt'e, ne hin te mbëm büya. 23 Pe nu'bu n'da im bën'i hingui ho da ts'i 'be'a gätho i ja, pe nu'bu bi zi büya, ya ra ts'oqui a bi 'yøt' 'bu. Nguetho 'bexque bi bën'i bi mbesta'a rá pähä Oja 'bu mi zi. Ne'u 'be'a gätho dí øthú, nu'bu hin dí pähmbú majuañi rá pähä Oja a, ra ts'oqui 'bu dí øthú a 'bu.

**Ga homhbú 'bepú dí zac
 yú mbúi ma cuhu**

15 Pe nuju 'bu dí pähmbú xun ho 'be'a da zä da 'yøt'a n'da, pe nde'bu man'da gam bëmhbú ga fäxhu u hin ε pađi xun ho, xinda gue'bu ga øthú 'be'a gätho dí m bensehu xun ho. 2 Pe n'da ngu n'daju ga øthú 'be'a i numanho ma mi 'yęc'yęihú gue 'be'a dí n te yú mbúi u. 3 Tengu ra Cristo, him bi 'yøt'e 'be'a di hose pe bi 'yøt'e 'be'a bi numanho Oja. Janangué'a bi 'yęmp'a rá Ta: “Go dá tuxä yun ts'ante bi si i,” bi 'yęn a ra Cristo. 4 Ne 'be'a gätho bi t'o't' maya'bu bu ja rá m hman Oja, bi t'o't'i ngue da xängahu, ne di zerca ma mbúihú, di jajú ga tømhbú rá m fäts'i Oja, hin dan xømhbúihú. 5 Oja di jajú dan zámhbú bu, ne di zerca ma mbúihú. Ne dí äp rá mate di ja ahú 'da'angu guim bëmhbú n'da ngu n'da ahú,

nguetho 'darbu guí 'bühmbú ra Cristo Jesús. 6 Ne janangué'a da zä n'dat'a guim bëmhbú 'bu guí thandehú Oja, ngue nu rá Oja ne rá Ta ma Hmuhú ra Jesucristo.

**Gä da sih ra hogamhman
 u hing yu judío**

7 Janangué'a n'da ngu n'da ahú gan numanhohú, ne u yu judío ne u hing yu judío, tengu thoho ra Cristo 'da nan zimanhogdahú n'da ngu n'daju. Ne gue'a ná española Oja a. 8 Nguetho bí 'yęh ra Cristo ngue din 'yęhe nangué yu judío. Ne bi ja'ts'a mi man Oja maya'bu ngue bi sih yüm bombøta yu judío ba gh ma yantehú. Janangué'a bi fađi majuañi bi man Oja. 9 Pe ne u hing yu judío ne u yu judío bi jap ra Cristo 'darbu bi 'yęspa Oja u nangué rá mate. Tengu mán t'o't'i 'be'a bi xih rá Ta ra Cristo:

Ga xi u hing yu judío nangué ni mate,
 ne ga xifi emme xun ho i, bi 'yęmb rá Ta a ra Cristo.

10 Ne man'da bi man ra t'ohni:

Gan johyahu ya gyu ja'i gue hin gyu judío ahú, gan 'yohú u bi huand Oja ngue yu judío.

11 Ne man'da bi mam bu:

Dami 'yęspahu ra Hmu Oja gyu ja'ihú ngue 'dahma 'dan'yo bu gná yáhu gätho ná ngüni ra ximhäi,
 gätho gui numansuhú Oja.

12 Ne bi 'yęn a ra pøngahya Isaiás:

Dim 'bu a n'da rá m bom'beto ra Isai gue ne'u hing yu judío da 'yęmbi rá Hmu,
 ngue da dø'bu rá m fäts'i a, bi 'yęna.

¹³Nu'a Oja di jajü dí tømhbü ran ho bi xijü. Janangue'a dí äp Oja da hyut'a ni mbüihü nangue guí eç'yeihü a. Ne xingui ts'ü nte guim bëmhbü, pe thocpa thoho gui tømhbü da mbäx ahü rá Hogandähi Oja nangue rá ts'edi.

**I man ra Pablo hanja
bi 'yo't' na ran zofo**

¹⁴Ma zi cu ahü, dí paçä gue xün ngu ni hogambüihü, ne i ja nin 'yomfënihü xün ho, ne guí pañmbü 'da gdín xänba thohohü n'da ngu n'da ahü. ¹⁵Pe guehma dá hut'anzambüi dá ot'ahü na, ngue dadí bën'nahü 'be'a gá pañmbü. Nguetho gue'a ran t'edi bi 'dacä Oja nangue rá mate. ¹⁶Nguetho rá mbefigä ra Cristo Jesús bü 'bü ü hing yu judío, dí m mangä ran ho ma'da'yo. Ne tengu'bü drá mbäjä dadí hocpa rá 'bøts'e Oja, nu'a nám bøni dadí hoc'a ni mbüihü ngue hing yu judío ahü n'dahma da numanho ahü Oja. Ne mahoqui ahü nangue rá Hogandähi Oja guín 'yohü. ¹⁷Janangue'a emme i hu ma mbüigä nangue 'be'a gätho bi 'yørpa ü hing yu judío a ra Jesucristo, bi jaqui bi bømanko rá 'befi Oja dá øt'ä bü i 'bü ü. ¹⁸Pe hingui sä gam mangä 'be'a bi 'yøt'a ra Cristo nangue ü mi'da yú mbefi. Pe hønt'a da zä gam mangä 'be'a bi 'yørpü däm pecä. Ne bi jap ü hing yu judío da den'na ra Cristo nangue ram hma dá xifi ne nangue yün t'øt'e bi 'yuti. ¹⁹Nguetho bi 'yøt' yu hmepya, ne yün t'øt'e mixte nangue rá ts'edi rá Hogandähi Oja. Ne dá ja'ts'ä ma 'befi dá mangä ran ho ma'da'yo nangue ma yantehü

ra Cristo. Dá dæ'mi dá mangä bü Jerusalén, ne dá mangä gätho yu xequi nán zant'i ra häi gue'bü go má søm bü Ilírico, gätho dá mangä bü ram hma. ²⁰Ne guehna dá nde ga øt'e, gue dá mba dá mamp'a ram hma guepü him mi farpa rá thuhu ra Cristo. Ngue hin dá nde dá mba bü ja yú 'befi ü mi'da bi mben'na ra Cristo. ²¹Pe dá øt'ä tengu bi mam bü ja rá t'ohni, ngue i ñna:

Nu'ü 'da gue njam'bü mi sifi pe nuya da bäh ya.

Ne nu'ü 'da njam'bü mi øde da zøni da baði nangue rá 'yu Oja.

Im bëni da mba bü Roma a ra Pablo

²²Ne janangue'a him 'bexque bi zä dá mba bü guí 'bühmbü. Nguetho guexta'a mi ja ma 'befi ua bí ja ra xequi ua nán jongua. ²³Pe nuya ya nte mi ja ua ma 'befi ya. Ne xün ngu yu nidi mín nde xcá mba bü guí 'bühmbü bü Roma. ²⁴Ne mí ts'ütho ya ga mbabü ga zengua ahü ne dam 'bühmbü bü 'da yu pa. Ne nu'bü dá thopü España, da zä dan hyümhbü ts'ü bü ja ra 'yu ní mba bü. ²⁵Pe 'be ga mba bü Jerusalén, ne ga dä bü a ra mbeti dí mbäx ü yu 'yç'yei bí 'büpü. ²⁶Nguetho bi bën ü yu cu bí 'büpü Macedonia nepü Acaya ngue da mbäx'i ts'ü yu hyoya 'yç'yei bí 'büpü Jerusalén, ngue ga haç 'bü dá mba bü. ²⁷Ne gue'a bi zänni da 'yøt'ü hing yu judío, nguetho in nde di col'ts'a ra mate bi t'ørpe. Nguetho bi gomhbü rán japi Oja ü hing yu judío ü yu judío gue yú mi 'yç'yeihü 'büpü Jerusalén. Janangue'a nde da mbenbi ts'ü ra mbeti ü. ²⁸Ne nu'bü

ya dá dá a 'be'a bi 'behni, ja ga mba bu Roma ga nu ahu bu, ne ga thocä bu España buya. ²⁹Ne nu'bu dá sōngä bu guí 'buhmbu, dí paçä da 'yenscahu rán japi xun ngu a ra Cristo nangué dí paḥmbu rá m hma. ³⁰Ma zi cu ahu 'yōrcahu ts'u ra mate ḡmme gui 'yāfu rá m fäts'i Oja nanguécä, nangué 'dat'a ma Hmuhü ra Jesucristo ne nangué rá Hogandahi Oja bi jajü dan huḡju. ³¹Dami xihmbu Oja da yaḡgui nangué u hing yu 'yēc'yei bu ra häi Judea, guet'a ra xēqui bu Jerusalén. Ne dami 'yāfu rá mate Oja nangué u yu cu bí 'bupü Jerusalén, ngue da hyāmanho a ra mbeti ga ḥax bu ga unni, ngue bi mben'ndu hing yu judío bu Macedonia nepü Acaya, ngue'u yú cu. ³²Ne nu'bu da nde Oja dan johyagä 'bu dá mbagä bu, dan säya ts'u bu guí 'buhmbu. ³³Ne nu Oja nzaí i hurpa rá mbüi n'da, pē ne ahu da hyut'a ni mbüihü. Ne hōnt'a gam bēmhbu a ya.

**Nu ra Pablo i penba ran
zengua yú amigo**

16 Nuna man juhu ra Febe, mi ts'utho da mba bu guí 'buhmbu ya ne di zengua ahu na. Nuna, rá 'befi im fäxte ram peti bu Cencrea. ²Ne dami simanhohu na, nangué rá thuhu ma Hmuhü, ngue nuju dyu 'yēc'yeihü gue'a man sähu ga øthu. Ne dami fäxhu 'be'a gätho ní 'befi da 'yōt'a ra Febe, nguetho guesē bi mbäx u xun ngu mi'da, necä bi mbäxqui. ³Dami zenguagui ts'u bu ra Priscila, ne ra Aquila rá ndø, ma mimbefihe nangué rá 'befi ra Cristo Jesús. ⁴Ne nugä 'bu mi t'ēna xtá thogä,

ne u mi t'ēna xtá tho u 'bu mi yaḡgä 'bu n'dandj. Gue'a ná undä ra jamadi Oja nangué u. Pē hinga hōngdä pē ne u gätho yüm peti yu 'yēc'yei ngue hing yu judío, 'da xna undähe ra jamadi Oja nangué u. ⁵Ne dami zenguagui ts'u u gätho dim peti bu rá nguse ra Aquila. Ne'a ma amigogä ra Epeneto dami zenguagui ts'u bu a. Nu'a ra mbüdi 'yēc'yei bu ja ra häi Acaya a. ⁶Ne'a ra María, dami zenguagui ts'u bu. Nu'a ḡmme xun ngu ra 'befi bi 'yōt'e nangué ahu. ⁷Ne a ra Andrónico ne ra Junias ma mijudíohe, ne 'darbu dá sähe ran unbi. Nu'u gätho yú 'bäihü ra Cristo i numanho u, ne m'bet'o bi 'yēc'yei ra Cristo u xinda guecä. ⁸Ne a ra Amplias dami zenguagui ts'u bu. Dadí huḡcä a nangué rá thuhu ra Hmu. ⁹Ne dami zenguagui ts'u bu ra Urbano, ma mimbefi'be nangué ra Cristo, ne ra Estaquis ngue dadí huḡqui. ¹⁰Ne a ra Apeles dami zenguagui ts'u bu. Nu'a ḡmme bi ts'ä rá t'ēc'yei, ne bi bōmanho. Ne u 'bupü ja rá ngu ra Aristóbulo dami zenguagui ts'u bu. ¹¹Ne a ra Herodión ma mijudío'be, ne u 'bupü ja rá ngu ra Narciso, gue nu yu 'yēc'yei 'bupü, dami zenguagui ts'u bu. ¹²Ne a ra Trifena ne ra Trifosa dim pefi nangué ra Hmu, gätho dami zenguagui ts'u bu. Ne a ra Pérsida mahūḡqui a, ne a xun ngu ra 'befi bi 'yōt'e nangué ra Hmu. ¹³Ne dami zenguagui ts'u a ra Rufo, an thahni da 'yōrpa rá 'befi ra Hmu, ne a rá mbe tengu'bu ma mbegä a. ¹⁴Ne a ra Asíncrito, ne ra Flegonte, ne ra Hermas, ne ra Patrobas, ne ra Hermes, ne u yun 'yohü bí 'buhmbu

u, dami zenguagui ts'u bu. ¹⁵Ne a ra Filólogo, ne ra Julia, ne ra Nereo ne a rán ju a, ne'a ra Olimpás, ne'u gátho mi'da yu 'yɛc'yei bí 'bupɸ. ¹⁶Ne damín zenguahɸ n'da ngu n'da ahɸ nangue ran huɛcate. Ne gátho yúm peti yu 'yɛc'yei ja ua i pen'nahɸ ran zengua.

**N'da ran zofo rán zegui
bi man ra Pablo**

¹⁷Pe dí xi ahɸ ma zi cu ahɸ, damim fáschɸ nangue u to'o in nde di hec'ahɸ gue di 'uec'ahɸ nangue a ra hogamhma gán xánbahɸ. Pe hin gui 'yurbahɸ ra güenda u. ¹⁸Ne nu'u yu 'yut'ate, hingui ørpa rá 'befi ma Hmuhɸ ra Jesucristo u. Ne i häte thoho nangue ɛmme xán ho 'be'a mma ne i sixmanho ahɸ. Pe i härpa yú mbúi u 'da hingui paði dim fäse. Ne gue'u yú 'befi zehɸ i øt'u. ¹⁹Pe nu'u mi'da gátho i paði hin guí festahɸ rám hman Oja. Janangue'a i hu ma mbuígä. Pe dadí hec'a thohohɸ ngue'a dín nde ahɸ gui paɸmbɸ gátho 'be'a xán ho, pe nu'a hingui ho hin dín nde ahɸ gui paɸmbɸ a. ²⁰Ne nu Oja ngue'a nzai di hoc ra sui, nu'a di ja ahɸ 'dahmantho gui 'yethɸ bu häi ra zıtho nangue u to in nde di hec'ahɸ. Janangue'a gui comhbɸ rá mate ma Hmuhɸ ra Jesucristo. Ne hønt'a gam bɛmhbu a ya. ²¹Nuna ra Timoteo i pen'nahɸ ran zengua, ma mimbefi'be na. Nehna ra Licio

nehna ra Jason, nehna ra Sosípater, ma mijudíohe ya, gátho i pen'nahɸ ran zengua. ²²Nugä dí Terciogä rá 'yosøcuagä ra Pablo, dí o't'ä ra søcuaj ja ua, dadí zengua ahɸ nangue ma Hmuhɸ. ²³Nehna ra Gayo, i pen'nahɸ ran zengua, nuna di säyagui ua rá ngu drá Pablogä, ne u gátho yu 'yɛc'yei di säyabi ua rá ngu. Nehna ra Erasto i ja rá 'befi i haɸ ra mbeti ua ja ra hnini, nehna man 'yohuhɸ ra Cuarto, gátho i pen'nahɸ ran zengua. ²⁴Dami comhbɸ rá mate ma Hmuhɸ ra Jesucristo gue gátho ahɸ.

**Hønt'a Oja ga ɛspahɸ
gátho yu pa mazai**

²⁵Zai ga ɛspahɸ Oja, nu'a i ja rá ts'edi di zet'a ni t'ɛc'yeihɸ 'bu guím bɛmhbu ran ho ma'da'yo ngue 'be'a bi 'yøt' ra Jesucristo, tengu dí m mangä. Nguetho nuya i si ahɸ ram hma ngue maya'bu thoho him mí faði. ²⁶Pe nuya i pa mhman ya, ne i sifi gátho yu ja'i hønɸ go hapɸ i 'búi gátho ra ximhäi. Ne nu'a ram hma i hman ya, guet'u yúm hman u yú pøngahya Oja maya'bu. Ne i hman ya nangue rán t'ɛdi Oja gue i 'búi mazai, in ndepe gátho yu ja'i da 'yɛc'yei ra hogamhma. ²⁷ɛmme xán ho rá 'yu Oja bi 'dajɸ, janangue'a ga ɛspahɸ Oja gátho yu pa mazai nangue ga ɛspahɸ ra Jesucristo. Ne hønt'a dí xi ahɸ ya.

1 CORINTIOS

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ 'yɛc'yɛi bɯ ja ra dɔhnini Corinto

Ran zengua

1 Ma zi cu ahɯ guí 'bɯhmbɯ bɯ ra dɔhnini Corinto, dí ot'ahɯ ra sɔcuɔ i jaua. Dí zengua ahɯ gátho gyɯ 'yɛc'yɛihɯ Ojɔ. Ne nugä drá Pablogä, bi huangä Ojɔ, ne rá pähä zehɛ bi xiqui gam mangä rá m hman ra Jesucristo hɔnbɯ go hapɯ. Ne'a man 'yohɯhɯ ra Sóstenes dí 'bɯ'be ua, di zengua ahɯ. ²Nu'a ra Cristo Jesús bi 'uec'a ni mbɯihɯ bɯ ja ra ts'oqui. Ne bi zon'nahɯ gui 'yɔrpahɯ rá 'befi Ojɔ. Ne tengu'bɯ 'darpɯ guí 'bɯhmbɯ ɯ mi'da to'o gátho i thɔnde ma Hmuhɯ ra Jesucristo, ngue n'dat'a ra Hmu dí comhbɯ ɯ. ³Ne dí äpä Ojɔ ma Tahɯ ne ma Hmuhɯ ra Jesucristo ngue di 'da ahɯ yún japi, ne'a rán johya gui hyámhbɯ a.

Bi dɔn yún japi Ojɔ nguetho i 'bɯhmbɯ ra Cristo

⁴Bi 'da ahɯ yún japi Ojɔ nguetho 'darpɯ guí 'bɯhmbɯ ra Cristo Jesús. Gue'a ná undä ra jamadi Ojɔ a ya. ⁵Ne nte di 'bɛpɯ ja nim petihɯ, nguetho 'darpɯ guí 'bɯhmbɯ ra

Cristo. Pe gä i ja ahɯ ran 'yomfɛni da zä gui pähmbɯ xɯn ho a ya, ne da zä guim mamhbɯ xɯn ho rá 'befi Ojɔ ya. ⁶Ne gue'a rá m hman ra Cristo gá hyámhbɯ, gue'a gní bɔmanhohɯ a ya. ⁷Janangue'a i juadi xɯn ho rá ts'edi bi 'da ahɯ Ojɔ nangue rá 'befi guí øthɯ gátho gní tɔmhbɯ dí 'yɛh mahɔn'a ma Hmuhɯ ra Jesucristo. ⁸Ne di ja ahɯ Ojɔ gan zámhbɯ bɯ gue'bɯ go rán zegui yɯ pa, janangue'a nte ma ts'oqui da dɔn'nahɯ 'bɯ bá peng ma Hmuhɯ ra Jesucristo. ⁹Nguetho dí pähmbɯ nzai di ja'ts'a im man Ojɔ, ne guese Ojɔ bi zoncahɯ dam 'bɯhmbɯ rá Ts'unt'ɯ ma Hmuhɯ ra Jesucristo.

Bin suh yɯ 'yɛc'yɛi

¹⁰Dí äcä ra mate n'dat'a guim bɛmhbɯ, nguetho guí tɛnhɯ a ma Hmuhɯ ra Jesucristo. Ne 'yo guidín hejɯ, pe jatho n'datho guim bɛmhbɯ ne n'dat'a gui 'yøthɯ. ¹¹Gue'a dí xi ahɯ a, ma zi cu ahɯ, nguetho bi xicä 'da yɯ cu ngue yú menguhɯ ra Cloé, bi xiqui 'be'a guí øthɯ. ¹²Nguetho guí ɛmhbɯ 'da ahɯ guí tengahɯ, ne ɛn'i 'da ten ra

Apolo, ne ɛm mi'da ten ra Pedro, ne ɛm mi'da ngue ten'na ra Cristo. ¹³Pe ha guím bɛmhbu gá xemhbɛ ra Cristo. O xigä ha dá tugä bu ja ra pont'i nangue ahɛ. Uague guím bɛmhbu ngue gán xixyãhɛ nangue ma thuhugä. ¹⁴Pe jamadi Oja ngue njo'o to dá xixyã ahɛ, hont'a ra Crispo ne ra Gayo. ¹⁵N'damhma njon da zä da ma bin xixyã nangue ma thuhugä. ¹⁶Ne hont'u gätho 'bɛpɛ rá ngu ra Estéfano dá xixyãbi. Pe hin dím bɛngä 'bu 'bo'o xcamá xixyãbi mi'da, uague hont'u. ¹⁷Nguetho hinga gue'a ra 'bɛfi bi xicä ra Cristo ga ɔt' ran xixyã, pe bi xiqui gam mangä ran ho ma'da'yo. Pe nu'bu dím mangä a, pe hin dí yã tengu bu na yã yɛm bãmhyã, nguetho hont'a dí honi da bäh yu jã'i ma ts'oquihɛ í du ra Cristo bu ja ra pont'i. Janangue'a din ja ra ts'edi ram hma di hocpa yú ts'oqui u.

**Gue'a ra Cristo ní 'daju
ran 'yomfɛni Oja**

¹⁸Pe nu'a ram hma ngue ra Cristo bi du bu ja ra pont'i, ɛmbi nte ní mbatho u ní mba bu ja ran unbi mazai. Pe nuju ná mbähä bu ja ra temazai, dí pãhmbɛ gue'a ram hma ní zinju Oja ngue bi du ra Cristo bu ja ra pont'i, bi hoga ma ts'oquihɛ. ¹⁹Ne í ɛm bu rá t'ohni Oja:
Ga uti ngue nte ní mbatho u im
ma jase yún 'yomfɛni,
ne ga hæpa yú ts'edi zehɛ yu
jã'i, ga ɛm bu ma'ueni, bi 'yɛn
Oja.
²⁰Nguetho bi zän Oja hin te ní mbat
u to'o ɛna jase yún 'yomfɛni, ne'u
ɛmme bin xäse yúm hmanse yu
jã'i, ne'u ɛna pãdi da däh yum hma.

Nguetho hingui sä da yãn a n'da u nangue yúm hman u. ²¹Ne bi bɛnse Oja, bi zän bɛya ngue hin dí bã Oja n'da u yún 'yomfɛnise. Pe bi zänni da yãn u to da hyãn'a ráam hma nangue ra Cristo bi du, madague'bu t'ɛmbi nte ní mbatho. ²²Nguetho nu ma mijudíohe im bɛni gue'u yun t'ɔt'e mixte da nu 'bu gue'a n'da ram hma ngue majuani. Ne nu'u 'da ni menguhɛ ngue hing yu judío ahɛ nzai i honse n'da ram hma ngue í ɛmb zehɛ majuani. ²³Pe nu'a ram hma dím mamhbɛ ngue bi du bu ja ra pont'i ra Cristo, njonguin numanhose a. Ne'u yu judío i san tho 'bu i sifi, ne'u hing yu judío í ɛmbi nte ní mbatho 'bu i sifi. ²⁴Pe nuju ngue bi zoncahɛ Oja, madague'bu dyu judíohe ogue hin dyu judíohe, pe n'dat'a dí pãhmbɛ i ja rá ts'edi Oja di hoga ma ts'oquihɛ nangue'a ra Cristo bi du. Janangue'a bi nequi ɛmme xun ndoho rán 'yomfɛni Oja. ²⁵Ne nuna ra 'yu bi zän Oja, pe man'da di muui na, madague'bu t'ɛmbi hin te ní mbatho, xinda gue'u yú 'yuse bi zän zehɛ yu jã'i. Ngue gue'a í t'ɛmbi hin'yu rá ts'edi Oja a, ngue bi du ra Cristo, pe man'da xun ngu bu ní nequi a, xinda gue'u gätho yún t'ɔt'e zehɛ yu jã'i. ²⁶Ma zi cu ahɛ ngue bi zoncahɛ Oja, gam bɛmhbu hague dín jahɛ bu na nuju ra ximhäi, ngue xun nguju dyú 'yãmbuihɛ, ne xun nguju hin'yu ma ts'edihɛ, ne xun nguju ngue bin hyoya ma tahɛ. ²⁷Pe bi huan Oja u i t'ɛmbi yu 'yãmbui, n'damhma da mb'e'ts' yú sä u i jase yún 'yomfɛni. Pe gue'a í huan Oja u hin'yu yú ts'edi bu na nu ra

ximhäi, janangue'a da mbe'ts' yú sä u i jase yú ts'edi. ²⁸Ne bi huan Oja u nte di muui bu na nu ra ximhäi, ne'u to'o i pa nts'ani, pe man'da in numanho Oja u, ne gue'a dí 'berpa yú ts'edi u to'o ña i ja se yún t'edi. ²⁹Janangue'a njon di jap Oja din 'yexze. ³⁰Ne bi jajü Oja 'darpü däm 'bühmbü ra Cristo Jesús, ne gue'a ní 'dajü ran 'yomfëni Oja a, ne nangue'a ra Cristo ní zimanhojü Oja, ne gue'a í 'yörcahü Oja ngue yú t'ühni gahü a, ne gue'a ní yanjü bü ja ran ts'o. ³¹Nguetho i mam bü ja rá t'ohni Oja, hin'yü 'be'a man'da ran ho da zä da man'a n'da, hinda hont'a ran ho bi 'yörpa Oja.

**Hont'a ram hma 'be'a í du
ra Cristo i ja rá ts'edi**

2 Ma zi cu ahü, nu'bü má mbagä bü guí 'bühmbü, ngue dá xi ahü rá m hman Oja majuani, pe hin dá huan thohogä yüm hma guerpü da numanhogä ra ximhäi, ne hin te dá ma nangue man 'yomfënisse. ²Ne nu'bü má bëni ga mba bü guí 'bühmbü, pe dá bëni hont'a ga xi ahü 'be'a ín ünba ra Jesucristo 'bü mí du bü ja ra pont'i. ³Ne nu'bü mäm 'bühmbü bü, dá øt'ä hin'yü ma ts'edi, nguetho dá su Oja hin da numanho 'bü xcá uqspa mam hmanse, ne dá fet'i. ⁴Ne nu'bü mán yähü bü ngue dá xi ahü ram hma, hinga gue'a mam hmanse ngue mahotho bi pät a ni mbuihü, pe hont'a rá ts'edi rá Hogandähi Oja bi zä bi hoc a ni mbuihü. ⁵Janangue'a hinga gue'u yún 'yomfëni 'da yün 'yohü bi ja ahü gá 'yëc'yëihü Oja, pe hont'a rá ts'edi zehë Oja bi ja ahü gá 'yëc'yëihü.

Rá Hogandähi di japi dí fa Oja

⁶Pe nu'a ram hma dím mamhbü nangue ra Cristo, go i pa u xün ho yú t'ëc'yëi, ngue ran 'yomfëni majuani a. Ne hinga gue'a rán 'yomfëni ra ximhäi bi bā u xün ho yú t'ëc'yëi, xinga gue'u yám hmanse u yú ngurpi ra ximhäi, ne nu'u mi ts'uttho di 'beh yú ts'edi. ⁷Pe nu ran 'yomfëni dím mamhbü him mäm fädi, pegue urcahü Oja ya, nangue ra Cristo mi sänni da yanjü 'bü him mani 'yøt' ra ximhäi, ne da zixcahü bü mahëts'i ní comhbü rán ho büya. ⁸Pe xinga n'da u i ña jase yú ts'edi ua ja ra ximhäi ngue i parpa rán 'yomfëni Oja. Nu'bü xtám bā'u 'da, hin xtí cuarpü ja ra pont'i a ra Hmu mixte. ⁹Pe tengu mán t'o't'i bü ja rá t'ohni Oja:

Hin da zä da bāse n'da a ran ho bi zän Oja da 'yörpa u to'o hont'a Oja im bëni, ne njäm'bü da zä da 'yøse n'da, ne njäm'bü da zä da nuse n'da, bi 'yën rá t'ohni Oja.

¹⁰Pe nuju dí pähmbü a, nguetho bi xijü rá Hogandähi Oja. Ne nu rá Hogandähi Oja di äts'i xün ho bü ja rán 'yomfëni Oja, ne gue'a i xijü a büya. ¹¹Tengu yu ja'i hin jon da zä da bārpa rá mbui rá mijä'iuu, pe hinda hont'a rá mbui zehë n'da i pädi. Ne in jabü Oja, njon da bārpi 'be'a mbëni, pe hinda hont'a rá Hogandähi zehë i pädi. Ne di bëngahü a. ¹²Nguetho bi 'dajü rá Hogandähi Oja, ne hinga gue'a rán 'yomfëni ra ximhäi, ngue in nde di bëngahü rán 'yomfëni Oja, ne gätho yú hogant'unni bi 'dajü nangue rá mate xün ndoho. ¹³Pe nu'bü dím

mamhbũ rán 'yomfɛni Ojã, pɛ hin dí uãspahũ yũm hma nanguɛ man 'yomfɛni sehũ, pɛ hɔnt'ũ yũm hma bi xãngahũ rá Hogandãhi Ojã, nɛ da zã dí xihmbũ xũn ho Ʃ to'o bin t'un rá Hogandãhi Ojã. ¹⁴Pɛ nu'a hingui 'bũhmi rá Hogandãhi Ojã, hingui sã da hyãni 'bɛ'a gãtho i xãngahũ rá Hogandãhi Ojã, nɛ ɛmbi rãm hman a n'da ra 'yãmbui. Nɛ njam'bu sã da bãdi, hinda hɔnt'bu dim 'bũhmi rá Hogandãhi Ojã. ¹⁵Pɛ nu'a ra ja'i ngue 'bũhmi rá Hogandãhi Ojã da zã da bãdi 'bɛ'a nam bɔn'a 'bɛ'a gã i ja, ngue nda'a da numanho nɛ nda'a hin da numanho. Pɛ nu'a hing ra 'yɛc'yei hin da zã da bãrpa yũn 'yomfɛni Ʃ yũ 'yɛc'yei. ¹⁶Njon da 'yɛnsɛ da bãrpa rán 'yomfɛni Ojã ra Hmu, njo'o da xifi xũn ho 'bɛ'a da 'yɔt' Ojã. Pɛ nuju dí comhbũ a rán 'yomfɛni a ra Cristo.

I comhbũ Ojã rá 'befi Ʃ yũ mbefi

3 Ma zi cu ahũ, nu'bu mãm 'bũhmbũ bu him bi zã dá xi ahũ Ʃ xũn hɛi tengui i si Ʃ in 'youi xũn ho rá Hogandãhi Ojã. Pɛ dá xi ahũ tengu'bu gmí 'yothohũ ua ja ra ximhãi, uague tengu'bu ja gním 'bũhmbũ nanguɛ ra Cristo. ²Pɛ dá xi ahũ a hingui hɛi tengu'bu ra xi'ba thoho dá 'da ahũ, nguetho tengu'bu hin ní zã gui sihũ xũn ho ra hme. Nɛ nguetho ya, guexta'a hɔnt'a ra xi'ba da zã gdín sihmɛhũ. ³Nguetho hin guín zac ni mbũihũ. Nɛ guín nde gam mixte zɛhɛhũ, jananjabũ gadín sũhmbũ. Pɛ ha hin guí ɔthũ tengu'bu gyũ ja'i thohohũ ua ja ra ximhãi. ⁴Nguetho guím mamhbũ to'o guí tɛnhdũ, nɛ 'da'ahũ guí ɛmhũ guí tɛngahũ, nɛ mi'da ɛna

ten ra Apolo. Pɛ gue'a gní 'yɔthũ tengu'bu gyũ ja'i thohohũ. ⁵'Bɛ'a dadí mu'be a ra Apolo. Ha hin guí pãhmbũ ngue yũ mbefi thoho gã'be Ojã, ngue dá fãxa'be gã 'yɛc'yeihũ ra Hmu, nanguɛ ra 'befi bin 'dac'be n'da ngu n'da gã'be. ⁶Nugã dá tuh ra hmudã bu, nɛ nu'a ra Apolo bi uãpi, pɛ nu'a Ojã bi japi bin tɛ nɛ bi bɔx Ʃ yũ hmudã. ⁷Jananguɛ'a hin'yũ rá ts'edi a bi duh ra hmudã, xinga gue'a bi uãpi, pɛ hɔnt'a Ojã i ja rá ts'edi ngue bi japi bin tɛ yũ hmudã a. ⁸Nɛ nugã dí comhma'befi'be a ra Apolo, nɛ nugã dá tuhu, nɛ nu'a ra Apolo bi uãpi. Nɛ di 'dac'be Ojã 'bɛ'a in nde di 'dac'be nanguɛ ra 'befi dá ɔt'be n'da ngu n'da gã'be. ⁹Nɛsɛ Ojã dí comhbe rá 'befi. Nɛ nu'ahũ tengu'bu yũ huãhi ahũ Ojã ngue bi thuhu.

Nɛ nu'ahũ tengu'bu n'da ra ngu ngue i hɔ a Ojã. ¹⁰Nɛ nugã tengu'bu n'da drã ngurpagãdo nanguɛ rá mate zɛhɛ Ojã, ngue dá fã'mi xũn ho yũ guangujãdo a ra ngu. Nɛ nu man'da pɛ di thoqui dim pɛpũ ja a ra ngu. Pɛ n'da ngu n'da ra mbefi 'bu dim pɛpũ ja a ra ngu, pɛ i jatho dim pɛfi xũn ho. ¹¹Nɛ njon da zã di pãrpa a rá guangujãdo ra ngu, nɛ hɔnt'a ra Jesucristo ngue rá guangu n'da rá ngu Ojã. ¹²Pɛ nu'ũ to'o di thoc'a ra ngu, sã da huahni xũn ho 'bɛ'a da japi. Xũn ho 'bu xɔtho yũ do dí fɔ't'a ra ngu, nɛ nu rá 'bet'e, xɔtho yũ t'ɛgui Ʃ. Pɛ 'bo'o im bɛni dí fɔ't' yũ za, o gue yũ 'yox'yo, nɛ 'bo'o im bɛni dí mbet' yũ paxi. ¹³Nɛ nu yũ 'befi n'da ngu n'da yũ 'yɛc'yei da hnu hangu nangu di muui 'bu bi zɔn ra pa din ja ran juãnbi. Nguetho da

zøn ra pa da ts'ä nangué ra sibi, ne da fah puya gue'bu xun ho bi 'yõt rá 'befi n'da ngu n'da yu 'yëc'yëi. ¹⁴Ne nu'bu n'da ra mbefi bi hyät' ra sibi a rá ngu bi hyøe, da dah rán zäbi büya. ¹⁵Pe nu'bu bin zø a ra ngu bi hyøe, ne nte da dah rán zäbi büya nangué rá 'befi bi 'yõt'e. Ne maguepu hin xtám bongui, tengu u 'da bi 'da 'bu min zø yú ngu. ¹⁶Pe ha hin guí pahmbu ngue gue ahü yú ngu ahü Oja, ne nu rá Hogandahi Oja i 'bupu mbo ni mbüihü. ¹⁷Ne nu'a to'o da 'yëna di ts'onba rá ngu Oja, emme xun ngu yun unbi da 'yörpa Oja. Nguetho nu rá ngu Oja xun nduxqui a, ne guese ahü rá ngu ahü Oja. ¹⁸Ne hin da zä gui thoqui gan hyäzehëhü ngue guim bëmhbu jase nin 'yomfënihü. Pe jatho gam pumbënihü a guím bënsëhü, janangué'a da zä gui tïmhbu a njuantho ran 'yomfëni xun ho. ¹⁹Pe nu rán 'yomfëni ra ximhäi nte di muui bu na nu Oja. Ne gue'a män t'o't'i bu rá m hman a, ngue nu'a nín 'yomfënisë n'da 'bu i ëna dim mixte, pe di jap Oja dim 'bese bu n'da büya. ²⁰Ne man'da bi man ram hma, ngue nu'a to'o ëna jase yún 'yomfëni, pe go i pa a ra Hmu ngue nte di muui u yún 'yomfëni. ²¹Janangué'a hin guim bëmhbu man'da di muui n'da ra ja'i. Pe Oja bi 'da ahü gätho ni ngurpihü ngue da mbäx ahü. Ne gätho u i jaua ja ra ximhäi ne'u 'be'a Gä i 'bui, ne bi zän Oja di zë ahü u. ²²Necä ngue drá Pablogä dí fäx ahü, ne ra Apolo, ne ra Pedro. Pe ne'a 'be'a gätho dín nuhü ua ja ra ximhäi i fäxcahü ga pahmbu Oja, ne ra te i fäxcahü, ne ran däte, ne ra pa i jabu ya, ne ra

pa ba ëhe. Ne janangué'a gätho ni mbetihü u. ²³Nguetho yú mbeti ahü ra Cristo ne nu ra Cristo rá mbeti Oja a.

Yú 'befi i øt' yú 'bäihü ra Cristo

4 Pe nugä ne ra Apolo, ne jatho guim bëmhbu ngue yú 'yëhe Gä'be ra Cristo, bin 'dac'be ra 'befi ngue ga xi a'be rá m hman Oja him mám fädi. ²Pe damím bëmhbu, n'da ra 'yëhë thofo 'bu bin t'un ra 'befi, i jats'edi tho di ja'ts'a sifi. ³Pe hin dí urpä a ra güenda a guím bëmhbu, ximangutho u mi'da yu ja'i engui hin dí ja'ts'i. Ne xinga guécä i sä ga päsë 'bu dí ja'ts'i uague hin'na. ⁴Pe nu ma mbüigä dí m bëni hin dá soh ma 'befi. Pe madague'bu ngubü dí m bënsë, pe jatho ga tøm'i gue'bu go da nuse Oja 'be'a dá øt'ä. ⁵Pe hin go m'bet'o gui 'yëmfu hingui ho bi 'yõt'a n'da. Pe 'be gui tømhbü ba ëh ra Hmu, ne gätho di nequi büya 'be'a mim bëmhbu mbo ma mbüihü n'da ngu n'dajü. Ne di un Oja büya 'be'a rán säui a bi 'yõt'a n'da ngu n'da ra 'yëc'yëi. ⁶Nu ram hma dí xi ahü, ma zi cu ahü, nanguecä'be ra Apolo, pe n'da ran zofo ngue hin da donts'i 'be'a gui 'yøthü. Ne him man guim bëmhbu i ja rá ts'edi n'da ra xänbate, ne xín guim bëmhbu n'datho xun ho xinda gue'u mi'da. Janangué'a hin gui thoqui gan 'yëxhü. ⁷Pe to'o bi ja ahü ngue xun ho ahü xinda gue'u mi'da. Gätho 'be'a i ja ahü bi 'da ahü Oja. Ne nu'bu guí pahmbu bin 'da'adahü 'be'a Gä i ja ahü, pe hanja gnán 'yëzehëhü, tengu'bu Gä tïnsëhü a ran ho i ja ahü. ⁸Pe guí øthü tengu'bu Gám hmusehü, ngue

hin te guidí 'behmbu, ne tengu'bu ya bin 'da a ni ts'edihü ngue guidí mandahü gätho mi'da. Pe nuya tengu'bu ya gá sogae. Pe hyöcta hmaha 'bu xquí søni ngue xtín ja ni ts'edihü, nguetho necähe n'dat'a xtín 'dac ma ts'edihü 'bu. ⁹Pe nugähe ngue ma 'bäihe ra Cristo, dí m bëmhbē Ojā bi 'yörcähe ngue i hnuhäigahe xinda gue gätho mi'da. Ne tengu'bu dyú ofädihe i pe'ts'i da thoje. Ne i pa ma unguigahe 'bu i thengahe ra ximhäi. Ne'ü yüm 'behni Ojā mahets'i di hyonya thoho nanguē 'be'a dí sähe. ¹⁰Ne nuje t'ēnje dyú 'yāmbūihe, nguetho dí tēnhde ra Cristo. Pe nu'ahü ēmme guí homhbū da t'ēn ahü i ja nin 'yomfēnihü nguetho guí ēna guí tēnhdū ra Cristo. Pe nugähe hin'yū ma ts'edihe bu na hnuje, pe nu bu na hnu ahü tengu'bu ēmme i ja ni ts'edihü. Ne ēmme i pa nt'ēts'i ahü, pe nugähe i pa nts'ani gähe. ¹¹Ne gätho yū pa xū thogui, ne gätho yū pa i jabū ya, ēmme dí sähe ra thuhu, ne ra tuthe, ne dyú 'yāhehe, ne pa m'be'migahe, ne hin hapū pōni i ja ma ngumhbe. ¹²Ne ēmme dí yähmbe ngue dadím pesehe nanguē ma 'yehe. Ne ēmme i ts'anje, pe man'da dí äfe rán japi Ojā nanguē ü i sante. Ne ēmme pa ma ungui gahe, pe mpähä thoho dí häthe 'be'a i t'örcahe. ¹³Ne di c'āman'ūje, pe man'da dín zomanhohe. Ne ngutho yū pa jabū ya, i t'örcahe tengu'bu dyú ngohäihe ra ximhäi ngue hin'yū 'be'a dadí muje. ¹⁴Pe hin dín nde ahü gui pe'ts' ni sähü nanguēhna dí xi ahü. Pe dadí 'da ahü n'da ran zofo, nguetho tengu'bu ma t'ühni ahü ēmme dadí

huēc'ahü. ¹⁵Pe madague'bu xquín nuhü 'det'a mahuāhi ni ngurpihü i xän'nahü nanguē ra Cristo, pe hōnt'a n'datho ni tahü i 'būi, ngue guēcä, nguetho rá mbūdi thoho dá xi ahü nanguē ra Cristo, jananjabū gá 'yēc'yēihü būya. ¹⁶Jananguē'a dí ä'ahü ra mate ngue gui 'yōthū tengu dí øt'ä. ¹⁷Ne gue'a dá pehndä bu ra Timoteo, ngue di zē ahü. Ne nu'a tengu'bu majuāni ma ts'ünt'ü ngue ēmme dadí huēqui, ne di ja'ts'i xūn ho, nguetho ēc'yēi xūn ho a ra Hmu. Ne di bēn'nahü ngue 'be'a dí øt'ä ngue dí tēnni xūn ho ra Cristo Jesús. Ne ngutho dí m angä bu hapū gätho i ja yüm peti yū 'yēc'yēi. ¹⁸Nu bu guí 'būhmbū, i 'būpū 'da im bēni jase yú ts'edi, im bēni ngue hin ga mba bu. ¹⁹Pe mi ts'utho ga mba bu gan nu'ahü 'bu da nde Ojā. Ne ga pādi to'o gätho i ēna i jase yú ts'edi. Ne hinga hōnt'ü yüm hma ga øts'e, pe gan nu 'bu majuāni i ja yú ts'edi nanguē Ojā. ²⁰Nguetho nu'bu majuāni di manda Ojā bu ja rá mbūi n'da, hinga hōntho da bādi din yā xūn ho, pe din ja ra ts'edi njuāntho. ²¹Ha guín ndehü ga femhyā ahü 'bu dá mbagä bu, uague guín nde ga huēc'ahü 'bu dá søngä bu.

Da thōn'a thi n'da ra 'yēc'yēi bi 'yōt'e tengu'bu ran 'yomt'ēni

5 Ne dí øcä bin thāti rā hōmbe n'da ra cu. Pe n'da ran thāti gá 'yōthū ēmme xūn ts'otho, tengu'bu ran 'yomt'ēni. Ne njo'o to'o numanho tengu a, xínga gue'ü yū ja'i hingui ēc'yēi Ojā. ²Ne sä ēmme guidín 'yēxhü guí ēmhbu nte guidí 'behmbū. Pe xingui ts'ü tu

ni mbuihü nangué 'be'a bi 'yõt'a. Hanja ngue hin guí hómhbü thi a. ³Pe madague'bü njo'ogä bü guí 'bühmbü, pe tengu'bü 'darpü dí 'bühmbü, ngue dá sändä a ran ünbi da nu a bi 'yõt' ra ts'oqui, tengu tho 'bü ya dí 'bücä bü. ⁴Pe i jatho gätho gam petihü nangué rá thuhu ma Hmuhü ra Jesucristo. Ne tengu thoho 'bü necä dí 'bücä bü, janangué'a dá 'da ahü ran t'ëdi i ja ua. Pe gan 'yohü rán t'ëdi ma Hmuhü ra Jesús. ⁵Ne nu'a ran 'yohü, dami hyómhbü thi da bent'a ra zïthu, di ünba rá ngøc'yëi, n'damhma da 'yöp rá punbi Ojå nangué rá ts'oqui. Ne da zä da yan Ojå nangué rá mbui 'bü bi zøn ra pa bá peng ra Hmu büya. ⁶Pe hingui sä gan 'yëxhü. Ha hin guí pähmbü n'da ram hma, ngue ts'ütho ra íxi pe i sinni gätho ra jüni. ⁷Dami hyómhbü thi a ra nyo'ixi ngue ran ts'o guí 'bühmbü di ts'on'na nim petihü. Janangué'a xtán ho ahü, tengu ra thuhme an t'øt'e nangué ra jüni ma'da'yo ngue nte ma íxi da mbe, i ts'i 'bü ndäbaxjua. Ne i jatho dan hojü, gue'a bi nde a ra Cristo 'bü mim 'bøts'e zehé bi hoga ma ts'oquihü. Ne gue'a ra hmepya mi u ü yu ja'i 'bü ndäbaxjua mi pøxa n'da ra t'üde'yo. ⁸Janangué'a thocpa thoho hønt'a xün ho ga øthü, ne hønt'a ra 'yu majuañi ga tenhdü. Ne gue'a ra thuhme a ngue hin'yu ra íxi. Pe hin ga øthü tengu ra nyo'ixi, ngue 'be'a gätho dín numanhose nangué man 'yomfënisëhü, ne 'be'a gätho mi'da xün ts'o. ⁹Pe nu ra søcuä dá pen'nahü mam'bet'o, ne hin ga pähmbü 'be'a dín nde xcä xi

ahü, ngue dá xi ahü hin gan 'yohü n'da ra 'yomt'ëni. ¹⁰Pe hin dí ën ahü him man zohmbü ü hinga na pädi, madague'bü yu 'yomt'ëni, ne yu ziyate, ne yu bë, ne'ü thände yu hyäte ojä. Nguetho nu'bü gui sothohü ü, ne gui 'uehmbü ua ja ra ximhäi 'bü. Pe hinga gue'a dá xi ahü a. ¹¹Pe nu'a mi nde xcä xi ahü, ngue hin gui 'yëmfü ni cuhü ü 'da, ne xín gui comhbü rá 'befi Ojå n'da 'bü ëmbi ra cu 'bü guexa'a ran 'yomt'ëni øt'e o gue'bü bin thätui a him mi sä xtín thätui, o ran ts'iyate, o i thände yu hyäte ojä, o ne'ü yu ücuate, o gue ra iti, o gue ra bë. Pe o guín 'yohü ü tengu ü, xínga 'darpü gan sihmehü ü. ¹²⁻¹³Nguetho ni 'befihü gui juañbahü ni mi'yëc'yëihü 'büpü ja nim petihü. Janangué'a gui hyómhbü thi a bi 'yõt' ra ts'oqui bü guí 'bühmbü. Pe nu'ü hinga ná ëc'yëi, hingui sä ga juañbahü ü, hønt'a Ojå di juañba ü.

Sä din hocpa zehé yu 'yëc'yëi

6 Hanja gnín yap zehëhü bü 'büh ra ze'mi, nu'a hing ra 'yëc'yëi. Hanja hinga gue'ü ni mi'yëc'yëihü guí xihmbü di hoc'ahü. ²Ha hin guí pähmbü ngue ga juañbahü ra ximhäi 'bü rán zëgui yu pa, nguetho yü t'ühni gahü Ojå. Hague má guet'ü yün sui dí øthü hin ga hojü, nguetho man'da hingui hëi dan hocpahü. ³Ne asta gue'ü yám 'behni Ojå mahëts'i ga juañbahü. Ha má guet'ü yün junt'i dí øzehëhü yu pa i jabü ya ngue hin da zä ga hojü. ⁴Janangué'a nu'bü ja n'da ran junt'i, pe hin ga xihmbü n'da ra ze'mi, nguetho hin dí comh ma 'befihü a. ⁵Gue'a dí xi

ahü a, janangue'a jatho gui pe'ts' ni sähü 'be'a guí øthü. Ha njo'o n'da ahü i ja ts'ü ran 'yomfëni ngue'a di hoc'ahü nangué ran sui guí øthü. ⁶Ha i jatho da zix rá cu bü 'büh ra ze'mi n'da ra 'yëc'yei, ne hing ra 'yëc'yei a ra ze'mi. ⁷Ne nu'a gní 'yøthü yün junt'i, ne gue'a gním 'behmbü a. Hanja hin gní hyäthü a ran ts'o i t'øt ahü, ne hin guídí jafü da fë ahü 'be'a guí peshü. ⁸Hin guí häthü, nguetho guese ahü guí ørpahü ran ts'o ni cuhü, ne guí pëfë 'be'a i pe'tsi. ⁹Pe ha hin guí pähmbü ngue hin da zä da yürpü di manda Ojä n'da ra ts'om'bäi. Ne o sä guim bëmhbü da zin Ojä ü yü 'yomt'ëni, o gue'ü i thände yü hyäte ojä, o gue'ü in nutonto yü xisu yü mim 'yohühü, o gue'ü di 'yasäba yü mim 'yohühü tengu'bü ra xisu. ¹⁰Ne hin da yürpü di manda Ojä ü yü bë, o yü ziyate, o yü iti, o yü ücuate, o yü nexmate. ¹¹In jabü gá 'yøthü 'da ahü, pe bi mba m'be't'e ni ts'oquihü, ne guese Ojä bi 'yøt'e yü t'ühni ahü. Ne bi hoc'ahü nangué a guí ëc'yëihu ra Hmu Jesús, ne nangué a guí 'bühmbü rá Hogandähi ma Ojähü.

Rá mbeti Ojä ma ja'ihü

¹²Majuäni a ram hma ngue i ja man t'ëdihü ga øthü 'be'a gätho dín ndehü. Pe m'batho a da bömanho ga øthü. Majuäni ngue i ja man t'ëdihü ga øthü 'be'a gätho dín ndehü. Pe hin gan nde ga øthü a da däcpa ma mbühü. ¹³Ne majuäni a ram hma nangué ran ts'ihmë, ngue nu'bü in ndehmë ma fohohü, dan sihmehü. Pe hin'yü 'be'a man'da nts'änni nangué ma fohohü, ne da zøn ra pa ngue da man Ojä him

man dan sihmehü. Pe nu'bü in nde ran 'yomt'ëni ma ja'ihü, hingui sä ga øthü a, nguetho nu ma ja'ihü bi zän Ojä dim 'büpü ra Hmu. ¹⁴Ne da xox Ojä ma ja'ihü nangué rá ts'ëdi, tengu thofo a ra Cristo bi xox 'bü mi du. ¹⁵Ha hin guí pähmbü ngue nu ma ja'ihü, gue'a rá ja'i ra Cristo a. Ha da zä ga hajü n'da xequi rá ja'i ra Cristo, ngue ga øt' ran 'yomt'ëni, tengu'bü n'danja'i tho ga øt'be n'da ra xisu ra 'yomt'ëni. Pe hingui sä ga øthü tengu a. ¹⁶Pe gue'a i øt' ra 'yomt'ëni bü na nu Ojä, tengu bi mam bü ja rá t'ohni, ngue nu'ü mi yonja'i, pëgue bi 'yøt'e tengu'bü n'danja'i tho bi gohi. ¹⁷Pe nu'a ra ja'i 'bü in 'youi ra Cristo, tengu'bü n'danja'i tho da 'yøt'ui. ¹⁸Janangue'a da zä gui 'dahmbü büya nangué'a ran 'yomt'ëni. Nguetho nu mi'da yü ts'oqui di ts'onba bü maxøts'e rá ngu Ojä, pe nu ran 'yomt'ëni di ts'onba bü mbo rá ngu Ojä. ¹⁹Ha hin guí pähmbü ngue nu ni ja'ihü rá nguse rá Hogandähi Ojä a, nguetho 'büpü mbo ma ja'ihü a, gue'a bi 'dajü Ojä a. Ne nu ni ja'ihü hin ni mbeti zehëhü a. ²⁰Nguetho Ojä bi 'yøt'e rá mbeti ahü, ne tengu'bü xüm hmadi bi gut'i. Janangue'a ga ørpahü rá 'befi Ojä nangué ma ja'ihü ne nangué ma mbühü.

Ran zofo nangué ran thäti

7 Pe nuya ga xi ahü a guí ängahü. Ne ya dí xi ahü ngue xün ho 'bü da zet'a n'da ran 'yohü, hin da hyon rá xisu. ²Pe ëmme xün ngu ran 'yomt'ëni i ja. Janangue'a man'da xün ho 'bü dim 'büh rá xisu n'da ran 'yohü, ne dim 'büh rá ndø

n'da ra xisu. ³Nu ran 'yohu i jatho dim 'buhmi xun ho rá xisu. Ne ngutho ra xisu, i jatho dim 'buhmi xun ho rá ndø. ⁴Nguetho nu n'da ra xisu hin di manda zehe a rá ja'i zehe, pegue di manda a rá ndø. Ne ngutho n'da ran 'yohu hin di manda zehe a rá ja'izehe, pegue di manda a rá xisu, nguetho n'dat'a ram 'bui øt'e. ⁵Pe hin da 'ue'a n'da nangue rá xisu, ne xín da 'ueh ra xisu nangue rá ndø. Pe hinda hont'bu gá bẽmhbu gan yãhu Oja 'da yu pa da zã gui sethu. Pe i jatho 'da'angu guim bẽmhbu ni xisuhu. Ne m'bejua buya da zã gan yãhu ni xisuhu mahøn'a. Nguetho nu'bu nya'a ts'u yu pa hin gui yãhu ni xisuhu, xomhma thoho da hyã ahũ ra zĩthu 'bu hingui sã gui sethu. ⁶Nu'a dí xi ahũ, tengu'bu n'da ran t'edi. Pe hin dadí hec'ahũ 'bu guín nde gan thãthu o xin guín nde gam 'basehu. ⁷Pe dí ẽnsegã ngue xun ho 'bu gãtho dim 'base tengugã. Pe hingui sã, nguetho n'da ngu n'da bin 'daju ra ts'edi nangue Oja, ngue 'dahma 'dan'yo ga øthu n'da ngu n'daju. ⁸Pe dí xi ahũ, nu'u to'o hinga na din thãti, ne'u xun du yú xisu, ne'u xun du yú ndø, man'da xun ho 'bu ya hin gan simhbu, tengu thohogã. ⁹Pe nu'bu hingui sã da zethoho n'da, man'da xun ho da hyon rá m papiui, ngutho n'da ra xisu, ne ngutho n'da ran 'yohu. Nguetho ẽmme di xombui ngue njongui 'buhmi. ¹⁰Ne dí xi u to'o i 'buhmi yú ndø, hingui sã da zogui. ¹¹Ne nu'bu bi zoh rá ndø n'da ra xisu, i jatho dim 'base, o gue dim 'buhmi mahøn'a a rá ndø. Ne ximangutho n'da ran 'yohu, hingui sã din xummi a rá xisu. Ne

nuna ran t'edi i jaua dí xi ahũ, him mam hmansegã, pegue rá m hma ma Hmuhũ ra Jesucristo 'bu mi'bucua ja ra ximhãi. ¹²Ne nu man'da ram hma dí xi ahũ him bi man'a ma Hmuhũ 'bu mi 'bucua. Ne nu'a ram hma dí xi ahũ, nu'bu n'da ra cu, ngue hing ra 'yẽc'yei a rá xisu, pe nu ra xisu 'bu in nde ma zã dim 'bupũ, pe man'da xun ho 'bu di thoqui dim 'buhmi. ¹³Ne ngutho n'da ra xisu 'bu ra 'yẽc'yei, ne hing ra 'yẽc'yei a rá ndø, pe nu rá ndø 'bu ma zã in nde dim 'buhmi a rá xisu, pe man'da xun ho 'bu di thoqui dim 'buhmi. ¹⁴Ne nu Oja di jamansu n'da ran 'yohu ngue hing ra 'yẽc'yei, ngue'bu ra 'yẽc'yei a rá xisu. Ne ngutho n'da ra xisu ngue hing ra 'yẽc'yei, pe Oja di jamansu ngue'bu ra 'yẽc'yei a rá ndø. Nu'bu hin xtan jabũ, ya hin xtĩ jap Oja ni t'ũhniũ 'bu. Pegue ya majapi nangue Oja u. ¹⁵Pe nu'a ran 'yohu hing ra 'yẽc'yei, o gue n'da ra xisu, ne nu'bu in nde da zo a ra 'yẽc'yei mi 'buhmi, man'da xun ho 'bu di thøtho da mba. Ne hingui sã da 'yørpa ra ts'edi dim 'buhmi 'bu ya hingui nde. Nguetho Oja bi zãngahũ dam 'bumanho hu ngue nte man sui din ja. ¹⁶Ne nu'bu guí 'buhmbu u hing yu 'yẽc'yei, xomhma thoho da yan yú mbui 'bu gui fãxhu da ðin ra 'yu, ne'ahũ gyú xisuhu, ne'ahũ gyun 'yohuhu. ¹⁷Pe jatho gui 'yøthu a dí bõmanho a rá ts'edi bi 'da ahũ Oja, n'da ngu n'da ahũ, ngue nda'a bi zãn Oja gdãm 'buhmbu, tengu gmí øthu 'bu hin ní zon'nahũ Oja. Ne ngutho dí xicã mi'da ngue hõnbu go hapu i ja yúm peti yu 'yẽc'yei. ¹⁸Ne nu'u to'o

nthequi yá xifani 'bũ mi 'yęç'yei Oja, pe i jatho guexta'a rá hmepya yú ja'i nguetho yũ judío. Ne nu'bu n'da ngue him mán thequi rá xifani, pe hin da bęni ngue m'bejua tho da hyęgui. ¹⁹Nguetho nte ni mba tho 'bũ am hmepya uague hin'na. Pe man'da i jats'editho ga ęthũ a i xijũ Oja. ²⁰Pe n'da ngu n'da da 'yõt'e nda'da da zä dãm 'bũi, tengu mi ęt 'bũ hin ní 'yęç'yei. ²¹Nu'bu gmín 'yęhehũ bũ 'bũh yũ ja'i 'bũ gmí dęp ni mbũihũ Oja, pe hingui jatho gui päh ni 'befihũ. Pe nu'bu da xi a ni hmuhũ ngue gui pømhbũ, pe man'da xũn ho 'bũ gui pømhbũ bũya. ²²Ne nu'bu n'da ra 'yęhe, 'bũ mi dęp rá mbũi ra Cristo, bi mba ma thęgue bũ na nu Oja. Ne ximangutho n'da ra ja'i ngue him bin 'yęhe, pe bin 'yęhe nangue ra Cristo. ²³Ngue nu Oja bi 'yõt'e yú t'ähni gahũ, ne tengu'bu xũm hmadi bi gut'i. Janangue'a 'yo guí tenthohohũ 'be'a di 'bep ahũ gui 'yõtũhũ yũ ja'i 'bũ i xi ahũ gui 'yõtũhũ yũ ts'oqui. ²⁴Ne n'da ngu n'da ahũ, ma zi cu ahũ, gui thoqui gui 'yõt'hohohũ ni 'befihũ, tengu gmí ęthũ 'bũ hin gní 'yęç'yeihũ Oja. Pe man'da gui thoqui gui 'yõtũhũ xũn ho guerpũ da numanho Oja. ²⁵Ne nu man'da ram hma guí ängahũ nangue'ũ njo'o yú xisu o yú ndø, pe hin'yũ n'da ram hma bi manse a ma Hmuhũ ra Jesucristo 'bũ mim 'bũcua ja ra häi. Pe ga xi ahũ a dím bęngä. Ne xũn ho 'bũ gui 'yõtũhũ a dím mangä, nangue a rá mate ma Hmuhũ bi 'dac ran 'yomfęni. ²⁶Ne nu mam hmangä dí xi ahũ ya, nangue njo'o yú xisu o njo'o yú ndø, xũn ho 'bũ din jatho tengu in ja ya.

Nguetho nu'ũ yũ pa jabũ ya, xũn hęitho 'bũ gan nuhũ yũn unbi 'bũ dán simhbũ. ²⁷Ne nu'bu n'da i 'bũh rá xisu, hin da bęni ngue da hyęgui, ne nu'bu n'da njo'o rá xisu, hin da bęni da hyoni. ²⁸Pe nu'bu guín ndehũ gan simhbũ, hin guim bęmhũ ngue ra ts'oqui a. Ne ngutho 'bũ n'da ra hmute da bęni din thąti, pe hin da 'yęmbi ra ts'oqui a. Pęgue nu'bu gan simhbũ, man'da xũn hęi ram 'bũi gui 'yõtũhũ, xinda gue'bu njon xtím 'bũ ahũ. Ne dín nde gan yän ahũ nangue ı xũn hęi. ²⁹Ma zi cu ahũ, nu'a nam bøn a dí xi ahũ, him min ngu yũ pa dam 'bũhmbũ ua ja ra ximhäi.

Janangue'a i jatho ga humbahũ ga juahmbũ n'dihi rá 'befi Oja yũ pa ní mba bũ. Ne nu'ũ to'o i 'bũh yú xisu bũya, ne xingui ts'ũ da bęni da 'ye'ts'a rá 'befi Oja nangue a rá xisu. ³⁰Ne hingui sä nya'a ga eshũ rá 'befi Oja 'bũ ya dín nuhũ ra dumbũi, nguetho dí xønhdũ ga juahmbũ n'dihi rá 'befi Oja. Ne xingui sä nya'a dan johyahũ nangue ma amigohũ, xínga gue'ũ dí tãmhbũ nya'a gan numanhohũ. ³¹Ne ngutho ı to'o gätho i ęt' yú 'befi zehę ua ja ra ximhäi, pe man'da zi ts'ũtho da bęni. Nguetho mi ts'ũtho da guadi 'be'a gätho dín nuhũ ya.

³²Janangue'a dín nde ahũ ngue man'da ts'ũtho guim bęmhũ 'be'a di hęn ahũ ua ja ra ximhäi. Ne nu'bu n'da ran 'yohũ ngue njo'o rá xisu, pe man'da ęmme da bęn a rá 'befi Oja, nguetho 'bũse, ne i honi 'be'a da numanho Oja. ³³Pe nu'bu ya i 'bũh rá xisu, ne hinga hont'a rá 'befi Oja da hyom bũya, ne'a rá xisu da numanho ne da hyonbi 'be'a

gätho da hyoni. ³⁴Ne nu'a n'da ra xisu ngue njo'o rá ndø, pe man'da da zä hønt'a rá 'befi Oja da bēni da 'yøt'e. Pe ne'a rá ja'i ne'a rá mbui hønt'a rá 'befi Oja øt'e. Pe nu'a ra xisu 'bu ya i 'buh rá ndø, ne da 'yøt'e dí numanho a rá ndø. ³⁵Ne nuna dí xi ahü dín nde ga fäx ahü, ne hin dín nde ga ün'nahü. Ne dín nde ahü gui 'yøthu a xün ho, ngue hin di hej ni mbuihü 'bu gui 'yøthu rá 'befi Oja. ³⁶Pe nu'bu n'da ran 'yohü ngue i 'bu a n'da rá t'ixu, ne ya bi zøn ra ora din thäti. Ne im bēni hingui ho 'bu da zämmi, ne emme in nde rá t'ixu din thäti, xün ho 'bu di tharpa a rá t'ixu, ne hin da 'yembi ra ts'oqui a. ³⁷Pe nu'bu n'da ran 'yohü hin te im bēn rá mbui ngue din thät'a rá t'ixu, ne nu'bu ja rán t'edi rá ta da zä da xifi, pegue man'da xün ho 'bu dim 'bätpu. Ne n'dat'a im bēni ngue gue'a xün ho da 'yøt'a. Ne da badi xün ho a bi 'yør buya. ³⁸Janangue'a nu'u to'o di tharpa yú t'ixu, xün ho i øt'e, pe ne'u to hingui nde di tharpa yú t'ixu, pe man'da xün ho i øt'u. ³⁹Pe nu'bu n'da ra xisu bi hyon rá ndø, pe i jatho dim 'bühmi gätho yu pa i 'bu a rá ndø. Ne nu'bu ya bi du a rá ndø, 'bu in nde din thät mahøn'a, xün ho ngue din thäti, pegue n'da rá mi'yec'yeiui din thätui mahøn'a. ⁴⁰Pe dí ensegä ngue man'da din johya 'bu hin din thäti mahøn'a. Ne dím bēni ngutho di bēngä rá Hogandähi Oja.

'Da yün t'änni nangue yu 'bøts'e

8 Ne nuya dín nde ga xi ahü a gá 'yängahü, 'bu da zä gui sahü a ra ngø xí 'bøspa u yu hyäte

oja, uague hin'na. Ne majuani guím mamhbü ngue gätho gahü dí pähmü xün ho a. Pe nu'a gní pähmü, gue'a gnín 'yextahü a. Pe man'da gue'a ran huçcate nan te rá 'befi Oja a. ²Pe nu'bu guí ensehü guí pähmü ran 'yomfēni, pe guepu na fäpu buya ngue hinga ná pähmü xün ho, nguetho guidín 'yexhü. ³Pe nu'bu majuani dín numanhohü Oja, ne dí comhbü rán 'yomfēni Oja 'bu. ⁴Nuya, nu'u 'be'a gätho bí 'bøspa u yu hmite, pe dí pähmü hing yu oja u embi n'youi. Ne dí pähmü n'datho Oja 'bui, ne hønt'a i ja rá ts'edi a. ⁵⁻⁶Ne madague'bu t'embi 'buh yu oja ua ja ra häi nepu mahets'i, ne t'embi xün ngu yu oja ne yu hmu, pe nuju, hønt'a n'datho a Oja dí 'bühmbü, ngue ra Ta, ne bi zänni 'be'a gätho i ja, neju bi zängahü ga ørpahü rá 'befi. Ne hønt'a n'datho a ra Hmu dí 'bühmbü, ngue gue'a ra Jesucristo a, ne gue'a í 'yøt' Oja 'be'a gätho i ja, ne gue'a bi 'dajü ra te xün ho ma mbuihü a. ⁷Pe hinga gätho yu cu guí 'bühmbü i pädi xün ho nangue u yu hyäte oja, ne zai mi thände u, janangue'a ena guexta'a im bēm 'bu ya bi za a ra ngø xí 'bøts'e. Ne i ense ngue'a ra ts'oqui a 'bu ya bi za, nguetho hinguin zaqui yú t'ec'yei. ⁸Pe hinga gue yün ts'ihme dí sihü nan numanhoju Oja. Xín gam bēmhbü ngue'a nan numanhoju a 'bu dí sihü o hin dí sihü. ⁹Pe i jatho gui jamansufu yú mbui ni cuhü. Ne mamí jafu da dang bu ja ra ts'oqui, nguetho hinga na pädi 'be'a guí øthu 'bu guí øthu a guí pähmü xün ho. ¹⁰Pe xi'bu da nu ahü 'da ni cuhü gue'a guí sihmeü bu ja

yú nija yu hmite. Ne guí p̄hmbu xun ho 'be'a guí sihu. Pe nu'u ni cuhu im bense gue'a ra ts'oqui a 'bu da ts'i. Ne xi'bu sä da 'yena da hyut'an zambui da zi u xí 'b'ox büya. ¹¹Jananjabu nu nin 'yomfënihu gue'a nam 'beh ni cuhu a, nguetho hinga na p̄adi xun ho. Pe nu'u ni cuhu, gue'a í du ra Cristo a ngue da yanba yú te. ¹²Janangu'e'a nu'bu ngubu guí øthu, pe guí ørpahu ra ts'oqui ra Cristo 'bu, nguetho guí ørpahu ra ts'oqui ni cuhu ngue hinguin zaqui yú t'ëc'yëi, ne guidí ts'onbahu yú mbui. ¹³Ne nugä drá Pablogä, nu'bu gue'a ra ngø dí sagä nin unba rá mbui n'da ma cu, pe man'da xun ho 'bu him man ga sagä ra ngø 'bu, janangu'e'a hin ga japi da mbeng bu ja yu ts'oqui n'da ma cu.

**Da bëni nda'a xun ho da
'yøt' yú 'bäihu ra Cristo**

9 Ne nugä man'da ja man t'ëdi xcá øt'ä 'be'a gätho dín numanho ga øt'ä, nguetho majuañi ma 'bäigä'be a ra Cristo, ngue dá nusegä a ra Hmu. Ne mfadi majuañi bin 'dac man t'ëdi nguetho dá ja ahü gá 'yëc'yëihu Oja nanguie räm fäts'i ra Hmu. ²Ne masque i 'buh mi'da engui him ma 'bäigä'be ra Cristo, pe nu'ahu guí p̄hmbu, ne mfadigui nanguie ahü. ³Ne gue'a ga xicä u to'o da 'yängui nanguie man t'ëdi. ⁴Ne i ja man t'ëdi xcá t̄ah man zäbi o xtín 'dac man ts'ihme. ⁵Ne i ja man t'ëdi xcán t̄at'be n'da ra xisu, ngue ma mi'yëc'yëi'be, ne xcá sits'i hönbu go hapu dí 'yo, tengu i øt'u yún 'yohu ra Cristo, ne ra Pedro, ne mi'da yú 'bäihu ra Cristo.

⁶Pe ha guím bëmhbü hin'yü man t'ëdi'be a ra Bernabé ngue xcá øts' ma 'befi zehë'be ngue'a ná t̄ah man ts'ihme'be. ⁷Nguetho njo'o n'da ra dofui i juzehe yú gasto zehë. Ne n'da ra ja'i 'bu i øt' ran uandät'ä i jant'ëdi da zi. Ne yu ja'i 'bu di 'yëh yú de'yo, i jant'ëdi da zip yú xi'ba u yú de'yo 'bu in nde. ⁸Pe hinga hont'u yu ja'i im ma tengu na dí xi ahü, pe ne'a Oja im ma tengu na, ne gue'a män t'o't'i bu ja rán t'ëdi Oja a. ⁹Nguetho nu'a rán t'ëdi Oja bi 'yo't'a ra Moisés: "Pe nu'bu n'da ra mbundani i pu, hingui sä da thurpa rá nde, n'damhma da zä da za u yu xi'yømpøhø i jabu," bi 'yena. Pe ha gam bëmhbü hont'u yun dani in nu Oja. ¹⁰Ha hin dí p̄hmbu ngue neju da t'ørcahu a i hmangua, nguetho n'da ran t'uti a, man t'o't'i nangueju. Ne tengu'bu dadím pëhmbu bu ja ra häi, ngutho u yu duju ne'u yu mbeju, ne xun ho 'bu da bëni da d̄ah yún zäbi nanguie yú 'befi øt'e. ¹¹Ne nugä'be tengu'bu ya dá tu'be ra hmudä bu guí 'buhmbu nanguie ra te. Pe xiya ha guím bëmhbü hingui ho 'bu xcá xoc'be ngue ga si'be. Nu'a nam bøn'a dí xi ahü, tengu'bu ya xquí jurca'be. ¹²Pe nu'u mi'da yu xänbate i hani 'be'a guidí unhdu, ne man'da i ja man t'ëdi'be xcá ham'be 'bu xcá nde'be. Pe hinga gue'a dí hongä'be ngue'a ga t̄a'be. Xun ngu u gätho dadín 'yepta'be, nguetho dí su'ahu hin xquí hyamhbü a rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹³Pe guí p̄hmbu 'be'a i øt'u to'o dim pepu ja yú nija ma mijudíohe, hont'a i t̄im bu ja ra nija i si, ne gue'a nam pep u yun t'unni din t'un'na Oja

bũ. ¹⁴Ne nguthogähe ya, ngue'a dím mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo, bi zän ra Hmu ngue gue'a dám pepähe a rám hma. ¹⁵Pe hin dí øt'u yün t'ëdi gä bin 'daqui. Ne hinga gue'a nam bøn'a dá ot'ahũ a, ngue gui 'dajũ man zäbigä. Pe man'da xũn ho 'bũ ga tugä, xínda gue'bũ 'bo'o da 'uĩngui, ne ndetho dí 'uega man johya. ¹⁶Pe nu'bũ hønt'a ga øt'ä ngue ga mangä rám hman ra Cristo, pe hin dí guah man johyagä a 'bũ, nguetho gue'a ín 'dac ma 'befi a. Nguetho jats'edi tho gam mangä a ram hma. ¹⁷Pe nu'bũ mpähä thoho dí øt'ä rá 'befi ma Hmu, ne i ja 'be'a dí tãhã. Pe nu'bũ ðats'edi tho ga øt'e ts'ũtho, pe guemhma 'yo ma güenda ga juadi. ¹⁸Pe 'be'a nin jurca 'bũ mpähä thoho dím man rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe man'da dí tãh ran johya 'bũ nte dí tãcã ra hme. Janangue'a man'da xũn ho 'bũ nte ga tãhã, madague'bũ i ja man t'ëdi ngue xcã tãhã nangue'a ma 'befi. ¹⁹Ne madague'bũ hingan ts'änni ngue dan 'yëhëgä, ne njo'o n'da ra ja'i ngue'a ma hmu, pe dí cohi tengu'bũ drã 'yëhëgä u gätho yũ ja'i, nguepũ da zã ga zedi da ðin ra 'yu xũn ho u mi'da xũn ngu. ²⁰Janangue'a nu'bũ dí 'bũhmbe ma mijudíohe, ngue i øt' yün t'ëdi bi xi Ojã yũ judío, necã dí øt'ä u, madague'bũ hin di mandagã u. Janangue'a da zã ga zerpa yú mbui da 'yëc'yëi ra Cristo. ²¹Pe nu'bũ dí 'bũhmbe u hingui pãh yün t'ëdi bi xi Ojã yũ judío, necã hin dí øt'ä u. Janangue'a da zã bũ ga zedi da 'yëc'yëi ra Cristo. Pe hingui nde da ma ngue dí sotho u yün t'ëdi Ojã, nguetho dí tendã

a im man ra Cristo. ²²Ne nu'bũ dí 'bũhmbe u xũn güent'i thoho yú t'ëc'yëi, pe necã dí øt'ä tengu'bũ xũn güent'i thohogui, janangue'a i sã bũ dí zedi da 'yëc'yëi ra Cristo. Ne gue'a dí øt'ä, ngue 'da'iguje n'da ngu n'da yũ ja'i, ne dí honi xũn ho 'bëpũ dí 'yëc'yëi yũ ja'i. ²³Guehna gätho dí øt'ä na, janangue'a da zã ga comhbũ rán japi ra Cristo hønt'a go to'o ní ja'i da hyãn'a ran ho ma'da'yo. ²⁴Pe guín nuhũ yün t'uti nangue'u i tihi, madague'bũ i tihi, pe n'datho a i tãh ran t'unni. Pe dami tihmbũ ya nguepũ da zã gui tãhmbũ. ²⁵Ne tengu thoho yün 'yëni ua ja ra ximhäi, emme din jamansuse, ne hingui nde da 'yøt'a di hëni. Pe hønt'a dim 'bedi i tã u. Pe nu'bũ in jabũ ga øthũ, ga tãhmbũ a da hyät'i mazai. ²⁶Ne nugã tengu'bũ dí øt' ra 'dihi, dí hãx ra 'yu i uenthõ bũ hapũ i ja ran tãhã. Ne tengu'bũ 'bo'o dadín tun'be, pe hinga ha sãtho dí pũcpi, pe dí pãdi hapũ dí täpi xũn ho. ²⁷Pe dí sãm zehe ma ngøc'yëi, dín ndepe da 'yøt'a dí xifi, n'damhma hin go ga 'becã a 'be'a dí xi'u mi'da ngue da ðãhã.

**Ma hecpi yũ 'yëc'yëi
nangue yũ hmite**

10 Ne gue'a dín nde ahũ gui pãhmbũ a, ma zi cu ahũ, ngue 'be'a bi 'yøt' mam bombøtahe maya'bũ, gätho mi cot ra güi bũ ní mba u, ne bi zits'i. Ne gätho bi 'daxpũ 'danguadi ra thengdeja. ²Ne gätho bin yãm bũ ja ran unbi 'bũ mi ðen ra Moisés, tengu'bũ ya yú yãnte a. Ne janangue'a i t'ëmbi tengu'bũ bin xixyã nangue'a ra

deja bu bi thogui ne ra güi. ³Ne gätho 'da'an zitho ra maná ngue ra hme bi un Oja hapu ní mba. ⁴Ne gätho bi zi ra dehe bi böm bu ja ra do, tengu'bu bi zip rán zaqui a ra Cristo, ne tengu'bu ya bin 'yohu ra Cristo bu ní mba u. ⁵Ne madague'bu bi t'ørpe gätho u, pe emme xun ngu u him bi numanho Oja a bi 'yøt'e. Ne hønbu go hapu bin c'uaxt' yú do'yo bu ja yu dapo bi thogui. ⁶Ne gue'a urcahu a, janangue'a hin gan ndehu ga øthu yu ts'oqui, tengu mi øt'u 'bu mi 'yo bu ja ra dapo. ⁷Janangue'a o guí thandehu yu hyäte oja, tengu mi øt'i 'da u, tengu män t'øt'i, ngue bin sihme u ne bim mihni, bi ndants'i bin ne 'bu mi dande ra pøte xí 'yøzehe. ⁸Janangue'a hin ga øthu ran 'yomt'eni tengu mi øt'i 'da, ne n'dapa thoho án du 'däte ma hyu mahuahi nja'i. ⁹Pe hingui sä ga sähu ra Hmu nangue ma ts'oquihü, tengu mi øt'i 'da, ne xun ngu bi du, bi za yu c'eyä. ¹⁰Janangue'a hin ga säman'uhü nangue Oja, tengu bi 'yøt'u 'da, ne gue'a bí mbenh Oja n'da ram 'behni mahets'i ngue'a bi hyo u. ¹¹Ne gue'a bin ja a tengu'bu ya n'da ran t'uti ngue i sujü dan jahü bu. Ne gue'a xmán t'øt'i 'be'a däm 'buhmbu yu pa i jabu ya ngue rán zegui. ¹²Janangue'a nu'bu dím bëmhbü tengu bi 'yøt'u, pe hingui sä ga emhbü, nangue ra ts'edi bi 'daju Oja hin'yü 'be'a ga suhu. Pe i jatho emme dam fäsehü, ngue hin ga tanjü bu ja yu ts'oqui. ¹³Pe nu'bu i ts'ac ma mbuihü ga øthu yu ts'oqui, tengu'bu i ts'ap yú mbui gätho mi'da yu ja'i. Pe dí pähmbü dí zerca ma mbuihü Oja ga tafu ran

ts'äte. Pe nu'bu ena da sijü mi'da xun hei ngue hin da zä ga tafu, hin di jaju Oja gan nuhu u. Ne i urcahu 'bepu dá tafu u dín nuhu. ¹⁴Ne nuya, ma zi cu ahü, ne xingui ts'u guim bëmhbü gui thandehu yu hyäte oja. ¹⁵Ne guehna dá xi'ahu na ya, nguetho i ja nin 'yomfënihü, ne sä gui pashü 'be'a nam bøn'a dá xi ahü. ¹⁶Ne zai dí äfu Oja rán japi 'bu dí sihu ran ts'ihme bi zän'na ra Cristo bu ja ram peti. Ne nu'bu dí sihu rán gui ra uva, ha hin dím bëmhbü ngue dí comhbü rá ji ra Cristo ngue bi hogahu. Ne'bu dí xemhbü ra hme ne dí sihu a, ha hin dím bëmhbü ngue dí comhbü rá ja'i ra Cristo ngue bi unba 'bu mi hogahu. ¹⁷Madague'bu emme xun nguju ngue dá sihu u, pe n'dat'a ra hme, ne gue'a ní 'yørcahu n'datho ma ja'i dí comhbü a ra Cristo. ¹⁸Ne tengu bi 'yøt' ma mi'israelhe, gä bi zi yun t'unni mí pa nt'unni Oja, ne gue'a í gomhma rá te Oja a. ¹⁹Janangue'a hin nin sähu gui comhbü a i si u pa m'bøspe yu hmite, madague'bu hingui nduxqui u yu ngø i pa m'bøspe u, ne hin'yü yú ts'edi u yu hmite. ²⁰Pegue dí xi ahü, nu'u 'da ngue hingui pa Oja, i pøspa yu hmite, pegue yu zithu i hanü. Janangue'a hin dín nde'ahu gui com'ma gui sihu u yú 'bøts'e, n'damhma hin gui comhbü rá 'befi yu zithu. ²¹Hingui sä ga thecpahu rá tasa ra Cristo 'bu dí thecpahu rá tasa yu zithu. Ne hingui sä ga comhbü rá ngøc'yei ra Cristo 'bu dí comhbü yú 'bøts'e yu zithu. ²²Uague guím bëmhbü go gui muthü a Oja. Ha man'da i ja ni ts'edihü xinda gue Oja.

I sä 'be'a da 'yõt' yu 'yęc'yęi,
pe da bęn ran huçcate

²³Majuąni a ram hma ngue da zä ga øthü 'be'a go dín numanhohü. Pe nu'bü ga øthü 'be'a Gä i ja, hinga Gä xun ho bü dán gohi. Majuąni da zä da 'yõt'e hont'a go numanho n'da ra ja'i, pe hinga Gätho nan te rá 'befi Oja ę. ²⁴Pe i jatho ga huanhdü nda'a man'da xun ho, ngue da zä ga fäxhü ę mi'da, ne hin nangue man hosehü. ²⁵Pe dami sihü 'be'a Gätho i 'bä bü ja ra täi, ne hingui jatho gui 'yänhdü 'be'a di ja a ra ngø 'bü m'böts'e o hin'na. ²⁶Nguetho Gätho rá mbeti Oja ę Gätho i ja ua ja ra häi, ne ra ngø, ne'a ra ximhäi büya. ²⁷Ne nu'bü 'bo'o da zix'ahü na ts'ihme bü ja yé ngu ę hing yu 'yęc'yęi, ne nu'bü guín nde gui mbähä, dami sahü 'be'a Gätho di 'da'ahü, ne hin te gui 'yänhdü, ne o guím bęmhü ngue di hec'ahü Oja ngue gui sihü. ²⁸Pe nu'bü n'da ngue da xi'ahü: “Nuna ra ngø bi mba m'bøspe yu hmite,” da t'ęn'ahü, pe o guí sihü büya, janangue'a hin gui ęnbahü rá mbüi a to bi xi'ahü, nguetho im bęni hingui nde Oja gui sihü a. ²⁹Nguetho i jatho gui jamansup rá mbüi ni miја'iu, madague'bü guí pađi ngue xun ho a ra ngø. Pe masque 'bü'i 'da ahü guín nde gui 'yängahü: “Hanja ngue ga et' man ts'ihmehü 'bü 'bo'o hingui numanho a, pe tengu'bü hin'yü ma ts'edihü 'bü. ³⁰Ne nu'bü dadí unhde ra jamadi Oja nangue man ts'ihme dí sihe, hanja ngue sä di c'aman'uje ę 'da,” gue'bü 'bo'o da 'yängui. ³¹Pe dí xi'ahü, dami jamansuhü a guí øthü, uague ran

ts'ihme guí sihü, o 'be'a Gätho guí øthü, pe hont'a dí t'ęspa Oja gui 'yøthü. ³²Ne ęmme ga jamansuhü 'be'a dí øthü ngue njon ga jafü da dąngui, xinga n'da ra judío, xinga gue'ü hing yu judío, ne xinga gue'ü ma mi'yęc'yęihü. ³³Nguthogä ya, ęmme dí honi ngue ga øt'ä 'be'a Gätho da numanho mi'da yu ja'i xun ngu, ne hin dí honi 'be'a dín numanhosegä. Pegue dí honi nangue mi'da, nguępü da zä da đın ra tema'da'yo ę Gä mi'da xun ngu.

11 Pe dí xi'ahü gui tenhdü a dí øt'ä, nguetho dí øt'ä a i øt'a ra Cristo dí tendä.

'Be'a da 'yõt' yu xisu bü ja ram peti

²Pe xun ho guí øthü ngue'a guím bęnthohü 'be'a Gätho dá xi'ahü, ngue bi bęngä Oja ga xi ahü. ³Pe dín nde ahü gui pađmbü, ngue nu ra Cristo, go rá hmu n'da ngu n'da ran 'yohü, ne nu yu xisu, tengu'bü yú hmu ę yú ndø. Ne dín jahü bü nangue Oja. Ne in jabü a ra Cristo, rá Hmu a Oja a. ⁴Pe nu'bü n'da ran 'yohü i yađi Oja bü i ja ram peti, o gue im man ram hma, pe hingui sä da hyu'ts' rá fui, tengu'bü hin'yü rá ts'edi. ⁵Pe nu'bü n'da ra xisu i yađi Oja bü ja ram peti, o gue im man ram hma, i jatho da gomp' rá ya, ngue hin da mispa a rá ndø, ne hin da 'yøt'e tengu'bü nt'axi rá ya. ⁶Pe nu'bü n'da ra xisu hingui nde da gomp' rá ya, man'da xun ho 'bü da 'yađ rá ya 'bü. Pe nu'bü guím bęmhü ra 'yađä 'bü nt'axi n'da ra xisu, o gue'bü tengu'bü hin'yü yú xtą, pe man'da xun ho 'bü xtán gomp' rá ya. ⁷Pe nu n'da ran 'yohü hingui sä da hyu'ts' rá fui bü ja ram peti, nguetho i udi

i ja rá ts'edi xun ho, tengu 'bũ guese Ojã i 'bũpũ. Pẽ nu n'da ra xisu i udi man'da ja rá ts'edi n'da ran 'yohũ. ⁸Nguetho mbũdi bi 'yõt' Ojã a ran 'yohũ, ne m'bejua bũya bi thãpa n'da rá do'yo'bõts'e a ran 'yohũ, ne gue'a í t'õt' ra xisu a bũya. ⁹Nu ran 'yohũ hin í t'õt'e ngue da mbãx'a ra xisu, pe í t'õt'a ra xisu ngue da mbãx'a ran 'yohũ. ¹⁰Ne ẽ gue'a dím mangã a, ngue nu yũ xisu i jatho da gomp' yú yã, janangue'a da 'yudi ja yú ts'edi yú ndõ. Ne gue'a dín numanho yúm 'behni Ojã mahẽts'i a bũya. ¹¹Pẽ nu bũ ja rá 'befi ra Cristo, hin da bõmanho 'bũ hõnt'u yũ 'yohũ dim pẽpũ, xín da bõmanho 'bũ hõnt'u yũ xisu, pẽgue gãtho 'da dãm fãxtahũ ẽ. ¹²Nguetho majuañi nu'a ra xisu nt'õt'e nangue rá do'yo'bõts'e a ran 'yohũ, pe guexta'a majuañi ím 'bũ a n'da ran 'yohũ nangue rá mbe. Ne gãtho bi zãn Ojã din jabũ. ¹³Pẽ dami bẽnsehũ 'be'a man'da xun ho gui 'yõthũ, nangue n'da ra xisu 'bũ in yãui Ojã, 'bũ hingan jo'mi rá yã. Ha guí ẽmhũ xun ho i õt'e uague hin'na. ¹⁴Ne dí pãhmbũ 'yãsä 'bũ xtã mba rá yã n'da ran 'yohũ. ¹⁵Ne ngutho n'da ra xisu, gue'a ní necmanho a rá xtã 'bũ xũ mba. Ne gue'a í ts'ãnba n'da ra xisu a, ngue'a xtã mba yú xtã, tengu'bũ ya rán jo'mayã a. ¹⁶Pẽ nu'bũ 'bo'õ in nde dán junt'a 'be'a dí xi ahũ, pe hingui sä dán junthũ a. Ne i jatho ga xifi ngue ngutho i t'õrpũ ja mi'da yúm peti yũ 'yẽc'yẽi.

**Da hnumansu ran ts'ihme
bi zãn ra Hmu**

¹⁷Pẽ nu'a man'da ga xi ahũ ya, hingui sä ga ẽn'ahũ xun ho guí

õthũ. Nguetho hingui sä di zet'a ni mbũihũ a guí õthũ bũ ja nim petihũ, pe man'da di ts'on'nahũ. ¹⁸Nguetho i siqui 'be'a guí õthũ 'bũ guídím petihũ, guídín junthũ n'da ngu n'da ahũ. Ne dí ẽc'yẽi ngue majuañi a i siqui. ¹⁹Masque guím bẽmhũ jatho gan hejũ. Pẽ guepũ bi fãdi nda'a majuañi yũ 'yẽc'yẽi. ²⁰Nguetho nu bũ ja nim petihũ guí sihmehũ, pe him majuañi gue'a ran t'õt'e bi xic ma Hmuhũ guí õthũ. ²¹Pẽ nu'bũ ra ora guí sihmehũ, ẽmme guídín uẽmhũ nin ts'ihmehũ n'da ngu n'da ahũ. Nu'ũ 'da xínga n'damhme gá unhdũ, ne nu'ahũ bũya gue'bũ go ẽmme gán niyahũ. ²²Ha hin'yũ ni ngumhbũ ngue gan sihmehũ bũ. Nguetho guídí ts'onbahũ rá 'befi Ojã, ne guídí 'yãsäbahũ ẽ ni cuhũ nte gá unhdũ. 'Be'a guí ẽna ga xi ahũ. Ha guí ẽna ga ẽn'ahũ xun ho a guí õthũ. Pẽ hin'na.

**Nangue 'be'a nam bõn a ran
ts'ihme bi zãn ra Hmu**

²³Janangue'a dín nde ga xi ahũ mahõn'a ya 'be'a nam bõn a ran ts'ihme bi zãn ra Hmu. Ne tengu thoho bi xãngã ra Hmu, ne ngutho dí xi ahũ. Ngue n'dat'a ra xui bi mba ma dã ra Hmu Jesús, ne bi hyãc ra hme, ²⁴bi 'yãp ra jamadi Ojã ne bi xem bũya. Ne bi 'yẽna: “Dami sihu na, nuna ma ngõc'yẽigã na, ngue dín unbi nangue ahũ. Ne gui thoqui gui 'yõthũ na, n'damhma guim bẽnjũ.” ²⁵Nu'bũ mi jua a bi zi a ra hme, bi dẽc a ra tasa bũya, ngue mi po ra gui'uva, ne bi 'yẽna: “Nuna nam bõni ngue ya di hoc'ahũ xun ho ra 'da'yo'yu da 'yõt'ahũ Ojã nangue ma jigã. Ne n'dandj ngu n'dandj gui sihũ, guim

bɛŋɲu dá tugä nangué ahɯ,” bi 'yɛn'a ra Jesús. ²⁶Janangue'a n'dandí ngu n'dandí ga sihɯ ra hme ne ra gui'uva, dí uhmbɯ rán ɗate ra Hmu gue'bu go bá pengua mahɔn'a.

'Bepɯ dá fɛn ran ts'ihme bi zän ra Hmu

²⁷Pe nu'a to'o hin din 'yomfɛni, ne sä i si a ra hme ne ra gui'uva, ya i ja rá ts'oqui, nguetho hingui numansup rán ɗate a ra Hmu bi du. ²⁸Janangue'a i jatho m'bet'o da bāse n'da 'be'a i ja mbo rá mbɯi, ne nubɯya da zä da zi ra hme ne'a ra gui'uva. ²⁹Nguetho nu'bu i si a ra hme ne i si rán gui ra uva, ne hingui m'be'ni 'be'a ín unba ra Hmu 'bu mi du, ne hɔnt'a ran unbi da nu a. ³⁰Ne gue a guí ɔthɯ a, janangue'a xun ngu xun ɯ ahɯ ne xun güent'i ahɯ, ne ya xɛá tuhɯ 'da ahɯ. ³¹Pe nu'bu m'bet'o dadí juanbazehe ma mbɯihɯ, hin da zɛgbahɯ ra Hmu 'bu. ³²Pe nu'bu hin dadí juanbazehe ma mbɯihɯ, guemhma da 'yɔrcahɯ ram fei 'bu. Pe man'da xun ho 'bu da mbɛgbahɯ ra Hmu ya, n'damhma hinga 'darpɯ gan nuhɯ ran unbi ra ximhäi. ³³Janangue'a ma zi cu ahɯ, nu'bu guidím petihɯ, ngue gui sihɯ ra hme ne ra gui'uva, nde'bu hin gan uɛnsehɯ, pe gui tɔmhbu din 'da ahɯ n'da ngu n'da ahɯ. ³⁴Ne nu'bu 'bo'o i tumanthuhu, hin da bɛni din sihme bu ja ram peti, pe jatho 'be din sihme bu ja rá ngu, n'damhma hin da mbɛp ahɯ Oja nangué'a nim peti guí ɔthɯ. Ne nu'a 'be'a gätho man'da guí ɔthɯ, ga hoc'ahɯ 'bu dá mba bu.

**'Dahma 'dan'yo yú ts'edi bi
un rá Hogandahi Oja**

12 Ne nuya ma zi cu ahɯ,
dín nde ahɯ gui pāhmbɯ

'be'a nam bɔn a ra ts'edi di 'daju rá Hogandahi Oja nangué ga ɔrpahɯ rá 'befi 'dahma 'dan'yo. ²Guí pāhmbɯ 'be'a gá 'yɔthɯ 'bu him maní 'yɛc'yɛihɯ, ne gá hyá 'dahɯ yɯ hyäte oja, ne hingui yá ɯ. ³Janangue'a dín nde ahɯ gui pāhmbɯ a majuani ya. Nu'bu guí ɔhmbɯ 'bo'o i yá nangué rá Hogandahi Oja, da 'yɛmbi rá Hmu a ra Jesús 'bu i yá. Pe nu'bu i san'a ra Jesús 'bu i yá, him majuani in 'youi rá Hogandahi Oja a. ⁴Ne 'dahma 'dan'yo yɯ 'befi da zä da hyan'a n'da ngu n'da yɯ 'yɛc'yɛi, pe n'dat'a rá ts'edi rá Hogandahi Oja ngue di unni. ⁵Ne 'dahma 'dan'yo 'bepɯ ní 'yɔrpa rá 'befi Oja n'da ngu n'da, pe n'dat'a ra Hmu dí ɔrpahɯ rá 'befi. ⁶Ne gätho bi ts'änbi 'be'a da mbefi n'da ngu n'da yɯ 'yɛc'yɛi, pe n'dat'a Oja di bɛnbi 'be'a da 'yɔt'e. ⁷Ne nu Oja bi 'daju ra ts'edi, janangue'a gätho dí uhmbɯ ngue dín 'yohɯ rá Hogandahi Oja. Ne gue'a bi 'yɔrcahɯ Oja a, n'damhma da zä 'da dām fäxtahɯ. ⁸Nu'ɯ 'da bin t'un ra ts'edi da man'a rá hogan'yomfɛni Oja ngue him mám fadi, pe nangué rá Hogandahi Oja di bɛnbi da ma. Ne nu mi'da bin t'un ra ts'edi da ma xun ho 'be'a nam bɔn'a rá mhan Oja. Ne n'dat'a rá Hogandahi Oja bi unni gätho yú 'befi 'dahma 'dan'yo. ⁹Ne nu mi'da bin t'un ra ts'edi da badi din t'un'na i äp'a Oja. Ne nu'ɯ 'da bin t'un ra ts'edi da xox yɯ hyɛnni, ne n'dat'a rá Hogandahi Oja di unni. ¹⁰Ne nu'ɯ 'da bin t'un ra ts'edi ngue da 'yɔt' yän t'ɔt'e mixte ngue hingui sä da 'yɔt'a n'da ra jai. Ne nu'ɯ 'da bin t'un ra ts'edi da ma 'be'a din ja. Ne nu'ɯ 'da bin t'un

ra ts'edi da badi nda'a ním hma bi bēnba rá Hogandāhi Oja, ne nda'a bi bēnba ra zīthu. Ne nu'u 'da baya bin t'un ra ts'edi din ya man'da ra nde ngue hingam fadi 'be'a nam bōni. Ne nu'u 'da baya da ma 'be'a nam bōn'a bi man a. ¹¹Pe gātho ya i øzehe rá Hogandāhi Oja, ne di darpi n'da ngu n'da 'be'a da ndese Oja da 'yot'e.

Gātho n'danja'i tho dí comhbū

¹²Ne tengu n'da ra ja'i emme xun ngu ní hut rá ja'i, pe n'danja'i tho i cohi. Ne in jabu ra Cristo nanguēju. ¹³Ne dá gue'bu dyu judiōhu o dyu griēgohu, o dá gue'bu dyú 'yēhēhu o hin'na, pe n'dat'a rá Hogandāhi Oja dá hamhbū bu ja ma mbūihū, tengu'bu 'darbu í nex ra dehe dá sihu. Ne gue'a í 'yōrcahu ngue n'danja'i tho dín jahū. ¹⁴Pe nu rá ja'i n'da, hinga n'datho ní huti, pe emme xun ngu i ja yú thuhu, ngue i juadi xun ho n'da ra ja'i. ¹⁵Pe nu'bu n'da ra gua da 'yēnsē ngue hinga gue'a ra 'ye: “Janangue'a hin te dí pecä 'bu,” éna. Pe hingui sã ngubū da bēni, nguetho rá gua ra ja'i a. ¹⁶Ne nu'bu n'da ra zagu da bēni: “Hin te dí pecä,” nguetho im bēni hinga gue'a ra dā a. Pe hingui sã ngubū da bēni, nguetho rá zagu ra ja'i a. Ne hingui sã da bēni ngue hing rá ngø ra ja'i a. ¹⁷Nguetho nu'bu gātho xtín ja'i a rá dā n'da, 'be'a dí 'yōhnahya 'bu. Xi'bu gā xtín zagu rá ja'i n'da, ne hin'yu rá xiyu, 'be'a xtán zã xtám bāhā tengu rá xiyu. ¹⁸Pe nu Oja bi zānni 'be'a gātho i ja rá ja'i n'da, ne n'da ngu n'da bi un rá ts'edi ngue da zã da 'yot'e 'be'a gātho in ndepe

da 'yot'e. ¹⁹Pe nu'bu n'daxequi tho, ha dán zã din ja tengu ra ja'i. ²⁰Pe in jabu n'da ra ja'i, emme xun ngu yu xequi i ja, guepu nan ho a n'da ra ja'i. ²¹Pe nu rá dā n'da hingui sã da 'yēmp a rá 'yē, ngue nte ní mbäts'i, xinga gue'a rá ya hingui sã da 'yēmp u yú gua nte ní mbäts'i. ²²Pe hingui sã ngubū da ma, nguetho n'da ngu n'da yu xequi gātho i ja yú 'befi. Pe nu yú xequi ma ja'ihū ngue dí emfu nte i pefi, pe man'da emme di muui u. ²³Ne nu 'da yu xequi dí emfu di 'bedi, pe man'da ga hoju n'damhma xtán ho. Ne nu yu xequi dí emfu hingui sã da hnu, pe man'da dí jamansuhū n'damhma hin da ts'ani. ²⁴Pe nu 'be'a di necmanho nanguē ma ja'ihū, ya hin'yu 'be'a man'da ga jafu. Pe Oja bi hoqui gātho ma ja'ihū, ne bi japi ngue man'da bi muui a dí emfu hingui ho. Janangue'a hin da t'ēmp a n'da xequi nte di muui. ²⁵Janangue'a hin da zã din hec yu 'yēc'yēi, tengu'bu yú xequi ma ja'ihū, pe 'da xtín jamansu n'da ngu n'da. ²⁶Janangue'a nu'bu n'daxequi ma ja'ihū xun u, ya 'da nan u tho gātho ma ja'ihū baya. O nu'bu n'da ra xequi ngue hin hapu i sã, ya di johya gātho ma ja'ihū baya. ²⁷Pe guim bēmhū nanguē nim petihū, ne gue'a rá ja'i ra Cristo a, ne n'da ngu n'da ahū tengu'bu n'da a n'daxequi ahū rá ja'i ra Cristo. ²⁸Ne ngubū bi zän Oja nanguē ram peti dí øthu, ngue 'be'a ní 'befi dí øthu n'da ngu n'daju. Ne nu'u yú 'bāihū ra Cristo man'da bi ts'änbi da hnumansu u. Ne nu yú pōngahya Oja, ne'u bi ts'änbi da hnumansu u, pe hinga 'da'igu. Ne ná hyu baya

yü xänbate nangué rám hman Oja, ne bi ts'änbi ne'u da hnumansu u, pe hinga 'da'iguhü u mi'da. Ne'u mi'da i øt' yün t'øt'e mixte, ne'u mi'da i øthe yü hyenni, pe ne'u mi'da to'o i fäx yü mi'yec'yëihü nangué ran huçcate ørpe, ne'u mi'da yü ngürbi di manda ram peti, ne'u to'o 'dahma 'dan'yo bü na yá ngue yü nde hingam fädi, gätho bi ts'änba yü 'befi n'da ngu n'da. ²⁹Pe ha gätho ahü ni 'bäihü ra Cristo 'bü, uague yü pøngahyá ahü Oja 'bü, uague guí emhbü gätho gan xänbatehü, uague gätho gui 'yøthü yün t'øt'e mixte 'bü. ³⁰Ha gätho i ja ni ts'edihü ngue gui xoxhü yü hyenni, uague gä 'dahma 'dan'yo yü nde guí yähü, ha gätho guí pädi guim mamhbü 'be'a nam bøn'u yü nde xün hëi. Ne majuañi dí xi ahü ngue hin'na. ³¹Pe dami hyomhbü Oja ngue di 'da ahü ra ts'edi nda'a man'da dí fäx ni mija'ihü. Pe nuya ga ut'ahü man'da ra 'befi 'be'a ctí fäx ni mija'ihü pe xinda gue mi'da.

Nangué'a ran huçcate

13 Pe nu'bu gä xcán yähü yü nde yü ja'i, o tengu bü na yá u yám 'behni Oja mahçts'i, pe nu'bu hin'yü man huçcatehü, hin te ní mba tho 'be'a dí øthü 'bü, tengu thoho n'da ra dambu o gue'u yü xit'egui zäntho ne ndetho emme xün hëi. ²Ne madague'bü i ja ma ts'edihü gam mamhbü ram hma ngue dí m pøngahyähü nangué Oja, pe nu'bu hin dadí huçju to dí xihmbü ram hma, nte ní mba tho. O nu'bu xcá pähmbü 'be'a gätho an t'agui nangué Oja, o gue'bü xcá pähmbü 'be'a gätho man'da xün

hëi, o nu'bu ga pähmbü da t'ørcahu a dí äfü Oja, ne'u yü t'øhø da zä da 'uegue, pe nu'bu hin'yü man huçcatehü, hin te dadí muhü 'bü. ³O nu'bu xcá unhdü yü hyoya 'be'a gätho dí peshü, pe nu'bu hin dá bëmhbü a ran huçcate, ya nte dá tähmbü bü na nu Oja 'bü. Ne ma xinda gue'bü gätho ma ja'ihü xcá umhbü ngue xtín zø, pe nu'bu him bin ja man huçcatehü, ya nte dá tähmbü büya nangué rán japi Oja. ⁴Pe nu'a ran huçcate nam bøni, ra yembüi, ne hin din xømbüi, ne hin din seya, ne xín ná yat'a ngue ja rá ts'edi, xingui honi da t'ës pa zehë. ⁵Ne nu ran huçcate nam bøni, pespa rá sä rá mija'iu, ne hingui honi nangué rán hose pe i honba ran ho rá mija'iu. Ne hingui säman'u, ne hingui ørpa ra güenda ran ts'o bi t'ørpe 'bü majuañi ja rán huçcate. ⁶Ne nu'u di huçc yü mija'ihü, hin di johya 'bü 'bo'o in nu i øt' ra ts'oqui, pe emme di johya 'bü 'bo'o in nu i ten'na ra 'yu majuañi. ⁷Ne nu'a i ja rán huçcate, hingui sumanhëi di huçc'a n'da, madague'bü i ørpa ran ts'o. Ne hinjam'bü ec'yëi 'bü t'ëmbi øt' ran ts'o a to di huçqui. Pe nu'bu i pädi bi 'yøt' ran ts'o, i tø'mi din 'yomfëni. Ne hinjam'bü e'ts'a ní 'yøt' ran huçcate. ⁸Pe nu'u 'da gä dí øthü ya, da zøni da zë'u. Nguetho da zøn ra pa ngue njom mam pøngahyá nangué Oja, ne njom mam ma nangué mi'da yü nde 'dahma 'dan'yo ngue hingam fädi. Ne nu'u to'o i ja yü ts'edi da ma 'be'a gätho xün hëi da fädi nangué Oja, pe him ma man'u, 'bü ya gätho ga pähmbü xün ho. ⁹Pe nuya nu to'o bin t'unni da man'a xün hëi, pe hinga gätho

i pađi xun ho nangué Oja. Ne'u to bin t'unni dim pongahya, pe hinga gä im ma. ¹⁰Ne nu'a dí øthu ya ngue dí 'buhmbu yu pongahya, pe ya him ma homhbu 'bu dá paħmbu xun ho, nguetho hinga gätho im man'u. ¹¹Ne tengu'bu män t'uhnihu, dá yaħu tengu bu na ya yu t'uhni, ne ngubu dám beħmbu, tengu bu nam beħ yu t'uhni. Ne nu'bu män dan'yohuħu buya, ya dá beħmbu ngue ga sohmbu 'be'a gätho mí øthu 'bu män t'uhnihu. ¹²Ne gue'a dí øthu yu pa i jabu a ya, ne hingui sä gan nuhu 'be'a di ja Oja. Tengu thoho 'bu dí heħtu n'da ran hyedä hingui di nequi xun ho rá hmi n'da ra ja'i. Pegue da zøni ngue da zä ga paħmbu xun ho 'bu dá nusehu Oja. Nuya hingui sä ga paħmbu xun ho ha in ja, pegue da zøni ga paħmbu xun ho, tengu thoho Oja i paju ya. ¹³Pe hyu i jajü ngue hinjam'bu ga juahmbu. Nu'a n'da, ngue'a ga paħmbu majuañi da 'yot'a ran ho bi man Oja, ne nu'a ná yoho ngue'a ga tømhbü a i mam buya, ná hyu buya, ngue a ran huçcate. Ne man'da xun ngu di muui ran huçcate xinda gue'u mi'da i hmangua.

Nangué'u 'dahma 'dan'yo bu na ya

14 Pe man'da ga humbi ga øthu ran huçcate. Ne a man'da di beħgahu rá Hogandahi Oja, dam pongahyaħu ga mamhbu rá m hman Oja. Ne m'bejua ts'u da zä ga øthu mi'da yu 'befi di beħgahu rá Hogandahi Oja buya. ²Pe nu'u to'o i ya n'da ra nde hingam fađi, hønt'a Oja da zä din yaui, ne hinga gue'u yu ja'i i yaħu. Nguetho njongui øde 'be'a im ma.

Ne masque rá Hogandahi Oja di beħbi, pe nt'agui thoho. ³Pe nu'u to'o dim pongahya nangué ra nde ngue'a mfađi, i xih yú mija'ihu, ne da zä di japi din te yú mbui, ne di zerpa yú mbui, ne emme di un ran johya yú mbui. ⁴Pe nu'u to'o i ya n'da ra nde ngue hingam fađi, masque di zese rá mbui, pe nu'u to dim pongahya, gä di ze'u yú mi'yec'yeihu. ⁵Ne dín ndehmagä gätho ahu gan yaħu 'dahma 'dan'yo yu nde. Pe emme man'da dín nde ahu gätho gui mamhbu rá m hma Oja nangué ra nde ngue mfađi. Nguetho man'da xun ho a, xinda gue'bu gan yaħu mi'da yu nde gue n'dan'yo hinda hønt'bu da zä gui mamhbu 'be'a nam bøñ'a gä mamhbu, ne gätho din te yú mbui yu 'yec'yei buya. ⁶Jannangué'a ma zi cu'ahu, xi'bu hønt'u yu nde hingam fađi gam mangä 'bu dá mbagä bu, 'be'a ním fäts'i ga øt'ahu 'bu. Pe man'da xun ho 'bu ga xän'nahu rá m hman Oja nangué ma ndesehu, ne ga 'da ahu n'da ran 'yomfëni hin guí paħmbu, ne ga xän'nahu 'be'a bi 'yurcä Oja. ⁷Ne gam beħmbu 'be'a i øt' yu m 'bixt'i ne yu 'bida. Nu'u hingui ja yú te pe i ya. Pe nu'bu hingui pømanho a im ma, ya hingam fađi 'be'a ní 'bei a buya, nguetho 'da nan geħto. ⁸Ne ngutho n'da ra thuxi bu ja ra sui, da ma xun ho a ra 'bei ngue dín tunh yu dofui. Pe nu'bu hin da mba m'bixt'i xun ho, njon da bađi 'be'a nam bøni, ne njon din sä da mba ra tuhni. ⁹Ne ngutho ahu 'bu hin guí yaħu n'da ra nde nt'øde xun ho, hague dán zä da fađi 'be'a guím mamhbu. ¹⁰Ne masque emme xun

ngu yu nde i ja ua ja ra ximhäi, ne gätho xun ho 'bu 'bo'o i pađi 'be'a nam bōni. ¹¹Pe nugä, nu'bu hin dí pa a ra nde ní ts'oqui, ya xcá øt'be tengu'bu n'da an 'danni ma hnini'be, ne hingui sä dam pa'be. ¹²Nu'a guí ndehu emme din ja ni ts'edihü nangué rá Hogandahi Oja, pe dami 'yäfu 'be'a ní ts'edi da zä dín te yú mbüi gätho yu 'yec'yei guí 'buhmbü. ¹³Nu'bu n'da ra ja'i din ya man'da ra nde hingam fađi, pe da 'yap rá ts'edi Oja da zä da ma 'be'a nam bōni. ¹⁴Nu'bu dí ya'be Oja nangué man'da ra nde n'dan'yo, go i ya rá Hogandahi Oja i o ma mbüi, pe hin dí thocpa ran 'yomfēni u mi'da 'bupü, ngue 'be'a nam bōn'a dí ma. ¹⁵'Be'a xun ho ga øt'e. Pe nde'bu dan ya'be Oja nangué rá Hogandahi, pe i jatho ga japi da ba u mi'da 'bupü ngue 'be'a nam bōni. Ne ngutho 'bu dan tuh yu thuhu, ga xpa Oja nangué rá Hogandahi, pe guexta'a i jatho ga bēni 'be'a nam bōni, ne ga japi da bēn'u mi'da büya. ¹⁶Nguetho nu'bu guí xspahu Oja nangué n'da ra nde hingam fađi, ne madague'bu di bēn'nahü rá Hogandahi Oja, pe nu'u 'da hin da zä guí comhbü a ram hma 'be'a gní 'yexpahü Oja, nguetho hingui pađi 'be'a nam bōn'a guí mamhbü. ¹⁷Ne madague'bu majuani guídí unhdü ra jamadi Oja gue'bu n'dan'yo ra nde guí yahu, pe hin guídí zerpahü yú mbüi ni mija'ihu, ngue ne'u dí un ra jamadi Oja. ¹⁸Jamadi Oja nguetho man'da i sä dan yagä yu nde hingam fađi xinda gue ahü. ¹⁹Pe nu bu ja yam peti, madague'bu hont'i cut'a thoho yam hma ga ma gue'u nt'ode xun

ho, pe man'da xun ho, xinda gue'bu ga xna ga mam bu 'det'a mahuahi yam hma gue'u hingam fađi 'be'a nam bōni. Nguetho dín nde ga xänba yu cu. ²⁰Ma zi cu ahü, o guí øthu tengu'bu gyú t'uhni ahü, pe damín 'yomfēnihü xun ho 'be'a man'da xun ho guí 'yøthu bu ja nim petihü. Nguetho gyü daja'ihu, madague'bu i t'en'ahu gyü 'uerehü ngue'a hin guí nde guí 'yøthu yu ts'oqui. ²¹Bi 'yem bu ja rá t'ohni Oja: "Madague'bu dá japi bá xh yu 'damhnini ngue 'dan'yo bu na ya, ngue da zo u 'bæcua, pe ngutho him bi 'yurpa ra güenda a däm mangä u," bi' yēn Oja. ²²Janangué'a ga pahmbü n'da ra hmepya 'bu 'bo'o din ya man'da ra nde n'dan'yo, i uh rá ts'edi Oja, hndepe da 'yec'yei u hingui nde da 'yec'yei. Ne hinga gue'u yu 'yec'yei i pa nt'ørpe yu hmepya. Pe nu ra ts'edi ngue da man räm hman Oja nangué yú ndese u, xun ho ngue'a da xänbi gätho yu 'yec'yei, ne hin nangué'u emme xum me yú mbüi, hingui nde da 'yec'yei. ²³Pe xi'bu bim peti gätho yu 'yec'yei ne gätho 'dahma 'dan'yo yu nde i ya, ne da zøm bu 'da ngue hing yu 'yec'yei, o gue'u hinga na pađi xun ho. Ha hin guím bēmbü ngue da 'yēn'ahu guí jathu. ²⁴Pe nu'bu gätho guí mamhbü räm hma Oja ngue ra nde mfädi, ne da yurpü 'da hing yu 'yec'yei o gue'u hinga na pađi xun ho. Ne da bæse büya ngue ja yú ts'oqui, ne da bađi 'be'a i ja yú mbüi zehē 'bu bi 'yø'a guí mamhbü. ²⁵Ne nu'a nt'agui bu mbo yú mbüi da japi di nequi xun ho. Ne dín danyahmu ne da 'yap rá punbi Oja büya. Ne da 'yēna:

“Majuani maha guí 'buhmbu Oja,”
da 'yem buya.

Da t'ot'e xun ho a ram peti

²⁶Nuya, ma zi cu ahü, dín nde ga xi ahü 'be'a man'da xun ho gui 'yøthü 'bu guídím petihü. Pe nde'bu 'be guim bëmhbü 'be'a dín te yú mbüi gátho yu 'yęc'yei, ne da zä gan tuhmbü n'da ra thuhu guín nde gan tuhmbü buya, o gue n'da ram hma guín nde gan xänbathü, o gue n'da ram hma bi bën'nahü Oja ngue gui mamhbü, o n'da ram hma guí nde gui mamhbü n'da ra nde hingam fädi 'be'a nam bõni, pe gue'bu di 'büi to'o da man a 'be'a nam bõni ngue hingam fädi. ²⁷Pe nu'bu guí yáhu man'da ra nde n'dan'yo, hõnt'ü yonja'i din ya, ne nu'bu xun ngu, hyunja'i. Ne hinga n'dat'a ra ora din ya gátho. Nubüya i jatho dim 'bu'a n'da da ma 'be'a nam bõn a bi hma. ²⁸Pe nu'bu njongui 'büpu n'da i pädi da ma 'be'a nam bõn'a bi hma, man'da xun ho 'bü nte da mam bü ja nim petihü. Da zä din ya, pe n'danni din yáseui Oja. ²⁹Ximangutho ü i man ráam hman Oja nangue ra nde mfädi, din ya yoho o hyu. Ne nu'ü to'o bin t'un ra ts'edi da bädi 'be'a nam bõn'a ram hma, da mam 'bü hingui ho, ua gue'bu xun ho. ³⁰Ne nu'bü i hupu n'da bi bënba Oja da ma 'be'a im bën da ma, pe 'be di jua a i ya bü, ne gui jafu din ya a man'da buya. ³¹Janangue'a da xõt'a gan yáhu 'dahmi 'datho, ne gátho ahü to'o gátho di bënba Oja din ya. Nubüya tengu 'bü gán niyábahü yu cu nangue yú mbüi ne gátho da hyá yu ts'edi yú mbüi buya. ³²Nu'ü to i man ráam hman Oja i jatho da

zámzehe rá mbüi zehe, madague'bu Oja bi bënbi din ya, pe jatho da dö'mi ts'ü, 'be din ya a man'da. ³³Nguetho nde Oja da ts'änni 'be'a gátho din ja bü, ne hinga 'da ni thás thoho 'be'a gátho i øt' Oja. Ne in jabu i t'ot'e hõnbü go hapü i ja yúm peti ma mi'yęc'yeyihü. ³⁴Ne nu yu xisu hingui sä din ya bü ja yu dämpeti, nguetho hin'yü yün t'edi din ya ü, ne i jatho da 'yø'a 'be'a da sifi, ne hin dim 'bet'o, tengu i mam bü ja rá t'ohni Oja. ³⁵Ne nu'bu in nde da 'yänni 'be'a nam bõn a hmam bü, i jatho da 'yän'na rá ndø bü ja rá nguse, nguetho hin di necmanho 'bü i ya n'da ra xisu bü ja ram peti. ³⁶Ha guím bëmhbü gá dämzehehü rá 'befi Oja, ngue guí emhbü da zä gui sänzehehü 'be'a gui 'yøthü. Uague guím bëmhbü hõn'adahü gá hyámhbü a ram hma. ³⁷Pe nu'bü majuani bi 'da ahü rá ts'edi Oja gui mamhbü ráam hma, o gue'bu majuani bin 'da ahü nin 'yomfënihü nangue rá Hogandáhi Oja, nu'bü, jatho gui 'yøthü a dá ot'ahü 'bü, nguetho rá manda ra Hmu a. ³⁸Ne nu'bü 'bo'o hingui nde da 'yø'a dá ot'ahü, pe hingui sä gui 'yärpahü ra güenda a. ³⁹Janangue'a ma zi cu ahü, man'da emme gui hyumbi gui mamhbü ráam hman Oja nangue ra nde mfädi. Pe hin gui hecpahü to'o in nde din ya man'da ra nde. ⁴⁰Pe gan 'yomfënihü xun ho, ne 'darpü dí mba gui 'yøthü, ne hinga 'da dí thás thoho 'be'a gátho gui 'yøthü.

Bi ndants' mahøn'a ra Cristo

15 Nuya ma zi cu'ahü, dín nde ga xi ahü mahøn'a ran ho ma'da'yo, tengu dá xi ahü

mam 'bet'o. Ne gue'a ram hma gá hyámhbü, ne gue'a gním 'bähmbü xún ho a. ²Ne guet'a ram hman a gní yán ni tehü a 'bü guidí thoqui gui ten thohohü a dá xi ahü. Pe nu'bü hin'na, säti tho guí émhbü guí øthü 'bü. ³Ne dá ja ahü gá pähmbü a ram hma bin 'dacä ngue man'da jats'edi tho ga pähmbü. Ngue dá xän'nahü bi du ra Cristo, bi hoga ma ts'oquihü, tengu thoho mán t'o't'i bü ja rá t'ohni Ojä. ⁴Bi t'ägui, ne bi xox Ojä 'bü ná hyupa, tengu thoho mí mam bü ja rá t'ohni Ojä. ⁵Ne nu'bü mi dambëni ra Cristo, m'bet'o bin 'yuse bü 'büh ra Pedro, ne m'bejua büya bi nu mi'da yú xädi. ⁶Ne m'bejua büya bi nu 'bexque bi nequi bü 'darpu mídím peti cut'a ciento yu cu. Ne emme xún ngu i 'bütho ü ya, madague'bü xún du ü 'da. ⁷Ne m'bejua bi nu ra Jacobo, ne m'bejua mahøn'a bi nu gätho ü yú 'bäihü. ⁸Pe rán zegui thoho necä bi zä dá nugä ra Cristo bü 'yu. Ne emme xún hej bü dá gç'yëigä a ram 'büi ma'da'yo, tengu'bü n'da ra 'uere hingui sä dim 'büi, ne emme din ünbi. ⁹Ne him man zä'be ngue xtá t'engä ma 'bäi'be ra Cristo, ne man'da ts'utho dadí mu'be xinda gue'ü mi'da yú 'bäihü, nguetho emme dá ünba ü yú 'yç'yei Ojä. ¹⁰Pe nu Ojä rá mate zehé bi jaqui tengu dín jagä ya. Ne hinga säti thoho rá mate Ojä bi 'yörque, nguetho emme dá humbi xinda gue gätho mi'da yú 'bäihü ra Cristo. Pe hinga guecä dá øt' ra 'befi, ne gue'a rá mate zehé Ojä bi zequi dá øt'e. ¹¹Madague'bü guecä o gue'ü mi'da bi xän'nahü, pe n'dat'a ram hma dí mamhbe ngue

bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihü, ne bi xox Ojä 'bü mi du. Ne gue'a ram hma gá 'yç'yeihü a.

Da xox Ojä ü xún du

¹²Pe xi a ram hma dí mamhbü, ngue bi dambëni ra Cristo 'bü mí du, pe hanja gní 'yémhbü 'da ahü büya, ngue hingui sä da dambëni ü xún du. ¹³Nu'bü hin da dambëni ü xún du, pe xinga gue'a ra Cristo xtán dambëni 'bü, ne guexta'a ya xún du a ya 'bü. ¹⁴Ne nu'bü hin xtán dambëni a ra Cristo, hin'yü rá ts'edi a ram hma dí mamhbü 'bü, ne ndetho guí 'yohü bü 'bü. ¹⁵Ne nu'bü ngübü guím bëmhbü ngue hingui sä da dambëni ü xún du, guí nubethäni gahe 'bü ngue dí mamhbe bi xox Ojä a ra Cristo 'bü mi du. ¹⁶Nu'bü hingui sä da dambëni n'da ra du, pe xinga gue a ra Cristo xtán zä xtán dambëni 'bü. ¹⁷Ne nu'bü guexta'a ra du a ra Cristo, säti thoho guí gç'yeihü a 'bü, ne guexta'a him mahoqui ni ts'oquihü 'bü. ¹⁸Ne nu'bü ngübü guím bëmhbü, pe ne'ü yü 'yç'yei xún du bü ja rá 'ye ra Cristo, ne má zä dim 'bepü 'bü Ojä 'bü, gue'bü ya má zä bim 'bë a ra Cristo 'bü mí du. ¹⁹Pe nu'bü höntya dí nuhü ran ho nangue ra Cristo, ha hin guím bëmhbü ga nuhü man'da ran ho 'bü dá tuhü 'bü. Pe huëhigahü 'bü nte ga nuhü, xinda gue'ü gä mi'da yü ja'i ngue nte mbëni da nu. ²⁰Pe majuani maha bi dambëni ra Cristo 'bü mí du. Ne tengu'bü rá mbüdi n'da ra thä bi sopü ja n'da ra huähi, ne gue'a nam böni ngue da xox Ojä ü to'o gätho i 'bühmi ra Cristo. ²¹Tengu thoho 'bü mí dump'

ran d̄ate ua ja ra ximh̄ai n'da ran 'yoh̄u, ngue ra Adán, ne ngutho a man'da ran 'yoh̄u ngue ra Cristo, bi d̄u'mi ngue da ndants' mah̄on'a yu du. ²²Ne tengu tho u ḡätho bi x̄and ra Adán, ḡätho i tu, pe nu ḡätho di x̄and ra Cristo, ḡätho da mba nsots'i. ²³Pe hinga ḡätho n'dat'a ra ora da mba nsots'i, nguetho rá mb̄udi a ra Cristo, ne nu'bu bá ģh ra Cristo, ḡätho u x̄u huahni da mba nsots'i m'bejua. ²⁴Ne nub̄uya, ba ģh rá pa ran zegui. Nguetho nu'a ra Cristo xí d̄api 'be'a ḡätho má ts'edi, ngue yún suīhu Oj̄a, ne ḡätho to'o i ģase yún t'edi, ne to'o di manda zeh̄e, ngue'u yu ģa'i ne'u yu z̄ithu. Ne nu'bu ya bi d̄aha, di un'na Oj̄a rá Ta rá ts'edi mah̄on'a. ²⁵Nguetho nu ra Cristo, im Hmuts'ut'abi ya, ne gue'bu go bi d̄aha di 'berpa yú ts'edi u ḡätho yún suīhu. ²⁶Ne nu'a ran d̄ate ran zegui thoho da d̄api, ne má z̄ä dim 'be a buya. ²⁷Tengu bi mam bu ja rá t'ohni Oj̄a, di japi da d̄ah ra Cristo 'be'a ḡätho má ts'edi i ja. Pe njon da b̄eni ne'a Oj̄a rá Ta da d̄api, nguetho guese bi un rá ts'edi ra Cristo a. ²⁸Ne nu'bu ḡätho bi d̄a a ra Cristo u 'be'a ḡä ní ts'edi i ja, ne nu'a ra Cristo buya, ngue rá Ts'unt'u Oj̄a, ne din d̄äse bu 'bu Oj̄a rá Ta. Nguetho m'bet'o xí un rá ts'edi. Nub̄uya da h̄onse Oj̄a din ja rá ts'edi buya. ²⁹Ne man'da guí øth̄u guídín xixȳah̄u nangu'e'u x̄un du. Pe hanja gní 'yem̄hb̄u him mam 'bu u x̄un du buya. ³⁰Ne hanja hin dí su man d̄atehe, ḡätho u yu pa dí 'b̄uhmbe ua th̄a, gue'bu xcá p̄ahmbe hin ga ndanshe mah̄on'a. ³¹Ne majuq̄ni thocpa thoho dadím pom'be ran d̄ate. Ne gue'a dí xi ah̄u

a ngue'a dín nde ah̄u gui p̄ahm̄bu 'be'a dí øt'ä. Nguetho em̄me dí numan̄ho ah̄u, ma zi cu ah̄u, ngue n'dat'a ma Hmuh̄u ra Jesucristo dí ģc'yeih̄u. ³²Ne dá h̄ät'i x̄un ngu yun unbi, ne xi u yu zate dán tunhd̄ä'be ua Éfeso, ngub̄u i ģmb yu ģa'i. Pe 'be'a ní mba a dá øt'ä 'bu hin da d̄amb̄eni u x̄un du. Pe nu'bu hin ga ndansh̄u mah̄on'a, mb̄äh̄a dan sihmeh̄u ya ne dam minhd̄u, nguetho má z̄ä ga tuh̄u nixudi mani. ³³O guídín hyeh̄mb̄u da th̄ä ah̄u gui tenhd̄u yám hman u 'da yu hyäte, janangue'a hin gui 'beh̄mb̄u yu hogan t'øt'e. ³⁴Pe damin 'yomf̄enih̄u x̄un ho gui p̄ahm̄bu nda'a ram hma gue majuq̄ni, ne gui 'yesh̄u yu ts'oqui buya. Nguetho guí 'b̄uh̄mb̄u 'da hinga ná p̄ahm̄bu x̄un ho Oj̄a. Ne guehna dí xi ah̄u na, janangue'a gui pes' ni säh̄u.

**Hague dín ja 'bu bi
d̄amb̄eni u x̄un du**

³⁵Uague guím b̄em̄hb̄u 'da ah̄u gui 'yängah̄u: "Be'a di ja 'bu bi d̄amb̄eni u x̄un du, ne 'be'a ní ngøc'yei dín ja mah̄on'a." ³⁶Pe n'da rán t'änni yu 'yamb̄ui a. Ha hin guí nuh̄u 'be'a di ja n'da ra hmud̄ä 'bu pa nthuhu ngue i 'ya rá xi ne ja da b̄ox'a rá mb̄ui buya. ³⁷Ne h̄ont'a go má hmud̄ä guí tuh̄mb̄u, hinga guexta'a rá ndä 'bu bi b̄øts'e. Nguetho gue'a rá ndä gá tuh̄mb̄u, ne ra paxi bu dán go 'bu bi b̄øts'e. ³⁸Ne h̄ont'a go nda'a má hmud̄ä da thuhu, ḡätho yú xise 'bu bin ja, tengu bi z̄änba Oj̄a a. ³⁹Ne hinga 'da'angu ma ngøc'yeih̄u yu fani o gue yu doja o yu huq̄. ⁴⁰Ne in jab̄u 'be'a ḡätho i ja bu mah̄ęts'i ne 'be'a

gätho i ja ua ja ra ximhäi, nu'ü bí ja bu mahęts'i, n'dan'yo thoho nán ho xinda gue'ü ja ua ja ra häi. ⁴¹Nu'a rán nequi ra hyadi ne ra zana ne yu sө gätho 'dahma 'dan'yo. Ne hinga 'da'angu ü yu sө, 'dahma 'dan'yo bu ni nequi. ⁴²Ne ngutho nangu'e'bu bi dambęni yu du, ne nu'bu bi t'ä a ra ngөc'yei, da 'ya nguetho nts'änbi da 'ya a. Pe nu'bu bi dambęni buya ne hin njam'bu da du mahön'a. ⁴³Nu'a bi t'ägüi hingui ho, pe nu'a da bөts'e ęmme xun ho a. Nu'bu mi t'ägüi hin'yü rá ts'edi, pe nu'bu mí bөts'e, man'da ęmme bin ja rá ts'edi. ⁴⁴Nu'a ra ngө 'bu mi t'ägüi, nts'änni hөnt'ua ja ra ximhäi dim 'büi. Pe nu'bu bi bөts'e, nts'änni dim 'büpü mahęts'i buya. Ne guí pąhmbü i ja ma jalıhü nangu'e ra ximhäi, pe man'da i jatho gui pąhmbü ngue ne'a din ja ma jalıhü nangu'e rá Hogandąhi Oja. ⁴⁵Ne gue'a in ja a tengu mán t'ot'ti bu ja rá t'ohni Oja, gue ná n'da ra Adán bi ts'änni bin jalı'ua ja ra ximhäi. Pe nu'a ná yoho gue'a di un ra temaząi ngue njam'bu da guadi, gue'a ra Cristo a. ⁴⁶Ne m'bet'o dám 'bühmbü nangu'e ma ngөc'yeihü ngue hөnt'ua ja ra ximhäi dim 'büi. Ne m'bejua buya dam 'bühmbü nangu'e ra ngөc'yei ngue nts'änni dim 'büpü mahęts'i. ⁴⁷Ne nu rá mbüdi ran 'yohü nt'öt'e nangu'e ra häi. Nu a ná yoho gue'a bí 'yęh mahęts'i, ma Hmuhü ra Cristo a. ⁴⁸Ne ngutho ma ngөc'yeihü ua ja ra häi, tengu tho a ran 'yohü ngue bi t'öt'e nangu'e ra häi. Pe nu ma ngөc'yeihü m'bejua din ja tengu thoho rá ngөc'yei a ma Hmuhü ra Cristo, nu'a ran 'yohü bí 'yęh mahęts'i a. ⁴⁹Ne tengu

thoho bu dá nequihü nangu'e ra Adán nt'öt'e ra häi, ne ngutho bu dá nequihü mahön'a nangu'e'a ra mengu bu mahęts'i. ⁵⁰Ne dín nde ga xi ahü mahön'a, ma zi cu ahü, ngue nu'a man ngөhü ne ma jihü i jajü ya, hingui sä da gonhui rá ts'edi Oja mahęts'i a. Nguetho nu'a hingui hät'i, hingui sä 'darpü da 'bes'ui a da hyät'i hөn'bu go njam'bu. ⁵¹Pe dín nde ahü gui pąhmbü a him mam fadı, ngue hinga gätho ga tuhü ngue dyú 'yęc'yeihü, pe gätho da mba ma pärquigahü ma ngөc'yeihü. ⁵²Ne xөгue n'dan c'uerpadätho da 'yөрcahü 'bu bin yą ra thuxi 'bu rán zegui ra pa. Ne nu'bu bin yą ra thuxi, 'bex da ndants'i gätho ü yu 'yęc'yei xun du, ne dín ja yú ngө him man zä dín ts'oni. Ne'ü xí du, ne'ü hin ní du, gätho da mba ma pädi. ⁵³Ne nu ma ngөc'yeihü dí hehü ya hin da hyät'i, janangu'e'a da mba mahoqui ngue da hyät'i maząi buya. Ne i ja rán dąte a ma ngөc'yeihü ya, pegue dín jajü a njam'bu da du. ⁵⁴Ne nu'bu bin ja ma ngөc'yeihü ngue njam'bu da du, ya bi jąts'a bi man rá t'ohni Oja buya, bi 'yęna: "Pe nu'bu dám 'bühmbü mahön'a, gue'a dí guah ran dąte a, nguetho ya bi thąpi." ⁵⁵"Hague grán dąte, hapü i ja ni ts'edi ya ngue gui hyoje. 'Be'a gá ja ya thą, ne ya guí ęna xquí taje." ⁵⁶Ne nu yún t'ędi Oja ne gue'ü nám fadı ja ma ts'oquihü. Ne nu'a ma ts'oquihü buya, gue'a ní zä di unghü ran dąte a. ⁵⁷Pe jamadi gahü Oja, nguetho bi jajü dá tąfü ran dąte nangu'e'a ma Hmuhü ra Jesucristo. ⁵⁸Janangu'e'a, ma zi cu ahü, damín ząhmbü bu xun

ho ne hin hapu gui 'uehmbu bu. Ne gui hyumbi man'da man'da gam pehmbu nangué rá 'befi ra Hmu, nguetho guí pãhmbu hinga sãti thoho a, xinda gue'bu hin ga ndanshu mahøn'a.

Nthaqui yu mbeti da 'bãx yu cu

16 Ne nuya dín nde ga xi ahú 'be'a gui 'yøthú nangué ra mbeti guídí pethú, ngue nu'a ráam fáts'i ma mi'yéc'yéihú. Dami 'yøthú tengu thoho dá xicã u 'bupú ja yúm peti bú Galacia. ²Ngue gãtho 'bú domingo, n'da ngu n'da ahú gui hyájú ts'ú a hangú xquí tãhmbú nhyãto 'bú nhyãto, gui peshú. Ne nu'bu dá sòngã bú, ya di jabú, ne hinga ja gui pethú búya. ³Ne nu'bu dá sòngã bú, ga pehdã bú Jerusalén u yún 'yohú ngue gá huanhdú. Ne ga un ra søcuã da gãts'i nangué ran zengua, ne da hyãx'a xquí pethú búya. ⁴Ne 'be dán 'yomfëni 'bú da zã 'nequi ga mba, ya 'darpú dá mbãhmbe búya.

Bi ma da bøn na 'yo ra Pablo

⁵Ne nu'bu dá mba na 'yo, i jatho 'be ba sòngã bú Macedonia, ne ja ga thocã bú Corinto búya. ⁶Ne xømhma thoho dam 'buhmbú bú 'da yú pa, uague dam 'buhmbú bú gãtho dãm bøn yú pa xú se. Ne nubúya xømhma thoho da zã gui zejú ts'ú 'bú di nequi to'o da 'yurca ra 'yu hapú gãtho dan 'yo m'bejua. ⁷Pe hin dín ndegã ngue xø ga thotho bú guí 'buhmbú, pe dín nde dam 'bupú 'da yú pa, 'bú gue'a da nde ma Hmuú a. ⁸'Be dam 'bucã ua ja ra hnini Éfeso man yozna, ja ga mba bú. ⁹Nguetho

ẽmme hndequé ga man ráam hman Ojá ua, madague'bu xún ngu man sui'be 'bucua. Pe ẽmme i te rá 'befi Ojá ua, jannangué'a him 'bexque sã ga mba n'dihi. ¹⁰Ne nu'bu da zøm bú a ra Timoteo, dami simanhohú, janangué'a nte da bëni. Nguetho dim pefi nangué rá 'befi ma Hmuú a, tengu thohogã. ¹¹Pe jatho gãtho ahú gui numansuhú a ra Timoteo. Ne nu'bu bá ẽcua, dami fáxhú ngue da zømãno ua. Nguetho dí tøn'ua a, ne ẽmme dín nde ga nu mahøn'a, ne'ú gãtho mi'da. ¹²Ne ẽmme dá xicã ma cuhú ra Apolo xtã mbãhã 'da yú cu 'bucua, ngue da nu ahú. Pe him bi nde bi mba ya. Pe xømhma thoho m'bejua da mba bú 'bú bi zã da mba.

Yún zegui ran zengua

¹³Ne jant'a thoho gui 'yøthú tengu'bu gan áthãhú, ngue gan zãmhbú bú ja ni t'éc'yéihú. Dami hyuthú ran zambú, din ja ni ts'edihú xún ho. ¹⁴Ne 'be'a gãtho guí øthú, pe dami 'yøthú nangué ran huçcate. ¹⁵Ne nuya ma zi cu ahú, guí pãhmbú ngue gãtho ja a yún jahú ra Estéfano, mbúdi yú 'yéc'yéi bú ra häi Acaya, ne ẽmme hønt'a im bëni ngue da mbãx yú mi'yéc'yéihú u. ¹⁶Janangué'a dín nde ahú ẽmme gui numansuhú a ra Estéfano, ngue'a gui 'yøthú a da man a. Pe ne'ú mi'da i 'bupú, ngue 'da'angu i øthú a ra Estéfano, ngue'a hin din sui, ne humbi da 'yøt' ra 'befi xún ho, ne'ú gui numansuhú u. ¹⁷Ne ẽmme dadí johyagã, ngue nu'a mí hẽmbã 'be'a guí øthú, pe ya dí pãcã ya, nguetho bi zøcua a ra Estéfano, ne ra Fortunato, ne'a

ra Acaico. ¹⁸Janangue ɛmme bi xah ma mbui. Ne ahɛ bi xah ni mbuihɛ ya, nangue'a ram hma gá 'yängahɛ gue'a hin gmí pəhmbɛ. Ne dami numanhohɛ ɛ yɛ jə'i tengu ɛ. ¹⁹Nu yɛ cu i 'bɛcua ra häi Asia, gätho i pen'nahɛ ran zengua. Nu ra Aquila ne ra Priscila rá xisu, ne gätho ɛ dim peti bɛ ja rá ngu, ne gätho i pen'nahɛ ran zengua nangue rá thuhu ma Hmuhɛ. ²⁰Dami hyənbahɛ yán zengua gätho yɛ cu i 'bɛcua. Damin zengua zehɛhɛ n'da ngu n'da ahɛ ngue 'da gdín

huɛctahɛ. ²¹Pe nugä dra Pablogä ga ozehɛgä n'da ran zengua dí pen'nahɛ nangue ma 'yeseğä. ²²Nu'bɛ i 'bɛ a n'da ngue him majuəni i numanho a ma Hmuhɛ ra Jesucristo, ne hin te rán jaii Ojə a 'bɛ, ne da zänba ran ɛnbi a. Ne mi ts'ɛtho ba ɛh ma Hmuhɛ da 'yɔt' ran juənbi a. ²³Ne nuya da mbäx ahɛ rá mate ma Hmuhɛ ra Jesucristo. ²⁴Ne ɛmme dadí huɛc'ahɛ gätho ahɛ nangue 'darpɛ dí 'bɛhmbɛ ra Cristo Jesús. Ne hɔnt'a dí xi ahɛ ya.

2 CORINTIOS

Ná yoho ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ı yu 'yęc'yeyi bu ja ra daħnini Corinto

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, ne nangue rá pähä Oja ma 'bäigä'be a ra Jesucristo. Dín 'yogä'be ma cuhı ra Timoteo. Ne dí pen'nahı bu ra søcuą gyı 'yęc'yeyihı ngue dim peti bu ja rán ngu Oja bu ja ra hnini Corinto, ne gätho yu 'yęc'yeyi i 'buııı ja ra xęqui Acaya. ²Ne nu'a Oja ma Tahı ne ra Jesucristo ma Hmuhı di 'da ahı rá mate a, ne da hyut'a ni mbıihı.

Yán unbi ra Pablo

³Jamadi Oja rá Ta ma Hmuhı ra Jesucristo, nguetho i ja rá yembıi nangueju. Ne guese Oja thocua thoho i hurca ma mbıihı. ⁴Nu'a Oja i hurca ma mbıihı nangue gätho yun unbi dín nuhı. Janangue'a da zä ga hurpahı yı mbıi 'da to'o in nu ran unbi, tengu tho bu í hyurcahı ma mbıihı Oja. ⁵Nu'bu dí comhbı yán unbi ra Cristo, nu'a di zerca ma mbıihı, go dın theui ran unbi dín nuhı. ⁶Ne nangue ran unbi dín nugä'be, gue'a dín te ni t'ęc'yeyihı, ne di zet'a

ni mbıihı a. Ne nu'bu di zerca ma mbıi'be Oja, ne ahı di zet'a ni mbıihı. Nguetho nu'bu guım bęmhbu a ran unbi dín nu'be, sä gui hyäthı ne hin gan xombıihı ran unbi guın nuhı, tengu thohogä'be. ⁷Hin ts'ı dadı 'yon ma mbıi'be nangue ni t'ęc'yeyihı. Ne dí pa'be ngue guı comhbı man unbi'be. Ngutho Oja da hyurca ma mbıihı. ⁸Nugä'be dín nde ahı, ma cu ahı, gui paħmbı ngue dán nu'be ran unbi bu ja ra häi Asia. Ne hin'yu ma ts'edi'be ngue xcá häzehe'be, nguetho ęmme ts'edi ran unbi dá nu'be, ne mi ts'ıtho xcá tu'be bu. ⁹Majuanı ę magueııı xcá tu'be, pe gätho ı bin ja n'damhma sä ga pa'be ngue hin'yu ma ts'edi zehe'be, pe ga tım'be 'be'a da 'yot' Oja, ngue man'da xun ndoho rá ts'edi ngue da xox'ı xun du. ¹⁰Nu'a Oja bi yängä'be bu ja ran date ngue ęmme nts'ıtho, ne dí pa'be ngue Oja da yängä'be mahın'a. Ne dí ęc'yeyi'be ne dí tım'be ngue thocua thoho da yängä'be Oja. ¹¹Ne nu ahı sä gui zec'be ts'ı 'bu guın yaħı Oja nanguecä'be, ne m'beju a buya da zä

gätho ahü n'dat'a ga xihmbü jamadi Ojä nangué 'be'a bi 'yörca'be.

Ra Pablo bi ma hanja him bi mba n'dihi bü ja ra hnini Corinto

¹²I hu ma mbüi'be nguetho di bęnga ma mbüi'be ngue xün ho 'be'a dí øt'be ua ja ra ximhäi, ne xün ho 'be'a dí øt'be nangué ahü. Ne hin nangué man 'yomfēnise'be, pe Ojä i fäxca'be ngue dí øt'be ran ho. ¹³Dín nde ahü gui pähmbü xün ho 'be'a dí øt'be, tengu dí ot'ahü ya. ¹⁴Ne madague'bü hin guí pähmbü gätho ya dí xi'ahü, pe nu'bü bi zøn ra pa ba ęh ra Hmu Jesús, gan johyahü nangué a ram hma dí ot'ahü. Ne ngutho ga'be da hyu ma mbüi'be nangué ahü. ¹⁵Majuąni min ndegä xcá mba bü, ne nu'bü xcá mba bü, mi sä nyondj xcá hut'a ni mbüihü. ¹⁶Mim bęngä ngue xcá thocä bü guí 'bühmbü, gan nu ahü ts'ü nu'bü má mbagä bü ja ra häi Macedonia, ne dím bęngä ga thopü mahøn'a 'bü dá pøngä ua ja ra häi Macedonia. Ne nu'bü dá mba bü, dím bęngä ngue gui fäxcä bü ja ra 'yu Judea. ¹⁷Pe hingui yoho man 'yomfēnigä, tengu guí ęnjü dí øt'ä 'bü him má thocä bü. Hin dí øt'ä tengu øt'i 'da ü yün 'yohü ngue yoho im bęni. ¹⁸Ne majuąni dá bęngä xcá mba bü 'bü má xi ahü. Ne i pä Ojä majuąni dí xi ahü. ¹⁹Nugä ne ra Timoteo ne ra Silvano ya dá xi ahe nangué ra Cristo Jesús, rá Ts'ünt'ü Ojä. Ne nu'a ra Cristo hin di pä a im bęni, pe hont'a majuąni im man a. ²⁰Ne gue'a ra Cristo ní ja'ts'i 'be'a gätho i sän Ojä da 'yøt'e, ne nangué bi hogahü ra Cristo dí pähmbü di 'daju rá mate Ojä 'bü dí äfü, ne

gue'a ná ęspahü Ojä a. ²¹Guet'a Ojä bi 'daju ra ts'edi ngue thocua thoho ga tenhdü ra Cristo, ne n'da ngu n'daju bi 'daju ra 'befi. ²²Ne guet'a Ojä bi 'yøt'e yü mbeti gahü a, ne bi 'daju rá Hogandähi mbo ma mbüihü, guerpü na fädi majuąni di 'daju 'be'a gätho man'da. ²³Majuąni a dí xi ahü ngue hanja hin dá thocä bü guí 'bühmbü. Nu'bü xcá søngä bü a ra pa dá xi ahü, xcá dämhyä ahü ts'ü 'bü, nguetho hinga nadí hojü 'be'a guí øthü. Ne ndetho ęmme xcá ün'na ni mbüihü 'be'a xcá xi ahü. Ne dí pädi majuąni a dí xi ahü ya, ne dí xi Ojä di 'dac ran ünbi 'bü him majuąni a dím ma. ²⁴Pe dín nde ahü da hyu ni mbüihü, ne hin da du ni mbüihü 'be'a ga xi ahü. Ne gue'a dín nde ga øt'ahü 'bü dá mbagä bü. Pe hin'lyü man'da sä ga xi ahü gui 'yęc'yēihü, nguetho i jua'a guí ęc'yēihü ngue guí pähmbü majuąni ra Cristo.

2 Janangué'a dá ęnsegä, nu'bü dá mba bü mahøn'a, hin ga 'da ahü ra dumbüi mahøn'a. ²Nguetho nu'bü guím bęndumbüihü, hingui sä gui 'daju ran johya 'bü. Ne hønse ahü sä gui 'daju ran johya, pe hingui sä 'bü i tu ni mbüihü. ³Janangué'a dá ot'ahü ra søcuą nguetho dín nde ngue gan 'yomfēnihü ts'ü, ne sä gui hojü 'be'a gnám 'bühmbü. Ne nu'bü dá mbagä bü, ya xquí hojü a 'be'a man'da gnám 'bühmbü, ne sä gui 'daju ran johya büya ne hin din ja'ahü ra dumbüi. Nguetho dí ęnsegä ngue n'dat'a dím bēmhbü, nu'bü dín johyagä ne ahü ja nin johyahü. ⁴Ne ęmme mi tu ma mbüi nu'bü má ot'ahü ra søcuą, ne ęmme dán

zoni, nguetho hin dín nde gui ʉ't' ni mbuihʉ nangue 'be'a dá ot'ahʉ, pe dín nde gui p̄hmbʉ ngue ɛmme dadí huɛɕ ahʉ.

**Da mba ma punbi to'o
bi 'yot' ran ts'o**

⁵Hinga hõnsegã pe gãtho ahʉ i ja ahʉ ra dumbui nangue 'be'a bi 'yot' ran 'yohʉ ngue bi zin rá hõmbe. ⁶Pe dí ɛna xõt'a ya ran ʉnbi gá unhdʉ a ran 'yohʉ. ⁷Ne nuya nde'bʉ gui punbahʉ rá ts'oqui, ne gui hyurpahʉ rá mbui. Nguetho nu'bʉ hin gui hyurpahʉ rá mbui, man'da dín ja ra dumbui ngue njãm'bʉ sã din hogui. ⁸Nuya dí ä ahʉ ra mate ngue gui 'yuthʉ xʉn ho nin huɛcatehʉ a ran 'yohʉ. ⁹Nugã dá ot'ahʉ nguetho dín nde ga p̄ 'bʉ guí ɔthʉ tengu dí xi ahʉ, uague hin'na. ¹⁰Nu'bʉ guí punbahʉ n'da ni mijã'ihʉ, necã ga punba a. Ne nu'bʉ guí punbahʉ 'be'a bi 'yot'a n'da, ne dí punbã a nangue rán t'ɛdi ra Cristo. ¹¹Nguetho hin dín ndegã da dajʉ ra zĩthʉ nangue 'be'a dí ɔthʉ. Dí p̄hmbʉ 'be'a nde da 'yot'a ra zĩthʉ nguetho in nde da hyãjʉ.

**Him bin säya a ní bẽm
bʉ Corinto ra Pablo**

¹²Nu'bʉ má sõngã bʉ ja ra hnini Troas, Ojã ya xí xocua yú mbui yʉ jã'i bʉ. Ne hingui hẽi dá mangã bʉ rán ho ma'da'yo ra Cristo nguetho yʉ jã'i min nde da 'yõde. ¹³Pe hin dán johyagã, nguetho hin dá tĩngã bʉ ma cuhʉ ra Tito. Ngue xtã xiqui 'be'a guí ɔthʉ bʉ. Jananjabʉ dá socã yʉ jã'i bʉ Troas ne dá mbagã bʉ ja ra häi Macedonia, ja dá tĩngã bʉ a ra Tito.

Nangue ra Cristo sã ga tafʉ ra zĩthʉ

¹⁴Pe jamadi Ojã, nangue dín 'yohʉ ra Cristo di jaju ga tafʉ ra zĩthʉ be'a gãtho dí ɔthʉ. Ne hõnbʉ go hapʉ dím mam'be ran ho ma'da'yo, Ojã di japi da tho a, tengu tho 'bʉ n'da ra 'yẽthi i tux ran dahi i yʉmanho. ¹⁵Ne nangue dín 'yohʉ ra Cristo, Ojã in numanhojʉ, tengu ra 'yẽthi i yʉmanho bʉ nam bẽn Ojã. Nugã'be dím mam'be ra Cristo Jesús bʉ 'bui gãtho yʉ jã'i, gue'u i ja yú temazã, ne ʉ di 'beh ra temazã. ¹⁶Nu a ram hma dím mam'be, da zãnba ran ʉnbi a 'bʉ hingui nde da hyãn a n'da, pe nu ʉ to'o i ɛc'yei 'be'a dím mam'be, di un ra te a. Pe to'o maha da hyãt'i da'yot' na. ¹⁷Hõnt'u tengu gã'be ngue n'dat'a Ojã dím bẽmhbe, ne dyʉm 'behnigã'be Ojã, ne dyú 'yẽhe gã'be ra Cristo, ne nu a Ojã in nuc'be. Ne nugã'be hin dí ɔt'be tengu ɔt'u 'da xʉn ngu ngue in nde da dãse nangue rá 'befi Ojã i ɔt'e.

Rán hoqui Ojã ma'da'yo

3 Ha guí ɛmhbʉ dí ozehe ma certificado'be 'bʉ dí xi ahʉ 'be'a dí ɔt'be. Ha jatho din ja ma certificado'be ngue da xi ahʉ xʉn ho dí ɔt'be tengu i çã yʉ hyãte xãnbate guí 'bʉhmbʉ bʉ. O ha guí ɛmhbʉ jatho guí 'yõrca'be n'da tengu guí ɔrpa ʉ 'da. ²Pe go guese ahʉ ma certificado ahʉ nguetho nu'bʉ 'bo'o ngue bi bã'a gním 'bʉhmbʉ, da bãdi 'be'a ma hoga'befi dá ɔt'ã bʉ 'bʉ mãm 'bʉhmbʉ bʉ. ³Ne nu ʉ yʉ jã'i ngue hingui ɛc'yeyi da nu ahʉ, tengu 'bʉ bi nu n'da ra søcuã nangue rá m hman Ojã. Pe

hinga gue ra søcuq nt'o't'i ra tinta o gue nt'o't'i bu ja ra do ngue da nu u, pe gue'a bi 'yo't'a ra Cristo bu ni mbuihu nangué rá Hogandahi Oja 'bu má xän'nahü. ⁴Da zä ngubü ga xi ahü ngue xün ho ra 'befi dí øt'a'be, nguetho i fäxca'be Oja nangué dín 'yohü ra Cristo. ⁵Ne hin nangué man hose'be da zä ga øt'be ran ho, pe hönse Oja di 'dac'be ra ts'edi ga øt'be 'be'a dí øt'be. ⁶Nu Oja bi 'dac'be 'be'a ga hom'be ngue i juadi xün ho, ngue da zä ga xi'be yu ja'i rán hoqui Oja ma'da'yo. Nu ran hoqui hinga 'da'anguui i mammi yün t'edi nt'o't'i maya'bu. Nguetho nu'a ran ho ma'da'yo i xiju di 'daju ra temaza i rá Hogandahi Oja. Pe nu yün t'edi i xiju tengu 'bu ma yapatehu, ngue'a hin dí hä't'i ga øzehehu a ran ho im mam bu. ⁷Pe nu'bu rá mbüdi bin t'un yün t'edi, pe min 'youi a rá nuixte Oja, nguetho emme madi yoxni rá hmi ra Moisés 'bu madín t'un yu do nt'o't'i yün t'edi, janangué'a hingui sä u yu ja'i da hyerpa rá hmi. M'bejua büya bim 'be a rá nuixte mi ja bu rá hmi. Pe madague'a in 'youi ra nuixte u yün t'edi 'bu ja min t'uni, pe din yapate ne ran unbi. ⁸Nu yün t'edi min 'youi rá nuixte Oja ne bi man a ran däte. Pe emme xün ngu man'da rá nuixte Oja in 'youi rá 'befi rá Hogandahi Oja. ⁹N'youi rá nuixte Oja yün t'edi ngue din yapate, pe emme man'da xün ngu rá nuixte Oja din 'youi ran ho ma'da'yo ngue im man Oja di hogahu. ¹⁰Nuya bim 'beh rá ts'edi u yün t'edi, nguetho emme man'da i ja rá ts'edi ran ho ma'da'yo. ¹¹Nu yün t'edi min 'youi ra nuixte, pe

nts'änni 'da yu patho da hyät'i, ne bi thogui. Pe nuya emme xün ngu ra nuixte in 'youi a ran ho ma'da'yo, ne njäm'bu da guadi. ¹²Dí pahmbü ngue njäm'bu dim 'beh rá ts'edi a ran hoqui ma'da'yo ngue bi 'yøt' Oja. Janangué'a sä ga huthü nzambüi gam mamhbü ran ho ma'da'yo. ¹³Ne nu'bu dím mamhbü ran ho ma'da'yo, hin dí øthü tengu mi øt' ra Moisés maya'bu, ngue bi gop rá hmi ra 'bøt'e, ndepe hin da nu yu ja'i israel gue'bu xtím 'be a rá nuixte. ¹⁴Pe nu yu ja'i him mi pa u ngue dim 'be u yú nuixte yün t'edi ne guexta'a yu pa ya, nu'bu in nu ra søcuq guerpü nt'o't'i yün t'edi rán hoqui Oja maya'bu, hingui sä da badi. Nguetho tengu 'bu i ja n'da ra 'bøt'e bu ja rá hmi da gop rá dä. Ne hont'a ra Cristo sä di 'uecpa a. ¹⁵Guexta'a yú mbüi u 'da i 'bühya, nu'bu in nde da den yün t'edi ra Moisés ne nu'bu im ma, hingui sä da badi 'be'a nam bøn u, nguetho njot'i tho yú mbüi. ¹⁶Pe nu'bu di pah rán 'yomfëni n'da nangué a ra Cristo ne di döp rá mbüi a, din ja ran nequi rá mbüi 'bu. ¹⁷Nu'a ra Cristo, 'da anguui rá Hogandahi. Ne nu'bu i 'bäpü mbo ma mbuihu, ne gue'a í thøgahu bu ja ra 'bexui ne ran unbi. ¹⁸Ne hingan jo'mi ma mbuihu tengu 'bu dí hanthü xün ho a rá nuixte ra Cristo. Ne tengu n'da ra hyädä di nequi bu to'o da hyandi, ne ngutho gahu man'da man'da di nequi gahu rá nuixte ra Cristo dí hanthü, ne gue'a ní 'yørcahu a ngue ga cohmbü tengu a.

4 Nu rá mate zehe Oja ngue bi 'dac'be ra 'befi, janangué'a hingui cuent ma mbüi'be nangué ra

'befi dí øt'be. ²Zaj hin di thoc man 'yomfɛnise'be nangue rá 'befi Oja, ne hin dí háte'be 'bú díím mam'be ráím hman Oja tengu i øt'u 'da. Pɛ díím mam'be ngue majuaɲi a ráím hman Oja, ne gátho yu ja'i sá da baði ngue dí 'yo'be xun ho bú ja rá hmi Oja. ³Hønt'u ngue ní mba bú ja ran unbi hingui paði 'be'a nam bøn a díím mam'be ngue ran ho ma'da'yo. ⁴Nguetho nu ra zithu t'ɛmbi oja ua ja ra ximhäi i ja ya di xädäba yú mbui u i tenni, hin di japi ngue da nu nuixte a rán ho ma'da'yo ra Cristo, ngue xtí yorpü 'bui. Pɛ nu'a ra Cristo gue'a ní fa Oja a, ne 'da anguui rá ts'edi. ⁵Pɛ nugä'be hin díím mam'be a dí hnumanhoc'be, pɛ díím mam'be ngue gue'a ra Cristo Jesús ra Hmu a. Ne dí øt'be ni 'yɛɛ ga'be, nguetho ɛmme dín numanho'be ra Jesús. ⁶Nu Oja rá mbüdi bi manda dín ja ran nequi bú mi ja ra 'bexui, guet'a Oja bi yorbü ja ma mbuihu. Ne nangue ran nequi i jaju bú ma mbuihu, sä ga paɣmbü rá nuixte Oja. Nguetho ra Jesucristo bi jaju dá paɣmbü rá nuixte Oja.

**Nám 'bühmbü a ngue dí
paɣmbü a majuaɲi**

⁷Oja bi 'daju rá ts'edi mbo ma mbuihu, tengu n'da ra jaɣhäi bi järpü a xun ngu di muui. Tengu 'bú dyu ts'øehü dín xen'a n'dihi. Pɛ guerpü na faði him ma ts'edi zehéhü a ná ørpahü rá 'befi Oja, pɛ guesɛ rá ts'edi a bi 'daju. ⁸Nguetho thocua thoho dín nu'be yun unbi, pɛ hingui tu ma mbui'be nangue rá ts'edi Oja dín 'yohe. Ne ja'bü hin dí pa'be 'be'a dán go a dí øt'be, pɛ

hin díím mam'be ngue ga hɛh ma 'befi'be. ⁹I 'büh man sui'be pɛ hin dí 'yose'be nguetho 'büh mam fäts'ihe ra Cristo, ja'bü in nu ran u ma ja'i'be, pɛ hin dí tu'be. ¹⁰Hønbe go hapü ga mbe'be, dín nu'be ran unbi, ne sä xcá tu'be nangue rá 'befi ra Jesús dí øt'be, tengu tho 'bú mi du ra Jesús. Pɛ nangue dí hä't'be yun unbi di nequi dí 'bühmbe ra Jesús, ne di jamansuc'be. ¹¹Ne thocua thoho ɛna da thog'be nangue dí øt'be rá 'befi ra Jesús, pɛ gue'a ní nequi rá ts'edi ra Jesús dín 'yo'be a, ngue i fäxca'be, ne hin'yü ma ts'edi zehɛ'be. ¹²Janangue'a thocua thoho i thusca man da'tehü, pɛ gue'a man'da gním 'bühmbü Oja xun ho a. ¹³Nu'a n'da ran 'yohü bi ma maya'bü bú ja rá 'lohni Oja: “Nugä dí ɛc'yeigä, janangue'a díím mangä na,” bi 'yɛna. Ngutho dí øt'ä'be ya, dí ɛc'yei'be, janangue'a dí mam'be a dí ɛc'yei'be. ¹⁴Ne hin dí su'be, nguetho dí pa'be madá thog'be, pɛ guet'a Oja ngue bi xox'a ma Hmuhü ra Jesús 'bú mi du, da xoxcä'be tengu bú í xox'a ra Jesús. Ne ahü dan 'yohü 'bú dá sømhü bú 'bü a Oja. ¹⁵Pɛ nu'u 'be'a gátho dín nu'be nangue ahü, n'damhma man'da xtán ngu ahü guin nuhü rá mate Oja, ne man'da xtán ngu ahü gui 'yɛmfü Oja, jamadi ni mate. Ne gue'a man'da dí t'ɛspa Oja a büya. ¹⁶Janangue'a hingui cuent ma mbui'be nangue a ma 'befi'be, madague'bü man'da man'da in theh rá ts'edi ma ja'i'be. Pɛ Oja di un ra ts'edi ma mbui'be gátho yu pa. ¹⁷Nu'u yun unbi dín nuhü ua ja ra häi hingan ya'a u, pɛ gue'a man'da dá tɣmhü ran ho bú mahɛts'i.

Ɛmme man'da xun ngu ra nuixte gan nuhũ bũ, xinda gue ran unbi dá nuhũ ua ja ra häi. ¹⁸Hin dím bẽmhũ gãtho yun unbi dín nuhũ ua ja ra ximhäi, nguetho da tho Ʃ. Pẽ man'da dím bẽmhũ 'be'a gãtho hin dín nuhũ ya, nguetho nu'a din jagãhũ bũ mahẽts'i hin da tho a.

5 Ne dí pãhmbũ ngue ma ja'iũhũ tengu n'da ra ngu ua ja ra ximhäi, hinga ya'a da hyät'i. Ne nu'bu da yot' ma ngu ua din ja bũ a man'da ma ngumhbũ bũ mahẽts'i ngue bi hyø Oja. Ne njãm'bu da gua a, nguetho him bi hyøh yũ ja'i.

²Ne nuju dadín xõmbũihũ nangue ma ngøc'yẽihũ i jajũ ya, ne dín dõmdahũ di pãrca ma ja'iũhũ, da gohi ma'da'yo, ngue rán säui bũ mahẽts'i a. ³Nu Oja di japi ngue din ja ma ngøc'yẽihũ bũ. ⁴Pẽ nuya ngue dí 'bũhmbũ ua, ne in nu ran unbi ma ngøc'yẽihũ ne dín xõmbũihũ. Pẽ hin nangue a dín nde ga tuhũ n'dihi, pe man'da dín ndehũ a ma ja'iũhũ ma'da'yo, ngue dím pãrcahũ ma ngøc'yẽihũ i ja ya. ⁵Nu Oja bi zãnni ngue di pãrca ma ja'iũhũ, ne bi 'dajũ rá Hogandãhi ngue ra hmẽpya majuañi din ja.

⁶Ne dín dõ'mate thohũ yũ pa dí 'bũhmbũ ua. Nguetho dí pãhmbũ nu yũ pa dí 'bũhmbũ ma ja'iũhũ i jajũ ya, hin dí 'bũhmbũ ma Hmuhũ ra Jesús bũ ja rá ngu bũ mahẽts'i.

⁷Dí pãhmbũ majuañi din ja ma ngumhbũ bũ, nguetho dí ẽc'yẽigãhũ Oja, madague'bu hin dín nuhũ. ⁸Ne dín dõ'mate thohũ ua, pe dí ẽmhũ ngue man'da xun ho ga sohmbũ ua ma ngøc'yẽihũ, ne ga mbãhã bũ bí 'bũ a ma Hmuhũ mahẽts'i.

⁹Pẽ man'da hnehĩ thoho dín nde

ga øthũ 'be'a in nde ma Hmuhũ, madague'a dí 'bũhmbũ ua ja ra häi, uague dí 'bũhmbũ bũ guepũ bí 'bũi. ¹⁰Nguetho da zõn ra pa ngue gãtho dyũ 'yẽc'yẽihũ jatho dam 'bãhmbũ bũ ja rá hmi ra Cristo, n'da ngu n'dajũ. 'Dahmi 'datho ga hãmhũ 'be'a yún thehũ dá øthũ ua ja ra häi. Ga tãhmbũ 'bũ xun ho, ga 'behmbũ 'bũ hin ẽ ho.

Bi hogahũ 'be'a nán sũhmbũ Oja 'bũ mí du ra Cristo

¹¹Ne dí su ga øt'ã a hin da numanho Oja, janangue'a dí humbi dí xifi 'be'a dí 'yẽc'yẽi Oja Ʃ yũ ja'i. Nugã'be Oja i pãc'be xun ho 'be'a majuañi dí øt'be, ne nu ahũ dín nde ngue gui pãc'be xun ho. ¹²Hin dín nde a'be guim bẽmhũ ngue dím ma nangue man hose'be. Pẽ dín nde ngue guin numanhoc'be, guepũ da zã gui hecuahũ yũ ja'i ngue i ten'ndũ yun 'yohũ din 'yẽzẽhẽ, pe nu'ũ yũ mbũi Ʃ him majuañi Ʃ. ¹³Pẽ dí øt'be 'be'a gãtho da numanho Oja, nguetho dín numanho'be Oja, madague'a im man yũ ja'i dí tontogã'be. Pẽ nu'a 'be'a dí øt'ã'be da bõmanho nangue ahũ. ¹⁴Nangue rán huẽcate ra Cristo ná øt'be 'be'a gãtho dí øt'be, nguetho dí pãhmbũ ngue bi du bi nu ran unbi nangue gãtho yũ ja'i. Ne gue'a ní zã dim pomhbũ ran unbi Ʃ, tengu 'bũ xtãn duse ngue xtãn guzẽhẽ yũ ts'oqui. ¹⁵Ne bi du ne bi ndants' mahõn'a ngue nde di un ra 'da'yote Ʃ gãtho yũ ja'i. Janangue'a da 'yẽ'ts'a ní 'yot' yũ pãhã zẽhẽ Ʃ to da hyãñ ra 'da'yote, ne da 'yot'e 'be'a in numanho a. ¹⁶Janangue'a nuya dá pãh man 'yomfẽnihũ, ne nuya hin

ná numanhohu ma mijá'ihu 'be'a di ja, tengu mi øthú nu'bu him mi ɛc'yeihu. Pe gam bəmhbú tengu bú nam bən Oja ɱ. Ne nu'bu him mi ɛc'yeigä, dím bəni ngue nu ra Cristo n'da ran 'yohu thoho tengugä, pe nuya hinguin ja bú dím bəngä ya. ¹⁷Nguetho gätho to'o in 'yohu ra Cristo tengu 'bú ma'da'yo ɱ, nu yún yon 'yomfəni zehé bi 'be'ɱ, pe nuya gätho bi gohi ma'da'yo. ¹⁸Pe gätho bi 'yøzehé Oja dám 'buhmbú ma'da'yo. Nguetho bi hogahú 'be'a madín sühmbú Oja 'bú mi du ra Cristo. Ne nuya bi 'dajú ra 'befi ngue ga xihmbú yú ja'i 'be'a dí zin a Oja ɱ, ne da mba ma punbi yú ts'oqui ɱ gätho i ɛc'yei. ¹⁹Nguetho nu'a Oja min 'youi ra Cristo nu'bu mi 'yøt'e 'be'a dí hocpa yú mbúi yú ja'i ja ra ximhäi. Nuya hin da gúcpa a rá muui ɱ yú ts'oqui gätho to'o da 'yɛc'yei a. Ne bi 'dajú ra 'befi ngue ga xihmbú yú ja'i 'bepu dín yamanhohu Oja ɱ. ²⁰Nujú ma 'bäigähú ra Cristo, ɛmme dí hah ma mbúi dí xihmbú yú ja'i tengu tho 'bú xtá xise Oja ɱ, ngue da 'yäpi di hocpa yú mbúi, ne din 'yohu xun ho Oja. ²¹Nu'a ra Cristo hin'yú rá ts'oqui, pe bi nu ran unbi nangue ma ts'oquihu tengu 'bú yú ts'oqui zehé. Janangue'a da 'yɛmbi rán ho a rán hose ra Cristo to'o gätho da 'yɛc'yei 'be'a í du a.

6 Nese a Oja dí comhbe rá 'befi, ne janangue'a gätho ma mbúi'be dí xi ahú ngue gui jamansuhú rá mate Oja. ²Nguetho Oja bi mam bú ja rá t'ohni: “Dá øcä ni ndehú a ra pa gá zøjú, ne dá øt'ahú ra mate. Ne dá zé ahú ra pa dá yən ahú,” ɛn'a Oja. Nuya

yú pa ja búya Oja sä da 'yøt'ahú ran ho, nuya nám pa ya Oja i sä di pø'ahú. ³Ne dí honi xun ho 'be'a gätho ga øt'be, ngue hin di ɱ't' yú mbúi 'da 'be'a dí øt'be, n'damhma njon di c'aman'ɱ rá 'befi Oja dí øt'be. ⁴Ne nangue 'be'a dí øt'be dín nde ga ut yú ja'i ngue majuani yúm 'bəhniga'be ra Cristo ua ja ra häi. Ne gätho dí øt'be xun ho ne hin dín xømbúi'be, madague'bu xun ngu ran unbi dín nu'be. Ne xun he'i 'be'a nám 'bu'be, ne ja'bu hin dí pa'be 'be'a ga øt'be. ⁵Ne xun ngu yú nidi i 'benzaga'be, ne dí ofädi'be, ne dín nu'be 'da yun 'yo'tsi' 'bu in cue yú ja'i. Ne 'da yú pa ɛmme dí yä'be nangue ra 'befi xun he'i dí øt'be. Ne dí äthə'be 'da ɱ yú xui, hin dí ə'be, pe dí tømda'be 'be'a dín ja. Ne 'da yú pa hin'yú ga si'be. ⁶Pe n'datho ma mbúi'be tengu rán säui a majuani, ne dá øt'be ran ho nguetho dín 'yo'be rá Hogandəhi Oja. Ne hin dadí xømbúi'be nangue ma 'befi'be, pe dí utä'be yú ja'i ma yembúi'be ne man huɛcate'be. ⁷Ne dím mam'be a ram hma majuani, nguetho di zec'be Oja ga øt'be rá 'befi. Ne nangue ma hocja'i dí øt'ä'be, hingui sä di yaɥpa'be yú ja'i. ⁸Ja'bu i hnumansuc'be, ja'bu hin'na, nu'ɱ 'da di c'aman'ɱc'be, nu'ɱ mi'da im ma xun ho dí øt'be, nu'ɱ 'da im ma dí fəhnigä'be. Pe madague'a xun ngu 'be'a man ɱ yú ja'i, dím mam'be 'be'a ngue majuani. ⁹Bú i 'da ngue im ma ngue hingui pađi 'be'a dí øt'be, pe 'bu i 'da i paɥ'be xun ho. Ne n'dapa ngu n'dapa i husca man daɥe'be, pe guexta'a dí 'bu'be. Ne xun ngu yun unbi dín nu'be, pe hin dí tu'be. ¹⁰Ne nu'bu

dín nu'be ra dumbui, 'bex di 'dac'be ran johya ra Hmu mahçts'i. Nugä'be dí hyoya'be, pe xun ngu u dí jap'be da dñ a ran ho, nguetho dí xicä'be 'be'a di un'na Oja. Ne hin'yü 'be'a da zä gam mam'be ngue ma mbeti zeh'e'be, pe hin'yü 'be'a dadí 'be'be, nguetho Oja di 'dac'be gätho dí hom'be. ¹¹Nu ahü ma amigo ahü guí 'bühmbü bü ja ra hnini Corinto, ya dá xi ahü gätho 'be'a dím bëni, nguetho dadí huçc'ahü ngue gätho ma mbüi. ¹²Nugä'be majuqani dadí huçc ahü, pe nu ahü hin ε ja nin huçcate nanguecä'be. ¹³Pe dí xi ahü tengu tho 'bü ma t'ühni ahü, dami xoc ni mbüihü ne din ja ahü ran huçcate nanguecä'be, tengu tho dí øt'be nangue ahü.

Oja i 'bupü mbo ma mbüihü

¹⁴O guín 'yohü u 'da ngue hingui çc'yei Oja, nguetho nte yán jahü n'da u øt' ran ts'o 'bü øt' ran ho n'da. Ne nte rán jauri ra 'bexui a ran nequi. ¹⁵Ne hin te rán jauri ra Cristo a ra Satanás ngue ra zñthu, ne hinga 'dat'a im bëmmi n'da ra 'yçc'yei a hingui çc'yei. ¹⁶Ne hin te rán jauri rá ngu Oja u yü hmitte, nguetho ni mbüihü rá ngu Oja ngue i 'büi mazaj. Ne gue'a bi man Oja maya'bü: “Nugä dam 'bupü mbo yá mbüi, ne dan 'yohü, ne nugä ga øt'e yá Ojagä u, ne nu'u ga øt'e ngue ma t'ühniçä u,” bi 'yçn Oja. ¹⁷Janangue'a bi 'yçn Oja: “Damí 'uehmbü bü, o guí tenhdü ngue'u hingui çc'yei, ne 'yo guí sähü 'be'a xun ts'o. Ne ga øt'e ngue ni Ojajü, ne ga sin ahü büya. ¹⁸Ne ga øt'e ni Tajü ne nu ahü ga øt'e ma ts'ünt'u ahü ne ma t'ixu ahü.” Gue'a bi man Oja ngue nuixte rá ts'edi.

Bim päh yá mbüi yü 'yçc'yei

7 Ma amigo ahü dadí huçc ahü, ya xun ngu yün ho bi man Oja da 'yørcahü, pe jatho ga 'uehmbü bü i ja 'be'a gätho xun ts'o. Ne ga 'uehmbü 'be'a in nde di ts'on ma ja'ihü, ne ma mbüihü. Jatho ga homhbü man'da man'da 'be'a dí gua'a dán hojü, ngue gan numansuhü Oja. ²Ne nu ahü guí 'bühmbü bü ja ra hnini Corinto, dami bënc'be nanguecä'be, nguetho xinga n'da ahü bi nu ran ünbi 'be'a dá øt'ahü, ne hin te dá øt'ä'be ngue di ts'on'na ni mbüihü, ne xinga n'da ahü dá hä ahü ngue m'bejua ga çn'ahü gui jurcahü. ³Nuya hin dín nde ngue ga ðamhyä ahü, nguetho ya dí xi ahü ngue çmme dadí huçc ahü, ne thocua thoho dím bën ahü, asta gue'bü ga tugä. ⁴Nugä dí çc'yei ngue guí øthü ran ho, ne gue'a ní hyu ma mbüi a. Ne nu ahü gadí 'dajü ran johya, madague xun ngu yün ünbi dín nugä'be, pe çmme hu ma mbüi ran johya. ⁵Nu'bü má søngä'be bü ja ra häi Macedonia, çmme xun çei 'be'a dá øt'be, nguetho hønübü go hapü dá tho'be bi züc'be yü ja'i, ne xun çei 'be'a nám 'bü'be ne mi ja ra mbidi ma mbüi'be. ⁶Pe nu Oja nzaj i hurpa yá mbüi u to'o i tu yá mbüi, ne bi hyurca ma mbüi'be 'bü mi zøm bü ra Tito. ⁷Bi hyurca ma mbüi'be nangue gá hyurpa rá mbüi ra Tito 'bü gmí 'bühmbü bü. Nu ra Tito bi xicä'be ngue çmme bi du ni mbüihü nangue 'be'a gá 'yøthü ngue hingui ho. Ne bi xicä'be çmme gmín ndehü guin nujü. Ne nu'bü mi c'qaman'ugä 'da, nu ahü bü gá yanjü.

Ne nangue guím bɛnjɔ, man'da i hu ma mbui. ⁸Bi du ma mbuigá 'da yɔ pa nangue rá mbudi sɔcuá dá pɛn'nahɔ bɔ, pɛ hin'na ya. Bi du ma mbui nangue ra dumbui dá 'da ahɔ. ⁹Nuya dadí johyagá, hin nangue bi du ni mbuihɔ, pɛ nangue gá päh nin 'yomfɛnihɔ 'bɔ mi du ni mbuihɔ. Ne nu Ojɔ bi japi ngue bi bɔmanho 'be'a dá xi ahɔ. Ne nte man ɛnbi bi gohi 'be'a dá ɔt'a'be. ¹⁰Nguetho nu'ɔ i hon Ojɔ 'bɔ i tu yú mbui, di japi di päh yú mbui nangue yú ts'oqui, ngue da yɔni, ne da 'ue'a ra dumbui bɔya. Pɛ nu'bɔ i tu yú mbui ngue hingui pɔdi 'be'a da 'yɔt'e ne im bɛn ra ximhäi, hin di päh rá mbui 'bɔ, pɛ man'da di un ran ɔte bɔya. ¹¹Nu ni dumbuihɔ bi 'da ahɔ ran 'yomfɛni xɛn ho nangue gá hyomhbɔ Ojɔ, ne ɛmme gá hyumbi gá hoju 'be'a bin ja. Ne ɛmme gá numan'ɔhɔ a ngue bi 'yɔt' ra ts'oqui, ne ɛmme gá suhɔ 'be'a bin ja. Ne gá un ran ɛnbi to'o bi 'yɔt' ran ts'o, ne ɛmme gán ɛhyahɔ gui 'yɔthɔ ran ho. ɛmme gmín ndehɔ xcá mbagá bɔ xcá ze ahɔ. Ne ya gá 'yuhmbɔ bin ho a ra ts'oqui gmín 'yohɔ. ¹²Jananjabɔ gue'a dá ot'ahɔ ra sɔcuá a, ngue hinga hɔnt'a ngue di hoc rá mbui a ran 'yohɔ ngue bi 'yɔt' ran ts'o, xínga gue'a bi t'ɔrpa ran ts'o, pɛ nangue ma sɔcuá dá ot'ahɔ, Ojɔ bi zä bi 'yut'ahɔ ngue majuɔni guí tengahɔ. ¹³Janangue'a ɛmme hu ma mbui'be. Ne man'da dadí johya'be nu'bɔ mi xic'be ra Tito ngue gá hyurpa rá mbui a nangue 'be'a gá 'yɔthɔ. ¹⁴Ne dá xih ra Tito, gue da t'ɔmanho a rá m hma bɔ guí 'buhmbɔ. Ne gue'a gá 'yɔrpaɔ, gá 'yɔmanho

a ram hma bi xi ahɔ. Janangue'a hin dí pɛ'ts' ma sägá nangue 'be'a dá xifi, pɛ ɛmme i hu ma mbui. ¹⁵Nguetho nu'bɔ mí mba bɔ ra Tito, ɛmme gá numansuhɔ, ne ɛmme gán ɛhyahɔ gá 'yɔthɔ 'be'a gätho bi xi ahɔ. Janangue'a man'da bin ja rán huɛcate ra Tito nangue ahɔ bɔ. ¹⁶Ne ɛmme hu ma mbui nguetho sä ga ɛc'yɛi ngue majuɔni guí ɔthɔ ran ho.

Yán t'unni yɔ 'yɛc'yɛi

8 Ma zɔ cu'ahɔ, dín nde ahɔ gui pähmbɔ 'be'a gätho bi 'yɔt' rá mate Ojɔ bɔ mbo yú mbui yɔ 'yɛc'yɛi dim peti bɔ ja ra häi Macedonia. ²Nu yɔ 'yɛc'yɛi bɔ bi nu ran ɛnbi nguetho yɔ hyoya thoho ɔ. Pɛ guemhma ɛmme i ja ran johya yú mbui, ne man'da man'da di unda yɔn t'unni yú mi'yɛc'yɛihɔ. ³Nugá dí haxanjuɔni ngue bi unni xɛn ngu, madague'a hin'yɔ 'be'a da gopɔ ja rá nguse, ne rá pähazɛhe bi uni. ⁴Ne bi 'yác ra mate ngue ne'ɔ da gom'ma ram fäts'i dín t'un'ndɔ yɔ hyoya 'yɛc'yɛi bɔ ja ra häi Judea. ⁵Ne man'da xɛn ho bi 'yɔt'e xinda gue'a dá bɛngá, nguetho m'bet'o thoho bi hyon rá pähä Ojɔ ngue di bɛnbi 'be'a da 'yɔt'e, ne nubɔya bi xiqui ngue da mbäxqui ga fäx ɔ yɔ cu. ⁶Nu ra Tito rá mbudi bi xi ahɔ nangue yɔn t'unni gui umhbɔ. Ne dá xi'be ra Tito di jua'a di peti gätho nin t'unnihɔ gá mamhbɔ gui umhbɔ, nangue nin huɛcatehɔ, ngue ra mate thoho. ⁷Nu ahɔ ɛmme xɛn ngu yɔn ho guí ɔthɔ, ne i ja ni t'ɛc'yɛihɔ xɛn ho, ne sä guím mamfɔ rá m hman Ojɔ xɛn ho, ne ɛmme guí pähmbɔ xɛn ho, ne ɛmme guí ɛhya gui 'yɔthɔ rá 'befi Ojɔ, ne ja

ahü nin huçatehü nanguecä'be. Pe nuya xün ho 'bü gui umhbü xün ho nin t'unnihü, n'damhna hin te gui 'behmbü nangué rá 'befi Oja guí øthü. ⁸Nugä drá Pablogä hin dín nde ga manda ahü 'be'a guí øthü. Nuna 'be'a bi 'yøt' yu cu bü ja ra häi Macedonia, n'da ra hmepya a. Nu'bü ngubü gui 'yøthü, da zä ga paçä ngue majuañi i ja ahü nin huçatehü nangué yu 'yøc'yei. ⁹Nguetho guí pañmbü rá mate ma Hmuhü ra Jesucristo. Nu'a tengü 'bü ra membeti a, pe bin hyoya nanguéjü ngue bi nde din jajü xün ngu. ¹⁰Nuya i ja a ga xi ahü 'be'a dím bəngä. Xün ho 'bü gui juahmbü 'be'a gá dümhbü má jeya, nguetho ɛmme gán ɣyahü má jeya gá un nin t'unnihü. ¹¹Nuya dami pethü nin t'unnihü, ne daman ɣyahü ya, tengü 'bü rá mbüdi gá bəmhbü, ne gui umhbü 'be'a gätho sä gui umhbü. ¹²Nu'bü ja a nde di un a n'da, Oja da numanho, 'bü gue'a rán theui 'be'a pe'ts'a n'da a di uni. ¹³Pe hin dí ɣna go din danhyei u 'da o dim membeti u 'da nangué a gá unhdü, ne nu ahü büya hin'yü 'be'a gui hyomhbü. ¹⁴Pe nu'a dí xi ahü, pe nuya xün ngu i ja ahü, xün ho 'bü gui unhdü ts'ü u 'da hin'yü 'be'a da hyoni. Ne nu'bü da zøn ra pa ngue hin'yü 'be'a gui hyomhbü, nu'ü di ze ahü u. Janangué'a gätho thocua thoho din ja 'be'a da hyoni. ¹⁵Ne gue'a mán t'o't'i bü ja rá m hman Oja: "To'o di peti xün ngu, pe hin da bong thoho a da hyonse, pe ne'ü di peti zü ts'ütho, hin te di 'bedi."

Ra Tito ne'ü in 'yohü

¹⁶Dí ɛmfe jamadi Oja ngue bi 'dac mam fäts'i'be ra Tito, ngue ne'a ɛmme

im bən ahü ne ɛmme ɣhya nangué ahü. ¹⁷Ngue nu ra Tito min nde da 'yøt'e 'be'a dá xifi, ne'a mi ja rá pähä zehé da mba bü. ¹⁸Ne da mbe ra Tito na man'da ra cu ngue dí penhdä bü, nu'a im man rá m hman Oja xün ho, ne gätho yu 'yøc'yei ngubü im ma nangué'a. ¹⁹Ma mi'yøc'yeihü bi huanhna ran 'yohü na, ngue dan 'yohe 'bü dá haɣhe ra mbeti bü Judea. Ne gue'a ná uh man huçatehe ngue dín nde ga fäx ma cuhü, ne dí nuixte ra Hmu mahəts'i a. ²⁰Nugä'be dadí jamansu 'be'a dí øt'be nangué yün t'unni xün ngu, nguetho hin dín nde din ja 'be'a dí c'aman'uc'be. Ne gue'a í than'ndü mi'da yu cu ngue ga mbähmbe 'bü dá haɣhe a ra mbeti. ²¹Nguetho dín nde ga øt'be gätho xün ho bü na nu Oja nepü na nu ma mijä't'i'be. ²²Ne ga pen'nahü bü man'da ra cu mahøn'a ngue da mbähä ra Tito. Ne nuna dí pañmbe ngue ra 'yøc'yei xün ho na. Nehna ɛmme ɣhya da 'yøt'e xün ho rá 'befi Oja. ɛmme nde da mba bü da nu ahü, nguetho ya dá xihna nangué ni hogant'øt'ehü. ²³Ne nuna ra Tito, man 'yo'be nangué ma 'befi dadí ze ahü. Ne nu'ü mi'da in 'yohü ra Tito, yám 'behni u yu 'yøc'yei dim peti ua. Ne da mbäx ahü nangué rá 'befi Oja, gue'a dín nequi xün ho rá nuixte ra Cristo bü guí 'bühmbü. ²⁴Nuya dami 'yörca'be ra mate gui simanhohü yün 'yohü, n'damhna gätho mi'da yu 'yøc'yei da baði ngue majuañi i ja nin huçatehü, tengü tho dím mangä ngue nzai i ja ahü ran huçate.

Di pet yün t'unni nangué yü mi'yøc'yeihü

9 Nugä hingui jatho ga xi ahü nangué gui zehmbü ni

mi'yɛc'yeihɯ, nangue yɯn t'unni
 gui unhdɯ. ²Nguetho dí paði
 ngue ɛmme i ja ahɯ ra pähä gui
 zehmbɯ ɯ. Ne ya dá xih yɯ ja'i ngue
 i 'bucua ja ra häi Macedonia 'be'a
 gui ɔthɯ bɯ ja ra häi Acaya. Dá
 xihya ngue gán ɣyahɯ gá pet nin
 t'unniɯ má jeya. Ne yɯ cu ua nde
 da den'nahɯ 'be'a guí ɔthɯ. ³Nuya
 dí pen'nahɯ ya yɯ cu da mbäx ahɯ
 gui pethɯ nin t'unniɯ jannangue'a
 di ja bɯ 'bɯ dá sɔngähe bɯ, ne
 din nequi ngue guín ɣyahɯ gui
 fäxhɯ yɯ hyoya, tengu dá xih yɯ
 cu ua ngue guí ɔthɯ. ⁴Ne nu'bɯ
 ga mbähmbe bɯ ɯ 'da yɯ mɛngu
 ua ja ra häi Macedonia, ne hin
 xquín ɣyahɯ gui pet nin t'unniɯ,
 ga pe'ts' ma sähɯ 'bɯ. Nguetho
 ɛmme dí ɛc'yei guí ɔthɯ 'be'a guím
 mamhbɯ. ⁵Janangue'a dá xihya yɯ
 cu dim 'bet'o da mba bɯ, di ze ahɯ,
 n'damhɯ da zä gui pethɯ gätho
 nin t'unniɯ, di jua a gá mamhbɯ.
 Ne nu'bɯ dá mbähmbe bɯ, ya xti
 guadi xquí pet'ɯ gätho nin t'unniɯ.
 Ne nu man 'yohe da baði ngue gá
 umhbɯ nangue ni pähä zehɛhɯ,
 ne hin nangue dá xi ahɯ. ⁶Dami
 bɛmhɯ ya, to'o i tu zɯ yoho yɯ
 hmudä, zɯ yoho da xoc'ɯ, pe to'o da
 duhu xɯn ngu, da xoqui xɯn ngu ɯ.
 Janangue'a mpähä thoho gui unhdɯ
 yɯ hyoya yɯn t'unni, ne nu Ojɔ xɯn
 ngu ran japi di 'da ahɯ bɯya. ⁷N'da
 ngu n'da di uni tengu im bɛn rá
 mbɯi zehe di uni. O gadí umhbɯ 'bɯ
 hin guín ndese ni mbɯihɯ, pe xinga
 gue'ɯ mi'da da xi ahɯ gui umhbɯ.
 Nguetho Ojɔ di huɛc'ɯ to'o i ja ran
 johya di uni. ⁸Nu Ojɔ sä di 'da ahɯ
 xɯn ngu, janangue'a dí gua a gui
 hyonɛhɯ, pe ne'a thocua thoho gui

unhdɯ to'o hin'yɯ 'be'a da hyoni.
⁹Nt'o't'i bɯ ja rá m hman Ojɔ to'o
 ngue di unni xɯn ho ɯ yɯ hyoya,
 nu'a rá hogant'ɔt'e da gohi mazai.
¹⁰Nguetho nu'a Ojɔ ngue nzai di un
 yɯ hmudä to'o i tupɯ ja ra huähi,
 ne di japi din xandi ngue din ja
 'be'a da zi, guet'a Ojɔ di 'da'ahɯ ra
 hmudä dán xand ni hogant'ɔt'eɯ,
 tengu bɯ nan xand yɯ hmudä bɯ
 ja ra huähi. ¹¹Nu Ojɔ di 'dajɯ xɯn
 ngu, n'damhɯ da zä xɔ ga thoju
 xɯn ngu bɯya. Ne nu'bɯ dá undähe
 nin t'unniɯ, ne to'o da hyani da
 'yɛspa Ojɔ ne di un ra jamadi Ojɔ.
¹²Yoho yɯn ho da bɔni nangue
 nin t'unniɯ, nu yɯ 'yɛc'yei din ja
 'be'a da hyoni, ne gätho ɯ di un ra
 jamadi Ojɔ bɯya. ¹³Ne gätho to'o
 da hyan nin t'unniɯ da 'yɛspa Ojɔ,
 nguetho nu nin t'unniɯ ra hmɛpya
 a ngue majuaɯni guí ɛc'yeihɯ rán
 ho ma'da'yo ra Cristo, ne ɛmme di
 johya ngue guí paɯmbɯ ni cuhɯ ɯ,
 ne'ɯ gätho mi'da yɯ cu. ¹⁴Ne to'o
 da hyan nin t'unniɯ, da 'yäp Ojɔ
 da mbäx ahɯ, ne di huɛc'ɯ ahɯ bɯya,
 nguetho i ja ahɯ xɯn ngu rá mate
 Ojɔ bɯ mbo ni mbɯihɯ. ¹⁵Pe jamadi
 Ojɔ nangue ran t'unni ɛmme xɯn
 ho bi 'dajɯ, ngue rá Ts'ant'ɯ, ne
 hingui sä gam bɛmhɯ hangu na
 ngu di muui a. Janangue'a nu'bɯ
 dí m bɛmhɯ 'be'a bin 'dajɯ, hin ga
 hyɔju 'be'a dí peshɯ 'bɯ.

I ja rán t'ɛdi ra Pablo 'be'a
 da xih yɯ 'yɛc'yei

10 Nugä drá Pablogä, ɛmme
 dín nde ahɯ gui 'yɔhmbɯ
 a ga xi ahɯ, pe janate tho ga xi
 ahɯ, tengu thoho 'bɯ da xi'azehɛhɯ
 ra Cristo. Nguetho guí 'bɯmhɯ

bü 'da u sä ɣna mbe dín su 'bü dí 'bühmbü bü, ngue'a janate tho dím mangä, pe nu'bü dí pen'nahü ma søcuɔ, ɣmme nts'edi dím mam büya, sä ɣn u 'da. ²Nu'bü dá mbagä bü, hin dín nde ga ut'ahü hangu rá ts'edi man zambüi, pe sä ga damhyagä ts'u to'o im ma ngue dím bensegä'be 'be'a dí øt'be. ³Majuani dyu ja'i thohoga'be ua ja ra ximhäi, pe hin dí tım'be ua a ra ts'edi ná tafu ra ximhäi. ⁴Nuju hinga gue'a ma ts'edizehe nán sühmbü, pe rá ts'edise Oja a ná tafu rá ts'edi ran ts'o. ⁵Nangue rá ts'edi Oja dí hecuahü yán 'yets'i yu ja'i nangue 'be'a paxe, ne'u hinguin nde da ba Oja. Ne nu rá ts'edi Oja da zä di pärpa yán 'yomfeni yu ja'i ngue 'da'anguu da bëmhbü ra Cristo. ⁶Ne nu'bü ya dá pa'be ngue majuani guí øthü 'be'a in nde Oja, nugä ga hut'anzambüi ngue ga 'uec'u 'da guí 'bühmbü bü, ngue hingui nde da 'yøt'a in nde Oja. ⁷Dami bëmhbü ya 'be'a i t'øt'ahü. 'Bü i 'da ahü ngue im bēni ngue majuani in 'yohü ra Cristo, xun ho 'bü, pe jatho da bađi ngue necä'be dín 'yo'be ra Cristo. ⁸Hin dí pe'ts' ma sä xun ngu yu nidi ga xi ahü, ngue bi 'dac man t'ędi'be Oja. Nu Oja bi 'dac'be ra ts'edi ga ze ahü man'da gui paħmbü Oja, pe hin nangue ga ts'ongä'be ra 'befi bü. ⁹Nugä hin dín nde gui suhü nangue 'be'a dí øt'ahü. ¹⁰Nguetho 'büpü 'da di c'aman'ugä, ne ɣn'u: “ɣmme ja rá ts'edi rá søcuɔ ra Pablo, pe nu'bü i 'bücua hin'yü rá ts'edi, ne hingui sä dín ya xun ho,” ɣn u 'da. ¹¹Pe jatho guim bëmhbü 'da ahü ngue tengu bü nan ja rá ts'edi u ma søcuagä, ne ngutho 'bü dá xi

a zehēhü. ¹²Nugä'be hinga 'da'igu dím bëmhbē yu ja'i i 'büpü, ngue i ja ran 'yets'i nangue 'be'a ɣna paxe u. Pe nu'u to'o im bēni man'da i paxe xinda gue'u mi'da, pe hingui pa a majuani. Nguetho sä i nujspa yú mija'ihü nangue 'be'a im bense. ¹³Pe nugä'be hin dím mam'be man'da ja man t'ędi'be xinda gue'a bi zänga'be Oja, pe hønt'a dí øt'be 'be'a i xic'be Oja. Ne bi xic'be Oja dam pe'be bü guí 'bühmbü. ¹⁴Ne njon da zä da 'yena man'da bi tho'a dá øt'be, xinda gue'a bi xic'be Oja 'bü mbüdi thoho dá søm'be bü guí 'bühmbü dá xi ahü rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹⁵Ne hin dín nde ga ɣm'be ngue ma 'befi'be 'be'a bi 'yøt'u mi'da bü guí 'bühmbü, hønt'a ma 'befi'be ga ja ahü guim bentü ni t'ęc'yēihü xun ho, ne gue'a dí zä ga øt'be man'da ra 'befi bü, 'bü da xic'be Oja. ¹⁶Ne sä ga mbē'be bü mi'da yu hnini büya ngue man'da yatho guerpü njom bi xih yu ja'i rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne njon da zä da ma ngue n'dan'yo dá thocpa rá 'befi bü. ¹⁷Hingui ho 'bü din 'yēzehe n'da, pe man'da da hyadumbüi da 'yēspa ra Hmu mahęts'i. ¹⁸Nguetho hin te di muui 'bü din 'yēzehe n'da, pe nu'bü i øt'e 'be'a da numanho Oja, gue'a di muui.

Ra Pablo bi ma nangue yu hyäte

11 O gadín xømbühü 'be'a dí xi ahü ya, madague'a dí yaɣontogä ts'u. ²Pe nugä ɣmme dí haħ ma mbüi nangue ahü, nguetho i ja bü mbo ma mbüi rán huęcate Oja. Ne ɣmme dín nde ahü hønsē ra Cristo guin numanhohü, tengu n'da ra hmute ngue hin di ts'on rá mbüi,

hønt'a in numanho a to'o dim 'buhmi. ³Pe dín su ngue di ts'on nin 'yomfënihu nangue ra fehni im man ra zïthu, tengu thoho bi 'yørpa ra zïthu ra Eva rá mbadi thoho, ne ts'urpu thoho di ja ahü ngue hinga gätho ni mbuihu guin numanhohü ra Cristo. ⁴Pe emme guí øhmbü 'be'a gätho i xi ahü 'da yu ja'i ngue i søm bü guí 'buhmbü, madague'a i xi ahü n'dan'yo ra Jesús ngue'a hin din theui a dá xi ahü, ne n'dan'yo n'da ran 'yomfëni in nde di 'da ahü, ne i xi ahü n'dan'yo thoho nangue ran ho ma'da'yo, xinda gue'a dá xi ahü. ⁵Pe nugä hingui coh ma ts'edigä xinda gue u 'da guí tenhdü, ngue im manse ngue man'da yú 'bäihü ra Jesucristo. ⁶Pe dí paçä a majuani ran 'yomfëni nangue Oja, ne gue'a dá ut'ahü xün ngu yu nidi, madague'a hingui sä dan hõt'ahya tengu'u yün 'yohü. ⁷Uague guí emhbu hingui ho dá øt'ä nguetho nte dá haç'ahü 'bü má mangä rán ho ma'da'yo ra Cristo bü. Pe dá øt' ra 'befi dá honse man ts'ihme, nguetho min nde ga ze ahü. ⁸Ne nu'bü má xän'nahü bü, nu'u yu 'yëc'yei i 'büpu mi'da yüm peti, gue'u bi 'dacä 'be'a dá hongä bü, janangue'a bi zä dá xi ahü ran ho ma'da'yo ne nte dá ä ahü. ⁹Ne nu'bü mám 'buhmbü bü, him mi ja 'be'a dá hongä, ne hin te dá ä ahü. Pe nu'bü mí zøm bü ma cuhü yu mangu macedonia, bi 'dacä 'be'a madi 'becä. Ne ngubü ga øt'ahü mahøn'a bü, hin te ga ä ahü. ¹⁰Ne dím ma majuani bü ja rá hmi ra Cristo, ngue hin te ga haçua yu cu 'büpu ja ni häihü Acaya, nangue rá 'befi Oja dí øt'ä bü, ne njon da

zä da xiqui ga äh ra mbeti. ¹¹Ha gue'a dí øt'ä gni 'yemhbu hin dadí huç'ahü, pe Oja i paði ngue dadí huç'ahü. ¹²Ne ga thoqui tengu dá øt'ä, n'damhma di nequi ngue hinga 'da'igu dí øthe yu hyäte madague'bü ná ya't'a ña i øt'e xün ho rá 'befi Oja. ¹³Nu u im manse u ña yú 'bäihü ra Cristo, pe him majuani im man u, yu hyäte thoho, ne hin yú 'bäihü ra Cristo u. ¹⁴Pe nde'bü hin gui hyonya thohohü 'be'a i øt'u, nguetho nese a ra zïthu da zä da hyä ahü, da zä da 'yøt'e tengu 'bü n'da ra hogam'behni mahçts'i bá pen'na Oja. ¹⁵Janangue'a 'da'igu øthu u yú 'yëhe ra zïthu, ne im bën yu ja'i yu hogam'behni u. Pe da zøn ra pa da nu ran ünbi din thehü 'be'a bi 'yøt'e.

**Ran ünbi bi nu ra Pablo
nguetho rá 'bäiui ra Cristo a**

¹⁶Pe emme dí nde ahü gui 'yøhmbü 'be'a dí xi ahü, madague'bü guím bëmhbü ngue dí tontogä ts'u 'bü dí manse 'be'a dí øt'ä. ¹⁷Nu'bü dím manse 'be'a dí øt'ä, ña gue'bü hinga gue'a bi xicä Oja ngue gam ma, pe ña gue'bü dí tontogä ts'u 'bü dím mangä tengu na. ¹⁸Pe nu yün 'yohü bü i xi ahü nangue yün hose, nuya necä ga xi ahü ts'u nangue man hose. ¹⁹Nu ahü emme xün ho nin 'yomfënihu, pe emme guí çyahü guí øhmbü 'be'a i xi ahü yu tonto. ²⁰Ne emme gadí hohü gan 'yëhehü to'o in nde di manda ahü, madague'bü i hä ahü o gue i ä ahü 'be'a gätho i ja ahü. Ne guín numansuhü u emme din 'yëzehe, madague da mbep'a ni hmihü, pe guexta'a guí tenhdü u.

21 Nugä'be hingui sä ga øt'be tengu u, pe gue'a gním mamhbü hin'yü ma ts'edigä'be. Nu'u yün 'yohü guí 'bühmbü bü im man yün hose. Necä ga hut'anzambüi gam mangä ts'u nangue man hose, tengu n'da ra tonto. 22 Ná yät'u ngue yu hebreo u, pe necä drá hebreogä. Ne ná yät'u gue yu israel u, pe necä drá israelgä. Ne ná yät'u gue yüm bom'betö ra Abraham u, pe necä drám bom'betögä ra Abraham. 23 Ne ná yät'u ngue yü 'yêhe ra Cristo u, pe nugä man'da drá 'yêhegä a ra Cristo xinda gue'u. Nuya dím mangä tengu n'da ra tonto. Nugä man'da xün ngu ra 'befi dí øt'ä xinda gue'u 'da yün 'yohü, ne man'da xün ngu yu nidí dán ofädigä, ne xün ngu yu nidí dá nu ran ünbi nangue yüm fei, ne xün ngu yu nidí mi ñna xtá thogä. 24 Ne cut'a nidí bi 'yørcä 'däte ma 'de'maguto yüm fei u ma menguhe yu judío. 25 Ne nhyundí bi 'benzagä, ne n'dandí yu jã'i bi bat'adögä. Ne nhyundí án xen'a ra barco mi hugä büya, bi zo bü ja ra dehe, ne 'däte ma goho ora dá o bü ja ra dehe büya. 26 Pe xün ngu yu nidí dán 'yogä ne xün ngu yu nidí má guepu xcá tugä bü ja yu dãthe, nepu 'büh yu bæ. Ne bi gorcä ra 'yu ma menguhe yu judío, ne'u hing yu judío. Ne mi ñna xtá thogä bü ja yu hnini nepu ja yu dãpo. Ne dá hu yu barco bü emme en ra dehe ran dãhi emme nts'utho. Ne mi ñna xtá hyogä u yu hyäte 'yêc'yêi. 27 Ne ja'bü emme dá yäcä nangue ma 'befi, ne bin ünba ma jã'i, ne ja'bü nya'a thoho hin dán açä. Ne ja'bü nya'a thoho hin dán sihmegä, xinga gue ra dehe dá

sigä. Ne ja'bü xün se nguetho hinga xøt'a ma pahniägä. 28 Emme xün heí 'be'a dí øt'ä, ne'u yu 'yêc'yêi gätho hønbu go hapu dim peti emme dí haðumbüi ga jamansugä u. 29 Ne'a dí øt'ä 'da'angu dí sägähe u 'be'a gätho i sä u, nu'bü 'bü a n'da ra 'yêc'yêi xün güent'i, dí com'be rán güent'i a. Ne nu'bü n'da ra 'yêc'yêi i øt' ran ts'o, nugä emme dí cuægä nangue a to bi 'bepi da 'yøt'e. 30 Pe nu'bü i ja a dín nde dá yädä, pe hønt'a dán güent'igä dá yädä. 31 Nu Ojã rá Ta ma Hmuhü ra Jesucristo majãpi mazãi a, i paði ngue hing ra fehni dím mangä. 32 Tengu dá øt'ä n'dandí nu'bü máam 'bücä bü ja ra hnini Damasco, nu'bü min ts'ut'abi ra Aretas, ne nu'a ra ts'ut'abi bi xi u yu dofui da gorca ra 'yu bü ja ra goxthi rá mbä't'i ra hnini, mim beni ngue da bendgä bü. 33 Pe nugä dá pøngä bü ja n'da ra ventana ne dá hugä bü ja n'da ra dã'bøts'e, ne nu'u ma amigo bi çã'ma ra 'bøts'e ngue ra xãhi bü thi rá mbä't'i ra hnini. Ne him bi bendgä u yu cot'yu. Mahotho dá øt'ä 'bü má pøngä bü ja ra hnini Damasco.

Ojã bi 'yurpu mahçts'i ra Pablo

12 Nu'bü dím mansegä 'be'a dí øt'ä, hin te di muui. Pe guemhma ga xi ahü 'be'a bi 'yurcä ra Hmu mahçts'i 'bü n'dandí. 2 Bi bonga 'de'magoho njeya Ojã bi zixcä bü mahçts'i. Hin dí paçä 'bü ne'a ma ngøc'yêi o hin'na, pe Ojã paði 'bepu ín ja. 3 Hønt'a dí paçä ngue dá mba mahçts'i, hin dí paçä 'bü n'youi ma ngøc'yêi o hin'na, hønt'a Ojã paði 'be'a dá øt'ä. 4 Ne nu'bü mí ts'ixcä bü guepu

mahotho, dá øcä 'be'a bi hmam bu, ne njongui man yu ja'i tengu a. Ne him bin 'dac ran t'edi gam ma 'be'a dá øpu. ⁵Ne nuna bi t'ørcä i sä xcä yadä a 'bu gue'a xcä beni gam ma, pe hønt'a man hosegä gam mangä ngue dí paçä hin'yu ma ts'edi zehegä. ⁶Nugä i jagä 'be'a xcan 'yexä 'bu xcä ndegä ne hin dadín hyät'ä tengu 'bu ra tonto, nguetho da zä xcä ma majuani 'be'a bi t'urcä. Pe hin dín nde ngue gue'a dí t'escä a, pe dín nde ngue gue'a in nuse yu ja'i a dí øt'ä dí numansugä u, ne'a 'be'a øse ngue dím mangä. ⁷Nugä dá nugä emme mahotho bu. Pe nu ra zithu bi 'dacä n'da ran unbi dí sägä. Ne Oja bi un ran t'edi da 'yørcä, ndeque hin dan 'yæzehegä nangue 'be'a bi 'yurcä Oja. ⁸Ne hyundi dá äpä Oja ngue di 'uec'i ts'u ran u i jagä. ⁹Pe nu'a Oja bi xiqui hin di 'uec'a ran u, pe di 'dacä rá mate ne rá ts'edi sä ga hät'ä ran unbi. “Nu'bu hin'yu ni ts'edizehæ, man'da di nequi ma ts'edigä,” i engä Oja. Janangue'a nu'bu hin'yu ma ts'edi zehegä, man'da emme dadín johyagä, nguetho dí paçä ngue'a man'da dí nequi rá ts'edi ra Cristo. ¹⁰Nuya hingui tu ma mbui 'be'a dí øt'ä, madague'a xun ngu yun unbi dín nugä, ngue di c'aman'ug yu ja'i, uague i pa ma uguigä. Ne hingui tu ma mbui nangue 'be'a i ørcä yu ja'i 'bu dí øt' rá 'befi ra Cristo. Nguetho nu'bu hin'yu ma ts'edi, pe man'da di 'dac rá ts'edi ra Cristo.

I hah rá mbui ra Pablo nangue yu 'yæc'yei bu Corinto

¹¹Nu'a 'be'a guím bængahu, jatho ga xi'asehu 'be'a dí øt'ä, tengu 'bu

drá tontogä. Man'da xun ho 'bu xquím mansehü man hogä xinda gue'bu gam mansegä. Nu yun 'yohu guí tenhdü, hin'yu 'be'a i ja u ngue hin'yugä, madague'a nte i jagä a di muui. ¹²Nu'bu mám 'bucä bu, dá ut'ahu ngue majuani ma 'bäigä'be ra Jesucristo, hin dán xømbui 'bu má ut'ahu yun t'øt'e nuixte ne yu hyonya nt'øt'e gue gä nusehu 'bu mám 'buhmbu bu. ¹³Hanja guím mamhbu ngue hin dá øt'ahu bu tengu dá øt'ä bu 'buh mi'da yu 'yæc'yei. Pe 'da'angu dá øt'ahu, pe hønt'a n'da, ngue hin dá ä ahü 'be'a dá hongä. Ha gue'a gni 'yænju hingui ho a dá øt'ä. Pe dami pungahu 'bu. ¹⁴Nuya ná hyundi ga mbagä bu. Ne hin te ga ä'ahu 'be'a dí hongä mahøn'a, nguetho hin dín ndegä a ni mbetihu, pe dín ndegä gan jahu tengu 'bu ma t'uhni ahü. Ne hinga gue'u yu t'uhni i pe'tsi 'be'a i hon rá ta o rá mbe. Pe nu yu ta ne yu mbe i pe'tsi 'be'a da hyon yú t'uhni. ¹⁵Pe da hyu ma mbui 'bu da zä ga 'bedi 'be'a gätho dí pe'tsi guepu da zä ga hon'na ran ho ni mbuihu, ne guepu go him mi sä dam pefi ga ze'ahu. Pe masque hin gadí huggahu tengu bu na huçc'ahu. ¹⁶Ne guím mamhbu majuani ngue hin te dá haçä ni mbetihu, pe guím bæmhbu 'da ahü ngue dá taçä ni mbetihu ngue guí emhbu dá hä ahü. ¹⁷Ha guím bæmhbu dá hä ahü ngue dá pen'nahu yum 'behni bu. ¹⁸Nugä dá ndep ra Tito da mba bu, in 'youi man'da ma cuhu. Guí paħmbu hin te bi daħa ngue damá 'yä ahü. Nguetho 'da'ingu dím bængä'be ra Tito ngue dadí huçc'a'be, ne 'da'ingu bu na øt'

ma 'befi'be. ¹⁹Ma cu'ahü, dadí huçc'ahü, dín 'yohü ra Cristo. Ne Oja paði majuani a dím mam'be ya, ngue dí hom'be 'be'a dín te ni mbüihü. Janangue'a dí honi ga tapä u yüm hma him majuani, ngue im man'u yu hyäte di ugui. Ne hinga gue'a guím bëmhbü 'da ahü, ngue guí ëmhbü dí hom'be guin numanhoju. ²⁰Pe dí su ngue hin gan numanhogä 'be'a guí øthü bü 'bü dá mbagä bü. Pe ne da du ni mbüihü 'be'a ga xi ahü büya. Dí su ngue ga tün ahü gadín sühmbü n'da ngu n'da ahü, ne gadín seyabahü, ne gadín cufü n'da ngu n'da ahü, ne gadín tafü n'da ngu n'da ahü, ne gadín c'aman'ühü, ne gadín 'yøspatho 'be'a gadín xihmbü, ne gadín 'yëzehëhü, ne dí su ga tün ahü hinga gue'a guí øthü bü ja nim petihü. ²¹Ne nu'bü dá mbagä bü, dí su ngue ma Ojahü di jaqui ga pe'ts' ma sä nangue 'be'a guí øthü bü. Ne din jagä ra dumbü nangue to'o bi 'yøt' ran ts'o mam'bet'o, ne guexta'a hin ni päh yú mbüi, him bi 'yöp rá punbi Oja nangue ran ts'o bi 'yøt'e, gue'u bi 'yøt' ran 'yomt'ëni, ne'u bi zinba yú xisu mi'da yün 'yohü.

Rán zofo ra Pablo, ne yün zengua

13 Na hyundi ya ga mbagä bü gan nu ahü. Ne nu'bü dá mbagä bü, ga juanbä u i 'bähmbü u yoho o gue hyu yu testigo. ²Nu'bü mám 'bücä bü mam'bet'o dá damhya u to'o zai i øt' yün ts'o. Nuya ga xi'u mahøn'a ne gätho mi'da ahü, nu'bü dá mbagä bü mahøn'a, to'o gätho i øt' ran ts'o hin ga huçcthoho u. ³Ne nu'ahü da zä gui pähmbü xün ho ngue

majuani rá ts'edi ra Cristo 'bü ja a dím mangä büya, ne him ma ts'edi zehëgä. Ne nu'a ra Cristo hingui 'beh rá ts'edi ne guí pähmbü nguetho dim pepü mbo ni mbüihü rá ts'edi. ⁴Nu ra Cristo him mi ja rá ts'edi 'bü mi du bü ja ra pont'i, pe nuya i 'büi nangue rá ts'edi Oja. Necä'be hin'yü ma ts'edi zeh'e'be tengu tho a ra Cristo 'bü mi du, pe nuya dín 'yohe ra Cristo nangue rá ts'edi Oja, n'damhma da zä ga hoc'ahü bü. ⁵Nuya n'da ngu n'da ahü dami bëmhbü xün ho mbo ni mbüizehëhü, janangue'a gui pähmbü majuani guí ëc'yëihü o hin'na. Nu'bü hin gán hyäzehëhü, sä gui pähmbü majuani i 'büpü mbo ni mbüihü ra Cristo. ⁶Necä'be dín nde ahü gui pähmbü ngue majuani dí ëc'yëi'be ra Cristo. ⁷Dí äp'be rá ts'edi Oja ngue gui 'yøthü ran ho, ne hin nangue da bømanho ma 'befi bü, nguetho man'da dín nde ahü gam 'bümanhohü ra Cristo, xinda gue'bü guin numansuc'be. ⁸Nugä'be hin dín ndehma ngue ga hëm'be to'o i øt'a majuani pe hønt'a dín nde ga øt'be 'be'a di ze u. ⁹Da hyu ma mbüi'be 'bü di zac ni mbüihü nangue Oja, madague'a guím bëmhbü ngue hin'yü ma ts'edi'be. Pe hønt'a dí äp'be Oja ngue din te ni mbüihü nangue Oja. ¹⁰Dí o't'ahü ngue gui hoc ni mbüihü, nguetho hin dín nde nts'edi ga damhya ahü 'bü dá mbagä bü. Nu Oja bi 'dacä ran t'ëdi ngue ga tet'a ni mbüihü, pe him bi 'dac ran t'ëdi ga u't'a ni mbüihü. ¹¹Nuya hønt'a dí xi'ahü ya, ma zä cu'ahü, Oja gui cohmbü

bɛ guí 'bɛhmbɛ. Pɛ man'da din te xɛn ho ni mbɛihɛ. Ne dami bɛmhɛ 'be'a gátho dá xi'ahɛ, nde'bɛ n'dat'a guim bɛmhɛ n'da ngu n'da ahɛ, ne gam 'bɛmanhohɛ, ne hin gan sɛhmbɛ bɛ. Ne Ojɔ da zä man'da di huɛc ahɛ ne da hyu ni mbɛihɛ. ¹²N'da ngu n'da dami

zomanhohɛ nangu ran huɛcate, nguetho n'dat'a ra Hmu dí tenhdɛ. ¹³Ne gátho yɛ 'yɛc'yɛi 'bɛcua i pen'nahɛ ran zengua. ¹⁴Nu rá mate ma Hmuhɛ ra Jesucristo, ne rán huɛcate Ojɔ, ne rá m fáts'i rá Hogandɛhi Ojɔ dí comhbɛ gátho ahɛ. Ne hɔnt'a dí xi ahɛ ya.

GÁLATAS

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ı yu 'yęc'yei bu ja ra häi Galacia

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, guecä him bi huangä yün 'yohu, pe guese a ra Jesucristo, ne'a rá Ta, ngue bi xox'a rá Ts'unt'u 'bu mi du. ²Nugä ne gätho ya ma cuhu nanguue Oja ngue i 'bucua dí pen'nahu ran zengua. Guehna ra søcuą dí ot'ahu, nanguue gätho yu 'yęc'yei i 'bupu ra häi Galacia. ³Dí ap Oja ra Ta ne ma Hmuhu ra Jesucristo di 'da ahü rán japi ne da hyut'a ni mbuihu. ⁴Nu'a ra Jesús bin dase bi gurca ma ts'oquihu. Ne nanguue'bu mí du a, bi zä da yanju nanguue ran ts'o i jaua ja ra ximhäi. Ne guehna rá pähä ma Tahu Oja bi 'yorcahu. ⁵Jananguue'a dí ęspahu Oja ne i ja rá nuixte gätho yu pa mazai.

Hin'yü man'da ram hma ngue dım pø a n'da

⁶Nugä xogue dadí hyonya thoho hanja 'bexque gá hyehmbu Oja ngue bi zon'nahu xquí paħmbu rá mate ra Cristo, ne gá hyaxhu n'dan'yo ra 'yu t'ęmbi ní zin ahü Oja. ⁷Pe hin'yü man'da ra 'yu ní

zinju Oja, hinda hont'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe i 'bu'i 'da'u in nde da hyä ahü, ngue nde di pä't'ahu ra 'yu nanguue ra Cristo. ⁸Pe ya xtá xi ahü ra 'yu ngue majuani dí yanju Oja a. Nu'bu 'bo'o da xi ahü ne 'dahma 'dan'yotho da xi ahü, da nu rán ts'ęmbi Oja a, madague'bu guecä o n'da rá m 'behni mahęts'i. ⁹Ga xi ahü mahon'a tengu ya xtá xi ahü, nu'bu 'bo'o xi ahü n'dan'yo n'da ra 'yu xinda gue'a gá hyamhbu, Oja da zänba ran unbi a. ¹⁰Nuna ram hma dí xi ahü nts'edi ts'u. Mfadi hin dí honi guin numanhoju, pegue dí hongä Oja da numanhogui. Pe nu'bu xcä honi 'be'a dí numanhog yu ja'i, hingui sä xcän 'yęhegä nanguue ra Cristo 'bu.

Hont'a Oja bi bęnba ram hma im man ra Pablo

¹¹Ma zu cu ahü, dın nde ahü gui paħmbu hing rá m hman yu ja'i a rán ho ma'da'yo ra Cristo dá xi ahü. ¹²Nu ran ho ma'da'yo dım mangä, xinga n'da ran 'yohu bi xiqui, ne hın dá øcä bu ja man xädi a, pe

guese a ra Jesucristo bi jaqui dí pađi. ¹³Nu ahü ya gá 'yøhmbu 'be'a mí øt'ä nu'bu mi tendä yú t'ç'yei u ma mijudíohe, emme madí undä ran unbi u yú 'yç'yei ra Cristo, ne mim bęngä xcá juadi gätho u. ¹⁴Ne mi øt'ä xun ho yú t'ç'yei ma menguhe yu judío, emme mi çhya ga ja'ts'ä u, ne xında gue'u mi'da 'da ingu yu jeya mi pës'he. Nguetho emme min nde xcá thocä yún t'øt'e u ndu mam bombøtahe maya'bu. ¹⁵Pe nu'bu hin nám 'bücä, Oja xí huangui, ne m'bejua bi zongui nangue rá mate. Nguetho bi ndese Oja a. ¹⁶Janangue'a bi jaqui dá pa'a rá Ts'unt'u ngue gue'a ra Cristo, gueru bi zä gam man rá m hma bu 'buh yu ja'i hing yu judío. Ne nu'bu mi zoncä Oja, xinga n'da ra ja'i bi xängui. ¹⁷Ne him 'bex dá mbagä bu ja ra hnini Jerusalén ngue xcán ya'be u mi'da yú 'bäihü ra Cristo ngue m'bet'o xinda guecä. Pe m'bet'o dá mbagä bu ja ra häi Arabia bu njongui 'bui, gueru dán yaş'e'be Oja. M'bejua büya duá pengä bu ra hnini Damasco. ¹⁸Pe xí tho'an hyu jeya 'bu má mbagä bu ja ra dahhini Jerusalén, ja dá paçä ra Pedro büya, ne 'de'macut'a thoho däm 'bu'be bu ra Pedro. ¹⁹Pe hin dá nugä mi'da yú 'bäihü ra Cristo, pe hønt'a ra Jacobo rán 'yohu ma Hmuhu dá nugä bu. ²⁰Pe majuani na dí ot'ahü, nguetho i pa Oja hin dí mangä ra fehni. ²¹M'bejua büya dá mbagä bu ja ra häi Siria ne ra häi Cilicia. ²²Ne nu'u yu 'yç'yei dim peti bu ja yám peti bu ra häi Judea, him mi paquí nguetho njam'bu min nugui. ²³Pege mi øde ngue guecä drá

Pablo mi çna xcá juah yu 'yç'yei, pe nuya dí m mangä rá m hman Oja. ²⁴Janangue'a bi un ra jamadi Oja ngue 'be'a bin ja nanguecä.

**Mi'da yú 'bäihü ra Cristo
bi zimanho a ra Pablo**

2 Nu'bu mi tho'a 'de'magoho njeya dá mbagä mahøn'a bu ja ra dahhini Jerusalén. Dá mbe'be ra Bernabé ne dá six'be ra Tito. ²Nugä dá mbähmbe bu nguetho bi bęngä Oja. Ne dán yahe 'da'u yú ngurpi yu 'yç'yei. Ne hønt'u dá xi'be 'be'a ním hma dí xi'u hing yu judío, ngue gue'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. Nguetho dí su di ut' yú mbui 'be'a dí øt'ä, ngue hinga ne'u yú t'ç'yei yu judío dí mangä hapu dí 'yo. Ne nu'bu hin xtá numanho, xtí ts'onga ma 'befi bu 'bu. ³Pe nte bi xic'be, xím bi ma ngue jatho da thecuä rá xifani ra Tito tengu yú t'ç'yei yu judío. Ne nuna ra Tito hin ra judío na, pe ra griego na. ⁴Pe mi 'bupü u 'da yu hyäte ngue yun 'yøxte, ngue høntho in øxtho, ngue nde da bađi gue'bu dí øt'ä yú t'ç'yei yu judío o hin'na. Nu'u in nde di hegahü 'be'a gätho bi 'daju ra Cristo, ngue bi jaju ga hehmbu yún t'øt'e yu judío. ⁵Pe xíngui ts'u dán hyehmbe ngue da hyäje u yu hyäte, pe dá zacuahe a ram hma majuani. Nguetho dín ndehe, hønt'a majuani rán ho ma'da'yo ra Cristo gui 'yç't'ambühü a. ⁶Ne nu'u njuantho yu ngurpi bu, madague'bu t'ç'mbi man'da ja yún t'ç'edi xinda guecä, pe 'da'angudähe, nguetho 'da'angu yun 'yohathoho bu na nu Oja. Ne him bi xiqui n'dan'yo n'da ram hma ga xänba yu ja'i. ⁷Pe nu'u yu ngurpi bi hyäxa

njuani ngue gue'a Oja bi 'dacä ra 'befi ga xi'u hing yu judío a rán ho ma'da'yo ra Cristo, tengu thoho ra 'befi bi un Oja ra Pedro nangue da xih ma mijudíohe. ⁸Nguetho n'dat'a Oja bi 'dac'be ra ts'edi ra Pedro, ne bi xifi da xi'u yu judío, pe nugä, bi xiqui ga xi'u hing yu judío. ⁹Janangue'a nu'bu mi hyäxa njuani ngue 'da'angu nan hets'i a ra 'befi bin 'daje u yu ngurpi a ra Jacobo, ne ra Pedro, ne ra Xuua, bi bendga ma 'ye'be ra Bernabé. Nu'a nám bøn'a n'dat'a dí ɛc'yeihe, ne n'dat'a dí m mamhbe ga mbe'be bu 'bu'u hing yu judío, dam pe'be bu, pe nu'u, di thoqui da xih yu judío. ¹⁰Hønt'a bi xic'be jatho ga fäx'be yu hyoya, pe ngubu dí ɣhya ga øt'a.

**Nu'a ra Pablo bi damhya
ra Pedro bu Antioquía**

¹¹Pe nu'bu mi mba bu ja ra hnini Antioquía a ra Pedro, nugä dá xip rá hmi, nguetho hingui ho bi 'yøt'e. ¹²Nguetho nu'bu mi zøm bu 'da u ma mijudíohe bi mben'na ra Jacobo, ne 'bex bi 'ye'ts'a na sihmehu u hing yu judío, sä bi zu da 'yemp'u yú mijudíohe hingui ho bi 'yøt'e. ¹³Ne nu'u mi'da yu judío ngue mi ɛc'yei bu, bi den'na ra Pedro. Ne'a ra Bernabé bi den'ndu ngue madí yorba yún t'øt'e. ¹⁴Pe nu'bu má nugä ngue him bin theui ran ho ma'da'yo a bi 'yøt'u, dá xi'a ra Pedro, ne gätho mi 'bäp: "Nu'i gra Pedro gra judío, pe hin gmi øt' yún t'øt'e yu judío. Pe hanja gní 'yøt' mahøn'a yún t'øt'e yu judío, ne n'danni guín sihme. Pe tengu'bu guí uthu u hing yu judío ngue da 'yøt' yún t'øt'e yu judío," dá ɛmbi.

Dyu judíohe, ní yanje a ra Cristo
¹⁵Nugähe ngue däm 'bühmbe dyu judíohe, nzai dá øthe yún t'ɛdi Oja bi sije. Ne hin däm 'bühmbe tengu'u hing yu judío, ngue hingui paḥ yún t'ɛdi Oja u. ¹⁶Pe guehma dí paḥmbe hin dí hogahe u yun t'ɛdi gue Oja bi un mam bombøtahe maya'bu, pe hønt'bu ga haḥmbe rá mate ra Jesucristo, di hoga ma ts'oquihe, dyu judíogähe. Janangue'a necähe ngue dá paḥmbe yún t'ɛdi Oja, pe dá haḥmbe rá mate ra Jesucristo ngue di hogahe. Ne hin dí ɛmhbe di hogahe 'bu dí øzehehe u yun t'ɛdi. Nguetho män t'o't'i: "Xínga n'da da t'ɛmbi xun ho nangue yún t'ɛdi Oja." ¹⁷Ne nugähe dyu judíohe, pe nangue ra Cristo dí homhbe di hogahe ya. Ne gue'a ná es'he a dí m bëmhbbe di hogahe u yún t'ɛdi Oja. Pe hin dí m bëmhbbe ngue dyu 'yøt'ats'oquihe 'bu dí es'he u, nguetho gätho xun hotho rá 'yu ra Cristo. ¹⁸Pe nu'bu gam mangä ngue jatho ga øt'ä mahøn'a yún t'ɛdi Oja bi un ma mijudíohe, ngue gue'u dí hogä u, pe ga cohi dra 'yøt'ats'oqui 'bu, nguetho hin dí häti ga øt'ä yun t'ɛdi tengu in nde Oja. ¹⁹Janangue'a dá ø'ts'ä ná bængä ní zingä Oja u yún t'ɛdi, ne dá ten'na ra Jesucristo nguepü da zä di 'dac ra 'da'yote, ne da zä bu ga ørpa rá 'befi Oja buya. ²⁰Nuya däm 'bucä tengutho 'bu 'darpü xcä tu'be ra Cristo bu ja ra pont'i, ngue bi 'berca man 'yomfēnise. Ne gue'a ra Cristo i 'bucua mbo ma mbui ya, di bængä a dí m ma ne 'be'a gätho man'da dí øt'ä. Pe gue'a nám 'bucä a ngue thocua tho dí haḅgä rá ts'edi

a rá Ts'unt'u Oja, ngue bi huggä a ne bi un rá te nanguecä. ²¹Ne nugä hin te dí m mangä ngue säti thoho bi du'a ra Cristo. Pe nu'bu xti hogahu u yún t'edi Oja, säti thoho bi du'a ra Cristo 'bu.

**Hinga gue'u yun t'edi in 'daju
rá Hogandahi Oja u**

3 Nu'ahu ma zu cu ahü, ngue guí 'buhmbu bu ra häi Galacia, hanja gnán 'yambuihu, to'o bi hyä ahü ngue hin gui 'yøthu a majuani. Nguetho rá mbüdi gá 'yøhmbu xun ho 'be'a nam bøn'a í du'a ra Jesucristo. ²Pe damim bëmhbü ya nda'a ín 'daju rá Hogandahi Oja a, ha gue'u yún t'edi Oja bi man ra Moisés, uague gue'bu má ec'yeihu bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihu. ³Ne ya gá duhmbü gán 'yohü rá Hogandahi Oja nangue gá 'yec'yeihu ra Cristo. Ha guí ña gui hyehmbü a, ne guí ña gan hoczehü ya. Hanja gán tontohü. ⁴Ne nangue gätho yun unbi gá nuhu, ha hin te ts'u nin 'yomfëni bi 'da ahü yun unbi. Nde'bu gui pähmbü ts'u 'be'a nam bøn'u yun unbi. ⁵Pe gá 'yec'yeihu 'be'a bi 'yøt'ahu ra Cristo, ne gue'a ín 'da ahü rá Hogandahi Oja a, ne gue'a ní ja ahü gui 'yøthu yun t'øt'e nuixte, ne hinga gue'a gní 'yøthu yún t'edi yu judío. ⁶Nu ra Abraham bi 'yec'yei a bi xi Oja da 'yørpe, ne hin'yü man'da 'be'a í ts'imanho a. ⁷Nde'bu gui pähmbü ya ngue gätho yu 'yec'yei i comhbü rán japi Oja bin t'un'na ra Abraham, tengu'bu njuantho gätho yú t'uhní ra Abraham. Nguetho i ec'yei 'be'a bi man Oja tengu ra Abraham.

⁸Nu Oja mám'bet'o mi paði ngue da numanho u gätho to'o da 'yec'yei 'be'a bi ma, dague'bu dyüm bom'betohü ra Abraham o hin'na. Janangue'a Oja bi xi'a ra Abraham: “Gätho yu nde 'dahma 'dan'yo gui comhbü ran japi u da 'yec'yeigui tengu i,” bi t'emp'a ra Abraham. ⁹Janangue'a gätho to'o da hyantho ram hma nangue ran ho da 'yørcahu Oja, n'dat'a ran japi ga comhbü ra Abraham, nguetho n'dat'a rá t'ec'yei dí øthu. ¹⁰Nu'u gätho ngue i ña, jatho da 'yøt' yun t'edi bi un Oja yu judío, gätho da nu rán ts'embi Oja u. Nguetho i mam bu ja rá m Hman Oja: “Nu'bu gui festhohohü a n'da ran t'edi, säti thoho 'be'a mi'da gui 'yøthu 'bu, ne guexta'a gui nuhu rán ts'embi Oja.” ¹¹Mfädi ya ngue xinga n'da ra ja'i sä da zin'a Oja nangue'a ní 'yøt' yún t'edi yu judío. Pe tengu i mam bu ja rá m Hman Oja: “Gätho to'o da hyantho ram hma nangue ran ho da t'ørpe, nu Oja di hocpa yú ts'oqui, ne di un ra temazai.” ¹²Pe nu yún t'edi Oja, guí emhbü gui uaspahu rá mate Oja u. Pe bi 'yenthö u: “Nu'bu 'bui to'o da hyät'i da 'yøt'e gätho yún t'øt'e yun t'edi, dí zin Oja u yún t'edi 'bu,” bi 'yën'u. ¹³Nu'a ra Cristo bi yanju nangue ran ts'embi mi ja xcá nuhu ngue hin dá jas'hü yun t'edi. Nguetho bi nu ran ts'embi nanguëju 'bu mín zupü ja ra pont'i. Ne gue'a nam bøn'a mán t'øt'i bu ja rá m Hman Oja: “Da nu rán ts'embi Oja a to'o din zupü ja ra za,” mi ña. ¹⁴Nangue 'be'a bi 'yøt'a ra Cristo Jesús, sä ga hamhbü rá Hogandahi Oja, nangue'a dá ec'yeihu. Ne n'dat'a ran

jaꝑi bi un Oꝓa ra Abraham ngue da comhbũ yũ jaꝑ'i hing yũ judío, ne gátho mi'da ngue da 'yɛc'yei.

**Hingui sä yũn t'ɛdi di ts'onba
ran hoqui bi 'yøt' ra Jesucristo**

¹⁵Ma zũ cu ahũ, ga xi ahũ n'da ra hmɛpya ya. Tengu'bu yoho yũn 'yohũ i hon yũ testigo da 'yøt'a n'da ran hoqui, ne i huspa yũ firma ne rá sello ra ze'mi. Njo'o man'da ran 'yohũ sä di pädi. ¹⁶Nu ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa a ra Abraham ne rá m bom'бето. Pe nu rá m hman Oꝓa him bi ma ngue gátho yũm bom'бето, pe bi ma hønt'a n'datho, ngue gue'a ra Cristo. ¹⁷Nugã ga xi ahũ ya 'be'a nam bøn'a dí m mangã. M'bet'o thoho xí 'yøt'ui ran hogui Oꝓa a ra Abraham, ne tengu'bu ya bi firmabi ngue njam'bu dim pädi. Ne m'bejua bũya bi un yũn t'ɛdi ma mijudíohe, 'bu ya xí thoqui goho ciento ne 'dãte ma 'det'an jeya. Pe hin'yũ yũ ts'edi u yũn t'ɛdi ngue di ts'onba a ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa ra Abraham. ¹⁸Ne nu'bu da gue'u yũn t'ɛdi xtí zinjũ Oꝓa, pe hin xtã man'a Oꝓa a ran hogui í hogazehũ Oꝓa 'bu. Pe nu'a ran hogui bi mammi Oꝓa a ra Abraham, di untho nangue rá mate zehẽ. ¹⁹Pe hanja í zãn'na Oꝓa u yũn t'ɛdi, gue'bu ya hinga gue'u ørcahũ ran ho u. Pe m'bejua bi man Oꝓa yũn t'ɛdi, guepu da faði gátho i ja yũ ts'oqui yũ jaꝑ'i. Pe nu'u yũm 'behni Oꝓa mahɛts'i bi xi'a ra Moisés ngue di un yũn t'ɛdi yũ jaꝑ'i ne hinga guešẽ Oꝓa. Ne bi zãn Oꝓa din t'e'ts' 'bu bi zøh rá m bom'бето ra Abraham ngue bi ma ba ɛhɛ, ngue gue'a ra Cristo. ²⁰Pe nu Oꝓa bin yašeu ra Abraham 'bu mí 'yøt'ui

ran hogui, njom mi 'bã'inde n'da ra pøngahya, ne him mi 'bãhmi n'da rá m 'behni mahɛts'i. Ne hønt'a Oꝓa bi 'yøt'ui ran hogui ra Abraham.

'Be'a nam bøn u yũn t'ɛdi

²¹Pe nu'a Oꝓa hingui yoho yũm hma bi xijũ. Nu'bu xcã háthũ xcã jaš'hũ yũn t'øt'e u yũn t'ɛdi, gue'u xtí 'dajũ ra temazã 'bu. ²²Pe nu rá m Hman Oꝓa i ma ngue gátho yũ jaꝑ'i i ja yũ ts'oqui. Ne gátho to'o da 'yɛc'yei 'be'a bi 'yøt'a ra Jesucristo, da hyãni 'be'a bi man Oꝓa ngue di unni. ²³Nu'bu hin ní zøcua häi ra Cristo, mí øthe yũn t'ɛdi Oꝓa madí mandagahe xũn ho, tengu'bu dyu ofãdihe. Jague'bu mi zøh ra Cristo, dá hãmbe rá mate bi xogahe. ²⁴Ne nu yũn t'ɛdi midí mandagahe 'bu hin ná paħmbe ra Cristo. Ne tengu n'da ra t'uhni i pa ma unbi 'bu hingui ho øt'e, pe gue'u dá hãmbe rá mate ra Cristo di hogahe. ²⁵Nuya dá dãh ma mbũihũ ra Cristo, ne him man dí homhbũ 'be'a man'da di mandagahũ. ²⁶Nguetho gátho bi 'yørcahũ yũ t'uhnigahũ Oꝓa 'bu má hãmhbũ rá mate ra Cristo. ²⁷Ne gátho dán xixyãhũ nangue dí tenhdũ ra Cristo ne 'da'angu dí m bẽmhũ a. ²⁸Ne dí 'bũhbũ ra Cristo, janangue'a hinga 'dahma 'dan'yo bu na nuju Oꝓa, dyu judíoũ, o gue dyu griegohũ, o gue dyu 'yɛhɛhũ o gue hin dyu 'yɛhɛhũ, o gue yũn 'yohũ, o gue yũ xisu. Pe gátho gahũ tengu'bu dí 'bũhbũ n'danja'itho bu na nu Oꝓa. ²⁹Ne nu'bu dí 'bũhbũ ra Cristo, tengu'bu ne ahũ gátho bi xãndagahũ ra Abraham, ne sä ga comhbũ ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa a, ne sä ga hãmhbũ rán jaꝑi Oꝓa bi ma di unni.

4 Nuya dín nde ga xi ahü n'da ra hmepya 'be'a mi ørcahe yún t'èdi Ojå 'bu him mi tìmhberan 'yomfèni. Tengu'bu n'da ra t'ut't'uhni da du rá ta, ne i 'bui tengu'bu n'da ra 'yèhè bu ja rá ngu, madague'bu xun ngu 'be'a bi zocpa a rá ta. ²Jatho da mba ma manda asta gue'bu go bin te ra t'uhni. ³Ne gue'a mi øthe a 'bu hin ná pãhmbe, midí mandagahe u yún t'èdi Ojå, gue bi xije 'bepu dán 'yohe ua ja ra ximhäi. ⁴Pe nu'bu mi zøn ra pa ngue bá penh Ojå rá Ts'unt'u, ne bim 'bui nangue n'da ra xisu ngue ma mijudíohe. Ne nu'a rá Ts'unt'u Ojå bi 'yot' yún t'èdi Ojå. ⁵Janangue'a bi zä bi hyagahu gätho yu ts'oqui dín dupatehu nangue hin dá øthu yun t'èdi xun ho, ne bi zä bu bi zinju Ojå ngue dyu t'uhni gahu buya. ⁶Ne nuju yú t'uhnigahu Ojå, ne bá pengahu a rá Hogandahi bu ja ma mbuihu. Ne nangue dí 'buhmbu rá Hogandahi Ojå, sä gam mamhbu ngue ma Tahu Ojå. ⁷Nuya gui 'buhmbu ngue yú t'uhni ahü Ojå, ne hin gui 'buhmbu tengu gyu 'yèhèhu. Ne nangue'a 'be'a bi 'yot'a ra Cristo, Ojå di 'da ahü 'be'a gätho i ja, nguetho yú t'uhni ahü.

**I haðumbui ra Pablo
nangue yu 'yèc'yèi**

⁸Pe nu'bu hin gní pãhmbe Ojå majuañi, ngue gue'ahu hing yu judío ahü, gmín 'yèhèhu yu oja ngue him majuañi. ⁹Pe nu ahü ya gá pãhmbe Ojå, ne'a Ojå i pã ahü. Ha guím bẽmhbu gui hyomhbu man'da ra 'yu mahøn'a, ngue gan 'yèhèhu yún t'èdi Ojå guím bẽnsehü dí zin'ahu Ojå u. Pe nu yun t'èdi

hin'yu yú ts'edi u, tengutho a ra 'yu gá hyehmbu mam'bet'o, 'bu gmí thãndehu yu oja him majuañi. Pe nte manho da 'yot'ahu mahøn'a u. ¹⁰Pe nuya gui emhbu i ja yú ts'edi u 'da yu pa, o gue'u 'da yu zana, o gue 'da yu jeya. ¹¹Nugä dra Pablogä, emme dí su nangue ra 'befi xtá øt'ä bu gui 'buhmbu, ne 'be'a dá xi ahü, gna gue'bu nte ní mbatho. ¹²Nu ahü ma zu cu ahü, dín nde ahü gam 'buhmbu tengugä, nguetho dá e'ts' yun t'èdi mi øt'ä, ne dí 'bucä tengu ahü ngue njam'bu gá 'yøthu yun t'èdi mam'bet'o. Ne nu'bu mãm 'buhmbu bu, gån numanhoju, nte mán ts'o gá 'yørcahu. Masque nehya gui 'yømanhohu na. ¹³Pe gui pãhmbe ngue mi ugä, ne gue'a dá mbagä bu. Ne nu'bu mãm 'buhmbu bu, dá xi ahü ran ho ma'da'yo buya. ¹⁴Emme xun hei ran u mi jagä, pe njo'o ahü gá sanju ngue xun uguí. Pe gätho ahü gá sinju xun ho, tengu'bu dram 'behni mahets'igä, o tengu'bu da guecä dra Jesucristogä. ¹⁵Emme mi hu ni mbuihu 'bu má xi ahü ram hma. Ne nu'bu 'bo'o xtán zä, xtá hyah rá dä ne xtí 'daqui. ¹⁶Pe nuya, ha gui sjuj ya nangue dí xi ahü majuañi. ¹⁷Nu yu ja'i ngue i hä ahü, høntho in nde di 'uec'ahu nanguecä, nguetho in nde ahü go gui numansuhu u ne gui tenhdü u. ¹⁸Xun ho ngue gui tenhdü u 'da, pe gui huanhdü to'o majuañi im ma xun ho, madague'a hinga 'darbu dí 'buhmbu. ¹⁹Ma zu t'uhni ahü nangue ra Cristo, nts'edi gá unghu, tengu'bu n'da ra xisu ngue hinga nam 'buh rá t'uhni, ngue xø ga ja ahü gam 'buhmbu ma'da'yo mahøn'a. Ne guexta'a ga

thoqui ga nu ran unbi, jague'bu gá pãhmbu xun ho a ra Cristo. ²⁰Xi'bu di 'bucã bu, n'dahma sä dan yãsehã, nguetho nuua dí 'bucã hingui sä ga pađi 'be'a guím bẽmhbu.

Rá hmepya ra Agar ne ra Sara

²¹Nu ahũ ngue guín nde gui 'yõthũ yún t'ẽdi ma mijudíohe, ga xi ahũ ya 'be'a nam bõn u yun t'ẽdi. ²²Nt'o't'i ngue mi 'bu'i yoho yú ts'unt'u ra Abraham. N'da rá ts'unt'u ra 'yẽhẽ xisu, ne n'da rá ts'unt'u a rá xisu zehẽ ngue hinga gue'a rá 'yẽhẽ. ²³Nu rá ts'unt'u ra 'yẽhẽ xisu bim 'bu'i tengutho 'bu im man yũ ja'i dim 'bũh yú t'ũhni, pe nu rá ts'unt'u a rá xisu zehẽ bim 'bu'i nangue rá ts'edi Ojã nguetho ya xí man'a Ojã ngue dim 'bu'i. ²⁴N'da ra hmepya ngue yoho yũ 'yu i hãx yũ ja'i. Nu ra 'yẽhẽ xisu ní huti ra Agar, rán t'uti u yún t'ẽdi Ojã bin t'un'na Moisés bu ja ra t'õhõ Sinaí. Ne nu'u to i ten'ndũ, tengu'bu yũ 'yẽhẽ u. ²⁵Nu ra Agar i uh ra hmepya nangue ra t'õhõ Sinaí nubũ ja ra häi Arabia, ne ngutho ra dãhnini Jerusalén ngue'a i ja bu a ya. Ne nu yũ ja'i i 'bũpũ, i uh ra hmepya tengu'bu yú 'yẽhẽ u yún t'õt'e yun t'ẽdi u. ²⁶Pe nu ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ i uh ra hmepya nguẽpũ mahẽts'i, ra hnini Jerusalén ma'da'yo. Ne njongui pa ma manda bu nangue yun t'ẽdi. Ne nuju dyú menguhũ bu. ²⁷Nt'o't'i bu ja rá m hman Ojã:

Gan johya gra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ, madague'bu hinga nam 'bũh ni t'ũhni.

Nts'edi gan yã nangue nin johya, gue'e hin gana nu ran unbi.

Nguetho dim 'bũh mi'da ni t'ũhni ngue yú t'ũhni Ojã, ẽmme xtán ngu, xinda gue'a ra 'yẽhẽ xisu ngue i tĩn yú t'ũhni nangue bi manse tengu yũ ja'i.

²⁸Ma zũ cu ahũ, nuya dí õthũ tengu ra Isaac rá ts'unt'u ra Abraham, ngue Ojã bi ma dim 'bu'i. Nguetho yú t'ũhni gahũ Ojã tengu bi ma. ²⁹Pe nu man'da ra ts'unt'u ngue bim 'bu'i nangue bi manse tengu man yũ ja'i, bi zũ'a ra ts'unt'u ngue bim 'bu'i nangue rá ts'edi a rá Hogandãhi Ojã, tengutho in ja ya. ³⁰Im mam bu ja rá m hman Ojã: "Dami 'yẽthũ ra 'yẽhẽ xisu ne'a rá t'ũhni, nguetho hin da gonhui 'be'a i ja rá ts'unt'u ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ." ³¹Gui pãhmbũ ya, ma zũ cu ahũ, ngue hin dyũ t'ũhni gahũ ra 'yẽhẽ xisu. Pe tengu'bu dyũ t'ũhni gahũ ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ.

Hin dan 'yẽhẽhũ yun t'ẽdi mahõn'a

5 Nu'a ra Cristo bi yãnjũ bu min 'yẽhẽhũ mam'bet'o, ngue ya him man dan 'yẽhẽhũ bu. Pe damin zãmhbũ bu hapũ bi mbãp'ahũ ra Cristo, ne 'yo gadín umhbũ gan 'yẽhẽhũ mahõn'a. ²Dami 'yõhmbũ ya 'be'a dí xi ahũ, nugã dra Pablogã. Nu'bu gui 'yẽna gui 'yõthũ 'da yun t'ẽdi ngue gui hyec ni xifanihũ, nu'a ra Cristo hin da zã da 'yõt'ahũ n'da ran ho a 'bu. ³Dín nde ga xi ahũ mahõn'a. Nu'bu gui dũ'mi gui 'yõthũ yún t'ẽdi ma mijudíohe, jatho gãtho gui 'yõthũ, nguetho hinga xõt'a n'datho gui 'yõthũ. ⁴Nu'bu 'bu i 'da ahũ ẽna ngue ja yú ts'edi u yun t'ẽdi dí hoc'a ni

mbuihü ngue da zimanho ahü Oja, pe ya gá hyehmbü ra Cristo 'bü, ne gá 'uehmbü bü ja rán huçcate Oja büya. ⁵Pe nu rá Hogandähi Oja dá hamhbü 'bü má pahmbü majuani ra Cristo, gue'a dí 'yënjü xün hojü Oja a, ne gue'a ná tømhbü da zinjü xün ho. ⁶Ne nu'bü dí 'bühmbü ra Cristo, madague'bü da mba nthequi ma xifanihü o hin'na, hin te di muui. Pe man'da hnehi thoho ga simhbü xün ho ma mbuihü a ra Cristo, ne gue'a dí jaju ga øthü ran huçcate a. ⁷Pe nu'bü rá mbüdi thoho, emme gmí 'yohü xün ho bü ja rá 'yu Oja. To'o bi zamp'ahü ngue hin guí øthü ra 'befi majuani. ⁸Him bi zamp'ahü Oja, nguetho guesë Oja bi zon'nahü gan 'yohü bü ja rá 'yu. ⁹Nu'bü guí 'bühmbü n'da in nde di ts'on'na nin 'yomfënihü, 'da xni ts'on'natho ni mbuihü 'bü, tenguthoho 'bü rá íxi ra tuhme i sinni gätho ra jüni. ¹⁰Nugä dí haxa njuani ngue ma Hmuhü Oja di ja ahü 'da'angu gam bëmbü. Ne to'o i 'büpü ngue in nde di ts'on'na nin 'yomfënihü, da nu rán ts'embi Oja a, hont'a go to'o. ¹¹Nu'bü guex'ta dí xicä yü ja'i, jatho gui 'yøthü yün t'ëdi ma mijudíohe, hin din nugä ran ucpi 'bü. Pe guex'ta a i pa ma uguigä nguetho dí m mangä, jatho gui 'yëc'yëihü a ra Cristo, ngue bi du bü ja ra pont'i nangu ma ts'oquihü. ¹²Nu'a to'o in nde da hyc'a ni xifanihü, man'da xün ho 'bü da 'uetho ü. ¹³Nguetho nu ahü, ma zü cu ahü, Oja bi ja ahü bi thøc'ahü yün t'ëdi, ne bi zon'nahü in nde ahü gan 'yëhëhü n'da ngu n'da ahü nangu ran huçcate. Ne hínguín nde ahü gui 'yøthü ni

pähä zehëhü. ¹⁴Pe tengu'bü dá jas'hü gätho yün t'ëdi Oja 'bü dan huçju n'da ngu n'daju tengu bü nan huçcsehü. ¹⁵Pe gan jamansuhü, xøhma ts'ürpü thoho gam 'besëhü 'bü gan sühbü n'da ngu n'da ahü, ne gan täthü.

Gam bëmbü rá Hogandähi Oja

¹⁶Pe guethna dí xi ahü na ya. Dami 'yøthü a di bën'nahü rá Hogandähi Oja, ne gue'a gní 'yes'hü gní 'yørpa rá pähãzëhe ni ja'i'hü büya. ¹⁷Nguetho nín 'yomfënisse n'da, hinga gue'a im man rá Hogandähi Oja a, ne nu rá Hogandähi Oja hinga 'da'anguui ní pähãzëhe n'da, ne din sühmi ü. Ne nu rá Hogandähi Oja hin di jaju ga øthü 'be'a in nde ma ts'on 'yomfënihü. ¹⁸Ne nu'bü gue'a rá Hogandähi Oja dí tenhdü, di zerca ma mbuihü, janangu'e'a hin da zä da sijü dá festahü yün t'ëdi Oja. ¹⁹Gätho mfädi 'be'a nín t'øt'e n'da 'bü øzëhe 'be'a in nde ní ja'i n'da. Ngue i øt' ran 'yomt'ëni, ne ran ts'om'bäi, ne ra ts'on'yomfëni, ²⁰ne i thãnde yü za o gue yü hmite, ne i øt' yün jãxtøni, ne i øt' yün sui, ne i øt' ran ts'ëya, ne in cüe, ne i øt'a i numanhose, ne i øt' yün heque, ne i nde n'danni din 'yo, ²¹ne i siyate, ne i hote, ne mihni, ne di muns' pü ja yü ngo ngue da 'yøt' yü ts'oqui, ne n'dan'yo thoho i øt'e. Ne dí xi ahü mahøn'a tengu dá xi ahü, ngue nu'bü to'o øt' ya, hin nan säui da yürpü di manda rá ts'edi Oja. ²²Pe nu'a rá Hogandähi Oja di jaju ga øthü ran huçcate, ne ran johya, ne ní hyu ma mbuihü a, ne hin dan xømbuihü, ne ga øthü ra yembü, ne ran hocja'i,

ne ga jas'hu dí mamhbu, ²³ne hin ga sáman'uhú, ne ga samzehe ma mbuihú. Ne nu'bu ga othu ya, hin'yú n'da ran t'edi da zä dí zujú 'bu. ²⁴Ne nu'a to'o in 'youi a ra Cristo, tengu'bu xí guarpu ja ra pont'i a rá ts'on'yomfëni zehe, ngue him man di manda a rá pähä zehe ne gätho 'be'a mí nde rá ja'i. ²⁵Pe nu'bu dí 'buhmbú rá Hogandähi Oja, jatho ga jafu di mandagahu 'be'a gätho dí othu 'bu. ²⁶Pe nde'bu hin dan 'yëzehehú, janangue'a hin ga bënbahe u mi'da ngue da nde da 'yot'e tengu'u 'da bin 'yëts'i.

Dam fäxhú n'da ngu n'dajú

6 Ma zu cu ahú, nu'bu 'bu'a n'da ahú bi dang bú ja ran ts'o, pe nu'ahú gue guexta'a guím bëmhbú rá Hogandähi Oja, janate tho guin zohmbú a, gui zehmbú da mbeng bú ja rá 'yu Oja, guim bëmhbú ne'ahú hin'yú ni ts'edihú, ts'arpu thoho ne ahú gui tanju 'bu da ts'ä ahú. ²Ne nu'bu guí comhbú ni dumbuihú, guí othu rán t'edi ra Cristo 'bu. ³Pe nu'bu 'bu'a n'da ahú din 'yëzehe, ne hin'yú 'be'a pädi, din hyäzehe 'bu. ⁴Ne hinga gue'a nan johyahú ngue gam bëmhbú xún ho ma 'befihú xinda gue mi'da. Pe ga orpamasu ma 'befihú ngue ga othu xún ho, ne gue'a dán johyahú a býa. ⁵Pe n'da ngu n'da ahú jatho gui 'yözehéhú 'be'a go ní 'befi di 'da ahú Oja, ngue ni 'befizehehú. ⁶Nu ahú ngue i sän'nahú ran ho ma'da'yo, nde'bu gui fäxhú ni xänbatehú gätho 'be'a i honi, janangue'a 'da xtám fäxtahú. ⁷O guím bëmhbú gui nuhú ran ho 'bu guí othu ran ts'o, nguetho guidín

hyäzehehú 'bu guím bëmhbú a, ne hingui sä ga häthú Oja. Tengu'bu ga tuhmbú yú hmodä. Nu'bu dá tuhmbú a xún ho, xún ho a din ja býa, pe nu'bu ga tuhmbú a hingui ho, hingui ho din ja býa. ⁸Nu'bu 'bui to'o i ot'e ngue i numanhose rá ja'izehe, xmá mba di 'beh ra temazai 'bu. Pe to'o 'bui nangué rá pähä rá Hogandähi Oja, nu'a din t'un ra temazai. ⁹Nde'bu hin dan xömbuihú ngue ga othu ran ho, nguetho da zón ra pa da hnurca ma 'befihú 'bu hin da güent' ma mbuihú. ¹⁰Janangue'a jant'a thoho ga orpahú ran ho gätho ma mijá'ihú a ra ora ngue da zä ga orpahú. Ne man'da gam bëmhbú ga orpahú ran ho u ma cuhú nangué ra Cristo.

Man'da ran zofo, ne ran zengua ran zegui

¹¹Guín nuhú ya yú t'ohni xún ndoho dá o't'äzehe. ¹²Nu'u to'o in nde di 'bep'ahú ngue gui hyec ni xifanihú, pe hont'a in nde dí numanho yú ja'i. I su xtá nu ran unbi 'bu xtá ma, hont'a ra Cristo í hogahú 'bu mí du bú ja ra pont'i nangué ma ts'oquihú. ¹³Nu'u to'o im ma ngue da thec'a ni xifanihú, pe nde hont'a dí yat'a gui tenhdú, gue'bu da zä di 'bep'ahú gui hyec ni xifanihú. Ne hingui ot'e gätho yún t'edi. ¹⁴Pe nugä hin dín nde dá yat'a dí øzehe. Pe hont'a nán johyagä a í du bú ja ra pont'i ma Hmuhú ra Jesucristo. Ne nugä tengu'bu 'darbu dá tu'be ra Cristo, tengu'bu dá tugä ua ja ra ximhäi, ngue hin dí ot'ä yún t'ot'e a. Ne nu yún t'ot'e ra ximhäi, hin te rán jai a 'be'a dí ot'ä. ¹⁵Pe nu'ú

in 'yohu ra Cristo, hin te di muui
 'bu nthequi o hin'na, pe man'da di
 muui ngue i ja ra tema'da'yo. ¹⁶Ne
 dí äp Oja da hyurpa yú mbui, ne
 di un rán johya u gätho to'o i 'yo
 ra 'yu dí xi ahü, nguetho gue'u
 majuañi yú t'uhni Oja u. ¹⁷Nu yu

pa dí mba bu ya, o emme gadí
 unghu ma mbui, nguetho i ja
 yu mbedi ma ja'i hapu bi ts'egui,
 nangué dán 'yehégä ra Hmu Jesús.
¹⁸Ma zu cu ahü, dami cohmbu rá
 mate ma Hmuhu ra Jesucristo. Ne
 hont'a dí xi ahü a ya.

EFESIOS

Nu ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Pablo ɱ yɱ 'yɛc'yɛi bɱ ra dɔhnini Éfeso

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, nangué rá pähä Ojã ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Nu'ahũ gyú 'yɛc'yɛihũ bũ ja ra hnini Éfeso, dí ot'ahũ na ra sɔcuɔ. Ne gátho gyũ mbeti ahũ Ojã nangué guí ɛc'yɛihũ ra Cristo Jesús. ²Dí äp Ojã ma Tahu di 'da ahũ rán jãpi, ne rán johya da hyut'a ni mbũihũ, ne ma Hmuhũ ra Jesucristo.

Ojã di jãcuahũ nangué dín 'yohũ ra Cristo

³Dí ɛspahũ Ojã, nu'a rá Ta ma Hmuhũ ra Jesucristo. Ne nangué a dín 'yohũ ra Cristo, nu'a Ojã bi jãcuahũ nangué gátho yán jãpi i ja bũ mahɛts'i. ⁴Nu Ojã bi huangahũ nangué ra Cristo nu'bũ ma hin'yũ ra ximhäi, nguetho in ndejũ hin dín ja ma ts'oquihũ, ne xtán hotho ma mbũihũ bũ na nu Ojã. ⁵Ne nangué rá pähä Ojã ya xũ huangahũ, ne nangué ra Jesucristo bi jajũ ngue dyú t'ũhnigahũ Ojã. Ne gue'a bi 'yɔt'e nguetho bi huɛgahũ. ⁶Janangué'a zãjã dí ɛspahũ Ojã,

nguetho ɛmme xũn ngu rán huɛ cate bi 'yɔrcahũ 'darbũ dí ' bũhmbũ a rá Ts'ũnt'ũ di huɛquí. Ne gue'a rán jãpi bi 'dajũ 'bũ má däh ma mbũihũ a rá Ts'ũnt'ũ. ⁷Ngue ɛmme bi huɛgahũ Ojã, ne gue'a í du a rá Ts'ũnt'ũ bi pøjũ, bi nde bi punga ma ts'oquihũ. ⁸Ne ɛmme xũn ngu rán huɛcate Ojã, ngue bi jajũ dá pãhmbũ a rá 'yu, ne bi 'dajũ rán 'yomfɛni xũn ho. ⁹Pe bi jajũ Ojã dá pãhmbũ 'be'a mán t'ãgui, ngue 'be'a mím bɛnsɛ da 'yɔt'e ngue da 'yɔt'a ra Cristo. ¹⁰Nguetho da zɔn ra pa di jua'a 'be'a mim bɛn Ojã da 'yɔt'e, ngue di jap ra Cristo di manda gátho ja ua ja ra häi nɛpũ mahɛts'i. ¹¹Nu'a Ojã i ɔt'e 'be'a gátho mim bɛni da 'yɔt'e, ne bi huangahũ maya'bũ ngue dan 'yohũ ra Cristo. Ne nangué'a dín 'yohũ ra Cristo, sä ga hãmhbũ yán jãpi di 'dajũ a. ¹²Gue'a bi zãn Ojã nanguéjũ, janangué'a da t'ɛspa Ojã 'bũ bi hnu a ran ho da 'yɔrcahũ. Ne guecãhe yú mbũdigãhe dá ɛc'yɛihe ra Cristo, ne yú mbũdigãhe bi 'yɔrcãhe a. ¹³Ne ahũ, nu'bũ gmí 'yøhmbũ rán ho ma'da'yo ra Cristo di pøjũ, gue

ram hma majuaṇi a, gá 'yɛc'yɛihũ a. Ne nu'bu gmí 'yɛc'yɛihũ, ne ahũ gá hyãmhbu rá Hogandãhi Oja, ra hmɛpya ngue yú mbeti ahũ Oja, tengu xí ma. ¹⁴Nu rá Hogandãhi i udi ngue majuaṇi ga hãmhbu rán t'unni di 'dajũ Oja 'bu bi zøn ra pa da zixcahũ bu mahɛts'i, gãtho gahũ ngue yú mbetigahũ a. Gue'a ná ɛspahũ nuixte thoho a.

**Nu ra Pablo i äp Oja di un ran
'yomfɛni xũn ho yũ 'yɛc'yɛi**

¹⁵Ne nu'bu má øcã ngue guí ɛc'yɛihũ a ra Hmu Jesús, ne i ja ahũ ran huçcate nangue ni mi'yɛc'yɛihũ, dán ya'be Oja, ¹⁶ne zãi dí xi Oja i hu ma mbui ngue di huçc'ahũ, ne zãi dí äpä rá m fãts'i nangue ahũ. ¹⁷Ne nu'a ra Ta nuixte thoho, gue'a rá Oja ma Hmu hũ ra Jesucristo, dí äp'ahũ ran 'yomfɛni man'da gui pãhmbũ xũn ho a. ¹⁸Ne dí äp'a Oja ngue man'da da xoc'a nin 'yomfɛnihũ, ngue gui pãhmbũ a ran ho nuixte guí tøhmbũ, ngue gue'a í zon'nahũ gui comhbũ a. Ne gui pãhmbũ ngue ɛmme nuixte thoho di muui 'be'a di 'da ahũ Oja gãtho u to'o yú mbeti a. ¹⁹Ne dí äp Oja gui pãhmbũ ɛmme xũn ndoho rá ts'edi rá Hogandãhi hin hapũ nín zegui, ngue dim pɛpũ mbo ma mbuihũ, gãtho gahũ dí ɛc'yɛihũ. ²⁰Ne n'dat'a rá ts'edi ngue ɛmme se a dim pɛpũ mbo ma mbuihũ, gue'a bá xox'a ra Cristo bu 'bu u xũn du, ne bi japi ngue da hyupũ ja rán 'yɛi Oja bu mahɛts'i. ²¹Ne nu'a ra Cristo bin t'un man'da ra ts'edi xinda gue'u to'o gãtho ja yú ts'edi bu mahɛts'i necua ja ra häi, o gue yũ ts'ut'abi, o gue yũ ngũrbi, o gue'u mi'da

di manda. Ne hingui sä n'da da ndønba n'da ra thuhu da t'ɛmbi i ja man'da rá ts'edi gue i 'buhya o gue yũ pa dí 'yɛpũ. ²²Ne gãtho 'be'a i ja Oja bi jap'a ra Cristo ngue gãtho di manda. Ne bi jap'a ra Cristo ngue di manda gãtho yũ 'yɛc'yɛi, nguetho tengu 'bu ma ya hũ a di mandagahũ. ²³Ne nu yũ 'yɛc'yɛi i 'bui tengu 'bu rá ja'i ra Cristo. Ne dí comhbũ 'be'a gãtho i ja ra Cristo. Ne nu rá ts'edi í yu'a 'be'a gã øzehu ua ja ra häi, nɛpũ mahɛts'i.

**Dám pøhmbũ nangue
rán huçcate Oja**

2 Ne mam'bet'o tengutho 'bu xtã tuhũ nangue ma ts'oquihũ, nguetho him mi ørpahũ masu a ran ho mi sijũ. Pɛ nuya nu Oja bi 'dajũ ra temazãi nangue ra Cristo. ²Ne nu'ahũ nu'bu hin gmí 'yɛc'yɛihũ, gmí tenhdũ yún t'øt'e ra ximhäi, ne madí manda ahũ rá hmu yũ zĩthu, tengutho yũ pa ja bu ya, gãtho to'o hingui ørpa masu Oja, ne hingui øt'e 'be'a nde Oja. ³Ne gãtho gãhe 'da'angu tho mi øthu 'bu mam'bet'o, ne mi tenhdũ 'be'a min nde ma ja'i zehẽhũ. Ne dá øt' ma pähä zehẽhũ. Ne nu'bu xcã thoqui xcã tenhdũ, ɛmme xcã nuhũ rá cue Oja 'bu, tengu tho u mi'da. ⁴Pɛ nu'a Oja ɛmme xũn ngu rá yembui i ja, ne ɛmme i ja rán huçcate nanguejũ. ⁵Janangue'a bi 'dajũ ra 'da'yote, tengu 'bu 'darbũ bi xoxgahũ ra Cristo, madague'bu tengu 'bu ya xí du ma tehũ nangue ma ts'oquihũ. Pɛ nangue rá mate thoho Oja xtãm pøhmbũ. ⁶Ne nu'a Oja n'dat'a bi xoxgahũ ra Cristo Jesús, ne bi jajũ 'darbũ dá huhmbũ

a ra Cristo bu mahçts'i bu nam bën Oja. ⁷Guehna bi 'yøt'e, ngue gätho yu pa mazai da 'yuh rán huçcate, ne da faði hin hapu se a rá mate bi 'yørcahu 'bu mí yanju ra Cristo Jesús. ⁸Bi pøju Oja 'bu má hamhbu rá mate thoho Oja, ne hin nangue yu hogant'øt'e dá øthu. Pe nangue a rán t'unni zehø Oja xtám pøhmbu. ⁹Ne hin nangue ra 'befi xun ho xtá øthu, janangue'a njon da zä din 'yets'i. ¹⁰Nguetho bi 'yørca zehøhu Oja ngue däm 'buhmbu ma'da'yo nangue ra Cristo Jesús, guepu da zä ga øthu xun ho rá 'befi bi zän Oja maya'bu.

**Nu ra Cristo bi jaju dán
yamanhohu dyu judíohe ne'ahu**

¹¹Ne nu ahü ngue hin gyü judío'ahu, o gadín 'yexhu nangue rá mate Oja, pe damim bëmhbü ngue yatho gnán hyaju Oja mam'bet'o. Ne nte má hmepya gmí øthu tengu mí øt'ähe ngue dá hec ma xifanihe dyü judíohe. Ne gue'a ná hut'a thohohe gyü 'yanthequihu. ¹²Ne nu'u yu pa u, hin te nin jahü ra Cristo, xín te nin jahü u yu judío. Ne hin gní pähmbü ran hogui ngue mi man Oja da 'yøt'e. Pe gám 'buhmbü ua ja ra ximhäi ne nte gmí tømhbü 'be'a da 'yøt' Oja, nguetho hin gní pähmbü Oja. ¹³Ne gmí 'yo man hëthü nangue a Oja, pe nuya bá jun'nahu, ne sä guin 'yohü ra Cristo ngue bi du nanguēju. ¹⁴Pe nu'a ra Cristo bi jaju dán yamanhohü, dyu judíohe ne ahü ngue hin gyü judíohe. Ne bi jaju ngue 'da'angu bu na nuju Oja yu judío ne'u hing yu judío. Nu'a ra Cristo bi hogahu 'be'a madín

hyaju. ¹⁵Nguetho bi du ra Cristo, ne gue'a í jua u yán t'ëdi yu judío bi xi Oja, ngue yun t'uti mi øt'u. Ne bi japi ngue 'da'angu ga comhbü ra temazai yu judío ne'u hing yu judío, nangue ma'da'yo dí 'buhmbü ra Cristo ya, ne hinga 'dahma 'dan'yo bu dán nuju Oja. Janangue'a hin dadín sühmbü ya. ¹⁶Ne nu'bu mi du bu ja ra pont'i ra Cristo, bi japi da numanho Oja u hont'a go to'o ma ja'i da 'yec'yei a, madague'a yu judío, uague hing yu judío. Ne him man sühmbü u. ¹⁷Nu'a ra Cristo bi zøcua ja ra häi ne bi xiju ran ho ma'da'yo, ngue'a dá eshu ran sui mi øthu a Oja, guecähe dyu judíohe ngue mi hänthe rá 'yu Oja, ne ahü ngue hing yu judío'ahu ngue gmin 'yomanhëtho nangue rá 'yu Oja. ¹⁸Ne gue'a ra Cristo bi zä dán yamanhohü Oja rá Ta, nguetho n'dat'a rá Hogandähi bi 'daju, madague'bu dyu judíohe o gue hin dyu judíohe. ¹⁹Pe nuya hin guí 'buhmbü tengu 'bu gyü 'damhninihu ya, pe 'da'angugdahü ngue dyu 'yec'yeyihu. Nguetho nuya gätho gahü dyu menguhü bu bí 'bu Oja, ne gätho gahü yü t'ühni gahü Oja. ²⁰Ne nuju dyu 'yec'yeyihu, tengu 'bu n'da ra ngu bi thøe guepu dim 'bu Oja. Ne bi dü'mi bi hyøh yu pøngahya maya'bu, ne'u yü 'bäihu ra Cristo nu'bu mi ma nangue ra Cristo. Ne bi dü'mi tengu 'bu i pa m'bä'mi yü guangujado n'da ra ngu, ne gueße a ra Jesucristo a ra do mahyoni bim pepu. Ne guenju tengu 'bu dyu føt'ehü büya. ²¹Ne nu'a ra Cristo tengu 'bu ra cemento nín zøt'u yu do bu pa nthøts'e a ra ngu, ngue da gomanho, asta

gue'bu go bi guadi xun ho, guepu ja rá ngu Oja, tengu ndese Oja. ²²Ne nangue dín 'yohu ra Cristo, neju tengu 'bu dyu dohu ngue dim pepu ja a rá ngu Oja, guepu i 'buh rá Hogandahi.

Nu ra Pablo rá 'befi i xih ran ho ma'da'yo u hing yu judío

3 Janangue'a dí äpä rá ts'edi Oja nangue ahü, drá Pablogä. Pe dí ofädigä nangue dí xi ahü ran ho ma'da'yo, gue ahü ngue hing yu judío'ahü. ²Masque ya gá 'yohmbu ngue Oja bi 'dacä ra 'befi ngue dí xi ahü rá m hma, nangue rá mate thoho. ³Nugä ya dá ot'ahü ts'u 'be'a bi 'yurcäzehe Oja, ngue njom mi pädi, ngue ne u hing yu judío da zin Oja nangue ra Cristo. ⁴Ne nu'bu gá nuhu ra söcuä, sä gui pähmbu a bi xicä Oja ngue njom mi pädi nangue ra Cristo. ⁵Ne xun ngu yu jeya bi thogui ngue him mi xi Oja yu ja'i 'be'a mim beni da 'yöt'e. Pe nuya bi 'uega ma mbuihe gueje ma 'bäigähe ra Cristo ne u yú pöngahya, ne bi jaje rá Hogandahi ga pähmbu 'be'a him mam fädi, ngue i fah ya. ⁶Pe nuna him mam fädi, guehna ngue ran ho ma'da'yo sä gui pähmbu ya 'be'a i ja ua ya, ngue ne'u yu ja'i hing yu judío sä dim 'buhmbu Oja tengutho yu judío. Ne n'dat'a gui comhbü yu judío ran hogui bi 'yöt' Oja nangue ra Cristo Jesús. Ne n'danjä'itho gui comhbü nangue rá ja'i ra Cristo, nguetho ya gá 'yəc'yehü rán ho ma'da'yo ra Cristo. ⁷Pe nangue rá mate zehe ne rá ts'edi Oja sä gam mangä rán ho ma'da'yo ra Cristo, madague'a him man 'yeniğä'be. ⁸Nugä hin te ts'u

dadí mu'be, ne him man 'yeni'be ngue ga xih yu ja'i ngue hing yu judío rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe guehma bi 'dacä Oja ra mate ngue gam mangä a, ne ga xih yu ja'i njon da hyät'i da mbede hangu nan ngu yun ho in nde di 'daju ra Cristo.

⁹Ne bi 'dac rá 'befi ga japi gätho yu ja'i da badi 'be'a him mam fädi, ngue 'be'a mím ben Oja da 'yöt'e 'bu rá mbüdi thoho, ngue ne'u hing yu judío da zin Oja 'bu da hyän rá mate ra Cristo. Ne gue'a mi sänni da 'yöt' Oja, n'dat'a Oja bi 'yöt'e 'be'a gätho ja ua ja ra ximhäi, nepu mahets'i. ¹⁰Gue'a mím ben Oja da 'yörpa yu 'yəc'yehi, guepu da fädi xun ho gätho rá hogan'yomfëni, da ba u i 'bupü mahets'i ngue i ja yú ts'edi. ¹¹Ne gue'a i öt' Oja ya, tengu mim bem 'bu ra mbüdi thoho da 'yöt'e, nangue ma Hmuhü ra Jesucristo, ne da 'yöt'e gätho yu pa mazai. ¹²Ne nangue dí yəc'yehü ra Cristo, hin dí su ga sömhbu bu nangue ma mbuihü ngue dan yahü Oja. Ne dí pähmbu da 'yöde. ¹³Janangue'a dí ä'ahü ra mate hin da du ni mbuihü 'bu dín nugä ran unbi, nangue'a dá xi ahü ran ho ma'da'yo. Xingui ts'u guim bemhbü ngue'a dín nugä ran unbi, pe 'da dán johya thohohü ngue bin 'dac ra ts'edi ga hä't' yun unbi.

Rán huçcate ra Cristo

¹⁴Nu'bu dím bengä ngue ne ahü gyu menguhü bu bí 'bu Oja, dín danyahmu dí äp'ahü ra jamadi Oja rá Ta ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁵Ne rá Ta u gätho yu 'yəc'yehi, ne'u bi zöm bu mahets'i, ne'u 'butua ja ra ximhäi. ¹⁶Ne dí äp Oja ma Tahü

nuijxe thoho di muui rá ts'edi, ngue di zac ni mbuihü nangué rá ts'edi rá Hogandahi Oja. ¹⁷Ne dí äp Oja ngue din zam bu mbo ni mbuihü a ra Cristo, nguetho guí 'yëc'yëihü a. Ne dí äp Oja ngue man'da din te nin huçatehü, ne nangué nin huçatehü dí zac ni mbuihü. ¹⁸Janangue'a ne ahü ne gätho mi'da yu 'yëc'yëi da zä gui pähmbü hangu nan uant'i, ne hangu na mba, ne hangu nan hë, ne hangu nan hëts'i a rán huçate ra Cristo. ¹⁹Ne madague'bü hingui sä gätho ga pähmbü rán huçate ra Cristo nguetho emme xun ngu, pe dí äp Oja ngue man'da man'da gui pähmbü a, janangue'a da zä gätho da yuh ni mbuihü a rá ts'edi zehé Oja. ²⁰Pe xun ho ga 'spahü Oja gätho yu pa mazai, nguetho i ja rá ts'edi da 'yöt'e xun ngu man'da, xinda gue'a 'be'a dí ähmbü o 'be'a dí m bëmhbü. Ngué n'dat'a ra ts'edi dim pepü mbo ma mbuihü. ²¹Ne gätho gahü dyu 'yëc'yëihü, xun ho dan johyahü ga 'spahü Oja, nangué'a ra Cristo Jesús dí pähmbü, hön'bü go njam'bü mazai. Ne hönt'a gam bëmhbü a ya.

**Nu rá Hogandahi Oja di jaju
n'dat'a gam bëmhbü**

4 Nugä drá Pablogä dí ofädigä nangue dí øt'a rá 'befi ra Hmu. Ne dí ä'ahü ra mate ngue gam 'bumanhohü tengü nin sähü ngue ya bi zon'nahü Oja. ²Ne hin gan 'yëxhü, pe gui 'yøthü ngue hin'yü ni ts'edi zehéhü, ne hin gan xömbüi n'da ngu n'da ahü 'be'a i t'øt'ahü, ne hin gan xuhnanyahü n'da ngu n'da ahü, pe gan huçjü. ³Ne emme

gan jamansuhü ngue hinga 'dahma 'dan'yo guim bëmhbü. Pe dami thoqui gui tenhdü rá Hogandahi Oja di ja ahü n'dat'a guim bëmhbü. ⁴Nguetho tengü 'bü gätho n'danja'idähü bü na nuju Oja dyu 'yëc'yëihü, ne n'dat'a rá Hogandahi Oja dí comhbü. Ne n'dat'a dí tömhbü 'be'a da 'yörcahü Oja, ngue gätho bi zongahü. ⁵Hönt'a n'da ma Hmuhü i 'büi ngue di mandagahü. Ne n'dat'a ma t'ëc'yëihü nangué ma Ojahü i 'büi, ne n'dat'a man xixyahü dí øthü, ngue dí uhmbü yü mbetigahü Oja. ⁶Ne n'dat'a Oja gue'a ma Tahü dí comhbü, ngue gätho gahü, ne gätho di mandagahü, ne gätho di 'yonju, ne gätho gahü i 'büpü mbo ma mbuihü a. ⁷Nu'a ra Cristo, nangué ra mate thoho, 'dahma'dan'yo yu ts'edi bi 'daju n'da ngu n'daju ngue sä ga øthü ra 'befi ngue ndeju ga øthü. ⁸Ne gue'a män t'o't'i bü ja rá m hman Oja maya'bü: "Pe gue'a ra Cristo bi un yü ts'edi ü yu ja'i 'bü mí mbeng bü mahëts'i, 'bü mi dämbeni. Ne bi 'berba rá ts'edi gätho nan ngu ran ts'o mim bent'ü yu ja'i." ⁹Ne nu'bü mi mbeng bü mahëts'i, mfädi ngue guerpü bá nexpü, ne bi zöcua ja ra häi, ne bi mba nt'ägüi. ¹⁰Guet'a bá cai, ne guet'a bi ndex mahëts'i, ngue da yu'ts' rá ts'edi bü mahëts'i, ne hönbü go hapü, necua ja ra häi bi yu'ts' rá ts'edi. ¹¹Ne 'dahma 'dan'yo yu ts'edi bin 'daju n'da ngu n'daju ngue dyu 'yëc'yëihü. Bin 'dac ma ts'edihe 'dagähe ngue ma 'bäigähe ra Cristo, ne 'da ahü di ja'ahü gam pöngahyahü, ne mi'da ahü di ja ahü gadí 'yomhbü a ran ho ma'da'yo, ne 'da ahü di ja ahü gam mbädihü,

ne mi'da ahü di ja ahü ngue gan xänbathë nanguë rá m hman Ojã. ¹²Ngubü bi 'yõt'a ra Cristo, bi un yú ts'edi yü 'yëc'yei, nguëpü da zã da 'yõt'e xün ho ra 'befi bi zänbi n'da ngu n'da, nanguë rá 'befi Ojã. Jananguë'a da zã 'da dãm fáxtahü. Ne gue'a dín te rá 'befi Ojã a, tengu 'bü bi zac rá ja'i ra Cristo. ¹³Ne da zöni ngue gátho 'dat'a gam bëmhü nanguë ma 't'ëc'yeihü, ne gátho n'dat'a ga pämhü xün ho rá Ts'ünt'u Ojã. Ne gue'a dín te xün ho ma mbüihü ne dam 'búmanhohü tengu ra Cristo. ¹⁴Ne nu'bü gue'a dí homhü, hin da thäjü tengu 'bü dyü t'ühnihü, 'bü 'bo'o 'dahma 'dan'yo da xijü ngue da 'yëna da hyäjü. Nguëtho nu'u yü hyäte ëna gue'bü ëmmë pädi, pë hönt'a in ndejü ga tenhdü yú fehni. ¹⁵⁻¹⁶Pë ga pädi ga tenhdü a majüani nanguë ran hücate. Ne gue'a nán te xün ho ma mbüihü, ne di jajü tengu 'bü n'danja'i tho ga cohmbü. Tengu 'bü rá ja'igahü ra Cristo, ne nu'a ra Cristo, tengu 'bü rá yã a. Ne gue'a nín zõt'u yü 'yëc'yei. Nguëtho di manda gahü ne di zerca ma mbüihü, di jajü n'dat'a gam bëmhü, ne gátho ga comhma'öt'ehü xün ho ra 'befi bi 'dajü n'da ngu n'dajü, ngue 'da dãm fáxtahü, nanguë ran hücate. Ne gue'a nán te xün ho rá 'befi Ojã, tengu 'bü bin te xün ho rá ja'i ra Cristo.

Dãm 'bühmbü ma'da'yo nanguë ra Cristo

¹⁷Nugã dra Pablogã dím pöngahyãgã nanguë ra Hmu 'bü dí xi ahü na jaua, ngue nu'ahü him mam 'bühmbü ya tengu ü

yü ja'i hinga na pä Ojã. Ne him mam 'bühmbü tengu yü ja'i ngue di manda yú ts'on'yomfëni zehë. ¹⁸Ne nu'u i 'yo tengu n'da ra xädã nanguë yün 'yomfëni, ne hingui pädi 'be'a nam bön'a i ö't'e nguëtho hingui 'yo bü ja rán nequi Ojã. Ne hinguin nde da bë Ojã nguëtho ëmmë xüm me yú mbüi ü. ¹⁹Ne hingui pë'ts' yú sä 'bü öt yü ts'oqui, nguëtho ya xüm bent ran ts'o, ne ëmmë di ho da 'yõt'e hönt'a go 'be'a man ts'o, nguëtho hin'yü mbo yú mbüi 'be'a di zëdi ngue da zãm mi. ²⁰Pë nu'ehü hinga ngubü bi xän'nahü ü bi xi'ahü nanguë ra Cristo. ²¹Ya gã 'yöhmbü nanguë ra Cristo, ne nu'bü majüani gã 'yöhmbü 'be'a bi xi ahü, guí pämhü ya ngue gue'a majüani a. ²²Jananguë'a dami hyëhmbü gátho 'be'a gnám 'bühmbü, ngue ni nyon'yomfënishü i hä ahü, ngue 'be'a guí ndesë gui 'yöthü. ²³Ne ma'da'yo ni mbüihü ne nin 'yomfënihü, ngue gátho ma'da'yo guim bëmhü ya. ²⁴Ne dami hyëhü ngue gátho ma'da'yo tengu bi zän'nahü Ojã nanguë rá pähä zehë. Nuya dami 'yuhmbü ram 'bü njuantho gui 'yöthü, ngue nte man ts'o gui 'yöthü ya. ²⁵Dami 'yeshü a ra fehni ngue madín xihmbü n'da ngu n'da ahü, ne guim mamhü a majüani. Nguëtho tengu 'bü n'danja'itho dí cohmbü ra Cristo. ²⁶Ne nu'bü guín cüehü nanguë ran ts'o i t'öt'e, pë damím fähmbü, mamán dã ahü ran ts'o. Ne hinga n'dapa gan cüehü. ²⁷Pë xingui ts'u ga cüthü ra zïthu bü ja ma mbüihü. ²⁸Nu'bü guím pëhü 'da ahü, pë gui 'yeshü a gnám pëhü.

Ne gam pehmbu xun ho, ne gue'a gdí tĩmhbu a guí homhbu, ne da zä gui fäx'u mi'da ngue hin'yü 'be'a da hyoni. ²⁹Ne 'yo guím mamhbu yu ts'ore, pe guim mamhbu ran ho dí ze'u ne dí hyu yú mbui u to'o gui xihmbu. ³⁰Ne 'yo gadí unhdü ra dumbui a rá Hogandahi Oja nangue n'da ra ts'oqui. Nguetho nu'a i 'bupü mbo ma mbuihü, ne gue'a da 'yudi ngue yú mbetigahü Oja 'bu rán zegui ra pa, tengu 'bu jajü ra sello. ³¹Dami 'yeshu a gní beñman'uhü, ne hin gan cuehü 'bu ja 'be'a da si ahü o ja 'be'a da t'öt'ahü. Ne 'yo gadí c'aman'uhü n'da ngu n'da ahü, ne o guím beñmhbu ran ts'o nangue ni mijá'ihü. ³²Pe gan 'yörpahü ran ho n'da ngu n'da ahü, ne 'da xtán ja ni yembuihü, ne gam punbahü n'da ngu n'da ahü, tengu tho í pun'nahü Oja nangue ra Cristo.

Da 'yöt'e xun ho u yú t'uhni Oja

5 Ga øthü 'be'a øt'a Oja, nguetho yú t'uhni gahü a ngue di huçgahü. ²Ngue ga ørpahü ran huçcate ma mijá'ihü, tengutho ra Cristo bi huçgahü 'bu mín dāse bu ja ra pont'i nanguejü. Ne nu ra Cristo bi un rá te, n'da ran t'unni ngue bi numanho Oja. ³Ne yú t'uhni gahü Oja, janangue'a xingui ts'u gam beñmhbu ran ts'o, hin ga øthü ran 'yomt'eni, xing ran ts'iyate, ne xinga n'da ran ts'o ga øthü. ⁴Ne hin gam mamhbu ra ts'ore o gue ran 'yant'u, ne hin dan ya mangat'ihü, nguetho hin rán theui rá 'yēc'yei Oja u. Pe ga xihmbu Oja jamadi nangue rán ho bi 'dajü. ⁵Pe dí pañmbu hingui sä n'da da yarpü

di manda ra Cristo ne Oja, nu'bu i øthoho ran 'yomt'eni, o gue im beñ ra ts'on'yomfeni, o gue i øt' ran ts'iyate. Nguetho nu ra ziyate tengutho 'bu i thānde 'be'a i ja. ⁶Ne njon ga jafu da hyäju gue'bu 'bo'o da xijü ngue xun ho 'bu ga øthü ran ts'o. Nguetho to'o da 'yöt' ya yun ts'o, emme xun ngu da nu rá cue Oja, nangue a him bi 'yörpa masu Oja. ⁷Pe hin dan 'yohü to'o i øt' ran ts'o, nguetho hin'yü 'be'a man jahü u. ⁸Pe nu'ahü mam'bet'o gmí 'yohü bu ja ra 'bexui. Pe nangue guí 'buhmbu ra Cristo ya guí 'buhmbu bu ja rán nequi a. Nuya dāmam 'buhmbu tengu rán säui bu ja ran nequi. ⁹Ne nu'a rán nequi Oja, gue'a dán jahü ra hogambui a, ne gue'a dām mamhbu majuñi a, ne gue'a dá øthü ran ho a. ¹⁰Ne dami hyumbi gan xähmbu gui 'yøthü 'be'a dí hyu rá mbui Oja. ¹¹Pe xingui ts'u ga øthü tengu øt'u i 'yo bu ja ra 'bexui. Pe ga uhmbu ngue nte ní mbatho 'be'a øt'u. ¹²Pe ga pe'ts' ma sähü hin gam mamhbu 'be'a øt'u i øt' mán t'aguitho ran ts'o. ¹³Pe nu'a rán nequi Oja di yot'u to'o i 'yo bu ja ra 'bexui, ndepe da bañi ngue i ja yú ts'oqui. Ne hingui sä da 'yan mant'agui thoho n'da 'be'a øt'e, nguetho nu'a rán nequi Oja di yot'u gätho ran ts'o. ¹⁴Janangue'a nt'o't'i: “Daman nuhmbu ngue guí añmbu, tengu 'bu gyú duhü, nguetho nu'a ra Cristo di 'da ahü ran nequi,” bi 'yena. ¹⁵Janangue'a dami jamansu 'be'a guí øthü, ne hin gam 'buhmbu tengu u yu ja'i ngue hingui pañi 'be'a øt'e. ¹⁶Pe madague'a xun heñ yu pa i ja bu ya, dami hyumbi gam pehmbu xun

ho. ¹⁷Yo guí co'yambũihũ, pẽ dami hyumbi gui hyoni gui pãhmbũ rá pãhã ra Hmu. ¹⁸Pẽ hin dán johyahũ a ra sõi, nguetho di ts'ongahũ a. Pẽ man'da dán johyahũ rá Hogandãhi Ojã. ¹⁹Ne 'da dán johyabahũ n'da ngu n'dajũ ngue dan xihmbũ 'be'a i ørcahũ ra Hmu, ngue dan tuhmbũ yú thuhu Ojã gãtho ma mbũihũ dá ẽspahũ Ojã a. ²⁰Ne thocua thoho ga xihmbũ jamadi Ojã ra Ta, nangue 'be'a gãtho jajũ, nangue rá thuhu ma Hmuhũ ra Jesucristo.

**Dim 'bũmanho yũ 'yẽc'yei
bũ ja yũn nguse**

²¹Ne hin dan junthũ, pẽ 'da xtãn 'yẽhe thohohũ, nguetho gãtho gahũ dín numansuhũ ra Cristo. ²²Ne nu ahũ gyú xisuhũ, dami 'yøthũ 'be'a im man ni ndøhũ, tengutho bũ gní 'yøthũ a im mam ma Hmuhũ mahẽts'i. ²³Nguetho nu'ũ yũn 'yohũ i 'bet'o bũ ja rá ngu, tengu a ra Cristo i 'bet'o bũ 'bũh yũ 'yẽc'yei, ngue tengu 'bũ gueše a rá jã'i a, ne rãm pørpate gãtho ẽ. ²⁴Nu'ũ yũ xisu da 'yøt'e 'be'a gãtho im man yú ndø, tengu tho yũ 'yẽc'yei da 'yøt'e 'be'a gãtho im man ra Cristo. ²⁵Ne nu ahũ ma min'yohũ ahũ, dami huẽc ni xisuhũ, tengu tho a ra Cristo bi huẽc yũ 'yẽc'yei, ne bi un rá te nanguejũ. ²⁶Ne nu a ra Cristo ngubũ bi 'yøt'e, nu'bũ mi japi da bo xũn ho gãtho yũ 'yẽc'yei nangue rãm hman Ojã. Nguetho ram hma tengu 'bũ ra dehe i pe't'e gãtho ran ts'o. Ne nu'a ran xixyã, n'da ra hmẽpyã ngue ra Cristo bi hoga ma mbũihũ. ²⁷N'damhma da zin ẽ yũ 'yẽc'yei, ngue ya gãtho mahoqui, ne nte man ts'o din 'yohũ. Ne hin'yũ

'be'a da thĩnbi, pẽgue gãtho i jua a ran ho. ²⁸Ne gãtho yũn 'yohũ, nde'bũ di huẽc yú xisu, tengu bũ ní huẽc rá jã'izehe. Nguetho nu'ũ to'o di huẽc rá xisu, din huẽc zehẽ a. ²⁹Ne xinga n'da ra jã'i i san rá jã'izehe, pẽ din jamansu, ne i 'uĩni xũn ho rá jã'i, tengutho i øt'a ra Cristo nangue yũ 'yẽc'yei. ³⁰Nguetho nujũ dyũ 'yẽc'yeihũ, tengu 'bũ rá ngøc'yei ne rá do'yo gahũ a rá jã'i ra Cristo. ³¹Tengu mán t'o't'i: "Nu'bũ n'da ran 'yohũ i sin rá xisu, i soh rá ta ne rá mbe, n'damhma da zã di manda rá xisu, tengu 'bũ ẽ rá jã'izehe," bi 'yẽn'a ra t'ohni. ³²Ne xũn hẽi da bãdi 'be'a nam bøn na, pẽ dí ẽngã drã Pablogã, ngue i udi nangue ra Cristo ne nangue yũ 'yẽc'yei. ³³Pẽ ne im ma, gãtho ahũ ngue gyũn 'yohũhũ, dami huẽc ni xisuhũ tengu bũ gní huẽc zehẽhũ. Ne nu'ahũ gyũ xisuhũ damin numansu ni ndøhũ.

6 Nu'ahũ gyũ t'ũhnihũ gyũ 'yẽc'yeihũ dami 'yøthũ 'be'a man ni tahũ ni mbehũ, nguetho gue'a yũn thehũ a ngue gui 'yøthũ. ²Dami numansu ni tahũ ne ni mbehũ. Ne gue'a rá mbũdi a rãn t'ẽdi Ojã ngue ní jãp Ojã n'da a, ngue bi ma maya'bũ. ³Ne guehna ran japi bi ma da nu n'da 'bũ da 'yøt'e, ngue din ja ran johya ne xũn ngu yũ pa dim 'bũcua ja ra hãi. ⁴Ne nu ahũ gyú tahũ, nu'bũ guí suh ni t'ũhnihũ, nde'bũ hin gui jafũ din cuetho. Pẽ dami temanho hũ guepũ dí 'yẽc'yei ra Hmu ẽ. ⁵Ne nu ahũ gyũ mbẽfihũ ne gyũ 'yẽhẽhũ, dami 'yøthũ xũn ho 'be'a im man ni hmuhũ ua ja ra hãi, ne guin numansuhũ ẽ, ne gui suhũ. Ne

mpähä thoho gui 'yøthü ni 'befihü, tengutho bü gní 'yørpahü rá 'befi ni Hmuhü ra Cristo. ⁶Dami 'yøthü xün ho ni 'befihü, hinga høn'bü in nu ahü ni hmuhü, pe dami 'yøthü tengutho bü gnín 'yèhëhü ra Cristo. Ne gätho ni mbuihü, ne gue'a rá pähä Ojä a büya. ⁷Dami 'yøt' ni 'befihü nanguë ran johya, tengu bü gní 'yøthü rá 'befi ni Hmuhü mahëts'i, ne hinga hønt'a dín numanho ahü yu ja'i. ⁸Ne damim bëmhbü ya, Ojä di cos'ahü ran ho nanguë ran ho xcá 'yøthü, madague'a gyü 'yèhëhü o gue gyü hmuhü. ⁹Ne nu ahü gyü hmuhü, pe gui 'yørpahü a xün ho ü ni mbefihü, o gue ni 'yèhëhü, tengu tho bü gní ndepe da 'yøt'ahü ran ho. Ne hin gui xihmbü yün ünbi, nguetho guí pähmbü ngue n'dat'a ni Hmuhü mahëts'i. Ne nu a ra Hmu mahëts'i hin di hyëspü na nuju.

**Di zerca ma mbuihü rá ts'edi
Ojä tengu rá he ra dofui**

¹⁰Ne nuya ma zü cu ahü, ga zacua ma mbuihü nanguë rá ts'edi Ojä i jajü. ¹¹Ngue tengu n'da ra dofui i he rá he ngue ra t'ëgui ní täcua yün sä ü yün suihü. Ne ngutho rá ts'edi Ojä 'bü dí homhbü ngue hin da zä da hyäjü ra zïthu. ¹²Nguetho hinga gue'ü yu ja'i man suihü, pe gue'ü yú hmu yu ts'oqui, ngue ra zïthu rá hmu ra 'bexui i ja gätho ra ximhäi. Ne ü gätho yüm fäts'ihü ra zïthu in 'youi ran dahi, ne gätho 'be'a má ts'edi bá nexpü 'büh rá hmu ran ts'o, gätho man suihü ü. ¹³Jananguë'a tengu 'bü ga hehü yu t'ëgui ya, nanguë gätho rá ts'edi Ojä, ngue ga häthü ga täfü yün sä

ra zïthu i säc ma mbuihü. Ne nu'bü dá tähmbü ran sui, ya dá juahmbü xün ho, ne dá nuhü xingui ts'ü dá 'behmbü. ¹⁴Ne nu yu t'ëgui dí xi ahü, ne gue'ü nán sähü ü. Ngue nu'a ram hma dí tenhdü, ngue tengu 'bü ran gut'i ngue ra t'ëgui gam päthü. Ne nu'a ná hämhbü ran hogui bi 'yørcahü ra Cristo, tengu 'bü ra coto ngue ra t'ëgui a, ngue hingui sä da dajü ra zïthu. ¹⁵Ne nu'a ná yamanhohü Ojä nanguë'a ran ho ma'da'yo dá hämhbü, ne gue'a ná huthü ran zambü tengu 'bü dí net' ma zapatohü ngue yu t'ëgui, ne dan tihmbü ga sühmbü ra zïthu. ¹⁶Ne man'da, nu'a ná pähmbü majuqani Ojä, ngue tengu 'bü n'da ra xit'ëgui ní däqui gätho yün sä ra zïthu, tengu 'bü t'engbahü n'da ra sibi. ¹⁷Ne nu'a ná pähmbü majuqani däm pøhmbü, tengu 'bü dá pant' ma yähu ra füi ngue ra t'ëgui, ngue hin gam bëmhbü a in nde di bëngahü ra zïthu. Ne nu'a rám hman Ojä, tengu 'bü ra espada di 'dajü rá Hogandahi Ojä, gue'a däm muthü ra zïthu a. ¹⁸Pe thocua thoho dan yähu Ojä, ga äfü rá ts'edi, xingui ts'ü ga eshü nan yähu Ojä, tengu di bëngahü rá Hogandahi Ojä. Ne dan ëhyahü hin dan xømbuihü, ngue ga äfü Ojä da mbäx'ü gätho ma mi'yëc'yëihü. ¹⁹Ne nugä drá Pablogä, dami 'yäfü Ojä nanguëcä, n'damhma di 'dacä ran 'yomfëni ne ga hut'anzambü gam mamp'a rám hma, ne ga xi ü hing yu judío 'be'a nde Ojä ngue da bäh ya. ²⁰Gue'a nán ofädigä a, ngue dí xicä yu ja'i 'be'a bi xicä Ojä. Dami 'yäfü rá ts'edi Ojä ngue hin ga su ga thoqui gam mangä rám hma.

Ran zengua ran zegui

²¹Nuya dí penhdä bu na ma cuhü ra Tíquico, ngue ɛmme mahuequi. Ne nuna ɛmme øt'e xun ho rá 'befi Oja. Nu'a da xi ahü 'be'a gätho dadí jagä, ne nangue gätho 'be'a dí øt'ä. ²²Nuna ra Tíquico da gaɣ na ra søcuä dí øt'ä, ne da xi ahü nanguecähe, ne

da hyut'a ni mbuihü. ²³Pe Oja ma Tahü ne ma Hmuhü ra Jesucristo da hyut'a ni mbuihü, ne di ja ahü gui huɛ c ni mi'yɛc'yɛihü, nguetho gá hyamhbü rán ho mbo ni mbuihü. ²⁴Pe Oja di 'da ahü rán japi gätho ahü to'o gätho hin gui 'ye'ts'a gnín numanhohü a ma Hmuhü ra Jesucristo. Ne hønt'a dá xi ahü ya.

FILIPENSES

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ 'yɛc'yɛi bɯ ja ra dąhnini Filipos

Ran zengua

1 Nugą drą Pablogą dí yo'be ra Timoteo drą 'yɛɣɛ'be ra Jesucristo. Dí o't'á'be na ra søcuą gątho ahɯ ma zɯ cu ahɯ, ne ɯ yɯ ngurbi ne ɯ yúm fąts'ihɯ yɯ ngurbi, ne gątho ɯ i 'bɯpɯ ra dąhnini Filipos ngue i ten'na ra Cristo. ²Pe dí ndep Oją ma Tahɯ ne ma Hmuhɯ ra Jesucristo da 'yents'ahɯ rán japi ne da hyut'a ni mbuihɯ.

Nu ra Pablo i ąp ra jamadi Oją nangue yɯ 'yɛc'yɛi

³Jamadi, dí ɣmp'a ma Oją, n'dandí ngu n'dandí dím bɛn ahɯ, nguetho gue ahɯ mam fąts'i ahɯ bi 'dacą Oją. ⁴Ne ząi ɣmme i jagą ran johya 'bɯ dí ąpą ra jamadi Oją nangue ahɯ. ⁵Ne dadín johyagą nguetho n'dat'a rá 'befi ran ho ma'da'yo dí comhbɯ, gue'a gńi zejɯ a, ne gue'a gą 'yothɯ 'bɯ rá mbudi gą 'yec'yɛhhɯ, ne asta gue yɯ pa i jabɯya. ⁶Nugą dí pądi ngue Oją di thocta a ra hoga'befi ngue bi dą'mi bi 'yorbɯ ni mbuihɯ, janangue a di juadi xɯn ho 'bɯ bi zɔn ra pa

ba ɣh mahɔn'a ra Jesucristo. ⁷Ne gue'a ná ąpą ra jamadi Oją a, ngue ɣmme dím bɛn ahɯ. Ne tengu'bɯ 'da'angu dí sáhɯ ran ɯnbi dí sągą ne gue'a ná comhbɯ rán japi Oją a, dá gue'bɯ dí ofądigą, o gue'bɯ dí 'bąpɯ ja ran juąnbate, ngue dadín yąn a rán ho ma'da'yo ra Cristo dím ma ngue majuąni a. ⁸Ne hont'a Oją i pądi hangu nan gu bɯ ná huɛc'ahɯ, ne tengu bɯ ɣmme ni huɛgahɯ ra Jesucristo. ⁹Hanangue'a dí ąp Oją ngue man'da xɯn gu din ja ahɯ ran huɛcate n'da ngu n'da ahɯ, ne din ja ahɯ ran 'yomfɛni xɯn ho, ne guim bɛmhbɯ xɯn ho nangue a 'be'a gątho guí othɯ. ¹⁰N'damhma gui huanhdɯ 'be'a man'da xɯn ho gui 'yothɯ, ne n'dat'a guim bɛmhbɯ, ne hin hapɯ di nequi ni ts'oquihɯ 'bɯ bi zɔn ra pa ngue ba ɣh ra Cristo. ¹¹Ne hont'a ra Jesucristo sá di 'da ahɯ ra hogambui, ngue xɯn gu yɯ hoga'befi dín ja ahɯ, ne gue'a dí t'ɛspa Oją a.

Hont'a ra Cristo nám 'bɯ a ra Pablo

¹²Ma zɯ cu ahɯ, dín nde ahɯ ngue gui pąhmbɯ, gue'a nán te

ran ho ma'da'yo a nám 'bäcä ua. ¹³Ngue gätho yu dofui ua ja ran guts'ut'abi, ne'u gätho mi'da yu ja'i i pađi ngue rá 'befi ra Cristo a ná 'bäcä ua. ¹⁴Ne dá gue'bu dí ofädigä, pe gue'a ní hyut'an zambui ma cuhu ngue'u xun gu i 'bucua, ne hinguin su 'bu im man räm hman Oja. ¹⁵I 'bucua 'da u ngue im mamp'a räm hman Oja, i seya nangué räm hman Oja dí øt'ä. Pe i 'buh mi'da ngue im man räm hman Oja ngue nde da 'yøt' ran ho. ¹⁶Ne nu'u ngue u i ja ran ts'eya, im ma nangué ra Cristo, nguetho in nde 'be'a da dase u. Pe hinga gätho rá mbui im ma, pe høntho nde u ngue di yop a ma dumbuigä ua ja ra fädi. ¹⁷Pe nu'u mi'da di huëgä, ne nde da mbäxgui, ne gue'a ní man räm hman ra Cristo u, nguetho i pađi 'be'a ná 'bäcä ua, ngue dín yanba a rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹⁸Pe madague a hønt'a go to'o im mamp'a räm hman Oja, dá gue'bu n'dat'a im be'ni o hin'na 'bu im ma nangué a ra Cristo, ne guexa a emme dadín johya. Ne thocua thoho dan johyagä. ¹⁹Nguetho dí pađi ngue ga pømanhogä ua ja ra fädi, nguetho zai guí äfu rá ts'edi Oja nanguécä, ne zai i fäxcä rá Hogandahi ra Jesucristo. ²⁰Nugä hin dín ndegä ngue m'bejua ga pe'ts' ma sä nangué 'be'a dí øt'ä, pe emme dín nde ga hut'an zambui gam mangä xun ho räm hman Oja 'bu bi ts'egbä. Janangué a gätho yu ja'i da bah rán uixte ra Cristo nangué a dí øt'ä, madague'bu dí 'bucä o gue'bu da thogä. ²¹Nguetho hønt'a dí 'bui nangué ra Cristo, dín ndegä ngue dín uixte ra Cristo nangué

'be'a gätho dí øt'ä, ne man'da tho 'bu dá tugä. ²²Pe nu'bu guexa a dadí thoqui dí 'bucua ja ra häi, sä ga tãh mi'da yu ja'i ngue da 'yëc'yëi a ra Hmu mahëts'i. Pe hin dí paše nda a ga huanhni, Hague dam 'bui, uague ga tu. ²³Pe nugä emme xun he'i ga pađi nda a ngue man'da xun ho. Pe nu'bu da hønsegä, man'da dín nde 'bu ga tu ngue ga mba ním 'bu'be ra Cristo, nguetho man'da xun ho nanguécä. ²⁴Pe man'da xun ho nangué ahü ngue guexa a dí 'bucä ua ja ra ximhäi. ²⁵Janangué a dí haxanjuani guexa a dam 'bucä ua ngue ga fäx ahü ngue dín te ni t'ëc'yëihü. Ne man'da dín ja ahü ran johya 'bu man'da gä 'yëc'yëihü ra Cristo. ²⁶Ne nu'bu dí 'bucä ua ja ra häi, ne guín nuju mahøn'a, emme da hyu ni mbuihu nangué ra Cristo, ne gui 'yëspahü ra Cristo büya. ²⁷Pe damam 'buhmbu 'be'a rán sähu rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne madague a 'darbu dí 'buhmbu o yabu dí 'bucä, pe ga øcä ran ho gui 'yøthu büya, nangué 'da' angu guim be'mhbu, ne gui fähmbu ma t'ëc'yëihü nangué rán ho ma'da'yo ra Cristo. ²⁸Ne hin gui suhu to'o da zu ahü nangué ran ho ma'da'yo. Ne nangué hin gä suhu, da bađi ngue di 'beh yú te u, ne da bađi ngue i ja ahü ra temazai ngue bi 'da ahü Oja. ²⁹Nguetho hinga hønt'a ran ho bi 'da ahü Oja ngue gui 'yëc'yëihü ra Cristo, pe ne'a man'da ran ho, ngue gui sähu yan unbi nangué ra Cristo. ³⁰Ne 'da'angu dí øthu ya, dadín unbahü ngue dín yamhbu a ran ho ma'da'yo, tengu thoho gä nuhu dá øt'ä mäm'bet'o, ne guí øhmbu ngue guexa'a dí øt'ä ya.

Nu rán uixte ra Cristo,
hin'yũ ran 'yęts'i

2 Nu'bu gue'a ra Cristo di ze ahũ, ne guí pãhmbũ rán huęcate a, ne nu'bu guín 'yohũ rá Hogandãhi Ojã, ne guí pãhmbũ gui 'yõthũ ra yembũi ne ra mate, dan johyagã 'bũ. ²Pe dami yusca ma mbũi ran johya nanguie 'be'a guí õthũ ya, ngue n'dat'a guim bẽmhũ, ne 'da xctín huęctahũ, ne 'da'angu nin 'yomfẽnihũ guim bẽmhũ, hinga 'dahma 'dan'yo guim bẽmhũ. ³Ne hin ga õthũ ran 'yũya, ne hin dan 'yęxhũ, ne hin gam bẽmhũ ngue dan uixtehũ, pe man'da da bẽnse n'da hingui hose xinda gue'ũ gã mi'da. ⁴Ne hinga hõnt'a ga honsehũ gam bẽmhũ, pe ne'a i hon Ʃ mi'da ga fãxhũ. ⁵Pe n'da ngu'n'da dam bẽmhũ tengu tho bũ í bẽnjũ ra Cristo. ⁶Nu ra Cristo 'da'angudui Ojã a, pe him bin 'yęzehe ngue Ojã a, nguetho bi bẽnjũ. ⁷Ngue bá sogui gãtho rá ts'edi mahętsí, ne bin 'yęhe 'bũ mín ja'i ua ja ra ximhãi, ne bi mbãx yũ ja'i. ⁸Ne nu'bu mín ja'i xingui ts'ũ bin 'yęts'i, pe bi 'yõt'e gãtho 'be'a min nde Ojã, ne bi du bũ ja ra pont'i tengu n'da ra ts'om'bãi. ⁹Ne nanguie a bi 'yõt' ra Cristo, Ojã bi 'yęspa a, ne bi un ra ts'edi man'da xũn gu, ne gue'a ra thuhu bi unni ęmme man'da di muui. ¹⁰Jananguie a nu'a ra Jesús gue'a rán säui din thãnde a, gãtho 'bũpũ mahęts'i necua ja ra häi ne'ũ gãtho xũn du, yũ ja'i ne yãm 'behni Ojã ne yũ zĩthũ, gãtho da 'yęspa ra Jesucristo ra Hmu. ¹¹Ne gãtho nãn gu da bãdi ne da ma ngue gue'a ra Jesucristo

a ra Hmu nanguie gãtho 'be'a i ja, n'damhma gãtho da 'yęspa Ojã ra Ta.

Nu yũ 'yęc'yęi guesẽ Ʃ yũn
yot'i ua ja ra 'bexui

¹²Jananguie a ma zũ cu ahũ ngue dadí huęc'ahũ, zãi gã 'yõthũ 'be'a dá xi ahũ nu'bu 'darbũ mãm 'bũhmbũ, pe madague'a yaua dí 'bũcã ya, man'da hnehi thoho gui 'yõthũ a nin sãhũ ngue i 'bũh ma pørpatehũ, ne hin gan 'yęxhũ, pe guin numansuhũ Ojã. ¹³Nguetho gue'a Ojã dim pẽpũ mbo ma mbũihũ ne gue'a di 'dajũ rá pãhä ne rá ts'edi ngue ga ørbahũ rá pãhä Ojã. ¹⁴Ne o gadí yãni thohũ, xín gan junthũ, pe dami 'yõthũ gãtho in nde Ojã. ¹⁵N'damhma njon da dingahũ n'da ran ts'o ngue da ma i ja ma ts'oquihũ. Pe dam 'bũhmbũ tengu man sãhũ ngue yũ hogat'ahni gahũ Ojã, guerpũ 'bũ Ʃ yũ ja'i ngue i øt' ram fe'ts'i. Jananguie a ga øthũ bũya tengu n'da ran yot'i bũ ja ra 'bexui, ngue ga xihmbũ rá m hman Ojã di un ra te. ¹⁶Ne nu'bu gui xihmbũ rá m hman ra temazãi, nugã dan jhyagã 'bũ bi zõn ra pa ngue ba ęh ra Cristo, ngue hin'yũ 'be'a dá pe'ts' ma sä nanguie ra 'befi xtã øt'ã bũ guí 'bũhmbũ. ¹⁷Nguetho dadí hoc'a ni t'ęc'yęihũ, tengu'bu dadí hocã n'da ra 'bõts'e, xũn ho 'bũ dá undã Ojã. Ne nugã 'bũ hin dí gua Ʃ yũn Ʃngi dá sä 'bũ gmí 'yęc'yęihũ, pe man'da xũn ho 'bũ ga un ma te ne ga fãm ma ji, ngue dí gua a ra 'bõts'e ga undã Ojã nanguie gãtho ahũ. Guexta a dadín johyagã, ne da zã gui hyãmhbũ man johyagã. ¹⁸Jananguie a ga comhbũ man

johyagä 'bũ bi zøn ra pa da t'ɛna da thogä.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

¹⁹Ne nu'bu rá pähä Oja 'bex ga pen'nahũ bu ra Timoteo da nu ahũ. Ne nu'bu dá pađi 'be'a gadí jahũ bu dan johyagä bũya. ²⁰Nguetho njohgui 'bũcua man'da ngue im bɛni tengu dím bɛm'be ra Timoteo nangue ahũ. ²¹Nguetho gätho mi'da i 'bũcua im bɛnse nangue yú 'befi zehɛ, ne him majuqani rá 'befi ra Cristo Jesús im bɛm bũya. ²²Pe ya guí paħmbũ ngue ɛmme di muui nangue 'be'a i ɔt' na ra Timoteo, ngue dí com'be rá 'befi Oja, tengu n'da ra ts'unt'ũ i conhui rá 'befi rá ta. ²³Pe dí tɔ'mi hasta gue'bu ga pačä 'be'a din jacä ua. Ne m'bejua ga penhdä bu na ra Timoteo. ²⁴Pe xømhma da nde ra Hmu mahɛts'i ngue da zä ga mba bu n'dihi, gan nu ahũ. ²⁵Pe dím bɛni ngue m'bet'o ga pen'nahũ bu mahøn'a na ra Epafrodito, ma cuhũ, ne dí com'be rá 'befi ra Cristo dín yaŋba'be a rán ho ma'da'yo. Guehna guá pɛncä'be ua nangue da mbäxca'be. ²⁶Pe nuya ɛmme nde da mba bu gam 'bũhmbũ mahøn'a, ne ɛmme tu rá mbui ngue ya rá 'yøhmbũ ngue mí ɩ a. ²⁷Ne majuqani ɛmme mí ɩ ne mi ts'utho xtán du. Pe nangue rá mate Oja ngue him bi du. Ne nu'bu xtán du, man'da ɛmme xũn gu ra dumbui xcá nugä 'bũ. ²⁸Pe janangue a dí humbi ga penhdä n'dihi na, n'damhna gan johyahũ 'bũ guin nuhũ mahøn'a, necä da hyu ma mbuigä ua. ²⁹Ne nu'bu bi zøm bu dami simhbũ xũn ho, ne gui 'yãfũ ra jamadi Oja ngue bi xox a. Ne

gätho yũ ja'i guin numansuhũ ngue ɔt'e tengu i ɔt' na ra Epafrodito.

³⁰Ne nuna mi ts'utho xtán du nangue rá 'befi Oja, nguetho bi 'yɛn rá te nangue bi zequi, ngue bi 'yɔt' ra 'befi tengu tho'bu gue ahũ xzuí zeju.

Nu ra Cristo 'bũ dí ɛc'yɛihũ, gue'a ní bo ma mbũihũ a

3 Nuya ma zũ cu ahũ, dí xi ahũ, daman johyahũ nangue ra Hmu mahɛts'i. Nugä hin dadín xømmbui ngue ga xi ahũ mahøn'a, gan johyahũ, nguetho nin hos'ɛhũ ngue dí xi ahũ. ²Daman jamansuhũ nangue ɩ yũ ts'on'yomfɛni ja'i, nguetho nu'ũ tengu tho'bu yũ satexa'yo, ne i xi ahũ jatho da hmɛpya ni ja'ihũ ngue da mba nthɛqui ahũ. ³Pe nuju majuqani am hmɛpya gahũ bu na nuju Oja, nguetho dí thãndehũ Oja nangue rá Hogandahi, ne dadín johyahũ nangue a ra Cristo Jesús, ne dí paħmbũ hinga gue'a man hosegahũ ní 'yɛnju yú t'unigahũ Oja. ⁴Pe nu'bu 'bo'o sä ɛna yú t'uhni Oja nangue xũn hose, pe man'da sä xcá ɛngä 'bũ, nguetho man'da mi pømãno man t'ɔt'egä. ⁵Nguetho dãm 'bui nangue yũ judío, ne ná hyãtopa xtãm 'bucä 'bũ mi thegä ma xífani, ne gätho dá comhbe a bi xije Oja dyú hebreohe dyú judíohe, nguetho nu'a ma ta ra hebreo a gue a bi xãnd mam bombøta ra Benjamín mi 'bũh maya'bu. Ne dá tendä 'be'a im man yũ fariseo, ngue ɛmme dá humbi dá ɔt'ä ɩ yún t'ɛdi yũ judío. ⁶Ne nugä ɛmme dá yaŋgä a ma t'ɛc'yɛihe dyú judíohe, janangue a madí unba yú 'yɛc'yɛi

ra Cristo. Ne mi øt'a ɯ gätho yæn ho im man ɯ yán t'ɛdi yu judío, janangue'a njo'o to'lo mi sä da man'a n'da rán t'ɛdi Oja ngue dá festhoho. ⁷Ne mím bængä ní zingä Oja a man hose. Pe nuya dí paði ndetho di 'berpa nín 'yomfɛni n'da a. Ne dá ɛ'ts'ä a ná bængä xæn ho segä janangue bi zä dá tɪngä ran ho nangue ra Cristo. ⁸Ne madague'a hangu nan gu xtá øzehögä, pe ndetho man'da dí 'bedi, nguetho man'da di muui ngue dí paçä ra Cristo Jesús ma Hmu. Janangue a gätho man hose dá 'bedi, ya him mím numanho, n'damhma bi zä dán 'yo'be ra Cristo. ⁹Ne nuya sä dam 'bu'be ra Cristo, ne ntemanho i jagä 'be'a dí øzehögä nangue yæn t'ɛdi, pe nangue a dí ɛ'c'yei 'be'a bi 'yørca ra Cristo, ne gue'a í bo ma mbui a ne in numanhogä Oja. Nguetho Oja in numanho ɯ i hantho rá mate ra Cristo. ¹⁰Ne nuya hønt'a man'da ɛmme dín nde ga paði xæn ho a ra Crsito. Ngue ga com'be xæn ho a rá ts'edi bin t'um 'bu mi dámbɛni, nguepu da zä dam 'bui xæn ho 'bu dí 'bütua ja ra ximhäi, ne da zä dan ɯnbä tengu yæn ɯnbi bi nu a, ne da zä ga com'be rán ðate, ngue nde da ma di 'berqui xæn ho a man yombui zehē. ¹¹Ne nubuya xømhma thoho da zä ga com'be xæn ho a rá ts'edi ra Cristo bin t'um 'bu mí dāmbɛni, ngue dam 'bui xæn ho a ra 'da'yote.

**Gan uęnthohu ga tǎhmbu
ra 'dihí buya**

¹²Pe nugä hingui sä gam mangä ngue gätho dí com'be rá ts'edi ra Cristo, nguetho hin daná søni ngue gätho xtán hotho ga øt'e. Pe guexta

a dadí thoqui dí honi ngue ga paði gätho 'be'a bi bængä ra Cristo Jesús 'bu mi bændgä. ¹³Pe ma zu cu ahü dí xi ahü ya, ngue hinga gätho dí øt'a xæn ho, pe hin dín nde gam bængä mahøn'a 'be'a xtá øt'a mam'bet'o. Pe guexta a ɛmme dadí thoqui dí nde man'da ga øt'a ran ho, ngue ga tǎhǎ xæn ho. ¹⁴Ne dín nde gan uęntho xæn ho, ngue ga tǎhǎ ga han a í zoncahu Oja bu mahęts'i ga hamhbü, nangue dí ɛ'c'yeihu ra Cristo. ¹⁵Ne gätho ahü ngue xæn te nin 'yomfɛnihü nangue ni t'ɛ'c'yeihü, nde'bu 'da'angu guim bęmhbu tengu dím bængä. Ne nu'bu bu a n'da ahü n'dan'yo guím bęmhbu, nu a Oja di ja ahü ngue gui paħmbu 'be'a nde Oja. ¹⁶Pe nde'bu ga thohmbu tengu zai dí øthu, nangue rá 'befi Oja. ¹⁷Ma zu cu ahü, dami tenhdü a 'be'a dí øt'ä, ne'hu mi'da 'bu i øt'a tengu dí øt'ä, dami tenhdü ɯ. ¹⁸Nugä drá Pablogä, ga xi ahü mahøn'a, ɛmme xæn gu yu nidj ya xtá xi ahü, nguetho ɛmme tu ma mbui nangue 'be'a i øt'u 'da xæn gu, i ɛna i 'yo bu rá 'yu Oja, pegue din sühmbu ra Cristo ngue hingui ɛ'c'yei 'be'a í du bu ja ra pont'i. ¹⁹Ne da zøn ra pa ngue da guadi ne di 'beh yú te, nguetho hønt'a 'be'a i si ne 'be'a ndese rá ja'i i hađumbui. Pe ɛmme din 'yęx ɯ nangue 'be'a i øt'u ne hin'yü yú 'yaşä. Ne hønt'a im ɛni nangue a 'be'a jaua ja ra ximhäi. ²⁰Pe nuju dyú 'yę'c'yeihü, dyú menguhü bu mahęts'i, ne dadí thoqui dí tømдахü ngue ba ɛh mahęts'i a mam pørpatehu, ngue gue'a ma Hmuhü ra Jesucristo. ²¹Ne nu'a ra Cristo di pärca ma ngø'c'yeihü tengu rá ja'izehē ngue nuixte thoho, rá

rs'edi i ja. Ne n'dat'a rá ts'edi ngue di manda 'be'a gátho i jaua.

**Thoscuá thoho dan johyahú
nangue ra Hmu**

4 Ma zú cu ahú ɛmme dadí huɛc'ahú ne ɛmme dí m bɛn ahú, nguetho xcá 'dajú ran johya, ne nangue gá 'yɛc'yɛihú, gue'a ní nequi xún ho ma 'bɛfigá a. Ne nuya ma zú cu ahú, o gadí uɛnsa nin 'yomfɛnihú nangue ni t'ɛc'yɛihú. ²Ne nu aui man ju aui nangue ra Cristo ra Evodia ne ra Síntique, dami 'yørcaui ra mate ngue 'yo gadín sùhmi, nguetho gadín cuui nangue ra Hmu mahɛts'i. ³Ne nu i ma hogamfáts'i'i ngue gá fáxca ra 'bɛfi, dami fáx u yú xisu ngue dí m 'búmanho, nguetho ɛmme dám pecáhe u nu'bu má mamhbe bú rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne a ra Clemente ne'u mi'da bi mbáxqui, ngue gátho bi thusca ma thuhuhú bú ja ra xócuɔ bú mahɛts'i nangue bin 'dajú ra temazá. ⁴Pe thocua thoho dan johyahú nangue ra Hmu, ne dí xi ahú mahòn'a, dan johyahú. ⁵Ne ga fáxhu ma mija'ihú, n'damhma gátho yú ja'i da nu ngue dadí jamansuhú 'be'a nám 'búhmbú. Ne gam bɛmhbu ngue mi ts'utho ba ɛh ra Hmu mahɛts'i. ⁶Ne hin ga hádumbúihú nangue 'be'a gátho dí homhbu, pe gátho ga xihmbú Ojá 'be'a dí homhbu, ne ga xihmbú ra jamadi ngue zai ørchá a xún ho. ⁷Ne nu Ojá da hyurca ma mbúihú búya nangue ran johya hingui sá xtám báse n'da, pe gue'a ran johya ní jamansuc ma mbúihú ne man 'yomfɛnihú, nangue dí n 'yohú ra Cristo Jesús.

Gam bɛmhbu 'be'a gátho xún ho

⁸Nuya ma zú cu ahú, mi'da jaua ngue dí n de ga xi ahú. Ngue gam bɛmhbu gátho 'be'a a majuani, ne gátho 'be'a yún thehu ngue dí hnumansujú, ne gam bɛmhbu hin di yoho bú dá øthu 'be'a dí øthu, ne hin te man ts'o gam bɛmhbu. Ne gam bɛmhbu ga ørpahú 'be'a dí hyu yú mbú i ma jija'ihú, ne gam bɛmhbu ga øthu 'be'a mfadi ngue xún ho. Ne gam bɛmhbu gátho 'be'a ɛmme xún ho, ne gam bɛmhbu ngue 'be'a gátho da t'ɛspi xún ho. ⁹Ne gui 'yøthu 'be'a gátho dá xán'nahú, ne gui tɛnhdu gátho 'be'a xtá ut ahú. Ne nu'bu ngubú gui 'yøthu, da zá gan 'yohú xún ho Ojá ngue zai i hurpa ní mbú n'da.

Bi 'benpi ts'u ram fáts'i a ra Pablo

¹⁰Ne nu Ojá bi 'dacá ran johya nangue a gá bɛnju mahòn'a, ngue gadí zejú ts'u. Ne dí paçá ngue hin gá pumbɛnijú, pe hønt'a nja, him mi sá bú gui zejú mam'bet'o. ¹¹Pe hin dí ɛna ngue xcán unbá 'bu hin xquí fáxcahu, nguetho ya xtán zai ngue i jagá ran johya madague'bu i ja a ga honi o hin'yú. ¹²Nugá dí paçá 'be'a nám 'búmanho n'da ra hyoya, ne dí paçá 'be'a nám 'búmanho n'da ngue i ja xún gu. Ne dadín johyagá madague a dí n niyaçá o gue dí tumanthuhugá. Ne hønt'a go 'be'a dí n nu, uague xún gu i jagá o hin'yú, pe i hu ma mbúigá. ¹³Ne hønt'a go má ts'edi i ndec Ojá, ya gátho sá ga øt'e, nguetho i fáxca ra Cristo. ¹⁴Pe guexta a xún ho gá 'yøthu ngue gá zejú ts'u, ngue i pan hnuman'ugá. ¹⁵Ne nu ahú gui

'bühmbu bu Filipos, guí pähmbu
 ngue hönse ahü gá zejü ts'u nu'bu
 má pöngä bu ra häi Macedonia,
 ngue rá mbädi dá mangä ran ho
 ma'da'yo bu, ne gá pëncähü ra
 mbeti. ¹⁶Ne nu'bu guexta a mí
 'bücä bu ra hnini Tesalónica, yondí
 hyundí gá pëncähü ra mbeti, gue'bu
 má hongä. ¹⁷Ne hinga höntho dín
 nde ga hani, pe dín nde ngue di jap
 ahü Ojä nangue a xcá 'dajü, nangue
 gá zejü. ¹⁸Nugä ya dá hani 'be'a guá
 pëncähü 'bu mi zöcua ra Epafrodito,
 ne i pongui ts'u 'be'a dí honi. Ne
 nangue 'be'a guá pëncähü, nu Ojä i
 numanho, tengu'bu n'da ran t'unni
 emme di muui. ¹⁹Ne nu'a ma Ojähü
 di 'da ahü xün ho 'be'a gätho guí
 homhbü nangue dí 'bühmbu ra

Cristo Jesús. Nguetho nte di 'be'a,
 ne emme xün ho a di 'dajü. ²⁰Pe dí
 xspahü ma Tahü Ojä ne gätho yu pa
 mazäi. Ne hönt'a dím bëngä a.

Rán zegui ran zengua

²¹Ne dí pen'nahü ran zengua
 gätho yu 'yëc'yëi ngue i 'bupü,
 nangue rá thuhu ra Jesucristo. Ne
 gätho ya yu cu dí 'bühmbe ua i
 pen'nahü ran zengua. ²²Ne'ü mi'da
 yu 'yëc'yëi ngue i 'bücua ja ra hnini,
 gätho i pen'nahü ran zengua. Ne
 nu'ü yu 'yëc'yëi ngue dim pecua
 ja ran guts'üt'abi man'da in nde di
 zengua ahü. ²³Ne nu ma Hmuhü ra
 Jesucristo dí äpä di 'da'ahü rán japi
 gätho ahü. Ne hönt'a dí xi ahü a, ne
 hönt'a gam bëmhbü a ya.

COLOSENSES

Ra søcuaḡ bi 'yorba ra Pablo ʘ yu 'yɛc'yɛi bu ja ra dahnini Colosas

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, ma 'bäigä'be ra Cristo Jesús, nangue rá pähä Oja. ²Ne dí yo'be ma cuhu ra Timoteo, dadí zengua ahü gätho yu 'yɛc'yɛi ngue guí 'bühmbu bu ja ra hnini Colosas, dadín cuhu nangue n'dat'a dím bəmhbü ra Cristo. Ne dín ndehe ngue gätho ahü guin nuhu rán japi Oja ma Tahü, ne da hyut'a ni mbuihu.

Jamadi dí ɛmfɛ Oja

³Nu'bu dí yahe Oja ngue rá Ta ma Hmuhu ra Jesucristo, thocua thoho dí ɛmfɛ jamadi nangue ahü. ⁴Nguetho ya xtä øhmbe nangue ni t'ɛc'yɛihü nangue ra Cristo Jesús, ne dá øhmbe ngue ja ahü ran huɛcate nangue ni mi 'yɛc'yɛihü. ⁵Nguetho guí tømhbü 'be'a gätho yun ho guin nuhu bu mahɛts'i, ne guí tømhbü gue'bu go rá mbädi gmí 'yɛc'yɛihü a ram hma majuani. ⁶Nu ran ho ma'da'yo ngue xcá 'yøhmbü, nuya din xandi, ne hønbu go hapü i pa, di pärra yú mbui yu ja'i, tengu

tho bin ja bu guí 'bühmbü 'bu gmí 'yɛc'yɛihü njuantho rá mate Oja.

⁷Gmí 'yøhmbü ran ho ma'da'yo gue'a bi xi ahü man 'yo'be ra Epafras. Nugähe ɛmme dadí huɛje na, nguetho nuna ran 'yohü n'da rá 'yɛhɛ ra Cristo, ne di zɛ ahü nangue rá 'befi Oja. ⁸Ne nuna ra Epafras bi xije ngue gadí huggahe nangue rá Hogandahi Oja di bɛn'nahü. ⁹Ne nu'bu ra pa dá øhmbe ngue xun ho ni t'ɛc'yɛihü ne nin huɛcatehu, thocua thoho dí äfe rá ts'edi Oja nangue ahü, ngue gui pähmbü rá pähä Oja ne gui pähmbü rán 'yomfɛni a rá Hogandahi Oja. ¹⁰Ne dí äfe rá ts'edi Oja ngue gam 'bühmbü tengu rán säui ʘ yú t'ahni Oja, ne thocua thoho zai gui 'yøthü a in numanho ra Hmu. Ne dí äfe Oja ngue gui 'yøthü yu hogant'øt'e, ne din te ni mbuihu ngue man'da gui pähmbü Oja. ¹¹Ne gätho nan gu rá ts'edi Oja dí äpähe nangue gätho yun unbi guín nuhu, ngue hin gan xømmbuihu. Ne nangue rá ts'edi Oja di ja ahü ngue hin di un'na ni mbuihu, ne din ja ahü ran johya. ¹²Janangue a da zä gui 'yɛmfɛ

jamadi ma Tahu Oja, nguetho bi hogahu da zä ga comhbü 'be'a gätho di un yu 'yęc'yęi guepu bí ja rán nequi. ¹³Ne bi yanju Oja bu ja rá ts'edi ra 'bexui, ne bi zixgahu bu di manda rá Ts'unt'u di huęqui. ¹⁴Ne nu'a rá Ts'unt'u bi gurca ma ts'oquihü, ne gue'a í zä bi pungahu Oja a.

Rá 'befi bi 'yøzehe ra Cristo

¹⁵Ne nu Oja hingui sä da nu n'da, pe nu ra Cristo ngue 'da'angudui Oja, ne bin ja'i ua ja ra häi tengu tho 'bu dá nuhu Oja. Nu ra Cristo mi 'bu 'bu rá mbüdi thoho, 'bu nte mi ja ua. ¹⁶Ne nangue rá ts'edi Oja ra Cristo bi 'yøt'e 'be'a gätho i ja ne to'o gätho i 'bui, guecua ja ra häi, nepu mahęts'i, nu'u di nequi ne'u hin di nequi, gätho u i ja yú ts'edi, ne'u ęmbi i jase yú ts'edi, pe nu ra Cristo bi 'yøt'e gätho u ngue di manda u. ¹⁷Ne nu'a ra Cristo mi 'bui nu'bu ma hin'yü ua ra ximhäi. Ne nangue rá ts'edi di jamansu xun ho gätho 'be'a bi 'yøt'e, ne gue'a ní bõmanho a. ¹⁸Nu gätho yu 'yęc'yęi i 'bui n'dam'bui tho i øt'e tengu'bu n'danja'i tho, nu ra Cristo tengu'bu rá ya a. Ne di un ra temazaı yu 'yęc'yęi. Ne nu'a, rá mbüdi ngue bi dambęni a. Janangue a hin'yü man'da ra ts'edi nuıxte tengu rá ts'edi a. ¹⁹Nguetho bi zän Oja hønt'a rá Ts'unt'u bi unni gätho rá ts'edi. ²⁰Ne nu'bu mí mbän rá ji ra Cristo bu ja ra pont'i, bi 'berpa yú ts'edi u gätho madın sühmbü Oja i 'bucua ja ra häi nepu mahęts'i. Ne gue'a dí hocpi gätho 'be'a i ja, ne gue'a dí hocpa u to'o gätho in nde. ²¹Ne nu'a ra Cristo bi

hogahu, nguetho yatho dá 'uehmbü bu rá 'yu Oja, ne mí øthu yan ts'o, ne gue'a dán sühmbü Oja a. Pe nuya Oja sä da numanhoju. ²²Nu Oja bi hogahu gätho ma ts'oquihü, nguetho rá ja'i ra Jesús bi nu ran unbi ne ran däte nangueju. Janangue'a xtán hotho gahu 'bu bi dāju bu 'bu Oja, ne hin da dınga ma ts'oquihü. ²³Pe nu'bu guın nde ngue din ja ahü bu, pe jatho thocua thoho gui 'yęc'yęihü, ne hin gui 'yon nin 'yomfęnihü. Ne gui thoqui gui tømhbü ran ho ma'da'yo gá 'yøhmbü, nu'a bi sih yu ja'i gätho ra ximhäi. Ne n'dat'a ram hma dí øt'a ngue dım pøngahyagä, guecä drá Pablogä.

Rá 'befi ra Pablo

²⁴Ne nugä di johya ma mbui 'bu dın nu ran unbi nangue ahü. Ne xun zän Oja ga comhbü rán unbi ra Cristo, nguetho yú mbeti gahu a. Nu'a bi nu ran unbi nangue gätho yu 'yęc'yęi, necä dın nu ran unbi tengu bi zän Oja ngue gan nugä. ²⁵⁻²⁶Ne bi huancä Oja gätho yu 'yęc'yęi ga pepi, ngue ga xih ran ho ma'da'yo. Ne nu'a ran ho ma'da'yo ní gua a räm hman Oja a, ngue im ma gätho him mam fađi mam'bet'o. Nguetho gue'bu rá mbüdi thoho njom mí pađi. Ne nu'bu mám 'bühmbü buya, ne ja dá pađmbü buya. ²⁷Ne nuna ram hma him mam fađi, ngue dim 'bupü ra Cristo bu mbo ma mbuihü, ngue gätho dyú 'yęc'yęihü i 'buh ra ximhäi, ne'u hing yu judío. Ne nangue dim 'bupü mbo ma mbuihü ra Cristo, sä ga tømhbü a rán ho nuıxte bí ja bu mahęts'i. Ne guehna ran t'øt'e

nũixte in ndeju Oja ga p̄hmbũ ya. ²⁸Janangue a nu ran ho ma'da'yo dím mamhbe ne dí x̄nbahe x̄n ho, ne ḡtho yũ ja'i dí xihmbe ran ho, nangue bi 'dacá ran 'yomf̄eni Oja. Nguetho dí ndepe ḡtho da mba ma hocpi yú mb̄ui ɸ, nu'bu i p̄adi 'be'a bi 'ȳorba ra Cristo. Ne da z̄a dim 'b̄ui x̄n ho ra Cristo bu mbo yú mb̄ui b̄uya. ²⁹Janangue a ḡtho ma mb̄ui dí ɸt'á ma 'befi, nangue ra ts'edi ngue bi 'dac ra Cristo dí ɸt'á.

2 Nugá drá Pablogá dín nde ahũ gui p̄hmbũ ngue dí h̄adumb̄ui dí äp̄a rá ts'edi Oja nangue ahũ gyú 'ȳe'c'ȳeihu. Ne'ũ ngue 'b̄ur̄u ra hnini Laodicea ne ḡtho ɸ mi'da ngue nj̄am'bu mi nugui. ²Dín nde ahũ ngue da hyu ni mb̄uihũ, ne n'dat'a guim b̄emhb̄u nangue i ja ahũ nin h̄ucatehũ n'da ngu n'da ahũ. Ne hin te di 'bedi ngue gui p̄hmbũ nangue ra Cristo, nguetho 'be'a ḡtho him mam f̄adi s̄a gui t̄imhb̄u nangue ra Cristo. ³Pe nangue ra Cristo s̄a gui t̄imhb̄u 'be'a him mam f̄adi nangue rán 'yomf̄eni ra Cristo. Ne h̄ont'a ra Cristo s̄a da 'yut ahũ rán 'yomf̄eni Oja. ⁴Nuna guehna dí xi ahũ na, nguetho 'b̄u'i 'da nde da hyä ahũ, ɸmme mahotho im man ɸ, pe him majuañi. ⁵Nugá hinga 'darbu dí 'buhmbũ ya, pe i so ma mb̄ui nangue ahũ. Ne ɸmme i hu ma mb̄ui 'bu dí ɸde ngue hingui cuent' ni mb̄uihũ, ne hingui tap a ni mb̄uihũ ɸ yũ hyäte, nangue ni t'̄e'c'ȳeihu nangue ra Cristo. ⁶Nde'bu thocua thoho gan 'yohũ ra Cristo Jesús ra Hmu, nguetho ya gá sin a ra Cristo ngue dím Hmu bu ja ni mb̄uihũ, ne bi du nangue ahũ. ⁷Nu

ra Cristo tengu'bu ra da'yũ a, ne n'dat'a guí comhbũ rá te ni mb̄uihũ, ne gue'a nán te ni mb̄uihũ a. Ne dami zacua ni t'̄e'c'ȳeihu, tengu bi s̄an'nahũ. Ne z̄ai gui 'ȳemfu jamadi Oja ḡtho bi 'da ahũ.

Dí comhbũ ra 'da'yote ra Cristo

⁸Damin jamansuhũ ngue hin din ts'on ni t'̄e'c'ȳeihu nangue 'be'a im man i 'da yũn 'yohũ, ngue nde da hyä ahũ. Pe im b̄ense a i xi ahũ, ne him majuañi a i xi ahũ. Gue'ũ ȳam hmanse yũn 'yohũ im ma mi'da yũ hmu hin di nequi di manda ua ja ra ximhäi, ne hin rán t'̄edi ra Cristo ɸ. ⁹Pe nangue a ra Cristo da z̄a ga p̄hmbũ x̄n ho Oja. Nguetho Oja bin ja'i nangue rán ḡo'c'ȳe'i ra Cristo, ne nte di 'bedi ḡtho i ja a Oja nangue rá ja'i ra Cristo. ¹⁰Janangue a nu'bu dín 'yohũ ra Cristo, i jaju 'be'a ḡtho dí homhb̄u. Ne nu'a ra Hmuts'ut'abi a, ne h̄ont'a di manda ḡtho 'be'a i ja. ¹¹Ne nu'bu má ̄e'c'ȳeihu ra Cristo, bi thegahũ ḡtho ma ts'oquihũ ḡtho gahũ, ne ahũ ngue hing yũ judío ahũ. Ne gue'a njuantho ran thequi in nu Oja a bi 'ȳot ahũ ra Cristo. ¹²Nguetho nu'bu mán xixȳahũ, tengu'bu 'darbu bi t'̄ägahũ a ra Cristo, ngue dá sohmbũ bu ma nyon 'yomf̄enihũ. Ne tengu'bu 'darbu dá th̄amb̄enihũ ra Cristo bu ja ra 'da'yote, nguetho dí ̄e'c'ȳeihu rá ts'edi Oja bi xox'a ra Cristo 'bu mi du, nangue rá ts'edi x̄n ndoho. ¹³Ne nu'bu hin ní hoc ni mb̄uihũ, ḡtho ahũ ngue hing yũ judío ahũ, tengu'bu gyú duhũ nangue ni ts'oquihũ, ne hin gmi comhbũ ran hoqui bi man Oja maya'bu. Pe nu Oja bi ja ahũ ne'ahũ

dá comhbü ra tema'da'yo ra Cristo, ne bi pungahü gätho ma ts'oquihü. ¹⁴Ne nuju hin dá jashü yün t'edi Oja, o gue'a ran hocja'i dí pashü hin dá jashü a, ne gue'a gä dín dupatehü a. Pe bi gurga man dupatehü a ra Jesús 'bü mi du bü ja ra pont'i. Ne gue'a ní hogahü Oja a. ¹⁵Ne nangue a 'be'a bi 'yöt' ra Cristo 'bü mi du bü ja ra pont'i, bi 'berpa yú ts'edi ü i éna i ja yú ts'edi ngue hin di nequi. Ne bi japi ngue bi mbe'ts' yú sä 'bü mi hnu ngue bi dá a ra Cristo.

Ga homhbü ga øthü ngue dyü menguhü bü mahçts'i.

¹⁶Janangue a njon da zä da xijü ga sufü 'be'a dí sihü, ne njon da zä da xijü jatho ga sufü n'da ran go, gue'ü yü t'ungopa, o gue'ü yü pa ran ts'äya. ¹⁷Ne nuya yün t'edi émbi xün düxqui, bi man Oja maya'bü ngue bi xi ü yü judío, pe 'da yü patho ü. Ne din t'es' 'bü bá éh ra Cristo ü, nguetho yü hmepya thoho nangue a ra Cristo. Pe nuya bi zøh ra Cristo, ne gue'a majuani i ja rá ts'edi a. ¹⁸Ne masque i si ahü gui 'behmbü rán japi Oja 'bü hin gui thandehü yüm 'behni Oja mahçts'i. Pe o guí suhü. Gue'a im man ü 'da, nguetho émbi ran 'yçts'i 'bü dí thandehü ra Cristo, nguetho i ja rá ts'edi. Pe go i éñ ü hing ran 'yçts'i 'bü ga thandehü ü i coh yú ts'edi, ngue yüm 'behni Oja mahçts'i. Pe im manse, ne him bi 'yut Oja, nguetho émmé xün ts'o yün 'yomfçni ü. ¹⁹Pe nu'ü hin'yü 'be'a yün jahü ra Cristo. Pe nuju dyü 'yç'yçihü dí 'bühmbü ra Cristo tengu'bü n'danja'i tho dí comhbü. Nu ra Cristo tengu'bü ra ya, ne di

béngahü yün 'yomfçni xün ho, ne gue'a nán te ma mbühü a, tengu bi zän Oja.

'Darbü dá tuhü ra Cristo ne 'darbü dí 'bühmbü a

²⁰Ha hin gá tuhü ra Cristo, ne guí éna gá hyehmbü yün t'øt'e ra ximhäi. Pe hanja guexta a gní 'yøthü tengu'bü rá mbeti ahü ra ximhäi, ngue guí ødahü yün t'edi ü to'o émbi di manda ua ja ra ximhäi. ²¹Ngue sä i éñ ahü: “Yo guí thähmbü ya, ne o guí sahü ya, ne o guí haxhü ya.” Pe nde'bü hin gan hyehmbü ngue di 'bep ahü ü yün t'edi ü. ²²Pe gätho ya éñju ga sufü, pe an ts'änni gätho ga homhbü ne din thegue. ²³Ne éna gue'bü gue'a ran 'yomfçni xün ho a im man ya yün 'yohü, nguetho im man a n'da ran thände ngue hin dín 'yçx a n'da, ne im ma da zethoho 'be'a in nde n'da. Pe mfädi hinga gue'a, nguetho hinga gue'a ní zërpa ní mbüi n'da 'bü im bëni da 'yøt' ran ts'o.

3 Pe gam bëmhbü ngue 'darbü dá thämbçnihü ra Cristo, tengu'bü ya dá sohmbü ra ximhäi. Janangue a ga homhbü ga øthü ngue dyü menguhü bü mahçts'i, ngue ya dí 'bühmbü ra Cristo, ne nu'a i 'büpü ja rán 'yei Oja, i conhui rá ts'edi a. ²Gam bëmhbü tengu bü nam bëñ ü 'büpü mahçts'i, ne hin gam bëmhbü tengu bü nam bëñ ü 'bücua ja ra ximhäi. ³Gam bëmhbü ngue 'darbü dá tuhü ra Cristo, ne nuya 'darbü bi 'besca ma tehü ra Cristo bü bí ja rá ts'edi Oja, bü nam bëñ a. ⁴Nu ra Cristo dá simhbü mbo ma mbühü, ne gue'a ma tehü i jajü a ya. Ne nu'bü bi hnu a rá ts'edi

nuixte ra Cristo, neju da hnu ngue dí comhbũ rá nuixte a.

Hønt'a ma'da'yo gam bẽmhbu ya

⁵Janangue a nuya gãtho yán ts'o ra ximhãi i ja bu mbo ma mbũihũ ga hehmbũ, tengu'bu dán hyosehũ. Hin dan 'yomt'ẽnihũ, xin ga øthũ yũ 'yãsä, ne ga eshũ u yũ ts'on'yomfẽni. Xín dan siyatehũ, nguetho tengu'bu dí thãndehũ u yũ oja ngue him majuani. ⁶Þegue guehya da nu rán ts'ẽmbi Oja nts'utho, ngue gãtho u hin di jamansu 'be'a im man Oja. ⁷Nu'ehũ ngubũ gmí øthũ 'bũ gmí 'yohũ bu ja ra 'bexui. ⁸Þe nuya dami hyehmbũ 'be'a gmím bẽnbahũ ni mijã'ihũ ya, gãtho ra cue, ne dami hyehmbũ a gní 'yẽt'ambũihũ ran ts'o. Ne o gadí ç'aman'u ni mijã'ihũ nangue ra ts'ore, ne gui 'yeshũ nangue ra ts'ore i pøn ni ndehũ. ⁹Ne o gadín xihmbũ yũ fehni n'da ngu n'da ahũ, nguetho ya gá pãhmbũ nin 'yomfẽnihũ ne gãtho 'be'a gmí øthũ. ¹⁰Ne nuya i ja ahũ ma'da'yo nin 'yomfẽnihũ. Þe nu Oja man'da man'da di 'da ahũ ran 'yomfẽni, da gohi tengu thoho rán 'yomfẽni ra Cristo, ngue bi 'dajũ ra 'da'yote. ¹¹Nu ra Cristo 'da'angu bu na nu yũ ja'i, madague hønt'a go 'be'a má ja'i, yũ griego, o gue yũ judío o gue hing yũ judío, o gue yũm 'bũndapo ja'i, o gue yũ 'yẽhẽ, o gue hing yũ 'yẽhẽ. Nu ra Cristo in 'yohũ hønt'a to'o nde da 'yẽc'yẽi, ne nangue ra Cristo ga tĩmhbu gãtho dí homhbũ. ¹²Ne nangue rán huçcate Oja ya bi huancahũ ngue ga çc'yẽihũ. Janangue a nde'bu ga øthũ ran hocja'i, ne hin dan 'yẽxhũ,

ne ga ørbahũ ran ho ma mijã'ihũ, ne din ja ma yembũihũ, ne hin dan xømbũihũ 'be'a da t'ørcahũ. ¹³Ne dam punbahũ n'da ngu n'dajũ nu'bu da 'yørcahũ ran ts'o n'da, tengutho bu í pungahũ ra Cristo. ¹⁴Þe man'da emme hnehi thoho ga øthũ ran huçcate, hin te dadí 'behmbũ 'bũ. ¹⁵Ne ga jafũ ra Cristo di manda gahũ, n'damhma dim 'bũmanho ma mbũihũ. Nguetho ya bá zoncahũ Oja ngue dam 'bũhmbũ tengu'bu n'danja'itho. Ne thocua thoho ga xihmbũ ra jamadi 'be'a bi 'yørcahũ Oja. ¹⁶Ne gam bẽmhbu ráam hman ra Cristo, ne nangue ráam hma din jajũ ran 'yomfẽni xũn ho. Ne gue'a dán xãnbahũ a n'da ngu n'dajũ. Ne ga emfũ jamadi Oja nu'bu dí tuhmbũ yũ thuhu, o gue díam mamhbũ ráam hman Oja. ¹⁷Ne 'be'a gãtho dí øthũ, ne 'be'a gãtho díam mamhbũ, pe ga øthũ a dí t'ẽspa ra Hmu Jesús. Ne ga emfũ jamadi Oja ma Tahũ, nangue a ra Jesús.

Dam 'bũmanhohũ bu ja ma ngumhbũ

¹⁸Ne nu ahũ gyũ xisuhũ, dami 'yøhmbũ 'be'a im man ni ndøhũ, nguetho gue'a rán säui n'da ra 'yẽc'yẽi. ¹⁹Ne nu ahũ gyũn 'yohũhũ, dami huçc ni xisuhũ, ne hin gui sũhmbũ u. ²⁰Ne nu ahũ gyũ t'ũhnihũ, dami 'yøthũ 'be'a gãtho man ni tahũ ne ni mbehũ, nguetho gue'a in numanho Oja a. ²¹Ne nu ahũ gyũ tahũ, ne gyũ mbehũ, hinga thocua tho gui sũh ni t'ũhnihũ, janangue a mpãhã thoho da 'yøt'a guín numanhohũ. ²²Ne nu ahũ gyũ 'yẽhẽhũ ne gyũ mbefihũ, dami 'yøthũ 'be'a gãtho nde ni hmuhũ, yũ ja'i. Þe hinga hønt'a guim bẽmhbu

da numanho ahũ Ʃ, pɛ gue'a Oja guín ndehũ da numanho ahũ. Janangue a gui 'yøthũ xũn ho ni 'befihũ ngue dí numanho ahũ Oja. ²³Ne nu'ũ 'be'a gätho ní 'befi guí øthũ, gui 'yøthũ xũn ho, nguetho hinga hønt'a ra ja'i ni hmuhũ, pɛ nese a Oja. ²⁴Nguetho ya guí pãhmbũ a ra herencia di 'dajũ ra Cristo, ngue i juadi xũn ho, ne gue'a majuãni ni Hmuhũ a. ²⁵Pɛ nu'ũ to'o i øt' ran ts'o, Oja di cospa a bi 'yøt'e, madague a hønt'a go to'o ní ja'i.

4 Ne nu ahũ gyũ hmuhũ, dami 'yørpahũ ran ho ni 'yɛhɛhũ o gue ni mbefihũ, nguetho guí pãhmbũ i 'bũpũ mahɛts'i ni Hmuhũ.

Man'da ran zofo

²Ne gätho gahũ hin dan xømbũihũ nangue dan yaɦũ Oja, ne thocua thoho ga xihmbũ jamadi Oja 'be'a gätho di 'dajũ. ³Ne nu ahũ damin yaɦũ Oja nanguecãhe, ngue di jaje ga thoje gam mamhbe ráam hma, ne ga xih yũ ja'i 'be'a bi 'yurcahũ, ram hma ngue him mam faði, ngue dim 'bũpũ mbo ma mbũihũ ra Cristo. Ne nugã dí ofädigã nguetho díam mangã na ram hma. ⁴Dami 'yãfũ rá ts'edi Oja ngue da bømanho 'be'a díam mangã, ngue 'be'a bi 'yurcahũ, nguetho jatho gam mangã xũn ho a. ⁵Ne dami jamansu ni mbũihũ, janangue a nu yũ ja'i hing yũ 'yɛc'yɛi da nu ngue majuãni guín 'yohũ ra Cristo. Ne dãman ɛhyahũ gui xihmbũ nangue ra Cristo. ⁶Dami zomanhohũ yũ ja'i, ne hin gui 'yũthũ Ʃ, pɛ dãmí hyurpahũ yú mbui. Pɛ ga pãhmbũ 'be'a dá thãhmbũ n'da ngu n'da, nangue a ran ho di bɛngahũ Oja ngue ga xihmbũ.

Ran zengua ran zegui

⁷Nuna ma zũ cuhũ ra Tíquico, ɛmmɛ dadí huɛcã na, ne bi mbãxqui xũn ho ngue dá øt'be rá 'befi Oja. Nu'bũ bi zøm bũ, da xi ahũ gätho 'be'a dadí jagã. ⁸Janangue a dí pɛhndã bũ ya, ngue gui pãhmbũ 'be'a dí jagãhe ua. Ne nu'a da hyut a ni mbũihũ nangue ra Cristo. ⁹Ne da mbɛ ra Tíquico ma cuhũ ra Onésimo, nuna i ɛc'yɛi xũn ho na, nehna dadí huɛcã na. Nuna n'da ra mengu bũ guí 'bũhmbũ, ne da xi ahũ 'be'a gätho bin ja ua. ¹⁰Nehna ma mi ofädi'be ra Aristarco, i pen'nahũ ran zengua, ne ra Marcos rá meni ra Bernabé i pen'nahũ ran zengua. Ne ya dá xi ahũ nangue ra Marcos, ne nu'bũ da zøm bũ, dami simhbũ xũn ho. ¹¹Nehna ra Jesús í Justo i pen'nahũ ran zengua. Pɛ høndi hyutho ya ma mijudíohe ngue yũ 'yɛc'yɛi dadím pɛhmbɛ ua nangue rá 'befi Oja, ne guehya hyu ɛmmɛ i hurca ma mbui. ¹²Ne nuna i pen'nahũ ran zengua na ra Epafras, n'da ra mengu bũ guí 'bũhmbũ, ne rá 'yɛhɛ ra Cristo na. Ne zãi i äp rá ts'edi Oja nangue ahũ, ngue hin gui pãh nin 'yomfɛnihũ nangue ra Cristo, pɛ njuãntho gui 'yøthũ rá pãhã Oja. ¹³Ne majuãni díam mangã nangue ra Epafras, ngue ɛmmɛ xũ hyãdumbũ in yaui Oja nangue ahũ, pɛ hinga høn'a thohũ, pɛ ne'ũ yũ 'yɛc'yɛi i 'bũpũ ja ra hnini Laodicea, ne'ũ 'bũpũ ja ra hnini Hierápolis. ¹⁴Nu'a ra Lucas, ra médico, ɛmmɛ dadí huɛjũ a, ne'a i pen'nahũ ran zengua. ¹⁵Necã dra Pablogã dí penpa ran zengua yũ

'yɛc'yɛi ngue i 'bɔpɔ ja ra hnini Laodicea, nɛ'a man juhɔ nangue ra Cristo ra Ninfas, nɛ gátho ɛ yɛ 'yɛc'yɛi ngue dim peti bɔ rán gu. ¹⁶Nɛ nu ahɛ, nu'bɔ gá jua a gá mamhbɛ na ra sɔcuɔ dí pɛn'nahɛ ya, dami thocpahɛ ɛ yɛ 'yɛc'yɛi bí 'bɔpɔ ja ra hnini Laodicea. Nɛ'a man'da ra sɔcuɔ dá pɛhndá bɛ

Laodicea, dami nuhɛ bɛ. ¹⁷Nɛ nu'i gra Arquipo, pɛ i jaua a dí xi a'i. Dami 'yɔt'e xɛn ho ra 'bɛfi ngue bi 'da a'i ra Hmu, nɛ hingui ts'ɛtho gui 'yɔt'e. ¹⁸Nugá dra Pablogá, dá o't'á ua na man zengua nangue ma 'yɛsɛ. Pɛ damim bɛmhɛ ngue dí ofädigá. Ojɔ di jamansu ahɛ nɛ da mbáx ahɛ. Nɛ hɔnt'a dí xi'ahɛ ya.

1 TESALONICENSES

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Pablo ɯ yɯ 'yɛc'yɛi bɯ ja ra ɔɔhnini Tesalónica

Ran zengua

1 Nugá dra Pablogá nɛ ra Silvano nɛ ra Timoteo dí ot'áhe na ra sɔcuɔ, nɛ dí penh'nahe ran zengua gátho ɯ yɯ 'yɛc'yɛi gue dim peti bɯ ja ra hnini Tesalónica, gátho yɯ ja'i ngue in 'yohɯ Oja ma Tahɯ nɛ ra Jesucristo ma Hmuhɯ. Nɛ nu ahɯ nɛ dín ndehe din ja ahɯ rán japi Oja, nɛ da hyut'a ni mbúihɯ Oja ma Tahɯ nɛ ma Hmuhɯ ra Jesucristo.

Bi t'ut'ɯ 'bɛpɯ dí 'yɛc'yɛi ɯ 'bɛpɯ mi'da yɯ hái

²Nɛ zai dí xihmbe jamadi Oja nanguɛ ahɯ. Nɛ zai dím bɛn ahɯ 'bɯ dí yahe Oja. ³Nɛ dím bɛn ahɯ 'bɯ dí yahe Oja ma Tahɯ, nanguɛ ni t'ɛc'yɛihɯ gní'yøthɯ rá 'bɛfi Oja nɛ nanguɛ nin huɛcatehɯ ɛmme guí humbi gam pehmbɯ, nɛ nanguɛ a guí tɔmdahɯ ngue ba ɛh mahøn'a ra Jesucristo, nɛ gue'a gní hyät'i gní sethɯ 'be'a gátho guín nuhɯ. ⁴Ma zɯ cu ahɯ dí pɔhmbɛ ngue ɛmme di huɛc'ahɯ Oja, nɛ bi huan'nahɯ ngue gyɯ mbeti ahɯ a. ⁵Nɛ nu'bɯ rá mbudi dá mangáhe bɯ a rán ho

ma'da'yo ra Cristo, gá pɔhmbɯ him mam hmansegá, pɛ nanguɛ rá ts'edi a rá Hogandáhi Oja guí hyámhbɯ a ram hma bi bɛn'nahɯ gue majuaɔni a. Nɛ guí pɔhmbɯ mam 'búihe nu'bɯ mám 'búcáhe bɯ, nguetho dá ut'ahɯ 'be'a dám 'bɯ a n'da. ⁶Nɛ nu ahɯ gá tenhdɯ a ram 'búí dá ut'ahe ngue tengu bi 'yøt' ra Hmu mahɛts'i. Nɛ madague'a xun ngu ran unbi gá nuhɯ, pɛ guehma gá hyámhbɯ a ram hma nɛ gán johyahɯ nanguɛ rá Hogandáhi Oja. ⁷Pɛ nanguɛ mpähá thoho gá hyámhbɯ ram hma nɛ gám 'búmanhohɯ, gátho gá 'yuthɯ 'bɛpɯ dí 'yɛc'yɛi ɯ 'bɛpɯ ra hái Macedonia nepɯ ra hái Acaya. ⁸Nɛ nanguɛ ahɯ gá jafɯ bi fá a rán ho ma'da'yo ra Cristo, jananguɛ'a hinga hønɯ ra hái Macedonia nɛ ra hái Acaya, pɛ hønɯ go hapɯ i fádi gue ɛmme i ja ni t'ɛc'yɛihɯ nanguɛ Oja. Nɛ him mahyoni ga xihmbe a ram hman ya. ⁹Nɛ nu'ɯ gátho yɯ ja'i i ma ngue ɛmme gá simanhoje 'bɯ má mbáhmbe bɯ ni hninihɯ. Nɛ i ma nanguɛ gá sohmbɯ ni nyoguihɯ, nɛ nuya guí thandehɯ Oja i 'búí ngue majuaɔni

a. ¹⁰Ne i ma gue guí t̃ohmbu ba gh mahøn'a mahęts'i ra Jesús, rá Ts'unt'u Oja. Gue'a bá xox'a Oja bu 'bu u xun du, ne gue'a ra Jesús da yanjũ nanguie rán ts'embi Oja xun u tho ngue ba ęhe.

Rá 'befi ra Pablo bu Tesalónica

2 Ne nu ahũ ma zũ cu ahũ guí p̃ahmbũ ngue hinga s̃ati thoho dá mbähmbe bu guí 'buhmbũ. ²Ne guí p̃ahmbũ hangu nangu ran unbi bi mba ma unguigahe nu'bu mãm 'buhmbe bu ja ra hnini Filipos. Pe madague'a dá nuhe ran unbi, nu Oja bi 'daje ran zambũ dá xi ahũ rán ho ma'da'yo ra Cristo, madague xun ngu min nde da zũje. ³Nguetho hin dá xi ahũ n'da ram hma him majuani, ne hin dá xi ahũ nanguie 'be'a ga t̃asehe, ne hin dím bęni ngue hontho xcá hä ahũ. ⁴Pe nugähe nzai dí mamhbe tengu in nde Oja, nguetho Oja bi huangähe ga mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo, ne i pa Oja ngue hin te dá cõmhbe, ne hin dá homhbe 'be'a da numanho yũ ja'i. Pe Oja di asca ma mbuihe. ⁵Ne hin dí huanhde yũm hma mahotho guerpũ da numanhoje yũ ja'i. Ne hin dí homhbe ngue ga t̃ahmbe ra mbeti. Nu'a Oja i pađi 'be'a dí mamhbe. ⁶Ne hin dá homhbe 'be'a dí numansuje yũ ja'i, xinga gue ahũ o gue'u mi'da, madague'a mi sä xcá ot'ahe ts'edi nguetho ma 'bäigähe ra Cristo. ⁷Pe ęmmę dá tump'a ma mbuihe tengu'bu n'da ra mbe di jamansu yũ t'uhni, nanguie man huęcatehe dá ot'ahũ. ⁸Dín nde ga comhbũ a rãm hman Oja madague'a jatho ga em ma tehe, nguetho ęmmę dadí huęc'ahũ. ⁹Ma zũ cu ahũ, ha hin guím bęmhbu 'be'a dá øthe 'bu mãm pehmbe bu ma pa

ne ra xui ngue dá honsche 'be'a dá homhbe, nguetho him mi nde ga pa ahe. Pe ra mate thoho dá xi ahũ rãm Hman Oja. ¹⁰Pe ha hin guí paşehũ, ne a Oja i pađi 'be'a mam 'buihe nu'bu mãm 'buhmbe bu guí 'buhmbũ gyũ 'yęc'yęihũ, ngue hont'a Oja dín ndehe da t'ęspi, ne hin'yũ 'be'a dí mba ma yaępihe, nguetho gätho xun ho 'be'a dá øthe. ¹¹Ne guí p̃ahmbũ ngue n'da ngu n'da ahũ dá øthe tengu'bu ma t'uhni ahe tengutho n'da ra ta di huęc yũ t'uhni ne di un ran zofo. Ne xtá hať'ahũ ra ts'edi ni mbuihũ. ¹²Ne dá xi'ahũ ja ts'editho guí 'yõthũ ram 'bui tengu i numanho Oja. Nguetho Oja bi zonh'nahũ guí comhbũ a rá ts'edi nuixte bu di manda. ¹³Ne nzai dadí unhde ra jamadi Oja nanguie ahũ, nguetho nu'bu má xi ahũ rãm Hman Oja, gá hyãmhbũ a majuani rãm Hman Oja, ne hin gá 'yęmhbu gue hontho rãm hman ra ja'i. Ne gue'a ram hma dim pepũ mbo ni mbuihũ ya, gätho ahũ ngue guí ęc'yęihũ. ¹⁴Nu ahũ ma zũ cu ahũ, gá nuhũ ran unbi gue bi 'yõt'a ni menguhũ, tengutho bi nu yũ 'yęc'yęi bu ra häi Judea nu'bu mi nu ran unbi ngue bi 'yõrpa yũ mijudíoũ u. ¹⁵Nu yũ judío bi hyo a ra Hmu Jesús, tengutho bi 'yõrpa yũ põngahyã Oja mam'bet'o, necähe bi hyonje thi, ne Oja din suhmbe u, ne njo'to to i numanho u. ¹⁶Ne nu'bu má xihmbe yũ ja'i ngue hing yũ judío ra 'yu dí pø Oja u, pe bi hegähe u yũ judío. Jananguie'a bin te yũ ts'oqui u, ne nuya bi ts'änni da nu rán ts'embi Oja nts'utho u.

Nu'a ra Pablo nde da mba mahøn'a bu Tesalónica

¹⁷Ma zũ cu ahũ, nu'bu má njo'ogähe bu 'da yũ pa, hin dadí

pumbɛni ahɛ, pɛ dím bɛn ahɛ nɛ ɛmmɛ dín ndehe ga mbähmbe bɛ, gua nu ahe. ¹⁸Nugähe mim bɛni ga mbähmbe bɛ, nɛ nugä dra Pablogä mi säpi ga mbagä bɛ xun ngu yɛ nidj, pɛ 'bɛx bi zangua ra zĩthu. ¹⁹Pɛ gue'a zehɛhɛ man johya ahe. Nguetho nu'bɛ bá ɛh mahøn'a ma Hmuhɛ ra Jesucristo, di nɛqui xun ho ma 'bɛfihe, ngue ya gá 'yɛc'yɛihɛ. ²⁰Majuani guesɛ ahɛ man johya ahɛ, nguetho tengu'bɛ man t'unni ahɛ ga dä ahɛ bɛ.

3 ¹⁻²Pɛ nugä him mí hăt'i ga tøm'i mi'da yɛ pa ngue da 'bäx ahɛ. Janangue'a dá pɛn'nahɛ na ma zɛ cuhɛ ra Timoteo ba fäx ahɛ nɛ di zɛ ahɛ nangue ni t'ɛc'yɛihɛ, nɛ dá co'be ua ja ra hnini Atenas. Nɛ nu ra Timoteo n'da rá 'yɛhɛ Ojã ngue dadím pɛhmbe ngue dí mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo. ³Nuna ra Timoteo di zɛ ahɛ ngue hin gui 'uehmbɛ bɛ ja rá 'yu Ojã nangue ran ɛnbi guín nuhɛ. Nguetho ya guí pãhmɛ gue rá pähä Ojã ga nuhɛ ran ɛnbi nangue'a ga tenhdɛ ra Cristo. ⁴Guí pãhmɛ 'bɛ'a dá xi ahɛ nu'bɛ mãm 'bũhmɛ, ngue jatho guín nuhɛ ran ɛnbi tengu guín nuhɛ ya. ⁵Nɛ nu'bɛ him mi sä man'da nya'a ga tøm'i, dá pɛhndä n'dihi bɛ ra Timoteo, nguetho dín nde ga pãdi 'bɛ'a guí øthɛ nangue ni t'ɛc'yɛihɛ. Nguetho nugä dí su da dã ahɛ ra zĩthu, nɛ säti thoho ra 'bɛfi dá øt'ahe bɛ 'bɛ. ⁶Pɛ nuna ra Timoteo ya bí 'bãrpɛ guepɛ guí 'bũhmɛ nɛ dá hãmhbe ra nde nangue ni t'ɛc'yɛihɛ nɛ nangue nin huɛcatehɛ. Nɛ bi xije ngue nzãi ɛmmɛ guím bɛnje nɛ guín nde guin nuje, tengutho bɛ na

ndegähe gan nu ahe. ⁷Janangue'a ma zɛ cu ahɛ, madague'a dín nuhe ran ɛnbi ua, pɛ nu'bɛ má øhmbe ngue'a gadí zacuatho ni t'ɛc'yɛihɛ, 'bɛx bi hyu ma mbũihe. ⁸Nɛ nugähe sä ga häthe ɛ yɛn ɛnbi dín nuhe ua, nguetho dí pãhmbe gue ya gadí thot'a ni t'ɛc'yɛihɛ nangue'a ra Hmu. ⁹Thocua thoho dí xihmbe jamadi Ojã nangue'a ran johya gadí 'daje. ¹⁰Nɛ nu ra pa nɛ ra xui dí yahe Ojã nangue ahɛ, nɛ dí äp'ahe rá ts'edi Ojã ngue gan nu ahɛ mahøn'a. Nguetho dín nde ga xän'nahɛ 'bɛ'a gadí 'bɛhmɛ nangue ni t'ɛc'yɛihɛ. ¹¹Nɛ dí äcähe Ojã ma Tahɛ nɛ'a ma Hmuhɛ ra Jesucristo gue di jaje ga mbähmbe bɛ gua nu ahɛ. ¹²Nɛ ma Hmuhɛ di ja ahɛ ngue 'da gdán huɛctahɛ n'da ngu n'da ahɛ, nɛ gui huɛjɛ gätho mi'da, tengugähe ngue dadí huɛc'ahɛ. ¹³Gue nu'a ran huɛcate i ja ahɛ dí zac'a ni mbũihɛ nɛ di ja ahɛ n'dat'a Ojã guim bɛmhɛ, nɛ gätho ma hoqui bɛ dán nu Ojã ma Tahɛ nu'bɛ bá ɛh mahøn'a ma Hmuhɛ ra Jesús din 'yohɛ gätho xum pøhø.

Dam 'bũhmɛ a dí numanhojɛ Ojã

4 Nuya ma zɛ cu ahɛ, dí xi ahɛ nangue rá thuhu ma Hmuhɛ ra Jesús gue gui thojɛ gui 'yøthɛ 'bɛ'a dá xän'nahɛ. Nɛ gam 'bũhmɛ a dí numanho ahɛ Ojã, nɛ man'da gui thojɛ xun ho. ²Nɛ guim bɛmhɛ ya 'bɛ'a gätho dá xän'nahɛ nangue rá thuhu ma Hmuhɛ ra Jesús gue gui 'yøthɛ. ³Nɛ gue'a nde Ojã gue gui dãfɛ gätho ni mbũihɛ, nɛ hin gui 'yøthɛ ran 'yomt'ɛni. ⁴Nɛ n'da ngu n'da ahɛ nde'bɛ gui

pəhmbə guin numansu ni xisu zehəhə, janangue'a hin gui 'yøthə ran 'yomt'əni mi'da yə xisu. ⁵Ne hin gui 'yørpahə ran ts'o tengu i øt'ə yə ja'i ngue hingui pə Ojə. ⁶Nde'bu xinga n'da ahə gui 'yøthə gui ənba ni min'yohəhə ngue gui nutontofə rá xisu. Nguetho Ojə di cos'ahə ran ənbi 'bə gue'a gui 'yøthə, tengu dá xi ahə. ⁷Nguetho Ojə bi zongahə ga øthə ran ho ne him bi zongahə ga øthə ran ts'o. ⁸Nu'a to'o festhoho ə yən zofo im mangua, pə hin rá m hmanse n'da ran 'yohə i festhoho pə rán t'ədi Ojə, ngue bi 'dajə rá Hogandəhi. ⁹Nu Ojə ya bi xən'nahə ngue gan huəjə n'da ngu n'da ahə, janangue'a hin'yə man'da ga xi ahə. ¹⁰Ne ya gá 'yuthə nin huəcatehə gətho yə cu i 'bəpə ra hāi Macedonia. Pə dí xi ahə ma zə cu ahə ne man'da gui 'yuthə nin huəcatehə. ¹¹Ne nu ahə o gadím pate thohohə pə gui 'yøzəhə ni 'bəfi zehəhə ne gui hyədumbəi gui hyomhbə 'be'a gdám 'bəhmbə, tengu xtá xi ahə. ¹²Nu'bu ngubə gui 'yøthə, da numanho ahə ə hingui əc'yəi, nguetho hin guí əthə 'be'a guí homhbə.

**Ba əh mahøn'a ma Hmuə
ra Jesucristo**

¹³Nuya ma zə cu ahə dín nde ahə gui pəhmbə 'be'a din ja ə yə 'yəc'yəi xən du, janangue'a hin da du ni mbəihə tengu ə yə ja'i nte mán ho i tø'mi, ngue hingui pə Ojə. ¹⁴Ne tengu bə na əc'yəihə ngue bi du ra Jesús ne bi dəmbəni a, ne ngutho bə dá əc'yəihə da dəmbəni ə yə 'yəc'yəi xən du, ne di jap Ojə gətho din 'yohə ra Jesús nu'bu

bá əh mahøn'a. ¹⁵Guehna rá m hman ra Hmu dí xi ahə ya, nuju dyə 'yəc'yəihə gue dí 'bəthohə 'bə bá əh mahøn'a ra Hmu, hin dam 'bet'ohə ga texhə mahəts'i, pə nu'ə yə 'yəc'yəi xən du dim 'bet'o ə. ¹⁶Nguetho gueə ra Hmu ba çəh mahøn'a mahəts'i, ne əmme ts'edi da ma nangue rá ts'edi nu'bu bi zøn ra pa da man Ojə. Ne rá ngurpa m'behni mahəts'i əmme nts'edi da ma. Ne gətho na ngəni ra ximhāi da t'ø a rá thəxi Ojə. Ne gətho ə to'o xí 'yəc'yəi, ngue xən du, da dəmbəni, ne gue'ə rá mbədi da ndəxpə mahəts'i. ¹⁷Ne dim 'bejuə ə yə 'yəc'yəi ngue i 'bətho, 'dat'a da zixcahə, ne dan c'athə ra Hmu bə i ja yə güi ne dam 'bəhmbə ra Hmu gətho yə pa mazəi. ¹⁸Ne guehna dá xi ahə gnín hyurpa ni mbəihə n'da ngu n'da ahə.

5 Ma zə cu ahə, hingui jatho ga xi ahə jam'bu da zøn ə yə pa din ja ə an ts'änni din ja. ²Nguetho nu ahə guí pəhmbə xən ho ngue njongui pədi, o gue ra pa o gue ra xui ba əh ra Hmu. Tengubə hingui pə a n'da jam'bu ba ə'a n'da ra bə. ³Ne nu'bu da man ə hing yə 'yəc'yəi gue gətho i 'bəmanho ne nte mán ts'o din ja, 'bex ba əh ran ts'embi da 'yøt' Ojə ngue hin dim pommə ə. Nguetho tengu n'da ra xisu gue bi zøn ra ora dim 'bəh rá t'əhni, ne hin hapə sə da mbətho. ⁴Pə nu ahə ma zə cu ahə, hin di pi ahə ngue tengu'bu ba ə a n'da ra bə, ne hingan ts'ərbə da zøhø, ne di pi ə i hupə ja ra 'bexui. Pə guí tømhbə ra pa ba əh ra Hmu. ⁵Nguetho gətho gahə dí 'bəhmbə bə ja ra 'bexui tengu'bu ra xui. ⁶Nde'bu hin

dam 'buhmbu tengu'bu dí ahmbu, tengu u mi'da, pe dí nuhmbu ne dan 'yomfënihü xun ho. ⁷Nu ra xui i ah yu ja'i ne ra xui di ho di mihni. ⁸Pe nuju gue dí 'buhmbu ja rán nequi Oja, nde'bu nzai din jajü ran 'yomfëni xun ho. Ne nuju jatho ga hehu rá ts'edi Oja nanguie ma t'ëc'yëihü, ne ran huçate, ne ga tòmDAHÜ rán ho ma'da'yo ra Cristo gue gue'a dí pøjü, jananguie'a hin da dajü ra zïthu. ⁹Nguetho Oja him bi zangahu ga nuhu rán ts'embi a. Pe bi zangahu ga hamhbu a ran ho ma'da'yo ngue di pøjü ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁰Nguetho nu ra Jesucristo bi du nanguieju, ngue in nde 'darbu dam 'buhmbu a, madague'bu xtá tuhü o gue dí tehü nu'bu bá ëh mahøn'a. ¹¹Jananguie'a damin hyurpa ni mbühü ne gam fäxhu n'da ngu n'da ahü tengutho guí øthü ya.

Nu ra Pablo di un ran zofo yu 'yëc'yëi

¹²Nuya ma zü cu ahü, damin numansuhü u gätho bi huan Oja ngue yün ngurpi bu, ngue xän'nahu ne di 'da ahü ran zofo nanguie Oja. ¹³Dami numanhohü u ne ëmme gui huëju nanguie ra 'befi i øt'e nanguie ahü. Ne dami 'yes'hu a gnín junthü bu guí 'buhmbu. ¹⁴Nuya ma zü cu ahü dí xi ahü, dami xihmbu u i danhyëi ngue hingui ho 'be'a i øt'e. Ne dami zehmbu to'o i tu yú mbüi, ne dami zehmbu u ngue hinguin zaqui yú t'ëc'yëi. Ne o gadín

xømbühü nanguie gätho u, pe dami fäxhu u. ¹⁵Ne gan jamansuhü hin gui cospahu ran ts'o 'bu i øt'ahü ran ts'o u 'da, pe gan 'yörpahu ran ho n'da ngu n'da ahü, ne gätho i 'bucua ja ra ximhäi. ¹⁶Ne daman johyahu gätho yu pa. ¹⁷Ne 'yo guí es'hu gan yahu Oja. ¹⁸Ne Oja gui xihmbu jamadi 'be'a gätho bi 'yøt'ahü. Nguetho gue'a in nde Oja a gui 'yøthü, gue ahü guín 'yohü ra Cristo Jesús. ¹⁹Ne 'yo guí serpahu rá ts'edi rá Hogandähi Oja dim pepu mbo ni mbühü. ²⁰Ne 'yo guí øman'uhü 'bu 'bo'o da ma, ngue dim pøngahya Oja. ²¹Dami bëmhbu gue 'be'a gätho xun ho o hin'na. Nu'bu xun ho, dami pes'hu. ²²Dami 'uehmbu gätho 'be'a män ts'o. ²³Nu Oja gue bi hoc'ahü, ne di ja ahü gätho ni mbühü guim bëmhbu a. Ne di ja ahü ni mbühü ne ni tehü nte män ts'o din 'yohü nu'bu bá ëh mahøn'a ma Hmuhü ra Jesucristo. ²⁴Nu Oja gue'a bi zon'nahu, ngubü da 'yøt'ahü. Nguetho di ja'ts'a im ma ne da 'yøt'e gätho na.

Ran zengua ran zegui ne rán japi Oja

²⁵Ma zü cu ahü dami 'yäfü rá ts'edi Oja nanguiecähe. ²⁶Dami zenguagahu ts'ü u yu cu nanguie ran huçate. ²⁷Nuya dí xi ahü nanguie rán t'ëdi ma Hmuhü, dami mamhbu ma søcuagä bu 'bui gätho yu cu. ²⁸Ne gue'a ma Hmuhü ra Jesucristo di jap'ahü. Hønt'a dí xi ahü ya.

2 TESALONICENSES

Ná yoho ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ɯ yu 'yęc'yei bu ja ra dąhnini Tesalónica

Ran zengua

1 Nugä dra Pablo, ne ra Silvano ne ra Timoteo dí o't'ahú na ra søcuą gätho ahú gyú cuhú nangué ra Cristo guí 'búhmbú bú ra hnini Tesalónica, gue ahú guí 'búhmbú Ojā ma Tahú ne ma Hmuhú ra Jesucristo. ²Nu'a Ojā ma Tahú, ne ma Hmuhú ra Jesucristo dí ndepe di 'da ahú rán japi ne da hyut'a ni mbúihú.

Di unba ɯ yu ts'om'bái 'bu bá peng ra Cristo

³Ma zú cu ahú jatho ga xihmbe Ojā jamadi nangué ahú. Ne xún ho ngue ngubú dí m bəmbe, nguetho thocua thoho man'da te ni t'ęc'yéihú, ne man'da man'da gnín huęctahú n'da ngu n'da ahú. ⁴Janangué'a man'da jagähe ran johya nu'bu dí xihmbe mi'da yu 'yęc'yéi 'be'a guí øthú. Nguetho hin gadín xømbúihú nangué ni t'ęc'yéihú, madague'a hangú nangu yún unbi guín nuhú ne'ú 'be'a gätho i t'øt'ahú ya nangué guí ténhdú ra Cristo. ⁵Nangué a guí häthú yún

unbi, guí uhmbú gue jatho di unba Ojā ɯ to di un'nahú, pe nu ahú gám pomhbú a. Ne nu'ú yún unbi guín nuhú ya, gue'a ní hoc'a ni mbúihú Ojā tengú rán säui bú di manda Ojā. ⁶Ne xún ho da 'yøt' Ojā 'bú bi un ran unbi ɯ to di un'nahú. ⁷Ne nu Ojā di japi dí n säya nin unbi guí nuhú ya, ne nguetho da 'yørcähe 'bú bá ęh mahøn'a mahęts'i ma Hmuhú ra Jesús, dí n 'yohú yám 'behni gue i ja yú ts'edi, ne ban 'yohú ra sibi nts'utho. ⁸Ne nu'bu bá ęhe, di un ran ts'embi gätho to'o hingui pą Ojā, ne gätho to'o him bi 'yørpamasu rán ho ma'da'yo ma Hmuhú ra Jesucristo. ⁹Ne nu'ú to'o da nu ran ts'embi xmá mba da nu ran unbi ngue njám'bu da guadi, ne ma 'ueque tho bú 'búh ra Hmu mahęts'i, nepe hapú ja rá ts'edi nuįxte. ¹⁰Pe nu'ú yu 'yęc'yéi, gue'ú dí hnu a rá nuįxte a ra Hmu 'bú bi zøn ra pa ba ęhe. Ne gätho yu 'yęc'yéi da 'yęspa a, ne ahú gan 'yohú ɯ, nguetho gá 'yęc'yéihú ran ho ma'da'yo dá xi ahú. ¹¹Janangué a nzai dí yähe Ojā nangué ahú. Ne dí äfe di 'da'a ni mbúihú ngue yún thehú ram 'bú bi bi

zän'nahü. Ne nu'a Ojä di 'da ahü rá ts'edi gui 'yøthü ran ho guím bēni gui 'yøthü. Ne nanguē ni t'ɛc'yeihü, Ojä di ze ahü gui 'yøthü rá 'befi. ¹²Ne nanguē'a 'be'a gui 'yøthü büya, nu'a ma Hmuhü ra Jesucristo da t'ɛspi. Ne nu'a xin da 'yɛs'ahü, nanguē rá mate zehē a Ojä nē ma Hmuhü ra Jesucristo.

Ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui

2 Nuya ma zü cu ahü, dí xi ahü ya 'be'a din ja nu'bü bá ɛh mahøn'a ma Hmuhü ra Jesucristo, ngue di percahü 'darbü dam 'bühmbü. ²Yo gadí päh nin 'yomfēnihü 'bü 'bo'o da xi ahü, ya bi zøn ra pa ba ɛh ra Hmu. 'Yo gadí 'yon ni mbühü 'bü 'bo'o da xi ahü bi bēnba Ojä ngue ya ba ɛh ra hmu ya. Ne 'yo guí ɛc'yeihü 'bü 'bo'o da hyä ahü ngue da 'yɛn ahü dá o't'ähe ra søcuä dá mamhbe ya bi zøh ra Hmu mahɛts'i. ³Ne 'yo guí ɛc'yeihü 'be'a gätho i man yu ja'i. Nguetho him ba ɛh ra Hmu asta gue'bü go gätho yu ja'i i 'bücuä ja ra häi ngue hingui ɛc'yei din sühmbü Ojä. Ne him ba ɛh ra Cristo asta gue'bü din 'yo a n'da ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui, ngue m'bejua da t'ɛrpü ja ran ünbi mazai. ⁴Ne nu'a ra ngurpa 'yøt'ats'oqui da züi gätho yu 'yɛc'yei gue i thānde Ojä, nē da zü ü mi'da i thānde hont'a go 'be'a i thānde, nguetho in nde a dí mba nthānde zehē. Ne da yurpü ja n'da ra nijä nē da hyupü, tengu'bü gue'a Ojä a. ⁵Ha hin guím bēmhbü guehna dá xi ahü nu'bü mām 'bühmbü bü. ⁶Pe nuya guí pähmbü 'be'a i sāmmi ngue ba ɛhē, nguetho

hingā na søn ra pa da man Ojä gue ba ɛhē. ⁷Pe nuya ɛmme xün ngu dim pepü yá mbüi yu ja'i a rá ts'edi ra zīthu, ngue hin di nēqui. Pe i pa nts'ambi thohe rá ts'edi asta gue'bü go bi zøn ra pa ngue Ojä di 'uec'a to'o i sāmmi. ⁸Ne gätho da nu ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui. Pe nu'bü bá ɛh mahøn'a ra Hmu Jesús nuixtetho rá ts'edi, da hyo a ran 'yohü, ngue da huic thohe. ⁹Ne nu'bü bá ɛh ran 'yohü ngue xün ngu rá ts'edi ra zīthu in 'youi, nē da 'yøt'e xün ngu yu hmēpya, nē yün t'øt'e nuixte ngue dí hyät' yu ja'i. ¹⁰Ne gätho 'be'a mán thäte da 'yøt'e, ngue da hyät' yu ja'i i 'yo rá 'yu ram 'bedi, gue'ü him mín nde da 'yɛc'yei a majuäni guerpü mí sä xtím pøhø. ¹¹Ne nu'ü gätho him bi nde da 'yɛc'yei a majuäni Ojä, di japi da 'yɛc'yei yu fehni nē da den'na ran 'yohü ngue ra ngurpa 'yøt'ats'oqui. ¹²Jananguē'a gätho ü him bi 'yɛc'yei a majuäni pe man'da di ho ran ts'o, 'darbü da nu rán ts'ēmbi Ojä ü.

Nthahni dim pøhø

¹³Pe nzai ga xihmbe jamadi Ojä nanguē ahü 'be'a gätho bi 'yøt'ahü ma zü cu ahü, ngue di huɛc'ahü ra Hmu. Nguetho Ojä bi huahn'nahü rá mbüdi thohe ngue di pø ahü. Ne nanguē gá 'yɛc'yeihü a majuäni, nu'a rá 'befi rá Hogandāhi Ojä í bo ni mbühü. ¹⁴Ne bi huahn'nahü Ojä ngue gá 'yɛc'yeihü 'bü má xi ahe rán ho ma'da'yo ra Cristo. Ne bi zän'nahü Ojä gui comhbü rá nuixte ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁵Nuya ma zü cu ahü dami thoctahü ni t'ɛc'yeihü, nē 'yo gadí uäns'hü

'be'a guím bẽmhbu, ne 'yo gadí pumbẽnihu 'be'a dá xãn'nahũ nu'bu 'darbu máam 'bũhmbũ, ne'a 'be'a dá xi ahũ nu'bu má o't'ahe u yũ søcuã. ¹⁶Nuya gue ma Hmuhũ ra Jesucristo, guese a, ne Ojã ma Tahũ, da hyut'a ni mbũihũ mazã nanguẽ rán hose Ojã. Nu'a Ojã di huçc'ahũ, ne nanguẽ rá mate bi jajũ ga tõhmbũ 'be'a di 'dajũ. ¹⁷Ne nu'a Ojã da hyu ni mbũihũ, ne di zet'a ni mbũihũ ngue gui mamhbũ ne gui 'yõthũ 'be'a gãtho xũn ho.

Gui 'yãfũ Ojã nanguecãhe,
gn'a ra Pablo

3 Hõnt'a dí xi ahũ ya ma zũ cu ahũ, dami 'yãfũ rá ts'edi Ojã nanguecãhe n'dahma din ja rá ts'edi ráam hman ra Hmu, ne da bõmanho hõnbũ go hapũ ga 'yomhbe. Ne gãtho to'o da 'yõde da hyãni nanguẽ ran johya, tengutho bin ja bũ guí 'bũhmbũ. ²Ne gui 'yãfũ rá ts'edi Ojã ngue da yãnje bũ 'bũh yũ ts'om'bãi ja'i, nguetho hinga gãtho in nde da hyãn ráam hman Ojã. ³Nguetho nu'a ra Hmu njãm'bu da hyegahũ pẽ nzã da mbãjũ, ne i ja rá ts'edi ngue hin di japi di un'nahũ ra ðãmants'o. ⁴Ne nu'a ra Hmu di jaje dí pãhmbe ngue gadí thoctahũ guí õthũ 'be'a gãtho dí xi ahe. ⁵Ne nu'a ra Hmu di ja ahũ man'da man'da gui pãhmbe rán huçcate Ojã, ne di ja ahũ gui hyãthũ 'be'a gãtho guí thohmbũ tengutho bi 'yõt'a ra Cristo.

Jatho gui 'yõt' ni 'befi zehẽhũ

⁶Ma zũ cu ahũ dí xi ahũ nanguẽ rá thuhu ma Hmuhũ ra Jesucristo, dami 'uehmbũ ts'ũ bũ 'bũ u ni cuhũ

i ðanhyei, ngue hingui nde dim pefi, gue'u hingui ten'na 'be'a dá xãn'nahe. ⁷Ne nu'ahũ guí pãhmbe 'be'a gdãm 'bũhmbũ, tengu dá ut'ahe 'bũ máam 'bucãhe bũ, ngue hin dãm 'bũndanhyei thohogãhe. ⁸Ne xingui ts'ũ gá 'daje 'be'a dá homhbe. Pẽ dãm pẽhmbe ra pa ne ra xui n'dahma bin ja 'be'a dá homhbe, ne xingui ts'ũ dá pa ahe. ⁹Madague mí sã xcã ähmbe ngue xquí zeje. Pẽ dá ndehe ga ut'ahe ra hmẽpya gui 'yõthũ. ¹⁰Ne nu'bu máam 'bũhmbũ bũ, dá xi ahũ, ngue'bu 'bũ a n'da hingui nde dim pefi, hin din sihme 'bũ, pẽ da zã ra thuhu 'bũ. ¹¹Nguetho dí õhmbe gue 'bũ i 'da ahũ hingui nde dim pefi, pẽ di hõðanhyei thoho ne ndetho din thĩnt pũ hin yú 'befi. ¹²Nuya nanguẽ rá ts'edi ma Hmuhũ ra Jesucristo, dí xi u to'o hingui nde dim pefi, ngue da hyãnya zehẽ rá 'befi da 'yõt'e, ne da hyonse 'be'a dãm 'bũ. ¹³Pẽ nu'ahũ ma zũ cu ahũ, o gadín xõmbũihũ gui 'yõthũ ran ho. ¹⁴Nu'bu 'bũ a n'da ahũ hingui nde da 'yõt'a 'be'a dí xi ahũ, dami hyethũ 'bũ, jananguẽ'a da mbẽ'ts' yú sã. ¹⁵Pẽ o gadín sũhmbũ, pẽ gui unhdũ ran zofo tengu'bu ni cuhũ.

Ran zegui ran zofo

¹⁶Ne guese ra Hmu, hõnt'a sã da hyut'a ni mbũihũ, hõnt'a go 'be'a guí thohmbũ gãtho yũ pa. Ne nu'a ra Hmu gam 'bũhmbũ gãtho ahũ. ¹⁷Nugã dra Pablo dí o't'à na ran zengua i ja ua ya nanguẽ ma 'yeseã. Tengu'bu ma firmagã na, ngue gãtho ya ma søcuã. ¹⁸Nuya nu'a ma Hmuhũ ra Jesucristo di jãp'ahũ, gãtho ahũ. Ne hõnt'a dí xi ahũ a ya.

1 TIMOTEO

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Timoteo a ra Pablo

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, ma 'bäigä'be ra Jesucristo nangue rán t'ɛdi Ojã ma yãntehũ, nɛ ra Jesucristo, guesɛ'a ran ho dí tømhbũ a. ²Dí penh'na n'da ra sɔcuɔ gra Timoteo, tengu'bu majuãni ma ts'unt'u i, ngue ya dá xãn'na ma t'ɛc'yeihũ. Nɛ dí äp Ojã ma Tahũ di 'da'a rá mate nɛ rán huɛcate, nɛ da hyut'a ni mbui a ra Cristo Jesús ma Hmuhũ.

Da mba ma hecpi u n'dan'yo in xãnbate

³Nɛ tengu dá xi'a 'bu má mba bu Macedonia, nɛ ngutho dí xi'a ya, dami copũ Éfeso, nɛ gui hecpa u 'da bí 'bupũ, ngue hinga n'dan'yo da ma 'bu in xãnbate. ⁴Nɛ dami xifi hin din xãh mi'da yũ cuento gue 'be'a sä ɛmbi bi 'yot'u ndu ma bombõtahũ maya'bu nɛ'bu ɛmme ma 'be'a yú thuhu u, ngue man'da di xant'u yúm hma. Nguetho nu'u yúm hma tengu u, säti thoho ran 'yomfɛni di un'na n'da, pɛ hin di 'yomfɛniba n'da da 'yɛc'yei Ojã. ⁵Pɛ nu'a ma 'befihũ dyũ xãnbatehũ, ga

xãnba yũ jã'i dan huɛju. Nɛ gue'a ran huɛcate di nɛqui bu ma mbuihũ 'bu m'be't'e a, nɛ'bu zãí dí øthũ a di bɛngahũ Ojã, nɛ'bu hønt'a Ojã dí m bɛmhbu a. ⁶Pɛ nu'u 'da hinga guehya yúm hma dí n huɛca n'da i honi, pɛ bi 'uepu ja rá 'yu Ojã, janangue i ten yúm hma säti thoho. ⁷Nu'u, ɛmme i honi nde dí n xãnbate nangue yún t'ɛdi Ojã bi man ra Moisés, pɛ hingui pãdi 'be'a im ma. Sä i mants'editho, pɛ nɛ hingui pãdi 'be'a nam bøn'u yúm hmanse i ma 'bu i man yũn t'ɛdi. ⁸Dí pãhmbũ gue xũn ho u yũn t'ɛdi bi xi Ojã ra Moisés. Pɛ bi ts'ãn yún t'ɛdi Ojã gue dí mba ma hecpi u yũ ðãdits'oqui. ⁹Nɛ gue'u yũn t'ɛdi dí mba ma hecpi u to'o jase yún t'ɛdi zehɛ, nɛ'u i festa yún t'ɛdi Ojã, nɛ'u to hingui numansu Ojã, nɛ dí ho da 'yot' yũ ts'oqui. Nɛ'u to hingui ɛspa Ojã, nɛ i ten ra ximhäi, nɛ i ho yú ta nɛ yú mbe, nɛ yũ hyodu. Gue'u da sih yún t'ɛdi Ojã u, nɛ hinga gue'u hønt' Ojã mbɛni. ¹⁰Nɛ bi ts'ãn yún t'ɛdi Ojã dí mba ma hecpi u øt' ran 'yomt'ɛni, nɛ'u din 'yasäbi yú min'yohuhũ tengu'bu n'da ra xisu, nɛ'u i pɛ yú mija'ihũ, nɛ'u i man

yü fehni, ne i xih ra fehni yu zé'mi. Ne gátho u n'dan'yo i øt'e xínda gue ra hoganxádi, ne gue'u da sih yún t'èdi Ojå u, nguetho i xijü hin ga øthu yu ts'oqui. ¹¹Pe nu'a rán ho ma'da'yo ra Cristo dí pårca ma mbuihu Ojå a, nu'a mixte xun hotho a. Ne gue'a ran ho ma'da'yo bi xicå Ojå gam mangå.

**I xi Ojå jamadi ra Pablo,
nangue rá mate xun ngu**

¹²Jamadi dí xih ma Hmuhu ra Jesucristo, nguetho bi huangui dram 'behniçå, ne i paði ga ja'ts'i, nguetho di 'dac rá m fåts'i ga øt'a i xiqui. ¹³Pe nugå emme dra nexmategå mam'bet'o, ne mí sangå a ra Cristo gue'bu go má unba u 'da yú 'yç'yeyi. Ne xingui ts'u mí paçå 'be'a nam bøn'a mí øt'å, nguetho him mí çc'yeigå ra Cristo. Pe Ojå bi 'dac rá mate bi pungui. ¹⁴Pe emme xun ngu rá mate ma Hmuhu ra Cristo Jesús, bi jaqui dá dápå ma mbui a, ne bi jaqui emme dá numanhogå a Ojå ne dá huç ma miçå'i'be. ¹⁵I ja ua n'da ram hma da zå ga paçmbu majuçani, ngue bi zøcua ja ra ximhäi a ra Jesucristo di pø'u yu ts'om'båi tengugå man'da xun ts'o dá øt'å. ¹⁶Pe emme xun ngu rá mate bi 'yørcå Ojå, nguetho nde gátho da 'yut mi'da yu ja'i emme ja rá yembui a ra Jesucristo. Ne tengu thohogå, ngutho da 'yørpa u to'o di dáp yú mbui a, ne'u din ja ra te mazai. ¹⁷Janangue'a ga çspa ma Ojåhu gátho yu pa mazai. Nu'a, ra Hmuts'ut'abi mazai a, ne njongui sä da nu, ne njam'bu da guadi. Ne n'datho Ojå, njo'o man'da, ne gátho

i paði. Ne hønt'a gam bæmhbu a ya. ¹⁸Ne nuya gra Timoteo, tengu'bu ma ts'ant'u i, i ja ua a dí xi'a ya. Nu'i gra dofui nangue Ojå, dami 'yøt' ra hogatuhni, tengu thoho bi xi'a u yú pøngahya Ojå. Janangue'a dami hyådumbui gui 'yç'yeyi rá hogamhma Ojå, ne gui 'yøt'a 'be'a i xi'a 'bu in zop'a ni mbui. ¹⁹Ne hin gui 'yøt'e tengu mi øt'u 'da 'bu mí zop yú mbui Ojå, pe bi mbesta'a 'be'a bi sifi, bi ts'onse yú mbui buya. ²⁰Tengu mí øt'a ra Himeneo ne ra Alejandro. Pe dá juanba u, ne dá xifi bi mba ma dä bu 'buh ra zithu, di unbi, da baði hin da zan Ojå.

**Da mba nt'äpi rá m fåts'i Ojå
nangue gátho yu ja'i**

2 Ne i ja ua n'da ram hma ga xili, gra Timoteo, ngue mahyoni gui 'yørpu ja ram peti. Ngue nu'bu guí yaçu Ojå, gui xihmbu nangue gátho yu ja'i, gui 'yåfu rá mate nangue'u, ne gui xihmbu jamadi Ojå nangue'a 'be'a bi 'yørpa n'da ngu n'da u yu ja'i. ²Ne'u yu ts'ut'abi ne gátho to'o ja yú ts'edi, dami 'yåfu rá m fåts'i Ojå nangue'u, ngue hin din ja yu sui ne xing ra dumbui, ne hin te gam bæmhbu, ne da zå bu ga øthu xun ho 'be'a bi man Ojå buya. ³Ne xun ho 'bu ga øthu a, nguetho gue'a numanho Ojå mam pørpatehu a. ⁴Nguetho in nde Ojå da yaçi gátho yu ja'i nangue rá ts'edi ra zithu ne di 'yomfçenibi nangue'a majuçani. ⁵Ne n'datho Ojå i 'bui. Ne n'datho a i 'bå'inde ne din hocpate bu bí 'bu Ojå, nu'a ra Jesucristo ngue bin ja'i a. ⁶Nguetho bin dåse ngue gátho bi gurca ma ts'oquihu. Ne guehna ram hma bi

xijü Oja 'bũ mi zøn ra pa bi ma.
 7Ne guehna ram hma í thangä gam mangä na, ne guehna bí 'bencä na, ne majuani hin dí fehniä, ngue ma 'befigä ga xänba u hing yu judío, ga japi dí dáp yú mbui Oja, da yäni, ne da 'yęc'yei a majuani. 8Ne man'da dí xi'i, hönbu go hapu dim peti yu 'yęc'yei, xtán hotho yú 'ye u yun 'yohu di 'ua'ts' 'bũ din yahu Oja, ngue nte má cue da beni, ne xing ran ucate. 9Ne dí xi'i 'be'a gui xih yu xisu, ngue hin din hoc zehe nangué ran 'yęts'i, uague di hoc yú ya, uague ra oro o yu thebe o 'be'a xum hmadi da japi. Pe din hoc zehe nangué yú he rán säui n'da ra hogambui ne ra hogan'yomfëni. 10Ne da badi da 'yõt' ra hogambui, ne gue'a ran hoqui rán säui n'da ra xisu i numansu Oja. 11Ne nubu ja nim petihu, da ndese yu xisu da sänbi, ne hin go din xänbate, ne gätho da 'yöde. 12Ne dí xi'i hin dim 'bet'o yu xisu ngue da xänba yun 'yohu, pe din hętho. 13Nguetho m'bet'o bi 'yõt' Oja a ra Adán, ne m'bejua a ra Eva, janangué'a hingui sä dim 'bet'o n'da ra xisu. 14Nguetho nu ra xisu bi numanhu 'bũ mí xih ra zıtho da 'yõt' ra ts'oqui, pe nu ra Adán him mín nde xtá 'yõt'e. 15Janangué'a din unba 'bũ xum 'buh yú t'uhni u yu xisu, pe da mbax Oja u 'bũ thocpa thoho í ęc'yei, ne'bũ din ja yün huęcate, ne'bũ din 'yomfëni xun ho, n'dat'a Oja da beni.

Nda'u yun 'yohu din ngurpi

3 Majuani a ram hma, nu'bũ in nde din ngurpi n'da, in nde n'da ra 'befi xun ho. 2Pe jatho din

hocja'i n'da ra ngurpi, ne nte da thınba n'da rá ts'oqui. Ne hont'a n'da rá xisu da zi, ne da badi da zamzehe rá mbui ne din 'yomfëni xun ho, ne di jamansu 'be'a i öt'e, ne di ho di un ran ts'äya bu ja rá ngu, ne da badi din xänbate nangué rá m hman Oja. 3Ne njam'bũ dim mihni, xın din ndesui, ne hin da 'yöman'u a i sifi, ne xın din hecpate pe din hocpate, ne hin da nde xun ngu ra mbeti. 4Ne da badi dim 'bet'o bu ja rá nguse, ne nu yú t'uhni da 'yõt'e 'be'a i xifi, nguetho numansu yú ta. 5Nguetho nu'bũ hingui padi dim 'bet'o bu ja rá nguse n'da ran 'yohu, hin da badi di jamansu yu 'yęc'yei 'bũ. 6Ne hin din ngurpi n'da ra 'da'yo 'yęc'yei, ts'urpu thoho din 'yęts'i tengutho ra zıtho, ne da dex'a Oja a. 7Ne nu yu ngurpi da 'yõt'e ngue da hnumansu, nepu 'bũ u hing yu 'yęc'yei da 'yõt'e 'be'a dí hnumansu, janangué'a njon di c'aman'u, ne hin da dap ra zıtho büya.

Ndana ní ja'i dim fäxte

8Ximangut'u yüm fäts'ihü yu ngurpi, ngutho guexta'a jatho din hocja'i, ne 'da'angu da ma, ne hin dim mihni, xın din siyate nangué ra mbeti. 9Ne da badi xun ho 'be'a gätho rán theui a ram hma ne din zam bu, ne zai öt'a xi Oja 'bũ in zop yú mbui. 10Ne nde'bũ 'be da hnu 'bũ tenni xun ho, ne nubüya nu'bũ hin te da thınbi, da zä da 'yõt' ra 'befi dim fäxte büya. 11Ximangutho 'bũ dim fäxte n'da ra xisu, i jatho da hnumansu, pe hin din c'äte, ne xın dim mihni, pe din 'yomfëni xun ho, ne di ja'ts'i 'be'a gä öt'e. 12Ne nu

n'da ran 'yohu 'bu im fäxte, n'datho rá xisu da zi, ne da bađi dim 'bet'o bu ja rá ngu, ne da 'yot'u yú t'uhni 'be'a da xifi. ¹³Nguetho nu'bu i ot'e xun ho rá 'befi n'da ram fäts'i, da hnumanho buya, ne man'da da hyut' ran zambuï nangué rá 'befi ra Cristo.

Mixte xun ho a ram hma dí ɛc'yeyihü

¹⁴Guehna dí ot'a na ya, gra Timoteo, madague'bu dí m bñi ga mba bu n'dihi. ¹⁵Pe xi'bu him 'bex da zä ga mba bu, pe ya dá xi'i 'be'a xun ho gui 'yot'e nangué a rá ngu Oja. Ngué nu yu 'yɛc'yeyi xa hyomba rá ngu Oja nangué yú mbui, ngue 'dat'a Oja i 'bui. Ne tengu'bu rá nguju Oja guerpü na fađi xun ho rá m hma Oja, ne dí n yamhbü a. ¹⁶Ne gue'a ran ho ma'da'yo dí tenhdü mixte xun ho a, ngue bin 'yuse ra Cristo ua ja ra häi 'bu mín ja'i a, pe bin 'youi rá Hogandahi Oja guerpü í fađi hin'yü rá ts'oqui a, ne bi nu u yúm 'behni Oja mahɛts'i. Ne bi hmangua dí 'buhmbü hönbu go hapü 'buh yu ja'i gue 'dahma'dan'yo bu na ya. Ne bi t'ɛc'yeyi ua ja ra ximhäi, bi ts'ix mahɛts'i bu bí ja rá ts'edi Oja mixte buya.

Mi pa Oja da 'ue'u 'da

4 Nu rá Hogandahi Oja m'bet'o di bñgä ngue da 'uepü ja rá 'yu Oja u 'da. Ngué da 'yömanho u yú nde u yu hyäte xänbate bin xädi nangué yúm hman yu zïthu. ²Nu yu hyäte hingui sä bu da zop yú

mbui Oja, nguetho bi ts'on yú mbui nangué yu fehni zäi im ma. ³Ngué sä di hecpa yu ja'i, i xifi hin din thađi, xín da zi 'da yun ts'ihme, sä ɛn'u. Pe bi zängahu Oja ga hamhbü hont'a go 'be'a mán ts'ihme 'bu dí xihmbü jamadi Oja, gue nuju dyu 'yɛc'yeyihü, ne dí pañmbü nda'a majuani. ⁴Nguetho gätho xun ho 'be'a bi 'yot' Oja, ne hin'yü 'be'a ga emhbü, pe ga hamhbü ne ga ɛmfü jamadi Oja buya. ⁵Nguetho majapi ngue'a dí äfu rán japi Oja, ne nu rá m hman Oja i ɛmbi xun ho a.

Rá hogambefi ra Jesucristo a ra Timoteo

⁶Nu'i gra Timoteo, xun ho 'bu guim bñba yu cu na ram hma i ja ua, janangué'a gam pefi xun ho nangué ra Jesucristo. Nguetho bi ha'a ra ts'edi ni mbui a ra hogamhma dí ɛc'yeyihü, ngue ra hoganxädi guí tenni. ⁷Ne o gui urpa ra güenda yám hmanse yu ja'i säti thoho ne xun ts'o. Pe dami hyadumbui nangué rá 'befi Oja. ⁸Ne tengu 'bu zäi dadin cunh ma ja'ihü, ne da hyä ra ts'edi, ne ngutho ga øthu nangué ma mbuihü, da hyä ra ts'edi 'bu zäi ga humbahü nangué rá 'befi Oja. Ne ɛmme xun ngu di muui 'bu ga humbahü, nguetho i ørcahu ran ho yu pa i jabu ya, ne gätho yu pa mazäi. ⁹Ne majuani na ram hman na, janangué'a nde'bu gätho ga øthu xun ho. ¹⁰Janangué'a dí häthu yun unbi ne dí humbi dadím pehmü, guerpü go da zä ga xihmbü xun ho rá m hma Oja yu ja'i. Ne da zä ga dáp yú mbui Oja buya, ne dim pøhø. Nguetho n'dat' Oja dí tømhbü i 'bui, nu'a in nde da yañ'u

gätho yu ja'i i 'bui, ne da yan'u to'o da 'yəc'yei a. ¹¹Nuya yun xädi i ja ua, thocpa thoho gui hyadumbui emme gui bēnbi ne gui xānbi gätho yu cu bí 'bupū. ¹²O to guídí japi da 'yu'ts'i'li ngue gra ts'ant'u thoho. Pe gui 'yut'u yu cu nangué yun t'øt'e bi xijū Ojā gue gui 'yøzehe xun ho, gui jamansu 'be'a gui ma, o 'be'a gui 'yørpū. Janangué'a gui 'yuti din huēqui n'da ngu n'da, ne di ja'ts'i, ne da zamzehe yú mbui. ¹³Pe gätho 'bū hin ná sōngā bū, pe gui jamansu ni 'befi 'bū guí man rām hman Ojā, ne'bū gadí un ran zofo yu ja'i, ne'bū guí xānbi 'be'a nam bōn'a n'daxequi gui xifi. ¹⁴Damim pefi xun ho nangué a rá ts'edi Ojā bi 'da'i, tengu bi xi'a u 'da yú pōngahyā Ojā. Ngue bi bēn'na ni mbui Ojā 'bū mí 'yāp rá mfāts'i nangué'e, ne bi gāx yú 'ye bū ja ni yā. ¹⁵Thocpa thoho gui 'yøt'a dí xi'i, ne hōnt'a gui hyadumbui gui 'yøt'a, ne nubūya da nu i gätho yu ja'i ngue bin te xun ho ni mbui nangué rá 'befi Ojā guí øt'e. ¹⁶Ne thocpa thoho gui hyadumbui gam fāse nangué ni mbui, ne gui jamansu 'be'a gätho gui xi u 'bupū nangué rām hman Ojā. Ne nu'bū ngubū gui 'yøt'e, ne di jap'a Ojā, ne'u gā mi'da yu ja'i gui xānbi.

Ga fāx ma cuhū

5 O guí su'a n'da ra daç'yei, pe dami zofo xun ho, tengutho 'bū ni ta. Ne nu'u yu ts'ant'u gui 'yøt'e tengutho 'bū nin 'yohuhū. ²Ne nu yu zi bōmbe gui 'yøt'e tengutho 'bū ni mbe, ne nu yu hmute, gui 'yøt'e tengutho 'bū nin ju, ne hin guim bēn'a n'da

ra 'yašā nangué'u. ³Ne nubū ja yūm peti gui jamansuhū n'da ra bōmbe 'bū xun du rá ndø, ngue'bū njo'o to'o di jamansu. ⁴Pe nu'bū n'da ra bōmbe xun du rá ndø, ne 'būh yú t'uhni, o gue yú 'beto, da bađi rán t'ēdi Ojā a di jamansu yú mbe, tengutho bi 'yørpa 'bū mín t'uhni. Ne gue'a in nde Ojā. ⁵Ne nu'bū n'da ra zi bōmbe i nyāui Ojā gā ra pa ne ra xui, ne hōnt'a Ojā im bēni, ne nu'bū njo'o to'o di jamansu, pe gui fāxhū a buya. ⁶Pe nu mi'da yu xisu, xun du yú ndø, ngue hinguim bēn Ojā, ne i honi da 'yøzehe yú pāhā zehē. Madague'bū i 'bui, pe tengu'bū xun du bū nam bēn Ojā. Hinga gue'u da mba ma jamansu bū ja ram peti u. ⁷Ne nuya yūm hma i ja ua, gui xānba u yu cu, janangué'a njon da 'yēna hinguí ho øt'u. ⁸Ne nu'bū n'da hin di unni 'be'a di 'be a rá ta o gue rá mbe, o gätho mi'da yú meni, man'da xun ts'o rá mbui 'bū, xinda gue'bū hin xtá 'yəc'yei, ne bi gōn'a ra Cristo. ⁹Nuya ga xi'i nda'u ní hyoya bōmbe gui hyuspa yú thuhu dim pēpū ja ram peti. Hōnt'u pe'ts'a hyāte njeya ne emme bim 'būmanhoui yú ndø. ¹⁰Ne i hnumanho nangué yu hoga'bēfi i øt'e, ne bi jamansu xun ho yú t'uhni, ne zaí di sāyaba yu ja'i bu ja yú ngu, ne him bin 'yēzehe pe bin 'yēhe nangué yú mi'yəc'yēihū, ne bi hyurpa yú mbui to'o mi tu yú mbui, ne bin ēhya bi 'yøt' mi'da yu hogant'øt'e. Ne guehya yu hyoya bōmbe gui hyuspa yú thuhu ya. ¹¹⁻¹²Pe nu mi'da yu xisu xun du yú ndø, nu'bū hinguí ngu yu jeya pe'ts'i, hin gui hyuspa yú thuhu

gue gui 'yɛmfu dim pɛpɛ. Nguetho ts'urpɛ thoho da bɛni din thɛti, ne nu'bu din thɛti mahɔn'a hin da 'yɔt'a ra 'befi mɪ ma xtá 'yɔt'e. Ne ra ts'oqui a nguetho him bi ja'ts'a bi ma. ¹³Ne nu'ɥ, ts'urpɛ thoho din dɔnhɛi yú mbɛi 'bɛ njo'o yú ndø, ne da hya'da thoho yɛ ngu, ne hɔn nan c'ɛte di ja, im man'a hingui ho, ne sá din thɛnt'i i øt'e ne hin rá 'befi bɛ. ¹⁴Janangue'a man'da xɛn ho 'bɛ din thɛti mahɔn'a, dim 'bɛh yú t'ɛhni, ne dim pɛpɛ ja yú nguse. Ne nu'bu din jabɛ da 'yɔt'e, hin di c'aman'ɥju man sɛihɛ 'bɛ. ¹⁵Nguetho i 'bɛ i 'da yɛ xisu xɛn du yú ndø, ne ya xɛ mbengui ne i ten ra zɪthu. ¹⁶Ne dí xi'i mahɔn'a, nu'bu 'bɛ a n'da ra cu ngue bi du rá ndø a rá mbe, jatho da mbepi, o gue rá nana bi du rá ndø, o gue rá meni, i jatho di jamansu, ne hinga gue'a ra mbeti pa ma peti bu ja ra nijá dí mba ma jamansu ɛ. Janangue'a dí gua'a ra mbeti bu ja ra nijá ngue hɔnt'ɥ njo'o to'o di jamansu da mba m'bepi bɛ. ¹⁷Nu yɛ ngurpi bu ja ram peti, nu'ɥ to di ja'ts'i xɛn ho yú 'befi, da t'ɛspa ɛ, ne da mba m'báts'i 'be'a di 'bedi. Ne nu'ɥ to i humbi din xánbate nangué rám hman Ojɔ, man'da jats'editho da t'ɛspi. ¹⁸Nguetho nt'o't'i: “Nu yɛ uɔfanindani 'bɛ i uɔhi hingan thu't'i yú nde, pɛ da zá da za yɛ paxi i ja bɛ.” Ne man'da ram hma i ja: “Nu'a to dim pefi ja rán t'ɛdi din ju't'i,” i ɛna. ¹⁹Ne hin gui 'yurpa ra güenda 'bɛ da mba ma yapi n'da ra ngurpi t'ɛmbi bi 'yɔt' ra ts'oqui, hinda hɔnt'bu di yoho hyu ɛ di yapi gui 'yøh pɛya. ²⁰Ne nu'bu majuani bi

'yɔt' ra ts'oqui, da mba ma hecpi bu dim peti ɛ mi'da, n'dahma gátho din su. ²¹Ne madague'bu gadín amigoui o hin'na, pɛ 'da'angu gui 'yørpe. Ne gue'a i jats'edi dí xi'i gui 'yɔt'a, nguetho in nu a Ojɔ, Ojɔ da badi 'bɛ guí ja'ts'i, ne'a ra Hmu, ra Jesucristo, in nu i, ne yú hogam 'bɛhni Ojɔ mahɛts'i in nu i. ²²Him 'bex gui un ra 'befi n'da ran 'yohɛ, 'be gui pɔhmbɛ 'be'a rá mbɛi. Nguetho nu'bu n'da gá un ra 'befi, ne da 'yɔt' ra ts'oqui, guí conhui rá ts'oqui a bɛya. Janangue'a gan 'yomfɛni xɛn ho, ne nte gan dupate bɛya. ²³Nuya dí xi'i gra Timoteo, nangué ni mbɛi xɛn ɛ, ne jant'a pɛnts' thoho, dami si zits'utho ra vino, ne hinga hɔnt'a ra dehe gui si. ²⁴Guim bɛmhbu ndana ɛ yɛn 'yohɛ da sih ra 'befi bu ja ram peti, 'bɛ i 'da ngue mfadi i ja yú ts'oqui, ne 'bɛh mi'da ngue hinga mfadi i ja yú ts'oqui jague'bu da zɔn ra pa da thɛnba yú ts'oqui. ²⁵Ne ngutho nangué ran hocjɔ'i i øt'a n'da, mfadi nangué yɛ ja'i. Ne nu'bu him 'bexque mfadi, pɛ m'bejua da fadi, nguetho hingui sá da 'yagui.

6 Nu'ɥ yɛ 'yɛhɛ bí 'bɛpɛ, da numansu ɛ yú hmu to i ørpa yú 'befi. Ne nu'bu din jabɛ da 'yɔt'e, njon di c'aman'ɥ nangué Ojɔ ne njon di c'aman'ɥ rán xádi Ojɔ. ²Ne nu'bu yɛ 'yɛc'yei ɛ yú hmu yɛ 'yɛhɛ, pɛ guexta'a da numansu ɛ yú hmu ne hin da zani ngue'bu mbɛni din cuhɛ ɛ. Pɛ man'da da bɛni da mbepi xɛn ho, nguetho rá mi'yɛc'yeiui da mbepi, ne di huɛc'a rá hmu. Dami xánba na ram hma, ne thocpa thoho gui bɛnba ɛ.

**Xun ngu dí tãhmbu nangué rá 'befi
Oja nguetho i hurca ma mbuihu**

³Pe i 'bu'i 'da yu xãnbate n'dan'yo ram hma in xãnbate, ne hin din theui a rãm hma ma Hmuhu ra Jesucristo ngue majuañi dí zerca ma mbuihu, ne hin din theui a ram hma ga dãp ma mbuihu Oja. ⁴Pe nu'ũ, bi ẽ't' yũ mbui nangué ran 'yets'i, ne nte i pađi. Ne ẽmme honi di dunba yũm hma guepu i fũpu ran ts'eya, ran heque, ran ts'ante, ran t'ũ't'ate, 'be'a gãtho im bẽn rá mbui. ⁵Ne nu'ũ thocpa tho din sui n'da ngu n'da ẽ, gue'ũ bin ts'on yũn 'yomfẽni, ne hingui sã da bađi ndana a majuañi. Ne im bẽni xũn ngu ra mbeti da daħa nangué rá 'befi Oja. Pe o guĩ øhmbu a i man ẽ. ⁶Pe majuañi xũn ngu dí tãhmbu nangué rá 'befi Oja, i hurca ma mbuihu, ne dí 'bũmanhohu nangué Oja. ⁷Nguetho nte bá haħu 'bu mãm 'bũhmbu ua ja ra ximhäi, ne nte da zã ga haħu 'bu bi zõn ra pa ga tuħ. ⁸Pe hin da du ma mbuihu 'bu zí ts'ũtho dí pes'hu yũn ts'ihme ne yu he. ⁹Pe nu'ũ to'o in nde dim membeti, hingan ts'ãrpũ thoho da thãt'i da 'yõt'a ra ts'oqui. Ne tengu'bu da mba nthu't'i rá mbui, ne man'da man'da nĩn xãndi 'be'a gãtho da bẽn rá mbui. Pe ndetho din unbazehẽ, ne din tonto rá mbui 'be'a gãtho honi, ne gue'ũ yũn t'øt'e ní zo bu ja ram 'bedi. ¹⁰Nguetho nu'bu 'bu a n'da ẽmme in nde ra mbeti, gue'a ní mbuđi gãtho yu ts'oqui bu rá mbui a. Ne nu'a ní ho ra mbeti ẽ 'da, bi 'uepu rá 'yu Oja, ne di unba zehẽ rá mbui nangué ra dumbui.

**I øt' ra hogatuhni nangué
Oja a ra Timoteo**

¹¹Pe nu'i gra Timoteo, rá mbefli Oja, dami 'uegue nangué yũn ts'o i mangua. Pe gui hyumbi gui ten'na ran ho, ne hønt'a Oja guim bẽni da mbãx'i'i, ne gui huẽc ni mija'ihu, ne hin gan xõmbui, ne din ja ni yembui. ¹²Xũn ngu yu ja'i bi 'yø 'bu gmĩm ma xũn ho ni t'ẽc'yei. Ne nguetho ya gui hyut'anzambu gui tãħa, tengu'bu n'da ra dofui i hãt yũn unbi ngue da daħ ran sui. Janangué'a da zã guim bent'i xũn ho a ra te ma'da'yo, gue'a í zon'na a. ¹³Ne guim bẽni Oja in nu i, nu'a di un yũ te 'be'a gãtho i 'bui. Janangué'a gui hyut'anzambu ne hin gui su nin dađe. Ne in nu'a ra Jesucristo ngue bi ma xũn ho a majuañi 'bu mí mba ma dãpi ra Poncio Pilato. ¹⁴Janangué'a dí xi'i, jats'editho gui ja'ts'i gãtho ra 'befi bin 'da'i, nte gui ts'oni, ne njon da man ran ts'o nangué'a buya. Ne gue'a gui 'yøt'a ya, gue'bu go bi zõn ra pa di nequi ma Hmuhu ra Jesucristo. ¹⁵Nguetho nu'bu bi zõn ra pa nts'ãnni, Oja ba penhua ra Cristo mahõn'a. Ne nu Oja mixte xũn hotho, ne ẽmme di johya, ne i 'dase ngue di manda. Ne nu'a Oja ra ts'ut'abi xinda gue gãtho mi'da yu ts'ut'abi 'bui, ne nu'a ja rá ts'edi xinda gue gãtho mi'da ja yũ ts'edi. ¹⁶Ne hønt'a Oja njãm'bu da du. Ne ẽmme di nec thoho hapũ bí 'bui, njon da zã da hyãm bu, ne njongui sã da nu Oja. Nu'a ẽmme i t'ẽspi ne da 'yuh rá ts'edi mazai. Ne hønt'a gam bẽmhbu a ya. ¹⁷Dami xi'ũ yu membeti 'yẽc'yei, ngue'ũ to i ja yũ

mbeti ua ja ra ximhäi, dami xifi hin din 'yęts'i, ne xın da bęni di muui yá mbeti, nu'ę ts'ęrpę thofo dim 'bedi. Pe dami xifi hont'a Oja da bęni, ngue di muui xın ho, ne da badi bí nęxpę 'bę Oja gátho xın ho dí pes'hę, ndeję dan johyahę. ¹⁸Pe dami xifi da 'yot' ran ho, ne man'da tengu'bę gue'a ná membeti ę bęya. Ngue hin din 'yęya pe da gomhbę yę ja'i 'be'a pe'ts'i. ¹⁹Ne nu'bę din jabę ga othę, ga pes'hę 'be'a majuęni di muui, ne ga nuhę xın ngu rán japi Oja 'bę bi zon ra pa, ne

majuęni dam 'bamanhohę gátho yę pa mazai.

N'da ran zofo ran zęgui

²⁰Nu'i gra Timoteo, dami jamansu xın ho ra 'befi nanguę ráam hma Oja bi 'da'i. Ne dami 'uegue nanguę'ę yęm hma ęmbi ní dın ran 'yomfęni n'da, pe hingui ho ę. Sati thofo, ne n'dan'yotho ra 'yu i ut'a n'da. Ne nu'ę to'o bi denni, bi 'beh rá 'yu Oja. ²¹Ne nuya Oja di 'da ahę rá mate. Ne hont'a dí xi'a ya.

2 TIMOTEO

Ná yoho ra søcuq bi 'yorba ra Timoteo a ra Pablo

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, Oja bi zänni ma 'bäi'be a ra Jesucristo, ga xih yu ja'i a bi mam majuqni Oja, ngue di un ra temazaı u to di döp yú mbui ra Cristo Jesús. ²Dí pen'na ra søcuq gra Timoteo, dadí huçc'a'i tengu'bu ma ts'unt'u i. Ne dí äp Oja ma Tahu di 'da'a rá mate ne rán huçcate ne da hyut'a ni mbui, ne ra Cristo Jesús ma Hmuhu.

Ra Timoteo da ma ran ho ma'da'yo nangué ra Jesucristo

³Dí ɛmbä jamadi Oja 'bu dím bɛn'i, ra xui ne ra pa thocpa thoho, nguetho dí pađi guí ɛc'yei xun ho tengugä, ngue dá ɔt'ä ra 'befi bi 'dacä Oja, ne ngutho mi ɔt'u mam bombøtahe 'bu maya'bu. ⁴Dím bɛn'i gán zom 'bu mán xummi, ne bi däh ni guidä. Ne ɛmme dín nde ga nu i mahøn'a, ne din jagä ran johya xun ho 'bu ga nu i. ⁵Dím bɛn'i ngue hingui yoho ni mbui. Pe guí ɛc'yei xun ho, tengubu na 'yɛc'yei ni ndømbe ra Loida ne'a ni mbe ra Eunice. ⁶Janangué'a dín nde'e thocpa tho guim bɛni bi 'da'a

rá ts'edi Oja 'bu má cäx ma 'ye bu ni ya, ne dí xi'i gan ɛhya gui 'yot' rá 'befi Oja bi 'da'i. ⁷Nguetho nu'a rá Hogandahi Oja bi 'daju hin di jaju dan suhu, pe di jaju ga huthu ran zambuı, ne dan huçju n'da ngu n'daju, ne ga sam zehɛ ma mbuihu. ⁸Janangué'a o guí pes' ni sä gui mamp'a rá m hman ma Hmuhu, ne o guí su ngue dí ofädigä nangué Oja. Pe ne'i dami hyät'i gui set yun unbi tengu thohogä, nangué rá m hman Oja guí ɔt'e. Ne Oja da mbäx'i'i. ⁹Ne bi yanju Oja ne bi mberca ma mbuihu, ne nubaya bi xiju ga ɔpahu rá 'befi. Pe hin í yanju a rá 'befi Oja dí ɔthu, pe bi yanju 'bu má hamhu rá mate. Ne gue'a bi zän zehɛ Oja 'bu him maní 'yot' ra ximhäi, ngue da yanju ra Jesucristo. ¹⁰Nuya bi nequi a mán ts'änni, ngue bi nequi ma yantehu ra Jesucristo, nu'a bi dap rá ts'edi ran ɔte, ne bi jaju dán 'yohu rá 'yu ra te mazaı. Ne gue'a i xiju rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹¹Ne gue'a ram hma dá mangä, ne bá 'bengä, ne gue'a ram hma dá xänba u yu ja'i hing yu judío. ¹²Janangué'a dí sägä ran unbi ya. Pe hin dí pes' ma sä,

nguetho dí paçá a to'o dí ɛç'yeigä, dí paði i ja rá ts'edi da mbesca ma tegä ngue dá däpi, ga pømanho 'bũ rán zɛgui. ¹³Ne nanguie ran ho ma'da'yo dá xän'ni'i, dami thoqui gui 'yɛç'yei ra Cristo Jesús ne dami 'yøt' ran huçcate bi 'da'i. ¹⁴Ne dami jamansu ran ho ma'da'yo i 'yo ni güenda, nanguie rá Hogandahi Oja i 'bũpũ mbo ma mbũihũ. ¹⁵Guí paði gätho bi 'ue'u yũ cu ngue yũ mengu bũ Asia, bi 'uegue nanguecä, ne ra Figelo ne ra Hermógenes. ¹⁶Pe nu'ũ gätho 'bũpũ rá ngu ra Onesíforo, Oja dí jap'ũ. Nguetho nu ra Onesíforo xũn ngu yũ nidĩ bi mbäxcagui, ne him bi mbes' rá sä nanguie yũ cadena i thurcä. ¹⁷Ne nu'bũ mi zøcua Roma a, ɛmme bi hyongui ne bi ðingui. ¹⁸Nu ra Jesucristo di japi xũn ho 'bũ rán zɛgui ra pa, nguetho nu'bũ mám 'bũpũ Éfeso, ne ɛmme xũn ngu 'be'a gätho bi 'yørpũ ngue bi mbäx rá 'befi Oja bũ a. Ne man'da guí paði xinda guecä.

Ra hoga dofui nanguie ra Jesucristo

2 Pe nu'i tengu'bũ ma ts'unt'ũ i, gra Timoteo, dami hyä ra ts'edi nanguie rá mate bi 'da'a ra Jesucristo. ²Nu ram hma gá 'yøde dá mangä, ne xũn ngu'ũ i man'a majuañi. Ne n'dat'a ram hma gui thocpa ra 'befi mi'da yũ hocja'i, gui huan'ndũ to'o da zä da xänba ɛ mi'da. ³Dami hyät yũn ɛnbi tengugä, nguetho gra hogadofui nanguie ra Jesucristo. ⁴Nu ra dofui hingui sä xtán hɛti rá mbũi, ngue xũn ngu mi'da 'be'a gätho da 'yøt'e tengu mi'da yũ ja'i thoho, jananguie'a da zä da 'yøt'a i

numanho rá hmu ngue bi cũt' ran dofui. ⁵Nu'a to'o nde da ðah ran t'ɛni, pe hin da ða 'bũ hin da 'yørpä yũn t'ɛdi a ran t'ɛni. ⁶Nu'a to dim pepũ ja ra häi da zi a rá mbũdi ðin ja, jananguie'a da hyumbi da 'yøt' rá 'befi, ngue da baði rá mbũdi i taşé rá 'befi nanguie rá mbũi zehé. ⁷Dami paði 'be'a dí xi'i, Oja di 'yomfɛni'i ngue 'be'a gätho gui 'yøt'e. ⁸Thocpa thoho guim bɛni i 'bũ'a ra Jesucristo ya, bi ðambɛni 'bũ mi du, ne nu'a n'da rá m bom'betto ra David. Ne gue'a ram hma dí mangä a. ⁹Jananguie'a dí sä ran ɛnbi ya, ne dí ofädi, tengu'bũ drá ts'om'bäigä. Pe nu rá m hman Oja hingui ofädi a. ¹⁰Ne dí hät'i dí thocä a ra 'befi, madague'bũ pa ma ɛnguigä, ðin ndepe ne'ũ dim pø ɛ to'o gätho nthahni. Ne ga comhbũ rá ts'edi mixte a ra Cristo, gätho yũ pa mazai. ¹¹Majuañi a ram hma, ngue

Nu'bũ dí m bɛmhbũ tengutho 'bũ 'darbũ xcamá tuhũ ra Cristo, da zä 'darbũ dam 'bũhmbũ 'bũ.

¹²Ne nu'bũ dí häthũ yũn ɛnbi, pe 'darbũ ga comhbũ bũ ja rá ts'edi 'bũ.

Pe nu'bũ dí cømhbũ a ra Cristo, ne'a da gønjũ a.

¹³Nu'bũ hin dí ɛç'yeihũ gue majuañi a, pe guexta'a majuañi a, ne gätho da 'yøt'a bi ma da 'yøt'e.

Oja da numanho ra hogambefi

¹⁴Dami bɛnba ɛ bí 'bũpũ nanguehya yũm hman ya, nguetho in nu Oja ɛ. Gui xifi hin ðin junt'i

nangue yúm hma. Nguetho sáti tho 'bú din junt'i, ndetho di u't'u to'o i øde. ¹⁵Ne gan ðhya gan xádi nguetho gra hogambefi nangue a ram hma majuañi. Damin 'yomfëni gui hyoni 'be'a nam bøni n'da ngu n'da ram hma, ne gui paði 'be'a pe u n'da ngu n'da yúm hma, ne gui pepi xún ho. Janangue'a da numanho Oja a guí ø't'e, ne hin gui pes' ni sä. ¹⁶Ne gui 'uegue nangue yúm hma sáti thoho, nguetho nu'u hingui ho u, ne di japi emme din ts'om'bäi n'da. ¹⁷Ne nu'u yúm hma, tengu'bu ra sasi din ndoqui, ne da 'ya rá ja'i n'da. Ngue tengu yúm hma i man'a ra Himeneo ne ra Fileto. ¹⁸Nu'u bi 'uegue nangue ram hma majuañi, ne sä en'u ya bin ja ngue ya xún dambëni u yu 'yëc'yëi i 'bui. Janangue'a bi pärra yú t'ëc'yëi u 'da. ¹⁹Pe nu rá 'befi Oja i ørpa yu 'yëc'yëi, hin da zä dim 'bedi, nguetho di jamansu u yú t'uhni Oja. Ne nu'u yú t'uhni Oja, ngue i man rá thuhu ra Cristo, i jatho da 'uepu ja ra ts'oqui. ²⁰Ne nuju dyu 'yëc'yëihü, dí øthü tengu'bu dyum pëfihü bu ja rá ngu Oja. Ne tengu'bu xún ngu yúm pëfi bí ja bu. Nu'u 'da yu oro, ne yu t'axi, pegue ra za u 'da, ne ra jahäi u mi'da. Nu'u 'da emme pa nthoni, nu'u 'da hin e mahyoni. ²¹Nu'bu n'da ra ja'i da 'uese bu ja ra ts'oqui, da gohi xún ho, tengu n'da ram pëfi i pa nthoni, da mba ma jamansu, ne da zä di pepi xún ho rá hmu bu ja rá ngu. ²²Janangue'a dami 'uegue nangue yu ts'oqui di ho yu ts'ant'u, pe gan ðhya gui 'yøt' ran ho in nde Oja. Ne gui hya ra ts'edi nangue guim bën Oja, ne din ja nin

huëcate, ne n'dat'a guim bëmhbü u gä mi'da i ëc'yëi Oja, nangue'u m'be't'e yú mbui. ²³Ne gui 'uetho nangue ran junt'i im man'u to'o hin din 'yomfëni, nguetho ja guëpu da mbupu n'da ra sui. ²⁴Pe nu yú 'yëhe ra Hmu hingui sä din sui, pe din ja yú yëmbui nangue n'da ngu n'da u, ne din ðhya din xänbäte, ne da hyät'i xún ho 'be'a da t'ørpe. ²⁵Ne nu'bu 'bu'a n'da n'dan'yo im bëni, jante thoho gui 'yuti, xøhma tho Oja di japi di päh rá mbui, da zøni da ba a majuañi. ²⁶Ne da ðin ran 'yomfëni xún ho büya, nguetho da yañi nangue rá 'dihi ra zithu xí bent'i, mín nde a ra zithu xtá 'yørpa rá pähä.

I jatho dam fähmbü nangue'u yu ts'om'bäi

3 Nu'i Timoteo, dami paði 'be'a din ja. Ba epu yu pa xún hej, nguetho dim 'buh yu ts'om'bäi. ²Nguetho din huëc zehë, ne hønt'a ra mbeti da nde. Ne ná yat'a, ne din 'yëzehe, ne din sante, da mbesta'a 'be'a i xih rá ta ne rá mbe, ne hingui bën ra mate bi t'ørpe, ne hingui numansu Oja. ³Ne hin din ja yún huëcate, ne njam'bu din hoh yú mbui, ne hønt'a go 'be'a da xih yú mi ja'ihü, ne øzehe yú pähä zehë, ne njo'o to i su, ne i san'u i øt' ran ho. ⁴Ne yu zandatetho, ne hingam 'be din 'yomfëni 'be'a da 'yøt'e. Ne mbëni ma guese, ne di ho rán johya ra ximhäi xinda gue rá pähä Oja. ⁵I ja yún t'øt'e tengu yú t'ëc'yëi, pe hingui nde da hyän rá ts'edi Oja u. Pe gui 'uegue nangue'u. ⁶Ne i pa bu ja yu ngu, i hä't' yu xisu, i xifi 'da'angu da 'yøthü ngue'u yu

xisu hinguin zaqui yú mbui, ngue'a xun ngu yú ts'oqui i tu. Ne man'da ní ts'ixpü ja ra ts'oqui. ⁷Ne da 'yömanho 'be'a gá ním hma da sifi ne thocpa tho din xädi pe njam'bu da bā a majuani. ⁸Tengu mi øt'ü ra Janes ne ra Jambres, ngue'a mim bādi ü, ne midín sühmbü ra Moisés, ngue rá pøngahya Oja. Ne ngutho i øt' yün 'yohü ya, din sühmbü a ram hma majuani. Ne bi ts'on yün 'yomfëni, ne bim 'bedi nangue'a ra 'yu majuani. ⁹Pe hingui ngu yü pa da hyät'i, nguetho gätho da t'uti nte ní mbat'ü yüm hma, tengu bin jap'ü yü bādi ngue ra Janes ne ra Jambres.

Rán zegui ran zofo

¹⁰Pe nu'i Timoteo, gá tenni 'be'a dá xän'na'i. Ne guí pādi 'be'a dám 'bücä, ne guí pādi hanja dá øt'ä a. Guí pādi 'be'a dí øc'yëigä, ne gán nu njam'bu dán xømbüigä. Ne guí pādi ja man huçcate. ¹¹Ne guí pādi emme bi mba ma ügui, ne gán nu 'be'a män ünbi dá hä't'ä. Ne guí pādi 'be'a gätho dá thocä bü Antioquia, nepü Iconio, nepü Listra, ngue nu yün ücpi dá nugä. Pe Oja bi yangui nangue gätho ü. ¹²Ne majuani dí xi'i, to'o gätho da nde n'dat'a ra Cristo da denni, da mba ma ücpi ü. ¹³Nu yü ts'om'bäi ne yü hyäte, man'da man'da xun ts'o 'be'a da 'yøt'e. Ne 'da xtín hyäthoho. ¹⁴Pe nu'i, dami thoqui 'be'a gán xädi, guí pādi gue majuani a, gue guí pādi to'o bi xän'na'i. ¹⁵Ne gue'bü go gmín t'ühni, gá pah rá t'ohni Oja, i ja rá ts'edi bi bën'ni'i gá döp ni mbui ra Jesucristo, ne gán yāni. ¹⁶Gätho rá t'ohni Oja bi bënba Oja

nangue rá mbui to'o bi 'yo't'i. Ne mahyoni di jajü ga pahmbü 'be'a rán 'yomfëni Oja, ne da xijü 'bü hinga gue'a dí øthü, ne gue'a dí pärcä ma mbuihü a, ne da xängahü ran ho ga øthü. ¹⁷Janangue'a nte di 'be a rá mbefi Oja, da zä bü da 'yøt'e 'be'a gätho xun ho.

4 Janangue'a dí xi'i gra Timoteo, Oja in nujü, ne ra Jesucristo, nu'a i jatho ba pengua da 'yøt' ran ts'üt'abi, di juanbā ü 'bui ne'ü xun du. In nujü, janangue'a emme dí xi'i: ²Dami mamp'a rá m hma, emme gan øhya guim ma, hønbü go hapü ne hønt'a go ní ora, pe guehma gui xifi n'da ngu n'da yü jā'i. Dami hecpa yü dādit's'oqui, japi da 'ye'ts' yú ts'oqui, ne gui zerpa yú mbui büya. Ne jante thoho gui xänbi ne hin gan xømbüi. ³Gui hyumbi nguetho ba epü yü pa njon da nde da 'yø'a ram hma di hocpa yú mbui, pøgue da zonh'nü mi'da yü xänbate, da man ü 'da yüm hma man'da di hose. ⁴Da goh yú mbui nangue'a majuani, ne da den'nü yüm hma him majuani. ⁵Pe nu'i thocpa thoho gan 'yomfëni xun ho. Dami hyät' yün ünbi, dami jät's'i xun ho a ni 'befi, nangue rán ho ma'da'yo ra Jesucristo. ⁶Ne nugä, mi ts'ütho da zøn ra pa da guah ran t'unni nangue ma te dadí un Oja, da zøn ra ora ga pøngä ua, ngue ga tu. ⁷Bi gua a ran taha dá øt'ä ya nangue'a ran taha xun ho, ne bi gua a ra 'dihi dá øt'ä. Dá jamansu ma 'befi nangue ma t'øc'yëi dá øt'e. ⁸Ne nuya bí jabü a ran ho di 'dacä ra hoga Inspector, ngue rán theui a ran ho dá øt'ä. Ne di 'dacä 'bü bi zøn ra pa. Ne hinga høngdä, ne

gätho ɯ mi'da gue i xõnni ba ɣh ra Hmu, ne'ɯ gätho din t'un ran ho ɯ.

Bi mba ma bɛnbi ra Timoteo

⁹Ne nu'i, Timoteo, dami 'yõt' ra ts'edi gua ɣcua n'dihi. ¹⁰Nguetho nu ra Crescente bi mba bu Galacia, ne ra Tito bi mba bu Damacia, nu'a go ra Demas bi mbase bu ra hnini Tesalónica, ngue bi ho ra ximhäi in nu ya. ¹¹Hõnt'a ra Lucas dí 'bu'be ua. Bá si a ra Marcos 'bu guá ɣhe, nguetho ga hongua a. ¹²Ne dá penh pu ja ra hnini Éfeso a ra Tíquico. ¹³Pe nu'bu guá ɣhe, gua ɕangui ts'ɯ ma coto dá sopu Troas bu bí 'buh ra Carpo, ne'ɯ ma libro gua ɕangui ts'ɯ, pe man'da jats'edi gua ɕanga yu sɔcuá hinga nt'o't'i. ¹⁴Nu ra Alejandro ra 'yõt'acobre, xun ts'o 'be'a bi 'yørque. Oja di cospi nanguue yún t'õt'e. ¹⁵Damim fädi hin da 'yõt'e'e tengu bi 'yørkä, nguetho ɣmme bi gorca ma nde 'bu mán ya. ¹⁶Nu'bu rá mbudi bi mba ma juangui njom bi mbäxcagui, pe gätho bi hyega thoho. Oja di punba

ɯ. ¹⁷Pe Oja däm 'bä'be ne bi zerca ma mbui, jananguue'a dá ja'ts'i dá man'a rá m hman bu bí 'bu'ɯ hing yu judío. Ne Oja bi mbäxqui bi yangui nanguue yú nde yu zate. ¹⁸Ne Oja da yangui nanguue gätho 'be'a xun ts'o, ne 'bex da zixca bu mahets'i bu di manda. Ga ɣspahu Oja gätho yu pa mazai. Ne hõnt'a gam bɛmhbu a ya.

Yun zengua rán zegui

¹⁹Dami zenguagui ts'ɯ ra Prisca, ne'a rá ndø, nu'a ra Aquila, ne'ɯ 'buɣu rá ngu ra Onesíforo. ²⁰Nu ra Erasto bí copu Corinto. Nu'a ra Trófimo dá sopu Mileto ngue xun ɯ. ²¹Dami 'yõt' ra ts'edi gua ɣ 'bu hin ní yut' yu pa xun se. I penh'na ran zengua gätho yu cu i 'bucua, nu ra Eubulo ne ra Pudente, ne ra Lino, ne ra Claudia, ne gätho mi'da yu cu 'bucua, gätho i penh'na ran zengua. ²²Nu ma Hmuhu ra Jesucristo da mbäx'a ni mbui, ne di 'da ahü rá mate Oja. Ne hõnt'a dá xi'a ya.

TITO

Ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Pablo bi mbenpa a ra Tito

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, dí pen'na ra sɔcuɔ i ja ua grá Tito. Nugä rá 'yɛhɛgä Oja, ne ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Ga zedi da 'yɛc'yɛi ɯ bi huan Oja, ne da bɔ a ram hma majuaɲi, janangue'a da 'yɔt' ran hocja'i nangue Oja. ²Guehna dí ɔt'ä nguetho dín ndep ɯ ga comhbɯ ra temazaɲi ngue bi ma majuaɲi Oja 'bɯ rá mbɯdi ra ximhäi. Ne nu Oja hingui sä da man ra fehni a. ³Ne nuya bi zɔn ra pa ngue bi ts'änni da hman ran ho ma'da'yo, ne bi 'dac man t'ɛdi gam mangä, ngue guesɛ Oja ma yantehɯ. ⁴Ne nu'i Tito, tengu'bɯ majuaɲi ma ts'unt'ɯ i, ngue dá ja i gá 'yɛc'yɛi. Ne dí äp Oja ma Tahɯ di 'da'a rán japi ne rán huɛcate, ne da hyut'a ni mbɯi, ne ra Jesucristo ma Yantehɯ.

I pa nsifi ra Tito 'be'a da 'yɔrpu Creta

⁵Janangue'a dá soc'a bɯ ja ra häi Creta, ngue gui juadi hapɯ di 'be'a ra 'befi. Ngue gui huan'ndɯ yɯ ngurbi n'da ngu n'da yɯ hnini bɯ guí 'bɯi, ngue nu yɯ ngurbi nangue yɯ 'yɛc'yɛi, tengu dá xi'a

mam'bet'o. ⁶Gui huan'ndɯ to'o nte ma ts'oqui i thɪnbi, nu'a n'datho rá xisu i si, ne nu yú t'ɯhni bi dɔp yú mbɯi Oja, ne hingui ɔt'a n'da ran tonto, xinga gue ram fe'ts'i i ɔt'ɯ yú t'ɯhni, janangue'a njon di yapi. ⁷Nguetho nu yɯ ngurbi i 'yo yú güenda a rá 'befi Oja. Janangue'a da thahni to'o hingui ɔt' ran ts'o, nu'a hin din 'yɛzɛhɛ, ne hin din cue, ne xín dim mihni, xín din ndesɯi, xín din siyate ngue ra mbeti. ⁸Ne da thahni to'o di säyaba yú mija'ihu bɯ ja rá ngu, ne di ho 'be'a gätho xɯn ho. Ne din 'yomfɛni ts'ɯ, ne 'da ni huɛcthoho gätho, ne da numansu Oja nangue n'da ra hogambɯi, ne i sɔmzehe rá mbɯi hin din tonto. ⁹Ne din zɔm bɯ ja ram hma majuaɲi, nangue ram hma dadín xähmbɯ, janangue'a da zä da xänba ɯ bí 'bɯpɯ, da mbäts'i. Ne nu mi'da bí 'bɯpɯ, ngue'ɯ di ɯcpa rá m hman Oja, di bɛnbi hapɯ di 'be'ɯ, janangue'a da 'yɛc'yɛi. ¹⁰Nguetho nu'ɯ to'o im ma da 'yɔthoho yɯn t'ɔt'e mi xi Oja yɯ judío maya'bɯ, i jatho da mba ma hecpi ɯ. Nguetho nte ní mbat'ɯ yúm hma ɯ, ne i häte ɯ, ne i ɔt' yú pähä zɛhe. ¹¹Ne

hõnbu go hapu i carpu ja yu ngu, i u't'u gätho i 'bupu, nangue yám hmanse yu hyäte, ngue hingui sä da hma. Ne hont'a ra mbeti in nde. ¹²Ne i øt'e tengu mi man'a n'da yú mengu zehehu bu ra häi Creta, ngue n'da ra basocua, bi ma: “Zai yu ndõbethani u ma menguhe ua, ne tengu yu zate ngue xun ts'o øt'u, ne hont'a da zi i honi, ne emme i danhyei,” bi 'yena. ¹³Ne majuani bi man'a n'da yú menguhu. Janangue'a gui hecpa u, n'damhma da bõmanho yú t'ec'yei u i 'bupu. ¹⁴Ne gui xifi hin da 'yec'yeibi yám hman se u yu judío, ne xín da numansup yú t'ec'yei se yu ja'i, gue'u hinguin nde da 'yot'a majuani. ¹⁵Nu'u to'o xun ho yú mbui, hont'a xun ho im beni, pe nu'u to'o hin bi dap yú mbui Oja ne xun ts'o yú mbui, nu'u, hin'yu 'be'a numanho u. Nguetho bin ts'on yún 'yomfeni, ne him bi zä bi 'yot'a bi xi Oja 'bu mi zop yú mbui. ¹⁶Ne nu'u yu ja'i tengu u, ena ngue i ec'yei Oja, pe n'dan'yo thoho yún t'ot'e, guepu ní fadi hingui ec'yei u. Ne xun ts'o yú mbui nangue'a festhoho 'be'a sifi, hingui sä da 'yot' ran ho.

Ra Tito din xänbate nangue ra hoganxädi

2 Pe nu'i gra Tito, dami xänbi 'be'a nín t'ot'e rán theui a ra hoganxädi. ²Nu yu zí ndø, dami xifi hin din iti, ne da 'yot'e ngue da hnumansu, ne da beni xun ho 'be'a da 'yot'e, ne da 'yec'yei xun ho, ne da 'yot' ran huçcate, ne hin din xõmbui. ³Ne'u yu zí bõmbe, dami xifi da numansu Oja hapu din 'yo, ne njon di c'aman'u, ne xín dim

mihni, ne da 'yuh ra hoga'yu. ⁴Ne nu yu zí bõmbe da xänba yu hmute di huçc yú ndø ne yú t'uhni. ⁵Ne da xänba n'da ran 'yomfeni xun ho, hin din 'yom't'eni, ne di jamansu bu ja yú nguse, din ja ra yembui, ne da 'yot'a da xih yú ndø, n'damhma njon da zä da man ran ts'o nangue ráam hman Oja. ⁶Ne nu'u yu ts'unt'u, gui xifi din 'yomfënisse ts'u. ⁷Ne nu'i Tito, dami 'yut'u mi'da 'be'a gätho gui øt'e, ngue dim 'bõmanho. Ne n'dat'a guim beni ngue gui xänbi 'be'a majuani, ne gui 'yot'e ngue da hnumanho'i 'bu guín xänbate. ⁸Ne emme xtán ho 'be'a gätho guim ma, n'damhma nte da thün'na nim hma. Ne da mbe'ts' yú sä to'o nde da zaju, ne hin hapu dí mbu'a 'be'a da ma. ⁹Ne'u yu 'yehë i 'bupu, dami xifi da 'yot'e gätho i xih yú hmu, ne hin da dati, ne mpähä thoho da 'yot'a i sifi. ¹⁰Ne hin da bæpi 'be'a pe'ts' yú hmu, pe da 'yot'a gätho in numanho yú hmu. Ne nu'bu gätho din jaba da 'yot'e, gue'a dí necmanho ram hma nangue ma yantehu Oja. ¹¹Nguetho bi nequi rá mate Oja ngue in nde di pø'u gätho 'bucua ja ra ximhäi. ¹²Ne nu rá mate Oja di bængahu ga hehmbu ran ts'om'bäi, ne ga hehmbu ma pähä zehehu. Ne di bængahu ga samzehë ma mbuihu ne ga øthu ran hocja'i, ne gan numansuhu Oja gätho yu pa dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi. ¹³Ne di bængahu ga tõmhbu ja gue'bu bi nequi a ran johya dí tõmhbu, ngue di nequi a ma Ojahu ra Jesucristo tate tho rá ts'edi, ne ma yantehu a. ¹⁴Ne bin dase a ngue di 'bercahu gätho man ts'om'bäihü, ne da mberca ma mbuihu, da 'yot'e

ngue yú t'uhni zehegahü Oja, ne di ghyagahü nangué ran ho ya. ¹⁵Ne guehna i ja ua gui xänba büya. Dami xänbi, gui 'yomfënip yu cu, ne gui hecpi, nguetho bin 'da'a ran t'ëdi xün ho gui 'yõt'e. Ne o guidí japi da mbesta'a nim hma.

**I sih ra Tito nda'a nín zofa
da xänba yu 'yëc'yei**

3 Ne nu'i gra Tito, dami bënba u yu cu ngue da numansu ra ts'ut'abi, ne'u yüm fäts'ihü ra ts'ut'abi gätho da numansu. Ne hin da 'yörpa ram fëts'i, pegue mpähä thoho da 'yõt'e 'be'a gätho xün ho. ²Ne gui xifi njon ga c'aman'uhü, ne hin dan junthü, pe ma pähä zehëhü da thaçpahü. Ne din jajü ra yembüi nangué gätho yu jã'i. ³Guim bëmhü ngue neju dán tontohü mäm'bet'o, ne mi jase man t'ëdihü, neju dán hyäzehëhü, ne gätho dán 'yëghëhü rá ts'oqui ra ximhäi. Ne dá 'beh ma pahü nangué man ts'om'bäihü dá øthü, ne dá seyabahü ma mijã'ihü. Mí ts'anju ne xim mí santehü. ⁴Pe bi zøn ra pa bi nequi rá mate Oja ma yäntehü, ngue bi 'yörpa ran huçcate u yu jã'i. ⁵Ne bi yänju Oja. Pe hin nangué yün t'õt'e xün ho dá øthü, pe bi yänju nangué rán huçcatese 'bu má ømanhohü a. Bi 'dajü ra 'da'yote 'bü mi mberca ma mbüihü, ne dí 'bühmbü ma'da'yo nangué rá Hogandähi. ⁶Ne bi 'dajü xün ho rá Hogandähi n'youi xün gu rán japi ne rá ts'edi nguetho ra Jesucristo ma yäntehü a. ⁷Ngue bi hogahü nangué rá mate, janangué'a 'darbü dam 'bühmbü nangué ra temazäi, ne gue'a dí tømhbü a ya. ⁸Ne

gätho majuañi na im mangua. Gui hyah ni mbüi gui xänbi xün ho yu 'yëc'yei 'büü, janangué'a da bëni ëmme da hyumbi da 'yõt'a ran ho. Nguetho xün ho a, ne da mbäx yü mijã'ihü büya. ⁹Pe o guidín junthü nangué'u yüm hma nte ní mbatho, ne hinguin junthü nangué 'be'u yü thuhu u yüm bombøta maya'bü. O guidín sühmbü nangué yün t'ëdi midí un Oja yu judío, nguetho säti thoho 'bü dán sühmbü u. ¹⁰Nu'bü 'bü a n'da n'dan'yo yüm hma im ma ní dëp'ahü yün junt'i, dami hecpi. N'dandí o yondí gui hecpi. Pe nu'bü hin da 'yøde, gui hyethohü a. ¹¹Nguetho nu'a xi'ahü yüm hma ní dëp'ahü yün junt'i, xí bøm bü ja rá 'yu Oja a, ne øt' yu ts'oqui, ne da nuse bü 'be'a xí 'yør büya.

Man'da i xih yü amigo ra Pablo

¹²Dí ëna ga penhna ra Temio o gue ra Tíquico. Nu'bü bi zøm bü, 'yørqui ts'u ra mate gua ë'a n'dihi, dan c'at'ui bü ra hnini Nicópolis. Nguetho dín nde dam 'bühmbü bü 'bü bin ja yu pa xün se. ¹³Dami fäts'i xün ho a ra Zenas, nu'a im pøngahyã nangué yün t'ëdi. Ne'a ra Apolos, dami zedi da dñ'a mahyoni ngue da hyax 'bü bi mbë bü n'danni. ¹⁴Nguetho nu yu cu da badi ngue dim pëfi xün ho nangué yü 'bëfi zehë, n'damhna da zã da mbäx u mi'da di 'be'a mahyoni. ¹⁵Dami zengua gahe ts'u u bí 'büü, ngue'u ma mi 'yëc'yeihü, ngue 'da xtán huçtahü. Ne dí äp Oja da 'yents'ahü rán japi gätho ahü. Ne hønt'a dí xi ahü ya, ne hønt'a gam bëmhü a ya.

FILEMÓN

Ra søcuą bi 'yo't'a ra Pablo bi mbenpa a ra Filemón

Ra Pablo bi 'yorba ra søcuą ra Filemón

¹Nguä drá Pablogä dí ofädigä nangué ra Cristo Jesús. Dí ot'ä'be ra søcuą ra Timoteo, ne ga pen'na'be ma amigo'a'be grá Filemón, man 'yohü i nangué rá 'befi Oja. ²Ne dadí zengua'be yu 'yęc'yęi ngue zai dim peti bu ni ngu, ne ma cuhu ra Apia. Ne dadí zengua ra Arquipo man 'yohuhu dín yamhbe rá 'befi Oja. ³Nu Oja ma Tahu ne ma Hmuhu ra Jesucristo di 'da'ahu rá mate ne da hyut'a ni mbuihu.

Rán huęcate ne rá t'ęc'yęi ra Filemón

⁴Ne nu'i ma zu cu mahuequi i, nu'i grá Filemón, dadí undä ra jamadi nangu'e nu'bu dí ya'be Oja. ⁵Nguetho dá øde 'be'a guí ørpu guí 'buhmbu, emme i ja nin huęcate nangué yú t'uhni Oja bu. Ne dí øde ngue i ja ni t'ęc'yęi xun ho nangué ra Jesús ra Hmu. ⁶Ne dí äcä rá ts'edi Oja ngue xun ngu yu ja'i da 'yęc'yęi ra Jesús nangué nim hma, ne da hyani 'be'a gätho ran ho di 'daju ra Cristo Jesús. ⁷Gueczehögä emme dadí johya, ne i hu ma mbui

nangué nin huęcate, ma zu cu i grá Filemón. Nguetho xun ngu gá hyurpa yú mbui yú t'uhni Oja.

Bi t'öp ra mate ra Filemón nangué rá 'yęhę ra Onésimo

⁸Nuya madague a i ja man t'ędigä nangué ra Cristo ngue xcá manda i, ⁹pe man'da xun ho ga ä'a n'da ra mate tho gui 'yøt'e nangué ran huęcate tho, ngue gui simanho mahøn'a na ni 'yęhę ra Onésimo. Nugä drá Pablogä, ya xtán dąc'yęigä, ne dí ofädigä nangué rá 'befi ra Cristo Jesús. ¹⁰Dí ä'a ra mate nangué ra Onésimo, nu'a tengu'bu ma t'uhnigä nangué ra Cristo, nguetho bi 'yęc'yęi ra Cristo nangué dá xicä ua ja ra fädi. ¹¹Nu'u 'da yu pa xu thogui, hin te madí muui ni 'yęhę ra Onésimo. Pe nuya xun ho da 'yørcaui. ¹²Nuya ga pen'nahu ra Onésimo bu guí 'bui. Ne nu'bu bi mba a, da du ma mbui, nguetho emme dím bęn a. ¹³Ne dín ndepe xtán gocua ra Onésimo, sä xti zęqui ts'u, nguetho dí ofädigä, ngue dím mangä ran ho ma'da'yo, ngue tengu'bu da gue'a zehę xquí zęqui. ¹⁴Pe hin dín nde

gam ma ngue da gocua 'bũ nte guím ma, nguetho nu'a ran huçcate jatho da bẽse n'da, hin da t'ørba ts'edi n'da a. ¹⁵Pe nu'a bi 'yõt'na bi 'dapũ guí 'bũ 'da yũ pa, pe bi bõmanho, nguetho bi hocpa rá mbũi Ojã ya. Ne nuya gadín cuui mazã na ya. ¹⁶Hin gui sini nanguue ni 'yẽhẽ thoho pe gui sini nanguue ni zũ cu nanguue ra Cristo, nguetho nuna ma zũ cuhũ mahuequi. Nuya man'da di nuui ya, nguetho hinga hønt'a ni 'yẽhẽ, pe ni zũ cu nanguue ra Cristo ma Hmuhũ ya. ¹⁷Nu'bũ majuãni dadín amigoui xũn ho, dami sin na ra Onésimo, tengutho 'bũ xquí sin zehegã 'bũ xcá mbasegã bũ. ¹⁸Nu'bũ ja 'be'a bi 'yõt'e'e, uague i ja 'be'a i tu'a'i, pe 'yo ma güenda ga juzehegã. ¹⁹Nugã ga firmagã, drã Pablogã, jananguue da faði majuãni ga ju't'ã a rá güenda na. Jananguue'a hingui hẽi gui sin ya ne gadín cuui. Pe nde'bũ guin 'yomfẽni ts'ũ, nguetho guengã dá ja'a'i gã tĩn a ra temazã 'bũ gmí 'yẽc'yẽi ram hma dá xi'i.

²⁰Nuya ma zũ cu, 'yørqui ts'ũ ra mate 'be'a dí ä'a'i, nanguue guín 'youi ra Hmu. Nu'bũ gui 'yut nin huçcate nanguue ra Onésimo, da hyu ma mbũi 'bũ. ²¹Nugã dá o't'ã a ra søcuã i ja ua ya, nguetho dí ẽc'yẽi ngue gui 'yõt'e 'be'a dí xi'a'i. Ne díim bẽni hinga hønt'a dí xi'a'i pe man'da ran ho guim bẽse 'be'a gui 'yõt'e. ²²Dami hoqui ts'ũ hapũ sä dan säyagã bũ, ne dami 'yãfũ Ojã nanguecã, ne Ojã da 'yõt'e da xogagui, da zã ga mbagã bũ, gan nu'ahũ bũya.

Yán zengua ra Pablo, ne bi ma da nu ran japi a ra Filemón

²³Nuya dí ofãdi'be ra Epafra, ne'a di zengua i. Ne nu'a i ofãdi nanguue bi mamp'a rán ho ma'da'yo ra Cristo Jesús. ²⁴Nu ra Marcos ne ra Aristarco ne ra Demas ne ra Lucas, nuya ma mimbẽfihe nanguue rá 'bẽfi Ojã di zengua i. ²⁵Ne nu'a ma Hmuhũ ra Jesucristo di 'da'ahũ rán japi a, gãtho ahũ. Ne hønt'a dí xi a ya.

HEBREOS

Ra sɔcua bi 'benba yu 'yɛc'yɛi, yu israel, ngue na ya ra hebreo u

Bin 'yuse Oja nangue'a rá Ts'unt'u

1 Nu'bu maya'bu thoho 'dahmi ts'u bu í 'yu'a rán 'yomfɛni Oja, ne 'dahma 'dan'yo bu á xi'u yú pɔngahya. Ne gue'u bi xi a mam bombɔtahɔ u, gue dyu israelhɔ. ²Pe nuya rán zegui yu pa ya, bi jaju ga pɔhmbu xun ho Oja ya nangue rá Ts'unt'u bi zɔcua dí 'buhmbu. Ne guese a rá Ts'unt'u í 'yɔt' Oja gátho yu ximhäi, ne bi zänni dim Hmu 'be'a gátho i ja. ³Ne ní 'yɛpɔ bí 'bu Oja rá Ts'unt'u tengu'bu rá thai ra hyadi, gue'a di jaju ga pɔhmbu a rán ho Oja. Ne tengu 'bu ra sello, 'da angu da bɔni. Ne di 'yonse 'be'a gátho i ja a rá Ts'unt'u Oja, nangue rá m hma i ja rá ts'edi. Ne nu'bu mí juase bi hoga ma ts'oquihu ua, bi mbeng bu mahɛts'i 'darpɔ ní mandauí a tɛte thoho i ja rá ts'edi.

Man'da i ja rá ts'edi rá Ts'unt'u Oja xinda gue'u yúm 'behni mahɛts'i

⁴Nu rá Ts'unt'u Oja 'bu ya xí hogahɔ, bin t'un rá ts'edi xun ho xinda gue'u yúm 'behni mahɛts'i. Nguetho ya rá Ts'unt'u zehɛ Oja a, i

conhui rá ts'edi rá Ta xinda gue'u yúm 'behni. ⁵Nguetho:

Nu'í ma 'dats'unt'u i,
dí 'da a ni ts'edi ya,
pe njam'bu bi t'ɛmp'u yúm 'behni Oja, pe hinda hɔnt'a rá Ts'unt'u zehɛ. Ne:

Nugä dra Ta nangue ma Ts'unt'u, ne xinga n'da rá m 'behni Oja bi 'yɛmbi. ⁶Pe nu Oja 'bu mambá si ua ja ra ximhäi a rá Ts'unt'u, ne bi 'yɛna:

Nu ahɔ gyɔm 'behnihɔ mahɛts'i,
gátho gui thandehɔ na ma Ts'unt'u,

bi 'yɛn Oja. Nguetho nu'a rá Ts'unt'u go da t'ɛspa a bu na nu Oja. ⁷Pe nu yúm 'behni mahɛts'i, i ɔt' Oja yú 'yɛhe thoho u, tengu mán t'o't'i:

ɛmme i tih yúm 'behni 'bu i ɔrpa rá 'befi tengu 'bu yun dahi,

ne di juadi 'be'a gátho hingui numanho Oja tengu 'bu ya sibi, nangue rá ts'edi zehɛ Oja.

⁸Pe gue bi 'yɛmp'a rá Ts'unt'u Oja: Nu'í gra Oja, thocpa thoho gam manda zehɛ mazai,

njam'bu dim 'beh ni ts'edi, ne
guidí manda xun ho.

⁹Ne bi 'yembi:

Nu'i gra Oja, emme guí numanho
a ran ho, ne 'be xingui
ts'u guí nde gui nu a ran ts'o.
Janangue'a ni Ojagui man'da dá
'da'a ran johya
xinda gue'u gátho mi'da ni cu

gue ma 'yεc'yei,

bi 'yembi. ¹⁰Ne bi 'yemp'a rá

Ts'unt'u a Oja:

Nu'i gra Hmu, rá mbudi gá 'yot'
ra ximhäi,
ne gá 'yøzehe 'be'a gä bí ja
mahεts'i,

bi 'yεn Oja.

¹¹Ne nu'a ra ximhäi dim pädi, ne
mahεts'i, pe nu'i gam 'bui
mazai.

Gátho yu din ts'oni tengu'bu yu
'yahe.

¹²Ne tengu'bu di päh ní he n'da,
din jabu 'bu gá päh ra ximhäi.
Pe nu'i njam'bu gam pädi gátho

yu pa,

ne njam'bu da gua'a ni te.

¹³Ne, dami manda ua ja ma ts'edi
ui,

ja gue'bu ga ja i gui tap'u gátho
man suihu,

bi 'yemp'a rá Ts'unt'u a Oja. Pe
njam'bu bi xi u yúm 'behni Oja
tengu a. ¹⁴Gátho yúm 'behni bí
penhua, tengu'bu yun dahi gue hin
dí nuhu, i ot' yá 'yεhe Oja nangueju
to'o gátho nts'anni da hyan a ra te
njam'bu da guadi.

**Jatho ga urpahu ra güenda
a ní yanju Oja**

2 Pe nu'a rá Ts'unt'u Oja bi
'yurcahu rá 'yu Oja, xinda

gue u 'be'a mí hma maya'bu.

Janangue'a man'da emme
jats'editho ga jamansuhu a 'be'a dí
øhmbu ya, n'dahma hin ga 'behmbu
a, ne xín dam 'behmbu buya.

²Nu'bu mí man'u yúm 'behni Oja u
yún t'edi Oja maya'bu, pe guehma
bi nu ran unbi a rán säui a to bi
mbesta a bi ma. Pe nu'a rá hma
Oja bi man'a rá Ts'unt'u, man'da
ja rá ts'edi a. ³Janangue 'be xingui
ts'u ga ponju 'bu hin dí urpahu ra
güenda a rá hma mixte thoho. Ne
gue'a ram hma ní yanju Oja a. Ne
rá mbudi bi manse ra Hmu 'bu mim
'bucua ja ra ximhäi. Ne m'bejua bi
xiju u yá xädi gue bi 'yø a bi man
ra Hmu. ⁴Ne'a Oja bi 'yudi majuani
a ram hma 'bu mí 'yot' yu hmepya
ne xun ngu yun t'ot'e mixte.
Ne'bu mí 'daju ra ts'edi nangue rá
Hogandahi, tengu mí ndese Oja bi
darcahu. Ne gue'a í 'yudi majuani a
ram hma.

**Nu ra Jesús njuantho bin
ja tengu thohogahu**

⁵Pe nuna rá ts'edi Oja gue dí mangä,
hinga nan ja xun ho. Pe hinga gue'u
yúm 'behni mahεts'i di jap Oja di
manda bu ja ra 'da'yo ximhäi 'bu bin
ja rá ts'edi Oja xun ho bu. ⁶Pegue bi
zän Oja to'o di manda bu, tengu bi si'a
Oja 'bu mí t'anni 'be'a di 'yεt'ui yu ja'i:
'Be'a gue ε dí pehmbe gue emme
guím bεnje,
ne dyu ja'i thohohe. Ne man'da
guidí jamansuje.
⁷Pe ja 'da yu pa gá jaje him mí ja
ma ts'edihe, xinda gue'u nim
'behni bu mahεts'i.
Pegue gá sänni gui 'yεscahe, ne
gui 'dac ma ts'edihe.

Ne gá sänni ga mandahe 'be'a gátho i 'bui ne 'be'a gátho i ja gue gá 'yøt'e.

⁸ Ne gátho gá sän'ndu mi'da 'be'a gá gá 'yøt'e gue da 'yɛc'yeigahe,

bi 'yɛm bu mán t'o't'i. Janangue'a hin'yü 'be'a bi zänni gue hin ga mandahü, nguetho bi 'yɛna: “Gátho da t'ɛc'yei u yu ja'i.” Pe hindaná nuhü gue gátho da 'yɛc'yeigahü. ⁹ Pe hinda hont'a ra Jesús, bin ja tengu mán t'o't'i, bi t'ɛspa 'bu mí du, bin t'un rá ts'edi. Pegue xín ja 'da yu pa bin japi him mí ja rá ts'edi xinda gue'u yúm 'behni Oja mahɛts'i. Janangue'a bi zä bi du nangue n'da ngu n'dajü, nangue rán hugcate Oja. Ne nu'a ran ɔte bi nu, gue'a í t'ɛspa a. ¹⁰ Nu Oja bi zän'ndu gátho da hyonse. Ne bi nde bá si xun ngu yú t'uhni bu ja rá ts'edi. Janangue'a xun ho a bi 'yøt' Oja gue bin unba u yú Hmu, guerpü bi zä bi yanju xun ho. ¹¹ Ne nu'a ra hocpate ne'u to'o mahoqui, ne n'dat'a yu Ta. Janangue'a hingui pe'ts' rá sä a ra hocpate da 'yɛmbi yú cu u bi hoqui. ¹² Tengü mán t'o't'i, bi 'yɛna:

Ga xi u ma cu gátho nangue'e, ne ga ɛs'i'i nubü ja rám peti ma cu,

bi 'yɛn'a ra Cristo. ¹³ Ne man'da bi man ra Cristo:

Dí tø'mi da mbäxcä Oja.

Ne xø bi 'yɛna:

Dí 'bähmbe ua ya yú t'uhni Oja bi 'daqui,

bi 'yɛn'a ra Cristo. ¹⁴ Nujü yú t'uhnigahü a, dyu ja'i thohohü, ngue i ja ma ngøhü ne ja ma jihü. Ne a ra Jesús bin ja'i ne bin ja rá ngøc'yei tengü thoho gahü.

Janangue'a bi zä bi du ngue í 'berpa rá ts'edi a rá hmu ran ɔte, ngue ra zithu. ¹⁵ Ne guerpü da zä di 'uecpa yú mbidi u to'o i su ran ɔte gátho yu pa i 'bui. ¹⁶ Ne mfädi hinga gue'u yúm 'behni Oja mahɛts'i bi 'yørpa ra güenda da yäni, pegue guenjü dyu 'yɛc'yeihü yúm bom'betoju ra Abraham, nde Oja da yanju.

¹⁷ Janangue'a nu ra Jesús njuañtho bin ja tengü thoho gahü, bi bɛni 'be'a gátho dí m hmbü, bi zä 'be'a gátho dí sähü. Nu'bu hin xtín jabü, hin xtán zä xtí huggahü, hin xtán zä xtí juah rá 'befi Oja gue bi hoga ma ts'oquihü. Gue'a í t'ɛmbi bim hmumbäjä a. ¹⁸ Ne nuya da zä da mbäxcahü to'o i ts'ä nangue yun unbi, nguetho nese a bi ts'ä nangue yun unbi, ne bi hyät'i.

Nu ra Jesús man'da sä da t'ɛspi xinda gue'a ra Moisés

3 Nuya, ma hoga cu ahü, gue bi huan'nahü 'darpü dam 'bühmbü bu mahɛts'i a Oja. Dami 'yøhmbü ya nangue ra Jesús, nu'a ra pøngahyá ne ra hocpate nangue rá 'yu Oja dí tenhdü. ² Nu ra Jesús bi juah rá 'befi bi un'na Oja, tengutho ra Moisés bi juah rá 'befi gue bi jamansu u n'dam'bui yú t'uhni Oja. ³ Pe nu ra Jesús man'da sä da t'ɛspi xinda gue'a ra Moisés, tengü thoho ra ta bu ja n'da ra ngu man'da da t'ɛspi xinda gue'u yú t'uhni. ⁴ Pe madague'bu i ørpa rá 'befi Oja u yu ja'i, tengü bi 'yøt' ra Moisés, pe nu'a Oja i øzehe gátho rá 'befi. ⁵ Nguetho rá 'yɛhe Oja a ra Moisés, ne bi ja'ts' rá befi bi jamansu gátho yú t'uhni Oja maya'bu. Ne nu rá 'befi ra Moisés bi 'yu i ts'u a rá 'befi

ra Cristo da 'yot' 'bu bi zøhø. ⁶Pe nu ra Cristo rá Ts'unt'u Oja a, ne bi ja'ts'i bim hmu nangu'e'u n'dam'buí yú t'uhni Oja. Ne guectahú ya n'dam'buí yú t'uhni gahú Oja, 'bu dadí thoctahú dí pəhmbú majuəni a, ne'bu dadí thoju a nán johyahú a ran ho dí tømhbú.

**Da zin yú t'uhni Oja da
hyurpa yú mbuí**

⁷Janangue'a i ɛn'a rá Hogandəhi Oja bu ja rá t'ohni:

Nuya ra pa i jabu ya in zo ahú Oja. Pe ɛmme xun ho 'bu gui 'yøhmbú a i xi ahú.

⁸'Yo gadí ʉt' ni mbuíhu tengu bi 'yot'u mí ten ra Moisés, bi numan'utho Oja 'bu mín 'yo bu ja ra uhái.

Ne bi zä Oja u yu ja'i nangu'e 'be'a bi numanhose.

⁹Nu nim bombøtahú bi 'yørca ran ts'äte ne bi numan'uthogui 'bu nyote njeja mín 'yo bu ja ra 'yu, madague'bu bi nu xun ngu yun t'ot'e gue dá ut ma ts'edi, bi 'yɛn Oja.

¹⁰Janangue'a dán cuəgä nangu'e'u yu ja'i, nguetho thocpa thoho i 'uegue nangu'e yú mbuí, hin jam'bu bi ba a ra 'yu dá xifi, bi 'yɛn Oja.

¹¹Janangue'a ɛmme dán cuəgä nangu'e'u. Majuəni dá ma, hin ga singä bu ja ra häi u ngue da hyu yú mbuí, bi 'yɛn Oja.

¹²Ma zi cu ahú, pe dam fähmbú. Xi'bu n'da ahú gui 'uehmbú 'bu dín ja ahú ra ts'ombuí, gue gui 'yɛna hin gui nde gui 'yɛc'yɛihú Oja, i

'buí. ¹³Pe n'da ngu n'da ahú damim fäxhu bu ja ra hoga'yu, n'da pa ngu n'da pa, janya i sä ga øhmbú a im ma Oja, yu pa ya. Ne nu'bu dín jabu gui 'yøthu, xinga n'da ahú da hyä ahú yu ts'oqui, gue di 'bät'a ni mbuíhu. ¹⁴Nguetho dí comhbú a rán ho ra Cristo 'bu dí thoju a ní hyu ma mbuíhu a, gue'bu go rán zegui tengu 'bu rá mbúdi dá tømhbú. ¹⁵Janangue'a i xiju a rá t'ohni Oja ya:

ɛmme xun ho 'bu gui 'yøhmbú a rá nde Oja gue in zo ahú ya.

'Yo gadí ʉt' ni mbuíhu tengu bi 'yot'u 'da bi numan'u tho Oja, bi 'yɛna.

¹⁶To'o u bi 'yøh rá m hma Oja ne bi numan'u tho. Ha hinga gue u yu ja'i bi yan Oja nangu'e'a ra häi Egipto mín 'yohú ra Moisés. ¹⁷Ne to'o bi un ra cue Oja gätho nyote njeja. Ha hinga guet'u bi yan Oja bu ja ra häi Egipto, bi 'yot' yu ts'oqui, janangue bi du bu ja ra uhái. ¹⁸Ne to'o u majuəni bi t'ɛmbi hin da hyurpa yú mbuí Oja. Ha hinga guet'u him bi 'yɛc'yɛi Oja. ¹⁹Gam bɛmhbu ya hanja him bi zä bi zin Oja u, nguetho him bi 'yɛc'yɛi Oja u.

4 Nuya i jatho ga suhú, janya i ja yu pa i xiju Oja da zinju bu ja rá ngu ngue da hyurca ma mbuíhu. Xøhma ts'urbu thoho hin da zøni ga cəthu bu. ²Nguetho neju bi siju a ram hma gue dí cət'a n'da, tengu bi sih yu ja'i mí 'buh maya'bu, gue'u bin 'yohú ra Moisés. Pe nu'u, him bi zä í ts'im bu a ram hma bi sifi, nguetho him bi nde bi ba u gue majuəni a. ³Pe nuju gue dí pəhmbú majuəni a ram hma, guenju gue ga cəthu bu da hyurca

ma mbuihü Oja. Ne guepü him bi zä bi yut'u 'da, bi 'yæn Oja:

Janangue'a dán cuegä nangue u,
ne majuañi dá ma,
njam'bu ga singä u gue da hyu
yú mbui, bi 'yæn Oja.

Pe bi du'mi bi xih yu ja'i gue da zim bu 'bu mí jua a bi 'yot' ra ximhäi Oja, ne bin säya bu, bi hyu rá mbüi zehé. ⁴Tengu bi ma rá t'ohni gue nubü bi ma, gue:

Ná yoto ma pa bin säya Oja 'bu mí jua a bi 'yot' ra ximhäi.

⁵Pegue bi xi'u büya nangue'u 'da mín 'yohü ra Moisés:

“Njam'bu ga singä u gue da hyu yú mbui,” bi 'yæn Oja.

⁶Pe guehma 'büi to'o din säya bu da hyu yú mbui. Pe hinga gue'u 'da bi sifi maya'bu, nguetho him bi 'yæc'yei a ram hma. ⁷Pegue bi 'yu Oja n'da ra pa mahøn'a, gue ra pa i jabü ya, tengu bi ma ra David nangue u xün ngu yu jeya xí thogui 'bu mí 'büh ra Moisés. Ne gue'a ram hma xí hmangua, gue éna:

Nuya ra pa i jabü ya in zo ahü Oja. Pe émme xün ho 'bü gui 'yøhmbü a i xi ahü.

'Yo gadí üt' ni mbuihü tengu bi 'yot'u 'da bi numan'ütho Oja, bi 'yæn'a ra David.

⁸Nu'a ra Moisés bim pommi a ra Josué bi thoqui bi zix u yu ja'i. Bi säyabi bu ja a ra häi Canaan bi un Oja, bin johya bu. Pe nu'bu da gue'a ran johya bi man a Oja, hin xtá ma mahøn'a Oja nangue man'da ra pa 'bu. ⁹Janangue'a guexta'a i ja n'da ra xequi í juadi xün ho, guepü da hyurca ma mbuihü Oja, gue yú t'ühnigahü a. ¹⁰Nu'u to'o da yut'i gue da hyurpa yú mbui a Oja, din

säya nangue gätho yú 'befi u tengu tho Oja bin säya nangue gätho rá 'befi bi hyu rá mbüi 'bu mí jua a bi 'yot' ra ximhäi. ¹¹Janangue'a nde'bu émme ga ndehü ga cuthü bu. Hin ga øthü tengu u him bi 'yæc'yei ram hma 'bu mí xi Oja. ¹²Pe nu'a rá m hman Oja dim pefi tengu'bu ra theni yoho yú het'i, pe man'da i ja rá ts'edi a xinda gue ra theni, ngue i sä da zörpü mbo ní mbüi n'da, i urcahü 'be'a gätho dí m bëmhbü mbo ma mbuihü, 'be'a majuañi dín nde ga øthü, ngue nda'a bi bengahü Oja, ne nda'a dá bensehü. ¹³Xinga n'da u bi 'yot'a Oja gue i sä da 'yæcpi 'be'a mbëni, gätho i paði, ne di nequi bu ja rá dá a to i haşcahü ra güenda.

Nu ra Jesús ma hmumbäjahü xün ndoho rá ts'edi

¹⁴Nu ra Jesús rá Ts'ünt'u Oja, i t'ëmbi ma hmumbäjahü nguetho ma hocpatehü a. Ne bi zøm bu mbo mahçts'i. Ne i fäxcahü a gue i ja rá ts'edi mixte. Janangue'a ga thoqui ga tenhdü a rá m hma. ¹⁵Nu ra Jesús ma hmumbäjahü i paði hinga gätho dí häthü u dí sähü, nguetho bi zä 'be'a gätho dí sähü. Pe hin jam'bu bi 'yot'a n'da ra ts'oqui. ¹⁶Janangue'a hin ga suhü dan yähu Oja bu bí ja rá ts'edi, nguetho di huçgahü ne di pungahü, ne da mbäxcahü a ra ora dí homhbü a.

5 Bi than'dü 'da yu ja'i israel 'bü maya'bu ngue dim hmumbäja. Ne da 'yöp'a Oja nangue gätho mi'da. Ne midí thocpa Oja u yú 'bøts'e nangue u yu zu'uç bi tho, gue ní mba ma punbi yú ts'oqui yu ja'i. ²Ne nangue yu ja'i thoho u yu

hmumbäjä, hinga gätho bi 'yøt'e xun ho, ngutho u mi'da yú miä'i'ihü. Janangue'a bi zä janate tho bi hoc'u yu 'yambüi ne yu 'yøt'ats'oqui. ³Ne jatho rá mbüdi midí un Ojä n'da ra 'bøts'e ra mbäjä nangue yú ts'oqui zehé, tengu bi 'yøt'e nangue yú ts'oqui yu jä'i. ⁴Njongui sä da 'yøt'e gue dim hmumbäjäse, ne hønt'a Ojä sä da huahna n'da ra hmumbäjä, tengu 'bü mí huahna ra Aarón. ⁵Ne ngutho bin ja nangue ra Cristo, him bi manse gue dim hmumbäjäse, pe Ojä bi un ran t'edi gue dim hmumbäjä, tengu bi ma rá t'ohni Ojä 'bü mí 'yena:

Nu'i ma 'dats'unt'u i,
dadí 'da'a ni ts'edi ya.

⁶Ne bi 'yembi mahøn'a:

Nu'i gam mbäjä gätho yu pa ya,
tengu ra hmepya bi 'yøt' ra
Melquisedec,

bi 'yæn Ojä bü ja rá t'ohni. ⁷Nu ra Cristo 'bü mim 'bücua ja ra häi, zäi nan yäui Ojä, bi 'yöp rá mfäts'i da dáp'u. Nts'edi bi mbafi ne bin zoni. Pe bi badi ja rá ts'edi Ojä da yam bü ja ran däte. Ne bi 'yø Ojä 'bü mí nde din unse bü ja rá pähä Ojä. ⁸Nu'a ra Cristo, madague'bü rá Ts'unt'u Ojä a, pegue bin jä'i a, janangue'a bi xänba yun unbi 'be'a dí 'yörpa rá pähä Ojä a. ⁹Bin jäbü bi 'yøt'e, janangue'a bi zøni bi jä'ts'i gätho rá pähä Ojä. Ne bi zä bi un'na ra te mazäi gue to'o gätho da 'yęc'yei a. ¹⁰Nguetho bi huan Ojä a gue dim hmumbäjä nangue dyu 'yęc'yeihü, tengu ra hmepya bi 'yøt' ra Melquisedec.

Nts'utho 'bü ga penju

¹¹I ja xun ngu 'be'a dín nde ga xi ahü nangue a bim hmumbäjä

a ra Cristo. Pe xun hej ga xi ahü nguetho hin guí honi gui pähmbü.

¹²Ne xun ngu yu pa xu thogui gue mí ja ngue xquín xänbatehü, pe guexta'a i jatho da si ahü u yum hma hingui hej nangue Ojä. Nguetho gá cohi gán 'yambüihü. I jatho gui sihü ra xi'ba tengu'bü gyu 'uerehü, ne hin guí häthü gui sihü njuantho ran ts'ihme. ¹³Ne nu'a gnán ts'ihmehü ra xi'ba, in ja tengu yu 'uere, ne hinda ná pähmbü 'be'a ra te gue däm 'bühmbü njuantho. ¹⁴Pe nu ran ts'ihme xun ho nt'øt'e nangue yu dajā'i. Ne xun te yú mbüi nangue zäi din 'yomfëni, janangue'a pädi nda'a xun ho ne nda'a hingui ho.

6 Janangue'a nde'bü ga thoqui ga homhbü gue dan dajā'i'ihü. Nde'bü hinga hønt'a ga mamhbü a rá mbüdi bi sängahü nangue ra Cristo. Nde'bü hinga hønt'a ga mamhbü gue ga päh ma mbüihü gue mí gna xtá hyoju, ne hinga hønt'a ga mamhbü ga döp ma mbüihü Ojä. ²Nde'bü hinga hønt'a ga mamhbü ram hma dan xixyähü, ne nangue ran jäxa'ye, ne nangue da dambëni u xun du, ne nangue din ja ran juänbi 'bü rán zegui, nde'bü hinga hønt'u ga mamhbü ya, nguetho dí pähmbü nda'a u. ³Mbähä ga thoju 'bü da zä da xoc'a ni mbüihü Ojä, nguetho i ja mi'da. ⁴⁻⁶Nguetho nu'bü hin ga thohmbü, xøhma thoho da bëni da mbenc i 'da. Ne nubüya him man'dandj da nde ba pengui mahøn'a. Nguetho nu'bü mí numanho n'dandj rán nequi Ojä, ne bi zämanho a bi un Ojä, ne bin 'yohü rá Hogandähi Ojä, ne bi zämanho a rá hogamhma Ojä,

ne bi ba i ts'u rá ts'edi a ra 'da'yo ximhäi din ja. Pe nu'bu da mbengui, ya him man'dandí da zä di hoc yá mbüi mahøn'a. Nguetho im bñi tengu'bu da zä di cuat mahøn'a bu ja ra pont'i a rá Ts'unt'u Oja, ne di japi din thenda a ra Cristo. ⁷Nguetho tengu'bu n'da ra häi a ra ja'i, n'dandí ngu n'dandí din 'ye, i pøt'e, ne i pøts'e 'be'a pa nthuhu bu. Ne nu'a ra häi nu'bu di japi din ja 'be'a tupu a ra mbefi, da hyan rán japi Oja a. ⁸Pe nu'bu hin di japi da bøx'a 'be'a bi thupu, ne hønt'u yu 'uñi i ja bu, nte di muui 'bu. Ne hin da hnumanho a ra häi 'bu. Ne nzegui da mba nt'udi nangué ra sibi.

Bi zangba ma mbüihü a ra Jesús, dí tømhbü a ran ho ya

⁹Pe madague'bu njabu dá mamhbe, ma zi cu ahü, pegue dí haxhe njuani gan jahü tengu ra hogahäi, bin japi bin ja xun ngu 'be'a bi thupu, nguetho bi hoc'a ni mbüihü Oja. Ne xun ndoho ran japi ba ghe, guin nuhü. ¹⁰Nguetho xun ho øt' Oja ngue hin di pumbñi a ra 'befi gá 'yøthü, ne ran huçate gá 'yuthü u 'da ni cuhü, nangue rá thuhu Oja, ne nangue a guí ødahü ya. ¹¹Emme dí ndehe gui thoju gan ghyahü, n'da ngu n'da ahü, gue'bu go rán zegui ra pa. Janangue'a da zøni gui hyamhbü 'be'a gätho guí tømhbü. ¹²Hin dí ndehe da yundanhÿçi thoho ahü, pe dami 'yøthü 'be'a mí øt'u 'da 'bu mí baði majuani a rám hma Oja, ne bi hyät'i bi zet yá mbüi, janangue'a bi hyan a ra herencia bi ma majuani Oja. ¹³Nu Oja 'bu mí xih majuani a ra Abraham, bi ma majuani nangué rá

thuhu zehé. Nguetho njo'o man'da xun ndoho rá ts'edi hinda hønse a. ¹⁴Ne bi 'yæn Oja: “Majuani xun ngu ran ho ga 'da i, ne ga 'da i xun ngu nim bom'бето,” bi t'emp'a ra Abraham. ¹⁵Nu ra Abraham büya bi hyät'i bi dø'mi, janangue'a bi hyani 'be'a bi xi a Oja. ¹⁶Nu'bu 'da yu ja'i im ma majuani 'be'a da 'yøt'e, i ndønba rá thuhu Oja, ne ya him ma hyom mi'da yum hma dí hoc'a, nguetho i faði majuani a bi ma. ¹⁷Ne'a Oja 'bu mí nde da 'yurcahu ngue majuani a rám hma, bi man rá thuhu zehé 'bu mí xiju ra herencia. Ngue gueju nts'änni ga hamhbü a. Janangue'a ga paḥmbü njam'bu di pä a bi xiju. ¹⁸Janangue'a yoho bu dá paḥmbü, rám hmanse ne rá thuhu zehé, ga paḥmbü hin dim fehni Oja, pe majuani da zinju bu. Ngue gueju bá 'dahmbü bu mí ja xcá tuhü, dá benthü bu hapu da zinju ya. ¹⁹Janangue'a bi zinju bu a ra Jesús, bi zangba ma mbüihü bu mbo rá ngu Oja, njam'bu da hyegahü. ²⁰Nguetho m'bet'o bi yurpu a ra Jesús. Ne bi xi a Oja ngue bi hogahü ngue da numanhoju bu. Gue'a nam bøni ma hmumbäjahü, ngue i 'büi mazai, tengu ra hmepya bi 'yøt' ra Melquisedec.

Bim mbäjä ra Jesús tengu ra hmepya bi 'yøt'a ra Melquisedec

7 Nu ra Melquisedec bim hmuts'ut'abi bu ja ra hnini Salem, ne bim mbäjä nangué Oja mixtetho rá ts'edi. Ne nu ra Abraham 'bu mam bá tap'u 'da yu ts'ut'abi, bin c'at'ui ra Melquisedec, bi t'ap rán japi Oja nangue a ra

Abraham. ²Ne nu'a ra Abraham b̄ya bi un'na ra Melquisedec a ná 'det'a gue xpí hȳnba yún suih̄u, gue rán t'unni Oj̄a a ná 'det'a. Ne nu rá thuhu ra Melquisedec nde da ma “ra hoga hmuts'ut'abi.” Ne nde da ma gue “ra hmuts'ut'abi di hocpa ra sui,” ne gue'a nam b̄on'a rá thuhu rá hnini Salem. ³Ne hinga mf̄adi to'o rá ta ra Melquisedec, o to'o rá mbe. Ne hinga mf̄adi nda'a rá 'ȳu, ne hinga nt'o't'i gue'bu mím 'bui o gue'bu mí du. Janangue'a tengu'bu rá ts'edi rá Ts'unt'̄u Oj̄a bu ín 'yu a ra Melquisedec, gue dim mb̄jä gätho yu pa h̄on'bu go nj̄am'bu. ⁴Janangue'a sä ga p̄ahmbu ya gue x̄un ngu rá ts'edi ra Melquisedec 'bu min ja, nguetho guese ma ngurpa b̄otah̄u ra Abraham bi un'na ná 'det'a bá tap'̄u yún suih̄u. ⁵Nu rán t'edi Oj̄a bi xi ̄u yú t'uhni ra Leví gue yú mb̄jä yu israel, gue da hȳcpa a ná 'det'a ̄u yú meni, madague'bu yúm bom'beto ra Abraham ̄u, pe nese ̄u. ⁶Pe nu ra Melquisedec, madague'bu hingui conhui rá 'yu ra Leví gue ra Abraham, pe bi un'na ná 'det'a gue'a bá tap̄ ra Abraham. Ne nu ra Abraham, madague'bu x̄un ngu rá ts'edi bu nam b̄en Oj̄a, nguetho bi xifi majūani da 'ȳorpa a Oj̄a. Pe man'da ja rá ts'edi ra Melquisedec nguetho bi t'ap̄ a ran j̄api a ra Abraham. ⁷Ne mf̄adi nu'a di jap'a n'da man'da ja rá ts'edi xinda gue'a pa ma j̄api. ⁸Pe nu'̄u yú mb̄jä ra israel z̄ai midin t'un'na ná 'det'a, pe yu j̄a'i ̄u, ne i tu ̄u. Pe nu man'da ra mb̄jä gue ra Melquisedec, i mam bu ja ra t'ohni tengu 'bu i 'butho. ⁹Ne da z̄ä gam b̄mh̄bu ya, gue

gätho rá 'yu ra Leví, gue yú mb̄jä ra israel, gue i ap̄'a ná 'det'a ̄u yú meni, gam b̄mh̄bu gue ne'̄u tengu'bu bin jut'̄u 'bu mí un'na ná 'det'a xequi a ra Melquisedec a ra Abraham. ¹⁰Nguetho da z̄ä gam b̄mh̄bu nangue ra Abraham, tengu'bu ya x̄mín 'yoh̄u yúm bom'beto 'bu mín c'at'ui ra Melquisedec, madague'bu hin nám 'bui. ¹¹Bim mb̄jä ra Aarón gue rá 'yu ra Leví, ne rá ngurpa b̄ota a ra Abraham a. Ne gue'̄u bim mb̄jä ̄u nangue'̄u yu israel, tengu bi man yún t'edi Oj̄a. Pe nu'bu da guehya yú 'befi gue ní yan Oj̄a ̄u yu j̄a'i, him mi jatho xtí nequi man'da ra mb̄jä gue n'dan'yo 'bu, tengu ra hm̄epya bi 'yu a ra Melquisedec, ne hin nangue a ra Aarón. ¹²Pe nu'bu mí mba ma pädi yu mb̄jä, ne 'be'a mí ot'e, ne ̄u yan t'edi mí tenni, mí jats'editho da mba ma pädi ̄u. ¹³⁻¹⁴Bi 'ȳen ra t'ohni gue nu a man'da ra mb̄jä gue ra Cristo a, bim 'bui nangue man'da rá ts'unt'̄u ra Israel, ngue hing rá 'yu yu mb̄jä. Nguetho mf̄adi x̄un ho gue ma Hmuh̄u bim 'bui nangue rá 'yu ra Judá. Ne nte bi ma yún t'edi ra Moisés, gue dim mb̄jä a rá 'yu ra Judá. ¹⁵Pe man'da gui p̄ahmbu 'be'a dá mangä 'bu guim b̄mh̄bu nangue a ra Melquisedec, gue i udi tengu a man'da ra mb̄jä, nu'a ra Cristo a. ¹⁶Ne hin nangue ra 'yu bi man ̄u yan t'edi da z̄ä dim mb̄jä a ra Cristo. Ne xín nangue ̄u yan t'edi mí ma 'be'a da t'ot'ua bi den'na, nguetho him mán ts'änni z̄ai din ja ̄u. Pegue bi z̄ä bim mb̄jä nangue a rá ts'edi a rá tese nj̄am'bu da z̄ä da guadi. ¹⁷Gue'a bi man Oj̄a:

Nu'i gra mbäjä mazai,
 tengu ra hmepya bi 'yøt'a ra
 Melquisedec,
 bi 'yæn Ojä. ¹⁸Gue'a án t'e'ts'a ra 'yu
 gue bi ts'an maya'bu, nguetho mbe
 nte midí muui a. ¹⁹Nguetho njom
 bi zä bi hocpa yú ts'oqui u yæn
 t'edi bin t'un ra Moisés. Pe bi nequi
 man'da xæn ho, gue i sixcahu bu bí
 'bu Ojä. ²⁰Ne man'da xæn ho ra 'yu
 nangué ra 'da'yo mbäjä, nguetho bi
 manse rá thuhu Ojä 'bu mí un rán
 t'edi a rá Ts'unt'u. ²¹Pe nu mi'da
 yu mbäjä 'bu mín t'un yú 'befi,
 him bi hndønba rá thuhu Ojä. Ne
 nanguéhna ra hmumbäjä, bi manse
 rá thuhuse Ojä. Tengü bi mam bu ja
 rá t'ohni Ojä, bi 'yæmp'a rá Ts'unt'u
 zehé:

Nugä dra Ojä, dí manse ma
 thuhugä, ne hin ga pä a dí ma.
 Nu'i gam mbäjä gätho yu pa
 mazai,
 tengutho ra hmepya bi 'yøt'a ra
 Melquisedec,
 bi 'yæn Ojä. ²²Nu ra Jesús, da zä di
 jä'ts'a n'da ran hoqui man'da xæn
 ho xinda gue'a mí ja mam'bet'o,
 nguetho dim hmumbäjä mazai
 a. ²³Nu'u 'da yu mbäjä bi zøni
 xæn ngu mí 'bui, nguetho i tu, ne
 him bi zä bi thoqui høn'bu go
 njam'bu. ²⁴Pe nu ra Jesús hingui
 tu, janangué'a njo'o man'da sä da
 hyänba rá 'befi. ²⁵Janangué'a da
 zä di hoqui xæn ho u to'o da zøm
 bu 'bu Ojä ya, nangué a ra Cristo.
 Nguetho i 'bui mazai, da zä thocpa
 thoho da 'yöp'a Ojä nangué u to
 da zøm bu. ²⁶Njuantho e gue'a ra
 Jesús a ma hmumbäjä dí homhbü.
 Nguetho xæn hotho a, nte in
 dupatése him bi 'yøt' yu ts'oqui,

ne him bi hyänba yúm 'bäi u yu
 ts'om'bäi, ne man'da i pa nt'èspi
 gue i ja rá ts'edi bu mahets'i. ²⁷Nu
 yu jä'i 'bu mim hmumbäjä di thoqui
 da mbøspa Ojä gätho yu pa, mbüdi
 bi mbøspe nangué yú ts'oqui zehé,
 ne m'bejua yú ts'oqui yu jä'i. Pe nu
 ra Jesús him bi 'yøt'e tengü u, ne
 n'dandj thoho bi mbøspa Ojä 'bu
 mi un rá tese, nguetho di muui
 mazai a. ²⁸Nu rán t'edi Ojä bi man
 ra Moisés bi t'èmbi dim hmumbäjä
 u yu jä'i thoho, pe him bi hyät'i bi
 jä'ts'u yün t'edi Ojä. Pe nu'bu mí
 manse rá thuhu Ojä, bi ma gue dim
 hmumbäjä rá Ts'unt'u zehé. Ne nu'a
 gätho bi jä'ts'u yæn t'edi ne bi juadi,
 nte di 'beh ya. Ne gue'a rám poniui
 a rán t'edi Ojä bin t'un ra Moisés a
 ra Jesús.

Nu ra Jesús bin hocpate nangué ra 'da'yon hogui

8 Bí 'bæpü mahets'i a ma
 hmumbäjähu gue ma
 hocpatehu, 'darpu ní mandaui a
 tæte thoho rá ts'edi. Ne guehna
 man'da jats'edi na dí xi ahü. ²Ne
 dim mbäjä bu majuañi i pa nthände
 Ojä bu mahets'i, tengü'bu ra nija
 bi 'yøt' Ojä, ne him bi hyøh yu jä'i.
³Gätho yú hmumbäjä u yu israel, bi
 ts'änni di un yu 'bøts'e nangué u yu
 zu'uë bi tho, ne mi'da. Janangué'a
 ne a ra Jesucristo ja 'be'a bi uni,
 nguetho ne a ra hmumbäjä a. ⁴Pe
 hinga guecua ja ra ximhäi bim
 mbäjä a. Ne nu'bu xtín zangua ja
 ra häi, njam'bu xtán zä xtím mbäjä.
 Nguetho hing rá 'yu ra Leví a, ne
 hing yu zu'uë bi mbøx'a, tengü
 bi man rán t'edi Ojä bi man ra
 Moisés. ⁵Ne nu'a ra nija bu midím

pe u yu mbäjä ua ja ra ximhäi, n'da ra hmepeya thoho gue 'be'a ørpø mahçts'i. Nguetho bi sih ra Moisés 'bø mí dæp'a ra nijä: "Dami jamansu 'be'a gui jap'u i ja bø, ne 'be'a gätho gui 'yørpø, tengu thoho dá ut'a 'bø gmí 'bøpø ja ra t'øhø," bi 'yemp Ojä. ⁶Pe nu ra Cristo bin t'un'na n'da ra 'befi emme man'da xøn ho xinda gue'u mi'da yu mbäjä. Nguetho din hocpate nangué ran hogui man'da xøn ho 'be'a gätho i ma da 'yørcahø. ⁷Nu'bø xtán zä xtí hocpa n'da a rá mbødi ran hogui, him mí jatho xtán ja a ná yoho ran hogui. ⁸Pe nu Ojä him bi zä bi numanho yu jä'i nangué a ran hogui mí ja, pe guexta'a ndupate bø na nu Ojä u. Janangue'a bi 'yena:

Da zøn'a n'da ra pa
ga øt'ä n'da ra 'da'yon hoqui
mahøn'a nangué yu me israel
ne yu me judá.

⁹Ne hin din ja tengu ran hoqui
dá xi u yám bombøta
'bø mambá jøcpø ra häi Egipto,
ne dá jamansu.

Dá xifi xtí jä'ts'i, pe him bi
hyät'i da 'yøzehe man hoqui
dá xifi, gue man t'ædi dá xi a
ra Moisés.

Janangue'a him bi zä dá
numanho u, bi 'yæn'a ra Hmu.

¹⁰Pe nu ran hoqui ga ørpa yu
israel 'bø m'bejua mi'da yu pa,
din ja tengu gam mangä ya.
Ga un man 'yomfæni bø ja yún
'yomfæni u,
ne ga japi mpähä thoho da
dengui.

Janangue'a da numanhogui, ne
ga øt'ä gue yú Ojägä u, ne din
ja gue ma t'ühni zehe u bøya.

¹¹Ne hinga hnehi thoho 'bo'o da
xänba u,
ne njon da sänbi gue da baqui,
nguetho gätho da bæ zehe u,
yu ngørpø o gue yu jä'i thoho.

¹²Ne ga punbi nangué ran ts'o,
ne him man gam bængä u yú
ts'oqui,

bi 'yæn Ojä. ¹³In jabø a ra 'da'yon
hoqui, ne gue'a í t'æmbi ra
nyonhoqui a mí ja, gue ya bi juah
rá 'befi a, ne ní mba bø dim 'bedi
'bø mí man na.

Necua ja ra häi mí ja rá
ngu Ojä, nepø mahçts'i

9 Nu'a rá mbødi ran hoqui, mí
ja yún t'ædi nangué yæn t'øt'e
mí t'ørpø ja ra nijä ua ja ra ximhäi.
²Ne nu'a ra nijä bi t'øt'e, bin ja n'da
ra cuarto rá mbødi, t'æmbi xøn
dæxqui, guerpø mí ja rán 'døgue yu
lámpara, ne ra mexa gue i cæx yu
'bøxthuhme. ³Ne mí ja man'da ná
yoho ra cuarto gue nubø mbo, mán
joti n'da ra 'bøt'e, guerpø mí t'æmbi
man'da xøn dæxqui. ⁴Ne nubø, mí
ja bø ra mexa ra oro guerpø mí zø
ra xeca xiza yumanho. Ne a rá
huada ran hoqui gue mán jots'i ra
oro gätho yú hyo. Ne nubø mbo ra
huada mí høpø n'da ra xaro gue ra
oro, mí o bø zi ts'u ra hme i t'æmbi
ra maná. Ne a rá tøhø ra Aarøn gue
bi 'dogui, ne u yu xïndo bi t'o't'a ra
nyonhoqui, gue nu'u yún t'ædi Ojä
maya'bø. ⁵Ne nu rán jo'mi ra huada,
n'da ra xithe i t'æmbi ran ts'äya ram
punbate. Ne mí tøpø yoho yú pøte u
yú mbädi Ojä mahçts'i, mí com'pø
mate ra xithe bø mí pa nsits'i ra
ji díim punba yú ts'oqui yu jä'i. Pe
hinga xøt'a ga xi ahø 'be'a nam

bøn'u gätho yu hmepya mí ja bu mbo ra niĵa. ⁶Bin jabu bi t'öt'e. Nu yu mbäĵa thoho, thocpa thoho mí curpu a rá mbüdi ra cuarto, gue mí øt' yú 'befi nangué ran dände bu ja ra niĵa. ⁷Pe nubü ná yoho ra cuarto man'da xun duxqui, hont'a ra hmumbäĵa mí thopu, hont'a n'dapa thoho i tho a n'da jeya. Ne nu'bu mí yurpu, i thexpu rá ji yu zu'uę gue mí xixpu, nangué rá ts'oqui zehe 'bu rá mbüdi, ne nangué yú ts'oqui yu ĵa'i 'bu ná yondi. ⁸Nu'a rá Hogandahi Oĵa di ĵaju ga paĥmbu, ngue hin ní soc'a ra 'yu ní mba bu bí 'bu Oĵa 'bu gätho mí t'øthoho ran dände bu ja a ra niĵa ua ja ra ximhäi. Ne gue'a n'da ra hmepya bi 'yu a ra 'bøt'e mí corpu man'da xun duxqui, mí corpa bu u yu ĵa'i. ⁹Gätho u yun t'øt'e mí t'ørpu ja a ra niĵa, n'da ra hmepya thoho nangué a nĵuantho i ĵaju ya. Nguetho yun t'unni ne yu 'bøts'e bi un'na Oĵa, him bi zä bi hocpa bu mbo rá mbüi u mi øt'e. Janangué mí pa nĵorpi bu u. ¹⁰Nguetho hont'a mí man yun t'ędi nangué yun ts'ihme midí hoqui, ne midín xut'i. Pe nu'u gue'u 'da yun t'ędi gue i ja thi. Ne gue'a bi zän Oĵa da 'yøt'u, ja gue'bu mam bá ģh ra Cristo, ja bi nequi a majuani ra 'yu ja rá ts'edi a büya. ¹¹Gue ya bá ģh ra Cristo, ne gue'a ma hmumbäĵahu a, nangué ra 'da'yo nhoqui i ja ya. Ne nu'a ra niĵa guerpü dim pehna ra mbäĵa ya, man'da xun ho, ne guerpü majuani bu. Ne him bi 'yøt' yu ĵa'i, nguetho hing ra ngugua ja ra ximhäi a. ¹²Pegue mahęts'i bu bi yut' na ra Cristo ya, tengu ra hmepya bi 'yuh yu hmumbäĵa 'bu mí yurpu man'da

xun duxqui. Ne ya hin di un yú ji yu t'ude'yo o gue yu t'undani, pe bi un rá jise. Ne n'dandi thoho bi yurpu, ne bi yanju xun ho a. ¹³Nu rán t'ędi Oĵa bi t'ęmbi xun ts'o ní ngøc'yei n'da 'bu xí dá a n'da ra du. Ne bi ma jatho da mba ma c'uaspa rá ji ra toro ne ra de'yo, ne rá 'bospa a ra t'usundani gue bi t'upü ja ra sibi. Ne gue'a dí hocpa ní ngøc'yei n'da a. Ja bi zä bi dände Oĵa u büya. ¹⁴Pe gam beĥmbu man'da ģmme i ja rá ts'edi a rá ji ra Cristo, bi mberca ma ts'on'yomfęnihu midí 'uegahu nangué Oĵa, n'dahma da zä ga ørpahu rá 'befi Oĵa gue i 'büi. Nguetho hin'yü rá ts'oqui ra Cristo, ne bin unse bu 'bu Oĵa, ra 'bøts'e gue mazai di muui bu nam beĥ Oĵa. ¹⁵Nu ra Jesucristo bin hocpate nangué ra 'da'yon hoqui 'bu mí du. Janangué'a gätho bi mba mahoqui ma ts'oquihu, gue gueju mí tenhdu rá mbüdi ra yonhoqui. Hinga høngdahü, pe ne u mí 'bu 'bu hin nán ja a ra 'da'yon hoqui. Ne nubüya gätho bi zä dá comhbu ran ĵapi mazai gue bi xi Oĵa u bi zohni. ¹⁶Nu'bu i man'a n'da to'o da zocpa u 'be'a pe'ts'i, pe 'be da fađi 'bu majuani bi du, ja da t'øt'a xi ma büya. ¹⁷Hingui sä da t'øt'a xi ma 'bu i 'butho, hinda høn'bu bi du. ¹⁸In jabu bin ja 'bu rá mbüdi a ran hoqui bi man Oĵa, gue bin ho 'bu mí mba m'bänbi rá ji n'da ra zu'uę, ja bi fađi majuani bi nu ran däte büya. ¹⁹Janangué'a nu'a ra Moisés 'bu mí xih rán t'ędi Oĵa gätho yu me israel, ne bi c'uaspa ra ji büya. Bi mit' ra thenga xide'yo ne n'da ra t'u'yeza gue n'youi yú paxi, ne bi garbu ja ra dehe n'youi rá

ji ra t'undani ne rá ji yu chibo, bi c'uaspa bu ja rá søcua i man rán t'ëdi Oja, ne gátho yu ja'i bi mba ma c'uaspi a ra ji buya. ²⁰Nubuya bi 'yëna: “Nuna ra ji, guehna dí hoc'a ran hoqui na, gue bi man Oja nanguëju. Nuya da zä di punga ma ts'oquihë,” bi 'yën a ra Moisés. ²¹Ne nubuya bi c'ualts' ra ji bu ja rá nija Oja, ne 'be'a gátho mí ja bu mbo mí pa nthoni bu ja rán thande Oja, gátho bi mboxpu yu ji. ²²Ne i mam bu ja rán t'ëdi Oja, gue gue'a ra ji í hoc'u 'be'a gátho mí t'òt'e. Pe nu'bu hin dim fän ra ji, hin'yü ra punbi nanguë ra ts'oqui, i em bu mán t'òt'i.

Í 'uec yu ts'oqui a ím 'bòts'e ra Cristo

²³Nu'a ra nija, n'da ra hmëpya thoho mí ja ua ja ra häi, bi mba ma hoqui nanguë u yú ji yu zu'uë mí hma. Jananguë'a bin ja ra 'bòts'e man'da xün ho gue dí hogahü, tengu'bu dyú nijahü majuañi bu mahëts'i. ²⁴Ne hinga guëpu ja ra nija bi 'yòt' yu ja'i i 'buh ra Cristo ya, nguetho yu hmëpya tho u nanguë a majuañi rá ngu Oja. Pe e guëpu mahëts'i bi yüt'i, i äp Oja ya nanguëju. ²⁵Nu yú hmumbäjä yu israel, jeya 'bu njeya mí curpu ja ra cuarto man'da xün duxqui, midí un ra ji, pe hin rá jise. Pe nu ra Cristo hinga thocpa thoho di un ra 'bòts'e. ²⁶Xi'bu xtín ja tengu yu hmumbäjä, jeya 'bu njeya midí un ra ji. Mí jatho xün ngu yu nidi xtán du ra Cristo 'bu, gue'bu go rá mbüdi ra ximhäi. Pe him bin jabu bi 'yòt'a. Pe nuya n'dandí thoho bi zocua ra Cristo gue bin unse bim 'bòts'e zehë, gue í 'uecpa yú ts'oqui yu

ja'i. Ne guehya yu pa gue di ja'ts'a mí hma mám 'bet'o. ²⁷Tengu yu ja'i, nts'änni n'dandí thoho da du, ne m'bejua da nu ran juañbi. ²⁸Ne ngutho ra Cristo, n'dandí thoho bin uni bim 'bòts'e, ngue bi 'uecpa yú ts'oqui u xün ngu yu ja'i. Ne m'bejua ba pengua da zin u i t'òmi, pe hin dí 'yëhe dí 'uec yu ts'oqui mahøn'a.

10 Nu'a ran t'ëdi bin t'un ra Moisés nanguë yu 'bòts'e bi 'yòt' yu mbäjä, n'da ra hmëpya thoho nanguë'a ran ho bá ghya. Ne hinga gue'a majuañi ran ho a. Ne njam'bu bi zä bi mba ma hocpi yú ts'oqui u mí øt' yu 'bòts'e, madague'bu njeya 'bu njeya midí uni. ²Nu'bu da gue'u yu 'bòts'e xtán zä xtín hoc'u, pe n'dandítho xtí uni, ne xtá 'yë'ts'a ní un yu 'bòts'e 'bu. Ne ya xtám badi n'dandí thoho bi bo yú ts'oqui buya. ³Pe nanguë yu 'bòts'e bi uni gátho yu jeya, bi japi da bëni gue in dupate tho yú ts'oqui. ⁴Nguetho hinjam'bu da zä di punba yú ts'oqui n'da u yú ji yu ndani ne yu de'yo. ⁵Jananguë'a bi 'yën ra Cristo 'bu mí zocua ja ra häi, bi 'yëmp'a Oja rá Ta:

Hinga njuantho gue'u yu zu'uë guí nde.

Jananguë gá jaqui dán ja'igä ngue dam 'bòts'egä, bi 'yën'a ra Cristo.

⁶Ne hin gnán johya n'da ran t'unni ngue yu zu'uë bi t'upu ja ra sibi, xínga gue'u yu 'bòts'e nanguë yu ts'oqui.

⁷Jananguë dá engä: “Bá ëcä ya ga øt'ä ni pähä ma Oja i, dam 'bòts'e zehëgä, tengu mán t'òt'i bu ja nim hma,”

bi 'yɛn'a ra Cristo. ⁸Nu'a rá mbudi bi mangua, hin nán johya Oja ɯ yu 'bɔts'e gue yu zu'uɛ bi t'udi nangue yú ts'oqui n'da, madague'bu gue'a bi man'a n'da rán t'ɛdi a. ⁹Pe xø bi 'yɛm mahøn'a buya: “Bá ɛcä ya gue ga øt'ä ni pähä, ma Oja i, gue dam 'bɔts'e zehɛgä.” Gue nde da ma, dí 'ueh ya yu 'bɔts'e mí ja, ne din ja nu man'da ra 'bɔts'e. ¹⁰Nu ra Jesucristo bi 'yøt' rá pähä Oja, gue bi unse rá ja'i n'dandj thoho bi juadi. Janangue'a bi hogahɯ Oja ya. ¹¹Nu yú mbäjä yu israel mí øt'u yú 'befi gätho yu pa, ne thocpa thoho midu un yu 'bɔts'e, madague'bu hinjam'bu mí sä di hocpa yú ts'oqui n'da ɯ. ¹²Pe nu ra Jesucristo n'dandj thoho bin uni bim 'bɔts'e nangue ma ts'oquihɯ, pɛ him man'dandj din uni. Ne bí 'bɔpɯ 'darbu ní mandauu Oja ya. ¹³Ne guerpɯ bí 'bɔpɯ ya, gue'bu go bi dɔp'u yún suihɯ. ¹⁴Nguetho nangue n'dandj thoho bin unse, janangue'a bi juadi bi hoc'u to'o bi 'yøt'e yú mbeti. ¹⁵Guesɛ a rá Hogandähi Oja di jajɯ ga pɔhmbɯ a mangua, 'bu mí ma:

¹⁶Nu ran hoqui ga ørpa yu ja'i 'bu m'bejua, din ja tengu na, ga bɛnba bu ja yú mbui ma pähä zehɛ, da ndesɛ gue da dengui. Nguetho ga un man 'yomfɛni bu ja yún 'yomfɛni ɯ.

¹⁷Ne xø bi 'yɛm mahøn'a:
Him man'dandj gam bɛngä yú ts'oqui, ne xinga gue'u yum fe'ts'i mí øt'u,
bi 'yɛn rá Hogandähi Oja. ¹⁸Nangue Oja bi punga ma ts'oquihɯ, hingui sä ga unhdɯ mi'da yun t'unni dí punga ma ts'oquihɯ.

Da zä ga sømhbɯ bu 'bu Oja

¹⁹Ma zi cu ahɯ, gam bɛmhbu nangue a ra nyonhoqui mi ja, njo'o n'da ra ja'i thoho mí sä da yurpu man'da xun dɔxqui, ne gue'a í t'u'a ra 'bøt'e mí ndam bu. Pe nuya bi zä dí cuthɯ bu ja a rá ngu Oja mahɛts'i, man'da xun dɔxqui. Ne dí cuthɯ nangue a rá ji ra Jesucristo, bi hogahɯ. Ne hin dín suhɯ ya. ²⁰Ne dí cuthɯ nangue a ra 'yu ma'da'yo gue i 'bui. Nguetho bi 'uegahɯ ra 'bøt'e mí ndam bu ja ra goxthi, 'bu mí unse rá ja'i ra Cristo ya. ²¹Nu'a ra Jesús, gue'a ma hmumbäjahɯ, nangueju gue yút'uhngahɯ Oja. ²²Janangue'a mbähä ga sømhbɯ bu 'bu Oja ya, n'dat'a gam bɛmhbu majuani i ndejɯ. Nguetho bi mberca ma mbuihɯ nangue rá ji ra Cristo, hin gam bɛmhbu gue dín dupatehɯ yu ts'oqui ya. Ne tengu 'bu am 'be't'egahɯ a ra dehe xun güe. ²³Ne ga thoqui ga mamhbɯ a ran ho dí tømhbɯ, hin ga suhɯ. Nguetho majuani di ja'ts'a rá m hma bi xijɯ Oja gue di pøjɯ. ²⁴Mbähä dan xänbahɯ ga øthɯ ran huɛcate, ne 'da dán ɛhyadahɯ ga øthɯ a. ²⁵Ne hin ga øthɯ tengu øt'i 'da him mi søm bu ja mam petihɯ. Pɛgue mbähä ga thoqui dam petihɯ, ne dan xänbahɯ n'da ngu n'dajɯ. Ne man'da ga humbi ga øthɯ ya, nguetho ya mí ts'utho ba ɛh ra Hmu. ²⁶Pe nu'bu dí ndesɛ ga thoctahɯ yu ts'oqui 'bu ya má pɔhmbɯ a majuani, tengu'bu hin dá jamansuhɯ a ra 'bɔts'e xtím pungahɯ. Pe ya hin'yu 'be'a man'da sä ga umhbɯ buya, gue dí mba ma pungui ma ts'oquihɯ. ²⁷Pe hønt'a

ra mbidi gan nuhü 'bú, gue ran unbi dí co'ts'a Ojã, nangué ra sibi nts'utho 'bú bi de, gue di jua u yán súihü Ojã. ²⁸Gam bëmhbü tengu ran t'ëdí bin t'un ra Moisés, gue'bü 'bú a n'da i øt' ram f'e'ts'i, ne di nequi yoho o gue hyu yu testigo gue bi nu, bi tho a ra ja'i büya, ne hin da mba ma huëqui. ²⁹Pe ha hin dí m bëmhbü gue man'da nts'utho ran ts'embi ga nuhü 'bú dí m bëni ga nemhbü bü häi a rá Ts'unt'u Ojã, ne dí emhbü nte di muui a rá ji xtí hoga ma mbüihü, ne'bü dí numan'tho a rá Hogandãhi Ojã gue mí ñna xtí huëgahü. ³⁰Pe dí pañmbü a ra Hmu gue bi ma: “Nugã ma 'befi ga ju't'i, ga un'na rá muui bi 'yøt'e.” Ne bi 'yën ra t'ohni: “Da zemba yú t'ähni Ojã 'bú di thoqui da 'yøt' ra ts'oqui.” ³¹Emme nts'utho 'bú da dñba yú ts'oqui n'da a Ojã bü ja ran juañbi, gue'a i 'büi. ³²Pe dami bëmhbü 'be'a gá 'yøthü u yu pa xu thogui, gue'bü ja gmí tímhbü ran nequi. Xun ho gá 'yøthü, jante tho gá hyäthü yun unbi xun ndoho. ³³Ne 'da ahü bi mba nthenni ahü, ne bi mba ma un'ni ahü bü ja yú hmi yu ja'i. Ne mi'da ahü gue hin gá suhü da mba ma un'ni ahü 'bü 'darbü gmí 'yohü u bi mba ma unbi. ³⁴Ne hin gán suhü gue gá zenguahü u ni cuhü 'bäpü ja ra fädi, ne gán johya thohohü 'bü mí thañ'nahü 'be'a gmí pes'hü. Ne gá pañmbü ja ahü bü mahëts'i a man'da xun ho, gue da hyät'i mazã. ³⁵O guí es'hü a gní hyuthü nzambü, janangué'a din 'da ahü n'da ran t'unni xun ndoho. ³⁶Pe i jatho ga sethü ts'u, n'dahma da zã ga øthü rá pähä Ojã, janangué ga hãmhbü a bi ma

majuãni di 'daju. ³⁷Nguetho i mam bü ja rá t'ohni Ojã:

Mi ts'utho ba ñ'a i ja gue ba ñe, ya hin da ya'a ba ñe, ne di 'da ahü a guí tømhbü.

³⁸Ne nu'u to da 'yëc'yëi majuãni gã, gue'u ga hocpa yú ts'oqui, ga embi xun ho büya, ne ga un'ndü ra temazã. Pe nu'u bi mbengui hin ga

numanho u,

bi 'yën Ojã. ³⁹Pe nuju hinga gueju dá penju guerpü xcã nuhü ran unbi mazã. Pe dí ëc'yëihü gue majuãni a Ojã, janangué'a din jaju ra temazã.

Ne gue'a ná ëc'yëihü majuãni a Ojã

11 'Be'a nam bøn'a na ëc'yëihü majuãni a Ojã. Nám bøni, gue dí ëc'yëihü majuãni ga hãmhbü a ran ho bi xijü Ojã. Ne nam bøni ga ëc'yëihü majuãni 'be'a gätho i ma Ojã, madague'bü hin dí nuhü a. ²Nu ma bombøtahü bi hnumanho nguetho bi 'yëc'yëi majuãni a Ojã. ³Dí ëc'yëihü majuãni bi 'yøt' Ojã yu ximhäi, madague'bü hin dá nuhü 'bü mí 'yøt'u. Nu'bü mí 'yëna din ja, ya bin ja büya, gue bi 'yøt'e nangué u 'be'a him midí nequi. ⁴Nu'a ra Abel bi un Ojã n'da ra 'bøts'e xun ho xinda gue a bi un a ra Caín, nguetho bi 'yëc'yëi majuãni a bi xi Ojã. Nu'bü mí thañba a rán t'unni ra Abel, bi fädi bi numanho Ojã a. Ne madague'bü bi du ra Abel, pe tengu 'bü 'butho, gue urcahü 'be'a mí øt'a, gue bi 'yëc'yëi majuãni a Ojã. ⁵Ngutho ra Enoc, bi 'yëc'yëi mbo rá mbüi a majuãni. Janangué'a bi ts'ixpü ja rá ngu Ojã ne him bi du. Ne him bi thñgua ja ra häi a, nguetho bi zix'a Ojã. Ne i ñn ra

t'ohni: "Nu'bu hin ní ts'its'i, bi hnumanho a." ⁶Pe nu'bu i 'bu a n'da i nde da zøm bu 'bu Oja, pegue da 'yëc'yei majuañi i 'bu a, ne da 'yëc'yei majuañi din t'un ran ho a to i hon Oja. Nguetho hingui sä da numanho Oja n'da 'bu hingui ëc'yei a majuañi. ⁷Bi 'yëc'yei a ra Noé gue majuañi a mí xi Oja din ja a ra dambunt'i, madague'bu hin ní nu. Ne bi 'yõt'a ra dābarco bi xifi, guerpū da yan'u i 'bupū rá ngu. Ne bi 'yëmbi xun ho Oja a nguetho mí ëc'yei mbo rá mbui a Oja. Ne gue'a í nequi hing yu 'yëc'yei gätho ra ximhäi, jan í ts'emba u. ⁸Bi 'yëc'yei majuañi Oja a ra Abraham. Janangue'a bi bøm 'bu mí zon'na Oja, gue da mba bu ja a ra häi bi xi Oja gue di unni. Bi nexpu ja rá häi zehë, ne him mí pañi hapu man ní mba. ⁹Ne nu'bu mí zøm bu, pe bin 'yotho bu. Nguetho bi 'yëc'yei majuañi gue ja nín zøm bu rá ngu Oja mahëts'i. Janangue'a bi hyõtho yu ngum'bø't'e bu. Ne ngutho bi 'yõt'a ra Isaac rá ts'unt'u, ne a ra Jacob rá 'beto, gue ne'u da gomhbu ra herencia bi sih majuañi ra Abraham. ¹⁰Nguetho nu ra Abraham mí tøm'i da zøni nín zøm bu ja n'da ra dāhnini gue mahëts'i, din ja høn'bu go njam'bu, gue bi bøn Oja ne bi 'yøzehë. ¹¹Ne bi 'yëc'yei majuañi a ra Sara, ne gue'a í hyan rá ts'edi Oja a gue dim 'buh rá ts'unt'u. Ne him mí sä xtím 'buh rá t'uhni, gue ya xum bømbe. Pe bim 'bu'a rá ts'unt'u, nguetho bi bañi majuañi da 'yõt'a bi man Oja. ¹²Ne ngutho ra Abraham, madague'bu ya xí thoh yu pa gue mí sä xtím 'buh yú t'uhni, pegue bi zøni bim 'buh yúm bom'beto emme xun ngu, tengu yu

sø mahëts'i, o tengu yu 'bomu bu ja ra ndendeja, gue njongui hä't'i da mbede. ¹³Ne gätho u bi du 'bu him mani hyan a ran ho bi xi Oja. Pe tengu'bu mí handi yatho bu bí ja a ran ho bi sifi, nguetho mí ëc'yei mbo yú mbui gue majuañi din t'unni. Janangue'a bin johya 'bu mí bñi gue da nu a. Jananjabu bi manse tengu'bu bi thotho ua ja ra ximhäi u. ¹⁴Ne nu u im ma tengu na, i udi gue i 'yotho ne i hon man'da ra häi guerpū din zai. ¹⁵Ne nu'bu xtám benthø a ra häi bu xpí bøn u, mí sä xtá mbeng mahøn'a u 'bu. ¹⁶Pe mí nde n'da ra häi man'da xun ho, gue nde da ma, ra häi mahëts'i. Janangue'a bin johya Oja gue da 'yëmbi yú Oja u, ne bi hocpa yú hnini u. ¹⁷⁻¹⁸Ne nu'bu mí ts'äp rá mbui ra Abraham, gue bi sifi bá si a rá ts'unt'u ra Isaac, da mbøspa Oja. Ne mí nde xtá 'yõt'e, nguetho bi 'yëc'yei majuañi a Oja, madague'bu bi xifi dim 'buh yúm bom'beto 'bu bi xand ra Isaac. ¹⁹Gue'a bi bñn'a ra Abraham gue i ja rá ts'edi Oja da xox u xun du. Janangue'a tengutho 'bu bi dambñi bu 'bu u xun du a ra Isaac 'bu mam bá si mahøn'a a rá ta. Ne n'da ra hmëpya bi 'yõt' na. ²⁰Ne nangue a bi 'yëc'yei majuañi ra Isaac gue da gomhbu rán ho Oja u yú t'uhni, janangue bi sih majuañi ra Jacob ne ra Esaú gue da mba majapi. Ne bi sifi 'be'a bi zänba Oja n'da ngu n'da u. ²¹Ne ngutho a ra Jacob, bi 'yëc'yei majuañi a ran japi bi man Oja. Ne ní mba bu da du, pe bi thocpa a ran japi u yú 'beto, gue'u yú ts'unt'u ra José. Ne bi dānde Oja 'bu mí dospa rá yā rá tøhø a ra Jacob. ²²Ne a ra José bi 'yëc'yei majuañi a

bi man Oja. Janangue'a nu'bu mí ts'utho da du, bi xi u yú menguhue yu israel, gue da zõni da mbeng bu yú häi zehẽ. Ne bi xifi da thux'a ra ánima 'bu bi bõm bu u, gue'a ra José xí du. ²³Ne rá ta ne rá mbe ra Moisés 'bu mim 'buh ra Moisés, bi 'ya'a rá ts'unt'u an hyuzna. Ne him bi numansu a rán t'edi ra ts'ut'abi gue mí ma xtí tho u yú ts'unt'u yu israel. Nguetho midí nequi din hocja'i, ne mí ec'yei majuañi di jamansu Oja. ²⁴Ne a ra Moisés guexa'a mí ec'yei majuañi a Oja. Janangue'a nu'bu mín dan'yohu, him mam bi nde da t'ẽmbi rá ts'unt'u a rá t'ixu ra ts'ut'abi bu Egipto, gue xtán zä xtín jase rá ts'edi. Ne gue'a rá t'ixu a ra ts'ut'abi bi dím bu mán t'agui ne bi tede. ²⁵Pe man'da bi nde 'darbu bin unbahu u yú t'uhni Oja a ra Moisés nu'u yú menguhue, xinda gue'bu xtán den rán johya ra ximhäi gue ní mba bu da guadi. ²⁶Ne nu'bu mín 'yomfeni ra Moisés, man'da di muui 'bu n'dat'a yun ts'ante da nuui ra Cristo, xinda gue'bu xtí manda 'be'a gätho mí ja bu ra häi Egipto, nguetho man'da mí numanho 'be'a di un Oja m'bejua. ²⁷Ne nanguie bi 'yec'yei majuañi ra Moisés, janangue'a bi bõm bu ra häi Egipto, ne him bi zu a nán cue a ra ts'ut'abi. Pe bi hyut'an zambui, nguetho bi badi in 'youi Oja, madague'bu him mí nu. ²⁸Pe bi 'yec'yei majuañi a bi xi Oja a ra Moisés, janangue'a bi 'yõt'a bi xifi, ngue bi manda dí cots'i ra ji bu ja yú 'yojut'i yu israel. Janangue'a him bi thop yú mbadi ts'unt'u u yu israel 'bu mam bá gh rá m 'behni Oja. Gue'a t'ẽmbi ndq̄baxjua bi du'mi bi 'yõt'u. ²⁹Bu

mí 'yec'yei mbo yú mbui i ja rá ts'edi a Oja u yu israel, janangue'a bi jap'a Oja bi xocpa n'da ra 'yu bu ja ra deja, gue bi tho u. Pe nu'bu mí 'yena ne u xtá 'dax'u yu me egipto, gue'u mí cute, bi comp' ra dehe bi du u buya. ³⁰Nu yu israel bi sifi di the'ts'a ra dahnini Jericó gätho nyoto pa, nguetho ma mbä't'i ra jado a ra hnini. Ne nu'a í 'yec'yei majuañi a Oja, ne gue'a í yõt' ra jado a 'bu mí gua'a nyoto pa di the'ts'i. Ne bi zä bi dap ra hnini u yu israel buya. ³¹Pe mí 'bup n'da ra xisu gue ra Rahab. Ne madague'bu man ra 'yom't'eni mam'bet'o, pe hinga ne a bi tho a 'bu mí tho yú menguhue gue him mí ec'yei Oja. Ne nu'a í zimmanho u yúm 'behni yu israel, ne gue a í fadi mí ec'yei mbo rá mbui a Oja. ³²Ne xun ngu mi'da xtán zä xcá xi ahũ, pe hinga xõt'a yu ora ga xi ahũ, nanguie ra Gedeón ne ra Barac, ne nanguie ra Sansón ne ra Jefté, ne nanguie ra David ne ra Samuel, ne gätho mi'da yu pongahya. ³³Ne mí ec'yei majuañi Oja u, ne gue'a í hyan rá ts'edi Oja u, gue bi dap yu ja'i mí 'bup n'danni mi'da yu häi 'bu mín sũmbu. Ne bin ts'ut'abi xun ho. Ne mí ec'yei majuañi a bi sifi, janangue'a gätho bi zä bi 'yõr buya. Ne nu'u mi'da mí ec'yei majuañi a Oja, janangue'a him bi za yu dazate. ³⁴Ne him bin zõ u mi'da bí thõtpu ja ra orno 'bu emme midí thoni nám pa, nguetho bi 'yec'yei a majuañi u. Ne him bi zä bi tho mi'da 'bu mí t'ẽmbi xtá tho nanguie ra juai. Ne nu'bu mí güent yú ja'i u mi'da, bi jap'a Oja bi zaqui. Ne madague'bu him mí ja yú ts'edi u mi'da, pegue tengu'bu ya mí ja yú ts'edi 'bu mí 'yec'yei majuañi Oja, ne

gue'a í 'da u yu dofui yún suihu.

³⁵Ne mí 'bú i 'da yu xisu 'da'a n'danni, gue xí du yú t'uhni. Pe bi dambëni u yú t'uhni 'bú mí 'yëç'yëi majuani u yú mbe. Ne nu'u mi'da bi ndese bi tho nangu'e'a bi 'benza, ne him bi nde bi goh yú mbui guepü xtá mba ma thögue, nguetho bi 'yëç'yëi majuani da bõmanho bú ja ran ðate u, da mba bú ja ra te man'da xun ho. ³⁶Ne nu'a í 'yëç'yëi majuani u mi'da, ne gue'a í hyät' yun ucpi gue bi t'uspi, ne bi hyät' 'bú mí mím 'benza, ne'bu bi thu't'i 'da nangu'e yu cadena ne bi jot'a fädi. ³⁷Ne bi tho u 'da gue bi mba ma bat'ado. Ne nu'u mi'da bi thengui nde nangu'e ra thegui. Ne mi'da í tho ra juai 'bú mí sifi da mba ma thögue. Ne mí 'yotho u mi'da, ne í huëhi thoho u, mí he yu xide'yo, nguetho pa ma ucpi. Ne mí sä ran u gue mí pa ma unbi. Ne gätho u bi hyät'i, nguetho bi 'yëç'yëi majuani a Oja. ³⁸Ne him mí fädi gue man'da xun ho u, pe man'da di muui u xinda gue'u gätho ra ximhäi. Pe ha sä mí 'yotho bú ja yu ühäi 'bú mí 'dagui, nepü ja yu t'øhø. Ne mí 'bupü ja yu hyädo nepü ja yu hyähäi. ³⁹Pe gätho bi hnumanho u nangu'e bi 'yëç'yëi majuani Oja. Janangu'e'a i pa mfëni thoho u. Pe him 'bex bi hyän a bi xi a Oja di unni. ⁴⁰Nguetho xí zän Oja 'be'a man'da xun ho da 'yøt'e nangu'eju, gue 'darbu ní hamhbu ran ho u mí 'buh maya'bu.

**Thocpa thoho ga tenhdü a
ma ngurpihu ra Jesús**

12 Janangu'e'a nuju i 'bui xun ngu yu ja'i gue xu 'yurcahu a majuani Oja tengu ja dá xi ahü.

Janangu'e'a ga 'ueju ts'u gätho di pajü, ne yu ts'oqui gue tengu'bu an thu't'i ma guahu, n'dahma ga häthü dan tihmbü nangu'e'a ran täha bin 'daju guepü go him min sä. ²Ne thocpa thoho ga hanthü a ma ngurpihu ra Jesús, janangu'e'a da zä n'dat'a ga øthu büya. Ne di jaju ga øthu tengu bi 'yøzëhe, gue bi 'yëç'yëi majuani a Oja, ne gue'a í hyät' ran unbi bú ja ra pont'i a. Ne nu'a ran ðate bi nu, yün ðate u yu ts'om'bäi, emme ma ucpi a. Pe him bi zu da nu a tengu a, nguetho mí paði din ja ran johya m'bejua nangu'eju. Ne nuya bí 'bupü mahëts'i 'darbu ní mandaui Oja. Ne guepü i sixcahu bú. ³Ne gam bëmhbu tengu bi 'yøt' ra Jesús, bi hyät' 'bú mí ts'ui, ne'bu bin unba bú 'buh yu ts'om'bäi. Janangu'e'a hin dan xømbuihu, ne hin gam bëmhbu gue ga penjü. ⁴Pe nu ahü hinga ná es'hu yu ts'oqui guepü gdí tuhü. Pe dami 'yes'hu u, madague'bu gdí tuhü 'da ahü. ⁵Ha gá pumbënihu a ran zofo gue i xijü Oja, gue yú t'uhni gahu a, tengu mam bú ja ra t'ohni bú i ñna:

Ma ts'unt'u i, dami bëni 'be'a dí mbep'a a ni Hmu, gue'bu bi xi i hapü gá 'bedi.

Ne xín gui säman'u 'bu bi zu i.

⁶Nu'a ra Hmu i xänba u di huëqui,
ne i fe u gätho u i ëmbi yú t'uhni.

⁷Dami hyäthü u yum fei, nguetho gue'u i xän'nahü u. Nu Oja i ñna yú t'uhni ahü. Ne jo'o n'da ra t'uhni gue hin da xänba rá ta nangu'e yum fei. ⁸Pe nu'bu hin da mbep'ahu Oja, tengu u gätho yú t'uhni i fei, nu'bu,

masque hin yá t'uhni ahú 'bú. Guín jahú tengu ra t'uhni gue hinga mfádi to'o rá ta. ⁹Ne man'da, nu'bu mín t'uhnihú, gue'bú mí mbegba ma tahú dám 'búhmbú ua ja ra hái, dá numansuhú ú. Hanja man'da hin dín umhbú da mbegbahú Ojá, rá Ta ma mbúihú, janangue ga t'ímhbú ra te ma mbúihú. ¹⁰Nu ma tahú ua ja ra ximhái bi mbegbahú 'bú n'dandj, gue mím bēni xún ho. Pe nu Ojá 'bú i fēgbahú, zai xún ho i ørchahú, gue di jajú xtán hothogahú tengu a. ¹¹Majuqani hin dí ģmhú xún ho a ram fei 'bú ra ora dí sáhu a, nguetho xún ú. Pe nu'bu bin hoh ma mbúihú nangue ram fei, ne dí 'búmanhohú búya, ne i hu ma mbúihú.

Nts'utho 'bú ga hehmbú rá nde Ojá

¹²⁻¹³Janangue'a dan ģhyahú mahón'a gue ga thoju a rá 'befi Ojá, ne hin ga 'uehmbú. Pe ga haxhú ra 'yu xún juani. Nubúya nu ni guahú guí hēmfú, mí ģna xtá 'uagui, pēgue da yani, da hyá ra ts'edi mahón'a. ¹⁴Ne gui hyomhbú hin gui dūmhú n'da ra súi. Ne gui hyomhbú ra hogambú. Nguetho nu'a hin'yú ra hogambú hin da zá da nu a ra Hmu. ¹⁵Ne 'da gdám fáxta nin 'yomfēnihú n'da ngu n'da ahú, janangue'a hin dim 'bú i 'da ahú hin da nde rá mate Ojá. Ne xinga n'da ahú dín ja tengu n'da rá 'yú ra ts'oqui, gue hin di nequi 'bú rá mbúdi, pe nu'bu bi bōts'e din xandi, di ts'on ú mi'da búya. ¹⁶Ne dam fáhmbú njon dan 'yomt'ēnihú. Ne xín ga samhú a rá mate Ojá, tengu bi 'yót' ra Esaú, gue í pá a ra túhú a rán japi mí ģna xtí un'na Ojá, gue

rá mbúdi ts'unt'u ra Isaac. ¹⁷Ne gui páhmbú 'be'a bi 'yót' ra Esaú, gue m'bejua bi nde a ran japi mí ģna xtí un'na rá ta. Pe him mam bi zá bi un'na. Ne ts'edi bin zoni, pe him bi dīni 'be'a xtá 'yót' mahón'a gue xtá hyán'a. ¹⁸Gam bēmhú 'be'a bi 'yót' yú israel, bi zóm bú ja n'da ra t'òhø ua ja ra ximhái, guepú bi de ra sibi nts'utho, ne bi 'bexui yú güi tengu 'bú ra xui, ne bin ja ra ndonthi 'bú mi sih yún t'ēdi Ojá ú. Pēgue n'da ra hmēpya a tengutho bú rá ngu Ojá gue ģmme xún duxqui. ¹⁹Ne bi 'yòh ra thuxi, ne rá nde Ojá bi 'yò ú. Ne nu'bu mí 'yò a rá nde ú yú israel, ģmme bi 'yáh ra mate gue hin da 'yòh mahón'a, nguetho ģmme bin su. ²⁰Him mí hát'i da 'yò a ra nde bi xifi, bi 'yēna: “Xinga n'da ra ja'i ne xing yú zu'uē da zá da dācua, nu'bu da dācua, 'bexque da tho, ne da mba ma 'ye'mado o gue da mba ma súnza.” ²¹ģmme nts'utho 'be'a bin ja bú. Nese ra Moisés bi 'yēna: “Dí fet'i gue dín su.” ²²Pe nuju ya njuantho rá hnini Ojá bú mahęts'i dí cūthú, i papú ma mbúihú, gue Ojá zai 'bú. Ne i t'ēmbi ra t'òhø Sión a rá hnini Ojá, ne i t'ēmbi Jerusalén bú mahęts'i. Ne dá sómhbú bú 'buh yám 'behni Ojá mahęts'i gue yú mahuahi thoho, guepú di munts'i i thānde Ojá ģmme di johya. ²³Ne dá cūthú bú an thuts'i ma thuhuhú bú mahęts'i, guepú dám petihú gātho to'o bi hyán ra herencia bi un Ojá. Ne dá cūthú bú bí 'bú Ojá ra Ze'mi di juanbi gātho. Ne pú 'buh yú mbú ú i tu, gue nu'ú bi t'ēmbi xún ho 'bú mí hoc'a Ojá. ²⁴Ne dá cūthú bú 'buh ra Jesús ma hocpatehú

bü bí 'bü a i ørcahu ran hoqui ma'da'yo. Ne dí cuthu nangué rá ji ra Jesús 'bü mí tho, í pungahu Oja a. Janangue'a man'da xun ho i xiju rá ji 'bü mí tho, xinda gue'a rá ji ra Abel 'bü mí tho, nu'a i ma di unba a to bi hyo a. ²⁵Janangue'a i jatho dam fähmbu hin ga hehmbu a rá nde a in zoju ya. Gam bëmhbü him bi zä bi zo a ran unbi u bi mbesta a rá nde Oja, 'bü mí ts'ocua ja ra ximhäi. Janangue'a 'be xingui ts'u da zä ga sohmbu ran unbi 'bü ga festahu a Oja, nguetho mahets'i bü in zoju ya. ²⁶Nu'bü mí man yun t'edi Oja bü ja ra t'øhø, bi japi bi 'yan ra häi. Pe nuya i en Oja: "Man'dandj ga japi di 'yani, pe hinga høn ra häi, pe ne mahets'i," bi 'yæn Oja. ²⁷Ne nu'a 'be'a gätho hingui dü, da mba ma bünt'i. Ne din zam bü u hingui sä da mba ma 'ueque, gue nu'u 'be'a gätho bi zän Oja gue din zam bü. ²⁸Ne bin 'daju bü di manda Oja gue hingui sä da mba ma 'ueque. Janangue'a ga xihmbu jamadi Oja, ne ga thandehu ngue ga numansuhu ne ga suhu. Ne gue'a numanho a büya. ²⁹Nguetho nu ma Ojahü di juadi 'be'a hingui numanho tengu ra sibi.

Ga øthu a dí numanhoju Oja

13 O guí e'ts'a gnán hueju n'da ngu n'da ahü tengu'bu guidín cuhü. ²Ne guim bëmhbü gui säyabahü ja ni ngumhbü to'o da zøm bü. Ne nu'u 'da njabü mí øt'e, bi zin u 'da yúm 'behni Oja bá nexpü mahets'i ne him mí pädi. ³Ne dami bëmhbü u yu ofädi, ngue tengu'bü n'da gnan ofäditohü. Ne guim bëmhbü u bi mba ma

unbi, nguetho ne ahü i ja ni ja'ihü gue sä da mba ma un'ni ahü. ⁴Ne gätho ahü guin numansuhu a ran thäti gá 'yøthu ni xisuhu, ne a bi 'yøt'u mi'da. Ne gam 'bumanho nangué nin thätihü, njon di ts'on a. Nguetho di unba Oja u to'o da 'yøt' ran 'yomt'ëni, ne u hinga na din thäti, ne u xun thäti nu'bü i øt' ran 'yomt'ëni. ⁵Ne 'yo guí numanhohü xun ngu ra mbeti. Pe gan johyahü nangué hangu ts'u i ja ahü. Nguetho: "Njam'bü ga hec'ahü, thocpa thoho ga jamansu ahü," bi 'yæn Oja. ⁶Janangue'a sä dan johyahü 'bü dí emhbü:

I fäxcahü ra Hmu,
ne hin ga suhü 'be'a da zä da
'yørcahu yu ja'i.

⁷Dami bëmhbü 'be'a bi 'yøt'u yu ngurpi gue bi xi ahü räm hman Oja. Ne guim bëmhbü 'be'a bi böni nangué ra te man nám 'bü u. Ne gui thøjü a bi 'yut'ahü, nangué bi 'ygc'yei majuañi a Oja u. ⁸Nu ra Jesucristo hingui dim pädi, gue'bü go maya'bü, nehya ne gätho yu pa høn'bü go njam'bü. ⁹Janangue'a hin gan hyehmbü da ts'ix ahü bü ma'ueni, guerpü i hman yum hma 'dahma 'dan'yo ne hingam fädi. Pe nu'a ná bëmhbü rá mate Oja gue'a ní zac ma mbuihü a, xinda gue'u yun t'edi gue 'be'a i ts'i. Nguetho njo'o to'o xí zac yú mbüi 'bü supi 'bü ja a i si. ¹⁰Pe gue i jajü n'da ran ts'ihme, tengu ra hmepya gue ra 'bøts'e mí øt' yu mbäjä bü ja ra nija maya'bü, him mí ja ran t'edi da zi. ¹¹Pe nu rá hmumbäjä yu israel 'bü mí mbøspa Oja nangué yu ts'oqui, bi dexpü mbo a rá ji u yu zu'ue, guerpü ja ra cuarto man'da xun

daxqui. Pe nu yú ngø u yu zu'uę mí zø bũ ndehnini. ¹²Ne gue'a bi 'yøt' ra Jesús, bin unbi bi du bũ ndehnini bũ 'bũh yu israel. Ne gue'a rá jise í hoc yu ja'i. ¹³Pe ga mbähä ga tenhdũ bũ ndehnini bũ 'bũh ra Jesús, tengu'bu n'da na 'bengadahũ bũ ma'ueni. ¹⁴Nguetho nuua ja ra ximhäi hin'yũ ua n'da ma hninihũ gue din zaí xũn ho. Pe dí homhbũ ra dahniini gue njam'bu da gua a, guepũ nín zamhbũ bũ. ¹⁵Ne nde'bu thocpa thoho ga thandehũ Oja nanguie ma ndehũ, ne ga xihmbũ ra jamadi. Ne di thoc'a mam hmamhbũ a ra Jesucristo, tengu'bu di un Oja ma 'bøts'ehũ. ¹⁶Ne hin dam pumbenihũ a na øthũ ran ho, ne hin dam pumbenihũ ga comhbũ 'be'a jajũ, nguetho ne'ũ tengu'bu yu 'bøts'e i numanho Oja u. ¹⁷Ne gui 'yøthũ a xi a ni ngurpihũ, ne gui paħmbũ ja yún t'ędi da xi ahũ 'be'a gui 'yøthũ. Nguetho i fät'a ni mbũihũ u, ne i jatho di dáp Oja ra güenda nanguie ahũ. Gui 'yøthũ a dán johya ni ngurpihũ, ne hin da du yú mbui. Nguetho nu'bu hin gui 'yøthũ a, xín da bømanho ahũ 'bũ. ¹⁸'Yäfu rá m fäts'i Oja nanguecähe, nguetho n'dat'a dí m bęmhbe ga

tenhde a, ne dí nde ga øthe xũn ho gätho. ¹⁹Dí ä ahũ ra mate, gue ęmme gui 'yäfu Oja di jaqui ga mbagä bũ n'dihi.

I äp rán japi Oja u yú cu

²⁰Nu Oja ra hocpate a, bi xoxpũ 'bũ u xũn du a ma Hmuhũ ra Jesucristo, nu'a di jamansuc ma mbũihũ. Ne nu'a rá ji í hoc'a ran hoqui njam'bu da guadi. ²¹Ne dí äp rá mate Oja da 'yøt'ahũ hin hapũ gui 'behmbũ, n'dahma da zä gui 'yøthũ rá pähä a. Ne dí äp rá mate da 'yøcahũ 'be'a gätho i nde a rá ts'edi ra Jesucristo. Ga numansuhũ Oja gätho yu pa mazai. Ne hønt'a gam bęmhũ a. ²²Ma zi cu ahũ, dí ä ahũ ra mate hin gan xømbũihũ gui 'yøhmbũ na ran zofo, nguetho nuna ram hma dá ot'ahũ hingui ngu 'be'a ma. ²³Ja n'da ram hma dí nde ga xi ahũ, nu'a man 'yohũhũ ra Timoteo ya bi so'ts'i. Nu'bu da zøcua n'dihi, ga six 'bũ dá mba bũ. ²⁴Zenguagahũ ts'ũ bũ gätho ni ngurpihũ, ne gätho u yu cu gue ma mi'yęc'yehũ. Nehya bá nexpũ Italia i pen'nahũ ran zengua. ²⁵Ne dí äp rán japi Oja nanguie gätho ahũ. Ne hønt'a dí xi ahũ ya.

SANTIAGO

Ra søcuą bi 'yo't'a ra Jacobo Santiago

Ran zengua

1 Nugä drá Jacobogä, rá 'yęęgä Oja ne ma Hmuhü ra Jesucristo. Ne hõnbü go hapü gá mbähä n'da ngu n'da ahü, dí zengua ahü ma meni ahü, ngue n'dat'ü mam bombõtahü ü 'de'mayoho yú ts'ünt'ü ra Israel.

Di 'daju ran 'yomfëni Oja

²Ma zi cu ahü, nde'bü dan johyahü 'bü dí sähü yün ünbi, hõnt'a go man ünbi dín nuhü. ³Nguetho dí pãhmbü nu'bü da ts'äc ma t'ęc'yëihü, gue'a ní jajú ga häthü xün ho a. ⁴Pe i jatho ga häthü xün ho ne hin gan suhü, ne gue'a dín te ma mbüihü a, ne di hajü xün ho ra ts'edi, ne nte ga 'behmbü büya. ⁵Pe nu'bü hin dí pãhmbü nda'a xün ho ga øthü, ga äfü Oja ran 'yomfëni ne di 'daju a. Nguetho di unni xün ho to'o da 'yäpi, ne hin di japi da mbe'ts' rá sä n'da. ⁶Pe jatho n'dat'a gam bëmhbü 'bü ja 'be'a dí äfü, ne hinga 'dahma'dan'yo gam bëmhbü. Hin ga øthü tengu ra t'øthe bü ja ra ðaððehe, hõnbü go hapü ní 'yen ran ðahi. ⁷Nu ra

jä'i i øt'e tengu a, sä im bëni di un'na i äp a Oja, pe nte di unni. ⁸Nguetho 'dahma'dan'yo im bense, ne hingui sä n'dat'a da 'yøt'e. ⁹Pe emme di johya n'da zi hyoya 'yęc'yëi, nguetho i pãdi emme xün ngu di muui bü nan nu Oja. ¹⁰Ne'a ra membeti 'yęc'yëi, emme di johya 'bü mi badi hinga gue'a rá mbeti ní numanho Oja a, ngue nu rá mbeti tengu yú døni ü yü paxi i høe. ¹¹Ngue nu'bü xpãm bøx ra hyadi emme xüm pa, di hmang yü paxi ne i høh yú døni büya, ne him man di necmanho. Din jabü n'da ra membeti 'bü hõnt'a ra mbeti in numanho, madague'bü di thoqui dim pefi, pe di 'bedi 'be'a gätho i pe'tsi.

Ga häthü 'bü bi ts'äju

¹²Nu'bü ga häthü yün ünbi, dan johyahü büya. Nguetho nu'bü mi ts'äju ne dá häthü, ya din 'daju ra temazai, tengu bi man Oja di 'daju 'bü hõnt'a gam bëmhbü a.

Dím bensehü yü ts'oqui

¹³Nu'bü 'bü'a n'da da bëni da 'yøt'a n'da ra ts'oqui, pe hin da

'yɛna Oja bi bɛnbi. Nguetho xun ho Oja ne hingui xifi da 'yɔt' ra ts'oqui n'da ra ja'i, ne xin da zä da si Oja da 'yɔt' ra ts'oqui. ¹⁴Pe n'da ngu n'da ya ja'i 'bu im bɛni da 'yɔt' yu ts'oqui, pe bin 'yɔrpazehe nangué rán 'yomfɛni sɛ. ¹⁵Ne nu'a 'be'a bi numanho sɛ, ne nu'bu mi bɛni da 'yɔt'e, ne gue'a dí mbuxca yu ts'oqui rá mbui a. Ne nu'bu mi 'yɔt'u yu ts'oqui mi bɛni, ne man'da bi thoqui bi 'yɔr buya, ne gue'a dí nu ran unbi mazai a buya. ¹⁶Ma zi cu ahɛ, hin dan hyäzehɛhu 'bu dí ɔthu yu ts'oqui, gue'a hin gam bɛmhbu Oja di 'bɛcpahɛ. ¹⁷Nguetho xun hotho 'be'a gätho di 'dajɛ Oja, ne hont'u gätho xun ho bí nexpu bí 'bu Oja, ngue bi zän yu nyot'i ua ja ra häi. Nu'u ja'bu di 'beh yün nequi 'bu xu 'bat'u, pe nu Oja njam'bu di 'beh ran ho. ¹⁸Rá pähä zehɛ Oja bi xandgahɛ 'bu má hamhbɛ rá m hma majuaɲi, ne yú t'uhni gahɛ a buya. Janangué'a man'da xun hoju xinda gue'u mi'da gätho bi 'yɔt'e.

**Dan xähmbu ram hma ne
ga ɔthu yün thehu**

¹⁹Gue'a dí pahmbu a, ma zi cu ahɛ. Janangué'a dan ghya dan xähmbu a rá m hma, xinda gue'bu go dan yashɛ, ogue ga ɛmhbu go dí pašɛhu ngue dan junthu. ²⁰Nguetho nu'bu dadín junthu, hingui sä ga ɔthu 'be'a nde Oja. ²¹Pe ga eshu a ná ɔthu yu ts'oqui, ne ran ts'o zai dá bɛmhbu. Ne hin dan 'yɛzehɛhu. Janangué'a da zä ga cɛ't' ma mbuihu a ram hma, tengu'bu n'da ra hmu'da da thupɛ, ne din te bu. Ne gue'a dí pɔcpa ma mbuihu a buya. ²²Pe hinga

hontho dan xäthohu ram hma. Nguetho dán hyäzehɛhu 'bu dí m bɛmhbu hin'yɛ man'da ga ɔthu. Pe i jatho thocpa thoho ga ɔthu yün thehu a ram hma dadín xähmbu. ²³Nguetho nu'bu dí ɛmhbu dadín xähmbu ram hma, ne hin dí ɔthu yün thehu, dadí pumbɛni thohu a dán xähmbu 'bu. Tengu'bu dí hɛthu ran hyädä ma hmihɛ, ne hin dí zámhbɛ bu. ²⁴Dá nuhma a ma hmihɛ, pe 'bɛx dá pumbɛnihɛ 'bu má 'uehmbu. ²⁵Pe nu'bu dan zámhbɛ a ra 'da'yomhma, gue'a di zejɛ ga ɔthu yün thehu a. Ne nu'bu zai dí ɔthu a, ne hin dí pumbɛnihɛ a, di jaɛpahɛ Oja buya nangué 'be'a gätho dí ɔthu. ²⁶Nu'bu sä ɛna ɔrpa rá 'befi Oja n'da, ne hin di jamansu 'be'a ma, din hyäzehɛ 'bu, ne nte ní mbat'a ní 'yɔrpa rá 'befi Oja 'bu. ²⁷Pe nuna majuaɲi rá 'befi Oja ma Tahɛ da numanho 'bu ga fäxhu yu hyoya t'uhni, ne yu xisu xun du yú ndø, ngue in nu ran unbi. Ne nde'bu dam fäsehɛ hin di ts'onga man 'yomfɛnihɛ rán t'ɔt'e ra ximhäi.

**Hin ga huandahu to'o
gan numanhohu**

2 Ma zi cu ahɛ, nu'bu dí ɛ'yɛihɛ ma Hmuhu ra Jesucristo ngue mixte xun ho a, nde'bu ga ɔthu tengu i ɔ't'a, ngue hin ga huandahu to'o dín numansuhɛ. ²Xi'bu da zøm bu ja mam petihɛ n'da ran 'yohu i fo rá 'ye ram fo'ye ɛmme xum hmadi, ne mahotho rá he. Ne da zøm bu n'da zi hyoya hingui ho rá he. ³Ne man'da gan numanhohu a mahotho rá he, xinda gue'a n'da zi hyoya. Ne ga ɛmfu a mahotho

rá he: “Nu'i n'yø, damin säya ts'u ua ja ran thuts'i,” ga ɛmfu. Ne nu'a zi hyoya büya: “Nu'e, damím 'bäh nü ogue damí hyuh nü häi ja rá hyo ran thuts'i,” ga ɛmfu a büya. ⁴Ha hin dím bɛmhbu ngue yoho man t'øt'ehü 'bu dí samhbu a nan hyoya u 'da, ne nu'a na membeti u 'da, gue'a na ɛspahü u. Ne guexta'a ra ts'oqui dí øthu 'bu dí huandahü a dín numanhohü. ⁵Ma zi cu ahü, damí 'yøhmbü na ga xi ahü. Ha him bi huan Oja u xun ngu i hyoya bü na nu ra ximhäi, ngue da dín a man'da di muui, ngue da gomhbu yün japi u di un yú t'uhni Oja. Ne gue'a bi ma majuani di un'ndu to'o gätho da bɛn a. ⁶Pe nuya gá 'yasäbahü yu hyoya. Ha hin dí pähmbü ngue gue'u yu membeti di unghahü, ne i sixcahü bü ja yu ngunts'ut'abi. ⁷Ha hinga gue'u yu membeti dí øhmbü im man ra ts'ore nangue rá hoga thuhu ma Hmuhü ra Cristo. ⁸Pe: “Ga huɛc ma mija'ihü tengutho bü na huɛczehe ma ja'ihü.” Guehna xun ho ga øthu na, nguetho rán t'ɛdi ra Cristo mixte thoho a, tengu man t'o't'i bü rá m hman Oja. ⁹Pe nu'bu hinga gätho yu ja'i dadí huɛju, ra ts'oqui a dí øthu 'bu, ne dín dupatehü a ran t'ɛdi ngue im ma gätho 'da i gu bü dán huɛju. ¹⁰Pe dín ndehü made tho ga øthu gätho rán t'ɛdi Oja. Pe madahønt'a n'datho rán t'ɛdi Oja hin dá øthu, ya dín dupatethü gätho rán t'ɛdi Oja 'bu. ¹¹Ngubü dí ørpahü yün t'ɛdi Oja ngue bi 'yɛna: “O guí øthu ran 'yomt'ɛni,” ne: “O guí haɛpahü rá te ni mija'ihü,” bi 'yɛna. Madague'bu hin dí øthu ran 'yomt'ɛni, pe dí haɛpahü rá te ma

mija'ihü, guemhma dín dupatethü gätho rán t'ɛdi Oja 'bu. Nguetho n'dat'a Oja bi ma gätho yün t'ɛdi. ¹²Pe nu'a rán t'ɛdi ra Cristo, gue'a di zeju ga øthu yün thehü. Ne gue'a rán t'ɛdi dí 'yängahü Oja a 'bu dá øthu o hin'na. Janangue'a ga jamansuhü a dím mamhbu ne'a dí øthu. ¹³Ne nu'bu him bi 'yøt' ran huɛcate n'da, ne hingui ngu 'be'a dí huɛc Oja a 'bu bi juanbi. Pe nu'bu bi 'yøt' ran huɛcate n'da, da bømanho 'bu bi juanba Oja a.

**Hingui ho 'bu nte n'youi
yün t'øt'e rá t'ɛc'yɛi n'da**

¹⁴Ma zi cu ahü, 'be'a gue ní mba a i øt' i 'da sä ɛna ja yú t'ɛc'yɛi, pe hingui øt'u yün thehü. Hin da yan Oja n'da 'bu sä ɛna ja rá t'ɛc'yɛi. ¹⁵⁻¹⁶Xi'bu 'bu'a n'da ma cuhü ra 'yahe ne sä ra thuhu. Ne ga ɛmfu: “Ní mba, bá he ni he, ne bán sihme, da hyu ni mbüi,” ga ɛmfu. Pe nte dá unhdü 'be'a honi. 'Be'a gue ní mba a dá ørpahü 'bu. ¹⁷In jabü n'da 'bu hingui øt' yün t'øt'e rán säui rá t'ɛc'yɛi, nu rá t'ɛc'yɛi nte di muui, tengu'bu n'da ra du ngue hingui di 'yáni. ¹⁸Pe nu'bu gui 'yɛnju: “Nu'i ja ni hogant'øt'e, pe nugähe dí ɛc'yɛi mbo ma mbüihe.” Ne ga xi'ahü büya, damí 'yurca ni t'ɛc'yɛi ngue nte n'youi nin t'øt'ehü, gan nugä. Nugä da zä ga ut ahü yün t'øt'e dí øt'ä, janangue'a di nequi ma t'ɛc'yɛigä ngue majuani a. ¹⁹Guí pähmbü i 'bu Oja, pe hin dí gua a zi ts'u. Nguetho ne'u yu zıthu i pađi i 'bu Oja, pe ɛmme di fet'i, nguetho yün suiü Oja u. ²⁰Gyá 'yambüihü, ha hin guí pähmbü ngue xingui ts'u nte di muui ni t'ɛc'yɛihü 'bu hin te

guí øthu. ²¹Nde'bu gam bẽmhbu ts'u nangue mam bombøtahũ ra Abraham. Ja bi nequi a xmi pã Ojã xũn ho 'bu mi 'yøt'a bi xifi, ngue bi gãxpũ ja ra do a Isaac rá ts'unt'u, ngue ẽna xtã hyo xtĩ un'na Ojã.

²²Nangue bi 'yẽc'yẽi mbo rá mbũi, bin ja ra ts'edi bũya ngue da 'yøt'u yũn thehũ. Janangue'a rãm pe ra t'ẽc'yẽi u yũn t'øt'e. ²³Ne gue'a mi mam bu ja rãm hman Ojã, bi 'yẽna: "Nu ra Abraham bi 'yẽc'yẽi a bi man Ojã, janangue'a bi 'yẽmp Ojã xũn ho," ne bi 'yẽmbi rá amigo xũn ho Ojã bũya. ²⁴Dĩ pãhmbũ ya, i ẽmp Ojã xũn ho n'da ra ja'i 'bu øt' rãn säui rá t'ẽc'yẽi, ne hinga sä da 'yẽna ẽc'yẽi Ojã. ²⁵Ximangutho a Rahab, ngue ra xisu zã min 'yomt'eni mam 'bet'o. Pe bi 'yẽmp Ojã xũn ho 'bu midĩ nequi rá t'ẽc'yẽi, 'bu mi 'yøt'a ran ho bi 'yøt'e, ngue bi jamansu u yũ 'yẽc'yẽi 'bu mi mba bá ašpa rá hnini. Ne bá uti n'dan'yo ra 'yu bá hãx 'bu mam bá pengui, janangue'a him bi mba mfent'i u. ²⁶Ja ga pãhmbũ bũya ngue hingui ho rá t'ẽc'yẽi n'da 'bu hingui øt'u yũn thehũ, tengu n'da ra ja'i xũn du ngue hin'yũ bu rá mbũi.

Ga samzehe ma jãnihũ

3 Ma zi cu ahũ, nde'bu hinga gãtho dan xãnbatehũ bu ja ram peti. Nguetho dí pãhmbũ Ojã da nu 'be'a dí øthu, ne nuje, man'da da 'yãngahe Ojã, xinda gue'bu hin xcãn xãnbatehe. ²Ne gãtho gahũ xũn ngu yũ nidi ja'bu dí øthu yũ ts'oqui. Pe nu'bu 'bu'a n'da xinga n'da ra ts'oqui im ma, ya xũn te xũn ho rá mbũi a, ne i pãdi di jamansu xũn ho gãtho i øt'a 'bu.

³Tengu'bu dí cãrbahũ yũn ts'are yũ fani, da 'yøt'a dí xihmbũ bũya, ne hinga hønt'a rá nde di 'bãt'i, pe 'da dí 'bãthoho. Ngutho 'bu i samzehe rá jãni n'da, ne hinga hønt'a rãm hma da bãdi da zãmmi, pe da da bãdi di jamansu xũn ho gãtho i øt'e. ⁴Ne tengu ra dãbarco, madague'a xũ ndoho, ne ts'edi ran dãhi i joni, pe ẽmme zicue a ní mba ma 'yoni, pe hønbũ go da ndepe dí mba a di 'yoni. ⁵Ngutho ma jãnihũ, zicue, pe ẽmme xũn ngu da bøni nangue 'be'a da ma. O tengu'bu n'da ra despi zicue, pe ẽmme xũn ngu 'be'a da 'yudi, ne da zã da 'yu a n'da ra xãnthø xũ ndoho. ⁶Nguetho ma jãnihũ tengu'bu n'da ra sibi. Ne man'da xũn ts'o øt' ma jãnihũ xinda gue'a ma 'yehũ ogue ma guahũ. Ne gue'a ní ts'oni gãtho dí øthu a, ne di xãnd ran ts'o gãtho ra ximhãi, ngue di bẽnba a ra zĩthu. ⁷Pe nu yũ ja'i man'da da zã di maxubi hønt'a go má zate ne yũ doja ne yũ pozũ ne yũ huã. ⁸Pe nu rá jãni n'da, njo'o to da zã di høt ra 'yu. Ne i hote, tengu n'da ra pozũ, ẽmme in cue, ran dãte a rá nde. ⁹Nangue ma jãnihũ sä dí ẽmhbu dí ẽspahũ Ojã ma Tahũ, pe ne dí äfu ra 'yãnthĩ ma mija'ihũ. Pe nu'ũ, bi zãn'na Ojã u, bi ndepe dim 'bui tengu tho Ojã u. ¹⁰N'dat'a ma ndehũ ná yãhũ 'bu dí ẽspahũ Ojã ne'bu dí äfu ra 'yãnthĩ ma mija'ihũ. Pe ma zi cu ahũ, hingui sä ga øthu tengu a. ¹¹Ha i sä 'darbu da bøhmi ra dehe xũn ho a ra dehe xũn xã. ¹²O 'be'a di ja yũ za'ixi, ma zi cu ahũ, ha ne'ũ yũ peni i zũpũ. O xi n'da ra zabort'i, ha zũpũ yũ ixi. Xĩngui sä 'darbu da bøhmi ra dehe xũn ho a hingui ho.

**Bí nexpu bí 'bu Oja ran
'yomfëni xun ho**

¹³Nu'bu dí pãhmbu ran 'yomfëni, pe ga uhmbu 'bu, nangue ran hocja'i ga øthu, ne hin dan 'yëzëhëu, guepu da fãdi majuani i ja man 'yomfënihu. ¹⁴Pe nu'bu xun ju dím bënba ma mijã'ihu nangue ran ts'ëya, ne dadí mispahë, ne sä dí ãmhbu ja man 'yomfënihu, pe ra fehni a dím mamhbu 'bu. ¹⁵Pe nuna ra ts'on'yomfëni na him bí nexpu bí 'bu Oja, pe bi nequida ua ja ra ximhäi, ne dá bënse ma mbüihu, ne ra zïthu bi bëngahë tengu na. ¹⁶Nguetho nu'bu dí øthu ran ts'ëya, ne dín nde dam mixtehë, nu'bu, dí øthu gãtho yu ts'oqui 'bu, ne yu sui. ¹⁷Pe nu ran 'yomfëni di 'daju Oja, n'dat'a gam bëmhbü, ne ga hocpahë rá mbüi ma mijã'ihu, ne gan numanhohu u, ne din ja man huëcatehu, ne ga fãxhu u, ne hin da goh ma mbüihu 'bu ja a dí xihmbu u, ne hin ga häthu u. ¹⁸Pe nu'bu jante thoho ga hocpahë rá mbüi ma mijã'ihu, dí øthu tengu'bu dí pomhbu ra hmudä dí böx ran ho 'bu.

Hin ga øthu rá pähä ra ximhäi

4 Ha hin guí pãhmbu hapu di nequi u yun sui guí øthu, ne yun heque. Ha hinga gue'u di ho ni mbüi zëhëu a gnín sühmbü. ²Nu'a hin ní zä guí tïmhbu a guín ndehë, gue'a gnín hote thohohu a. Ne gue'a ran ts'ëya a gnín sühmbü 'ne gnín tunhdü, nguetho hingui sä guí tãhmbu a guín ndehë nangue ni pähä zëhëu. Pe hin guí tïmhbu ngue hin guí äfu Oja. ³Pe

madague'bu guí äfu Oja a guín ndesehë, pe hin di 'da'ahu, nguetho hingui ho guím bëmhbü, guín nde gui xand ni pähä zëhëu. ⁴Sä guí ãmhbu hønt'a Oja guím bëmhbü, ne ya guí ten thohohu ra ximhäi. Ha hin guí pãhmbu gadín sühmbü Oja 'bu guín numanhohu ra ximhäi. ⁵Uague guí ãmhbu säti thoho bi man rá t'ohni Oja ngue bi 'yëna: "Pe ãmme dín ndepe da bëngui, janangue'a dá un ma Hogandãhi di huëc'u, ne di jamansup yú mbüi," bi 'yën Oja. ⁶Pe di zet'a ni mbüihu Oja, n'damhma da zä hønt'a guim bëmhbü a. Janangue'a ën Oja, di un rá mate n'da 'bu hin din 'yëzëhë, pe da zu a n'da 'bu din 'yëzëhë, i ën rá t'ohni Oja. ⁷Damin unsehë ya ngue di manda ahü Oja, ne dami sühmbü ra zïthu, da 'dagui nangue'ahu. ⁸Zãi damim bëmhbü ngue 'darbu guí 'bühmbü Oja, ne zãi da hyut'a ni mbüihu büya. Dami 'yeshü yu ts'oqui guí øthu, ne hingui yoho da bën ni mbüihu. ⁹Pe i jatho da du ma mbüihu nguetho dyú ts'om'bäi hu. Ne dan zomhbu, hingui sä dan thethohu. Nu ma thedehu dim pommi ra ts'oni, ne nu man johyahü dim pommi ra dumbüi. ¹⁰Ne ga øthu ngue hin'yü ma ts'ëdi zëhëu bu ja rá hmi Oja. Ga äfu ra punbi, janangue'a di pungahü ne di jajü dan johyahü büya.

Hin dan c'ãman'uhü

¹¹Ma zi cu ahü, o gadín c'ãman'uhü, nguetho nu'bu gadín c'ãman'uhü, masque guím bëmhbü hingui ho rán t'ëdi Oja i ëna dan huëju. Ne nu'bu hin dí øthu rán t'ëdi Oja, ëna gue'bu jase man

t'ɛdihɯ 'bɯ. ¹²Pe hɔnt'a n'da sá di 'dajɯ yɔn t'ɛdi, nguetho Ojɔ a, ne hɔnt'a sá da yɔn'a n'da ne i sá di jua'a n'da. Pe ha dím bɛmhɯ dyɯ ojahɯ ngue sá ga ɛmhɯ ja yú ts'oqui ɯ 'da.

Hin dí hand bɯ ní 'yɛh man zaquihɯ

¹³Mbähä dan 'yomfɛnihɯ ts'ɯ ya, nguetho dí ɛnthohɯ: “Nuya ogue nixudi ga mbähä n'danni, dam 'buhmbɯ n'da jeya bɯ, ne dam pehmbɯ, ga tɔhmbɯ,” dadín 'yɛmfɯ. ¹⁴Pe hingui sá gam mamhbɯ tengu a, nguetho ya hin dí pɔhmbɯ 'be'a ga ɔthɯ, ne hin dí hand bɯ ní 'yɛh man zaquihɯ. Tengu tho n'da ra güi, guín nu, jabɯ, ne xɔ gán nu, hin'yɯ bɯ. Njarbɯ n'da ra jɔ'i. ¹⁵Pe nde'bu ga ɛmhɯ: “Nu'bu da nde Ojɔ, dam 'buhmbɯ ts'ɯ, ne din ja 'be'a da zä ga ɔthɯ bɯya.” Guehna gam mamhbɯ na ya. ¹⁶Pe dán 'yɛzehɛhɯ 'bɯ hin dá äfɯ Ojɔ 'be'a da zä ga ɔthɯ. Pe ra ts'oqui a. ¹⁷Nu'bu dí pɔhmbɯ a ran ho, ne hin dí ɔthɯ a, ra ts'oqui a 'bɯ.

N'da ran zofo i sih yɯ membeti

5 Damin 'yomfɛnihɯ ts'ɯ gyɯ membetihɯ, gan zomhbɯ ne ga mbahmbɯ nguetho nts'utho ra 'yɔnthi guin nuhɯ. ²Nu'a 'be'a gä guí peshɯ tengu'bu xɯ 'ya bɯ nam bɛn Ojɔ, ne ni hehɯ tengu'bu xɯn za yɯ zu'uɛ. ³Nu ni mbetihɯ xɯn ts'om bɯ na nu Ojɔ a, nguetho nin ts'iyatehɯ a gní tɪmhɯ ɯ, ne hin gá pɔhmbɯ nda'a xɯn ho xquí jafɯ. Ne gue'a dí jua ahɯ a tengu'bu ra sibi. Ne tengu'bu guidí munshɯ a ran ɯnbi guin nuhɯ 'bɯ ran zegui. ⁴Gä hyät ni mbefihɯ hin gá

juarpahɯ yún zäbi 'bɯ min xopɯ ni huɔhɯ. Ne nu'a ran zäbi gá cɔnba ni mbefihɯ, ne gue'a dí yɔp ahɯ a. Ne nu'a rá ts'oni ni mbefihɯ bi 'yɔ Ojɔ tɔte thoho rá ts'edi, ne da hyɔ ra güenda nangu'e'ɯ. ⁵Nu'ahɯ gám 'buhmbɯ nangu'e nin johya zehɛhɯ nguecua ja ra ximhäi gyú ziyatehɯ. Ne bi zac ni mbɛihɯ tengu n'da ra ts'ɔdi. Pe gue'a dín ja'ahɯ tengu'bu ran thots'ɔdi 'bɯ rán zegui ra pa. ⁶Ne nu'ahɯ guí cothɯ fädi ɯ nte in dupate, ne xɔ guí hohɯ bɯya, ne hin di mu.

Ga häthɯ 'be'a i t'ɔrcahɯ

⁷Janangu'e'a ma zi cu'ahɯ, nu'bu i t'ɔrcahɯ a, pe hin dan xɔmbɛihɯ, ne ga tɔmhɯ gue'bu go bá ɛh ma Hmuɯ ra Cristo. Tengu'bu dí tuhmbɯ yɯ hmudä ua ja ra häi, dí tɔmhɯ hɔnt'bu go njɔm'bu ba ɛh ra 'ye, di hoqui 'be'a gä xtá tuhmbɯ bɯya. Ne din ja a mi numanhohɯ din ja bɯya. ⁸Janangu'e'a ga sethɯ hin dan xɔmbɛihɯ, nguetho ya him maya'a ba ɛh ra Hmu. ⁹Ma zi cu'ahɯ, hin ga ɛmhɯ rá ts'oqui na n'da ma cuhɯ 'bɯ dín nuhɯ yɯn ɯnbi, ne xɔmhɯ di ɯngahɯ Ojɔ. Pe guim bɛmhɯ mi ts'utho da zɔ'a ra ze'mi ya. ¹⁰Ma zi cu'ahɯ, gam bɛmhɯ gue bi hyät yɯn ɯnbi ɯ yú pɔngahɯ Ojɔ, ne nguetho ga häthɯ ɯ. ¹¹Nguetho dí pɔhmbɯ majapi ɯ i hät yɯn ɯnbi. Xtá ɔhmbɯ ngue bi hyät yɯn ɯnbi a ra Job, ne xɯn ngu ran ho bi t'ɔrpa m'bejua. Nguetho nu'a Ojɔ xɯn ngu rán huɛcate ne xɯn ngu rá mate. ¹²Hnehɯ thoho hin ga uɔspahɯ rá thuhu Ojɔ a mam hmansehɯ, xín ga ndɔnbahɯ rá thuhu 'be'a man'da jaua ja ra

häi ngue ga ɛmhbu di zerca mam hmanschü. “Ha guí ɛc'yɛi a dí xil'i uague hin'na,” ga ɛmthohohü. Janangue'a hin di ɛngahü Oja.

Dan yāhü Oja

¹³Nu'bu dín nuhü ran ɛnbi, dan yāhü Oja 'bü. O nu'bu dadín johyahü, dan tuhmbü n'da ra thuhu ngue dí ɛspahü Oja. ¹⁴Nu'bu xün ɛjü, ga xihmbü yü ngürbi bü ja ram peti ba ɛɛ da 'yāp rá mfäts'i ra Hmu, ne da jajü ra aceite nangue rá thuhu ra Hmu. ¹⁵Ne Oja di 'uec'a ran ɛ dí hɛmfü, nguetho dá ɛc'yɛihü ngue majuani da yanjü 'bü má äfü a. Ne nu'bu ma ts'oquihü a dán hyɛnhdü, pɛ di pungahü. ¹⁶Ne dan xih ma ts'oquihü n'da ngu n'dajü, janangue'a da zä dan

'yāfü rá mate Oja n'da ngu n'dajü, ne nu'bu xün ɛ n'da da yam büya. Nguetho xün ngu rá ts'edi da 'yøt' Oja 'bü da 'yāp a majuani n'dat'a Oja im ɛni, ne gue'bu di ɛnba Oja a i ädi. ¹⁷Tengu a ra Elías, nu'a n'da ra ja'i thoho tengu gahü, ne bi hyah rá mbüi bi 'yāp Oja ngue hin din 'ye. Ne him bin 'ye ua ja ra ximhäi gätho nhyunjeya ne n'dato zana. ¹⁸Ne xø bin yaui Oja mahøn'a ngue bi 'yāp ra 'ye. Ne bá penh'na Oja ra 'ye, ne bi bøx yü hmudä ua ja ra häi büya. ¹⁹⁻²⁰Ma zi cu'ahü, nu'bu n'da ra 'yɛc'yɛi da 'uepü ja ra 'yu xün juani, ne nu'bu da zä ba sihü mahøn'a, ga paḥmbü ngue dá yanbahü rá te a xí 'uegue. Ne madague'bü xün ngu yú ts'oqui, pɛ bi mba ma punbi.

1 PEDRO

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Pedro

Ran zengua

1 Nugä drá Pedrogä, ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Dí penh'nahü ra sɔcuɔ gyü 'yɛc'yɛihü ra Cristo, n'da'a n'danni gá mbähä ja ra häi Ponto nɛpü Galacia nɛpü Capadocia nɛpü Asia nɛpü Bitinia. ²Nu ma Tahü Ojä maya'bü thofo bi huancahu, ne bi zänni da 'yɔrcahu yü t'uhni gahu. Ne bi 'uega ma mbüihü a rá Hogandahi Ojä, ne bi mbän rá ji nanguejü a ra Jesucristo, guɛpü nan zä ga ɔthü a i xijü. Dí äp'a Ojä ngue man'da gui hyámhbü rá mate, ne man'da da hyu ni mbüihü büya.

Ga tafü ran date

³Jamadi Ojä, ngue nu rá Ta ma Hmuhü ra Jesucristo, ne rá Ojä a. Nguetho xün ngu rán huçcate bi jaju däm 'bühmbü ma'da'yo. Nuya dí pämbü gan nuhü ran ho mazai, nguetho bi dambëni ra Jesucristo. ⁴Ne nuya dí tømhbü ü yü erencia di 'dajü Ojä ngue m'be'ts'i bü mahçts'i, ne njam'bü dim 'bedi, ne njam'bü din ts'oni. ⁵Ne nuya i fäjü Ojä nangue rá

ts'edi, nguetho dí ɛc'yɛihü a. Ne ya i sänni da ɔnjü xün ho 'bü bi zøn ra pa ran zɛgui. ⁶Ne nu'bü dím bëmhbü ya, ne guehya ní 'dajü ran johya, madague'bü da du ma mbüihü bü na sähü hont'a go man ünbi 'da yü pa ya, 'bü da 'yɛn Ojä. ⁷Tengu ra oro i ts'ä ngue ra sibi ngue din hogui. Ne nguetho ma t'ɛc'yɛihü i ts'ä, ne man'da di muui a xinda gue'a ra oro ngue dim 'bedi. Janangue'a di necmanho ma t'ɛc'yɛihü 'bü bá peng ra Jesucristo, ne da numanhojü, ne di 'dajü ran ho, ne 'darbü dam 'bühmbü büya. ⁸Ne nuya madague'bü hinga nán nuhü ra Cristo, pɛ ɛmme guín numanhohü a. Ne madague'bü hin guín nuhü a ya, pɛ guí pämbü majuani a. Janangue'a ɛmme dadí johyahu, tengu tho'bü ya dí 'bühmbü ra Cristo bü mahçts'i. Ne hin di jua ü mam hmansehü gam mamhbü a ran johya. ⁹Nguetho ya dí dū'mi dí hámhbü a dí tømhbü, ngue da ɔnjü Ojä. ¹⁰Guehna bi 'yo't'ü yü pøngahya maya'bü ngue da ɔnjü rá mate Ojä. Ne bi hyädumbüi min nde xtám badi xün ho 'be'a nam bøn a ram hma

bi 'yo't'u. ¹¹Min nde xtám bađi jam'bu din ja a, ne nda'a ní pa din ja a bi man rá Hogandahi ra Cristo mi o yú mbui. Nguetho bi bēnbi da 'yo't'i 'be'a da 'yot' ra Cristo 'bu bi zohø, ngue da nu ran unbi ngue da tho, ne da t'ɛspa 'bu m'bejua. ¹²Pe bi xi Oja u yu pøngahya ngue hin da base, xinga gue'u yu ja'i mi 'buhmbu, pegue gue'a go i siju a ya nangu ran ho ma'da'yo. Ne nu'u to bi xiju na, bi ma nangu rá Hogandahi bá penpa Oja. Ne'u yúm 'behni Oja mahets'i emme in nde da bađi 'be'a nam bøn a i siju ya.

I xiju Oja ngue xtán hoju

¹³Pe nuya dan säh ga øthu a rán thehu a dí tenhdu, ngue ga samzehe ma mbuihu 'be'a gätho dí m bēmhbu. Ne hont'a rá mate Oja ga tømhbü di 'daju 'bu bá ɛh ra Cristo. ¹⁴Ne ga øthu 'be'a i xiju Oja, tengu yu t'uhni i ø't'a i xih yú ta. Ne hin ga øthu tengu mi øthu mam'bet'o ngue ma pähä zehehu 'bu nte mi pähmbu. ¹⁵Pe gä xtán hotho ga øthu, nguetho xun hotho Oja ngue bi zoncahu bi 'yot'e yú t'uhni gahu a. ¹⁶Tengu nt'o't'i: "Xtán hotho ahü nguetho xun hotho gä," bi 'yēn Oja. ¹⁷Pe nu'bu dí yahü Oja, dí ɛmfu ma Tahu. Pe gam bēmhbu njuantho da gurcahu 'be'a dá øthu n'da ngu n'daju. Janangue'a dam fähmbu ngue gan numansuhu Oja gätho yu pa dí 'buhmbu ua ja ra ximhäi. ¹⁸Nguetho dí pähmbu bi yanju Oja nangu yun t'øt'e bi xänga ma tahu säti thoho. Pe hing ra mbeti í yanju a, nu'a dim 'be'a. ¹⁹Pe bi yanju ra Cristo 'bu mi du ngue bi mbän rá ji, ne hont'a da zä di pø

a n'da a. Nguetho xun hotho ra Cristo, tengu n'da ra de'yo mi man Oja maya'bu ngue da 'bøts'e, pe gue'a hing ra mbedi ne xun hotho. ²⁰Nu ra Cristo bi ts'änni din yante 'bu hin ní 'yot' ra ximhäi a Oja. Ne ran zegui ya ja bi nequi ua ja ra ximhäi nangueju. ²¹Ne nangu ra Cristo bi zøcua, gue'a dá ɛc'yēihu Oja ya, ngue bi xox a ra Cristo 'bu mi du, ne bi 'yēspi. Janangue'a dí pähmbu majuani di 'daju rán ho Oja dí tømhbü ya. ²²Nuya nangu rá Hogandahi Oja dá tenhdu ram hma majuani, ne gue'a dán hoju a. Ne gue'a dán zä ya majuani ga huē ma cuhu. Janangue'a mpähä thoho dan huēju n'da ngu n'daju nangu gätho ma mbuihu. ²³Nguetho dám 'buhmbu ma'da'yo nangu rá m hman Oja da hyät'i mazai a, ne njam'bu di 'beh rá ts'edi a. Pe nu ma tehu bi 'dac ma tahu ne ma mbehu, hinga gue'a da hyät'i mazai a. ²⁴Ne nt'o't'i:

Tengu yu paxi thoho yu ja'i, ne gätho xun ho 'be'a pe'tsi tengu yú døni u yu paxi.

Pe nu yu paxi di hmangui, ne yú døni i høe.

²⁵Pe nu'a rá m hman a ra Hmu njam'bu dim 'beh rá ts'edi. Gue'a ran ho ma'da'yo i siju a.

Nu'a ra Cristo tengu n'da ra do

2 Jatho ga eshu gätho ran upate ne ra fehni ne'bu yoho ma mbuihu, ne ga eshu ran ts'eya ne ran c'ate. ²Ne tengu yu 'uere ngue ma'da'yo bim 'bui, ngue emme i hon ra xi'ba da zi, ne ngutho ga øthu, thocpa thoho ga homhbü rá hogamhma Oja, ngue dín te xun ho

ma mbuihü a. ³Nguetho ya dá t̃mhbü a rá mate Ojã nangué rãm hma, ne dá p̃ahmbü ngue x̃n ho a. ⁴Ne man'da gam b̃mhbü ga cuathü ra Cristo x̃n ho, nu'a bi 'dajü ra te. Madague'bü i pa ma ucpi, tengu'bü n'da ra g̃do di b̃nt'a n'da ra do, pe Ojã bi huahni man'da di muui bü da thøh rá ngu. ⁵Tengu'bü n'da ra do man'da di muui a ra Cristo bü ja ra ngu, ne nuju i pa ma cuati gahü büya, tengu'bü dyu dohü, da 'yøjü rá ngu Ojã ngue hin di nequi. Ne yú mbãja gahü Ojã, nguetho dí unhdü Ojã yün t'unni gätho ma mbuihü. Ne di thocpa a rá Ta man t'unnihü a ra Cristo, janangue'a da numanho Ojã ü. ⁶Ne nt'o't'i maya'bü bü ja rãm hman Ojã nangué 'be'a da t'ørpa ra Cristo. Bi 'yæn Ojã:

Tengu'bü drá ngurpagado dá huahna n'da ra do man'da di muui, ne dá høpü ja ma dongu bü Sión, nubü hapü ja ma ts'edi, bi 'yæn Ojã.

Ne nu'a to'o da guat'a, hin da mbè'ts' rá sä 'bü bi nu ran juänbi, bi 'yæn Ojã. ⁷Neju x̃n ngu dadí muhü nguetho dí cuathü a ra Cristo. Pe madague'bü hin da guat'ü 'da, pe guexta'a din ja tengu bi man Ojã, ngue bi 'yæna:

Madague'bü him bi numanho ü 'da yü g̃do a ra do, pe da gopü ja ma dongu, ngue man'da di muui 'bü da thøh ma ngu,

bi 'yæn Ojã. ⁸Ne man'da mi hma:

Nu'a ra Cristo tengu'bü n'da ra do ngue di ferpü rá gua n'da, ne dim 'bepü,

bi 'yæn ra t'ohni. Ne bi ts'änbi dim 'bepü, nguetho hinguin nde da 'yęc'yęi ram hma nangué ra Cristo.

Yú t'uhni gahü Ojã

⁹Pe nuju, Ojã bi huancahü bi 'yørcahü tengu'bü n'da'bui gahü, ma'ueque ma mbuihü. Ne gätho gahü dyu mbãja gahü bi 'dac ma ts'edihü Ojã, ne yú mbeti gahü a. Nguetho in nde ga uhmbü ngue mixte x̃n ho Ojã, ngue bá jugahü bü ja ra 'bexui mi 'bühmbü, ne bi zixcahü bü ja rán nequi mahotho ya. ¹⁰Nu'bü má'm'bet'o mi 'bühmbü tengu'bü dyu hyoya t'uhnihü, ne nuya dí 'bühmbü yú t'uhni gahü Ojã. Pe nu má'm'bet'o him mi p̃ahmbü rá mate Ojã, pe nuya dá h̃mhbü rá mate Ojã ya.

Ga humbi ga øthü ngue yú mbefi gahü Ojã

¹¹Ma zi cu ahü, emme dadí huęc'ahü. Janangue'a nts'edi dí xi'ahü ga øthü tengu'bü hin dyu menguhü ua ja ra ximhäi, hin ga øthü rá pähä ma nyon 'yomfënihü ngue i ørcahü ran süi ma mbuihü. ¹²Ne thocpa thoho dam fähmbü dan 'yomanhohü, nguetho in nuju ü hingui p̃a Ojã. Ne madague'bü i enjü dyu ts'om'bäihü, pe xømhma thoho da zøn ra pa da 'yęspa Ojã 'bü bi nu ran hocja'i dí ørpahü. Nguetho da zä da xocpa yú mbui Ojã ü. ¹³Ne ga øthü a im man a ra ts'üt'abi ngue i 'bet'o ua ja ma häihü, janangue'a da hnumanho ma Hmuhü ra Cristo büya. ¹⁴Ne'ü mi'da to'o gätho bi un yán t'ędi ra ts'üt'abi, gätho ga ęc'yęihü ü. Nguetho i ja yú ts'edi di ünba ü to'o øt' yü ts'oqui, ne da numanho ü to'o øt' ran ho. ¹⁵Nguetho ne'a Ojã rá pähä a 'bü dí øthü a, ne

gue'a dí 'ye'ts'u yun c'áte im man u yu 'yambui buya. ¹⁶Nuya hinguí ørcahu ra ts'edi ga tenhdú yún t'edi Oja, nguetho in ndeju mpähä thoho ga tenhdú. Pe hin gam bëmhbú gue'a ní jaju ga øthu yu ts'oqui a, pe man'da ga øthu ngue yú mbefi gahú Oja. ¹⁷Ne gan numanhohú gátho yu ja'i, ne ga huç ma mi'yç'yçi hu, ne gan numansuhú Oja, ne ga çpahú ra ts'ut'abi i 'bet'o ua ma häihú.

**Ga øthu tengu bi 'yøt ra
Cristo bin unbi nangueju**

¹⁸Gyu 'yçhçhu ne gyu mbefihú dami 'yç'yçi ni hmuhú 'bu gadí zehmbú u. Ne'u yu hocja'i ne'u yu ts'om'bäi 'bu di un'nahú, gátho guin numansuhú u. ¹⁹Nguetho man'da da numanho ahú Oja 'bu gui hyäthú yun unbi 'bu nte man ts'o gá 'yøthú, pe bi un'nahú nangue guí tenhdú Oja. ²⁰Pe nu'bu gan nuhú ran unbi nangue ma ts'oquihú, ne ga häthú, pe hin gam bëmhbú ga ta'hmbú n'da ran ho nangue'a. Høntho dá jut ma ts'oquihú. Pe nu'bu ga häthú ran unbi nangue ran ho dí øthú, da numanhoju Oja. ²¹Oja bi zänni ga häthú yun unbi tengu ra Cristo, bi nde bin unbi nangueju, ne bi 'yurcahu 'be'a ga øthu. ²²Nguetho nu ra Cristo njam'bu bi 'yøt' yu ts'oqui, ne njam'bu bi man yu fehni. ²³Ne nu'bu mi ts'ani, njam'bu bi dadi. Nu'bu mi mba ma ucpi, him bi ma dí co'ts'i. Him bi zu da zan yu ja'i, nguetho bi badi Oja da numanho a. ²⁴Nu rá ja'i zehé ra Cristo bi nu ran unbi nangue ma ts'oquihú 'bu mi 'dømp'u ja

ra za. Ne gue'a í thøgahu ma ts'on 'yomfënihú a, nguepu da zá ga øthu ran ho ya. Nu yun unbi bi zá 'bu mi tho, gue'a í yanju a. ²⁵Nuju dá 'behmbú ra 'yu, tengu yu de'yo. Pe nuya bá penju bu 'buh ma mbände'yohú, nu'a i färca ma mbuihú.

Ran zofu bi sih yu xisu ne yú ndø

3 Nu'ahu gyu xisuhú, gui 'yçspa ni ndøsehú n'da ngu n'da ahú. Ne nu'bu 'da ni ndøhu hinguin nde da 'yç'yçi ráman Oja, pe nu'bu bi nu guí 'bamanhohú, xømhma thoho da zøni da 'yç'yçi u, ne hinga hnehí thoho ja a gui xihmbú 'bu hinguin nde da 'yøde. ²Nguetho da nu ahú gadím fähmbú ngue guín numansuhú Oja, ne hin gui 'yom't'ënihú. ³Ne nu'bu guím bëni gan hoczehéhu, pe nangue ni mbuihú. Ne hin guim bëmhbú nangue 'be'a gä i ja'ahú thi ngue dí necmanho ahú, ogue ni ya'hú, ogue ni hehú gui hoju, ogue yu thebe, ogue yu ts'ungu. ⁴Pe gan hoczehéhu ngue ni mbuihú, ngue di necmanhotho bu dá nu Oja, ngue hin di nequi, ne nu'a njam'bu dim 'be a. Ngue'a hin gan 'yçzehéhu, pe gan johyahú nangue Oja. Ne çmme xun ngu di muui bu nam bën Oja a. ⁵Ne njabu mi øt' yu xisu mi 'buh maya'bu, ngue gue'u yu 'yç'yçi mi numansu Oja, nu'u mi hoczehé yú mbui ngue mi numansu yú ndø. ⁶Tengu ra Sara bi 'yç'yçi a rá ndø ngue ra Abraham, ne bi 'yçmbi rá hmu. Nuya tengu'bu yú t'ixu ahú ra Sara 'bu guí øthu 'be'a mi øt'e, ngue thocpa thoho gui 'yøthú ran ho ne nte gui suhú. ⁷Ne ngutho

dí xi'ahú, man 'yohú ahú, dam 'búmanhohú ma xisuhú nangué ran 'yomfëni bi 'dajú Ojá. Ga pãhmbú hin'yú yú ts'edi yú ja'i ú yú xisu, janangue'a ga fãxhú ú. Né gan numansuhú ú, nguetho n'dat'a rá mate Ojá i conhui rá xisu n'da ran 'yohú, ngue n'dat'a ra te ma'da'yo. Né nu'bu hin dam 'búmanho ma xisuhú, hin da 'yómanho ma ndehú Ojá 'bu.

Ga øthú a di bęnga ma mbúihú Ojá

⁸Né gãtho gahú n'dat'a gam bęmhú n'da ngu n'dajú, né gam bęmhú tengu'bu 'da dá sãhú 'be'a i sã a n'da. Né dan hugjú n'da ngu n'dajú, né din ja ma yembúihú, né hin dan 'yęzehéhu n'da ngu n'dajú.

⁹Né hin ga cospahú ran ts'o 'bu 'bui to da 'yórcahú ran ts'o, xín ga cospahú ran ts'ante 'bu 'bo'o da zanjú. Pé ga äfú ran japi tengu thoho i ørcahú Ojá, bi zoncahú di 'dajú rán japi. ¹⁰Nguetho nt'o't'i:

Hønt'a go to'o in nde dim 'búmanho, né da nu yú pa xún ho,

pé i jatho da zãm rá jani nangué ran ts'o,

né xín da man yú fëhni.

¹¹Né da hye a ran ts'o, da 'yøt' ran ho.

Né hin da nde dim 'buh yún súihú, pé ęmme da hyoni 'bepú dí hocpa rá mbui rá mijá'iuí.

¹²Nguetho nu ra Hmu in numanho ú to i øt' ran ho,

né i ømanho 'bu ja a äpi, pegue da zú ú øt' ran ts'o,

bi 'yęn rá t'ohni. ¹³Pé to'o maha di ęngahú 'bu dan ęhya ga øthú ran

ho. ¹⁴Pé madague'bu ga sãhú ran ú 'bu dí øthú ran ho, pé gue'a man'da ná tımhbú rán ho Ojá a. Janangue'a hin ga suhú 'bu in nde di pijú ú 'da, xín da du ma mbúihú. ¹⁵Pé høntho gan numansuhú ra Cristo mbo ma mbúihú, ngue ma Hmu a. Né thocpa thoho dan sãhú ga xihmbú 'be'a dí ęc'yęihú 'bu 'bo'o da 'yängahú. Pé jante thoho ga xihmbú né gan numansuhú ú. ¹⁶Né thocpa thoho ga øthú a di bęnga ma mbúihú Ojá. Janangue'a da mbe'ts' yú sã to'o di cãman'ú ran ho dí øthú 'bu dí tenhdú ra Cristo.

¹⁷Nguetho man'da xún ho 'bu gue'a ran ho ná sãhú ran úmbi, 'bu da nde Ojá, xında gue'bu ga sãhú ran úmbi nangué ma ts'oqui zehéhu. ¹⁸Né'a ra Cristo bin úmbi, né njãm'bu bi 'yøt' yú ts'oqui. Pé n'dandí thoho bi du nangué ma ts'oquihú, guejú dyú ts'om'bãihú, nguetho bi nde da zixcahú bú bí 'bu Ojá. Né majuani bi tho rá ngøc'yęi, pé nu rá mbui guexta'a mi 'bui. ¹⁹Né nu rá mbui ra Cristo 'bu mi du, bi mba bi zop yú mbui ú xún du ngue ofädi. ²⁰Ngue yú mbui yú ja'i nangué ú ngue him bi 'yęc'yęi Ojá 'bu maya'bu thoho. Pé Ojá mi tø'mi xtá 'yęc'yęi gãtho ní 'yøt' ra barco ra Noé. Guepú bi zã bin yän ú zi hyãto njã'i thoho, bi bong 'bu min ja ran ts'embí, nangué ra dehe ra dãmünt'i. ²¹Né nu ran xixyã nam bøni, nejú dãm pomhbú ran ts'embí nangué bi dãmęni ra Jesucristo. Né nu ran xixyã hinguin nde da ma ngue i pa m'be't'e ma ja'ihú ngue ra häi, pé nam bøni dí äfú Ojá di hoga ma mbúihú. ²²Né nuya, nu ra Jesucristo bi mba mahęts'i, darbú di mandauí bú ja rá

ts'edi Oja. Ne nu'u gätho yu ts'edi i 'bui i su a ra Cristo, nguetho hont'a i ja rá ts'edi xinda gue'u yúm 'behni Oja mahęts'i ne yu zıtho.

Dan darbahü rá mate Oja

4 M'bet'o thoho dan sähu din unba ma ngøc'yeihü tengu ra Cristo, ne gue'a ní täc yu ts'oqui a. Nguetho nu'a to bin unba rá ngøc'yei, him man da nde yu ts'oqui a. ²Ne gätho mi'da yu pa dí 'bühmbü ua ja ra ximhäi, hin däm 'bühmbü nanguie ma pähä zehéhü, pe dam 'bühmbü ga øthü rá pähä Oja. ³Dá xøt'a dá øthü rán t'øt'e ra ximhäi, midí hohü ran 'yomt'ęni, ne mi øt' ma pähä zehéhü, ne mi minhdü, ne madín sixhü bü ja yu calle ne mi mbahmbü bü, ne däm munshü bü däm minhdü, ne mi thandehü yu pøte, pegue Oja him bi zänni ga thandehü u. ⁴Ne nu'u 'bücua ja ra ximhäi hingui sä da badi hanja hin dí øthü ran tonto tengu i øt'u, jananguie'a i sanju u ya. ⁵Pe Oja di unba u to i sanju, nguetho di juanba Oja u 'bui ne'u xun du. ⁶Ne nu yu ja'i xun du ya, bi sih ran ho ma'da'yo 'bü mi 'bui, ngue'a í zä bi un Oja ra te yú mbui u, madague'bu ya xun du yú ngøc'yei. Ne gue'a rán säui nanguie yú ts'oqui, nanguie gätho yu ja'i i tu. ⁷Nuya bi zøn ra pa ran zegui. Jananguie'a dan 'yomfęnihü xun ho, ne ga samzehę ma mbuihü, ngue da zä thocpa thoho dan yahu Oja büya. ⁸Ne m'bet'o thoho ga øthü ngue ęmme dan huęju n'da ngu n'daju. Nguetho nu'a to'o ja rán huęcate, di punba rá ts'oqui rá mija'ui, madague'bu xun ngu yú ts'oqui.

⁹Dan säyabahü n'da ngu n'daju bü ja ma ngumbü nanguie ma pähä zehéhü. ¹⁰Ne 'da däm fäxtahü n'da ngu n'daju nanguie rá 'befi Oja 'dahma 'dan'yo bin 'daju, gue dan darbahü a rá mate Oja 'dahma 'dan'yo ngue dá hamhbü. ¹¹Ne nu to bin t'un ra 'befi da mamp'a rám hman Oja, da ma tengu'bü da guese Oja da ma. Nu to bin t'un ra 'befi da mbäx'u mi'da, da mbäts'i nanguie ra ts'edi xun ho bi un'na Oja. Nguie'a da nde dí 'yęspa Oja a 'be'a gätho øt'e, nanguie dí tenhdü ra Jesucristo, nu'a mixte thoho, ne i ja rá ts'edi gätho yu pa mazai.

Gan nuhü ran unbi nanguie dí tenhdü ra Cristo

¹²Ma zi cu'ahü, hin ga hyonya thohohü 'bü i ts'aju yun unbi nts'edi, ne hin ga ęmhü, hague in ja a ya. ¹³Pe dan johya thohohü, nguetho dí comhbü yün unbi ra Cristo. Ne nu'bü bi nequi xun ho rá ts'edi, man'da xun ngu ran johya gan nuhü büya. ¹⁴Nu'bü pa ma ugui gahü nanguie dí tenhdü ra Cristo, pe majapi gahü, nguetho mixte thoho rá ts'edi rá Hogandahi Oja dín nuhü büya. Ne madague'bu di ucpa ra Cristo u 'da, pe nuju dí ępahü a. ¹⁵Pe nu'bü gan hotehü ne gam pęhü, oque n'da ran ts'o ga øthü, oque sä dan thınthü 'be'a øt' ma mija'ihü, ga pe'ts' ma sähu 'bü, ne gan nuhü ran unbi nanguie a ra ts'oqui dá øthü. ¹⁶Pe nu'bü dín nuhü ran unbi nanguie dí tenhdü ra Cristo, hin ga pe'ts' ma sähu 'bü. Pe ga ęmfu jamadi Oja, ngue dí pahmbü ngue dí tenhdü ra Cristo. ¹⁷Nguetho bi zøn ra pa ya di dę'mi øt' rán

ts'embi Oja. Pe rá mbadi thoho gahú i ørcahú ran ts'embi, ngue yú t'uhni gahú a. Pe ts'atho dín nuhú. Pe nu'ú hingui ãc'yëi rá m hman Oja, xún ngu 'be'a gá da nu ú 'bú bi zón ra pa da 'yøt'e xún ho rán ts'embi Oja. ¹⁸Ne ãmme xún ngu yún unbi gan nuhú bú dí pøjú Oja, ngue dyú 'yëc'yëihú, nguetho ja'bu n'dandí hin dí øhmbú a i xijú. Ne 'buh mí'da 'be xíngui ts'ú nde da 'yøde, ne i san Oja. Ne nu'ú hin da zä dim pø ú. ¹⁹Janangue'a nu'bu dí sähú yún unbi bi zängahú Oja, pe ga däh ma mbúihú Oja di jamansujú. Ne njám'bu da hyegahú, nguetho gue'a bi 'dajú ra te. Ne ga thoqui ga øthu ran ho.

Di jamansu yú de'yo Oja ú yu ngurbi

5 Nuya n'da ram hma dí xi'ahú, yú ngurbi ahú yú 'yëc'yëi. Necä drá ngurbigä, dá nuse ra Cristo 'bú mi du, necä ga comhbú ran japi din 'dajú m'bejua. ²Ma mi ngurbi ahú dyú mbände'yohú, dí xi'ahú ya, jatho ga jamansuhú yú de'yo Oja, nguetho 'yo ma güendahú ga jamansuhú ú. Ne hin gam bëmhbú i t'ørcahú ts'edi, pegue gam bëmhbú ma pähä zehéhú ga øthu. Ne hin nangue a dín jurgahú ngue dyú ngurbihú, pe nangue a dín numanho sehú a. ³Ne hin ga suthohú yú t'uhni Oja hapú dí 'buhmbú n'da ngu n'dajú, pe janate tho ga uthú ra 'yu nangue man t'øt'e zehéhú. ⁴Ne nu'bu bi nequi ma Hmuhú dyú mbände'yohú, di 'dajú ran japi ngue ga tåhmbú, ngue hin jam'bu din thegue. ⁵Ngutho ahú man 'yohú ahú, dami 'yëc'yëihú 'be'a im man yú ðac'yëi

ngue ni ngurbihú. Ne gátho ahú gan umhbú da si ahú n'da ngu n'da ahú. Ne njám'bu gan 'yëzehéhú, nguetho:

Da zú Oja a dín 'yëts'i,
pe di un rá mate a to'o hin dín
'yëts'i.

⁶Janangue'a ga øthu ngue hin'yú ma ts'edi zehéhú bú ja rá hmi Oja, gam bëmhbú hønt'a ja rá ts'edi xínda guejú. Janangue'a da 'yëzca zehéhú Oja 'bú bi zón ra pa. ⁷Ne ga xihmbú Oja gátho ma dumbúihú, nguetho di jamansujú a. ⁸Damín äthåhú xún ho, ngue damím fåhmbú, nguetho nu man súihú ra zïthu i 'yo ua, tengu n'da ra zate i 'yo, in cue, i honi to'o da za. ⁹Pe dami sühmbú a ra zïthu nangue rá ts'edi Oja guí ãc'yëihú. Ne gam bëmhbú ngue n'dat'ú yún unbi dín nuhú ma mí'yëc'yëihú ngue gátho ra ximhäi. ¹⁰Pe nu Oja ãmme xún ngu rá mate, bi zoncahú ga comhbú rá ts'edi mixte gátho yú pa mazai, nangue dí 'buhmbú ra Cristo. Pe m'bet'o thoho dan unbahú ts'ú, ngue di hoga ma mbúihú Oja, ne di hæta ra ts'edi ma mbúihú, ne di jajú dan zåhmbú xún ho bú. ¹¹Nu Oja nte hëmbi, gátho da zä da 'yøt'e, gátho yú pa mazai. Ne gue'a gam bëmhbú a ya.

Rán zegui ran zengua

¹²Dí penh'nahú ra søcuá i ja ua, ngue da gax a ra Silas, nuna n'da ma cuhú ngue da zä ga ãc'yëihú a man a. Nuna ra søcuá ja ua, hingui ngu 'be'a ma, n'da ran zofu thoho, ne dí xi'ahú majuani rá mate Oja a guí tenhdú. Janangue'a damín zåhmbú bú. ¹³I

penh'nahü ran zengua ni cuhü i
'bücuu Babilonia, nthahni nangué
Oja, tengü ahü. Nehna ra Xuua
Marcos di zengua ahü, tengü'bü
ma ts'ünt'ü na. ¹⁴Ne zai gan

zohmbü n'da ngu n'da ahü nangué
ran huçcate. Ne dín nde da hyu
ni mbüihü nangué guí tenhdü ra
Cristo. Ne gue'a gam bëmhbü a ya.
Hønt'a dí xi'ahü ya.

2 PEDRO

Ná yoho ra søcuq bi 'yo't'a ra Pedro

Ran zengua

1 Nugä dra Simón Pedrogä, rá 'yehgä ra Jesucristo, ne ma 'bäigä'be a. Dí penh'nahü ra søcuq ja ua, ngue gätho n'dat'a dí ěc'yëihü a bi zängahü Oja. Ne 'da nan zimanhogdahü Oja, nguetho 'da í hoga thohohü ra Jesucristo, nu'a ma Ojahü a ne mam pørpatehü a. ²Dí äp Oja man'da gui pähmbü a, ne ma Hmuhü ra Jesús. Ne man'da gui hyámhbü rá mate, ne man'da da hyu ni mbüihü büya.

Nu Oja i ørcahü dan jahü tengu a

³Nu rá ts'edi Oja bi 'daju 'be'a gätho ga homhbü ngue dam 'bühmbü ra 'da'yom'bui, janangue'a bi zä bü dá tenhdü Oja. Nguetho dá pähmbü a bi zoncahü 'darbü dam 'bühmbü bü bí ja rá ts'edi mixte. ⁴Ne nangue rá ts'edi i ørcahü ran ho mixte thoho ngue mím ma, nguetho i ørcahü dan jahü tengu a, ngue in yänjü bü ja rá ts'o'yu ra ximhäi i øt' ran ts'iyate. ⁵Ne nu'bü dí pähmbü in yänjü Oja nangue ra ts'o'yu, ěmme ga hädumbüihü ga øthü 'be'a mangua 'bü. Ya dí

ěc'yëihü rá mate bi hogahü. Pe hinga hønt'a, nuya ga øthü yü hogant'øt'e. Ne hinga hønt'a ga øthü yü hogan t'øt'e, pe man'da ga homhbü dan xähmbü ga pähmbü rá 'yu Oja. ⁶Ne hinga hønt'a dan xähmbü rá 'yu Oja, pe man'da ga sãmzehe ma mbüihü. Ne hinga hønt'a ga sãmzehe ma mbüihü, ne man'da ga sethü. Ne hinga hønt'a ga sethü, ne man'da hønt'a Oja gam bëmhbü. ⁷Ne hinga hønt'a ga øthü ngue gam bëmhbü Oja, ne man'da ga fäx ma mi 'yęc'yëihü. Ne hinga hønt'a ga fäx ma mi 'yęc'yëihü, ne man'da ga huęjü gätho yü ja'i. ⁸Ne nu'bü ěmme ga humbi ga øthü ü im mangua, dyü hoga mbefi gahü a ma Hmuhü 'bü, ne da zä ga fäx ma mi ja'ihü büya, nguetho dí päh ma Hmuhü ra Jesucristo. ⁹Pe nu'bü hin ga øthü ü im mangua, hin dí cüthü xün ho ran nequi ma mbüihü 'bü. Nguetho dí pumbgni thohü ngue m'be't'e ma mbüihü nangue yü ts'oqui mi øthü. ¹⁰Pe ma zi cu'ahü, ěmme ga hädumbüihü ga uhmbü ngue yü thahni gahü Oja, ngue bi zoncahü a. Ne nu'bü din jabü ga øthü, hin hapü ga tänjü

'bũ. ¹¹Ne din johya Ojã 'bũ dá cuthũ bũ di manda rá ts'edi mazãi a ma Yãntehũ ma Hmuhũ ra Jesucristo bũya. ¹²Janangue'a thocpa thoho dín nde ga bẽn'nahũ na mangua, madague'bũ guí pãhmahũ a, ne guí zãnthũ bũ ja ram hma majuãni ngue bi si ahũ. ¹³Pe man'da xũn ho 'bũ ga thoqui ga 'yomfẽni ahũ, ngue gãtho yũ pa dí 'bũcã ua gãtho ma ngøc'yẽi, ga ja ahũ guim bẽmhũ a dá xi'ahũ. ¹⁴Nguetho mits'ũtho da zõn ra pa ngue ga soh ma ngøc'yẽi, ngubũ bi xicã ma Hmuhũ ra Jesucristo. ¹⁵Janangue ẽmme dí humbi dí xi'ahũ, n'damhma thocpa thoho guim bẽmhũ a 'bũ dá mbagã.

**Dá nuhe rá ts'edi mixte ra
Cristo ngue ma dãsehe**

¹⁶Nugã xtã xi'ahũ nangue rá ts'edi ma Hmuhũ ra Jesucristo, din ja 'bũ bá ẽcua mahõn'a a. Hinga ngu mi'da yũ ja'i im bẽnse 'da yũ cuento ngue ní hyãt'a n'da. Pe nu'a dá nuhe, gue'a dím mamhbe a. Ne gue'a xtã xi'ahũ a, nguetho dá nusehe rá ts'edi mixte ra Cristo ngue ma dãsehe. ¹⁷Gue'bũ má øhmbe n'dandj rá nde Ojã bí 'yẽh mahẽts'i mixte thoho, ne gue'a í 'yẽspa a rá Ts'unt'ũ 'bũ mi 'yẽna: "Guehna ma Ts'unt'ũgã na, ngue ẽmme dadí huẽcã na, ne ní hyu ma mbũi na," bi 'yẽn Ojã. Ne bi japi ẽmme bi necthoho. ¹⁸Ne majuãni dá øhmbe rá nde Ojã bí 'yẽh mahẽts'i, nguetho 'darbũ mi 'bũhmbe ra Jesucristo bũ ja ra t'øhø guerpũ bin yã. ¹⁹Janangue'a man'da da zã ga pãhmũ majuãni a mi hmam bũ ja yũ søcuã yũ pøngahyã

maya'bũ, ngue mi ma nangue ra Cristo ba ẽhẽ, ne din ja rá ts'edi mixte. Ne nu ram hma man t'o't'i, xũn ho 'bũ thocpa thoho ga honi ga pãhmũ, tengu'bũ ra nyot'i di yot'ua ja ra 'bexui, gue'bũ go bi zõn ra pa ngue da mbãdi gan nuhũ yũ hmẽpya ngue udi ya ba ẽpũ ra Hmu, ga pãhmũ xũn ho 'be'a man t'o't'i bũya. ²⁰Ne m'bet'o thoho ga pãhmũ ngue xínga n'da ra ja'i sã da bãse n'da rá t'ohni Ojã 'bũ hin nangue a rá Hogandãhi di zedi. ²¹Nguetho nu'ũ yũ pøngahyã Ojã ma'ueque yũ mbũi, him bi bẽnse a ram hma bi 'yo't'ũ, pe guese a rá Hogandãhi Ojã bi bẽnbi 'be'a bi 'yo't' 'bũ mi 'yo't' rãm hman Ojã ũ.

Dim 'bũh yũ hyãte xãnbate

2 Ne mi 'bũhmũ 'da yũ hyãte pøngahyã yũ ja'i israel maya'bũ, ngutho ahũ, gam 'bũhmũ 'da yũ hyãte xãnbate. Ne yũ zãndate tho, nguetho di cũ't' yũm hmansẽ 'bũ im man rãm hman Ojã. Ne nangue ũ yũm hma dím 'be'a n'da ũ. Ne hingui ørpa rá pãhä a ra Hmu ngue bi gurba yũ ts'oqui. Janangue a ja xũn dãmbeñi, ya xím 'bedi. ²Ne xũn ngu da den'na dí 'yøt' yũ pãhãzehe ũ yũ hyãte xãnbate. Janangue da mba nthenni thoho a ra 'yu majuãni. ³Ne ẽmme da nde da hyã ahũ nangue yũm hma mahotho, nguetho da nde gui juthũ ũ. Pe ya maya'bũ thoho bi ts'ãnni da nu yũn unbi ũ, tengu øt'ũ, ne guehma da nu nguetho hingui pa ma pumbẽni 'be'a da nu. ⁴Nguetho xínga gue'ũ yũm 'behni Ojã mahẽts'i bi yãm 'bũ mi 'yøt' ra ts'oqui. Ne'ũ bi hyøtpũ ja ra 'bexui,

bi dät'i con yu cadena, guepu bi got'u, da dömp'u ran juanı. ⁵Ne xim bi yan yu ja'i 'bu maya'bu a Oja, hinda hont'a ra Noé, ngue bi 'yəc'yei Oja, ne bi xih yu ja'i xtá 'yöt' ran ho. Ne hont'u yotonja'i min 'yohu ra Noé bi yan Oja 'bu mam bá penh ra 'ye, bin ja ra dambunt'i gätho ra ximhäi nangué u yu ts'om'bäi mi 'bui. ⁶Ximangutho a ra hnini Sodoma ne Gomorra, bi nu ran ts'embi ne bi gohi bim 'bospi u. Janangué'a nu Oja i urcahu 'be'a din jap u yu ja'i hinguin nde da den Oja. ⁷Pe bi yan a ra Lot ra hocja'i a. Ne nu'a emme madin xombui nangué u yün t'öt'e u mi sänzehe 'be'a mi öt'e. ⁸Ne emme madi unba rá mbui a ra hocja'i, nguetho n'dapa ngu n'dapa min nu yün t'öt'e xun ts'o ne mi øh yú ts'ore 'bu 'darbu mi 'buhmbu bu ra hnini Sodoma. ⁹Janangué'a dí pahmbu ja rá ts'edi Oja i färpa yú mbui u to'o mben Oja, hin da 'yöt'e tengu øt' yu ts'om'bäi 'bu 'darbu i 'buhmbu. Ne i ja rá ts'edi Oja da gorbu ja ran unbi u yu ts'om'bäi, ne ya in nu ya gätho yu pa tömp'u ran juanı u. ¹⁰Ne nu'u 'da i ørpa yú pähä yú ngøc'yei, man'da da nu ran unbi u. Pe di ts'on yú mbui ngue i øzehe yú pähä zehe, ne i san ma Hmuhu ra Cristo. Nu'u yu zambui u, ne yun 'yets'i u, i thenda u to'o ja yün t'edi, ne hingui su. ¹¹Pe nu yüm 'behni Oja mahets'i man'da i ja yú ts'edi ne yün t'edi xinda gue'u yun 'yohu i sante, pe i su di cospa ran ts'ante u go i sante, nguepu ja rá hmi Oja. ¹²Tengu yu zu'uë i 'bucua ja ra ximhäi, i ts'anba u ngue da fent'i ne ma zä dim 'bedi, ne nguetho u yu hyäte

xänbate. Ne i sani 'be'a hingui pädi. Ne nu'bu bi du, hont'a ran unbi mazai da nu. ¹³I øt' ran ts'o, pe hont'a ran unbi da dāhā. Ne im beni ngue ran johya 'bu di thoc'a ní 'yöt' yú pähä zehe gā ra pa. Ne nu'u tengu yun ts'oni ne yu mbedi bu guidim petihu, nguetho di johya i øt' yú pähäzehe 'bu gui sihmehu u. ¹⁴Ne hont'a ran 'yomt'eni im bəm 'bu i hand yu xisu, ne njam'bu sä da 'ye'ts' yú ts'oqui. I hät'u 'da hinga na ec'yei xun ho, nguetho nu'u thocpa thoho yu ziyate. Pe Oja di unba u. ¹⁵Nguetho bi zoh ra 'yu xun juanı, bi mbase bu ma'ueni. Ne i ten ra 'yu mi ten ra pøngahya Balaam, rá ts'unt'u a ra Beor, nu'a emme madí ho din ju't'i nangué yu ts'oqui mi øt'e. ¹⁶Pe bi hecpa Oja 'bu n'dandí, ngue bi japi bin ya rá fani hingui sä din ya. Pe bin ya rá fani ngue bi hecpa a ra pøngahya, ngue hin da 'yöt'a ra ts'oqui mi ena xtá 'yöt'e. ¹⁷Pe nuya yu hyäte ya, tengu n'da ra hyado ena i po bu ra dehe, pe nte po bu. Ne tengu yu güi i tuxta ran dāhi, sä ena din 'ye. Ne nts'änni ra 'bexui man'da xum pothi da nu u, tengu u, gätho yu pa mazai. ¹⁸Nguetho emme xu ngu 'be'a ma, pe hin'yü 'be'a nam bøni. Ne i hät yu ja'i mi ena xtá 'uepu ja ra ts'o'yu. Ne xø i xifi dá 'yøthu yu ts'oqui, ne emme da 'yørpa yú pähä yú ngøc'yei, ne im beni nte din japi. ¹⁹Ne i xifi, mathøgue thoho ahü, njon da zamp ahü 'bu gui tengahe, sä ena. Pe i fəhni u, nguetho guese u i sam ra zıthu u. Nguetho nu'bu bi dap ra ts'oqui n'da ra ja'i, ya rá 'yēhē ra zıthu a bəya, ne hingui sä da mba mathøgue nangué yú ts'oqui.

20 Nguetho nu'bu n'da ra ja'i bin yañi nangué rá ts'o'yu ra ximhäi, nangué bin xäh rá m hma ma Hmuhü mam pøtehu ra Jesucristo, pe nu'bu da mbengui mahøn'a, hingui sä da bøm bu ja yu ts'oqui mahøn'a a. Ne nubüya man'da xun ts'o da 'yøt'e xinda gue'a mi øt' 'bu him mi pañ ra Cristo. 21 Janangué'a nu'u to bi mbenc 'bu ya mi dæ'mi da ba'ra ra hoga'yu, man'da xun ho 'bu hin xtí dæ'mi, nguetho bi hyetho rá hogant'ædi Oja 'bu mi sämbi. 22 Ne bi 'yøt'e tengu man t'o't'i: "Tengu'bu n'da ra fo'yo bi zi mahøn'a yú ts'odi xí zani. Ne tengu'bu n'da ra ts'ædi bi 'yo mahøn'a ra bøhäi 'bu xín hi."

Ra Cristo bi ma majuañi ba ðh mahøn'a

3 Ná yoho na ra søcuä dí ot'ahu ya, ma zi cu'ahu. Ne nu gätho yoho yu søcuä n'dat'a dí m bñi man'da ga bñ'n'a ni hogan 'yomfñihü. 2 N'damhha guim bëmhbü u yüm hma mi ma mam'bet'o u yú pøngahya Oja. Ne guim bëmhbü mam hmamhbe dá xi'ahe, ma 'bäi gähe ma Hmuhü ra Jesucristo, ne ma pørpatehu a. 3 M'bet'o thoho ga pañmbü 'be'a dí n ja 'bu rán zegui yu pa. Di nequi 'da yu 'yuspat'e da denthoho ra 'yu majuañi, gue'u zai øt' yú pähä zehé. 4 Ne da 'yëna: "Hapü gán yañü ngue bi xi'ahu ra Jesucristo ba ðh mahøn'a, ne hin jam'bu i sä ba ðhë. Ne gue'bu go mi 'bu u ndu ma ngurba bøtahü maya'bu thoho, guexta'a i ja, gue'bu go rá mbædi ra ximhäi," da 'yëna. 5 Pe nu'u 'da i ëna, i ëna

nguetho di pumbëni tho 'be'a bin ja maya'bu, ne hinguin nde da baði, ngue bi juah ra ximhäi Oja nangué ra dambunt'i. Nguetho xí 'yøt' Oja mahëts'i ne ra ximhäi nangué rá m hma. Ne bi japi bi bøx pu ja ra dehe a ra häi, ne gue'a ra dehe ín 'yøt' ra häi. 6 Pe guet'a ra dehe bi juah ra ximhäi mi ja, ngue bi mbunt'i. 7 Ne nuya mahëts'i ne ra ximhäi ngue i ja ya, Oja i sänni di juadi mahøn'a. Pe i tøm'i da zøn ra pa ngue bi ma ba penh ra sibi ua ja ra häi, gue'a ran unbi da 'yøt'a Oja a nangué yu ts'om'bäi. 8 Ma zi cu'ahu, hin ga pumbëni thohü ngue nu'a dí emfü n'da mahuähi njeya, da zä da 'yën Oja n'dapa tho bu nam bñ a, ne nu'a dí emfü n'dapa thoho, da zä da 'yën Oja n'da mahuähi njeya bu nam bñ a. 9 Ne hingui danhyëi Oja tengu im man i 'da, guemhha da 'yøt'e 'be'a bi ma da 'yøt'e. Pe i tøgbahü Oja da zøni ga coh ma mbüihü, nguetho in nde xínga n'da dam 'behmbü. 10 Pe nu'bu bá ðh ra Hmu, tengu'bu ba ë'a n'da ra bë 'bu bin xui, hinga mfädi 'be'a ma ora da zøhø. Ne di juadi gätho u di nequi mahëts'i, emme dí n thoni ndøspi, ne gätho 'be'a i ja da mbunt'i ngue nám pa. Ne gätho ra häi, ne gätho 'be'a bi 'yøt' yu ja'i ua ja ra häi, gätho dí n zø u. 11 Janangué'a nte man ts'o da bñ ma mbüihü, ne thocpa thoho gan numansuhü Oja, nguetho dí pañmbü da mbunt' ra ximhäi ra sibi. 12 Ne nuya dí n dømдахü da zøn ra pa bi man Oja, ngue da 'yuh mahëts'i, ne dí m 'bedi gätho jabü. Ne dí n hyëgui 'be'a gätho i ja

nangue ra sibi. Ne dí xõnhdu din ja n'dihi a. ¹³Nguetho dí tõmdahũ ma'da'yo mahęts'i ne ra ximhäi, tengu bi ma majuani Oja, ngue din zãm bũ ran ho. ¹⁴Janangue'a, ma zi cu'ahũ, nu'bũ dí tõmhbu ngue din ja, ga humbi gan nde da numanhojũ ra Cristo 'bũ bá ęę da 'yõt' ran ts'ut'abi. Ne nte man ts'oni, ne nte man dupate da dıngahũ 'bũ bá ęh pũya. ¹⁵Ne gam bęmhbu ngue i set rá mbũi Oja, i tøm'i dim pø'u 'bũcua ja ra ximhäi. Tengu thoho bi 'yot'ahũ ma zi cuhũ ra Pablo nangue rán 'yomfęni bi un Oja. ¹⁶Ne mbe gätho yú søcuą bi 'yo't'i im ma tengu dí ot'ahũ ya. Pe xũn hęi da fądi 'be'a

nam bõn'i 'da yũm hma bi 'yo't'a ra Pablo. Ne 'bũ'i 'da him bin xädi ne him bin zãm bũ ja ram hma. Janangue'a nu'bũ sä im man'a rá t'ohni ra Pablo, ogue mi'da yú t'ohni Oja, pe hinga gue'a bũ na hma. Ne gue'a im 'be'i 'da a. ¹⁷Pe nu'ahũ guí pąhmbũ ngue ngubũ da 'yõt'i 'da yũ ją'i. Janangue'a gam fähmbũ hin da zix'ahũ bũ rá 'yu Oja gmí zãmhbũ, guerũ i yą ı yũ ją'i i honse yúm hmanse. ¹⁸Pe man'da damí pąhmbũ rá mate ma Hmuhũ ra Jesucristo, ne ma pørpatehũ a. Ne nu'a ga ęspahũ a ya, ne gätho yũ pa mazai. Ne gue'a gam bęmhbu a ya. Hõt'a dí xi'ahũ ya.

1 XUUA

Ná n'da ra sɔcuɔ bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Xuua

Ram Hma ngue di 'dajɔ ra 'da'yote

1 Nu'a mí 'bɛ 'bɛ rá mbɛdi
thoho, gue'a dá hɛthe ma dāhe,
ne dá øhmbe a bi ma, ne dá nuhe
xɛn ho, ne dá thāhmbe ma 'yɛhe.
Ne gue'a ra Jesucristo a, rām Hma
Ojɔ ngue bi ma di 'dajɔ ra 'da'yote.
²Nguetho nu'a di 'dajɔ ra 'da'yote
bin 'yuse gue bin ja'i, ne dá nuhe,
janangue'a dí mamhbe majuaɔni
a bin ja, ne dí xi ahɛ ya gue zai
xmí 'bɛi ne zai dim 'bɛi. Mam bí
'bɛhmi rá Ta nguetho n'dat' Ojɔ a,
ne bin 'yuse ua dí 'bɛhmbe. ³Ne
nu'a dá nuhe ne dá øhmbe a bi
ma, gue'a dí xi ahe a ya, n'dahma
ne'ahɛ gui pɔhmɛ a, ne gátho dan
yamanhohɛ a ra Ta ne rá Ts'unt'ɛ
ra Jesucristo. ⁴Guehna dí ot'ahɛ
na ya, n'damhma ne'ahɛ din ja ahɛ
ran johya xɛn ho.

Nu Ojɔ ran Nequi a

⁵Nu'a Ojɔ ran Nequi a, nde da ma
xɛn hotho a, ne hin'yɛ ra 'bɛxui
nangue'a. Ne gue'a ram hma bi xije
ra Jesucristo, ne gue'a dí xi'ahɛ a
ya. ⁶Sá dí ɛmhɛ dí yamanhohɛ ra
Jesús, pe nu'bu guexta'a dí 'yohɛ

bu ja ra 'bɛxui, dí fehniɛ 'bɛ,
nguetho hín dí øthɛ a rán säui a
majuaɔni. ⁷Pe nu'bu majuaɔni dí
'yohɛ bu ja ran nequi gueɛ 'bɛ
Ojɔ, hin'yɛ 'bɛ'a ga ɔhmbe bu, ne
dí yamanhohɛ a 'bɛ, ne nu rá ji ra
Jesús rá Ts'unt'ɛ Ojɔ, thocpa thoho
i thugahɛ gátho ma ts'oquiɛ a.
⁸Pe nu'bu sä dí ɛmhɛ hin'yɛ gahɛ
ra ts'oqui, dadín hyäzehɛ 'bɛ,
nguetho hin dá cɛ't' ma mbɛiɛ
a majuaɔni. ⁹Pe nu'bu ga mamhɛ
ma ts'oquiɛ, gue hingui ho dá
øthɛ, da zä di pungahɛ Ojɔ nangue
ra Cristo bi gut'i, ne da mbercaɛ
gátho ran ts'o, tengu mím ma. ¹⁰Pe
nu'bu sä dí ɛmhɛ hin te dá øthɛ
yɛ ts'oqui, dí nubethaniɛ Ojɔ 'bɛ,
nguetho bi 'yɛn Ojɔ gátho bi 'yɔt'
yɛ ts'oqui. Pe xíngui ts'ɛ dí cɛ't' ma
mbɛiɛ rām hman a 'bɛ.

Ma hocpateɛ a ra Jesucristo

2 Ma zi t'uhni ahɛ gue dyɛ
'yɛc'yɛiɛ, dí ot'ahɛ ra sɔcuɔ
i ja ua, dadí hec'ahɛ hin gui 'yøthɛ
yɛ ts'oqui. Pe nu'bu ga øthɛ n'da
ra ts'oqui, gue him majuaɔni dí
numanhohɛ, pe dí 'bāhmbe ma
Hocpateɛ din hocpauɛ bu 'bɛ

ra Ta, ra Jesucristo, ra Hocja'i a. ²Nguetho guese a ran t'unni a di hoga ma ts'oquihü. Ne hinga hõngdahü in nde di hogahü, pe gätho yu ts'oqui ja ua ja ra ximhäi in nde di hoqui nangue bi du ra Cristo. ³Nu'bu majuañi dí øthü ü yün t'edi Oja, da zä ga pãhmbü gue dí yamanhohü a buya. ⁴Pe sä ãn i 'da: "Dí paçä Oja," ãn ü, pe fehni ü ne hingui ørpa yün t'edi, ne hin di cü't' rá mbüi a majuañi. ⁵Pe nu'bu i øt'a man Oja n'da, hinga ndetho bi huç Oja n'da 'bü, pe bi bõmanho a bi 'yørpe. Ga xi ahü ya 'berü dán zä ga pãhmbü 'bü majuañi dí 'bühmbü a ra Cristo. ⁶Nguetho nu'bu ãn'a n'da gue i 'bühmi ra Cristo, "jatho ga øt'ä tengu bi 'yøt' ra Cristo," da 'yense 'bü. ⁷Ma zi cu ahü, nu ran t'edi dí ot'ahü gue dan huçjü, him ma'da'yo a, pegue guet'a ram hma mbüdi bi siju maya'bü, 'bü ra mbüdi thoho dá pãhmbü ra Cristo. ⁸Pegue tengu 'bü ma'da'yo a, nguetho janaguehya dí øthü ya tengu bi 'yøt' ra Cristo. Nguetho bi dü'mi di 'uegahü ra 'bexui ma mbühü ra nyot'i majuañi. ⁹Nu'bü sä ãn'a n'da i 'büpü ja ran nequi, ne i san rá cu, pe guexta bü ja ra 'bexui i 'bü 'bü. ¹⁰Ne nu'a to'o di huç rá cu, bin çam bü ja ran nequi a, ne nu'a hin hapü da ðaç'a. ¹¹Pe nu'a to'o san rá cu, i 'büpü ja ra 'bexui a, ne i çam bü. Hingui sä da baði nda'a xun ho, nguetho bi 'berpa ran 'yomfëni a ra 'bexui. ¹²Dí ot'ahü ma zi t'ühni ahü, nguetho dí paði xü pun'na ni ts'oquihü, bi hoc'ahü ra Cristo. ¹³Ne nuya 'da ahü dyü ðaç'yeihü, dí ot'ahü nguetho dí paði guí pãhmbü a mí

'büi gue'bü rá mbüdi thoho. Ne 'da ahü gyü ts'ünt'ühü, dí ot'ahü nguetho dí paði gá taçu ra zithu. Ne xø dí ot'ahü ya gätho ahü ma zi t'ühni ahü, nguetho gätho gahü dá pãhmbü ra Ta. ¹⁴Ne xø dí ot'ahü, dyü ðaç'yeihü, nguetho dí paði gá pãhmbü a mí 'büi gue'bü rá mbüdi thoho. Ne xø dí ot'ahü gyü ts'ünt'ühü, nguetho dí paði i ja ni ts'edihü gá taçu ra zithu, nangue rá m hman Oja thocpa thoho guím bëmhbü. ¹⁵O guídí hohü rá pähä ra ximhäi, gue hin gui 'yøt' ni pähä zehéhü. Nguetho nu'bü dadí ho ma pähä zehéhü, hin dadí hohü Oja 'bü. ¹⁶Nguetho nu'ü yú pähä ra ximhäi, gätho him bi zän Oja ü, 'be'a gä di ho ní ngøc'yei n'da, ne ní dä n'da di ho 'be'a gätho in nu nde da mbezehé, ne'bü im bëni jase rán 'yomfëni n'da. Pe nu'ü bi nequidä ua ja ra ximhäi ü tengu ü. ¹⁷Pe nu ra ximhäi ní mba bü da guadi, ne'ü yün 'yomfëni ra ximhäi da gua'ü. Pe nu'ü ørpa rá pähä Oja, dim 'bumanho gätho yu pa mazai.

Ba ãh rán suiui ra Cristo

¹⁸Ma zi t'ühni ahü, rán zegui ya. Ne xtá øhmbü ngue di nequi n'da rán suiui ra Cristo. Ne nuya bi mbüdi bi nequi xun ngu yú mfäts'ihü a rán suiui ra Cristo. Janangue'a dí pãhmbü mbe rán zegui ya. ¹⁹Ne gue'ü 'da xum bøngua dí 'bühmbü. Pe him majuañi ma mi'yec'yeihü ü, nguetho nu'bü majuañi ma cuhü ü, hin xtá 'ue ü 'bü. Pe bi bøn'ü janangue'a bi 'yuse gue him majuañi ma cuhü ü gätho ü bi bõni. ²⁰Pe nu ahü bi 'dajü

rá Hogandáhi Oja a ra Cristo. Janangue'a gátho gahú dí pãhmbu nda'a majuãni. ²¹Dí ot'ahú na, pë hin dí ɛn'i hin guí pãhmbu a majuãni. Pë guí pãhmbu a, ne guí pãhmbu hinguin 'youi ra fehni a majuãni. ²²Nu'a gue ɛna hing ra Cristo a ra Jesús, ɛ gue'a ra ngurpa fehni a, ne rán súiui Oja a, nguetho i ɛna hing rá Ts'unt'u Oja a ra Jesucristo, ne xíngui ɛc'yeiba a rá Ta búa. ²³Nguetho nu'a to'o hingui ɛc'yei ra Cristo rá Ts'unt'u Oja xínga gue'a Oja rá Ta i paði. Pë nu'a to'o ɛc'yei rá Ts'unt'u ne'a rá Ta i paɾpa a búa. ²⁴Ne nu'a 'be'a gátho dá øhmbu ra mbúdi dá pãhmbu ra Cristo, ga thoqui gam bëmhbú a. Nguetho nu'bú dí thoqui dímb bëmhbú a, zãí dí 'búhmbú a ra Ts'unt'u ne'a rá Ta búa. ²⁵Ne bi xijú majuãni di 'dajú ra 'da'yote gue i ja ya ne njãm'bú da guadi. ²⁶Guehna dí ot'ahú na, nguetho 'bú i 'da in nde da hyä ahú. ²⁷Pë nu ahú, nu'a rá Hogandáhi bi 'dajú ra Jesucristo bin zãm bú ma mbúihú a, ne gueɛ a i xãngahú gátho 'be'a man Oja. Janangue'a him mahyoni to'o da xãngahú yún thehú. Ne nu'a i xãngahú rá Hogandáhi Oja majuãni a, hing ra fehni a. Ne di bẽngahú dan zãmhbú bú 'búh ra Cristo. ²⁸Ne nuya ma zi t'uhni ahú, damin zãmhbú bú 'búh ra Cristo, n'damhma dan johyahú 'bú dá nuhú ne hin ga pës' ma sãhú. ²⁹Nu'bú dí pãhmbú gue xún ho Oja, ngutho ga pãhmbú gue bim 'búi ma'da'yo nangue Oja u to'o gátho i øt' ran ho.

Yú t'uhnigahú Oja

3 Dyú 'yɛc'yɛihú, gam bëmhbú gue ɛmmɛ xún ngu rán huɛcate ra Ta, ngue bi 'yøt'e ngue yú t'uhnigahú a. Janangue'a hingui pajú u i ten ra ximhäi, nguetho njãm'bú mi pa Oja. ²Ma zi t'uhni ahú, nuya yú t'uhnigahú Oja. Ne hinga na urcahú hague dán jahú m'bejua. Pë nu'bú bi nequi 'be'a da 'yørcahú, dí pãhmbú dan jahú tengu ra Cristo, nguetho da zã ga pãhmbú hague majuãni in ja a ra Cristo. ³Ne n'da ngu n'dajú 'bú dí tømhbú dan jahú tengu ra Cristo, janangue'a dadín hoc zehé ma mbúihú, dín ndehú da gohi xún ho tengu ra Cristo. ⁴Nu'a to'o øt' ra ts'oqui i festhoho rán t'ɛdi Oja, nguetho nu'a ra ts'oqui nam bøni ram fe'ts'i nangue yún t'ɛdi. ⁵Pë dí pãhmbú bi zøcua ra Cristo gue di 'berca ma ts'oquihú. Ne nu'a ra Cristo hin'yú rá ts'oqui a. ⁶Nu'bú zãí 'búhmi ra Cristo n'da, hingui nde da 'yøt' yú ts'oqui a. Pë nu'bú bin zãm bú ja yú ts'oqui n'da, njãm'bú bi cøt' rá mbúi hague in ja a ra Cristo, ne njãm'bú bi ndepe di hocpa rá mbúi. ⁷Ma zi t'uhni ahú, njon gui jafú da hyä ahú, nguetho hønt'u gue zãí øt' ran ho bi mba mahoqui u ne xún ho u tengu ra Cristo. ⁸Pë nu'a zãí øt' ran ts'o, rá 'yɛhe ra zĩthú a. Nguetho nu ra zĩthú zãí øt' ra ts'oqui gue'bú go rá mbúdi thofo. Ne gue'a í zøcua ja ra ximhäi rá Ts'unt'u Oja, gue di ts'onba rá 'befi ra zĩthú. ⁹Nu'u to'o bim 'búi mahøn'a nangue Oja, hingan zãí øt' yú ts'oqui u, nguetho í hyãxta Oja yú ta gue ra hogambúi. Hingui sã din zãm bú ja yú ts'oqui

nguetho bim 'bui mahøn'a nangué Oja. ¹⁰Da zä ga pãhmbu nda'u yú t'uhni Oja ne nda'u yú t'uhni ra zïthu. Nguetho nu'u to'o bin zãm bu ja ra ts'oqui, ne hin dí huçé yú cu, hing yú t'uhni Oja u.

Dan huçju n'da ngu n'daju

¹¹Nguetho guehna ran t'edi bi siju 'bu rá mbüdi dá pãhmbu ra Cristo, ngue dan huçju n'da ngu n'daju.

¹²Ne hin ga øthu a bi 'yøt'a ra Caïn gue í hyaxta a rá m 'bäi ra zïthu ne bi hyo rán 'yohu. Hanja ngue bi hyo a. Nguetho hingui ho rá mbüi a, janangué'a bi hyo rán 'yohu ngue xun ho rá mbüi a. ¹³Janangué'a, ma zi cu ahü, hin ga hyonya thohohu ngue'bu di ugahu yu ja'i i ten ra ximhäi. ¹⁴Pe nuju dí pãhmbu dá sohmbu rá ts'edi ran ðate, ne dá sømhbu bu ja rá ts'edi ra te. Guehna dí pãhmbu nguetho dadí huçé ma mi'yec'yeihü. Nu'a to'o hin'yü rán huçcate, bin zãm bu ja rá ts'edi ran ðate a. ¹⁵Nu'a to'o di up rá cu, ra hyodu a. Ne dí pãhmbu njo'o n'da ra hyodu i ja ra 'da'yote mazai. ¹⁶Pe nu ra Cristo bi 'yurcahu 'be'a njuantho ran huçcate, ngue bi däsé rá te nanguéju. Ne jatho ngutho ga øthu, hin ga su ga dä ma tehu guerpü da zä ga fãx ma cuhu. ¹⁷Pe nu'a to'o i ja 'be'a i pe'ts'i, ne i paði hin'yü 'be'a da hyon a rá cu, ne nu'bu hingui ørpa ran huçcate, hingui bñni da numanho Oja a 'bu. ¹⁸Ma zi t'uhni ahü, hinga høntho gam manthohu ran huçcate, pe guemhma ga øthu a.

Dadín johyahu 'bu dí yahü Oja

¹⁹Ne nu'bu majuani dí øthu ran huçcate, janangué dí pãhmbu yú

t'uhnigahu a Majuani, ne gue'a nan johyahu bu ja rá hmi a. ²⁰Pe nu'bu ga juanba zehé ma mbüihü, pe da hyurca ma mbüihü Oja, madague'bu i paði 'be'a gätho dá øthu, nguetho man'da ja rán huçcate xinda gueju. ²¹Janangué'a ma zi cu ahü, nu'bu hin te dí tïmhbu ja ma mbüihü a xun ts'o, dadín johyahu ngue dí pãhmbu dí yamanhohu Oja, ²²ne di 'daju 'be'a gätho dí äfu 'bu dí yahü, nguetho dí ørpa yün t'edi, ne dí ørpa gätho i numanho. ²³Ne i ja ua yün t'edi Oja, gue ga ec'yeihü rá Ts'unt'u, ra Jesucristo, ne dan huçju n'da ngu n'daju, tengu bi xiju. ²⁴Ne nu'a to'o i ørpa yün t'edi, i 'buhmi Oja ne bim 'burü Oja bu rá mbüi a büya. Ne dí pãhmbu dí 'buhmbu Oja, nguetho gue'a di bengahu rá Hogandähi bi 'daju.

Nda'a rá m Hman Oja, ne nda'a rá m hman a rán süiui Oja

4 Ma zi cu ahü, hingui sä ga ec'yeihü 'be'a gätho ním hma embi rá m hman Oja. Pe i jatho ga pãhmbu 'bu majuani ngue gue'a rá m hman Oja, uague hin'na. Nguetho xun ngu yu hyäte põngahya i 'youa ja ra ximhäi. ²Ne nu'a jatho ga pãhmbu nda'a ním hma bi bñba rá Hogandähi Oja, nu'bu im ma ngue rá Thahni Oja ngue bin ja'i ne gue'a ra Jesucristo a, gue'a ram hma bi bñba rá Hogandähi Oja a büya. ³Pe to'o gätho ngue ñna hin bin ja'i a rá Thahni Oja gue ra Jesucristo, pe nu'a ra hyäte a 'bu, nguetho bi thocpa rá m hman a rán süiui ra Cristo. Xtá øhmbu ngue din 'yo

ua rám hma, ne ya i 'yo ua rám hman a ya. ⁴Ma zi t'uhni ahü, yú t'uhnigahü Oja. Ya dá tafu u yu hyäte pøngahya, nguetho nu'a dí 'buhmbü, man'da ja rá ts'edi a xinda gue'a rán suiui Oja, ngue i 'bucua ja ra ximhäi. ⁵Nu yu hyäte pøngahya, yú mbefi ra ximhäi u, ne guecua ja ra ximhäi bi nequida yúm hman u, janangue'a i ømanho ra ximhäi 'be'a im man u. ⁶Pe nuju yú t'uhnigahü Oja. Janangue'a hønt'a to'o i pa a Oja i ømanho ma hmamhbü u. Pe nu'u ngue hin yú t'uhni Oja, hingui ømanho ma hmamhbü u. Guepu na pahmbü büya nda'a i ten'na majuani, ne nda'a i ten'na him majuani.

Ran huçcate a Oja

⁷Ma zi cu ahü, nde'bu dan huçju n'da ngu n'daju. Nguetho nu ran huçcate bí 'yepu 'bu Oja. Ne nu'a di huç rá mijá'uii, gue'a bim 'bui ma'da'yo nangue Oja, ne dim pahmi Oja a. ⁸Pe nu'a hin'yü rán huçcate, hingui pa a Oja a, nguetho nu'a Oja ran huçcate a. ⁹Oja bi 'yurcahu ran huçcate 'bu mambá penhua ja ra ximhäi rá 'dats'unt'u bi yanju, n'dahma din jajü ra 'da'yote. ¹⁰Oja bi 'yurcahu ran huçcate ngue majuani, nguetho bá penhua rá Ts'unt'u ngue bin dæse bi gurca ma ts'oquihu. Ne mada hangu gam bæmhü Oja, pe njam'bu da zä gam bæmhü, tengu bu nam bænju. ¹¹Ma zi cu ahü, nu'bu emme xun ngu rán huçcate bi 'yørgahü Oja, nde'bu nejü dan huçju n'da ngu n'daju. ¹²Hingui sä gan nuhü Oja nangue ma dähü. Pe mfadi bin zam bu ja ma mbuihü 'bu dadín huçju. Ne bi bømanho rán huçcate i ørchü büya.

¹³Dí pahmbü ngue dí 'buhmbü Oja, ne nu Oja bin zam bu ja ma mbuihü. Guehna dí pahmbü, nguetho bi 'daju rá Hogandähi, ¹⁴neje dí bæ'n'nahü nguetho dá nusehe rá Ts'unt'u Oja, ne dí mambe majuani bá penh Oja ua ja ra ximhäi gue da yanba yú te yu ja'i. ¹⁵Nu'a to'o im ma ngue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesús, nu'a Oja bin zam bu ja rá mbui, ne nu'a ra ja'i xim mi 'buhmi Oja a. ¹⁶Dín nuhü rán huçcate Oja, nguetho dí çc'yeibahü a. Nu Oja ran huçcate a. Nu'a to'o çai çc'yei rán huçcate Oja, ne'bu çai di huç rá mijá'uii, nu'a i 'buhmi Oja a, ne Oja bin zam bu ja rá mbui a. ¹⁷Ne nangue dí 'buhmbü Oja dí pahmbü xun ho rán huçcate. Janangue'a dan johyahü 'bu bi zøn ra pa din ja ran juanbi. Nguetho dí 'buhmbü tengutho ma Hmuhü ra Cristo i 'buhmi Oja, madague'bu guexta dí 'buhmbü ua ja ra ximhäi. ¹⁸Nu'a to'o i su ran juanbi, i su nguetho hinga na paði xun ho ran huçcate i ørpa Oja. Pe nu rán huçcate Oja di 'uec'a ra mbidi a. Pe nu'bu dín suhü, dí emhbü di unghahü Oja 'bu. ¹⁹Dí øthu ran huçcate, nguetho m'bet'o bi huçgahü Oja. ²⁰“Dí numanho Oja,” sä dí emhbü, pe dadí ep ma cuhü. Dí fehnihü 'bu. Nguetho nu'bu hin dadí huç ma cuhü gue çant'a dín nuhü, hague dán zä ga numanhohü Oja gue njam'bu dín nuhü. ²¹Ne jaua rán t'edi Oja, bi xiju: “Nu'a to'o da numanho Oja, pe i jatho ngue ne'a rá cu da numanho, ne di huçqui.”

Dí tafu ra ximhäi nangue ma t'çc'yeihu

5 Nu'u to'o gätho i çc'yei gue bin ja'i Oja ne n'dat'a ra

Jesucristo a, yú t'uhni Oja ɯ. Ne gátho to'o i numanho Oja ne'u yú t'uhni Oja di huɛc'u nguetho n'dat'a Oja yú Ta. ²Ne nu'bu majuaŋi dín numanhohu Oja, ne'bu dí ɔthu yún t'edi, dí paħmbu buya ngue majuaŋi dadí huɛc ma cuhu. ³Ne nu'bu majuaŋi dín numanhohu Oja, ga ɔthu yún t'edi, ne nu'u yún t'edi hingui hej. ⁴Nguetho nu'u to'o bim 'bui ma'da'yo nangue Oja bin t'un ra ts'edi rá mbui gue da dap ra ximhäi. Ne dí tafu rá ts'edi ra ximhäi nangue dí ɛc'yeihu ra Cristo. ⁵To'o ngue i tap rá ts'edi ra ximhäi. Nu'a gue i ɛc'yei ngue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesús.

**Rá Hogandahi Oja di bengahu
rá Ts'unt'u Oja a ra Jesús**

⁶Nu ra Jesucristo bi zocua ja ra häi. Bin xixya ra dehe a. Ne n'dat'a gue bi mbän rá ji 'bu mi du a. Ne hinga hont'a ngue bin xixya ra dehe, pe ne bi mbän rá ji, ngue bi du. Nu'a ra Jesucristo, rá Thahni Oja a. Gue'a im ma majuaŋi rá Hogandahi Oja nguetho hingui sä dim fehni a. ⁷Hyu ɯ bí 'buh mahɛts'i im ma majuaŋi gue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesucristo. Nu'a n'da, ra Ta, nu'a n'da ram Hma, nu'a n'da rá Hogandahi Oja, ne n'dat'a im man'u. ⁸Ne hyu ɯ i urcahu majuaŋi ua ja ra ximhäi gue rá Ts'unt'u Oja a ra Jesucristo. Nu'a n'da, rá Hogandahi Oja, nu'a n'da rán xixya ra Jesucristo, nu'a n'da, rán däte ra Jesucristo. Ne gátho ɯ hyu n'dat'a i urcahu. ⁹Dí ɛc'yeihu yúm hman yu ja'i 'bu majuaŋi, pe man'da ja ts'edi tho ga ɛc'yeihu rá m hman Oja. Ne bi man Oja gue

rá Ts'unt'u a ra Jesús. ¹⁰Nu'a to'o ɛc'yei rá Ts'unt'u Oja, i paŋe mbo rá mbui gue majuaŋi a. Pe nu'a to'o hingui ɛc'yei, i nubethani Oja a 'bu, nguetho hingui ɛc'yei a bi man Oja nangue rá Ts'unt'u. ¹¹Ne i jaua a ram hma ngue bi ma, gue Oja bi 'daju ra 'da'yote mazai 'bu má ɛc'yeihu rá Ts'unt'u. ¹²Nu'a 'buhmi rá Ts'unt'u Oja, i ja ra te ma'da'yo a, pe nu'a hingui 'buhmi rá Ts'unt'u Oja, hingui ja ra te ma'da'yo a.

**Dí paħmbu dí peshu
ra 'da'yote mazai**

¹³Janangue'a dí ot'ahu gyu 'yeɛc'yeihu a rá Ts'unt'u Oja, n'dahma gui paħmbu i jaju ra 'da'yote. ¹⁴Ne dadín johyahu gue dan yaħu Oja, dí paħmbu i numanhoju. Ne nu'bu dín theui rá pähä Oja a dí ähmbu, dí paħmbu i ɔmanho 'bu dí yaħu a. ¹⁵Ne nu'bu dí paħmbu ngue ɔmanho, ga paħmbu gue da 'yot'a dí ähmbu 'bu. ¹⁶Nu'bu dín nuhu n'da ma cuhu i ɔt' ra ts'oqui, ngue him má zä bi hyax ra ts'o'yu, ga äfu rá mate Oja nangue a. Nu Oja buya di japi ba pengui to'o bi 'yot' ra ts'oqui. Pe nu'bu 'bo'o má zä bi hyax ra ts'o'yu, pe hin dí ɛn ahü ga äfu rá mate Oja nangue a. ¹⁷Gátho ɯ hing yún thehu i ɔt'a n'da, ra ts'oqui a. Pe ja'bu ɔt' ra ts'oqui n'da him má zä bi hyax ra ts'o'yu, janangue'a ga äfu Oja buya. ¹⁸Dí paħmbu to'o gátho bim 'bui ma'da'yo nangue Oja, hin dín zaŋ bu ja yu ts'oqui a. Nguetho i fäh rá Ts'unt'u Oja a, ne hingui sä di 'uec'a ra zıthü bu 'bu Oja a. ¹⁹Ne dí paħmbu ngue yú t'uhnigahu Oja. Ne dí paħmbu

i o rá ts'edi ra zı̄thu ʌ gätho mi'da
 i 'bʌcua ja ra ximhäi. ²⁰Nujʌ dí
 pʌhmbʌ bi zʌcua ja ra ximhäi rá
 Ts'ʌnt'ʌ Ojʌ, nʌ nu'a bi jajʌ dá
 pʌhmbʌ a majuʌni. Nʌ dí 'bʌhmbʌ
 a majuʌni nguetho dí 'bʌhmbʌ ra

Jesucristo. Ne gue'a majuʌni Ojʌ
 a, nʌ gue'a di 'dajʌ ra 'da'yote ma
 mbʌihʌ a gue njʌm'ʌ da guadi.
²¹Ma zi t'ʌhni ahʌ, hin ga ʌc'yʌihʌ
 yʌ hyäte ojʌ. Ne hʌnt'a dí xi ahʌ
 ya.

2 XUUA

Ná yoho ra sœcuq bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Xuua

Ran zengua

¹Nugä dra daç'yei ngurpigä, dí penh'na ra sœcuq jaua, grá xisu, nthahni nangue Oja, ne guí 'bühmbu bu ni t'uhni. Dadí huç'ahü ngue'a n'dat'a dí tenhdü ram Hma majuani. Ne hinga hõngdä dadí huç'ahü pe ne'u gätho mi'da ngue i pa a Majuani. ²Dadí huç'ahü, nangue'a ram Hma majuani bin çam bu ja ma mbühü ne njam'bu dim 'beru a. ³Ma zi cu ahü, 'da'angu dím bẽmhbu a ram hma majuani, ne dadín huçju. Janangue'a dí äp Oja ma Tahu ne'a rá Ts'unt'u ra Jesucristo da gopu ni mbühü a rá mate, ne rán huçcate, ne thocpa thoho da hyut'a ni mbühü.

Ga cohmbu bu ja rán xädi ra Cristo

⁴Nugä ẽmme dán johyagä 'bu má œcä ngue i ten'na ram Hman u 'da u ni t'uhni, tengu i xiju ra Ta. ⁵Ne nuya, grá xisu, nthahni nangue Oja, n'da ran t'ẽdi dín nde ga bẽn'ni i. Ne him ma'da'yo na ran t'ẽdi gue ga xi i, pe tengu thoho bi siju rá mbüdi dá pañmbu ra Cristo, ngue

dan huçju n'da ngu n'daju. ⁶Nu'a ran huçcate nam bøni, gätho ga øthu yún t'ẽdi Oja. Ne gue'a rán t'ẽdi bi siju rá mbüdi gue thocpa thoho dan huçju. ⁷Guehna dí xi ahü na, nguetho xun ngu yu hyäte i 'youa ja ra ximhäi, ngue i ẽna him bin ja'i a ra Jesucristo. Pe nu'u häte u, ne i ten rán sũui Oja u. ⁸Pe jatho gam fähmbu njon da hyä ahü, janangue'a hin dim 'be a xtä pehmbu. Pe dami thoju xun ho ni 'befihü, janangue'a gätho gui tañmbu 'be'a in nde Oja di 'da ahü m'bejua. ⁹Pe nu'a to'o in nde da mispa rán xädi ra Cristo, nu'a hinguin 'youi Oja 'bu. Pe nu'a to'o copu ja rán xädi ra Cristo, nu'a din 'youi ra Ta ne rá Ts'unt'u a bũya. ¹⁰Nu'bu da zøm bu n'da ẽna im man ráam Hman Oja, pe nu'bu hin din theui ráam hman ra Cristo, hin ga säyabahü bu ma ngumhbü, xín ga äfu ráam fäts'i Oja nangue a. ¹¹Nguetho nu'a to i äp ráam fäts'i Oja nangue a, tengu thoho 'bu i fäx'u yún t'ø't'e gue hingui ho.

Dím bẽni ga mba bu

¹²ẽmme xun ngu 'be'a dín nde ga xi ahü, pe masque hõnt'a dá

huxä ra søcuq jaua. Nguetho
 xømhma da zä ga mbagä bɥ,
 gan nu ahɥ bɥ, nɛ dan yəhɥ bɥ,
 janangue a hin te ga 'behmbɥ ran

johya. ¹³I penh'na ran zengua ɥ
 yú t'əhni a ni juhue, nɛ'a nthahni
 nangue Ojə a. Nɛ hønt'a dí xi ahɥ
 ya.

3 XUUA

Ná hyu ra søcuą bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Xuua

Ran zengua

¹Nugä dra ðaç'yei ngurpigä, dí penh'na ra søcuą ma zi cu i Gayo, mahuęqui i. Dadí huęc'i i nangue ram Hma majuąni dí ęc'yeiui. ²Dí äp Oja di ja i gui pømmanho, ne di zac ni ja'i, tengu nán zaqui ni mbui. ³Ęmme dán johyagä nangue'e, nguetho bi xicä 'da yu cu bá peng bu guí 'bui, ngue guí ten'na ram Hma majuąni, ne nu'u gätho guí øt'e din theui a ram Hma. ⁴Hin'yu man'da dán johyagä 'bu dí øde i ten'na ram hma majuąni u dá xänbi.

Xun ngu rá mate ra Gayo

⁵Ma zi cu i, xun ngu ni mate ngue'a gadí jamansu ni cuhu, madague'bu hin guí pa u. ⁶Nu'u 'da yu cu gue bá peng bu guí 'bui bi ma nangue'e. Nu'bu mám petihe bi xije ngue i ja nin huęcate. 'Yorqui ts'u ra mate gui fäx'u 'bu bi zøm bu mahøn'a, nguetho yún sähu da 'bäx'u yúm 'behni Oja. ⁷Nguetho nu'u 'da bi 'behni da mba n'danni da ma nangue ra Jesucristo, ne hin te da 'yäp'u hingui ęc'yei. ⁸Janangue'a jatho ga jamansuhu u.

Ne nu'bu dí fäxhu u, dí comhbü ra 'befi nangue rá m Hman Oja büya.

Nu ra Diótrefes in hecpate

⁹Dá penh'na n'da ra søcuą bu ja nim petihu. Pe nu ra Diótrefes hinguin nde da 'yøde 'be'a dí mamhbe, nguetho in nde dim 'bet'o nanguese. ¹⁰Janangue'a, nu'bu dá mbagä bu, ga xi ahü 'bu dám petihu, 'be'a i øt'a ra Diótrefes, ngue di c'aman'uje. Ne hinga høn't'a, ne hingui sin'u yüm 'behni ya ní nets'i, ne di hecpa u to'o ęna da zin u, ne i høn a thi büya.

Im mamanho nangue ra Demetrio

¹¹Ma zi cu'i, dí xi i, hin ga tenhdu u yún t'øt'e yu ts'om'bäi, pe ga humbi ga tenhdu yún t'øt'e yu hocja'i. Nu'u to'o zai øt' ran ho, bim 'bui ma'da'yo nangue Oja. Pe nu'u to'o zai øt' ran ts'o hingui pa Oja u. ¹²Pe nu ra Demetrio gätho im mamanho yu cu nangue'a. Ne nu yún t'øt'e gätho din theui a ram Hma majuąni. Necä n'dat'a dí m mangä ngue xun ho a ra Demetrio. Ne guí pađi ngue majuąni dí m mangä.

Rán zegui ran zengua

¹³Ǽmme xun gu 'be'a dín nde
ga xil'i, pe hønt'a dá huxä ra
søcuä jaa. ¹⁴Nguetho xømhma
mi ts'ætho ga mbagä bæ ba

nu i, ne dan yäui bæ. ¹⁵Ojä da
hyut'a ni mbæi. I penh'na ran
zengua ni amigo 'bæcua ne dami
zenguagahe ts'æ n'da ngu n'da æ
guí 'bæhmbæ bæ. Ne hønt'a dí xi
ahæ ya.

JUDAS

Ra søcuą bi 'yo't'a rá 'bäiui ra Jesucristo ra Judas

Ran zengua

¹Nugä drá Judascä, drá 'yęhęgä ra Jesucristo, ne man 'yohügä a ra Jacobo Santiago. Dí o't'ahü ra søcuą hõnbü go hapü i 'büh yu 'yęc'yei, gätho ahü ngue Ojā bi huahn'nahü ne ęmme di huęc'ahü, ne ra Jesucristo di jamansu ahü. ²Ne Ojā dí ndepe di 'da ahü rá mate xün ngu, ne da hyut'a ni mbüihü. Ne thocpa tho man'da gui hyąmhbü rán huęcate Ojā.

Yu hyäte xänbate

³Nu'ahü ma zü cu ahü dadí huęc'ahü, mí ndegä ga o't'ahü nangue 'be'a í pøjü Ojā gätho gahü. Pe dí m bęngä ngue n'dan'yo jatho ga xi ahü. Jatho gui hyuthü nzambüi guin yąmhbü a rá m hma ma t'ęc'yeiü ngue bi 'dajü Ojā, dyü 'yęc'yeiü, n'damhma njon da zä di pä't'ahü 'be'a guí ęc'yeiü. ⁴Dí xi ahü na, nguetho i 'bü i 'da ü yu hyäte xänbate, gue'ü 'darbü gadím petihü, ne him bi xi ahü ngue xün ts'o im bęni da 'yõt'e. ęmme xün ts'otho ne hinguin 'yohü Ojā ü. Nguetho sä i ęn ü: “Sä gui 'yõthü

'be'a go guím bęnsehü, ne hin di ün'nahü Ojā nguetho i ja rá mate,” sä i ęn ü yu hyäte. Him majuąni i man ü, ne nu'ü hingui ęc'yei ma Hmuhü ra Jesucristo gue'a di mandagahü. Ne nt'o't'i bü ja rá m Hman Ojā 'be'a ran ünbi da nu ü i ma tengü na. Ne Ojā da 'yõt'e tengü bi ma. ⁵Nuya dín nde ga bęn'nahü 'be'a gá pąhmbü má m'bet'o, ngue 'be'a bi 'yõt' Ojā maya'bü. Nu Ojā bi yąn ü yu jā'i israel gue bi gęcřü ja ra häi Egipto, pe to'o gätho him bi 'yõt'e 'be'a nde Ojā, gätho Ojā bi japi bi du bü ma'ueni ü. ⁶Ne nu 'da ü yüm 'behni mahęts'i mí ja yú ts'edi. Pe m'bejua bi 'beh yú ts'edi 'bü mí ts'on yün 'yomfęni. Janangue'a bá pøm bü mahęts'i gueřü mí 'bü. Nuya Ojā hin di japi da bøm bü ja ra 'bexui gueřü 'buhya. Nguetho nu'ü tengü nthu't'i yu cadena bü, ne da gopü asta gue'bü go da zøn ra pa din ja rán ts'embi Ojā nts'utho. ⁷Ne'ü yu jā'i mí 'bupü ja ra hnini Sodoma ne ra hnini Gomorra ne yu hnini mbe 'darbü mí jahü, bi 'yõt' ran ts'o. Bi 'yõt' yün 'yomt'ęni, ne yün 'yohü bi 'yörpa ran ts'o yú min 'yohühü, tengü 'bü ra xisu i 'bühmi,

ne yu xisu mí øt'e tengu a. Pe nu Oja bi juadi nangue ra sibi mahçts'i. Ne nu'a 'be'a bi t'ørpə, Oja bi 'yuh ra hmepya 'be'a da 'yørpa yu dądits'oqui. ⁸Pe madague'bu i ja yu hmepya 'be'a da 'yøt' Oja, pe nu yu hyäte xänbate guexta'a i øt'e tengu mí øt' yu ja'i bu ja ra hnini Sodoma. I ma guese Oja i uti 'be'a da 'yøt'e xun ho gue'bu i 'ui, ne i ørpa ran ts'o rá ja'izehe. Ne i festhoho yún t'edi ra Hmu mahçts'i, ne di c'aman'u tho yum 'behni mahçts'i. ⁹Pe nu ra Miguel rá hmu yum 'behni mahçts'i, hingui øt'e tengu i øt'u yu hyäte xänbate. Nguetho nu'bu mín junt'ui ra zıthu nangue rá ja'i ra Moisés xun du, nu'a ra Miguel mí pađi ngue hingui ho 'bu dí yap'a ra zıthu ram hma xun ts'o. Janangue'a bi t'em thoho a ra zıthu: "Oja di hec'a'i." ¹⁰Pe nu'u yu hyäte i man ran ts'o nangue yum 'behni mahçts'i, ne nangue 'be'a gue majuani. Pe nu'u hingui pađi 'be'a gue majuani. Hønt'a i pađi tengu yu xa'yo ne yu buru, ne i øt'e tengu u. Pe Oja di un yun unbi ne di jua u nangue ran ts'o i øt'u. ¹¹Huçcate u i øt' yú pähä zehē tengutho bi 'yøt'a ra Caín. Ne nu'u i nde da xänba yu ja'i 'be'a gue him majuani, tengu bi 'yøt'a ra Balaam, n'damhma da dąh ra mbeti. Nu'u i festhoho yún t'edi a i ja rá ts'edi di mandagahu, tengu bi 'yøt'a ra Coré. Ne'u da mba ma juadi, tengutho ra Coré. ¹²Ne nu'bu guí øt' nin ts'ihmehu, gue'a ra hmepya gadín huçju n'da ngu n'da ahü, ne i søm bu yu hyäte xänbate, nu'u tengu 'bu i pät'a xun ts'o bu ja ni pahnihu. Ne nu'u xingui ts'u i pe'ts' yú sä da zi nangue yún johya

zehē, ne xinguim bēni 'be'a nam bøn'a ran ts'ihmē. Pe nu'u yu hyäte hin te i ja a di muui, tengutho yu güi hinguin 'youi ra 'ye, ne ran dąhi i tuts'i. Ne nu'u tengu tho n'da ra za njam'bu zuh yún dät'o. Tengutho n'da ra za xu 'yot'i bi yøt'e. ¹³Ne nu'u yu hyäte xänbate 'bu i ya, i mbafi tengu 'bu emme mahyoni tho u yám hma. Tengu ra dehe bu ja ra dądeja ngue emme di hi 'bu i en ran dąhi, pe hønt'a 'be'a xun ts'o min 'youi ra dehe bi zopu ndendeja. Ne nu'u hingui sä da 'yut ra 'yu n'da nguetho tengu yu sø bi dągui, hin din ja ran yot'i mahøn'a, da gohi ra 'bexui mazai. ¹⁴Nu'a ra Enoc bim pøngahya maya'bu 'be'a nín juanbi da nu a n'da ngue i øt'e tengu i øt'u. Nu'a ra Enoc, ná cüt'a a rá bom'бето ra Adán, bi ma: "Dami 'yøhmbu ya 'be'a da 'yøt' ra Hmu mahçts'i. Ba çhe din 'yohu yu miyone thoho u yám 'behni mahçts'i, ¹⁵ngue di juanba u gätho u i øt' ran ts'o. Ne di unbi nangue 'be'a hingui ho bi 'yøt'u, ne bi man ran ts'o nangue Oja gätho u ngue him bi 'yçç'yei Oja." ¹⁶Ne nu'u yu hyäte xänbate i sani nangue dí øt' mam 'buihu tengu i nde Oja. Ne i ma embi ngue'a n'da ra ja'i rá ts'oqui a 'be'a nám 'bu u. Nu'u i øt' ran ts'o tengu i ndese rá mbui u, ne din 'yççehē. Ne i xih rán ho u mi'da yu ja'i ngue i honi 'be'a i ndese.

**Nu ra Judas bi zam yu 'yçç'yei
ne bi xifi 'be'a da 'yøt'e**

¹⁷Pe nu'ahu ma zu cu ahü, dadí huçc'ahu, o guí pumbēnihü 'be'a bi man u yú 'bäihü ma Hmuhü ra Jesucristo. ¹⁸Ya bi xi ahü ngue dim

'bũ i 'da, gue'bũ rán zegui, ngue da den'nahũ ne da 'yøt' ran ts'o i ja bũ mbo yú mbũi Ʃ ne gue'a bi si ahũ. ¹⁹Ne nu'ũ yũ hyäte di dũmp Ʃ yũ 'yęc'yei din junt'i. Pe i sänzehe 'be'a i øt'e, ne hinguin 'yohũ rá Hogandãhi Ojã Ʃ. ²⁰Pe nu'ahũ ma zũ cu'ahũ, o guí øthũ tengu i øt' yũ hyäte, pe dami tenni xũn ho ni t'ęc'yeiũ him ma thãspi, ne gue'a dán te ni mbũihũ a bũya. Ne dami japi di manda ahũ rá Hogandãhi Ojã 'bũ guí yãhũ Ojã. ²¹Dami 'yøthũ ram 'bũi xũn ho ngue din theui rán huęcate Ojã, ne dami tømhbũ a ra pa ba ęh ra Jesucristo ma Hmuhũ, din ja rá yembũi nanguejũ ne di 'dajũ ra temazãi. ²²Dami japi da 'yęc'yei to'o di 'yon yú mbũi nangue Ojã. ²³Dami yãm

bũ ja ran ts'o, tengu tho 'bũ gã yãm bũ ja n'da ra sibi. Ne din ja ni yembũi nangue Ʃ 'da, pe damin jamansuse ngue hin gui 'yøthũ yũn ts'o tengu i øt'ũ. Dami samhũ 'be'a i øt'ũ gue bi ts'on yú mbũi Ʃ.

I ęspa Ojã ra Judas

²⁴Nu'a Ojã i ja rá ts'edi di jajũ hin ga øthũ yũn ts'o, ne di dãjũ bũ ja rá hmi mahoqui tho ma mbũihũ. Ne ęmme din jajũ ran johya bũ. ²⁵Hønt'a n'datho Ojã i 'bũi, ne hønt'a i pađi xũn ho. Ne di pøjũ nangue 'be'a bi 'yøt'a ra Jesucristo ma Hmuhũ. Ne nu'a Ojã i ja rá nuixte thoho, nu'a ra Hmuts'ũt'abi, ne di manda 'be'a gãtho i ja a rá ts'edi, ne gãtho mí ja, ne i ja ya, ne din ja mazãi. Ne hønt'a dí xi'ahũ ya.

APOCALIPSIS

Rán t'uti ra Jesucristo bi nu ra Xuua

Rám hman ra Jesucristo bi sih ra Xuua

1 Nu'a Oja bi 'yut yá 'yehę i 'bucua ja ra häi. Janangue'a nu ra Jesucristo bá pehna n'da rá m 'behni mahęts'i bi 'yurcă dra Xuuagă, rá 'yehęgă, 'be'a din ja. ²Ne nugă dra Xuuagă dí o't'ă ya 'be'a gătho dín nugă, ne'a rá m hman Oja ne'a rá m hman ra Jesucristo i xiqui. Gătho dí o't'ă ngue da fădi 'be'a majuani din ja. ³Din johya gătho to'o da man'a 'be'a nt'o't'i ua ja ra sœcuą. Ne din johya to'o gătho da 'yode 'be'a din ja. Ne din johya 'bũ da 'yot'e 'be'a gătho i mangua ja ra sœcuą, nguetho him maya'a din ja 'be'a gătho nt'o't'i ua.

I t'orpa ra sœcuą yũ 'yęc'yęi bũ ja yoto yũ hnini

⁴Nugă dra Xuuagă dí ot'ahu ra sœcuą gătho yũ 'yęc'yęi dim peti bũ ja yoto yũ hnini bũ ja ra häi Asia. Oja di jap ahũ ne da hyut'a ni mbuihũ, guet'a Oja i 'bui ne mi 'bui, ne guet'a dim 'bui mazai. Ne rá Hogandahi Oja i juadi xũn ho rá ts'edi, gue i 'bũrũ hapũ di

manda rá ts'edi Oja, i pen'nahũ rán japi. ⁵Ne bí pen'nahũ rán japi a ra Jesucristo, ne da hyut'a ni mbuihũ. Nu'a ra Jesucristo zai i mam majuani, ne rá mbũdi bi dambęni 'bũ mi du, ne dim hmuts'ut'abi ne di manda gătho yũ ts'ut'abi gue i 'bucua ja ra häi. Nu'a di huęgahũ ne bi yanju nangue ma ts'oquihũ, bi mberca ma mbuihũ nangue ran ts'o, nangue rá ji bi mbãm 'bũ mi du bũ ja ra pont'i. ⁶Nu ra Jesucristo bi 'dajũ ra ts'edi dan ts'ut'abihũ ne dam mbajahũ ga ørpahũ rá 'befi bũ i ja rá ts'edi Oja rá Ta. Ne nu'a ra Jesucristo din ja rá nuixte ne rá ts'edi hõn'bũ go njãm'bũ mazai. Ne hõnt'a gam bẽmhũ a ya. ⁷Nuna ra Jesucristo guet'a ba ęęę ban 'yohũ yũ güi, ne gătho yũ ja'i da nu. Ne gătho to'o bi ucpi da nu, ne gătho yũ ja'i i 'bucua ja ra ximhäi ęmme din ja ra dumbui 'bũ bi nu a. Majuani njabũ din ja 'bũ bá ęęę. Ne hõnt'a gam bẽmhũ a ya. ⁸Nu ra Cristo bi 'yęna: “Nugă ra mbũdi dãm 'bucă, ne njãm'bũ him mi 'bucă,” ęn'a ra Hmu mahęts'i nuixte rá ts'edi, nu'a i 'bui ne mi 'bui, ne i 'bui mazai.

**Ra Xuua bi nu madä rä
ts'edi ra Cristo**

⁹Nugä dra Xuuagä, ni cuju nangué ra Cristo, dí ot'ahü ra söcuä ya. Nujü dí comhbü yün ünbi guín nuhü nangué dí ɛc'yeihü ra Hmu mahɛts'i. Nu'a Ojä di manda bü ja ma mbüihü, ne ra Jesucristo bi 'dajü ra ts'edi ngue hin dadí xömbüihü 'be'a dí nuhü. Ne nugä dra Xuuagä dí ofädigä bü ja ra häi Patmos, n'da ra t'uhäi i ja bü ja ra dehe nguetho dím mangä räm hman Ojä ne dí mangä nangué ra Jesucristo. ¹⁰Nu'a ra pa domingo dán ya'be Ojä, ne 'bex bi bɛngä a rá ts'edi rá Hogandähi Ojä. Ne dá ɔcä n'da ra nde bü ja ma xuthä tengu'bü n'da ra thuxi, ɛmme nts'edi thoho. ¹¹Ne nu ra nde bi 'yɛna: “Nugä dra mbüdigä ne hinjam'bü ngue him mi 'bücä, ne zäi dí 'bücä.” Ne nu'a ra nde bi xicä, bi 'yɛna: “Gui 'yo't' ya 'be'a gätho gui nu, ne gui pɛnpü 'büh yu 'yɛc'yɛi, gue'ü dim peti bü ja yoto yu hnini bü ja ra häi Asia, guerpü ja ra hnini Efeso, nepü ja ra hnini Esmirna, nepü ja ra hnini Pérgamo, nepü ja ra hnini Tiatira, nepü ja ra hnini Sardis, nepü ja ra hnini Filadelfia, nepü ja ra hnini Laodicea.” ¹²Ne nugä dra Xuuagä 'bex dá nyɛgui ngue dín nde ga nugä to'o bin ya. Ne dá nugä yoto yu lámpara ngue ra oro yú gua. ¹³Ne dá nugä i 'bä inde bü ja yu lámpara ra Cristo, ngue'a bin ja'i ua ja ra ximhäi, mi he ra pahni xum mba, i sörpü ja yú gua, ne man thu't'i rá tija n'da ran gut'i ngue ra oro. ¹⁴Nu'ü yú xtä tengu ra t'axca

xide'yo, ogue tengu ra t'axcaxe. Ne nu yú dá ɛmme bi hyät'i tengu'bü n'da ra sibi i sɔ. ¹⁵Ne nu'ü yú gua, ɛmme di fexni tengu ra xit'ɛgui ra bronce di hoc ra sibi ne i pa nthammi xun ho. Ne nu'a rá nde tengu yu dæthe xun ngu ne nts'edi di hj. ¹⁶Ne mi o rán 'yɛi yoto yu sɔ, ne bi bɔxpü ja rá nde tengu n'da ra espada i yoho yú het'i ngue din juanbate. Ne nu'a rá hmi ɛmme bi fexni tengu rá ts'edi ra hyadi 'bü bi hyuxyadi. ¹⁷Ne nu'bü má nugä, dá tängä bü ja rá gua tengu'bü ya xtä tugä. Pɛ nuna bi dosca rán 'yɛi ne bi xiqui: “Yo guín su, nguetho nugä dra mbüdigä ne dran zeguigä, ne hinjam'bü him mi 'bücä. ¹⁸Nugä zäi dí 'büi, guecä dá tugä pɛ nuya gui nu dí 'bücä ya, ne dam 'bücä mazäi hön'bü go njäm'bü. Ne i ja ma ts'edi gue dadí manda hapü i pa ü xun du. I jagä ran sogui ngue ga xocpa ü 'da, ne ga jurpa ü mi'da.” ¹⁹Ne bi xiqui, bi 'yɛna: “Dami 'yo't' ya 'be'a gätho gui nu ya, ngue gätho i ja ya, ne'ü gätho din ja m'bejua. ²⁰Ga xi a ya 'be'a ní hmɛpya i ja bü man 'yɛi, ngue yoto yu sɔ ne'ü yoto yu lámpara ngue yu oro yú gua. Gue yoto yu sɔ, rá hmɛpya ü yoto yüm 'behni mahɛts'i, gue di ze'ü dim peti bü yoto yu hnini, ngue 'da'a n'danni yu hnini i 'büi. Ne nu'ü yoto yu lámpara rá hmɛpya ü yoto yüm peti yu 'yɛc'yɛi hapü zäi dim peti.”

**Ram hma da hmam bü
ja ra hnini Éfeso**

2 Nu'a ra nde bi xicä ngue ga o't'a n'da ra söcuä, ga undä a ram 'behni ngue i fäx ü yu 'yɛc'yɛi

bü ja ra hnini Éfeso. Ne nu'a ra söcuq da hmam bü 'büh yu 'yəc'yeyi. Nu yám hmanse a gue i 'yo inde bü ja yoto yu lámpara, ne i o rán 'yeyi yoto yu sò. ²Ne nu'a ra nde bi xi'ü yu 'yəc'yeyi bü, bi 'yena: “Dí paçä 'be'a gätho gá 'yøthü bü, ne dí paçä hangu nangu ra 'befi gá 'yøthü. Ne dí paçä gue hin gán xømbüi nangu ne 'befihü. Ne dí paçä ngue xingui ts'ü gadí jafü da 'yøt' ran ts'om'bäi n'da. Ne gá 'yänhdü 'da yüm hman ü to'o gna yú 'bäihü ra Cristo, ne gá paḥmbü yu hyäte thofo ü. ³Ne dí paçä gue hin gán xømbühü ran ünbi gá nuhü, ne ra 'befi gá 'yøthü nangu gá 'yəc'yeyigahü, ne xingui ts'ü gá 'ye'ts' ni t'əc'yeyihü. ⁴Pe i ja ahü ts'ü gue hin dí numanhogä, ngue gá 'yes'hü ts'ü a guí bønju ya ne hín gadín huejü. Ne hin guín jahü bü 'bü ra mbüdi thofo gá 'yəc'yeyigahü. ⁵Dami bëmhbü ya hangu na ngu bi ga'a ni t'əc'yeyihü 'bü gmí 'yes'hü a gní bønju ne gá 'ye'ts' nin huçcatehü. Dami päh nin 'yomfënihü ya. Dami thoju a gmí øthü rá mbüdi thofo. Pe nu'bü guexta'a guí øthü, ga 'uecä n'da ra lámpara 'bü, ne him man ga ja ahü tengu'bü ra lámpara bü guí 'bühmbü, 'bü hin gui hoc nin 'yomfënihü. ⁶Pe i ja ahü 'be'a xün ho ts'ü, nguetho n'dat'a díim bëmhbü gue hin dín numanhohü a i øt'ü yu nicolaítas. ⁷Nu'bü i ja ni zaguhü, gui 'yøhmbü 'be'a da xi ahü a rá Hogandähi Ojä gätho gyü 'yəc'yeyihü. Ne nu'ü to'o hin da thäpi nangu ran ts'o, ga undä ran t'ëdi da za yün dät'o bü ja ra za t'ëmbi rá za ra temazäi, gue i 'bäpü 'bü Ojä,” bi 'yën'a ra nde bi zoqui.

**Ram hma da hmam bü
ra hnini Esmirna**

⁸Ne xø bi 'yëngui: “Nuya gui 'yorpa ra söcuq ram 'behni gue i fäx yu 'yəc'yeyi bü ja ra hnini Esmirna. Ne gui xifi gue mam hmangä, guecä mi 'bücä 'bü ra mbüdi thofo ne dam 'bücä mazäi, nugä dá tugä ne dá ndants' mahøn'a ne dí 'bühya, gui 'yena. Ne nu'a ra söcuq da hmam bü 'büh yu 'yəc'yeyi bü ra hnini Esmirna.” ⁹Ne gna'a ra nde: “Dí paçä 'be'a gätho nín ünbi guí sähü nanguecä. Ne dí paçä gue gyü hyoyahü bü ja ra häi, pe xün ngu i ja ahü nangu Ojä. Nugä dí paçä gue di c'aman'ü ahü 'da yu judío gue ënse majuañi yu judío ü, gue nde da ma yú t'ühni Ojä ü. Pe him majuañi yú t'ühni Ojä ü, pegue ráam peti ra zïthu a i øt'ü. ¹⁰Ne 'yo guí suhü ran ünbi gue mi ts'atho din ja ahü. Gui 'yøhmbü ya 'be'a din ja ahü, ngue gui nuhü rán ts'äte ra zïthu nu'bü da jo ahü 'da ahü. Ne 'det'apa guin nuhü yün ünbi. Ne nu'bü hin gui 'ye'ts' ni t'əc'yeyihü madague'a gui tuhü, gá tåhmbü xün ho a ra te 'bü. ¹¹Nu'bü i ja ni zaguhü, gui 'yøhmbü ya 'be'a i xi ahü rá Hogandähi Ojä gyü 'yəc'yeyihü. Ne nu'ü to'o hin da thäpi nangu ran ts'o, hin da mba bü ja ran ünbi mazäi, ne hin di ünba a ná yoho ran däte,” bi 'yën'a ra nde bi xiqui.

**Ram hma da hmam bü
ra hnini Pérgamo**

¹²Ne bi xic mahøn'a ra nde, bi 'yena: “Nuya gui 'yorpa ra söcuq ram 'behni ngue i fäx ü yu 'yəc'yeyi

bü ja ra hnini Pérgamo, gue da mam bü 'büh yu 'yəc'yei. Ne gui 'yo't'i 'be'a dí mangä gue i jagä ra espada yoho yú het'i. ¹³Nugä dí paçä 'be'a guí øthü hapü guí 'bühmbü, guerpü di manda ra zïthu. Ne dí paçä gue hin gá hyehmbü ni t'əc'yehü, xíngui ts'ü gá cønju nu'bü mi mba ntho bü a ma hoga'yehë ra Antipas, guerpü 'büh ra zïthu. ¹⁴Pe i ja ahü ts'ü a gue hin dí numanhogä, nguetho i 'bü i 'da ahü i ten rán xädi ra Balaam, nu'a ran 'yohü gue bi xänba ra Balac 'be'a da 'yøt'e gue da hyät'ü yu israel. Nu ra Balac bi xih yu ja'i da den yün gopa yu hmite, ngue da zi 'be'a bi mbøspa ü, ne da 'yøt' ran 'yomt'ëni. ¹⁵Ne i 'bü i 'da ahü gue hingui nde da 'ye'ts' yün xädi yu nicolaïtas, ne hin dí numanho 'be'a øt'ü. ¹⁶Janangue'a dami päh nin 'yomfëniü. Ne nu'bü hin'na, ga mbagä bü n'dihi ne ga sè'ü nangué mam hmangä, tengü ra espada gue i pøm bü ma ndegä," bi 'yën'a ra nde gue bí 'yëh mahëts'i. ¹⁷Ne bi thoqui bi xiqui, bi 'yëna: "Ne to'o i ja yú zagu, da 'yøde 'be'a xi'a rá Hogandähi Ojä yu 'yəc'yei. Ne to'o hin da thäpi nangué ran ts'o, ga undä ra maná mahëts'i gue nt'ägüi. Ne ga undä n'da a n'da ra do xün t'axi guerpü nt'o't'i ma'da'yo rá thuhu zehë. Ne xínga gue'ü mi'da yu ja'i da badi 'be'a nt'o't'i bü, hønt'a to'o da hyäni," ën'a ra nde bí 'yëh mahëts'i.

**Ram hma da hmam bü
ra hnini Tiatira**

¹⁸Ne bi xic mahøn'a, bi 'yëna:
"Nuya gui 'yorpa ra søcuä ram

'behni gue i fäx ü yu 'yəc'yei bü ja ra hnini Tiatira, gue da hmam bü 'büh yu 'yəc'yei. Gui 'yorpi 'be'a dí mangä rá Ts'ant'ügä Ojä, gue i sø ma dä tengü ra sibi i the, ne nu'ü ma gua di fëxni tengü n'da ra bronce ra xit'ëgui gue i pa nthämmi xün ho. ¹⁹Dí paçä 'be'a gätho guí øthü ne dí paçä gue i ja nin huçatehü ne majuäni guím bënju, ne ja a ni t'əc'yehü xün ho. Ne dí paçä gue guí øthü xün ho rá 'bëfi Ojä, ne hin gán xømbüihü. Ne man'da xün ho guí øthü ya xinda gue'bü ra mbüdi tho gá 'yəc'yehü. ²⁰Pe i ja ahü ts'ü a hin dí numanhogä, nguetho gadí jafü in xänbate bü n'da ra xisu, ra Jezabel, gue'a i ënse rá pøngahya Ojä. Pe nu'a i xänba yu 'yəc'yei bü da den yün ts'ihme yu hmite, ne i xänba ran 'yomt'ëni. ²¹Nugä dá tø'mi a ra xisu ngue xtí päh rán 'yomfëni, pë hingui nde, i nde di thocta a ra ts'on'yomfëni. ²²Janangue'a ga un ran ünbi nts'edi, gue din hyën'na ra xisu, ne'ü gätho to'o i tenni da nu ran ünbi nts'edi gue ga undä. Ne din jabü ga øt'ä nu'bü hin di päh yün 'yomfëni ü ne hin da hyeh ran ts'o i øthü a ra xisu. ²³Ne nugä ga ho gätho yú t'ühni a ra xisu, guerpü da bā ü gätho yu 'yəc'yei gue dí paçä yün 'yomfëni yu ja'i, ne dí paçä 'be'a gätho in nde yú mbüi ü. Ne ga cos'ahü 'be'a gá 'yøthü n'da ngu n'da ahü. ²⁴Pe mi'da ahü bü ja ra hnini Tiatira gue hin gá tenhdü rán xädi ra xisu, ne hin guí pähmbü rán xädi ra zïthu tengü i man ü 'da gue ëna paði xün ho rán xädi ra zïthu. Ne nugä hin ga 'da ahü man'da xün hëi gui 'yøthü.

²⁵Pe hõnt'a ga xi ahũ, guim benthu xun ho ni t'ęc'yeyihũ asta gue'bu go bá ęcä mahõn'a. ²⁶Ne nu'ũ to'o hin da thapi nangue ran ts'o, ne'bu di thoqui da 'yõt'e 'be'a gätho dí ndegä asta gue'bu go rán zegui ra pa, ga undä ran t'ędi di manda 'da yũ xęqui ra häi, ngue ga comhbe ra ts'edi bi 'dacä ma Ta. ²⁷Ne'ũ di manda gätho ı yũ ja'i ngue 'dahma 'dan'yo bu na ya. Ne da 'yut ram fet'ęgui ı man suihe, tengu'bu da xen ra jahäi a ra bareta ngue din tęxt'i. Ne gue'a ra ts'edi bi 'dacä ma Ta. ²⁸Nugä tengu'bu dra Dąsø. Ne to'o da 'yõt'e 'be'a xun ho, dam 'buhmbe 'bu guá pengä. ²⁹Ne nu'bu i ja ni zaguhũ, gui 'yøhmbũ 'be'a i xih rá Hogandahi Oja yũ 'yęc'yeyi," ęn'a rá Ts'ant'ũ Oja.

**Ram hma da hmam bu
ra hnini Sardis**

3 Ne xø bi 'yęng mahõn'a: "Nuya gui 'yorpa ra søcuą ram 'behni i fäx ı yũ 'yęc'yeyi 'buřu ja ra hnini Sardis. Ne gui xih mam hmangä, ngue dí 'bu'be rá Hogandahi Oja i juadi xun ho yú ts'edi. Ne i o ma 'ye ı yoto yũ sø. Ne nuna mam hma da hmam bu 'buh yũ 'yęc'yeyi. Nugä dí pačä 'be'a gätho guí øthũ bu. Nu ahũ guí mamhbũ maxøts'e thoho, ne sä guí ęmhbu guí 'buhmbũ nangue Oja, pe dí pačä, nu ahũ, tengu'bu ya xun du ni tehũ. ²Pe daman nuhmbũ ya, ne dami zacuahũ a zũ ts'ũ ni t'ęc'yeyihũ bi bongui, n'damhma him majuąni da du ni tehũ ngue gan ınbahũ mazä. Nguetho dí pačä gue hin guí øthũ in nde Oja gui 'yøthũ. ³Dami ęmhbu ya 'be'a bi sän'nahũ. Nuya

dami päh nin 'yomfęnihũ, ne dami tenhdũ 'be'a gá pařmbũ rá mbuđi. Pe nu'bu hin gui päh nin 'yomfęnihũ, ga mbagä bu tengu n'da ra bę, ne hin gui pařmbũ 'be'a má ora ga søngä bu, ne ga ın'nahũ. ⁴Pe i 'bu'i 'da ahũ gue him bi ts'on yú mbui. Ne nu'ũ dan 'yohe ı, ne da hye ı yũ pahni xun t'axi nguetho yún sähũ dan 'yohe," bi 'yęn'a ra nde bí 'yęh mahęts'i. ⁵Ne bi thoqui bi xic ra nde, bi 'yęna: "Ne nu'ũ to'o hin da thapi nangue ran ts'o, da hye yũ pahni xun t'axi. Ne hin ga ts'onba yú thuhu i huxřu ja ra søcuą i ma to'o i ja ra temazaı. Ne gam mangä gue ma mbetigä ı, guerpũ ja rá hmi ma Ta, guerpũ i 'bäh yám 'behni mahęts'i. ⁶Ne nu'bu i ja ni zaguhũ, dami 'yøhmbũ 'be'a i xih rá Hogandahi Oja ı yũ 'yęc'yeyi," ęn'a ra nde.

**Ram hma da hmam bu
ra hnini Filadelfia**

⁷Ne bi xiqui mahõn'a: "Nuya gui 'yo't' man'da ra søcuą, gui un'na ram 'behni i fäx'ũ yũ 'yęc'yeyi 'buřu ja ra hnini Filadelfia, gue da hmam bu 'buh yũ 'yęc'yeyi. Ne gui xih mam hmangä gue xun hothogä, hin'yũ ma ts'oqui, ne hõnt'a majuąni dí m angä. Ne dí hą ran sogui ngue ra hmepya i jagä ra ts'edi tengu ra hmepya bi 'yu'a ra David. Ne nu'bu ga xocpa n'da bu ja ma ts'edi, njo'o n'da da zä da gurpi, ne nu'bu ga jurpa n'da, njon da zä da xocpi. ⁸Nugä dí pačä 'be'a gätho guí øthũ bu, ne dá xoc'ahũ rá 'yu Oja man'da da zä gui 'yørcahũ ma 'befi, ne hingui sä n'da ra ja'i da got ra 'yu. Ne dí pačä ngue

hinguin zaqui ni t'ɛc'yɛihɘ, pɛ i ja ahɘ ts'ɘ. Thocua thoho gá ten man xádigá, xíngui ts'ɘ gá hyegahɘ. ⁹Pɛ nuya dami 'yøhmbɘ ts'ɘ ya 'be'a dín ja yɘ ja'i bɘ gue i ten ra zĩthu, nu'ɘ im ma gue yɘ hogajudío ɘ, pɛ him majuani yɘ hogajudío, ngue hingui ten Oja ɘ. Nugá ga japi dín danyahmu bɘ ja ni guahɘ to'o i ten'na ra zĩthu, n'dahma da bɘ ɘ ɛmme ngue dádí huɛc'ahɘ gyɘ 'yɛc'yɛihɘ. ¹⁰Ne nangue a dá xi ahɘ, ne hin gán xømbuihɘ 'bɘ mi mba ma ɛn'ni ahɘ, tengugá, janangue'a ga jamansu ahɘ nu'bɘ bi zøn ra pa dín ja ran ɛnbi nts'utho ua ja ra ximhäi, ngue da ts'á gátho yɘ ja'i i 'bɛcua ja ra ximhäi. ¹¹Nuya him maya'a ga mbagá bɘ. Nde'bɘ gan jamansuhɘ gue hin gui jafu n'da di ts'on'na ni t'ɛc'yɛihɘ, ngue hin da zá gui hyámhbɘ 'be'a gá tǎhmbɘ. ¹²Ne nu'ɘ to'o hin da thapi nangue ran ts'o, ga japi da hyan a ra 'bɛfi nuixte thoho, ngue tengu n'da ra guangu bɘ ja rá ngu ma Ojǎhɘ mahɛts'i, ne njám'bɘ da bøm bɘ. Ne ga o't'á rá thuhu ma Oja bɘ ja rá ja'i, ne ga orpɘ rá thuhu rá hnini ma Oja, Jerusalén ma'da'yo, guet'a ra hnini ba çapɘ bí 'bɘ Oja mahɛts'i. Ne'a ma thuhu ma'da'yo ga o't'á bɘ ja rá ja'i ɘ. ¹³Ne to'o i ja yá zagu, dami 'yøhmbɘ 'be'a i xih rá Hogandǎhi Oja ɘ yɘ 'yɛc'yɛi," bi 'yɛna.

**Ram hma da hmam bɘ
ra hnini Laodicea**

¹⁴Ne bi xiqui mahøn'a, bi 'yɛna: “Nuya gui 'yorpa ra søcuɘ ram 'behni i fǎx'ɘ yɘ 'yɛc'yɛi 'bɘpɘ ja ra hnini Laodicea, da hmam bɘ

a. Ne gui xih mam hmangá guecá zai dím mam majuani. Nugá dá øt'á 'be'a gátho i ja ua ya gue bi zánd Oja. ¹⁵Nugá dí paçá 'be'a gátho gá 'yøthɘ bɘ, xøgue guí 'yo indethɘ, yoho nin 'yomfɛnihɘ, ne 'da xni hothɘ. Man'da xcá numanho ahɘ 'bɘ n'dat'a ni t'ɛc'yɛihɘ xquí 'yøthɘ, xtán ho ogue hin dí ho. ¹⁶Pɛ nugá dí san'nahɘ a gá 'yøthɘ, ne ga sox ahɘ. ¹⁷Guetho nu ahɘ sá guí ɛmhɘ gyɘ membetihɘ 'be'a gátho guí homhbɘ, ne guí ɛmhɘ hin'yɘ 'be'a man'da guí homhbɘ. Pɛ nugá dí paçá gue hin'yɘ 'be'a i ja ahɘ di muui. Pɛ huɛcate ahɘ, xøgue ndumbɘi thoho ahɘ, tengu'bɘ gyɘ 'yǎhehɘ ne guí xádǎhɘ,” ɛn'a ra nde bí 'yɛh mahɛts'i. ¹⁸Ne xø bi 'yɛna: “Nugá gan zo ahɘ ts'ɘ, gua ɛhmbɘ ga 'da ahɘ ra temazai, tengu'bɘ gui tǎmhɘ ra oro mahoqui ngue ra sibi, janangue'a majuani gam membetihɘ. Ne ga 'da ahɘ ran ho ni mbuihɘ, tengu'bɘ gui tǎn yɘ pahni xɛn t'axi gui hyehɘ, janangue'a hin gui pe'ts' ni sǎhɘ ngue hin'yɘ 'be'a gdí comp' ni ja'ihɘ. Ne ga xoc'a ni dǎhɘ, tengu'bɘ gui tǎmhɘ ra 'yɛthi gui cospa ni dǎhɘ, janangue'a da zá gui nuhɘ xɛn ho. ¹⁹Nugá ga dǎmhyǎ ahɘ ts'ɘ, ne ga 'da ahɘ ts'ɘ ran ɛnbi gátho to'o dadí huɛcá, n'damhɘma di hoc'a ni mbuihɘ. Janangue'a daman ɛhyahɘ gui pǎh nin 'yomfɛnihɘ. ²⁰Nuya gui 'yøhmbɘ ts'ɘ, nguetho dí 'bǎcá bɘ ja ra goxthi, dín zo ahɘ. Ne to'o da 'yøh ma ndegá ne da xogui, ga çarpɘ, dam 'bɘ'be bɘ ne dam pa'be. ²¹Ne to'o hin da thapi nangue ran ts'o, ga japi ga huxhe bɘ mahɛts'i, guepɘ i ja ma ts'edi, tenguthoho

'bũ má ɬapã ran ts'o ne dí hux'be ma Ta bũ mahɛts'i. ²²Ne to'o i ja yú zagu, da 'yø'a i xi a rá Hogandãhi Ojã u yũ 'yɛç'yei," bi 'yɛn'a ra nde bi xiqui.

Ran thãnde bũ mahɛts'i

4 Ne nu'bũ mi jua a bi mam bũya, dá ndøts'e, ne dá nugã nsoqui n'da ra jut'i mahɛts'i. Ne nu'a ra nde dá øcã tengu thofo n'da ra thũxi i yã nts'edi, bi 'yɛngui: "Ba ɛcua ne ga ut'a'i 'be'a jatho din ja m'bejua." ²'Bex bi 'dacã ra ts'edi rá Hogandãhi Ojã gue bi zã dá nugã bũ. Ne dá nugã bũ mahɛts'i n'da ran thuts'i mahoqui xũn ho, tengutho bũ hux yũ hmuts'ut'abi. Ne mí huxpũ n'da. ³Ne nu'a to'o mi hupũ, di fexni tengu yũ fexna sødo ra jaspe oque ra cornalina. Ne bi go'ma ra 'bejũni di fexni tengu ra fexna sødo ra esmeralda. ⁴Ne bi mbãs' pũ ja ran thuts'i mi 'dãte ma goho yũn thuts'i, guepũ mi hupũ 'dãte ma goho yũ ɬaç'yei. Gãtho mi he yũ pahni xũn t'axi ne mi hu'ts' yú corona ra oro. ⁵Ne guepũ ja ran thuts'i mi hø inde, bi bøm bũ ra huei nts'edi, ne ran gãni ɛmmẽ di thoni, ne yũ nde. Ne nubũ mi hu a n'da, mi ja bũ yoto yũ sibi gue mi xeh yũ t'usibi, rá hmepya rá Hogandãhi Ojã u, gue í juadi xũn ho yú ts'edi. ⁶Ne nubũ mi hu a n'da, mi ja bũ n'da ɛna ra deã, ne ɛna ra xito. Ne dá nugã goho yũn t'uti gue madim 'bã't'a ran thuts'i, gue i 'bui. Ne gãtho goho yũn t'uti mi ja yú dã bũ yú hmi ne yú xũthã, ne gãtho yú jã'i. ⁷Nu'a n'da ran t'uti bi nequi tengu n'da ra zate ra león, ná yoho bũya bi nequi tengu n'da ra toro,

ne ná hyu bũya bi nequi tengu rá hmi ran 'yohũ, ne ná goho bi nequi tengu n'da ra ɬapents'u madí tũnts' yú zahua, tengu'bũ 'yo. ⁸Ne gãtho goho yũn t'uti i 'bui, ja n'da ngu n'da 'dato yú hua. Ne gãtho yú hua i ja xũn ngu yú dã maxøts'e nepũ mbo. Ne ma pa ne ra xui bi ɬãnde Ojã, xĩngui ts'u bin hɛ'a nãn tuhu, ne bi 'yɛm 'bũ min tuhu:

Xũn ho, xũn ho, xũn hotho Ojã nuixte rá ts'edi,
gue'a mi 'bui ne i 'bũhya, ne guet'a i 'bui mazã.

⁹Ne gãtho goho yũn t'uti bi ɬãnde a gue mi hu inde bũ, bi 'yɛspa a Ojã ne bi xifi jamadi Ojã gue i 'bũhya ne dim 'bui mazã hø'n'bũ go njãm'bũ. ¹⁰Ne nu'bũ mi ɬãnde Ojã yũn t'uti, gãtho 'dãte ma goho yũ ɬaç'yei bin ɬanyahmu bũ ja rá hmi a i hu inde bũ, ne bi un'ndũ yú corona ra oro gue mi hu'ts'i. ¹¹Ne bi 'yɛna:

Nu'i ma Hmu ahe, ma Ojã ahe, hø'n'a thofo nin säui din ja ni nuixte ne ni ts'edi, ne hø'n'a thofo nin säui da numansu a u gãtho i 'bui.
Nguetho gãtho gã 'yøt'e 'be'a i ja ya,
nangue ni pãhã zehe, ne gue'a ni pãhã án ja'u 'be'a i ja ya.

Ra T'ũde'yo rán säui di tũnts'a ra søcuã

5 Ne nugã dra Xuuagã dá nugã a mi huxpũ ja ran thuts'i mi çã bũ rán 'yei n'da ra søcuã m'bants'i ne nt'o't'i maxøts'e nepũ mbo. Ne mi ja yoto yũn cuahmi bũ ja ra søcuã. ²Ne dá nugã n'da ram 'behni mahɛts'i xũn zaqui, ne nts'edi

bi ma: “Ha 'bũ a n'da rán säui da xøc'ũ yún cuahmi i ja ua ja ra søcuã, ngue di tũnts'i,” bi 'yẽna. ³Ne xinga n'da mi 'bũpũ mahẽts'i, xinga n'da mi 'bũpũ ja ra häi, ne xinga n'da mi 'bũpũ i 'bũ Ʃ xũn du rán säui da xøc yún cuahmi ra søcuã ngue da bãđi 'be'a nt'o't'i bũ. ⁴Ne nugã dra Xuuagã ẽmme dán zongã nguetho njongui 'bũi rán säui di tũnts'a ra søcuã ngue da nu 'be'a nt'o't'i bũ. ⁵Ne nu n'da ra ðaç'yei bi 'yẽngui: “O guí zoni,” bi 'yẽngui, “nguetho 'bũ'a n'da t'ẽmbi ra León nanguẽ rá 'yũ ra Judá, ne rá 'yũ ra ts'ũt'abi ra David, nu'a him bi thãpi nanguẽ ran ts'o, ne da zã da xøc'ũ yún cuahmi ra søcuã.” ⁶Ne 'bex dá nugã n'da i 'bã inde bũ 'bũh yũn t'uti, ne'ũ 'dãte magoho yũ ðaç'yei. Ne nu'a bi nequi tengu n'da ra T'ũde'yo bi mba ntho. Nu'a ra T'ũde'yo mi ja yoto yú ðani ne mi ja yoto yú dã, gue'a ra hmẽpya rá Hogandãhi Ojã gue í juadi xũn ho yú ts'edi, bá 'behni gãtho ná ngũni ra ximhäi. ⁷Ne bi mba bũ ne bi gãnba ra søcuã gue mi ja bũ rán 'yei n'da gue mi hupũ ja ran thuts'i. ⁸Ne nu'bũ mi gãnba ra søcuã, nu'ũ 'dãte magoho yũ ðaç'yei bin ðanyahmu bũ ja rá gua ra T'ũde'yo. Ne n'da ngu n'da mi hã yú arpa'bida, ne gãtho mi ja yú ximbo ra oro mayuh rán ðega ra za i yũmanho, ra hmẽpya gue ní mba nt'ẽspi Ojã, gue i ẽspa Ojã Ʃ yú t'ũhni. ⁹Ne gãtho bin tu a n'da ra thuhu ma'da'yo, ẽn'ũ:

Høn'a zehẽ i nin säui gui xøcua yún cuahmi ra søcuã, nguetho ya bi tho i, ne nanguẽ ni ji guí jut'ũ yũ ja'i, ngue gá 'yørpa yú mbeti Ojã Ʃ

gãtho Ʃ 'da gue 'dahma 'dan'yo bũ na yã, ne gãtho Ʃ 'da gue 'dahma 'dan'yo yú 'yũ, ne gãtho Ʃ 'da gue 'dahma 'dan'yo yú häi mi 'bũi.

¹⁰Ne gá un ni ts'edi din ts'ũt'abi, ne dim mbãjã bũ di manda rá ts'edi Ojã, ne di manda bũ ja ra häi, bi 'yẽm 'bũ min tuhu.

¹¹Ne nugã dra Xuuagã, 'bex dá nugã ne dá øcã yú nde yũm 'behni mahẽts'i ẽmme xũn ngu yũ munts'i, ngue yũ millone thoho madím 'bã't'a mi hupũ ja ran thuts'i, ne yũn t'uti ne yũ ðaç'yei. ¹²Ne gãtho yũm 'behni mahẽts'i nts'edi bin tuhu, ne bi 'yẽm 'bũ min tuhu:

Nanguẽ bi du ra Jesús ra T'ũde'yo, rán säui din t'un rá ts'edi, ne 'be'a gãtho di muui, ne ran 'yomfẽni nuĩxte, ne ra ts'edi nuĩxte, ne da hyãnba yũm hman Ʃ i numansu. Ne da t'ẽspi ne ẽmme da hnumanho.

¹³Ne 'bex dá øcã bi mba nt'ẽspi a huxpũ ja ran thuts'i, ne ra Jesús ra T'ũde'yo. Gãtho i 'bũi bi man'ũ tengu n'dare thoho:

Majãpi thoho ne i hnumansu ngue nuĩxte thoho. Ne din ja rá ts'edi xũn ho, ne gãtho i 'bũi da 'yẽspi høn'bũ go njãm'bũ mazãi. Njabũ bi ma gãtho i 'bũpũ mahẽts'i, nepũ ja ra häi, ne'ũ xũn du, ne'ũ 'bũpũ ja yũ ðeja, ngue n'dat'a bi man'ũ.

¹⁴Ne gãtho goho yũn t'uti i 'bãpũ mahẽts'i bi 'yẽna: “Necãhe n'dat'a dím bẽmhbe a,” bi 'yẽn'ũ. Ne gãtho

'däte magoho yu dąç'yeyi mi 'bupü bin dąnyahmu i thąnde a hu'inde bu mahęts'i, ne ra T'ude'yo.

Yoto yun cuahmi

6 Ne nugä dra Xuuagä dá nu ra Jesús ra T'ude'yo bi xoc'a rá mbüdi rán cuahmi ra socuą ne bi dų'mi di tunts'a ra socuą. Ne n'da ran t'uti bi xicä, ne nt'ode rá nde tengü ran gäni: “Ba ęcua gua nuua,” bi 'yęngui. ²Ne dá hętä bu, ne dá nu n'da ra t'axca ndofani. Ne nu'a mi huxpü mi hą n'da ran sa, ne bi mba ma unni n'da ra corona. Ne bi mba bu ząi da dąh yun sui din ja. ³Ne nu ra Jesús ra T'ude'yo bi xoc'a ná yoho rán cuahmi ra socuą. Ne dá ocä a bi mam man'da ran t'uti, bi xicä: “Ba ęhe, gua nu,” bi 'yęngui. ⁴Ne dá nugä, bi böm bu n'da ra thenga ndofani. Ne mi huxpü n'da, ne bi mba ma unni ra espada xum mba. Ne bin t'un'na ran t'ędi gue di japi din sų'u yu ją'i gätho 'bupü ja ra ximhäi, ngue din hyo n'da ngu n'da u. ⁵Ne nu'a ra Jesús ra T'ude'yo bi xocua ná hyu ran cuahmi, ne xö dá ocä rá nde man'da ran t'uti bi xicä: “Ba ęhe, gua nu,” bi 'yęngui. 'Bex dá nugä bi böm bu n'da ra 'bondofani, ne mi huxpü n'da mi hą ra t'ent'i. ⁶Ne dá ocä n'da ra nde bi böm bu mi 'bäh yun t'uti, bi 'yęna: “Hont'a n'da kilo ra trigo da dän'a n'dapa, ne hont'i hyu kilo ra cebada da dän'a n'dapa. Pe dami jamansuhü ra aceite ne ra vino, o gadí japi dim 'bedi.” ⁷Ne nu'bu mi xoc'a ná goho ran cuahmi a ra T'ude'yo, dá ocä rá nde man'da ran t'uti, bi 'yęngui: “Ba ęhe gua nu,” bi 'yęna. ⁸Ne 'bex

dá nugä bi böm bu n'da ra ndofani xun c'axt'i ts'u. Ne mi huxpü a n'da t'ęmbi ran dąte, ne mí ten'na ran dąte n'da gue xí böm bu 'bu u xun du. Nu'u bin t'un ra ts'edi di manda u ná goho bu 'buh yu ją'i gätho ra ximhäi. Ne nu'u bin ja ra ts'edi gue da hyo yu ją'i nanguie ra espada, ne nanguie din tumanthuhu, ne nanguie ra gęhe, ne yu zate da hyo yu ją'i. ⁹Ne nu'bu mi xoc'a ná cųt'a rán cuahmi ra socuą a ra T'ude'yo, dá nugä bu n'da ra mexa guerpü i pa m'böspe Oja, gue bim 'bots'e zehę u yu 'yęc'yeyi. Ne dá nugä bi hyupü 'bimexa yú te u gätho í tho a rá m hman Oja, ne bi ma nanguie ra Cristo. ¹⁰Ne gätho u mi hupü 'bimexa nts'edi bi 'yęna: “Ma Hmu tątethoho ni ts'edi, ne xun ho i, ne majuąni guím ma. Ham'mi pa gui tų'mi ngue gui 'yörpa ran juąnbi u, ne gui cospa u yu ją'i 'bupü ja ra ximhäi 'be'a bi 'yörcahe,” bi 'yęn'u. ¹¹Pe nu'u bin t'un yú pahni xun t'axi, ne bi sifi da dų'mi ts'u 'da yu pa, ja gue'bu bi gua'u dí du a rá m hman Oja u yú mi'yęhehu, ngue tengü u. ¹²Ne nugä dra Xuuagä dá nugä ra T'ude'yo bi xoc'a ná 'dato rán cuahmi a ra socuą. Ne 'bex bin ja n'da ra 'yąmhäi nts'utho. Ne nu'a ra hyadi gätho 'bex bi boqui tengü n'da ra 'bo'bų't'e, ne nu'a ra ząna 'bex bi thengui tengü ra ji. ¹³Ne gätho yu sų bi dąpü häi, tengü n'da ra za i hųh yún dät'o 'bu i huąn ran dąhi. ¹⁴Ne nubü xun c'ammi ra ximhäi, bi mba m'bants'i tengü'bu ra socuą, bim 'bedi. Ne gätho yu t'ųhäi mi ja bu ja ra dehe, pe ne'u gätho yu t'ųhų, bi mba ma pädi bu mi ja. ¹⁵Ne gätho yu ts'ųt'abi bu ja

ra häi, ne gätho yú ngurpi yu ja'i, ne gätho yu hmudofui, ne gätho yu membeti, ne gätho i jase yú ts'edi, ne gätho yu 'yëhe, ne gätho hing yu 'yëhe, bi mba bu dapo, mi honi hapu din 'yani gueru ja yu hyanhäi, o gueru ja yu hyado. ¹⁶Ne gätho mi nde u da zemba yú ya yu do 'bu bi xo't' yu t'ohø ne da go'mi, ngue i su da nu a rá cue a i huxpu ja ran thuts'i mahets'i, ne'a ra T'ude'yo. ¹⁷Nguetho bi zøn ra pa ran unbi nts'utho, ne njon da zä da hyät ran unbi.

Rá 'bede u yu israel bu mahets'i

7 Ne nubaya dá nugä goho yum 'behni mahets'i, ne 'da a n'danni mi 'bäpu rá nyani ra ximhäi i sam'ma ran dahi i 'yo ua gue xingui ts'u din 'yo bu ja ra häi, o gueru ja ra dadeja, ne xinga gue di 'yan yu za. Ne'u yu dadeja hin di 'yani, di nequi tengu n'da ra xito xun juani thoho. ²Ne dá nugä n'da ram 'behni mahets'i bí 'yepu ní bõx ra hyadi, ne nu'a bá hyä a rá sello Oja ngue i 'bui, ne nts'edi bi mba't'u goho yum 'behni Oja gue i 'bäpu yú nyani ra ximhäi. Gue'u mi 'bäpu bin t'un ra ts'edi di unba ra häi ne ra dadeja. ³Ne nu'a ram 'behni mi ha ra sello, bi xi u mi'da gue da dø'mi ts'u, him 'bex di unba ra häi o gue ra dadeja o gue yu za, ja gue'bu di selloba bu ja yú dë yu 'yëc'yëi a rá sello Oja. ⁴Ne dá øcä hangu bi 'beh yu ja'i di jap ra sello yú dë, n'da ciento ne yote ma goho mahuahi, bi thasta u yúm bom'beto yú ts'unt'u ra Israel. ⁵Bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'beto ra Judá. Ne bi thasta u 'de'mayo

mahuahi yúm bom'beto ra Rubén. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'beto ra Gad. ⁶Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'beto ra Aser. Ne bi thasta u 'demayo mahuahi yúm bom'beto ra Neftalí. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'beto ra Manasés. ⁷Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'beto ra Simeón. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi yúm bom'beto ra Leví. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'beto ra Isacar. ⁸Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'beto ra Zabulón. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'beto ra José. Ne bi thasta u 'de'mayo mahuahi u yúm bom'beto ra Benjamín.

Yu ja'i mi he yu pahni xun t'axi

⁹Ne nugä dra Xuuagä, dá handi ne dá nugä xun ngu yu ja'i ne njon da zä da mbede hangu na ngu dá nugä. Dá nu u i 'bäpu gätho u 'da gue 'dahma 'dan'yo bu na ya, ne gätho u 'da gue 'dahma 'dan'yo yú 'yu, ne gätho u 'da gue 'dahma 'dan'yo yú häi mi 'bui. Ne gätho u mi 'bäpu mí hët'a mí huxpu ja ran thuts'i bu mahets'i, ne mi hët'a ra Jesús ra T'ude'yo. Gätho mi 'bäpu mi he yú pahni xun t'axi, ne mi ca yu xijam'boza. ¹⁰Ne gätho nts'edi bi 'yëna:

ξμμε δίν νυμάνηο αηε, μα
Οjα αηε,
tätetho ni ts'edi, ne'e gra Jesús
gra T'ude'yo, dí ës'ahe ngue
gá pøje, bi 'yëp u.

¹¹Ne gätho yum 'behni mahets'i bi mbä'tsa mi hupu made bu mahets'i, ne gätho 'däte ma goho

yü dác'yei ne'ü gátho goho yün t'uti bi mbäs' thoho gátho mi 'bupü, bin danyahmu, bi nye'mahäi, bi dände Ojå i hu inde bü. ¹²Gátho bi 'yëna:

Necähe 'dat'a dím bëmhbé, dí ës'ahe, ma Ojå ahe, nuixte xün ho i.

Ne gátho guí paði. Zai dí xi ahe jamadi nangué ran ho guí ørcahe. Dín numansu ahe, ne nte guí hëmbi, pë i ja ni ts'edi xün ho, ne gam 'büi høn'bü go njam'bü mazai.

Ne høn'a tho dím bën ahe ya, bi 'yën'ü.

¹³Ne nu n'da ra dác'yei bi 'yängä dra Xuuagä: “Ha guí paði hapü bá nex yü.” ¹⁴Ne dá ëmp'a ra dác'yei: “Nu'í guí paði.” Ne nu'a ra dác'yei bi 'yëngui: “Nu'ü gue'ü bi 'yëc'yei Ojå 'bü mi ja ran ünbi ndumbüi tho bü ja ra ximhäi. Ne nu'a rá ji ra Jesús gue a í bo yú pahni ü, bi japi xtan t'axi. ¹⁵Janangué'a i 'bähnu ja rá hmi Ojå yü. Ne in 'yëhe ma pa ne ra xui ua ja rá nijå Ojå. Ne gue'a i huxpü ja ran thuts'i di jamansu yü. ¹⁶Ne him man'dandí din tumanthuhu yü, ne him man'dandí din tuthe. Ne him man'dandí da nu ran ünbi nam pa ra hyadi, xinga gue ü mi'da xüm pa di ünbi. ¹⁷Nguetho nu ra Jesús ra T'udé'yo gue i 'bü inde bü mahëts'i da 'yøt'e tengü 'bü ra mbändé'yo, ne da zixpü hapü i ja ra dehe gue di un ra te yú mbüi. Ne nu'a Ojå him man'dandí di japi din zoni.”

**Ná yoto ran cuahmi ne
ra t'uts'i ra oro**

8 Ne nu'bü mi xöcua na yoto yún cuahmi ra søcua, made

ora njom bin yå bü mahëts'i ne nte bi 'yáni. ²Nu'bü mí gua'a büya dá nugå yoto yüm 'behni mahëts'i zai i 'bäpü ja rá hmi Ojå, ne bin t'un yü thuxi n'da ngu n'da. ³Ne dá nugå n'dan'yo ram 'behni mahëts'i, bi mba bim 'bäpü ja rá mexa yün t'unni, ne mi the n'da ra t'uts'i ra oro ne bi mba nt'unni xün ngu rá ndëga ra za din zø bü, i yüman'u, ne nu'a rá 'bifi da mba ma uaspi yüm hma yü 'yëc'yei 'bü i ëspa Ojå. Ne gátho i zø bü ja rá mexa ra oro gue i høpü ja rá hmi a Ojå i hu inde bü. ⁴Ne nu'a ra 'bifi i nexpü ja rá t'uts'i a ram 'behni, mauats'i yüm hman yü 'yëc'yei 'bü i ëspa Ojå, ne bi zøm bü bí 'bü Ojå. ⁵Ne nu'a ram 'behni bi yus' yü despi bü ja ra t'uts'i ra oro gue mi zø bü ja ra mexa, ne bi 'yem bü ja ra ximhäi. Ne 'bex dá øcä nts'edi yün gäni din thoni. Ne dá nu nts'edi yü huei bi c'uëti bü ja ra ximhäi, ne bin ja n'da ra 'yämhäi bü.

Yü thuxi

⁶Nuya bim 'bäpü yoto yüm 'behni mahëts'i i tø'mi da huixt' yú thuxi. ⁷Ne rá mbüdi ram 'behni bi huixt' rá thuxi, 'bex bi t'en bü häi yün do, ne ra sibi, mauaspi ra ji. Ne ná hyu xequi ra häi bin zø, bi gopü mi yoxequi ra häi. Nöpü na hyu xequi bin zø yü za ne yü t'ei xün c'ammi. Pë bi gohi yo xequi ngue him bin zø. ⁸Ne na yoho yüm 'behni bi huixt' rá thuxi, ne dá nu tengü n'da ra t'øhø xün ndoho, i sø ne ëmme ndøspi, ne bi mba nt'ent'i bü ja ra dådeja. ⁹Ne na hyu xequi ra dådeja bi japi din ji. Ne gátho bi du ü mi 'bäpü mbo ra dehe. Ne gátho yü dambosa

gue mi 'yo bu bin ts'oni. Pe bi go u yoxequi ra dadeja ngue him bin ts'oni. ¹⁰Ne ná hyu yam 'behni bi huixt' rá thuxi. Ne 'bex bi däh mahçts'i n'da ra sò xun ndoho ngue i zò ne emme xeh yu t'usibi. Ne bi dápü ja ná hyu yu dätthe ne ná hyu yu mbøthe bu ja ra ximhäi. ¹¹Nu rá thuhu ra sò ngue bi dägüi ra Ajenjo na. Ne guerpü bi däh ra sò gätho ra dehe emme bi ju'ts'i. Ne xun ngu yu ja'i bi du ngue bi zi a ra dehe xun ju. ¹²Ne nu ná goho ram 'behni bi huixt' rá thuxi. Ne 'bex bi boqui ná hyu xequi ra hyadi, ne'a ná hyu xequi ra zana bi boqui. Ne a ná hyu nets'i yu sò bi boqui. Ne mbe ngoho ora ra pa ne ra xui him bin ja ran nequi. ¹³Ne drá Xuuagä dá nu n'da ram 'behni mahçts'i mi 'yo inde bu mahçts'i, ne emme nts'edi mbafi, bi 'yena: “Huçcate, huçcate, huçcate yu ja'i 'bupü ja ra ximhäi, nangue 'be'a din ja 'bu bi huixt' yú thuxi yu mi hyu yam 'behni mahçts'i gue i 'bähnu,” bi 'yena.

9 Ne ná cut'a yam 'behni bi huixt' rá thuxi ne dá nu n'da ra sò tengü n'da ram 'behni mahçts'i ngue hingui ho, bi dápü mahçts'i bi zøpü ja ra ximhäi. Ne bin t'un'na n'da ran sogui da xoc ra hyähäi ngue emme xun he ne nts'utho, guerpü i 'bu a ra zıthü. ²Ne nu'bu mí xoc'a, bi bøm bu ra 'bifi xam pothi tengü 'bu fan ra sibi xun ndoho. Ne 'bex bi go'ma ra hyadi a ra 'bifi ne bin uants'ui ran dahi gätho ra ximhäi. ³Ne xun ngu yu he'yaxi bi bøm bu ja ra 'bifi ngue bin 'yo gätho ra ximhäi. Ne bin t'un yú ts'edi da 'yøt'e tengü ran unbi di un yu mbozú. ⁴Ne bi sifi ngue hin

di ts'on yu t'ei o gue yu za o gue mi'da i ja ua ja ra ximhäi, hønt'u yu ja'i di unbi gätho to'o him mi ja rá sello Oja bu ja yú de. ⁵Ne him bi japi da hyo yu ja'i, hønt'a cut'a zana di unba yu ja'i, tengü i øt' yu mbozú 'bu i sa n'da. ⁶Ne nu'u yu pa gue i 'yo ua yu he'yaxi in nde yu ja'i da du pe hingui sä da du, hønt'a ran unbi thofo da nu. ⁷Ne nu yu he'yaxi di nequi tengü yu fani ena da mba ra sui, pe nu yú hmi tengü yú hmi yu ja'i, ne i hu'ts' yu corona yu oro. ⁸Ne nu u mi ja yú xtä tengü n'da ra xisu, ne mi ja yú ts'i tengü yú ts'i ra dazate. ⁹Ne nu u mi ja bu yú tıya tengü rá xi ra dahuu, pe xam me tengü ra t'egui. Ne di hi yú zahua tengü'bu yu carro i jut yu fani i tihı, emme di thoni tengü'bu i pa bu ja ran sui. ¹⁰Ne nu yú 'yozú tengü yu mbozú, ne cut'a zana bin t'un ran t'edi di unba yu ja'i, nangue yú 'bite i ja yú 'yozú. ¹¹Ne nu'a rá hmu u yu he'yaxi 'bupü ja ra hyähäi ngue emme xun he, ne nu'a rá thuhu ra Abadón ngue rá nde ra hebreo, ne nu'u yu griego embi ra Apolión. Pe nu rá thuhu nde da ma, gue nde di ts'oni 'be'a gätho i ja. ¹²Nuya rá mbudi ran unbi bi thogui, pe ba eh mi yoho yun unbi. ¹³Ne ná 'dato yam 'behni bi huixt' rá thuxi. 'Bex dá øcä n'da ra nde bi bøm bu ja yú dani gue'u mi ja bu goho yú ts'at'i ra mexa ngue ra oro i høpü ja rá hmi Oja. ¹⁴Ne nu a ra nde bi 'yemp'a ná 'dato yam 'behni mahçts'i gue i ja bu rá thuxi: “Dami xoc'u goho yam 'behni mahçts'i ngue nthu't'i bu ja ra dätthe Eufrates,” bi t'embi. ¹⁵Ne bi mba nsoqui, nguetho bi dø'mi da zøn ra

ora, ne ra pa, ne ra zaṇa, ne ra jeya da soc'u. Ne da mba u da hyo a ná hyu njá'i bu 'buh yu ja'i gátho ra ximhäi. ¹⁶Ne yociento millone yu dofui i hux yu ndofani bi den'ndu. Nugä dra Xuuagä dá ocä hangu na ngu bi mba. ¹⁷Ne in ja bu 'bu má nugä yu ndofani, ne nu'u yu dofui madin togue bi dác yú tija ra t'egui ma cūhū xūn theni, xūn c'ammi ne xūn c'axt'i. Ne nu'u yú ya yu ndofani tengu yú ya yu dazate. Ne bi bøm bu ja yú nde yu ndofani ra sibi ne ra 'bifi ne ra despi. ¹⁸Ne na hyu ram 'bede yu ja'i mi 'bucua ja ra ximhäi bi du nangue rán unbi ra sibi, ra 'bifi ne ra despi gue bi bøm bu yú nde yu ndofani. ¹⁹Nu yu ndofani mi ja yú ts'edi nangue 'be'a bi bøm bu ja yú nde, ne mi ja ra ts'edi yú 'yoza, nguetho yú 'yoza i ja yú ya tengu yu pozu di unba yu ja'i. ²⁰Ne gátho mi'da yu ja'i gue him bi du, him bi päh yán 'yomfēni, pe guexta'a bi dānde yu zīthu ne'u yu hmite bi 'yözehē, yán 't'ot'e ra oro ne ra t'axi ne ra fexna t'egui, ne ra do, ne yu za, yu hmite u gue hingui nute ne hingui öhnahya, ne hingui sä din 'yo. ²¹Ne xingui ts'u bi hyeh yun 't'ot'e xun ts'o. Guexta'a bin hyodu ne bim baḍi ne bin 'yomt'ēni, ne bim pe.

Ra t'usocua i ca n'da rá m 'behni Oja

10 Ne nugä dra Xuuagä dá nugä man'da rá m 'behni Oja bá caḥ mahęts'i, mi ja rá ts'edi. Ne bán 'youi n'da ra güi, ne mi comba ra 'bejuni rá ya. Ne nu'a rá hmi bi yoxni tengu ra hyadi, ne nu'u yú gua madi nequi tengu'bu n'da ra sibi. ²Ne mi ca n'da ra

t'usocua ma tants'i. Ne nu'a rán 'yeigua mí nemp'u ja ra dādeja, ne nu'a rá gaḥagua mi nemp'u ja ra häi. ³Ne nu'a ram 'behni nts'edi bi mbafi, tengu'bu i mba a ra dazate. ⁴Ne nu'bu mi mbafi, 'bex dá ocä yoto yun gāni. Ne mí engä xcá o't'ä ra söcuā 'be'a dá nugä, pe 'bex dá ocä n'da ra nde mahęts'i bi 'yęngui: “Yo guí o't'ya 'be'a bi ma yun gāni, nguetho hingui sä gui ma 'be'a bi man'u.” ⁵Ne dá nugä rá m 'behni Oja mahęts'i gue i 'bāpū ja ra deja nepu ja ra häi, bi 'uałts' rán 'yei bu mahęts'i. ⁶Ne bi ndønba rá thuhu Oja i 'bui ne dim 'bui mazai, gue bi 'yot' mahęts'i ne ra ximhäi ne ra deja ne gátho 'be'a i jabu. Bi ndønba rá thuhu, gue majuḁni hin da dō'mi mi'da yu pa 'be'a din ja. ⁷Ne gna, nu'bu bi huixt' rá thuxi a ná yoto rá m 'behni Oja gue mi 'būhnū, 'bex din ja buya 'be'a bi xi Oja yú pōngahya maya'bu gue din ja, gue him mám faḍi. ⁸Ne nu'a ra nde mahęts'i bi 'yęngā mahøn'a: “Nu'i, ní mba bu, bá caṇ'a ra söcuā gue i ca'a rá m 'behni Oja mahęts'i i 'bāhnū ja ra deja ne ra häi.” ⁹Janangue'a dá mbagā bu mi 'bā'a ram 'behni mahęts'i, ne dá xifi gue di 'dac'a ra söcuā. Ne nu'a ram 'behni bi 'yęngui: “Caṇi, ne gui sa. Ne nu'bu gā sa, tengu'bu ra t'afit'asa bu dán zā ni nde, pe nu'bu bi mba bu ni foho ęmme xtán ju buya.” ¹⁰Ne dá caṅgā ra söcuā buya, ne dá sagā a. Ne bin ja tengu bi xicā ram 'behni, xū cūhi 'bu má sagā, ęmme xun u, pe guepu ma foho, ęmme xun ju. ¹¹Ne bi xiqui: “Jatho gui mamp'a rá m hma Oja mahøn'a, hønbu go hapu 'buh yu ja'i 'dahma

'dan'yo bu na ya ne 'da n'danni yú häi, nepu 'buh yu ts'ut'abi." Ne gue'a bi sicä a dra Xuuagä.

Yoho yu pøngahya

11 Ne nugä dra Xuuagä, bin 'dacä n'da ra t'eni gue ra za, ne bi t'engui: "Ní mba bu ja ra danija ne gui 'yeni hangu na ndoho ra ngu. Nepu ja ra mexa i pøx yun t'unni yu ja'i." Ne bi siqui ga pede hangu na ngu yu ja'i i thände Oja bu. ²Pe bi sicä: "O guí eni hangu na ndoho ra häi ma mbä't'i bu thi ja ra danija, nguetho bin t'un'du yu ja'i 'dahma 'dan'yo bu na ya, gue'u hingui pa Oja. Ne yote ma yozna din 'yo bu ne di un'na rá hogahnini Oja." ³Ne bi 'yengui: "Ga penhdä bu yoho ma pøngahya, ne da hye yu he tengu'bu i tu yú mbui. Ne n'da mahuahi yo ciento ne hyäte pa da man'a mam hmangä bu u," en Oja. ⁴Ne nu'u yoho yú pøngahya Oja, gue'u mí u'u yoho yu za ngue yu olivo, ne'u yoho bu tøh yu lámpara gue i 'bäpu ja rá hmi ra Hmu mahets'i, gue'a di manda gätho ra ximhäi. ⁵Ne to'o im beñi di unba u yoho yun 'yohu gue yú pøngahya Oja, da bøn ra sibi bu yú nde ngue'a í zø'u. Ne gue'a dí du'u gätho yún suihu u yoho yú pøngahya Oja. ⁶Ne nu'u yoho yu pøngahya, din ja yú ts'edi ngue di japi hin din 'ye gätho yu pa gue dim pøngahya bu. Ne din ja rá ts'edi gue gätho yu dehe di japi ngue din ji. Ne din ja yú ts'edi hønt'a go 'be'a man unbi di unba ra ximhäi, hønt'a go ní pa i nde. ⁷Ne nu'bu mi gua'a rá 'befi Oja u, 'bex bi bøm bu ja ra hyähäi emme xun he tengu n'da ran dætezate, rá m 'behni ra zithu emme

nts'utho. Ne bi mba bu, bi zu'u yoho yú pøngahya Oja, ne bi dāha bi hyo u. ⁸Ne nu'u yú ngøc'yei u yoho bi du, mi 'bem bu ja ra calle made ra dahnini, gue n'dat'a ra hnini guepu bi du ra Hmu mahets'i bu ja ra pont'i. Ne nu'a ran ts'o bin ja bu ja ra dahnini 'da'angu nan ts'oui bin ja bu ja ra hnini Sodoma, nepu ja ra häi Egipto. ⁹Ne nhyupa made bi mba yu ja'i gätho 'dahma 'dan'yo bu na ya gue bi nexpu gätho yu häi, bi hyet'u 'bom bu xí du. Ne him bi japi bi mba nt'ägui. ¹⁰Ne gätho yu ja'i i 'bæcua ja ra ximhäi bin johya 'bu mi du u, ne nangue ran johya, bi un yun t'unni n'da ngu n'da, ne bi hyu yú mbui ngue hin di paha mahøn'a u yú pøngahya Oja, nguetho bi nu ran unbi nangue 'be'a bi 'yørpa u. ¹¹Pe nu'bu mi tho a nhyupa made mi 'bom bu, pe Oja bi un ra xehya mahøn'a, ne 'bex bi ndants'u, ne gätho to'o bi nu, emme bin su u. ¹²'Bex bá g'a n'da ra nde mahets'i nts'edi bin ya, bi 'yemp'u: "Ba gæcua ya," bi 'yæna. Ne bi ndex mahets'i u, in 'yohu n'da ra güi. Ne gätho yún suihu mi 'bäpu bi nu 'be'a bin ja. ¹³Ne nu'bu mi mba u yú pøngahya Oja, 'bex bi 'yan ra häi bu ja ra dahnini, emme nts'utho. Ne ná 'det'a ra xequi ra hnini bin ts'oni, yoto mahuahi yu ja'i bi du nangue nts'edi ra 'yanhäi. Ne nu'u yu ja'i gue him bi du, emme bin su, ne bi 'yæspa Oja mahets'i buya. ¹⁴Nuya ná yoho yun unbi bi thogui, ne 'bex ba g'a ná hyu ran unbi.

Ná yoto ra thuxi

¹⁵Ne nu'bu mi huixt' rá thuxi a ná yoto ram 'behni mahets'i gue mi

'bäpü, 'bexque nt'øde bü mahęts'i
xün ngu yü nde nts'edi bin ya, bi
'yęna:

Nuya gätho ra ximhäi bi dą Oja
ma Hmuhü,
ne'a ra Cristo bi huahni,
ne hont'u di manda bü hön'bu
go njam'bu mazai, bi 'yęn'u
yü nde i ya mahęts'i.

¹⁶Ne nu'u 'däte magoho yü dąc'yei
ngue mi hupü ja yün thuts'i
di mbä't'a Oja bü mi hudi, bin
danyahmu ne bi dąnde Oja. ¹⁷Ne bi
'yem 'bü mi dąnde:

Nu'i ma Oja ahe nte guí hęmbi,
Nu'i zai guí 'büi, ne zai gmi 'büi,
nuya gá dą'mi gá 'berpa yú
ts'edi gätho mi'da,
ne da zä gui manda xün ho 'be'a
gätho i ja.

Dí xi ahe jamadi, gue ya gá
'yuh ni ts'edi tate thoho.

¹⁸Nu'u yü ja'i i 'büpü hönbu go
hapü i ja yü häi ęmme bin cue
ngue ya bi zön ra ora da nu ran
unbi.

Nuya bi zön ra ora da nu nin
juanı, ne gätho ü xün du.
Bi zön ra ora gue gui un'dü ya
'be'a bi dą'u ni 'yęhe ne ni
pöngahya.

Ne bi zön ra ora gue gui un'dü
yün t'unni gätho bi 'yęc'yei,
hont'a go to'o i ja yú ts'edi, ne'u
hin'yü yú ts'edi.

Ne bi zön ra ora, gue gui jua'u
gätho to'o di unba yú mija'ihü,
bi 'yęn'u.

¹⁹Ne nu'bu mi gua'a bi man'u
yü dąc'yei, dra Xuuagä dá nugä
nsoqui ra dąnija mahęts'i. Ne dá
nugä ra huada i höpü mbo, guepü
m'be'ts'i ran hoqui bi 'yöt'ui Oja ü

yü 'yęc'yei. Ne bin ja nts'edi ra hui,
ne bin thoni, ne yün gäni, ne bin ja
n'da ra 'yamhäi, ne bi hyöh yün do.

Ra xisu ne ra jarga

12 Ne dá hant'a n'da ran t'uti
xün ndoho bü magąts'i, gue
n'da ra xisu mi he ra hyadi gue rá
pahni, ne mi töpü ja ra zana. Ne mi
hu'ts'a n'da ra corona gue min 'youi
'de'mayoho yü sө. ²Ne nu'a ra xisu
mi ha't'uhni a, ne ęmme mi mbafi
ngue xün ü, gue nde dim 'büh rá
t'uhni. ³Ne bi nequi bü man'da ran
t'uti tengü n'da ra jarga xün ndoho
ne xün theni, ęmme nts'utho. Ne nu'a
ra jarga mi ja yoto yü ya, ne n'da ngu
n'da yü ya mi hu'ts' yü corona. Ne mi
ja 'det'a yü dąni. ⁴Ne nu'bu mi uan'na
rá 'yozü, bi hyöm bü häi ná hyu nets'i
yü sө mi ja bü mahęts'i. Ne nu ra
jarga 'darbü mi 'bähmi ra xisu, i nde
da zap'a rá t'uhni 'bü bim 'büi. ⁵Ne
bim 'bü'a n'da ra ts'unt'u, rá t'uhni
ra xisu büya. Ne guehna ra ts'unt'u
din ts'ut'abi gätho yü häi, ne njon di
japi da mbesta'a da ma. Pe nu'bü mim
'büi, bi jamansu Oja, ne 'bex bi zixpü
mahęts'i bí ja rá ts'edi. ⁶Pe nu ra xisu
bi 'dagui, bi mba bü ma'ueni guepü
bi hocua Oja dim 'büi n'da mahuąhi
ne yociento ne hyate pa. Ne din ja
bü 'be'a gätho da hyoni. ⁷Ne nu bü
mahęts'i bin ja n'da ra dąsui, nu'a rá
ngurba m'behni Oja mahęts'i gue ra
Miguel ne gätho ü mi'da yám 'behni
Oja mahęts'i, bin sühmbü a ra jarga
ne'u gätho yü 'yęhe a ra jarga. ⁸Pe
nu'a ra jarga him bi dąha, ne Oja him
bi japi dim 'büpü mahęts'i büya. ⁹Ne
bi thön'a thi bü mahęts'i a ra jarga,
guet'a ra c'ęya, ra zįthu a, rá thuhu
ra Satanás, gue i häte gätho ua ja ra

ximhäi gue'bu rá mbüdi thoho. ¹⁰Ne nubuya nugä dra Xuuagä dá øcä n'da ra nde mahęts'i nts'edi bin ya bi 'yęna: "Ya bi zøn ra pa da yañ'u yu 'yęc'yei, ne da nu a rá ts'edi Oja, di manda rá ts'edi Oja ę, ne a ra Cristo. Nguetho ya bi thøn'a thi bu mahęts'i ra zıthi ngue nzai madi yañ'u ma cuhü bu ja rá hmi Oja ma pa ne ra xui. ¹¹Pe gue'a rá ji ra Jesús, tengu'bu ra De'yo, ní dap'a ra zıthi ę yu 'yęc'yei, ne'bu i ma ngue ęc'yei ra Jesús, ne'bu hingui su da du. ¹²Janangue'a dan johyahü gätho dí 'bühmbü mahęts'i. Pe ndumbüi thoho ahü gue guí 'bühmbü bu ja ra häi, nepu ja ra deja, nguetho bi zøm bu ja ra ximhäi ra zıthi, ne ęmme in cue. I pađi him maya'a yu pa din ja rá ts'edi bu," bi 'yęn'a ra nde dá øcä bin ya bu mahęts'i. ¹³Ne nu'bu mi nu ra jarga zıthi ngue bá t'ent'ua häi, bi gu'a ra xisu gue bim 'büh rá ts'unt'u. ¹⁴Pe nu'a ra xisu bi mba nt'unni yoho yu zahua tengu n'da ra pents'u xun ndoho, ne bi zägui bi mba ma'ueni guepu him bi zä bi bent'a ra jarga. Ne bi mba ma jamansu bu hyu jeya made. ¹⁵Nu ra jarga buya bi bøn ra dehe rá nde, tengu'bu n'da ra dąthe xun ndoho, ęna xtán dux'a ra xisu ra dehe. ¹⁶Pe Oja bi xoc'a n'da ra hyahäi guepu bi yu'a ra dehe bi bøm bu rá nde ra jarga. ¹⁷Pe nu ra jarga buya ęmme bi de ra cue nangue'a ra xisu, ne bi mba bi zü'u gätho mi'da ngue rá 'yu'a ra xisu, gätho ę gue bi 'yõt'a bi man Oja ne bi den'du 'be'a bi man'a ra Jesús.

**Ran t'uti bi bõxpü ja ra deja, ne
ran t'uti bi bõxpü ja ra häi**

13 Ne bi mba bim 'bäpu ja
ndenthe a ra jarga zıthi.

Ne nugä dra Xuuagä dá nu man'da tengu n'da ra zate, bi bõxpü ja ra dądeja. Ne nuna ra zate mi ja yoto yú ya, ne 'det'a yú dani, guepu mi ja 'det'a yu corona. Ne mán t'o't'i bu yú ya yú thuhu zehę a ra zate ęmbi gueşe Oja, ne bi ma mants'o nangue Oja. ²Ne nuna ra zate dá nu, gue bi bõxpü ja ra deja, tengu n'da ram hmasni, pe nu yú gua tengu yú gua yu oso, ne nu ę yú nde, tengu yú nde yu león. Ne nu'a ra jarga bi un zehę rá ts'edi ná yoho ra zate gue xí bõxpü ja ra deja. Ne bi un ran t'ędi di manda bu hapü i ja rá ts'edi ra jarga zıthi, ęmme xun ngu ra ts'edi mi ja a. ³Nu'a n'da rá ya mi ja bu n'da ra seni ngue mí ęmbi dí du a, pe bi zä. Ne gätho yu ja'i mi 'bucua ja ra ximhäi, bi denni, ne bi hyonya thoho nangue rá ts'edi mi ja. ⁴Ne nu ę yu ja'i bi dąnde ra jarga, nguetho ya xi un rá ts'edi ra zate xi bõxpü ja ra deja. Ne bi dąnde ra zate, ne bi 'yęna: "Njo'o man'da tengu na, ne njo'o to'o da zä din sühmi na." ⁵Ne bin t'un rán t'ędi ra zate xí bõxpü ja ra deja, da man ra ts'ore xun ts'o nangue Oja. Ne bin t'un ran t'ędi din ja rá ts'edi yote ma yozna. ⁶Ne nu'bu mí nya, ęmme xun ts'o bi ma nangue Oja. Bi ndøm mánts'o rá thuhu Oja, nepu bí 'bui, ne gätho ę i 'bupü mahęts'i. ⁷Ne bin t'un ran t'ędi ngue din sühmbü yú t'uhni Oja ngue di japi di 'be'u. Ne bin t'un ra ts'edi ngue di manda gätho ná ngu yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi, gätho yu häi, ne gätho 'dahma 'dan'yo bu na ya yu ja'i, gätho yu hnini. ⁸Ne gätho yu ja'i bi dąnde a. Pe him bi dąnde ę xmán t'o't'i yú thuhu bu

ja rá søcuq ra Jesús gue bi 'yo't'a ra T'ude'yo gue'a bi tho. Ne ya mán t'o't'i bu u yú thuhu u 'bu má hin'yu ra ximhäi, im ma to'o i ja ra temazaï. ⁹Nu'u to'o i ja yú zagu, dami 'yøhmbu xun ho ya. ¹⁰Nu'a to'o di un ran unbi yu ja'i gue da got' ra fädi, nese a da nu ran unbi ngue da mba njot'i. Ne to'o din hote ngue di sente, nese a da nu ran ðate ngue da ts'eni. Janangue'a to'o gätho u yú t'uhn'i Oja, jatho hønt'a da beñi gue yú yante Oja, ne hin din xømbüi. ¹¹Ne nubüya dá nu man'da ran t'uti gue bi bøxpü ja ra häi, ne mi ja yoho yú t'udani tengu n'da ra t'ude'yo. Pe nu'bu mín ya emme nts'utho tengutho ra jarga zïthu. ¹²Ne nu'a ran t'uti xí bøxpü ja ra häi bin ja rá ts'edi tengu ra zate ngue xí bøxpü ja ra ðadeja ngue mi ja n'da ra seni a n'da rá ya gue xí zä. Ne bi japi gätho i 'bucua ja ra häi da ðande ra mbüdi ra zate. ¹³Ne nu'a ran t'uti gue bi bøxpü ja ra häi, bi 'yøt' yun t'uti nts'utho, bi japi bá çah mahçts'i ra sibi ngue da nu yu ja'i. ¹⁴Ne bi hyät' yu ja'i gätho 'bucua ja ra ximhäi 'bu mi 'yøt' yu hyonya nt'øt'e. Ne høn'bu i 'bäpü ja rá hmi ra zate xí bøxpü ja ra ðeja, bi zä bi 'yøt'u. Ne bi xih yu ja'i da 'yøt'a n'da ra nyoguido tengu ra zate xí bøxpü ja ra ðeja, gue mí ja ra seni bu ja n'da rá ya, ngue xí zä. ¹⁵Ne nu'a ran t'uti gue bi bøxpü ja ra häi, bin t'un ran t'edi di japi dim 'bu a ra nyoguido nt'øt'e tengu ra zate bi bøxpü ja ra ðeja. Ne di japi din ya. Ne bi japi da mba ntho gätho to'o him bi ðande a. ¹⁶Ne bi manda ngue gätho yu ja'i din ja rá hmepya ra nyoguido bu ja rá ðe

nepu ja rán 'yei, madague'a hønt'a go má ja'i, gätho i ja yú ts'edi ne'u hin'yu yú ts'edi, gätho yu membeti ne gätho yu hyoya, gätho yu 'yøhe ne gätho ngue hing yu 'yøhe, gätho yu ja'i jatho din ja ra hmepya. ¹⁷Ne hingui sä n'da ra ja'i dim pä o gue din tai 'bu hin di nequi rá hmepya ra zate xí bøxpü ja ra ðeja, nu bu ja rá ja'i. Gätho jatho din ja ra hmepya ngue nam bøni rá thuhu, o rá número, rá hmepya rá thuhu ra zate. ¹⁸Jatho gan 'yomfënihu xun ho ngue gui pañmbu 'be'a nam bø'n'a rá número ra zate, nguetho nu rá número, 'dato ciento ne hyate ma 'dato, rá número n'da ra ja'i.

Bin tuhu u bim pøhø

14 Ne nubüya dá nugä ra Jesús ra T'ude'yo i 'bäpü ja ra nyuni t'ëmbi Sión. Ne mi 'bähmbu ra Jesús n'da ciento ne yote ma goho mahuahi yu ja'i ngue gätho i ja bu ja yú de rá thuhu ra Jesús ne rá thuhu rá Ta. ²Ne dá øcä n'da ra nde bu mahçts'i nt'øde tengu yu dehe xun ngu emme di hi ne tengu ran gäni nts'edi di thoni. Ne dá øcä tengu'bu yu arpa'bida xun ngu i pei. ³Ne nu'u n'da ciento ne yote ma goho mahuahi bi yan Oja bu ja ra ximhäi, ne bin tupü n'da ra thuhu ma'da'yo bu ja rá hmi Oja gue'a i huxpü ja rán thuts'i, ne guepü 'bäh yun t'uti i 'bui, ne yu ðaç'yei. Ne njo'o mi'da bi zä bi ba a ra thuhu. ⁴Ne nu'u, gätho xun hotho u, gue hønt'a Oja mbeñi. Ne i ten'na ra De'yo hønbu go hapü da mba. Ne nu'u gue bi yam bu ja ra ximhäi bu 'buh mi'da yu ja'i, yun t'unni man'da xun ho bin t'un Oja

ne ra De'yo. ⁵Ne xinga n'da ra fehni bi thɪnba ʉ, xogue xingui ts'ʉ yú ts'oqui bu na nu Oja.

**Nu'a bi man'ʉ hyu yám
'behni Oja mahęts'i**

⁶Ne nubuya dá nugä man'da ram 'behni mahęts'i mi 'yo inde bu mahęts'i, ne i ca ra søcuʉ nt'o't'i bu ran ho ma'da'yo hin njam'bu da guadi ne da mba gätho nanguni ra ximhäi. Da mba bu gätho yu häi ne nu yu ja'i 'dahma 'dan'yo bu na ya da 'yøde hont'a go to'o ní ja'i. ⁷Ne nu'a ram 'behni mahęts'i nts'edi bi 'yena: “Dami numansuhu Oja ne gui 'yęspahu rá ts'edi nuixte a, nguetho ya bi zøn ra ora da 'yøt' rán juanbi Oja. Dami thandehu a ya, gue'a gue bi 'yøt' mahęts'i ne bi 'yøt' ra ximhäi. Ne bi 'yøt' yu deja ne bi 'yøt' yu mbøthe,” bi 'yena. ⁸Ne nu'a man'da ram 'behni mahęts'i mahøn'a bi den'na rá mbüdi m'behni, ne bi 'yena: “Ya bin theh rá ts'edi ra dahnini Babilonia ngue ęmme mi ja rá ts'edi. Nguetho nu'ʉ yu ja'i mi 'bupu bi xandi gätho ra ximhäi a ran 'yomt'ęni mí øzehe. Ne gätho ʉ bi 'yøt' ran ts'o tengu n'da ra iti gue com'ma rá ęi gätho mi'da,” bi 'yena. ⁹⁻¹⁰Ne nu'a ná hyu ram 'behni mahęts'i bi den'na ná yoho, ne nts'edi bi 'yena: “To'o gue da dande ra zate gue bi bøxpu ja ra deja, ne ra nyoguido, ngue i ja rá hmępya bu ja rá dę o guępu ja rá 'ye, da nu hangu nangu rá ts'edi rá cue Oja. Nu Oja xingui ts'ʉ da 'ye'ts'a ran unbi di un'ndu nangue rá cue. Ne da nu a ra Jesús ra De'yo ne yú hogam 'behni mahęts'i 'bu bin t'un'na, ngue ra sibi n'youi ra despi.

¹¹Nu'a ra 'bifi i pøm bu njam'bu din hę a hont'bu go njam'bu mazai. Ne nu'ʉ i 'bupu njam'bu din hę a ran unbi i nu ʉ ma pa ne ra xui. Gue'ʉ gätho bi dande ra zate xí bøxpu ja ra deja, ne ra nyoguido, gätho ʉ i ja bu ja rá ja'i rá hmępya ne rá thuhu ra zate. ¹²Pe nu ahu gyu 'yęc'yęihu pe nde'bu man'da gui hyadumbühu gui thoc ni t'ęc'yęihu ne gui hyäthu yun unbi. Nguetho yú t'uhni Oja ʉ gätho di thoqui i øt' yún t'ędi ne di thoqui i ęc'yęi ra Jesús,” bi 'yęn'a ná hyu rá m 'behni Oja mahęts'i. ¹³Ne nubuya bi 'yengä man'da ra nde dá øcä mahęts'i: “Dami 'yo't' ya 'be'a ga xi a i. Din johya thoho gätho ʉ xun du 'bu ya mí ęc'yęi a ra Hmu Cristo mahęts'i. Majapi thoho, ęn'a rá Hogandahi Oja, nguetho din säya a rá 'befi mi øt'e. Ne nu'a ran ho mi øt'ua ja ra ximhäi ʉ, ne nubu mahęts'i da nu rá muui bu.”

Rán sofo ra ximhäi

¹⁴Ne dá nu n'da ra güi xun t'axi thoho ne mi hu inde bu ja ra güi a n'da tengu n'da ra ja'i. Ne mi hu'ts'a n'da ra corona ra oro. Ne mi ha ra mbore theni ęmme het'i. ¹⁵Ne bá pøm bu rá danija Oja mahęts'i man'da rá m 'behni Oja, ne nts'edi bi xi a mi hupu ja ra güi: “Dami 'yørpa yu ja'i bu häi tengu'bu da hęc yu uva xun yaxpu ja ra nuandät'o. Nguetho ya bi zøn ra ora gue gui pe'ts'ʉ bin ja bu ni huähi,” bi 'yęn'a rá m 'behni Oja. ¹⁶Ne 'bex bi 'yøt'a mi hupu ja ra güi tengu xi sifi. ¹⁷Ne man'da ram 'behni bá pøm bu ja rá ngu Oja mahęts'i ne'a mi ha n'da ra mbore theni ęmme i het'i. ¹⁸Ne xø bá pøm bu man'da

rám 'behni Oja býa guepü ja rá mexa yún t'unni Oja, ne nu'a di manda da de ra sibi bú. Ne nts'edi bi xi a ram 'behni gue mi há ra mbore theni: “Dami 'yot' ya tengu i ot' yu ja'i 'bu i hec yu uva hingui ho nguetho bi zøn ra ora gue da nu ran unbi u nangue rán juñbi Oja,” bi 'yena. ¹⁹⁻²⁰Ne njabü bi 'yot' rám 'behni Oja, tengutho 'bu di pet yu uva ne da 'yen bú ja ran the'mi da bøn rán gui býa. Ne tengutho ra ja'i i ne't'u yu uva da bøn yún gui, ne ngutho da 'yörpa u to da zembi, da nu rá cue Oja emme nts'utho. Janangue'a ran t'uti ngue bi mbän rá ji. Ne bi 'yörpü ja ra ndehnini, ne emme xün ngu ra ji bi mbäni, hyuciento kilómetro nan jünni, ne nan he tengu 'bu da hyecpü ja yú nde yu fani a ra ji bi 'yugui.

**Yoto yüm 'behni di manda
yoto yün unbi**

15 Ne nugä dra Xuuagä dá nu man'da ran t'uti bú mahęts'i, ne emme dá hyonya thoho. Mi 'bähmbü bú yoto yüm 'behni Oja mahęts'i, gue u di manda yoto yün unbi din ja ua ja ra ximhäi, ne nu'bu bi thoh yün unbi, ya bi thoh rá cue Oja býa. ²Ne dá nu n'da ra xito di nequi tengu ra deja, rá cühu xün theni tengu ra sibi. Ne gätho mi 'bäpü ja ra xito, gue'u gue him bi dände ra zate xí böxpü ja ra dehe, bi zedi, hím bi dände ra nyoguido ngue ra pöte a, ne xím bin jap'a rá número o rá thuhu a. Ne n'da ngu n'da mi há yu 'bida, ngue yu arpa xí un'na Oja u. ³Ne gätho mi 'bäpü bin tuh rá thuhu ra Moisés rá 'yęhe Oja, ne bin tuh rá thuhu ra Jesús ra De'yo. Bi 'yęn'u:

Nu'i ma Oja ahe, ma Hmu ahe, nuixte thoho ni ts'edi, emme xün ho i, ne ma hyonya thoho nin t'ot'e.

Majuñi nin t'ot'e xün hotho u. Nu'i grá hoga ts'ut'abi mazai.

⁴Xinga n'da dim 'bui gue hin da dände i,

gue hin da numansu ni thuhu, nu'i ma Hmu ahe.

Høn'a thoho i xün ho i, ma Oja ahe.

Gätho hont'a go 'be'a má nde da dände i,

nguetho gätho ya bi nu ngue xün ho 'be'a gätho guí ot'e, bi 'yęn'u.

⁵Ne nubýa dá nu nsoqui n'da ra jut'i i ja bú mbo rá danija Oja bú mahęts'i, guepü m'be'ts'i yün t'edi bi 'yo't' ra Moisés. ⁶Ne yoto yüm 'behni Oja ngue di manda yün unbi bú ja ra häi bi bøm bú. Gätho i he yú pahni xün t'axi ngue ra lino, ne gätho bi du't' yé tija ra oro. ⁷Ne nu'a n'da ran t'uti mí 'bäpü bi un'i yoto yu ximbo bi un'ndu yüm 'behni Oja. Gätho ma yudi rá cue Oja, ne nu'bu 'dah mi'da da mbän u mí po bú ja ra ximbo, gätho yu ja'i i'bucua ja ra ximhäi da nu rá cue Oja, gue i 'bui mazai. ⁸Ne gätho rá nija Oja bú mahęts'i ma yudi rá ts'edi ne rá nuixte Oja tengu ra 'bifi 'bu i yupü mbo ra ngu. Ne xinga n'da sä da yurpü asta gue'bu bi gua'a rá 'befi u yoto yüm 'behni gue di manda yoto yün unbi ua ja ra ximhäi.

**Yu ximbo i po yün unbi
ngue rá cue Oja**

16 Ne dá ocä n'da ra nde gue bi bøm bú ja rá danija Oja. Ne nu'a ra nde bi xi u yüm 'behni: “Dami fämhbü bú ja ra

ximhäi rán unbi Oja nts'utho i po u yoto ni ximbohü," bi 'yëna. ²Nu rá mbüdi ram 'behni bi mbäm bü ja ra ximhäi rá cue Oja mí po bü ja rá ximbo. Ne gätho yu ja'li gue bin ja rá hmepya a ra zate xí bõxpü ja ra dehe, ne'a ra nyoguido ngue i thãnde u, bi nu ran u ngue yu sasi xun ts'otho. ³Nubüya ná yoho ram 'behni mahçts'i bi mbän a rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo, bü ja ra dãdeja. Nu'a ra dehe büya bin ja tengu rá ji n'da ra ja'li xun du. Ne gätho mi 'büpü mbo ra deja bi du. ⁴Ne ná hyu ram 'behni mahçts'i bi mbän'a rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo hapü ja gätho yu dãthe ne gätho yu mbøthe. Gätho ra dehe mi po bü bin ji. ⁵Bex dá øcä rá nde rá m 'behni Oja gue'a bi unba yu dehe bi 'yëna: "Nu'li ma hoga Hmu, ma Oja i, zai guí 'büi ne gmí 'büi, xun hotho gätho nin juånbi, nguetho rán säui u gá unbi. ⁶Ya gá un ra ji da zi u, nguetho bi hyo u nim 'behni bü häi ne ni pøngahya. Nuya gá cospa ra pengui nangue 'be'a bi 'yøt'u," bi 'yëna. ⁷Ne dá øcä n'da ra nde bi bøm bü ja ra mexa guerpü mí ja yün t'unni Oja, i çna: "Ma Hmu i Oja nuixte ni ts'edi xun ho, njuåntho a nin juånbi, ngue rán säui u," bi 'yëna. ⁸Ne nu'a ná goho rá m 'behni bi mbäm bü ja ra hyadi a rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo. Ne çmme bin ja rá ts'edi ra hyadi ngue bin zø u mi 'büpü ja ra ximhäi nangue nam pa ra hyadi. ⁹Ne nu'u gue bi nu ran unbi nangue rá ts'edi ra hyadi, bi ndømants'o rá thuhu Oja, gue'a bi manda yun unbi, pe guexta'a him bi 'yçspa Oja, him bi päh yün 'yomfëni u. ¹⁰Nuya ná

cut'a ram 'behni bi mbäm bü rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo, ne bi mbäm bü hapü i ja rá ts'edi ra zate xí bõxpü ja ra dehe. Ne nupü hapü ja rá ts'edi, gätho xum 'bexui thoho bü. Ne nu'u yu ja'li gue i 'büpü bi zase yú ja'ni nangue ran unbi bi nu. ¹¹Ne bi ç'amants'otho Oja nangue yun u, ne nangue yu sasi mi ja. Pe guexta'a him bi 'ye'ts'a ran ts'o mi øt'e, him bi päh yün 'yomfëni. ¹²Ne nu'a ná 'dato ram 'behni bi mbäm bü rá cue Oja mi po bü ja rá ximbo, bi mbäm bü ja ra dãthe xun ndoho t'çmbi Eufrates. Ne bi xä ra dehe ne 'bex bi 'yo't' ra dãthe ngue da zä da thopü yu ts'ut'abi gue ní 'yçpü ní bõx ra hyadi. ¹³Ne nugä dra Xuuagä, dá nu hyu yu ts'onthi di nequi tengu yu 'ue, ngue bi bøm bü ja rá nde ra jãrga zithu, nepü ja rá nde ra zate xí bõxpü ja ra deja, ne bi bøm bü ja rá nde ran t'uti xí bõxpü ja ra häi, gue ra hyäte pøngahya. ¹⁴Nguetho nu'u, gue'u yú ts'onthi ra zithu u i ja yú ts'edi ngue da 'yøt' yu hyonya nt'øt'e. Ne nu'u bi mba bü gätho ná ngüni ra ximhäi, hønbü go hapü 'büh yu ts'ut'abi, ngue bi japi di pet yu ja'li. Ngue din ja ra dãsui din sühmbü Oja. Ne nu'a ra pa din ja ra sui gätho da nu rá ts'edi Oja nuixte. ¹⁵Ne dá øcä rá nde ra Jesucristo ngue bi 'yëna: "Gui 'yøhmbü ya, nugä ba çcä tengu n'da ra bç. Hinga mfa'di njam'bü ga søhø. Din johya thoho u gue him bin aha pe bi jamansu yu he dá unni, janangue'a hin din 'yahe ne hin din 'yaçä büya, ngue im benthø a ran hoqui dá ørpa u, janangue'a hin di nequi yú ts'oqui, ne hin da mbe'ts' yú sä," bi 'yëna. ¹⁶Ne gätho

bim peti bu yu ts'ut'abi ne yu ja'i bu ja ra xequi t'ɛmbi Armagedón, ngue yú nde yu hebreo a. ¹⁷Nuya ná yoto ram 'behni bi mbám bu rá cue Oja mi po bu ja rá ximbo, bi huic ran dahi 'be'a mi po bu. 'Bex bi t'ø a n'da ra nde bi bøm bu ja rá nija Oja mahɛts'i, guepɔ i hu inde Oja. Ne nu'a ra nde bi 'yɛna: “Ya da guadi gátho man ts'ɛmbi,” bi 'yɛna. ¹⁸Ne 'bex bi hyät'i nts'edi yu huei, ne nts'edi bin thoni yu ngäni. Ne bin ja n'da ra 'yänhäi nts'edi hin jam'bu bi nu n'da ra ja'i tengu na, asta gue'bu go mim 'bu ɛ yu mbüdi thoho yu ja'i. ¹⁹Nu ra 'yänhäi bi xen'a ra dahnini Babilonia, hyu xequi bi bøni. Ne gátho mi'da yu hnini hønbu go hapɔ mi ja bi guadi. Ne bi bɛn Oja gue xun ts'otho mi øt' yu ja'i 'bɔpɔ ja ra dahnini Babilonia, ne nts'edi bi unba ɛ, nangue rá cue nts'edi a, asta gue'bu go min theh rá cue Oja. ²⁰Ne gátho yu t'uhäi i ja bu ja yu dejá bim 'bedi. Ne gátho yu nyuni ne yu t'øhø bim 'bedi, hin'yü büya. ²¹Ne 'bex bi dápɔ mahɛts'i yün do ɛmme nts'utho nguetho yote kilo nán hyu n'da ran do, bi zu i 'da yu ja'i. Pe nu ɛ yu ja'i bi c'amants'o Oja nangue ran unbi nts'edi bi nu nangue yün do.

Ra ngurpa 'yomt'ɛni xisu

17 Ne nu'a n'da ɛ yám 'behni Oja mahɛts'i gue'a mí ja n'da ra ximbo, bi xicá: “Ba ɛhe ga ut'a i rán juänbi Oja da nu ra 'yomt'ɛni xisu i hupɔ ja yu dehe 'dahma 'dan'yo bu gátho ra ximhäi. ²Nu'ɛ yu ts'ut'abi bu ja ra ximhäi bi 'yøthɔ ran ts'o a ra 'yomt'ɛni xisu. Ne yu ja'i 'bucua ja ra ximhäi

bi xänba bu gue da 'yøt' ran ts'o guepɔ 'bu a ra 'yomt'ɛni xisu. Gátho mi øt' ran ts'o tengu'bu iti thoho,” bi 'yɛm 'bu mi xiqui. ³Ne nubuya nu rá m 'behni Oja bi zixcä bu ja n'da ra huenhäi ma'ueni njon mi 'bɔpɔ. Ne nu rá Hogandahi Oja bi jaqui gue dá handi, ne dá nugä a ra xisu i hux'a n'da ra zate xun theni. Nu ra zate mi ja yoto yú yá ne 'det'a yú dani, ne nt'o't'i bu ja rá ja'i ɛna jase rá ts'edi, gue rá thuhu ɛna guese Oja. ⁴Nu ra xisu mi he n'da ra hoc'bøt'e xun jupoi ne xun theni. Ne ɛmme madín 'yøt'e xun ho nangue yu thebe ne yam fo'yɛ ra oro ne yu ts'ungu ɛmme xum hmadi thoho, ne hønt'a go mi cuat rá pahni. Ne mi the n'da ra tasa ra oro. Pe gátho 'be'a mi po ra tasa ra hmɛpya nangue gátho yün ts'o mi øt' ra xisu. ⁵Ne nubɔ ja rá dɛ nt'o't'i bu rá thuhu: “Ra dahnini Babilonia, ngue ja rá ts'edi tengu'bu rá mbe gátho yu 'yomt'ɛni ne tengu'bu rá mbe gátho i øt' ran ts'o hønbu go hapɔ i ja ra ximhäi,” bi 'yɛn'a ra t'ohni. Pe hin da bəse n'da 'be'a ním bøn'a. ⁶Ne dá hant'a ra xisu, tengu 'bu iti thoho nangue yú ji ɛ gátho bi hyo 'bu mi den Oja ne'bu mi mamp'a rá m hman ra Jesús. Ne nugä drá Xuuagä, dadí hyonya thoho 'bu má nugä a n'da ran t'uti. ⁷Ne nu rá m 'behni Oja mahɛts'i bi xiqui: “O gadí hyonya thoho, nguetho ga xi a ya 'be'a ni hmɛpya a ra xisu, ne 'be'a ni hmɛpya a ra zate i hux'a ra xisu, gue i ja yoto yú yá ne i ja 'det'a yú dani. ⁸Nu'a ran t'uti ngue ra zate gá nu, pe gue'a n'da mi 'bái, ne hingui 'buh ya, pe him ma ya'a ba ɛhe mahøn'a, da

bøm bũ ja ra hyähäi ɛmme xũn hɛ. Ne m'bejua da nu ran ɔate xũn ho hin dim 'bũh mahøn'a. Ne gätho yũ ja'i ngue hinga nt'o't'i yũ thuhu bũ ja ra søcuq mahɛts'i, gue bi t'orpũ 'bũ ma hin'yũ ra ximhäi, di hyonya thoho 'bũ bi nu mahøn'a tengu bũ í hnu ra zate. Nguetho mi 'bũi, ne njo'o ya, pe dim 'bũi mahøn'a. ⁹Nu'u to'o i ja yán 'yomfɛni xũn ho, sä da baði 'be'a nim bøn a ra hmɛpya. Nu yoto yũ yq ra zate ra hmɛpya ngue u yoto yũ nyuni guepũ i hu a ra xisu. ¹⁰Ne ra hmɛpya gue'u yoto yũ ts'ut'abi, ngue yũ ts'om'bäi thoho. Bi du u cõt'a ne nu ná 'dato i 'bũpũ ya, ne ná yoto dim 'bũi, pe hingan ya'a din ts'ut'abi. ¹¹Ne nu'a n'da, ná hyqto ra ts'ut'abi bũya, gue'a gue mi 'bũi, pe njo'o ya. Nu'bũ bá ɛh mahøn'a, di manda tengu u yoto yũ ts'om'bäi ts'ut'abi, pe m'bejua da mba da nu ran unbi mazai. ¹²Ne nu'u yũ ɔani ra zate gá nu, yũ hmɛpya ngue 'det'a yũ ts'ut'abi din ja yũ ts'edi 'da yũ t'u ora tho ne da gomhbũ rá ts'edi ra zate. ¹³Ne gätho yũ ts'ut'abi 'dat'a da bɛni ngue di un ra ts'edi di manda ra zate. ¹⁴Ne gätho yũ ts'ut'abi da zũ'a ra Jesús ra De'yo. Pe nu'a ra Jesús da ɔaha, nguetho ra Hmu a nangue gätho mi'da yũ hmu, ne ra hmuts'ut'abi nangue gätho mi'da yũ ts'ut'abi. Ne nu'u gätho din 'yohũ ra Jesús 'bũ bi ɔaha, gue'u bi zon Oja u, ne bi huahni, ne him bi 'ye'ts'a ní denni," bi 'yɛn'a ram 'behni. ¹⁵Ne nu rãm 'behni Oja mahɛts'i xø bi xicä mahøn'a dra Xuuagä: "Nu yũ dehe gá nu guepũ mi huh ra xisu, ra hmɛpya a nangue gätho mi'da

yũ ja'i i 'bũh nangũni ra ximhäi, gätho yũ häi gätho yũ nde 'dahma 'dan'yo bũ na ya. ¹⁶Ne nu yũ ɔani gá nu, ngue yũ hmɛpya yũ ts'ut'abi, ne'a ra zate, m'bejua da zũ a ra 'yomt'ɛni xisu u. Ne nu'u da hyqpi 'be'a gätho mi ja a ra xisu, ne da zap rá ngøc'yei a, ne da 'yu'ma ra xisu nangue ra sibi. ¹⁷Nguetho Oja bi bɛnba yũ ts'ut'abi da 'yøt'e tengu mim bɛn Oja, ngue n'da ngu n'da u di un rá ts'edi ra zate di manda, asta gue'bũ go bin ja 'be'a bi man Oja ngue din ja. ¹⁸Ne nu'a ra xisu gá nu bũ, rá hmɛpya ra ɔahnini gue'a di manda yũ ts'ut'abi a, nangue gätho yũ häi i ja ua ja ra ximhäi," bi 'yɛn'a ram 'behni.

Bi 'beh rá ts'edi ra ɔahnini Babilonia

18 M'bejua dá nugä man'da ram 'behni bá ɔah mahɛts'i, ne ɛmme i ja rá ts'edi. Ne i ja rán nequi, bi hyät ra ximhäi 'bũ mi gai, tengu ra hyadi. ²Ne ɛmme ts'edi bin ya, bi 'yɛna: "Bi guahya, bi guahya rá ts'edi ra ɔahnini Babilonia. Ne hønt'u yũ zĩthu dim 'bũpũ, ne gätho yũ ts'onthi. Ne i 'bũpũ hønt'a go 'be'a mán ts'o, ne yũ doja gue hingui ho øt'e, xũn ts'otho. ³Nguetho nu yũ mengu bũ bi xänba ran ts'o gätho yũ ja'i mi søm bũ gue i 'bũh ná ngũni ra ximhäi. Ne gätho yũ ts'ut'abi bi gomhbũ ran ts'o ra hnini, ngue tengu'bũ ra 'yomt'ɛni xisu bũ. Ne xũn ngu yũ ja'i 'da n'danni yũ häi, bim membeti 'bũ mí mbäp'u 'be'a gätho bi numanhose yũ mengu bũ ja a ra hnini," bi 'yɛn'a ram 'behni. ⁴Ne dra Xuuagä dá øcä man'da ra nde bí 'yɛh mahɛts'i, bi 'yɛna: "Ba

ghe gätho yu ja'i ngue ma mbetigä, dami pøm bu ja ra dahnini, gue hin gui cohma øt'ehü ran ts'o i ja bu, ne hin guin nuhü ran unbi gue da nu u to'o da gopu. ⁵Nguetho nu'bu sä da mba ma munts'i yün ts'o i t'ørpu, tengu'bu da zuh nán hets'i ra ximhäi mahets'i. Ne nu'a Oja xingui ts'u bi pumbeni ran ts'o 'be'a bi t'ørpu.” ⁶Ne bi sih yám 'behni Oja buya: “Nuya dami cospahu ra pengui tenguthoho bi 'yørpa mi'da, dami cospahu ran u gue gui yofu mahøn'a. ⁷Dami un ya ran unbi ne nts'edi ra dumbui 'be'a rán theui bi 'yøt'e. Nguetho bi beni maguese, ne bi 'yøt' yu ts'oqui bi numanhose, ne xun ngu 'be'a gätho bi hyonse. Tengu'bu n'da ra xisu da manse mbo rá mbui, da 'yena: “Nugä xun ngu ma ts'edigä, hingan ts'ogui thohogä, ne njam'bu din jagä ra dumbui,” ngubu bi ma. ⁸Pe janangue'a da nu ran unbi di und Oja, ne gätho 'be'a din ja, 'da huętho án ja gätho yu 'yanthi. Ne da nu ra gęhe ne ra dumbui, ne di juadi nangue ra sibi. Nguetho tate thoho rá ts'edi Oja ra Hmu, gue di un'na rán theui bi 'yøt'e. ⁹Ne nu yú ts'ut'abi gätho yu häi gue zai i comhbu ran ts'o, gätho din zoni ne dim mbafi 'bu i hand rá 'bifi ra dahnini ngue i zø. ¹⁰Ne gätho dim 'bämanhę nguetho emme i su da nu ran unbi tengu in nu u i 'bupü ja ra dahnini. Ne da ma: “Huęcate, huęcate, nguetho mahotho ra dahnini, ne emme mi ja rá ts'edi, pe n'da huętho gue bi ts'emi,” da 'yen'u. ¹¹Ne gätho yu mbä bu ja gätho ra ximhäi din zoni ne dim mbafi, nguetho njo'o da dämbi

'be'a da mbä. ¹²Ngue yu oro, yu t'axi, yun 'yøt'e, yu perla, ne ra 'bøt'e ra lino xun ho, ra 'bøt'e ra seda, ra 'bøt'e xun tudi xun jupoi ne xun theni, ne gätho yu za gue muman'u, ne'u nt'øt'e yu do'yo, ne gätho u yu za nt'øt'e emme xum hmadi, ne'u nt'øt'e ra bronze ngue ra thenga fexna t'egui, ne'u nt'øt'e ra t'egui, ne'u nt'øt'e ra 'yaxi. ¹³Ne zai mi 'bä bu yu canela, yu 'yęthi ngue in 'yohu yu tuhü, ra t'aza muman'u, yu 'yęthi i yumanho, yu perfume, yu vino, yu aceite, ra hocjuni, ra trigo, yun dani, yu de'yo, yu fani, yu carro, ne yu 'yęhe mi 'bä bu, nguetho mi 'bap yú te yu ja'i tengu'bu i 'bä yu fani. ¹⁴Ne da 'yen'u yu mbä: “Gätho gue xun ho gmi honi bin thegue. Ne gätho yu mbeti ne gätho 'be'a mahotho ya bi mba. Him man'dandj guin nu mahøn'a tengu mí ja bu,” da 'yen'u. ¹⁵Ne nu'u gue bim membeti ngue'u mim pä bu ja ra dahnini, dim 'bämanhę tho, nguetho i su da nu ran unbi, tengu in nu'u mi 'bupü. Ne emme din zoni, i tu yú mbui, nguetho njo'o da däi 'be'a i ja da mbä. ¹⁶Ne da 'yena: “Dumbui thoho nangue 'be'a bin ja ra dahnini, emme mi ja bu mahotho, ne mi ja bu yu 'bøt'e ra lino, ne yu 'bøt'e xun jupoi, ne yu 'bøt'e xun theni, ne madi nequi bu 'be'a mahotho gue yu oro ne yun 'yøt'e ne yu perla xum hmadi. ¹⁷Nuya nte jabu ya, n'da oratho ám 'bedi gätho emme xum hmadi mi ja bu,” da 'yen'u mim pä bu. Ne gätho yú hmu yu barco ne'u gätho i hu bu, ne gätho yu mbefi di 'yon yu barco, mi 'bämanhętho. ¹⁸Ne bi du yú mbui

'bũ mi nu ra 'bifi i zø ra dahnini, ne bi 'yɛna: "Hin'yũ man'da ra hnini mahotho tengu nũ." ¹⁹Ne nu'ũ, bi 'yũx yú yã yũ fonthäi, ra hmepya gue tu yú mbũi, ne bin zoni ne bi mbafi, ɛna: "Huɛcate ra dahnini ɛmme mi ja rá ts'edi, nguetho gätho gahũ dyú hmuhũ yũ barco dãm membetihũ nũ, ne xøgue n'da oratho ám 'bedi gätho mi ja bũ," bi 'yɛn'ũ. ²⁰Pe gan johyahũ gätho ahũ gue guí 'bũhmbũ ua mahɛts'i, gan johyahũ nangue 'be'a bin ja ra dahnini, bi ts'embi. Ne dan johyahe gätho gahe ma 'bäihe ra Cristo ua ja ra häi, ne gätho gyũ pøngahyãhũ Ojã, ne gätho gahũ ngue dí tenhdũ Ojã, dan johyahũ, nguetho ya bi cos'ahũ 'be'a bi 'yøt'ahũ yũ ja'li mi 'bũpũ ja a ra dahnini. ²¹Ne nubũya n'da rá m 'behni Ojã mahɛts'i ngue xũn ngu rá ts'edi, bi gũ'ts'a n'da ra do ɛmme xũn ndoho, ne nts'edi bi 'yem bũ ja ra dãdejã. Ne bi 'yɛna: "Tengu thoho din ja ra dahnini Babilonia ngue mi ja rá ts'edi, pe njãm'bũ da hnu mahøn'a, gätho n'da m'bedi thoho. ²²Ne hin da t'øpũ mahøn'a yũ mbe'bida, gätho ɛ i pe yũ arpa, ne gätho ɛ i huixt yũ thuxi, xinga gue'ũ yũ hyuxi. Xinga n'da ran 'yohũ dim pøpũ mahøn'a, ne njon din cum bũ mahøn'a. ²³Ne din çã'bexui thoho, him man'dandj mahøn'a di nequi bũ yũ sibi, ne njon da 'yøt' ran thãti bũ ngue din johya tengu mi øt'e. Nguetho man'da mi ja yú ts'edi ɛ mi øt' yú 'befi bũ xinda gue'ũ mi'da gätho ra ximhäi. Pe mi hät yũ ja'li 'bũ mi xãnbi di ho yú pähä zehẽ ɛ gätho mi søm bũ, bí nexpũ ná ngũni ra ximhäi. ²⁴Ne guepũ bim fãn yú ji ɛ

yú pøngahyã Ojã, ne ɛ gätho mi'da yú t'uhni Ojã, gue bi tho. Pe guepũ bi tho ɛ, ne gue'a í ts'emba a ra dahnini," bi 'yɛn'a rá m 'behni Ojã.

19 Ne nubũya, dra Xuuagã dá øcã yú nde n'da munts'i yũ ja'li i 'bũpũ mahɛts'i. Ne bi 'yɛn'ũ: "Dí ɛspahũ Ojã, nguetho ma pøpãtehũ a, ne hønse ma Ojãhũ i ja rá nuixte ne tãte thoho rá ts'edi. ²Xũn ho rán ts'embi Ojã, nguetho rán säui bi t'ørpa ra dahnini, tengu'bũ ra 'yomt'ɛni xisu, gue bi ts'onba yú mbũi gätho yũ ja'li ra ximhäi. Ne nuya Ojã bi cospa ɛ gätho to'o bi hyo yú 'yɛhe," bi 'yɛna. ³Ne nts'edi bi mam mahøn'a yũ nde dá øcã: "Dí ɛspahũ Ojã nguetho ya bi juah ra sibi a ra dahnini, ne hin din hẽ a nín 'yo rá 'bifi," bi 'yɛn'ũ yũ ja'li. ⁴Nubũya gätho 'dãte magoho yũ dãç'yɛi ngue zãi di mbã'ts'a Ojã, ne'ũ goho yũn t'uti i 'bũi, bin danyahmu bũ i hu a Ojã, ne bi dãnde. Ne gätho bi ma bi 'yɛn'ũ: "Necãhe, ngubũ dí m bẽmhbe dí ɛspahẽ Ojã," ɛn'ũ.

Bi zin rá xisu ra De'yo

⁵Ne dá øcã man'da ra nde bi bøm bũ guepũ i hu a Ojã, ngue bi ma: "Dami 'yɛspa ma Ojãhũ gätho ɛ yú 'yɛhe. Dami 'yɛspahũ gätho to'o i numansu Ojã, ne'ũ i ja yú ts'edi ne'ũ hin'na," bi 'yɛn'a ra nde. ⁶Ne dá øcã yú nde yũ ja'li xũn ngu, ngue di hĩ tengu'bũ xũn ngu yũ dehe, ne tengu'bũ bi thoni yũn gãni. Ne bi 'yɛm 'bũ mi yã: "Dí ɛspahũ Ojã, nguetho di manda ya ra Hmu, ma Ojãhũ tãte thoho rá ts'edi. ⁷Gätho dan johyahũ, ne da hyu ma mbũihũ, ne ga ɛspahũ Ojã ngue i ja rá ts'edi.

Nguetho bi zøn ra ora da zin yu 'yɛc'yei ra Jesús, ra De'yo, tengu thoho n'da ran 'yohu din that'ui rá xisu. Ne mahontho da mba ra xisu, mahoqui thoho. ⁸Ne bin t'un ran t'ɛdi da hye ra pahni di fexni, gue ra lino xingui ts'u ts'o. Nu'a ra pahni xun t'axi nam bõni ngue bi mba mahoqui yú ts'oqui u yú t'uhni Oja ne nubaya i ɔt' yún thehu." ⁹Ne nuna ram 'behni mahɛts'i bi xicä 'be'a ga o't' ya: "Din johya gätho to'o u bi ts'on bu ja ran sihme nangue rán thati ra De'yo. Majuani rá m hman Oja na dí xi a ya," bi 'yeng rá m 'behni Oja mahɛts'i. ¹⁰Ne nubaya dán danyahmu bu ja rá gua ram 'behni mahɛts'i. Pe nu'a bi xicä: "O guín jabu, nguetho nugä rá 'yehɛ thohogä Oja tengu thoho i, ne tengu ni cuhu, gätho u i mamp'a rá m hman Oja nangue ra Jesús, gätho dadí jafu da fah ra Jesús," bi 'yeng 'bu mi xiqui.

Nu'a n'da bi hyux ra t'axca ndofani

¹¹Ne nubaya, dra Xuuagä, dá nugä nsoqui mahɛts'i. Ne mi 'bäpu n'da ra t'axca ndofani pa nthuts'i. Ne nu'a i huts'i, Majuani a rá thuhu, nguetho zai im mam majuani a. Ne di Ja'ts'a rá thuhu, janangue'a n'da ngu n'da di un'na rán säui 'bu bi juanbi, ne xun ho 'bu i ɔt' ran sui a. ¹²Ne nu'u yú dá a mi huxpu, mi zø tengu ra sibi, ne mi jabu xun ngu yu corona bu ja rá ya. Ne nu rá thuhu nt'o't'i bu, hõnse mi paði 'be'a rá thuhu. ¹³Ne nu rá pahni mi he, bi zinni gätho ra ji, ne nu rá thuhu, ngue rá m Hman Oja a. ¹⁴Ne nu'u yu dofui mahɛts'i, gätho mi he ra t'axca lino mahotho, xingui ts'u

xun ts'o. Ne gätho mi hux yu t'axca ndofani, ne bi den'na ra mbudi mi huxpu ja ra ndofani. ¹⁵Ne nu'a ra ngurbi i pøxpø ja rá nde n'da ra espada emme het'i, ngue da dap yún suihu 'bäpu gätho yu häi bu ja ra ximhäi. Ne gätho di manda u büya, ne njon di japi da mbesta'a da ma. Ne tengutho ra ja'i bu ja ran the'ma gui'uva, i nen yu uva, ne ngutho da 'yørpa u to da zembi, di un rá cue Oja nts'utho, ngue nu'a nte hẽmbi da 'yøt'e. ¹⁶Ne nt'o't'i bu ja rá pahni ne rá xĩthe rá thuhu, ngue ra Hmuts'ut'abi a ngue di manda gätho yu ts'ut'abi, ne rá thuhu, ngue ra Ngurpa Hmu a ngue di manda gätho yu hmu. ¹⁷Ne dá nugä n'da rá m 'behni Oja mahɛts'i mi 'bäpu ja ra hyadi, ne nts'edi bi mba't'u gätho yu doja mi 'yo bu magats'i, bi 'yẽmbi: "Gätho ahũ gyũ dojahũ, ba ɛhmbũ ya, nguetho Oja bi 'yøt'ahũ n'da ra dants'ihme. ¹⁸Ba ɛhmbũ ya gui sihu yú ngøc'yei yu ts'ut'abi ne yu hmudofui, ne'u gätho mi ja yú ts'edi. Ne yu ndofani ne gätho mi huts'i, ne gätho yu ja'i yu 'yehɛ ne gätho hing yu 'yehɛ, ne yu hmu uague yú mbefi," bi 'yem 'bu mi mba't' yu doja. ¹⁹Ne dá nugä ra zate gue xí bøxpø ja ra dađeja, ne 'darbu bim petihu gätho yu ts'ut'abi ngue gätho yu häi, ngue da 'yørpa n'da ra dāsui a mi huxpu ja ra t'axca ndofani, ne'u gätho mi tenni. ²⁰Ne nu ra zate büya bi mba mfent'i a, ne'a ra hyäte pøngahya bi fent'i, gue'a ran t'uti í bøx ra häi ne xí 'yøt' yu hyonya nt'øt'e bu ja rá hmi ra zate. Ne gue'a mi hät yu ja'i gätho to'o mi ja rá thuhu bu ja rá dɛ. Gätho yoho bi t'entpu ja ra

sibi ra azufre, tengu n'da ra deja na ndoho a ra sibi. ²¹Ne gátho yu ja'i mi ten'na ra zate, bi tho nangue ra espada mi pøxpø ja rá nde a mi huxpø ja ra t'axca ndøfani. Ne nu'u yu doja bøya bin niyá thocho nangue yu ngøc'yei.

N'da mahuahi njeya

20 Ne nubøya, dra Xuuagä dá nugä man'da rá m 'behni Ojå mahøts'i bá çai ne bá hyä rán sogui ra hyähäi emme xøn hē ne nts'utho, guerpø i 'bøh yu zïthu. Ne nu'a rá m 'behni Ojå mi çá n'da ra cadena xøn ndoho. ²Ne bi bent'a ra jarga, ne t'ēmbi ra c'eyá, pø guet'a ra zïthu, rá thuhu í Satanás. Ne bi mba nthat'i n'da mahuahi njeya nangue ra cadena. ³Ne nu'a rá m 'behni Ojå bøya, bi 'yentpø ja ra hyähäi a ra zïthu. Ne bi go'mi, ne bi hyüt'a ran sogui, ne bi cuahmi xøn ho, ngue hin da zä da bøm bu da hyät yu ja'i, asta gue'bu bi gua'a n'da mahuahi njeya. M'bejua da mba nso'ts'i 'da yu pa. ⁴Ne dá nugä man'da ra hmepya mahøts'i, xøn ngu yøn thuts'i, ne nu to'o mi huxpø bin t'un ran t'ēdi da 'yøt' ran juanbate, gätho min 'yohu u bi tho 'bu mi ma í çc'yei ra Jesús, ne'bu mi mamp'a rá m hman Ojå. Gue nu'u gätho him mi thānde ra zate xí bøxpø ja ra deja ne rá nyoguido. Ne nte mi ja bu yú dē rá thuhu ra zate, xinga guerpø ja yú 'ye. Nu'u bi ndants' mahøn'a 'bu mi du, ne bin 'yohu ra Jesús bin ts'ut'abi n'da mahuahi njeya. ⁵Ne guehya yú mbüdi bi xox Ojå bi t'urcä. Pø nu'u mi'da gue bi du, hin da dambēni asta gue'bu bi gua'a n'da mahuahi

njeya. ⁶Ne di johya ne majapi u gätho u ra mbüdi da xox Ojå, ne hin da nu a na yoho ran dāte ngue ra sibi mazai. Ne dim mbäjä nangue ra Cristo bu bí ja rá ts'edi Ojå, ne din 'yohu ra Cristo ngue din ts'ut'abi n'da mahuahi njeya.

Da mba nthapi ra zïthu

⁷Ne nu'bu bi gua'a n'da mahuahi njeya, da mba nsocui a ra zïthu mi ofädi. ⁸Ne nu'a ra zïthu bøya da bøm bu, xø da hyät mahøn'a yu ja'i gätho na ngüni ra ximhäi. Da mba bu ja ra häi Gog ne ra häi Magoq ne di japi dim peti gätho nangue din ja ra dāsu. Ne xøn ngu da dēnni hingui sä da 'bede, tengu ra 'bomu 'bom bu ndendejå, njon da hyät'i da mbede. ⁹Ne din 'yerpa thocho bu ní mba bi mbä'ts'i hapu mi 'bu u min 'yohu Ojå, guerpø ja ra dāhnini di huçc Ojå. Pø bá çah mahøts'i ra sibi bi juadi gätho yän süh. ¹⁰Ne nu'a ra zïthu ngue bi hyät'u, bi t'entpø ja ra sibi i the ra azufre, tengu n'da ra dejå na ndoho, guerpø xí t'entpø ra zate xí bøxpø ja ra dādejå, ne'a ra hyäte pøngahyå gue ran t'uti xí bøxpø ja ra häi. Ne gätho hyu da nu ran unbi nangue ra sibi, ma pa ne ra xui høn'bu go njam'bu gätho yu pa mazai.

Ran zegui ran juanbi

¹¹Ne drå Xuuagä dá nugä mahøn'a, gue n'da ran thuts'i xøn ndoho xøn t'axi, ne mi hupø Ojå. Ne nu ra ximhäi ne mahøts'i bim 'be 'bu mi hyant'a mi hupø, ne him man ja bøya. ¹²Ne dá nugä gätho u xøn du, hønt'a go 'be'a ní ja'i, mi 'bäpø ja rá hmi Ojå i hupø. Ne bi mba ma

tants'i yu søcuä bü, ne'a ra søcuä im ma to'o i ja ra temazai. Ne gätho bi mba ma juänbi nangue'a nt'o't'i bü 'be'a gätho bi 'yøt'a, nu'bu mi 'bui. ¹³Ne gätho u gue bi du bü ja ra deĵa, ne gätho u mi'da bi du hønbu go hapu, ngue gätho i 'bupu 'bu'u xun du, bi bøm bü, ne bim 'bäpu ja rá hmi Oĵa. Ne bi mba ma juänbi nangue 'be'a gätho bi 'yøt' 'bu mi 'bui. ¹⁴Ne nu'a ra xequi mi 'bu'u xun du, bi t'entpu ja ra sibi, tengu ra deĵa na ndoho. Gue'a na yoho ran date a. ¹⁵Ne nubü ja ra søcuä gue im ma to'o i ja ra temazai, ne nu'u gätho him man t'o't'i yú thuhu bü, bi t'entpu ja ra sibi.

Ma'da'yo mahęts'i ne ra ximhäi

21 Ne nubüya, dra Xuuagä, dá nugä man'da bi t'urcä, ngue ma'da'yo mahęts'i ne ma'da'yo ra ximhäi. Nguetho ya bim 'bedi 'be'a gätho mi ja bü mahęts'i ne ra ximhäi. Ne hin'yü ra deĵa bü ja ra 'da'yo ximhäi. ²Ne dá nugä bá cäĥ mahęts'i guepu bí 'bu Oĵa n'da ra hogahnini, gue'a ra Jerusalén ma'da'yo, mahotho, mahoqui, tengu n'da ra hmute i he ra pahni mahotho da mba dín thät'ui rá ndø. ³Ne dá øcä n'da ra nde nts'edi bin yä, gue bá nexpu ja ran thuts'i bü bí hu Oĵa, bi 'yęna: “Dami hyand ya, bi gaċua mahęts'i rá ngu Oĵa,” bi 'yęna, ne nuya zai dim 'buhmbu yu ja'i a. ⁴Ne guese Oĵa di un ran johya, ne him man ja yu guidä yu ja'i, ne hin din ja ran date mahøn'a bü, ne hin din ja yu dumbüi bü. Nguetho gätho 'be'a män ünbi mi ja, ya bi thogui. ⁵Ne nu Oĵa ngue i hupü ja ran thuts'i, bi 'yęna: “Gätho

ma'da'yo dá øt'ä ya.” Ne bi xiqui, dra Xuuagä: “Dami 'yo't' ya 'be'a dí xi a i, ne sä da t'ęc'yei nguetho majuani a.” ⁶Ne bi xiqui mahøn'a: “Ya bi guadi 'be'a gätho dá øt'ä ya. Gätho dá dū'mi, ne ga juacä ra 'befi dá dū'mi. Zai däm 'bucä ne dam 'bui mazai. Ne nu'u to'o i sä ngue di 'be a ra te mahyoni thoho, tengu'bu i tuthe, ga undä ra te i juadi, tengu'bu ra mbøthe im fonts'a ra dehe ga unni, ne hin da gurqui. ⁷Ne to'o da dāha, ga comhbe 'be'a gätho i jagä, ne ga øt'e ma t'uhniġä u, ne dyu Oĵagä u. ⁸Pe ga entpu ja ra sibi u to'o i su yun ünbi 'bu da dengui, ne'u to'o yoho yün 'yomfęni, ne gätho u xun ts'o yú mbüi, ne gätho yu hyodu, ne gätho yu 'yomt'ęni, ne gätho u in yaĥu yu zıtho, ne gätho u i thānde hont'a go 'be'a gue him majuani, ne gätho u i man yu fehni. Gätho ya da nu na yoho ran date, da t'entpu i zø ra sibi ra azufre, tengu ra deĵa na ndoho,” bi 'yęn Oĵa.

Ma'da'yo ra hnini Jerusalén

⁹Ne xø dá nugä man'da ra hmepya bi t'urcä. Nu'a n'da u yäm 'behni Oĵa mahęts'i gue min 'yohu 'dato yäm 'behni, gue'u mi the yu ximbo gue bi un yun ünbi bü ja ra häi, ne nu'a bi xiqui: “Ba ģhe, ga ut'a ra hnini, tengu'bu ra hmute bin thät'ui ra De'yo.” ¹⁰Ne nu'a rá Hogandāhi Oĵa bi bęngä man'da mahøn'a, tengu'bu bi zıxcä a rá m 'behni Oĵa bü ja n'da ra t'øhø xun hęts'i, ne bi 'yurca ra hogahnini Jerusalén ma'da'yo, bi gaĥ mahęts'i guepu bí 'bu Oĵa. ¹¹Ne nu'a ra hnini ģmme di yoxni nangue rán hose Oĵa i 'bäpu mbo. Ne di yoxni tengu ra

do ra jaspe i pømhyats'i. ¹²Ne nu'a ra hnini mi ja bu ra mbä't'i, ra jado xæn hęts'i, goho yú ts'at'i. Ne nu'a ra mbä't'i, mi ja bu 'de'magoho yu dajut'i, ne n'da ngu n'da yu jut'i mi 'bäpü n'da rá'm 'behni Oja mahęts'i, da mbäh ra goxthi. Ne nu'u 'de'mayoho yu jut'i, n'da a n'da nt'o't'i yú thuhu u 'de'ma yoho yú ts'ant'u ra Israel. ¹³Ne n'da nguadi min ja hyu yu jut'i, hyu i xopü ní bõx ra hyadi, ne hyu i xopü ní yuh ra hyadi, ne hyu i xopü ra norte, ne hyu i xopü ra sur. ¹⁴Ne nu'a ra hnini mi fa'ts'i 'de'mayoho yu do, n'da'a n'da nt'o't'i yú thuhu u 'de'mayoho yu'n 'yohu gue yú 'bäihü ra Jesús, ngue ra De'yo. ¹⁵Ne nu'a rá'm 'behni Oja mahęts'i gue dán ya'be, mi ha n'da ra t'eni ra oro, tengu'bu ra metro, gue da 'yen ra hnini, hangu na ndoho yu jut'i, ne yu fõt't'e. ¹⁶Nu'a ra hnini xæn zant'ma ndoho, 'da'angu ná mba, ne 'da'angu nán jünni. Ne nu'a ram 'behni mahęts'i bi 'yen ra hnini, ne bi 'yu' ra güenda ngue yo mahuąhi ne yo ciento kilómetro ná ndoho, 'da'angu ná mba, 'da'angu nán jünni, ne 'da'angu nán hęts'i. ¹⁷Ne nu'a ram 'behni bi 'yeni hangu nán hęts'i rá mbä't'i ra hnini, ne bi 'yu' ra güenda ngue hyate ma goho metro. Ne bi 'yeni tengutho i øt' yu ja'i. ¹⁸Ne nu'a ra mbä't'i nt'øt'e nangue yu do ra jaspe, pę nu ra hnini nt'øt'e nangue ra oro, tengu'bu ra xito a ra oro. ¹⁹Ne nu'u 'de'mayoho yu dado mi fa'ts'a ra mbä't'i, xæn ngu nt'ut'i yu t'udo 'dahma 'dan'yo, ngue di fexni, xum hmadi di muui. Nu'a rá mbädi ra dado nt'ut'i yu t'udo ra jaspe, nu'a ná yoho ra dado

nt'ut'i yu t'udo ra zafiro, nu'a ná hyu ra dado nt'ut'i yu ágata, nu ná goho ra dado nt'ut'i yu esmeralda. ²⁰Ne nu'a ná cut'a ra dado nt'ut'i yu ónice, ná 'dato ra dado nt'ut'i yu cornalina, ná yoto ra dado nt'ut'i yu crisólita, ná hyato ra dado nt'ut'i yu berilo, ná guto ra dado nt'ut'i yu topacio, ná 'det'a ra dado nt'ut'i yu crisoprasa, ná 'de'ma'da ra dado nt'ut'i yu jacinto, ná 'de'mayoho ra dado nt'ut'i yu amatista. ²¹Ne gätho 'de'mayoho yú jut'i rá mbä't'i ra hnini nt'øt'e nangue yu perla gue xæn t'axi, ne n'da'a n'da yu perla gue bi t'øt'e n'da ngu n'da ra jut'i. Ne nu'a ra calle xæn ndoho bu mbo ra hnini nt'øt'e nangue ra oro xæn ho, tengu'bu ra xito a ra oro. ²²Ne hin dá nugä n'da ra nijä bu, nguetho gätho rá nguse Oja a ra hnini, ngue ra Hmu tåtetho rá ts'edi, ne ra De'yo, ne 'darpü i 'bühmbü u i 'bupü ja ra hnini. ²³Ne nu'a ra hnini, him mahyoni ra hyadi di yorpü, oque ra zana, nguetho guese Oja ne ra De'yo di yorpü. ²⁴Ne nangue'a ra nyot'i i ja bu, gätho di yot'u ne dim 'bümanho u yu ja'i dim 'bupü gätho yu häi ua ja ra ximhäi. Ne yu ts'ut'abi gätho yu häi dim 'büi di dä bu u yu'n ho xu 'yøt'e, tengu'bu di um bu yu'n t'unni xæn ngu di muui. ²⁵Ne nsoquitho yu jut'i gätho ra pa, ne njam'bu da mba njut'i, nguetho njam'bu din xui bu. ²⁶Ne hont'a go 'be'a gätho di muui, gue bi zän Oja bi 'yøt' yu ja'i 'dahma 'dan'yo yu häi ua ja ra ximhäi, ne gue'a da hyaxpü u, ní thim bu mbo ra hnini. ²⁷Pę hin da yarpü ja ra hnini 'be'a xæn ts'o, xing yu ts'om'bäi da yarpü, xing yu hyäte. Pę hont'u

to'o bi 'yorpa rá thuhu ra De'yo bu ja rá søcuq, gue to'o gátho bi un ra temazai, hønt'u da zä da yurpu.

Mi ts'utho ba gh ra Jesucristo

22 Ne nu'a ráam 'behni Oja xø bi 'yurcä man'da mahøn'a, dra Xuuagä. Ngue n'da ra dæthe mahoqui thoho ra dehe xøn güe tengu ra xito, t'ëmbi rá dehe ra temazai. Ne bí nexpu ja rán thuts'i Oja ne ra Jesús ra De'yo. ²Ne bi tho'inde bu ja ra calle xøn ndoho bu ja ra hnini. Ne n'da n'danguadi mi 'bäpu yu za t'ëmbi yu za gue di un ra te. Ne nu'u yu za din züdi, n'dazna ngu n'dazna ma'da'yo yün dät'o din zupu, janangue'a 'demayo nidj din züdi n'dajeya. Ne nu'u yú xi di un yün zaqui gátho yu ja'i. ³Ne hin'yü 'be'a dí hnu rán ts'ëmbi Oja bu. Pe din ja bu rá ts'edi Oja ne rá ts'edi ra Jesús ra De'yo. Ne gátho yú 'yëhe da dænde u ne da 'yörpa yú 'befi. ⁴Ne nu'u dim 'bupu da nu rá hmi Oja, ne gátho din ja rá thuhu Oja bu ja yú dë. ⁵Ne hin'yü bu ra xui, janangue'a njon da hyom man'da ran nequi, xing ra hyadi, nguetho guese Oja ra Hmu di yozehë bu. Ne nu'u dim 'bupu din ts'ut'abi gátho yu pa mazai. ⁶Ne nu'a ram 'behni bi xicä: “Gátho ram hma gá 'yøde, majuani a, ne da zä da t'ëc'yei gátho. Nu'a Oja ra Hmu, gue'a di un rá Hogandahi yú pøngahya, ya bá pencä ua drám 'behnigä a, ngue ga xi ahü 'be'a din ja, gue yú 'yëhe ahü Oja. Ne him maya'a din ja,” bi 'yëna. ⁷“Dami 'yøhmbu ya,” ñ'a ra Jesús, “him maya'a gue gua ëcä. Gan johyahü gátho ahü gue guí

ëc'yëihü 'be'a din ja, nt'o't'i bu ja ra søcuq,” bi 'yëna. ⁸Ne nugä dra Xuuagä, majuani dá øde ne dá nugä 'be'a gátho bi t'urqui ngue dá o't'ä ua. Ne nu'bu mi guala 'be'a dá øcä ne 'be'a xí 'yurqui, dán danyahmu bu ja rá gua ram 'behni mahëts'i bi 'yurqui gátho, dí ña gue ga thænde. ⁹Pe nu ram 'behni bi xiqui: “O guí thændegui, nguetho nugä dra 'yëhëgä tengu i, ne ni cuhü mi'da yu pøngahya, ne gátho mi'da u gue i ëc'yei 'be'a gá 'yörpu ja ra søcuq. Hønse Oja gui thænde,” bi 'yëna. ¹⁰Ne xø bi xicä ram 'behni büya: “O guí pes' thoho na gá 'yo't'i, ngue 'be'a din ja, nguetho him maya'a din ja. ¹¹Ne nu'u to'o i øt' ran ts'lo, thocua thoho da 'yøt' ran ts'lo, ne gátho to'o i øt' ran ts'om'bäi, thocua thoho da 'yøt'e. Pe nu'u to'o i øt' ran ho, thocua thoho da 'yøt' ran ho, ne to'o mahoqui thoho yú mbui thocua thoho gue xtán ho yú mbui,” bi 'yën'a ráam 'behni Oja mahëts'i 'bu mi xiqui. ¹²Ne bi 'yëngä ra Jesús büya: “Ne guehna dí xi ahü, him maya'a ba ëcä. Ne n'da ngu n'da ga un rán theui 'be'a gátho bi 'yøt'e. ¹³Nugä gátho dá dümü ne ga juacä ra 'befi dá dümü, dra mbüdigä ne dran zeguigä, zai däm 'bui ne dam 'bui mazai. ¹⁴Majapi thoho gátho mahoqui yú mbui nangue Oja, tengu'bu m'beni yú pahni. Janangue'a i ja yün t'ëdi da yurpu ja yú goxthi ra hnini. Ne nu'u to'o da zä da yurpu, da zä da zi yün dät'o yu za gue t'ëmbi yu za di un ra temazai. ¹⁵Pe hingui sä da yurpu gátho u ngue bi 'uegue nangue Oja. Ne da gopu thi u gátho i yahü yu zithu, ne gátho yu 'yomt'ëni, ne

gätho yu hyodu, ne gätho i thände 'be'a him majuaṇi, ne gätho yu ja'i gue di ho da man yu fehni, hingui sä da yurpu u. ¹⁶Nugä dra Jesús-gä, dá penhdä bu mam 'behni-gä gue da xi ahü gyu 'yec'yehü, gue 'be'a gä 'yorpu ja ra søcuq. Nugä dram bom'betogä ra David, ne tengu'bu dra Daşø dín 'yo'be ran nequi," bi 'yena ra Jesús. ¹⁷"Ba ehmbu gätho ahü," en'a rá Hogandähi Oja, ne'a rá xisu ra De'yo ena. Ne'u gätho gue i øde, da ma: "Ba ehmbu." Ne ba ecua gätho i tuthu, ne gue sihu ra dehe gue di un ra temazai, ne hin gui juthu a.

Ran zofo ran zegui

¹⁸Ne nuya dí xi ahü, gätho ahü guí nuhu ya yum hma i jaua, ngue

i ma 'be'a din ja, o gue ahü guí ehmbu 'bu i hman ya yum hma nt'o't'i ua, pe nu'bu guí ena gui hyuspahu mi'da yum hma, pe da hyus'ahu Oja u yun unbi im mangua ja ra søcuq 'bu. ¹⁹O nu'bu guí ehmbu him majuaṇi 'da yum hma nt'o't'i ua, ena gue'bu gdí 'ueju u, pe Oja di 'uec'ahu yun japi im mangua ngue hin di ja ahü gui cürpu ja ra hogahnini, ne hin di ja ahü gui sifu yun dät'o a ra za di un ra temazai. ²⁰Ne nu'a ra Jesús gue bi man ya yum hma gätho i jaua, i em buya, "Majuaṇi ba ecä n'dihi," bi 'yena. Ne gue'a dín nde'e, ne dí xi a i, ba ehe ma Hmu i Jesús. ²¹Ne gätho ahü dín nde guin nuhu rán japi a ma Hmuhu ra Jesús. Ne hont'a dí xi ahü ya.